

ALIONALE
13
16 E
5

13

SINGVLARES SELECTAE QVAESTIONES MORALES IVRIDICAE

ZACHARIAE PASQVALIGI.

SINGVLARES SELECTAE QVAESTIONES MORALES IVRIDICAE

IN QVIBVS

Ex principijs Theologicis, ſacro, atque ciuili iure plura, variaque dubia ad vtrumque forum pertinentia, vt plurimum nouiter excitata, dilucidè, & breuiter reſoluuntur.

A

ZACHARIA PASQVALIGO VERONENSI

Cleric. Regulari Sacræ Theologiæ Profeſſore

CVM SVIS INDICIBVS.

sel.

ROMÆ Typis Hæredum Franciſci Corbelletti. MDCLXII.

SVPERIORVM PERMISSV.

ILLVSTRISS. ET REVERENDISSIMO DOMINO

ALOYSIO PAPPACODAE

EPISCOPO LICIENSI

ZACHARIAS PASQVALIGVS CLER. REGVL.

Plenam Felicitatem.

CVM id maximè propositum habeam, Aloysi Antistes Illustriss. vt aliquid semper à vigilijs meis, atque ab hac mediocritate ingenij publico mortalium studiosorum presertim commodo accedat, operam scriptioni dare dum pergo, suam in molem excreuit opus hoc aliud, quod in Christiani etiam officij, morumque disquisitionibus versatur: tuæque dicandum tutelæ, ac nomini apud animum meum statui. Quæ verò, vt id tibi nuncuparem, me potissimum impulerint, non ea profectò sunt, quę alios passim mouent: nempè eximia viri dignitas, patrocinij splendor, generis, aut insularum nitor, priscę domus decora, aliaque id genus fortunę, non animorum ornamenta. Insunt hęc quidem abundè tibi. Nam si gentis tuę lucem, maiorumque laudem, vel paucis, strictimque deliba-

libauerim, ne quisque intelliget, ab ea te domo esse, in qua opes, tituli, Præfecturę, Infulæ, ac præclara quæque munerum authoramenta cum vetustate certant. Quid me grauissimi supercilij auctoritas, ac modestia tua moueat, planè video: temperandum stylo est, aliàs fusè mihi insignia ea Ducum nomina, quos pace, belloque virtus in exemplo posteritati posuit, recensenda hic essent. Aiulphum dicerem sub Carolo Rege maritimæ Classis Prę fectum, consilio perinde, ac manu strenuum: Traianum, Caroli item Regis exercitus Ducem, Regum munificentia, opibus, atque oppidorum dominatu auctum: Artasum magnum Ladislai Senesgallum, eiusdemque à Consilijs, cuius etiam pietatem excitatum, dicatumque Diuo Ioanni templum deprædicat: Boardum, & Annibalem excellentium par capitum apud eundem Ladislaum, ac Ferdinandum auctoritate, & gratia florentissimos: Baltassarem maiorem Friderici Regis stabuli Præfectum, armorum laude inter paucos clarum; Hectorem eidem Friderico quà ciuili, quà militari ingenio commendatissimum: Ioannem Laurentium fortuna belli, atque in Regem fide ęquè spectatum, à Philippo Hispaniarum Rege eius nominis secundo prę ter Caputtij Marchionatum, arcis etiam Bariensis Præfectura cohonestatum: Mitto Sigismundum, Leonettum, Artusum alterum, Antonium, Scipionem, Fridericum: mitto innumeros penè alios, oppidorum dominatione, ac titulis, Prouinciarum administratione, gestis cum laude militiæ, ac togæ muneribus, thiaris, Infulis clarissimos: mitto Principum clientelas, connubia, ac præcipuas domi, forisque affinitates. Amplificauerint directè hæc alij, quos tantus rerum fulgor inuitasset, vt suas tibi vigilias, ac studiorum monumenta sisterent. Me non tuorum decus, ac fasces, sed tu ipse magna tua indole, atque eximiæ virtutis

tutis

tutis opinione prouocas, vt à tuo nomine lucubrationibus hisce meis existimationem, pondus, lucem quęram. Sed neque hoc singularem animi tui moderationem splendida quadam commemoratione virtutum læserim. Quid de te, vel in ipso æui flore Romana Aula senserit, communis statim admurmuratio euulgauit. Planè in ea publicę modestiæ Palestra, in tanta Quiritum luce, in tam celebri summorum hominum, atque ingeniorum conuentu, delectuque emicuisse ad stuporem animi tui præstantiam, vim iudicij, mentis celsitudinem, litterarum prçsidia, haud mediocri in laude ponendum. Accessit Vrbani, Maximi, ac Sapientissimi Pontificis iudicium, qui perspecta difficillimis in negotijs consilij tui maturitate, atque ipsa in primis in agendo solertia, post alias ex alijs Præfecturas, elimatum iam te vsu rerum, procurandis sacerdotijs subindè admouit. Visus profectò eiusmodi curis natura factus; vsque adeo egregiè in grauissima animarum tractatione partes agis, agitque singularis tua sapientia, ac natiuitas. Ipsa pręcipuè vitę ratio populorum mores, ac disciplinam informat. Emendas strenuè, si quid exorbitat: peracri autem zelo ita nihil detrahit clementia, vt mutua sese ope iuuent. In ipsa pręsertim Ecclesiarum, sacrorumque immunitate nulla vi territus, vti interdum ardore animi, constantiaque incredibili visus es. Iam, quid in Neapolitanis turbis pro officij tui munere, atque in Catholicum Regem studio Licij gesseris, meruit profectò, vt compositis ad te litteris, Neapolitanus Prorex conceptissimis verbis testaretur. Ades quippè pacandæ multitudini vi facundię, assiduisque adhortamentis. Magistratum Vrbis, ne quid turbaret plebs ieiuna, comparandæ annonę ęre tuo iuuas. Militem etiam tuendis Regijs partibus Neapolim euocatum, auro ad iter instruis. Sed amplior omnino seges

hęc,

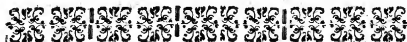
hęc, quàm vt demeti breui poſſit: innuiſſe in hac operis dedicatione, ſat fuerit. Illud poſtremò non diſſimulandum; tuam nempè eruditionem effeciſſe, vt hos tibi commentarios meos, qui demùm illi fuerint, offerrem. Conciliat profectò ſcriptioni famam, illam ſi viderint doctiorum hominum patrocinio commendari. Vix namque non ea eſſe probi ſaporis, quis exiſtimauerit, quæ illi apponuntur, cui pectus, ac palatum ſapit. An verò doctrinis, atque eiuſmodi potiſſimùm ſtudijs conſultiſſimus dici iure poſſis, quædam veluti Apellis linea commonſtrat: diſſertatiuncula ſcilicet illa tua, qua Diuis, Vrbis tuæ Patronis, quàm diſertiſſimè patrocinaris: quæ quidem lucubrationibus hiſce innexa nimiùm, quantum ſplendoris, atque eruditionis in illas deriuet: planè vt ab ea doctrinę propinquitate, neſcio quid pręcipui coloris, ducere, ac mirificè exornari videantur. Igitur ſplendidiſſimo tuo nomine inſcriptum opus hoc, tuoque etiam ingenio excultum, cùm prodire in literatorum conſpectum, atque ęuagari liberè, & cum laude poſsit; honorem hunc illi, ac decus etiam, atque etiam gratulor; atque interim tibi parem meritis felicitatem, felicitati diuturnitatem opto, & voueo. Vale.

APPRO.

APPROBATIONES.

Singulares *Selecta Quæstiones Morales Iuridica* R. P. Zachariæ Pasqualigi Veronensis Clerici Regularis Theologi à me iussu Admodum Reuerendi Patris D. Augustini Bozomi Præpositi Generalis nostræ Clericorum Regularium Congregationis attente examinatæ nihil continent fidei, bonisuè moribus, & Sacris Sanctionibus aduersum, sed difficultates præcipue Ecclesiasticas passim contingentes pro more suo solide, atque exacte, simulque breuiter, atque clare resolutas; ideo & tantæ doctrinæ auctore, nominisque tanti vere dignæ sunt, & quod publici fiant Iuris ad vtilitatem, & voluptatem communem, & pro fide, &c. Romæ 30. Iunij 1660.

D. Ioannes Calepius Cler. Regul. S. A. D.

Opus, quod inscribitur *Singulares Selecta Quæstiones Morales Iuridica* Zachariæ Pasqualigi Clerici Regularis; Iussu Adm. Reu. Patris D. Augustini Bozomi Nostræ Congregationis Clericorum Regularium Præpositi Generalis, accurate perlegi; nihilque in eo deprehendi Catholicæ fidei, aut bonis moribus dissonum: Imò maximam facilitatem eruditionem, doctrinam nonnisi suo Authori parem comperi. Quare dignissimum censeo, quod in publicam studiosorum, imo, & totius orbis vtilitatem typis mandetur. Romæ in Aedibus Sancti Andreæ de Valle die 21. Octobris 1660.

D. Gaetanus Miroballus S. T. P.

D. AVGVSTINVS BOZOMVS
Præpositus Generalis Clericorum Regul.

Opus inscriptum, *Quæstiones Singulares Selecta Morales Iuridica*, à P. D. Zacharia Pasqualigo nostræ Congregationis Theologo compositum: & iuxtà præfixam assertionem PP. Theologorum, quibus id commisimus, approbatum; vt typis mandetur, quod ad nos spectat, facultatem concessimus. Datum Romæ in nostra Quirinali Domo die 14. Decembris 1660.

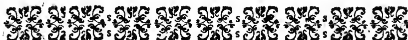
D. Augustinus Bozomus Præpositus Gener. Cleric. Reg.

Vidi

Vidi iussu Reuerendissimi P. Raymundi Capisucchi Sacri Apostolici Palatij Magistri librum, cui Titulus, *Singulares Selectæ Quæstiones Morales, & Iuridicæ* ab A. R. P. Zacharia Pasqualigo Veronensi Clerico Regulari, & Sac. Th. Professore, compositum: & quia in eo nihil reperi, quod Sacris Canonibus, Summorum Pontificum aut tellumenicorum Conciliorum decretis, & Constitutionibus, sacrarumue Congregationum declarationibus, aut bonis moribus aduersetur repugnet, si eidem Reu. Videbitur, quia in omnibus doctrinam sanam ac tutam continet, censeo dari posse facultatem, vt ad communem studiosorum vtilitatem in lucem edatur. Datum Romæ ex Conuentu S. M. de Populo hac die 13. Iulij 1660.

Fr. Hieronymus Nicolius Romanus, Ord. Eremi S. Aug. Cong. de Obseru. Lomb. S. Th. Lector. I. V. D. ac eiusdem Cong. in Rom. Curia Proc. Gen.

Imprimatur,

Si videbitur Reuerendissimo Patri Magistri Sacri Palatij Apostolici.

O. Caraffa Archiep. Patrac. Vicesgerens.

Imprimatur,

Fr. Raymundus Capisucchus, Sacri & Apostolici Palatij Magister, Ordinis Prædicatorum.

INDEX

INDEX QVAESTIONVM.

Qu.

Qu.

Auctoris opera iam edita.

SINGV-

SINGVLARES SELECTAE QVAESTIONES MORALES IVRIDICAE

ZACHARIAE PASQVALIGI VERONENSIS CLER. REG.

An fundator beneficij iurispatronatus possit apponere conditionem, quod primus institutus non teneatur ad horas canonicas. Quaest. 1.

S V M M A

1 *Obligatio ad horas Canonicas est de iure annexa beneficio.*
2 *Fundator potest apponere conditionem, quod primus institutus non teneatur ad horas Canonicas*
In fundatione beneficij possunt apponi conditiones contra ius commune de consensu Ordinarij.
3 *Obligatio ad horas Canonicas in beneficijs in quo radicetur.*
4 *Ecclesia ius ad horas Canonicas in beneficiatis potest cessare ex fundatione.*
5 *Fundator an possit apponere conditionem, quod beneficiatus nunquam teneatur ad horas Canonicas.*
Hospitalia non possunt visitari ab Ordinario, si ita caueat fundator.
6 *Fundator beneficij cur possit apponere conditiones contra ius commune.*
Quisque transfert res suas cum legibus, quas voluerit.
7 *Explicatur* Cap. Tua nobis. *Est correctum. Lex non egreditur terminos rationis.*

1 ON posse talem conditionem apponi videtur resoluendum. Quia obligatio ad horas canonicas est de iure annexa beneficio, vt desumitur ex Cap. *fin. Dist.* 92. iuncta declaratione Leonis X *in Concil. Lateran. sess.* 9. *in Bul. reformat. Romanae curiae. cap.* 9. & Constit. Pii V. 138. *in Bullar.* vnde cum non possint institui beneficia contra formam iuris communis, nec etiam poterunt insti-

tui cum ea conditione, quod institutus non teneatur ad horas canonicas.

2 Verum probabilissimũ puto. *Quod fundator beneficij possit apponere conditionem de consensu Ordinarij, quod primus institutus non teneatur ad horas canonicas*; quod intelligitur, quantum est ex vi beneficii, cũ aliàs ratione Ordinis sacri possit adesse obligatio. Ratio est. Quia de consensu Ordinarii potest apponere conditiones contrarias iuri communi, vt ex Cap. *Cum dilectus*. De *consuetud.* tradunt Glos. *ibid.* verbo *Constitutum.* in fine. Innocent. *in Cap. in Lateranen.* De *præben.* Cardin. *Consil.* 11. Calderin. *Consil. vltim.* De *iurepatron.* Abbas *in Cap. Significatum. not.* 1. De *præben.* Felin. *in Cap. Cum accessissent. col.* 8. vers. *Primo dummodò.* De *const.* Barbatia *Consil.* 23. *vol.* 1. & *consil.* 33. *vol.* 2. Rochus *De iurepatr.* verbo. *Præeo, quod de Diocesani. quæst.* 12. & 13. Lamberteng. *De iurepatr. quæst.* 9. *princip. par.* 1. *lib.* 1. *num.* 49. Gratian. *Discep. Forens. tom.* 3. *cap.* 522. *num.* 37. Campanil. *in Diuer. iur. can. Rubr.* 11. *cap.* 13. *num.* 350. *in fine.* Rota. *in Hispalensi Thesaurariæ.* 14. *Nouemb.* 1616. *Coram Pirouano.* Vnde poterit apponere etiam hanc conditionem, quod primus institutus non teneatur ad horas canonicas.

3 Et hoc à fortiori habet locum quò ad recitationem horarum canonicarum, quia obligatio ad ipsas est radicaliter à iure naturali, quatenus habens beneficium tenetur recompensare fundatorem tanquam benefactorem: præceptum autem Ecclesiæ determinat hanc obligationem decernendo, quod sit de recitandis horis canonicis, iuxta ea, quæ tradunt Syluester. *verbo.* Hora. *nu.* 9. *in fine.* Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *de hor. canon. cap.* 18. Laiman *lib.* 4. *theol. moral. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* 1. vers. *Secundum. Obligatio hæc.* Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 5. *quæst.* 3. *n.* 154. & alii, qui volunt, obligationem ad horas canonicas in beneficiario esse de iure naturali. Cum ergo præceptum Ecclesiæ determinet obligationem naturalem in fauorem eorumdẽ benefactorum, cessante obligatione, quæ oritur de iure naturæ, cessabit etiam præceptum Ecclesiæ. Cessabit autem obligatio, si fundator beneficii renunciet iuri suo, & nolit, quod primus institutus ad id teneatur.

4 Dices. Non posse remittere hanc obligationem, quia agitur etiam de iure Ecclesiæ, quæ stante institutione beneficiorum habet ius ad exigendas horas canonicas à beneficiario. Resp. Ius ad horas canonicas exigendas non conuenire Ecclesiæ, nisi supposita institutione beneficii: vnde cum orignetur à voluntate institutoris, à quo originatur etiam beneficium, non habet locum, nisi tali voluntate supposita: atque adeo ab ipsa regulatur, & accipit mensuram. Cum ergo institutor beneficii nolit, quod primus institutus subsit obligationi recitandi horas canonicas, nec etiam Ecclesiæ acquiretur ius ad ipsas exigendàs.

5. An autem fundator possit apponere pactum, quod nunquam quicunque beneficiarius teneatur ad horas canonicas ratione beneficii, mihi videtur valde probabile, quod possit. Quod colligo ex alia simili doctrina. De iure enim comuni Hospitalia subsunt visitationi Ordinarii, vt decernitur in Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 8. *De reformat.* & tamen, si fundator in institutione caueat, ne subsit visitationi eiusdem Ordinarii, præsertim ipso Ordinario consentiente tali pacto, non poterit vnquam visitari, vt tradunt Carp. *lib.* 1. *de Exequut. testamen. cap.* 22. *nu.* 65. Perez de Lara *De capellan. & anniuer. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 16. Leon. *De offic. capell. quæst.* 5. *sect.* 12. *num.* 203. Alzedo *par.* 2. *praxis Episcop. cap.* 2. *num.* 56. Diana *par.* 1. *tract.* 2. *resol.* 83. *init.* Rota *Decis.* 33. *init. par.* 3. *Recentior.* Eodem ergo modo, licet de iure cõmuni beneficiarius teneatur ad horas canonicas, non tenebitur, si fundator beneficii in fundatione apponat pactum consentiente Ordinario, quod non teneatur.

6 Ratio autem est. Quia Ecclesia ad inuitandos fideles ad fundanda beneficia, loca pia, & alia huiusmodi, contenta est, vt apponant pacta, quæ magis libuerint, dummodo honesta sint ex natura rei, & quamuis sint contra ius commune, illud relaxat pro illa vice, & vuult, quod quis-

quiſque rei propriæ poſſit imponere, quas leges voluerit, et cum ipſis in Eccleſiaſticos transferre, vt de iure licet *l. 1. §. Conueniat. ff. Depoſiti.* & *l. Si quid poſſeſſorem. §. Sic autem;* & *l. Sed & ſi lege. §. Conſulit. ff. De petit. hared.*

7 Neque obſtat Cap. *Tua nobis.* De *teſtamentis*, quia ibi ſolum reprobatur diſpoſitio teſtatoris prohibentis, quod Epiſcopus non ſe intromittat circa exequutionem diſpoſitionum ad cauſas pias tanquam eas quæ impedit ius, quod conuenit Epiſcopo ratione Officii. Vndè cauſa finalis eſt manutenere iuriſdictionem Epiſcopi; nec permittere, vt à priuatis diſpoſitionibus ei derogetur. Cum autem hæc cauſa finalis non habeat locum, quando fundator apponit cōditiones cōtrarius, vt quod beneficiatus non teneatur ad Horas Canonicas, quia in hoc non derogatur iuriſdictioni Epiſcopi, imo apponuntur de eius conſenſu; nec etiam locum habebit diſpoſitio dicti Cap. *Tua nos,* quia lex non egreditur terminos ſuæ rationis finalis, *l. Milites agrum. ff.* De *re milit.* & *l. Cum pater. §. Dulciſſimis. ff.* De *leg. 2.* vbi Bart. Imola & cæteri. Abbas in *Cap. Quia in inſulis.* De *regular.* Butrius *in Cap. Poſt translat. num. 24. De renun.* Dec. *in Cap. Suggeſtum, not. 1.* De *appellat.* Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. par. 1. num. 144.* vbi alios referr. Vel dicamus & breuius, non obſtar d. Cap. *Tua nobis*, quia eius diſpoſitio eſt correcta per Concilium Tridentinum, in quantum ſæpius mandauit ſeruari in ſimilibus Teſtatorum inſtitutiones, ſeu fundationes, vt declarauit eius ſacra Cong. etiam in hoc ſpecifico caſu in vna Tuſolen.

An, qui deflorauit virginem ſibi parem ſub promiſſione matrimonij, teneatur illam ducere renuente patre, & minitante exheredationem. Quaeſt. 2.

S V M M A.

1 *Deflorans virginem cum promiſſione matrimonij, tenetur eam ducere.*

2 *Quid, ſi contradicant parentes, & minentur exheredationem.*

3 *Promiſſio non obligat, ſi superueniat notabilis mutatio.*

4 *Promiſſionis obligatio ceſſat, quando contrariaretur iuri naturali.*

Virtutes ſunt inter ſe connexa.

5 *Matrimonium non poteſt contrahi ſine peccato cum indignatione graui parentum &c.*

Quando timetur ſcandalum, diſſoluuntur ſponſalia.

6 *Sponſalia occulta diſſoluuntur abſque iudicis auctoritate.*

1 Obligari ex iuſtitia, qui deflorauit virginem ſub promiſſione matrimonii, illam ducere, non poteſt in dubium reuocari, vt inter alios norat Sanchez. *lib. 1. de matrim. diſp. 49. num. 5.* Siquidem interuenit cōtractus, Do, vt facias, nam virgo facit copiam ſui corporis cum pacto, quod ducatur poſtea in matrimonium: vnde qui ſub tali promiſſione deflorauit virginem ſolum poteſt deobligari, ſi deueniatur ad caſum, ad quem obligatio promiſſionis non ſe extendat.

2 Dicendum tamen eſt. *In præſenti caſu ceſſare obligationem contrahendi matrimonium cum deflorata.* Ita Coninch. *diſp. 23. de matrim. n. 68.* Gaſpar. Hurtad. *diſp. 11. de matrim. difficul. 14. num. 51.* Præpoſit. *3. par. quæſt. 9. de ſponſalib. dub. 9. nu. 87.* qui loquuntur de diſſolutione ſponſalium ob contradictionem parentum, licet non faciant mentionem de copula ſub promiſſione matrimonii. Et ii, qui vniuerſaliter volunt, quod ſponſalia diſſolui poſſint ſuperueniente quacunque cauſa, quæ reddat exequutionem matrimonii notabiliter difficiliorem, vt Hoſtienſ. *in ſum. tit. De iureiur. num. 3.* Butrius *in Cap. Quemadmodum, num. 13.* De *iureiur.* Cuchus *lib. 5. Inſtit. Maior. tit. 10. in fine.* Greg. Lopez *l. 7. tit. 1. par. 4.* Angelus *verbo.* Sponſalia *nu. 21.* Syluester. *quæſt. 10. caſu. 17.* Armilla *verbo.* Iuramentum. *num. 35.* D. Antonin. *2. par. tit. 10. cap. 6. §. 5.* Maior. *in 4. diſt. 27. q. 3.* Lopez *par. 2. Inſtruc. cap. 38. de matrim* Nauar. *in Manuali. cap. 22. n. 27.* & *Conſil. 9.* De *Sponſal. lib. 4. in 2. edit.* Ledeſma *de matrim.*

*trimon.quæst.*43. *art.*3.*causa*.12.Petrus Sonu *lect.*18. *de matrim.*§. *Nunc de ratione*. Henriquez *lib.* 11. *sum.cap.*14. *in fine*.Rodriquez *par.*1. *sum. cap.*245.*nu.*11.Bartholom. Ledesma *dub.*13. *de matrim. post. casum.*13. Philiar.*tom.*1.*De offic. Sacerd.par.*2.*lib.* 2. *cap.* 1. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. disp.*62. *nu.*3. Coninch.*disp.*23. *de matrim. dub.*8. *init.* Laiman.*lib.*5. *theol.moral.trac.*10. *cap.*2. *num.*18. Gutierez *de matrim.cap.*33.*num.*6. Palaus *par.*5. *oper. moral.disp.*1. *de sponsal.pun.*28.*nu.*6. Canis. *in sum.lib.*2. *de sponsal. tit.*9.*in Anotat.* Rebellius *de obligat. iust. par.*2. *lib.*4. *quæst.* 8. *sect.*8.*nu.*73. Pontius *lib.* 12. *de matrim.cap.*47.*nu.*2. Sylvius 3. *par. quæst.*43. *supplem ar.*3. *ver.Deeimus.* Villalob.*par.*1. *sum. tract.* 12. *difficul.*12. *num.*14. qui *nu.*21. loquitur etiã quando renuunt parentes non obstante, quod sequuta sit defloratio, et citat. Felin. Gutierez et alios. Caspens. *par.*2. *Curs.Theologici.tract.*26. *de matrim.disp.*1. S.11. *n.*102.

3 Ratio autem est. Quià omnis promissio, etiam quæ obligat ex iustitia, habet tacitam conditionem, quod obliget rebus sic stantibus; non autem, si superueniat aliqua notabilis mutatio, præsertim quæ, si ab initio adsuisset, non fuisset subsequuta promissio. *l. Quæro.* §. *Inter locatorem. ff. Locati.* et *l. Si fuerit. init. ff. Pro soeio.*& *l. Cum quis.ff.* De *solut.* ibi *In eodem statu permaneant.* et Cap. *Quemadmodum.* De *iureiur.* et docent communiter Bar. *in l. Quod Seruius.ff.* De *condit. ob cau.* Dec. cũ aliis *consil.*475. *num.*23. Anchar. *consil.*84. *num.*3. Surd. *decis.*177. *num.*10. Tiraquel. *in l. Si vnquam. in Præfat. n.*167. Rota *decis.* 664. *num.*9. *par.*1. *Recent.* et *decis.*522. *n.*4. *par.*3, & *decis.*345. *num.*10. *par.*5. Cuius rei ca est ratio, quod obligatio promissionis est secundum mensuram intentionis, non enim plus obligat, quã promittens intendat se obligare. Qui autem promisit alicui, se illam ducturum in vxorem ad obtinendam copulam, non intendit se obligare in quocunque euentu, sed tantũ rebus sic stantibus, nõ autem cum tanto discrimine, qualis est indignatio patris, et amissio paternæ hæreditatis: vnde ventum est ad casum, ad quem non se extendit promissio, sicut nec se extendit intentio promittentis. Præsertim quia si ab initio hoc præuidisset, non est verisimile, quod se voluisset obligare.

4 Confir. Seruare promissionem in tali casu, esset cum grauissimo detrimento promittentis, siquidem non solum subiret grauissimam indignationem paternam, sed etiam priuaretur hæreditate paterna, vnde teneretur renunciare iuri, quod de iure naturæ habet, tuendi seipsum, et sua, et se conseruandi indemnem cõtra quoscunque. Vnde si promissio obligaret, esset incompossibilis cum iure concesso à natura, atque adeo iustitia, ex vi cuius obligaret promissio, esset incompossibilis cum tali iure, et vnum ius esset contra aliud, quod dici non potest. quia virtutes morales sunt inter se connexæ, vt docet D. Th. 1.2. *quæst.*65. *ar.*1. *in corpore.* cum D. Amb. *lib.*5. *in Lucam.* in illud *Beati pauperes spiritu.* D. August. *lib.* 6. *de Trinit. init.* D. Greg. *lib.*22. *Moralium cap.* 1. Vnde nedum vna est incompossibilis cum alia, sed etiã trahit illam secum, et ideo non potest iustitia ita obligare, vt destruat alienum ius, sed in tali casu desinet obligare.

5 Confir. 2. Quando promissio non potest impleri sine peccato, desinit obligare, quia non plus obligat, quàm possit quis se obligare, et nemo potest se obligare ad peccandum. In præsenti autem casu matrimonium non potest contrahi sine peccato, nã violatur pietas in re graui, quæ est debita parentibus, læditur cognatorũ amicitia, & magnæ perturbationes causantur; et exequutio promissionis non potest esse absque graui scandalo proximi. Et proinde non posse sponsos cogi, sed dissolui sponsalia, quando probabiliter timetur scandalum, colligitur ex Cap. *Cum in tua.* Cap.2. Cap. *Requisiuit;* & Cap. *Ex litteris.* De *sponsalib.* Et militat ratio, d. Cap. *Requisiuit.* Quod coactiones difficiles soleant exitus habere, & tradunt Glos. *ibid.* verbo. *Scandalo.* vbi etiam Doctores. Abbas *in Cap. Requisiuit, num.*4. De *sponsalib.* Felin. *Consil.*26. *num.*21. Menoch. *Consil* 1. *nu.*44. & 66. Ex præterea Laiman. *lib.* 5. *Theol. moral. tract.*10. *cap.* 1. *num.*4. Pontius *de matrim. lib.*12. *cap.*6. *num.*2. Villalob. *par.*1. *sum tract.* 12. *difficul.*19. *num.*3. Coninch. *disp.*22.

diſp. 22. *de matrim. nu.* 8. Ludouic. à S Io. *in. ſum. quæſt.* 1. *de matrim, art.* 8. *difficul.* 7 Gaſpar Hurtad. *diſp.* 1. *de matrim difficul.* 7 Leandet *de ſacram, trac.* 9. *diſp.* 1. *quæſ.* 46. *in fine.* Palaus *par.* 5. *oper. moral. diſp.* 1. *de ſponſal. pun.* 8. *nu.* 3. Trullench *de ſacram. lib.* 7. *cap.* 1. *dub.* 2. *num.* 9. Auerſa *de matr. quæſt.* 8. *ſect.* 8. ver. *Ob hanc.* Amicus *diſp.* 30. *de matrimon. ſect.* 3. *nu.* 14. ver. Debet Præpoſit 3. *par. qu.* 9. *de matrimon. dub.* 3. ver. *Aduerte.* Tanner. *tom.* 4. *ſum. diſp.* 8. *de matrim. quæſt.* 1. *dub.* 3. *nu.* 36. & 38. Baun. *par.* 1. *Theol. moral. tract.* 12. *quæſt.* 6. ver. *Si tamen.* Baſſeus *in Florib. Theolog. prac.* ver. *Sponſalia num.* 8. Iſambert. 3. *par. diſp.* 6. *de matrim. art.* 3. ver. *Probatur ex cap.* Caſpenſ. *tom.* 2. *Theolog. tract.* 26. *ſect.* 7. *n.* 51. Syluius 3. *par. quæſt.* 43. *ſupplem. ar.* 1. *quæſito* 2. ver. *Cæterum.* Reginal. *li.* 31. *Praxis. num.* 235. Leſſius *lib.* 2. *de iuſt. & iure. cap.* 10. *num.* 26. Dicaſtil. *de matrim. diſp.* 1. *dub.* 10. *num.* 161. Fernandez *par.* 3. *theol. mor. cap.* 27. §. 1. *num.* 11. Naldus verbo: *Sponſalia. num.* 13. Molfeſ. *par.* 1. *ſum. tract.* 4. *cap.* 5. *num.* 26. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 29. *num.* 4. qui alios viginti quinque Doctores citat. & communiter cum D. Th. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 2. *ar.* 1. *ad* 2. Et paſſim tenuit Rota. *vt deciſ.* 497 *num.* 1. *par.* 1. Diuer. & coram Seraphino *deciſ.* 1112. *num.* 1. & 1258. *num.* 2. & coram Coccino *deciſ.* 437. *nu.* 2. & 8. & coram Pennia *deciſ.* 517. *num.* 7. & coram Caualero *deciſ.* 458. *num.* 1. Quod habet locum, etiam ſi ſequuta ſit Virginis defloratio ſub ſpe matrimonij vt tradunt Lopez *part.* 1. *Inſtruct. cap.* 76. Nauarr. *cap.* 16. Manual. *num.* 18. Gutierez *lib.* 1. *Quæſt. Canon. cap.* 20. *num.* 20. & 23. Corduba *lib.* 1. *quæſt.* 13. ver. *Dixi regulariter.* Graſ. *lib.* 2. *Deciſ. cap.* 78. *num.* 3. Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 14. *num.* 3.

6 An autem neceſſaria ſit iudicis auctoritas, vt diſſoluantur ſponſalia. Negatiuè reſpondendum eſt, quia, vt ſupponitur, ſunt occulta, cum promiſſio facta ſit abſque teſtibus, ſicut etiã eſt occulta defloratio. In quo caſu non eſſe neceſſariã iudicis ſententiam, tradunt Turrecrem. *in cap. Vbi non eſt.* 30. *Quæſt.* 2. *n.* 6. Palud. *in* 4. *diſt.* 27. *quæſt.* 1. *ar.* 6. *num.* 37. Richar. *ar.* 3. *quæſt.* 4. Nauar. *cap.* 22. *Manual. nu.* 28. D. Antonin. 3. *part. tit.* 1. *cap.* 18. §. 1. *in fine.* Viguer. *cap.* 16. *Inſtit.* §. 7. *ver.* 7. *in fine.* Angelus *verbo.* Sponſalia. *n.* 42. Syluester. *quæſt.* 11. Tabiena *quæſt.* 9. Petrus Ledeſma *de matrim quæſt.* 43. *ar.* 3. *dub. vlt.* Bartholom. Ledeſma *De ſacram. dub.* 13. *de matrim. in fine.* Veracrux *par.* 1. *ſpecul. art.* 21. *in fine.* Henriquez *lib.* 11 *ſum. cap.* 14. *num.* 1. Lopez *par.* 2. *Inſtruc. cap.* 38. *de matrim. in fine.* Sanchez *lib.* 1. *de matrim. diſp.* 69. *num.* 5. Præpoſit. 3. *par. quæſt.* 9. *de ſponſal. dub.* 9. *num.* 88. Syluius *quæſt.* 43. *ſupplem. ar.* 3. *in fine.* Caſpenſ. *part.* 2. *Curſ. theol. tract.* 26. *diſp.* 1. *ſect.* 11. §. 11. *nu.* 109. Pontius *lib.* 11. *de matrim. cap.* 16. *nu.* 8.

An campanile ſeiunctum ab Eccleſia, & diſtans gaudeat priuilegio immunitatis. Quæſt. 3.

S V M M A.

1 *Campanile coniunctum Eccleſiæ gaudet immunitate.*
2 *Quid, ſi ſit ſeparatum.*
Quæ loca gaudeant immunitate.
3 *Campanile ſeiunctum ab Eccleſia non eſt locus ſacer, nec religioſus.*
Quænam ſint loca religioſa.
4 *Campanile diſtans ab Eccleſia qualis pars Eccleſiæ.*
5 *Priuilegium immunitatis an fauorabile*
Ius publicum exigit, quod delicta non ſint impunita.
Beneficium principis derogans iuri publico ſtrictè accipitur.
6 *Palatia Epiſcopalia diſtantia ab Eccleſia an gaudeant immunitate.*
7 *Turris commodata Eccleſiæ pro Campanili non gaudet immunitate*
8 *Exercitium operis pij non tribuit loco immunitatem.*
Oratoria priuata non gaudent immunitate

GAudere priuilegio immunitatis, ſi ſit coniunctum Eccleſiæ, non poteſt verti in dubium, quia tunc eſt pars eiuſdem Eccleſiæ; ſolum difficultas eſt, an gaudeat, ſi ſeiunctum ſit, & diſtans ab Eccleſia. Quod autem gaudeat, ex eo videtur ſuaderi, quod ſit

pars integralis Ecclesię, quia licet non sit ipsi vnitum, exigitur tamen ab Ecclesia, vt quid sibi debitum, & ideò retinet ordinem ad illam tanquam eius pars. Et ideo cum simus in fauorabilibus, priuilegium immunitatis ad ipsum quoque est extendendum. Et ita tenet Nouar. *in sum. Bullar. tit. De immunit. Eccles. nu.26.*

2 Verum probabilius puto. *Quod non gaudeat priuilegio immunitatis.* Ratio autem est, quia loca omnia, quę gaudent priuilegio immunitatis aut sunt sacra, aut religiosa, ita vt ad hęc duo genera omnia reducantur, vt desumitur ex Constit. Gregorii XIV. pro immunitate. ibi. *Ab Ecclesijs, Monasterijs, Sacellis, Domibus regularibus, & sæcularibus, Locisuè sacris, aut religiosis;* quæ vltima verba continet genus omnium locorum, quæ gaudent immunitate. Vnde etiam infra sub his duobus membris, tanquam sub duobus generibus exprimit omnia loca, quæ habent priuilegium immunitatis, ibi. *Delinquentes ad eorum Ecclesias, Monasteria, Domos, & alia loca supradicta Sacra, seu Religiosa respectiuè confugientes. &c.*

3 Campanile autem, dum est seiunctum ab Ecclesia, & distans, non est locus sacer, quia non est locus consecratus, aut benedictus, sicut sunt Ecclesię, & Cœmeteria. Sola autē consecratio, aut benedictio facit locum sacrum. Nec etiam est locus religiosus; quia loca religiosa sunt illa, in quibus exercentur opera pietatis, aut religionis, vt sunt Monasteria, Hospitalia, si auctoritate Episcopi erecta sunt, vt notant Hostiens. *in Sum.* Tit. *De relig. domib. §. Quis dicatur.* Archidiacon. *in Cap. Nemo.* De *consecrat. Dist.* 1. Felin. *in cap. 4. num. 4. De iudic.* Marius Italia. *De immunit. lib.* 1. *cap.* 4 *§.* 5. *num.* 1. Caluinus *in Lexico iur.* verbo *Religiosa domus.* Campanile autem non est locus, in quo exerceantur opera pietatis, aut religionis.

4 Nec obstat ratio adducta in oppositum, quia Campanile seiunctum, & distans ab Ecclesia retinet solum ordinem partis integralis materialis ad Ecclesiam tantum materialiter consideratam; non autem partis integralis formalis ad Ecclesiam formaliter acceptam; nā formaliter accepta dicit, quod sit locus Dei cultui dedicatus, quod fit per consecrationem, vel benedictionem, quæ, cum non se extendat ad Campanile distans, non sit pars integralis formalis. Priuilegium autē immunitatis conuenit Ecclesiæ formaliter sumptæ, quia conuenit quatenus est locus Deo dicatus per consecrationem, vel benedictionem. Vnde cum non se extendat forma, ad quam sequitur priuilegium immunitatis, nec etiam se extendet priuilegium, licet simus in fauorabilibus, quia non potest subsistere sine suo fundamento.

5 Imo neque sumus in fauorabilibus, quia priuilegia immunitatis sunt strictè interpretanda tanquam odiosa, & contra ius commune l. 1. *ff. De iure immunitatum.* Præsertim quia immunitas ista derogat iuri publico, quòd vult, quod delicta non remaneant impunita. *l. Ita vulneratus, ff. Ad leg. Aquiliam;* & ideo tanquam odiosa debent strictè accipi, etiam si esset beneficium principis, quia adhuc est strictè interpretandum, quando derogat iuri publico, vt tradunt Angel. *in l. fin.* De *constit. princ.* Ias. *ibid.* Bald. *in l.* 2. *C. An ser. ex suo facto.* Dec. *Consil.* 468. *n.* 32. Et ita notat Tiber. Decian. *lib.* 6. *Crimin. cap.* 25. *n.* 14.

6 Et prædicta confirmari possunt ex eorum doctrina, qui asserunt, quod Palatia Episcoporum gaudent priuilegio immunitatis, si sint annexa Ecclesiæ: non autem, si seiuncta sint, & distantia. Ita Oldrad. *Consil.* 55. Innoc. *in Cap. Inter alia.* ver. *Sed alij.* De *immunit. Eccles.* Butr. *num.* 9. Anania *num.* 10. Turrecrem. *in Cap. Id constituimus,* 17. *Quæst.* 4. *num.* 117. Couarru. *lib.* 2. *Variar. cap.* 20. *num.* 5. ver. *Quinto infertur.* Decian. *lib.* 6. *Crimin. cap.* 25. *num.* 14. testans id seruari in praxi. Clar. *lib.* 5. *Recept. sentent. quæst.* 30. ver. *Scias etiam.* Bobadil. *in Polit. tom.* 1. *lib.* 2. *cap.* 14. *num.* 85. Ambrosin. *De immunit. cap.* 10. *num.* 7. Bonac. *disp.* 3. *de legib. quæst.* 7. *§.* 2. *n.* 8. Piasecus *in praxi Episcop. par.* 2. *cap.* 4. *art.* 8. *numer.* 2. & alii. Vnde hæc doctrina habet locum etiam in præsenti casu; quia si connexitas campanilis facit, quod gaudeat immunitate tanquam pars Ecclesiæ, seiunctio, & distantia faciet, quod non gaudeat.

7 Ex

7 Ex his colligitur à fortiori, quod si communitas accommodaret suum campanile alicui Ecclesiæ, vt posset vti campanis ad conuocandos populos, & cœteros vsus, tale campanile non gauderet priuilegio immunitatis, quia non solum non esset locus sacer, aut religiosus, sed neque pars materialis Ecclesiæ, nam adhuc esset sub dominio Laicorum, & campanæ essent per se primò ordinatæ ad vsus laicos, & consequenter etiam campanile.

8 Colligitur 2. contra Nouar. *num.* 1. citat. Non sufficere, vt locus aliquis gaudeat immunitate, quod in ipso exerceantur opera pia, vt pulsare campanas in Dei honorem, aut quod ibi asseruentur res sacræ, nam in Oratorijs priuatis celebratur ipsum sacrificium, & multoties etiam conseruantur reliquiæ sanctorum, & tamen non gaudent immunitate, vt declarauit S. Congregatio Episcop. *die* 17. *Nouembris* 1617. & Congregatio immunit. *die* 9. *Decembris* 1631.

An quæ in bello iniusto capiuntur à militibus, sint obligata restitutioni. Quæst. 4.

S V M M A.

1 *Capta in bello iniusto an fiant capientis.*
2 *Bellum est de iure gentium, & secundum ipsum regulatur.*
3 *Capta in bello iniusto solemni fiunt capitis.*
4 *Cogens ludere, non tenetur resarcire damna ludentis, si perdat.*
5 *Quæ ex hostibus capiuntur, fiunt capientis.*
6 *David victis Amalecitis retinuit spolia, licet alias restituenda.*
7 *Faciens actum censetur se adstringere legibus de ipso disponentibus.*
8 *Ius belli disponit, quod capta fiant capientis, licet bellum sit iniustum.*
9 *Diuisio rerum est de iure gentium.*
Ius gentium inualuit ex communi consensu.
Diuisio rerum sub qua modificatione stet.
10 *Capta in bello iniusto non fiunt capientis cognita iniustitia.*
11 *Ius belli non assistit bello iniusto.*
Principium cuiusque rei est spectandum.
12 *Bellum iniustum infert vim iniustam, nec deturbat possessione.*
13 *De iure naturali potest quisque defendere se & sua.*
Ius belli non destruit ius naturale.
14 *Milites possunt excusari à restitutione raptorum.*
15 *Milites vnde possint iudicare, bellum esse iustum.*
In dubio præsumitur pro principe.
16 *Miles dubius de iustitia belli, an excusetur à restitutione.*
In dubijs melior est conditio possidentis.
17 *Praxis declarat, in bello iniusto non posse rapi hostium bona.*
18 *Cur coactus ludere non sit indemnis seruandus.*
19 *Capta in bello fiunt capientis, si bellum sit ex titulo iusto.*
Vis quando concedatur.
Bellum quando possit habere locum.
20 *Quæ spolia David abstulerit ab Amalecitis.*
21 *Leges belli disponunt solum de bello iusto.*
22 *Res iure belli quomodo possint ammitti.*

1 CONueniût omnes, quod acquisita in bello iusto fiant capientis, quia iam habet iustum titulum acquirendi, sicut habet iustum titulum bellandi. Vnde solum difficultas est, quando bellum est iniustum, an tunc fiant capientis, an verò debeant restitui: & difficultas præcipuè procedit, quò ad bona mobilia, quæ milites vsurpant in hostili territorio. Prima autem sententia tenet, quod non fiant capientis, & proinde sint restituenda. Ita Castrens. *in repet. l. Manumissiones. ff.* De *iust. & iure*. Fortunius *in eamdem l.* vbi late. Ias. *in l. Ex iure. nu.* 23. *eod. tit.* Guerrer. *in Speculo Princip. cap.* 47. Sotus *lib.* 4. *de iust. & iure quæst.* 2. *ar.* 2. loquentes de captiuitate in bello captorum, & de cœteris Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 5. *num.* 12. ver. *Aduerte tamen.* Couaruu. *in reg. Peccatum. part.* 2. §. 11. vbi alios allegat. Ias. *in l.* 1. *num.* 8. *not.* 4. *ff.* De *acquir. poss.* Aluat. *ibid. num.* 8. Cabedo *Decis.* 88. *num.* 2. *par.* 2.

2 Et quidem ita absq; dubio esset tenendum, si bellum, & ea, quæ ad ipsum veniût in consequentiam regularentur secundum regulas ordinarias iustitiæ. Quia tamen bellum est de iure gentium, Cap. *Ius gentium. Dist.* 1. Et *l. Ex hoc iure ff.* De *iust.*

iust. & iure, atque adeo & quæ ad ipsum consequuntur, vt direptiones, cædes, incẽdia &c. ideò de his omnibus non secundũ ordinarias regulas iustitiæ, sed secundum ius Gentium decernendum est.

3 Quare, quod capta in bello, etiam iniusto fiant capientis & proinde non sint restituenda, tenet Ferdinandus Vasquez lib. 1. *Controuer. illustr. cap. 9. numer. 14. & sequent.* vbi latè, & *cap. 10. numer. 2.* dummodo tamen bellum sit solemne, & publicum, atque adeo inter eos, qui illud indicere possunt. Et fauet etiam praxis, nam, quæ in bello milites capiunt, non restituuntur, nec principes illa repetũt, imo nec possibile esset illa restituere: vnde, ex hac consuetudine videtur inducta cõsuetudo ex tacito bellantium consensu, quod quisque sibi retineat, quæ capit de bonis mobilibus pertinentibus ad hostes.

4 Et hoc est conforme illorum doctrinæ, qui volunt; quod cogentes aliquos ludere non teneãtur restituere damnũ, quod victi patiuntur, quia licet inferant iniuriam, dum cogunt ludere, non sunt tamen causa damni; nam tàm lucrari possunt, quàm perdere, & ideo sunt in eadem sorte, & fortuna; nec aliqua inæqualitas inducitur, dum cōguntur ludere, quæ concernat res ludo expositas. Ita tenent Molina *de iust. & iure tract. 2. de contractib. disp. 516.* Franciscus Garzia *par. 2. de contractib. cap. 19.* Sanchez *lib. 4. de matrim. disp. 10. num. 10.* Alcozer *de Ludo cap. 21.* Adrian. *in 4.* tit. *De restit. quæst. de Ludo.* Et probabile putant Lessius *lib. 2. de iust. & iure cap. 26. dub. 2. num. 9.* Diana *par. 2. tract. 17. resol. 27.* ver. *At mihi.* Sic ergo cum bellum fiat æqua sorte ex vtraque parte; si quidem tàm vna, quàm altera pars vincere potest, siue iustè, siue iniustè suscipiatur bellum, interuenit æqualitas tàm quò ad periculũ, quàm quò ad spem victoriæ, & ideo quisq; sibi retinere poterit, quod in bello capit, tanquam æqua sorte cum hoste contendens, & solum peccabit princeps, dum iniustè bellũ mouet, quia coget subditos se exponere fortunæ belli.

5 Et hæc sententia habet fundamentum etiam in iure, quatenus vniuersaliter statuitur, quod, quæ ex hostibus capiuntur, fiant capientium, vt in *l. Naturalem. §. fin. ff.* De *acquir. rer. dom.* ibi. *Quæ ex hostibus capiuntur iure gentium statim capientium fiunt.* Nec distinguit de bello iusto, vel iniusto. & ita docet Glos. *in cap. Dicat aliquis*, verbo *Omnia. 23. Quæst. 5.*

6 Imo habet etiam fundamentum in sacra Scriptura quatenus Dauid victis Amalecitis retinuit spolia eorum, tanquam iure acquisita, non obstante quod ipsi Amalecitę essent latrunculi, & iniustè spoliassent etiam Palestinos; nec eorundem spolia in tuto posuissent; quæ quidem, nisi iure belli acquisiuissent, debuisset Dauid Palestinis restituere. Ita *lib. 1. Reg. cap. 30.*

7 Et amplius confir. ex illa regula: Quod faciens actum, censetur se adstringere legibus disponentibus de illo actu, ita et ad positionem actus statim subintrent leges illæ, quæ disponunt circa eumdem actum *l. Si duo. ff.* De *acquir. hæredit.* & notant *ibid.* Glos. & Ias. Curt. iun. *in Authen. Præterea. n. 23.* C. *Vnde vir, & vxor.* Dec. *ibid num.* 10. Craueta *Consil. 75. n. 5.* Alciat. *reg. 3. præsump. 32. num. 14.* Natta *Consil. 40. num. 22.* & *consil. 114. num. 10.* Becius *Consil. 35. num. 11.* Alexan. *consil. 103. num. 7. vol. 2.* Cagnol. *in l. Qui cum alios n. 8. ff.* De *regul. iur.* alios citans. Castrens *in l. Si duo. ff.* De *acquir. hæred.* Bossius *tit. De principe n. 362.* Riminal. *consil. 1. num. 14.* Vnde ex suppositione actus veniunt in consequentiam & ea omnia, quæ circa ipsum leges statuunt.

8 Lex autem belli de iure gentium statuit, quod ea, quę in bello capiuntur, fiant capientis, siue bellum sit iustum, siue iniustum, quia vtrinque æqua sorte contenditur, cum tàm vna pars, quàm alia possit vincere, aut vinci. Vnde Cyrus apud Xenophontem *lib. 5. De Pedia* habet. *Lex est sempiterna inter homines, capta hostium vrbe eorumdem res, atque pecunias victori cedere.* & Romani apud Dionys. Halicarnasensem *lib. 6. Histor.* ad Volscos responderunt. *Nos autem optimum iudicamus possessionis genus, quod belli iure captum, quæsitumque est. Cumq. non à nobis hoc ius sit institutum, sed à Dijs veriùs, quàm ab hominibus profectum, omniumque gentium tàm Græcorum, quàm Barbarorum vsum proba-*

probatum, nihil vobis per ignauiam concedemus, nec bello partis abſtinebimus. Et Ariſt. *l. 1. Politicor. cap. 4. Lex velut pactũ quoddam commune eſt, quo bello capta capientiũ fiunt.*

9 Et ratio huius legis, ſeu pacti eſt. Quia diuiſio rerum, occupatio ſedium eſt de iure Gentium. Cap. *Ius Gentium. Diſt. 1.* & *l. Ex hoc iure. ff.* De *iuſt. & iure.* Cum autem ius Gentium inualuerit ex communi conſenſu omnium nationum, & tacito quodam pacto ita dictante ratione, vt cõmuniter docent cũ D. Th. 2. 2 *q 57. ar. 3. in corpore et* dixi in *Theol. morali diſp. 48. ſect. 1. n. 11.* potuit eodẽ iure modificari rerũ diuiſio, vt ſtaret ſub hac conditione, quod ita fierent propriæ, vt tamen iure belli ab alijs poſſent acquiri; quod factum fuiſſe conſtat ex conſenſu omnium populorum, vt dictum eſt *num. preced.* Et ideo cum quiſque ſub hac conditione poſsideat, nõ fit ei iniuria, ſi ratione belli ab eo auferatur, quod poſsidet. Verum tamen eſt, quod hoc ius quò ad bona immobilia apud Principes Chriſtianos eſt valde moderatũ, quia quamuis vnus occupet immobilia alterius ratione belli, non tamen cenſetur iure poſsideri, niſi partium pactum, & conuenrio intarueniat.

10 Hæc ſunt, quæ pro hac ſententia afferri poſſunt. Quæ tamen defendi non poteſt ex ſuppoſitione, quod bellum ſit iniuſtum, & vt tale cognoſcatur. Vnde tenendum eſt. *Quod capta in bello iniuſto non fiant capientis, ſed ſint reſtituenda ſuis poſſeſſoribus, niſi aliunde capientes excuſentur à reſtitutione.* Et hoc fuit ſeruatum in praxi etiam ab ipſis Gentilibus, vt deſumitur ex Valerio Maximo *lib. 6. cap. 5.* ibi *Populus Romanus cum P. Claudius Camertinos ductu atque auſpicijs ſuis captos ſub haſta vendidiſſet, & ſi ęrarium pecunia, fines agris auctos animaduertebat, tamen quia parum liquida fide id geſtum ab Imperatore videbatur, maxima cura conquiſitos redemit & prędia reſtituit.* Et Titus Liuius *lib. 28 hiſtor.* refert, Romanos reſtituiſſe libertatem, & agros Phocenſibus; & *lib. 42.* refert, Liguribus reſtitutam libertatem, & earũdem bona; & *lib. 43.* narrat, idem ſeruatum cum Abderitis, quia bellum fuerat iniuſtum.

11 Et ratio clara eſt. Quia vſurpatio alienorum bonorum, quæ fit in bello, fundatur tantum in iure belli, quod dat facultatem occidendi hoſtes, auferendi bona ipſorum &c. Ergo, ſi ius belli non aſſiſtit, iniuſtè fit, nec adeſt verus titulus acquirendi dominium in aliena. Quãdo autem bellum eſt iniuſtum, ius belli non aſsiſtit, non adeſt ius, & facultas inferendi bellum, quod non poteſt inferri, niſi ex iuſta cauſa, vt omnes, etiã ipſe Vaſquez, concedunt. Ius enim belli originatur ex iuſta cauſa bellandi, qua ſublata, tollitur etiam ius belli; & ſi cauſa ſit iniuſta, iniuſtum quoque erit bellum, & quæcunque in ipſo fiunt, quia ex radice, quæ ſit iniuſtitia, non poteſt iuſtitia pullulare. Vnde ſubintrat regula, quod principium cuiuſq. rei eſt ſpectandum, & ſecundum ipſum iudicandum. *l. Nam origo. ff. Quod vi, aut clam.* & *l. Si tamen. ff.* Ad *Macedonianum* & *l. Pomponius. ff.* De *negoc. geſtis*, & notant Barboſa *in l. Poſt dotem. n. 75. ff.* Soluto *matrimonio.* Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo. *Donatione largitus. num. 257.* C. De *reuocan. donat.* Surdus *De alimen. tit. 7. qu. 34.* & *Deciſ. 102. nu. 10.* Menoch. *Conſil. 843. num. 37.* Tuſch. *littera* P. *Concluſ. 703.*

12 Confir. Stante diuiſione rerum iure Gentium introducta, quicunque poſſidet, iure poſſidet, ita ut ipſum ius Gentium manuteneat poſſeſſionem. Ergo ſi ſine cauſa deturbatur à poſſeſſione, violatur ius, quo poſsidet: nec talis perturbatio per vim in bello poteſt parere acquiſitionem, & dominium, quia actio, qua ius violatur, non poteſt parere aliquid iuſtũ, quale eſt dominium, quod eſt effectus iuſtitiæ. Ergo cũ ius Gentium non poſsit ſibi eſſe contrarium, non poteſt fouere bellũ, quod non habeat iuſtam cauſam, nec ſpoliationes bonorum, alioquin deſtrueret ſeipſum.

13 Confir. 2. Quiſq; de iure naturali habet, quod poſsit ſe defendere, & etiam propria bona, vtpote ad ipſum pertinentia: Cap. *Ius naturale. Diſt. 1.* & *l. Vt vim. ff.* De *iuſt. & iur.* & proinde de iure naturali habet, quod ſtante rerum diuiſione, poſsit ſe conſeruare in poſſeſſione. Ergo non potuit introduci de iure Gentium, quod in bello

bello iniusto possint victores auferre bona victorum, & facere sua, quia cum ius Gentium sit ius naturale secundarium fundatum in iure naturali primario non potest destruere absque causa, quæ sunt iuris naturalis, sicut destrueret, si in virtute ipsius possent homines in bello iniusto occidi, spoliari suis bonis &c. Licet enim possit introducere aliqua, quæ sint contraria iuri naturali, vt captiuitates, & seruitutes; non tamen introducit, nisi in vigore iuris naturalis, quod dat facultatem etiam occidendi homines ex causa iusta. Vnde introduxit captiuitates, & seruitutes tanquam concernentes publicam vtilitatem, ad quam homines obligat ius naturale, cui magis conducit quod bello capti seruentur captiui, quàm occidantur.

14 Ex alio tamen capite possunt milites vniuersaliter excusari à restitutione raptorum in quocunque bello publica auctoritate gesto. Quia nimirum nunquam ipsis constare potest de iniustitia belli. Et ratio est, quia causę, ob quas Principes bella mouent, secretæ sunt; & quamuis aliquando aliquæ publicentur, vt plurimum non sunt solæ, nec principales, & ideo non potest miles priuatus ferre iudicium de iustitia, vel iniustitia belli, cum nō habeat notas omnes causas, quibus princeps aut respublica mouetur.

15 Deinde. Nunquam inter principes Christianos mouetur bellum, nisi aliqua iusta causa prætendatur; priuatus autem miles, quamuis ipsi non videatur sufficiens causa, potest tamen deponere conscientiam, & iudicare, quod sit sufficiens, dum illam Princeps, cum suis consiliarijs, aut respublica putat sufficientem. Rursus semper pro bello stat auctoritas extrinseca; nam dum Princeps cum suo consilio, aut Respublica illud decernit; cum sint personæ obligatæ ad curandam publicam vtilitatem, & prudentes, & agatur de negotio grauissimo, ex quo ipsi quoque Principi, Consiliarijs, Senatoribus graue damnum sequi potest, præsumendū est, quod non moueantur, nisi ex graui causa ad bellum, & proinde iustum sit; præsertim cum non constet euidenter de iniustitia, vnde etiam in dubio deberet præsumi, quod princeps tanquam bonus, & rectus iustè agat *l. Merito ff. Pro socio.* & *l. Quoties. §. Qui dolo. ff.* De *probat.* & Cap. *Dudum.* & Cap. *fin.* De *præsumpt.* Vnde etiamsi miles iudicaret, bellum esse iniustum, posset sequi opinionem, quod sit iustum, quæ probabilis est ab extrinseco principio publicæ auctoritatis, qua geritur, cū possit quisque relicta propria opinione sequi alienam, etiam minus probabilem, vt cum pluribus Doctoribus dixi in *Decis. moralib. Decis. 15. num. 1. & sequen.*

16 Denique ad summum miles poterit esse dubius de iustitia belli, quia licet ipse ex aliquibus motiuis possit iudicare fuisse iniustum, adhuc tamen non est certus, quod Princeps, qui bellum mouit, nō habuerit alias causas præsertim occultas, quæ sufficiant ad bellum iustificandum, & ideo remanebit dubius de iustitia belli speculatiuè, practicè tamen, dum suscipit onus militandi deponat dubium, & consequenter, licet dubitet postea, an iustè possideat, quæ rapuit hostibus, in dubio tamen, cum sit melior conditio possidentis, tribuente possessione iustum titulum retinendi, non tenetur restituere, vt tradunt communiter Sotus *in 4. dist. 20. quæst. 1. ar. 2. circa fin.* Medina *C. De restit. quæst. 17. §. Corolariè sequitur.* Syluester *verbo.* Præscriptio *1. qu. 3.* Henriquez *lib. 14. sum. cap. 15. in fine.* Azor. *par. 1. lib. 2. cap. 19. quæst. 6.* Couarruu. *Regula Possessor. par. 2. §. 7. num. 4.* Cenedo *Ad Decret. Collect. 50. num. 4.* Victoria *relect. de iure bel. dub. 3. propos. 4 num. 3.* Molina *De iust. & iure. tract. 2. disp. 35. vers. Verum enimuero.* Sayr. *lib. 1. Clau. reg. cap. 13. num. 12. & 14.* Villalob. *par. 2. sum. tract. 11. difficul. 12. num. 2.* Bossius *De conscien. tit. 2. par. 2. §. 50 num. 1732.* vbi alios plures citat.

17 Neque vrgent, quæ in oppositum allata sunt, nam, quod dicitur de praxi, non iuuat, quia de tali praxi non potest constare, siquidem Principes Christiani conueniunt inter se quò ad immobilia, si vero mobilia nō restituunt, ideo fit, quia vtrinque, licet bellum non sit iustum, præsumitur tamen ex vtraque parte probabiliter iustum, & ideo in tali casu non potest afferri praxis, quod capta in bello iniusto

non

non restituantur; Imo praxis est potius in contrarium, siquidem aliquando soluitur certa summa pecuniæ pro damnis illatis, aut aliquo alio modo compensantur, restituuntur tormenta bellica, & alia similia.

18 Nec est eadem ratio de ijs, qui minis, a ut alio modo coacti ludunt, quia coactio antecedit ludum, nec influit in contractum quò ad substantiam sed adhuc manet in sua natura, & retinet intrinsecam suam iustitiam. At quando causa belli est iniusta, seu non adest causa iusta, ipsum bellum est in sua substantia iniustum; & ideo quicquid in ipso fit, iniustè fit. Accedit etiam, quod communior opinio est in contrarium.

19 Nec faciunt iura, quia licèt vniuersaliter dicāt, quod capta in bello fiunt capientis, hoc tamen non potest extendi ad bellum iniustum; tum quia iura debēt accipi secundum regulas generales iustitiæ, atque adeo non possunt tribuere dominium sine iusto titulo; bellum autem iniustum nō dat iustum titulū acquirendi, Tum quia iura loquuntur de bello, quatenus à iure naturali, iure Gentium, & diuino permissum est; non est autem permissum, nisi ex iusta causa, quia vis non est inferenda, nisi ad defensionē, quando scilicet, aut armis, aut alio modo quis in bonis, aut persona opprimitur. *l. Itaque ff.* Ad *leg. Aquiliam*, & *l. Vt vim. ff.* De *iust. & iur.* & *l. 1. §. Vt vim vi. ff.* De *vi, & arm.* Vnde Tullius *lib. 3. De officijs:* ait. *Cùm sint duo genera decertandi, vnum per disceptationem, alterum per vim; cumque illud proprium sit hominis, hoc belluarum, confugiendum est ad posterius, si vti non licet superiore.* Et ratio est; quia bellum ordinatur ad pacem, quam habet, pro fine: atque adeo ex intrinseco suo supponit perturbatum ordinem, in quo pax consistit, & inæqualitatem rerum, vnde oriatur perturbatio ordinis, & iniustitiam: vnde bellum non potest inferri, nisi pro reponendo ordine, in quo pax consistit, & consequentur nisi ex iusta causa: vnde bellum iniustum non est bellum, sed mera vis.

20 Neque fauet exemplum Dauidis, de quo supra *num. 6.* Quia licet Amalecitæ, quos vicit, essent larrunculi, non tamen retulit ab ipsis alia spolia, nisi, quæ ipsi abstulerant; à Sicileg. quam deuastauerant, & incenderant; hæc autem ciuitas erat sub imperio Dauid, & ideo ipse recuperauit solum, quæ erant sui populi, non autem aliquid, quod Amalecitæ alteri iniustè abstulissent.

21 Nec iuuat, quod faciens actum se adstringat legibus loquentibus de tali actu, quia ex hoc solum sequitur, quod bellans legibus belli stare debeat: Leges autem belli non disponunt, nisi de bello iusto, quia introductæ sunt ad regulandum bellum quatenus permissum, Et falsum est, quod lex belli sit, quod capta in bello iniusto fiant capientis, sed tantū in bello iusto, de quo solum disponunt, vt constat ex dictis *nu.* 10. Imo lex naturalis verat bellum iniustum, vt constat ex supradictis.

22 Ad id, quod vltimo loco afferrur *nu.* 9. resp. Quod potuit quidem iure Gentium modificari rerum diuisio, & possessio, vt esset sub hac co nditione, quod iure belli possint amitti. Vnde vt ex hoc capite possint amitti, debet locum habere ius belli; non habet autem locū, quando bellum est iniustum, quia tunc continet meram vim non autem ius, neque enim in eo, quod iniustum est, ius fundari potest.

An maritus consumens fructus dotis in alenda vxore, & vltra soluens ei annuam pensionem ad libitum distrahendam, teneatur ad ipsam post separationem thori. Quæst. 5.

S V M M A.

1 *Maritus tenetur alere vxorem.*
2 *Vxor inseruit marito,*
Alimenta debentur ijs, qui sunt in obsequio
3 *Alere manentes in nostro obsequio est de iure naturæ.*
4 *Alimenta debentur vxori iuxta statum ipsius licet dos sit exigua.*
5 *Facta separatione thori non tenetur maritus ad annuam pensionem ad libitum distrahen-*

bendam, ſi fructus dotis inſumantur pro alimentis.

Pacta ſunt ſeruanda, ſed non vltra intentionem paciſcentium.

6 *Non veriſimilia non veniunt in generali obligatione.*

Obligatio mariti pro annua penſione vxori ſoluenda oritur ex affectu maritali.

7 *Mariti cur ſoluant vxoribus annuas penſiones*

Obligatio ex cauſa cum tractu ſucceſſiuo ceſſat ceſſante cauſa.

8 *Vxor non poteſt abſq. culpa priuari ſuis commodis, & iure quaſito.*

Vxor cenſetur manere in obſequio mariti, ſi per ipſam non ſtet.

Maritus non debet ex ſua malitia reportare commodum.

---

1 Difficultas procedit ſuppoſito; quod pacto ſe obligauerit ad annuam penſionem, ita vt excederet fructus dotis, qui pro alimentis expendebantur. Eſt autem ſupponendum, quod maritus tenetur alere vxorem, ſiue dotem attulerit, ſiue non *l. Quod ſi nulla. ff.* De *relig. & ſumpt. fun.* & tradunt Innocent. *in Cap. Per veſtras* De *donat. inter vir. & vxor.* Specul. *tit. Qui filij ſint legit.* §. 1. *num.* 28. Bart. *tract. d. alimen. nu.* 28. Cin. *in l. Quod in vxorem.* C. De *negoc. geſt.* Alexan. *num.* 8. & alij *ibid.* Bald. *in l. Pro onerib.* C. De *iure dot.* Guido Papa. *queſt.* 439. *init.* aſſerens ita iudicatum fuiſſe in contradictorio iudicio. Roman. *Singul.* 317. *nu.* 1. Surd. *De aliment. tit.* 7. *qu.* 19. *n.* 1. Molin. *De ritu nupt. lib.* 3. *queſt.* 41. *num.* 3. & communiter cum Gloſ. *in l. fin.* C. De *diuort.*

2 Et ratio eſt. Quia vxor inſeruit marito, & manet in eius obſequio *l. Si cum putemus. ff.* De *operib. lib.* & *l. Aſſiduis* C. *Qui pot. in pig. habean.* & Cap. *Eſt ordo.* 3. *Qu.* 5. Exigit autem recta ratio naturalis, vt eis alimenta præbeamus, quos in noſtro obſequio tenemus *l. In rebus* §. *Poſſunt ff. Commodati.* & *l. Serui* §. *Quas impenſas. ff.* De *adilit. edicto.* & *l. Sed & ſi quid.* §. *Sufficienter. ff.* De *vſufr.* & notant inter alios Grammat. *Deciſ.* 103. *nu.* 25. Beninc. *De pauper. qu.* 8. *in contrac. ſpecial.* 2. *num.* 4. Bart. *in l. Quod in vxorem.* C. De *negoc. geſt.* Socin. iun. *Conſil.* 114. *num.* 42. *lib.* 3. Lara *in l. Si quis à liberis.* §. *Si mater. num.* 69. *ff.* De *Liber. agnoſc.* Gratian. *Diſcep. forenſ. cap.* 374. *num.* 31. *lib.* 2. Roman. *Conſil.* 517. *init.*

3 Atque hæc obligatio deſcendit à iure naturali, ſiquidem iuſtitia, quæ iure naturali obligat, exigit, quod compenſentur ſeruitia, & obſequia nobis exhibita, quatenus deſcendit à iure naturæ iuxta doctrinam D. Th. 2. 2. *queſt.* 85. *ar.* 1. *ad* 1. & *queſt.* 87. *ar.* 1. & *queſt.* 147. *art.* 3. & *quodlib.* 2. *queſt.* 4. *artic.* 8. Et ideo hæc obligatio non oritur ex dote, ſed fundatur in obſequio, quod mulier tanquam ſubdita exhibet viro.

4 Ex quo fit, quod ſi dos ſit exigua, & inſufficiens ad alendam vxorem, debeat nihilominus exhibere congrua alimenta ſtatui ipſius ex dict. *l. Quod ſi nulla. ff.* De *relig. & ſumpt. fun.* & notant inter alios Roman. *Conſil.* 517. *init.* Fontanella *de pact. nupt. Clauſ.* 6. *Gloſ.* 2. *par.* 3. *num.* 14. Nam adhuc militat eadem ratio, quod maneat in obſequio viri.

5 Ex hoc autem reſoluitur dubium propoſitum, nempe. *Non teneri maritum ſoluere vxori poſt ſeparationem thori illam annuam penſionem, ad quam ſe obligauit, ad libitum diſtrahendam ab vxore.* Ratio autem eſt. Quia licet pacta ſint ſeruanda *l.* 1. *ff. De pactis.* & *l.* 1. *ff. De conſtit. pecun.* tamquam ea, quæ deſcendunt à iure naturali, *l. Iuris gentium. ff. De pactis* vbi Doctores. & *l. Cum amplius.* §. *Iis natura. ff* De *reg. iur.* & Cap. 1. De *pactis.* Non tamen ſunt extendenda vltra intentionem paciſcentium *l. Non omnis. ff. De reb. cred.*

6 In præſenti autem pactum de ſoluenda annuatim dictam penſionem non extenditur ad caſum, in quo fiat ſeparatio thori, ſed videtur habere tacitam conditionem, quandiu vxor manſerit in obſequio viri; tum quia reſpiciens ad ſeparationem thori non eſt veriſimile, quod ſe obligaſſet, etiam in tali caſu, & proinde non venit in generali obligatione de ipſa ſoluenda *l. Obligatione generali. ff. De pignorib.* Tum quia non eſt veriſimile, quod, dum ſe obligauit ad hanc penſionem, reſpexerit ad caſum ſeparationis thori, præſertim, quia obli-

obligatio habuit initiũ ab affectu maritali argum. ex *l. Stipulantem. §. sacr. ff. De verbor. obligat.* & proinde nec quod habuerit intentioné se obligandi pro tali tristi casu.

7 Deinde cum dicta pensio promissa sit in hunc finem, vt posset vxor expensas aliquas facere, quæ cócernerent splendorem nobilitatis, reducitur ad alimenta, quatenus inseruit pro manualibus, & quotidianis expensis personarũ nobiliũ. Ergo facta separatione thori nõ est amplius debita; quia non debetur tanquam fructus dotis, cum sit supra ipsos, & ipsi sufficiant pro congruis alimentis. Nec ratione obsequij, quod præstet, quia cessat ob separationem thori: præsertim quia censetur solui intuitu obsequij, quod præstet viro, sicut censentur ratione illius subministrari alimenta. Vnde cum habeat solutio pensionis tractum successiuum, nempe annuum, & cesset causa, cuius intuitu soluitur, & suscepta est obligatio, cessabit etiã obligatio soluendi. *l. Cum te. C. De pactis* & Cap. *Cum cessante. De appellat.* & notat Rota *Decis. 50. n. 3. & 7.* & *Decis. 428. num. 2. part. 1. Recent.*

8 Hæc tamen doctrina tũc solum habebit locum, quando vxor ipsa causam dedit separationi thori: non autem, quando causam dedit maritus. Et ratio est, qui nõ potest vxor sine causa, & propria culpa priuari suis commodis, & iure quæsito Cap. *Iam itaque 1. Quęst. 4.* & Cap. *Si habes 24. Quęst. 3.* & Cap. *Quaris, De consecrat. Dist. 4.* Cum enim talis pensio debeatur sub conditione obsequij præstandi marito, dum per ipsam non stat, quin præstet, censetur adimplere cõditionem, vt tradunt Bart. *in l. In testamento 2. ff. De condit. & demonstr.* Bald. *in l. 2. num. 8. C. De instit. & substit.* Brusel. *lib. 3. de condit. tit. 4. nu. 4.* Menoch. *Presumpt. 183. num. 18. lib. 4.* Nec maritus debet ex sua malitia reportare commodum, quale esset, si liberaretur à solutione pensionis. *l. In fundo. ff. De rei vendicat.* & *l. Itaq. fullo. ff. De furtis.* & Cap. *In ellis eximus. De iudic.* & Cap. *Sedes. De rescriptis.*

An vacante Sede Veronensi possit Vicentinus Episcopus exequi litteras Apostolicas sibi specialiter demandatas, sed tanquam viciniori, Quest. 6.

S V M M A.

1 *Episcopus specialiter delegatus, licet non sit vicinior, potest exequi commissionem.*
Expressio falsi circa causam impulsiuam non vitiat rescriptum.
Subsistente causa finali subsistit voluntas, licet deficiat impulsiua.
3 *Habilitas personæ est causa finalis electionis pro commissione.*
4 *In ijs, quæ de facili conceduntur, non habet locum subreptio.*
5 *Falsitas circa accidentalia non inducit subreptionem.*
6 *Vicinitas, quando fit commissio viciniori, quomodo attendatur.*
7 *Locus quando dicatur vicinus.*
8 *Et in signatione supplicationis non exprimatur certus Episcopus, attendenda maior vicinitas.*
Qualitas fundamentalis iurisdictionis est iustificanda.
9 *Executor datus à Papa non potest mutari à Cancellaria.*

1 Cum in rescripto Apostolico gratia concessa fuerit cum clausula *Committatur viciniori Ordinario*, in expeditione Bullarum pars suggessit, quod exequutio committeretur Episcopo Vicentino putãs sufficere, quod vni ex vicinioribus committeretur: vnde dubitatur, an Episcopus Vicentinus possit illas exequutioni mandare, cum in ipsis litteris existat clausula *Qui, vt asseritur, vicinior ordinarius existit.* Si quidẽ non ipse, sed Mantuanus est vicinior Ordinarius: Et quia commissio specialiter facta est Episcopo Vicentino, difficultas in eo consistit, an expressio falsi, quod nimirũ Episcopus Vicentinus sit vicinior, reddat nullam commissionem.

2 Pro resolutione autem difficultatis tenendũ videtur. *Quod non reddat nullam commissionem, & proinde quod possit Episcopus Vicentinus validè procedere in exe-*quutio

quutione litterarum Apostolicarum stante, quod exequutio ipsi specialiter demandata sit. Et ratio est. Quia sola expressio falsi circa causam finalem, non autem circa causam impulsiuam, vitiat rescriptum, & concessionem, vt tradunt Glos. *in Cap. Ex parte 2. verbo.* Falsa. *De conuersat. Coniug.* Dec. *in Cap. Postulasti, num. 11. not. 4. De re script.* Beroius *in Cap. Super Litteris. num. 35. in relect. Eodem tit.* Paris. *Consil. 4. n. 35 uol. 4.* Couaruu. *lib. 1. Variar. cap. 20. nu. 5. ver. Falsitas.* Staphileus *De litteris grat.* Tit. *De vi, & effec. clauf. init. num. 5.* Syluester. *verbo.* Rescriptum. *quæst. 6. & 7. init.* Henriquez *lib. 12. de matrim. cap. 3. num. 7* Loazes *de matrim. dub. 5. n. 37. 44. & sequen.* & alii, quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 8. de matrimonio disp. 21. num. 32.* Et ratio est, quia sola causa finalis regulat dispositionem, & facit ipsam subsistere tanquam sibi commensuratam; vnde licet deficiat causa impulsiua, adhuc subsistet dispositio, cum adhuc habeat suum fundamentum, & adæquatum motiuum: & proinde non deficiat voluntas, quæ cũ à fine trahatur, causa finali subsistente subsistit etiam voluntas, licet deficiat impulsiua, vt notant communiter Doctores ex Cap. *Post translationem.* De *renunciat.* & Cap. *Et si Christus.* De iureiur. & Cap. *Cum cessante.* De appellat. & ex Cap. *Dudum* ver. *Nos igitur.* De præbend. ibi. *Considerantes quoque, quod nos expositio nobis de potestate prædicta, nihilominus litteras gratiosas daremus.*

3 Maior autem vicinitas nõ est causa finalis commissionis, sed impulsiua; nam causa finalis est electio personæ habilis pro exequutione litterarum, cum hæc influat in totam dispositionem, & principaliter consideretur, & sine qua nõ fieret commissio iuxta doctrinam Crauetæ *Consil. 192. num. 22.* & *Consil. 299. num. 1.* Bec. *Consil. 45. num. 38.* Duran. *De condit. & mod. impossib. par. 3. cap. 2. num. 11.* per tex. *l. 2. §. fin. ff.* De donat. & ideo falsa expressio circa ipsam non vitiat commissionem.

4 Præsertim quia cum maior vicinitas Episcopi Mantuani sit tàm exigua, vt non veniat in considerationem, & proinde, si Pontifici supplicatum fuisset, vt cõmissio fieret Episcopo Vicentino de facili annuisset, præcipuè quia considerasset, quod commissio facta Episcopo Mãtuano tanquam extra ditionem Venetã non bene audita fuisset, & aliquam suspicionem parere potuisset. In ijs autem, quæ de facili conceduntur, non habet locum subreptio, iuxta doctrinam, quam per tex. Cap. *Accedens.* De *crimine falsi.* tradũt Butrius *in Cap. Dilectus. num. 10.* De *rescrip.* Imola *in Cap. Super litteris. Eodem tit.* Felin. *ibid.* Petrus Gregor. *n. 9.* & alij. Plot. *Consil 29. num. 1 lib. 1.* Marchesan. *De commiss.* Tit. *De commiss. in part cap. 3. num. 10.* Garzias *de Benefic. par. 8. cap. 3. num. 114.* Seraphin. *Decis. 954. num. 1.*

5 Et amplius confir. Quia agitur de litteris commissionis, & delegationis, in quibus non habet locum subreptio, quia falsitas non est circa substantialia, sed tãtum circa accidentalia, qualis est maior, aut minor vicinitas cum paruo excessu, vt tradunt Felin. *in cap. Super litteris.* ver. *Adde meliorem tex.* De *rescrip.* Bald. *in l. Præscriptio num. 27. C. Si contra ius.* Hondeded. *Consil. 24. n. 64. lib. 1.* Petrus Gregor. *in Cap. 50. nu 3.* De *rescrip lib. 1.* Marchesan. *De commiss. tit. De commiss. in part. cap. 3. num. 10.* Anton. Thesaur. *Quæst. Forens. lib. 1. quæst. 4. num. 9.* Lancelot. *De attent. cap. 20. limit. 12. n. 15.* Menoch. *De arbitrar casu 202. num. 30.* Leonel. *De subrept. rescript. quæst. 1. art. 5. & 6.* Monetá *De commutat. vltimar. volunt. cap. 6. num. 319 in fine.* Garzias *de benefic. par. 8 cap. 3. nu. 114* Coccin. *Decis. 74. n. 4.* Ludouis. *Decis. 435. num. 5.* & communiter Doctores *in l. fin. C. de precib. Imperat. offeren.* per illum tex. Et hæc supposita expressione falsi.

6 Verum non fuisse expressum falsũ, dum dictum fuit, Episcopum Vicentinũ esse viciniorẽ, deducitur ex doctrina Pyrrhi Corradi *in praxi dispensat. Apostolicarum lib. 7. cap. 4. num. 18.* vbi singulariter notat per tex. Cap. *Statutum.* De *rescriptis in 6.* ibi. *A fine sua diœcesis.* quod vicinitas attenditur secundum fines, & fines diœcesum non autem secundum distantiam ciuitatum. Vnde cum tàm diœcesis Vicentina, quàm Mantuana confinis sit diœce-

diœcesi Veronensi, nec Mantuanus Episcopus, nec Vicentinus dici potest vicinior, cum vterque æquè confinis sit, sed ambo dicentur viciniores respectu non confinium; vnde quando expressum fuit, quod Vicentinus sit vicinior Ordinarius, verum fuit expressum. Et quamuis non fuerit maior vicinitas, quæ attenditur secundum distantiam Cathedralium iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess. 24. cap. 9. de reformat.* & declarationem S. Cõcil. Congregat. vt apud Collectorem ad *dic. Cap.* fuit tamen expressa maior vicinitas secundum aliũ modum eam mensurandi, quod sufficit, vt non dicatur expressum falsum.

7 Et pro confirmatione facit, quod ista vicinitas in casu præsenti consideratur secundum locum. Locus autem dicitur vicinus, etiamsi distet per centum milliaria, vt notat Glos. *in l. Dies cautioni. §. si tam vicinum. ff.* De *dam. infec.* aut. vt alii volunt, si distet per duas leucas ita Bar. *in dict. l. Dies cautioni. §. Si tam vicinum.* ver. *Quęrit. Glos. ff.* De *dam. infec.* Cepolla *De seruit. tit. de mari.* per tex. Cap. *Nonnulli.* De *rescrip.* & Cap. *Præsenti.* De *præben. in* 6. Quare loca, quæ minus distabunt, erunt viciniora, & consequenter omnis diœcesis confinis, atque adeò eius Ordinarius erit vicinior, & ita plures erũt viciniores respectu vicinorum.

8 Verũ supradicta locum haberent, quando ita signaretur supplicatio, vt decerneretur cõmissio Episcopo Vicentino, seu alteri nominatim expresso tanquam viciniori. At, si in signatione decernatur præcisè, quod committatur Episcopo viciniori, est absolutè attendenda maior vicinitas, quia tunc maior vicinitas est qualitas fundamentalis commissæ iurisdictionis: atque adeo iurisdictio committitur sub conditione talis qualitatis, quæ proinde verificanda est, vt locum habeat delegatio Glos. *in Clem.* 1. verbo. *Reperirent.* De *offic. de leg.* Card. *in Clemen.* 1. *n* 18. De *concess. præben.* Ancharan. *consil.* 36. *nu.* 4. ver. *Item ex alio capite.* Dec. *consil.* 603. *n.* 9. Gozadin. *consil* 2. *num.* 16. Rota coram Ludouis. *decis.* 1. *num.* 3. Præsertim, quia iurisdictio delegata non extenditur de persona ad personam. Cap. P. & G. De *offic. deleg.*

9 Nec per Cancellariam, aut quemcunque alium immutari potest executor datus à Papa, vt tradunt Felin. *in Cap. Super litteris num.* 12. ver. *Amplia.* De *rescrip.* Bellam. *decis.* 46. *in fine.* Rebuf. *in Praxi. par.* 2 *Signat. num.* 59 Rota *in Meleuitana pensionis.* 26. *Iunij.* 1620. coram Litta apud Marchesan. De *commission. par* 1. *pag.* 528, *num.* 6 & in *Hortana Parochialis.* 12. *Decemb.* 1597. coram Peregrino apud eundem Marchesan. *ead. par.* 1. *pag.* 964. *num.* 1. & 3. Et ideo, si in signatione supplicationis decernatur commissio facienda viciniori, nõ poterit in expeditione litterarum ad alium dirigi: sed solum exprimi nomen vicinioris Episcopi.

An priuilegia concessa apud Regulares pro Theologis, valeant etiam pro Canonistis. Quæst. 7.

SVMMA.

1 *Canonistæ fruuntur priuilegijs concessis apud Religiones pro Theologis.*
Priuilegia, non extenduntur etiam ob maioritatem rationis.
2 *Priuilegia extenduntur ad æquiparata.*
Dispositum de vno ex æquiparatis est etiam dispositum de alio.
3 *Valet argumentũ de vno ad aliud ex Aequiparatis.*
4 *Theologia, & ius canonicum æquiparantur.*

1 BReuiter resoluendum est. *Quod Canonistæ quoque fruantur ijsdem priuilegijs, quæ apud religiones conceduntur pro Theologis: & proinde etiam ijsdem immunitatibus, exemptionibus, gratijs &c.* Ratio autem est. Quia licet priuilegia non extendantur ob identitatem, vel etiam maioritatem rationis, vt tradũt Panorm. *in Cap. Canonica.* De *sent excommunicat.* Felin *in Cap. Translato. n.* 12. De *constit.* Rebuf. *De decim. quæst.* 14. *num.* 7. *in fine.* Suarez *lib.* 8. *De legib. cap.* 28 *nu.* 11. Salas. *disp.* 17. *de legib. sect.* 8. *n.* 48. Azor

Pasqualig Quæst. Selectæ. B 2

Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 23. *quæst.* 2. & communiter.

2 Hoc tamen cessat, quando sumus in æquiparatis à iure, quia hæc habentur pro vno, & eodem, vnde quod est dispositum de vno, intelligitur etiam dispositum de altero. *l.* 1. *ff.* De *leg.* 1. vbi *Bart.* & cœteri Doctores. Glos. *in l. Si quis seruo.* C. *De furt.* & Glosa Canonica *in Cap.* Si *postquam.* §. *fin.* De *elect. in* 6. Roman. *Consil.* 129. Alexan. *Consil.* 17. *num.* 3. *lib.* 3. Beroius. *Consil.* 27. *num.* 3. *lib.* 1. Menoch. *De arbitr. casu.* 88. *nu.* 8. Gabr. *Consil.* 21. *nu.* 37. *lib.* 1. Paris. *Consil.* 22. *n.* 42. *lib.* 2. Rolan. *Consil.* 27. *num.* 2. *lib.* 1. Villagut. *De extens. leg. Rubr. De extens. leg. correct. & pęn. sim. num.* 64. Euerar. *loco A ratione legis larga. nu.* 52. Honded. *Consil.* 75. *nu.* 25. *lib.* 1.

3 Et proinde valet argumentum ab vno æquiparatorum ad aliud. *l. Stichus. ff.* De *manumis. testam.* & tradunt Socin. iun. *Consil.* 71. *n.* 2. *lib.* 3. Menoch. *Consil.* 32. *n.* 17. Bec. *Consil.* 8. *num.* 9. *vol.* 1. Viuius. *Decis.* 255. *n.* 19. *lib.* 2. Surd. *De aliment. tit.* 9. *q.* 1. *num.* 9. Rota *Decis.* 6. *num.* 3. *&* 5. *par.* 3. *Recent.* Quia nimitum æquiparatio operatur, præsertim quando est à iure, quod idem iudicium, quod est de vno, sit etiā de altero, & quod, dum disponens cogitauit de vno, cogitauerit etiam de altero.

4 Theologia autem, & ius canonicum æquiparantur in iure Cap. *Cum de diuersis.* De Priuileg. *in* 6. vbi studentes iuri canonico priuilegiantur, sicut priuilegiantur studentes Theologiæ in Cap. *Super specula.* De *magistris.* & in Cap. *Licet vobis.* De *prabend.* Vnde Doctores quoque vtriusque facultatis erunt æquiparatis & cum æquiparatio sit in ordine ad priuilegia, non erit reuocandum in dubium, quod priuilegia concessa pro vnis, nō sint etiam concessa pro aliis. Quod etiam tenet Glos. *in dict. Cap. Cum de diuersis.* De *priuileg. in* 6. *in figuratione casus* asserens Doctores Modernos sic sentire. Archidiacon. *in dict. Cap. Cum de diuersis.* Felin. *in Cap. fin.* De *magistris.* Panor. *ibid.* Nauar. *cap.* 25. *Manual. nu.* 58. Merol. *tom.* 3. *theol. mor. disp.* 6. *cap.* 6. *dub.* 7. *n.* 240.

An Doctor Theologus, aut Iuris canonici &c. fruatur priuilegijs actu legentium, si versetur in aliquo exercitio sui Doctoratus. Quæst. 8.

S V M M A.

1 *Doctores actu non legentes, si sint in aliquo exercitio sui Doctoratus an fruantur priuilegijs &c.*
Dignitas cum administratione est maior dignitate sine administratione.
2 *Exercitium Doctoratus facit frui priuilegijs &c.*
3 *Doctores exercentes suam doctrinam in beneficium communitatis, non minus prosunt, ac si actu legerent.*
4 *Munus aduocandi est remunerandum.*
5 *Ius concedit priuilegia Doctoribus etiam non legentibus, si aliud munus exerceant.*
6 *Dignitas cum administratione quomodo maior.*

1 PRo parte negatiua, quod nimirum actu non legentes non fruantur priuilegijs, & immunitatibus actu legentium, quamuis sint in aliquo exercitio suæ facultatis, citantur Cephal. *Consil.* 615. *num.* 125. *lib.* 5. Ferdinan. Vasquez *in Præfat. ad Illustr. Controuersias. num.* 127. Qui tamen hoc non asserit, sed solum, quod actu legens pręfertur non legenti. Fundatur autem hæc sententia in *l. Medicos.* C. *De profess. & med.* vbi solum habetur, quod medici actu theoricā medicinā profitentes debent esse immunes. Confir. Dignitas cum administratione est maior dignitate sine administratione *l.* 2. C. *Vt dign. ordo clar. seruet.* Doctor autem actu legens vt pote habens administrationem suæ facultatis est dignior non legente, vt habet Socin. *in hanc legem.*

2 Alij tamen tenent, quod Doctor Theologiæ, aut iuris, siue ciuilis, siue canonici fruatur priuilegiis actu legentium, si occupetur in aliquo exercitio suæ artis, aut defendendo, aut patrociuando, aut consulendo &c. Ita Nicolaus de Neapoli

poli. *in l. Professio.* C. De *muner. patr. lib.* 10. Ancharan. *in Clemen. De magistris.* Felin. *in Rubr. De magist.* Io. de Anania. *ibid.* Aretin. *Consil.* 94. Guido Papa. *q.* 88. & *q.* 388. Ripa *in l. Centurio. n.* 17. *ff.* De *vulgari & pupil substit.* Cagnol. *in Proemio Pandect.* §. *Nos verò. num.* 255. Rolan. *Consil.* 66. *nu.* 36. *lib.* 1. Natta. *Consil.* 1. & *Consil.* 65. *lib.* 1. Quos citat, & sequitur Menoch. *lib.* 2. *de arbitr. Centur.* 4. *casu.* 379. *num.* 3. Matthias Stephan. *lib.* 3. *De iurisdict. part.* 2. *cap.* 5. *num* 41. Vualterus. *De priuileg. Doctor. cap.* 11 §. 70. Lezana *tom.* 2. *quæst. Regul. cap.* 13. *num.* 42. vbi exemplificat in iis, qui scribunt libros edendos, resoluunt casus conscientiæ &c.

3 Dicendum est. *Priuilegia actu legentium habere locum etiam quò ad eos, qui actu non legunt, dummodo exerceant aliquod munus suæ professionis, seu facultatis, in qua Doctorati sunt*: ità vt fruantur dictis priuilegiis non secus, ac si actu profiterentur dictas facultates: Ratio autem est. Quia huiusmodi priuilegia sunt concessa Doctoribus actu legentibus, quatenus exercent munus suæ facultatis proficuum cōmunitati, ita vt causa finalis fuerit honorare, & remunerari excellentiam personæ, quatenus illam conuertunt in beneficium communitatis. Qui autem consulunt, aduocant, & patrocinantur &c. non minus conuertunt suam excellentiam, & doctrinam in beneficium communitatis; vnde de aduocatis. *l. Aduocati.* C. De *aduocat. diuers. iudicior.* habetur. *Aduocati, qui dirimunt ambigua facta causarum, suaque defensionis viribus sæpe publicis in rebus, ac priuatis lapsa erigunt, fatigata reparant, non minus prouident humano generi, quàm si prælijs, atque vulneribus patriam, parentesque saluarent,*

4 Confir. Munus aduocationis tanquā laudabile, & necessariū hominū vitæ est remunerandum principalibus præmiis. *l. Laudabile.* C. De *aduocat. diuers. iudic.* Et eadem ratio militat etiam quò ad cōsulentes tàm in ordine ad lites, quàm in ordine ad conscientiam, imò à fortiori in ordine ad conscientiam, cum anima potior sit corpore, & magis necessarium eam rectè dirigere. Ergo potientur etiam priuilegiis actu legentium, cum non debeant esse inferioris conditionis, sicuti nec minus vtiles sunt.

5 Ad fundamentum in oppositum resp. Priuilegia illius legis conuenire nedū actu legentibus, sed etiam exercentibus munus sui doctoratus, de quibus etiam disponitur, vt patet ex Rubrica, quæ est de Professoribus, & medicis: vnde professores, seu actu legentes contradistinguuntur ab exercentibus munus, & in ipsa lege priuilegia conceduntur etiam Archiatris, seu protomedicis, qui distinguuntur ab actu legentibus.

6 Ad confir. Dignitatem cum administratione esse maiorem dignitate sine administratione, si sit eadē dignitas, quià administratio auget. Vnde dignitas, quæ habet maiorem administrationē est maior ea, quæ habet minorem; etiam si sint diuersæ, quia administratio maior arguit à posteriori maioritatem. In casu autem præsenti, tàm legentes, quàm exercentes alio modo munus sui Doctoratus habent proportionaliter suam administrationem, dum in beneficium communitatis incūbunt, & suam scientiam in illius vtilitatem conuertunt.

An prælatus possit applicare Monasterio legatum factum religioso in vsus personales ipsius: Quæst. 9.

S V M M A.

1 *Relictum Religioso in vsus personales non potest applicari Monasterio.*
Religiosus nihil potest vti tamquam proprio.
2 *Relictum Religioso in vsus proprios est sub modo licentiæ Superiorum.*
3 *Relictum sub modo resoluitur non impleto modo.*
4 *Legatum hs bens tractum successiuum resoluitur, si superiores negent, aut reuocent licentiam.*
Modus habet tractum successiuum, quando illum habet dispositio.
5 *Prælatus non potest cogere subditum, vt cedat Monasterio vsum legati.*
Potestas exequutoris non transit in Prælatum.
Vsus personalis legati relicti Religioso est volun-

luntas testatoris.

6 *Legatum in vsus personales non transit quò ad dominium in Religiosum.*

Statutum, quod relicta in fauorem personalem Religiosi sint certi Monasterij, intelligitur quò ad dominium, non quò ad vsum.

---

1 Videtur affirmatiuè respondendum, nam quicquid acquirit Monachus, acquirit monasterium: vnde cum sit de iure monasterii, poterit applicari à Prælato in vsus ipsius. Verum tenendum est. *Quod applicari non possit, sed relinquendum sit quò ad vsum ipsi religioso, aliàs resoluatur, & fiat hæredum.* Ratio autem est. Quia cum religiosus ratione voti paupertatis obligetur ad nihil habendum, aut vtendum tanquam proprium, seu proprio nomine, & voluntate, sed tantum voluntate, & nomine superioris. Cap. N*on dicatis.* 12. *Quæst.* 1. & tradit Concil. Trident. *sess.* 25. *Cap.* 2. *de Regular.* & proinde non possit aliquid recipere absque expressa, vel tacita licentia superioris Cap. *Cum ad monasterium.* De *statu monachor.* non potest huiusmodi legatū habere locū, nisi dependenter à volūtate superioris, sine qua vltima voluntas testatoris quò ad hoc legatum non potest sortiri suum effectum. Et ideo cum testator velit cum effectu hanc suam volūtatem impleri, præsumitur legare cum dependentia ab hac voluntate, & legatum esse factum ex suppositione, quod accedat huiusmodi voluntas, seu consensus.

2 Quare cum legatum requirat ex sui natura, quod sequatur huiusmodi consensus, erit factum sub modo, si quidem requirit talem consensum exhibendum post actum perfectum, & consequenter tamq. modum. *l. Mæuia ff.* De *manumiss. testam.* & *l. Demonstratio.* §. *fin.* & *l. Quibus diebus.* §. *Termil. ut. ff.* De *condit. & Demonstrat.* vbi Barr. *num.* 1. Socin. *num.* 7. Alciat. *respons.* 165. *num.* 15. Paris. *Consil.* 19. *n.* 255. *lib.* 2. Sarmien. *lib.* 2. *Select. cap.* 3. *num.* 1. & 4. Menoch. *Consil.* 131. *num.* 2. Duranus *De condit. & mod. impos. par.* 5. *cap.* 1. *nu.* 3.

3 Cum ergo modus sit conditio resolutiua, vt proinde eo non impleto resoluatur actus, *l. Libertas.* § *Hac scriptura. ff.* De *manum. testam.* Bart. *in l. Quibus diebus* §. *Termilius. num.* 13. & §. *Titio. Opposit. vlt. ff.* De *condit. & demonstrat.* Dec. *in l. Cum mota. num.* 6. C. De *transact*, Socin. *in l. Pecuniam. not. vlt. ff. Si cert. pet.* & *Consil.* 62. *n.* 3. *lib.* 4. Ancharan, *Consil.* 69. *circa fin.* Paris. *Consil.* 5. *num.* 12. *lib.* 4. & alii cum Glos. *in l.* 2. *ff.* De *in diem adiec.* Sequitur, quod non accedente consensu superioris legatum resoluatur, & redeat ad hæredes.

4 Vnde si post exhibitum consensum superior regularis illum reuocet, si legatū habeat tractum successiuum, vt si esset annuū adhuc resoluetur quò ad futuram solutionem. Quia quando dispositio habet tractum successiuum, conditio quoq. & modus habent tractum successiuum, vt cum aliis notat Iason. *in l. Si quis hæredem. num.* 14. *limit.* 4. C. De *instit. & substit.* & in nostris terminis Sanchez. *lib.* 7. *sum. cap.* 17. *num.* 7. & ideo deficiente modo resoluitur.

5 Ex quo fit, quod nequeat Prælatus cogere subditum, vt vsum legati cedat monasterio, quia licet transtulerit in ipsū omnem suam voluntatem, non tamen transtulit hanc voluntatem versantem circa vsum legati, quia hæc est propria personalis religiosi: sicuti quādo religioso conceditur facultas, vt sit exequutor testamentarius, voluntas, & potestas exequutoris non transit in Prælatum, vt cum Bart. in *quæst. disput. quæst.* 12. *per totam* notat Sanchez, *lib.* 7. *in Decal. cap.* 17. *nu.* 10. Et ratio specialis in hoc casu est. Quia, quod legatum cedat in vsus personales religiosi, est voluntas testatoris, qui talem legem rebus suis imposuit, & proinde voluntas religiosi volentis retinere talem vsum, non est voluntas propria ipsius, sed est voluntas testatoris, quia est exequutio voluntatis ipsius; vnde si semel superior consentit, vt subditus habeat vsum legati, consentit etiam, quod induat voluntatem testatoris pro exequutione dispositionis ipsius, & proinde tanquam voluntas personæ sibi non subditæ non est sub eius dispositione; aliàs posset infringere vltimā voluntatem testatoris. Quia tamen potest vnusquisque cedere fauori suo, ideo cum hoc legatum sit factum in fauorem perso-

sona-

onalem religiosi, poterit bona legata in proprios vsus cedere pro vsibus monasterii, vt in simili notat Sanchez *ibid.*

6 Sed quid, si in aliqua religione extent statuta, quæ decernant, quod legata facta in fauorem personalem religiosorum sint alicuius determinati monasterii, v. g. illius, cuius nomine religiosus legatarius emisit professionem? Resp. Huiusmodi statuta accipienda esse in terminis habilibus, cum non possint præiudicare volũtati testatoris. Vnde sicuti, quando testator legat religioso ea conditione, vt legatum pertineat ad religiosum, non autem ad monasterium, debet ita accipi, vt relictum quò ad factum, nempe commoditatem, & vsum pertineat ad monachũ; quò ad ius autem, nempe quò ad dominium pertineat ad monasterium, quia obstat lex, ne quò ad dominium transeat in monachum, vt tradunt Bart. *in Authen. Excipitur. num.* 2. C De *bon. quę liber.* Angel *ibid. n.* 2. Fulgos. & Com. *ibid. in fin.* Bal. *in l. fin. n.* 15. C, *De art. emp.* Tabiena. *verbo.* Monachus. *num.* 15. Rosella. *verbo,* Abbas. *num.* 12. Syluester. *verbo.* Religio. 8 *qu.* 5. Angelus *verbo.* Monasteriũ. *n.* 1. Peregrin. *Consil.* 53. *num.* 21 *tom.* 2, Castren. *in l. Lucius Titius. §. Tres heredes. num.* 4. *ff.* Ad Trebel. Bellam *in Cap. Quia ingredientibus. num.* 3. *Causa* 19. *Quest.* 3. Abbas. *in Cap.* 2. *num.* 8. De *statu monachor.* Fuluius Pacian. *Consil.* 36. *num.* 74. *tom* 1. Lamberteng. *de iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *quæst* 7. *ar.* 10 *num.* 18. Simon de Prætis. *De interpretat. vlt. volun. lib* 2. *interpret.* 2. *dub.* 2. *solut.* 7. *num.* 13. Mantica *De coniectur. vlt. volun. lib.* 4. *tit.* 5. *art.* 10. *num.* 12. Surd. *De aliment. tit.* 8. *priuileg:* 79. *num.* 4. Rodriquez. *tom.* 2. *quæst. regul. quæst.* 125. *art.* 2. Molina *tom.* 1. *De iust. & iure. disp.* 140. vet. *Si aliquid testamento.* Quos sequitur Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 17. *num.* 4. Ità etiam cum resistat voluntas testatoris debent ita statura accipi, vt legatum de iure, seu quò ad dominium sit talis monasterii: de facto vero, seu quò ad vsum, & commoditatem sit religiosi legatarii. Est tamen aduertendum, Quod S. Congregat. Concil. declarauit, Quod Regularis non potest habere vsumfructũ bono tum hæreditariorũ, neque etiam cum licentia suorum superiorum Regularium, licet in ordine ad religiosos vsus.

An, si ante expeditionem litterarum soluatur pars pensionis irritetur reseruatio pensionis. Quæst. 10.

S V M M A.

1 *Si pensio exigatur ante expeditionem litterarum, reseruatio irritatur.*
2 *Decretum irritans inducit formam.*
3 *Si exigatur pars pensionis litteris non expeditis, an irritetur reseruatio.*
Non censetur soluere, qui totum non soluit.
4 *Pœna imposita à lege non habet locum, nisi actu perfectio.*
5 *Littera non dicuntur expedita, nisi postquam plumbata sunt.*
Non attenditur data relaxationis litterarum, sed plumbationis.

1 IN reseruatione pensionis ponitur clausula, *Pensionem annuam &c. persoluendam reseruamus vigore tamen presentium, nec aliter, alioquin presens reseruatio nulla sit eo ipso.* Et proinde, si pẽsio exigatur ante expeditionem litterarũ, corruit reseruatio facta in fauorem pẽsionarii, vt sensit Rota *in Veronensi pensionis die* 1, *Iulij* 1592. coram Millino, & apud Manticam *Decis.* 286. *num.* 5. & sequitur Loterius. *lib.* 1. De *re benefic. quæst.* 37, *num.* 8.

2 Cum enim adsit decretum irritãs, quod inducit formam, vt tradunt Doctores Bald. *in l.* 1, *ff.* De *liber. & posth.* vbi & alii Socin. iun. *Consil.* 71. *n.* 23. *lib.* 1. reseruatio facta sub tali forma, quod non possit exigi, nisi expeditis litteris, corruit, vt pote destituta propria forma, & essentia: imo cum non sit formata, sicut præscribit Pontifex, deficit intentio, & voluntas ipsius, à qua reseruatio habet vigorem.

3 Dubitatur modo, an si tãtum pars pensionis soluatur ante expeditionem litterarum, corruat adhuc reseruatio. *Et negatiuè videtur resoluendum.* Quia pars

Pensionis

pensionis non est pensio; & proinde solutio illius non est solutio pensionis, sed inchoatio solutionis; neque enim soluere censetur, qui totum non soluit. *l. Heredes. §. In illa. ff. Familię hercifcun.* Gonzalez *ad regul. 8. Cancel. glos* 63. *num.* 29. & proinde pœna annullationis reseruationis non est extendenda ad inchoationem solutionis, cum pœnæ strictè sint accipiendæ, & facienda illa interpretatio, quæ ipsas excludat. Cap. *Ex litteris.* De *constit.*

4 Accedit etiam, quod pœna imposita à lege non habet locum, nisi actu perfecto, & consumato, vt tradunt Glos. *in Cap. 1. verbo.* Contrahere. *De consanguinit. & affin.* Bald. *in l. penul. §. penult. ff.* Ne *quis eum, qui in ius vocat. est. vi. ex.* Ias. *in l. 2, circa fin. ff.* De *iurisdict. om. iud.* & *in l. Quomin. Quæst. 9. ff.* De *flumin.* Decius *in l. 1. §. Hæc autem verba, num.* 10. *ff.* Quod *quisque iur.* Alexand. *Consil.* 194. *circa fin. lib* 2. Corn. *Consil.* 147. *circa fin. lib.* 1. Cũ ergo annullatio reseruationis pensionis sit pęna imposita à lege, nempe à Sixto V. qui prædictam irritationem iussit apponi in litteris, non deber habere locum, nisi actu solutionis perfecto, & consumato, atque adeo persoluta tota integra pensione.

5 Est tamen aduertendum, quod licet litteræ non dicantur expeditæ, nisi postquam plumbatæ sunt, vt notant Glos. *antiq. ad reg.* 53. *Cancel.* Sarnens. *in regul. de non iudic. quæst.* 4. Loterius *de re benefic. lib. 1. quæst.* 37. *num.* 11. non tamen attenditur data relaxationis litterarum, sed data plumbationis, quia fieri potest, quod postquam plumbatæ sunt, ex iusta aliqua causa non relaxentur. Et ita notant Sarnens. *in Regul. de non iudic. iuxta formam suppl. quæst.* 1 *num.* 5. vet. *Est tamen vlterius.* Cassador. *Decis.* 4. *num.* 3. *super Regul.* Mohed. *Decis.* 3. *num.* 1. *de probat.* Garzias, *de benefic. par.* 4. *cap.* 2. *num.* 56. alios citans Mandos. *in reg.* 8. *quæst.* 3. Ludouis. *Decis.* 440. *num.* 5. Rota *in Gadicensi Beneficij.* 20. *Octob.* 1578. coram Brauo. & *in Bisuntina pensionis.* 4. *Iunij* 1603. coram Sacrato.

An matrimonium heretici cum heretica, si sint incolæ loci, vbi Concil. Tridentinum non est receptum, valeat contractum coram eorum prædicante in loco, vbi Concilium receptum est. Quæst. 11.

S V M M A.

1 *Aduenæ non tenentur legibus loci.*
Contractus regulandi secundum leges loci.
2 *Contrahentes matrimonium, vbi Concil. Trid. est receptum, tenentur eiusdem dispositionem seruare.*
3 *Diuertentes ad alium locum breuiter reuersuri non acquirunt proprium Parochum.*
4 *Diuertentes ad locum, vbi non habent propriũ Parochum, fiunt impotentes ad contrahendum matrimonium.*
Hæretici, vbi Concil. Trident. est publicatum, tenentur formam præscriptam seruare.
5 *Etiam milites hæretici, & eorumdem mulieres.*
Milites nullibi habent domicilium.
6 *Milites debent contrahere matrimonium corã Parocho loci, vbi sunt.*
7 *Non habentes domicilium habitationis, licet aliud retineant, debent celebrare matrimonium coram Parocho loci, vbi sunt.*

1 Qvamuis ex eo capite videatur posse dici validum, quia aduenæ non tenentur legibus loci, vt docent quamplures, quos citat, & sequitur Sanchez, *lib.* 3. *de matrim. disp.* 18. *num.* 6. & ego ipse *in Praxi de ieiunio. Decis.* 201. *nu.* 4. & *decis.* 202. *n.* 3. attamen ex hoc capite nõ potest dici validum, quia hæc doctrina, quod aduenæ non teneantur legibus loci, in quo sunt, non valet, quò ad contractus, vt cũ pluribus notat Sanchez *eadem disp. num.* 10. Quia cum contractus sit quid pertinens ad forum externum, regulari debet iuxta leges, secundum quas procedit illud forum, vt expresse deciditur in *l. Si fundus. ff.* De *euict.* ibi. *Si fundus venierit ex consuetudine eius regionis, in qua negocium gestum est, pro euictione cauere oportet.* Vnde quò ad omnes actus cum incolis communes teneri

teneri seruare leges loci, tradidi in *Theol. moral. disp.* 57. *sect.* 9. *num.* 54.

2 Et proinde incolæ locorum, in quibus Concilium Tridentinum non est receptum, contrahentes matrimonium, vbi receptum est, etiam si ibi sint aduenæ tenentur seruare dispositionem Concilii, atque adeo contrahere coram parocho; & ita tradunt Petrus Ledesma *de matrimon. quæst.* 45. *pun.* 3. *dub. vlt.* Sanchez *lib.* 3. *de matrimonio. disp.* 18. *num.* 26. Pontius *lib.* 5. *de matrimon. cap.* 9. *num.* 1. Bossius *de matrimon. cap.* 1. §. 29. *n.* 79.

3 Verum hæc doctrina patitur difficultatem, quia quando incolæ alicuius loci aliò diuertunt breui reuersuri ad proprium domicilium, sicut non acquirunt ibi domicilium, aut quasi domicilium, ita nec proprium parochum, qui necessariò requiritur pro validitate matrimonii ex Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 1. *De reformat. matrimonij*, & proinde defectu proprii Parochi non possunt seruare decretum Concilii, & frustra requiritur, quod seruent, Vnde matrimonium per ipsos contractũ erit nullum, vt docent Panorm. *in Cap. In nostra. num.* 10. De *pænit.* Cephal. *Consil.* 321. *num.* 23. Menoch. *Consil.* 15. *num.* 18. Nauar. *Consil.* 52. *num.* 2. *De sponsalib.* Triuisan. *Decis.* 23. *lib.* 3. Molinus *De ritu nuptiar. lib.* 2. *differens.* 11. *num.* 93. Gutierez cum aliis *De matrimon. cap.* 63. *num.* 6. Riccius *in Praxi fori Ecclesi. Decis.* 244. *num.* 2. Vallens. *lib.* 3. *decret. tit.* 3. *num.* 12. Zipeus *in Analitita iuris Pontif. lib.* 4. *tit. De sponsalia. num.* 13. & ipse Bossius *De matrimon. cap.* 4. §. 8. *nu.* 16.

4 Ex eo itaque capite tenendum est. *Matrimonium, de quo agitur, esse nullum, quia diuertendo ad locum, in quo non habent proprium parochum, se reddunt impotentes ad contrahendum, quia sibi reddunt impossibilẽ formam præscriptã à Concilio seruandã in loco in quo contrahũt: & proinde nulliter contrahunt* iuxta Doctores *num. præcedenti* citatos. Siquidem hæretici quoque in loco, vbi dictum decretum est publicatum, tenentur illud seruare, nec sufficit eorum minister iuxta declarationem S. Congregationis Concilii transmissam Episcopo Tricaricensi Apostolico Nuncio apud inferiorem Germaniã, & postea Eminentissimo Cardinali Carafæ, quam refert Zipeus *in Analitica iuris Pontificij lib.* 4. *tit. de sponsalib. num.* 16. quæ talis est: *Tertiò. Hæreticos quoque, vbi Decretum dicti Cap.* 1. *est publicatum, teneri talem formam obseruare: & propterea etiam ipsorum matrimonia absque forma Concilij, quamuis coram ministro hæretico, vel magistratu loci contracta, nulla, atque irrita esse.*

5 Et hoc extendendum est ad milites hæreticos, & mulieres, quæ sequuntur signa; siquidem hi, cum nullam habeant fixam stationem, sed debeant esse semper parati ad proficiscendum, quò iubentur, & per accidens sit, quod diù morentur, habentur pro vagis: cum nullibi habeant domicilium, aut cõstantem sedem *l. Eius, qui manumisit.* §. *fin. ff.* Ad *municip.* & tradunt Doctores communiter, quos citat & sequitur Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 25. *num.* 1. & 2.

6 Et ideo debent adhibere parochum loci, vbi reperiũtur, sicut debent vagi iuxta Rebel. *par.* 2. *De obligat. iust. lib.* 2. *quæst.* 8. *num.* 3. Coninch. *De sacram. disp.* 27. *de matrim. dub.* 2. *num.* 20. Valens. *lib.* 4. *Decretal. tit.* 3. *num.* 12. vel quemcunque alium parochum, vt cum aliis docet Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 25. *numer.* 11. Henriquez *lib.* 11. *sum. cap.* 3. *littera B.* Guttierez *de matrim. cap.* 65. *num.* 10. Naldus *verbo.* Matrimonium. *num.* 3. Lessius *lib.* 4. *de iust. & iure. cap.* 2. *nu.* 49. Laiman. *lib.* 4. *theol. tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 4. *nu.* 3. Vener. *lib.* 1. *Examin. Episcop. cap.* 49. *n.* 1 & 3. Filliuc. *tract.* 10. *cap.* 6. *num.* 212. Bonac. *quæst.* 2. *de matrimon. pun.* 8. *numer.* 6. Reginal. *lib.* 31. *Praxis fori pænit. nu* 239. Pontius *lib.* 5. *de matrim. cap.* 14. *n.* 5. & *alij.*

7 Et hoc extendendum est ad eos quoque, qui retinent domicilium originis, vel quodcunque aliud acquisitum, sed de præsenti vagãtur, nec habent domicilium habitationis; nam hi quoque sunt vagi, vt docent Imola *in Cap. Dilectus. num.* 10. De *rescrip.* Socin. *in Cap. fin. numer.* 57. De *foro competen.* Clarus *lib.* 5. *recep. senten.* §. *fin. quæst.* 39. *ver. Sed hic quæro.* Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 25. *num.* 1. Guttierez *de matrim. cap.* 65. *num.* 2. Bossius *de matrim.*

cap.

cap.4.§.55.num. 165. Quia, cum sint extra proprium domicilium, & careant fixa habitatione, de præsenti verè sunt vagi.

An stante consuetudine, quod quarta funeralis soluatur Cathedrali in obitu aduenæ, debeatur etiam, quando in propria domo moritur. Quæst. 12.

S V M M A.

1 *Stante consuetudine quarta funeralis debetur Cathedrali, etiamsi aduena in certa Parochia receperit sacramenta.*
2 *Quarta funeralis spectat ad Ecclesiam, cui de iure incumbit ministrare sacramenta.*
3 *Si aduena decedat in propria domo, quarta funeralis an spectet ad Cathedralem.*
4 *Habitans in propria domo non contrahit domicilium, nisi habeat animum permanendi.*
5 *Domus propria, & alia bona non inducunt domicilium.*
Quid requiratur ad contrahendum domicilium.
6 *Quarta quando debeatur Parochiæ, si aduena decedat in propria domo*
Iura concordanda sunt.
Ex breui mora Ecclesia loci non acquirit ius sepulturæ.

1 STante consuetudine, quod aduenæ sepeliantur in Cathedrali, eidemque quarta funeralium soluatur, dubitatum fuit, an hoc haberet locum, quando aduena in aliqua speciali parochia recepit sacramenta: super quo consulta S. Concilii Tridentini Congregatio ad fauorem Ecclesiæ Pisauriensis respondit *die* 22. *Ianuarij anno* 1628. Adhuc quartam funeralem deberi Cathedrali.

2 Quæ responsio fundatur in eo, quod stante consuetudine prædicta aduenæ fiūt quasi parochiani Ecclesiæ Cathedralis; & ideo de consuetudine spectaret ad ipsam ministrare sacramenta, atque adeo de iure quoque, cum consuetudo ius inducat. Quarta autem funeralis ei Ecclesiæ debetur, ad quam de iure spectat ministrare, non autem ministranti, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in Cap. Extirpandæ. §. Qui verò, num.* 11. De *prabend.* Rebuf. *in Concord. tit. de Collat. §. Statuimus. verbo. Parochialis* ver. *Qui dicatur parochianus.* Nouar. *De nouo iure Pontif. concl.* 1. tit. *de decim.* Riccius *in Praxi. resol.* 291. *num.*2. *par.*4. Quia ius ad quartam funeralem sequitur ad ius ministrandi sacramenta.

3 Verum adhuc dubitatum fuit, an hoc ipsum haberet locum, si aduena decederet in propria domo, quam ibi possideret, & ad quā soleret diuertere recreationis causa: non autem, vt contraheret domicilium, aut quasi domiciliū: & proinde soleret in illo loco per dies paucos morari. Pro cuius solutione tenendū est. *Quod quarta funeralis adhuc debeatur Cathedrali iuxta dictam consuetudinem*, & declarationem S. Congregat. & doctrinā Innocent. *in Cap. Nos. De sepult.* Tabienæ *verbo.* Canonica portio. *num.* 17. Angeli *ibid.* Syluestri *ibid. n.*10. Hostiens. *in Cap.* 1. De *sepult.* Io. Andr. *ibid.* & alij cum Glos. *in Cap. In nostra* De *sepult.* quæ habet locum saltem vigore consuetudinis.

4 Ratio est. Quia, licet habitet in propria domo, adhuc tamen constat de animo breui recedendi, ita vt nec per notabilem anni partem velit inhabitare; sed tantum dictam domum manuteneat, vt identidem per paucos dies ad locum diuertat, quod non sufficit ad contrahendum domicilium, cum pro hoc requiratur animus habitandi perpetuò iuxta *l. Domicilium. ff.* Ad *Municip.* & tradūt communiter Socin. *in Cap. fin.* ver *Sexto principaliter. De foro compet.* vbi latè. Alciatus *in l. Prouinciales. num.* 2 *ff.* De *verbor. signific.* Gail. *obseruat.* 36. *num.* 3. *lib.*2. Nec quasi domicilium, quia pro hoc non sufficit habitatio breuis temporis, sed requiritur longa habitatio iuxta ea, quæ cum aliis tradunt Sanchez *lib.* 3. *de matrimon. disp.*23. *n.*1. *& sequent.* Riccius *resolut.* 292 *n.*2. *par.*4.

5 Præsertim quia domus propria, & quæcunque alia bona non faciunt domicilium, vt tradunt Glos. *in Cap. Cum nullus,* verbo *Domicilium.* De *tempor. ordinat.* allegans text. *l. Libertas. §. Solo. ff.* Ad *municip.*

nicip. Barilis cum aliis. *De lege municip. diſquiſit.* 1. §. 4. *num.* 35. Si quidem duo, coniunctim requiruntur ad contrahendum domicilium, nempe habitatio actualis, & animus ibi perpetuò manendi *l. Domicil ũ. ff* Ad *municip.* & *l. Non vtique. eod. tit.* & *l. Ciues.* & *l. Cum neque.* C. De *incol.* & Cap. 1 2. & 3. *De ſepult. in* 6. aut ibi manendi per maiorem anni partem pro cõtrahendo quaſi domicilio. Secluſo autem etiã quaſi domicilio locum habet prædicta conſuetudo, & declaratio S. Congregationis, de qua *num.* 1.

6 Nec obſtat altera declaratio S. Cõgregationis, in qua dictũ fuit, quod quarta debeatur Parochiæ, quando aduena deceſsit in propria domo; quia debet accipi in terminis habilibus, vt ſcilicet locũ habeat, quando conſtat, aut de animo contrahendi ibi domicilium, aut quando ita habitauerit in propria domo, vt habeat ibi quaſi domicilium ob lõgam moram, nam concordari debet cum altera declaratione, quod in obitu aduenarum quarta debeatur Cathedrali, iuxta vulgata iura. *l. Sed & poſteriores.* & *l. Non eſt nouum. ff.* De *legib.* Neque enim per breuem moram, præſertim ſi ſit recreationis cauſa Eccleſia loci acquirit ius ad ſepeliendum, & conſequenter ad quartam, ſed ſepeliendus eſt mortuus, vbi aliàs ſepeliri debeberet Cap. *Is, qui.* De *ſepult. in* 6.

An ſi contra reſidentiam, & ſeruitium perſonale ſit legitimè præſcriptum, poſſit Capellania conferri ſimplici Clerico. Quæſt. 13.

S V M M A.

1 *Conditiones appoſitæ in fundatione beneficij poſſunt præſcribi.*

2 *Præſcripta reſidentia, & perſonali ſeruitio Capellania, aliàs ſacerdotalis, poteſt cõferri ſimplici Clerico*

3 *Si ſit præſentandus Capellanus, qui miſſas celebret, inſtituitur ſimplex Capellania.*

4 *Quid ſi dicatur, quod præſentetur Sacerdos, ſiue presbiter.*

5 *Habens Capellam an teneatur ſuſcipere ſacerdotium.*

Capellania cum onere celebrandi poteſt conferri ſimplici Clerico, niſi aliter cautum ſit.

1 EX diſpoſitione teſtatoris Capellania requirebat reſidentiam, & quod Capellanus per ſe ipſum celebraret: ſucceſſu autem temporis hæ conditiones in deſuetudinem abierunt, ſi quidem Capellani neque reſidebant, neq. per ſeipſos celebrabant, & tantum temporis elapſum eſt, quod ſufficit pro præſcriptione. Dubitatur modo, an poſsit conferri ſimplici Clerico, qui neque potentia ſit ſacerdos. Eſt autem præmittendum, quod conditiones appoſitæ in fundatione Capellaniæ, ſeu Beneficii præſcribi poſſunt, ſi concurrant neceſſaria pro præſcriptione, vt tradunt Nauar. *Conſil.* 1. *num.* 1. & 7. De *præſcript.* Praxis Epiſcopalis. *par.* 2. *verbo.* Beneficium. *num.* 14. Lara *de Anniuerſar. & Capel. lib.* 2. *cap.* 1. *num.* 52. Quia ſcilicet iura fundationis tranſeunt ad Eccleſiam, contra quam habet locũ præſcriptio, & proinde etiam contra conditiones poſitas in fundatione.

2 Hoc autem ſtante. *Si reſidentia. & perſonale ſeruitium ſit legitimè præſcriptum, poterit capellania conferri ſimplici Clerico, etiam ſi in fundatione appoſitum ſit, quod debeat reſidere, & per ſe ipſum celebrare.* Ratio autem eſt, Quia derractis conditionibus legitimè præſcriptis remanet ſolum diſpoſitio, quod eligatur Capellanus, qui tot, vel tot miſſas celebret, atque adeo ſimplex inſtitutio Capellaniæ.

3 Quãdo autem fundator dicit, quod præſentetur, ſeu eligatur Capellanus, qui miſſas celebret, inſtituitur ſimplex capellania, quæ non eſt ſacerdotalis, ſed conferri poteſt ſimplici Clerico, vt tradunt Lappus. *allegat.* 35. *num.* 2. & *allegat.* 117. *num.* 2. Felin. *in* Cap. *Cum omnes. n.* 32. *in fine.* De *conſt. t.* Dec. *ver. Sed quando. in* 2. *le. Tua.* Gardin *in Cap. Si multa. ver. Quæro ſi habens.* De *preben.* Ferret. *conſil.* 112. *num.* 1. *lib.* 1. Gonzalez *in Reg.* 8 Cancel. Gloſ. 5. *num.* 77. Moneta *de commut. vlt. volun.*

*lun.cap.*10 *num.*54. Tabiena *verbo.*Benef. 3.*num.*20.Armilla *num.*83.Silua. *de Benef. par.4.quæst* 2.*numer.*3.ver. *Et hoc procedit.* Squillant.*de priuileg Clericor.cap.4.nu.* 27. Riccius *in Praxi par.*3.*resol.* 101. Lara *De anniuer. & capel.lib.2. cap.* 5.*num* 8. Barbosa *de potestate Episcopi.allegat.*29.*nu.*43. Rota *in Romana capel.*23. *Ianuar.* 1589. coram Pamphil. *& in Lucana capel.* 12. *Decem.*1593.coram Gyptio. & in *Tiracon. capel.*9. *Iunij.* 1603.coram Sacrato. apud Gonzalez *citat.* Quia per prædictam dispositionem solum imponitur Capellano onus celebrandi, huic autem oneri satisfacere potest per alium, quia non est onus personale, quod exigat impleri ab ipso capellano.

4 Imo, etiam si testator dixisset, quod præsentetur, seu instituatur sacerdos, seu præsbiter, qui missas celebret, adhuc posset per alium celebrare, & capellania non esset sacerdotalis, sed posset conferri simplici Clerico, vt tradunt Rota *in Firmana Altaris.*5.*Decemb.*1594.coram Blanchetto apud Garziam *de Benef.par.*10. *cap.*2 *num.*37. & in *Pamplonensi sacrificij* 11.*Februar.*1591. apud Gonzalez *in Reg. Cancel.glos.*5.*numer.*85. vbi eamdem sententiam tenet. Alphonsus de Leone. *De offic.capel. quæst.*4.*Praxi.*6.*nu.*213.

5 Et pro confir faciunt quædam declarationes S. Congregat. quas adducit Garzias *de benef.par.*7. *cap.*1. *num.*87. Prima est. *Habens capellam non tenetur promoueri ad sacerdotium, nisi in fundatione cautum sit, vt capellanus per seipsum Missas celebret sed debet curare, vt per alium Missæ in illa celebrentur.* Secunda apud eumdem num.83. *Potest conferri simplici Clerico capella habens onus celebrandi missas, nisi in fundatione cautum sit, vt per seipsum celebret.* Exquibus constat. Quod capellania non requirit qualitatem sacerdotij in capellano, nisi habeat ex vi institutionis per seipsum celebrare. Et ideo, quando dicitur, quod eligatur sacerdos, qui missas celebret, non designatur qualitas pro idoneitate eligendi, sed qualitas muneris exercendi, quod cum per alium impleri possit, non est qualitas personalis ipsius propria, & proinde non requiritur, quod sit actu, vel potentia sacerdos.

*Regulares an validè renuncient priuilegio de certa distantia aliarum Ecclesiarum à proprijs. Quæst.*14.

SVMMA.

1 *In alienatione iurium Ecclesiæ, quando non requiratur solemnitates.*
2 *Non fit iniuria rei, quando restituitur ad pristinum statum.*
3 *Regulares non possunt renunciare priuilegio de distantia aliarum Ecclesiarum.*
4 *Ecclesia non potest fundari in loco, vbi prædicitur iam fundata.*
5 *Priuilegium de distantia aliarum Ecclesiarum est declaratiuum iuris communis, & ipsi innatum.*
6 *Renunciatio iuris proprij implicati cum alieno non tenet.*
Renunciatio priuilegij, cui est implicatum ius tertij, non tenet.
Constituta in fauorem Ecclesiæ, Communitatis, non sunt sub priuata dispositione
7 *Priuilegium distantia Ecclesiarum est ob publicam vtilitatem.*

1 QVia Regulares obtinent vt plurimum priuilegium, quod nō possint à quocunque erigi Ecclesiæ, nisi in distantia centum quadraginta cannarum à suis, ideo dubitatur, an possint validè absque licentia Summi Pontificis renūciare huic priuilegio. Et videtur affirmatiuè respōdendum per ea, quæ tradunt Abbas *in Cap.Venient. num.*2.*&* 23.*De Præscrip.*Felin.*in cap. Cum omnes.nu* 8. & *in cap. Cum accessissent. num.*6.*&* 30. *De constit.* Ias. *in l Si vnus.§.Pactus, ne peteret. ff.* De Pactis. Gomez *in Reg. De iure quæsi. non tollen.q* 16.Gonzalez *in Reg.de alternat.glos.* 7.*n.*14.Crauet.*Cons.*335.*n.*38.Boet.*Cons.* 7.*n.*72.*li.*3. Ruin. *Consil.*2. *n.*8.*lib.*1.Ferret. *Cons.*38.*n.*15.*l.*1.Gozad.*cons.*26.*n.*55.Tiraq *De iure primogenit. quæst.*24. Quos allegat & sequitur Pellicion. *Quæst. illustr.* 41. *n.*29. Quatenus docet, quod inalienatione

iurium

iurium Ecclesiæ non sunt necessariæ solemnitates ad validitatem, quando res reuertitur ad sui naturam.

2 Ex quo desumitur fundamentum, quod valeat renunciatio prædicti priuilegii absque consensu Apostolico, quia per talem renunciationem res reuertitur ad sui naturam, & ad ius commune. Non fit autem iniuria rei, si restituatur ad pristinum statum, vt tradit Glos. *in cap. Ab exordio*, verbo. *Alfs. Dist.* 25. allegans tex. *l. Si vnus. §. Pactus ne peteret. ff.* De pactis.

3 Verum hoc non obstante tenendū est. *Quod non sit valida renunciatio priuilegij de distantia centum quadraginta cannarum Ecclesiæ erigendæ.* Quod conuincitur ex opposito fundamento alterius sententiæ; nam per renunciationem huius priuilegii res non reuertitur ad sui naturam, neque ad ius commune, sed fit contra eius naturam, & contra ius commune.

4 Et ratio est. Quia de iure communi non potest noua Ecclesia erigi in loco, vbi iam fundatis afferat præiudicium. Cap. *Quæcumque.* & Cap. *Ecclesiæ* 17. *Qu.* 1. & Cap. *Cum dicant.* De *Eccles. ædificandis*, & notant communiter Doctores præsertim Cardin. *Consil* 8. *num.* 13. Rota *in Ciuitaten. construc. capel.* 1588. apud Lezanam *in Mari magno Carmelit. n.* 434. Quod eriā fuit innouatum ab Vrbano VIII. in sua *Constit. Romanus Pontifex. sub die* 28. *Augusti*, 1624. Et est secundum rei naturam, quia Ecclesia, quæ debet esse exemplar charitatis, non debet alteri præiudicium afferre.

5 Hoc autem stante fit, quod priuilegium de distantia centum quadraginta cannarum Ecclesiæ erigendæ sit declaratiuum iuris communis, nam præfigit hanc distantiam ad tollendum præiudicium, quod in minori distantia afferretur, & quod à iure communi decernitur cauendum, & proinde potius fit declaratio iuris communis, quàm priuilegium, & infit iuri declarato *l. Asse toto. ff.* De *hered. instit.* & *l. Vnum de familia.* §. *Si de falcidia. ff.* De *lega.* 2. & *l. Heredes palam.* §. *Si quid post, ff.* De *restit.* & Clemen. 1. *De iurepatron.* & notant communiter cum Glos. *in Cap. Cum te* De *vsur.* & *in Cap. Per suas. verbo.* De nouo, *De donat*, atque adeo habetur pro iure communi. Et ideo renunciatio huius priuilegii contineret aliquid contra ius commune, nec per ipsum res reuerteretur ad sui naturam, sed ad contrarium statum reduceretur.

6 Præterea. Quando ius proprium ita est implicatum cum alieno, vt renunciatio ipsius cedat in præiudicium tertii, non tenet, vt tradunt Felin. *in Cap. Cum dilecta.* De *rescrip.* Abbas *in cap. Significasti, num.* 11. *De foro compet.* Castrens *in l. pen. in fine*, C. De *pactis*, Ias. *num.* 14. Dec. *in cap. Cum accessissent. num.* 23. De *constit.* Calderin. *Consil.* 1. *in fine.* De *pact.* Gozadin. *Consil.* 88. *num.* 20. Seraphin. *Decis.* 324. *num.* 5. & 341. *num.* 7. Mandel. *Consil.* 74. *num.* 3. Tusch. *litttera* P. *conclus.* 759. *n.* 3. Syluester *verbo* Priuilegium. *qu.* 10. Armilla *qu.* 9. Cened. *qu.* 12 *canon. n.* 10. Sigism. *De elect. par.* 1. *cap.* 2. *dub.* 25. *num.* 7. Sanchez *lib.* 4. *sum. cap.* 39. *num.* 29. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 6. *num.* 2. Rota *Decis.* 32. *num.* 8. *par.* 2. *Diuers.* & *Decis.* 273. *num.* 3. *par.* 4. Recent. & de renunciatione priuilegii, cui implicatum est ius tertii, decidit tex. Cap. *Cum tempore.* De *arbitr.* Et proinde non valet renunciatio priuilegii, quod concernit vtilitatem publicā; quia, quamuis contineat priuatum commodum alicuius, interest tamen omnium, quod in priuatis quoque seruetur, sic non potest clericus renunciare priuilegio fori, etiam in causa, quæ solum concernat priuatum interesse ipsius. Et ratio est, Quia ea, quæ constituta sunt in fauorem Ecclesiæ, communitatis, & publicæ vtilitatis, non sunt sub dispositione priuatarum personarum, & ideo deficit in ipsis potestas, quæ requiritur, vt teneat renunciatio priuilegii iuxta Cap. *Cum super.* De *offic. deleg.*

7 Quare cum priuilegium distantiæ centum quadraginta cānarum sit ob publicam vtilitatem, & in fauorem ecclesiæ, ne scilicet vna Ecclesia à noua Ecclesia erecta præiudicium patiatur, & vt ipsi inseruientes commodè, & cum debito decore substentari possint, vt constat ex constitutione Vrbani VIII. de qua *num.* 4. non poterit validè ipsis renunciari tanquam habenti

habenti implicatum ius tertii, & publicam vtilitatem.

An renuncians priuilegio Ecclesiæ, seu communitatis possit puniri. Quæst. 15.

S V M M A.

1 *Renunciatio priuilegij Ecclesiæ est nulla.*
2 *Renuncians priuilegio Ecclesiæ, aut cui ius alienum est immixtum, potest puniri.*
Proprio priuilegio quisque renunciare potest.
Non tamen, quando implicat ius Ecclesiæ, aut superioris.
3 Cap. Cum tempore. De Arbitr. *explicatur.*
4 *Actus nullus violat ius prohibens.*
Actus nulli aliquando puniuntur.

1 NEgatiuè videtur resoluẽdum per Cap. Cum tempore. De *arbitris*, vbi cum Abbas renunciasset cuidam priuilegio cõcernenti Ecclesiam, Pontifex solum declarat actum nullum, non autem punit, aut redarguit Abbatem, quod est signum, quod non erat puniendus. Præterea dum renunciatio est nulla, nullum affert præiudicium Ecclesiæ, & proinde non meretur puniri.

2 Verum tenendum est. *Quod renũcians priuilegio Ecclesiæ, aut cui sit immixtum ius superioris, puniri possit*, vt specialiter notat Donat. *in Praxi* Rerum *Regal. par.* 1. *tract.* 12. *quæst.* 4. *num.* 7. Quia licet possit quisque renunciare proprio iuri, & priuilegio iuxta Cap. *De terra*. De *priuileg.* Quãdo tamen implicat ius Ecclesiæ, aut superioris, non potest ipsi renũciari iuxta Cap. *Cum tempore*. De *arbitr.* & tradunt communiter. Abb. is *in Cap.* 1. *nu.* 4. *De foro compet.* & *in Cap Cum accessissent. nu.* 8. De *const.* Innocent. *in Cap. Accedentibus*. De *priuileg.* Syluester, *verbo.* Alienatio. *num.* 18. Laiman *lib.* 1. *theol. moral tract.* 4. *cap.* 23. *in Quæst. de priuileg. nu.* 20. Suarez *tom.* 1. *de relig. tract.* 2. *lib.* 1 *cap.* 20. *num.* 3. Vnde cum renuncians huiusmodi priuilegio faciat contra prohibitionem, meretur puniri.

3 Neque obstant, quæ in contrarium allata sunt. Nam Abbas, de quo in dicto Cap. *Cum tempore*. De *arbitr.* non renũciauerat alicui priuilegio, sed tantum cõpromisserat differentias in Arbitrum, qui cum pronunciasset, quod renunciaret priuilegijs libertatis, & exemptionis. Abbas noluit stare arbitrio, sed recurrit ad Apostolicam sedem, & Pontifex approbauit arbitrium pro parte, & pro parte reprobauit, quatenus scilicet continebat renunciationem priuilegiorum. Ita constat ex Glos. *ibid. in figuratione casus*, & indicant verba illa textus. *Cum, & si sponte volueris, de iure tamen nequiueris sine licentia Romani Pontificis renunciare priuileg. vel indulgentijs libertatis &c.* Quasi diceret, sententia arbitri in hoc non tenet, quod renũcies priuilegiis, quia etiam, si sponte velles, nõ posses renunciare.

4 Neque obstat secundum, quia, licet actus sit nullus, adhuc tamen est prohibitus, & proinde violat ius prohibens. Et aliàs etiam actus nulli solent puniri, vt constat in alienatione rerum Ecclesiæ absque consensu Apostolico, quæ est nulla, & tamen ipsi imponunrur pœnæ in Paulina. *Ambitiosæ*. De *reb Eccl. s. non alien.*

An obstet familiaritati, si admissus ad seruitium Cardinalis non exigat expensas pro victu assignatas. Quæst. 16.

S V M M A.

1 *Quid requiratur, vt quis sit familiaris.*
2 *Non exigere expensas sibi assignatas non præiudicat familiaritati.*
3 *Quid sufficiat pro commensalitate*
4 *Habitatio in domo illius, cui exhibetur seruitium, non requiritur ad familiaritatem.*

1 DIfficultatem facit Cap. *fin.* De *verbor. significat.* vbi, vt quis sit verè familiaris, debet esse commensalis, & ali expensis recipientis adsuum seruitium. Vndesi receptus ad seruitium non exigat expensas sibi pro victu

ctu assignatas, deficit conditio, quod recipiat victum.

2 Nihilominus tenendum est. *Quod non officiat familiaritati, si non exigat expensas sibi assignatas*. Ità ferè in iisdem terminis Gambar. *De potest. leg. de lat.* Rub. *An legat. poss. plu. benef. confer. numer.* 154. Menoch. *De arbitrar. lib.* 2. *Centur.* 6. *casu.* 552. *num.* 6 vbi volunt, eum esse commensalem, cui datus est locus in Tinello, licet vti nolit.

3 Ratio est. Quia ad commensalitatem sufficit, quod assignetur mensa expensis domini, aut quod assignentur expensæ pro mensa; nam eò ipso, quod fit assignatio, & exhibetur seruitium, cuius intuitu assignantur dictæ expensæ, seruiens facit illas suas, & proinde completur conditio requisita ad familiaritatem; siquidē verificatur, quod vnus seruiat, & alter exhibeat mensam pro seruitio. Quod autem seruiens non exigat portionē sibi assignatum, inducit nouū actum liberalis relaxationis dictæ portionis, quæ est quædam donatio; familiaritati autem non obstat, quod familiaris donet domino.

4 Et hoc habet locum, etiam si non habitaret in domo Cardinalis, aut Episcopi, sed in propria domo, dummodo illi inseruiat, vt notant Gomez *in Reg. Cancel. de impetr. benef. vacan. per obit. fam. Card. qu est.* 13. ver. *Vlterius*. Anton. Bard. *tract. De temp. vtili. cap.* 17. *num.* 2. ver. *Sicut diximus*. Menoch. *de arbitr. lib.* 2. *casu.* 202. *num.* 119. Quia conditio habitationis in Domo Cardinalis, aut Episcopi, non requiritur in dict. Cap. *fin.* De *verbor. significat. in* 6. vbi assignantur conditiones necessariæ, & ità etiam declarat praxis.

An clericus, qui rogatus ab amico scripsit processum in causa sanguinis, cum esset Notarius, excusari possit ab irregularitate. Quæst. 17.

S V M M A.

1 *Notarius excipiens dicta testium in causa sanguinis, est irregularis.*
Pasqualig. Quæst. Select. 2.

2 *Proferens, aut dictans sententiam in causa sanguinis fit irregularis.*
Appellatione sententia veniunt etiam Acta.
Quænam inducant irregularitatem in causa sanguinis.

3 *Non habet locum irregularitas ex defectu lenitatis, nisi sententia habeat effectum.*
Quodnam sit fundamentum irregularitatis ex defectu lenitatis.

4 *An si absens damnatus ad mortem veniat in potestatem curiæ, fiant irregulares, qui concurrerunt ad damnationem.*
Occidens damnatum ad mortem tanquam proscriptum, non fit irregularis ex defectu lenitatis, si non sit proscriptus.

1 Non pertinebat ad ipsū scribere acta in causa sanguinis, sed deficiente consueto notario subrogatus est ipse. Quod autem notarius conficiens acta, seu scribens dicta testium, incurrat irregularitatem ex defectu lenitatis, tradunt communiter cum Glos. *in Cap.* 1. *verbo.* Ad sacerdotium. *Dist.* 51 D. Antonin. 3. *par. tit.* 28. *cap* 2. *post. init.* Henriquez *lib* 14. *sum. cap.* 14. *num.* 2. Auila De *censur. par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 1. Suarez *disp.* 47. *de censur. sect.* 4. *nu.* 1. & 2. Coninch *de censur. disp.* 18. *de irregularit. dub.* 10. *n.* 92. Sayrus *De censur. lib.* 7. *cap.* 16. *num.* 4 Gaspar Hurtad. *De censur. disp.* 2. *de irregularit. difficul.* 11. *nu.* 38. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 21 *difficul.* 27. *n.* 4. Machad. *de perfec. confess. tom.* 1 *lib.* 1. *par.* 3. *tract.* 18. *do. cum.* 4. *num.* 2. Syluester *verbo.* Homicidiū. 3. *Quæst.* 2. Vgolin. *De censur. cap.* 8. *init. num.* 1. Et ratio est. Quia notarius cooperatur ad sententiam sanguinis tanquam publica persona, & officialis dans vim ipsis actis, quatenus influunt in sententiam sanguinis, & auctorizans testium dicta. Quod etiam desumitur ex *Epist.* 24. Innocent. 3. relata in Cap. 1. *Dist.* 51. ibi *Curiales, qui dum parent potestatibus, quæ sibi sunt imperata fecerunt.* Et rursus. *Qui in forensi exercitatione versati sunt.* De his autem omnibus dicitur. *Quicunque tales ordinati fuerint, cum Ordinatoribus suis deponantur.*

2 Nec obstat, quod in Cap. *Sententiā. Ne cler. vel Monachi* prohibeatur solum

 dictare

dictare, aut proferre sententiam sanguinis: non autẽ scribere acta: ibi. *Sententiam sanguinis nullus clericus dictet, aut proferat*. Et proinde non sit extendenda irregularitas ad scribentem acta, cum non sit inducenda pro iis actionibus, pro quibus à iure non imponitur. Nam nomine sententiæ veniunt etiam ipsa acta, à quorum visceribus trahitur ipsa sententia; quæ proinde in iisdem actibus virtute continetur. Et proinde notat Glos. *ibid.* verbo. *Sententiã*; quod prohibentur ea omnia, ex quibus sequitur, vel sequi potest vitæ amissio, vel sanguinis effusio. Imo in ipso tex. inferius subditur. *Nec quisquam Clericus litteras dictet, aut scribat pro vindicta sanguinis destinandas*. Dum autem in causa sanguinis scribitur processus, scribitur aliquid destinatum pro vindicta sanguinis.

3 Adhuc tamen præfatus Clericus excusari potest ab irregularitate, quia scilicet sententia non est sortita effectum, cũ sit lata in absentem, siquidem reus fuga se subtraxit. Quamuis enim D. Antonin. cum Specul. 3. *par. tit.* 28. *cap.* 2. *post. init.* Maiol. *lib.* 2. *de irregularit. cap.* 6. *num.* 3. teneant, quod hæc irregularitas cõtrahitur, etiam si non sequatur effectus. Communis tamen sententia tenet, quod non habeat locum, quomodocumque effectus non sequatur. Ita Hostiensis *in Cap. Significasti*. De *homicidio*. Socin. *num.* 4. ver. *Secundo quæritur*. Syluester *verbo*. Homicidium. 3. *quæst.* 2. Nauar. *Cap.* 27. *Manual. num.* 211. Sayr. *lib* 7. *de Censur. cap.* 16. *nu.* 4. *in fine*. & *num.* 5. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 12. *num.* 1. Suarez *disp.* 47. *de censur. sect.* 1. *num.* 3. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 21. *difficul.* 25. *num.* 2. Coninch *de censur. disp.* 18. *de irregular. dub.* 10. *num.* 92. Auila *de censur. par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 1. ver. *Quarto*. Gaspar Hurtad. *de censur. disp.* 2. *de irregul. difficul.* 11. *num.* 38. Machad *tom.* 1. *de perfect. confessar. lib.* 1. *par.* 3. *tract.* 18. *documento* 5. *n.* 1. & cõmuniter Doctores in Cap. *Sententiam sanguinis*. Ne cler. vel Monachi. & in Cap. *Ad audientiam*. De *homicidio*. Ratio est. Quia fundamentum huius irregularitatis est homicidium, si quidem homicidium, licet iustum, infert defectũ lenitatis, si ergo deficit fundamentum, nõ habebit locum irregularitas. Vndè neque etiam habet locũ irregularitas ex delicto ob homicidium, vt tradunt communiter, nisi sequatur effectus, quamuis aliàs fuerit attentatum, & per attentantem non steterit, quin sequeretur.

4 Maior difficultas est, an si damnatus ad mortem veniret in potestatem curiæ, & morte afficeretur, fieret tunc clericus iste irregularis. Videtur enim affirmatiuè resoluendum, quia tunc ponitur effectus, cuius defectu non fuit cõtracta irregularitas. Tenẽdnm tamen est. *Quod neque tunc fiat irregularis*. Ita Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 12. *nu.* 5. Auila *De censur. par.* 7. *disp.* 5. *sect.* 2. *dub.* 1. ver. *Quarto fit*. Et ratio est. Quia pro inferẽda morte est necessarius nouus processus, & noua sententia, vnde mors non infertur ex vi prioris sententiæ, sed ex vi posterioris, & prior sententia non se habet in genere efficientis respectu mortis, sed in genere obiecti qualificantis reũ, & reddentis dignum morte. Idem quoque dicendum est, si per sententiam damnatus ad mortem contingat tanquam proscriptum ab aliquo interfici, quia non potest licitè interfici ab aliquo tanquam ministro iustitiæ, nisi vltra sententiam, qua adiudicatus fuit morti, sequatur etiam sententia proscriptionis, & solum in virtute huius proscriptionis interfici potest.

An præmortuo hærede testatori, debeantur legata pia, si nullus alius sit substitutus soluenda à venientibus ab intestato. Quæst. 18.

S V M M A.

1 *Institutio hæredis est necessaria pro valore testamenti.*

2 *Rupto testamento, quia præmoriatur hæres, debentur legata pia.*

In dispositionibus ad pias causas cessant solemnitates iuris ciuilis.

3 *Defectus hæredis est defectus solẽnitatis ciuilis. Sine institutione hæredis aliquando valet testamentum de iure ciuili.*

4 *Legata pia debentur, licet testamentum sit nullum de iure ciuili.*

5 Clau-

5 *Clauſula Codicillaris fauore pia cauſa ſubintelligitur.*
6 *Clauſula Codicillaris ſubſtinet teſtamentum, quod præmortuo hærede corruit.*
Repetit legata à venientibus ab inteſtato.
7 *Ex teſtamento minùs ſolemni non oritur obligatio naturalis.*
Facultas teſtandi eſt à lege.
De iure canonico ſufficit, ſi conſtet de voluntate teſtatoris.
Voluntas teſtatoris de iure canonico quomodo probetur.

---

1 Difficultas oritur ex eo, quod teſtamentum remanet ſine inſtitutione hæred s, quæ eſt baſis, & fundamentum teſtamenti, & forma ſubſtantialis ipſius, & proinde de iure nouiori, aut debet præcedere, aut ſaltem ſubſequi cętera, quæ in teſtamento diſponuntur. § *Ante hæredis. Inſtit.* De leg. & *l. Præpoſteri*, & *l. Ambigui*. C. De *teſtamentis*. Et proinde cum in præſenti non ſubſiſtat teſtamentum, vt potè deſtitutum forma ſubſtantiali, hec etiam legata ſubſiſtent.

2 Tenendum tamen eſt. *Quod à venientibus ab inteſtato ſoluenda ſint legata pia, non obſtante, quod rumpatur teſtamentum pręmortuo hærede teſtatori.* Ratio eſt. Quia in diſpoſitionibus ad pias cauſas ceſſant ſolemnitates iuris ciuilis, & attęditur tantum, quod de iure naturæ eſt. Cap. *Cũ eſſes*. & Cap. *Relatum. 1.* De *teſtam.* & tradunt ibi communiter Doctores. Alexan. *in l. Hac conſultiſſima. num* 14. C. Qui *teſt. fac. poſ.* Bar. *in l. 1. num.* 66. & 80. C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* Bal. *in l. In iure. num. 1.* C. De *teſtam. manum.* Dec. *in l. Captatorias. n.* 18. C. De *milit. teſtam.* vbi & cæteri Doctor. Roman. *in Authen. Similiter. num.* 63. C. Ad *leg. Falcid.* Ripa *in l. Nemo poteſt. num.* 101. *ff.* De *leg. 1.* Aretin. *in l. Si is, qui. nu.* 6. *ff.* De *teſtamen.* Couaruu. *in Cap. Relatum. n.* 4. De *teſtam.* Mantica *De coniec. vlt. vol. lib. 1. tit 9. num. 4. ver. Sed ſimili.* Tiraquel. *De priuileg. piæ cauſæ, priuileg.* 162. Spinus *in Speculo teſtam. gloſ.* 31 *num* 40. Maſcard. *De probat. concluſ.* 1358. *num.* 32. Magdalen. *de num. teſt. par. 2. cap. 3. nu* 2. Achil. de Graſsis *deciſ.* 301. *num.* 1. *aliàs deciſ. 1. de teſtamen.* Burat. *deciſ* 475. *num.* 2. Caualer. *deciſ.* 553. *nu.* 1. Rota *deciſ.* 108. *nu* 3. *par* 7 *Recen.* & *in Viterbienſi hæredit. 4. Martij* 1641. § *fin.* corã Terracinenſi. & in *Alatrinã teſtamenti 26. Februar.* 1649. §. 1. coram Veroſpio.

3 Cum ergo teſtamentum, de quo agitur, ſolum caducum fiat defectu inſtitutionis hæredis teſtatori præmortui, ſubſtinetur quò ad pias diſpoſitiones, pro quibus adeſt expreſſa, & determinata voluntas teſtatoris. Siquidem defectus inſtitutionis hæredis eſt defectus ſolemnitatis introductæ à iure ciuili, non autem de iure naturæ, aut Gentium, cum etiam de iure ciuili ſubſiſtat aliquãdo teſtamentum deficiente inſtitutione hæredis, vt in caſu Authen. *Ex cauſa*. C. De *liber prater.* & Authen. *Vt cum de appel.* § *Sin autem hæc.* Nouel. 115. Collat. 8. Et proinde de iure Hiſpano tenet omne teſtamentum, etiam ſi in ipſo nullus hęres inſtituatur, vt ſtatuitur in *l 1. tit. 4. de teſtam. lib. 5.* Recopilat. & ita obſeruant Marc. Salon. Burg *ad l. 3. Tauri. nu.* 833. Ferdinand. Tel. *ibid. par. 3. init.* Gregor. Lopez *in proem. tit. 3. par. 6.* Matienzo *ad l. 1. gloſ. 10. n. 1. tit. 4. de teſtam. lib 5.*

4 Et proinde quod legata pia debeantur, etiam ſi aliàs de iure ciuili teſtamentum ſit nullum ob defectum Inſtitutionis hæredis, tradunt Bart. *in l. 1. C. De ſacroſan. Eccleſ.* Bald. *ibid.* Angel. de Peruſ. *in l. Si certis annis*. C. De *pactis*. Couaruu. *in Cap. Relatum 1. num. 3.* De *teſtamen.* Imola *in Cap. Quę in Eccleſ.* De *conſtit.* Ripa *in l. Hęc verba. num.* 25. *ff.* De *legat. 1.* Roman. *in Authen. Similiter.* C. Ad *leg. Falcid.* Guido Papa *quæſt.* 20. *num.* 6. Dec. *conſil.* 65. *n.* 19. *vol.* 2. Riminal. iun *conſil.* 729. *nu.* 34. Ananias. *Conſil.* 28. Anton. Rubeus *conſil.* 72. *n.* 5. Alber-Brun. *de pot. formæ fallent.* 31. & & alii in Authen *Caſſa*, & *irrita*, & in *l. Id quod Pauperibus*. C. De *ſacroſan. Eccleſ.* Ita etiam communiter Theologi. Molina *de iuſt. & iure trac. 2. diſp.* 134. *ver. Contra verò.* Vaſquez *Opuſ. de teſtam. cap. 3. nu.* 12. Leſsius *lib. 2. de iuſt. & iure. cap. 19. num. 9.* Filliuc. *tract. 24. cap. 7. num.* 154. *in fine.* Sanchez *lib. 4. conſil. cap. 1. dub. 7. num.* 3. Facundez *lib. 2. de iuſt. & iure. cap. 3. n.* 35. Trullench *lib. 7. in Decal. cap. 1. dub. 4. n.* 2.

Bonac. *disp*. 3. *de contrac. q.* 1. *pun*. 3. *num*. 19. Bofsius *tom*. 2. *moral. tit*. 12. §. 2. *num*. 112. Et vniuersaliter quod fine folemnitatibus iuris ciuilis teneant difpofitiones vltimarũ voluntatum ad caufas pias, firmauit Rota cum pluribus *decif*. 321. *nu*. 2. *par*. 4. *Recent*.

5 Accedit etiam, quod licèt in teftamento non fit appofita claufula codicillaris fauore tamen difpofitionum ad pias caufas fubintelligitur, vt tradunt Bald. *in l. Si iure. C.* De *teftamen. manumif*. Socin. Sen. *in l. Cum auus. num*. 13. *ff*. De *condit. & demonftrat*. Socin. iun. *in l. Non dubium*. ver. *Fallit in cafu* C. De *legat*. Anton. Gabr. *concluf*. 5. *num*. 4. *de teftamen*. Mantica *de coniect. vlt. volun. lib*. 1. *tit*. 9. *num*. 6. Quia nimirum cum difpofitiones piæ fint in fauorem animæ, quæ rebus omnibus anteferture, præfupponunt in difponente enixam voluntatem, quod fua difpofitio valeat omni meliori modo, quo fubfiftere poteft, atque adeo habet voluntatem interpretatiuam, quod fubftineatur, fi opus fit, etiam virtute claufulæ codicillaris.

6 Claufula autem codicillaris habet vim fubftinendi teftamentum, quod caducum fit morte hæredis ante teftatorem, vt tradunt Marfil. *fingul*. 344. Bald. *Confil*. 170. *vol*. 5. Paris. *Confil*. 64. *num*. 13. *vol*. 2. Dec. *conf*. 242. *n*. 2. ver. *Sed in cafu ifto*. Alexan. *confil*. 42. *nu*. 2. *vol*. 2. Rolan. *confil*. 51. *num*. 57. *vol*. 2. Menoch. *confil*. 406. *nu*. 395. Vincent. de Franch. *decif*. 156. *nu*. 1. quos fequitur Marta *de clauful. par*. 3. *clauf*. 11. *num*. 39. & dixit Rota *in Romana hæredit*. 5. *Martij* 1599. coram Corduba. Et repetit legata à venientibus ab inteftato *l. Ex ea*. *§. His verbis. ff*. De *teftamen*. vbi Bart, Dec. *confil*. 242. *num*. 1. Rota *decif*. 61. *nu*. 3. *par*. 4. Recent.

7 Nec obftat, quod ex teftamento minus folemni non oriatur obligatio naturalis, vt plura allegans Matienzo. *l*. 1. *glof*. 10. *num*. 14. *tit*. 4. *de teftam, lib*. 5. Quia fcilicet facultas teftandi eft conceffa à lege; fi quidem vltima voluntas non fortitur effectũ, nifi morte fequuta, quo tempore teftator iam non eft, & ideo indulgentia iuris fubftinetur; atque adeo regulari debet fecundum menfuram facultatis, & facultas fecundum præfcriptionem legis; vnde nulliter procedit etiam naturaliter, fi non feruet leges, & nullam parit obligationem. Nam quicquid fit de iure ciuili, de iure tamen canonico quò ad difpofitiones ad piam caufam ampliatur facultas, & volũtas teftantis reducitur ad fuam naturam, vt in Cap. *Relatum*. De *teftamentis*. Et ideo quomodocunque de ea conftet, eft adimplenda, nec alia probatio requiritur, quàm quæ præfcribitur iuxta ordinarias regulas iuris, vt cũ pluribus tradit Rota *decif*. 321. *num*. 2. *par*. 4. *Recent*.

An aggreffor cum animo non occidendi, nec vulnerandi, fed folum infultandi, fit irregularis, fi in neceffitate pofitus ob fui defenfionem occidat aggreffum. Quæft. 19.

SVMMA

1 *Aggreffor abfque animo occidendi, & vulnerandi, fi cogatur ob defenfionem occidere, an fiat irregularis*

4 *Irregularitas folum prouenit ex homicidio directè aut indirectè volito.*

Homicidium ob propriam defenfionem non inducit irregularitatem

Afficiens iniuria non amittit ius propriæ defenfionis.

5 *Homicidium cafuale quando inducat irregularitatem.*

6 *Vt homicidium inducat irregularitatem, debet res illicita, cui datur opera, influere aliquo modo in ipfum.*

7 *Inferens iniuriam, quæ poteft propulfari abfque occifione, non fe ponit in neceffitate occidendi, ob defenfionem.*

8 *Tranfitus ab vno genere aggreffionis ad aliud, facit, quod diuerfo iure cenfeatur.*

9 *Primus aggreffor an teneatur fugere, vt vitet neceffitatem occidendi ob defenfionem*

Vim vi repellere licet.

10 *Irregularitas vt contrahatur ex homicidio inuoluntario, debet actio effe de fe periculofa, ita vt poffit illud immediatè inferre.*

1 CAfus accidit, quod quidã iniuria affectus, voluit iniuriã vlcifci, & profectus eft, vt aggrederet-

retur eũ, à quo iniuriã acceperat, vt iniuriã pariter inferret cũ proposito nõ occidendi, nec percutiendi, accidit autẽ, quod ipsum armatum sclopo repererit cũ quinque socijs, & ideo videns non esse tempus opportunum recedebat, sed ab ipsis insequutus stetit, & videns principalem intendentem sclopum contra se, vt occideret, præuenit, & ipsum occidit; dubitatur modo, an incurrerit irregularitatem, & quid, si prior aggressus fuisset.

2 Videtur enim incurrere irregularitatem, quia licet homicidium sit ob defensionem propriam, attamen necessitas talis defensionis est ex culpa occidẽtis, & ideo cum culpabiliter occidat, incurret irregularitatem. Deinde dum aggreditur, seu saltem it ad aggrediendum, incipit ipse aggrẽssionem, & qui se videt aggressum, seu videt venientem ad se aggrediendum, incipit defensionem, & volens præuenire occidendo cõtinuat defensionem: & proinde etiam alter continuat aggressionem, quam inchoauerat, aut paratus erat inchoare, & occidendo censetur continuare vnam actionem moralem. Et ità tradunt D Antonin. *3. par. tit. 5. cap. 8. §. 1.* Nauar. *in Manuali. cap. 15. nu. 7. & cap. 27. n. 238.* & *Consil. 32. de homicid.* Astens. *lib. 2. sum. tit. 35. art. 2.* Summa Corona *par. 3. tit. De irregular num. 13,* Rosella *verbo.* Homicidium. *4. num. 2.* Maiol. *lib. 5. de Irregularit. cap. 48. num. 8. & §. 3. num. 15.* Zerola *in Praxi Episcopali verbo.* Irregularitas *dub. 6.* Philiar. *De offic. Sacer. tom. 1. lib. 4. cap. 11, §. 3.*

3 His tamen non obstantibus, tenendum est, ***Quod non incurrat irregularitatem*** iuxta ea, quæ tradunt Syluester. *verbo.* Homicidium. *3. quæst. 4.* Armilla *verbo.* Irregularitas *num. 42.* Tabiena *verbo.* Irregularitas *2. num. 24.* Sotus *lib. 5. de iust. & iure. quæst. 1. ar. 9. ver. In tertiã autem. conclus.* Medina *1. 2. q. 73. ar. 8. ver. Tertia regula.* Salon *2. 2. quæst. 64. ar. 7. controuer. 1. inclus. 2. ver. Secunda pars.* Petrus Nauar. *2 de rest. cap. 3. n. 362.* Henriquez. *lib. 14. m. cap. 3. num. 4. & cap. 10 num. 4.* Sayr. *lib. de censur. cap. 17. num. 19.* Viual. *in Cand. ab. tit. De irregular. nu. 212.* vbi alios cit. Couaruu. *in Clemen. Si furiosus, par. 3. §. 4. num. 9. ver. Tertiò ad idem. De homicid.* Et Suarez *disp. 46. de censur. sect. 1. nu. 11.* putat probabile, & tutum in praxi præsertim quia excipitur casus propriæ defensionis, qui cum sit fauorabilis, est potius ampliandus, quàm restringendus.

4 Ratio autem est. Quia ex duplici tantum capite potest irregularitas habere locum, vel quia homicidium sit directè voluntarium: vel quia, licet per accidens, sit tamen indirectè volitum, ex eo, quod occidens dabat operam rei illicitæ, & ex culpa se cõniecit in necessitatem occidẽdi. Ex primo capite non potest oriri irregularitas, quia quatenus homicidium est directè voluntarium, est etiam necessariũ ob propriam defensionem, & committitur absque peccato, ità vt voluntas sit voluntas directa de defensione, nec sit de se peccatum. Homicidium autem necessarium ob propriam defensionem non inducit irregularitatem iuxta Clemen. *Si furiosus De homicid.* quia cum sit irregularitas ex delicto, præsupponit peccatum in occidendo. Confir. Quia licet occidens prius attentauerit inferre iniuriam, non per hoc tamen amisit ius propriæ defensionis, quam omnia iura concedunt. Nec qui iniuria afficiebatur acquisiuit ius occidendi, quia tantum habebat ius se defendendi propulsando iniuriam, quam tamen commodè propulsare poterat absq. intentione homicidii.

5 Sed neque ex secundò capite locũ habere potest irregularitas, quia tunc solum homicidium per accidens inducit irregularitatem. Tunc autem solum iuxta regulam, quam ponunt Doctores præsertim Castro *lib. 2. de lege pœn. cap. 14. circa finem,* homicidium casuale ex actu illicito inducit irregularitatem, quando est ità casuale, vt sit aliquo modo indirectè voluntarium, & proinde requiritur, quod opus illicitum sit aliquo modo inductiuũ homicidii, ità vt in ipso sit aliquo modo intentum homicidium: aut quod in iure ob periculum homicidii, quod inde sequi potest, sit specialiter prohibitum, vt tradunt Socin. *in Cap. Ad audientiam, nu. 49. De homicid.* Franc. *in Cap. fin. De homicid. in 6.* Villadiego *De irregular. Cap. De percussore*

cuſſore. Couarru.*in Clemen.Si furioſus. par.* 2.§.4.*cap*.10. Sotus *lib*. 5. *de iuſt. & iure; quæſt*.1.*ar*.9. Aragon. 2.2. *quæſt*. 64. *ar*.8. *dub*.2. Henriquez *lib*.14.*ſum.cap*.15.*num*.1. & 2. Nauar.*cap*.27.*Manual.num*.221.ver. *Tertiò.infertur*. Salon. 2.2. *quæſt*.64. *ar*.8. *controuer*.3. Valent.*tom*.2.*ſum.diſp*.6. *qu*.3. *pun*. 3. Medina 1.2.*quæſt*.73.*ar*. 8. Petrus Nauar.*lib*.2.*de reſt.cap*.1.*dub*.6. *corol*.2. *n*. 69. Suarez *diſp*.45.*de cenſur.ſect*.6. *num*.9. & alii, Quia ſcilicet irregularitas requirit peccatum, atque adeo quod homicidium ſit ſaltem indirectè voluntarium; quod contingit, quando etiam eſt prohibita actio ob periculum homicidii; nam volens talem actionem, vult etiam periculum, & indirectè, quod inde ſequitur. In caſu autem præſenti, licet occidens daret operam rei illicitæ, non tamen, quæ de ſe eſſet aliquo pacto inductiua homicidij, nec quæ eſſet ſpecialiter in iure prohibita ob periculum homicidii. Imò aderat voluntas directa non occidendi, & non faciendi, quod homicidium inferre poſſet.

6 Confir. Vt homicidium inducat irregularitatem, quamuis ſit caſuale, debet tamen res illicita, cui datur opera, influere aliquo pacto in ipſum, quia non inducit irregularitatem, niſi tanquam aliquo modo cauſatam mediante illa actione, ſiquidem inducit ſolum in auctorem homicidii. In præſenti verò illa attentatio inferendi iniuriam nullo modo influxit in homicidium, quia ortū habuit adæquatè à directa voluntate ſe defendendi: vnde ſtante cauſa adæquata directa, & per ſe, non poteſt ei aſsignari cauſa indirecta, & per accidens; & ideo ſi non inducit irregularitatem ratione cauſæ per ſe, nec etiá inducet ratione cauſæ per accidens, & caſualis.

7 Ex quibus ſolui poſſunt, quæ pro oppoſita parte *num*. 2. allata ſunt. Nam quamuis attentans inferre iniuriam peccet, quia tamen hæc actio non influit in homicidium, ſiquidem neque de ſe, neq; ex intentione, & indirectè ordinatur ad homicidium, non reddit homicidium culpabile; & ſolum eſt occaſio quædam, ſed remota homicidii, quatenus occiſus inde arripuit occaſionem inuadendi excedendo terminos defenſionis. Vnde cum neceſsitas occidendi ob defenſionem ex eo oriatur, quod occiſus exceſsit terminos iuſtæ defenſionis, occidens non ſe poſuit in neceſſitate occidendi ob defenſionem, ſed poſitus fuit ob occiſo, quatenus exceſsit terminos in ſe defendendo, imo fuit aggreſſor.

8 Et quamuis, qui occidit, fuerit primus aggreſſor, mutata eſt tamen aggreſſio in defenſionem ex eo, quod ab vno genere iniuriarum factus eſt tranſitus ad aliud: & ideo totum factum non eſt cenſenda vna moralis actio, ſed duplex: Occiſor namque inchoauit primus aggreſſionem in genere illarū iniuriarum, quæ de ſe non poſſunt inferre irregularitatem cū non reſpiciant homicidiū, aut mutilationem, neque ſint periculoſæ, ita vt de his timeri poſsit homicidium. Occiſus autem exceſsit jus proprium, quia non fuit contentus repellere iniuriam, ſed inſtituit aggreſsionem tendentem ad auferendam vitam, atque adeo in alio genere iniuriarum, & ideo conſtituit primum aggreſsorem in neceſſitate ſe defendendi omni meliori modo, quo poterat.

9 Verum difficultas eſt, an primus aggreſſor teneatur fugere, quando videt, quod aggreſſus excedit terminos iuſtæ defenſionis, & quod ab ipſo ponitur in neceſſitate occidendi ob defenſionē propriam. Reſp. Suarez *diſp*.46.*de cenſur.ſec*.1. *num*.12. teneri fugere ad vitandam irregularitatem, quicquid ſit, an committat nouum peccatum, ſi non fugiat. Quia tota illa eſt veluti vna actio moralis, cuius initium fuit voluntas iniurioſa primi aggreſſoris. Verum quod non ſit vna actio moralis, conſtat ex dictis *num. præced*. ſed eſt duplex aggreſsio mutua, quarum vna occaſionem ſumit ab alia: & ideo probabilius puto, quod ſi aliàs ratione qualitatis perſonæ non tenetur fugere, nec etiam teneatur in præſenti caſu. Et ratio eſt, Quia quando aggreſſus non ſiſtit intra terminos iuſtæ defenſionis, ſed inſtituit nouam aggreſsionem, excedit ius proprium, & infert alteri iniuriam, & proinde in iſto conſurgit ius repellendi iniuriam ſibi illatam, quia vim vi repellere licet, *l. Vt vim*. *ff*.De

ff. De *iust. & iure.* & *l. Scientiam. §. Qui cum aliter ff* Ad *leg. Aquil.* & Cap. *Significasti.* De *homicid.* & Cap. *Perpendimus.* De *sen- ten. excommunicat.* Hoc enim est de iure naturali. Cap. *Ius naturale. Dist.* 1.] Et ideo non tenetur fugere, quamuis prior iniuriam intulerit, si tales sint circumstantiæ, quod seclusa iniuria non teneretur fugere ad vitandam irregularitatem.

10 Supradictæ doctrinæ obstare videtur, quod in hoc quoque casu locum habeat ratio Cap. *fin.* De *homicidio. in* 6. scilicet, quia *In culpa fuerit, & hoc euenire posse, debuerit cogitare.* Sed resp. Quod in illo textu agitur de actione, quæ de se est periculosa, & si adsit excessus, potest esse illatiua mortis per se, & immediatè, nempè de verberatione, & ideo debuit cogitare, quod mandatarius poterat excedere, & occidere; quod sufficit, vt homicidium fuerit aliquo modo volitum in causa, & imputari possit. At in præsenti agitur de actione, quæ licet illicita, de se tamen non est periculosa, nec cum quolibet excessu, si sistat intra suos terminos, potest inferre: & proinde non est sufficiens ad inducendam irregularitatem, quia irregularitas ex homicidio casuali non contrahitur, nisi actio sit de se periculosa in ordine ad homicidium, & ex natura sua possit immediatè illud inferre, vt notant Franc. *in dict. Cap. fin.* De *homicid. in* 6. Ancharan. *ibid.* Couaruu. *in Clement. Si furiosus. par.* 2. §. 1. *n.* 2. & §. 4. *nu.* 10. Castro *lib.* 2. *de lege pen. cap.* 14. Sotus *lib.* 5. *de iust. & iure. quæst.* 1. *art.* 9. Villadiego. *De irregularit. Cap. de percussore,* Corduba *in Quæst. lib.* 2. *quæst.* 26. Aragon. 2. 2. *quæst.* 64. *art.* 8. Salon. *ibid. controuer.* 3. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *num.* 25. Nauar. *cap.* 2. *Manual nu.* 221. Medina 1. 2. *quæst.* 73. *art.* 3. Molina. *de iust. & iure tract.* 5. *disp.* 77. *n.* 5. Auila *par.* 7. *de censur. disp.* 6. *sect.* 1. *dub.* 1. *opin.* 3. Laiman, *lib.* 3. *theol. moral. tract.* 3. *par.* 3. *cap.* 10. *num.* 5. Petr. Nauar. *lib.* 2. *de restit. cap.* 2 *dub.* 6. *corol.* 3. Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 5. *n.* 12. Montesin. 1. 2. *disp.* 8. *qu.* 12. *num.* 165. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 21. *difficul.* 23. *num.* 3. Rota *decis.* 260. *num.* 2. *in fine par.* 1. *Recent.* In præsenti autem casu aggressio, de qua supra, nullo modo de se est causa, sed ad summum occasio. Et homicidium non est casuale, sed directè commissum ex necessitate defensionis, & absque vllo peccato; vnde non potest inducere irregularitatem; & si induceret, tanquam voluntarium, & non vt casuale induceret.

An qui metu emisit professionem, & postea pro nullitate obtinuit sententiam, si ratificauerit professionem iuxta morem religionis, sit tutus in conscientia. Quæst. 20.

S V M M A.

2 *Series facti ex pluribus actibus metu extortis declarat nullitatem professionis.*

3 *Auersio à Religione pluries ostensa, & procuratio exeundi concludunt coactam professionem.*

Excludunt liberam consensum.

4 *Voluntas, & iuramentum originatum à coactione non purgant metum, sed potius confirmant.*

5 *Ratificatio professionis iuxta consuetudinem Religionis est meticulosa, si professio fuit ex metu.*

6 *Ignorans nullitatem non ratificat professionem.*

Error excludit consensum.

1 CONstitutus erat N. N. sub potestate tutoris, à quo seuerè admodum tractabatur in eum finem, vt induceret ad ingressum in religionem, à quò tamen valdè abhorrebat. Rursus Confessarius ad instantiam tutoris per annum importunis suasionibus procurabat inducere iuuenem ad suscipiendum statum religionis, nec desistabat, donec extorqueret consensum, à quo tamen iuuenis statim recedebat, quod videns confessarius intimauit illi ex parte Dei, intra annum moriturum, nisi fieret religiosus. Vnde terrore concussus decreuit suscipere habitum, & cum magna celeritate eo indutus est. Cumque intra annum probationis bis decreuisset exire è religione, iisdem minis ex parte Dei impe-

ditus

ditus fuit ab eodem confeſſario,ne exiret. Accedente poſtea tempore profeſsionis omni via ſibi poſſibili,& implorans aliorũ auxilium, ſed fruſtra, procurauit exire è religione. Cumque duceretur ad iurandum, quod liberè emiſſurus eſſet profeſſionem, dixit, ſe non poſſe iurare, quia metu, & neceſſitate compulſus erat emiſſurus; nihilominus videns, quod non poterat euadere, dixit, quod volebat facere profeſſionem ob amorem Dei, & iurauit. Poſt emiſſam profeſsionem ſtatis temporibus iuxta morem religionis illam ratificauit. Deducta autem cauſa ad forum, obtinuit declaratione n nullitatis. Vnde dubitatur an tutus ſit in conſcientia.

2 Dictam profeſsionem fuiſſe nullam tanquam extortam metu, minis &c. & quia omni via impeditus fuit, vt egredi poſſet è religione, ſicuti deliberauerat, nõ videtur in dubium reuocandum. Si quidem ipſa ſeries facti ſatis oſtendit coactũ fuiſſe ad ſuſcipiendum habitum, & profitendum iuxta ea,quæ tradunt Paris.*conſil.* 53.*num.*55.*lib.*4. Alexan. *conſil.* 99 *num.*7. *lib* 3. Ludouiſ. *decif.* 327. *num.* 35. Præſertim quia factum veſtitur talibus circumſtantijs, quæ ſufficiunt in adoleſcente ad extorquendum conſenſum.

3 Accedit magna illa animi auerſio ad ſuſcipiendum ſtatum religioſum, quam ſemper oſtendit, & procuratio omni diligentia ſibi poſſibili adhibita,vt exiret è religione,quæ ſicuti arguunt defectum liberæ voluntatis,ità etiam concludunt coactionem iuxta *l. Si quis. S. Plerique. ff. De relig. & ſumpt.fun.* & *l. Si mibi S. Interdum.ff.* De *leg.* 1. & excludunt liberum conſenſum *l. Si quis in principio. ff.* De *leg.* 3. Et obſeruant Riminal.iun. *conſil.* 72. *num.*4. *inter conſil. matrimon.* allegans Alexan. Natta *conſil.* 451. *num.*20. Rota *in Toletana matrimonij* 3. *Martij* 1589. coram Seraphino.

4 Nec obſtat. Quod dixerit, ſe velle profiteri ob amorem Dei, & iurauerit, ſe non vi, ſed liberè profeſſurum, quia id dixit durãte adhuc cauſa metus, & addidit, quod, quia aliud facere non poterat, volebat profiteri ob amorem Dei, & proinde hæc voluntas, & iuramentum originem habuit à metu, & coactione, & ideò licèt præſeferat liberam voluntatem, & animum lætum, qualis eſt, qui operatur ex amore Dei, non tamen purgauit metum, & coactionem, ſed potius magis confirmauit, vt obſeruant Abbas antiquus *in Cap. Super hoc.vet. Filia cuiuſdam.* De *renũciat.* Io. Andr. Imola, & Panorm. *ibid.* Alexan. *conſil.* 99. *nu.*8. *lib.*3. Barboſ. *conſil.* 54. *nu.*5. Paris. *conſil.* 53. *num.*6. *lib.*4. Grat. *conſil.* 38. *num.* 17. Menoch. alios citans *præſump.*4. *nu.*23. *lib.*3. Sanchez cum alijs *lib.*4. *de matrim. diſp.* 18. *num.* 7. Rota *in Neapolitana Profeſsionis.* 26. *Iunij.* 1598. coram Orano & *in Toletana matrimonij.* 23. *Ianuar.* 17. *Martij.* & 27 *Octob.* 1599. coram Seraphino.

5 Nec item obſtat,quod ſtatutis temporibus iuxta conſuetudinem religionis ratificauerit profeſſionem, quia hæc ratificatio tanquam veniens in conſequentiam ad profeſsionem coactam, quamuis libera videatur, præſumitur tamen ex eadem cauſa prouenire, & ex ſuppoſitione, quod aliud non potuerit facere, & proinde pro mericuloſa habenda eſt, vt tradũt Bart. *in l.* 2. *num.*7. C. De *his, quę vi.* Bald. *n.* 8. Dec. *conſil.* 219. *nu.*7. Menoch *præſump.* 4. *num.*22. *lib.*3. Sanchez *lib* 4. *de matrim. diſp.* 18. *num.*7. vbi latè, & *lib.*4. *ſum. cap.*3. *num.*13. Farinac. *in Fragmen. verbo* Metus. *num.*163. Giouagnon. *conſil.*67. *numer.* 27. *lib.*1. Seraphin. *decif.* 851. *nu.*1. Ludouiſ. *Decif.* 286. *num.*4. Rota *Decif.* 175. *num.* 5. & *decif.* 579. *num.*6. *par.*3. *Recent.* & *decif.* 705. *num.*4. *par.*2. & *in Neapolitana profeſſ.* 28. *Iunij.* 1588. coram Gipſio.

6 Accedit etiam, quod ratificando profeſſionem, ignorabat nullitatem ratione metus, & coactionis; & proinde proueniebat ex errore. Error autem excludit conſenſum, & errantis nulla eſt voluntas. *l. Error.* C. De *iur. & facti ignor.* & tradũt Dec. *conſil.* 54. *num.*73. *lib.*2. Crauet. *conſil.* 257. *num.*2. Surd. *decif.* 114. *num.*20. Cæſar de Graſ. *decif.* 1. *n.*2. *de tranſact.* Sanchez *lib.* 2. *de matrim. diſp.* 24. *n.*2. Pontius *item de de matrim. lib* 4. *cap.* 25. *nu.*12. Merlin. *decif.* 628. *n.* 10. Rota *in Romana dotiũ.* 9. *Iunij* 1617. coram Andrea. Quare cõcludendũ eſt prædictum adoleſcentem tutũ eſſe in conſcientia.

An

An occidens baculo pugnis aggredientem contrahat irregularitatem. Quaest. 21.

S V M M A.

1 *Occisio ex percussione baculi est casualis.*
2 *Baculo se defendens contra aggredientem pugnis, an excedat.*
Quando sit excessus in defensione.
3 *Homicidium casuale non inducit irregularitatem, nisi coniunctum cum peccato mortali.*
4 *Baculo se defendens, & occidens aggredientem pugnis, quando sit irregularis, & quando non.*
5 *Vis aequali vi repelli potest.*
Ense contra pugnos quando liceat se defendere.
6 *Inter aequè fortes licet baculo contra pugnos defendere.*
Modus inculpatae tutelae in quo consistat.
Defensio attenditur in eo, quod fit, non in instrumento.
Percutiens gladio percussorem ad se venientem non tenetur de homicidio.

1 CVm baculus ordinetur solum ad percutiendum, non autem ad occidendum, siquidem nō est aptus de se, vt vno ictu occidat, nisi forte casu aliquam corporis partem percutiat, ex qua praeter intentionem ex aliquo accidenti sequatur mors: neq. enim quis intendens occidere vtetur baculo, sed quisq. putabit, esse instrumentū inhabile ad talem effectum, sequitur, quod mors sequens ex percussione baculi non possit esse, nisi causalis, seu fortuita. Et ideo, si quis se defendens baculo percutiens occidat, videndum est, an locum habeat irregularitas ex homicidio voluntario.

2 Videtur autem in praesenti locum habere irregularitas, quia defensio non est facta cum moderamine inculpatae tutelae. Quia cum fuerit pugnis aggressus, poterat se pugnis defendere, nec adhibere baculū, sicut si impeteretur baculo, non posset adhibere ensem, quia excessus instrumentorum, quae pro defensione adhibentur, quādo offensa nō tendit ad inferendam mortem, refundit excessum in defensionem, & ideo non relinquit ipsam inculpatam, iuxta ea, quae tradit Innocent. *in Cap. Significasti. num.* 9. *De homicidio*. Et ratio est, Quia baculus ordinatur ad maiorem percussionem, quàm ordinetur pugnus, & ideo percutiens baculo non sistit in terminis defensionis, sed progreditur ad vindictam.

3 Verum cum homicidium casuale non inducat irregularitatem, nisi sit coniunctū cum peccato mortali, vt tenet probabilior opinio, quam tradunt Sotus *lib.* 5. *de iust. & iure. quaest.* 1. *ar.* 9. *in fine*. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 3. *num.* 1. & *cap.* 15 *n.* 1. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 252. *ver. Octauo dico*. Salon. 2. 2. *quaest.* 64 *ar.* 8. *Controu.* 3. *in fine*. Petrus Nauar. *li.* 2. *de restit. cap.* 1. *dub.* 6. *corol.* 2. *n.* 69. Valen. *to.* 4. *sum disp.* 7. *quaest.* 19. *pun.* 3. §. 5. Suarez *De poenit. disp.* 31. *sect.* 6. *dub.* 7. Capeauil. *De casib. reser. cap.* 10. *casu* 10. *quaest.* 1. *in fine*. Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 5. *num.* 5. Coninch *De censur. disp.* 18. *dub.* 2. *num.* 12. & alii plures. Quia nimirum irregularitas est poena grauissima, & proinde non imponitur à iure, nisi ob delictum graue, & consequenter, quod committatur cum peccato mortali, ideo potest fieri, quod dicta defensio aliquando sit cum peccato mortali, & aliquando sine peccato mortali, atque adeo quod aliquando inducat irregularitatem, & aliquando non inducat.

4 Itaq. Si aggressus sit fortior aggrediente viribus, & animo, cum facilè sine baculo se defendere possit, si baculo percutiat, non seruabit moderamen inculpatae tutelae, sed transibit ad vindictam, quia non seruabit modum debitum, & plus faciet, quàm sit necessarium ad repellendam iniuriam. iuxta ea, quae tradūt communiter Glos. *in l.* 1. *verbo* Moderamine, C. *Vnde vi*, & Clar. *in Prax.* §. *Homicidium. ver. Scias tamen. nu* 2. Abbas *in Cap. Significasti. num.* 9. De *homicid.* Grammat. *consil.* 63. *num.* 2 Trentacinq. *Practicar. Resol. lib.* 1. *resol.* 1. *de defen. nu.* 9. Cuenca *de defens. lib.* 3. *quaest.* 2. *num.* 5. Hoc tamen limitandum est, nisi improuisa aggressione perturbatus statim percuteret baculo, quē manibus teneret. Quia tunc illa percussio

esset

esset ex instinctu naturali defensionis absque deliberatione, & proinde absque peccato mortali, pro quo requiritur sufficiens deliberatio.

5 Rursus. Si aggressus sit minus fortis, aut viribus, aut animo, si baculo percutiat pugnis aggredientem, non peccabit mortaliter, & neque contrahet irregularitatem. Cũ enim liceat vim vi repellere. *l. Scientiam. §. Qui cum pluret. ff.* Ad *leg. Aquil.* & Cap 2. & Cap. *Significasti*. De *homicidio*: licet etiam æqualem vim obiicere vi illatæ, quia minor non sufficit ad repellendum, sed vt debilior succumbet. Si autem minus fortis pugnis percuteret, nõ obiiceret æqualem vim, quia pugnus minus fortis minorem vim habet. Vnde Glos. *in l.1. verbo.* Moderamine. C. *Vnde vi.* habet. *Quid si pugnus vnius plusquam alterius ensis percutit? Respondeo, defendat se ense propter inæqualitatem virium, cum vim vi repellere omnia iura proclament.* & Glos. sequuntur. Bald. Angel. Salicet *ibid.* Donel. *ibid. num. 7.* Osual. ad Donel. *lib 17. cap. 2. littera L.* Alexan. Trentacinq. *Pract. resol. lib. 1. resol. 1. de defens. num. 7.* Afflict. *ad Constit. Neapol. lib. 1. Rubr. 8. num. 51.* Peguera *decis. crimin. 78 num. 28. par. 1.* Cuenca *de sui defens. lib. 3. quæst. 2. num. 6.*

6 Quod si aggressus, & aggrediens sint æquè fortes corpore, & animo, adhuc licebit se baculo defendere, & licet casu occidat, non incurret irregulatiratem. Dummodo tamen sistat intra terminos defensionis, nec ex proposito tendat ad inferendã maiorem percussionem quàm sit necessaria pro defensione. Ratio est. Quia tunc obseruatur moderamen inculpatæ tutelæ, quando illa vis aggressori obiicitur, quæ tendit ad propulsandam vim illatam, & est sufficiens pro illa propulsanda, quod autem hoc instrumento, vel alio: aut hoc, vel alio genere armorum fiat, materialiter se habet, nec facit, quod excedãtur termini inculpatæ defensionis, quia non exceduntur, nisi fiat aliquid, quod tendat ad vindictam: vnde modus defensionis attenditur in eo, quod fit ob defensionem, non autem in eo, quo fit, seu instrumentis defensionis. Vnde *l. Vt vim. ff.* De *iust. & iure.* dicitur. *Quod quisque ob tutelam corporis sui fecerit, hoc iure fecisse existimetur.* & ideo etiam si baculo percusserit pugnis aggredientem & *l. 2. C. Ad leg. Cornel. De sicar.* Si quis percussorem ad se venientem gladio repulerit, non tenetur homicidii. Et ideo Georgius Obrectus *De necessaria defensione. cap. 10. nu. 6.* vult, non requiri, ad moderamen inculpatę defensionis, quod ęquo marte, & paribus armis repellatur. Dum autem non exceditur terminus defensionis, non habet locum peccatum mortale, atque adeo nec irregularitas.

An dans in societatem officij certam summam pecuniæ, possit loco fideiussionis pignora recipere. Quæst. 22.

SVMMA.

1 *Principalis obligatio est substantia fideiussionis.*
Si principalis obligatio est licita, est etiam licita fideiussio, & è contra.
2 *In societate non præstans fideiussorem, vt promisit, non lucratur pecunias ex morte illius super cuius vita inita est societas.*
Non præstans, quod debet, priuatur omni beneficio.
3 *In societate offi. ij loco fideiussionis potest accipi pignus.*
Fideiussio, & pignus æquiparantur.
4 *Obligatus ad dandam fideiussionem, potest dare pignus.*

1 SVpposito, quod societas contrahatur super officio seruatis debitis conditionibus, certum remanet, quod locum habeat fideiussio tàm quò ad fructus soluendos, quàm quò ad restituendũ Capitale in casu, quo debeat restitui, nam fideiussio est accessoria principali obligationi, imo principalis obligatio est substantia fideiussionis *l. 1.* & *l. Fideiussor. obligari init.* & *§. Fideiussor.* & *l. Gracè. §. Illud. ff.* De *fideiuss.* & *§. Fideiussor. Instit. De fideiuss.* & notant Paris *consil. 162. num. 25. vol. 4.* Socin. iun. *consil. 19. num. 23. vol. 3.* Bald *consil. 223. num. 6. ver. Item nunquã. vol. 1.* Magon. *decis. Floren. 57. n. 33.*

Vnde

Vnde quotiescunq. principalis obligatio est licita, & iusta, erit etiam talis fideiussio. Et quotiescunque corruit, corruet etiam fideiussio. §. *Fideiussores*. Instit. De *fideiuss* & *l. 1.* & *l. Si sub impossibili*, & *l. Cum lex.* & *l. Qui contra. ff.* De *fideiuss* & *l. 1. §. Si quis ita. ff.* De *verbor. obligat.* & communiter cum Glos. *in Cap. Grauis*. De *censib.*

2 Quod adeo verum est, vt etiam in materia societatis si iniens societatē officij se obliget ad fideiussores præstādos, & nō præstet, nō lucretur pecunias receptas per mortē illius, super cuius vita societas cōtracta fuit, vt passim dixit Rota, *in Romana societatis scutorum centum 9. Iunij. 1689.* coram Seraphino. & *decis. 673. par. 1. nouissimar.* & *alibi*. Quia cum non adimpleuerit, quod præstare tenebatur, priuatur omni beneficio, quod aliàs esset consequuturus, vt tradunt Bald. *in l. Inciuile* C. De *rei vendicat.* Dec. *in l. Cum proponas 3. not. 3.* C. De *pac.* Roland. *consil. 56. num. 32. vol. 1.* Natta *consil 60. num. 1. vol. 1.*

3 Quo stante resoluendum est. *Quod loco fideiussionis accipi potest pignus*. Si quidē fideiussores, & pignora æquiparātur *l. 4. §. Quid est idoneè. ff.* De *fideiuss. l. b.* & *l. Promissor. ff.* De *const. pec.* & §. *Venditor*. Instit. *De rer. diuis.* & obseruat Io. And. *in Addit. ad Speculat.* Tit. *de dote post diuor. restit. §. 1. num. 8.* Tàm enim fideiussio, quàm pignus ordinantur ad substinendam principalem obligationem: & ideo si licitè acceptatur fideiussio, licitè etiam acceptabitur pignus.

4 Accedit etiam, quod obligatus ad dandum fideiussores potest dare pignora etiam inuito creditore; & tunc creditor tenetur ea acceptare, si sibi de cautione prospicere vult; vt tradūt Glos. *in l. 1. ff.* Qui *satisd. cog.* Bart. & cœteri Doctores *ibid.* Item Bar. *in l. Prætoria. 3. ff.* De *præto. Stipul.* Bald. *in l. 1.* C. De *procur.* Cin. & alij Doctores. *ibid.* Io. Andr. *in Addit. ad Speculat.* Tit. De *pignor. in Rubr.* Alexan. *in l. 1. num. 6. ff.* qui *satisd. cog.* Ias. *num. 17.* Negusant. *de pignor. par. 5. prin. num. 4.* Vnde cum pignus subrogetur fideiussioni, licebit accipere pignus, sicut licet accipere fideiussionem.

An per annum nouitiatus debeat intelligi biennium, si apud Religionem tantum duret. Quæst. 23.

S V M M A.

1 *Professus laicus, vt ascendat ad ordinem clericalem, repetit nouitiatum.*
2 *Nouitiatus accipitur secundum morem Religionis.*
Repetitio est eiusdem rei reiteratio.
3 *Relatio operatur expressionem eorum, quæ sunt in termino relato.*
4 *Clausula* Ad instar, *quid operetur.*
5 *Verba debent explicari iuxta mentem proferentis.*
6 *Singularis numerus aliquando accipitur pro pluribus.*

1 Concesserat Summus Pontifex facultatem Laico professo, vt posset assumi ad Ordinem clericorum cum clausula, *Dummodo tamen nouum probationis annum more Clericali repetas, & compleas cum effectu*. Vnde dubitatum fuit, an de anno tantum, an vero de biennio deberet intelligi. Conditio enim posita in concessione videtur sonare solum annum, & proinde non posse concessionarium grauari biennio nouitiatus. E contra verò, cum apud religionem, de qua agitur, nouitiatus duret per bienniū, videtur annus nouitiatus accipiendus de hoc biennio.

2 Et quidem concludendum videtur. *Quod debeat intelligi de biennio, si attendatur mens summi Pontificis*. Quæ satis constat ex illis verbis concessionis, *More clericali repetas, & compleas*. Hæc enim verba declarant, quod sit repetendus nouitiatus secundum consuetudinem clericorum, adeoque per biennium. Si enim per annum tantum duceretur nouitiatus, non repeteretur, sed diuersus nouitiatus institueretur. Neque enim locum habet repetitio, vbi est diuersitas rerum, cum sit eiusdem rei reiteratio, vt notant Bart. *in l. Repetendi. ff.* De *legat 3.* Ruinus *consil. 64. n. 1. lib. 2.* Ludouis. *decis. 225. n. 10.*

3 Accedit etiam, quod verbum, *Repetas*, est relatiuum ad nouitiatum præmissum tanquam renouandum, vnde cum primus fuerit biennalis, repetendus quoq. debet esse talis; relatio enim est talis naturæ, vt operetur indiuiduam, & propriam expressionem contentorum in termino relato, vt tradunt Craueta *consil.* 45. *num.* 4. Menoch. *consil.* 1043. *num.* 7. Mantica *decis.* 373. *num.* 9. Seraphin. *decis.* 1496. *n.* 3.

4 Et cum addatur *More clericali*, quæ verba idem sonant, ac *Ad instar Clericorū*, clausula hæc operatur, quod Nouitiatus repetendus debeat esse similis nouitiatui Clericorum, atque adeo biennalis iuxta ea, quæ notant Bald. *consil.* 232. *num.* 2. Zabarel. *in Clement.* 1. *notab.* 1. De iudic. Mandos. *De priuileg. ad instar. quęst.* 1. *n.* 2.

5 Cum ergo constet de mente Pontificis, verbum singulare, *Annum*, diiudicari debet, & explicari iuxta mentem *l. Semper in stipulationibus. ff.* De reg. iur. & tradunt Castrens. *consil.* 148. *num.* 1. *vol.* 1. Bertazol. *consult. decis. consil.* 2. *num.* 10. Oldrad. *consil.* 9. *num.* 3. Federic. de Senis *consil.* 4. *num.* 5. Ancharan. *consil.* 219. *num.* 5. & ideo verbum *Annus* pro tempore consueto nouitatus in tali religione, nempe biennali accipitur.

6 Præsertim, quia sæpè singularis numerus accipitur pro plurali, vt *in l. Ei cui. ff* De euict. & *l. Falsa. ff.* De condit. & demonstrat. & Cap. 2. *Dist.* 1. & notant Cagnol, cum alijs *Repet. l. Dum functo num.* 18. De offic. assessor. Bolognet. *in Repet. l. Qui viam. num.* 59. *ff.* De noui oper. nun. Crauet. *consil.* 161. *num.* 4. Dec. *consil.* 362. *num.* 2. Ludou. *Decis.* 2. *num.* 12.

An professus agens nouitiatum, vt ascendat ad ordinem clericalem possit à religione dimitti, si non reperiatur habilis. Quæst. 24.

S V M M A.

1 *Laicus agens nouitiatum, vt ascendat ad ordinem clericalem, non potest expelli.*

2 *In contractu professionis, non habet locum pœnitentia.*

Non potest retractari consilium cum alterius iniuria.

Semel approbatum non potest reprobari.

3 *Agens nouitiatum pro ordine Clericali solum in ordine ad ipsum potest approbari, aut reprobari.*

Potestas approbandi, & reprobandi in correlatiuis, quomodo limitetur.

---

1 OBtinuerat quidam regularis ab Apostolica Sede professus in ordine inseruientium, vt admitti posset à superioribus religionis ad ordinem Clericalem, præuio tamen consueto nouitiatu more Clericorū eiusdem religionis, Vnde fuit dubitatum, quid agendum, si tempore dicti nouitiatus non reperiretur idoneus, aut committeret aliquod delictum, an scilicet posset dimitti à religione, vt videbatur posse, cum ad nouam probationem rea sumeretur. Resoluendum tamen est. *Nequaquam dimitti posse à religione, sed solum ab ordine clericali repelli posse, & restitui pristino Ordini inseruientium.*

2 Cum enim simus in contractu professionis iam celebrato, & perfecto quò ad ordinem inseruientium, non habet locum pœnitentia, ita vt ab ipso partes recedere possint, sicut nec habet in cæteris contractibus perfectis. *l. Sicut ab initio. C. De obligat. & act.* præsertim quia non licet cum alterius iniuria mutare cōsilium. *l. Nemo. ff.* De reg. iur. Et præsertim quia contractus professionis regularis est solemnis, & sola auctoritate Pontificis dissolui potest. Vnde subintrat communis regula, quod semel approbatum non potest amplius reprobari, Dinus *in Cap. Quod semel.* De reg. iur. in 6. Rota *decis.* 456. *num.* 4. *par.* 2. *Recent.*

3 Accedit etiam, quod experimentum sumendum in nouitiatu, est in ordine ad admittendum nouitium, non ad religionem absolutè, sed ad ordinem clericalem. Facultas autem approbandi, vel reprobandi non potest esse amplior, quàm sit experimentum, cum illi debeat inniti; & ideo non poterit se extendere, nisi ad approbandum, vel reprobandum in ordine

ne ad statum clericalem, quem solum respicit experimentum. Sumus enim in correlatiuis, in quibus potestas approbandi, vel reprobandi limitatur ad illud, quod est in suo correlatiuo, vt tradunt Dec. *consil.* 63. *num.* 6. Sesse *decis. Aragon.* 125. *n.* 41. Bimius *consil.* 34. *n.* 6. Et ideo poterit tantum reprobari ab ordine clericali, quem respicit experimentum.

Qui aliquando furiosum se ostendit; an longo tempore comprobata sanitate, possit ad ordines promoueri. Quæst. 25.

S V M M A.

1 *Insania quando sit perpetua, & quando temporalis.*
2 *Insanus ex læsione organorum non potest ordinari etiam comprobata sanitate sine dispensatione.*
Quid, si sit talis ex prædominante humore,
3 *Insania quatenus reddat inhabilet ad ordines.*
4 *Episcopus quomodo se gerere debeat in iudicando, an qui fuit insanus, possit ordinari.*
Periti comparantur iudici.

1 Quia furor, seu insania prouenire potest vel ex læsione organorum: vel ex prædominatione alicuius praui humoris, qualis est bilis, contingit etiam diuersitas amentiæ, seu furoris. Nam quando prouenit ex læsione organorum, procul dubio habitualis est: & quamuis cesset, quò ad actum, remanet tamen quò ad habitum, ità vt semper timeri possit reuiuiscentia ex remanente radice. At quando prouenit ex abundantia alicuius humoris, se habet per modum transeuntis, nam destructo prauo humore, remanet patiens omnino liber, nec amplius reuiuiscentia timeri potest ex præexistenti causa.

2 Dicendum est igitur. *Quod si, qui se in aliquibus actionibus furiosum, aut amentem ostendit, non possit tanquam irregularis ad ordines promoueri etiam longo tempore comprobata sanitate sine dispensatione, si id prouenit ex læsione organorum. Posse tamen promoueri, si prouenerit ex prædominatione alicuius praui humoris; accedente iudicio Episcopi de confirmata mentis sanitate.* Ita Archidiacon. *in Cap. Communiter. Dist.* 33. per argum. ex illo tex. Rosel. *in sum.* verbo *Vitiatus* D. Antonin. 3. *par. tit.* 29 *de irregular. cap.* 5. Maiol *lib.* 2 *de irregularit. cap.* 13. *num.* 5. Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 13. *num.* 3. Auila *par.* 7. *de censur. disp.* 3. *dub.* 4. Suarez *de censur. disp.* 41. *sect.* 1. *nu.* 3. & 4. Bonac *disp.* 7. *de irregular. quæst.* 2. *pun.* 1. *num.* 1. Palaus *par* 6. *oper. moral. disp.* 6. *de irregularit. pun.* 10. *num.* 4. Gibalin. *de irregularit. cap.* 3. *quæst.* 3. *propos.* 1. *ver. Dico.* 3.

3 Ratio est. Quia furor, & amentia non reddunt inhabilem ad ordines suscipiendos, nisi quatenus priuant vsu rationis, & proinde reddunt inhabilem ad exercendos. Ergo inhabilitas non durat, nisi ad mensuram furoris, & amentiæ, quibus cessantibus non remanet quidquam, in quo fundari possit inhabilitas. Ergo si totaliter cesset, ita vt neque habitualiter remaneat radix, cessat omnino inhabilitas. Si vero habitualiter maneat, manebit inhabilitas habitualis.

4 Cum autem iudicio Episcopi relinquatur, an qui aliquando amentia, aut furore correptus, ostendit postea perse ctam mentis sanitatem per notabile tēpus, possit ad ordines promoueri, vt cautè, & prudenter procedat, inquirere debet peritorū iudicium, quales sunt medici, vt sciat, an remaneat amentia, aut furor in habitu, an verò omninò fuerit extinctus. Periti nāq. æquiparantur iudici, vt tradunt Bald. *in l.* 2 *num.* 4 *ff.* De *fer.* Bart. *in l.* 1. § *fin. nu.* 2. *ff.* De *verbor. obligat.* Alexand. *num.* 2. Alberic. *num.* 5. Felin. *in cap. Propofuisti. nu.* 9. De *probat.* Dec. *num.* 52. *in noua edit.* Corneus *consil.* 43. *col.* 4. *vol.* 1. Riminal. iun. *consil.* 212. *num* 16. *vol.* 2. Io. de Amicis. *consil.* 102. *num.* 3. Pacian. *lib.* 2. *de Probat. cap.* 47. *num.* 15. & 94. Couaruu. *par.* 2. *de matrim. cap.* 4. § 1. *num.* 3. Habito autem iudicio peritorum, poterit sine scrupulo ipsum sequi, non secus, ac si prosequeretur sententiam prolatam à iudice.

An bannitus capitaliter cum confiſcatione bonorum amittat penſionem, & quid, ſi reſtituatur. Quaſt. 26.

S V M M A

1 *Bannitus capitaliter cum confiſcatione bonorum amittit penſionem.*
Sub confiſcationi bonorum venit penſio.
2 *Bannitus capitaliter habetur pro mortuo.*
3 *Bannitus reſtitutus non recuperat penſionem.*
Ad confiſcationem bonorum extinguitur penſio.
4 *Bannitus reſtitutus, quando recuperet beneficium.*

1 Qvod amittat penſionem, videtur reſoluendum. Quia ſicuti ſtante proſcriptione amittit beneficium, ità etiam penſionem in conſequentiam ad cōfiſcationem bonorum; in hoc enim caſu confiſcationis venit etiam penſio, vt tradunt Gloſ. *in Cap. Quicunq. §. Haretici.* verbo. *Beneficiū. De heret. in 6.* Geminian. *ibid. num. 2.* ver. *Nota benè.* Abbas. *in Cap. Ad audientiā. 2. n. 2.* ver. *Dicerem tamen.* De *reſcrip.* Felin. *ibid. init.* Caccialup. *De penſionib. quaſt. 39.* Gigas *de penſion. quaſt. 52. num. 4.* & *quaſt. 94. num. 7.* Rota *in Conchenſis penſionis. 6. Martij* 1598. coram Peregrino, & ideo ratione cōnfiſcationis bonorum remanet priuatus penſione: ſicuti confiſcantur fructus percepti, aut etiam maturati penſionis, vt notat de communi Suarez *de fide. diſp. 27. ſ. ct. 5. num 6. in fine.* Hoc autem debet intelligi ſuppoſito, quod ſententia lata ſit a legitimo iudice, & proinde valida ſit.

2 Ratio autem eſt, Quia bannitus capitaliter cum confiſcatione bonorum habetur pro mortuo, vt notant Alexand. *conſil. 23. num. 9. lib. 1.* Ruin. *Conſil. 26. nu. 5. lib. 5.* Tiraquel *de retract. ligna. §. 1. gloſ. 9. n. 27.* alios citans. Rota *coram Seraphino. deciſ. 808. num. 1.* Cum autem iura omnia perſonalia extinguantur cum perſona, remanet etiam extinctum ius ad percipiendam penſionem.

3 An autem, ſi reſtituatur à Principe, recuperet penſionem, negatiuè reſoluendū eſt. Quia extincta penſione non poteſt reuiuiſcere. Ad confiſcationem, autem bonorum extinguitur, vt docent Suarez. *De fide diſp. 22. ſect. 5. num. 6. in fine.* Palaus *par. 1. oper. moral. tract. 4. diſp. 5. pun. 5. num. 12.* & proinde beneficium, ſuper quo erat impoſita, liberum manet. Si enim vt dictum eſt. *num. preced.* Bannitus habetur pro mortuo, penſio quoque habetur pro extincta, nam morte extinguitur, & ideo non poteſt amplius reuiuiſcere.

4 Confir. Ex communi doctrina. Quod ſcilicet bannitus reſtitutus recuperat quidem beneficium ſi interim non fuit alteri collatum: non tamen recuperat, ſi ſit alteri collatum. Ita, Bald. *in Cap. Conſtitutus. ver. Sed an reſtitutus. nu. 6. De reſcrip.* Abbas. *in Cap. Ex tuę. num. 15.* De *cler. non reſident.* Butrius *in Cap. Innotuit. num. 45.* De *elect.* Felin *in Cap. Inter quatuor. num. 4. De maior. & obedien.* Dominicus *in Cap. Quamuis. num. 5.* ver. *Dicit hic.* De *reſcrip. in 6.* Sfort. Oddo *De in integ. reſt. par. 2. qu. 98. ar. 3. num. 33.* Io. de Sylua. *De benefic. par. 3. quaſt. 31. num. 8.* & alii cum Gloſ. *in Cap. Ex parte. verbo, Quamuis. De reſtit. ſpoliat.* Ergo cum penſio ſit extincta, & fructus conſolidati ſint beneficio, & facti de iure beneficiati, reſtitutus eam non recuperabit.

An poſſit Epiſcopus conferendo ſimul beneficium alieno ſubdito conferre etiam primam tonſuram. Queſt. 27.

S V M M A.

1 *Proprius Epiſcopus quinam ſit.*
Epiſcopus non poteſt in fraudem ordinare alienum ſubditum, licet conferat beneficium.
2 *Fraus in ordinando alieno ſubdito cum collatione beneficij quando habeat locum.*
3 *Alienus ſubditus, ſi paulò ante collatum ſit beneficium, non poteſt ordinari.*
Quid requirat Trident. vt Epiſcopus ordinet alienum ſubditum.
4 *Quid ſufficiat, vt alienus ſubditus poſſit ordinari.*
5 *Alieno ſubdito poteſt eodem contextu conferri tonſura, & beneficium.*

6 Ra-

6 *Ratio cur alienus subditus ratione beneficij possit ordinari.*
7 *Qualitas fundamentalis quando sufficiat adesse.*
8 *Collatio aequipollet electioni, confirmationi, & institutioni*
9 *Potestas confirmãtis est potestas iurisdictionis.*
Praesentatio subijcit praesentatum.
10 *Valet praesentatio de proximè clericando.*
11 *Vtens iure suo non committit fraudem*
12 *Episcopus ordinans familiarem conferendo beneficium ordinat subditum.*
Correctio iuris est vitanda.
13 *Concil. cur requirat triennalem familiaritatem, vt alienus subditus ordinari possit.*
14 *Alienus subditus praesentatus ad beneficium ordinari potest.*
15 *Episcopus ordinat non subditum, licet non sit familiaris triennalis conferendo beneficiũ.*

---

1 DE iure nemo ordinari potest, nisi à proprio Episcopo. Episcopus autẽ proprius nedũ est Episcopus originis, aut domicilij, sed etiam Episcopus loci, in quo quis obtinet beneficium, vt declarauit Bonifac. VIII. *Cap. Cum nullus*. De *temporibus ordinationum in* 6. Vnde dubitatur an eodem contextu possit Episcopus alieno subdito conferre primam tonsuram, & beneficium. Certum est autem, quod non potest facere in fraudem; nam id expresè prohibetur in Cap. *Eos clericos*. De *tempor. ordinat. in* 6. vbi prohibetur Episcopus ordinare alienum subditum quocunque figmento quaesito: vbi Glos. *verbo Figmẽto*, inter alia figmento ponit, si conferat beneficium, quod intelligi debet, si cõferat beneficiũ in hunc finem, vt ordinet, quia tunc principalis intentio est de ordinatione alieni subditi, & collatio beneficij assumitur ad cohonestãdam ordinationem alieni subditi. Secus autem, si principalis intentio sit de conferendo beneficio, quia sit persona digna, & ob vtilitatem Ecclesiae. Vnde dicta Glos. non potest allegari pro negatiua sentẽtia, cum eam absolutè non tradat, sed solum quando cõfertur beneficium in fraudem, vt possit ordinari.

2 Et in hoc sensu accipiendi sunt Molfes. *par.* 1. *sum. tr.* 2. *cap.* 2. *n.* 7. Piasec. *in Praxi Episc. par.* 1. *cap.* 1. *trac* 2. *n.* 3. Machad. *to.* 2. *lib.* 4. *par.* 1. *tract.* 3. *docum.* 4. *num.* 4. & cęteri qui docent, non posse ordinari in fraudem alienum subditum ex eo, quod ipsi conferatur beneficium; quia fraus non potest habere locum, nisi in hunc finem conferatur beneficium, vt possit ordinari. Nam quando confertur ex principali fine assumendi personam pro seruitio propriae Ecclesiae, non videtur interuenire fraus aliqua.

3 Quod autem non possit eodem cõtextu ordinari alienus subditus, aut initiari prima tonsura, & conferri beneficium desumitur ex illorum doctrina, qui volunt, neque posse ordinari alienum subditũ, cui paulo ante Episcopus contulit beneficiũ. Citantur pro hac sentent. Franc. *in Cap. Cum nullus*. De *tempor. ordinat. in* 6. Quaranta. *in Summa Bullar.* verbo. *Ordo. ver. Circa tertium*. Riccius *resol.* 262. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 4. *num.* 57. & in hanc sententiam magis propendit Marchin. *de sacram. ordin. tract.* 1. *par.* 5. *cap.* 8. *numer.* 9. Fundamentum est. Quia collatio beneficii videtur esse in fraudem ad eximendum clericum à iurisdictione sui Episcopi. Secundo. Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 9. *de Reformat.* Vt possit Episcopus ordinare alienum subditum, requirit triennalem cõmorationem cum ipso, & quod statim conferat beneficium; iuxta autem oppositam sententiam non requireretur triennalis familiaritas, sed sufficeret collatio beneficii.

4 Quod tamen possit alieno subdito eodem contextu conferri beneficium, & prima tonsura, desumitur ex iis, qui volunt, Quod vt quis ratione beneficii ordinari possit ab Episcopo loci, in quo est beneficium, sufficiat, illud beneficium, respectu cuius ordinem suscipit, Ita Glos. *in Cap. Cum nullus*. verbo. *Ecclesiasticum*. De *temporib. ordinat. in* 6. Io. Andr. *ibid.* Dominic. *num.* 8. Franc. *num.* 3. ver. *In Glos.* & alii *ibid.* Valasc. *allegat.* 5. *num.* 26. *tom.* 1. & alii.

5 Dicendum est. *Alienum subditum posse eodem contextu initiari prima tonsura & ipsi conferri beneficium*. Desumitur ex tex. dicti Cap. *Cum nullus*. De *temporibus ordinat. in* 6. ibi. *Seu in cuius die est beneficium obtinet ecclesiasticum*. vbi obseruari debet,

debet, quod non dicit, *Obtinuit*, sed *Obtinet*, significans tempus præsens: & ideo sufficit, si obtineat, quando initiatur prima tonsura. Ratio, quam Glos. cit. affert est. Quia tex. vniuersaliter loquitur, nec distinguit de beneficio iam obtento, aut quod de præsenti obtineat; & ideo nec nos debemus distinguere. Cap. *Consuluisti*. 2. *Quæst*. 5. & Cap. *Inter corporalia* De *transflat*.

6 Accedit etiam, quod militat eadem ratio, obquam ordinari potest ratione beneficii, siuè beneficium fuerit iam obtentum, siue tunc eodem contextu obtineat, Ideo enim ratione beneficii potest ordinari, quia beneficium trahit secum subiectionem, qua subiicitur Episcopo loci, in quo situm est beneficium: vnde fit, quod Episcopus non ordinet alienum subditum, sed proprium. Sed quãdo ordinando confert beneficium, ita vt adscribat seruitio propriæ Ecclesiæ, & ordinet ad illud beneficium, quod confert, facit ipsum sibi subditum. Ergo ordinat suum subditum, & proinde legitimè ordinat: & cessat omnis fraus, quia intendit prouidere seruitio propriæ Ecclesiæ.

7 Confir. Quando pro actu requiritur qualitas aliqua fundamentalis, sufficit, si adsit tempore, in quo actus perducitur ad effectum, nec requiritur, quod præcedat, iuxta. *l*. 2. §. *Proximum*. *ff*. De *suis*, & *legit. hæred*. & *l. Tutelas. init. ff*. De *cap. dimin*. & *l*. Si *vsufruc. ff*. Quib. *mod. vsufr. amittat*. & notant communiter Doctores Alexan. *in l. Si rem meam. in fine*. *ff*. De *verbor. obligat*. Bal. *in l. Humanitatis. nu*. 28. ver. *Quandoque* C. De *impub. & aliis substit*. Craueta *consil*. 202. *num*. 31. Vnde sufficit, quod eo tempore ponatur qualitas ista, quando ponitur actus, & consequenter, quod ponatur subiectio ratione beneficii, quando alienus subditus ordinatur.

8 Cœterum quò ad primam tonsuram hæc doctrina patitur difficultatem, quia collatio beneficii requirit ad sui validitatem statũ clericalem, atque adeo primam tonsuram. E contra verò, vt possit alienum subditum initiare prima tonsura, opus esset, vt prius conferret beneficium, & faceret sibi subditum ratione beneficii. Sed hoc nõ obstante videtur, posse alienum subdito conferre primam tonsuram conferẽdo simul beneficiũ resoluendo collationem beneficii in eos actus, quibus æquipollet. Cum enim æquipolleat electioni, seu præsentationi, confirmationi, & institutioni iuxta Clemen. *vn*. iuncta Glos. verbo. *Conferuntur. in fine*. De *rer. permut*. vbi etiam Doctores. Rebuf. *in Concord. verbo*. Statuimus 2. *Glos. vlt. sub Rubr. de Collat*. Mandos. *ad Reg*. 32. *Cancellar. quæst*. 4. *n*. 2. Gonzalez *ad Reg*. 8. *Cancellar. glos*. 16. *num*. 9. Rota coram Veral. *decis*. 36. *nu*. 15. *par*. 3. & omnes isti actus pertineat ad Episcopum, tanquam ad eum, ad quem solum spectat collatio; poterit alienum subditum eligere ad beneficium, & hoc pacto facere eum sibi subditum ratione beneficii, deinde conferre tonsuram, & demum instituere.

9 Eò ipso enim, quod eligitur ad beneficium, seu præsentatur, fit subditus confirmãtis, seu instituentis: potestas enim cõfirmantis, est potestas iurisdictionis, vt notant Hostiens. *in sum. tit. de elect. n*. 27. Butr. *in Cap*. 1. *nu*. 9. De *translat. Prælat*. Seraphin. *decis*. 637. *n*. 1. & institutio denotat subiectionẽ in instituto. Cap. *Decernimus*, cum ibi notatis 16. *Quæst*. 1. Vnde cum talis subiectio inducatur ex electione, seu præsentatione ad beneficium, erit subiectio ratione beneficii, sufficiens ad recipiendam tonsuram iuxta Cap. *Cum nullus*. De *temporib. Ordinat. in* 6.

10 Quod autẽ possit Episcopus eligere ad beneficium laicum, nec requiratur status clericalis, dummodo eligat in ordine ad suscipiendam tonsuram, antequam instituatur in beneficio, desumitur ex Rota, *decisione in Imolensi Iurispatronat*. 19. *Nouembr*. 1584. coram Orano, vbi quod valet præsentatio de proximè clericando ante institutionem, & ex Garzia *par*. 7. *de benefic. cap*. 1. *num*. 28. & ex declaratione S. Congregat. Concilii *ad Cap*. 10. *sess*. 7. *de reformat*. talis tenoris. *Vicarius Capituli sede vacante infra annum potest concedere dimissorias ad primam tonsuram ei, qui est præsentatus à patronis laicis ad beneficium ecclesiasticum iurispatronatus ipsorum, vt illud obtinere valeat*.

11. Ad

11 Ad 1. in oppoſitum conſtat ex dictis, non interuenire aliquam fraudem. Quia tàm Epiſcopus, quàm beneficiatius vtuntur iure proprio. Neque enim Epiſcopus confert beneficium, vt acquirat facultatem ordinandi, ſed vt acquirat Clericū propriæ Eccleſiæ reſpiciens ad ipſius ſeruitium. Præſertim, vt ſupponitur, cum non ordinet reiectum à proprio Epiſcopo. Rurſus, Sicut beneficiarius habet ius mutandi domicilium, & facere ſe ſubditum alterius Epiſcopi, à quo poſsit Ordinari; ità etiam habet ius emancipandi ſe ſeruitio alterius Eccleſiæ mediante beneficio, & ideo in hoc non interuenit fraus aliqua, quia vtitur iure ſuo, ſecundum quod diſponit de propria perſona in ordine ad percipiendum commodum, iuxta ea, quæ tradunt Cinus. *in l. Altius.* C. *De ſeruit. & aqua.* Rayner. Salicet. & alii *ibid.* Iaſ. *conſil.* 32. *n.* 3. *lib.* 1. Grat. *conſil.* 113. *in fine. lib.* 1. Alexan. *in l. Titius. num.* 9. *ff.* Ad Trebel. Ripa. *in l. Quominus lib.* 3. *ff.* De fluminib. Craueta. *De antiquo temp. part.* 4. *princip. partic.* 5. *num.* 33. Ruin. *conſil.* 163. *numer.* 3. *lib.* 3. Alciat. alios referens. *De præſumpt. reg.* 3. *præſumpt.* 23. *num.* 1. Menoch. *conſil.* 226. *num.* 129.

12 Ad 2. reſp. Concil. non loqui de ordinatione, quando ratione beneficii ordinandus eſt ſubditus. Sed de ordinatione familiaris, & ideo requirit triennium familiaritatis, & quod ſtatim conferat beneficium. Imo ſi rectè perpendatur dicta diſpoſitio Cōcil. coadiuuat reſolutionem poſitam. Nam, cum de iure nō poſsit quis ordinari, niſi à proprio Epiſcopo: & proprius Epiſcopus ſit tantum vel Epiſcopus originis, vel domicilii, vel loci, in quo ordinandus obtinet beneficium, fit, quod de iure non poſsit quis ordinari ratione familiaritatis. Dum ergo Concil. concedit, quod poſſit Epiſcopus ordinare familiarē triennalem, ſi tamen ei ſtatim conferat beneficium, quia conferendo beneficium facit ſuum ſubditū, intendit Concil. quod conferendo beneficium, & ordinando eodem contextu, ordinet, tanquam ſubditū ratione beneficii. Oportet enim, quod, ſi vult ſeruare diſpoſitionem Concil. ante ordinationem deſtinet ipſi beneficium, vt poſsit ſtatim conferre. Hæc enim interpretatio facienda eſt ad vitandam correctionem iuris communis per Concil. inductam diſponentis, quod nemo poſſit ordinari, niſi à proprio Epiſcopo, & quod proprius Epiſcopus ſit tantum Originis. Domicilii, aut Beneficii. Hęc enim correctio eſt vitanda iuxta vulgata iura, *l. Si quando.* C. De *inoffic. teſtam.* & Cap. 1. *De noui oper. nunciat.* & Cap. *Cum expediat. De elect. in* 6.

13 Nec obſtat, quod requirat triennalem familiaritatem, quia non requirit, vt per ipſam reddatur Epiſcopus proprius; nam ſi ab initio nō ſubſiſtit, quod ratione familiaritatis fiat Epiſcopus proprius, nec etiā fiet, quouis tractu temporis duret familiaritas iuxta vulgatā regulā. *l. Quoties ff. De regul. iur.* Sed requirit, vt poſsit habere exploratos mores ordinandi, & qualitates ipſius. Non hinc tamen fit, quod non poſsit ſtatim ordinare eum, cui confert beneficium, quia poteſt aliunde habere exploratos mores. Concil. verò diſponit ſolum de ordinatione familiarium intuitu familiaritatis.

14 Ex quibus deducitur cum Alphōſo de Leone *de offic. Capel. quęſt.* 4. *Praxi.* 6 *num.* 7. *in fine.* Quod ſi patronus præſentet ſubditum alterius Epiſcopi, poterit ab inſtitutore ordinari, quia ratione talis præſentationis fit ipſi ſubditus, cum acquirat ius ad inſtitutionem in beneficio. Valet autem etiam de prima tonſura, nā ſufficit, quod tēpore inſtitutionis ſit ipſa initiatus.

15 Nec obiici poteſt, quod ex tradita doctrina corruat Decretum Concil. Trid. *ſeſſ.* 23. *cap.* 9. *de reformat.* vbi prohibet, Epiſcopos ordinare ſuos familiares non ſubditos, niſi ſint triennales, & eis conſerāt ſtatim beneficium. Quia hoc Decretum procedit, & ſemper habet locum, quando Epiſcopus vult ordinare ex titulo familiaritatis, non autem, quando vult ordinare ratione beneficii, quia tunc ordinat, tanquam ſubditum, & conferendo beneficiū poteſt ordinare, etiamſi non ſit, familiaris triennalis, vt declarauit S. Concil. Congregat. apud Garziam. *de benefic. in Addit. ad* 2. *par. cap.* 4. *num.* 1. Cuius declarationis tenor eſt. *Matthæus Mediolanenſis, cui ab*

Epi-

Episcopo Regiensi collatum fuit beneficium, per litteras Dimissorias *eiusdem Episcopi ordinatus fuit*. *Dubitauit, an cum permansisset in Diœcesi Episcopi vltra annum, ei obstaret*. Cap.9. sess. 23. *Trident. Concil. quo cauetur, Episcopum non aliter posse ordinare non subditum, quàm si per triennium secum fuerit commoratus*. *Congregatio Concil. censuit, Dimissorias ritè, & rectè posse concedi ab Ordinario beneficij*. Cap. fin. De tempor. ordinat. in 6. *Nec obstat dictum Cap.* 9. *Quia loquitur de non subditis*, *&* Orator *ratione beneficij sibi collati effectus fuerat subditus Episcopi Regiensis. dic. Cap. fin. Quod non est credendum, esse correctum per dict. Cap.* 9. Et ita tenent Garzia *cit. loco.* Zerola *in Praxi par.*1.verb.*Dimissoria.* § 1. quando beneficium sit qualificatum, vel sufficiens, & *par.*2.*verbo. Ordo.dub.*5. Sanchez *lib.*7.*consil.moral.cap.*1.*dub.*2. *nu.*25. Diana *par.*4.*tract.*4. *resol.*145. ver. *Notandum.* Barbosa *ad dict. cap.*9. *num.*10. *&* 15. *sess.*23.*Concil.Trident.*

An statutum exclusiuum fœminarum supremi Principis afficiat Moniales. Quæst. 28.

SVMMA.

1 *Statutum exclusiuum fœminarum non afficit, quæ tempore emanationis, sunt Moniales.*
2 *Etiam si sit supremi Principis.*
Iurisdictio supremi Principis non se extendit ad personas ecclesiasticas.
3 *Statutum exclusiuum fœminarum non operatur, quò ad non subditas statuenti.*
4 *Etiamsi sit conceptum in rem, & non in personam.*

1 CVm communi sententia Doctorum teneat, quod statutum laicorum exclusiuum fœminarum non afficiat eas, quæ tempore emanationis fuerunt iam moniales, ad euitandam auctoritatem communis sententiæ, dum oppositum tenent, respondent Molina. *lib.* 2. *de Primogenit. cap.* 10. *num.*82. Sanchez *lib.*7 *sum.cap.*12.*num.*19. in fine. Communem sententiam esse accipiendam de statuto inferioris Principis, non autem de statuto, seu lege supremi principis. quia statutum supremi principis omnes comprehendit.

2 Verum hæc distinctio nullo modo subsistere potest, & miror, quod Sanchez eam sequutus sit, cum sit omninò contra canones. Dicendum ergo est. *Neque statutum supremi Principis excludēs fœminas comparatione masculorum habere locum quò ad Moniales, quæ tales fuerunt tempore emanationis statuti*. Ratio est eadem, ac quæ militat quò ad inferiores. Ideò enim statuta inferiorum non afficiūt moniales, quia inferiorum iurisdictio non se extendit ad ipsas. Sed neque iurisdictio supremi Principis se extendit ad ipsas, nã est iurisdictio laicalis, non autem ecclesiastica, quæ proinde non se extendit ad personas ecclesiasticas. Cap. *Laicis.* 16. *Quæst.*7. & Cap. *Ecclesia S. Maria.* De cōstit. vbi communiter scribentes. Ergo non se extendet ad moniales, & proinde nec etiam statutum ipsius.

3 Quod præsertim verum est. Quia statutum exclusiuum fœminarum, neque etiam inter laicos aliquid operatur, nisi personæ exclusæ subiiciantur statuenti, vt dixit Rota coram Ludouisio *decis.*255.*n.*3 & coram Merlino. *decis* 513. *num.*5. Quæ subiectio, cum non solum desit, sed etiam impossibilis sit in Monialibus respectu Principis, etiam supremi, impossibile quoque est, quod eius lex exclusiua fœminarum se extendat ad Moniales.

4 Et hoc locum habet, etiam si statutum exclusiuum fœminarum esset tantum conceptum in rem, & non in personã. Nam hæc distinctio, quæ est Bart. communiter reiicitur, vt obseruant Plor. *consil.*16. *nu.*6. Peregrin. *consil.*7.*nu.*8. *lib.*5. Honded. *consil.*5.*nu.*14.*lib.*2. Gratian. *Discept.forens. cap.*431.*num.*27. Iosep Ludouic. *decis. Perus.* 21. per totam. Rota coram Puteo. *decis.* 351. & coram Ludouis. *decis.*255. *numer.*6. & coram Durano *decis.*31.*num.*9. & in *Romana de Saluiatis.*14.*Martij.*1603. coram Litta. & in *Coloniensi hereditatis* 10 *Iunij.* 1616. coram Buratto & in *Ciuitatis Castelli Supplementi Legitimæ*, 11. *Decemb.* 1617. coram Pamphilio. Quia parum refert,

quod

quod concipiatur in rem, siue in personā, siquidem vtroque modo tendit ad priuādas personas ecclesiasticas proprio iure, quod habent ad successionem.

An vt reclamans possit audiri, debeat resumere habitum prioris religionis, si sit nouitius in alia religione. Quæst. 29.

S V M M A.

1 *Nulliter professus reclamans, non auditur, si dimisit habitum.*
2 *Auditur tamen, si cum licentia sit nouitius alterius Religionis.*
3 *Dimittens habitum, cur non audiatur pro nullitate professionis.*
4 *De qua dimissione habitus loquatur Concil. dum prohibet audiri.*

1 Circa præsentem difficultatem extat. Decretum S. Concil, Trident. *sess. 25. cap. 19. De regular.* ita sancientis. *Quod si ante a* (nempe antequam reclamet, & causam perficiat) *habitum sponte dimiserit, nullatenus ad allegandam quamcumque causam admittatur, sed ad monasterium redire cogatur, & tanquam apostata puniatur.* Et proinde reclamare debere retento habitu religionis nocent Nauar. *De regul. com. 4. num. 73. & 77.* Lessius *de iust. & iure. lib. 2. cap. 45. nu. 65.* Rodriquez *quæst. regul. 17. ar. 1. tom. 3.* Sanchez *lib. 7. de matrim disp. 37. numer. 1.* Bonac. *de clausura, quæst. 2. pun. 10. difficul. 3.* Lezana *tom. 2. quæst. Regul. cap. 2. numer. 8.* Nouar. *in Lucerna Regul. verbo.* Reclamare. *num. 7.*

2 Supposito tamen, quod aliquis, præhabitis debitis licentiis transierit ad aliam religionem, dubitatur, an durante nouitiatu possit reclamare contra professionē emissam in priori religione retento habitu, quem de præsenti gestat, nec reassumpto habitu dimisso. *Et affirmatiuè resoluendum videtur.* Et ita videtur sentire Rota. *decis. 523. num. 2.* coram Merlino. ex declaratione S. Congregat. Regular. quæ in tali casu emanauit.

3 Ratio est, Quia præsens casus non videtur comprehendi sub dispositione Concilii Trident loquitur enim Concil, de eo, qui sponte habitum dimisit, atque adeo temerè, & auctoritate propria prætendendo, se non esse religiosum; antequā eius causa examinetur, In quò iniustè spoliat religionem, & priuata auctoritate recedit à solemni contractu professionis; & ideo iuxta regulam de restitutione spoliatorum, debet religio spoliata restitui ad priorem possessionem. Quæ nō habent locum in casu præsenti; quia reclamans nō dimisit habitum religionis sponte, sed cōmutauit cū habitu alterius religionis, interueniente auctoritate superiorū, & ideo non remanet religio spoliata.

4 Accedit. Quod Concil. disponit de iis, in quibus habitus dimissio facit præsumptionem Apostasiæ, quia cum præsumptio stet pro validitate professionis, quoadusq. oppositum constet, dimittens habitum, præsumitur apostata, & ideo Concil. vult, quod redire cogatur, ad religionem, & tāquam Apostata puniatur. Is autem, de quo agitur, non potest tanquā talis puniri, nec potest cogi redire ad priorem religionem, cum inde auctoritate superiorum discesserit: & proinde non sumus in casu, de quo disponit Concilium.

An male ordinatus sit capax beneficij Quæst. 30.

S V M M A.

1 *Malè ordinatus, ita vt sit suspensus, non est capax beneficij.*
2 *Quid, si bona fide exeuscetur,*
3 *Si Episcopus ratam habeat ordinationem ordinati sine licentia, fit capax beneficij.*
4 *Quid, si obtineat beneficium, antequam rata habeatur ordinatio.*
Ratificatio Ordinationis retrotrahitur.
5 *Collatio beneficij nulla ex incapacitate personæ, non conualidatur, nisi de nouo interueniant, quæ erant ab initio necessaria.*

1 Pro-

1 PRocedit difficultas de eo, qui ob malam ordinationem remanet suspensus ab exequutione ordinis, siue quia sit ordinatus absque dimissoriis sui Episcopi, siue ante legitimam ætatem &c. Dicendum est. *Non esse capacem beneficij, qui ita malè ordinatur, vt remaneat suspensus.* Ita Paris. *de resignat. lib.*4. *quæst.*2. *num.*54. 56. *&* 58. Squillantes *de Priuileg. cler. cap* 4. *num.*16. Alphons. de Leone *de offic. Capellani, quæst.*4. *Praxi* 6. *num.*6. Ratio est. Quia ratione suspensionis remanet impedita exequutio ordinis, & consequenter etiam omnes effectus, quos ordo inferre potest, atque adeo etiã capacitas beneficiorum. Vnde remanet cum nudo ordine, sed absque iis omnibus, quæ de iure positiuo annexa sunt ordini.

2 Hoc tamen est limitandum, si malè promotus bona fide excusaretur, nam tunc non habet locum pœna suspensionis iuxta ea, quæ tradunt Graf. *par.*1. *decis. lib.* 4. *cap.*27. *nu.*22. Rodriquez *par.*2. *sum. cap.* 16. *num.*2. & *quæst. Regular.* 23. *ar.* 11. *tom* 3. Sanchez *lib.*3. *de matrimon. disp.* 3. *in fine.* Vgolin. *de offic. Episc. cap.* 26. *§.*6. *n* 5. Suarez *disp.*31. *de censur, sect.* 2. *num.*6. Miranda *tom.*1. *Manual, quæst.*39. *ar.*6. Paris. *consil.* 25. *lib.*3. Mandos *ad Regul.*18. *quæst.* 8. *per totam.* Rota *in Aquensi irregularitatis.* 14. *Maij.* 1607. coram Caualero. Cum ergo non habeat locum suspensio, nisi aliunde adsit aliud impedimentum, non impeditur exequutio ordinis, atque adeo nec capacitas beneficiorum.

3 Si autem quis sit suspensus ab Ordine, quia absque licentia proprii Episcopi sit ordinatus, si proprius Episcopus ratam habeat ordinationem, fit capax beneficii, quia ratihabitio tollet etiam suspensionem, vt tradunt Maiol. *lib* 1. *de irregularit. cap.*10 *num.*1. Bonac. *disp.*8. *de sacram. quæst. vn. pun.*4. *nu.*15. Ciarlin. *lib.*1. *Controuer. forens. cap.*46. *num.* 26. Paris. *de resignat. lib.*4. *quæst.* 2. *num.*87. Quaranta *in sum. Bullarij.* verbo *Ordo.* ver. *Amplia banc.* Nauar. *consil.* 48. *de tempor. ordinat. in* 2. *edit.* Alphon. de Leone *de offic. Capel. quæst.* 4. *Praxi* 6 *nu.*8. Pax Iordan. *tom.*1. *Variar. Lucubrat. lib.*3. *tit* 6. *num.* 117. Per hoc enim, quod rata habeatur Ordinatio, restituũtur omnes effectus, quos suspensio impediebat, atque adeo etiam capacitas ad obtinenda beneficia.

4 Maior difficultas est. Quid si interim, antequam rata habeatur eius ordinatio, obtineat aliquod beneficium. Cum enim collatio, seu institutio fuerit nulla, necessaria est noua prouisio, vt possit retinere beneficium. Et quamuis ratificatio ordinationis retrotrahatur, ac operetur, quod eodem pacto se habeat, ac si ab initio ritè ordinatus fuisset, Cap. *Quoties. De pactis* & Cap. *Rati habitionẽ. De reg. iur. in* 6 & *l. Cũ decem.* § *Si fideiussor ff.* Soluto *matrimonio* & notant Bald. *ibid. nu.*2. Crauetta *consil.*304. *num.*2. ver. *Et ideo.* Suid. cum aliis *decis.*33. *num.*2. Rota coram Merlino. *decis.* 615. *num.*9.

5 Attamen hæc retrotractio virtute ratihabitionis nihil operatur circa collationem beneficii, seu institutionem. Cum enim fuerit nulla defectu capacitatis personæ, non potest conualidari, nisi interueniat facultas conferendi, aũt instituendi, & cœtera omnia, quæ erant necessaria ab initio, vt actus subsisteret, *l. Si vt proponis.* C. De *nupt.* & *l. Nuptię. ff. De ritu nuptiarum.* & notant Roman. *consil.*12. *nu.*6. Dec. *consil.*536. *numer.*6. Aretin. *consil.*128. *num.*1. Beroius *consil.*134. *num.*1. *lib.*1. Rota coram Seraphino. *decis.*1242. *nu.*2. & coram Ludouisio. *decis.*473. *num.* 9. & ideo indigebit noua prouisione, vt possit beneficium retinere. Imo si beneficium esset iurispatronatus, non sufficeret noua institutio, sed requireretur etiam noua præsentatio, quia prior præsentatio fuit nulla.

An Regularis transiens ad aliam religionem deferat secum bona acquisita primæ religioni. Quæst. 31.

S V M M A.

1 *Bona acquisita priori monasterio sequuntur transeuntem ad aliam Religionem secundum aliquos*

2 *Valet secundum alios de bonis tacitè acquisitis monasterio, non de expressè donatis.*

3 *Secundum alios de bonis omnibus quocunque titulo*

titulo acquisitis.

4 *Secundum alios transit cum Religioso solus vsusfructus.*

5 *Transeunte Religioso ad aliam Religionem prior retinet omnia bona.*

6 *Omnia iura profitentis transeunt in Religionem, ita vt nullum apud ipsum remaneat, quò ad bona.*

7 *Bona profitentis fiunt absolutè Religionis, & non sub tacita conditione perseuerantiæ.*

8 *Datum sub conditione, sub opposita censetur non datum.*

Datum Religioni à profitente est absolutè datum ratione professionis.

9 *Transiens ad aliam religionem est incapax recuperandi bona data priori Religioni.*

10 *Bona quomodo sequantur personam.*

11 *Votum paupertatis abdicat omnino bona à profitente.*

12 *Finis translationis bonorum profitentis in religionem est perpetuus, & quinam sit.*

13 *Bona agentium pœnitentiam in monasterio, cedunt monasterio.*

Bona rapientium, corrumpentium &c. mulieres religiosas tribuuntur Monasterio.

---

1 VAriè in hac difficultate opinati sunt Doctores, vnde in varias sententias abierunt. Prima ergo opinio tenet, quod bona acquisita priori Monasterio sequantur transeuntem, & acquirantur posteriori religioni. Ita Hostiens. *in Cap. Quod à te. nu 4. De cler. coniug.* Anton. *num.* 9. Io. Andr. *num.* 7. Anchar. an. *num.* 9. Henr. *num.* 2. Imola *in Clement.* 1. *num.* 38. *De statu Monach.* Archidiacon. *in cap.* 1. *num. vn.* t 7. *Quæst.* 4. Bellarm. *ib. d. n.* 1. Angelus. *verbo.* Monasteriũ. *nu.* 6. Armilla *verbo.* Religio. *n.* 17. Menoch. *de arbitrar. lib.* 2. *Centur.* 5. *casu.* 436. *nu.* 13. Mandel. *consil.* 7 1 2. *num.* 2. *vol.* 4. Angel tamen & Armilla limitãt ad bona patrimonialia. Fundamentum est. Quia illa bona acquisita sunt tanquam accessoria personæ: & ideo sequi debent personam transeuntem. Afferunt et am Cap. *vn.* 18. *Quæst.* vbi spes succedendi parentibus competens Monacho, dum erat in priori Monasterio, transit cum eo in posterius Monasterium. Verum non facit ad rem, quia modo non agitur de bonis in spe, sed de bonis iam acquisitis, & incorporatis Monasterio.

2 Secunda sententia docet. Bona, quæ cum persona tacitè transeunt per professionem in Monasterium, deferri cum religioso transeunte ad aliam religionem. Non autem bona, quæ tempore ingressus sunt expresse Monasterio donata. Ita Glos. *in Cap. Quod à te. in fine. De cler. Coniug.* Cardin. *ibid. Opposit.* 4. Abbas. *nu. vlt.* Natta. *Consil.* 180. *num.* 8. Rosel. *verbo.* Religio. 4. *num.* 12. Fundamentum est. Quia priora bona transeunt in consequentiam ad personam, & proinde sub tacita conditione perseuerantiæ in religione. Posteriora autem transeunt independenter à persona.

3 Tertia sententia tenet, quod bona omnia, quæ quocunque modo obuenerũt religioni contemplatione ingressus, reddenda sint posteriori religioni. Ita Bartholom. Socin. *consil.* 222. *num.* 3. ver. *Quibus tamen.* Nicolaus de Vbal. *de success. ab intest par.* 2. *vbi de success. Regular. nu. vlt.* Redoan. *de spol. eccles quæst.* 8. *init. num.* 79. Tapia *in Authent. Ingressi.* *verbo.* Sua. *cap.* 6. *num.* 10. C. *De sacrosan. Eccles.* Fundam. est. Quia, dum sunt acquisita contemplatione ingressus, dum religiosus transit ad aliam Religionem, cessat finis acquisitionis, & ideo resoluitur, & sequitur ingressum in aliam religionem.

4 Quarta sententia asserit. Bona acquisita remanere penes priorem religionem, vsumfructum tamen transire ad posteriorem religionem. Ita Hostiens. *in sum. tit. De Cler. coniug. circa fin.* ver. *Si cum licentia.* Bartholom. Socin. *consil.* 52. *nu.* 18. *vol.* 4. Mandos. *in Praxi Signat. grat.* §. *Translationes.* ver. *Sed quæro.* Calderin. *consil.* 23. *post. init.* De regular. Anan. *in Cap. Quod à te. in fine. De cler. coniug.* Rebuf. *De nominat. Rubr. De regia ad Prælat. nominat.* verbo. *Concessa.* ver. *Quid si monachus.* D. Anton. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 24. § 3. Et ita etiã docet Speculator non absolutè, sed quando Monasterium, ad quod transfertur Religiosus, est inops. Tit. *De statu Monachor.* §. *vlt. num.* 10. *quæst.* 6. Fundamentum desumitur ex Cap. *De lapsis* 16. *Quæst.* 3. & Cap. *Si quis rapuerit.* 27. *Quæst.* 1. & Authent. *de Sanctis. Episcop.* §. *penul.* ex quibus tex. constat vsufructum bonorum, quæ acquisiuit prius monasterium esse tribuendũ

poste-

posteriori ratione alimentorum, ne Religiosus translatus sit ipsi onerosus.

5 Quinta sententia absolutè docet, bona acquisita remanere priori Monasterio. Ità Lappus *allegat.* 61. Aretin. *in l. Si quis mihi.§.Seruus.nu.2.ff.*De *acquirent.hared.*Io.Andr.*in Cap.fin. num.*3.De *regular.* Cardin.*ibid.n.2.quæst.*4. Abbas.*nu.*3.Ananias.*n.*8.Henr.*n.*4.Bellam.*in Cap.Quanto. num.* 11. De *offic.* Ordin. Imola *in Clemen. fin, numer.* 8.*quæst.* 7. De *elect.* Castrens. *in l. Inter antiquam.num.*2.C.De *vsufr.*Ancharan.*consil.* 352.*in fine*.Euerard.*in Topic.loco A Seruo ad Monach.n.*5.Bald.*Nouel. ac dote par.* 1.*num.*10. Riminal. iun. *consil.* 342. *num.* 25. *volum.* 3. Petrus De Vbald. *tract. de mutat. Stat. eccles. cap.* 1. *num.*13.Spinus. *in speculo testam.glos.*12. *prin.num.*23.Couaruu. *in Cap.* 1. *num.* 20. De *testam*.Germon. *De sacror.immunit.lib.* 3.*cap.*4. *num.* 37. Surdus *de alimen. tit.* 9. *quæst* 27..*nu.*8. Syluester *verbo* Religio 4. *quæst.*10. Tabiena *verbo* Religio.*num.* 28. Nauar.*com.*4. *num.*24.*De Regul.* Aluarad. *de connect. men. test.lib.*2.*cap.*3. *in princip. num.*7. Molina *tom* 1..*de iust. & iure.disp.* 140.*ver.quando Religiosus*. Azor.*par.* 1.*lib.* 12.*cap.*15. *quæst* 3. Rodriquez *quæst. Regul.*5.*ar.*5.*tom.*3.*& tom.*2.*sum. cap.*3.*nu.*9. quo in loco vult subministranda alimenta Religioso transeunti, Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.*32.*num.*8. Bonac. *de Clausura quæst.*2. *pun.*9.*nu.*2. Hieronim. Rodriq *in Compend. Quæst.Regul. Resol.*98.*n.*10. Tamb. *De iure Abbatis disp.*21.*q.*7.& *de iure Abbat. disp.*7. *q.*6.*n* 7. *tom.*3.Barbosa *de iure ecclesiast.lib.*1. *cap.*42.*n.*91.Suarez *to.*4.*de Relig.li.*3.*cap.*14. *n.*5.Fontanel.*dec.*227 *per totã* Cabedus *dec.* 163.*n.*2 *par.*1.Capic.Latro *decis.* 193. *n.* 30. *par.*2.Bottiglier. *de success. ab intest. cap.*2. *theorem* 78. *num.*1.Pellizar.*tom.*1. *Manual. tract.*3.*cap.*5.*sect.*3.*num.*153.Palaus *par.*3. *oper.moral.tract.*16.*disp.*3.*de obligat.stat. religiosi pun.*17.*§.*2.*n.*3.

6 Hæc vltima sententia non solum est communissima, sed etiam melius fundata: vnde tenendum est. *Religiosum transeuntem ad aliam religionem non deferre secum bona, quæ prior religio acquisiuit ab ipso, vel ratione personæ ipsius.* Desumitur ex §. *Si quis autem* & §. *Si verò relinquens.* Authent *De Monach. collat.* 1. & ex §. *Si Monachus*,1. Authent.*De sanctis.Episcop.* Et ratio est. Quia per professionem omnia iura profitentis transferuntur in religionem, & consequenter omnia bona ipsius, vel quę de præsenti possidet, vel quæ ipsi postea obueniunt, fiunt statim religionis propria. Et ità transfert iura sua in religionem, vt apud ipsum nullum ius remaneat; & proinde bona, quæ post professionem acquiruntur, obueniunt immediatè religioni ratione iuris in ipsam trãslati. Ergo dum transit ad aliam religionem, non trahit secum huiusmodi bona; quia, vt traheret, necessarium esset, quod retineret aliquod ius ad ipsa, ratione cuius adhærerent personæ, & ipsam sequerentur. Cum autem nullum penitus ius retineat, non potest trahere, sicut non potest trahere bona, quæ religio aliunde possidet, & tamen est eadem ratio de his, ac de illis, quæ ratione Religiosi, vel ab ipso acquisiuit.

7 Nec dici potest. Quod huiusmodi bona acquirantur religioni sub tacita cõditione, quod Religiosus perseueret in religione. Quia hoc non habet locum quò ad bona, quæ ratione Religiosi acquiruntur à Relig one post illius professionem, quia hæc acquiruntur ratione iuris translati in religionem, atque adeo nõ possunt subesse alicui conditioni impositæ tacitè à profitente. Deinde bona, & iura omnia profitentis transeunt in religionem ratione voti obedientiæ, & paupertatis, per quę abdicat à se omne ius, & dominium, & transfert in religionem; & ideo translatio fit secundum mensuram votorum. Cum autem vota sint ex natura sua absoluta, & perpetua, siquidem constituunt statum religiosum, non possunt includere tacitam conditionem, si perseuerauerit, nam hæc conditio potest habere locum in eo tantum, quod est ex natura sua indifferens ad vtrumque, non autem in eo, quod ex natura sua est perpetuum, & absolutum, cum ratione perpetuitatis excludat casum non perseuerantiæ; & ex eo, quod est absolutum excludat omnem conditionem. Si ergo translatio bonorum, iurium &c. est secundum mensurum votorum, erit absolu-

ſoluta, & perpetua, & abſque vlla tacita conditione, quæ repugnet perpetuitati.

8 Confirm. Si bona, & iura Religioſi transferrentur in religionem ſub prædicta tacita conditione, remaneret apud Religioſum aliquod ius ad eadem bona, nempe ius recuperandi, quod operatur, vt non ſint totaliter translata in religionem, ſed tantum pro aliquo caſu, & pro alio non ſint translata, quia datum ſub cõditione, ſub contraria cenſetur non datum *l. Si legatum*, & *l. Legata inutiliter. ff. De adimendis legatis*. & *l. Quòd purè, init. ff. Quãdo dies leg. cedat.* & *l. 2. ff. De in diem addit.* vbi Gloſ. *verbo Conditionalis*. Vnde bona, & iura eſſent partim translata, & partim non translata in Religionem. Hoc autem eſt contra naturam profeſsionis religioſę, quæ non relinquit profitenti aliquid proprium, nec velle proprium, aut nolle.

9 Conf. 2. Quando religioſus tranſit ad aliam religionem, nec etiam pro momento abſoluitur à votis eſſentialibus religionis: ſed ſolum immutatur ſtatus ſecũdum accidentalia, nempe ſecundum regulares obſeruantias, & diſſoluitur obligatio mutua, quæ erat inter religioſum, & priorem religionem, & contrahitur cum ſecunda; ſtatus tamen ſubſtãtialis religioſi permanet immutatus. Ergo non poteſt transferre ad poſteriorem Religionem bona, quę ratione ſuæ perſonę acquiſiuit. Quia vt afferret, deberet recuperare à priori religione: Repugnat autem, quod recuperet, permanentia ſtatus religioſi ſecũdum ſubſtantialia, quia reddit religioſum incapacem iuris, & dominij. Vnde nec poſterior religio habet titulum acquirendi, quia ſolũ poſſet habere ratione perſonæ, quam ſibi incorporat, vt autem acquireret ratione perſonæ, neceſſarium eſſet, quod prius perſona ea ſibi vindicaret.

10 Quæ autem adducta ſunt pro cõtrariis ſententiis, facilè diſſoluũtur. Vndè ad motiuum primæ ſententiæ reſpondetur. Bona tanquam acceſſoria ſequi perſonam ratione connexitatis, quam habẽt cum ipſa: hæc autem connexitas conſiſtit in iure, aut etiam dominio, & poſſeſsione, quibus ſublatis tollitur omnis connexio, & pertinentia. Cum autem profitens ſe ſpoliet poſſeſsione, dominio, & omni iure, & omnia transferat in religionem bona, non amplius pertinent ad ipſum, & proinde nec amplius ſequuntur perſonam, quando tranſit ad aliam religionem, ſicut etiam bona renunciata non amplius ſequuntur renunciantem, quia abdicauit à ſe omne ius.

11 Ad motiuum ſecundæ ſententiæ: bona, quæ tranſeunt in religionem in conſequentiam ad perſonam non tranſire ſub illa tacita conditione perſeuerantiæ. Quia eo modo tranſeunt, quo à ſe abdicat ius ad ipſa; ſi quidem ius abdicatum transfertur in religionem. Abdicat autem à ſe abſolutè, & non ſub aliqua tacita conditione, quia abdicat ratione voti paupertatis, quod non admittit aliquam conditionem, ſed eſt de ſe perpetuum, & conſtituit ſtatum. Deinde vt locum haberet dicta tacita conditio: ita vt deberent reſtitui, quando tranſit ad aliam religionem, deberet fieri capax ſaltem pro aliquo tempore iuris ad ipſa: non fit autem neque etiã pro momento, quia continuatur abſque interruptione votum paupertatis, quod ſemper obſtat.

12 Ad motiuum tertiæ ſententiæ. Illa bona acquiri quidem contemplatione ingreſſus, ſed tanquam occaſionis, non tanquam cauſæ finalis. Quia finis transferendi illa bona in religionem, non eſt ingreſſus, ſed eſt illemet finis, quem habet votũ paupertatis; qui eſt abdicatio rerum temporalium à ſe in obſequium Dei, & conſequenter ſtatus perfectionis, ad quem ordinantur vota religioſa. Vnde cum iſte finis ſemper perſeueret, quando tranſit ad aliam religionem, quia non diſſoluitur ſtatus religioſus, non poteſt argui, quod ex ceſſatione finis reſoluatur acquiſitio.

13 Textus verò allati pro quarta ſententia nihil probant. Nam in Cap. *De lapſis. 16. Quæſt. 6.* eſt ſermo de ſacerdotibus, & clericis ſæcularibus, qui ob delicta detrudebantur in Monaſteria ad pœnitẽtiã peragendam; & ſtatuitur, quod ipſorum bona tradantur monaſterio, in quo acturi ſunt pœnitentiam. In Cap. autem *Si quis rapuerit. 27. Quæſt. 1.* diſponitur de iis, qui rapiunt, ſollicitant, vel corrumpunt mulieres

lieres religiosas, & statuitur, quod bona ipsorum tribuantur religioso loco, in quo est mulier. Et additur, quod mulier cum suis rebus Monasterio cautiori tradatur. Quod neque facit ad rem. Quia talis mulier traditur alteti monasterio custodienda, non autem transit ad ipsum ex acceptatione eiusdem. Deinde nō constat, quod talis mulier sit ligata voto paupertatis. Rursus non constat, quod mulieres, de quibus loquitur, sint veræ religiosæ. Denique compensatur monasterium, dum ipsi adiudicantur bona delinquentium. Quod nō sit sermo de mulieribus regularibus, colligitur ex illis verbis, *Et cum suis rebus*, si enim habent res suas, oportet, quod illas nomine proprio possideant, atque adeo non ligentur voto paupertatis.

An Monialis transiens ad aliud Monasterium deferat secum dotem. Quæst. 32.

S V M M A.

1 *Dos Monialium quo titulo tribuatur Monasterio.*
Dos ibi esse debet, vbi sunt onera matrimonij.
2 *Monialis transiens ad aliud Monasterium non defert secum dotem.*
Monialis profitendo transfert in Monasterium ius ad dotem.
3 *Acquisitio non impleto modo quādo resoluatur.*
4 *Onus Monasterij alendi Monialem vnde nascatur.*
5 *Quisque tenetur alere eos, quorum opera vtitur.*
Onus alendi Monialem cessat, dum transit ad aliud Monasterium.
6 *Dos Monialis non compensat onus alendi.*
7 *Non valet argumentum à dote vxoris, ad dotem Monialis.*
8 *Monialis transiens ad aliud Monasterium non trahit secum vsufructum dotis.*

1 PArtem affirmatiuam tenent Bartholom. Socin. *consil. 222. nu. 3. vèr, Sed in casu nostro. vol. 2.* Bald. nouel. *de Dote. par. 1. num. 10.* siue Monasterium sit eiusdem, siue diuersi Ordinis. Tapia *in Authen, Ingressi. verbo.* Sua *cap. 6. num. 10.* Rodriquez *tom. 2. sum. cap. 3 t. nu.* limitans ad dotem necessariam pro alimentis. Fundatur hæc sententia in eo, quod Dos recipitur à Monasterio pro alimentis tantum, & suffragio vitæ, vt tradūt Bald. *in Authent.* Res, *quæ. nu. 13. C. Communia de legat.* Rota coram Ludouis. *decis. 63, num. 9.* Et proinde debet sequi Monialem, sicut eam sequitur exigentia alimentorum. Secūdo. Ibi dos esse debet, vbi sunt onera matrimonii. *l. Si is, qui. ff.* De iure *dot.* Ergo debet sequi Monialem transeuntem ad aliud Monasterium, quia hoc Monasterium subit onera, quæ secum trahit matrimonium spirituale Monialis.

2 Tenendum tamen est. *Quod non deferat secum dotem traditam primo Monasterio, si voluntariè transeat ad aliud, siue eiusdem, siue diuersi ordinis.* Ita tenent Nauar. *Commen. 4. De regul. num. 34. ver. 11.* Rodriquez *quæst. Regular. 79. ar. 2. ver. Ex quibus. tom. 2.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 32. n. 12.* Faust. *in Thesau. Religios. lib. 5. quæst. 375.* Bonac. *de clausura quæst. 2. pun. 9. §. 4. difficul. 2. propos. 2. num. 6.* Tamburin. *de iure Abbatis disp. 21. quæst. 7. num. 3.* Et ita sensit S. Congregatio in *vna Neapolitana sub die 20. Iulij 1583.* & in *vna Fratrum Carmelitarum Discalceatorum sub die 3. Augusti. 1635.*

3 Ratio est, Quia Monialis profitendo transfert omnia sua iura in Monasterium iuxta Authet. *Ingressi. C.* De *sacrosanc. Eccles.* & tradunt communiter Doctores. Ias. *ibid. num. 2.* Bald. *in Cap. In præsentia.* De *probat.* Butr. & Io. Andr. *ibid.* & cęteri. Vnde etiam transfert in Monasterium ius proprium, quod habet ad dotem. Et hoc in virtute substantialis professionis, prout consistit in emissione votorū, vt dictum est *praeced. Quæst.* Ergo non retinet aliquod ius propruim ad dotem, sed sit absolutè Monasterii, ita vt ad ipsam acquirat plenum, & totale ius. Ergo quando Monialis transit ad aliud Monasteriū, non est ipsi restituenda dos tanquam ea, ad quàm nullum ius habet, non secus, ac non sunt ei danda alia bona Monasterij, cū dos quoque sit ipsi incorporata, & eodem iure censeatur, & sit facta inalienabilis, ac coetera bona Monasterii.

4 Dices

4 Dies Monasteriũ acquirere dotem sub onere alendi Monialem, & ideo cum resoluatur hoc onus, resolui etiam acquisitionem dotis. Verum hoc non sufficit, vt resoluatur acquisitio Monasterii. Nam onus alendi se habet vt modus; tunc autẽ solum non impleto modo resoluitur acquisitio, quando per acquirentem stat, quod non impleatur. *l. Quæ sub conditione.* §. *Quoties. ver. Idem est. ff. De condit. instit.* & *l. Pater §. Tusculanus. ff. De leg.* 3. Quãdo autem Monialis voluntariè transit ad aliud Monasterium, non stat per primum Monasterium. quin adimpleatur onus talendi,

5 Deinde onus alendi Monialem non nascitur ex dote, sed ex natura professionis, quia eo ipso, quod per professionem transfert seipsam in potestatem Monasterii, & se constituit sub illius dominio, & quodammodo fit illius serua, ideo acquirit ius ad alimenta, & Monasterium contrahit debitum alendi. Tenetur enim quisque eos alere, quos recipit in suam potestatem, & quorum opera potest ad libitũ vti *l. Cum plures. §. Cum tutor. ff.* De *admi. nistr. tut.* & *l. In rebus. §. Possunt. ff. Commodati.* & *l. penul. ff.* De *oper. libert.* & *l. Vnica.* §. *Sed finus.* C. De *lat. liber. tol.* & *l. Item serui. in fine. ff.* De *adilit. edic.* & *l. Diuortio. §. fin. ff.* Soluto *matrimonio.* Quod constat in Religiosis, qui non soluunt dotem Monasterio, à quo acceptantur. Cum ergo Monialis transiens ad aliud monasterium, se subtrahat à potestate primi, resoluitur illius obligatio quò ad præstanda alimenta, & contrahitur ab alio Monasterio; nec primum tenetur restituere dotem, quia non substinebat onus alendi ratione dotis.

6 Ad 1. rationem in oppositum resp. Aliud esse, quod dos recipiatur à Monasterio pro cõpensando onere alendi, & aliud quod recipiatur pro subministratione materiæ, vnde alere possit. Hoc secundum est verum, primum autem est falsum; nam onus alendi compensatur ex eo, quod Monialis se tradit in potestatem Monasterii, & suscipit onus seruiendi iuxta regulam. Et ideo non sequitur. quod si de ponit onus alendi, debeat restituere dotem, eum sit data tantum in subsidium, & non sub modo aliquo, qui faciat resolui acquisitionem; sed absolutè, & hoc tantum volunt Doctores citati, nec volunt, quod sequatur Monialem.

7 Ad 2. Non valere argumentum à dote pro matrimonio ad dotem Monialis, Quia dos in matrimonio datur pro compensandis oneribus matrimonii; nec transit absolutè in potestatem mariti, sed vxor retinet ius ad ipsam, quod à se non abdicat per matrimoniũ, & mortua vxore restituitur, vt plurimum, aut tota, aut secundum partem iuxta diuersa statuta, si decedat vxor sine liberis. At dos monialis, vt dictum est, transit absolutè in potestatem Monasterii, nec datur pro onere alimentorum compensando, sed pro subministranda ope ad alendum; nec Monialis retinet aliquod ius ad ipsam. Et ideo in hac dote non valet, quod ibi debeat esse, vbi sunt onera.

8 Ex quibus deducitur, Monialem transeuntem ad aliud Monasterium, nedũ secum deferre dotem, sed nec etiam vsufructum, quod tenere debent Doctores omnes *quæst. præced. pro quinta sententia* citati. Nam cum dos transeat in proprietatem Monasterii, & Monialis per professionem abdicet à se omne ius ad ipsam, & transferat in Monasterium, vsusfructus quoque incorporatur bonis Monasterii, nec pertinet aliquo pacto ad Monalem, nec ipsam sequitur.

An si secundum Monasterium cogatur recipere Monialem, sit ei restituenda dos à primo. Quæst. 33.

SVMMA.

1 *Moniali translata ad aliud monasterium ob pœnitentiam, sunt à primo subministranda alimenta.*
2 *Primum monasterium an teneatur ad alimenta, si secundum coactè recipiat Monialem.*
3 *Tenetur ad dotem, si instet recipi à secundo. Nemo grauandus pro commodo alterius.*
4 *Primum Monasterium ad nihil tenetur secundo, si non instet, recipi monialem.*
5 *Consensus Superioris facit, quod Monasterii*

non coactè recipiat monialem.
6 *Monasterium quomodo repræsentetur in monialibus, & quomodo in Prælatis.*
7 *Monasterium nunquam potest restituere dotem.*

---

1 IN hac difficultate hoc videtur certū, quod si Monialis transferatur ad aliud Monasterium ad agendā pœnitentiā, siue secundū Monasteriū coactè recipiat, siuè libenter, teneatur illi primū Monasteriū subministrare alimenta, vt desumitur ex Cap. *De lapsis*, 16. *Quæst.* 6. & *Cap. Si quis requirit*, 27. *quæst.* 3. & Authen. *De sanctiss. Episcopis*. §. *penul.* Nam per hāc translationem non fit membrum posterioris Monasterii, sed perseuerat Monialis prioris Monasterii; neque enim emittit nouam professionem, per quā soluatur vinculum respectu prioris Monasterii, & contrahatur respectu posterioris. Vnde difficultas est, quando posterius Monasterium coactè admittit incorporando &c.

2 In quo casu respondent Sanchez, *lib.* 7. *sum. cap.* 32. *num.* 12. *in fine.* Tambur. *de iure Abbatissar. quæst.* 7. *num.* 4. Bonac. *de clausura quæst.* 2. *pun.* 9. §. 4. *difficul.* 3. *propos.* 2. *num.* 2. Teneri primum Monasterium restituere dotem, Quia Moniales nō solent admitti sine dote, nec est æquum, quod posterius Monasterium, quod inuoluntariè recipit Monialem, patiatur etiam iacturam alimentorum.

3 Verum hæc doctrina sic absolutè prolata probari non potest. Vnde existimo, quod si prius Monasterium instet pro translatione Monialis, teneatur prouidere de dote, si posterius Monasterium nolit recipere absque dote. Ratio est, Quia, dum primum Monasterium instat pro translatione, præsumitur, quod respiciat proprium commodum, quod percipit ex huiusmodi translatione. Cum ergo posterius Monasterium non debeat pro cōmodo primi Monasterii iacturam subire. *l. Si quādo*, C. De *testib.* & notat Surd. *de alimen. tit.* 7. *quæst.* 37. *num.* 55. non debet subire iacturā alendi Moniale, sed si grauatur in eo, quod cogatur monialem recipere, debet subleuari in exhibitione dotis pro sustinendo onere alendi iuxta l. *Eum, qui. ff. De iureiur.* & l. *Iure succursū. ff. De iur. dot.*

4 Si vero primum Monasterium non instet, sed ipsa monialis, vel superiores iudicent expedire, quod transferatur, quamuis posterius monasteriū coactè recipiat, existimo, quod primum non tenebitur restituere dotem. Ratio est. Quia monasteriū habet tantum obligationem alendi monialem, quādiu manet sub ipsius potestate, & resoluitur hæc obligatio, si desinat esse sub illius potestate, & fiat sub potestate alterius Monasterii. Rursus dos, quam recipit monasterium, fit ipsius irreuocabiliter, ita vt monialis nullum prorsus retineat ius, vt dictum est in superioribus, vnde non tenetur restituere quocunque casu eueniente, quia nemo tenetur alteri dare, quod proprium est. Præterea, nec etiam tenetur dotare monialem egredientem; eum ex nullo capite contrahat cum ipsa talem obligationem; nam tota obligatio, quam contrahit, fundatur in professione, ratione autem professionis monasterium contrahit solum obligationem alendi monialem, quandiu fuerit sub sua potestate.

5 Confir. Ideo teneretur restituere dotem, quia posterius Monasterium coactè recipit: hoc enim est totum fundamētum oppositæ sententiæ. Verum quamuis moniales inuoluntariè recipiant, non tamen monasterium coactè recipit; quia non reciperet, nisi superior, qui est caput monasterii, vellet recipi, & ita vellet, vt cogeret moniales ad recipiendū, quod præstare non posset, nisi ad ipsum spectaret dispositio, & directio monasterii; vnde monasterium voluntariè recipit in suo capite non secus, ac voluntariè reciperet, si Capitulum consentiente maiori parte voluntariè reciperet, minori parte dissentiente, & repugnāte, quia maior pars præualet, & repræsentat totum corpus. Consensus autem superioris potentis cogere moniales prçualet, & in ipso reprçsentatur totum monasterium, & ideo sufficit, vt monasterium voluntariè recipiat.

6 Ex his solutum manet fundamentum in oppositum. Falsum est enim, quod monasterium, ad quem iussu Superiorum transfertur monialis, coactè

recipiat, non enim licet arguere, quod monasteriũ coactè recipiat ex eo, quod moniales coactè recipiunt. Quia Monasterium non repræsentatur in monialibus tantum, sed etiam in Prælatis; imo in illis rãtum œconomicè, in his verò iurisdictionaliter, & ideo horum consensus sufficit, vt voluntariè monialis recipiatur. Quando autem voluntariè recipitur, non est restituenda dos, vt tradunt etiam Doctores pro opposita parte citati. Quod autem moniales non soleant sine dote recipi, non facit ad rem, quia non sequitur, quod exhiberi debeat à priori monasterio, nec quod non possit recipi sine dote, alioquin tradenda esset dos, quando posterius monasterium reciperet voluntariè, & libenter.

7 Imo secuudum praxim, & Decreta S. Congregat. tàm Concil. quàm Regularium in nullo vnquam casu potest primũ monasterium restituere dotem, quia est iam incorporata bonis monasterii, quæ sine beneplacito Apostolico alienari non possunt. Vnde primum monasterium tenebitur solum in aliquo casu subminisrrare alimenta iuxta superius dicta.

An religiosus transiens ad aliam religionem possit secum deferre scripta à se composita. Quæst. 34.

S V M M A.

1 *Quæ scripta possit Religiosus secum deferre, dum transit ad aliam Religionem.*
2 *Potest secum ferre omnia scripta à se composita.*
Quæ bona, & iura profitentis transeant in Religionem.
3 *Votum paupertatis non se extendit vltra bona corporis.*
Quorum bonorum carentia faciat pauperem.
4 *Scripta nunquam desinunt esse componentis.*
5 *Scripta sunt expressiones Doctrinæ intellectus.*
Bona mentis non sunt sub iure Religionis.
6 *Transiens ad aliam Religionem defert imprimenda cum emolumento.*
7 *Etiamsi sint transcripta.*
8 *Exemplaria vulganda præsertim impressa, non defert secum Religiosus ad aliam Religionem.*

1 HVic difficultati resp. Nauar. *con. sil. 55. num. 9. De regular. lib. 3.* Rodriquez. *quæst. Regul. 79. ar. 2. in fine. tom. 2.* Sanchez *lib. 7. sum. cap. 32. num. 13.* Quod possit secum afferre illa scripta, quæ priori Religioni inutilia essent, vel quæ existimat, posse deferre non inuito superiore, secus autem ea, quæ essent vtilia Religioni; aut de quibus non possit præsumi licentia Superioris. Ita etiam Villalobos *tom. 2. sum. tract. 35. difficul. 14. num. 5.* Faust. *lib. 5. Thesauri Relig. quæst. 386. num. 5.* Hieronim. Rodriquez *in Compend. resol. 123. num. 82.* Fundamenrũ huius sententiæ est. Quia omnia, quæ habet Religiosus, non habet nomine proprio, sed nomine religionis, & ideo tanquam bona religionis debent apud ipsam relinqui.

2 Verum existimo. *Deferre secum posse omnia scripta à se composita.* Dixi à se composita, quia si essent ab alio composita, quamuis ab ipso descripta, non posset, secum deferre, quia connumerarentur inter bona religionis, nam non haberent alium valorem, quàm scripturæ, & reputarentur tanquam bona aliunde acquisita. Ita Valer. *in different. vtriusque fori. verbo.* Regularis, *Different. 8. n. 2.* Ratio est. Quia in Monasterium ex vi professionis rranseunt ea tantum bona, & iura Religiosi profitentis, ad quæ se extendit votum pauperratis; hæc enim translatio fit ex vi talis voti, & ideò non potest esse amplior, quàm resultet ex voto, cum non possit effectus excedere facultatem, & virtutem suæ causæ.

3 Votum autem paupertaris non se extendit vltra bona corporis, nec vllo pacto comprehendit bona animi, & tendit solum ad abdicandum à vouente dominiũ, & ius circa huiusmodi bona. Nam, cũ solum debeat inducere paupertatem, abdicat tantum bona, quibus quis efficitur diues, & sine quibus est pauper, quæ sunt rãtũ bona corporis, & quæ ordinantur ad sustentandam vitam, & splendorem ipsius iuxta *l. Ius alimentorum. §. 1. ff. Vbi pupil. educ. deb.* & *l Si quis ad declinandam.* C. De *Episcop. & Cler.* & Cap. *Quod super his.* De *voto.* & iuxta ea, quæ tradunt Abbas *ibid.*

ibid. Salicet. *in Authen. Præterea.* C. Vnde uir. & uxor. Alexan. *in l. Qui accusare. ff. De accusator.* Craueta *consil.* 199. *numer.* 8. Socin. *consil.* 30. *post init. vol.* 4.

4 E contra autem scripta à se composita non pertinent ad bona corporis, sed ad bona animi, & ideo non comprehenduntur sub voto paupertatis, per quod non abdicatur à vouente dominium ipsorum, aut ius. Sunt enim partus ingenii: vnde Clemens Alexand. *lib.* 1. *Stromat.* habet. *Animæ autẽ liberi sũt scripta.* Et proindè nunquã desinunt esse illius, à quo composita sunt, sicut non desinũt esse filii; neque enim filius vnius, potest fieri filius naturalis alterius. Vnde Plinius. *lib.* 1. *Epist.* 3. inquit. *Effinge aliquid. & excude, quod sit perpetuò tuum; reliqua rerum tuarum post te alium, atque alium dominum sortiẽtur: hoc tuum nunquam desinet esse, si semel cœperit.* Cum ergo scripta à religioso composita non sint in ordine bonorũ, circa quæ versatur votum paupertatis, non pertinent ad religionem, sed sunt semper propria ipsius, & ipsum sequuntur.

5 Confir. Scripta ab aliquo composita sunt expressiones quædam doctrinæ, quæ est in illius intellectu, & proinde à Cassiadoro *in Præfat.* libri vocantur speculum mentis, ibi. *Cęlas speculum mentis tuæ, vbi te omnis ætas ventura possit inspicere.* Vnde cum doctrina principaliter sit in intellectu, & accessoriè in scriptis tanquã in quibusdam expressionibus internorum conceptuum, dum religiosus transiens ad aliam religionem secum defert doctrinam propriam, tanquam inhærentem personæ, poterit etiam deferre scripta tanquam accessoria. Et si bona mentis non veniunt sub iure Religionis, nec etiã cadent scripta, quia tanquam accessoria sequuntur naturam sui principalis. Quis enim dicat, quod concionator memoriter tenens cõciones, dum transit ad aliam religionem, nõ possit secũ deferre easdem conciones scriptas? cum possit denuo eas scribere: imo si relinquat Religioni adhuc semper erunt conciones illius, & non religionis.

6 Ex dictis infertur. Quod si compo-suisset opus aliquod typis euulgandum, ex cuius impressione esset percepturus notabile emolumentum temporale, vel ob recognitionem impressorum, vel ex ali-quo alio capite, posset adhuc secum deferre manuscripta in ordine ad imprimẽdũ. Nam illud emolumentum nondum est acquisitum, & in illis manuscriptis est tãtum in radice, quæ nondum germinauit. Et cum hæc manuscripta sint in genere bonorum animi, non sunt sub iure Religionis: & proinde nec etiam id, quod in ipsis continetur tanquam in radice.

7 Secundo infertur. Quid dicendum, si scripta Religiosi sint transcripta ab alio, cum expensis ab ipso erogatis. Cum enim acquirendo pecuniam, quæ expenditur, religioni acquisierit, sunt trãscripta pecunia Religionis; vnde videntur esse ex hoc capite sub dominio Religionis. Sed adhuc tenendum est, quod possit secum deferre. Nam illa pecunia implicata est in manutentionem bonorum animi, & proinde non extrahit huiusmodi bona à suo ordine, sed relinquit in suo statu, atque adeo sub dominio religiosi. Vnde nec etiam tenetur restituere pecuniam expensam pro transcriptione, sicut non teneretur restituere, si fuisset expensa, vt aliquid addisceret, aut pro recuperanda sanitatę; aut pro aliquo alio, quod personam Religiosi sequeretur.

8 Tertio infertur, Esse diuersam rationem, si apud se haberet plura exemplaria alicuius operis à se impressi, aut etiam plura exemplaria manuscripta ordinata ad vulgationem. Quando enim exemplaria ordinãtur ad euulgationem, & præsertim impressa, non ordinantur amplius ad conseruandum partum proprii ingenii, sicut ordinatur primum manuscriptum, in quo Auctor deponi partũ sui ingenii, vt in ipso conseruetur, & proinde pertinet ad bona animi: sed ordinantur ad cõmunicandam cœteris doctrinam, & ad aliquid inde lucrandum: & proinde reponũtur inter bona corporis, & consequenter sunt sub dominio Religionis, nec vltra vnum exemplar à Religiosa asportari posset, nisi accedente licentia Superioris.

Au

An pro renunciatione Monialis professuræ sufficiat licentia Vicarij Monialium. Quæst. 35.

S V M M A.

1 *Renunciatio professuri requirit licentiam Episcopi, aut Vicarij.*
Non sufficit licentia Vicarij foranei.
2 *Quando sufficiat licentia Vicarij Monialium.* *Vicarius Monialiũ absolutus quos actus exercere possit.*
3 *Quam facultatem communicet Episcopus Vicario Monialium.*
4 *Vicarius Monialium est delegatus ad vniuersitatem quò ad Moniales.*
Delegatus ad vniuersitatem causarum æquiparatur cum Ordinario.
Facit vnum Consistorium cum ipso.
5 *Verba accipiuntur secundum subiectam materiam.*
6 *Vicarius Monialium præsumitur habere mandatum in eo, quod facit palam.*

1 DE iure nouo ex Concil. Trid. *sess.* 25. *cap.* 16. *De Regul.* requiritur, vt renunciatio professuri sit valida, inter alias solemnitates, quod fiat cum licentiâ Episcopi, aut eius Vicarii. Vnde dubiratur, an sufficiat licentia Vicarii monialium, quando Episcopus solet talem Vicarium constituere. Et negatiuè resoluendum videtur iuxta ea, quæ tradunt Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 5. *num.* 72. Faustus *lib.* 5. *Thesauri Religiosor. quæst.* 198. Vech. *in Praxi Nouit. disp.* 8. *dub.* 9. *num.* 2. Barbosa *ad cap.* 16. *nu* 34. *sess* 25. *Concil. Trident.* Tamburin. *De iure Abbatissar. disp.* 4. *quæst.* 10. quatenus docent, quod requiritur licentia Vicarii Generalis, nec sufficit licentia Vicarii foranei. Quia appellatione Vicarii simpliciter, venit tantum Vicarius Generalis, qui ordinarius est, & simpliciter Vicarius appellatur.

2 Tenendum tamen est, *Quod sufficiat licentia Vicarij Monialium, quando est simpliciter constitutus Vicarius pro ipsis.* Ratio est. Quia, quando est ita constitutus, potest exercere omnes illos actus iurisdictionis circa moniales, quos committere potest Episcopus alteri. Cum ergo Episcopus possit committere facultatem concedendi hanc licentiam, sicut committit Vicario Generali, erit etiam commissa Vicario monialium, & approbata per Concil. Trident. dictâ *sess.* 25. *cap.* 16. *De regular.* hac licentia Vicarii, remanet etiã approbata licentia Vicarii monialium, quia hic habet totam illam facultatem, & iurisdictionem, quam aliàs haberet Vicarius Generalis non constituto Vicario monialium quò ad ipsas moniales.

3 Confir. In Vicario Generali est facultas concedendi hanc licentiam, ergo etiam in Vicario monialium. Nam ideo est in Vicario Generali, quia Episcopus eam ipsi communicat; constituendo enim Vicarium Generalem, constituit etiã, quò ad moniales, & consequenter dat ipsi facultatem concedendi talem licentiam. Sed etiam, quando constituit Vicarium pro monialibus, illi communicat saltem cumulatiuè totam illam facultatem, quò ad moniales, quam communicauit quò ad easdem Vicario Generali, & proinde remanet etiam communicata facultas pro prædicta licentia, nisi facultas communicata sit restricta ad certos terminos.

4 Accedit etiam. Quod cum Vicario Monialium sint cõmissa omnia negocia monialium, & consequenter personarum certæ vniuersitatis, censetur delegatus ad vniuersitatem causarum quò ad moniales iuxta ea, quæ tradiunt Glos. *in l.* 1. *init.* ver. *Ab eo ff.* Quis, *& à quo.* Bart. *ibid.* Salicet *in l. A iudice. ver. Quæro ad declarationem. C.* De *iud.* Ias. *ibid. num.* 8. Felin. *in Cap. Causam matrimonij, num.* 7. De *offic. deleg.* Castrent. *in l.* 2. *ff.* De *offic. eius.* Cum ergo sit delegatus ad vniuersitatem causarũ poterit huiusmodi licentiam concedere. Præsertim quia æquiparatur Ordinario, vt tradunt Glos. *in Cap. Statutum. §. Insuper* verbo. *Moderatus. De rescript. in* 6. Item Glos. *ciuil. in l. A iudice. in fine. C. De iudic.* Ias. *ibid. num.* 8. Bald. *in l. Si vt proponis.* ver. *Quid si delegatus. ff.* Quomodo, *& quau. iud.* Felin. *in Cap. Causam. num.* 7. *De offic. deleg.* Cephal. *consil.* 359. *num.* 21 *lib.* 3. Menoch, *de arbitrar. quæst.* 66. *num.* 3 *lib.* 1. Vantius

de

de Nullit. Tit. *de nullit. iurisd. nu.* 178. Imo Glos. *in dict. cap. Statutum* loco cit. dicit, quod delegati ad vniuersitatem causarum est idem Concistorium cum Ordinario, pro quo allegat Cap. *Romana.* De *appellat.* & subdit, quod sit Ordinarius remittens se ad Cap. *Licet.* De *offic. Vicar.*

5. Nec obstat, quod appellatione Vicarii veniat Vicarius Generalis. Quia quando Concil. requirit licentiam Episcopi, aut eius Vicarii, loquitur secundum subiectam materiam. Verba enim accipienda sunt secundum subiectam materiam *l. Cum pater. §. Donatum. ff.* De *legat.* 2. & *l. Ex conducto. §. Si vno. ff. Locati* & *l. Fluminum. §. Hæc stipulatio. ff.* De *dam. infect.* & Cap. *Constitutus.* De *religios. domib.* Vnde Concil. appellatione Vicarij debet, intelligere de eo, qui gerit vicem Episcopi in ordine ad professuram, atque adeo de Vicario Monialium, quando professura est Monialis.

6. Ex quibus deducitur, quod si Vicarius Monialium concedat publicè, & palam huiusmodi licentiam, debet præsumi valida, nam saltem præsumitur habere mandatum ab Episcopo iuxta ea, quæ tradunt, Mohed. *decis.* 22. *num.* 5. *De preben.* Rota *decis.* 1. *in fine. De offic. Vicar. in Nouis.* & *decis.* 598. *num.* 10. *par.* 1. *Diuers.*

An si donatio Nouitij sit nulla, Monasterium adhuc retineat donata. Quæst. 36.

SVMMA.

1 *Monasterium non potest retinere bona, à quibus Nouitius profitendo cadit.*

2 *Bona nulliter à Nouitio donata Monasterio, sequuta professione fiunt ipsius.*

Donatio nulla non abdicat dominium à donante.

3 *Nulliter donata per professionem alio titulo transeunt in Monasterium.*

4 *Donata nulliter tertio à profitente, fiunt Religionii.*

5 *Quamuis donatio ostendat animum contrarium in profitente.*

Efficax intentio dedicandi seipsum Religioni præualet intentioni donationis, quæ fuit nulla.

Etiam si ignoretur nullitas.

1 Donatio facta Monasterio à Nouitio potest esse nulla, vel quia Nouitius non potuerit disponere liberè de bonis donatis. Vel quia, licet potuerit liberè disponere, non disposuerit sufficienter, vel ex defectu alicuius solemnitatis, vel ex aliquo alio capite. Si primo modo fuit nulla, videndum est, an pertineant bona donata ad Nouitium, an verò profitendo ab ijs cadat. Si enim profitendo ab ijs cadit, certum est, non posse retineri à Monasterio, quia nec ratione donationis, nec alio modo ad ipsum perueniunt. Vnde remanet difficultas, quando donatio est de ijs, de quibus Nouitius potest disponere.

2. Dicendum est. *Quamuis donatio Nouitij facta Monasterio sit nulla, adhuc bona donata sequuta professione fiunt Monasterij.* Ratio est. Quia, licet non perueniant ad ipsum in virtute donationis, perueniunt tamen ex alio titulo. Cum enim donatio sit nulla, non abdicat dominium à donante, nec aliquem sortitur effectum *l. Non putauit. §. Non quæuis ff.* De *bonor. possess. contra tab.* & *l. Si aut nullum.* C. De *legit. hæred.* & *l. Nulla. ff.* De *auctor. tut.* & Cap. *Illud. De iurepatron.* & notant communiter Doctores. Cotta *in Memorabil.* verbo *Nullus.* Surd. *decis.* 40. *num.* 8. Cassodor. *decis.* 6. *num.* 1. De *preben.* Rota *coram Ludouisio decis.* 496. *num.* 9. & *decis.* 745. *num.* 8. coram Merlino, vbi in specie de donat.

3 Cum ergo dominium eorum, quæ Nouitius nulliter Monasterio donauit, remaneat apud eundem Nouitium, dum per professionem omnia sua bona, & iura transfert in Monasterium, transfert etiã, quę aliàs inualidè donauerat, & ex hoc alio titulo fiunt hæc eadem bona Monasterij iuxta Authent. *Ingressi.* C. De *sacrosanct. Eccles.* Ias. *ibid. num.* 2. & Doctores communiter. Vnde sicuti stante validitate donationis neque adhuc bona donata transirent in Monasterium, nisi donatio confirmata fuisset professione, ita stante inua-

inualiditate donationis, operatur professio se sola, quod aliàs simul cum donatione fuisset operata.

4. Ex quibus deducitur, quod, si donatio non sit facta in fauorem Religionis, sed tertiæ personæ, & sit nulla, adhuc sequente professione illa bona transirent ad Monasterium. Nam adhuc professio sortitur suum effectum dedicandi Deo, & religioni non solum personam, sed etiam ipsius bona, & iura iuxta dic. Authen. *Ingressi*. C. De Sacrosanc. Eccles. Et ideo cum bona donata ob nullitatem donationis remaneant apud donantem, transeunt consequenter ad personam in potestatem Monasterij.

5. Nec obstat, quod ex illa donatione, quamtumuis nulla, colligatur animus profitentis non transferendi in Monasterium, quæ donauerat iuxta *l. Legatum. §. fin. ff. De adim. leg. & l. fin. ff.* De *reb. eor. qui.* & notant Alexan. *consil. 45, num. 7, lib. 1.* Cephal. *consil. 312. nu. 113. vol. 3.* Dec. *consil. 3. num. 36. vol. 1.* Quia non obstante hac intentione, adhuc bona transibunt in Monasterium. Nam intentio donantis non potuit sortiri effectum ob nullitatem donationis, & ideo bona donata remanent sub dominio ipsius: vnde cum in professione efficaciter dedicet se ipsum, & sua Deo, & Religioni, ex vi huius efficacis intentionis transferuntur in Monasterium non secus, ac si non præcessisset donatio aliqua. Et hoc verum est, etiam si tempore professionis non haberet notitiam nullitatis donationis: quia translatio horum bonorum in Monasterium consequitur ad translationem personæ, quæ trahit secum omnia bona, & iura ex natura sua, & ideo non est necessaria in profitente specialis voluntas transferendi hæc bona, sed sufficit, si intendat transferre propriam personam.

An valeat donatio omissis solemnitatibus iuris ciuilis facta intuitu ingressus in Religionem. Quæst. 37.

S V M M A.

1 *Donatio facta Religioni intuitu sequuturæ professionis valet sine solemnitate iuris ciuilis. Seruata tamen forma Concil. Trident.*
2 *Donatio inter viuos intuitu ingressus Religionis valet sine solemnitate iuris ciuilis.*
Verbum Liberum est, *quid importet.*
Clausula Quo modo voluerit *remouet solemnitatem legis.*
3 *Dispositio sine solemnitate iuris ciuilis est nulla, licet intuitu ingrediendi Religionem.*
In subiectione ad leges attenditur status præsens.
4 *Dispositio nouitij valet sine solemnitate iuris ciuilis.*
5 *Nouitius est persona ecclesiastica.*
6 *Nouitij non possunt disponere de rebus suis, nisi intra duos menses proximos professioni.*
7 *Quomodo liberum sit professuris disponere de proprijs bonis.*
8 *Professuri vti possunt bonis suis, quomodo voluerint, & cur.*

1 Donatio fieri potest contemplatione ingressus in Religionem vel ad fauorem eiusdem Religionis, vel ad fauorem tertiæ personę. Rursus si fiat ad fauorem Religionis, vel potest esse donatio inter viuentes, ita vt statim sortiatur suum effectum: vel potest esse donatio quasi causa mortis, ita vt nō sortiatur effectum, nisi sequuta professione. Si hoc posteriori modo fiat ad fauorem Religionis, certum est, valere, etiam si careat solemnitatibus iuris ciuilis, vt in specie tradunt Lappus *allegat. 25. num. 3.* Mandos. *ibid. in Addit.* Natta *consil. 180, num. 7. vol. 1.* & à fortiori ij, qui hoc ipsum tradunt etiam de donatione ad fauorem tertiæ personæ, quia in hac dispositione disponitur id, quod secum est allatura professio, etiam si nō præcederet donatio, nempe translationem bonorum in Monasterium. Oportet tamen, quod in ipsa seruentur solemnitates Concil. Trident. *sess. 25. cap. 16. De regularib.* quia præscribuntur pro spoliatione propriorum bonorum intuitu professionis. Vnde difficultas est, quando donatio est ad fauorem tertiæ personæ, aut etiam ad fauorem Religionis inter viuos.

2 Quod autem non requirantur solemnitates iuris ciuilis, non solum, quando nouitius iam effectus disponit, sed neque etiam, quando antequam indua-

tur

tur habitu nouitiorum disponit intuitu ingrediendi religionem, tradit Sanchez *lib. 7. sum. cap. 6. num.* 19. qui alios citat, qui tamen loquuntur de eo, qui disponit de rebus suis intuitu ingressus Religionis, per ingressum autem religionis intelligũt professionem, quia intelligunt de ingressu, quo quis se Deo dicat. Prob. ex Cap. *De bis. in fine.* De *sepult.* vbi de volentibus trãsire ad loca religiosa dicitur. *Liberum est eis, tunc bona sua, non solum religiosis, sed etiam quibusuis priuatis conferre personis.* Verbum autem, *Liberum est*, importat absque alicuius licentia, & auctoritate, vt notant Glos. *in Clemen. 2.* verbo *Liberè.* De *iurepatron.* Imola *ibid. num.* 13. Cardin. *§. Et vt facilius. num.* 2. & rursus Glos. *in Clemen. fin. verbo.* Liberè. *De ætat. & qualis.* vbi etiam Cardin. *num.* 2. Alexan. *in l. Si mihi, & Titio. num.* 1. *ff.* De *verbor. obligat.* Secundo. Quia in *§. Illud quoque.* Authen. *De Monach.* Volentibus ingredi Religionem conceditur, quomodo voluerint, vti bonis suis, quæ verba remouent solemnitatẽ legis. *l. 1. ff. De testam. milit.* & *l. 1. C. De sacrosanct. Eccles.* verbum autem, *vti,* extenditur ad omnem dispositionem. Et ratio tex. valet etiam quò ad minores, nempe quia per ingressum est abdicandum rerum dominium.

3 Verum absolutè tenendũ est. *Quod donatio, & omnis alia dispositio facta ab eo, qui vult suscipere religionis habitum, sit nulla, si fiat ante susceptionem habitus religionis, etiam si fiat intuitu ingressus in Religionẽ, non seruatis solemnitatibus iuris ciuilis.* An autem id locum habeat, si ad causas pias disponatur, pendet ex alio capite. Ita Cened. *quæst. prac. 6. numer.* 8. Sperel. *decis. 16. num.* 18. Rota *coram Durano decis. 121. num.* 41. Et ex eo concluditur, quod ad videndum, an, & quibus legibus, & statutis quis obligetur, inspiciendus est status, in quo quis tunc reperitur iuxta *l. 2. ff. De in diẽ adiec.* vbi. Glos. & obseruãt Bald. *in l. Iulianus. ff.* De *cond. indeb.* Castr. *cons.* 433. *n.* 3. *vol.* 1. Rot. *dec.* 125. *n.* 49. *pa.* 5 *Rec.* Qui autem nondum induit habitum Nouitiorũ, est in statu laicali, & quamuis disponat intuitu suscipiendi habitum, nondum tamen exiuit è statu laicali, & proinde in disponendis de propriis rebus subditur legibus, & statutis laicalibus, atque adeo solemnitatibus iuris ciuilis.

4 Si autem donatio fiat à Nouitio iã induto habitu religionis intuitu professionis emittendæ, etiam si sit in fauorem tertiæ personæ, valida est non seruatis solemnitatibus iuris ciuilis. Ita Abbas *in Cap. In præsentia. nu.* 54. De *probat.* Ancharan. *consil.* 69. *num.* 7. Lamberteng. *de Contract. glos.* 2. *num.* 62. Carpan. *ad Statuta Mediolan. cap.* 328. *num.* 34. Rosel. *verbo.* Legare. *num.* 17. Tabiena. *verbo.* Minor. *n.* 3. Angel. *num.* 2. Armilla *in fine.* Syluester *item in fine.* Lopez *de Contrac. cap.* 39. *quæst.* 3. *not.* 5. Picus *ad Statuta Vrbis. cap.* 151. *glos.* 2. *n.* 30 Beroius *in Cap. In præsentia. num.* 155. De *probat.* Dec. *consil.* 31. *num.* 3. Simoncel. *De Decr. lib.* 1. *tit.* 2. *Inspect.* 2. *§.* 2. & *lib.* 3. *tit.* 1. *inspect.* 14. *num.* 97. Manent. *consil.* 58. *n.* 1. Amatus *decis. Mareb.* 46. *n.* 22. Rouit. *cons.* 27. *num.* 6. *lib.* 2. Carena *resol.* 156. *num.* 10. Sperel. *decis.* 16. *num.* 12. Simon de Prætis *consil.* 72. *num.* 8. & passim Rota, vt coram Buratto. *decis.* 461. *per totam.* & corã Durano *decis.* 121. *num.* 37. & coram Eminentis. Otthobono *decis.* 10. *num.* 48. & in *Romana donationis* 3. *Iunij* 1641. *§. Fuit etiam multipl citet.* coram Roias. *& in Roman a successionis de Comitibus.* 15. *Ianuarij.* 1642. *§. Verum Domini.* coram Decano & *in Romana fideicom de Cosciarijs.* 16. *Martiis.* 16-1648. coram Eminentiss. Corrado, & in *Ariminensi manutentionis* 13. *Ianuar.* 1653. coram Peutingero.

5 Ratio desumitur ex eodem principio, quod sit attendendus status, in quo disponens reperitur ad videndum, quibus legibus teneatur, vt dictum est *nu.* 3. Nouitius autem, quamuis sit tantum in via ad Religionem, reputatur tamen pro persona ecclesiastica, & constituta in statu ecclesiastico iuxta Cap. *Religioso. §. 1.* De *sentent. excommunicat. in* 6. & iuxta ea, quæ tradunt. Dec *consil.* 31. *num.* 3. Angel. *in l.* 1. *ff.* De *pœn.* Ancharan. *consil* 69. *num.* 7. Ias. *in Authen.* Si qua mulier. *circa fin.* Federic. de Senis *consil.* 32. *num.* 9. Geminian. *in Cap. Religioso.* De *sentent. excom. in* 6. vbi & cęteri Canonistæ, Dec. *in Cap. In præsentia. num.* 286. De *probat.* Franch. *in Cap.* Be-

nefic.

nesic. De *regul. iur.* in 6. Spinus *in Specul. testamen. glos.* 12. *num.* 59. Tiraquel. *de Retract. consanguinit.* §. 1. *glos.* 8. *num.* 2. alios citans. Tiber. Decian. *tract. crimin. cap.* 9. *num.* 24. *lib.* 4. *tom.* 1. Guttierez *quæst. canon. cap.* 1. *num.* 107. *lib.* 2. Marta alios citans. *De iurisdict. par.* 4. *cap.* 121. *nu.* 24. Farinac. cum aliis. *in Praxi Crimin. quæst.* 8. *num.* 46. *ampliat.* 16. Rodriquez *quæst. regul.* 2. *ar.* 10. *to.* 2 Caualcan. *decis.* 10. *nu.* 537. *par.* 5. Molina *de iust. & iure. tom.* 1. *disp.* 139. ver. *Nouitij aute.* Mastril. *decis.* 190. *num.* 167. Ceual. *de Cognit. per viam violent. quæst.* 104. Cened. *quæst. pract.* 6. *n.* 13. Zech. *de repub. Eccles. tit. de Reg. cap.* 3. *numer.* 9. Berthachin. *de Gabel. par.* 7. *nu.* 56. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 10. *num.* 10. Sarmien. *Select. interpret. cap.* 5. *num.* 9. ver. *Ex supradict. lib.* 1. Bobudil. *in Polit. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 17. Nauar. *consil.* 5. *de foro compet. lib.* 2. *tom.* 1. Roder. Suar. *allegat.* 20. *num.* 29. Si ergo Nouitii sunt intra statum Ecclesiasticum, & in ordine personarum ecclesiasticarum, consequenter nō tenentur regulare suas dispositiones secundum solemnitates iuris ciuilis, & ideo iis deficientibus, adhuc validæ sunt.

6 Est tamen aduertendum, quod cū per mutationem status de laicali in ecclesiasticum subtrahantur iurisdictioni laicali, legibus, statutis ipsius, subiiciuntur tamen iurisdictioni ecclesiasticæ, cui subiicitur status ipse ecclesiasticus, & proinde in suis dispositionibus subiiciuntur solemnitatibus iuris ecclesiastici; & ideo non poterunt de rebus propriis disponere intra annum Nouitiatus, nisi intra duos vltimos menses anni probationis, sicut disponit Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 16. *de Regul.* aliàs dispositio erit nulla, cum Concil. adhibeat Decretum irritans, etiam si firmaretur iuramento, & renunciaretur fauori huius dispositionis.

7 Ad 1. resp. Tex. illum Cap. *De his. De sepul.* loqui de iis, qui cum effectu fiūt Religiosi abdicantibus à se dominiū propriorum bonorum; quòd notat Glos. *ibid.* verbo. *Transtulerint.* interpretans. *Se & sua reddendo*, non autē, quadrat illis, qui solum cogitant suscipere habitū religionis, & ingredi Nouitiatū. Et de illis dicit, quod ipsis *liberum est*, disponere, prout voluerint de suis bonis. Dicitur autem liberum esse secundum subiectam materiam, secundum quam verba accipienda sunt. Subiecta autem materia erat, an tenerentur exhibere aliquid de propriis bonis Ecclesiæ, à qua receperāt sacramenta, & negatiuè respondet, sed liberum iis esse bona sua conferre tàm Religiosis, quàm priuatis. Vnde *Liberum est*, significat, quod habeant liberam electionem eorum, quibus conferant propria bona, nō autem significat libertatem quò ad modum conferendi, ita vt non debeant seruare solemnitates iuris. Ex quibus etiam cōstat, quod loquatur de illa distributione bonorum, qua facta statim sequebatur religiosa professio.

8 Ad 1. Tex. §. *Illud.* Authen. *De Monachis* disponere de iis, qui non intuitu suscipiendi habitum Nouitiorum, sed intuitu professionis religiosæ disponunt de propriis bonis, & his conceditur iis vti, quomodo voluerint, quod apertè declarat ratio, quam reddit tex. nimirum, quia per ingressum mox sequuturum est abdicandum bonorum dominium; non abdicatur autem per ingressum in nouitiatum, sed solum per professionem, & ideo loquitur tantum de ingressuris per professionem. Deinde hæc quoque dispositio, quę concedit ingressuris religionem vti bonis suis, quo modo voluerint, quatenus dat liberam facultatem, debet accipi secundum subiectam materiam, quod scilicet ad sit libera facultas eligendi personas, & loca, quibus propria bona relinquantur; non autem quò ad seruandas, vel nō seruandas leges quò ad modum disponendi, nam libertas concessa intelligitur semper secundum subiectam materiam. Et ideo verba, ista, *Liberum est. Quomodo voluerit*, & alia huiusmodi, non liberāt à solemnitatibus iuris seruandis, nisi ipsæ sint subiecta materia. Deinde certum est, quod his temporibus non adest ista libertas; nam ingressurus Religionem, quandiū est in statu laicali, subest solemnitatibus iuris ciuilis. Quando verò est Nouitius, solemnitatibus Concil. Trident.

An

An cæcus dispensari possit, vt Ordinetur sacerdos ad effectum audiendi confessiones. Quæst. 38.

SVMMA.

1 *Cæcus est irregularis.*
Sacerdos cæcus quas functiones possit exercere
2 *Cæcus dispensari potest, vt ordinetur sacerdos in ordine ad confessiones audiendas.*
3 *Irregularitas ex cæcitate est dispensabilis*
4 *Cæcus non est omnino inhabilis ad celebrandum.*
Est habilis pro confessionibus audiendis.
Potestas audiendi confessiones est diuersa à potestate offerendi sacrificium.
5 *Ordinatio sacerdotalis habet locum, si aliquis actus ipsius sit possibilis*
Introductum ob plures fines habet locum, si vnus subsistat.

1 CVm cœcus sit irregularis ex defectu corporis ob inhabilitatẽ ad actum saderdotalem celebrationis missæ iuxta Cap. 1. *Dist.* 49. & *can.* 77. Apostol. E contra verò, si iam ordinatus sacerdos fiat cœcus, possit exercere illas sacerdotales functiones, quæ non indigent visu, vt audire confessiones iuxta Cap. *Cũ percussio* 7. *Quæst.* 1. & Cap. 2. *De Cler. ægrotant.* ibi. *Ipsum autem cæteris sacerdotalibus officijs fungi minimè prohibemus*, & obseruant Innocent. *in* Cap. 1. *De corpor. vitiat.* Abbas, & cœteri *Doct. ibid.* & *in* Cap. 2. De *cler. ægrotant.* Rosel. *verbo.* Vitiatus. *init.* Maiol. *de irregular. cap.* 20. ver. *Cœcum fieri. lib.* 1, Suar. *disp.* 51. *de censur. sect.* 2. *num.* 13. Gibal. *de irregularit. cap.* 3. *quæst.* 2. *consect.* 1. *num.* 9. ver. *Primo itaque.* Dubium remanet, an possit dispensari super hac irregularitate ex cœcitate, vt ordinetur sacerdos in ordine ad exercendas functiones Sacerdotales, quæ non requirunt sensum visus.

2 Dicendum est. *Irregularem ex cæcitate dispensari posse, vt ordinetur sacerdos in ordine ad audiendas confessiones.* Ita videtur sentire Suarez *disp.* 51. *de censur. sect.* 2. *n.* 12. in fine. dum ait, quod seclusa irregularitate posset suscipi Ordo sacerdotalis saltem propter alterum actum, nempe audiendi confessiones. Hoc ipsum etiam tenere debent ii, qui volunt summum Pontificem dispensare posse, quod sacerdos cœcus cœlebret missam, vt Sotus *in* 4. *dist.* 13. *qu.* 1. *ar.* 2. *ad* 3. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 8. *num.* 2. *Littera N*, Giballin. *de irregul. cap.* 3. *quæst.* 2. *consect.* 1. *num.* 9. ver. *Primo itaque.* Imo Sotus asserit, se vidisse cœcũ, qui ex dispensatione celebraret. Volunt tamen, quod in tali casu debeat assistere alius sacerdos.

3 Ratio est. Quia totũ impedimentum, ob quod non possit cœcus ordinari sacerdos, est, quia est irregularis ratione cœcitatis. Ergo si aliud non obstat, poterit ordinari ex dispensatione. Quia irregularitas est impedimentum canonicum inductum à lege positiua, super qua potest Põtifex dispensare, sicùt dispensare potest super cœteris irregularitatibus. Sicut enim lex tolli omnino potest ab eo, à quo est posita, ita etiam potest ab eodem super ipsa dispensari.

4 Dices. Cœcitatem importare inhabilitatem ex natura rei, quia reddit inhabilem ad Officium sacerdotis, & Canones hanc inhabilitatem agnouisse, & ideo Põtificem non posse super ipsa dispensare. Verum hoc dici non potest, quia cœcus non est omnino inhabilis ad celebrãdam missam, quia potest memoriter eam tenere, potest tactu, & odoratu percipere præsentiam materiæ consecrandæ, & quò ad cœtera coadiuuari potest à sacerdote assistente. Deinde, quamuis inhabilis sit ad celebrandam missam, non est tamen inhabilis, ad exercendum actum absoluendi à peccatis, qui similiter est actus principalis officii sacerdotalis, et de in ordinatione sacerdotis speciali modo, & seorsim exprimitur hæc potestas, imo etiam Christus hanc potestatem dedit discipulis seorsim à potestate offerendi sacrificiũ, quando eis dixit Io. 20. & Matth. 16. *Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*, vt declarat Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 6. Ocult.

5 Hic autem actus sufficit, vt possit

habere

M.

habere locum ordinatio in sacerdotem, quia cum sit introducta ob plures actus sacerdotales exercendos, sufficit, quod aliquis ipsorum subsistat, quia quod est introductum ob plures fines, non desinit habere locum, quamdiù aliquis ex ipsis subsistit iuxta §. *Affinitas*. Instit. *De nupt*. & *l. Si non lex Aelia*. *ff*. De *hered. instit*. & *l. Liberorum*. §. *Notatur*. *ff*. De *his, qui not. infamia*. & *l. Si quis ad exhibend. ff*. De *except. rei iudic*. & obseruant Bald. & Imola *in dict. l. Si non lex Aelia*. Bart. *in l*. 1. *ff*. Soluto *matrimon*. Alexan. *ibid*. Hartman. Pist. *quaest*. 15. *num*. 13. *lib*. 1. Laurent. Sylua *consil*. 25. *num*. 29. *vol*. 1. Hyppolit. Riminal. *cons*. 259 *num*. 27. *vol*. 3. Iacob. Riminal. *consil*. 580. *nu*. 13. Tiraquel. *tract. cessante causa*. *limit*. 22. vbi latè. Roman. *consil*. 497. *in fine*. Angel. *in* §. *Sacrum*. Instit. *De nupt* Rota *decis*. 587. *nu*. 7. *par*. 1. *Recent*. & *decis*. 733. *num*. 8. *par*. 2. *Recent*.

An Religiosus laborans auditu eligi possit in Generalem, aut ad alia Officia. Quaest. 39.

S V M M A.

1. *Non potest esse tutor, qui vtiliter dari nō potest.*
2. *Surdaster potest eligi ad gradus Religionis etiā Generalatum.*
   Minus audiens potest esse tutor.
3. *Surditas, nisi sit totalis, non reddit inhabilem.*
4. *Non impeditur quis, quando potest tolli impedimentum.*
5. *Surdus omninò, licet nutibus &c. intelligat, non potest eligi ad gradus religionis.*
   Est inhabilis ad ea, quae per auditum exercentur.

1 SVpponit casus, quod nō sit prorsus surdus, sed tantum laboret auditu, ita vt difficilè audiat. Et negatiuè videtur resoluendum. Quia Religiosi eliguntur ad huiusmodi gradus, & officia propter vtilitatem Religionis, ita vt administratio ipsorū vtilis sit. Hoc autem non videtur habere locum, quando quis cum difficultate audit; seu est surdaster, quia difficultas audiendi impedit tractationem negociorum. Vnde *l. penul. ff*. De *legit. tut*. statuitur, quod non possit esse tutor, qui vtiliter dari non potest.

2 Tenendum tamen, *Quod possit eligi ad omnes gradus, & officia, etiam generalatus*. Ita Nauar. *consil*. 7. *nu*. 3. De *corpore vitiat*. Maiol. *lib*. 1. *De irregular. cap*. 25. *n*. 5. Sayr. *lib*. 6. *De censur. cap*. 8. *num*. 17. Peirin. *de Praelato relig: quaest*. 2. *cap*. 4. *numer*. 20. & desumitur ex iis quoque Doctoribus, qui volunt, surdastros, seu difficilè audientes eligi posse in tutores, Ita Azo *in sum. Tit. De tut. testamen. nu*. 11. Gutierez *de Tutel. par*. 1. *cap*. 7. *num*. 12. Molina *de iust. & iur. tom*. 1. *tract*. 2. *disp*. 221. *nume*. 3. *ver*. *Intelligendum tamen est*: alter Molina *lib*. 1. *de primogen. cap*. 13. *num*. 19. Carpius *de Exequutor. testamen. lib*. 1. *cap*. 14. *num*. 8. Et colligitur ex *l. fin. ff*. De *legit. tut*. Cum enim ius statuat, quod surdus non possit esse tutor, vt *in l. penul. eod. tit*. Subdit limitationem huius dispositionis in dic. *l. fin*. Paulus iuris consul. ad verbis, *Minus autem audiens potest*. Est autem eadem ratio de officiis, & gradibus etiam Generalatus, ac de tutore.

3 Vnde ex dicta l. colligitur etiam ratio. Quando surditas reddit inhabilem ad aliquem actum, non reddit inhabilem, nisi sit plena surditas, & totalis, vt habetur ex dict. *l. fin*. vnde adhuc est habilis, etiā si sit parum audiens, vt ait Glos. *ibid*. Et ratio est. Quia habilitas non excluditur, nisi per priuationē totalem oppositā, quādiù enim remanet aliquis gradus habilitatis, remanet forma habilitatis; & quandiu remanet forma, non potest dici inhabilis. Quandiù autem quis aliquo pacto audit, sicut non est priuatus totaliter auditu, ita nec etiam habilitate, quam tribuit auditus: & proinde illa difficultas in audiendo non impedit, quin sit eligibilis ad ea munera, ad quae aliàs eligi posset.

4 Confir. Non dicitur inhabilis ad aliquod munus exequendum, qui illud praestare potest, licet cum aliqua difficultate, quam tamen possit vincere, nam eò ipso, quod vincere potest, est in sua potestate exequi: nec impeditur, cum possit tollere impedimentum. *l. Qui potest. ff*. De

De *reg.iur.* & notant Felin. *in Cap. Extrāsmissa.* ver. *Pro tanto.* De *præscrip.* Dec. *in Cap. Cum inter nu.*48. ver. *Prædicta conclusio.* De *excep.* Socin. iun. *consil.* 117. *num.* 6. ver. *Verum hoc. vol.* 2, Paris. *consil.* 44. *nu.* 2. *vol.* 1. Cum ergo possit superari difficultas audiendi curando, quod loquentes altiori voce loquantur, non præstabit electioni impedimentum, nec inducet inhabilitatem.

5 An autem idem dicendum sit de surdo omnino, qui tamen ex nutibus, aut motu labiorum percipit loquentes, negatiuè resoluendum est, vt in simili resoluunt etiam Bart. *in l.* 1. *§. fin. ff.* De *tutel.* Gutierez *de tutel. par.* 1. *cap.* 7. *nu.* 11. Piagius *eod. tract. cap.* 7. *num.* 11. Nam eò ipso, quod caret sensu auditus, est inhabilis ad functionem talis sensus, ita etiam ad ea, quæ per eumdem sensum exercenda sunt. Nec iuuat, quod alio modo percipere possit loquentes, quia non percipiet, nisi in rebus ordinariis, de quibus solet haberi loquutio, non autem in negotiis extraordinariis, quæ inducunt extraordinarias circumstātias, quas singulas necessarinm est percipere, & ponderare, quod sufficit, vt quis reddatur inhabilis, vt eligatur ad gradus, & dignitates, cum his sit semper annexa tractatio grauium negociorum.

An Superiores Religionum, qui neque prima tonsura initiantur, possint in suos subditos ferre censuras. Quæst. 40.

S V M M A.

1 *Potestas ferendi censuras non potest conuenire laicis*
2 *Superiores Religiosi, licet non initiati prima tonsura possunt ferre censuras.*
Superiores Religiosi tractant ecclesiastica negocia.
3 *Sunt personæ Ecclesiasticæ.*
Gaudent priuilegio Canonis, & fori.
4 *Status religiosus, & prima tonsura æquipollent quò ad capacitatem ferendi censuras.*
5 *Potestas ferendi censuras sequitur iurisdictionem fori externi.*
6 *Abbatissa non potest ferre censuras ratione sexus.*
7 *Prælati indocti peccant ferendo censuras sine consilio Doctorum.*
8 *Prælati Religionum exemptarum possunt ferre censuras.*

1 Ratio dubitandi oritur ex eo, quod potestas ferendi censuras non potest conuenire laicis, nec secundum cursum Regularem Ecclesiæ iis committi, vt docent communiter Doctores ex eo, quod non possint se immiscere rebus Ecclesiasticis, vt desumitur ex Cap. 2. *De iudic.* & Cap. *Ecclesia.* De *constit.* & Cap. *Iudicatum. Dist.* 89. & Cap. *In noua.* 16. *Quæst.* 7 Cum igitur dicti Religiosi non suscipiant Ordines, neq. etiam primam tonsuram, videntur etiam eorumdem Superiores incapaces potestatis ferendi censuras.

2 Tenendum tamen est. *Quod dicti Superiores sunt capaces potestatis ferendi censuras; & proinde ferre possint in proprios subditos.* Ratio est. Quia in tantum Laici sūt incapaces potestatis ferendi censuras, in quantum non possunt tractare res ecclesiasticas, nec iis se immiscere, vt cōstat ex citat. textib. Prædicti autem superiores de facto tractant res ecclesiasticas, quia habent regimen suorum Religiosorum, & tractāt negocia cōcernentia Religionem, quæ sunt negocia ecclesiastica: & proinde cessat ratio, quod non possint se immiscere negociis ecclesiasticis, & ob quam sint incapaces potestatis ferendi censuras.

3 Et ratio à priori est. Quia sunt personæ Deo dicatæ, & Ecclesiasticæ non secus, ac sint Clerici. Sicut enim tonsura dedicat Deo Clericos, & facit personas ecclesiasticas: ita professio religiosa dedicat Deo profitentes, & facit personas ecclesiasticas; imo meliori modo, quia non possunt recedere à statu ecclesiastico, & religioso, sicut possunt recedere Clerici. Et proinde gaudent priuilegiis Clericorum fori, & Canonis, vt etiam de Conuersis constat ex Cap. Non dubium. De *sentent. excommunicat.* Et esse personas ecclesiasticas religiosos cuiuscunque Religionis, etiam Conuersos, notant Glos. *in dict. Cap. Non dubium.* verbo *Religionis.* Felin. *n.* 1. Duen. *Reg.*

Regul. 99. ampliat. 3. & Regul. 100. ampliat. 5. Syluest. verbo. Clericus num. 1.

4 Si ergo tonsura facit clericos capaces potestatis ferendi censuras ex eo, quod eos reddit personas ecclesiasticas Deo dicatas. Hoc ipsum quoque præstabit professio religiosa, cum similiter constituat religiosos in ordine ecclesiastico æquipollenter ad Clericatum, cum in ordine ad potestatem ferendi censuras non referat, quod quis sit capax potius ex clericatu, quàm ex statu religioso, cum quò ad hoc æquipolleant. l. 3. C. De instit. & substit. & l. fin. C. De donat. quæ sub modo fiunt. & l. Mulier. ff. Ad Trebel. Et ideo Superiores prædicti tanquam capaces fruentur potestate ferendi censuras, sicut fruuntur Superiores aliarum Religionum.

5 Accedit etiam, quod exercent iurisdictionẽ in proprios subditos tanquam ipsorum Prælati, ita vt subditi non alium superiorem agnoscant præter suos Prælatos, & Summũ Pontificem, cui tanquam exempti immediatè subiiciuntur. Vnde necessarium est, quod habeant congruam potestatem coercitiuam, quæ sine potestate ferendi censuras valde debilis, & imperfecta esset. Cum ergo sit ipsis concessa iurisdictio in proprios subditos, & vis etiam coercitiua, debuit etiam concedi potestas ferendi censuras. l. 2. ff. De iurisdict. om. iud. & l. Quoties ff. De iudic. & l. Legatis. ff. De adimen. leg. & l. 1. C. De ord. iud.

6. Solum obstare videtur. Quod Abbatissa, licet sit persona ecclesiastica, sicut sunt omnes Moniales Cap. De Monialibus. De sentent. excommunicat. non tamen potest ferre censuras in suas subditas, vt docent communiter cum Glos. in Cap. Dilecta. verbo. Iurisdictionem. De maior. & obed. & in Cap. De monialibus. verbo. Per Episcopum. De sentent. excommunicat. Vnde videtur, quod neque Superiores prædictæ Religionis ferre possint censuras, licet sint personæ ecclesiasticæ. Resp. tamen, esse diuersam rationem. Quia Abbatissæ obstat sexus, quæ reddit ipsam incapacem iurisdictionis ecclesiasticæ; & proinde non habet supra proprias subditas iurisdictionem, sed tantũ potestatem dominatiuam œconomicam, sicut habent prædicti superiores.

7 Rursus obiici posset, quod tanquam indocti nesciunt naturam, & qualitatem censurarum, nec earumdem effectus, nec quando ferri possint, nec alia huiusmodi, quorum cognitio necessaria est ad exercendam hanc potestatem: vnde non potest ipsis esse concessa talis facultas, tanquam ea, qua vt plurimum abuterentur. Resp. Ex hoc etiam inferri posse, quod nõ habeant iurisdictionem in foro externo. Cum autem certum sit, quod habeant, & iurisdictioni sit annexa facultas ferendi censuras, solum sequitur, quod non debeant ea vti, nisi cum consilio alicuius docti viri, aut nisi sint sufficienter instructi, quomodo legitimè vti possint: & ideo, si vterentur absque debita instructione, aut consilio, peccarent grauiter, quia se exponerent periculo abutendi cum spirituali damno graui suorum subditorum.

8 Itaque concludendum est. Quod habeant facultatem ferendi censuras, sicut habent cœteri Prælati Religionum exemptarum, vt tradunt communiter ex Cap. Cum in Ecclesijs. De maior. et obed. Glos. ibid. verbo. Excommunicationis. Abbas. in Cap. Cum ab Ecclesiarum. nu. 10. De offic. Ordin. Alens. par. 4. quæst. 22. memb. 1. art 4. §. 2. Richard. in 4. dist. 18. ar. 4. qu. 1. Durand. quæst. 4. nu. 7. Sotus dist. 22. quæst. 2. ar. 1. §. Nomine autem Prælatorum. Nauar. Cap. 27. Manual. num. 5. Vgolin. de censur. tab. 1. cap. 2. §. 20. nu 1. Henriquez lib. 13. sum. cap. 24. num. 3.

An dispensationes matrimoniales expirent morte Pontificis concedentis. Q. 41.

S V M M A.

1 *Gratia commissa exequutori in fauorem tertij expirat re integra morte concedentis.*

2 *Gratia non mandata exequutioni ante mortem concedentis se habet, ac si non esset facta.*

3 *Dispensatio matrimonialis non mandata exequutioni expirat morte Pontificis. Mandatum expirat morte mandantis.*

4 *Dispensatio matrimonialis &c. secundũ alios*

F 2 non

Pasqualig. Quæst. Selectæ.

non expirat morte Pontificis.
5 *Si exequutor appoſuit manus, diſpenſatio non expirat morte concedentis.*
6 *Quid, ſi res ſit integra.*
Mandatum de faciendo continet gratiam factam.
7 *Diſpenſatio commiſſa exequutori eſt gratia facta.*
Gratia facta eſt exequutioni mandanda mortuo concedente.
8 *Gratia quando ſit facta.*
9 *Gratia eſt facienda, quando conceditur poteſtas pro ipſa.*
Gratia facienda habetur pro non facta morte concedentis.
10 *Mandatum acceſſorium gratiæ iam factæ nõ expirat morte concedentis.*
Gratia ſine exequutione adhuc eſt perfecta.
11 *Gratia facienda expirat morte concedentis, licet exequutor ſit neceſſarius.*
Vſus poteſtatis commiſſæ præcipi poteſt.

1 EAdẽ eſt ratio de cœteris diſpẽſationibus, & gratiis, quæ alicui exequutori committuntur, & ſuccedit mors concedentis, antequam ſint exequutioni mandatæ. Difficultas autem ex eo oritur, quod iſtæ diſpenſationes committuntur exequutoribus, nõ in ipſorum fauorem, ſed in fauorem tertię perſonæ; & ideo, cum non ſint exequutioni mandatæ, ſubintrat diſpoſitio Cap. *Si cui nulla. §. Secus, De prębendis in 6.* ibi. *Secus ſi ſuper prouiſione certę perſonæ facienda ſit data poteſtas eidem, non ob ſuam, ſed eius, cui prouideri mandatur gratiam, vel fauorem, illa quidem expirat omnino ſi concedens re integra moriatur.* Præſentes autem diſpẽſationes continent gratiam, non in fauorem exequutoris, ſed certæ perſonæ: & ideo re integra expitant morte concedentis.

2 Cũ ergo diſpenſatio ante mortem concedentis non ſit exequutioni mandata, ſe habet, ac ſi nunquam fuiſſet facta iuxta ea, quæ tradunt Bal. *in Cap. fin. n. 3. ver. Sed pone.* De conſtit. Dec. *in Cap. Relatum. num. 22.* ver. *Et iſta concluſio. De offic. Deleg.* Gabr. *concluſ. num. 7. De preben.* Rota coram Durano *Deciſ. 225. nu. 7.* Et proinde non poterit amplius exequutioni mandari.

3 Quod ergo expirent huiuſmodi diſpenſationes, ſi non mandentur exequutioni ante mortem Pontificis, tenent Nauar. *conſil. 38. in fine. De tempor. ord. lib. 1. 1. edit.* et *conſil. 3. in fin. De fil. præsbiteror.* & *Cap. 29. Manual. num. 253. ver. Nono.* Say *lib. 7. Theſauri cap. 14. num. 9.* Fragos. *De regim. Chriſt. Reipub. par. 2. lib. 1. diſp. 1. §. 11 nu. 259.* Suarez *lib. 8. de legib. cap. 31. n. 18* quatenus docet, facultatem datam delegato in fauorem tertii eſse gratiam faciendam, licet ei imponatur neceſsitas, ſeu pręceptum exequendi, ſeu diſpenſandi, & proinde expirare morte cõcedentis. Vgolin. *de irregularit. cap. 62. num. 6.* Et pro hac ſententia Boſsius citand. affert Sahagun. de Villeſante *in Cap. Relatum. num. 14. De offic. deleg.* et Garziam *par. 6. de benefic. cap. 2. num. 301. & 302.* Verum ibi tantum docet, quod gratia de prouiſione beneficii incerti eſt gratia facienda. Si verò ſit de beneficio certo pro certa perſona. *num. 300.* docet, eſse gratiam factam, et non expirare morte concedentis, vnde eſt pro oppoſita ſententia. Fundamentũ huius ſententiæ eſt præter allata. *num. 1. & 2.* Quia datur tantum commiſsio, et mandatum ad diſpenſandum. Mandatum autem ſpirat morte mandantis. *l. Mandatum. C. Mandati.* et *l. Et quia. ff. De iuris. om. iud.* et Cap. *Relatum. De offic. deleg.* vbi Gloſ. *verbo, Conteſtata.*

4 Nihilominus tamen magis communiter tenent, quod huiuſmodi diſpenſationes mortuo Põtifice poſſint exequutioni mandari. Ita Hieronim. Paulus *in Pract. Cancellar.* Tit. *Declarat. ſuper propon. ſeu vnuen. §. Præſtantiſſime Doctor.* Rebuſ. *De concord.* Tit. *De mand. Apoſt. §. 1. verbo. Sui Pontificatus. ver. Licet quidem.* Mandos. *ad Reg. 10. Cancell. de Annali poſſeſ. queſt. 2. num. 4.* Henriquez *lib. 12. ſum. cap. 2. num. 5.* & *cap. 3. num. vlt. in fine.* Rodriquez *queſt. Regul. 46. ar. 7. tom. 2.* Sâ *verbo* Diſpenſatio. *nu. 6.* Ledeſma *par. 1. ſum. tract. de Matrim. cap. 27. Concluſ. 2. in fine.* Sanchez *lib. 8. de matrim. diſp. 28. numer. 87.* Gutierez *canon. queſt. cap. 17. nu. 5. lib. 2.* Boſsius *de contract. matrim. cap. 5. num. 151.* Garzia *de Benefic. par. 6. cap. 2. num. 311.* in terminis diſpenſationum. Idem Fragos. fortè immemor illius, quod antea tradiderat, *ead. par. 2. de*

Regim.

Regim. Reip. Christ. lib. 4. disp. 10. §. 11. nu. 34. Themudus decis. 339. nu. 4. par. 3.

5 In hac difficultate est certū. Quod si exequutor principium dederit exequutioni, aut examinando testes, aut vocando, aut aliquo alio modo, non expirat gratia dispensationis, quia res nō est amplius integra, iuxta ea, quæ tradunt communiter Dominic. in cap. Si delegatus. num. 10. De offic. deleg. in 6. Francus. num. 4. Ias. in l. More. num. 15. ff. De iurisd. om. iud. Couarruu. lib. 3. Variar. cap. 15. num. 4. ver. Primum Lappus in Cap. Si cui nulla. numer. 4. ver. Sed vbi procedit. De preben. in 6. Io. Nicolaus Gimontens De grat. expect. cap. 3. num. 2. ver. Quantum autem, Staphil. De litt. Grat. Tit. Quib. mod. Litt. ad benef. expir. §. Dicendum est modo, num. 4. vet. Nam vt dict. Alphons. Sotus vulgo Glosator, ad Reg. 10. Cancel. ver. Et ratio est. Rota corā Guidobono decis. 29. & coram Veral. decis. 290. lib. 1. & coram Pennia decis. 249. nu. 3. Et habetur ex dic. Cap. Si delegatus. De offic. deleg in 6. & Cap. Si cui nulla. De preben. in 6. vbi gratia facienda expirat re integra. Si autem res non sit integra prorogatur iurisdictio, quia pars iam acquisiuit ius.

6 Verum, quamuis res sit integra, Adhuc huiusmodi dispensationes non expirant morte concedentis, sed possunt exequutioni mādari. Desumitur ex eod. Cap. Si cui nulla. §. Secus. De prebend. in 6. nam tunc solum gratia expirat morte concedentis, quando committitur concedenda, seu facienda, vt indicant illa verba, Si super prouisione certæ personæ facienda sit data potestas. Nam prouisio facienda non continet gratiam prouisionis factæ, sicut etiam potestas respicit gratiam faciendam, cum respiciat prouisionem faciendam. Et clarius ex Cap. Si super gratia. De offic. deleg. in 6. vbi statuitur, quod, Si super gratia cuiquam ab Apostolica Sede facta exequutores fuerint deputati, æquum esse censemus, vt sicut ipsa gratia (licet nondum sit in eius exequutione processum) morte non perimitur concedentis, sic nec etiam re integra perimatur exequutoribus data potestas. In huiusmodi autem dispensationibus non committitur alicui potestas dispensandi, sed eligitur exequutor, qui si preces veritati nitantur, mandet exequutioni dispensationem cōcessam, & proinde continent gratiam iam factam, & non faciendam. Vnde Hieronim. Paulus nu. 4. citat. habet, quod plures Doctores non aduertentes ad stylum Cancellariæ putant, mandata de faciendo, aut prouidendo, continere gratiam faciendam, & proinde non committi meram exequutionem, cum tamen contineant gratiam iam factam. Quia tunc solum gratia est facienda, quando conceditur facultas ad faciendum, & nullum ius est quæsitum parti. Quod non habet locum in dispensationibus matrimonialibus, & aliis huiusmodi, in quibus ante exequutionem tribuitur ius parti, vt constat ex solutione componendæ.

7 Rursus etiam. Quod huiusmodi dispensationes cōtineant gratiam factam, & non faciendam, ex eo constat, quia non committitur exequutori dispensatio, nā oporteret ad saluandam hāc commissionem, quod ei tribueretur facultas dispensandi: sed tantum exequutio dispensationis, si preces veritati nitantur: & proinde gratia non est facienda, sed vt iam facta exequenda, vt firmat Rota coram Pennia decis. 244. nu. 3. vnde subintrat communis regula, quod sit exequutioni mandanda sequuta morte concedentis, vt tradunt communiter Doctores in Cap. Si super gratia. De offic. deleg in 6. Monac. nu. 4. Geminian. n. 1. & 4. Io. Andr. n. 1. ver. In glos. secunda. Archidiacon. num. 1. Franch, num. 4. vet. Et intellige. Ancharan. num. 1. Aeneas de Falconib. tract. de reseruat. par. 2. quæst. 5. princip. nu. 4. Federic. de Senis, consil. 78. incipit. Casus est. Papa concessit. Rota decis. 349. aliàs 12. De offic. deleg. in nouis. & cœteri cum Glos. in Cap. Si cui nulla. verbo. Moriatur. De preben. in 6. vbi & cœteri Canonistæ.

8 Quod amplius confir. potest ex eo, quod gratia, quæ continetur in dispensatione, est certa, singularis, & determinata, & pro persona determinata. Hoc autē sufficit, vt gratia sit facta, & non facienda, quia stante tali determinatione, & singularitate est iam deducta in esse, & solū n pro complemēto requirit exequutionem.

Et ita loquentes de Beneficio, quando scilicet Papa mandat prouideri alicui certæ personæ de certo beneficio vacante, tradunt Hieron. Paulus *in Pract. Cancel.* Tit. *Declaratoria super proponente, seu vouente*, §. *Præstantissime Doctor.* Rebuf. *in Concord. Rub. De mandat. Apostol.* §. 1. ver. *Fuit pacificatus*, Anton. Gabr. *conclus.* 1. *nu.* 19. & 30. Tit. *De præben.* Milis *in Repertorio.* verbo, *Gratia facta. licet nond. exequu.* Mandos. *ad Reg.* 10. *Cancel. quæst.* 2. *num.* 4. Gutierez *canon. Quæst. cap.* 17. *nu.* 5. *lib.* 2. Henriquez *lib.* 14. *sum. cap.* 17. *num.* 7. Azeuedo *ad l.* 2. *num.* 4. *tit.* 7. *lib.* 5. *Recopilat.* Garzia *de Benefic. par.* 6. *cap.* 2. *nu.* 300.

9 Ex quibus soluta manent, quæ in oppositum allata sunt. Tex. enim. *Si cui nulla.* procedit de gratia facienda, nā procedit de potestate data alicui de prouidēdo certæ personæ de beneficio vacaturo, & ideo statuitur, quod re integra expirat morte concedentis. Quando autem dicitur, quod gratia nō exequutioni mādata sequuta morte concedentis se habet, ac si non fuisset facta, resp. Id esse verum, quando est gratia facienda: non autem, quando est gratia iam facta, quia, licet non sit exequutioni mandata, est tamen deducta ad esse, & ideo non potest non esse facta, sequente morte concedentis; imo adhuc trahit secum exequutionem, vt statuitur in Cap. *Si super gratia.* De *offic. deleg. in* 6.

10 Ad fundamentum oppositæ sententiæ. Resp. In dictis dispensationibus nō dari tantum mandatum ad dispensandum, sed concedi gratiam dispensationis, vt constat ex dictis, & dari mandatū ad exequendum. Hoc autem mandatum non expirat morte mandantis, quia non stat de per se, sed est acccessorium gratiæ iam factæ, & sequitur illius conditionem, vt dicitur in Cap. *Si super gratia.* De *offic. de leg. in* 6. Neque ex hoc sequitur, quod sine exequutione gratia sit imperfecta, quia aliud est, quod sit imperfecta; & aliud, quod non sortiatur effectum. Sine exequutione enim gratia adhuc est perfecta, vt desumitur ex Cap *fin.* De *conces. praben.* & ex dicto Cap. *Si super gratia, De offic. de leg. in* 6. & notant Geminian. *ibid. init.* Rota coram Pennia *decis.* 244. *num.* 17. & solum remanet inefficax, cum non sortiatur suum effectum.

11 Ex quibus deducitur contra Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 28. *numer.* 87. In præsenti materia nihil referre, quod exequutor sit necessarius, quia hoc non obstante adhuc gratia expiraret morte concedentis, si non esset facta, vt desumitur ex Cap. *Si cui nulla.* De *præbend. in* 6. Nam ibi exequutor est necessarius, vt colligitur ex illis verbis, *Sed eius, cui prouideri mandatur.* Mandatum enim inducit necessitatem, & is, ad cuius fauorem mādatur, potest cogere mandatarium ad exequendum. Et tamen gratia, de qua ibi, quia non est facta, expirat morte concedentis. Nec dici potest cum Sanchez *cit.* quod verbum, *Mandatur*, idem significat, quod *Committitur*, vt congruat cum verbo præcedenti *Potestas.* quia optimè congruit, quod alicui concedatur potestas, & simul etiam præcipiatur vsus potestatis concessæ in concedenda gratia: & proinde verbum, *Mandatur*, idem significat, ac præcipitur.

An Monasterium dicere possit de enormi læsione ob renunciationem Monialis dotatæ. Quæst. 42.

S V M M A.

1 *Renunciatio Monialis professuræ an præiudicet Monasterio.*
2 *Monasterium non læditur ob renunciationem monialis consueto modo dotatæ.*
3 *Professurus habet plenam facultatem disponendi de proprijs bonis.*
4 *Renunciatio professuri tantum potest se extendere, quantum votum paupertatis.*
5 *Profitens eligit famulari Deo in vita pauperi. Eligit viam ad perfectionem.*
Dos monialium vnde sit proportionata.
6 *Consensus Monasterij non prodest pro renunciatione professuri.*

---

1 SVpponitur, quod Monialis renūcians paternis, & maternis bonis fuerit competenter dotata ea dote,

te, qua dotari solent, quæ recipiuntur à tali Monasterio, & quod hęreditas, siue paterna, siue materna, cui professura renunciat, sit valde ampla, ita vt ad eam attendendo longè maior dos illi obueniret. Et quamuis affirmatiuè videatur posse responderi, quatenus nonnulli Doctores, vt Corneus *consil.272.lib.3.* Ruin. *Consil.204.lib.1.* & inter eadem consil. Ruini. Felin. *consil.206.li.4.* docent Renunciationem factam per Monialem professuram non præiudicare Monasterio, & proinde censeri enormiter læsum, dum monialis non obtinet dotem congruentem paternæ, & maternæ hæreditati.

2 Oppositum tamen tenendum est, *Nempe monialem non censeri enormiter læsam, & consequenter nec Monasterium, si obtinuit consuetam dotem stante quacunque opulenta hæreditate, cui renunciauerit.* Ita Bald. *in l.fin.C.De pact.* Bart. *ibid.numer.7.* Purpurat. *num.188.* Alexan. *consil.33.nu.4. lib.4.* Dec. *consil.31. num.5.* Paris. *consil.26. nu.68. lib.3.* Cur. Sen. *Consil.27.* Syluester Aldobrand. *consil.26.numer.38.47. & 105.* Couaruu. *in Cap. Quamuis pactum. par.3. §.2.num.3. De pact. in 6.* Molin. *lib.2. de primogen.cap.3.nu.27.*

3 Ratio est. Quia professurus in Religione habet plenam, & liberam facultatē relinquendi bona sua, quibus voluerit, & disponendi de ipsis, quomodo voluerit. *§. Illud quoque.* Authen. *De Monachis*, & Cap. *De his.in fine.De sepul.* ibi. *Liberū est eis, tūc bona sua non solum religiosis, sed etiam quibusuis priuatis conferre personis.* Ergo habet liberam, & plenam facultatem renunciādi paternæ, & maternę hæreditati, quamtumuis opulentissimæ. Ergo Monasterium non potest ex tali renunciatione prætendere aliquam lęsionem, si obtinuit dotem congruentem consuetam. Quia non habet aliud ius, nisi illud, quod à moniali per professionem transfertur in ipsum, & non transfertur, nisi ius, quod tunc de præsenti habet. Vnde cum legitimè renūciauerit paternæ, & maternæ hæreditati, atque adeo nullum ius ipsi remaneat, non potest monasterium prætendere aliquam læsionem, quasi plus renunciauerit, quàm potuerit, aut debuerit renunciare.

4 Confir. Renunciatio fit in ordine ad emittendum votum paupertatis religiosæ: & proinde stante quacumque opulentissima hæreditate, potest se extendere tantum, quantum se extendit votum paupertatis religiosæ. Ergo cū voto paupertatis religiosæ abdicet à vouente omnia prorsus bona, iura, &c. potest etiam renūciatio eadem omnia abdicare. Ergo renuncians non subest alicui læsioni stāte quacumq. opulentissima hæreditate, quia non læditur in eo, nec lædi potest, quod per votum paupertatis est abdicaturus à seipso. Et consequenter nec etiam Monasterium, quando obtinuit dotem consuetam, cū ipsi non possit cōpetere aliqua lesio, nisi ratione monialis professæ.

5 Confir. 2. Moniales sicuti cœteri profitentes in Religione eligunt in vita pauperi famulari Christo iuxta, Gap. *nimis iniqua.* De *excessib.Prælat.* & eligendo hāc vitam, eligunt viam ducentēad perfectionem, vt docent communiter Theologi cum D.Th. *2.2. quæst.186.art.1. in corpore.* Ergo quò amplior est renunciatio, eò magis fauorabilis est statui religioso electo, quia tendit ad maiorem perfectionem ipsius. Quod autem est alicui fauorabile, nō potest continere læsionem ipsius, & consequenter, nec etiam monasterii, Et proinde si obtineat dotem congruam, non potest dicere de lęsione, Hęc autem congruitas non attenditur secundum quantitatem patrimonii, vt dixit Rota coram Ludouisio *decis.64.nu.20* Sed secundum quantitatem, cū qua solet monialibus assignari, vt notant Salicet. *in Authent.Sed quamuis. num.7.ver. Et ad rationem. C. De rei vxor.* Iacob. à S.Georg. *in Inuestit.feud. ver. Qui quidem.in fine.*

6 Ex quibus infertur, quod quamuis ad excludendam omnem prætensionem monasterii, putent Purpurat. *in l.fin.n.194. C.De pact.* Cagnol. *ibid.* tutius esse, quod pro renunciatione monialis interueniat cōsensus Capituli monialium, hoc tamen nullo pacto est necessariam, Quia quando fit renunciatio, renuncians nullo pacto pertinet ad monasterium, cum sit sui iuris & ideo consensus monialium nihil circa ipsam operatur. Si enim renunciatio valer,

let;quod moniales non conſenſerint,nihil poteſt ipſas iuuare, ſi quidem recipiunt ad profeſſionem iam priuatam bonis,et iuribus renunciatis etiam quò ad legitimam. Si verò non valet; etiam ſi monaſterii cõſenſus acceſſerit,poterũt adhuc moniales ſuam actionem inſtituere quò ad ea,quorum renunciatio non valet, atque adeo conſenſus nihil iuuaret renunciatarios.

An Epiſcopus ordinans alienum ſubditum cum dimiſſorijs, poſſit cum ipſo diſpenſare in impedimentis, in quibus poteſt à proprio Prælato diſpenſari. Quæſt. 43.

S V M M A.

1 *Conceſſo vno conceduntur omnia, ſine quibus id expediri non poteſt.*
2 *Ordinans alienum ſubditum ſibi dimiſſum non poteſt diſpenſare.*
Ordinans familiarem triennalem non poteſt diſpenſare in impedimentis
3 *Sublato vno obſtaculo non tollitur alterum.*
Tot diſpenſationes requiruntur, quot ſunt impedimenta.
4 *Conceſſio limitata non extenditur vltra expreſſa.*
5 *Conceſſio cenſetur facta in terminis habilibus.*
6 *Conceſſo vno quænam ſint in conſequentiam conceſſa*
Diſpenſatio non extenditur ad acceſſoria, quando ſuper principali ſortitur effectum.

1 QVia ordinandus impediri poteſt aliquo impedimento canonico præſertim irregularitatis, ne poſsit ordines ſuſcipere, ideo dubitatur, an quãdo proprius Prælatus ordinandi poteſt cum ipſo diſpenſare,poſsit etiam diſpẽſare Epiſcopus, ad quem mittitur ordinandus. Partem affirmatiuam tradunt Syluester *verbo.* Irregularitas. *num.* 11. *in fine.* Angel. *ibid n.* 34. Armilla *nu.* 8. Henriquez *lib.* 14. *ſum. cap.* 17. *numer.* 4. *in fine.* Auila *de cenſur. par.* 7. *diſp.* 10. *dub.* 6. ver. *Notandum tertiò.* Fundamentum eſt. Quia conceſſo vno conceduntur omnia, ſine quibus id expediri non poteſt *l.* 2. *ff.* De *iuriſdictiom. iud.* et Cap. *Prætcrea.* De *offic. deleg.* Promotio autem ad ordines non poteſt fieri, niſi remoto impedimento. Confir. Quia diſpenſatio in principali extenditur etiam ad acceſſoria.

2 Sed pars negatiua tenenda eſt, Quã tradit Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 1. *n.* 25. Et faciunt ea, quæ tradunt in ſimili caſu, nempe ex eo, quod Epiſcopus ordinare poſsit ſuum familiarem triennalem iuxta Concil. Trident. *ſeſſ.* 23. *cap* 9. *de Refor.* nõ ſequi, quod poſsit diſpenſare in defectu Natalium quò ad Ordines minores. Nauar. *conſil.* 26. *&* 27. *de tempor. ordinat. lib.* 1. *in* 1. *edit.* & *conſil.* 12. *&* 13. *in* 2. *edit*: Ledeſma *par.* 1. *ſum. tract. de ſacram. Ordin. poſt.* 5. *concluſ.* Rodriquez *tom.* 2. *ſum. cap.* 14. *concluſ.* 10.

3 Ratio efficax deſumitur ex eo, quod quãdo plura obſtãt alicui actui, ſublato vno, nõ tollitur alterũ. *l. Si domus. ff* De *ſeruit. vrb. præd.* et Cap. *Ex tuarum.* De *auct. & vſu pal.* et Cap. *Paſtoralis.* De *priuileg.* & notanr Geminian. *conſil* 33. *nu.* 8. Rota coram Puteo *deciſ.* 109. *in fine. lib.* 1. Et coram Ludouiſio. *deciſ.* 87. *num.* 8. Et proinde tot diſpenſationes requiruntur, quot ſunt impedimẽta, vt obſeruant Gõzalez alios referens *ad Reg.* 8. *Cancel. gloſ.* 13. *num.* 97. Surd. *conſil.* 244. *num.* 4. Et proinde Rota *in Zerulen. penſionis.* 2. *Iunij.* 1597. coram Pennia dixit. Quod diſpenſatio retinendi, et acquirendi penſionem non obſtante matrimonio, non ſe extendebat ad ſupplẽdum defectum Clericatus. Cum ergo in præſenti obſtet ordinationi duplex impedimentum, nempe non eſſe ſubditum, et v. g. irregularitas, ex eo, quod proprius Epiſcopus tollit primum concedendo licentiam proprio ſubdito, vt ordinetur ab alieno Epiſcopo, non fit, quod concedat: vt poſſit etiam ſuper irregularitate, aut alio impedimento diſpenſari.

4 Confir. Conceſsio limitata non extenditur vltra id, quod exprimitur in conceſsione. *l. Statu liberum. §. Stychum. ff.* De *leg.* 2. et *l.* 1. *§. Si mulier. ff.* De *liber. agnoſc.* et proinde non extenditur vltra expreſſa, præſertim, quando id, ad quod extenditur

tur poſſet eſſe cauſa, quod neque expreſſum concederetur. In præſenti autem caſu facile eſt, quod ſi Epiſcopus ſciret impedimentum proprii ſubditi, nollet ipſum ordinare, & conſequenter non eſſet conceſſurus licentiam, vt ab alio Epiſcopo ordinaretur.

5 Ad fundamentum in oppoſitũ reſp. Quod ſi aliquid probaret, inde inferretur, quod poſſent Epiſcopi diſpenſare proprios ſubditos ſuper quacũque irregularitate, quia habent poteſtatem eos ordinandi, & non poſſunt eam exercere, niſi tollendo impedimentum irregularitatis. Et quod quando quis ſede vacante obtinet diſpenſationẽ à Papa, vt poſſit ordinari à quocunque Catholico Epiſcopo, concederetur Epiſcopo ordinanti facultas diſpẽſandi ſuper quacunque irregularitate, & alio impedimento, quod tamen abſurdiſſimè diceretur. Nam conceſſio ſemper intelligitur facta præſuppoſitis terminis habilibus. *l. Mutus. ff. De procurat.* & *l. Gradatim. §. Lege. ff. De muner. & honor.* & proinde conceſſio ordinandi intelligitur, ſi habilis fuerit. Sẽper enim inhabiles cenſentur excluſi, vt latè Iaſ. *l. 2. §. Prætor. not. 1. ff. Qui ſatiſ. cog.* Gomez *in §. Itẽ ſi quis. Inſt. de ac.*

6 Cum ergo dicitur, quod conceſſo vno conceduntur omnia, ſine quibus id expediri non poteſt, intelligitur de iis, quæ ex natura rei conceſſæ trahuntur tanquã neceſſaria, aut connexa, qualia ſunt media pro aſſequendo fine: non autem quãdo ſunt extra exigentiam rei conceſſæ, quia, quamuis impediant exequutionem rei conceſſæ, id eſt per accidens, vel quia ponunt obicem, vt in præſenti, vel ex aliquo alio capite, non autem quia non ſit conceſſum totum, quod eſt neceſſarium pro exequutione. Quod præſertim locum habet in diſpenſatione, quia quando poteſt, quantum eſt de ſe, ſortiri ſuum effectum ſuper principali, non extenditur ad acceſſoria *l. fin. §. Lucius ff. De condit. indeb.* Conceſſio autem ſuſcipiendi ordines ab alieno Epiſcopo poteſt ſortiri ſuum effectum abſque conceſſione, quod poſſit diſpenſari, cum hęc ſint omnino ſeparata. Quod ſi in tali perſona non poteſt ſortiri, quia habet impedimentum, non eſt ex defectu conceſſionis, quaſi nõ ſe extenderit ad omnia neceſſaria, ſed ratione ſubiectæ materiæ, quia non eſt perſona habilis; & proinde exequutio non ſortitur effectum ob obicem repertũ in materia. Et ex his ſoluta manet etiam confirmatio.

An ſi iuramentum ſit nullum, neceſſaria ſit abſolutio ad effectum agendi. Q. 44.

S V M M A.

1 *Sine abſolutione poteſt quis venire contra iuramentum nullum ſecundum ſubſtantiam.*
Iuramentum nullum ſecundum ſubſtantiam ſe habet, ac ſi non eſſet interpoſitum.
2 *Iuramentum nullum ſubſtantialiter requirit declarationem, vt contra ipſum fiat.*
3 *Iuramentum nullum defectu ſolemnitatis an requirat abſolutionem. & num. ſequent.*
5 *Iuramentum nullum defectu ſolemnitatis obligat naturaliter.*
Iuramentum licitum eſt ſemper ſeruandum.
6 *Lex annullans iuramentum, non annullat quò ad obligationem naturalem.*
7 *Lex annullans actum quando impediat obligationem naturalem.*

1 Iuramentum poteſt eſſe nullũ vel ſecundum ſubſtantiam, vel ſecundum ſolemnitates. Certum eſt autem, quod ſi iuramentum ſit nullum ſecundum ſubſtantiam, non eſt neceſſaria abſolutio, vt contra ipſum quis venire poſſit iuxta ea, quę tradunt in ſimili Caſtrenſ. *conſil. 210. num. 2. lib. 2.* Dec. *in Rubr. num. 21. De iudic. in 1 Lect.* Anton. Corn. *de abſolut. à iuram. par. 4. caſu 27, numer. 3.* Et ratio eſt clara, quia, cum ſit nullum ſecũdum ſubſtantiam, nullam quoque parit obligationem, neque ponit aliquod vinculum, à quo iurans ſolui poſſit, imo nec dici poteſt exiſtere iuramentum, cum tanquã nullum ſe habeat, ac ſi non fuerit interpoſitum. Cap. *Ad diſſoluendum. De diſpenſat. impub.* vbi Gloſ. plura allegans. *verbo Legitimè accuſari.*

2 Quia tamen nullitas ſubſtantialis iuramenti ratò poteſt eſſe ità notoria, vt poſſit non ſeruari abſque ſcandalo, ideo erit neceſſaria abſolutio ad cautelam, aut

ſal-

ſaltem declaratio nullitatis iuramenti iuxta ea, quæ tradunt Angel. *in l. fin. ff. Qui ſatiſd. cog.* Bald. *in l. fin.* ver. *Conſulunt. C. De non num. pecun.* Hoc enim confert non ſolũ ad tollendũ ſcandalũ, & exceptiones, quæ fieri poſſent, ſed etiam ad ſecuritatem, & tranquillitatem conſcientiæ. Difficultas ergo remanet, quando iuramentum eſt nullum ratione ſolemnitatis eò, quod lex, ſeu ſtatutum annullet iuramentum.

3 Quod non ſit neceſſaria abſolutio, tradunt Plotus *tract. De in lit. iuran. n.* 755. Thom. Fer. *tract. caut. in* 3. *caut.* Surd. *conſil.* 87. *num.* 15, & *conſil.* 122. *nu.* 15. Io. Bap. March. *tract. de Commiſ. par.* 1. *com.* 1. *cap.* 3. *num.* 10. Qui allegant alios Doctores, qui tamen hoc non dicunt, ſed ſolũ, aut quod iurari tunc non poteſt, aut quod non eſt periurus, qui contrauenit iuramento inualido. Fundamentum eſſe poteſt. Quia cum iuramentum ſit nullum defectu ſolemnitatum, remanet annullatum à lege, ſeu ſtatuto; & ideo non opus eſt abſolutione, cum lex ipſa annullando abſoluat.

4 Tenendum tamen eſt. *Neceſſariam eſſe abſolutionem non obſtante nullitate iuramenti ex defectu ſolemnitatum.* Ità Gloſ. *in Cap. Et ſi Chriſtus.* verbo. *Seruandum.* De iureiur. Hoſtienſ. *in Sum. tit. De iureiur.* §. *Quando. init.* Abbas *in Cap.* 2. *nu.* 8. ver. *Secundo, & fortuis. De arbitr.* Anton. Corneus *de abſolut. iuram. par.* 4. *caſu* 18. *numer.* 12. Picus. *ad Stat. Vrb. gloſ.* 23. *num.* 18. Rota coram Ludouiſ. *deciſ.* 64. *num.* 6. & *in Romana nullitatis obligationis.* 2. *Iunij.* 1604. coram Ortembergo.

5 Ratio eſt. Quia licet iuramentum ſit nullum ex defectu ſolemnitatum, & nõ admittatur de iure tanquam non ſolemniter præſtitum, eſt tamen ſecundum ſubſtantiam verum iuramentum, & naturaliter obligat, quia defectus ſolemnitatum non tollit, quin verè inuocetur Deus in teſtimoniũ veritatis, & non fiat illi iniuria, ſi non ſtetur iuramento. Vnde iuramentum ſemper eſt ſeruandum, ſi licitum ſit, quod iuratur. *l. Non erit.* §. 1. *ff. De iureiur.* & Cap. *Mouet.* 1. *Quæſt.* 1. & Cap. *Et ſi Chriſtus.* De *iureiur.* vbi Gloſ. *verbo. Seruãdum.* Ergo, ſi iuramentum ſecundum ſubſtantiam obligat, ſi quidem ſupponitur eſſe de re licita, vt proinde ſine peccato ſeruari poſſit, erit periurus, qui contra ipſum venit ante abſolutionem.

6 Neque obſtat fundamentum in oppoſitum. Quia licet iuramentum annulletur à lege, ſeu ſtatuto, hæc tamen annullatio non attingit niſi ſolemnitatem, & proinde operatur ſolum, quod non ſit iuramentum ſolemne. Non autem annullat eiuſdem validitatem naturalem, quia hæc habet aſſiſtentiam iuris naturalis obligantis ad ſeruandum iuramentum ob reuerentiam Deo debitam, nec lex poteſt facere, quod non adducatur Deus in teſtimonium veritatis, quando per ipſum iuratur, quia non poteſt lex humana tollere, quę ſunt de iure naturali, nec inualidare actum, qui à iure naturali habet ſuam validitatem.

7 Adhuc tamen inſtari poteſt. Profeſſio regularis cum contineat votum Deo factum, inducit obligationem naturalem, & tamen, quando annullatur, nullam inducit, obligationem vt declarat Concil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 15. *De regular.* Sic etiã contractus, qui annullantur à lege, nullam pariunt obligationem. Vnde idem dicendum erit etiam de iuramento. Reſp. Ex iis, quæ inducunt obligationem naturalem, quædam eſſe ſecundum ſuam ſubſtantiã ſub publica directione, vt ſunt contractus omnes; quædam verò non eſſe ſub ipſa ſecundum ſubſtantiam, ſed ſolum poſſe eſſe ſecundum aliquam ſuperadditam ſolemnitatem, & ex his eſt iuramentum. Quãdo ergo, quæ inducunt obligationem naturalem ſunt ſecundum ſubſtantiam ſub publica directione, ſi auctoritas publica reſiſtat, & annullet, nullam inducunt obligationem, quia impeditur, ne oriatur, vt ſtatuitur in *l. Non dubium.* C. De *legib.* ibi. *Nullum pactum, nullam conuentionem, nullum contractum inter eos volumus ſubſequutum, qui contrahunt lege contrahere prohibente.* & ita notant Gloſ. *in l. Cum lex.* verbo. *Cum lex. ff. De fideiuſ.* Bart. *ibid. nu.* 4. Angel. *in* §. *Pupillus. num.* 3. Inſtit. *De inut. ſtipulat.* Iaſ. *in l. Frater à fratre. num.* 44. *ff. De condict. indeb.* Fortun. *in l. Veluti. ff. De iuſt. & iure.* Spinus *in ſpeculo teſtament. gloſ.* 15. *Princip. num.* 50. Couatru. *par.* 2. §. 4. *n.* 6.

ver.

ver. *Tertiò. De pactis*, & alii. Iuramentum autem, cum secundum suam substantiam sit actus priuatus, nec de se pertineat ad commercium humanæ societatis, non est secundum substantiam sub publica directione, sed solum secundum solemnitatem: & ideo annullatio non tangit substantiã, sed solum solemnitatem. Sic etiam pro professio secundum substantiam est sub publica directione, quia secundum substã. tiã est cõtractus incorporatiuus certę approbatæ cõmunitatis & vota in ipsa non emit tũtur simpliciter, sed vt incorporatiuadictæ cõmunitati, & vt telariua ad acceptationem. Er ideo, si prohibentur acceptari, nihil agitur, quia Religio non potest acceptare, nisi in virtute facultatis sibi à Pontifice concessæ.

An Episcopus censeatur residere, si identidem à Diæcesi recedat animo breuiter reuertendi. Quæst. 45.

S V M M A.

1 *Episcopus censetur residere identidem recedens animo breui reuertendi.*
2 *Breuiter reuersurus non est absens.*
Recedens animo reuertendi non dicitur recessisse.
3 *Residentia quomodo consideretur.*
Nõ est præsens, vbi est corpus, qui animo abest.
4 *Residentia debet esse operatiua.*
Residentia constat ex præsentia, & operatione.

1 SVpponit casus, quod Episcopus frequẽter recedat à propria diœcesi ad locum aliquem vicinum ob negocia, cum animo tamen cito reuertendi, vt cõtingere potest quò ad Episcopos, qui vicini sunt ciuitati Capitali, ad quam contingit sæpe eos se transferre ob aliqua negocia animo tamen ibi non permanendi, sed reuertendi quàm primùm ad propriam diœcesim. *Et affirmatiuè resoluendũ videtur, ità vt non obstante frequenti recessu cum animo breui reuertendi, habeatur pro residenti.*

2 Et ratio est. Quia non habetur pro absente, qui habet animum reuertendi, & breui est reuersurus, *l. Postliminij. §. Post liminio. ff. De capt. & postlim. reu. r.* & *l. 1. §. Habitare. ff.* De his, qui deiec. *vel effud.* In hoc enim casu mora breuis non habetur in consideratione, quia animus tenet personam affixam diœcesi, quod sufficit ad saluandam pręsentiam moralem, in qua fundetur residentia. Vnde qui recedit animo reuertendi, non dicitur recessisse. §. *In his autem animalibus*. Instit, *De rer. diuisione* & *l. Qui fugitiuus. ff De ædib.*

3 Accedit etiam, quod quando consideratur residentia, no consideratur præsentia nuda corporis, & veluti materialis, sed præsentia viua, & formalis, quæ non cõsistit in sola præsentia corporis, sed magis in animo applicante corpus, & proinde non dicitur esse quis, vbi est corpore, si animo absit. *l. Postliminij. §. Captiuus. ff.* De *capt. & postlim. reuer.* Et proinde residentia non est vera residentia, si absit animus ibi permanendi iuxta ea, quę tradunt Archidiacon. *in Cap. Licet canon. n. 5. De elect, in 6.* Corneus *consil. 244. nu. 18. lib. 2.* Cũ ergo, qui recedit à propria diœcesi animo breui reuertendi, retineat animum residendi, non interrumpit omnino residentiam, quia remanet principalior pars, quæ consistit in animo applicante personam ad residendum.

4 Quod pręsertim locum habet, Quia residentia Episcoporum non debet esse residentia otiosa, & cum vita deside, sed operatoria, ita vt inuigiler curæ animarũ, & continuò assistat curæ suæ Ecclesiæ, vt notant Cardin. *in Clemen. vn. init. num. 22.* De *foro compet.* Cuiacius *in princip. Tit. de cler. non residẽt.* ver. *Quod præterea.* Lotter. *de benefic. lib. 3. quæst. 27. nu. 4.* & alii cum Glos. *in Cap. Conquerente.* verbo. *Deseruiat, De cler. non resident.* & constat ex toto *eod. Tit.* Vnde residentia constat ex duplici parte nempe præsentia corporali, & operatione in regenda Ecclesia. Quando autem recedit animo citò reuertendi interrumpitur sola præsentia corporalis, quæ est veluti pars materialis residentię, continuatur verò operatio, quæ est pars formalis, et principalis, et proinde ipsa sufficit, vt residentia dicatur cõtinuari. Præsertim quia pręsentia corporalis non est propter se

ſe requiſita in reſidentia, ſed propter operationem; et ideo, quamuis deficiat per aliquod breue tempus, ita vt non deficiat operatio, non deficit reſidentia, cũ poſsit ſtare operatio pro aliquo breui tempore ſine præſentia corporali; et proinde non ſit neceſſarium, quod ſit continua ſine vlla interruptione.

An reſidentia identidem interrupta per breue tempus ſufficiat ad effectum gaudendi alternatiua. Quæſt. 46.

SVMMA.

1 *Epiſcopus regulariter non reſidens, non gaudet alternatiua, ſi ſit intra diœceſim animo diſcedendi.*
2 *Reſidentia ciuili modo accipitur.*
3 *Alternatiua requirit reſidentiam corporalem.*
4 *Perſonalis reſidentia quaenam ſit.*
5 *Dictio* Quamdiu *importat conditionem. Conditio impleri debet in forma ſpecifica.*
6 *Dictio,* Dumtaxat, *excludit omnes alios caſus.*
7 *Regula alternatiuæ requirit copulatiuè animũ reſidendi, & præſentiam corporalem.*
8 *Declaratio S. Congregat. circa reſidentiam pro alternatiua hodie non habet locum.*

1 PRocedit difficultas de illa interruptione, de qua *quæſt. præcedenti*, quę ſcilicet eſt cũ animo breui reuertendi, et quę non interrumpit moraliter reſidentiam. Et pro parte affirmatiua facit, quia ſi Epiſcopus ob aliquod munus regulariter reſideat extra diœceſim, ſi reuertatur intra diœceſim, ſed animo ibi non permanendi; ſed reuertendi ad conſuetam reſidentiam, et interim vacet aliquod beneficium in menſe alternato, non gaudet alternatiua, quia eſt intra diœceſim tantum corpore, nõ animo, vt firmat Rota *in Eluenſi beneficii 22. Martii 1599.* coram Millino, quę eſt *deciſ. 171. in Impreſſis* ipſius & coram Ludouiſio *deciſ. 70. n. 4.* Ergo è contra, quamuis quando in menſe alternato vacat beneficium, ſit abſens corpore, dummodo tamen ſit præſens animo, gaudebit alternatiua. Eſt autem præſens animo, dum habet animũ, quamprimum reuertendi, & cum hoc animo diſcedit.

2 Accedit quod reſidentia nõ debet amarè accipi, ſed modo ciuili, vt declarant Archidiacon. *in Cap. Licet canon. n. 5.* verbo. *Sub reſidentia.* De *elect. in 6.* Geminian. *ibid. §. Is etiam. num. 3.* Cardin. *in Clement. vn. num. 21. De foro compet.* Gonzalez plura cumulans *ad Reg. 48. Cancel. gloſ. 43. nu. 2. & 48.* Lotter. *De benefic. lib. 2. quæſt. 40. num. 36.* & alii. Habetur autem ſufficienter reſidentia ciuili modo accepta, quamuis cum aliqua breui interruptione quò ad corporalem præſentiam, licet non quò ad animum; & proinde ſufficiet ad effectum gaudendi alternatiua.

3 Verum quamuis fortè hæc locum habere poſſent attendendo ad alternatiuam. Pii V. de qua in ſuis *Conſtit. 164. & 165. in Bullar.* Stante tamen alternatiua Gregor. XIII. non poſſunt habere locum, quia requiritur corporalis reſidentia ad effectum gaudendi alternatiua. Ita Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. gloſ. 43. num. 14. & 84.* Garzia *par. 5. de benefic. cap. 1. num. 465. & 468.* Lotter. *de benefic. lib. 2. quæſt. 40. num. 38.* Rota *in Salaman. Canonicatus 20. Iunii 1572.* coram Oradino, & in *Segobienſi Beneficii 26. Martii 1604.* coram Iuſto.

4 Fundamentum deſumitur ex verbis Regulæ Cãcellariæ de alternatiua, quæ talia ſunt. *Ipſis, quãdiu apud Eccleſias, ſeu Diœceſes ſuas verè, ac perſonaliter reſederint dumtaxat.* Quę apertè declarant, quod Pontifex concedendo alternatiuam, vt locum habeat, requirit perſonalem reſidentiam. Perſonalis autem reſidentia importat præſentiam perſonalem, ſeu corporalem, nõ autem operatiuam tantum; & ideo, quamuis Epiſcopus vacet negotiis ſuæ Eccleſiæ, ſi non ſit ſecundum perſonam intra diœceſim, non dicitur perſonaliter verè reſidere. Quod etiam ex eo, conſtat, quia hęc verba fuerunt addita ad excludendam ſolam reſidentiam formalem conſiſtentem in directione regiminis propriæ Eccleſię.

5 Quod amplius conſtat ex dictionibus, *Quandiu, & Dumtaxat.* Nam dictio *Quamdiu*, importat idem ac *Donec*, ſeu

Quan-

Quoad, & consequenter conditionem, vt obseruant Bart. *in l. Pater Seuerinum. §. fin. ff. De condit. & demonstrat.* Socin. *iun. consil.* 38. *num.* 8. *vol.* 3. Ruin. *consil.* 190. *nu.* 22. *vol.* 2. Quæ proinde, vt locum habeat cõcessio, impleri debet in forma specifica, & non per æquipollens *l. Qui hæredi*, & *l. Meuius. ff.* De *condit. & demonstrat.* & notant Ruin. *consil.* 110. *num.* 10. *lib.* 3. Surdus alia cumulans *consil.* 186. *num.* 19. Rota coram Ludouis. *decis.* 492. *num.* 8. Et ideo non sufficit, quod Episcopus animo adsit, & intendat, ac vacet regimini propriæ Ecclesiæ.

6 Rursus dictio, *Dumtaxat*, tanquam restrictiua, & taxatiua excludit omnes alios casus residentiæ extra personalem, & corporalem, iuxta *l* 3. §. *Cum Titio ff* De *adim. leg.* & *l.* 2. C. De *leg.* & Cap. *Cum Ecclesia.* De *verbor. significat.* & Cap. 1. *De tempor. ordinat. in* 6. & Clemen. 1. *De sequestr. possess.* & notant Zabarel. *ibid. init. not.* 3. & *in Cap. Contingit. De fide instrumen.* vbi & Felin. Archidiacon. *in Cap. Statutũ. §. In nullo*, De *rescriptis*. Bart. *in l. Si quis. §. Cũ Titio. ff* De *alimen. leg.* Crauetta *Consil.* 201. *numer.* 40. Roman. *consil.* 512. *numer.* 2. Et ideo, nisi interueniat residentia personalis, & corporalis, non habebit locum concessio alternatiuæ.

7 Quæ autem in oppositum allata sunt, nõ obstant. Quia, cum Regula Cancellariæ requirat residentiam personalem, seu corporalem, non sufficit quæcunque alia residentia, nisi sit hoc modo qualificata. Neque ex eo, quod non sufficiat residentia corporalis absque animo residendi, inferri potest, quod sufficiat residentia, quantum est ex parte animi, quia Regula requirit vtrumque & animum residendi, & ipsam corporalem residentiam. Et ideo non licet inferre ex eo, quod non sufficiat residentia corporalis sine animo residendi, sufficiat residentia cum animo, licet non sit corporalis. Residentia autem absque animo non est residentia, sed tantum præsentia. Quod autem residentia ciuili modo accipienda sit, id locum habet quò ad obligationem residendi: non autem quò ad gratiam alternatiuæ, nam tunc accipi debet cum qualitate, quæ in specie pro alternatiua requiritur; aliàs non haberet locum concessio ex defectu conditionis.

8 Ex quibus deducitur. Declarationem S. Congregat. emanatam sub *die* 9. *Iulii* 1573. quod scilicet Episcopi absentes causa rei publ. gaudeant alternatiua, hoc tempore non habere locum; nam fundata fuit in Regula, secundum quam tunc temporis concedebatur alternatiua, nam tunc Regula non continebat clausulam, *Quamdiù verè, & personaliter resederint*, & ideo locum habebat residentia ficta, quæ hodie ob dictam clausulam non sufficit pro obtinenda alternatiua.

An Episcopus, qui non potest ingredi Diœcesim, gaudeat alternatiua, si prope resideat. Quæst. 47.

SVMMA

1 *Dispositio Clemen.* 1. *De foro compet. circa Episcop. qui non possunt ingredi diœcesim.*
2 *Residentia in loco propinquo diœcesi non sufficit pro alternatiua.*
A verbis pratisis non est recedendum.
3 *Dispositio non habet locum, si non concurrit qualitas requisita.*
4 *Conditio habetur pro impleta, si non steterit per eum, à quo impleri debet.*
Et quando.
Concessum sub certa conditione, sub opposita non est concessum.
5 *Ingressurus mox diœcesim an gaudeat alternatiua.*

---

1 Contingit, & vtinam non rarò; quod impedientibus Principibus, aut ex aliqua alia causa non possint Episcopi ingredi propriam diœcesim ad pascendas proprias oues, & proinde coguntur residere in aliquo loco vicino, vt inde assistant regimini Ecclesiæ eo meliori modo, quo possunt; vnde dubitatur, an in tali casu sufficienter resideant ad effectum gaudendi beneficio alternatiuæ. Quod autem sufficiat dicta residentia, vt Episcopus gaudeat beneficio alternatiuæ, tradit Gonzalez. *Ad Reg.* 8. *Cancell. quæst.* 9. *num.* 2. Fundamentum desumit

sumit ex Clemen. 1. *De foro compet.* Vbi statuit ut, quod Episcopus impeditus ingredi propriam diœcesim, possit in aliena diœcesi propinqua exercere iurisdictionem, contra impedientes eos citando, &c. Imo etiam, quod si non possit contra eos procedere, nec possit per aliū in diœcesi propriam exercere iurisdictionem, possit in aliena. Vnde tunc residentia in propria diœcesi commutatur in residentiam in aliena diœcesi à iure, & proinde sufficiet, vt gaudeat beneficio alternatiuæ.

2 Tenendum tamen est. *Quod non sufficiat huiusmodi residentia.* Ita Garzias *par.* 5. *de benefic. cap.* 1. *num.* 469. Et clare desumitur ex ipsa Regula de Alternatiua, nam loquitur de residentia intra diœcesim. ibi. *Quamdiù apud Ecclesias, aut diœceses suas verè, ac personaliter resederint.* Ex quibus constat, quod requiritur residentia cum præsentia personali, seu corporali; & quod hæc residentia sit apud Ecclesiam propriam, & in diœcesi. Vnde cū verba sint præcisa nō est ab ipsis recedendum *l. Non aliter.* & *l. Quæsitum.* §. *Illud. ff.* De *leg.* 3. & *l. Quicquid adstringendæ. ff.* De *verbor. obligat.* & *l. Vbi est verbum. ff.* De *cōdit. & demonstrat.* & notant Socin, *ibid. not.* 5. Bec. *consil.* 21. *nu.* 13. Crauetta *Consil.* 288. *num.* 3. Surd. *consil.* 315 *num.* 18. Sarnens. *ad Regul. de Annali. quæst.* 23. *init.* Rota coram Ludouisio *decis.* 516. *nn.* 3. & *decis.* 522. *n.* 3. & coram Merlino *dec.* 486. *n.* 10.

3 Nec sufficit, quod residentia in loco propinquo æquipolleat, quia imprimis, æquipollet tantum in aliquo. Deinde non sufficit in hoc æquipollentia, quia residētia intra Diœcesim requiritur tanquam condicio, quæ in forma specifica impleri debet, vt dictum est *quæst. præced. numer.* 5. Nec æquipollentia facit, quod in residentia reperiatur qualitas requisita à Regula, & proinde non habet locum dispositio ipsius, vt tradunt Craueta *consil.* 435. *nu.* 31. Riminal. iun. *consil.* 550. *numer.* 2. Beroius *consil.* 24. *numer.* 1. *vol.* 1. Signorol. *consil.* 92. ver *Præterea ad hoc.* Rota coram Puteo. *decis* 22. *num* 6. *lib.* 3. & coram Seraphino *decis.* 1058. *nu.* 2. & coram Martino Andrea *decis.* 86. *nu.* 11. & coram Coccino *decis.* 117. *num.* 1. & coram Merlino *decis.* 894. *nu.* 2. & *decis.* 100. *numer.* 2. *par.* 2. Diuers. & *decis.* 234. *n* 13. *pa.* 1. Recen. & *dec.* 8. *n.* 11. *par.* 7 Recent. Vnde corruit fundamentum oppositę sententiæ, quia licet iuxta illum tex. Clemen. fiat illa commutatio residentiæ residentia commutata nō est illa residentia qualificata, quam requirit concessio.

4 Solum obstare videtur. Quod conditio residentię personalis habetur pro impleta, cum per Episcopum non stet, quin intra diœcesim personaliter resideat. *l. Iure ciuili ff.* De *condit. & demonstr.* & *l. Hac conditio. ff.* De *contraben. empt.* & notant communiter Doctores. Resp. tamen, quod tunc conditio habetur pro impleta, quando non stat per eum, qui debet implere, si disponens tacitè, aut interpretatiuè id admittit; quia tūc censetur requirere appositam conditionem solū vt possibilis est adimpleri. Secus tamen, si omnino illam requirat, & extra casum conditionis declaret, se non disponere, vt contingit in præsenti casu, nam Pontifex non intendit concedere alternatiuam extra conditionem residentiæ personalis intra diœcesim, vt satis declarat dictio *Dumtaxat*, quæ excludit omnem casum extra residentiam personalem intra diœcesim, vt dictum est *quæst. pręced. num.* 6. Vnde subintrat regula, quod concessum sub certa conditione, sub contraria habetur pro non concesso. *l. Aliquando. ff.* De *condit. & demonstr.* & notant Ruin. *consil.* 33. *n.* 3. *lib.* 3. Natta *consil.* 200. *n.* 5. Rota corā Merlino *dec.* 567. *n.* 64.

5 Ex dictis deducitur cum Gōzalez *ad* Reg. *Cancell. glos.* 43. *num.* 12. Garzia. *de Benefic. par.* 5 *cap.* 1. *num.* 468. Episcopum, qui recessit à diœcesi animo breui reuertendi, etiam si reuerteretur, & interim vacaret beneficium in mense alternato, non posset vti beneficio alternatiuæ defectu conditionis residentiæ personalis intra diœcesim, quæ, vt dictum est, omnino necessaria est, vt locum habeat alternatiua. Et hoc adeo necessarium est, vt, etiam si esset iam iam ingressurus, dummodo esset extra limites diœcesis, non haberet locum alternatiua, quia non verificaretur conditio, quod intra diœcesim resideret.

An

An Episcopus gaudeat alternatiua, si existat in loco exempto intra suam diœcesim. Quæst. 48.

S V M M A.

1 *Episcopus residens in loco exempto suæ diœcesis gaudet alternatiua, si ibi exerceat iurisdictionem.*
2 *Paria sunt, esse exemptum, & esse extra territorium.*
3 *Episcopus residens in loco exempto suæ diœcesis gaudet alternatiua.*
Locus exemptus est locus diœcesis.
4 *Episcopus aliquando exercet iurisdictionem in loco exempto.*
5 *Causa finalis alternatiuæ habet locum in residentia in loco exempto diœcesis.*
Dispositio habet locum, vbi reperitur causa finalis.
6 *Exemptio non variat residentiam quò ad locum.*
7 *Episcopus è loco exempto diœcesis potest acceptare alternatiuam.*

1 SVpponit dubitatio, quod locus exemptus existat intra terminos diœcesis Episcopi, & ibi Episcopus moretur. Quia autem morari potest in tali loco ad exercendam aliquam iurisdictionem pro aliquo ex iis casibus, pro quibus ei competit illam exercere in loco exempto, vel absque hoc titulo. Ideo si primo modo ibi moretur, non est controuersia inter Doctores, quia etiam Garzia infra citan. licet aliàs oppositum sentiat, concedit, gaudere beneficio alternatiuæ: nam ibi moratur tanquam iurisdictionem habens & exercens, & cõsequenter formaliter, & corporaliter residens intra propriam diœcesim, & pro illo actu locus exemptus reputatur pro parte diœcesis.

2 Si autem ibi absque exercitio iurisdictionis moretur, putat Garzia *par. 5. de benefic. cap. 1. num.* 704. quod non gaudeat beneficio alternatiuæ. Quia quò ad iurisdictionem paria sunt, quod locus sit exemptus, & extra territorium, quia in ordine ad iurisdictionem locus exemptus est extra potestatem, & territorium Episcopi. Cap. *Cum Episcopus. De offic. Ordinar. in* 6. & notant Io. Andr. *in Cap.* 2. *numer.* 5. De *constit. in* 6. Dominic. *numer.* 24. Franc. *num.* 10. Roland. *consil.* 53. *num.* 23. plura cumulans. Felin. *in Cap. Graue. num.* 2. De *offic. Ordinar.* Confir. finis Regulæ de alternatiua, dum requirit residentiam, est, vt Episcopus tanquam bonus Pastor præsit ouibus suis, & personaliter munus suum exerceat. Hęc autem ratio cessat, cum est in loco exempto, cum ratione exemptionis oues non sint propriæ, sed alienæ, nempe Prælati loci exẽpti, nec ibi potest munus suum exercere regulariter.

3 Tenendum tamen, *Quod, licet moretur in loco exempto propriæ diœcesis, gaudeat beneficio alternatiuę.* Ita Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. glos.* 43. *quæst.* 7. *num.* 180. Fundatur hæc resolutio in eo, quod locus exemptus, non obstante exemptione, est locus diœcesis. Cap. *Cum Episcopus. De offic. Ordinar. in* 6. & tradunt communiter Doctores Dominic. *ibid. num.* 3. Franc. *n.* 2. Glossa Clemen. 1. verbo, *Aut earum parte.* ver. *Quod si in aliquo. De foro compet.* Card. *ibid. num.* 9. Imola *num.* 22. *Bonifac. nu.* 26. Abbas *in Cap. Apostolica, num.* 3. *De donat.* Petrus de Vbal. *de Canon. port. cap.* 4. *qu.* 6. *num.* 11. Felin. *in Cap. Graue. num.* 2. De *offic. Ordin.* Rota *decis.* 207. *num.* 2. *par.* 2. *Diuersor.* & alii communiter. Cum ergo locus exemptus sit intra diœcesim, consequenter, qui est in loco exempto, est intra diœcesim. Et proinde verificatur dispositio Regulæ de alternatiua requirentis pro conditione residentiam intra diœcesim; nam verè personaliter residet Episcopus apud Diœcesim suam, quæ sunt verba, quibus Regula exprimit dispositionem suam.

4 Et eò magis, quia Episcopus in aliquibus casibus habet iurisdictionem in locum, & personas exemptas, vt constat ex Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 8. *de reformat.* vbi statuitur, quod Episcopus visitare possit Ecclesias exemptas. & *sess.* 21. *cap.* 8. vbi iniungitur Episcopis, vt visitent quæcunque beneficia tam curata, quàm nõ curata, etiam exempta. & *sess.* 24. *cap.* 9. *de reform.* Visitat Episcopus Ecclesias exemp-

tas, licet nullius Diœcesis. Ex quibus constat, quod dum episcopus moratur in locis exemptis, manet ibi tanquam habens iurisdictionem in habitu, atque adeo tamquam potens proprium munus exercere, & ideo, si sint intra diœcesim, concurrunt omnia necessaria pro perfecta residentia personali apud propriam diœcesim.

5 Accedit etiam, Quod causa finalis concessionis alternatiuæ locum habet in residentia in loco exempto intra diœcesim. Finis enim concessionis est allicere episcopos ad residentiam, vt possint incũbere curæ suarũ ouium, & proinde requirit residentiam verè personalem ibi. *Quamdiu apud Ecclesias, aut diœceses suas verè, ac personaliter resederint dumtaxat.* Et proindè intelligit de illa residentia personali, quæ apta est, vt possit episcopus assistere personaliter regimini ecclesiæ. Talis autem est residentia in loco exempto intra diœcesim. Quia ibi potest exercere curã suæ ecclesiç per seipsum. Nam in dicto loco exercere potest, quç sunt iurisdictionis volũtariæ, cũ hæc exercere possit etiã extra diœcesim, & mãdare, quæ exequenda sũt pro regenda ecclesia. Quando verò habet exercere iurisdictionem contentiosam, potest cum omni commoditate accedere ad locum suç iurisdictionis. Vnde cum locum habeat in hac residentia causa finalis concessionis alternatiuç, locum habebit etiam concessio *l. His solis. §. Satis etiã cautè.* C. *De reuocan. donat*, & *l. Illud ff.* Ad *leg. Aquil.* & *l. Item veniunt. §. Ait Senatus. ff.* De *petit. hæred.* & cum communi sententia notat Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo. *Libertis. num.* 45. C. *De reuocan. donat.*

6 Neque obstant fundamenta oppositæ sententiæ. Nam imprimis, vt dictum est, habet episcopus aliquam iurisdictionem in loco exempto. Quatenus tamen non habet in ipso iurisdictionem, quamuis æquiparetur loco extra diœcesim, non est tamen extra ipsam, & ideo hoc nihil officit in ordine ad residentiam verè personalem intra diœcesim, quia non habere iurisdictionem in tali loco non contrariatur residentiæ intra diœcesim, cũ hæc tantum dicat morari personaliter intra limites diœcesis. Hæc autem residentia

sufficit etiam, vt possit per seipsum vacare regimini ecclesiæ, vt constat ex dictis, & proinde habet locum causa finalis alternatiuæ, quamuis oues loci exempti non sint illius propriæ: sufficit enim, quod licet resideat in loco exempto, possit regere per seipsum suam ecclesiam.

7 Ex quibus inferendum est, quamuis non consentiat Garzia *par. 5. de benef. cap. 1. n.* 704. quod episcopus è loco exempto propriæ Diœcesis dare posset litteras acceptantes alternatiuam, & validę essent iuxta Regulam de alternatiua, vt notat Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. gloss. 62. n. 27.* Nam verificatur, quod requirit Regula alternatiuę, quod scilicet debeat episcopus acceptare alternatiuam per patentes litteras in sua ciuitate, vel Diœcesi.

An Episcopus residens in aliena diœcesi, in loco tamen suæ iurisdictionis gaudeat alternatiua. Quæst. 49.

S V M M A.

1 *Episcopus residens in loco sibi plenè subiecto alienæ diœcesis non gaudet alternatiua.*

2 *Verba dispositionis non verificantur de hac residentia, ideo nec dispositio.*

3 *Quid si non habeat aliam residentiam.*

Subrogatum assumit qualitates illius, in cuius locum subrogatur.

4 *Comprehenditur sub eadem dispositione.*

Subrogatum trahit ea, quæ trahuntur ab eo, in cuius locum subrogatur.

Omnia iura, & priuilegia illius, in cuius locum succedit participat subrogatum.

---

1 QVia nonnulli Episcopi in aliena diœcesi habent quædam loca annexa suo episcopatui, in quibus exercent suam iurisdictionem, sita tamen in aliena diœcesi, aut etiam in ipsa ciuitate alienæ diœcesis. Ideo dubitatur, an si resideant in his locis, gaudeant beneficio alternatiuæ. In qua difficultate videtur distinguendum. Nam vel possunt etiam intra propriam diœcesim residere: vel non habent intra ipsam residentiam, ita vt absolutè sit trãslata

lata ad locum situm in aliena diœcesi. Si primo modo res se habeat. Dicendū est, *Quod Episcopus resides in loco sibi plenè subiecto sito tamen intra alienam diœcesim, non gaudeat beneficio alternatiuæ.*

2 Ratio est, Quia Regula alternatiuæ requirit residentiam apud propriam ecclesiam, aut diœcesim, vt constat ex illis verbis, *Quamdiù apud Ecclesias, aut diœceses suas verè, ac personaliter resederint.* Qui autem residet in loco sibi subiecto, sito tamen in aliena diœcesi, non residet apud propriam diœcesim, sed apud alienam, quia verè residet intra limites alienę diœcesis, vnde de hac residentia non verificantur verba dispositionis concessionis alternatiuæ, & proinde nec in ea dispositio habet locum *l. Quod constitutum ff. De test. milit.* & *l.* 4 *§. Toties ff.* De dam. infec. & notant Bald. *consil* 486. ver. *Secundo. prob. lib.* 2. Alex. *consil.* 17. *num.* 8. *lib.* 2. Roman. *consil.* 199. *init.*

3 *Si verò non possit residere intra propriam diœcesim, sed residentia translata sit ad locum propriæ iurisdictionis intra alienam diœcesim, tunc residentia illa sufficiet, vt possit gaudere beneficio alternatiuæ.* Ratio est. Quia residentia in dicto loco est subrogata in locum residentiæ intra propriam diœcesim: vnde assumit omnes illius qualitates, *l. Si eum. §. Qui iniuriarum ff.* Si quis caut. & iuxta ea, quæ obseruant Hostiens. *in Cap.* 3. *n.* 4. *De iurepat.* Abbas *in Cap. Cū olim. nu.* 6. De consuet. Rota coram Ludouis. *decis.* 463. *nu.* 3.

4 Pręsertim, quia hæc residentia tanquam eadem cum ea, in cuius locum fuit subrogata, comprehenditur sub eadem dispositione. *§. Si igitur defunctus. §. Vnde consequens.* Authen. *De hæred. ab intest. venien.* & notant Bald. *in l. Per diuersas, n.* 21. C. *Mandati* Natta *consil.* 346. *numer.* 3. Decian. *consil.* 52. *num.* 53. *in fine. lib.* 1. Et proinde quæ trahuntur à residentia intra propriā diœcesim, trahentur etiam ab hac residentia iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Pater filium. num.* 13. *ff.* De inoffic. test. *in Repert.* Socin. Sen. *in l. Filia. §. Titia. num.* 3. *ff.* De condit. & demonstrat. Gabr. *conclus.* 2. *De reg. iur.* Surd. *decis.* 35. *num.* 9. Cephal. *consil.* 20. *num.* 2. *lib.* 1. Bald. *in l. Parabolani,* C. *De Episc. & cler.* Et omnia iura, & priuilegia in ipsa locum habent, quæ locū haberent in residentia intra diœcesim, vt obseruant Innocent. *in Cap. Abbate, in fine. De verbor. Significat.* Panormit. *ibid. n.* 16. Butrius *n.* 22. Ripa *Consil.* 3. *nu.* 16. *De elect.* Geminian. *consil.* 125. *n.* 12. Oldrad. *consil.* 267. *numer.* 1, Rota *in Tarraconen. Sacristiæ* 19. *Martij.* 1621. coram Iusto, & coram Merlino *decis.* 547. *num.* 5. Et si residentia intra diœcesim est priuilegiata, vt sit conditio, sub qua conceditur alternatiua, erit eodem modo priuilegiata residentia in loco propriæ iurisdictionis intra alienam diœcesim, si sit subrogata in locum illius.

An alternatiua requirat residentiam pro toto integro mense alternato. Qu. 50.

S V M M A.

1 *Vt Episcopus gaudeat alternatiua an requiratur residentia pro toto mense.*
2 *Quod non est expressum, non est volitum.*
Dictio, Quamdiù, *diuidit tempora. & num.* 8.
Beneficium Principis est latissimè contra ipsum interpretandum.
3 *Vt Episcopus gaudeat alternatiua, debet ab initio mensis residere.*
4 *Menses alternatiuæ quomodo diuidantur.*
Quomodo cadant sub alternatiua.
5 *Si alternatiua non intrat initio mensis, non amplius intrat.*
Papa semel in possessione mensis semper manet.
Beneficium semel affectum semper remanet affectum.
6 *Alternatiua quomodo menses alternet.*
Mensis, qui non est integer, non est numerabilis.
Assignato certo tempore pro aliquid præstando, parte occupata, totum occupatur.
7 *Resultans ab expresso habetur pro expresso.*
8 *Quando eadem ratio sit de parte ad partem, quæ de toto ad totum.*
9 *Collationes mensis alternati non pendent à continuatione residentiæ.*
Cessat alternatiua, si Episcopus discedat à Diœcesi.
10 *Alternatiua non est latius interpretanda, quàm patiantur verba.*
Obseruantia Rota in indicando declarat alternatiuam.

1 PVnctus difficultatis in eo conſiſtit, an ſit neceſſarium, quod Epiſcopus pro toto integro mēſe alternato reſideat, vt gaudeat beneficio alternatiuæ; ita vt, ſi in principio menſis non reſederit, quamuis reſideat, quando vacat beneficium, non poſſit illud cōferre, an verò, vt poſſit conferre, ſufficiat, quod reſideat, quando vacat. Et quod nō ſit neceſſarium, quod reſideat toto integro menſe, ſed ſufficiat, quod reſideat, quando in illo menſe vacat beneficium, tradunt Gonzalez *ad Regul. 8. Cancellar. gloſ. 43. quæſt. 5. num. 36. & ſequent.* vbi latè Garzia *de Benefic. par. 5. cap. 1. nu.* 695. & plura pro hac ſententia afferuntur.

2 Primo. Quia regula ſolum requirit, quod beneficium non ſit aliàs reſeruatum, & quod tempore vacationis reſideat: non autem requirit, quod reſideat pro toto integro menſe, nam ſi id Pontifex voluiſſet, expreſsiſſet. *l. Item apud. §. Ait Prætor. ver. Ea enim. ff. De iniur.* & Cap. *Ad audientiam.* De decim. Vndē cū non expreſſerit, nec etiam requirit. Secundo. Quia dictio, *Quandiu*, quam adhibet Regula, diuidit tempora. *l. Si quis ita legauerit. ff.* De *condit. & demonſtr.* & per ibi notata. Mantica *de coniectur. vlt. volu. lib. 11. tit. 19. num. 12.* Menſis autem diuiditur in dies, & dies in horas, & eadem ratio, quæ eſt de toto ad totum, eſt de parte ad partem, vt tradit Euerar. *in Topica iuris, Loco de toto ad partem.* Tertio. Sequeretur, quod ſi Epiſcopus reſediſſet ab initio mēſis, & vacantia beneficia contuliſſet, ſi non reſideret in fine, collationes corruerent, aut eſſent conditionatæ, ſi Epiſcopus integro menſe reſideret, contra Cap 2. *De elect. in 6.* Quarto ſequeretur. Quod ſi Epiſcopus initio menſis reſideret, & in fine eſſet abſens, quod abſens gauderet alternatiua. Quinto. Regula alternatiuæ innititur iuri cōmuni, & ideo potius amplianda; & cum contineat beneficium Principis, eſt latiſsimè contra ipſum interpretanda *l. 3. ff. De conſtit. Princip.*

3 Tenendū tamen eſt. *Quod, vt Epiſcopus gaudeat beneficio alternatiuæ, neceſſarium ſit, quod reſideat ab initio menſis.* Ita Germon. *De indult. Cardin. §. vlt. numer.* 20. Lotter. *De Benefic. lib. 2. quæſt. 40. num. 53. & ſequentib.* Rota *in Fauentina Canon.* 16. *Decem.* 1585. coram Blanchetto & *in Segobienſi Benefic. 26. Martij.* 1604. coram Iuſto, & *in Sulmonenſi alternatiuæ.* 14. *Maij* 1610. coram Lancellotto, & coram Martino Andrea *deciſ.* 110. *numer. 1. & ſequent.* vbi latè, & coram Millino *deciſ. 171. n. 2.* & coram Ludouiſ. *deciſ. 70. nu. 6.* & *d. ciſ. 144. num. 2. par. 2.* Recentior. Et hanc ſententiam ſemper ſequitur Rota in iudicando.

4 Ratio eſt. Quia alternatiua cadit ſupra integris menſibus per modum vnius temporis, in quo conceditur Epiſcopo cōferre vacantia beneficia, quæ ſunt liberæ collationis, ita vt amplectatur hūc, & hūc, & hunc menſē à media nocte præcedente primum diem vſque ad mediam noctem vltimi diei, vt tradunt Rebuf. *in Concord. de collat. §. Præfatique Ordinarij. ver. Benef. verò*, & reſtatur praxis. Et menſes, quos alternatiua diuidit inter Papam, & Epiſcopum, ſunt menſes integri per modū vnius integri temporis conſtantis ex omnibus ſuis partibus, nempe diebus, quibus cōponitur. Ergo alternatiua, quæ cōceditur, nō eſt de partibus mēſibus, ſed de toto integro menſe, quia loquitur de ipſo, vt de quodā toto tempore: & proinde non cadit ſub poſſeſsione alternatiuæ niſi, vt quoddam totum iuxta *l. Qui vniuerſas ff. De acquir. rer. poſſeſ.* & *l. Eum, qui ædes. ff. De vſucap.* & notant Alciat. *in l. Appellatione rei. ver. Quare ſiquis de domo. ff. De verbor. ſignificat.* Et ideo non conceditur alternatiua, nec habet locū, niſi pro toto integro menſe, pro quo conceditur, vt ponderat Rota *deciſ. 144. num. 4. par. 2. Recentior.* Si ergo intrat menſis alternatus ad fauorem Epiſcopi, nec reperit reſidentiam, conceſsio alternatiuæ defectu conditionis non habet locum amplius pro illo menſe, quia cum reſpiciat totum integrum per modum vnius, ſi non operatur circa totū, nec etiam operatur circa partem.

5 Et eò amplius. Quia eò ipſo, quod alternatiua non poteſt habere locum defectu conditionis reſidentiæ, menſis fit Apoſtolicus, & Pontifex conſtituitur in poſſeſsione prouidendi beneficia vacantia in illo menſe. Ergo, ſi poſt initium menſis

sis episcopus, incipiat residere non potest facere suos dies, qui supersunt. Tum quia condicio residentiæ, sub qua est illi concessus, non adfuit tempore debito, & proinde fuit impedita dispositio Regulæ alternatiuæ, ne sortiretur suum effectum, quando debebat sortiri; & inde sortita est effectum secundarium conuertendo mensem in Apostolicum, & non potest amplius operari circa primarium effectum. Tum quia cum Papa sit in possessione, Regula non habet vim spoliandi ipsum, neque per vnum diem, quia tota eius efficacia consistit in alternando menses, & concedendo episcopo menses, qui aliàs essent Apostolici, existente conditione. Nõ autem habet vim reducendi mensem ad episcopum, si semel ab ipso ob non impletam conditionem est reuersus ad Papam. Tum quia cum semel Pontifex ponatur in possessione illius mensis, remanet semper in ipsa, & mensis semper est ipsius, sicut beneficium semel affectum, remanet semper affectum iuxta Extrauag. Pauli II. incipit. *Ad Romani*. De *præbend.* & tradunt Simonet. *de Reseruat. quæst.* 68. *n.* 7. Mandos. *Reg.* 1. *quæst.* 5. *num.* 9. Rota *decis.* 10. *De præben in nouit.*

6 Accedit etiã, quod alternatiua alternat menses numerabili modo, & secundũ eorũdẽ propria nomina, ita vt primũ det Papæ, secundum episcopo, tertium Papæ & sic deinceps alternando: & proinde disponit de mensibus non solum numerabilibus, prout menses sunt, sed etiam prout tales menses, nẽpe Ianuarius, Februarius, atque adeo prout sunt inæquales quò ad dies. Ergo si non potest attribuere episcopo talem mensem v. g. Februarium, quia scilicet, deficiat conditio residentiæ, nihil attribuet, quia Regula disponit de tali, & tali mense sub nomine proprio, & sub ratione mensis numerabilis, vt talis mensis est. Dies autem aliqui talis mensis, nõ sunt numerabiles, vt talis mensis iuxta *l. Anniculus. ff.* De *verbor. significat.* Rursus vigore eiusdem Regulæ, si non potest alternatiua habere locum defectu conditionis residentiæ, ille mensis sub nomine proprio reuertitur ad Papam, & fit Apostolicus, & proinde secundum se totum, quia talis mensis sub nomine proprio trahit omnes dies, quibus constat. Præsertim. Quia, quando tempus diuiditur in certas portiones in ordine ad aliquid præstandum, eo ipso, quod aliqua portio est occupata secundum aliquam sui partem ab eo, quod agitur, tota censetur occupata iuxta *l.* 4. *ff. De verbor. significat.* vbi si pro itinere viginti milliarium assignatur dies, si supersit vnicum tantum milliare, non occupat partem diei, sed totum integrum diem.

7 Ad 1. resp. Regulam requirere residentiam tanquam conditionem, quæ si deficiat ab initio mensis, non intrat concessio alternatiuæ defectu conditionis. Dũ autem tunc non intrat, nec etiam potest amplius quò ad aliquos dies intrare, quia mensis euasit Apostolicus; & quia est facta concessio secundum menses designatos nomine proprio, & proinde integros. Nec opus fuit, quod Pontifex aliud exprimeret, quia hoc totum tanquam resultãs ab expresso, pro expresso habetur *l. Cum quod, ff.* Si *cert. pet.* & *l. Si ita. §. Qui filio. ff.* De *bonor. possess. secun. tab.* & notant Bald. *in l.* 1. *circa fin.* C. De *his, qui an. aper. tab. test.* Rolan. *de lucro dotis. quæst.* 25. Paris. *consil* 97. *num.* 107. *vol* 1. Craueta *consil.* 257. *num.* 6. Menoch. *De arbitr. casu* 276. *num.* 2.

8 Ad 2. Dictionem, *Quandiu*, diuidere tempora secundum subiectam materiã, secundum quam fit diuisio: vnde cum alternatiua diuidat tempora secundum menses tales, & tales nomine proprio expressos, dictio quamdiu vt dimissiua temporis refertur ad eosdem menses, & cum sit conditionalis, requirit condicionem residentiæ, quando incipit mensis, quem inducit alternatiua. Nõ tamen diuidere potest menses in dies inducẽdo alternatiuã, quando ab initio mensis non habuit locũ, nam hoc esset aliquid amplius, quàm diuidere, sed solum potest diuidere separando posteriores dies mensis à gratia alternatiuæ, quando contingit seruari condicionem residentiæ. Cur autem non possit induci alternatiua, si non habuit locũ ab initio mensis, constat ex supradictis. Neque iuuat illud axioma, quod eadem

ratio

ratio fit de parte ad partem, quæ est de toto ad totum, quia valet tantum quò ad ea, quæ diuisibiliter accipi possunt; cõcessio autem alternatiuæ non potest accipi diuisibiliter, quia fit pro toto tali mense, atque adeo pro integro: alioquin si fieret pro diebus, non esset pro tali mense.

9 Ad 3. neg. illatio. Quia quando ab initio mensis adest cõdicio residentiæ, subintrat concessio pro toto integro mense independenter à cõtinuatione residentiæ, licet dependeat quò ad continuam conseruationem à continuatione residentiæ, vt declarat dictio. *Quamdiu resederint*, quæ importat continuationem temporis in residentia, & facit, quod conseruatio concessionis alternatiuæ sit alligata continuationi residentiæ; vnde sicuti dependet à residentia, vt incipiat habere locum, ita etiam à continuatione residentiæ quò ad propriam continuationem. Vnde collationes omnes factæ durante residentia sunt validæ, & absolutæ, absque conditione de continuatione residentiæ. Quia licet alternatiua requirat residentiam ab initio mensis, non requirit tamen, vt continuet, sed solum, vt ipsa quoque continuare possit. Et ideo collatio facta ab initio mensis tanquam legitimè facta non corruit iuxta regul. *l. In ambiguis. §. Non est nouum. ff.* De *reg. iuris.* & Cap. *Factum legitimè.* De *reg. iur. in* 6. Et ita obseruat Rota coram Martino Andrea *decis.* 110. *num.* 24. Vnde remanet solutum etiam quartum argumentũ, quia scilicet, si episcopus discedat à Diœcesi, cessat cõcessio alternatiuæ, nã requiritur continuatio residentiæ vt continuet concessio alternatiuæ tanquam alligata in conseruatione à continuatione residentię, vt suo fundamento, & ideo cũ cesset residentia, cessat etiam gratia *l. Athleta.* §. 1. & *l. Idẽ Vulpianus. ff.* De *excusat. tut.* & *l. Titia Seia.* §. *Vsuras. ff.* De *leg.* 2.

10 Ad 5. Regulam alternatiuæ, quãuis innitatur iuri communi, & contineat beneficium Principis, non posse latius interpretari, quàm patiantur verba, vt tradunt communiter Glos. *in Clemen. Per litteras.* verbo. *Directas.* De *prebend.* Alexan. de Neuo *in Cap. Quia circa. numer* 16. De *consanguin. & affin.* Sanchez *lib* 8. *de matrimon. disp.* 1. *numer.* 5. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 28. *num.* 15. Cum autem regula concedat menses tanquam inuicem distinctos, & alternatos sub proprio ipsorum nomine, non admittit diuisionem eorumdem mensium. Accedit etiam, quod obseruãtia subsequuta in iudicando apud Tribunal Rotæ ita interpretatur Regulam, vt non admittat diuisionem secundum dies eiusdem mensis: & ideo standum est ipsi. Cap. *Cum venissent.* De *constit.* & Cap. *Cum dilectus.* De *consuet.* & *l. Sed Iulianus.* § *Porro. si acceperit.* ver. *Sed & si ff.* Ad *Senatus consul. Maced.* & *l. Si de interpretatione. ff.* De *legib.* & tradunt communiter Doctores. Bal. *in l. Hi quibus. ff.* De *fideicom. libert.* Ias. *consil.* 128. *lib.* 1. Roman. *consil.* 271. *nu.* 3. Crauetta *consil.* 226. *numer.* 6. Alex. *consil.* 6. *num.* 1. *lib.* 1. Et alii, quorum plures citaui. *Quæst. moral. canon.* 200. *num.* 2. *Centur.* 2.

An professus solemniter possit declarare, aut eligere opera pia, pro quibus legasset. Quæst. 51.

SVMMA.

1 *Professus potest declarare opera pia pro quibus ante professionem reliquit.*

2 *Professus potest declarare suam dispositionem factam ante professionem.*

Declaratio nihil facit de nouo, sed factum ostendit.

3 *Declarare opera pia in confuso disposita non est de nouo disponere.*

4 *Professus potest determinare opera pia, de quibus disposuit in genere.*

5 *Quid importet hæc determinatio.*

Religiosus potest esse exequutor vltimarum voluntatum.

6 *Religiosus exequutor vltimarum voluntatũ potest eligere pauperes.*

7 *Determinare opus pium non est vti aliquo dominio, aut iure.*

8 *Professus potest declarare, & eligere opera probana pro quibus reliquit.*

Religiosus potest esse exequutor vltimarum voluntatum, etiam ad causas prophanas.

1 PRoposita difficultas locum habet tàm de legatis relictis in testamento, quàm de quibuscumque

cumque relictis in renũciatione, seu quacumque alia disposit one. Et quod spectat ad declarationem dicendum est. *Posse declarare opera pia, pro quibus, quod ab ipso relictum est, impendi debeat.* Et proinde, dum disponit ante professionem, potest reseruare sibi huiusmodi declarationem. Ita etiam Sanchez *lib. 7. sum. cap. 11. n. 19.*

2 Ratio est. Quia professus solemniter potest declarare suam dispositionem factam ante professionem, vt tradunt Rodriquez *quæst. Regul. 69. ar. 2. tom. 2. & tom. 2. sum. cap. 32. num. 2.* Gozadin. *consil. 41. num. 15.* Reginal. *lib. 18. Praxis fori pœnit. cap. 27. num. 397.* Vecchius. *in Praxis Nouitiorum disp. 8. dub. 12.* Tamburin. *De iure Abbatis. disp. 4. quæst. 13. num 4.* Et fundatur in eo, quod professus priuatur tantum facultate disponendi, cum transferat omnia sua iura, quæ illi supersunt, in Religionem, non autem repugnat, quod declaret suam dispositionem, manifestando intentionem, quam habuit, dum disposuit. Nam declarãs nihil de nouo disponit, sed quid dispositum fuerit, declarat *l. Hæredes palam. §. Si quid post. ff.* De *testam.* ibi. *Poterit declarare, de quo senserit. Et puto posse; nihil enim nunc dat, sed datũ significat* & *l. Adeo. §. Cũ quis. ff.* De *acquir. rer. domin.* & Clem. 1. De *iurepatr.* & notãt cõmuniter Doctores, quorũ plures adduxi. *Quæst. moral. cen. 61. n. 7. Centur. 1.* cũ Glos. *in Cap. Cũ te. De vsur. & in Cap. Per tuas.* ver. *De nouo,* De *donat.*

3 Dices. Posse professum declarare suam dispositionem, quando est dubia, nõ aut exprimere de nouo, quod non est in dispositione, quia hoc non esset declarare, sed addere dispositioni. Resp. Posse declarare opera pia, quæ sibi declaranda reseruauit, quia non est addere dispositioni, sed manifestare, quid insit dispositioni cõfuso modo expressæ. Ideo enim disponit cõfuso modo, quia reseruat sibi declarationem, & reseruando declarationem, ostendit, quod determinatè disponat, sed velit nunc, quod determinatio lateat in dispositione. Cum ergo, quod latet manifestet, declaratio est vera declaratio manifestans, quid dispositum sit, & est intellectiua, nõ extensiua, vt loquitur Bald. *in l. Quamuis. init. & in l. Ea, quæ. ver. Vndecimo quæro.* C. *De condit. in deb.*

4 Quod spectat ad electionem, tenendum est. *Quod possit professus eligere opera, pia, pro quibus in genere disposuit ante professionem.* Vnde antequam profiteatur, poterit relinquere certam quantitatem expendendam in opera pia postea à se eligẽda. Hoc autem intelligitur, quantum est ex vi status religiosi, præscindendo à Regula, & particulari instituto Religionũ, cum ex hoc capite possit interuenire impedimentum. Ita Sanchez *lib. 7. sum. cap. 11. num. 19.*

5 Hoc etiam videtur certum. Quia aliud est disponere de rebus suis; & aliud declarare opera pia, & determinare, pro quibus est in genere dispositum. Primum importat dominium supra disposita, & hoc non potest exerceri à religioso, sed iam fuit exercitum, quando dispositũ fuit. Secundum autem non dicit exercitiũ dominii, sed electionẽ operis pii, quæ nõ inuoluit vllum actum dominii, aut exercitium iuris super temporalia bona, sed solum exercitium prudentiæ in consultãdo, & determinando opere, quod in genere dispositum fuit. Hoc autem non repugnat statui religioso. Nam Religiosus potest cum licentia suorum superiorum esse executor testamentarius iuxta Cap. 2. *De testamen.* & Clement. *vn.* De *testamen.*

6 Ex eo autem, quod potest esse exequutor testamentarius, fit, quod possit habere plures electiones liberas, vt si testator relinquat aliquam summam in opus pium benè visum exequutori, aut si relinquat aliquod legatum distribuendum pauperibus, aut locis piis, & exequutori relinquat liberam electionem pauperum, aut locorũ piorum, quod per Fratres quoque Minores præstari potest, quamuis aliàs non fint capaces exequutionis testamentariæ, quia hæc electio est quid facti, non autem exercitium iuris. Ita Bar. *in l. Cum pater. §. Hæreditatem 1. nu. 3. ff.* De *leg. 2.* Castren. *ibid. num. vn.* Imola *numer. 5.* Bald. *in l. Id quod pauperibus. nu. 16. C. De Episcop. & Cler.* Ias. *in l. 1. §. Item acquirimus. ff.* De *acquir. poss.* Salicet *in l. 1. num. 6. ver. Item prædicta.* C. De *hered. instit.* Alexand. *consil. 57. num. 8. vol. 5.* Anan. *consil. 30. in fine.* Ancharan. *consil. 412. num. 2.* Roman. *consil. 409. nu. 9.*

Co-

Couaruu.*in Cap.* Tua nos,*num.*1,*in fine*. De *teſtam.*Roſel. *verbo.* Religio 1.*num.*7. Angel. *verbo.* Exequutor. *in fine.* Rodriq. *Quæſt. Regul.* 70.*ar.*2. *tom.* 3. & alii, quos citat,& ſequitut Sanchez *lib.*6 *ſum.cap.* 11. *num.*32.

7 Solum videtut poſſe obiici, quod iſta determinatio operũ piorum ſit quoddam exercitium dominij, quia ſicuti deſignatio quãtitatis pro opere pio eſt vſus dominii, ſed imperfectus; quia non eſt vſus determinatus: ita determinatio ſit perfectio vſus dominii, quia dat vſum ſpecificũ quantitatis relictæ. Reſp. Hanc determinationem operis pii nullum importare vſum dominii,neque ſupponere vſum imperfectum, quia vſus habet pro materia quantitatem relictam, quam relinquens per primam diſpoſitionem perfectè à ſe abdicat, & deſtinat ad cauſam piam. Determinatio vero operis pii, non determinat vſum, quaſi addat aliquid in ratione dominii, ſed verſatur circa materiam,in qua vſus quantitatis relictæ ſortiri debet ſuum effectum, quam veluti ſubiicit diſpoſitioni antea factæ, quæ remanet determinata non per exercitium alicuius iuris, aut dominii, ſed per ſubiectionem materiæ, quç ſupponitur, & quam ab aliena electione expectabat, vt vſus diſponentis ſortiretur ſuum effectum.

8 Quæ autem dicta ſunt, locum habent non ſolũ quò ad opera pia,ſed etiam quò ad opera prophana; ita vt poſsit Religioſus non ſolum declarare vſus prophanos, pro quibus reliquit, ſed etiam determinare, quos indeterminatos reliquit. Militat enim eadem ratio,quod hoc non dicit exercitium alicuius dominii,ſeu iuris. Si enim poteſt eſſe exequutor teſtamentarius,etiam quò ad prophanas cauſas, vt tradunt Cardin. *in Clemen.vn.n.*10.*quæſt.* 2. De *teſtam.* Bonifac.*ibid.num.*71. Franc. *in Cap.*2.*num.*1.De *teſtam. in* 6. Iacob. à Canibus. De *exequut. vlt. volun par.*1.*n.*31. *tom* 8. *tract.par.*1.D.Antonin.3.*par. tit.*10. *cap.*3.*§.*9.*not.*7.Sanchez *lib.*6.*ſum cap.*11. *num.*8. à fortiori poterit declarare opera prophana, aut eligere, pro quibus reliquit, quia hoc continet exequutionem veluti vltimæ voluntatis, quam habuit profeſſurus pro vltimo tempore habili ad diſponendum. Nec facit,quod ſe immiſceat negociis ſæcularibus.Quia, ſicuti non eſt negociu n ſæculare diſpoſitio, qua profeſſurus diſponit de rebus ſuis, vt eligat vitam pauperem in Dei obſequium: ita nec etiam declarare dictam diſpoſitionem, aut determinare opera, in quibus, quæ relicta ſunt, debent implicari; hæc enim tanquam acceſſoria ſequuntur naturam diſpoſitionis.

An emittens votum ſimplex caſtitatis conſequi poſſit legatum ſub conditione relictum, ſi non nupſerit, Quæſt. 52.

S V M M A.

1 *Legatum ſub conditione, ſi non nupſerit, quando habeat locum.*
2 *Votum ſimplex caſtitatis ſufficit pro conſequendo legato ſub conditione, ſi non nupſerit.*
Votum ſimplex caſtitatis conſtituit in ſtatu repugnante matrimonio.
Status per quid conſtituatur.
3 *Sufficit conditionem exiſtere etiam pro momento temporis.*
4 *Vouens caſtitatem ſi habeat cauſam pro obtinenda diſpenſatione, cõſequitur legatum ſub conditione, ſi non contraxerit matrimonium.*
5 *Quid, ſi voueat animo petendi diſpenſationem. Ingrediens religionem animo exeundi, non ſatis facit voto ingrediendi.*

---

1 SI contingat, legatum alicui relinqui ſub conditione negatiua, ſi matrimonium non contraxerit, dubitatur, an ſi legatarius emittat votum ſimplex caſtitatis, poſsit conſequi legatũ. Ratio dubitandi oritur ex eo. Quia conditio iſta negatiua, ſub qua eſt relictum legatum, nõ poteſt dici impleta, niſi legatarius ad eum ſtatum deueniat, in quo non poſsit amplius contrahere matrimonium, iuxta ea, quæ tradunt Bald. in *l.* Mutiane. *circa fin.* ver. *Quod conditio. ff.* De *condit. & demonſtrat.* Caſtrenſ.*in l.*2. *numer.*1. C.*De inſtit.& ſubſtit.* Franc. *deciſ.*169. *num.* 14. Pere-

Peregrin. *De fideicom. ar. 29. num. 9.* Rota coram Merlino, *decis. 392. num. 29.* Qui autem emittit votum simplex castitatis, non venit ad statum, in quo nō possit amplius contrahere matrimonium, quia de facili ex rationabili causa potest dispensari ad contrahendum matrimonium.

2 Tenendum tamen est. *Sufficere votum simplex castitatis ad purificandam conditionem, si matrimonium non contraxerit.* Intelligitur autem de voto castitatis perpetuo, quia, si esset ad tempus, non purificaret conditionem, nam post expirationem voti posset contrahere matrimonium. Ratio est. Quia votum simplex castitatis impedit matrimoniū: & si est perpetuum, impedit perpetuò. Ergo ponit vouentem in statu, in quo non potest cōtrahere matrimonium, quia status constituitur per immobilitatem, & firmitatem conditionis personæ, vt docet D. Th. *2. 2. quæst. 283. ar. 1. ad 3.* & votum firmat & reddit vouentem immobilem secundū conditionem cœlibatus.

3 Et sufficit, quod, quantum est de se, reducat ad statum, in quo non possit amplius matrimonium contrahi, quamuis postea possit succedere dispensatio, quia sufficit, vt debeatur legatum, quod conditio semel existat, etiam pro momento temporis *l. Si quis hæredem.* C. *De instit. & l. Hæredibus init. ff.* Ad. *Trebel.* & *l. Gallus. §. Quæramus ff.* De *liber. & posth.* & notant Castrens. *in l. Si marito. §. 1. num. 2. ff. Soluto matrimonio.* & *in l. Si donaturus. §. 1. num. 4. ver. Sed breuiter. ff. De cōdit. cau. dat.* Ias. *ibid. n. 19.* Ruin. *consil. 89. n. 8. lib. 4.* Bald. *in l. Cū precibus. nu. 6.* C. *De impub. substit.* Roland. *De lucro dotis. quæst. 51. n. 1.* Paris. *consil. 32. n. 1. li. 2.* Cassan. *consil. 53. n. 6.* Crauet. *consil. 898. n. 6.* Rota *in Clusina dotis. 17. Ianuar. 1598.* corā Peregrino, & corā Seraphino *decis. 589. n. 1.* & *decis. 1063. n. 13.* & coram Pēnit. *decis. 105. n. 11.* & corā Ludouisio *dec. 5. n. 10.* & *decis. 379. n. 7. par. 1.* Diuer. Dispēsatio enim, quę superuenit, si forte superueniat, non tollit, quin sit adimpleta conditio, nam adhuc verum est, quod deuenerit ad statum, in quo non poterit nubere, præsertim, quin talis status de se afferet perpetuum impedimentum, & incertum remanet, an sit superuentura causa sufficiens pro obtinenda dispensatione.

4 Maior difficultas est, quid dicendū, si de præsenti, quando emittit votum, adsit causa sufficiens pro petenda dispensatione: & nihilominus votum emittat, vt obtineat legatum, cum animo petendi postea dispensationem, & nubendi. Et quidem si non haberet animū petendi dispēsationem, res esset extra difficultatem, quia, vt dictum est *num. præced.* legatum conditionale solum requirit, quod ponatur conditio, non autem requirit cōtinuationē ipsius; vnde nec tenetur legatarius illam continuare, & consequenter, si adest causa sufficiens, potest petere dispensationem, quia vtitur iure suo absque alterius iniuria. *l. Fluminū. §. vlt. ff.* De *damno infec.* & *l. Si in meo. ff. De aqua pluu. ar.* & Cap. *Cum. Ecclesia. ver. Quia.* De *electione.*

5 Si verò emittat votum cum animo petendi dispensationem ob causam, quam de præsenti habet sufficientem, non facit legatum suum. quia cum dolo procedit, nec votum ponit conditionem, quam requirit legans. Dum enim ponit condicionem, si non contraxerit matrimonium, non potest votum simplex inducere statū, in quo non possit contrahi matrimonium, cum sit coniunctum cum animo petendi dispensationem, & causa sufficiat pro obtinenda. Status enim requirit, quod firmetur animus in ipso; sic autem adest animus contrarius firmitati. Et sicuti, qui vouit religionem, nō satisfacit voto, si ingrediatur animo exeundi vti tradunt cōmuniter D. Th. *2. 2. q. vlt. ar. 4. ad 3.* Richar. *in 4. dist. 38. ar. 8. q. 1.* Palud. *q. 4. ar. 1. n. 7.* D. Anton. *3. par. tit. 16. cap. 2. §. 4.* Rosella *verb.* Religio. *3. in fine.* Angel. *verbo.* Votū *n. 18.* Tabiena *verbo.* Nouitius. *n. 8. in fine* Syluester. *verbo.* Religio *2. q. 19.* Nauar. *cap. 12. Manual. n. 47. in fine.* Viguer. *cap. 17. Instit. Theol. §. 1. ver. 23.* Valent. *to. 3. disp. 6. qu. 6. pun. 4. quæstiun. 4.* ver. *Vnde rectè.* Azor. *par. 1. lib. 11. cap. 22. qu. 6.* Sanch. *lib. 4. sum. cap. 16. n. 74.* Ita neq. qui vouet animo nō permanendi sub voto satisfacit conditioni requisitæ à legante de non cōtrahendo matrimonio; & proinde non poterit consequi legatum; & si consequutus fuerit, tenebitur ad restitutionem.

An

An, si committatur Collegio aliquid eius arbitrio decernendum, possit nominare aliquem, in quem transferat determinationem. Quæst. 53.

S V M M A.

1 *Collegium non potest remittere in priuatam personam commissionem sibi factam de aliquo negocio determinando.*
2 *In commissione facta ad arbitrium alicuius est electa industria illius.*
3 *Commissio non potest in alium transferri, quando est electa industria personæ.*
4 *In commissione facta Collegio præsumitur habita ratio communis consultationis.*
5 *In commissione negocij grauis, & ardui facta Collegio censetur electa communis industria, & prudentia.*

1 FRequenter contingit, quod testator, aut quiuis alius remittat in arbitrium alicuius Collegii electionem aliquam, seu determinationem: vnde dubitatur, an tunc Collegium possit eligere aliquem de gremio, qui nomine ipsius eligat, vel determinet transferendo in ipsum potestatem, quæ sibi comissa est, et illi cedendo totum ius, quod habet. Et *negatiuè resoluendum est, Sed cessionem huiusmodi, seu deputationem esse nullam, & consequenter etiam quicquid inde resultat.*

2 Ratio est. Quia dum Collegio, & illius arbitrio commissa est electio, aut determinatio alicuius negocii, electa est illius industria, & prudentia, vt scilicet per plures discussa, & deliberata materia, resulter melior resolutio iuxta *l. Fideicōmissa, § fin. ff.* De *leg.* 3. & notant Bald. *in l. vnic. §. Ne autem num.* 1. *C.* De *caduc. tollen.* Menoch. *de arbitr. iud. casu* 68. *num.* 13. *lib.* 1. & *presumpt.* 21. *num.* 4. & *præsumpt.* 38. *n.* 3. *lib.* 2. Natta *consil.* 163. *num.* 10. Et de hoc fine committentis constat manifestè, quia non alia ratione potuit committere Collegio, nisi vt collegialiter discussa materia, prudentior resolutio haberetur.

3 Ex hoc autem fit, quod non possit Collegium alteri, licet de proprio gremio, exequutionem demandare cedendo ipsi facultatem sibi traditam. Quia quando in commissione habetur ratio industriæ, & prudentiæ Commissarij, non potest iste transferre in alterum potestatem sibi traditam, iuxta *l. Inter artifices, ff* De *solut.* & Cap. *Quoniam Apostolica. §. Si autem cui.* De *Offic deleg.* & notant Io. Andr. *ad Speculat. Tit. de instrument. edit. §. Nunc aliqua n.* 76. *littera* E. verbo. *Nulli.* Castrens. *consil.* 177. *num.* 1. ver. *Tum quia illis* Menoch. *De arbitrar. casu* 68. *num.* 28. *lib.* 1. Ias. *in l. Si sic stipulatus num.* 29. *ff.* De *verbor. obligat.* Rota coram Merlino *dec.* 393. *num.* 4. sed debet ipse exequi.

4 Accedit etiam. Quod ex eo quoque specialiter censetur committens respexisse ad iudicium, & prudentiam Collegii, prout per modum vnius corporis concurrit in vnam deliberationem, quando committit aliquid determinandum; vnde censetur voluisse, quod deliberatio, & determinatio proueniret ex omnium deliberatione, prouisione, & industria iuxta ea, quæ tradunt Crauetta *consil.* 303. *num.* 3. Io. Baptist. à S. Seuerino *in l. More. num.* 36. *ff.* De *iuris. om. iud.* Felin. *in cap. vlt. §. vlt. not.* 2. De *offic. deleg.* Bald. *in l. vnic §. Ne autem.* ver. *Et hæc erunt vtilia.* C. De *caduc. tollen.* Menoch. *de arbitrar. quæst.* 68. *num.* 13. *lib.* 1. Et ideo est taliter Collegio commissa potestas, vt non habeat facultatem transferendi in alium.

5 Quod præsertim locum haberet, si negocium, quod committitur, esset graue, & arduum, ita vt indigeret matura deliberatione, vt obseruant Ias. *in l. More. num.* 65. *vers. Quinto limita. ff.* De *iurisd. om. iud.* & *in l. A iudice. circa fin. limit.* 13. *ff.* De *iudic.* Dec. *in l.* 1. *num.* 28. *ff.* De *offic. eius, cui man.* Alexan. *ibid. num.* 6. Niger. *num.* 31. Crauet. *consil.* 303. *num.* 3. ver. *Quarto in rebus*, Menoch. *De arbitrar. quæst.* 68. *n.* 15. *lib.* 1. Grauitas enim, & arduitas negocij, sicuti ex se requirit examen, & maturam deliberationem: ita etiam declarat, quod commissio facta Collegio sit intuitu illius prudentis consultationis, quę ab ipso magis, quàm à priuata persona expectari potest, & ideo non poterit transferre commissionem in vnum aliquem, licet de gremio

mio cum in ipso deficiat causa principalis commissionis sibi factæ.

An si exequutor transferat in alium arbitrium exequendi, teneat exequutio ab ipso facta. Quæst. 54.

S V M M A.

1 *Exequutor validè exequitur, licet in alium potestatem exequendi transtulerit.*

2 *Verba*, sibi benè visum, *denotant arbitrium boni viri.*

Quando exequutio committitur arbitrio alicuius, eligitur eius industria.

3 *Iuramentum non sanat nullitatem actus.*

Iuramentum non impedit, quin validè operetur, qui cessit nulliter facultatem operandi.

Potestas, & voluntas sufficiunt pro validitate actus.

1 COmmisit exequutori testamētario testator, quod de certo fundo erigeret Capellaniam in Ecclesia sibi benè visa, & ad fauorem alicuius consanguinei eiusdem testatoris, quem ipse eligeret. Cum autem exequutor transtulisset hanc facultatem in alium, et cessionem iuramento firmasset, hoc nō obstante erexit ipse Capellaniam determinando Ecclesiam, et eligendo Capellanum. Cessionarius quoque in alia Ecclesia Capellaniam erexit, et Capellanum nominauit. Vnde dubitatum fuit, quænam ex his erectionibus esset substinenda. Pro resolutione resoluendum censeo. *Quod substinenda sit erectio exequutoris testamentarij, existente nulla erectione facta per cessionarium.* Esse tamen periurum exequutorem, nisi præcesserit absolutio à iuramento.

2 Desumitur ex eo, quod hæc exequutio est commissa arbitrio exequutoris, prout indicant illa verba *sibi benè visa*, aut similia, quæ denotant arbitrium, iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in Extrauag. Ad reprimendam.* verb. *Videbitur. init.* Roman. *consil.* 55. *num.* 1. Becius *consil.* 23. *num.* 32. Giouagn. *consil.* 8. *num.* 38. *lib.* 1. Menoch. *de arbitrar. casu* 8. *num.* 2. *lib.* 1. Rota coram Merlino *decis.* 393. *num.* 5. Dum autem exequutio commissa est arbitrio ipsius, cēsetur electa industria eiusdem iuxta ea, quæ dicta sunt *quæst. praeced. num.* 2. 4. *et* 5. Arbitrium enim importat arbitrium boni viri, atque adeo prudentis, *l. Fideicommissa.* ver. *Quanquam. ff.* De *leg.* 3. et *l. Si sic. ff.* De *leg.* 1. et tradunt communiter Doctores *in l. Si quis arbitratu, ff.* De *verbor. obligat.* et *in l. Si in lege. ff.* Locati. et *l. In personam* 9. *Generaliter ff.* De *reg. iur.* Bart. *in Extrauag. Ad* Reprimendam verb. *Videbitur.* Decian. *consil.* 9. *num.* 53. Beroius *consil.* 176. *num.* 72. ver. *Item quia. lib.* 1. Menoch. *consil.* 422. *num.* 65. Vnde cum electum sit arbitrium talis personæ, remanet electa industria, et prudentia ipsius, qua eius arbitrium, vt arbitrium boni viri, reguletur pro exequutione.

3 Cum autem, quando electa est industria personæ, non possit in alium transferri facultas exequendi, quod commissum est, vt dictum est. *quæst. præced. n.* 3. fit, quod exequutio cessionarij nulla sit defectu potestatis, cum in eum non sit translata. E contra verò, cū potestas remaneat in exequutore, nec iuramentum sanet nullitatem cessionis factæ: nec impediat validitatem vsus potestatis eiusdem exequutoris, valida erit exequutio erectionis Capellaniæ facta ab ipso exequutore iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in cap. fin.* verbo. Reuocatus. *De procuratoribus in* 6. Abbas *in cap. Dilecto num.* 17. *De prębend.* vbi & cœteri Doctores. Ripa *in cap.* 1. *n.* 58. *De iudic.* Alexan. *consil.* 16. *num.* 3. *lib.* 3. Hostiens. *in cap. Dilecto. De maior. & obed.* Felin. *in cap.* 1. *num.* 5. *De probat.* Ias. *consil.* 4. ver. *Quartò adhuc. vol.* 3. Roland. alios referens *consil.* 2. *num.* 95. *vol.* 1. Seraphin. *De priuileg. iuram. priuileg.* 75. *num.* 10. Iuramentum enim non impedit validitatem actus, quamuis faciens contra iuramentum veniat, et peccet, quia non tollit potestatem, et voluntatem, quæ sufficiunt pro validitate *actus l. Multum interest. C. Si quis alteri, vel sibi.*

Am omisso inquisitionis, de qua in Bulla 71. Sixti V. quando quis recipitur ad religionem, irritet professionem. Quęst. 55.

S V M M A.

1 *Inquisitiones præmittenda pro recipiendis Nouitijs ex Bulla Sixti V.*
2 *Omissio inquisitionum non irritat professionem. Etiam, si profitentes inhabiles sint ex moderatione Clementis V111.*
3 *Omissio inquisitionum, si profitentes aliàs sint habiles, non irritat professionem etiã iuxta Bullam Sixti V.*
4 *Irritatio respicit inhabilitatem, non autem omissionem inquisitionis.*
5 *Omittens inquisitiones præmittendas pro receptione Nouitiorum non incurrit pœnas, &c.*
6 *Pœna recipiẽtium inhabiles locum habens quò ad singulos Religiosos.*
Requirunt declarationem.
Quid requiratur pro declaratione.

1 Sixtus V. in *sua Constit.71. tom.2. Bullar,* quæ incipit, *Cum de omnibus.* Præcipit, quod antequam quis admittatur ad habitum religiosum præcedat inquisitio, an sit ex legitimo matrimonio natus, an sit criminosus, an suspectus de criminibus, an ære alieno grauatus, an obnoxius ad reddenda ratiocinia, & non possit admitti, si sit criminosus, aut suspectus de crimine, ita vt contra eum cœpta fuerit inquisitio, vt declarat in sequen. Bul. §. 17. Aut sit ita ære alieno grauatus, vt absorbeantur facultates ipsius, aut sit ratiocinijs reddendis obnoxius, propter quæ Religio molestias subire possit, aut si sit illegitimus, & §. 5. *eiusdem constitutionis* declarat irritam admissionem ad habitum, & professionem, si contra prædictam dispositionem quis admittitur. ibi, *Et si qui eorum contra præsentem nostram constitutionem temerè admittentur, tàm susceptionẽ habitus, quã professionẽ, & inde sequuta ex nũc, prout ex tũc pari modo irritamus, et annullamus viribus, et effectu carere decernimus; ac iubemus eos, qui de facto recepti erunt, habitu spoliari, & à Religione expelli.* Ex quibus oritur dubiũ, an si omittantur prædictæ inquisitiones, irrita sit professio.

2 Non esse autem nullam professionem, nisi aliàs de iure nulla sit, quantum est ex parte prædictæ Cõstitutionis, etiam si professi sint ex illis, qui prohibentur admitti, certum est, quia quò ad hanc partem nullitatis professionis reducta fuit ad terminos iuris cõmunis à Clemente VIII. *in sua Constit. 83. tom.3. Bullar.* quæ incipit, *In suprema Ecclesię,* vt constat ex §. 3. *in fine.* Constitutiones *prædictas Sixti prędecessoris quò ad eam partem, per quam eorum, qui formam in eisdem constitutionibus præscriptam de cœtero non seruauerint, & quò ad alios etiam casus ibid. expressos, in quibus Receptorum in quibuscunque etiam Mendicantium Ordinibus professio nulla declaratur, ad terminos iuris, & sacrorum Canonum perinde, ac si prædictæ Constitutiones in illa parte editę non fuissent, auctoritate Apostolica tenore pręsentium reducimus.* & ita etiam obseruat Rota coram Merlino *decis. 11. n. 12.*

3 Verum præscindendo & à Constitutione Clementis VIII. & in terminis solius Constitutionis Sixti V. neque adhuc omissio prædictarum informationum irritat professionem, dummodo professus non laboret ijs defectibus, qui reddunt inhabilem ad habitum regularem. Ita Rodriquez, *quæst. Regul. 54. ar. 5. & 6. tom. 3.* Constat ex verbis Cõstitutionis ipsius dicto §. 5. ibi. *Et si qui eorum contra præsentem nostram Constitutionem temerè admittentur* &c. quæ verba satis declarant, quod Pontifex disponit pro casu, in quo quis admittatur ex ijs, quos prohibet admitti, & consequenter, quod irritatio professionis habeat locum solum, quando quis admittitur cũ ijs defectibus, cum quibus Pontifex prohibet admitti; & ideo si admittatur aliquis, qui non habeat defectus, de quibus in *dicta Constit.* quamuis nõ præcesserint debitæ inquisitiones, professio non erit nulla, quia nõ annullatur ex eo, quod non sint adhibitæ inquisitiones, sed quia admissus patitur defectus, cũ quibus prohibetur admitti.

4 Et ratio quoque suffragatur, quia in

in quisitiones nō præcipiuntur propter se, sed propter non admittendos prohibitos admitti: & proinde veniunt in dispositione tanquam quid accessorium, & non tāquam principale; & ideo si non violatur Constitutio quò ad principale, & propter quod inducitur irritatio professionis, non habebit locum pœna irritationis, si violetur Constitutio in accessorio, quia cessat causa finalis prohibitionis & irritationis, quæ solum habet locum in principali. Nec obstat, quod omissio inquisitionum exponat periculo, quod recipiantur inhabilis, quia hoc tantum facit, quod omissio sit peccaminosa, non autem quod trahat irritationē professionis, si aliàs professus nō sit inhabilis aliqua ex illis inhabilitatibus, de quibus in præfata Constitutione; quia, vt dictum est, irritatio ponitur tantum propter inhabilitatem.

5 Ex quibus infertur, quod Superiores Regulares omittentes præfatas inquisitiones, non incurrant pœnas priuationis vocis actiuæ, & passiuæ, dignitatum Officiorum, graduū, honorū, quas imponit Pōtifex Sixtus V. *in pręfata Constitutione*, & quas Clemen. VIII. in sua *pręfata Constitut.* 83 §. 4. relinquit in suo robore, si contingat, quod receptus ad habitum, & professionem sit inhabilis aliqua inhabilitate, de qua in *dicta Constit.* Sixti V. Quia nō violant Constitutionem in principali dispositio, sed tantū in accessorio. Et pœnæ imponuntur tantum recipientibus inhabiles, non autem omittentibus informationes, vt constat ex *dicta Constit.* 71. §. 6. Sixti V. ibi. *Et insuper quoscunque Religiosos, eorumque superiores, qui aliquas personas, vt dictum est, inhabiles, post banc Cōstitutionem publicatam, receperunt- voce actiua, & passiua, nec non officijs, gradibus, honoribus, & dignitatibus quibuscunque per eos obtentis eo ipso in perpetuum priuamus, & tàm illis priuatos, quā ad alia quacunque imposterū obtinenda perpetuò inhabiles, eorūque incapaces decernimus, et declaramus.*

6 Cū autem prædictę pœnæ locū habeāt nō solū quò ad Superiores, sed etiàm quò ad quoscunq. Religiosos, vt cōstat ex tenore relato, & quamuis incurrantur ipso facto, est tamen necessaria declaratio iuxta ea, quæ tradunt Nauar. *in Extrauag. Gregor. XIII. De datis, & promis. num.* 41. *in* 1. *edit. in* 2. *vero nu.* 44. Sotus *lib.* 1. *De iust. & iure. quęst.* 6. *ar.* 6. *ad* 4. & *lib.* 4. *quęst.* 6. *ar.* 3. *circa fin.* Ledesma 2. *par.* 4. *quęst.* 18. *ar.* 2. *dub. vlt.* Molina *tom.* 1. *de iust. & iure, tract.* 2. *disp.* 96. Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 30. *n.* 1. Hoc tamen aderit discrimen inter Superiores, & subditos Religiosos; quod eo ipso, quod Superiores congregant Capitulū ad recipiendū, præsumūtur concurrere ad receptionem, quia si nollent recipere, non congregarent Capitulum, cum obstet inhabilitas; cœteri verò non præsumuntur concurrere, & ideo nō poterunt declarari incurrisse pœnas, nisi aliàs constet cōcurrisse ad receptionem, quod probandum esset, vt declarari possent.

An Regulares exempti absoluere possint in suis Ecclesijs à reseruatis Ordinario. Quęst. 56.

S V M M A.

1 *In aliena diœcesi potest quilibet absolui à simplici confessario à reseruatis in propria diœcesi.*
2 *Monasteria, & Ecclesia Regularium sunt loca exempta.*
3 *Locus exemptus æquiparatur loco extra diœcesim.*
4 *Habens peccata reseruata non potest absolui à Regularibus in proprijs locis exemptis.*
Absolutio sacramentalis requirit iurisdictionem in absoluendum.
Regulares non habens iurisdictionem quò ad casus reseruatos.
5 *Licet loca sint exceptuata à visitatione Ordinarij non obstante cura animarum.*
Regulares non possunt in ipsis absoluere à reseruatis Ordinario.
6 *Ordinarius reseruant sibi casus quam iurisdictionem exerceat.*

1 Difficultas procedit, an possint absoluere de iure ordinario independenter à quocunque pri-

uilegio. Et quidam Doctores partem affirmatiuam tuebantur ſuppoſita opinione, quod quilibet in aliena diœceſi poſſit abſolui à reſeruatis in propria diœceſi à quocunque ſimplici cōfeſſario, quæ opinio valde probabilis eſt, & eam tradunt Caiet. *in ſum. verbo* Abſolutio 2. Palud. *in* 4. *diſt.* 17. *quæſt.* 4. D. Antonin. 3. *par. tit.* 17. *cap.* 4. Nauar. *in Manuali. cap.* 27. *num.* 255. Henriquez *lib.* 6. *ſum. cap.* 14. *num.* 8. Suarez *diſp.* 30. *de pœnit. ſect.* 1. *num.* 4. Rodriquez *tom.* 1. *ſum. cap.* 55. *concluſ.* 2. Sanchez *lib.* 2. *in Decal. cap.* 11. *num.* 9. Homobon. *de caſib. reſeruat. par.* 1. *cap.* 2. Reginal. *lib.* 8. *Praxis fori pœnit. cap.* 5. *ſect.* 3. *num.* 69. Granad. 3. *par. tract.* 10. *de pœnit. diſp.* 7. *num.* 9. Villalob. *par.* 1. *ſum. tract.* 9. *difficul.* 59. *nu.* 4. Lugo Cardin. *diſp.* 20. *de pœnit. numer.* 71. Filliuc. *tract.* 7. *cap.* 7. *num.* 28. Bonac. *diſp.* 5. *de ſacram. quæſt.* 7. *pun.* 5. §. 2. *num.* 9. Leander *de ſacram. tract.* 5. *diſp.* 12. *quæſt.* 26. Mendus *in Bullam Cruc. diſp.* 23. *cap.* 2. *nu.* 22. Mazzuchel. *de caſib. reſer. diſp.* 1. *quæſt.* 3. *difficul.* 8. *num.* 19.

2 Stante hac opinione inferunt prædicti Recentiores, quod quilibet confeſſarius Regularis abſoluere poteſt à reſeruatis ab Ordinario in propria Eccleſia, ſeu Conuentu, non ſecus, ac quilibet ſimplex confeſſarius extra diœceſim. Quia Monaſterium, & Eccleſia Regularium ſunt non ſolum ratione perſonarum, ſed etiam ratione ſui prorſus exempta, vt latè oſtendi *Quęſt canon.* 176. *Centur.* 2. & cōſtat ex Conſtit 1. Sixti IV. apud Confetum, *in Collect. priuileg.* ibi. *Diſtinctius inhibemus, ne quiſpiam abſque dictæ Sedis ſpeciali commiſſione, & auctoritate in perſonas, domos, & loca dicti Ordinis Prędicatorum, vtpote prorſus exempta, aliquas excōmunicationis, ſuſpenſionis, & interdicti ſententias ſpecialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in perſonas, domos, & loca huiuſmodi aliquam præeminētiam, ſuperioritatem, & iuriſdictionem quomodolibet exercere præſumapt, etiam ratione contractus, vel delicti &c.*

3 Cum autem Locus exemptus æquiparetur loco extra diœceſim Cap. *Cum Epiſcopus.* De *offic.* Ordinar. *in* 6. & Clem. *Archiepiſcopo.* De *priuileg.* & notant Gloſ. *in Clemen. Quamuis.* De *foro cōpet.* Io. And. *ibid.* & *in Cap.* 2. *num.* 5. De *conſtit. in* 6. Dominic. *num.* 24. Franc. *num.* 10. Roland. *conſil.* 53. *n.* 23. Felin. *in Cap. Graue. num.* 2. De *offic. Ordinar.* Suarez *lib.* 3. *De legib. cap.* 32. alios allegans. Bonac. *diſp.* 1. *de legib. quęſt.* 1. *pun.* 6. *num.* 65. eodem modo poterit quilibet Regularis illius Eccleſiæ abſoluere à reſeruatis nō ſecus, ac quilibet ſimplex confeſſarius extra diœceſim, Cum enim Epiſcopus non poſſit extendere ſuā iuriſdictionem ad loca iſta exempta, nec etiam poterit extendere reſeruationem caſuum.

4 Verum hæc opinio prorſus reiicienda eſt tanquam falſa. Quamuis enim allatæ doctrinæ, aut veræ ſint, aut ſaltem probabiles, ex ipſis tamen non deducitur hęc concluſio. Nam certum eſt, quod non poteſt confeſſarius aliquem abſoluere, niſi in ipſum habeat iurisdictionem; aut ordinariam, aut ſubdelegatam, vt decernit Concil. Trident. *ſeſſ.* 14 *cap.* 7. *de ſacramen. pœnit.* eò quod abſolutio ſit per modum iudicialis ſententiæ, quæ ſolum in ſubditos ferri poteſt. Regulares autem, quamuis exempti, & in loco exempto non habent iuriſdictionem in ſubditos Epiſcopi, quò ad caſus reſeruatos; nec ipſi iiſdem ſubiiciuntur quò ad eoſdem caſus. Hæc enim ſubiectio ex vna parte, & iuriſdictio ex alia non poteſt prouenire, niſi ab aliquo ſuperiore, & hic ſuperior non poteſt eſſe alius, quàm ipſe Ordinarius, aut ſummus Pontifex. Ordinarius autem non dat iuriſdictionem, nec eis ſubiicit proprios ſubditos; quia dum reſeruat ſibi cognitionem caſuum reſeruatorum, vult non ſubiici aliis, quàm ſibi quò ad dictos caſus. Nec etiam id pręſtat Summus Pontifex, quia approbat reſeruationem caſuum, quæ fit ab Ordinariis, & approbatur etiam à Concil. Trident. *dic. cap.* 7. *de Pœnit. ſeſſ.* 14. Imo Clemens VIII. reuocauit etiam priuilegia, quorum virtute Regulares abſoluere poterant à dictis reſeruatis, & ſucceſſores illius reuocationem approbauerunt, & declarauerunt, quod iſta priuilegia non ſint reſtituta.

5 Et hæc, quæ dicta ſunt, locum habent etiam quò ad illa Monaſteria, in qui-

bus

bus resident Ordinum Capita, siuè Generales, siue alio nomine nuncupentur, de quibus disponit Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 11. *De Regular.* quod excipiantur ab illo Decreto de subiectione ratione curæ animarum iurisdictioni Episcopali. Quia hęc exceptio nihil operatur quò ad præsentem casum. Nam militat eadem ratio, quod subditi Ordinarii quò ad casus reseruatos non subiiciantur confessariis talis monasterii, & proinde quò ad casus reseruatos non possint in ipsos exercere iurisdictionem.

6 Et ex his soluta manent, quæ pro parte opposita allata sunt. Ordinarius enim, dũ reseruat sibi casus, non exercet iurisdictionem circa personas exemptas, nec ad loca exempta illam extendit, sed solum non subiicit alteri quò ad hos casus proprios subditos. Possunt autem absolui in aliena diœcesi, quia de consuetudine quò ad sacramentum pœnitentiæ subduntur Ordinario illius, sicut etiam quò ad Eucharistiam, & proinde subiiciuntur omnibus Confessariis, quibus subiiciuntur subditi illius Diœcesis, & absolui possunt; quæ subiectio deest respectu Regulariũ, quamuis eorum Monasteria, & Ecclesiæ sint loca exempta.

An, & quæ alimenta tutori pauperi sint præstanda, Quæst. 57.

S V M M A.

1 *Tutori non sunt præstanda alimenta.*
2 *Præstanda sunt, si sit pauper.*
3 *Quænam veniant appellatione alimentorum.*
4 *Tutori subministranda alimenta iuxta exigentiam paupertatis.*
Actus regulantur secundum suam causam.
5 *Causa transfundit suam limitationem in effectum.*
6 *Salarium potest præstari tutori.*
Salarium debet proportionari laboribus.

1 Tutori non esse pręstanda alimenta à pupillo, est regula certa, desumpta ex *l. A tutori.* Pasqualig. Quæst. Select. *bus. § fin. ff. De adminis. & per. tut.* & tradunt communiter Doctores. Salicet. *in l. Solo. C. De lib. caut.* Rolan. *consil.* 5. *num.* 39. *vol.* 3. Aret. *in §. Sed & propter. num.* 4. Instit. *de excusat. tut.* Surd. *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 47. *num.* 3. Alexand. *consil.* 108. *n.* 81. *vol.* 1. Portius *in §. Dari autem. nu.* 6. Instit. *Qui testamen. tut. dari pos.* Officium enim tutoris non est officium lucrosum, sed ordinatum ad publicam vtilitatem; quia interest publicæ vtilitatis, quod adsint, qui curam gerant pupillorum, & ideo qui tenentur inseruire publicæ vtilitati, tenentur etiam suscipere tutelas.

2 Si tamen tutor pauper sit, nec habeat vnde aliunde subministrentur alimenta, tunc tenendum est. *Quod ei præstanda sint.* Ita Bart. *tract. de alim. num.* 51. Aret. *in §. Sed & propter. num.* 1. Instit. *de excusat. tut.* Benincas. *tract. de Pauper. quæst.* 7. *num.* 2. Alexand. *consil.* 108. *num.* 8. *vol.* 1. Christoph. Portius *in §. Dari autem. num.* 6. Instit. *Qui testam. tut. dari pos.* Caualcan. *tract. De tut. & curat. nu.* 309. Surdus *de alimen tit.* 1. *quæst.* 47. *num.* 3. Rota coram Ludouis. *decis.* 201. *num.* 1. In hoc enim casu alimenta præstita tutori redundant in vtilitatem pupilli, quia aliàs non posset tutor vacare tutelæ: quia oporteret, quod vacaret alimentis sibi comparandis: vnde vtiliter geritur negocium pupilli. Nec turpe est, quod tutor percipiat alimenta ob officium, quod debet esse gratuitũ, quando recipit non ob lucrum, sed ob necessitatem, & ad præstandum se indemnem.

3 Quæ autem alimenta ei præstanda sint, petendum est ex communi doctrina de alimentis. Cum autem alimentorum nomine veniant omnia necessaria ad vitam substentandam; idcirco veniunt non solum, quæ necessaria sunt pro victu, & vestitu, sed etiam pro habitatione pro medicinis, pro manutentione seruitii, & cœtera huiusmodi iuxta *l. Verbo victus.* & *l. Quos nos. § Viuere. ff. De verbor. significat.* & *l.* 1. *§. Mulier. ff. De ven. in posses. mitten.* & obseruanr communiter Doctores Alciat. & Rebuf. *in dict. l. Quos nos.* Corneus *consil.* 5. *nu.* 3. *lib.* 1. Roman. *Consil.* 440. Alexan. *consil.* 178. *num.* 7. *lib.* 6. Menoch. *De arbitr. casu* 170. *num.* 27. Roland. *consil.* 22. *nu.* 1.

Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 1. *& sequen.* vbi latè. Rota coram Seraphino *decis.* 1092. *nu.* 4. & coram Merlino *decis.* 5. *num.* 6. Vnde quantum est ex hoc capite videntur hæc omnia tutori administranda pro alimentis.

4 Verum, quamuis hæc locum habeant, quando de iure alimenta subministranda sunt, in præsenti tamen casu non videntur locum habere; quia tutori non sunt de iure subministranda alimenta, sed tantum ratione paupertatis; quia ea aliunde petere nō potest, & ideo videntur tantum subministranda, quantum exigit necessitas, vt possit vacare tutelæ. Subministratio enim regulanda est iuxta expressam causam, ex qua dantur, cum secundū ipsam omnis actus regulandus sit *l. Cum pater. §. Dulcissimis. ff.* De leg. 2. & *l. Cum tale. §. Falsam. ff.* De condit. *& demonstr.* & *l. Non dubium.* C. De legib. & notant Angel. *in l. Emptorem. §. Lucius. ff. De pact.* Natta *consil.* 456. *num.* 12. Abbas *Consil.* 3. ver. *Ad vigesimam tertiam quæst. lib.* 2. Bald. *consil.* 312. *num.* 2. ver. *Tertio vt causa.* Roman. *consil.* 503. *num.* 7. Ancharan. *consil.* 254. *num.* 14.

5 Quod præsertim verum est. Quia alimenta nō debent aliunde subministrari, nisi ex causa paupertatis, & vt possit vacare tutelæ: vnde cum non habeant aliā causam, ob quam fiant debita, non possūt fieri debita in maiori quantitate, quàm sit exigentia suæ vnicæ causæ, cum hęc transfundat in effectum suam limitationem *l. In agris. ff.* De acquir. *rer. dom.* & *l. Quod dictum. ff.* De pactis. & *l. Ex facto. §. Item quæro. ff.* De vulg. *& pupil. substit.* & Cap. *Ea noscitur.* De *sentent. excommunicat.* & notant Bald. *in l.* 2. *ff.* De *seru. export.* per illū tex. Socin. *in Cap. Cum Ordinem* ver. *Limitata causa.* De *præscrip.* Mantica *decis.* 237. *num.* 9. Tiraquel. *tract. Cessante causa. par.* 1. *num.* 147. Cum ergo fiant debita ex causa paupertatis, non possunt fieri debita, nisi quantum exigit paupertas.

6 Et ex eo quoque confirmari potest, Quòd quando tutori præstatur salarium iuxta *l. A tutoribus. §. fin. ff.* De *adminis. & peric. tut.* vbi Glos. & Bar. Aret. *in §. Actio numer.* 44. Instit. *De action.* Guido Papa *quæst.* 68. Anchatan. *quæst. familiar.* 61. *nu.* 7. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 228. *nu.* 1. *& sequen.* Càualcan. *De tut. & curar. num.* 301. habetur ratio laborum, & non plus datur, quàm exigant labores, quibus salarium proportionari debet, *l. Seia. ff.* De *ann. leg.* & notant Bald. *in l. Binos. ff* De *aduocat. diuers. Iudic.* Roman. *consil.* 25. *per totum.* Surdus *consil.* 42. *num.* 10. Rota corā Merlino *decis.* 338. *num.* 4. Cum ergo etiam præstantur alimenta, quia aliunde ea non habent, non debent excedere exigentiam necessitatis.

An alimentarius possint cogere, vt sibi subministretur, vnde sibi inseruientem manutenere possit, si incidat in morbum. Quæst. 58.

S V M M A.

1 *Alimentarius potest cogere, si infirmetur, vt sibi inseruient alimentetur.*
In alimentis præstandis attendenda est conditio personæ
2 *Alimentario debetur famulus, si eius conditio ipsum requirat.*
3 *In præstatione alimentorum habetur ratio etiam infirmitatis.*
Sub alimentis veniunt etiam medicinæ.
4 *Alimenta trahunt etiam expensas pro Medico.*
5 *Si alimentarius sua culpa incidat in infirmitatem, an debeantur medicinæ &c.*
Causa finalis alimentorum

---

1 Difficultas præcipuè locum habet, si alimentarius incidat in infirmitatem habitualem, ob quam continuò indigeat aliquo sibi inseruiente, & aliàs quando sanus est, non debeatur ei famulus eo, quia eius conditio id non exigat. Et *affirmatiuè resoluendum est.* Ita etiam Surdus *de alimen. tit.* 9. *quæst.* 39. *num.* 4. Ratio est. Quia in alimentis pręstandis attendenda est conditio personæ *l. Plenum. §. Equitij ff.* De *vsu, et habit.* & *l. Si quis filio exheredato. §. Irritum. ff.* De *iniust. rup. testam.* & *l. Sed si quid. §. Mancipiorum. ff.* De *vsu.* & Cap. *Solitæ.* De *maior. & obedie.* & Cap.

& Cap. *Cum* De *beneficio de praben. in* 6. Cũ ergo alimentarius sit talis conditionis ob infirmitatem, quæ superuenit, vt non possit, sine aliquo sibi inseruiente sustentare vitam, ipsi subministrandæ erunt expensæ pro inseruiente.

2 Confir. Si alimentarius sit talis condicionis, vt non deceat, eum sibi inseruire, præstanda sunt ei alimenta etiam pro famulo iuxta *l. Habitatio. ff. De vent. in poss. mitten.* & *l Tutor secundum dignitatem. init. ff.* De *adminis. tut.* & *l.* Si cum dotem. *§. Sin autem. ff.* Soluto *matrim.* & tradunt cõmuniter. Glos. *in §. fin.* verbo *Onera* Auth. De *non eligend. secun. nupt.* Bart. *ibid.* Alex. *in dict. l. Si maritus.* Imola *ibid.* Abbas *in Cap. Cum adeo* De *rescript.* Aret. *consil.* 17. *dub.* 5. Corduba *in l.* Si *quis à liberis. §. Sed si filius. num.* 49 *ff.* De *lib. agnoscend.* vbi aliòs citat. Tiraquel. *de nobilit. cap.* 20. *nu.* 141. ver. *Ex quibus etiam.* Roman. *consil.* 189. *init.* Si ergo, quando conditio personę solũ ex decentia requirit famulum, præstanda sunt alimenta etiam pro ipso, à fortiori erunt subministranda pro inseruiente, quando, non ex decentia, sed ex necessitate ob infirmitatem requiritur.

3 Solum potest obiici. Quod alimenta debeantur secundum statum ordinariũ personæ, non autem secundum statum extraordinarium, quem inducit infirmitas. Verum hoc dici non potest. Quia in præstatione alimentorum habetur ratio etiam status infirmitatis, & proinde sub alimentis comprehenduntur etiam Medicinæ. *l. Quoi nos, §. Verbum viuere. ff.* De *verbor. significat.* & *l. Victus. eod. Tit.* & notãt Alciat. & Rebuf. *in dict. §. Verbum viuere.* Bart. *in l. Legatis. ff.* De *alimen. & cibar. leg.* Speculator. *Tit. Qui fil. sint legit. §. 1. n.* 38. Corneus *consil.* 286. ver. *Et est aduerten. vol.* 3. Surd. alios citans. *De aliment. tit.* 4. *quæst.* 5. *num.* 1. Rota coram Merlino *decis.* 5. *num.* 8. Quia medicinæ sunt necessariæ pro substentatione vitæ.

4 Imo etiam debentur expensæ pro medico, quia non minus est necessarius, quàm medicinæ, cum sine medico non possint adhiberi medicinæ, vt notant Angel. *in l. Cum hi. §. Qui transigit. ff.* De *transact.* Ias. *ibid.* Castrens. *num.* 3. Rolan. *consil.* 22. *num.* 3. *vol.* 1. Tiraquel. De *nobilit. cap.* 31. *num.* 395. alios citans. Corduba *in l. Si quis à liberis. §. Non tantum. num* 29. *ff.* De *lib. agnoscen.* Vnde cum in alimentis pręstandis sit habenda ratio etiam status infirmitatis, erit præstandum quicquid erit necessarium intuitu infirmitatis, & proinde etiam alimenta pro inseruiente infirmo.

5 Et quæ dicta sunt, locum habent, quamuis alimentarius sua culpa inciderit in infirmitatem. Quamuis Castrens. *in l. Peculium. §. Sed si ipse. ff.* De *pecul.* oppositũ sentiat; eius tamen opinio solum potest habere locum, quando culpa esset directè ordinata ad contrahendam infirmitatem; secus autem, quãdo præter intentionem delinquentis causaret infirmitatem. Vix tamen fieri potest, quod quis intendat infirmari, & ponat causam ad infirmitatem contrahendam. Vt plurimum enim infirmitates cõtrahuntur ex aliqua causa culpabili, & ideo non attenditur, quando agitur de obligatione præstandi alimenta, quia cum sint pro substentatione vitę necessaria, & finis ipsorum sit substentare vitam alimentarii, qui semper illa exigit, non censentur fieri indebita quò ad omnia necessaria stante culpa alimentarij, quia adhuc durat causa finalis ipsorum, & culpa solum posset esse causa impulsiua nõ præstandi, quæ nõ potest præualere contra finalem. Et ideo ita docent Glos. *in Cap. Statutum. §. Cum vero. De rescrip. in* 6. Geminian. *ibid.* Alexander *in l. Quamuis. col.* 2. *ff.* Soluto *matrim.* Corne us *consil* 108. *col. penul. vol.* 1. Felin. *in Cap. Si quis testium. in fine,* De *testib.* Quos citat, & sequitur Surd. *de alim. tit.* 4. *quæst.* 5. *n.* 16.

An expensæ pro lite reficiendæ includantur damnum passum m à Victore in lite, Quæst. 59.

S V M M A.

1 *Litis expensa reficienda à succumbente.*
2 *Damna, quæ victor passus est ex causa litis, an reficienda à succumbente.*

3 Re.

3 *Refectio expensarum litis cur necessaria.*
4 *Expensæ litis quando non reficiantur.*
Quando non reficiuntur expensæ litis, nec etiā reficiuntur damna ex causa litis.

1 EXpensas litis esse reficiendas ab eo, qui succumbit, est extra cōtrouersiam iuxta *l. Properandum. §. Siue autem. C. De iudic.* & *l. 3. C. De fruc. & lit. expen.* & obseruant communiter Doctores Bald, *in Authen. Hodie. §. Cautione. num. 5. C. De appellat.* Angel. *in dict. l. Properandum. §. Sin autem C. De iudic.* Thesau. *decis. 67. num. 1.* Rota *in Lunensi Sarzanensi expensarum* 28. *Maii* 1627. coram Coccino, & coram Durano *decis. 382. n. 1.* & *decis. 420. num. 1.* & coram Cassadoro *decis. 13. de Rescrip.* & coram Puteo *decis. 246. lib. 2.* & coram Caualero *decis. 191. num. 2.* & coram Merlino *decis. 296. nu. 1.* Quo stante intrat difficultas, an sub his expensis contineantur damna, quæ victor ex lite passus est, vt proinde succumbens teneatur ea resarcire.

2 Dicendum est. *Succumbentem in lite teneri resarcire damna, quæ victor passus est ex causa litis*, vt sunt damna, quæ passus est artifex, quia non potuit arti vacare. Ita Glos. *in l. Si procurator. ff. Rem ratam haberi* Castrens. *ibid.* Bart. *ibid. in fine.* Alexan. item *ibid.* Butr. *in cap. Finem litibus. n. 25. De dolo, & contum.* Speculat. *tit. De expens. §. fin. ver. Quod si victor artifex.* Io. Andr. *ibid.* Iaf. *in l. Properandum. §. Sin autem alterutra, num. 14. C. De iudic.* Mysinger. *obseruat. 2. Centur. 1.* Asinius *in praxi. §. 32. cap. 2 limit. 19.*

3 Ratio est. Quia refectio expensarū non est necessaria pro introducenda iustitia, & reddendo vnicuique quod suum est: nam per sententiam redditur ius parti, & introducitur æqualitas quò ad negociū principale; vnde pars, quæ victoriam litis reportauit, quamuis quò ad principale acquirat, quod suum est, remanet tamen damnificata, & cum inæqualitate ratione expensarum, & proinde ius statuit ad introducendam æqualitatem, & reddendū vnicuique, quod suum est, quod reficiantur expensæ, quod satis indicat dicta *l. Properandum illo §. Siuè autem* C. *De iudic.* ibi. *Et reddere eam parti læsæ coarctabuntur.* Si igitur pars est læsa ob expensas factas, & proinde reficiendæ sunt, erunt etiam reficienda damna, quæ passa est ob causam litis, quia similiter ratione ipsorum læsa est, & est quid minus habens, quàm aliàs haberet, si litis molestias non substinuisset.

4 Est tamen aduertendum. Quod, quando succumbens in lite excusatur ab expensis, qualis est persona honesta, & spectatæ fidei iuxta ea, quę tradunt Hostien. *in Cap. Finē litibus, circa fin. De dolo, & contum.* Alexan. *in l. Properandum §. Sin autem C. De iudic.* Iaf. *in Authen. Iubemus. C. De iudic.* Io. Lupus *in Repet. cap. Per vestras. §. 7. num. De donat. inter vir. & vxor.* Cotta *in Memorabil. verbo.* Legalitas, Socin. *Regul.* 139. *Fallent.* 3. Felin. *in cap. Super his in fine. De accusat.* Asinius *in praxi. §. 32. cap. 2. limit.* 13. Lancel. Corad. *in praet. De offic. prætor. cap. 9. §. 3. De offic. prætor. in cau. crimin. limit. 4.* Seraphin. *De priuileg. iuram. priuileg. 13. num. 38.* In eodem casu quoque non erit condemnandus succumbens ad resarcienda dāna victoris ex causa litis. Nam hæc damna sunt veluti pars expensarum, cū sint pars illius læsionis, quam lis intulit, & ideo eodem iure censenda sunt cum expensis. Hoc tamen valet ex præsumptione in foro externo nam in conscientia teneretur, si putasset, se non habere iustam causam litigandi.

An sit locus substitutioni, si Ecclesia hæres non impleat onus impositum ex negligentia Prælati. Quæst. 60.

S V M M A.

1 *Substitutio non habet locum, etiā si ex negligentia Prælati non impleatur onus annexum hæreditati.*
2 *Negligentia Prælati non potest præiudicare Ecclesiæ.*
3 *Si Prælatus agnoscat factum esse locum substitutioni ex proprio facto, adhuc Ecclesia est manutenenda.*
4 *Prælatus potest nomine Ecclesiæ venire contra proprium factum etiam nociuum.*

Fuit

1 FVit quædam Ecclesia hęres instituta cum onere exponendi Sacrosanctam Eucharistiam cum certa solemnitate semel singulis mensibus pro suffragio defunctorum, cum pacto resolutiuo, quod caderet ab hæreditate, si non impleret dictum onus, et eidem hæreditati cum præfato onere substituta fuit alia Ecclesia. Vnde, cum ex negligentia Prælati solius, non concurrente Capitulo, non fuerit onus impositum impletum per aliquod tempus, dubitatum fuit, an locus esset substitutioni ratione pacti resolutiui appositi in testamento. Et *negatiuè resoluendum videtur*, pręsertim si reassumpta sit adimpletio oneris intermissi.

2 Ratio est. Quia sumus in casu negligentię Prælati; factum autem Pręlati non potest Ecclesiæ præiudicare Ita per *l. Si quis in tantam.C. Vnde vi*.Glos. *in cap.2. De dolo, & contum.* & Glos. *ciuil.in dic.l.Si quis in tantum*.Cardin. *in cap.fin.* De *donat*. Abbas *in Cap.Verum*.De *donat.* Ripa *in Cap.Sępe num.95.* De *donat.* Ruin. *consil. 22.nu.2. lib.2.* Capel. Tholosana *quæst. 487. in fine*.Riminal. *consil.* 428. *num.*30. *lib.*3. Plot. *in l. Si quando num.71.C.Vnde vi.* Socin. Sen. *in l.Rem, quę nobis. num.9. ff.* De *acquir.possess.* Menoch. *De recuperan. possess.remed.* 15. *num.*101. Rota cum ibi cumulatis *in Hispalensis decimarum 27.Iunii* 1644. §. *Secundo quia*. coram eminentiss. Corrado, & *in Toletana decimarum* 15. *Iunii* 1648. §.*Præsertim* coram Celso, & coram Eminentiss.Otthobono *dec.*185. *num.*5. Quando enim sumus in ijs, in quibus Pręlatus non habet ius seorsim à Capitulo, factum ipsius reputatur tanquam factum priuatæ personæ, & proinde non substinet in ipso iura Ecclesiæ, & consequenter non potest ipsi præiudicare.

3 Imo quãuis Prælatus admiserit, locum esse substitutioni, & cœperit agere de conuentione cum substituto, non potuit præiudicare Ecclesię, quę manutenẽda est in sua possessione iuxta ea, quæ tradunt Bar. *in l.Si vir.vxor. numer.*3 *ff.* De *acquir. possess.* Rota coram Veral. *decis.* 182. *n.*8. *par.*2. & coram Seraph. *decis.* 1417. *n.*3.et *in Theatina iurisdict.* S, *Io.* 10. *Martii* 1621. coram Coccino. Quia omnes isti actus Prælati sunt nulli, nec in aliquo præiudicare potest Ecclesiæ.

4 Imo hoc non obstante non solum Capitulum, sed etiam ipse Prælatus nomine Ecclesiæ poterit contra proprium factũ iura Ecclesiæ eiusdem vindicare, et conseruare, et proinde illa defendere contra Ecclesiam substitutam iuxta Cap. *Litteras.* De *dilat.* et notant Abbas *ibid.num.*3. Rota coram Veral. *decis.*170. *num.*9. *par.*3.et coram Seraphin. *decis.*1417. *num.*3.et coram Merlino *decis.*637. *numer.*17.et *in Colimbriensi Præstimonior.* 20. *Decemb.*1631. et 18. *Iunii* 1632. coram Dunozetto et *in eadem* 27. *Iunii* 1630. coram Coccino: Nam tanquam substinens iura Ecclesiæ potest proprium factum tanquam priuatæ personę impugnare, et tanquam non gestum nomine Ecclesiæ.

An bannitus cum confiscatione omnium bonorum recuperet pensionem, si plenissimè restituatur à Summo Pontifice. Quæst. 61.

S V M M A.

1 *Restitutus à Principe non recuperat bona alienata.*
Nec pensionem.
Confiscatio bonis pensio consolidatur beneficijs.
2 *Restitutus plenissimè recuperat bona alienata.*
Restitutio plenissima adæquat iudicis sententiam.
3 *Restitutus à Principe laico non recuperat pensionem.*
Princeps laicus nihil potest circa spiritualia.
4 *Restitutus à Papa plenissimè quando non recuperet pensionem.*
5 *Restitutio plenissima Papa quando restituat pensionem.*
6 *Restitutus &c. non recuperat pensiones decursas.*
Quando legatum annuum alimentorum non sit restituendum.
4 *Pontifex quando restituendo præsumatur vti sola potestate ciuili.*
Restitutio tendit ad abolendam sententiam.

---

1 Sequuta confiscatione omnium bonorum, si succedat restitutio ex gratia Principis, etiam ad bona, non recuperari bona alienata tradunt Bart. in *l. fin. num.* 8. ver. *Si verò erant.* C. De *sentent. pas. & restit.* & in *l. Gallus. §. Et quid si tantum. num.* 12. *ff.* De *liber. & posth.* Ias. *ibid. num.* 63. *in* 1. *lect.* & *num.* 25. *in* 2. *lect.* Galliaula. *num.* 58. Emmanuel Costa *§.* 2. *num.* 42. Calcan. *consil.* 36. *n.* 29. Dec. *in Cap. fin.* ver *Et ampliatur ista.* De *constit.* Natta *consil.* 470. *nu.* 20. *lib.* 3. Barbatia *consil.* 43. ver. *Aut illa bona. lib.* 2. Beroius *consil.* 6. *nu.* 16. *lib.* 3. Boer. *quæst.* 65. *num.* 3 Paris. *consil.* 69. *num.* 165. *lib.* 3. Neuizan. *consil.* 68. *n.* 47. Alciat. *resp.* 169. *numer.* 15. Rolan. *consil.* 45. *num.* 27. Felin. *in Cap. Interquattuor. nu.* 6. ver. *Et dixit.* De *maior. & obedien.* Farinac. *in Praxi quæst.* 6. *numer.* 32. *&* 39. Peregrin. *De iure fisci alios cumulans lib.* 3. *tit.* 2. *n.* 22. Vnde stante huiusmodi restitutione restitutus nõ recuperabit pensionẽ, quia, cũ per cõfiscationem omniũ bonorum veluti alienetur pensio, & eius fructus consolidentur beneficio iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in Cap. Quicunque §. Hæretici* verbo. *Beneficium.* De *hæret. in* 6. Gemin. *ibid. nu.* 2. ver. *Nota benè.* Abbas *in Cap. Ad audient.* 2. *nu.* 2. ver. *Dicerem tamen.* De *rescrip.* Felin. *ibid. init.* Caccialup. *De pension. quæs.* 391. Rota *in Conchensi. pensionis,* 16. *Martij.* 1598. coram Peregrino. Comparatur bonis alienatis, ad quæ non se extendit restitutio.

2 Quando *tamen restitutio est plenissima, tunc restituit etiam ad bona in alium alienata, quę proinde recuperantur* iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Inter quattuor. nu.* 6. *De maior. & obedien.* Claud. Aquens. *in l. Gallus, §. Et quid si tantum. numer.* 31. ver. *Hanc tamen. ff.* De *liber. & posth.* Patis. *consil.* 1. *num.* 29. 37. *&* 51. *lib.* 1. Roland. *consil.* 45. *num.* 21. *lib.* 4. Laderchius *consil.* 94. *num.* 4. Fachin. *consil.* 15. *num.* 33. *&* 37. *lib.* 1. Oddus *de restit. in integ. quæst.* 99. *ar.* 12. *num.* 108. Farinac. *in Praxi. quæst.* 6. *nu.* 38. Mastril. *ad Indult. generale cap.* 22. *nu.* 45. Peregrin. *De iure fisci lib.* 5. *tit.* 2. *nu.* 55. Rota coram Seraphin. *decis.* 998. *num.* 9. & coram Merlino *decis.* 125. *num.* 2. & in *Vrbeuctana hæreditatis* 3. *April.* 1620. coram Manzanedo. Neque enim esset plenissima, si remaneret aliquid, ad quod non se extenderet, aut si nõ restitueret tantũ, quantum iudicis sententia abstulit *l. fin. §. fin.* C. De *sentent. pas.* vbi Bart. & cœteri Doctores.

3 Hinc tamen non statim fit, quod restitutus recuperet pensionem. Quia si restitutio proueniat à Principe laico, non erit sufficiens ad restituendã pensionem amissam. Cum enim fructus, quos importat pensio sint consolidati beneficio, eò quod pensio, remaneat extincta nõ secùs, ac in morte naturali, debent de nouo veluti separari à beneficio, circa quod nihil potest potestas laicalis, quia non potest se intromittere circa spiritualia qualis est separatio fructuũ à beneficio, seu restitutio pensionis. Cap. 1. *Cum sequent.* 10. *Quæst.* 1. & Cap. *Decernimus.* 2. De *iudic.* & Cap. *Ossus.* & Cap. *Massana.* De *elect.* & Cap. *Causam. De præscript.* & notant Abbas *in Cap. Querelam. numer.* 9. De *elect.* Rota coram Seraphino *decis.* 1381. *num* 5. & corã Pennia *decis.* 905. *num.* 3. & *in Toletan iuris nominandi, die* 28. *Ianuarij* 1583.

4 Ex quo infertur, quod si restitutio fiat etiam à Papa pro aliquo sibi subiecto in temporalibus, non tanquam à Papa, sed tanquam à Principe laico habente iurisdictionem temporalem in terras subiectas Ecclesiæ, nõ se extendet ad restituendam pensionem, quia tanquam fundata in potestate ciuili, etiam si sit plenissima, non excedet limites potestatis ciuilis iuxta Cap. *Cum ad verum. Dist.* 90. vbi vsus potestatis, & legum ciuilium habet locum tantum in temporalibus. Et sicut ciuilis potestas est coarctata ad terras subiectas Ecclesiæ in temporalibus, ita etiam est coarctata ad res temporales, & ciuiles nõ secus, ac potestas laicalis.

5 Si autem plenissima sit restitutio, & sit à Papa, non præcisè tanquam domino temporali, sed vt Papa exercente etiam iurisdictionem spiritualem, restituet etiam ad pensionem, quia aliàs restitutio non sortiretur plenissimũ effectũ, quæ proinde se extendit etiam ad translata in alium iuxta ea, quę dicta sunt *num.* 2. Nec obstat quod sit ius acquisitum tertio, quia quãdo quis

quis priuatur bonis ex confiscatione, in quemcũque transferantur, & quocũque modo transeãt sub tacita cõditione restitutionis in euentum, quod is, cui confiscata sũt, plenissimè restituatur in pristinũ statum. Cum enim sit in potestate principis restituere plenissimè ad pristinum statum; & hęc potestas non rarò reducatur ad actum, bona confiscata remanent subiecta huic potestati, & cum hác subiectione transeunt in quemcunque possessorẽ. Et ideo, si cogatur restituere, non priuatur iure acquisito, sed eueniente conditione, sub qua erant restituenda, obligatur possessor ad restitutionem.

6 Est tamen aduertendum. Quod hęc restitutio non habet locum quò ad pensiones decursas, sed tantum quò ad currendas à die restitutionis. Quia pensio est annua, & proinde tot sunt pensiones, quot sunt anni; imitatur enim in hoc legatum annuum, quod non est vnum, sed multiplex iuxta annorum numerum *l. Cũ in annos. ff. De annuis legat.* Et ideo sicuti legatum annuum est affixum singulis annis, & fit debitum iuxta eorumdem cursus; ita si aliquo anno non fuit debitum, vel ex in capacitate legatarij, vel quia non habeat locum opus, in quod impendi deber, vel ex quocunque alio capire, non potest amplius peti, vt de legato alimentorum obseruat Surd. *de aliment. tit. 9. quæst. 33. num. 11. circa fin.* Et ideo hoc ipsum quoque seruãdum est in pensione, vt restitutio non habeat locũ, quo ad pensiones decursas, quia tanquam distinctæ à subsequentibus non trahuntur ab ipsis, atque adeo restitutio ad subsequentes, non trahit secum decursas.

7 Verum dubium remanet, quando censendum sit, Pontificem vsum fuisse potestate ciuili, an etiam miscuisse potestatẽ spiritualem, ita vt voluerit etiam restituere ad pensionem. Habet autem locum hæc difficultas supposito, quod in restitutione non fiat specialis mentio de pensione, aut quod Pontifex non explicet, se vti potestate ecclesiastica. In quo casu existimo respiciẽdum esse ad sententiam, à qua emanauit confiscatio bonorum. Quia si sententia fundetur tantum in potestate laica, seu ciuili, dum Pontifex restituit ad pristinũ statum, censetur tantum vti potestate ciuili. Secus autem, si emanet à sententia fundata in potestate ecclesiastica. Quod ex eo deducitur, quia restitutio tendit ad tollendos effectus sententiæ, & veluti ad eam abolendam tanquam si non emanasset iuxta *l. fin. §. fin. C. De sent. pas.* vbi etiam Doctores, Rota coram Merlino *decis. 125. nu. 45.* Vnde fit, quod Pontifex vtatur illa potestate suprema, cui subijcitur potestas iudicis, qui sententiam tulit; potestas enim restituendi in integrum est potestas sibi subordinans directè ipsam sententiam, & potestatem, à qua processit. Cum ergo Pontifex non subordinet sibi potestatẽ laicalem, seu ciuilem iudicis per potestatem spiritualem Ecclesiasticã, sed per potestatem ciuilem, hac tantum in restitutione vtetur, quando sententia emanauit à potestate ciuili: vtetur verò ecclesiastica, quando emanauit à potestate ecclesiastica.

An sequuta confiscatione bonorum ex causa hæresis debeantur alimenta. Qu. 62.

SVMMA

1 *Ob crimen hæresis bona sunt ipso iure confiscata.*
2 *Alimenta debentur ei, cui ob hæresim confiscata sunt bona*
3 *Damnatus ad metalla recipit alimenta.*
Quisque habet ius à natura ad alimenta.
4 *Ecclesia confiscando bona non intendit priuare alimentis.*
5 *Filij hæreticorum debentur alimenta.*
Ius alimentorum cedi non potest.
6 *Damnatus ob hæresim est capax legati alimentorum.*
Seruus obtinere potest legatum alimentorum.

1 OB crimen hæresis remanẽt bona ipso iure confiscata per Cap. *Cum secundum leges.* De *hæreticis in 6.* licet, non possint per Dominos temporales apprehendi, nisi sequuta legitima sententia per iudicem ecclesiasticum super crimine hæresis, vt decernitur in *eod. Cap.* Vnde dubium oritur, an stante gene-

generali confiscatione bonorum debeantur alimenta.

2. Et resoluendum videtur, *Quod non obstante tali confiscatione debeantur alimenta à Fisco apprehendente bona confiscata*. Ita in his terminis Bursat.*consil.* 14.*nu.* 28. Et generaliter loquentes de confiscatione omnium bonorum Speculat. *Tit de exequut.* §.*Sequitur.num.*115.*circa fin.* Alber. *De stat.par.* 3.*quæstio* 11. Nellus *de Bannitis in* 1.*par. secun. temp. quæst.* 36. *num.* 36. Salicet. *in l.Si redemptis.* C. De *sentent. pas.* Bald. *in l. Corruptionem. nu.* 7. C. De *vsufr.* Bossius *tit. de bonor. publicat. num.* 72. Gigas *de crimine lesę maiest. Tit. de pœn. commit. crim. quæst.* 9. *nu.* 5. Corduba *in l.Si quos à liberis.* §.*Sed vtrũ nu.* 6.*ff.* De *lib. agnoscen.* Clarus *in Pract. quæst.* 78. *num.* 23.

3. Fundatur hæc sententia in *l. Is cui annua. ff.* De *alimen. & cibar. leg.* vbi de damnato ad metalla dicit. Paulus Iurisconsul. *Respondi, eum & præcedentium annorum rectè cœpisse alimenta, & sequentium ei deberi*, vbi Glos. *verbo. Præcedentium*, & allegat. *tex. l.Si in metallum. ff.* De *ijs, quæ pro non scrip. habent*, quòd scilicet etiam in pœna manentibus relinqui possint alimenta. Et ratio est. Quà neque leges, neque sententiæ possunt priuare hominem ijs, quæ de iure naturali ipsi competunt, quia potestas humana, in qua fundantur leges, & sententiæ, non potest tollere, quę sunt iuris naturalis. Alimenta autem sunt debita de iure naturali, cum sine ipsis vita sustentari non possit; ad quam sustentandã sicut quisque de iure naturali tenetur, ita etiam ex iure naturali habet ius ad omnia, quę sunt necessaria pro illius sustentatione. Et hoc pręsertim locum habet de iure canonico, quod cum maximè ęquitatem foueat, debet hoc ius naturale manutenere tanquam æquissimum.

4. Accedit etiam, quod confiscatio bonorum quò ad hæreticos prouenit ex iure Canonico, atque adeo fundatur in potestate Ecclesiastica, quæ non se extendit ad adimendam alicui vitam, si quidem pro delictis, quæ morte punienda sunt, aut tradit Curię sæculari, aut, vt in terris Ecclesiæ vtitur potestate sæculari. Ergo neque se extendit ad adimenda alicui alimenta tanquam debita naturæ pro vita sustentanda; ita vt dum relinquir vitam, relinquat etiam ius in natura fundatum ad ipsa exigenda. Ergo quando imponit pœnam confiscationis bonorum omnium, non intendit subtrahere etiam alimenta, sed imo illa relinquere. Vnde quando in curia sæculari mandatur exequutioni confiscatio, debent relinqui alimenta, non solum tanquam debita de iure naturæ, sed etiam ex intentione Ecclesię.

5. Ex quibus deducitur, quod filij quoque hæretici, cui bona confiscantur, retinent ius ad alimenta; hoc enim ius est datum à natura, & est inseparabile à vita hominis, vt notant in *l. Cum Titio ff.* Ad *leg. Falcid.* Surd. *de aliment. tit.* 9. *quæst.* 22. *num.* 13. vt proinde neque voluntariè cedi possit tanquam inhærens personæ in fauorem naturę. Et ideo ius habent ea petendi ex bonis paternis tanquam aliàs obligatis pro alimentis filiorum, & Fiscus ea apprehendens tenetur subministrare.

6. Secundo infertur. Quod hæreticus, cui bona confiscata sunt, erit capax legati alimentorum. Quia cum retineat ius ad alimenta, retinet etiam ius ad ea acquirenda. Quia etiam aliàs incapaces acquirendi, possunt acquirere alimẽta, & ijs debetur legarum alimentorum; vt loquentes de seruo tradunt Glos. *in* §. *Item vobis.* ver. *Nihil suum.* Instit. *Per quas pers. nob. acquir.* Bald. *in l. Id; quod pauper. num.* 27. C. De *Episcop. & Cler.* Cuman. *consil.* 30. *num.* 3. Castren. *in l. Seruo alieno* §. 1. *ff.* De *leg.* 1. Bart. Alber. & cœteri *ibid.* Ias. *in l. Si victum num.* 6. *ff.* De *re iud.* Ripa *in l.* 1. *nu.* 47. *ff.* De *leg.* 1. & alii.

An

An legatum relictum Ecclesiæ sub onere celebrandi festum alicuius Sancti, resoluatur, onere non impleto. Quæst. 63.

SVMMA.

1 *Legatum factum Ecclesiæ resoluitur non impleto onere, si adsit pactum resolutiuum.*
Pactum, quòd non implente Ecclesia onus possint donata capi propria auctoritate valet.
Pactum resolutiuum facit, quod donatum non transeat absolutè in donatarium.
2 *Legatum factum Ecclesiæ non impleto onere non resoluitur secluso pacto resolutiuo.*
Modus, qui non continet causam finalem, non est resolutiuus.
3 *In relictis Ecclesiæ modus non continet causam finalem, sed impulsiuam.*
4 *Causa finalis in relictis, & donatis Ecclesiæ est pietas, & obsequium Dei.*

1 Quia dupliciter potest onus apponi legato, vel cum pacto resolutiuo: vel absque tali pacto. Si primo modo apponatur, ita vt legans declaret, quod nō adimpleto onere resoluatur legatū, & habeatur pro nō relicto, resoluetur legatum, & repeti poterit ab iis, ad quos pertinet; potuit enim testator apponere legato, quam voluit, conditionem iuxta *l. In traditionibus. C. De pact.* Et proinde valet pactum, quod non implente Ecclesia modum, liceat propria auctoritate capere bona donata, vt tradunt per illum tex. Io. Andr. *in cap. Verum. De condit. appos.* Hostiens. & cœteri Doctores *ibid.* In hoc enim casu legatum, cum habeat annexum pactum resolutiuum, se habet non tanquam relictum absolutè, sed ad tempus indeterminatum, determinandum tamen per omissionem oneris iniuncti iuxta ea, quæ tradunt Bald. *consil.* 300. *dub.* 2. *vol.* 1. Ruin. *consil.* 27. *in fine.* Cardin. *in dict. cap. Verum.* De *foro compet.* Tiraquel. alios citans *De retrac. conuen. in fine. num.* 14.

2. Si verò non adsit pactum resolutiuum, Tenendum est. *Quod non resoluatur legatum non adimpleto onere.* Hoc deducitur ex eo, quia quando modus, sub quo fit donatio, aut relinquitur legatum, non continet causam finalem, sed impulsiuam, eo non impleto non habet locum resolutio, vt tradunt Bald. *consil.* 219. *ver. Praterea etiam, vol.* 3. Bald. Nouel. *tract. de dote par.* 6. *priuileg.* 50. & *in l.* 1. *nu.* 351. *ff. Soluto matrim.* Corset. *in Singularib. verbo, Contractus.* Socin. *consil.* 53. *num.* 5. *ver. Confirm. vol.* 1. & faciunt *l.* 17. *§. fin. ff.* De *condit. & demonst.* & *l.* 1. *C. de his, quæ sub modo.* Et ratio est, quia sicut causa finalis est illa, quæ inducit ad donandum, aut legandum causando determinationem voluntatis; ita etiam, quandiu durat, manutenet voluntatem in eadem determinatione, & conseruat effectum inde prouenientem. Si ergo modus non contineat causam finalem, non facit resolui donationem, aut legatum, tum quia in tantum facit resolui, in quantum continet causam finalem. Tum quia corruente modo remanet causa finalis, quæ manutenet dispositionem, sicut manutenet modus, quando est causa finalis.

3. Onus autem, quod adiicitur legato relicto Ecclesiæ, licet sit modus, sub quo est relictum, non tamen continet causam finalem, sed impulsiuam, quia fauore Ecclesiæ in iis, quæ ipsi donantur modus præsumitur causa impulsiua, vt constat ex Cap. *Verum. De conditionib. appos.* ibi. *Cum alicui Ecclesiæ possessio quælibet interposita conditione donatur, à donatore donum postea reuocari non potest. Nisi forte talis sit conditione collatum, quod ea cessant debeat reuocari.* Tunc enim adest pactum resolutiuum, vt dictum est, *num.* 1. & tradunt Gloss. Card n. Abbas. Præposit. & alii *ibid.* Socin. *in l. Quibus diebus. §. Termilius. ff.* De *condit. & demon.* Castrens. *in l.* 1. *col.* 2. *ff.* De *donat.* Ripa *in l. fin. quæst.* 52. *nu.* 173. *C. De reuocan. donat.* Couaruu. alios citans *lib.* 1. *Variar. cap.* 14. *num.* 6.

4. Et ratio est, Quia quæ relinquuntur, aut donantur Ecclesiæ, relinquuntur, aut donantur Deo intuitu pietatis, & religionis, & ideo habet pro fine obsequium Dei ordinatum ad salutem animæ, & pietatem iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l.* 2.

final. ff. De *donat.* Imola, & Roman. *ibid.* Salicet. *in l. Generaliter. circa fin. vet. Aut. ad validitatem. C. De Episcop. & Cler.* Brun. *consil. 237. num.* 10. *lib.* 3. Tiraquel. *tract. Cessante cau. limit.* 1. *n.* 41. Rota coram Ludouisio *decis.* 544. *num.* 6. & ideo cessante quocunque alio, subsistit semper causa finalis, quę proinde facit semper subsistere legatum, seu donationem.

An canonicus dispensatus super residentia censeatur dispensatus etiam super seruitio sacerdotali personali in ordine ad percipiendas distributiones, Quæst. 64.

S V M M A.

1 *Quando concurrunt plura impedimenta requiruntur plures dispensationes.*

2 *Dispensatus super residentia percipit distributiones, licet obstaret statutum requirens seruitium sacerdotale.*

Dispensatio extenditur ad annexa, & dependentia.

3 *Dispensatio super residentia est etiam super seruitio exhibendo Ecclesiæ.*

4 *Sublato vno impedimento, & defectu tollitur etiam connexum.*

Connexa reputantur pro vno, & eodem.

5 *Derogationes tollunt quicquid impedire potest effectum gratiæ.*

6 *Etiam si contineant tantum clausulas generales.*

1 PRocedit quæstio ex suppositione statuti specialis Ecclesiæ Cathedralis, quod Canonicus non inseruiens Ecclesiæ in ordine sacerdotali, non possit percipere quotidianas distributiones, etiam si aliàs ipsi concederetur per Bullas Apostolicas. Ex quo oritur difficultas, an si canonicus obtineat dispensationem à summo Pontifice super residentia, censeatur etiam dispensatus à seruitio in ordine sacerdotali requisito per dictum statutum. Et omissa difficultate circa validitatem statuti, supposito, quod non sit confirmatum à Sede Apostolica; negatiuè videtur resoluendum, quia concurrunt duo impedimenta quò ad perceptionem quotidianarum distributionum. Vnum de iure communi, quòd est absentia, si quidem solum interessentes eas percipere possunt, & aliud de iure speciali, nempe non seruire in seruitio sacerdotali. Quando autem concurrunt plura impedimenta, requiruntur plures dispensationes, vt tradunt Geminian. *consil.* 33. Surd. *consil.* 244. *num.* 4. Gonzalez alios referens *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 13. *num.* 97. Rota *in Zerulensi pensionis* 2. *Iunij* 1597. coram Pennia, & *in Romana Palat.* 5. *Iunij* 1602. coram Burato, & coram Ludouisio. *decis.* 109. *num.* 6.

2. Tenendum tamen est. *Quod dispensatus à Pontifice super residentia possit percipere quotidianas distributiones non obstante huiusmodi statuto.* Ratio est, quia eo ipso, quod est dispensatus super residentia, est etiam dispensatus super omni eo, quod fundatur in residentia, atque adeo in omni seruitio personali tàm sacerdotali, quàm quocunque alio. Licet enim dispensatio sit stricti iuris, extenditur tamen ad connexa, & dependentia; vt obseruant Glos. *in Cap. Quia in tantum.* De *preben.* Abbas *ibid. num* 4. Ias. *in l.* 1. *num.* 3. C. De *transact.* Caroc. alios citans *in cap. Cum quid. par.* 2. *ampliat.* 1. *num.* 6. & 13. Surd. *de alimen. tit.* 9. *quæst.* 31. *num* 59.

3. Accedit etiam, quod seruitium personale in ordine sacerdotali, & residentia sunt ita connexa, vt ad ablationem residentiæ veniat in necessitatem consequens etiam sublatio eiusdem seruitii. Ergo dispensatio super residentia quò ad effectum percipiendi distributiones cadit etiam super seruitio in ordine sacerdotali tanquam super necessario cónexo iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Postulasti. num.* 10. De *rescrip.* Abbas *in Cap. Quia in tantum. num.* 4. De *prebend.* Hoieda, *de incompatib. Benefic. p.* 1. *cap.* 17. *num.* 29. Rebuf. *in praxi. tit. De non promot. num.* 55. Sylua *de benefic. par.* 9. *quæst.* 52. *num.* 1. Staphil. *de grat. expect. in* 2. *for. num.* 16. Sanchez *l.* 8. *de matrim. disp.* 1. *n.* 19. Vincent. Caroc. *ad Regul. Cũ quid. p.* 2. *ampliat.* 1. *n.* 7. Rota coram Durano *decis.* 439. *n.* 5.

Ne.

4 Neque obstat ratio dubitandi, quod tot requirantur dispensationes, quot sunt impedimenta; eo quod dispensatio super vno defectu non extendatur ad alium nō expressum, vt tradunt Io. Andr. *in Cap. fin. De fil. presbit. in* 6. Natta *in consil.* 600. *nu.* 33. *lib.* 3. Rota coram Pennia *decis.* 627. *n.* 3 quia hoc locum habet, quando defectus, & impedimenta sunt disparata, nec ex vnius ablatione sequitur necessariò ablatio alterius. Secus autem, si ex ablatione vnius impedimenti veniat in necessariam consequentiam ablatio alterius, vt in præsenti, quia dispensatio super residentia est etiam super omnibus, quæ sine residentia præstari non possunt. Ea est enim natura connexorum, vt pro vno, & eodem reputentur. *l. Pretor. §. Vnde queritur. ff. De dam. infec.* & Cap. *Cum singula. init. De preben. in* 6. & obseruant Craueta *consil.* 202. *nu.* 1. Angel. *consil.* 326. *dub.* 4. Menoch. De *arbitrar. casu* 95. *num.* 5. *&* 9. *lib.* 2. Surd. *decis.* 199. *num.* 13.

5 Et quatenus obstare posset statutū Ecclesiæ, in qua situs est Canonicatus, apponuntur in gratia dispensationis derogationes quò ad omnia, quæ obstare possūt, ne gratia consequi possit suum effectum; & proinde dictum statutum non potest impedire effectum dispensationis iuxta ea, quæ tradit Rebuf. *in Praxi Inform. nou. prouis. verbo Differri.* Rota coram Puteo *decis.* 229. *lib.* 2. *in nouis.* & *decis.* 41. *De conces. prebend.* in Antiquis, & *decis.* 375. *nu.* 3. *par.* 4. Recent. Præsertim si in derogatoriis fiat mentio statutorum, seu Ordinationum Ecclesiæ eiusdem Canonicatus.

6 Imò sufficerent etiam derogatoriæ generales ad tollenda quæcunque circa particularia in contrarium, vt sæpius dixit Rota præsertim. *In causa.* 5. *Angeli pensionis* 16. *Nouembris.* 1594. coram Cardin. Pamphil. *in Ferrent. ina pensionis.* 27. *Iunij.* 1609. coram Iusto, *& in Paduana pensionis* 22. *April.* 1616. coram Andrea. Quia cum simus in gratia, & constet ex clausulis generalibus derogatorijs de efficaci voluntate Pontificis, quod gratia sortiatur suū effectū, quæ cum sit pro persona particulari, non potest sortiri suum effectū, nisi tollat iura specialia, quatenus obstāt gratię.

Pasqualig. Quæst. Selectæ

An prouisus de canonicatu sacerdotali à Papa possit percipere distributiones, si non sit sacerdos, & obstet statutum speciale Ecclesiæ. Quæst. 65.

S V M M A.

1 *Statutum Ecclesiæ Ariminensis.*
Quos excludat à percipiendis Distributionibus.
In alternatiuis sufficit alteram partem habere locum.
2 *In prouisione Papali non attenduntur Statuta Ecclesiarum inferiorum.*
3 *Dispensatus ad Canonicatum, obtinet etiam distributiones.*
4 *Distributiones non negantur, nisi ijs, qui non interfunt diuinis officijs.*
5 *Dispensatio facit, quod nullum sit discrimen inter dispensatum, & habilem.*
6 *Dispensatio est stricti iuris, nec extenditur vltra expressa.*
Sublato impedimento quò ad Canonicatum, nullum remanet quò ad distributiones.

1 Extat statutum apud Ecclesiam Ariminensem; quod si aliquis Canonicus sit electus, & non seruierit Ecclesiæ in Ordine Sacerdotali, vel nō non habuerit annos determinatos ad talem ordinem, etiam si concederetur ipsi per Bullam Apostolicam, adhuc tunc nullam partem recipiet de quotidianis distributionibus dictæ Ecclesiæ qualitercunque prouenientibus, sed stare debeat cōtentus de sua prębenda dumtaxat, quandiù non seruierit Ecclesiæ personaliter in ordine sacerdotali. Circa quod statutum illud ante omnia est aduertendum, quod non disponit de iis, qui ratione absentiæ non inseruiunt personaliter in ordine sacerdotali, quia iam isti de iure non possunt percipere distributiones, sed de ijs, qui prouidentur, & nec sunt sacerdote, nec in ætate apta ad sacerdotium suscipiendum, vt satis declarant illa verba. *Et non seruierit Ecclesia in ordine sacerdotali, vel non habuerit annos determinatos ad talem ordinem.* Et proinde excludit solum à percipiendis distributionibus eos, qui non inseruiunt in

ordine sacerdotali, aut non sunt in ætate apta ad suscipiẽdum sacerdotium, & ideo, vt canonicus non excludatur à perceptione distributionum, sufficiet, si sit in ætate apta ad suscipiendum sacerdotium, quia sufficit quod altera pars alternatiuæ habeat locum. Cap. *In alternatiuis*. De reg. iur. in 6. & Cap. *Inter cæteras*. De rescrip. & l. *Plerumque*. ff. De iure dot. & l. 2. ff. *De eo, quod cer t. loco.*

2 Quicquid tamen de hoc sit, Si canonicus sit prouisus à Papa, non obstante dicto statuto, quamuis non inseruiat in ordine sacerdotali, aut non sit in ętate apta ad suscipiendum sacerdotiũ, percipere poterit distributiones, si aliàs intersit diuinis officiis, sicut interesse debent Canonici. Nam dictum statutum, & qualitates per ipsum requisitæ non sunt attendendæ in prouisionibus apostolicis, vt tradũt Anton. August. *in Epit. Reg.* 8. *mens. num.* 15. Rota coram Puteo *decis.* 301. *lib.* 1. *in nouis.* & *decis.* 11. De rescrip. & *decis.* 375. *num.* 1. *par.* 4. Recent. Cum enim Pontifex sit superior, eius prouisiones non subiiciuntur statutis inferioris, sed tantum iis, quæ de iure communi, & in limine fundationis disponuntur.

3 Imo etiam si aliàs Canonicatus requireret sacerdotium, aut prouisus non esset in legitima ætate pro obtinendo Canonicatu, si tamen ex dispensatione obtineret, posset percipere distributiones, quia eo ipso, quod dispensatus est ad obtinendum canonicatum, est etiam dispensatus ad percipiendas distributiones, vt tradunt Barbosa *de Canon & dignit. cap.* 21. *num.* 12. Rota coram Eminen. Otthobono. *dec.* 46. *num.* 12. Et ità sæpius declarauit S. Concil. Congregat. vt refert Barbosa. *ibid.* nempe in Reatina. 10. *Iulij* 1627. & in aliâ Montispulciani 13. *Ianuar.* 1629. & ad instantiam Caroli Ansaldi Clerici S. Miniati prouisi de canonicatu in Cathedrali eiusdem Ciuitatis 15. *Septemb.* 1629. hoc tenore. *S. Congregatio Cardinalium. Concil. Trident. interpret. secundum ea, quę proponuntur, censuit, Prædictum Oratorem vocem in Capitulo habere, & distributiones quotidianas, dum diuinis officijs interest, lucrari.*

4 Ratio porro est, Quia defectus ætatis, aut qualitatis requisitæ non impedit perceptionem distributionum, sed tantum nõ interesse diuinis Officiis iuxta Clemen. *Vt ij. De ętat. & qualit.* & Concil. Trident. *sess.* 22. *cap.* 3. *de reformat.* & *sess.* 24. *cap.* 12. & notant Glos. *in cit. Clemen.* Sicut enim dantur distributiones intuitu seruitii personalis, & interessentiæ, ita etiam solum denegantur ratione absentiæ à diuinis officiis. Et ideo eo ipso, quod quis dispensatus est, vt obtineat Canonicatum, habet ius ad distributiones, si intersit diuinis officiis.

5 Accedit etiam, quod dispensatio ita tollit inhabilitatem, ac si nunquam fuisset; & proinde quando inhabilitas est à iure, ita illam destruit in dispensato, ac si nunquam ius illam induxisset; & operatur, quod nullum sit discrimen inter habilem naturaliter, & habilem ex dispensatione, vt tradunt Milis *in Reper. verbo. Dispensatus non est idem.* Oldrad. *consil.* 215. *num.* 5. Lotter. *de Re benefic. quęst.* 40. *n.* 167. *lib.* 1. Rota *decis.* 12. *nu.* 13. *par.* 5. *Recent.* & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 187. *n.* 12. & *in Mileuitana Antianitatis* 1. *Iulij.* 1643. coram Verospio. Vnde sicuti, si habilis esset naturaliter ad Canonicatum, posset absque vllo obstaculo percipere distributiones, ita etiam, dum factus est habilis per dispensationem.

6 Nec obstat, quod dispensatio sit strictè accipienda, nec vltra verborum significationem extendenda Cap. *Non potest.* De prębend. in 6. & l. *Ex facto. in*st. ff. De vulg. & pupil. *substit.* Quia in præsenti nulla fit extensio vltra expressa, sed strictè accipitur. Nam, vt dictum est, nullum adest impedimentum, quò ad percipiendas distributiones, sed tantum, quò ad obtinendum Canonicatum. Sublato autem hoc impedimento per dispensationem, non est opus extendere ipsam ad aliud, quia distributiones veniunt in consequentiam ad canonicatum tanquam illi annexæ, & proinde non est tollendum aliud impedimentum, quàm quod obstat canonicatui.

An

An sit nulla resignatio beneficij, si resignãs non habeat aliunde, vnde viuat, licet non sit ordinatus ad titulum ipsius. Quæst. 66.

S V M M A.

1 *Resignatio beneficij, ad cuius titulum quis est ordinatus, est nulla hoc non expresso.*
2 *Beneficium non potest resignari, si resignans non habeat, vnde sustentetur, etiam, si non sit ordinatus ad ipsius titulum.*
3 *Resignatio est nulla.*
4 *Dictio, Nisi, inducit conditionem.*
5 *Et proinde etiam formam.*
Deficiente conditione, quod resignans non habeat, vnde viuat, resignatio est nulla.
6 *Facultas concessa sub conditione, non est concessa ea deficiente.*
7 *Resignatio coram Papa est nulla, si resignans non habet, vnde viuat.*
8 *Resignatio est nulla, licet resignans habeat patrimonium, aut aliud beneficium insufficiens.*
9 *Qui nulliter resignauit, quia non remanet, vnde viuat, agit actione spolij, si priuetur possessione.*

1 QVando resignans beneficium est ordinatus ad ipsius titulũ, esse nullam resignationem, nisi obtineatur licentia, & fiat mentio de ordinatione ad illius titulũ, disponit Concil. Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. *de Reformat.* & obseruant Paris. *de Resignat. lib.* 2. *quæst.* 6. *num.* 36. Gonzalez *ad Regul. de mens. glos.* 5. §. 10 *num* 35. Lottet. *de benefic. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 75. Garzia *de Benefic. par.* 2. *cap* 5. *num.* 192. *& sequent.* afferens decisiones Rotæ, & declarationes S. Congregat. Vnde cum hoc sit extra difficultatem, dubitatur de resignatione, quãdo ad eius titulum resignans non est ordinatus, sed non habet, vnde aliunde viuat.

2 Et quamuis Concil. Trident. super hoc nihil disponat, extat tamen dispositio Pii V. *in sua Constit.* 58. *tom.* 2. *Bullarij*, quæ incipit. *Quanta Ecclesiæ Dei. sub Kalen. April.* 1568. In qua §. 3. ita disponit. *Sed nec horum vllus Sacro Ordini mancipatus, nisi religionem ingressus fuerit, valeat vllo modo beneficium, vel Officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari.* Quæ dispositio, licet procedat de resignatione facta coram Ordinario, seruatur tamen ex stylo etiam in curia, vt obseruant Paris. *lib.* 2. *de resignat quæst.* 14. *nu.* 3. Garzia *par.* 2. *de benefic. cap.* 5. *num.* 199. Rota *in vna Lucana.* 5. *Decemb.* 1586. coram Orano, apud eumdem Garziam. Nam militat eadem ratio, siue resignatio fiat coram Episcopo, siue coram Papa, nempe quod cum dedecore Ordinis resignãs remaneret absq. alimentis, & proinde solet apponi clausula, quod resignans habeat, vnde aliunde commodè viuere possit.

3 Sed an resignatio valida sit, si resignans non habeat, vnde aliunde sustentari possit, non videtur ita certum. Tenendum tamen est. *Resignationem esse nullã, & ab initio sui infici.* Ita Caualcan, *decis.* 22. *num.* 6. *par.* 1. Rota *decis.* 539. *num.* 11. *tom.* 2. *par.* 4. *Recent.* & coram Eminentiss. Orth. bono *decis.* 194. *nu.* 10. & in *Mediolanensi Canonicatus.* 17. *Iunij.* 1641. §. *Vlterius.* coram Eminentiss. Panzitolo.

4 Nullitas autem resignationis ex eo desumitur, quod facultas admittendi resignationes conceditur Ordinariis sub conditione, quod resignans habeat, vnde possit commodè sustentari, vt satis ostendunt ad oculum illa verba, *Nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari*, in præfata Bulla Pii V. Dictio enim *Nisi*, importat conditionem, vt constat ex ipso contextu, & notant Socin. iun. *consil.* 49. *num.* 18. *vol.* 2. Gratus *consil.* 48. *n.* 6. *li.* 1. Rolan. *cons.* 49 *n.* 14. *lib.* 3. Cened. Singul. 23. *num.* 3. Vulpel. *De propos. & aduerb.* verbo, *Nisi*, Rota *decis.* 161. *nu.* 7. *part.* 2. *Recen.*

5 Cum autem dictio prædicta, *nisi*, importet conditionem, inducit etiam formam seruandam in resignatione iuxta *l. Qui hæredi.* & *l. Mauius. ff. De condit. & demonstrat.* & notant Paris. *consil.* 97. *nu.* 86. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 60. *num.* 48. Grat. *consil.* 22. *num.* 22. *lib.* 2. Bec. *consil.* 39. *numer.* Honded. *consil* 60. *num.* 26. Rota *decis.* *num.* 3. *par.* 1. *Recent.* Et ideo, si defic

conditio, a ctus erit nullus ex defectu formæ *l. Cum. hi. §. Si prætor. ff. De transact.* & *l. Qui Romę. §. Flauius. ff. De verbor. obligat.* & notant communiter Doctores Glos. *in Cap. Cum dilecta. verbo Irritum. De rescrip.* vbi Abbas. *num.* 4. Felin. *num.* 6. Rota *decis.* 671. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.*

6 Rursus etiam est nulla resignatio ex defectu potestatis in recipiente; quia Ordinario non conceditur facultas recipiendi resignationem in præfata constitut. Pij V. nisi sub cōditione, quod resignans habeat aliunde, vndè commodè substentari posisit. Vnde, si deficiat conditio, perinde se habet, ac si per dispositionem non esset concessa facultas. *l. Cedere diem. ff. De verbor. significat.* & *l. Hæc conditio, init. ff. De contrahen. empt.* & *l. Necessario. S. Quid si pendente. ff. De perie. & comm. rei. vend.* & notant cōmuniter Doctores præsertim Cephal *consil.* 56. *num.* 12. *vol.* 1. Rota coram Ludouisio. *decis.* 555. *num.* 3.

7 Et hoc locum habet, etiam si resignatio fiat coram Sanctissimo; nam cum de stylo admittatur cum clausula, quod habeat aliunde, vndè commodè substentari possit, vt notant etiā Paris. *de resignat. quæst.* 6. *num.* 41. *lib.* 2. Rota *in vna Lucana* 5. *Decembris.* 1586. coram Orano, apud Garziam mox citandum, rangit substantiam resignationis, & super ipsam inducit conditionem, & proinde non verificata conditione remanet nulla, vt notat etiam Garzia *par.* 2. *De benefic. cap.* 5. *num.* 201.

8 Ex quibus infertur. Quod nulla quoque esset resignatio, etiam si resignās haberet patrimonium, ad cuius titulum esset ordinatus, quod pro substētatione sit insufficiens, aut ab initio, aut temporis processu sit factum insufficiens, vt tenuit Rota coram Eminentiss. Otthobono. *decis.* 194. *n.* 3. *& sequent.* Et idem dicendū est, si ordinatus sit ad titulum beneficii, quod tempore resignationis sit insufficiens pro substentatione. Nam non verificatur cōditio, quod aliunde habeat, vnde commodè substentari possit, & ideo deficit facultas in Ordinario pro admittenda resignatione, & forma in actu, & proinde remanet nullus.

9 Secundò infertur. Quod stante dicta nullitate resignationis, si resignans prĳuetur possessione beneficii, poterit agere actione spolii, vt tradunt Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 76. Rota *decis.* 614. *num.* 2. *par.* 4. *Recent.* Nam per talem resignationem non cadit à possessione, vt tradunt Caualcan. & Rota. *num.* 3. citati, & ideo deturbatio à possessione est spoliatio fundans actionem spolii.

An nullitas resignationis, de qua Concil. Triden. sess. 21. c. 2. de reformat. *locum habeat in resignatione ex causa permutationis. Quæst.* 67.

S V M M A.

1 *Quid exprimere, & constare debeat in resignatione beneficij, ad cuius titulum resignans est ordinatus.*
2 *Expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum, est necessaria etiam in resignatione ex causa permutationis.*
3 *Finis exprimendi in resignatione Ordinationem ad titulum.*
4 *Expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficij, requiritur pro forma.*
5 *Nullum ab initio non conualescit postea etiam sublato impedimento.*
6 *In resignatione requiritur pro forma, quod cōstet, resignanti remanere, vnde viuat.*
7 *Expressio ordinationis ad titulū in resignatione non potest per æquipollens suppleri.*

1 Concil. Tridentinum prospicere volens decori status clericalis disposuit *cap.* 2. *de reformat. sess.* 21. Quod ordinatus ad titulum beneficii non possit illud resignare, nisi facta mentione, quod ad titulum illius sit ordinatus; & quod resignatio non possit admitti nisi constet, quod aliunde substentari possit, & quod resignatio aliter facta sit nulla. Finis autem Concilii est, vt cōstat ex proœmio illius Cap. Quod in sacris constituti non cogantur mendicare, aut turpi quęstri vacare cum Ordinis dedecore. Qui finis obtinetur, dum non potest resignatio admitti, nec alienari patrimonium

nium, nisi constet, quod aliunde supersit pro commoda vitæ sustentatione. Modo autem dubitatur, an Decretum irritans resignationem locum habeat, quādo resignatio fit ex causa permutationis cum alio beneficio.

2 In hac difficultate S. Congr. Concil. Trident. apud Ludouis. *Decis.* 441. *n.* 2. declarauit, quod dicta dispositio Concilij habet locum etiam in resignatione, quæ fit ex causa permutationis: & in vigore huius declarationis Rota bis examinata causa pronunciauit, resignationem canonicatus, ad cuius titulum canonicus fuerat ordinatus, fuisse nullam, quia non fuerat expressum, quod ad illius titulum fuisset ordinatus, & sententia fuit exequutioni mandata. Et ita sentiunt Gratian. *Discep. forens. cap.* 159. *numer.* 3. Lotter. *de benefic. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 78.

3 Et fundatur in eo, quod Conciliū exigit, quod fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficii, vt Ordinarius cognoscere possit, an remaneat resignanti, vnde commodè sustentari possit, aliàs non possit admittere resignationem. Hæc autem causa finalis Concilii locū habet etiam in resignatione ex causa permutationis, quia debet Ordinarius cognoscere, an beneficium, cum quo fit permutatio sit sufficiens ad sustentandum resignantem, an sit adepturus pacificā possessionem ipsius, & alia huiusmodi, quæ necessariò inquirenda sunt, ne resignans remaneat absque debita sustentatione. Et ideo si non exprimatur, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficii, quod vult resignare, nulla erit resignatio; vt sensit Rota *in cit. decis.* 441. *num.* 3. coram Ludouisio.

4 Verum in eadem Decis. refertur, quod S. Congregatio declarauerit, quod prædicta declaratio nō habeat locū, quādo resignās est assequutus pacificā possessionē beneficii sufficientis pro sustētatione. Quod mihi difficile videtur: vnde puto quod S. Congregatio in casu particulari, de quo agebatur, potiùs voluerit, quod illa resignatio toleraretur, stante, quod resignans assequutus repræsentabatur pacificum possessionem beneficii sufficientis pro sustentatione. Nam cum expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficii requiratur pro forma, si quidem adest Decretum irritans resignationem aliter factam, non potest deficiente forma conualidari resignatio ex eo, quod subsequatur pacifica possessio beneficii sufficientis.

5 Cum enim ab initio resignatio fuerit nulla defectu formæ non seruatæ, non potest conualescere ex eo, quod postea superuenit, præsertim cum nō inducatur forma requisita pro validitate *l. fin. init. ff.* Vndè *liberi*, & notant Lappus *alleg.* 1. *n.* 5. *& sequent.* Zabarel. *consil.* 104. *num.* 3. Narta *consil.* 4 30. *num.* 28. *lib.* 2. Tiraquel *tract. Cessante causa, limit.* 12. *init. &* 19. Quod enim per aliquam formam constituitur, non potest habere suam validitatem, & substantiam, nisi per eamdem formam, quam non inducit pacifica possessio beneficii.

6 Deinde etiam si resignans non sit ordinatus ad titulum beneficii, non potest admitti resignatio ab Ordinario iuxta *Constit.* 58. Pii V. *tom.* 2. *Bullarij*, nec de stylo in Curia admittitur, nisi remanear, resignanti, vnde commodè sustētari possit aliàs resignatio est nulla, vt dictum est *quæst. præced. num.* 3. *& sequent.* Et proinde non potest esse valida resignatio etiam ex causa permutationis ex eo, quod sequatur pacifica possessio beneficii sufficientis, quia obstabit semper, quod non sit seruata forma in admissione resignationis, nempe, quod non admittatur, *Nisi constito, quod* (resignans) *aliunde viuere commodè possit*, vnde subintrabit Decretum irritans, quod statim à Concil. *cit. cap.* 2. *de reformat. sess.* 21. subiicitur. *Et aliter facta resignatio nulla sit.*

7 Quod præsertim verum est, quia cū prædicta expressio requiratur pro forma, non potest per æquipollens impleri, vt tradunt Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. *§.* 10. *num.* 35. Garzia *de Benef. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 193. Rota *decis.* 614. *par.* 4. *in nouissimè impress. & in Aretina Plebis.* 4. *Decemb.* 1600. coram Millino, in fine, & est *decis* 246. *in eiusdem impressis.* Et proinde non potest dici, quod valeat resignatio omissa

dicta

dicta expressione, si sequatur pacifica possessio beneficij pro sustentatione, quasi per æquipollens forma impleta sit.

An ordinatus ad titulum patrimonij possit illud alienare adepto sufficienti beneficio, aut si aliunde habeat, vnde commodè substentetur. Quæst. 68.

S V M M A.

1 *Patrimonium, aut pensio, quibus inhæret titulus Ordinationis, quando non possit alienari.*

Quæ alienatio sit prohibita.

Prohibitum de vno, de altero censetur concessum.

2 *Ante Trident. patrimonium ordinationis poterat alienari.*

Prohibitio alienationis coarctata non se extendit ad non coarctatam.

3 *Adeptus beneficium sufficiens potest alienare patrimonium sine licentia.*

4 *Dictio, Donec, limitat, & diuidit tempus.*

5 *Factis quod dispositio non extendatur vltra tempus coarctatum.*

6 *Beneficium, quod succedit loco patrimonij, est eiusdem conditionis cum ipso.*

1 DE ordinato ad titulum patrimonii disponit Concil. Trid. *sess. 21. cap. 2. de reformat.* sicuti etiam de ordinato ad titulum pensionis, quod, *Illa* (patrimonium, & pensio) *deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint.* Ex qua dispositione constat, quod sub prohibitione non cadit quæcunque alienatio, sed alienatio absque licentia Episcopi. Vnde indirectè videtur concessa alienatio qualificata, nempe cum licentia Episcopi, nam prohibitum de vno censetur de altero concessum. *l. Cum prætor. ff. De iudic.*

2 Præsertim quia, cum ante Concil. Trid. posset patrimonium, ad cuius titulum Clericus fuerat ordinatus, alienari sine licentia Episcopi, vt tradunt Glos. *fin. in Cap. Tuis. De præben.* Imola *ibid.* Panor. mit. *n. 8.* Dec. *in Cap. Ecclesia S. Mariæ n. 17. De constit.* Felin. *num. 10.* Couaruu. *in Cap. Raynaldus §. 2. num. 7. De testam.* Silua *de benefic. par. 1. quæst. 3. num. 11.* Guttierez. *pract. quæst. 65. num. 10. lib. 2.* Redoan. *de reb. Eccles. alien. Rubr. 31. casu 13.* Ceual. *com. contra com. quæst. 527. num. 1.* Dum Concil. coarctat prohibitionem ad alienationem sine licentia Episcopi, censetur permittere alienationem qualificatam, nempe cum licentia Episcopi iuxta *l. Ab ea parte. ff. De probat.* & notant Glos. *in l. Nec non. verbo* Prohibeant. *ff. Ex quibus cau. mo.* Alber. *in dict. l. Ab ea parte. ver. Si considero.* Salicet. *in l. 2. oppos. 3. ff. De probat.* Alexan. *consil 57. num. 2. lib. 1.* Hoc autem stante vertitur in dubium, an pro alienatione patrimonii requiratur licentia Episcopi, quando ordinatus ad eius titulum adeptus est beneficium, aut aliunde habet, vnde viuat.

3 Et quamuis Quintanaduen. *lib. 3. Ecclesiast. num. 72.* putet, esse adhuc necessariam licentiam Episcopi, pro alienando patrimonio; non obstante, quod ordinatus adeptus sit sufficiens beneficium; aut aliunde habeat, vnde viuat. Tenendum tamen est. *Quod non sit necessaria dicta licentia.* Ita Ceual. *commun. contra com. quæst. 527. num. 8.* & *quæst. 561. num. 30.* Paris. *lib. 2. de resignat. quæst. 6. num. 16* Garzia *de benefic. par. 2. cap. 5. n. 186.* Quod etiam intelligendum est de pensione, ad cuius titulum quis est ordinatus.

4 Ratio desumitur ex verbis Concilii dicto *Cap. 2. de reformat. sess. 21.* præmissa enim prohibitione alienandi, extinguendi &c. statim subdit. *Donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti,* quæ limitant prohibitionem, vt non sit perpetua, & coarctat ad tempus præcedens assequutionem beneficii sufficientis, aut in quo habeat aliunde, vnde viuat. Dictio enim, *Donec* est restrictiua temporis, vt tradunt Glos. *in Clemen. 1. verbo.* Donec. *De censib.* Cephal. *consil 158. num. 39.* Alexan. *consil. 66. num. 3. lib. 3.* Dec. *consil. 621. n. 7.* Surd. *consil. 186. num. 15.* Menoch. *consil. 51. num. 40* Honded. *consil. 6. num. 36. vol. 1.*

5 Vnde dicta dictio operatur, quod pro-

prohibitio Concilii non extendatur vltra tempus, cui adnicitur nempe vltra tempus, in quo ordinatus ad titulum patrimonii erit ſine ſufficienti beneficio, aut non habeat aliunde, vnde viuat iuxta ea, quæ tradunt. Bart. *in l.1.ff. De condit. & demonſtrat.* Socin.iun.*conſil.76.num.113.lib.1.* Ripa *Obſeruat.372. numer.2.* Grat. *conſil.81. num.26. lib.2.* Pariſ. *conſil 20. num.7. lib.3.* Rota *deciſ.16. num.3. in fine. par 2. Recent.* Vnde cum ſit prohibita alienatio ſine licentia Epiſcopi durante tempore, quod diuidit dictio *Donec*, eo elapſo ceſſabit prohibitio alienandi ſine licentia Epiſcopi tãquam ad illud tempus coarctata, Quia tamen licentia alienandi, eſt tacitè conceſſa à lege, vt cõſtat ex modo dictis, ideo requiritur, quod habeat exequutionem, quæ ſit auctorizata. Vnde ſpectabit ad Epiſcopum recognoſcere, an iuxta diſpoſitionem Concilii patrimonium ſit alienabile ratione beneficii adepti, & relaxare licentiam pro exequutione alienationis. Et hoc eſt, quod voluit S. Concil. Congreg. dum poſt longam examinationem difficultatis concluſit, quod ſit neceſſaria licentia, vt in *Interamnenſis 16. April.* 1622.

6 Ex his infertur. Quod ſi ordinatus ad titulum patrimonii illud alienet, poſtquam adeptus eſt beneficium ſufficiens, hoc beneficium non poterit reſignari, niſi reſignans habeat vnde commodè viuere poſſit, non ſolum propter *Conſtitutionem* 58. Pii V. de qua in ſuperioribus, ſed etiam quia beneficium, dum alienatur patrimonium, ſubrogatur in locum illius pro ſubſtentione. Quia Concil. *cit. cap.2. de reformat. ſeſſ. 21.* in tantum concedit alienari patrimonium, inquantũ ſucceſſit eiuſdem muneri, nempe ſubminiſtrationi ſubſtentationis, quod importat ſubrogationem. In ſubrogato autem idem ſeruari debet, quod ſeruatur in eo, in cuius locum facta eſt ſubrogatio *l. Si cum. §. Qui iniuriarum. ff. Siquis caut.* & notant Surd. *deciſ.35. num.9.* Gabr. *concluſ.2. De reg. iur.* Rota coram Merlino *deciſ.445. num.1.*

Quodnam beneficium dicatur ſufficiens ad effectum, vt poſſit alienari patrimonium titulare ordinationis. Quæſt. 69.

S V M M A.

1 *Pro renunciando titulo patrimonij requiritur beneficium ſufficiens pro victu.*

2 *Sufficientia alimentorum taxatur iuxta conditionem perſonæ.*

3 *Beneficium, vt ſit ſufficiens, debet ſubminiſtrare alimenta, victum, veſtitum &c.*

4 *Regula ad cognoſcendum, quando beneficium ſit ſufficiens.*

5 *Aduentitia non computantur, quando conſideratur ſufficientia beneficij.*

Eleemoſina intuitu miſſarum non attenduntur, quando conſideratur, an Clericus habeat, vnde viuat.

---

1 EX diſpoſitione Concil. Trident. *cap.2. de reformat. ſeſſ.21.* conſtat, quod ordinatus ad titulum patrimonii non poſſit illud alienare, niſi adeptus ſit ſufficiens beneficium, aut aliunde habeat, vnde viuere poſſit. Vnde conſtat, quod intelligitur de ſufficientia pro victu, & debet victus eſſe cum commoda ſubſtentatione, vt explicatur in *Conſtit.* Pii V. *Quanta Eccleſia Dei.* quæ eſt 58. *num.3. Bullar.* Et proinde debent fructus beneficii ſubminiſtrare commodam ſubſtentationem.

2 Quanti autem debeant eſſe iſti fructus, non eſt ita facile decernere. Et Doctores agentes de ſufficientia alimentorũ, volunt, quod ſtandum ſit arbitrio iudicis conſiderata qualitate, & conditione perſonæ iuxta. *l. Sicut. ff.* De *ann. leg* & *l. Mela.* & *l. penul ff.* De *alimen. & cibar. leg.* & *l. Habitatio. ff.* De *vent. in poſſeſſ. mit.* & *l. Sed & ſi quid inædificauerit. §. Sufficienter. ff.* De *vſufr.* Ita Felin. *in cap. Poſtulaſti num.26.* De *reſcrip.* Maſcard. *de probat. concluſ.650. nu.9. vol.2.* Couuar. *pract. quæſt. cap.6. n.7.* Tiraquel. *De nobilit. cap.20. num.143.* Corduba alios citans *in l. Si quis à liberis. §. Sed ſi filius. numer.43. ff.* De *liber. agnoſcen.* Rota

ta coram Veral. *decis.* 65. *par.* 1. & eadem Rota assignare solebat cuicumque Clerico quamtumuis infimo aureos de Camera 24. vt refert Cassador. *decis.* 6. *nu.* 5. *De appellat.*

3 Quia tamen hoc valde generale est, ideo magis in specie difficultas resoluenda est. Pro quo præmittendum est. Quod dum Concilium requirit beneficium sufficiens, cum intelligatur de sufficientia pro victa, vt declarant subsequentia verba *Aut aliunde habeant, vnde viuere possint*, & etiam proœmiū dispositionis; oportet, quod sit sufficiens, non solum pro cibarijs, & vestitu, sed etiam pro aliis necessarijs ad substentationem vitæ. Nam appellatione victus veniunt alimenta, quo legato, censentur legata alimenta *l. fin. ff. De alimen. & cibar. leg.* & *l. Verbo victus cū l. sequen. ff. De verbor. significat.* & tradunt Bar. *in l. penul. §. 1. n. 3. ff. Soluto. matrim.* Castrens. *cons.* 436. *num.* 2. *vol.* 2 Roman. *consil.* 440. *n.* 4. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 2. *numer.* 12. Vnde secundum exigentiam alimentorum beneficium erit iudicandum sufficiens, vel insufficiens,

4 Quia tamen iuxta regionis diuersitatem plus, aut minus requiritur pro substentatione vitæ cum cibaria in vno loco pluris valeant, in alio loco minoris, ideo est habenda ratio diuersitatis locorū, & considerandum, quid in vnoquoque necessarium sit pro comparandis alimentis, & iuxta qualitatem loci erit determinanda sufficientia, vel insufficientia beneficii. Et posset hæc regula statui tanquam vniuersalis, quod tunc beneficium sit sufficiens, quando fructus ipsius detractis oneribus æquiualent patrimonio, quod in illo loco habetur pro sufficienti, vt Clericus ad illius titulum ordinetur. Si enim patrimonium habetur pro sufficienti, vt præbeat congrua alimenta: beneficium quoqueerit sufficiens, si ipsum adæquet.

5 Est tamen aduertendum, quod hoc accipi debet de fructibus puri beneficii, nō autē de aduentitiis, quæ ratione beneficii possunt obuenire: sicut nec etiam de eleemosinis, quæ percipiūtur intuitu celebrationis missæ. Nam hæ eleemosinæ non habentur in consideratione, quando agitur de fructibus beneficii, aut de eo, vnde victus suppeditatur Clerico, quando agitur de necessariis pro substentatione ipsius, vt considerauit Rota coram Comitolo *decis.* 70. *num.* 14. Quia cum hęc, sicut & alia aduentitia sint valde incerta, non possunt computari pro iis, quæ debent assignari Clerico pro substentatione.

An resignans beneficium possit pacisci, quod resignatarius faciat omnes expensas etiam pro pensione reseruata. Qu. 70.

S V M M A.

1 *Pactum, quod resignatarius faciat expensas pro pensione reseruata resignanti, est illicitum.*
2 *Fit licitum, si narretur in supplicatione.*
Cessat simonia de iure ecclesiastico ex scientia Papa
3 *Admissa resignatione admittuntur etiam pacta adnexa.*
4 *Pacti cancellatio post signatam supplicationem non nocet.*
Ad quid tendat cancellatio talis pacti.

1 Certum omnino est, huiusmodi pactum esse illicitum, cum in resignatione non possint aliqua pacta poni, vt desumitur ex Cap. *Cum pridem.* & Cap. *fin.* De *pact.* & Cap. *Ex parte* De *offic deleg.* & Cap. *Tua nos.* De *simon.* & obseruant Doct. *in dict. Cap. Cum pridem*, & cœteri communiter. Felin. *in Cap. Ad audientiam 2. num.* 3. De *rescrip.* Rebuf. *in Praxi.* Tit. *De pura resignat.* Staphil: *De litter. grat.* Tit. *Resignat. modus. num.* 5. Coras. *De benefic. par.* 1. *cap.* 8. *num.* 1. Geminian. *in Cap. Ordinarij.* §. *Conferendi. num.* 3. De *offic. Ordinar. in* 6. Vitalin. *in Clement. vn. num.* 1. De *rer. permut.* Paris. *de resignat. lib.* 10. *quęst.* 7. *nu.* 9. & alii, quos citaui *Quęst. Canon.* 103. *nu.* 1. *Cent.* 2. Hæc enim pacta tendunt ad simoniam de iure ecclesiastico prohibitam,

2 Ve-

2 Verum si in supplicatione exponatur huiusmodi pactum Summo Pontifici; excluditur omnis simonia, sicuti tradunt Nauar. *Cap.* 23. *Manual. num.* 108. Paris. *de resignat. lib.* 14. *quæst.* 6. *num.* 12. Rota coram Cassadoro. *Decis.* 3. *num.* 3. *De renun.* & *in Hispalen. benefic.* 6. *Martij.* 1592. coram Millino, quæ est *decis.* 4. *in eiusdem impressis.* Ratio vero est, quia cum huiusmodi pactũ sit tantum de iure ecclesiastico prohibitũ, eo ipso, quod exponitur Põtifici, & admittitur, cessat simonia, quia tacitè dispensat iuxta ea, quę tradunt Glos. *in Cap. Cum quidam*, De pactis. Io. Andr. *in Cap.* 1. De Simonia. Hostie. *in Cap.* 1. *in it.* Ne *prel. vices suas.* Cassador, *decis.* 3. *nu.* 2. De *renunciat.* & *decis.* 2. *num.* 3. *De simon.* & Rota *cit. decis.* coram Millino.

3. Sed quid, si admittatur resignatio beneficii, sed hoc pactum nec litteris inseratur, nec registretur. Resp. Hoc nihil obstare, sed sufficere, si Pontifex admittat resignationẽ nã de stylo huiusmodi pacto nec litteris inseruatur, nec registrantur, vt testatur Rota testibus super hoc examinatis *dicta decis.* 380. *nu.* 4. *par.* 4. *Recent.* Dũ enim Põtifex admittit resignationem, admittit cũ pactis, cũ quibus tractata est inter partes, atque tacitè iis consentit: si enim non cõsentiret reiiceret resignationem. Quod autem non inseratur litteris hoc pactum, nec registretur, non prouenit, quia Pontifex nolit admittere, sed ne transeat in exemplum, vt *ibid.* aduertit Rota.

4. Et hoc extenditur, vt notat Rota *ibid.* etiam si huiusmodi pactum in supplicatione cancelletur, vt solet cancellari, dũ modo tamen cancellatio fiat post signatã supplicationem. Nam si cancellaretur ante signationẽ, non posset præsumi consensus Pontificis, quia non consentit, nisi ex positis in supplicatione, quando autem est cancellatum ante signationem, non est expositum. Aut si Papa iuberet cancellari ante signationem, satis declararet, quod nollet consentire huiusmodi pacto; Quando autem cancellatur, post signationem, nihil nocet, quia iam Papa in ipsum consensit, & cancellatio ordinatur ad effectũ, ne registretur aut litteris inseratur; & ideo nõ infert negationem consensus iuxta ea, quæ tradunt Bald. *consil.* 472. *nu.* 2. *lib.* 1. Buttigar *consil.* 30. *in fine.* Castrens. *consil.* 32. *init. lib.* 2. Alex. *consil.* 32. *numer.* 3. *lib.* 5. Rota *decis.* 380. *num.* 5. *par.* 4. *Recent.*

An qui alterius negocia gessit per plures annos, possit petere salarium ab eius hæredibus. Quæst. 71.

S V M M A.

1 *Qui alterius negocia gessit absque prauio pacto an possit petere salarium.*
2 *Qui non est solitus operas locare adhuc potest petere salarium.*
3 *Operanti debetur merces.*
4 *Tenemur alere, quos habemus in obsequio.*
5 *Qui parentela coniungitur, quando præsumatur intendere lucrum ex opera sua.*
Præsumptio specialis vincit generalem.
6 *Indigens præsumitur exhibere operam suam ob lucrum.*
Animus lucrandi semper præsumitur.
7 *Legatum compensat debitum ob negocia gesta.*

1 PEr plures annos Titius gessit negocia sui consobrini expectans ab ipso aliquam munerationem laborum, quam tamen non obtinuit; imò morte præuentus, nec etiam aliquid ipsi legauit; quod ægrè ferens instauit apud hæredes, vt salarium obtineret pro tempore, quo eius negocia gessit. Et proinde dubitatum fuit, an hęred es tenerentur ad exhibendum salarium. Et negatiuè resoluit Rota *decis.* 428. *num.* 1 *par.* 4. *Recentior.* citans Fredericum de Senis *consil.* 218. & asserens, hoc sæpius fuisse firmatum in Rota, vt *in Romana mercedis* 19. *Febr.* 1593. coram Cardin. Arigonio, & in alia *Romana merced.* 14. *Decemb.* 1615. coram Manzanedo.

2 Allegatur autem pro hoc *l. Qui mutuum.* §. *Salarium. ff. Mandati.* & *l. Salarium. C. Mandati.* Sed hoc ex his tex. non conuincitur. Quia non decernunt, quod non debeatur, sed agunt de actionibus, & modis, quibus peti non potest. Et quamuis quan-

final. ff. De donat. Imola, & Roman. *ibid.* Salicet. *in l. Generaliter 2. circa fin. vet. Aut ad validitatem. C. De Episcop. & Cler.* Brun. *consil. 237. num.* 10. *lib.* 3. Tiraquel. *tract. Cessante caus. limit.* 1. *nu.* 41. Rota coram Ludouisio. *decis.* 544. *num.* 6. & ideo cessante quocunque alio, subsistit semper causa finalis, quę proinde facit semper subsistere legatum, seu donationem.

An canonicus dispensatus super residentia censeatur dispensatus etiam super seruitio sacerdotali personali in ordine ad percipiendas distributiones. Quæst. 64.

S V M M A.

1 *Quando concurrunt plura impedimenta requiruntur plures dispensationes.*
2 *Dispensatus super residentia percipit distributiones licet obstaret statutum requirens seruitium sacerdotale.*
Dispensatio extenditur ad annexa, & dependentia.
3 *Dispensatio super residentia est etiam super seruitio exhibendo Ecclesiæ.*
4 *Sublato uno impedimento, & defectu tollitur etiam connexum.*
Connexa reputantur pro uno, & eodem.
5 *Derogationes tollunt quicquid impedire potest effectum gratiæ.*
6 *Etiam si contineant tantum clausulas generales.*

1 PRocedit quæstio ex supposito, ne statuti specialis Ecclesiæ Cathedralis, quod Canonicus non inseruiens Ecclesiæ in ordine sacerdotali, non possit percipere quotidianas distributiones, etiam si aliàs ipsi concederetur per Bullas Apostolicas. Ex quo oritur difficultas, an si canonicus obtineat dispensationem à summo Pontifice super residentia, censeatur etiam dispensatus à seruitio in ordine sacerdotali requisito per dictum statutum. Et omissa difficultate circa validitatem statuti, supposito, quod non sit confirmatum à Sede Apostolica; negatiuè videtur resoluendum, quia concurrunt duo impedimenta quò ad perceptionem quotidianarum distributionum. Vnum de iure communi, quòd est absentia, si quidem solum interessentes eas percipere possunt, & aliud de iure speciali, nempe non seruire in seruitio sacerdotali. Quando autem concurrunt plura impedimenta, requiruntur plures dispensationes, vt tradunt Geminian. *consil.* 33. Surd. *consil.* 244. *num.* 4. Gonzalez alios referens *ad reg.* 8. *Cancel. glos.* 13. *num.* 97. Rota *in Zerulensi pensionis* 2. *Iunij* 1597. coram Pennia, & *in Romana Palatij* 5. *Iunij* 1602. coram Burato, & coram Ludouisio. *decis.* 109. *num.* 6.

2. Tenendum tamen est. *Quod dispensatus à Pontifice super residentia possit percipere quotidianas distributiones non obstante huiusmodi statuto.* Ratio est, quia eo ipso, quod est dispensatus super residentia, est etiam dispensatus super omni eo, quod fundatur in residentia, atque adeo in omni seruitio personali tàm sacerdotali, quàm quocunque alio. Licet enim dispensatio sit stricti iuris, extenditur tamen ad connexa, & dependentia; vt obseruant Glos. *in Cap. Quia in tantum.* De *preben.* Abbas *ibid. num* 4. Ias. in *l.* 1. *num.* 3. C. De *transact.* Caroc. alios citans *in cap. Cum quid. par.* 2. *ampliat.* 1. *num.* 6. & 13. Surd *de alimen. tit.* 9. *quæst.* 31. *num* 59.

3. Accedit etiam, quod seruitium personale in ordine sacerdotali, & residentia sunt ita connexa, vt ad ablationem residentiæ veniat in necessarium consequens etiam sublatio eiusdem seruitii. Ergo dispensatio super residentia, quò ad effectum percipiendi distributiones cadit etiam super seruitio in ordine sacerdotali tanquam super necessario connexo iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Postulasti. num.* 10. De *rescrip.* Abbas *in Cap. Quia in tantum. num.* 4. De *prebend.* Hoieda *de incompatib. Benefic. p.* 1. *cap.* 17. *num.* 29. Rebuff. *in praxi. tit. De non promot. num.* 95. Sylua *de benefic. par.* 9. *quæst.* 52. *num.* 1. Staphil. *de grat. expect in* 2. *for. num.* 16. Sanchez *l.* 8. *de matrim. disp.* 1. *n.* 19. Vincent. Caroc. *ad Regul. Cū quid, p.* 2. *ampliat.* 1. *n.* 7. Rota coram Durano *decis.* 439. *n.* 5.

4 Neque obſtat ratio dubitãdi, quod tot requirantur diſpenſationes, quot ſunt impedimenta; eo quod diſpenſatio ſuper vno defectu non extendatur ad alium nõ expreſſum, vt tradunt Io. Andr. *in Cap. fin. De fil. presbit. in* 6. Natta *in conſil.* 600. *nu.* 33. *lib.* 3. Rota coram Pennia *deciſ.* 627. *n.* 3 quia hoc locum habet, quando defectus, & impedimenta ſunt diſparata, nec ex vnius ablatione ſequitur neceſſariò ablatio alterius. Secus autem, ſi ex ablatione vnius impedimenti veniat in neceſſariam conſequentiam ablatio alterius, vt in præſenti, quia diſpenſatio ſuper reſidentia eſt etiam ſuper omnibus, quæ ſine reſidentia præſtari non poſſunt. Ea eſt enim natura connexorum, vt pro vno, & eodem reputentur. *l. Pretor. §. Vnde quæritur. ff. De dam. infec.* & Cap. *Cum ſingula. init. De præben. in* 6. & obſeruant Craueta *conſil.* 202. *nu.* 1. Angel. *conſil.* 326. *dub.* 4. Menoch. *De arbitrar. caſu* 95. *num.* 5. *&* 9. *lib.* 2. Surd. *deciſ.* 199. *num.* 13.

5 Et quatenus obſtare poſſet ſtatutũ Eccleſiæ, in qua ſitus eſt Canonicatus, apponuntur in gratia diſpenſationis derogationes quò ad omnia, quæ obſtare poſsũt, ne gratia conſequi poſſit ſuum effectum; & proinde dictum ſtatutum non poteſt impedire effectum diſpenſationis iuxta ea, quæ tradit Rebuf. *in Praxi Informi. nou. prouiſ. verbo. Differri.* Rota coram Puteo *deciſ.* 229. *lib.* 2. *in nouis.* & *deciſ.* 41. *De conceſ. præbend.* in Antiquis, & *deciſ.* 375. *nu.* 3. *par.* 4. Recent. Præſertim ſi in derogatoriis fiat mentio ſtatutorum, ſeu Ordinationum Eccleſiæ eiuſdem Canonicatus.

6 Imò ſufficerent etiam derogatoriæ generales ad tollenda quæcunque circa particularia in contrarium, vt ſæpius dixit Rota præſertim. *In cauſa.* 5. *Angeli penſionis* 16. *Nouembris.* 1594. coram Cardin. Pamphil. *in Ferrent inapenſionis.* 27. *Iunij.* 1609. coram Iuſto, *& in Paduana penſionis* 22. *April.* 1616. coram Andrea. Quia cum ſimus in gratia, & conſtet ex clauſulis generalibus derogatorijs de efficaci voluntate Pontificis, quod gratia ſortiatur ſuũ effectũ, quæ cum ſit pro perſona particulari, non poteſt ſortiri ſuum effectũ, niſi tollat iura ſpecialia, quatenus obſtãt gratię.

An prouiſus de canonicatu ſacerdotali à Papa poſſit percipere diſtributiones, ſi non ſit ſacerdos, & obſtet ſtatutum ſpeciale Eccleſiæ. Quæſt. 65.

S. V M M A.

1 *Statutum Eccleſiæ Ariminenſis.*
Quos excludat à percipiendis Diſtributionibus.
In alternatiuis ſufficit alteram partem habere locum.
2 *In prouiſione Papali non attenduntur ſtatuta Eccleſiarum inferiorum.*
3 *Diſpenſatus ad Canonicatum, obtinet etiam diſtributiones.*
4 *Diſtributiones non negantur, niſi ijs, qui non interſunt diuinis officijs.*
5 *Diſpenſatio facit, quod nullum ſit diſcrimen inter diſpenſatum, & habilem.*
6 *Diſpenſatio eſt ſtricti iuris, nec extenditur vltra expreſſa.*
Sublato impedimento quò ad Canonicatum, nullum remanet quò ad diſtributiones.

1 EXtat ſtatutum apud Eccleſiam Ariminenſem; quod ſi aliquis Canonicus ſit electus, & non ſeruierit Eccleſiæ in Ordine Sacerdotali, vel nõ non habuerit annos determinatos ad talem ordinem, etiam ſi concederetur ipſi per Bullam Apoſtolicam, adhuc tunc nullam partem recipiet de quotidianis diſtributionibus dictæ Eccleſiæ qualitercunque prouenientibus, ſed ſtare debeat cõtentus de ſua pręebenda dumtaxat, quandiù non ſeruierit Eccleſiæ perſonaliter in ordine ſacerdotali. Circa quod ſtatutum illud ante omnia eſt aduertendum, quod non diſponit de iis, qui ratione abſentiæ non inſeruiunt perſonaliter in ordine ſacerdotali, quia iam iſti de iure non poſſunt percipere diſtributiones, ſed de ijs, qui prouidentur, & nec ſunt ſacerdotes, nec in ætate apta ad ſacerdotium ſuſcipiendum, vt ſatis declarant illa verba. *Et non ſeruierit Eccleſia in ordine ſacerdotali, vel non habuerit annos determinatos ad talem ordinem.* Et proinde excludit ſolum à percipiendis diſtributionibus eos, qui non inſeruiunt in

ordine sacerdotali, aut non sunt in ætate apta ad suscipiẽdum sacerdotium, & ideo, vt canonicus non excludatur à perceptione distributionum, sufficiet, si sit in ætate apta ad suscipiendum sacerdotium, quia sufficit quod altera pars alternatiuæ habeat locum, Cap. *In alternatiuis.* De reg. iur. in 6. & Cap. *Inter cæteras.* De rescrip. & *l. Plerumque.* ff. De iure dot. & *l. 2. ff. De eo, quod cert. loco.*

2 Quicquid tamen de hoc sit, Si canonicus sit prouisus à Papa, non obstante dicto statuto, quamuis non inseruiat in ordine sacerdotali, aut non sit in ętate apta ad suscipiendum sacerdotiũ, percipere, poterit distributiones, si aliàs intersit diuinis officiis, sicut interesse debent Canonici. Nam dictum statutum, & qualitates per ipsum requisitæ non sunt attendendæ in prouisionibus apostolicis, vt tradũt Anton. August. *in Epit. Reg. 8. mens. num. 15.* Rota coram Puteo *decis. 301. lib. 1. in nouis.* & *decis. 1.* De rescrip. & *decis. 375. num. 1. par. 4.* Recent. Cum enim Pontifex sit superior, eius prouisiones non subiiciuntur statutis inferioris, sed tantum iis, quæ de iure communi, & in limine fundationis disponuntur.

3 Imo etiam si aliàs Canonicatus requireret sacerdotium, aut prouisus non esset in legitima ætate pro obtinendo Canonicatu, si tamen ex dispensatione obtineret, posset percipere distributiones, quia eo ipso, quod dispensatus est ad obtinendum canonicatum, est etiam dispensatus ad percipiendas distributiones, vt tradunt Barbosa *de Canon. & dignit. cap. 21. num. 12.* Rota coram Eminen. Otthobono. *dec. 46. num. 12.* Et ità sæpius declarauit S. Concil. Congregat. vt refert Barbosa. *ibid.* nempe in Reatina. 10. *Iulij* 1627. & in aliâ Montispulciani 13. *Ianuar.* 1629. & ad instantiam Caroli Ansaldi Clerici S. Miniati prouisi de canonicatu in Cathedrali eiusdem Ciuitatis 15. *Septemb.* 1629. hoc tenore. *S. Congregatio Cardinalium, Concil. Trident. interpret. secundum ea, quę proponuntur, censuit. Prædictum Oratorem vocem in Capitulo habere, & distributiones quotidianas, dum diuinis officijs interest, lucrari.*

4 Ratio porro est, Quia defectus ætatis, aut qualitatis requisitæ non impedit perceptionem distributionum, sed tantum nõ interesse diuinis Officiis iuxta Clemen. *Vt ij.* De *ętat. & qualit.* & Concil. Trident. *sess. 22. cap. 3. de reformat. & sess. 24. cap. 12.* & notant Glos. *in cit. Clemen.* Sicut enim dantur distributiones intuitu seruitii personalis, & interessentiæ, ita etiam solum denegantur ratione absentiæ à diuinis officiis. Et ideo eo ipso, quod quis dispensatus est, vt obtineat Canonicatum, habet ius ad distributiones, si intersit diuinis officiis.

5 Accedit etiam, quod dispensatio ita tollit inhabilitatem, ac si nunquam fuisset; & proinde quando inhabilitas est à iure, ita illam destruit in dispensato, ac si nunquam ius illam induxisset; & operatur, quod nullum sit discrimen inter habilem naturaliter, & habilem ex dispensatione, vt tradunt Milis *in Reper. verbo. Dispensatus non est idem.* Oldrad. *consil. 215. num. 5.* Lotter. *de Re benefic. quæst. 40. n. 167. lib. 1.* Rota *decis. 12. nu. 13. par. 5. Recent.* & coram Eminentiss. Otthobono *decis. 187. n. 12.* & *in Mileuitana Antianitatis 1. Iulij.* 1643. coram Verospio. Vnde sicuti, si habilis esset naturaliter ad Canonicatum, posset absque vllo obstaculo percipere distributiones, ita etiam, dum factus est habilis per dispensationem.

6 Nec obstat, quod dispensatio sit strictè accipienda, nec vltra verborum significationem extendenda Cap. *Non potest.* De præben. in 6. & *l. Ex facto, inst. ff.* De vulg. & *pupil. substit.* Quia in præsenti nulla fit extensio vltra expressa, sed strictè accipitur. Nam, vt dictum est, nullum adest impedimentum, quò ad percipiendas distributiones, sed tantum, quò ad obtinendum Canonicatum. Sublato autem hoc impedimento per dispensationem, non est opus extendere ipsam ad aliud, quia distributiones veniunt in consequentiam ad canonicatum tanquam illi annexæ, & proinde non est tollendum aliud impedimentum, quàm quod obstat canonicatui.

An

An sit nulla resignatio beneficij, si resignās non habeat aliunde, vnde viuat, licet non sit ordinatus ad titulum ipsius. Quæst. 66.

SVMMA.

1 *Resignatio beneficij, ad cuius titulum quis est ordinatus, est nulla hoc non expresso.*
2 *Beneficium non potest resignari, si resignans non habeat, vnde sustentetur, etiam, si non sit ordinatus ad ipsius titulum.*
3 *Resignatio est nulla.*
4 *Dictio, Nisi, inducit conditionem.*
5 *Et proinde etiam formam.*
Deficiente conditione, quod resignans non habeat, vnde viuat, resignatio est nulla.
6 *Facultas concessa sub conditione, non est concessa ea deficiente.*
7 *Resignatio coram Papa est nulla, si resignans non habet, vnde viuat.*
8 *Resignatio est nulla, licet resignans habeat patrimonium, aut aliud beneficium insufficiens.*
9 *Qui nulliter resignauit, quia non remanet, vnde viuat, agit actione spolij, si priuetur possessione.*

1 QVando resignans beneficium est ordinatus ad ipsius titulū, esse nullam resignationem, nisi obtineatur licentia, & fiat mentio de ordinatione ad illius titulū, disponit Concil. Trident. *sess. 21. cap. 2. de Reformat.* & obseruant Paris. *de Resignat. lib. 2. quæst. 6. num. 36.* Gonzalez *ad Regul. de mens. glos. 5. §. 10 num. 35.* Lotter. *de benefic. lib. 3. quæst. 14. num. 75.* Garzia *de Benefic. par. 2. cap 5. num. 192. & sequent.* afferens decisiones Rotæ, & declarationes S. Congregat. Vnde cum hoc sit extra difficultatem, dubitatur de resignatione, quādo ad eius titulum resignans non est ordinatus, sed non habet, vnde aliunde viuat.

2 Et quamuis Concil. Trident. super hoc nihil disponat, extat tamen dispositio Pii V. *in sua Constit. 58. tom. 2. Bullarij*, quæ incipit. *Quanta Ecclesię Dei. sub Kalen. April.* 1568. In qua §. 3. ita disponit. *Sed nec horum vllus Sacro Ordini mancipatus, nisi religionem ingressurus, valeat vllo modo beneficium, vel Officium ecclesiasticum resignare, nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari.* Quæ dispositio, licet procedat de resignatione facta coram Ordinario, seruatur tamen ex stylo etiam in curia, vt obseruant Paris. *lib. 2. de resignat quæst. 14. nu. 3.* Garzia *par. 2. de benefic. cap. 5. num. 199.* Rota *in vna Lucana, 5. Decemb.* 1586. coram Orano, apud eumdem Garziam. Nam militat eadem ratio, siue resignatio fiat coram Episcopo, siue coram Papa, nempe quod cum dedecore Ordinis resignās remaneret absq. alimentis, & proinde solet apponi clausula, quod resignans habeat, vnde aliunde commode viuere possit.

3 Sed an resignatio valida sit, si resignans non habeat, vnde aliunde sustentari possit, non videtur ita certum. Tenendum tamen est. *Resignationem esse nullā, & ab initio sui infici.* Ita Caualcan, *decis. 22. num. 6. par. 1.* Rota *decis. 539. num. 11. tom. 2. par. 4. Recent.* & coram Eminentiss. Otthobono *dec. 194. nu. 10.* & in *Mediolanensi Canonicatus. 17. Iunij. 1641. §. Vlterius.* coram Eminentiss. Panzirolo.

4 Nullitas autem resignationis ex eo desumitur, quod facultas admittendi resignationes conceditur Ordinariis sub conditione, quod resignans habeat, vnde possit commodè sustentari, vt satis ostendunt ad oculum illa verba, *Nisi aliunde ei sit, quo in vita possit commodè sustentari*, in prefata Bulla Pii V. Dictio enim *Nisi*, importat conditionem, vt constat ex ipso contextu, & notant Socin. iun. *consil. 49. num. 18. vol. 2.* Gratus *consil. 48. n. 6. li. 1.* Rolan. *cons. 49 n. 14. lib. 3.* Cened. *Singul. 23. num. 3.* Vulpel. *De propos. & aduerb.* verbo. *Nisi.* Rota *decis. 161. nu. 7. part. 2. Recen.*

5 Cum autem dictio prædictā, *nisi*, importet conditionem, inducit etiam formam seruandam in resignatione iuxta *l. Qui hæredi. & l. Meuius. ff. De condit. & demonstrat.* & notant Paris. *consil. 97. nu. 86. lib. 1.* Menoch. *consil. 60. num. 48.* Grat. *cons. 22. num. 22. lib. 2.* Bec. *consil. 39. numer. 19.* Honded. *consil 60. num. 26.* Rota *decis. 315. num. 3. par. 1. Recent.* Et ideo, si desit hæc con-

conditio, actus erit nullus ex defectu formæ *l. Cum. hi. §. Si prætor. ff.* De *transact.* & *l. Qui Romæ. §. Flauius. ff. De verbor. obligat.* & notant communiter Doctores Glos. *in Cap. Cum dilecta*, verbo *Irritum*. De *rescrip.* vbi Abbas. *num.* 4. Felin. *num.* 6. Rota *decis.* 671. *num.* 1. *par.* 1. *Recent.*

6 Rursus etiam est nulla resignatio ex defectu potestatis in recipiente; quia Ordinario non conceditur facultas recipiendi resignationem in præfata constitut. Pij V. nisi sub cōditione, quod resignans habeat aliunde, vndè commodè substentari possit. Vnde, si deficiat conditio, perinde se habet, ac si per dispositionem non esset concessa facultas. *l. Cedere diem. ff. De verbor. significat.* & *l. Hæc conditio, init. ff. De contrahen. empt.* & *l. Necessario. §. Quid si pendente. ff.* De *peric.* & *com. rei. vend.* & notant cōmuniter Doctores præsertim Cephal *consil.* 56. *num.* 12. *vol.* 1. Rota coram Ludouisio. *decis.* 555. *num.* 3.

7 Et hoc locum habet, etiam si resignatio fiat coram Sanctissimo; nam cum de stylo admittatur cum clausula, quod habeat aliunde, vndè commodè substentari possit, vt notant etiā Paris. *de resignat. quæst.* 6. *num.* 41. *lib.* 2. Rota *in vna Lucana* 5. *Decembris*. 1586. coram Orano. apud Garziam mox citandum, tangit substantiam resignationis, & super ipsam inducit conditionem, & proinde non verificata conditione remanet nulla, vt notat etiam Garzia *par.* 2. *De benefic. cap.* 5. *num.* 201.

8 Ex quibus infertur. Quod nulla quoque esset resignatio, etiam si resignās haberet patrimonium, ad cuius titulum esset ordinatus, quod pro substētatione sit insufficiens, aut ab initio, aut temporis processu sit factum insufficiens, vt tenuit Rota coram Eminentiss. Otthobono. *decis.* 194. *n.* 3. & *sequent.* Et idem dicendū est, si ordinatus sit ad titulum beneficii, quod tempore resignationis sit insufficiens pro substentatione. Nam non verificatur cōditio, quod aliunde habeat, vnde commodè substentari possit, & ideo deficit facultas in Ordinario pro admittenda resignatione, & forma in actu, & proinde remanet nullus.

9 Secundò infertur. Quod stante dicta nullitate resignationis, si resignans priuetur possessione beneficii, poterit agere actione spolii, vt tradunt Lotter. *de re benefic. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 76. Rota *decis.* 614. *num.* 2. *par.* 4. *Recent.* Nam per talem resignationem non cadit à possessione, vt tradunt Caualcan. & Rota. *num.* 3. citati, & ideo deturbatio à possessione est spoliatio fundans actionem spolii.

An nullitas resignationis, de qua Concil. Triden. sess. 21. c. 2. de reformat. *locum habeat in resignatione ex causa permutationis. Quæst. 67.*

SVMMA.

1 *Quid exprimere, & constare debeat in resignatione beneficij, ad cuius titulum resignans est ordinatus.*
2 *Expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum, est necessaria etiam in resignatione ex causa permutationis.*
3 *Finis exprimendi in resignatione Ordinationem ad titulum.*
4 *Expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficij, requiritur pro forma.*
5 *Nullum ab initio non conualescit postea etiam sublato impedimento.*
6 *In resignatione requiritur pro forma, quod cōstet, resignanti remanere, vnde viuat.*
7 *Expressio ordinationis ad titulū in resignatione non potest per æquipollens suppleri.*

1 Concil. Tridentinum prospicere volens decori status clericalis disposuit *cap.* 2. *de reformat. sess.* 21. Quod ordinatus ad titulum beneficii non possit illud resignare, nisi facta mentione, quod ad titulum illius sit ordinatus: & quod resignatio non possit admitti nisi constet, quod aliunde substentari possit, & quod resignatio aliter facta sit nulla. Finis autem Concilii est, vt cōstat ex proemio illius Cap. Quod in sacris constituti non cogantur mendicare, aut turpi quæstri vacare cum Ordinis dedecore. Qui finis obtinetur, dum non potest resignatio admitti, nec alienari patrimonium

nium, nisi constet, quod aliunde supersit pro commoda vitæ sustentatione. Modo autem dubitatur, an Decretum irritans resignationem locum habeat, quãdo resignatio fit ex causa permutationis cum alio beneficio.

2 In hac difficultate S. Congr. Concil. Trident. apud Ludouis. *Decis.* 441. *n.* 2. declarauit, quod dicta dispositio Concilij habet locum etiam in resignatione, quæ fit ex causa permutationis. & in vigore huius declarationis Rota bis examinata causa pronunciauit, resignationem canonicatus, ad cuius titulum canonicus fuerat ordinatus, fuisse nullam, quia non fuerat expressum, quod ad illius titulum fuisset ordinatus, & sententia fuit exequutioni mandata. Et ita sentiunt Gratian. *Discep. forens. cap.* 159. *numer.* 3. Lotter. *de benefic. lib.* 3. *quæst.* 14. *num.* 78.

3 Et fundatur in eo, quod Conciliũ exigit, quod fiat mentio de ordinatione ad titulum beneficii, vt Ordinarius cognoscere possit, an remaneat resignanti, vnde commodè sustentari possit, aliàs non possit admittere resignationem. Hæc autem causa finalis Concilii locũ habet etiam in resignatione ex causa permutationis, quia debet Ordinarius cognoscere, an beneficium, cum quo fit permutatio sit sufficiens ad sustentandum resignantem, an sit adepturus pacificã possessionem ipsius, & alia huiusmodi, quæ necessariò inquirenda sunt, ne resignans remaneat absque debita sustentatione. Et ideo si non exprimatur, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficii, quod vult resignare, nulla erit resignatio; vt sensit Rota *in cit. decis.* 441. *num.* 3. coram Ludouisio.

4 Verum in eadem Decis. refertur, quod S. Congregatio declarauerit, quod prædicta declaratio nõ habeat locũ, quãdo resignãs est assequutus pacificã possessionẽ beneficii sufficientis pro sustẽtatione. Quod mihi difficile videtur: vnde puto quod S. Congregatio in casu particulari, de quo agebatur, potiùs voluerit, quod illa resignatio toleraretur, stante, quod resignans assequutus repræsentabatur pacificum possessionem beneficii sufficientis pro sustentatione. Nam cum expressio, quod resignans sit ordinatus ad titulum beneficii requiratur pro forma, si quidem adest Decretum irritans resignationem aliter factam, non potest deficiente forma conualidari resignatio ex eo, quod subsequatur pacifica possessio beneficii sufficientis.

5 Cum enim ab initio resignatio fuerit nulla defectu formæ non seruatæ, non potest conualescere ex eo, quod postea superuenit, præsertim cum nõ inducatur forma requisita pro validitate *l. fin. init. ff.* Vndè *liberi*, & notant Lappus *alleg.* 1. *n.* 5. *& sequent.* Zabarel. *consil.* 104. *num.* 3. Natta *consil.* 430. *num.* 28. *lib.* 2. Tiraquel. *tract. Cessante causa, limit.* 12. *init.* & 19. Quod enim per aliquam formam constituitur, non potest habere suam validitatem, & substantiam, nisi per eamdem formam, quàm non inducit pacifica possessio beneficii.

6 Deinde etiam si resignans non sit ordinatus ad titulum beneficii, non potest, admitti resignatio ab Ordinario iuxta *Constit.* 58. Pii V. *tom.* 2. *Bullarij*, nec de stylo in Curia admittitur, nisi remanear, resignanti, vnde commodè sustẽtari possit aliàs resignatio est nulla, vt dictum est *quæst. præced. num.* 3. *& sequent.* Et proinde non potest esse valida resignatio etiam ex causa permutationis ex eo, quod sequatur pacifica possessio beneficii sufficientis, quia obstabit semper, quod non sit seruata forma in admissione resignationis, nempe, quod non admittatur, *Nisi constito, quod* (resignans) *aliunde viuere commodè possit*, vnde subintrabit Decretum irritans, quod statim à Concil. *cit. cap.* 2. *de reformat. sess.* 21. subiicitur. *Et aliter facta resignatio nulla sit.*

7 Quod præsertim verum est, quia cũ prædicta expressio requiratur pro forma, non potest per æquipollens impleri, vt tradunt Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 10. *num.* 35. Garzia *de Benef. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 193. Rota *decis.* 614. *par.* 4. *in nouissimè impress. & in Aretina Plebis.* 4. *Decemb.* 1600. coram Millino, in fine, & est *decis* 246. *in eiusdem impressis.* Et proinde non potest dici, quod valeat resignatio omissa dicta

dicta expressione, si sequatur pacifica possessio beneficij pro sustentatione, quasi per æquipollens forma impleta sit.

An ordinatus ad titulum patrimonij possit illud alienare adepto sufficienti beneficio, aut si aliunde habeat, vnde commodè sustentetur. Quæst. 68.

SVMMA.

1 *Patrimonium, aut pensio, quibus inhaeret titulus Ordinationis, quando non possis alienari.*
Quæ alienatio sit prohibita.
Prohibitum de vno, de altero censetur concessum.
2 *Ante Trident. patrimonium ordinationis poterat alienari.*
Prohibitio alienationis coarctata non se extendit ad non coarctatam.
3 *Adeptus beneficium sufficiens potest alienare patrimonium sine licentia.*
4 *Dictio*, Donec, *limitat, & diuidit tempus.*
5 *Facit; quod dispositio non extendatur vltra tempus coarctatum.*
6 *Beneficium, quod succedit loco patrimonij, est eiusdem conditionis cum ipso.*

1 DE ordinato ad titulum patrimonii disponit Concil. Trid. *sess. 21. cap. 2. de reformat.* sicuti etiam de ordinato ad titulum pensionis, quod, *Illa* (patrimonium, & pensio) *deinceps sine licentia Episcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus possint, donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti, vel aliunde habeant, vnde viuere possint.* Ex qua dispositione constat, quod sub prohibitione non cadit quæcunque alienatio, sed alienatio absque licentia Episcopi. Vnde indirectè videtur concessa alienatio qualificata, nempe cum licentia Episcopi, nam prohibitum de vno censetur de altero concessum. *l. Cum prætor. ff. De iudic.*

2 Præsertim quia, cum ante Concil. Trid. nt. posset patrimonium, ad cuius titulum Clericus fuerat ordinatus, alienari sine licentia Episcopi, vt tradunt Glos. *fin. in Cap. Tuis. De preben.* Imola *ibid.* Panor. mit. *n. 8.* Dec. *in Cap. Ecclesia S. Mariæ n. 17. De constit.* Felin. *num. 10.* Couarru. *in Cap. Raynaldus §. 2. num. 7. De testam.* Silua *de benefic. par. 1. quæst. 3. num. 11.* Guttierez. *pract. quæst. 65. num. 10. lib. 2.* Redoan. *de reb. Eccles. alien. Rubr. 33. casu 13.* Ceual. *com. contra com. quæst. 527. num. 1.* Dum Concil. coarctat prohibitionem ad alienationem sine licentia Episcopi, censetur permittere alienationem qualificatam, nempe cum licentia Episcopi iuxta *l. Ab ex parte. ff. De probat.* & notant Glos. *in l. Nec non, verbo* Prohibeantur. *ff. Ex quibus cau. mo.* Albert. *in dict. l. Ab e a parte. ver. Si considero.* Salicet. *in l. 2. oppos. 3. ff. De probat.* Alexan. *consil 57. num. 2. lib. 1.* Hoc autem stante vertitur in dubium, an pro alienatione patrimonii requiratur licentia Episcopi, quando ordinatus ad eius titulum adeptus est beneficium, aut aliunde habet, vnde viuat.

3 Et quamuis, Quintanaduen. *lib. 3. Ecclesiast. num. 72.* putet, esse adhuc necessariam licentiam Episcopi, pro alienando patrimonio; non obstante, quod ordinatus adeptus sit sufficiens beneficium; aut aliunde habeat, vnde viuat. Tenendum tamen est. *Quod non sit necessaria dicta licentia.* Ita Ceual. *commun. contra com. quæst. 527. num. 8.* & *quæst. 561. num. 30.* Paris. *lib. 2. de resignat. quæst. 6. num. 16* Garzia *de benefic. par. 2. cap. 5. n. 186.* Quod etiam intelligendum est de pensione, ad cuius titulum quis est ordinatus.

4 Ratio desumitur ex verbis Concilii dicto *Cap. 2. de reformat. sess. 21.* præmissa enim prohibitione alienandi, extinguendi &c. statim subdit. *Donec beneficium Ecclesiasticum sufficiens sint adepti*, quæ limitant prohibitionem, vt non sit perpetua, & coarctat ad tempus præcedens assequutionem beneficii sufficientis, aut in quo habeat aliunde, vnde viuat. Dictio enim, *Donec*, est restrictiua temporis, vt tradunt Glos. *in Clemen. 1. verbo.* Donec, *De censib.* Cephal. *consil 158. nu n. 39.* Alexan. *consil. 66. num. 3. lib. 3.* Dec. *consil. 621. n. 7.* Surd. *consil. 186. num. 15.* Menoch. *consil. 51. num. 40* Honded. *consil. 6. num. 36. vol. 1.*

5 Vnde dicta dictio operatur, quod pro-

prohibitio Concilii non extendatur vltra tempus, cui adducitur nempe vltra tempus, in quo ordinatus ad titulum patrimonii erit sine sufficienti beneficio, aut non habeat aliunde, vnde viuat iuxta ea, quæ tradunt. Bart, *in l.1. ff. De condit. & demonstrat.* Socin. iun. *consil. 76. num. 113. lib. 1.* Ripa *Obseruat. 372. numer. 2.* Grat. *consil. 81. num. 26. lib. 2.* Parif. *consil 20. num. 7. lib. 3.* Rota *decis. 16. num. 3. in fine. par 2.* Recent. Vnde cum sit prohibita alienatio sine licentia Episcopi durante tempore, quod diuidit dictio *Donec*, eo elapso cessabit prohibitio alienandi sine licentia Episcopi tãquam ad illud tempus coarctata, Quia tamen licentia alienandi, est tacitè concessa à lege, vt cõstat ex modo dictis, ideo requiritur, quod habeat exequutionem, quæ sit auctorizata. Vnde spectabit ad Episcopum recognoscere, an iuxta dispositionem Concilii patrimonium sit alienabile ratione beneficii adepti, & relaxare licentiam pro exequutione alienationis. Et hoc est, quod voluit S. Concil. Congreg. dum post longam examinationem difficultatis conclusit, quod sit necessaria licentia, vt in *Interamnensis* 16. April. 1622.

6 Ex his infertur, Quod si ordinatus ad titulum patrimonii illud alienet, postquam adeptus est beneficium sufficiens, hoc beneficium non poterit resignari, nisi resignans habeat vnde commodè viuere possit, non solum propter *Constitutionem* 58. Pii V. de qua in superioribus, sed etiam quia beneficium, dum alienatur patrimonium, subrogatur in locum illius pro sub. stentione. Quia Concil. *cit. cap. 2. de reformat. sess. 21.* in tantum concedit alienari patrimonium, inquantũ successit eiusdem muneri, nempe subministrationi substentationis, quod importat subrogationem. In subrogato autem idem seruari debet, quod seruatur in eo, in cuius locum facta est subrogatio *l. Si cum. §. Qui iniuriarum. ff. Siquis caut.* & notant Surd. *decis. 35. num. 9.* Gabr. *conclus. 2. De* [illegible] *reg. iur.* Rota [illegible] coram Merlino *decis. 445. num. 12.*

Quodnam beneficium dicatur sufficiens ad effectum, vt possit alienari patrimonium titulare ordinationis. Quæst. 69.

S V M M A.

1 *Pro renuncianda titulo patrimonij requiritur beneficium sufficiens pro victu.*

2 *Sufficientia alimentorum taxatur iuxta conditionem personæ.*

3 *Beneficium, vt sit sufficiens, debet subministrare alimenta, victum, vestitum &c.*

4 *Regula ad cognoscendum, quando beneficium sit sufficiens.*

5 *Aduentitia non computantur, quando consideratur sufficientia beneficij.*

Eleemosinæ intuitu missarum non attenduntur, quando consideratur, an Clericus habeat, vnde viuat.

---

1 EX dispositione Concil. Trident. *cap. 2. de reformat. sess. 21.* constat, quod ordinatus ad titulum patrimonii non possit illud alienare, nisi adeptus sit sufficiens beneficium, aut aliunde habeat, vnde viuere possit. Vnde constat, quod intelligitur de sufficientia pro victu, & debet victus esse cum commoda substentatione, vt explicatur in *Constit.* Pii V. *Quanta Ecclesia Dei*, quæ est 58. *num. 3. Bullar.* Et proinde debent fructus beneficii subministrare commodam substentationem.

2 Quanti autem debeant esse isti fructus, non est ita facile decernere. Et Doctores agentes de sufficientia alimentorũ, volunt, quod standum sit arbitrio iudicis considerata qualitate, & conditione personæ iuxta. *l. Sicut. ff.* De ann. leg & *l. Mela.* & *l. penul. ff.* De *alimen. & cibar. leg.* & *l. Habitatio. ff.* De *vent. in possess. mit.* & *l. Sed & si quid inædificauerit. §. Sufficienter. ff.* De *vsufr.* Ita Felin. *in cap. Postulasti num. 26.* De *rescrip.* Mascard. *de probat. conclus. 650. nu. 9. vol. 2.* Couuar. *pract. quæst. cap. 6. n. 7.* Tiraquel. *De nobilit. cap. 20. num. 143.* Corduba alios citans *in l. Si quis à liberis. §. Sed si filius numer. 43. ff.* De *liber. agnoscen.* Rota

ta coram Vetal. *decis.* 65. *par.* 1. & eadem Rota asignare solebat cuicumque Clerico quam tumuis infimo aureos de Camera 24. vt refert Cassador. *decis.* 6. *nu.* 5. *De appellat.*

3 Quia tamen hoc valde generale est, ideo magis in specie difficultas resoluenda est. Pro quo præmittendum est. Quod dum Concilium requirit beneficium sufficiens, cum intelligatur de sufficientia pro victa, vt declarant subsequentia verba *Aut aliunde habeant, unde viuere possint*, & etiam proœmiū dispositionis; oportet, quod sit sufficiens, non solum pro cibarijs, & vestitu, sed etiam pro aliis necessarijs ad sustentationem vitæ. Nam appellatione victus veniunt alimenta, quo legato, censentur legata alimenta *l. fin. ff. De alimen. & cibar. leg.* & *l. Verbo victus cū l. sequen. ff. De verbor. significat.* & tradunt Bar. *in l. penul. §. 1. n. 3. ff. Soluto matrim.* Castrens. *cons.* 436. *num.* 2. *vol.* 2 Roman. *consil.* 440. *n.* 4. Surd. *de alimen. tit.* 4. *quæst.* 2. *numer.* 12. Vnde secundum exigentiam alimentorum beneficium erit iudicandum sufficiens, vel insufficiens,

4 Quia tamen iuxta regionis diuersitatem plus, aut minus requiritur pro sustentatione vitæ cum cibaria in vno loco pluris valeant, in alio loco minoris, ideo est habenda ratio diuersitatis locorū, & considerandum, quid in vnoquoque necessarium sit pro comparandis alimentis, & iuxta qualitatem loci erit determinanda sufficientia, vel insufficientia beneficii. Et posset hæc regula statui tanquam vniuersalis, quod tunc beneficium sit sufficiens, quando fructus ipsius detractis oneribus æquiualent patrimonio, quod in illo loco habetur pro sufficienti, vt Clericus ad illius titulum ordinetur. Si enim patrimonium habetur pro suffficienti, vt præbeat congrua alimenta: beneficium quoque erit sufficiens, si ipsum adæquet.

5 Est tamen aduertendum, quod hoc accipi debet de fructibus puri beneficii, nō autē de aduentitiis, quæ ratione beneficii possunt obuenire: sicut nec etiam de eleemosinis, quæ percipiūtur intuitu celebrationis missæ. Nam hæ eleemosinæ non habentur in consideratione, quando agitur de fructibus beneficii, aut de eo, vnde victus suppeditatur Clerico, quando agitur de necessariis pro sustentatione ipsius, vt considerauit Rota coram Comitolo *decis.* 70. *num.* 14. Quia cum hęc, sicut & alia aduentitia sint valde incerta, non possunt computari pro iis, quæ debent assignari Clerico pro sustentatione.

An resignans beneficium possit pacisci, quod resignatarius faciat omnes expensas etiam pro pensione reseruata. Qu. 70.

SVMMA.

1 *Pactum, quod resignatarius faciat expensas pro pensione reseruata resignanti, est illicitum.*
2 *Fit licitum, si narretur in supplicatione.*
Cessat simonia de iure ecclesiastico ex scientia Papæ.
3 *Admissa resignatione admittuntur etiam pacta adnexa.*
4 *Pacti cancellatio post signatam supplicationem non nocet.*
Ad quid tendat cancellatio talis pacti.

1 CErtum omnino est, huiusmodi pactum esse illicitum, cum in resignatione non possint aliqua pacta poni, vt desumitur ex Cap. *Cum pridem.* & Cap. *fin.* De *pact.* & Cap. *Ex parte* De *offic deleg.* & Cap. *Tua nos.* De *simon.* & obseruant Doct. *in dict. Cap. Cum pridem*, & cœteri communiter. Felin. *in Cap. Ad audientiam* 2. *num.* 3. De *rescrip.* Rebuf. *in Praxi*, Tit. *De pura resignat.* Staphil. *De litter. grat.* Tit. *Resignat. modus num.* 5. Coras. *De benefic. par.* 1. *cap* 8. *num.* 1. Geminian. *in Cap. Ordinarij.* §. *Conferendi. num.* 3. De *offic. Ordinar. in* 6. Vitalin. *in Clement. vn. num.* 1. De *rer. permut.* Paris. *de resignat. lib.* 10. *quæst.* 7. *nu.* 9. & alii, quos citaui *Quæst. Canon.* 103. *nu.* 1. *Cent.* 2. Hæc enim pacta tendunt ad simoniam de iure ecclesiastico prohibitam,

2 Ve-

2 Verum si in supplicatione exponatur huiusmodi pactum Summo Pontifici; excluditur omnis simonia, sicuti tradunt Nauar. Cap. 23. *Manual. num.* 108. Paris. *de resignat. lib.* 14. *quæst.* 6. *num.* 12. Rota coram Cassadoro. *Decis.* 3. *num.* 3. *De renun.* & *in Hispalen. benefic.* 6. *Martij* 1592. coram Millino, quæ est *decis.* 4. *in eiusdem impressis.* Ratio vero est, quia cum huiusmodi pactũ sit tantum de iure ecclesiastico prohibitũ, eo ipso, quod exponitur Põtifici, & admittitur, cessat simonia, quia tacitè dispensat iuxta ea, quę tradunt Glos. *in. Cap. Cum quidam*, De *pactis.* Io. Andr. *in Cap.* 1. De *Simonia*. Hostie. *in Cap.* 1. *inis.* Ne *præl. vices suas*. Cassador, *decis.* 3. *nu.* 2. De *renunciat.* & *decis.* 2. *num.* 3. *De simon.* & Rota *cit. decis.* coram Millino.

3. Sed quid, si admittatur resignatio beneficii, sed hoc pactum nec litteris inseratur, nec registretur. Resp. Hoc nihil obstare, sed sufficere, si Pontifex admittat resignationẽ nã de stylo huiusmodi pacto nec litteris inseruatur, nec registrantur, vt testatur Rota testibus super hoc examinatis *dicta decis.* 380. *nu.* 4. *par.* 4. *Recent.* Dũ enim Põtifex admittit resignationem, admittit cũ pactis, cũ quibus tractata est inter partes, atque tacitè iis consentit; si enim non cõsentiret reiiceret resignationem. Quod autem non inseratur litteris hoc pactum. nec registretur, non prouenit, quia Pontifex nolit admittere, sed ne transeat in exemplum, vt *ibid.* aduertit Rota.

4. Et hoc extenditur, vt notat Rota *ibid.* etiam si huiusmodi pactum in supplicatione cancelletur, vt solet cancellari, dũmodo tamen cancellatio fiat post signatã supplicationem. Nam si cancellaretur ante signationẽ, non posset præsumi consensus Pontificis, quia non consentit, nisi expositis in supplicatione, quando autem est cancellatum ante signationem, non est expositum. Aut si Papa iuberet cancellari ante signationem, satis declararet, quod nollet consentire huiusmodi pacto; Quando autem, cancellatur, post signationem, nihil nocet, quia iam Papa in ipsum consensit, & cancellatio ordinatur ad effectũ, ne registretur aut litteris inseratur; & ideo nõ infert negationem consensus iuxta ea, quæ tradunt Bald. *consil* 472. *nu.* 2. *lib.* 1. Butrigar *consil.* 30. *in fine*, Castrens. *consil.* 32. *init. lib.* 2. Alex. *consil.* 32, *numer.* 3. *lib.* 5. Rota *decis.* 380. *num.* 5. *par.* 4. *Recent.*

An qui alterius negocia gessit per plures annos, possit petere salarium ab eius hæredibus. Quæst. 71.

S V M M A.

1 *Qui alterius negocia gessit absque pratio pacto an possit petere salarium.*
2 *Qui non est solitus operas locare adhuc potest petere salarium.*
3 *Operanti debetur merces.*
4 *Tenemur alere, quos habemus in obsequio.*
5 *Qui parentela coniungitur, quando præsumatur intendere lucrum ex opera sua.*
Præsumptio specialis vincit generalem.
6 *Indigens præsumitur exhibere operam suam ob lucrum.*
Animus lucrandi semper præsumitur.
7 *Legatum compensat debitum ob negocia gesta.*

1 PEr plures annos Titius gessit negocia sui consobrini expectans ab ipso aliquam munerationem laborum, quam tamen non obtinuit; imò morte præuentus, nec etiam aliquid ipsi legauit, quod ægrè ferens instauit apud hæredes, vt salarium obtineret pro tempore, quo eius negocia gessit. Et proinde dubitatum fuit, an hęredes tenerentur ad exhibendum salarium. Et negatiuè resoluit Rota *decis.* 428, *num.* 1 *par.* 4. *Recentior.* citans Federicum de Senis *consil.* 218. & asserens, hoc sæpius fuisse firmatum in Rota, vt *in Romana mercedis* 19. *Febr.* 1593. coram Cardin. Arigonio, & in alia *Romana merced.* 14. *Decemb.* 1615. coram Manzanedo.

2 Allegatur autem pro hoc *l. Qui mutuum.* §. *Salarium. ff. Mandati.* & *l. Salarium. C. Mandati.* Sed hoc ex his tex. non conuincitur. Quia non decernunt, quod non debeatur, sed agunt de actionibus, & modis, quibus peti non potest. Et quamuis quan-

quando vnus est solitus operas cōducere, & alter locare, locum habeat actio ad petendum salarium, vt admittit Rota cit. decis. 428. num. 1. Attamen etiam quando vnus non est solitus operas conducere, nec alter locare, adhuc reperi potest compensatio, quia est contractus innominatus, & agitur præscriptis verbis. Et ita tradit Glos. in l. 1. verbo. Præbebitur. C. Mandati per tex. l. Naturalis meus. §. At cum. ff. De præscriptis verbis. Imò etiam est aduertendum, quod dicti tex. non procedunt, quando personæ nō solent locare, aut cōducere, sed quando id, de quo agitur, nō solet locari, aut conduci. Vnde cum simus in casu, in quo opera negociorum gestoris solet locari, & conduci, sumus etiam in casu, in quo salarium peti potest.

3 Itaque præscindendo à modo, & actione, qua quis petere possit compensari operas suas exhibitas in negociis gerendis in alterius commodum. *Etiam si nullum præcesserit pactum, petere poterit congruam mercedem.* Quia de iure naturali operanti debetur merces iuxta illud Mart. 10. num. 10. *Dignus enim est operarius cibo suo.* & Lucæ 10. num. 7. *Dignus est enim operarius mercede sua.* Qui locus citatur, etiam ab Ap. post. 1. Ad Timoth. 5. numer. 18. Et facit tex. expressus Cap. Charitatem. §. Visitatores. 2. Quæst. 2. vbi Pontifex Gregor. iubet recognosci Clericos laborates in Ecclesiis non suis.

4 Et ratio est. Quia seclusoquocunq. pacto ex natura rei descendit, quod quisq. compensare teneatur eum, qui ei operam suam impendit, nisi, se gratis impendere, declaret, aut conditio personæ esset talis, vt tacitè excluderet compensationem, vt si esset diues, qui non indigeret aliqua remuneratione; nam ex natura rei vniuscuiusque labori debetur compensatio. Et proinde eos alere tenemur, quos in nostro obsequio habemus. *l. In rebus. §. Posiüt. ff. Commodati. & l. Serui. § Quis expensas. ff. De ædilit. edic.* & *l. Sed & si quid. §. Sufficienter. ff. De vsufruc.* Et proinde veluti ex pacto tacito, qui alterius negocia gessit, petere potest siuè salarium, siuè aliam compensationem.

5 Et hoc locum habet, quamuis, qui negocia gessit, coniungeretur aliquo parentelæ gradu cum eo, cuius negocia gessit, si tamen non esset diues, sed solitus esset incūbere occasionibus lucri, quia præsumptio, quæ ex parentela oriri posset, quod voluerit gratis suam operā impendere, elideretur à præsumptione; quod esset solitus lucrari, & quod soleret amplecti occasiones lucrandi. Hæc enim præsumptio tanquam specialis, & fundata in conditione personæ vinceret præsumptionem parentelæ tanquam generalem. *l. In toto. ff. De reg. iur.* & Cap. *Illud. De præsump.* & notant Craueta *consil. 258. n. 21.* Socin. iun. *consil. 128. num. 230. vol. 1.* Paris. *consil. 25. nu. 87* Menoch. *De arbitr. casu 42. n. 14.* Riminal. iun. *in l. Precibus. num. 417. C. De impub. subst it.*

6 Imò etiam hoc locum haberet, licet non esset solitus lucrari, si tamen esset pauper, & indigeret sibi comparare alimenta; nam hoc quoque fundaret præsumptionem, quod impendisset operam suam, vt lucraretur ad vitam substentandam, si quidem præsumitur in vnoquoq. animus lucrandi, præsertim quando indiget iuxta ea, quæ tradūt Bar. *in l Quo enim. num. 1. ff. Rem ratam haberi.* Abbas *in Cap. Nonne. num. 4. De præsumpt.* Roland. *consil. 19. num. 36. vol. 1.* Dec. *consil. 58. nu. 2. ver. Imo ex eo.*

7 Quæ tamen limitanda sunt, vt nō habeant locum, si ei, qui negocia gessit, relictum fuisset aliquod legatum, quo opera ipsius compensari posset, vt aduertit Rota. *dict. decis. 428. num. 7. par. 4. Recent.* Quia legatum censetur factum animo compensandi debitum. *l. Si cum dotem. §. Si pater. ff. Soluto matrim.* & *l. Quoniam nouel. C. De inoffic. test am.* & Authen. *Præterea. C. Vndè vir. & vxor.* & *l. Huiusmodi. §. Si Sempron. ff. De leg. 1.* & obseruant Glos. *ibid.* verbo. *Repelli.* Bar. *indic. §. Si pater.* & *in l. Nesennius. nu. 5. ff. De negoc. gest.* Bald. *ibid. nu. item. 5.* Angel. *ibid.* Ruin. *consil. 223. numer. 2. lib. 1.* Menoch. *de arbitrar. casu 88. num. 46. lib. 2.* Riminal. Sen. *consil. 230. num. 5.* Phanut. *de lucro dot. glos 8. num. 74.* Honded, *consil. 50. num. 12. lib. 2.* Surd. *consil. 119. n. 12.* Simon de Prætis *consil. 161. num. 57.* Gratian. *decis. 19. nu. 13.* Rota coram Merlino *decis. 249. nu. 5.*

num. 5. & coram Durano *decis.* 224. *num.* 2. Præsertim in casu præsenti, in quo debitũ non est determinatum, sed continet quãdam compensationem secundum æquitatem determinandam.

An conuentus ad soluendum possit cogi, ad aliquid vlterius exhibendum, si ostendat quietantias. Quæst. 72.

S V M M A.

1 *Producens quietantias non tenetur ad aliquid aliud.*
2 *Quietantiæ extinguunt omnem obligationem.*
Continent confessionem creditoris.
Nemo potest venire contra proprium factum.
3 *Debitor productis quietantijs non tenetur probare veram solutionem.*
4 *Creditor non potest aliquid intentare contra debitorem productis quietantijs, nisi probet suam intentionem.*
5 *Debitori non potest deferri iuramentum de vera solutione, si producit quietantias.*
Iuramentum quando reo deferri possit.

1 PVnctus difficultatis reducitur ad id, an si creditor excipiat, quod solutio fuerit simulata propter aliquem effectum, in quo partes concordauerint, possit cogere debitorem ostendentem quietantias, vt probet veram fuisse solutionem. Et *negatiuè resoluendum est.* Supposito, quod creditor nõ probet, quod solutio verè facta non sit, sed quod fuerit simulata, cum pacto cum debitore inito, quod non obstantibus dictis quietantijs, teneretur soluere, quod fuisse solutum, simulatum fuit.

2 Ratio est. Quia quietantiæ extinguũt omnem prorsus obligationem. §. 1. Instit. *Quib. mod. tol. obligat.* & *l. Verborum obligat. ff.* De *solut.* & *l.* 2. & 3. *ff.* De *de duob. reis.* & tradunt Mantica De *tacit. & ambig. lib.* 15. *tit.* 6. *num.* 1. Surd. *consil.* 221. *num.* 58. Rota coram Seraphino *decis.* 814. *nu.* 1. & coram Merlino *decis.* 714. *numer.* 7. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 64. *numer.* 1. & *in* Pasqualig. Quæst. Select. *Rauennaten. dotis.* 11. *April.* 1644. §. *Cum itaque.* coram Eminentiss. Corrado. Quietantiæ enim cõtinent confessionem creditoris; qua sibi satisfactũ confitetur, & ideo non potest amplius contra proprium factum venire, *l. Non idcirco.* C. De *contrahen. empt.* & *l. Generaliter.* §. *fin. ff.* De *non num. pecun.* & *l. Si Creditoribus.* C. De *seru. pign. dato.* & Cap *Cum super. De concess. præben.* & Cap. *Veniens.* De *fil. presbiter.*

3 Vnde fit, quod debitor postquam produxit quietantias, non teneatur probare veram numerationem pecuniæ, vt tradunt Bart. *consil.* 160. incipit. *Titius promisit.* Alexan. *consil.* 90. *nu.* 3. *lib.* 3. Rota *decis.* 437. *nu.* 2. *par.* 4. *Recent.* Quia cum sit liberatus à creditore virtute quietantiæ, remanet extinctum ius omne eiusdem creditoris circa debitum; nec potest amplius reuiuiscere: præsertim quia quietantiæ non præsumuntur factæ, nisi sequuta vera solutione.

4 Et ideo non poterit creditor vltra aliquid aliud contra debitorem intentare, nisi probet fundamentum suæ intentionis quod ante omnia fundari debet iuxta *l. Illa. ff. De verbor. obligat.* & *l. Actor.* C. *De probat.* & *l. Accusare.* C. *De edend.* & notãt Doctores in dict. *l. Illa.* Paris. *consil.* 38. *nu.* 16. *vol.* 1. Natta *consil.* 648 *num.* 6. Aret. *consil.* 53. *ver. Tertiò dico.* Roland. *consil.* 86. *nu.* 4. *vol.* 3. Bursat. *consil.* 11. *num.* 32. Menoch. *consil.* 301. *num.* 1. Herculan. *De prob. negat. num.* 2. & 16. Gabr. *conclus.* 6. *num.* 12. De *probat.* Bellon. *consil.* 45. *nu.* 6. Rota Ianuens. *decis.* 173. *n.* 7. Rota Romana coram *Merlino decis.* 597. *num.* 1. Vnde si creditor quid aliud petit à suo debitore, oportet, quod ostendat, quo iure nitatur.

5 Ex quibus infertur. Quod non poterit debitori deferri iuramentum, ita vt cogatur iurare, quod solutio vera fuerit, aut quod sit facta in tali, & tali moneta, quia hoc esset eum molestare super solutione, contra quam non potest creditor aliquid opponere stãtibus quietantijs, nisi prius fundet suam intentionem. Accedit etiam, quod nunquam reo deferendum est iuramentum, nisi quando actor plenè probauit suam intentionem, & reus semiplenè iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in l. Ad-*

monendi.ff. De iure iur. vbi etiam Doctores & item Glos. *in l. Cum prob. C. De probat.* Grat. *respons.* 152. *num.* 11. *lib.* 2. Seraphin. *De privileg. iuram. privileg.* 33. *num.* 13.

An vt exequutio pensionis locum habeat sint iustificandæ litteræ reseruationis. Quæst. 73.

SVMMA

1 *Litteræ reseruationis pensionis sub conditione non habent paratam exequutionem, nisi iustificentur.*
2 *Litteræ Apostolicæ habent paratam exequutionem.*
Si tamen non indigeant iustificatione.
3 *Si titularis consentiat in pensionem, adhuc litteræ sunt iustificandæ, si non sint puræ.*
4 *Reseruatio pensionis, quando sit conditionalis. Consensus titularis in pensionem est sub conditione sub qua est reseruatio.*
Quod est sub conditione, euanescit eo non purificata.
5 *Quid si titularis consentiat, & exprimat valorem cum iuramento?*
Iuramentum operatur, quod valor expressus habeatur pro vero.
6 *Reseruatio pensionis pura cum consensu titularis habet exequutionem paratam.*
Litteræ apostolicæ, si sint puræ, habent statim exequutionem paratam.

1 DVplici modo solent emanare litteræ reseruationis pensionis, vel puræ, vel sub conditione. Conditio autem potest diuersimodè apponi, nempe vel dummodo pro titulari certa quantitas remaneat, vel dummodo pensio, seu se sola, vel simul cum aliis nō excedat dimidiam, vel tertiam partem fructuum, seu aliquo alio modo. Quando litteræ sunt expeditæ sub conditione, certum est, quod non habent paratam exequutionem, nisi prius iustificentur, & purificetur conditio, sub qua sunt expeditæ. Ita Zech. *de Benefic. cap.* 11. *num.* 6. Paris. *de resignat. lib.* 6. *quæst.* 2. *num.* 22. Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *numer.* 458. *& sequen.* Rota *in Lunen. Sarzanen. pensionis* 15. *Februar.* 1593. coram Seraphino, & in *Salamantica pensionis* 26. *Martij.* 1593. coram Gypsio, & *in Clusina pensionis* 9. *Decemb.* 1573. coram Cardinali Lancellotto; & coram Millino. *decis.* 237. *num.* 3. & alibi passim.

2 Licet enim Litteræ Apostolicæ habeant exequutionem paratam, vt tradūt communiter Cassador. *decis.* 10. *numer.* 8. *De rescrip.* Mohedan. *decis.* 13. *Vt lite pendent.* Rota *in Cremonensi pensionis.* 15. *April.* 1611. coram Caualero. *init.* & est *decis.* 148. *in impressis ipsius.* & coram Pennia *decis.* 1652. *num.* 3. Quia hoc procedit, quando non indigent iustificatione, aut si indigent, iam iustificatæ sunt, iuxta Rotam coram Cæsare de Gras. *Decis.* 12. *de probat.* & *decis.* 221. *nu.* 3. *ver. Placebat etiam. par.* 2. *Diuersor.* & *decis.* 129. *nu.* 5. *par.* 3. Recent.

3 Imo etiam si titularis consenserit in pensionem, adhuc iustificandæ sunt litteræ reseruatoriæ, vt tradunt Gigas *de pension. quæst.* 85. *num.* 10. & *quæst. vlt. nu.* 15. Cassador. *decis.* 10. *De rescrip.* Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 464. Lotter. *de benefic. lib.* 1. *quæst.* 38. *num.* 47. Rota *in Salaman. pensionis* 26. *Maij.* 1593. coram Gypsio. & in *Lunensi Sarzanensi pensionis.* 15. *Februar.* 1593. coram Seraphino, & coram Millino *decis.* 237. *num.* 3.

4 Ratio est. Quia quando litteræ reseruatoriæ continent condicionem, quæ cadit supra reseruationē, remanet reseruatio cōditionalis, vt dixit Rota *in Brixiensi pensionis.* 28. *Nouem.* 1593. corā Millino, & *in Neritonensi pensionis* 5. *Nouembr.* 1601. coram Ludouisio, & coram Caualero *decis.* 148. *num.* 4. Et proinde consensus titularis in pensionem est sub eadem conditione, sub qua est reseruatio, quia consentit in reseruationem talē, qualis est, & proinde in reseruationem conditionatam. Vnde si conditio non purificatur, euanescit totū quod est sub illa conditione, atque adeo non solum reseruatio, sed etiam consensus *l. Nec conditio. init. ff. Si cert. pet.* & *l. Necessario. §. Quod si pēdente. ff De per. & com. rei vend.* Et litteræ ante verificationem cōditionis non possunt habere exequutionem paratam.

5 Hoc tamen limitandum est, vt non ha-

habeat locum, si Titularis exprimat valorem beneficii cum iuramento, & valor sit habilis ad substinendam pensionem, quia iustificatio conditionis resultat ex huiusmodi expressione, & consensu eidem expressioni innixo. Ita etiam Lotter. *De benefic. quæst. 38. num. 49. lib. 1.* Rota *in Romana pensionis 15. Ianuarij 1627. coram Virili.* Iuramentum enim, quo confirmatur expressio valoris, operatur, quod habeatur pro vero, & quod expressio valoris pro cedat ex perfecta cognitione iuxta ea, quæ tradunt Butrius *in Cap. Si diligenti, n. 18. ver. Et dico.* De *foro compet.* Alexan. *in Rubr. num. 15.* ver. *Propter hoc.* De *verbor. obligat.* Archidiacon. *in Cap. 2.* De *pac. in 6.* Curt. *consil. 43. nu. 12.* Grammat. *decis. 107. num. 70. in fine.* Felin. *in Cap. Si actio. num. 36.* De *fide instrumen.* Costa *in memorabil.* verbo. *Iuramēti religio effec. 8.* Capic. *decis. 156. num. 29. per tex.* Cap. *Ex rescrip.* De *iureiur.* Seraphin. *de priuileg. iuram. priuileg. 49. num. 42.* Anton. Gabr. *conclus. 4. num. 1.* De *iureiur. lib. 2.* Boer. *decis. 221. nu. 13.* Gail. *obseruat. 39. num. 26.* Tiraquel. *in Præfat. l. Si vnquam. num. 134.* Alexan. *in l. Si quis in conscribendo. num. 9.* C. De *pact.* Surd. *decis. 216. num. 11.* Natta *consil. 144. n. 8. lib. 1.* Honded. *consil. 41. număer. 22. lib. 8.* Benedict. Capra. *Regul. 81. num. 124.*

6 Denique si reseruatio pensionis sit pura, & titularis consenserit, Litteræ reseruatoriæ habent paratam exequutionem, ita vt non sit necessaria aliqua iustificatio. Ita Rota *in Salamantina pensionis 26 Martij 1593.* coram Gypsio, & in *Abulensi pensionis. 27. Ianuarij 1600.* coram Litta, & coram Mohed. *decis. 331.* & corā Guidob. *decis. 141.* & coram Millino. *decis. 237. num. 1.* & coram Coccino *decis. 299. nu. 2. & decis. 441. nu. 35. par. 4.* Recent. Cessat enim ratio, ob quam sit necessaria iustificatio, & proinde subintrat regula, quod hābeant exequutionem paratam. Cap. *Si Capitulo.* De *concess. præben. in 6.* & notant Glos. *ibid.* verbo. *Exequatur.* Mohed. *decis. 13.* Vt lite pend. Gonzalez *ad reg. 8.* Cancel. *glos. 9. in adnot. nu. 220.* absque aliqua iustificatione. Pasqualig. Quæst. Selectæ.

An valeat oblatio sub conditione, quod non obstante quocunque iuramento res subhastata consignetur vacua à possessore, detentore &c. Quæst. 74.

S V M M A

1 *Conditio, quæ inducit ad peccandum, non ponitur sine peccato.*
Est de iure impossibilis.
Conditio, impossibilis vitiat contractum.
2 *Conditio quod res subhastata consignetur vacua possessore &c. non obstante iuramento, valet.*
Impleri potest absque peccato.
3 *Non continet scandalum.*
4 *Non est de iure impossibilis.*
Conditio valet, si quocunque modo impleri potest.

---

1 Negatiuè videtur resoluendum, quia talis oblatio præbet occasionem peccati, quia inducit ad periurium, & proinde cōtinet peccatū scandali iuxta ea, quæ tradunt Gabr. *in 4. dist. 15. quæst. 13. ar. 3. dub. 4. & dist. 16. quæst. 3. ar. 3. dub. 6.* D. Antonin. *par. 2. cap. 23. §. 13.* Syluester *verbo, Ars, nu. 3.* Medina C. De *restit. quæ. 30. vbi de illicita negociat. modo 1. & sequent.* Vnde cum sit conditio de iure impossibilis iuxta *l. Filius qui. & l. Conditiones contra. ff.* De *condit. instit.* & *l. Non dubitamus. ff.* De *condit. & demonstr.* & *l. Reprehendenda.* C. De *instit. & substit.* vitiabit oblationem, & proinde erit nulla, cum omni eo, quod inde sequitur. Cum enim ista oblatio fundet contractum inter offerentem, & subhastantem, ob impossibilitatem conditionis erit nullus iuxta §. *Impossibilis.* Instit. De *init. stipulat.* & *l. Non solum. ff* De *obligat. & act.* & *l. Impossibilis. ff.* De *verbor. obligat.*

2 Tenendum tamen est. *Quod conditio, sub qua fit oblatio, quod scilicet non obstante quocunque iuramento res subhastata consignetur vacua à quocunque possessore, detentore &c. non vitiat oblationem; & proinde nec quicquid inde sequitur.* Ratio desumitur ex opposito, quod scilicet, talis cō-

ditio non inducat ad peccandum, & proinde non contineat peccatum, scandali, nec sit de iure impossibilis, quia sine peccato impleri potest. Quamuis enim tali consignationi obstaret aliquod iuramentum, potest tamen sequi absque periurio, vel relaxante parte, ad cuius fauorem fuisset emissum, vel præcedente absolutione à iuramento.

3 Cum ergo conditio impleri possit absque periurio, licet etiam impleri possit cum periurio, sumus in materia indifferenti, quæ habet bonum, & malum vsum, & ideo obligare ad talem conditionem implendam nō præbet occasionem scandali, atque adeo, nec oblatio sub tali cōditione est peccaminosa iuxta ea, quæ tradunt Caiet. 2.2. *quæst.* 10. *ar.* 4 *in fine*, Aragon. *ibid. in fine*. Bannes *ar.* 11. *in fine*. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 13. *dub.* 3. *numer.* 31. *in fine*. Salon. 2.2. *quæst.* 77 *ar.* 4. *controu.* 6. Azor. *par.* 1. *lib.* 8. *cap.* 22. *quæst.* 6. Nauar. *Consil.* 1. *De Iudeis lib.* 5. *tit. edit.* & *in* 2. *Consil.* 2 *nu.* 9. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 1. *cap.* 5. *in fine*. Rodriquez *tom.* 2 *sum. cap.* 76. *num.* 13. Suarez *disp.* 10. *de Charit. sect.* 4. *n.* 3. Bonac. *disp.* 2 *de peccatis. quæst.* 4. *pun.* 2 § *vn. num.* 17. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 6. *disp.* 6. *pun.* 8 *num.* 5. & alij cum D. Th. 2.2 *quæst.* 169. *ar.* 2. *ad* 4.

4 Vnde cum talis conditio impleri possit absque peccato, non erit de iure impossibilis, nec vitiabit contractum oblationis, quia sufficit, quod quocunq; modo impleri posit, vt sit possibilis iuxta *l. Cōditionis, ff.* De *condit. & demonstr.* & *l.* 2. *ff.* De *adiect. in diē* & notāt Glos. *ibid.* Menoc. *consil.* 388. *nu.* 15. Io. de Anania *cons.* 22. *n.* 3. Marian. Socin *cons.* 46. *n.* 25. *lib.* 4. Signorol. *consil.* 1 11 Rota corā Pennia *decis.* 105. *n.* 8. & coram Merlino *decis.* 460. *numer.* 23. Ex quibus constat, quod, quæ in contrarium adducta sunt, non possunt applicari præsenti casui, nā supponebatur, quod conditio non posset impleri absque periurio, atque adeo quod oblatio cum tali conditione conduceret ad peccatum, quæ falsa sunt, vt cōstat ex dictis.

An valeat assecuratio merciū, quæ tempore assecurationis iam perierant. Quæst. 75.

S V M M A

1 *Assecuratio mercium, quæ perierunt, an valeat.*
2 *Assecuratio fieri potest super re perempta, & quando.*
3 *Assecuratio quando extendatur etiam ad res peremptas, & quid requiratur.*
4 *Simplex assecuratio non subsistit, quando perijt res assecurata.*
Substantia, & materia assecurationis in quo consistat.
5 *Contractus non subsistit, si non subsistit res, quæ venit in contractum.*
Etiam si prius subsisteret, & casu fortuito tempore contractus perierit.
6 *Emptio, & venditio non subsistunt, si perijt res vendita.*
Assecuratio est quædam venditio.
7 *Assecuratio extensa ad rem peremptam habet admixtum alium contractum.*
Non entis nulla sunt qualitates.

1 CVm distinctione procedūt plures Doctores: asserunt enim, quod si assecuratus, sciuit, vel potuit scire, quod merces perierint, non valet assecuratio, quia aperiretur locus fraudibus. Valere autem, si non sciuit, nec potuit scire. Ita Stracca *de assecurat. glos.* 27. *numer.* 1. Scaccia *de commer. par.* 2. *quæst.* 7. *ampliat.* 10. § 1. *nu.* 20. Gamma *decis. Lusit.* 181. *nu.* 1. Costa *de iur. & fac. ignor. centur.* 2. *dist.* 71. *num.* Rota coram Ludouisio *decis.* 126. init. & *num.* 9. & coram Merlino *decis.* 597. *num.* 3.

2 Nec obstat, quod res perierint, super quibus fit assecuratio, quia assecuratio fieri potest etiam super re perempta, vt tradunt Valasc. *decis. Lusit.* 64. *numer.* 6. Gamma *decis.* 18 1. *num.* 1. Oddus *consil.* 31. *n.* 42. Riccius. *collect.* 838. *in fine par.* 4. Molina *de contract. disp.* 507. *nu.* 2. *ver. Quare.* Lessius *de iust. & iure lib.* 2. *cap.* 28. *dub.* 4. *n.* 25. Rota Ianuens. *decis.* 36. *num.* 6. & *dec.* 102. *num.* 4. Strac. *de assecurat. glos.* 27. *numer.* 1. Scaccia *de commer. par.* 2. *quæst.* 7. *ampliat.* 10. § 1. *num.* 20. quando nescitur, quod perierit.

3 In hac difficultate attendenda est con-

conuentio inter assecuratum, & assecurantem, quia si inter eos conueniat de assecuratione, siue tūc temporis merces saluæ sint, siue perierint, aut talibus verbis pactum concipiatur, vt possit complecti etiam merces, quæ perierunt, dummodo incertum sit, an perierint, valebit assecuratio, etiamsi tempore assecurationis perierint iuxta ea, quæ tradunt Dec. *consil.* 115. *num.* 4. ver. *Præterea.* Valasc. *decis.* 64. *num.* 7. Rota Ianuens. *decis.* 102. *numer.* 4. & in hoc casu locum habet opinio *num.* 1. relata. In hoc enim casu non interuenit simplex contractus assecurationis, sed etiam sponsionis super salua mercium existentia, quæ, si saluæ sint, lucratur assecurans, si saluæ non sint, lucratur assecuratus.

4 Verum. *Si interueniat simplex assecuratio, nō videtur posse subsistere, nisi merces assecuratæ saluæ sint tempore assecurationis.* Quia si perierunt, deficit substantia contractus ex defectu materiæ, & proinde est nullus: substantia enim assecurationis cōsistit in eo, quod assecurator suscipiat in se periculum, quod merces subire possunt, dū ad certum locum deportantur, vt dixit Rota coram Merlino *dic. decis.* 597. *n.* 8. Et materia est id, quod ab initio periculo exponitur, vt dixit eadem Rota *decis.* 47. *nu.* 8. *par.* 5. *Recent.*

5 Si ergo quando initur contractus assecurationis, non adest res, quæ periculo exponatur, quia iam perijt, nec etiam subsistet contractus assecurationis, cum sit de substantia cuiuscunque contractus, quod non subsistat, nisi subsistat res, quæ venit in contractum *l. Domum* & *l. In venditione ff. De contrahen. empt.* & *l. Mulieres.* §. 1. *ff. De verbor. signif. cat.* & *l. Necessario ff. De per. & com. rei vend.* Et hoc valet nō solū, quando materia contractus absolutè non extat, sed etiamsi antea extaret, & tēpore contractus ex aliquo casu fortuito perisset, pro quo ad sūt expressissimi text. *l. Domum emi ff. De contrahen. emp. ibi Domum emi, dum eam, & ego, & venditor cōbustam ignoraremus. Nerua, Sabinus, & Cassius nihil venisse, quamuis area maneat, pecuniamque solutam condici posse aiunt.* & *l. Arboribus eod. tit. ibi. Arboribus quoque vento deie-ctis, vel igne absumptis, dictum est, emptionem fundi non videri esse contractam, si cōtemplatione illarū arborū (veluti oliueti) fundus comparabatur.* Si ergo tempore assecurationis perijt res assicuranda, deficit materia contractus. & susceptio periculi in se, cum non possit suscipi periculum illius, quod non est: & proinde etiam substantia contractus.

6 Et loquendo de contractu emptionis ita docent communiter Doctores in *dic.* §. *Domum emi,* & *l. Arboribus. ff. De contrahen. emp.* præcipue Bar. & Bal. cum Glos. Alber. Bon. *trac. de meliorat. n.* 87. Ceuallos *commun. contra com. quæst.* 536. *numer.* 40. Surd. *decis.* 32. *num.* 44. Hermosilla *ad l.* 14. *glos.* 1. *nu.* 1. *tit.* 5. *par.* 5. Est autem eadem ratio de contractu assecurationis, cum pro validitate cuiuscunque contractus requiratur materia, & substantia ipsius. Imo assecuratio est venditio susceptionis periculi, vt dixit Rota *in dic. decis.* 597. *num.* 7. coram Merlino, & coram Ludouis. *decis.* 126. *num.* 6.

7 Neque supradictis obstat, quæ *n.* 2. allata sunt, quia, vt dictum est, assecuratio non se extendit ad rem peremptam tanquam assecuratio; quod enim perijt, assecurari non potest, nec in se suscipi periculum, quod subire potest, Quia non entis nullæ sint qualitates *l. Pomponius.* §. *fin. ff.* De *acquir. possess.* & *l.* Nec *vllam.* §. *Si quis absentis ff. De petit. hæred.* & Cap. *Bona.* De *elect.* & Cap. *Ad dissoluen.* De *dispensat. impub.* Sed habet admixtum alium contractum, nempe sponsionis. Et tunc solet explicari, quo extendatur obligatio etiam ad casum, in quo perijsset, his, aut alijs huiusmodi verbis, *Perita, ò non perita,* vt aduertit Rota *decis.* 126. *num* 8. coram Ludouisio, & longè plus soluitur, quàm soluatur pro sola assecuratione.

An ius sepulchri transeat in hæredem extraneum Quæst. 76.

S V M M A

1 *Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.*

1 Finita Familia ius sepulturæ familiaris reuertitur ad Ecclesiam.
Concessio sepulturæ est concessio solius vsus non proprietatis.
3 Vsusfructus finitur morte vsufructuarij.
Qui sunt de familia, habent soli priuatiuè quò ad alios ius sepulturæ, quando est concessa pro familia.
4 Ius sepulchri hæreditarij transit ad extraneos hæredes.
5 Ius sepulchri familiaris apud Gentiles transibat ad quoscunque successores.
Cur non transeat apud Christianos.

1 EXtincta progenie Petri, qui fuit vltimus familiæ, instituit Ioannem extraneum suū hæredem. Et quia Petrus habebat ius sepulturæ specialiter deputatæ pro sua familia, fuit dubitatum, an idem ius transierit ad hæredē extraneū, an verò redierit ad Ecclesiā. Et quod transierit ad hæredem extraneum, videtur ex vna parte resoluendum, quia licet sit ius ad aliquid spirituale, videtur tamen imitari iuspatronatus, quod transit cum vniuersitate bonorum, vt tradunt communiter Doctores. Abbas *in Cap.* Ex *litteris.nu.12.* De *iurepatr.* Barbosa *de potest. Epis. alleg.71.num.22.* Ferret.*consil.179.n.2.* Rota coram Puteo *decis.341. in nouis.* & coram Seraphino *decis.225.nu.1.*

2 Tenendum tamen est. *Quod ius sepulturæ non transeat ad extraneū hæredem, sed reuertatur ad Ecclesiam.* Ita Petrus de Vbald. *de Canon.paroch.cap.10.nu.6.* Rota coram Ludouisio *decis.291. num.3.* Ratio est. Quia dum alicui conceditur sepulchrū in Ecclesia, seu cœmeterio, non conceditur proprietas, sed tantum vsus: ità vt proprietas remaneat penes Ecclesiam, & solus vsus transeat in concessionarium, vt tradunt communiter Doctores Hostiens. *in Cap. Abolenda.num.18.* De *sepultur.* Abbas *num.5.* Butrius *num.3.* & cœteri *ibid.* & sæpius firmauit Rota. *vt decis.787. num.4. par.1. Diuers.* & in *Burgensi sepulchri de Vallediego.1. Iun.1605.* corā Ortembergo. & in *Burgensi S. Dorotheæ 13. Febru. 1579.* coram Aldobrandino, & coram Pennia *decis.442.num.3.* & *decis.1566.numer.2.* & *par.2.* Recent. *decis.378.num.1.* Et constat ex *l. Quamquā. ff.* De *aqua plu arcen.* & *l. Si sepulchrum.* C. De *relig. & sumpt. fun.*

3 Cum ergo vsusfructus finiatur cum vsufructuario, & consolidetur proprietati, iuxta *l. Rem.* C. De *vsufruc.* & *§. Finitur.* Inst. *de vsufr.* & notat Soc. iun. *cons.89.n.3. lib.3.* Rota *decis.653.num.1.par.2.* Recent. & coram Pennia *decis.65.numer.5.* Finita familia, pro qua facta est concessio sepulturæ, tanquam finito vsufructuario, consolidatur proprietati, & reuertitur ad Ecclesiā, penes quam remansit proprietas. Confir. Quando sepulchrum est concessum pro familia, illi soli, qui sunt de familia habent ius sepulturæ quò ad alios omnes priuatiuè iuxta *l. Familiaris. ff.* De *relig. & sump. fun.* Ergo hoc ius tanquam coarctatum ad familiam non potest in alios transire, & consequenter neque etiam in extraneum hæredem, & proinde reuertetur ad proprietarium.

4 Dices. Ius sepulchri transit in hæredes iuxta *l. Ius sepulchri.* C. De *relig. & sump. fun.* & notant Molina *lib.1. de primogen.cap.24.num.4.* Asinius *in l. Familiaris. ff.* De *relig. & sump. fun.* Ergo transit etiam ad extraneos hæredes, cum hi sint veri hæredes, licet non sint de familia. Resp. Ius sepulchri hereditarii transire ad quoscunque hæredes, siue sint de familia, siue non sint; ius verò sepulchri familiaris, quia est concessum pro familia tantum, transire tantum ad hæredes, qui sunt de familia iuxta *l. Familiaria. ff.* De *relig. & sumpt. fun.* vbi. Familiaria sepulchra dicūtur, quæ quis sibi, familiæque suæ constituit. Hæreditaria autem, quæ quis sibi, hæredibusq; suis constituit. Quod autem hic dicitur de constructione quo ad sepulchra Gentiliū, intelligendum est quò ad nostra de concessione facta ab Ecclesia.

5 Adhuc tamen instari potest ex *l. Vel qua. ff.* De *religios. & sump. fun.* & *l. Ius sepulchri,* C. De *relig. & sump. fun.* In sepulchro familiari sepelliri possunt successores, qualescunque fuerint; & ius sepulchri tam familiaris, quàm hæreditarij pertinet ad hæredes etiā extraneos. Ergo nō redit ad Ecclesiam extincta familia. Resp. Dictos tex. procedere de sepulchris Gentilium, quæ licet secundum ipsos essent loca religiosa, non tamen erant loca sacra, & ecclesiasti-

ca. Vnde iis nõ concedebantur ab aliquo, sed ipsi sibi procreabant tale ius, nam inferendo cadauer faciebant locum religiosum: & ideo vsus transibat simul cum iure, ad quoscunque successores, quia non erat regulandum secundum mensuram concessionis alicuius. At modo, cum sepulchra sint loca sacra, & de proprietate Ecclesiæ, & vsus solus conceditur, debet regulari secundum mensuram concessionis. Et ideo si vsus est concessus solum pro familia, finietur extincta familia, quia concessio ad alios non se extendit, & reuertetur ad Ecclesiam, non autem transiet ad extraneos hæredes.

An obstet regularitati Ecclesiæ, quod in ipsa existat beneficium sæculare. Quæst. 77.

S V M M A.

1 *Ecclesia est regularis, licet remaneat in eâ beneficium sæculare, & antea esset sæcularis.*
2 *Ecclesia sæcularis, si vniatur Monasterio, fit regularis.*
Ecclesia talis est, quale Monasterium.
3 *Ecclesia est pars Monasterij.*
4 *Ecclesia est regularis, si sit sub regimine Regularium.*
5 *Ecclesia vnita Monasterio exempto est exempta.*
Regularium Ecclesiæ sunt loca exempta.
6 *In Ecclesia Regulari potest esse beneficium sæculare.*

1 VT. Episcopus loci ius sibi vindicaret in Ecclesia concessa Regularibus, allegabat, quod non esset Regularis, quia existeret in ipsa beneficium sæculare sub titulo Prioratus, cui antea erat annexa cura eiusdem Ecclesiæ: & proinde contendebat, quod adhuc remaneret in statu sæculari. Verum hoc non obstante tenendum. *Quod Ecclesia sit Regularis, & eo ipso sint talis, quod Regularibus conceditur*, Intelligitur tamen, dum conceditur in proprietatem, non in solum vsum. Tunc autem censetur concedi in proprietatem, quando vnitur Monasterio.

2 Ratio est. Quia licet Ecclesia sit sæcularis, dum tamen ab auctoritatem habente vnitur Monasterio regulari, fit regularis, quia non dantur Monasteria absq. propriis Ecclesijs, vt dixit Rota *decis.* 264. *num.* 4. *par.* 2. *Recent.* Et ideo dum Ecclesia vnitur monasterio, fit Regularis; cum talis sit, quale est Monasterium Cap. 1. *De Capel. Monach.* vbi Glos. *verbo. Monasterium. in fine.* Item Glos. *in Cap.* 1. verbo. *Exempto.* De *priuileg. in* 6. Barbaria *in Cap. Cum dilectus, num.* 3. *De consuet.* Rota coram Durano *decis.* 74. *num.* 4. & coram Ludouis. *decis.* 370. *num.* 2. & communiter Doctores *in dict. Cap.* 1. *De priuileg. in* 6.

3 Cum enim Ecclesia sit pars Monasterij, & veniat sub Monasterii appellatione; vt notat Glos. in *Cap.* 1. verbo *Exempto. De priuileg. in* 6. vbi etiam Doctores, cum Monasterium sit regulare, ecclesia quoque erit regularis, quia tanquam accessoria sequitur naturam sui principalis; & debet esse eiusdem qualitatis, cuius est totum.

4 Accedit etiam, quod manet sub regimine & cura Regulariũ. Nam administratur per Prælatum Regularem cum suo Capitulo, quod sufficit ad inducendam regularitatem, vt tradunt Innocent. *in Cap. Postulasti, num.* 1. De *iurepatron.* Panormit. *in Cap. Nisi essent. num.* 11. *De præbend.* Butr. *ibid.* Rota coram Seraphino. *decis.* 1272. *nu.* 1. & coram Pennia *decis.* 443. *numer.* 2. & alii cum Glos. *in Clemen. Et si principalis.* verbo *Conuentualem. De rescript.*

5 Ex quibus fit, quod præfata Ecclesia tanquam regularis, et vnita Monasterio exempto, fit omnino exempta, juxta Cap. 1. §. *In eos. De Priuileg. in* 6. vbi Glosa *verbo Exempto* alia allegans. Socin. iun. *in Cap. Recepimus, num* 97. *De priuileg.* Rota *decis.* 54. *num.* 11. *par.* 2. *Diuersor.* & coram Merlino *decis.* 8. *num.* 3. Et constat etiam ex diuersis priuileg. Summorum Pontificum, præsertim Sixti IV: *in eiusd. m* 1. *Constit: apud* Confect. *Ne quispiam* (Ordinariorum) *absque dictæ Sedis speciali commissione, & auctoritate in personas, domos, & loca dicti Ordinis Prædicatorum*, vt pote

prur-

prorsus exempla, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, & loca huiusmodi aliquam preeminentiam, superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumant, etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei, de qua contra ipsos agetur, ubicunque initiatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat. Hoc autem priuilegium participatur ab ijs, qui habent communicationem saltem in forma amplissima, et quæ se extendat etiam ad priuilegia, quæ aliàs non veniunt in communicatione. Imo vt declarat obseruantia subsequuta, Monasteria omnia, & ecclesiæ Regularium plenè exemptorum quò ad exemptionem parificantur.

6 Neque obstat, quod in præfata ecclesia existat beneficium sæculare; quia non rectè arguitur à statu beneficii ad statum ecclesiæ. Quia potest in ecclesia regulari existere beneficium sæculare iuxta Cap. *fin.* §. *Præcipimus, De statu Monach.* & obseruant *ibid.* Ancharan. *nu.* 13. ver. *Quod intellige,* Io. Andr. *nu.* 15. Butrius. *numer.* 16. Lotter. *de benefic. quæst.* 34. *numer.* 7. *lib.* 1. Sufficit enim, quod non permisceantur. Quod contingit ob vnionem ecclesiæ cũ Monasterio; nam hæc vnio separat ecclesiam à beneficio, ita vt quò ad regimen non sit illi amplius vnita, & solum remaneat vnio localis, quatenus erectio beneficij continuat in eodem loco. Et stante hac separatione impermixtè se habent, ita vt nec ad ecclesiam pertineat ius beneficij, nec ad beneficium, seu beneficiarium ius ecclesiæ.

An renunciatarij impugnantes sententiã nullitatis professionis, teneantur renunciantibus subministrare alimenta. Quæst. 78.

S V M M A.

1 *Renunciatarij tenentur subministrare alimenta annullanti professionem, si impugnent sententiam nullitatis.*

2 *Litigans, quando collitiganti debeat alimenta, & c.*

3 *Cur debeat subministrare.*

4 *Annullans professionem præsumitur pauper.*

Alimenta quando debeantur collitiganti, licet non constet de paupertate.

5 *Sententia tribuit bonum ius.*

6 *Agenti ad recuperanda propria bona, debentur alimenta.*

Bona transeunt cum onere alendi, ad quem spectant.

1 Franciscus professurus intra religionem renunciauit bonis omnibus ad fauorem suorũ Fratrũ, postea excitata lite super validitate professionis obtinuit sententiam de nullitate & egressus est à religione dimisso habitu &c. & cum instaret admitti ad bona renunciata, eius fratres impugnare cœperunt nullitatem professionis, & sententiã pro ipsa latam. Vnde fuit dubitatum, an interim tenerentur ipsi subministrare alimenta, & expensas litis. Et *affirmatiuè resoluendum est*, quod extra difficultatem videtur.

2 Habet enim locum regula generalis, quod collitiganti debentur alimenta, & expensæ litis, si pauper sit, & habeat bonũ ius, vt tradunt Angel. *consil.* 245 *numer.* 4. ver. *Præterea.* Paris de Puteo *de Sindicatu* ver. *Expensę, num.* 2. Io. Lupus *in Cap. Per vestras. not.* 1. *ampliat.* 18. §. 39. ver. *Imo quod plus est* Couaruu. *Pract. quęst. cap.* 6. *num.* 5. ver. *Ego vero.* Neuizan. *in Sylua nup. lib.* 6. *num.* 32. & *consil.* 44. *nu.* 14. Boer. *decis.* 303. *num.* 4. Rebuf. *ad Constit. Regni. tom.* 1. Tit. *De sentent. prouis. ar.* 3. *glos. fin. num.* 1. & *in Præfat. num.* 117. Asin. *in Praxi.* §. 32. *ampliat.* 30. Lancellot. *De attent. par.* 2. *cap.* 4 *limit.* 11. *num.* 20. Simon. de Prætis *de interpret. ult. volunt. lib.* 5. *interpret.* 2. *dub.* 2. *nu.* 28 Craueta *consil* 164. Cordub. *in l. Si quis à liberis.* §. *Si vel Parent. num.* 47. *ff. De liber. agnoscen.* Oldrad. *consil.* 27. *nu.* 3. Decis. Perusin. 46. *num.* 6. Surdus *de alimen. tit.* 1. *quęst.* 120. *num.* 8. Rota coram Verall. *decis.* 20. *num.* 2. *lib.* 1. & coram Seraphino *decis.* 426. *num.* 1. & *decis.* 1098. *nu.* 2. & *decis.* 748. *num.* 1. & 5. *par.* 2. Recent.

3 Hoc etiam constat ex diuers. text. & specialiter & *l. fin. ff. De Carbon. edicto.* & *l.*

& l. *Si instituta.* §. *Si de inofficioso. ff. De inoff. testam.* ibi *Placuit interim propter inopiã pupilli alimenta pro modo facultatũ, &c.* & l. *fin.* C. *De ordin. cognit.* ibi *Tãtum litis sumptus, & alimonia homini ministrantur.* Neque enim debet actor priuari iure suo ob suam paupertatem. Rursus quia cũ reus stante bono iure actoris habeat contra se præsumptionem, cogi debet ad alimenta, et expensas subministrandas in pœnam, quod non defert, sicut deferre deberet bono iuri actoris, sed cogit eum subire expensas, et carcere, vnde alimenta percipere posset.

4 Quod autem in eo, qui obtinuit sententiam pro nullitate professionis cõcurrant conditiones requisitæ pro obtinendis alimentis, non potest verti in dubium. Nam de paupertate constat, quia egreditur è religione nihil proprij possidens, præmissa renunciatione eorum, quæ possidebat ad fauorem fratrum; ad quæ regredi ntendit, cum non sit renunciatio sortita suum effectum defectu validitatis professionis. Imò cum prætendat alimenta, de propriis bonis, quæ à propriis fratribus occupantur, et amsi non constaret de paupertate, ei deberentur, vt dixit Rota *decis.* 490. *par.* 1. *Diuers.* et coram Pennia *decis.* 378. *num.* 4.

5 De altera autem conditione, nempe de bono iure, etiam constat: quia præsumptio boni iuris resultat ex sententia, quam pro nullitate obtinuit iuxta ea, quæ tradunt Crauetta *consil.* 164. *num.* 1. *in fine.* Couarruu. *Practi. quæst. cap.* 6. *num.* 6. Surd. *de alimen. tit.* 1. *quæst.* 120. *numer.* 10. & 11. Afflict. *decis.* 152. *nu.* 5. Rota coram Seraph. *decis.* 318. *num.* 2. et coram Merlino *decis.* 7. *num.* 1. & *decis.* 150. *num.* 2. *par.* 1. Recent. et *decis.* 470. *num.* 2. et *dec.* 748. *num. item.* 2. *par.* 2. Recent. Sententia enim operatur, quod ius stet ex parte illius, in cuius fauorem lata est; et ideo præsumitur habere iustam causam prosequendi litem, et vindicandi propria iura.

6 Quod eò amplius constat, quia licet lis versetur super validitate professionis, refertur tamen ad hæreditatem paternam, quam vt fratres sibi vendicent; conantur euincere validitatẽ professionis, vt euincant validitatem renũciationis, cum nihil eorum intersit, an professio sit valida, an nulla, nisi quatenus inde resultat validitas, vel nullitas renunciationis. Quando autem agitur de paterna hæreditate, stante quacumque præsumptione boni iuris ministrari debent alimenta, vt tradũt Afflict. *decis.* 1. *num.* 2. Molina *lib.* 2. *de Primogen. cap.* 16. *nu.* 41. Crescent. *decis.* 233. Pennia *decis.* 508. *num.* 3. Alimenta enim debentur ex bonis, quæ ad alimentarium pertinẽt, et subsunt huic oneri, apud quẽcumque reperiantur, vt tradunt Bart. *in l.* 2. *init. ff. De alimen. & cibar. leg.* et *in l. Si quis à liberis.* §. *Idem rescripserunt. ff. De liber. agnosc.* Rota coram Pennia *decis.* 378. *n.* 3.

An si coadiutus sit excommunicatus, coadiutor percipiat distributiones. Quæst. 72.

S V M M A

1 *Excommunicatus amittit ipso facto fructus beneficij.*
2 *Excommunicatio etiam affert priuationem fructuum beneficij.*
3 *Excommunicatus tenetur abstinere à perceptione bonorum Ecclesiæ.*
4 *Coadiutor non lucratur distributiones coadiuto excommunicato.*
Coadiutor non habet possessionem, nec titulum beneficij.
Beneficium non vacat per mortem coadiutoris.
5 *Coadiutores dantur, vt suppleant vices coadiuti.*
Distributiones debentur titulo beneficij et conditione interessentia.
6 *Coadiutor percipit distributiones sibi assignatas, licet coadiutus sit excommunicatus.*
Excommunicatio alteri non nocet.
7 *Coadiutor quo titulo recipiat distributiones sibi assignatas coadiuto excommunicato.*

1 Quæritur nõnulli sentiũt, quod excommunicatus non priuetur fructibus beneficij, nisi hoc in sententia exprimatur vt Glos. in *Cap. Pastoralis.* §. *Verum.* verbo

Sub-

Subtrahuntur, De appellat. Petrus Nauar. *lib. 2. de restit. cap. 2. num. 243*. Auila *de censur. par. 2. cap. 6. disp. 6. dub. 1*. & probabile putet Sanchez *lib. 3. de matrim. dis. 51. num. 12*. Communis tamen sententia tenet, quod sit priuatus, nec possit tanquã inhabilis eas percipere. Ita Doctores *in dict. Cap. Pastoralis. §. Verum. De appellat.* Abbas. Imola. Butrius. Dec. Marian. Socin. Sen. *in Cap. Sacris. numer. 109. De sentent. excom.* Ripa *in Cap. 1. numer. 27. De iudic.* Mandos. *de signat. grat. Tit. de absolut. ab excommunicat. in fine*. Paris. *de resignat. lib. 4. quæst. 3. numer. 57.* Vgolin. *de censur. tab. 2. cap. 12.* Gigas *de pensionib. quæst. 64.* Borgas. *de irregularit. par. 6. tit. Quot sint effec. excommunicat.* Couaruu. *lib. 3. Variar. cap. 13. num. 8.* Sayr *de censur. lib. 2. cap 5. numer. 24. & 30.* Iulius Clarus *lib. 5. quæst. 57. num. 7.* Guttierez *canon. quæst. lib. 1. cap. 1. num 90.* Perez *in l. 1. tit. 5. lib. 8. Ordinat.* Lancellot, *De attent. par. 2. cap. 12. limit. 22.* Lopez *ad l. 31. tit 9 par. 1.* Ledesma *par 1. sum. cap. 6. de excommunicat.* Rodriquez *tom. 1. sum. cap. 23. nu. 4.* Suarez *disp. 13. de censur. sect. 2. numer. 2.* Vega *par. 1. sum. cap. 36. num. 1.* Rota corã Seraph. *decis. 1164. nu. 2.* & coram Puteo *decis. 280. lib. 1.* & in *Iacensi portionis coram* Ortembergo apud Farinac. *tom. 2. consil. decis. 180. n. 1.* & cæteri communiter tam Theologi, quàm Canonistæ.

2 Et hoc desumitur ex ipso Cap. *Pastoralis. §. Verum.* De Appellat. ibi. *Et illi prouentus ecclesiastici meritò subtrahuntur, cui Ecclesiæ communio denegatur.* Nec dici potest, quod verbum *subtrahuntur* non dicat priuationem ipso facto. Quia non est dispositiuum, sed enunciatiuum illius, quod secum affert excommunicatio, neq. enim Pontifex intendit disponere, quod excõmunicatus sit priuatus fructibus benefi cij, sed supponens esse priuatum, enunciat, quod meritò illi subtrahuntur. Disponit enim, quod excommunicatus non obstante appellatione potest denunciari excommunicatus, quia excommunicatio trahit secum exequutionem, & inducit suos effectus; quod an hodie locum habeat stante *Extrauag.* Concil. Constant. alibi dictum est.

3 Deinde cum excommunicatio trahat secum exequutionem, inducit etiam effectus ipso facto, vt constat quò ad priuationem communicationis in diuinis; quia licet per Extrauag. Concil. Constantiens. non sit excommunicatus vitandus ante denunciationem, tenetur tamen ipse abstinere, & remanet priuatus participatione bonorum Ecclesiæ, & consequenter etiam fructibus beneficij, quia acquiruntur titulo spirituali beneficij. Et eos percipere esset communicare cum Ecclesia, à quà tamen communione abstinere tenetur. Hoc autem stante difficultas est, an coadiuto excommunicato coadiutor lucretur distributiones.

4 Dicendum est. *Coadiuto excommunicato coadiutorem non lucrari distributiones.* Ita Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 9. num. 123.* Garzia *de benefic. par. 4. cap. 5. num. 86.* Rota coram Pennia *decis. 392. num. 9.* Ratio est. Quia coadiutor non habet possessionem, nec titulum beneficii, sed tantum exercitium Officii, vt tradunt Hostiens. *in Cap. De rectoribus. verbo.* Animarum. *De cler. non resident.* Io. Andr. *ibid.* verbo. *Cum habeat.* Ancharan. *num. 3.* Cardin. *num. 4.* Anania. *numer. 2.* Abbas *in fine.* Henr. *in Cap. Consultationibus num. 8. eod. Tit.* Rursus Ancharan. *in Cap. Grandi. num. 5. vers. Nam iur. De supplen. negligent. Prælat.* Garzia *de Benefic. par. 4. cap 5. n. 71.* Lotter. *de benefic. lib. 2. quæst. 25. numer. 11.* Rota coram Puteo *decis. 226. nu. 3. & 12. lib. 3.* & coram Pennia *decis. 314. numer. 5. & 6.* & *decis. 410. nu. 5. par. 4.* Recen. Quod satis ex eo constat, quod morte coadiutoris non vacat canonicatus, & proinde titulus non est penes ipsum. Et mortuo coadiuto debet capere possessionem beneficii; vt resolut S. Rituum Congregat. *in Colimbrien. die 16. Septemb. 1606.*

5 Cum ergo distributiones debeantur ex titulo beneficii tanquam ex causa, supposita tamen interessentia diuinis officiis, fit, quod coadiutor non eas lucretur sibi, sed coadiuto. Stante enim coadiutoria interuenit diuinis officiis per coadiutorem, quo mediante e sicuti supplet muneri proprio, ita etiam lucratur distributiones.

nes. Datur enim coadiutores, vt suppleat vices coadiuti, Cap. *Ex parte*. & *toto* Tit. De *cler. ęgrotant*. & Cap. 1. De *cler. ęgrot. in* 6. Cum ergo coadiutus non possit stante excommunicatione lucrari dictas distributiones, nec etiam coadiutor poterit eas ipsi lucrari.

6 Ex dictis infertur. Quod si pars aliqua distributionum sit cōsignata coadiutori, poterit eam percipere nō obstante excommunicatione coadiuti. Ita Garzia *de benefic. par. 4. cap. 5. nu.* 85. Rota coram Pennia *decis.* 455. *num.* 7. Excommunicatio enim est personalissima, & non egreditur personam, etiam quò ad suos effectus. & ideo excommunicatio coadiuti non potest coaudiutori nocere iuxta reg. *l. Non debet alteri. ff. De reg. iur.* & Cap. *Non debet aliquis*. De *reg. iur. in* 6. notant Imola *in Cap. fin. in fine*. De *procurat*. Rota coram Pennia *cit. decis.* Præsertim quia præstat seruitium Ecclesię, cuius intuitu debentur distributiones.

7 Nec dici potest. Quod percipiat has distributiones iure coadiuti, & ideo cum non possit coadiutus percipere, nec etiam poterit percipere coadiutor. Quia cessat difficultas, si in litteris coadiutoriæ sit expressa assignatio, quia tunc est auctorizata à Pontifice, & coadiutus eas percipit iure sibi concesso à Papa iuxta Cap. 1. *De cler. ægrotan. in* 6. & ponderat Rota *cit. decis.* 455. *num.* 2. coram Pennia. Si vero assignatio sit facta à coadiuto, tunc coadiutor percipit tāquam sibi concessas à coadiuto, & cum concesio sit facta tempore habili, nempe ante excommunicationem, valet dicta concessio. Quamuis enim non possit propria auctoritate cedere coadiutori ius percipiendi distributiones, potest tamen cedere distributiones, aut aliquam partem, & coadiutor iure coadiutoriæ eas percipit. Vnde non obstat, quod pro tempore excommunicationis eas non faciat suas, & proinde cessio non se extendat ad illud tempus tanquam inhabile, quia hoc esset verum, si ad eas percipiendas non subintraret ius coadiutoriæ.

An coadiutor excommunicato coadiuto teneatur interuenire diuinis Officijs. Quæst. 80.

S V M M A.

1 *Coadiutor excommunicato coadiuto non potest impediri, quin interueniat diuinis officijs.*
2 *Imò tenetur interuenire.*
3 *Coadiutor tenetur inseruire.*
Coadiutor inseruit nomine proprio.
4 *Causa finalis coadiutoriæ.*
5 *Coadiutor ratione muneris obligatur tanquam principalis.*

1 Quod posit coadiutor interuenire officijs diuinis, nec impedire posit ex eo, quod coadiutus sit excōmunicatus, videtur esse certum, vt obseruat Garzia *de Benef. par. 4. cap. 5. num.* 83. Cum enim non inseruiat nomine Coadiuti, sed nomine proprio, vt tradunt Innocent. *in Cap. fin. in fine* De *procurat*. Compostellan. *in Cap. fin. num.* 17. *De clerico agrot.* Oldrad. *consil.* 44. *num.* 2. Rota coram Pennia *decis.* 392. *num.* 11. & *decis.* 455. *num.* 3. Eò ipso, quod suscipit officiū coadiutoris, suscipit etiam onus interueniendi Officio diuino, & ideo ex munere proprio interuenit officijs diuinis, & cōsequēter nō potest impediri, nisi ex proprio impedimento personali.

2 An autem stante excommunicatione coadiuti teneatur interuenire. Videtur negatiuè resoluendum, quia cum debeat supplere vices coadiuti, nō videtur hoc habere locum, quando coadiutus repellitur ab officiis diuinis ab Ecclesia, nā cum seruitium principalis reiiciatur, videtur etiam cessare supplementum illius, & accessorium. Tenendum tamen est. *Quod teneatur interuenire; imo ex hoc capite, quod repellitur coadiutus, oriri specialem obligationem in coadiutore adsupplendum.*

3 Ratio est. Quia coadiutor regulariter tenetur residere, & inseruire, vt dixit Rota *decis.* 392. *num.* 1. *par.* 3. Recent. ita vt si residere recuset, posit deueniri ad pœnam priua-

priuationis, iuxta notata in Cap. *Conquerente.* vbi Glos. *verbo, Deseruiat.* & Cap. *Inter.* & Cap. *fin. De cler. non residen,* vbi etiam Innocent. *num.* 1. & Rota *cit. decis. num.* 5. Rursus etiam, non inseruit, nec residet nomine alieno, sed nomine proprio, vt dictum est *nu.* 1. Ergo quando coadiutus est excommunicatus, adhuc tenetur residere, & potiori ratione, quia coadiutus non potest residere, et inseruire, et aliàs ipse, nō nomine alterius, sed nomine proprio tenetur residere, cū ad id se obligauerit suscipiendo munus coadiutoriæ. Et cū coadiutus non possit, tota obligatio est penes coadiutorem.

4 Confir. Coadiutoria est introducta in eum finem, ne Ecclesia defraudetur seruitio statibus impedimentis coadiuti Cap. 1. *De cler. ægrotan.* et obseruat Rota coram Puteo *decis.* 226. *num.* 13. *lib.* 3. et *decis. cit.* 392. *num.* 1. *par.* 3. Recent. Et quando suscipit munus coadiutoriæ, onus inseruiendi, quod est in coadiuto, transfertur in ipsum. Et proinde principaliter tenetur inseruire. Per id autem, quod coadiutus sit excommunicatus, non cessat obligatio coadiutoris, quia nō tenetur inseruire nomine alterius, sed nomine proprio. Et ideo ex eo quod coadiutus nō possit, et excusetur, nō fit, quod excusetur etiā coadiutor, cum non habeat causam excusantem.

5 Vnde facilè ad rationem dubitandi respondetur, quod ex eo, quod Ecclesia repellat coadiutum ab Officijs diuinis, non fit, quod ei non sit debitum seruitum coadiutoris, quia hic remanet obligatus ratione muneris suscepti principaliter; si quidem sibi accolauit debitum coadiuti, et proinde potest ipsum tanquam principalem conuenire. Vnde cessat ratio, quod excusato coadiuto, sit excusatus etiam coadiutor, nam coadiutus reputatur tanquam, si non esset debitor seruitij.

An testis deponens de publica voce, & fama scire debeat, quid sit. Quæst. 81.

S V M M A.

1 *Deponens de publica voce, & fama, non probat, nisi sciat, quid sit.*
2 *Quomodo sciri debeat, quid sit publica vox, & fama.*
3 *Quid, si nesciat respondere, quid sit publica vox, & fama.*
4 *Deponens de his omnibus interilis, & vagis, non probat publicam vocem, & famam.*
5 *Si ex depositione testis non colligitur famam esse firmam, & constantem, non releuat.*

1 DEponentem de publica voce, et fama, non probare publicā famam, nisi sciat, quid talis fama sit, tradunt, Purpurat. *in l.* 1. *numer.* 657. *ff.* Si cer. pet. Marsil. *in l. De minor.* §. *Plurium. numer.* 104. *ff. De quæst.* Io. de Amicis *consil.* 127. *num.* 14. Ruin *consil.* 44. *num.* 14. *lib.* 4. Rota apud Farinac. *tom.* 2. *consil. decis.* 138. *numer.* 7. et *in Auenionen. Præposit,* 13. *Maij* 1594. coram Litta, et coram Ludouisio *decis.* 325. *numer.* 13. Et ratio videtur clara, quia si testis dicat, adesse publicam vocem, et famam, et nesciat, quid sit publica vox, et fama potest deponere, de eo, quod non est, putans, esse publicam vocem, et famam, quæ reuera non sit talis.

2 Verum hinc oritur difficultas, quia ex hoc sequeretur, quod pauci admodū possent deponere de publica voce, et fama, cum paucis admodū sciant, quid sit, et quas conditiones requirat. Hæc tamen difficultas cessat, quia quando dicitur, quod debet scire, quid sit publica vox et fama, non intelligitur, quod scire debeat theoricè, et quasi scientificè, sed sufficit, quod apprehendat ipsam secundum suas conditiones, et proinde de ea deponat secundum illas circumstantias, et conditiones, quibus constituitur in esse publicæ vocis, et famæ; ita et iudex in tali depositione agnoscat veram substantiam publicæ vocis, et famæ. Ita Felin. *in Cap. Cum contingat. num.* 5. *De rescrip.* Rota *in Conchen. Capellaniæ.* 17. *Martij* 1608. corā Ottembergo. et in *Vincent. Parochial.* 4. *Iunij.* 1612. coram eodem, et coram Pennia *decis.* 393. *num* 4.

3 Ex hoc deducitur. Quod, si testis interrogatus, quid sit fama publica, nesciat respondere, non ex hoc erit reijcienda eius testificatio, tanquam illius, qui nesciat,

nesciat, quid sit fama publica, vt obseruauit Rota *decis.* 702. *num.* 5. *par.* 1. *Recent.* et in *Maioricensi* Sacristię. 16. *Decemb.* 1602. coram Pennia. Ex hoc enim solum deducitur, quod nesciat definire, quid sit fama publica: non autem, quod non deponat de ipsa, si tamen ex eius depositione innotescat fama, quæ reuera sit publica, et quam vt talem possit iudex agnoscere.

4 Secundò deducitur, quod si testis deponeret de sermonibus incertis, et varijs, et quod sic communiter homines loquerentur, neque referret personas certas, à quibus audierit, non deponeret de vera publica voce, & fama iuxta Cap. *Licet ex quadam*. *De testib.* et Cap. *Qualiter, & quando*, 2. De *accusat.* & l. 3. §. *Tu magis scire*. ff. De *testib.* & obseruant inter alios Mascard. *de probat. conclus.* 748. *nu.* 9. et *conclus.* 749. Rota coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 94. *num.* 3. Hæc enim esset depositio famæ cuiusdam incertæ, non autem de fama constanti. Fama autem inconstans non magis probat, quàm probet testis inconstans, et varius.

5 Tertiò deducitur. Quod si ex depositione testis non colligeretur, quod fama esset firma, et constans, & proinde quod non solum de præsenti vigeret, sed etiam ante litis contestationum viguerit non esset vera fama publica, et proinde nihil releuaret, vt tradunt Corne. *consil.* 198. *num.* 12. *lib.* 2. Bald. *consil.* 295. *num.* 2. ver. *Et hęc fama. lib.* 1. Marsil. *in l. De minore*, §. *Plurimum. num.* 36. ff. *De quæst.* Menoch. *consil.* 191. *num.* 86. alios citans, Rota in *Pacensi puritatis*. 6. *April.* 1609. coram Manzanedo: & *decis.* 182. *num.* 6. *par.* 1. Recent. & coram Pennia *decis.* 581. *numer.* 6. et coram Ludouisio *decis.* 498. *num.* 13. alioquin pro vano rumore habenda est. Si enim admitteretur, esset in potestate cuiuscunque maleuoli excitare famam prçiudicialem huic, vel illi.

An filij hæreticorum priuentur pensionibus Ecclesiasticis. Quæst. 82.

S V M M A

1 *Appellatione beneficij in materia odiosa non venit pensio.*
2 *Dispositiones circa beneficia quò ad filios hæreticorum comprehendunt pensiones.*
Beneficium quando agitur de causa hæresis sumitur amplè.
Causa finalis, cur filij hæreticorum puniantur quanam sit.
3 *Causa finalis puniendi filios hæreticorum quò ad beneficia, locum habet etiam quò ad pensiones.*
4 *Causa finalis extendit dispositionem comprehensiuè.*
5 *Etiam pœnalem, & odiosam.*
6 *Leges punientes filios hæreticorum sunt fauorabiles.*
Publica priuatis præferenda.
Lex continens odium, & fauorem, quando sit fauorabilis, quando odiosa.
7 *Dispositio informata sua causa comprehendit, quæ sub causa comprehenduntur.*

1 PArtem negatiuam firmauit Rota *in Conchensi pensionis* 24. *Octobris*. 1594. coram Pennia, et est *decis.* 403. *in impressis ipsius*. Quia, quando Doctores tractant de pœnis filiorum hęreticorum, loquuntur semper de beneficijs ecclesiasticis: appellatione autē beneficiorū in materiā odiosa, qualis est causa priuationis, præsertim quò ad filios hæreticorū innocentes nō venit pēsio, vt tradūt Bald. *in Cap. Ad audientiam*. 2. De *rescrip.* Abbas. et Felin. *ibid.* Geminian. *in Cap. Quamuis in it. De præb. n. in* 6. Ananias *in Cap. Non satis, col.* 2. *De simon.* Gigas *de Pensionib. quęst.* 28. Gomez *ad Regul. De annali. quęst.* 21. Rota coram Crescent. *decis.* 14. *num.* 1. *De senten. & re iud.* alias. 59. *lib.* 2. et coram Durano *decis.* 181. *num.* 4. & communiter Doctores.

2 Verum appellatione beneficiorum in hac materia comprehendi etiam pensiones firmauit item Rota *in eadem Conchensi pensionis* 6. *Martij* 1598. coram Peregrino apud Garziam *par.* 11. *de benef. cap.* 10. *num.* 79. Et ita tradunt Abbas *in Cap.*

Ad audientiam.2. num. 2. ver. Dicerem tamen. De *rescript.* Felin. *ibid. init.* Gigas *de pensionib. quæst.* 94. *num.* 1. & 10. Garzia *de benefic. cit. cap.* 10. *num.* 77. Ricciul. *de person. extra Eccles. gerem. lib.* 3. *cap.* 29. *n.* 2. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 28. *num.* 35.

3 Ratio desumitur ex eo, quod in hac materia beneficium latè sumitur, vt comprehendat etiam pensionem vt obseruant Glos. *in Cap. Quicunque §. Hæretici* verbo *Beneficium.* De *hæreticis. in* 6. Geminian. *ibid. nu.* 2. Et hæc larga acceptio fundatur in eo, quod causa finalis, quæ habet locum in beneficijs propriè sumptis, habet etiam locũ in pensionibus. Ideo enim puniuntur filij hæreticorum quò ad beneficia, vt parentes videntes proprios filios spoliatos, grauius quoque ipsi puniantur, vt constat ex Cap. *Vergentis.* De *hæret.* Quia autem lex recipit mensuram, & extensionem à causa finali, cum causa ista finalis habeat locum etiam quò ad pensiones, debet sumi beneficium cum eadem amplitudine, quam habet causa finalis.

4 Et proinde cum eadem causa finalis locum habeat in pensione, ac in beneficio, dispositiones, quæ procedunt de beneficijs, locum habebunt, non extensiuè, sed comprehensiuè etiam in pensionibus *l. His. §. Satis etiam cautè.* C. De *reuocan. donat.* Et *l. Illud.* C. De *sacrosanc. Eccles.* & *l. Item veniunt. §. Ait Senatus. ff.* De *petit. hæred.* & notãt cõmuniter Doctores Alexan. *in l. Peregrè §.* 1. *verbo.* Non obstat. *ff.* De *ac. quir. possess.* Imola *in l. Si verò. §. De viro. num.* 14. *ff. Soluto matrim.* Panor. *in Cap. fin. num.* 10. De *rescrip.* Socin. iun. *consil.* 30. *num.* 32. *lib.* 1. Rolan. *consil.* 27. *nu.* 8. *vol.* 1. Hyppolit. Riminal. *Instit. de donat. n.* 227. Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancel. §.* 7. *proœm. n.* 105. Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo. *Libertis. n.* 44. De *reuocan. donat.* Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 5. *num.* 4. Salas *disp.* 21. *de legibus sect.* 6. *regul.* 3. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 3. *disp.* 5. *pun.* 3. *§.* 4. *num.* 2.

5 Nec dici potest, quod ista comprehensio non habeat locum in lege pœnali tanquam odiosa. Quia licet id verum sit de simplice extẽsione, extensio tamen comprehensiua locum habet etiam in lege pœnali, vt tradunt Imola *in Cap.* 1. De *temp. ordin. in* 6. Abbas *in Cap. fin. num.* 10. De *rescrip.* Rolan. *consil.* 27. *num.* 48. *lib.* 1. Gomez *lib.* 1. *Varrar. cap.* 5. *num.* 11. Osasc. *decis. Pedemon.* 67. *num.* 8. Crot. *consil.* 135. *num.* 28. & 34. Villagut. *In Rubr.* De *exten. leg. pœnal. tan. num.* 1. Couarru. *in Cap. Alma mater. par.* 2. *§.* 4. *numer.* 7. Euerar. *in Topica iur. Loco à rat. leg. ampla ad exten. ips. vet. Debet ergo.* Nauar. *in Cap. Pœnæ* De *pœnit. Dist.* 1. Guttierez *quæst. canon. cap.* 10. *nu.* 13. *lib.* 1. Syluester *verbo.* Lex. *Quæst.* 18. Molina *lib.* 1. *De primogen. cap.* 5. *numer.* 10. Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 4. *nu.* 2. Sanchez *de Matrim. lib.* 3. *disp.* 42. *num.* 4. Nam eatenus extenditur lex cõprehensiuè, quatenus extenditur intentio: hęc autem extenditur, quatenus extenditur causa finalis.

6 Addi etiam potest, quod leges, quæ puniunt filios hæreticorum, quamuis sint odiosæ respectu ipsorum, sunt tamen fauorabiles respectu Ecclesiæ, & fidei Catholicæ, nam ordinantur ad conseruationem ipsius, siquidem grauitas pœnarum retrahit homines à lapsu in hæresim; & hic fauor est fauor publicus. Cum ergo in his legibus concurrat odium priuatum, & fauor publicus, & publica priuatis præferẽda sint *l. Iubemus.* C. De *sacrosanc. Eccles.* & Cap. *Imperialem init.* De *prohib. Feud. alien. per Lothar.* & Cap. *Pœna,* De *postulat.* & Cap. *Licet* De *Regul.* Censendæ sunt absolutè fauorabiles, tanquam eæ, in quibus pręualet fauor, non solum ex principali intento legislatoris, qui ideo punit filios hęreticorum, vt etiam hoc remedio vtatur pro conseruatione fidei. Sed ex materia eiusdem legis, quæ licet sit pœna, nõ est tamen in odium personæ punitæ, cum nullum commiserit delictum; sed est medium pro conseruatione fidei. Et ita sentiendum est iuxta doctrinam Glos. *in Cap. Si propter.* verbo, *Primi anni.* De *rescrip. in* 6. Domin. *ibid. num.* 9. Franc. *numer.* 6. & rursus Glos. *in Cap. Sciant Cuncti.* verbo. *Alios.* De *elect. in* 6. Io. Andr. & Geminian. *ibid.* Felin *in Cap.* 1. *num.* 14. ver. *Aliud est.* De *sponsal.* Bar. *in l. Qui exceptionem. num.* 2. *ff. De condit. indeb.* per illum tex. Alber. Ias. Salices. *ibid.* Castren. *in l. Si quis nec causam,* *num.*

nu.4. ff. Si cert. pet. Milis in Repertor. verbo. Lex dicitur fauorabilis. Couaruu. lib. 1. Variar. cap. 11. numer. 5. Menoch. de recuper. possess. remed. 1. num. 28. Euerar. in Topica iur. Loco à rat. leg. am. ad extens. ipsius. num. 68. Mandos. ad Reg. 10. de annali. quaest. 3. num. 7. Honded. consil. 95. nu. 17. Tiraquel. de retrac. in Praefat. num. 56. & S. 30. glos. 1. num. 5. Paris. de resignat. lib. 12. quaest. 2. nu. 23. Ioseph Ludouic. decis. Lucen. 26. num. 23. par. 1. Syluester verbo. Interpretatio in in fine. Sanchez lib. 1. de matr. disp. 1. nu. 4. Suarez lib. 5. de legib. cap. 2. num. 5. Et desumitur ex Cap. 2. §. Statuimus. De dec. in 6. ibi Cum non sit dicendum asperum sed potius pium, & benignum. Vnde tanquam fauorabiles erunt extendendæ, non aut restringendæ.

7 Ad rationem in oppositum allatã, ex dictis resp. quod appellatione beneficij in materia odiosa non venit pensio, quando ex identitate rationis non comprenditur sub dispositione; secus autem, si ex identitate rationis comprehendatur. Quia tunc dispositio tanquam informata sua ratione trahit ad se etiã pensionem, quia disponit de beneficio, quatenus habet aliquod commune cum pensione. Accedit etiam, vt dictũ est, quod nõ sumus in dispositione odiosa, sed fauorabili, & ideo extendenda. Quo stante filij hæreticorum, aut erunt tantum incapaces pensionum, aut etiam priuati obtentis iuxta opinionum diuersitatem, an sint priuati beneficijs obtentis, an verò tantum incapaces ad obtinenda.

An qui acquisiuit priuilegium iubilationis, adhuc illo potiatur, si substitutus non inseruiat. Quaest. 83.

S V M M A.

1 *Iubilatio non acquiritur, nisi per seruitium personale.*
2 *Priuilegium iubilationis habet pro fundamento seruitium personale.*
3 *Iubilatus cessante seruitio substituti gaudet priuilegio.*
4 *Iubilatus ponendo substitutum non renunciat priuilegio iubilationis.*
5 *Iubilatio dat nouum titulum ad emolumenta. Plures tituli possunt stare simul.*
6 *Iubilatus quando possit remouere substitutum. Vbi Papa manus apposuit, non potest inferior se ingerere.*
7 *Iubilatio non habet locum in coadiutore.*

1 SI adsit consuetudo, aut priuilegium, quod qui in suo munere tanto tempore inseruiuit, habeatur pro iubilato, ita vt non teneatur amplius inseruire, & nihilominus percipiat eadem emolumenta, quæ perciperet, ac si actu inseruiret, dubitatur, an, si in locũ suum aliũ ad inseruiendum subrogauerit, percipiat adhuc emolumenta, quamuis subrogatus desinat inseruire. Pro cuius difficultatis solutione videndum est, an, antequam subrogaret alterum, seruitio personali compleuerit tempus requisitũ, pro iubilatione. Priuilegium enim iubilationis, sicuti est priuilegium personale, ita non acquiritur, nisi seruitio personali, vt ponderauit Rota coram Pennia decis. 790. num. 15. Vnde quamuis quis per mille annos, vt ita dicam, per alium inseruiret, nunquam tamen acquireret priuilegium iubilationis.

2 Cum enim priuilegium iubilationis concedatur intuitu seruitii personalis habet pro fundamento dictum seruitium, & ideo nunquam inducitur, nisi interueniat qualitas seruitii personalis iuxta §. Proximus. Instit. De leg. agnos. succes. & l. 2. §. Peregrinum. ff. De suis. & leg. & l. Tutelas, init. ff. De cap. dimin. & l. Si vsusfr. ff. Quib. mod. vsusfr. amit. & iuxta ea, quę obseruant Alex. in l. Si rem meam. in fine, ff. De verbor. obligat. Bald. in l. Humanitatis. n. 28. ver. Quandoq. C. De impub. & al. subst. Menoch. Consil. 166. num. 94. Craueta consil. 202. numer. 31. Si ergo, quando incipit seruire per substitutum, non compleuit tẽpus seruitii personalis necessarium pro priuilegio iubilationis, non acquiret ipsum defectu fundamenti requisiti, etiam si cõtinuet seruitium per substitutum.

3 An autem, dum iam acquisiuit priuilegium iubilationis, incipiat seruire per substitutum, si substitutus cesset seruire, fruatur dicto priuilegio, & percipiat emolumenta, quæ alias perciperet. *Affirmatiuè resoluendum est*, ex quacunque causa cesset seruire. Ita Alexan. *consil.* 193. *num.* 11. ver. *In contrarium est. lib.* 2. Garzia *de Benefic. par.* 4. *cap.* 5. *nu.* 89. Rota *in Tirasonensi coadiutoriæ.* 8. Nouem. 1599. coram Pennia, & est *decis.* 790. *numer.* 10. *in impressis eiusdem.*

4 Ratio est, Quia per id, quod ponat substitutum, non renunciat priuilegio iubilationis, sicut non renunciaret, si ipse adhuc continuaret seruitium: imo ampliaret fundamentum, ratione cuius est debitum priuilegium. Neque priuilegiũ pro sui manutentione requirit, quod iubilatus cesset à seruitio. Ergo si retinet priuilegium, non obstante, quod per substitutum inseruiat, cessante seruitio substituti, manebit priuilegium in suo robore tanquam iam acquisitum ex proprio seruitio personali. Et sicut remanet in eius potestate non obstante iubilatione seruire, & non seruire: ita etiam seruire per substitutum, & non seruire.

5 Confir. Qui inseruit personaliter, aut per substitutum, habet titulum seruitii, ratione cuius percipit emolumenta. Quando autem completo seruitio personali acquirit priuilegium iubilationis, acquirit nouum titulum, vnde possit percipere emolumenta, vnde concurrit duplex titulus quilibet de se sufficiens: nec acquisitio excludet priorem, quia nascitur ex seruitio: nec nouus acquisitus excluditur per cõtinuationem seruitii, cum possint stare simul plures tituli iuxta Cap. *Post electionem.* De *concess. præben.* & obseruant Abbas *ibid. num.* 4. Felin. *in Cap. In nostra. numer.* 1. ver. *Titulus multiplicatur.* De *rescrip.* Rota coram Coccino *decis.* 47. *num.* 20. & *decis.* 317. *num.* 4. & coram Durano *decis.* 14. *nu.* 16. & coram Pennia *decis.* 221. *numer.* 4. & *decis.* 117. *num.* 2. *par.* 1. Recent. & *decis.* 742. *num.* 3. *par.* 2. Nec obiici potest, quod continuando seruitium non vtatur priuilegio iubilationis. Quia non constat, ex quo titulo percipiat, seu quo vtatur; imo potest vti vtroque tanquam ad idem tendente.

6 Ex quibus infertur, Quod iubilatus possit remouere substitutum, dummodo non sit coadiutor Apostolica auctoritate positus. Nam cum non teneatur seruire per seipsum tanquam exemptus ratione iubilationis, nec etiam tenetur inseruire per substitutum; & ideo seclusa auctoritate Apostolica potest ipsum remouere: præsertim si aliquam partem emolumentorũ ipsi cesserit. At si sit coadiutor auctoritate Apostolica positus, non poterit remoueri, nec etiam retrahi poterit pars illa emolumentorum ipsi assignata tanquam annexa titulo coadiutoriæ ab ipso Pontifice, qui cum manus apposuerit coadiutoriæ, inferior non potest se ingerere. Cap. *Vt nostrum.* De *appellat.* & obseruant Innocent. *in Cap. Cum. M. Ferrariensis.* De *cõstit.* Bald. *in Cap.* 1. *§. Ad hæc. De pace iuram. fir.* Gonzalez *ad Reg. de Mensib. glos.* 52. *num.* 27. Imola *in l. Si expressum. ff.* De *appellat.* Valasc. *consult.* 105. *num.* 63.

7 Secundo infertur, Iubilationis priuilegium nõ habere locum in Coadiutore, vt obseruauit Rota coram Pennia *decis.* 790. *num.* 14. Quia est contra substantiam muneris coadiutoriæ. Si enim obtineret iubilationem, ita vt non teneretur inseruire, destrueretur munus eiusdem coadiutoriæ, atque adeo etiam coadiutoria, quæ est substantialiter instituta, vt habeat inseruire loco coadiuti.

An obtinens beneficium litigiosum cogi possit, vt intra annũ ordinetur, aliàs incurrat pœnas &c. Quæst. 84.

S V M M A.

1 *Tempus concessum ad sumendos ordines adnexos beneficijs.*

2 *Non sumens ordinem infra annum annexum beneficio, si sit litigiosum, non subiacet pœnis.*

Possessio beneficij litigiosi non est tuta.

3 *Beneficium secundum quandiu litigiosum non facit vacare primum incompatibile.*

4 *Tempus concessum vicino ad retrahendum non currit*

- *currit durante lite super vicinitate.*
- *Tempus concessum proximiori ad retrahendum non currit durante lite super proximitate.*

5 *Beneficium quando sit litigiosum.*

---

1 IN Concil. Trident. *sess. 22. cap. 4. de reformat.* disponitur, quod *qui Dignitates, Personatus, Officia, Prabendas, Portiones, ac qualibet alia beneficia in dictis Ecclesijs* (Cathedralibus, & Collegiatis) *obtinent, aut imposterum obtinebũt, quibus onera varia sunt annexa, videlicet ut alij missas, alij Euangelium, alij Epistolas dicant, seu cantent, teneantur iusto impedimento cessante infra annum Ordines suscipere requisitos, alioquin pænas incurrant &c.* Modo autem difficultas est, an si obtinens aliquod ex dictis beneficijs non suscipiat ordinem annexũ infra annum, subiaceat dictis pœnis, si beneficium sit litigiosum.

2 Dicendum est. *Si obtinens beneficiũ litigiosum infra annum non suscipiat ordinẽ annexum, non subiacet pænis innouatis per Concil. Trident. cit.* de quibus in Clemen. *Vt ij, qui. De ætat. & qualit.* Ita Bellamera *decis. 83. num. 1.* Rebuf. *in Praxi* Tit. *De non prom. inf. an num. 41.* Rota *in Toletana Canonicatus. 5. Nouemb.* 1610. coram Lãcelotto, & in *Astensi fructuũ. 1. Iunij.* 1620. Coram Coccino, & coram Pennia. *decis. 594. num. 15.* Et desumitur ex Concil. Trident. cit. nam disponit de iis, qui obtinẽt, aut obtinebunt. Quamdiù autem beneficium est litigiosum, non dicitur obtineri, quia, quamuis capta sit possessio, non tamen est possessio tuta, sed remanet in suspe nso. Deinde imponit pœnas iis, qui non suscipiunt ordinem requisitum cessante iusto impedimento. Quando autem beneficium est litigiosum, adest iustum impedimentum non suscipiendi ordinem.

3 Ratio est. Quia quando beneficiarius non habet pacificã possessionem, non dicitur habere plenè beneficium, quia possessio quoque stat in suspensio, & proinde quamdiu litigiosum est, non facit vacare primum beneficium incompatibile. Cap. *Commissa. De elect. in 6.* & Cap. *Licet Episcopus. De praben. eod. lib.* & Clemen. *Si plures. De praben.* vbi Glos. & Extrauag. *Execrabilis, ver. Qui verò. De praben.* & tradunt cõmuniter Doctores Glos. *in Clemen. Gratia. De rescrip.* Abbas *in Cap. de Multa. n. 16. De praben. in 6.* Franc. *in dict. Cap. Licet Episcopus, num. 1.* Coras. *par. 1. cap. 10. num. 4.* Paris. *lib. 3. de resignat. quæst. 1. num. 129.* Bursat. *consil. 353. lib. 4.* Mascard. De *probat. conclus. 183.* Nauar. *consil. 14. & 18. de Preben.* Caputaquen. *decis. 294. par. 2.* Garzia *de benefic. par. 11. cap. 5. num. 100.* Qui refert S. Concil. Congregat. ita pluries declarasse. Si ergo secundum beneficium litigiosum non facit vacare primum incõpatibile, cum tamen vacare debeat adepta possessione ipsius, qui illud obtinet, non dicetur absolutè obtinere; & proinde non subiacebit pœnis, si intra annum non suscipiat ordinem annexum.

4 Confir. Tempus concessum vicino ad retrahendum, non currit, quousque durat lis super vicinitate, vt sensit Rota coram Puteo *decis. 50. & 199. lib. 1.* Nec etiam tempus concessum proximiori ad retrahendũ currit durante lite super proximitate: vt obseruant Guido Papa *quæst. 157. num. 1. ver. Aliquis vendit.* Rota coram Ludouisio *decis. 451. num. 2.* Quia lis impedit retrahere: vnde subintrat regula, quod impedito non currit tempus. Ergo neque etiam currit obtinenti beneficium litigiosum, quandiù durat lis. Quia tanquã impedito à lite, ne pacificè possideat, non curret tempus. Et lis faciet, quod suspendatur obligatio suscipiendi ordines.

5 Est tamen aduertendum, quod vt supradicta habeant locum, non sufficit, quod lis sit super possessione, sed debet esse super titulo beneficii, vt dicatur litigiosum, vt tradunt Glos. *in Cap. 1.* verbo *Litigiosa. De confir.* vbi communiter Doctor. Bald. *in l. 2. num. 3. C. De litig.* Angel. *in Authen. De litig. numer. 3. ver. Eodem modo.* Milis *verbo, Litigiosa res.* Curt. iun. testans de communi. *consil. 165. numer. 5.* Io. Bapt. Ferret. *consil. 12. nu. 4.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancel. §. 7. proœm. nu. 29.* Paris. *de resignat. lib. 1. quæst. 3. num. 52.* Lancellot. *de Attent. par. 1. cap. 3. num. 143.* Cassador.

sador. *decis.6,num.2.De rescrip.* & coram Ludouis. *decis.335.num.5.*& coram Merlino. *decis.365.num.7.*

An adulter teneatur alere natum ex adulterio, & damna inde sequuta resarcire. Quæst.81.

SVMMA.

1 *Natus ex coniugata præsumitur filius mariti.*
2 *Etiam si tempore conceptionis habuerit copulã cum adultero.*
3 *Quid, si filius in effigie referat adulterum.*
Assimilatio prolis cum aliquo unde proueniat.
4 *Adulter non tenetur alere filium natum ex adultera, nec aliqua damna resarcire.*
Quod natus ex coniugata sit filius mariti, est saltem præsumptio iuris.
Præsumptio habet vim probationis.
5 *Dubius nõ tenetur restituere, aut resarcire dãna.*
6 *Adultera quando non teneatur ad aliquid erga legitimos filios.*

1 SI loquamur in foro externo, resolutio videtur certa, quod non teneatur, quia natus ex coniugata præsupponitur filius mariti *l. Filium definimus. ff. De his, qui sunt sui vel al. iur.* & *l. Miles. §. Defuncto. ff.* Ad *leg. Iul. De adult.* & *l. Quia semper. ff.* De *in ius. vocat* & *l. Si vicinis. C. De nuptijs.* & notant Alciat. *De præsumpt. Reg.3. presump 37. nu.1.* Gabr. *conclus.14 num.1.* Tit. *De præsump.* Dec. *consil.657.* Gomez in Cap.2. *De iud in 6.* Abbas *in cap. Per tuas. nu.1.* De *probat.* Hyppolit. *in l.1. §. Ad quæstionem. num.84. ff. De quæst.* Menoch. *De arbitrar. casu 89. nu.20.* & *de presumpt. presumpt. 56, num. 6. lib. 6.* Rota *decis.600. num.11 par.3. Recent.*

2 Quod locum habet, etiam si cõstet, quod tempore conceptionis probabili, interuenerit copula inter adulterum, & adulteram, iuxta dic. *l. Miles. §. Defuncto. ff.* Ad *leg. Iul. de adul.* & *l. Titiu. ff.* De *Carbon. edic.* & tradunt Cin. *in l. Si vicinis. C. De nupt.* Alber. *ibid. num.3.* Abbas *in Cap. Per tuas, not.3. De probat.* Alexan. *consil.88. num.8. lib.7.* Gabr. *cit. conclus.14. num.2. De præsumpt.* Dec. *resp. 1. nu.73.* Menoch. *dic. casu 89. num.20. De arbitrar.* Bald. *in l. Si à matre. C. De suis, & legit.* Alexan. *consil.87. ver. Præterea. vol.3.* Hyppolit. *in l.1. §. Ad quæstionem. num.20. ff. De quæst.* Francisc. Curt. *consil.31. post init.* Rota *decis.164. nu.1. par.3. Recent.* & alii apud Gabr. *cit. loco.* Nam stante matrimonio possessio stat pro prole, quod fit ex legitimo concubitu, nam matrimonium dat titulum legitimæ natiuitatis, & ideo non cessat possessio, nisi probetur oppositum, Quod nõ potest probari, si tunc temporis patebat accessus mariti ad vxorem.

3 Imo, etiam si filius in effigie referret adulterũ, vt tradunt Glos. *in l. Quæret aliquis. ff.* De *verbor. significat.* Castrens. *consil.275. vol.1.* Alciat. *Reg.3. præsump.37. nu.7.* Iason *l. Gallus. circa fin prin. ff. De lib. & post.* vbi etiam cœteri Doctores. Gabr. *consil.14 num.7. De presump. lib.1.* Curt. iun. *consil.31. num.3,* Rota *decis.164. num.7. par.3. Recent.* Assimilatio enim non est signum filiationis, cum videamus regulariter filios non assimilari parentibus, & talis assimilatio respectu adulteri prouenire potuit ex imaginatione mulieris tempore cõceptionis, quæ sola est sufficiẽs ad inducendã similitudinem. Et probabile est, quod mulier prædiligat adulterum præ marito, & proinde de ipso cogitet.

4 Quod autem spectat ad forum conscientiæ. Resoluendum est. *Adulterum non teneri alere filium natum ex adultera: nec resarcire aliqua damna inde consequentia.* Ratio est, Quia, vt dictum est, præsumunt leges, quod sit filius mariti: & hæc præsumptio est saltem iuris, vt sensit Rota coram Achille de Grassis. *decis.1. Qui fil. sint legit.* & *decis.164. nu.2. par.3.* Recent. & in *Firmana iurispatron.25. Ianuar. 1602.* coram Pamphilio. Et licet admittat probationem in contrarium, quamdiù tamen non constat de opposito, habet vim probationis, vt tradũt communiter Menoch. *presump.36. num.1.* Pacian. *lib.1. de probat. cap.8. num.3.* Mascar. *de probat. conclus.1222. numer.2.* Et proinde secundum talem præsumptionem iudicandum est in materia iustitiæ, & ita in praxi seruari solet

let. Cum autem materia iustitiæ inducat obligationem secundum conscientiam, fit, quod etiam secundum conscientiam procedendum sit secundum huiusmodi præsumptionem.

5 Confir. Quacumque diligentia adhibita semper remanet dubium, an filius sit natus ex adultero, quia tàm potuit nasci ex ipso, quàm ex marito mulieris. Ergo cum sit in possessione non subministrandi alimenta, nec resarciendi alia damna, melior est conditio ipsius tanquam possidentis, iuxta Cap. *In pari. De reg. iur. in* 6. & communem doctrinam, quam tradunt Glos. *in Cap. fin. verbo.* Nulla temporis. *De præscrip.* Abbas. *ibid. num.* 39. Franc. *ibid. in adnot.* Bar. *in l. Naturaliter. colum.* 2. *ff.* De *vsucap.* Alex. *in l.* 3. *§. Genera. ff.* De acquir. *poss.* Ias. *ibid.* Couaruu. *in* Regul. *Possessor. par.* 2. *§.* 7. *num.* 3. alios referens, Cened. *Collect.* 60. *num.* 5. Syluester *verbo.* Præscriptio. *quæst.* 3. ver. *Tertium.* Sotus *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 1. *art.* 3. *circa finem.* ver. Ad huiusmodi *euentus.* Salon. 2. 2. *quæst.* 5. *de domin. art.* 7. *quæst.* 3. Tabiena *verbo.* Præscriptio. *n.* 10. ver. *Nono.* Valent. *tom.* 3. *sum. disp.* 5. *quæst.* 6. *pun.* 5. Angles. *in Florib par.* 2. *quæst.* De *præscrip. ar.* 2. *difficul.* 2. Sayr. *lib.* 1. *Clau. reg. cap.* 13. *num.* 14. Vasquez 1. 2. *disp.* 66. *cap.* 7.

6 Ex quibus deducitur. Quod neque mulier adultera in prædicto casu tenebitur ad aliquid. Si enim tempus conceptionis maritus habuit ad ipsam accessum, remanet dubia, an ex ipso, an verò ex adultero conceperit; & proinde est melior eius cōditio tanquam possidentis bonam famam, & cœtera, quibus se priuare posset. Rursus potest sequi secundum cōscientiam dictam præsumptionem iuris. Addo etiam, quod cum non possit esse certa, ex quo conceperit, non potest facere aliquid, vnde prosi dubiæ legitimitatis nasci possit aliquod præiudicium; nam hoc esset cōtra iustitiam, neque enim in dubijs possumus spoliare aliquem sua possessione.

An filius teneatur se gerere tanquam irregularem, si mater ei dicat, quod natus sit ex adultero. Quæst. 86.

S V M M A.

1 *Si marito non patet aditus ad vxorem, elidi. ditur præsumptio, quod natus sit filius mariti.*
2 *Filius non tenetur se gerere tanquàm irregularem, si mater ei dicat, natum esse ex adulterio.*
In foro conscientia non tenetur stare assertioni matris.
3 *Confessio matris, quod conceperit ex adulterio, non admittitur.*
4 *Quid, si iuraret.*
Testis iuratus de facto proprio non facit plenã probationem.
Præsertim si non possit esse certus.
5 *Nemo potest propriam turpitudinem detegere. Allegans propriam turpitudinem non attenditur.*
6 *Filius in nullo casu tenetur stare assertioni matris, quod sit natus ex adulterio.*

1 Difficultas habet locum, quando tempore conceptionis præsũpto patebat aditus marito ad vxorem, alioquin esset moraliter certum, quod esset filius adulteri, & proinde illegitimus, atque adeo irregularis. Nam absentia mariti, seu quando ipsi non paret aditus ad vxorem, elidit præsumptionem, quod natus sit filius ipsius iuxta *l. Filium. ff.* De *his, qui sunt sui, vel alien. iur.* & *l.* 1. *§. Idẽ Iulianus. ff.* De *agnoscen. lib.* & *l.* 3. *§. Si mater. ff.* De *Carbon. edic.* Et tradunt Abbas *in Cap.* Per *tuas. nu.* 3. *De probat.* Felin. Dec. & alij *ibid.* Decian. *respon.* 1. *num.* 98. Alexan. *consil.* 78. *num.* 7. *lib.* 7. Gozadin. *consil.* 13. *num.* 45. Couaruu. *De sponsalib. par.* 2. *cap.* 8. *§.* 3. *num.* 8. Rota coram Mohedano. *decis.* 1. *De probat.* & coram Achille de Gras. *decis. item.* 1. *eod. tit.* & *decis.* 164. *num.* 2. *par.* 3. Recent. & *in Firmana iurispatr.* 13. *Iunij* 1600. coram Coccino.

2 Resoluendum autem est. *Filium non teneri se gerere tanquam illegitimum, & irregularem ex eo, quod mater illi dicat,* quod

quod natus ſit ex adulterio. Ratio eſt. Quia neque in foro externo, neque in foro conſcientiæ tenetur ſtare aſſertioni matris, vt tradunt Gloſ. *in Cap. Officij. De pœnit. & remis*. Abbas *ibid.num*.3. Bar. *in l. Filiū definimus.ff.* De *his,qui ſunt ſui, vel alien. iur*. Alexan. *conſil*.107. *num*.2. *vol*.5. Corneus *conſil*.137.*num*.8. *vol*.2. Alciat. *Reg*.3. *præſum*.37. Hieronim. Gigas *reſp*. 146. teſtans de communi. Boer. *deciſ*. 299. *num*.4. Cum enim filius ſit in poſſeſſione legitimę natiuitatis, non poteſt deiici per dictum matris, cum non ſufficiat, tanquam vnius ad deiiciendum aliquem à poſſeſſione.

3 Et hoc locum haberet, etiam ſi mater confiteretur, ſe ex adulterio concepiſſe. Quia neque confeſsio matris admittitur in præſenti caſu, vt tradunt Gloſ. *in l. Si poſthumus. § fin. ff.* De *lib. & poſth*. vbi etiam Doctores Abbas *in Cap. Accedens. n*. 4. De *purgat.can*. Hyppolit. *in l*. 1. *S. Ad quæſtionem numer*. 21. *ff.* De *quæſtionib*. Paris. *conſil*. 10. *num*. 14. *vol*. 12. Alexan. *in l. Nec profeſſio*. C. De *teſtam*. Grat. *conſil*. 140. *vol*. 1. Gabr. *concluſ*. 14. *nu*. 21. De *præſump. lib*. 1. qui alios citat. Cum enim in hac confeſsione detegat propriã turpitudinem, præſumendũ eſt, quod non moueatur ſecundum rectam rationem, quia hæc non mouet ad detegendam propriam turpitudinem, niſi hoc ſit neceſſarium pro ſalute animæ: ſed ex aliqua vehementi paſsione inordinata, quæ propterea poteſt eſſe cauſa confeſsionis falſæ, aut quod mater perſuadeat ſibi, eſſe verum, quod non fuit certa eſſe tale.

4 Imo, etiam ſi mater iuraret filio, ſe eum concepiſſe ex adulterio, non teneretur, etiam in conſcientia, ei crederet. Tum quia eſſet tantum vnius inſtar teſtis iurati, qui, quamuis ſecundum aliquos plenè probet, dum deponit de facto proprio, ſecundum alios tamen non probat, & ita tradunt Cinus. *in l. Si quis Decurio. oppoſit*. 4. C. *De fal*. Alexan. *in l*. 2. *S. Si abſens. ff. Si ex noxa cau. ag*. aſſerens, hanc eſſe veriorem ſententiam. Ruin. *conſil*. 65. *col*. 2. *vol*. 5. Socin. iun. *conſil*. 62. *nu*. 6. *vol*. 1. Butr. *in Cap. Cum nobis. circa fin*. De *teſtib*. Innocent. *in Cap. Dilectus*. De *accuſat*. Anton. Gabr. *concluſ*. 1. *nu*. 21. ver. *Contrariam*. De *teſtib. lib*. 1. qui alios citat. Et in præſenti militat ſpecialis ratio, quod non poſsit mater de certa ſcientia deponere, quia res aliter ſe habere poteſt, cum ad ſummum coniecturaliter poſsit dicere, ſe hoc, vel illo modo concepiſſe.

5 Accedit etiam, quod deregit propriam turpitudinem, quod valdè minuit eius fidem, quia non poteſt illam detegere iuxta *l. Si creditoribus*. C. De *ſeru. pign. dat.man*. & *l. Alias.ff.* De *iureiur*. & notant Bart. *ibid*. Alex. *in l. Si quis n*. 4. C. *De eden*. Dec. *num*.6. Aret. *in §*. 1. *num*.4. Inſtit. *Per quas perſon*. Io. Cephal. *conſil*. 203. *num*. 16. *vol*. 2. Et proinde non debet attendi iuxta. *l. Mercalem*. C. De *condic. ob turp. cau*. & *l. Si profitearis*. C. *De reuocan. donat*. & Cap. *Inter dilectos*. De *donat*. & notant Doctores Iaſ. *in l. Iureiuran. S. Procurator. num*. 18. *ff.* De *iureiur*. Socin. *conſil*. 264. *num*. 8. *lib*. 2. Alciat. *in l. Tranſactione. nu*. 4. C. *De tranſact*. Felin. *in Cap. Tertio loco. numer* 6. *De præſumpt*. Craueta *quæſt. de indem. mut. nu*. 33. Signorol. *conſil*. 180. *vbi latè*. Rota *deciſ*. 665. *num*. 12. *par*. 1. *Recent*.

6 Ex his vero infertur, quod neque filius in ordine ad quodcunque aliud, ſiue ſit ſucceſsio ad hęreditatem, ſiue quodcunque aliud, teneatur credere matri aſſerenti, quod ipſum genuerit ex adulterio. Militant enim ſemper eædem rationes: & præſertim, quod non poſsit certò ſcire, ſed ſolum coniecturaliter, ex quo conceperit, quando cum pluribus copulata eſt. Quæ incertitudo facit, vt non poſsit aſſertio matris vincere præſumptionem, quam habet filius pro ſua legitima natiuitate.

An ordinans in aliena diæceſi cum licentia poſsit ordinare alienum ſubditum habentem dimiſſorias proprij Ordinarij. Quæſt. 87.

S V M M A.

1 *Habens facultatem, vt poſſit Ordinari à quocunque Epiſcopo, poteſt ordinari ab ordinãte in aliena diæceſi*.

Gene-

Generalis cõcessio operatur, ac si singula in specie concederentur.

2 *Habens dimissorias ad alium Episcopum non potest ordinari ab ordinante in aliena diœcesi cum licentia particulari.*

Licentia limitata non extenditur vltra terminos.

3 *Habens dimissorias potest ordinari ab eo, qui ordinat vices illius, ad quem sunt directa.*

4 *Ordinans auctoritate alterius, nomine illius ordinat.*

5 *Dimissoria directa ad ordinantem in propria diœcesi sunt coarctata.*

6 *Habens dimissorias ad ordinantem in propria diœcesi ordinari potest ab ordinãte nomine Diœcesani.*

7 *Coarctatio nõ excludit extensionem ad ea, quæ de iure veniunt in consequentiam.*

Expressum, si de iure insit, nil de nouo operatur.

1 POssunt in hac difficultate considerari varii casus. Primus est. Si ordinandus habeat dimissorias è proprio Ordinario cum facultate, vt ordinari possit à quocunque Episcopo. Et hic casus non videtur habere difficultatem. Quia cum licentia sit vniuersalis, est in facultate ordinandi eligere quemcumque Episcopum, qui legitimè ordinet, etiam si in aliena diœcesi ordinet, dummodo interueniat debita licentia. Talis enim generalis concessio idem operatur, ac si in specie concessum fuisset, quod à tali, & tali Episcopo in specie ordinetur, *l. Si duo. circa fin. ff. De leg.* 3. & *l. Omnes. post. init. C. De praescrip. trigin. vel quadragin. annor.* & iuxta ea, quæ tradũt Feder. de Sen. *consil.* 85. *num.* 2. Bald. *consil.* 11. *num.* 5. *lib.* 3. Curt. iun. *consil.* 316. *init.*

2 Secundus casus est. Si dirigantur dimissoriæ ad Episcopum diœcesis, & cõtineant licentiam, vt dimissus ab ipso ordinetur. In quo casu considerandum est primò loco, qualem licentiam ordinandi concesserit extero Episcopo: an generalem, an verò limitatam: nempe quò ad aliquos tantum. Si enim concessit tantũ limitatam, non potest extendi vltra eos, qui in ipsa expressi sunt. *l. Statu liberum.* §. *Stichum. ff. De leg.* 2. & *l.* 1. §. *Si mulier. ff. De liber. agnosc.* Præsertim quia talis licentia est per modum mandati, cuius fines non sunt excedendi. *l. Diligenter. ff. Mandati.* & *Cap. Cum olim. De offic. Deleg.*

3 Si autem licentia sit generalis ordinandi quoscunque accedentes, non statim poterit habens dimissorias ad Diœcesarum ordinari ab habente vniuersalem licentiam ordinandi quoscumque accedentes, sed necessarium erit, quod dimissoriæ recognoscantur, & acceptentur à Diœcesano, vel eius Vicario. Ordinans enim non potest eas recognoscere. Tum quia ad ipsum non sunt directæ, Tum quia hæc recognitio importat actum iurisdictionis, quæ non est concessa extero Episcopo ex eo, quod est ipsi concessa facultas ordinandi, quæ est quid diuersum à iurisdictione, si quidem est actus ordinis, non autem iurisdictionis, & demandato actu ordinis, non censetur demandata iurisdictio: & proinde cum non sit ad effectum recognoscendi dimissorias demãdata facultas, nulliter procederet iuxta ea, quæ tradunt communiter Vantius *de nullit. ex defec. man. n.* 101. Coccin. *decis.* 96. *num.* 2.

4 Nec obstat, quod dimissoriæ sint ad Diœcesanum, atque adeo sit dimisso tantum concessa facultas, vt ab ipso ordinari possit. Nam cũ Episcopus ordinãs habeat à Diœcesano facultatem ordinandi, procedit in ordinando auctoritate ipsius, & nomine illius ordinat iuxta *l. Mandatam. ff. De offic. eius.* ibi. *Qui mandatam iurisdictionem suscipit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtitur.* & *l.* 1. §. *Qui mandatam. eod. tit.* & *l. Traditio. ff. De acquir. rer. domin.* & Cap. *Vt officium. De heret. in* 6. Vnde cum ordinet nomine Diœcesani, perinde est, ac si ordinaretur à diœcesano: quia cum sit vna, & eadem iurisdictio ordinandi, faciunt vnum tribunal, & vnum ordinantem.

5 Tertius casus est, si dimissoriæ dirigantur ad quemcumque Episcopum ordinantem in propria diœcesi. Et in hoc casu negatiuam partem tenet Guttierez *Quæst. canon. cap.* 16. *lib.* 1. Quia dictæ dimissoriæ cõtinent coarctatam facultatem suscipiendi ordines ab alieno Episcopo, nempe ordinante in propria diœcesi, & hæc coarctatio resoluitur in conditionem, nimi-

nimirum, si ordinet in propria diœcesi: & ideo censetur exclusa facultas suscipiendi ordines ab ordinante in aliena diœcesi.

6 Verum, quod adhuc possit suscipere ordines ab ordinante in aliena diœcesi cum licentia diœcesani, tenet Ledesma *par. 1. sum. tract. de sacram. Ordin. cap. 8. conclus. 4. difficul. 5.* Quod mihi magis placet Quia illa coarctatio, quæ ponitur in dimissoriis adhuc sortitur suum effectum. Nam quando quis ordinatur ab alieno Episcopo cum dimissoriis proprii non solum interuenit actus ordinandi, sed etiam recognitio dimissorialium, & admissio ad ordinationem, quæ sunt fundamenta, quibus innitur actus ordinandi. Cum ergo Episcopus in propria diœcesi recipiat dimissorias, recognoscat, & admittat ad ordinationem, & faciat ordinari nomine suo, adhuc verificatur, quod suscipiat Ordines ab Episcopo ordinante in propria diœcesi. Quia Episcopus in propria diœcesi facit ipsum ordinari per alium, sed nomine suo, & ideo censetur ordinari ab ipso *l. 1. ff. De offic. Consul.* vbi Zasius. & *l. Ita. §. Quod si quis. ff. De administr. tut.* & Cap. *Qui facit.* De *reg. iur. in 6.*

7 Neque obstat ratio in oppositum. Quia licet coarctatio tanquam taxatiua expressorum excludat, quicquid non est expressum, Cap. *Cum Ecclesia Sutrina. §. Pars Canonicorū.* De *cau. possess. & propriet.* & notant Bald. *in l. Si quis ex consensu. not. 2.* C. De *Episcop. audien.* Abbas *in dict. cap. Cum Ecclesia Sutrina. eod. §.* Bellam. *ibid. num. 16.* Butrius *nu. 18.* Felin. *in Cap. Contingit. n. 2.* De *fide instrum.* & cœteri communiter. Attamen nō excludit ea, ad quæ de iure fit extensio *l. 1. ff. Si mens. fal. mod. dix.* & *l. Contractus. ff.* De *reg. iur.* & notant Salicet *in l. 1.* C. De *bonor. possess. con. tab.* Bart. *in l. Ob æs alienum* C. De *praced. minor.* De iure autem fit extensio ad eum, qui ordinat vice diœcesani, si quidem de iure potest substituere alium, qui suo nomine ordinet. Vnde illa coarctatiua excludit tātum ordinantem in aliena diœcesi sine legitima licentia, & exprimit, quod de iure inest; si quidem non potest Episcopus dimittere suū subditum ad ordinantē illegitimo modo; & ideo nihil plus operatur, quàm si non adesset. *l. Non rectè.* C. De *fideius.* & *l. Conditiones, quæ extrinsecus. ff.* De *condit. & demonstrat.* vbi Glos. & communiter Doctores.

An stante prohibitione, quod immobilia non alienentur in exteros, alienari possint in Viduam, cuius vir fuit ciuis Quæst. 88.

S V M M A

1 *In vidua, cuius vir fuit ciuis, alienari possunt bona prohibita alienari in exteros.*
Vxor acquirit ciuilitatem mariti.
2 *Mortuo viro vxor retinet ciuilitatem mariti.*
3 *Priuilegia mariti communicantur vxori.*
Vxor mortuo viro gaudet iisdem priuilegiis.
Priuilegia communicata quando non cessent mortuo principali.
4 *Vidua reuertens ad domicilium propriæ originis adhuc gaudet ciuilitate mariti*
5 *Secus tamen si habeat animum differendi ciuitatem.*

1 SVpponit dubitatio proposita, quod vidua sit aduena, & quærit, an in ipsam alienari possint bona immobilia stāte prohibitione, quod non alienentur in exteros. *Et affirmatiuè videtur resoluendum.* Quia non est habenda pro extera, sed pro ciue. Vxor enim acquirit ciuilitatem mariti ex dispositione legis, vt tradunt Bald. *in l. 3. §. Hæc verba. num. 2. ff. De negoc. gest.* & *consil. 134. n. 4. vet. Nam si illa verba. lib. 5.* Dec. *consil. 282. nu. 10.* Aret. *in l. 2. initio ver. Tu autem. ff. De verbor. obligat.* Cum enim fiat vna caro cum viro iuxta illud Gen. 2. 24. *Erūt duo in carne vna.* & 1. Ad Corinth. 6. non debent separari in ciuilibus tanquam cōsequentibus personam, & ipsi accessoriis.

2 Et quamuis moriatur vir, adhuc tamen retinet ciuilitatem acquisitam, nō secus, ac filius retinet originem patris ipso mortuo, vt tradunt Glos. *in l. Ciuis.* C. De *incol. lib. 10.* Bart. Angel. Io. de Platea *ibid.* vbi etiam alii. Rursus idem Bart. *in l. vlt. §. Iidem rescripserunt. num. 4. ff. Ad municip.* Bald. *in l. Cum te.* C. De *nupt.* Corneus *consil.*

consil. 55. num. 6 lib. 1. Fulgos. consil. 92. Tiraquel. de legib. connub. l. 1. num. 29. Decis. Pedemon. 133.

3 Cum enim priuilegia mariti communicentur vxori, vt desumitur ex *l. Non tantum. ff. De re iud.* & *l. 1. C. De in ius vocan.* & tradunt Alber. *in l. Semper. ff. Negociatores. num. 4 ff. De iure immunit.* Alciat. in dict. *l. 1. num. 5. ff. De in ius. vocan.* Dec. ibid. Cuman. num. 1. Curt. iun. numer. 10. Bald. & Salicet. ibid. & Rursus Bald. consil. 114. n. 1. lib. 5. Ferret. consil. 107. n. 8. Afflict. lib. 2. Constit. Rubr. 31. numer. 17. Tiraquel. ad l. Connub. glos. 2. num. 55. Perez in l. 1. tit. 3. lib. 1. Ordinat. Mortuo Marito gaudet iisdem priuilegiis, quia iam sūt facta propria ipsius, vt desumitur ex *l. Filij. §. Senatores. 1. ff. Ad municip.* & *l. 1. C. De dignit. lib. 12.* & *l. Fœminæ. in fine. ff. De Senat.* & *l. Mulieres. C. De dignit. lib. 10.* & tradunt Bart. in l. vlt. nu. 2. C. De verbor. significat. Alexan. consil. 125. num. 19. lib. 6. Panormit. *in Cap. Ex parte. num. 4. De foro compet.* & *in Cap. Super eo. 2. num. 3. De testam.* Felin. ibid. n. 1. Prob. Ad Monach. *in Cap. Is qui. §. Mulier. numer. 10. De sepult. in 6.* Rota coram Caputaquen. decis. 129. num. 8. Cum enim sit facta extensio priuilegiorum, non cessant ex eo, quod cessent in eo, cui primò concessa sunt, ob eius mortem, quia non est concessio, seu extensio dicens accessoriam communicationem, sed per se primò; nam fit secundum subiectam materiam; & cum vxor sit æqualis sortis cum marito, æquali modo quoque participabit eius priuilegia, & proinde morte ipsius nō extinguentur in vxore iuxta ea, quæ tradunt Mandos. *De priuileg. ad instar. glos. 3. num. 21.* Corduba *in Addit. ad Compen. Priuileg. Mendic. verbo* Communicatio. in fine. Rodriquez quæst. Regul. 55. ar. 21. tom. 1. Suarez *lib. 8. de legib. cap. 16. num. 15.*

4 Et hoc locum habet, etiam si vidua reuertatur ad domicilium propriæ originis, quia adhuc gaudet ciuilitate mariti. vt tradunt Bald. *in l. Cum quadam puella. init. De iurisd. omn. iud.* Socin. nu. 10. Alexan. ibid. Archidiacon. *in Cap. Is, qui. §. Mulier. De sepul. in 6.* Io. Andr. ver. Tumulandę. Franc. numer. 2. Ancharan. nu. 4. Prob. *in Addit. ad Monac. n. 13.* Quia ex hoc nō euanescūt priuilegia, quæ iā fecit propria, nec amittitur ciuilitas acquisita, vt etaim tenuit Rota coram Neapolione. decis. 135. num. 20.

5 Et quamuis aliqui, sentiant, quod vidua rediens ad domicilium propriæ originis, amittat ciuilitatem mariti, forum, &c. vt Castrens. *in d. l. Cum quadam puella. num. 14. De iurisdic. om. iud.* Curt. num. 4. Cagnol. num. 8. Cephal. consil. 171. nu. 33. Corn. consil. 111. num. 5. lib. 3. Attamen hoc debet intelligi, vt ad summum habeat locum, quando reuertitur animo deserendi ciuilitatem iuxta ea, que tradunt Rolan. consil. 79. num. 51. lib. 3. & alij apud ipsum. Boer. decis. 260. num. 54. Afflict. decis. 384. n. 3. & 13. Rota *in Legionensi Capellania. 23. Martij. 1576.* coram Cæsare de Grassis. Interuenit enim quædam tacita renunciatio ciuilitatis, dū eriā animo relinquitur, & consequenter etiam priuilegiorum, quæ sunt annexa ciuilitati.

An sacerdos, qui ob crimen rebellionis fuit ab Ordinario ad instantiam Principis sententiatus, vt degradaretur, & traderetur Curiæ sæculari, possit admitti ad celebrandum. Quæst. 89.

S V M M A.

1 *Sacerdos damnatus ad degradationem, & traditionem Curiæ sæculari ob proditionem, an possit admitti ad celebrandum.*
2 *Sententia nulla non est habenda in consideratione.*
Non sortitur aliquem effectum.
3 *Sententia ordinarij de degradatione Clerici ob proditionem est nulla.*
4 *Sententia est indiuidua, & non potest pro parte valere, & pro parte non valere.*

1 Videtur negatiuè resoluendum. Siquidem sententia lata est à legitimo iudice, qui præsumitur non tulisse sententiam, nisi de crimine constaret, & cum non fuerit ab ipsa appellatum, transiuit in rem iudicatam. Et ideo, licet sit in ea regione, vbi nihil percrebuit

crebuit de crimine, non poterit admitti ad celebrandum, tanquam verbaliter degradatus, & impeditus ratione infamiæ. Oppositum tamen tenendum est, *nempe posse admitti ad celebrandum.*

2 Ratio est. Quia sententia Ordinarij, tanquam nulla, non est habenda in consideratione, neque enim meretur nomen sententia *l.4. §.Condemnatũ. ff. De re iudic.* & notant communiter Doctores Contardus *ad Consit. Ægid. limit.3. per totam.* Rota coram Pennia, *decis.968. n.2.* & *decis.1317. numer. 4. & decis. 493. par. 4.* Recent. Et proinde nõ potest sortiri aliquem effectũ contra personam cõdemnatam iuxta cit. *l.4.* & *l. Nõ putauit. §. Nõ quæuis. ff.* De *bon. possess. contra tab.* & *l. 2. ff.* De *auct. tut.* & *l. Nan dubiũ. C. De legib.* & *l. fin. C. De senten. ex breu. recit.* & Cap. *Illud. De iurepatron.*

3 Quod autem talis sententia sit nulla, sensit Rota coram Coccino. *decis. 351. num.7.* ex defectu iurisdictionis. Nam Ordinarius, seu Episcopus non potest deuenire ad degradationem Clerici, & traditionem Curiæ sæculari, nisi in ijs casibus, in quibus id ei conceditur à iure canonico, & ex dispositione Summorũ Pontificum, quos recenset Rota *cit. decis. & num.* coram Coccino. Inter hos autem casus nõ reperitur casus rebellionis contra principem laicum; & ideo cum Ordinarius non haberet facultatem imponendi talem pœnam, fuit nulliter imposita, & consequenter etiam tota sententia nulla.

4 Cum enim sententia sit indiuidua, non potest pro parte valere, & pro parte non valere *l. In hoc iudicio ff* Famil. *hercisc.* & tradunt Bart. & cœteri Doctores *ibid.* & item Doctores *in l. fin. ff.* De *iurisd. om. iud.* Felin. *in Cap. Cum inter. num.6.* De *sent. & re iud.* Rota coram Cæsare de Gras. *decis. 5 num.2. de re iud.* & coram Puteo. *dec. 315. lib. 1, in nou.* & coram Burato *decis. 641. num.12.* & coram Merlino *decis. 706. numer. 3.* & coram Eminentiss. Otthobono *decis. 63. num. 12.* & *decis. 221. numer. 1. par. 2.* Diuer. & *decis. 333. nu. 3. par. 2.* Recent. & *decis. 576. num. 5. par. 4.* Recent. Et ideo cũ prædicta sententia fuerit nulla quò ad pœnam degradationis, & traditionis Curiæ sæculari, fuit & in totum nulla.

An filij damnatorum criminis læsæ Maiestatis succedant in Emphyteusi ecclesiastica. Quæst. 90.

SVMMA.

1 *Pœna filiorum damnatorum criminis læsæ maiestatis.*
2 *Filij eorum, qui damnantur læsæ maiestatis, succedunt in Emphytheusi ecclesiastica.*
Filij succedunt in bonis, quæ non cadunt sub confiscatione.
3 *Emphyteusis ecclesiastica non cadit sub confiscatione.*
Dominium directum Ecclesiæ impedit confiscationem.
4 *Clericus non subest pœnis ciuilibus impositis filijs damnatorum læsæ maiestatis.*
5 *Quæ non transeunt ad hæredem extraneum non veniunt sub confiscatione.*

1 POena criminis læsæ maiestatis extenditur etiam ad filios, vnde priuantur omnibus bonis, iure, honoribus &c. & sola vita conceditur, vt *in l. Quisquis. §. Filij vero. C. Ad leg. Iul. maiest.* ibi. *A materna, vel auita omnium etiã proximorum hæreditate, ac successione habeantur alieni, testamentis extraneorum nihil capiant, sint perpetuò egentes, & pauperes, infamia eos paterna semper comitetur, ad nullos prorsus honores, ad nulla sacramẽta perueniant; sint postremo tales, vt his perpetua egestate sordentibus sit & mors solatium, & vita supplicium.* Stantibus autem his pœnis dubitatur, an succedere possint in Emphytheusi ecclesiastica.

2 Et *affirmatiuè resoluendum est.* Ratio desumitur ex eo, quod filius damnati crimine læsæ maiestatis potest succedere patri in ijs bonis, quæ non comprehenduntur sub confiscatione iuxta doctrinam, quam tradunt Glos. *in l. Ea sola. ff.* De *reg. iur.* Cagnol. *ibid. nu.3*, Bald. *in l. Eam quam num.19. in fine. C.* De *fideicom.* Ias. *in l. Ex facto. §. Iulianus. n.1. ff.* De *vulg. & pupil. substit.* & *in l. Quoties. num.14. C. Quando non pet. par.* Alex. *in l. Si quis ante. in fine. ff.* De *legat. 1.* Rota coram Coccino *dec. 351. nu.4.*

nu. 4. Si enim confiscatio non extenditur ad aliqua bona, remanent in suo statu, atque adeo transmittuntur ad proximiores ab intestato, tanquã extra iurisdictionem Principis, cuius confiscatio ad ipsa non potuit se extendere.

3 Emphytheusis autem Ecclesiastica non cadit sub confiscatione tanquam ea, quæ non est sub iurisdictione principis confiscantis iuxta ea, quæ tradunt Gozadin. *consil.* 84. *num.* 16. Iulius *Clar lib.* 4. *Sentent.* §. *Feudum. quæst.* 66. Batt *in l. Si finita* §. *Si de vectigalibus. num.* 3. *ver. Sed contra ff. De dam. infec.* Menoch. *de recuper. possess. remed.* 9. *num.* 250. & *consil.* 708. *num.* 33. Cõstat enim dominium directum Ecclesiæ, quo non potest ipsa priuari, præsertim à Principe laico, cui nõ competit ius aliquod in bona eiusdem Ecclesiæ. Et ideo sicut non potest extendere confiscationem ad bona, quæ sunt de iure, & dominio directo Ecclesiæ: ita nec etiam inuertere dispositionem successionis factam ab eadem Ecclesia.

4 Et quæ dicta sunt, à fortiori locum habent, si filius condemnati esset clericus tempore sententiæ, quia tunc non subesset pœnis, quæ in dicta *l. Quisquis*, decernũtur filiis damnatorum ob crimen læsæ maiestatis, vt tradunt Geminian. *in Cap. Si quis. ver. Nec ad Clericos.* 6. *Quæst.* 1. Bellam. *ibid. num.* 4. Archidiacon. *numer.* 2. Præposit. *num.* 3. Turrecrem *nu.* 7. Ananias *in Cap. Vergentis. num.* 12. *ver. Quia lex. De heret.* Decian *tract. crimin. lib.* 7. *cap.* 41. *nu.* 11. *item.* 2. Gigas *de crim. læs. maiest.* Tit. De *pœn. quas fil. incur. quæst.* 9. *num.* 2. August. Armin. *in Addit. ad Angel.* De *malefic.* verbo, *Et hoc tradito. num.* 12. *ver. Tene tamen* Rota coram Coccino *decis.* 351. *nu.* 3. Personæ namque ecclesiasticæ sunt extra iurisdictionem laicorum, præsertim quò ad vim coactiuam, & ideo dato, quod subsint legibus ipsorum quò ad vim directiuam, non tamen subsunt pœnis per ipsas impositas, cum hæ pertineant ad vim coactiuam.

5 Quæ omnia ex eo confir- Quod in confiscatione bonorum non veniunt ea, quæ non transeunt in extraneũ hæredem, vt docent communiter Doctores. Bar. *in l.* 3. *ff. De interdict. & releg.* Angel. *in l. In insulam. init. ff.* Soluto *matrimonio.* Alexan. *consil.* 23. *num.* 3. *ver. Probatur vol.* 1. Dec. *consil.* 442. *num.* 27. Rolan. *consil.* 56. *num.* 5. Ruin. *consil.* 129. *num.* 3. *lib.* 2. Vnde non veniunt fideicomissa, & alia huiusmodi, vt supponit etiam Sixtus V. *in sua Constit.* 6. §. 8. *in fine. tom.* 2. *Bullar.* contra receptatores, fautores &c. bannitorum. Quia scilicet non immutantur per confiscationem dispositiones prædecessorum disponentium, cum delictum ad eos nullo modo pertineat, nec eos punire inseruiat nisi, cui inseruit punitio filiorum, & aliorũ descendentium. Ergo à fortiori emphytheusis ecclesiastica non cadet sub confiscatione, aliàs punitio delinquentis redundaret etiam in punitionem Ecclesiæ.

An confiscatis bonis remaneat damnatus liber à debitis, etiam in conscientia. Quæst. 91.

SVMMA.

1 *Is, cuius bona confiscantur, liberatur à solutione debitorum in foro externo.*
2 *Per confiscationem omnia iura actiua, & passiua transeunt in fiscum.*
Fiscus tenetur soluere debita illius, cuius bona confiscantur.
3 *Acquirens post confiscationem noua bona, non tenetur ad soluenda debita.*
Etiam si restituatur, dummodo illi non restituantur bona.
4 *Si confiscatio fit tantum quò ad partem bonorum, non liberat à solutione debitorum.*
Confiscata parte bonorum, creditor ire potest contra ea, quæ supersunt.
5 *Si bona confiscata sufficiant pro debitis, nec in conscientia tenetur, si alia acquirat.*
6 *Secus, si non sufficiunt.*
Qui fit potens ad soluendum, tenetur soluere.
7 *Cedens bonis tenetur soluere, si veniat ad pinguiorem fortunam.*

1 Difficultas habet locum tàm quò ad forum externũ, quàm quò ad internum conscientiæ. Quod spectat ad forum externum,

ciuile, tenendum est, *Quod is, cui bona confiscata sunt, remaneat liber à solutione debitorum, ita vt non possit amplius super debitis molestari.* Ita desumitur ex *l. Si marito. ff.* Soluto *matrimonio.* vbi Glos. & *l. 2.* C. Ad *leg. Iul.* De *vi pub.* & notant Bald. & Salicet. *ibid.* Bar. *in l. Creditor. ff.* De *solutionibus.* Peregrin. *de iure fisci, lib. 5. tit. 11. nu. 54.* Rota *decis. 565. num. 1. par. 3. Recent.* & alij.

2 Et ratio est. Quia per confiscationem omnia iura actiua, & passiua illius, cuius bona confiscantur, transeunt in fiscum, quia transeunt in ipsum, quæcunq. pertinët ad bona fortunæ. Et proinde succedit in omnes obligationes illius, cuius bona capit, & tenetur soluere debita ipsius. *l. Eum fisco. ff.* Ad Syllanian. & *l. Reo criminis. ff.* Soluto *matrimonio,* & notant Peregrin. *de iure Fisci lib. 5. tit. 1. num. 48.* Honded. *consil. 38. nu. 44. vol 2.* Rota coram Durano *decis. 378. num. 2.* Ius enim, quod habent creditores ad solutionem refertur ad bona debitoris, & ideo sequuta confiscatione conuertitur ad Fiscum, in quem transeunt bona subiecta debitis Domini.

3 Et hoc locum habet, etiam si post confiscationem acquirat noua bona; & deueniat ad pinguiorem fortunam; imo etiam si restituatur, dummodo non ei restituantur bona. iuxta *l. 4. C. De senten. pas.* & tradunt Bossius *in Tract. crimin.* Tit. *de proclam. quod fit bon. publ. num. 15.* Oddus *de restit. in integr. par. 2. quæst. 97. ar. 2. num. 13.* Rota *decis. 565. num. 1. in fine. par. 3. Recent.* Nam cum debita iam transierint in fiscum simul cum bonis, de quibus erat facienda solutio, & sint facta propria fisci, non amplius reuertuntur ad ipsum, & quæ de nouo acquirit, remanent libera, si aliàs talia sint.

4 Hæc tamen procedunt, quando cõfiscatio est generalis omnium bonorum præsentium; secus tamen, quando est tantum alicuius partis; vel quia cœtera sita sint in alio territorio, vel aliqua alia de causa; nam tunc non liberatur à debitis, sed possunt creditores ire contra bona, quæ non sunt confiscata; vt firmat Rota *decis. 565. numer. 5. par. 3. Recent.* Cum enim ipsi remaneant aliqua bona, non eximitur ab obligatione satisfaciendi creditoribus, qui proinde petere possunt, vt sibi satisfiat de bonis, quæ debitori super sunt iuxta *l. Creditores. ff.* De *distract. pignor.* & *l. Qui generaliter. ff. Qui potior. in pign. habeant.*

5 Quod autẽ spectat ad forum conscientiæ, cum distinctione procedendum est. Nam supposita generali confiscatio. ne omnium bonorum, vel bona ista sufficiunt pro soluendis debitis; vel non sufficiunt. Si sufficiunt, in conscientia quoque liberabitur ab omni obligatione satisfaciẽdi creditoribus. Ratio est, quia sicut dictũ est, bona transeunt in fiscum cum onere debitorum, quibus tenetur fiscus satisfacere; creditores quoque mutant debitorẽ, & habent fiscum sibi obligatum loco debitoris: & consequenter debitor non solũ in foro fori, sed etiam in foro conscientiæ remanet liber.

6 Maior difficultas est, Si bona confiscata non sint sufficientia pro soluendis omnibus debitis. In quo casu tenendum est. *Quod si deueniat ad pinguiorem fortunam, teneatur ad satisfaciendum debitis pro quibus bona confiscata non suffecerunt.* Ita etiam Farinac. *de heresi qu. 190. §. 1. in fine.* Ratio est. Quia debita inducunt obligationem personalem ad satisfaciendũ, quæ proinde semper sequitur personam, nisi in alium transeant: & in tantum non vrget, in quantum debitor est impotens ad satisfaciendum: & ideo si fiat, potens, vrget obligatio iuxta ea, quæ tradunt communiter D. Th. *2. 2. quest. 62. ar. 8. ad 2.* Caier. *ibid.* Palud. *in 4. dist. 15. quæst. 2. ar. 1. conclus. 1.* Io. Medina *C. De restit. quæst. 3. init.* Sotus *lib. 4. de iust. & iure quest. 7. ar. 4. ad 2.* Nauar. *in Manuali cap. 17 numer. 56.* Couaruu. *in Reg. Peccatum. par. 2. num. 2.* Valent. *tom. 3. sum. disp. 5. quæst. 6. pun. 7.*

7 Confir. Qui bonis cessit, quamuis de præsenti liberetur, ne satisfaciat creditoribus, tenetur tamen satisfacere, si deueniat ad pinguiorem fortunam, vt desumitur ex *l. 1. C.* Qui *bon. ced. poss.* & *l. Sunt qui. ff. De re iud.* Ergo etiam ij, quorum bona confiscata sunt, qui in hoc æquiparantur ijs, qui bonis cedunt, quia quò ad effectũ

sunt

sunt idem se spoliare bonis proprijs, & spoliari ab alio.

An Ecclesia teneatur alere Patronum, cui bona confiscata sunt. Quæst. 92.

SVMMA

1 *Ecclesia tenetur alere patronum egenum.*
2 *Non tamen si priuetur iurepatronatus.*
Ius percipiendi alimenta ab Ecclesia transit cum iurepatronatus.
Adhæret iuripatronatus inseparabiliter.
3 *Patronus priuatur iurepatronatus per confiscationem bonorum, si sit ei adnexum.*
Iuspatronatus transit cum vniuersitate bonorum.
4 *Iuspatronatus annexum certo fundo cadit sub confiscatione.*
5 *Iuspatronatus per se stans non venit sub cōfiscatione iudicis laici.*
6 *Iudex ecclesiasticus potest priuare patronum, cui confiscata sunt bona, iurepatronatus.*
7 *Iuspatronatus comprehenditur sub confiscatione iudicis ecclesiastici.*
8 *Quando iuspatronatus non potest ex fundatione venire sub confiscatione, quid fiat.*
9 *Fundatori patrono debentur alimenta ab Ecclesia, licet, sit priuatus iurepatronatus.*

1 DE iure Ecclesia alere tenetur suum patronum, si ad egestatē redigatur Cap. *fin.* 10. *Quæst.* 2. & Cap. *Quicunq.* 16. *Quæst.* 7. vbi Glos. & Cap. *Nobis.* De *iurepatron.* vbi Glos. & Doctores, & cœteri communiter Alber. *in Rubr. C. De alen. liber.* Paulus de Citadin. *De iurepatron. ar.* 4. *par.* 6. *num.* 157. Ripa *in l. Cum filio. num.* 15. *ff.* De *leg.* 1. Felin. *in Cap. Cum omnes. nu.* 32. De *Constit.* Beroius *consil.* 5. *nu.* 63. *vol.* 1. Io. de Platea *in Rubr. in fine.* C. De *Decurion. lib.* 10. Corduba *in l. Si quis à liberis.* §. *vlt. num.* 20. *ff.* De *liber. agnoscen.* Duen. *Regul.* 187. *num.* 14. Lambertin. *De iurepatron. lib.* 3. *quæst.* 3. *prin. in fine.* Cassador. *de cis.* 3. *num.* 2. *De iurepatron.* Vnde difficultas est, an hæc obligatio insurgat, quando patronus redigitur ad egestarem ob bonorum confiscationem.

2 In qua difficultate videndum est, Pasqualig. Quæst. Select. an priuetur iurepatronatus, an verò non priuetur. Si *enim priuatur iurepatronatus, Ecclesia non obligatur ad ipsum alendum, sed sicuti transit in alium iuspatronatus ità etiam Ecclesia contrahit cum ipso obligationem alendi, quam habebat cum priori patrono.* Fundabatur enim hæc obligatio in eo, quod esset patronus; vnde cum ius percipiendi alimenta adhæreat iuripatronatus, transit cum ipso. Cap. *Ex litteris. De pignor.* Præsertim, quia ius percipiendi alimenta est ita annexum iuripatronatus, vt ab ipso separari non possit iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in Cap. Præterea. in fine.* De *iurepatron.* Rochus de Curte *de iurepat.* §. *Vtile. num.* 152. *post med.* Tiraquel. De *retrac. consanguin.* §. 36. *glos.* 1. *nu.* 32. Surdus *de alimen. tit.* 7. *quæst.* 32. *n.* 13.

3 Per confiscationem autem omniū bonorum priuatur patronus iurepatronatus, quod est annexum vniuersitati bonorum, vt tradunt Glos. *in Cap. filijs, & nepotibus.* 16. *Quæst.* 7. Aufer. *de potest. secuları Reg.* 4. *fallent.* 21, Gigas *de crim. læsæ maiestat. lib.* 2. *Rubr. de pœn. commit. crim. læsæ maiest. quæst.* 4. *num.* 6. Costa *in Cap. Si pater.* verbo. *Trebellianica. num.* 7. De *testamen. in* 6. Io. Nicol. Delphin. *lib.* 2. *de Iurepatron. num.* 220. Lambertin. *De iurepatr. lib.* 3. *quæst.* 8. *ar* 8. Rochus De *iurepatron.* verbo. *Ipse, vel is. quæst* 29. *numer.* 65. Clar. *lib.* 5. *recep. senten.* §. *fin. quæst.* 78. *ver.* 8. Fusch. *de Visit. lib.* 2. *cap.* 10. *nu.* 22. Garzia *de Benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 27. & alii. Ratio est, Quia, quamuis iuspatronatus non sit sub dispositione iudicis laici, tanquam quid annexum spirituali, transit tamen cum vniuersitate bonorum. Cap. *Ex litteris.* & Cap. *Sæculum.* De *iurepatron.* Et ideo cum vniuersitas bonorum transeat in fiscum, in ipsum quoque transit iuspatronatus illi annexum.

4 Et hoc locum habet non solum, quando iuspatronatus est annexum vniuersitati bonorum, sed etiam quando est annexum alicui speciali fundo, vt certæ domui, villæ, castro, vt aduertunt Costa *in Cap. Si pater.* verbo. *Trebellianica. nu.* 7. *De testamen. in* 6. Molina *de iust. & iure. tom* 3. *disp.* 620. *num.* 6. *in fine* Garzia *de*

Benefic. par. 5. cap. 9. numer. 34. Militat enim eadem ratio. Si enim tranſit cum vniuerſitate bonorum, quia eſt illi annexum, tranſiet, etiam cum bonis particularibus, ſi ſit ipſis annexum. Nam adhuc ſaluatur,quod non vendatur &c. Sed trahatur à re vendita &c.

5 Si verò iuſpatronatus non ſit annexum vniuerſitati bonorum, nec alicui fundo particulari, ſed per ſe ſtans,tunc nō venit in confiſcatione bonorum facta per iudicem laicum, vt tradunt Doctores citati *num.* 3. Et prætereà Gloſ. *in Clemen. Paſtoralis.* verbo *Sētentia. De re iud.* Imola *ibid. num.* 70. Rota *in Agathen. iuriſpatron. 4. Martij* 1602. coram Pamphilio. & corā Coccino *deciſ.* 232. *num.* 1. Quia ceſſat ratio connexitatis,ob quam trahatur à confiſcatione; cum enim directè confiſcatio ad ipſum non poſſit ſe extendere,ceſſante connexitate, nec etiam poteſt indirectè, nam indirecta extenſio fundatur in connexitate.

6 Vnde in hoc caſu, cum non amittat iuspatronatus, nec amittet ius ad percipienda alimenta ab Eccleſia, cum hoc ius ſit inſeparabiliter connexum iuripatronatui, vt dictum eſt *num.* 2. Quia tamē iudex eccleſiaſticus poteſt priuare patronū iurepatronatu, quando ei bona cōfiſcata ſunt tanquam indignum, vt docent Gloſ. *in Cap. Filijs & nepotibus.* 16. *Quæſ.* 7. & *in Clemen. Paſtoralis.* verbo *Subſtantia. De re iudic.* Gigas *de crim. læſæ maieſ. lib.* 2. *Rubr.* De pœn. commit. crim. *læſæ maieſ. quæſt.* 4. Coſta *in Cap. Si pater.* verbo *Trebellian. n.* 7. De *teſtam. in* 6. Garz. *de Beneſ. par.* 5. *c.* 9. *nu.* 28. qui citat etiam Sahagundе Villaſante *in Cap. Quanto. num.* 24. *De iudic.* Qua ſententia ſequuta, ſicut remanet priuatus iurepatronatus, ita etiam priuatur iure petendi alimenta ab Eccleſia.

7 Si tamen confiſcatio proueniret à iudice eccleſiaſtico, tūc compræhenderet iuſpatronatus, etiam per ſe ſtans, & nulli fundo annexum, quia eius iuriſdictio eſt etiam circa eccleſiaſtica, & ſpiritualia, atque adeo etiam adnexa ſpiritualibus. Cap. *Quanto. De iudic.* Et ita tradunt Bertachin. *de Epiſcopo. lib.* 4. *par.* 4. *quæſt.* 3. *in fine.* ver. *Sed quæro.* Lambertin. *de iurepatr. lib.* 3. *quæſt.* 8. *ar.* 8. *num.* 10. Bernard. Diaz *in Pract. crim. canon. cap.* 135. *num.* 5. Rota coram Coccino *deciſ.* 351. *num.* 7. Et proinde confiſcatio priuabit ipſum etiam iure percipiendi alimenta ab Eccleſia.

8 Sed quid, ſi iuſpatronatus ſit exemptum à confiſcatione, eò quod fundator diſpoſuerit, quod tranſeat ad agnatos,vel ad certas perſonas habentes certas qualitates. *Reſp.* In eo caſu, ſi confiſcatio ſit à iudice eccleſiaſtico, patronū priuari iurepatronatus, vt tradunt Diaz *in Pract. crimin. canon. cap.* 35, *num.* 5. Garzia *de Benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 29. Quia quantum eſt ex vi confiſcationis patronus priuatu iurepatronatus cum proueniat ab eo, qu directè habet auctoritatem circa ipſum quia tamen obſtat diſpoſitio fundatoris ideo non tranſit in fiſcum, ſed ad eos,qu à fundatore vocantur. Si verò confiſcatio ſit à iudice laico, eadem eſt ratio,ac quādo iuſpatronatus eſt per ſe ſtans,quia ſententia confiſcationis non ſe extendit ad iuſpatronatus, & ideo remanet apud patronum cum iure percipiendi alimenta ab Eccleſia, quouſque per ſententiam iudicis eccleſiaſtici priuetur.

9 Eſt tamen aduertendum. Quod ſi patronus,cui bona confiſcata ſunt,ſit fundator,per hoc, quod amittat iuſpatronatus per confiſcationem, vel per ſententiā iudicis eccleſiaſtici, non per hoc liberatur Eccleſia ab onere ſubminiſtrandi alimenta iuxta ea, quæ notat Surdus *de alimen. tit.* 1. *quæſt.* 54. *num.* 11. Nam alimenta ei non debentur, quia patronus tantum ſit, ſed etiam quia fundator. Fundatio enim operatur, quod cum ipſo contrahatur obligatio antidoralis ratione gratitudinis ex cauſa fundationis. Hæc autem cauſa permanet, quamuis fundator priuetur iurepatronatus, quia ſemper remanet fundator, & ideo ſemper viget erga ipſum obligatio gratitudinis: vt enim manuteneatur obligatio, ſufficit, ſi remaneat aliqua ex cauſis finalibus per quas eſt inducta. §. *Affinitatis*, & §. *Sacrum.* Inſtit. *de Nupt.* & *l. Si non lex. ff. De hæred. inſtit.* & *l. Si ventri.* §. *In bonis. ff. De reb. auct. iud. poſſid.* & notant communiter Doctores

Tira-

Tiraquel. *tract. ceſſante cauſa. limit.* 22. Sur. *conſil.* 361. *num.* 20. Barzel. *deciſ. Bononien.* 25. *num.* 86. Rota *deciſ.* 587. *numer.* 7. *par.* 1. *Recent.* & *deciſ.* 773. *num.* 3. *par.* 2. Recent. & coram Merlino *deciſ.* 229. *num.* 15. & *in Interamnenſi donationis* 21. *Maij* 1625. coram Buratto. Obligatio autem alendi patronum, & fundatorem in caſibus prædictis locum habebit, ſi non recipiant alimenta à fiſco.

An patronus poſſit ad idem beneficium plures præſentare. Quæſt. 93.

S V M M A.

1 *Patronus laicus ex cauſa poteſt recedere à prima præſentatione.*
2 *Patronus laicus poteſt alia præſentatione cumulare primam.*
3 *Etiam ſi iuraſſet non præſentare alium.*
Iuramentum impedit actum, non autem tollit facultatem ad ipſum.
4 *Patronus non poteſt præſentare vnum nomine proprio, & alium nomine procuratorio.*
5 *Niſi haberet in mandatis certam perſonā præſentandam.*
Præſentatio quando deſcendit à propria voluntate præſentantis, non poteſt eſſe varia.
6 *Quando ſubſtineri poſſit præſentatis duorum ab eo, qui præſentat nomine proprio, & nomine procuratorio.*
Interpretatio ea ſumenda, quæ ſubſtinet actū.

1 PAtronum plures præſentare, poteſt cōtingere multipliciter. Poteſt enim præſentare plures nomine proprio. Vel vnum nomine proprio, & alium nomine procuratorio. Rurſus nomine proprio poteſt præſentare ſimul plures, vnum alteri cumulando, vel variando, & recedendo à priori præſentatione, & alium præſentando. Quod ſpectat ad variationem. Certum eſt, quod neque Patronus laicus poteſt recedere à prima præſentatione alium præſentando, niſi forte adſit cauſa rationabilis; ita inter alios tradunt Butr. *in Cap. Cum laici. nu.* 5. *De iurepatronat* Lambertin. *De iurepatron. lib.* 2. *par.* 2. *quæſt.* 7. *ar.* 22. *num.* 5. Garzia Paſqualig. Quæſt. Select. *de Benefic. par* 5. *cap.* 9 *num.* 213. Rota *in Bononienſi Paroch.* 24. *Nouemb.* 1595. coram Litta, & *deciſ* 363. *num.* 6. *par.* 4. Recent. Et tunc poſterior præſentatio ſubſiſtit, vt dixit Rota *ibid. numer.* 5. Nam cum præſentatus ex vi præſentationis acquirat ius; non poteſt ſine cauſa ipſo priuari.

2 Quod ſpectat ad præſentationem nomine proprio cumulatiuam, certum quoque eſt. Quod patronus, laicus tamen, poſſit alia præſentatione cumulare primā, id enim habetur ex Cap. *Cum autem*, & Cap. *Paſtoralis*. De *iurepatron.* & obſeruāt *ibidem* communiter Doctores Rochus *De iurepatr. verbo* Honorificum. *quæſt.* 9. Lambertin. *De iurepatr par* 2. *lib.* 2. *quæſt.* 7. Gutierez *de Iuramen. confir. par.* 3. *cap.* 13. Ceual. *commun. cōtra com. quæſ.* 265. Fuſch. *lib.* 2. *de viſit. cap.* 10. *num.* 3, Spinus *de teſtamen. gloſ.* 4. *num.* 73. Garzia *de benefic. par.* 5. *cap.* 9. *num.* 211. Rota coram Seraph. *deciſ.* 1173. *n.* 1. & corā Coccino. *deciſ.* 464. *num.* 11. & coram Pennia *deciſ.* 1141. *nu.* 5. & in tali caſu electio erit penes inſtitutorem, qui tamen ſeruare debebit regulas conſuetas in præferendo vnum alteri.

3 Imo etiam ſi patronus iuraſſet aliū non præſentare, & tamen præſentaret, quamuis periurus fieret, valeret tamen præſentatio, vt tradunt Alexan. *conſil.* 16. *num.* 3. *lib.* 3. Burſat. *conſil.* 379. *num.* 13. & 17. *lib.* 4. Felin. *in Cap.* Cum *acceſſiſſent. nu.* 12. De *conſtit.* Couaru. *in Rubr. De teſtam. par.* 2. *num.* 15. *concluſ.* 5. ver. *Eſt & alia*, Gabr. *concluſ.* 1. *n.* 8. *De iureiur.* Seraphin. *De priuileg. iuram. priuileg.* 75. *numer.* 14. Rota *deciſ.* 513. & 547. *par.* 3. *Diuerſor.* & coram Pennia *deciſ.* 1141. *num.* 8. Quia iuramentum impedit quidem actum, non autem tollit facultatem; & ideo, ſi fiat, validus eſt, quamuis illicitus, niſi præcedat abſolutio à iuramento.

4 Quod autem ſpectat ad præſentationem nomine proprio, & nomine procuratorio, tenendum eſt. *Non poſſe plures præſentare videlicet vnum nomine proprio, & aliū nomine procuratorio.* Ita deſumitur ex Cap. *præſul.* 6. *Porrò*. *De elect. in* 6. & tradunt Lambertin. *De iurepatr. lib.* 2. *par.* 2. *quæſt.* 2. *principal. ar.* 20. Rota coram

Comitolo. *deciſ.* 31. *num.* 8. Eſſet enim huiuſmodi præſentatio diſcors ſibi ipſi, & præſentans ſibi non conſtaret, quem vellet, & proinde non attendenda non ſecus, ac ſi quis nomine proprio vnum eligeret, & alium nomine procuratorio.

5 Hoc tamen limitandum eſt, vt non habeat locum, ſi procurator ad pręſentãdum haberet in mandatis, quod certam perſonam præſentaret; quæ limitatio deſumitur ex dicto *§. Porrò.* Cap. *penul. De elect. in* 6. et admittit Rota coram Comitolo *dic. deciſ.* 31. *num.* 9. Et ratio eſt, quia tunc procurator ad præſentandum eſt nudus miniſter, & ex vi mandati habet tãtum præſentare, quem patronus iuber præſentari: et proinde præſentatio non deſcendit ex eius voluntate, ſed ex voluntate mandantis. Et ideo hoc non debet ei præiudicare, ne poſsit præſentare, quem iudicat, eſſe pręſentandum, ita vt præſentatio ex eius deliberatione, & voluntate deſcendat. Hoc autem ceſſat, quando non haberet in mandatis certam aliquã perſonam præſentare; quia ſicuti tũc præſentatio tàm nomine proprio, quàm nomine procuratorio deſcenderet ab eadem deliberatione, et voluntate, ita non poſſet eſſe, niſi vna, et de vna perſona, niſi fieret cumulatio alterius ad primam præſentatam.

6 Eſt tamen aduertendum, quod ſi præſentans nomine proprio, et procuratorio duos præſentaret, nec exprimeret, quem nomine proprio, et quem nomine procuratorio præſentaret, et eſſet laicus cenſenda eſſet pręſentatio vtriuſque facta tum nomine proprio, tum etiam nomine procuratorio, ita tamen, vt vnus eſſet cumulatiuè ad alterum præſentatus. Nam ſemper eſt accipienda illa interpretatio, quæ ſtat pro validitate actus, *l. Quoties. ff. De reb. dub.* & *l. Si quando. ff.* De leg. 1. & *l. Quoties. ff.* De *verbor. obligat.* et obſeruãt communiter Doctores Rolan. *conſil.* 61. *num.* 26. *lib.* 3. Cephal. *conſil.* 51. *numer.* 39. Abbas *conſil.* 62. *num.* 23. *lib.* 2. Mantica *de Coniectur. vlt. volun.* *lib.* 12. *tit.* 17. *n.* 13. Rota *deciſ.* 469. *num.* 3. *par.* 2. *Recent.*

An patroni poſſint promittere, ſe aliquem præſentaturos vacante beneficio, Quæſt. 94.

S V M M A.

1 *Patronus non poteſt promittere certam perſonam præſentare.*

2 *Mandatum de præſentanda certa perſona ante vacationem beneficij non valet.*

Neque conualidatur iuramento.

3 *Mandatum, & promiſſio de certa perſona inducit votum captandæ mortis alienæ.*

Votum captandæ mortis non ſeparatur à promiſſione de præſentanda certa perſona.

4 *Promittens præſentare certam perſonam ante vacationem grauiter peccat.*

5 *Qui eſt de collegio vti ſingularis perſona non peccat grauiter, ſi promittat certam perſonam præſentare.*

Hæc promiſſio non obligat ipſum vt membrũ Collegij. & quam vim habeat.

6 *Verba vrbanitatis non inducunt obligationem.*

1 PRima facie videtur affirmatiuè reſoluendum, quia promiſſio eſt de eo, quod erit in poteſtate patroni tempore vacationis, et eſt de re licita, vnde nihil obſtare videtur, ſeu validitati promiſſionis, ſeu honeſtati. Tenendum tamen eſt. *Patronos non poſſe promittere, ſe aliquem præſentaturos vacante beneficio. ita vt promiſſio pręcedat vacationem.* Ita Spinus *de Teſtam. gloſ.* 4 *num.* 102. Lotter. *de Benefic. lib.* 2. *qu.* 6. *num.* 9. Qui volunt, huiuſmodi promiſſionem eſſe illicitam.

2 Ratio deſumitur ex eo, quod non valet mandatum de præſentanda certa perſona, antequam vacet beneficium. Cap. *fin.* De *conceſſ. pręben.* vbi communiter Doctores, et tradunt Mareſcot. *lib.* 2. *Variar. reſol. cap.* 33. *num.* 1. Rota *in tribus deciſ. Pampilonenſis Parochialis* corã Orano, Peregrino, et Iuſto. apud Mareſcot. *cit.* et coram Ludouiſ. *deciſ.* 420. *num.* 3. vbi ſubdit, quod iuramentum interpoſitum non validat mandatum, & citat Rotam

in

in Pampilonensi beneficij. 13. *Februar*, 1595. coram Iusto.

3 Ex hoc autem fit, quod neque possit promittere, aliquam determinatã personam præsentaturum. Quia ratio, quæ impedit mandatum, impedit etiam promissionem. Ideo enim impeditur mandatum, quia repugnat bonis moribus, si quidem aperit viam ad votum captandæ mortis alienæ, quod valde ius abhorret. *l. fin.* C. *de pact.* & Cap. 2. *Ex tenore*, De *concess. præbend.* & Cap. *Ne captandę*. De *concess. prębend. in* 6. Hæc autē ratio locũ habet etiam in promissione, quia aperit viã ad captandã mortem alienam. Quia stãte promissione, videtur impossibile excludere huiusmodi votum, vt obseruant in simili Rolan. *consil.* 47. *num.* 53. vers. *Itē nec pariter vol.* 1, Rota coram Puteo. *decis* 238. *nu.* 3. vers. *Quia respendetur. lib.* 1.

4 Ex quibus infertur, quod non solũ de iure prædicta promissio non valeret, sed neque in conscientia; imo contineret peccatum mortale, vt notant Spinus, & Lotter. *n.* 1. *citati*. Et sequitur ex regulis generalibus in materia scandali; quia nimirum præberet occasionem promissario peccati, dum conciperet votum captandi alienam mortem. Et quamuis dici posset, quod promissio sit materia indifferens, quæ de se non inducit ad peccatũ, neque ad captandam mortem alienam, sed tantum ad expectandum; & proinde non contineat peccatum scandali; attamen, quia ius reprobat ea, ex quibus nascitur occasio captandi alienam mortem, ideo est prohibita tanquam materia scandalosa, & stante hac prohibitione interuenit peccatum scandali, quia contra prohibitionem ponitur materia scandalosa, quæ potest facere, quod proximus offendat.

5 Si tamen præsentatio facienda sit à Collegio per modum Collegii, si, qui sunt de Collegio, vti singuli promittant, excusarentur saltē à peccato grauij, quia promissio vti singulorum non inducit obligationem, sed tantum quamdam cõuenientiam, nam est promissio personæ singularis, quæ proinde ipsam non ligat vti membrum Collegii, quia hoc pacto obligari non potest, nisi collegialiter agat, & proinde nisi sit collegiater congregata; & consequenter vt collegiater cõgregata remanet libera ad decernendum, vti audito scrutinio iudicauerit expedire.

6 Vnde dicta promissio accipienda est tãquã continens verba vrbanitatis, quæ nõ inducunt obligationem. *l. Quod conditor. ff.* De dolo. & *l. Sciendum. ff.* De *ædilit. edic.* & *l. Et, quæ. ff.* De *contrahen. empt.* & Cap. *Cum venissent*. De *instit.* & notant Cardinal. & Imola *ibid.* Alexan. *in l. Ita stipulatus. num.* 6. *ff.* De *verbor. obligat.* Ias. *ibid. num.* 5. Angel. *in l.* Si cui. *ff.* De *seruit.* Cardin. *in Clemen. Exiui.* S. *Nos igitur*. De *verborum significat.* Rota coram Seraphino. *decis.* 136. *numer.* 3. & *decis.* 1322. *numer.* 2. & coram Coccino *decis.* 239. *numer.* 7. & coram Pennia. *decis.* 430. *num.* 6. & *decis.* 138. *nu.* 3. *par.* 2. Recent. Et ideo dicta promissio solum habebit vim declarationis animi prompti ad gratificandũ si occasio se obtulerit.

An patroni possint plures præsentare vacante beneficio iurispatronatus Quæst. 95.

S V M M A.

1 *Quãdo ad beneficia possint præsentari plures.*
2 *Patroni laici præsentantes vti singuli possunt plures præsentare, singuli suum.*
3 *Etiam si præsentantes sint plure vniuersitates.*
4 *Plures patroni ecclesiastici præsentantes vti singuli possunt plures præsentare*
5 *Singularis patronus laicus potest plures alternatiuè præsentare.*
Variatio potest fieri simul vnico contextu.
6 *Collegium laicale potest plures alternatiuè præsentare.*
7 *Patronus ecclesiasticus an possit plures alternatiuè præsentare, & num.* 8.
9 *Clemen.* Plures. *De* iurepatronat. *non habet locum, si patronus sit vnus.*
10 *Patronus ecclesiasticus quomodo possit plures alternatiuè præsentare*
Præsentatio non est completa, nisi existente conditione.
11 *Præsentatio quomodo æquiparetur electioni.*
12 *Præsentatio plurium conditionalis, alternatiua non continet variationem.*
13 *Patronus etiam ecclesiasticus post præsentationem vnius potest præsentare alterum sub conditione.*

12 Pa-

14 *Patronus potest dare facultatem coarctatam præsentandi vnum ex pluribus expressis.*

1 IN vno casu admittitur, quod patroni possint plures ad idem beneficiũ præsentare, nempe quando sunt plures Patroni, & habent ius præsentandi vti singuli, tunc enim ad Ordinarium spectat eligere vnum ex præsentatis, quẽ instituat. Ita statuitur in Clement. *Plures* §. *Quibus*. De *iurepatronat*. ibi. *Quibus etiam ex eadem causa* (nempe, vt antea Pontifex dixerat, vt facilius prouideatur Ecclesijs) *permittimus, vt plures ad vacantem Ecclesiam possint eodem modo pręsentare personas, quod vna ex eis eligi per Episcopum valeat, & admitti*. Loquitur autem Pontifex de Patronis, quibus ex hæreditate iuspatronatus vnius delatum est.

2 Ex quo tex. deducitur primo, quod generaliter, quando sunt plures Patroni Laici. & habent præsentare vti singuli, siue ex hæreditate sit in ipsos diuisum iuspatronatus, siue ijs conueniat diuisim ex fundatione, poterunt plures præsentare, ita vt quisque vnum præsentet. Ita notant in *d. Clement. Plures. §. Quibus*. De *iurepatr*. Lappus, Cardin. Imola Vitalin. *num*.4. & alij *ibid*. Lambertin. *De iurepatr. lib*.2. *par*.2. *quæst*. 3. *princip. ar*.6. *numer*. 1. & testans de communi Rota coram Comitolo *decis*. 18. *num*.9. In tali enim casu præsentatio vniuscuiusque habetur tanquam conditionalis, si nimirum eligatur ab Ordinario. Vnde tacitè consentiunt omnes in eum, quem eliget Ordinarius, cum talis præsentatio admittatur in ordine ad huiusmodi electionem.

3 Et hoc valet, non solum, quando Patroni sunt personæ singulares, sed etiã quando sunt plures vniuersitates, quæ singulæ diuisim habeant propriam vocem, vt notant Lappus *in dict. Clemen. Plures. §. fin*. De *iurepatron*. Cardin. *ibid*. Lambertin. *De iurepatron. lib*.2. *par*.2. *quæst*.3. *princip. ar*.6. *num*.2. Est enim iste casus idem, cum præcedenti, quia non fit variatio, nisi in materiali, nempe in subiecto iurispatronatus, seu illius possessore; nam in primo casu patroni sunt plures personæ veræ; in secundo verò plures personæ fictæ nempe vniuersitates; & ideo locum habet eadem dispositio dictæ Clement.

4 Secundo deducitur. Quod etiam plures patroni ecclesiastici possunt plures præsentare, si præsentent vti singuli, vt obseruant Cardin. *in dict. Clem. Plures. §. fin*. De *iurepatron. in* 1. *opposit*. Lambertin. *De iurepatronat. lib*.2. *par*.2. *quęst*.3. *princip. ar*. 6. *num*. 2. Militat enim etiam in ipsis ratio tex. dic. Clemen. quia possunt esse discordes in præsentando, & difficilis fieri prouisio Ecclesiarum. Et cum tex. nõ distinguat, sed sine vlla restrictione loquatur de patronis, qui plures, sed diuisim præsentant, debet accipi vniuersaliter sine vlla restrictione.

5 Difficultas autem remanet, an quãdo est vnus tantum patronus possit simul plures alternatiuè præsẽtare; hoc est vnũ, aut alium instituendum. Et quidem si sit patronus laicus, res videtur extra difficultatem, quia ipsi conceditur, posse cumulatiuè variare, & proinde plures præsentare. Vnde etiam poterit simul plures pręsentare, vt tradunt Glos. *in dic. Clemen. Plures*, verbo *Quibus*. De *iurepatronat*. Cardin. *ibid*. Lambertin. *lib*. 2. *de iurepatron. par*.2. *quæst*.3. *princip. ar*.6. *num*.2. & *ar*.8. *num*. 7. Rota coram Comitolo. *decis*. 18. *n*. 8. Variatio enim cumulatiua potest fieri vno contextu simul, vt notat Glos. *in dic. Clemen. §. fin*. verbo *Præsentare*, vnde sicuti præsentato vno potest alium præsentare, poterit etiam vtrumque simul præsentare.

6 Et quamuis Lambertin. *De iurepatron. lib*.2. *par*.2. *quæst*.3. *princip. ar*.6. *in fine*, absolutè doceat, quod Collegium non potest simul plures pręsentare, quia standum est pro eo, cuius præsentationem primò concludit; attamen existimo, quod idem dicendum sit de Collegio, ac de patrono, qui est vnica persona habens totũ ius præsentandi; & proinde quod si sit Collegium laicale, possit plures simul præsentare. Competit enim ipsi illud ius, quod competit cuicunque patrono laico, qui cum possit variare, vt dictum est, præsentando plures simul eodem contextu,

idem

idem etiam poterit Collegium laicale.

7 Quod autem spectat ad patronum ecclesiasticum, posse alternatiue plures præsentare, tradunt Cardin. *in Clemen. Plures. § fin. opposit.* 1. De iurepatron. Stephan. *ibid.* Bertachinus *in Repertorio.* verbo. *Præsentatio Clericor.* ver. *vlt.* Rochus *de iurepatronat.* verbo *Honorificum. quæst.* 7. Quia, licet patronus ecclesiasticus non possit variare, præsentare tamen simul plures alternatiuè non est variare: quia hi plures præsentantur, vt stant sub eadem determinatione.

8 E contra verò, quod patronus ecclesiasticus non possit simul plures præsentare alternatiuè, tradunt Glos. *in dic. Clemen. Plures. § fin.* De iurepatron. Zenzelin. & Io. Andr. *ibid.* Paulus de Cittadinis *De iurepatronat. par.* 6. *ar.* 3. *&* 6. Lambertin. *eod. tract. lib.* 2. *par.* 2. *quęst.* 3. *princip. ar.* 8. *num.* 11. Quia præsentatio habet vim electionis, quæ non potest esse alternatiua Cap. 2. *De elect. in* 6. Deinde quia plures præsentare esset variare, & hęc variatio non conceditur patrono ecclesiastico.

9 In hac difficultate, si loquamur de dispositione dictæ Clemen. *Plures* De *iurepatron.* non videtur per ipsam concedi, quod idem patronus possit plures alternatiuè pręsentare. Nam finis dispositionis est obuiare difficultati præsentationis, quando plures in pręsentando habent eamdem vocem, quia facilè discordare possunt in persona præsentanda: & reddere faciliorem prouisionem Ecclesiarum, vt constat ex 1. *par. dic. Clem.* ibi *Plures ab vno ex patronis Ecclesię relicti hęredes vocem dumtaxat vnius habebūt in præsentatione Rectoris.* Deinde subdit. *Et vt facilius prouideatur Ecclesijs &c.* Pro hac autem faciliori prouisione disponit primo, quod possint inuicem conuenire, vt per turnum præsentent, seu alternis vicibus. Secundò etiam disponit, & subdit, *Quibus etiam* (hoc est ijs, qui vt plures hæredes vnius patroni) *ex eadem causa permittimus, vt plures ad vacantem Ecclesiam possint eodem modo præsentare personas, quod vna ex eis eligi per Episcopum valeat, & admitti.* Ex quibus constat, quod nullo modo disponit de vno, & eodem patrono. Nec in hoc militat ratio finalis facilioris prouisionis Ecclesiæ, quia tàm facilè prouideri poterit, si vnum, quàm si plures præsentet: nec adest periculum, quod ex discordia præsentantium difficilis reddatur prouisio.

10 Ex alio tamen capite videtur posse plures pręsẽtare subtacita cōditione, quod is instituatur, quem institutor elegerit ex præsentatis. In hoc enim casu præsentatio cuiuscunque est conditionalis dependens à conditione electionis: & ideo non valet, nec est completa, nisi existente conditione. *l. Cedere diem.* & *l.* 1. *§. Huius rei. ff. De offic. eius, cui mand. est iurisdic.* & *l. Si quis fundum. ff. De contrahen. empt.* Sed manet in suspenso vsque ad euentum conditionis, & tunc perficitur. vt notant Menoch. *consil.* 63. *num.* 18. Surd. *consil.* 238. *nu.* 7. Cum ergo non perficiatur, nec fiat absoluta præsentatio, nisi sequuta electione instituentis, quę circa vnum tantum versatur, idè est quò ad effectum, ac si vnus tantū præsentaretur. Neque hæc conditionalis pręsentatio plurium in ordine ad electionem institutoris repugnat naturæ præsentationis, siquidem admittitur etiam per dict. Clemen. *Plures. De iurepatronat.*

11 Neque obstat, quod præsentatio habeat vim electionis, quæ non potest esse cōditionata Cap. 2. *De elect. in* 6. Quia non habet vim electionis, nisi quando est pręsentatio completa; alioquin, si hoc obstaret, neque etiam, quando plures patroni habent eamdem vocem possent plures præsentare. Imo sicut in electione possum nominare plures, cum ea conditione, quod intendo eligere eum, in quem quis consenserit, & tunc in scrutatione hūc ipsum eligere, quia non est electio conditionata, sed absoluta, nam non completur, nisi purificata conditione: ita & in præsentatione. Reprobantur enim suffragia conditionata, quæ remanent conditionata, non autem quæ fiunt absoluta, antequam compleatur electio.

12 Similiter etiam hæc præsentatio non continet variationem, quę prohibetur patronis ecclesiasticis; nam tunc haber

bet locũ variatio; quando cumulantur plures, et proinde ſolum in præſentatione perfecta, & abſoluta, nam ſicuti quando eſt imperfecta, et conditionata, nullus poteſt dici præſentatis; ita nec etiam poteſt dici, quod in præſentatione fiat variatio. Quia autem accedente electione inſtitutoris remanet determinata, & abſoluta præſentatio electi, ideo præſentatio abſoluta non continet aliquam variationem.

13 Ex dictis infertur cum Lambertino *de iure patron. lib. 2. par. 2. quæſt. 3. princip. ar. 8. num. 11.* Poſſe patronum, etiam eccleſiaſticum, poſt præſentationem abſolutam primi præſentate etiam ſecundũ ſub conditione, ſi primus non eſſet idoneus, quia hæc ſecunda præſentatio, cum ſit conditionata, non continet variationem, nec eſt ſortitura aliquem effectum, niſi reprobata prima: et proinde quouſq. pendet conditio, habetur pro non facta.

14 Secundò infertur cum eodem Lambert. *loc. cit. num. preced.* Patronum eccleſiaſticum quoque poſſe dare facultatem præſentandi procuratori coarctatam ad aliquas perſonas, ita vt teneatur vnã ex ipſis præſentare. Cum enim patronus habeat facultatem liberam præſentandi, quem vult ex illis, qui ſunt præſentabiles, ita etiam poteſt coarctate facultatẽ præſentandi, quam alteri cõcedit ad aliquos, ita vt teneatur procurator vnum ex ipſis præſentare. Et ſicut poteſt mandare, vt vnam certam perſonam præſentet, ita etiam à fortiori coarctare facultatem præſentandi ad certas perſonas.

An habens Capellam in aliqua Eccleſia poſſit illam vendere. Quæſt. 96.

S V M M A

1 *Habens Capellam in Eccleſia an poſſit illam vendere.*
2 *Vendens habet dominium rei vendita.*
Obtinens Capellam in Eccleſia non habet illius dominium.
3 *Sepulchrum eſt extra hominum commercium, nec eſt in bonis alicuius.*
Acquiritur tantum illius vſus
4 *Capella vendi poteſt ab ijs, ad quos ſpectat Eccleſia.*
Non interuenit propriè venditio, & quid interueniat.

1 POteſt quis obtinere Capellam in aliqua Eccleſia, vel cũ iurepatronatus, ſi in ipſa ſit erectũ aliquod beneficium, vel ſine iurepatronatus. Siue autem vno, ſiue altero modo ſe habeat, eſt eadem difficultas, quia certum eſt, iuſpatronatus non poſſe vendi, & ideo tota difficultas eſt quò ad ędificiũ, picturas, ornamenta, quæ ſunt prætio æſtimabilia. Quod autem poſſit vendi, tenent Philiarcus *de offic. ſacerd. par. 2. lib. 6. cap. 9. circa finem.* & vult, quod cum venditione Capellæ tranſeat iuſpatronatus. Ledeſma *par. 2. ſum. tract. 12. concluſ. 35.* Laſarte *de decima venditionis cap. 14. nu. 5.* Fundamentum eſt. Quia totum, quod cadit ſub venditione, eſt temporale, nec habet admixtum aliquid ſpirituale: et ideo poteſt eſſe materia venditionis.

2 Tenendum tamen eſt. *Quod habẽs Capellam in aliqua Eccleſia, non poſſit illam vendere.* Ita Garzia *de benefic. par. 5. cap. 9. num. 139.* Ratio eſt. Quia venditio non poteſt habere locum, niſi vendens habeat dominium rei venditæ *§. Nullus.* Inſtit. *De rer. diuiſ.* Si quidem per venditionem trãſfertur dominium in emptorem. Obtinens autem Capellam in aliqua Eccleſia, non habet illius dominium, etiam ſi ſit iuſpatronatus, vt tradunt Io. Andr. *in Cap. Quod alicui.* De *reg. iur. in 6.* Lambertin. *De iurepatron. lib. 1. par. 1. quæſt. 1. princip. ar. 3. numer. 13.* Capella enim eſt pars Eccleſiæ, & dedicata cultui diuino: & proinde eſt locus religioſus cum omnibus ſuis ornamentis, ita vt eã conſtruens à ſe abdidicet, & dedicet Deo. Et proinde non remanet amplius ſub dominio hominum.

3 Confir. Sepulchrum eſt locus religioſus extra hominum commercium, ita vt non ſit in bonis alicuius, nec ab aliquo acquiri, aut poſſideri poſſit *l. Quamquã. ff.* De *aqua pluu. arcen.* & *l. Si ſepulchrum ff.* De

ff. de relig. & sump. funerum. & obseruant communiter Doctores, & volunt acquiri tantum vsum ipsius in Cap. *Abolendę. De sepul.* Hostiens. *num. 18. in fine.* Butrius *nu.* 3. Abbas *num.* 5. Petrus de Vbald. *de Canon. paroch. cap. 10. num.* 4. Rota coram Coccino *decis.* 291. *nu.* 1. & coram Pennia *decis.* 442. *num.* 2. Ergo à fortiori idem erit dicendum de Capella, quia hæc est magis religiosa, cum sit dedicata cultui diuino, & in eius constructione veluti Deo donata.

4 Opinio tamen *num.* 1. relata potest habere locum, quò ad ipsam Ecclesiam, & rectorem illius, nam cum penes ipsum sit quasi dominium ecclesiæ, & Capellarum, potest ipsas vendere, ad effectum vt ementes acquirant illud ius, quod acquirerent, si eas fabricarent Præsertim quia vendendo nō transfertur dominium in ementem, si quidem adhuc remanet penes ecclesiam: vndè neque est proprie venditio Capellæ, sed subrogatio alterius personæ ad ius, quod acquirit, qui construit capellam, qui ideo soluit pecuniam quæ æquiualeat constructioni capellæ, vt possit subrogari, & vt habeatur pro constructore.

An intra præsbiterium possit mulier Princeps assistere diuinis officijs. Qu. 97.

SVMMA.

1 *Præsbiterium quod nam sit, & quibus alijs nominibus appelletur.*
2 *Laicis, & fœminis prohibetur stare, aut sedere intra præsbiterium.*
Etiam si sint patroni.
3 *Mulier, licet Princeps, non potest sedens, aut stans assistere diuinis Officijs intra præsbiterium.*
4 *Rex cur admittatur ad sedendum intra præsbiterium.*
Rex est persona sacra, & quare.
5 *Regina non potest assistere intra præsbiterium diuinis officijs.*
Vbi locus ipsi parandus.

1 Locus ante altare principale separatus ab Ecclesia per cancellos, appellatur præsbiterium, vt constat ex Cap. *Sacerdotum. De consecrat Dist.* 2. & appellatur etiam Diaconium, eò quod ibi Diaconus ministret vt constat ex Cap. *Non oportet. Dist.* 23. & dicitur etiā Sacrariū Cap. *In sancta. De cōsec. Dist.* 1. vt aduertit Glos. *in Cap.* 1. verbo. *Sed pars illa. De vita, & honest. Clericor.* & de hoc loco inquiritur, an ibi mulieres aliquæ principes possint assistere diuinis officijs.

2 Generaliter autē prohibetur laicis secus altare stare, vel sedere intra præsbiterium, vt constat ex Cap. 1. *De vita, & honest. Cler.* ibi. *Quando sacra mysteria celebrantur, stare, vel sedere inter Clericos nō præsumant.* & ex Cap. 1. De cohabit. *Cler. & mulier. in fine* ibi. *Prohibendum quoque est, vt nulla fœmina ad altare præsumat accedere, aut præsbitero ministrare, aut infra cancellos stare, siue sedere.* Vnde etiam patroni, quibus de iure debetur honorabilior locus in ecclesia, admitti nō debent inter præsbiterium ex mente S. Congregat. vt dixit Rota *in Valentina Capellę. 5. Martij* 1599. coram Iusto, & *in Burgensi sepulturę de Villadiego 5. Maij* 1603. coram Lancellotto.

3 An autem mulier aliqua Princeps ob eminentiam dignitatis possit admitti, *negatiuè resoluendum est.* Quia tex. dict. Cap. 1. tūm *De vita, & honest. Cler.* tum *De cohabit. clericor. & mul.* vniuersaliter loquuntur: & aliàs dignitas illa mulieris non dat aliquam præeminentiam, quæ pertineat ad ordinem ecclesiasticum, aut quæ extrahat aliquo modo à statu laicali. Ergo neque operatur, quod possit admittit intra locum, in quo conuenit Clerus ad celebranda diuina officia, cum hoc sit aliquo modo communicare cum ipso in ordine hierarchico.

4 Confir. Ideo intra Presbiterium ponitur sedes regia, quia Rex ratione vnctionis, de qua in Cap. 1. *De sacr. vnct.* ponitur inter personas sacras, vt aduertunt Castald. *De imperat. quæst.* 18. *numer.* 6. Alber. *de Rubr. super.* 1. *Glos. num.* 3. *C. De nouo Cod. compon.* Marc. Anton. Surgent. De *offic. Præfec. Prætor. lib.* 1. *cap.* 22. *num.* 2. Hæc autem ratio non habet locum quò ad mulieres quantumuis Principes. Imo

Imo semper ijs obstat sexus, quo prohibentur ministrare altari; & consequenter ingredi locum proprium ministrorum.

5 Et hoc obseruandum est etiam quò ad Reginam, quia militat eadem ratio, quod non debeat communicare cum ministris altaris in loco destinato pro ministerio eiusdem altaris: & quia sublimitas dignitatis ipsius nō concernit aliquo modo ordinem hierarchicū Ecclesiæ; & ideo non dat, vnde ministris altaris associati possit in loco. Vnde etiam in cœremoniali Romano *lib.* 1. *sect.* 13. *cap.* 3. vbi agitur de receptione Reginæ dicitur. *In Ecclesia fiat ei suggestu ornatum extra, & prope capellam, vbi cum suis ancillis possit stare, & audire missam, & cum diaconus thuris suffitu excipit Cardinalis, Reginam Acbolytus vnus eodem modo excipiat.* Ex quibus constat, quod non datur ei locus, vbi existunt ministri; neque honor thuris ei exhibetur à Diacono.

An, si beneficiatus recitet officium sibi non concessum, amittat fructus beneficij. Quæst. 98.

S V M M A

1 *Beneficiatus potest multipliciter recitare Officium non concessum.*
2 *Beneficiatus omittens recitare Officium, non facit fructus suos.*
3 *Recitans Officium sibi non concessum non satisfacit obligationi.*
Non satisfacit Horis canonicis, qui non recitat ex præscripto Breuiarij Romani.
4 *Recitans Officium non concessum perinde est, ac si non recitaret.*
Talis recitatio habetur pro nulla.
5 *Recitans Officium Breuiarij sed non iniunctū eo die, aut concessum, non recitat ex præscripto Breuiarij.*
Declaratio S. Congregationis circa recitandum Officium.
6 *Obligatus recitare Officium, tenetur recitare, ut præscribitur.*
Solui vnū pro alio non potest inuito creditore.
7 *Solutio facta contra formam debitā non valet.*
Soluendum est eo modo, quo adest obligatio.
8 *In recitatione Officij nō habet locū æquipolētia.*

1 Potest multipliciter contingere, quod beneficiatus recitet officium sibi non concessum; nam potest recitare de communi de aliquo sancto, de quo non sit concessa recitatio; vel de aliquo Beatificato, de quo ipsi non sit facta facultas, vel etiam potest recitare officium nō approbatum à Sede Apostolica; vel potest recitare secundum ritum sibi non concessum, vt si Romanus recitaret secundum ritum Ambrosianum, aut secundum ritum monachalem, qui non est Monachus. Conueniunt autem hi omnes modi in eo, quod obligatus recitare, non recitet secundum suam obligationem, sed recitet quid diuersum ab eo, quod tenetur recitare.

2 Est autem præmittendum, quod omittens recitare horas canonicas, non facit pro rata fructus suos beneficii, quod possidet, vt statuit Leo X. *in sua Constit.* 7. §. 38. *tom.* 1. *Bullar.* & confirmauit Pius V. *in sua Constit.* 135. §. 1. *tom.* 2. *Bullar.* obligās beneficiarios ad restituendos dictos fructus expendendo in fabricam Beneficiorum, vel in eleemosinas pauperum. Vnde insurgit dubium, an hoc locum habeat in recitantibus Officium sibi non cōcessum, & difficultas in eo consistit, an recitando modo supradicto, impleatur onus recitandi horas canonicas.

3 Dicendum est. *Recitantem Officiū sibi non concessum, siue sit secundum ritum Romanum, siue secundum aliumritum, non satisfacere obligationi recitandi horas canonicas.* Et proinde, si sit beneficiatus, non facere fructus suos, sed debere restituere iuxta dispositionem Pii V. de qua *num. præcedenti.* Ratio est, Quia qui tenentur recitare horas canonicas iuxta ritum Romanum, non satisfaciunt, nisi recitando secundum præscriptionem Breuiarii; & proinde de sanctis, aut de tempore, prout in ipso præscribitur, vel continetur in Rubricis, vt statuit Pius V. *in sua Constit.* quæ incipit. *Quod à nobis sub VII. Id. Iulij* 1568. quæ est præfixa Breuiario, ibi. *Qui horas canonicas ex more, & ritu ipsius Romanæ Ecclesiæ iure, vel consuetudine dicere, vel psallere debent, propositis pœnis per canonicas sanctiones constitutis in eos, qui diuinum*

Of-

Officium quotidie non dixerint, ad dicendū, & psallendum posthac in perpetuum horas ipsas diurnas, & nocturnas ex huius Romani Breuiarij *præscripto, & ratione omnino teneri, neminemque ex ijs, quibus hoc dicēdi, Psallendique munus necessariò impositum est, nisi hac sola formula satisfacere posse.*

4 Quo stante constat, quod recitans Officium sibi non concessum, non satisfacit obligationi, quia non recitat ex Romani Breuiarii præscripto. Officium enim non concessum non est ex præscripto illius. Nō satisfacere autem obligationi per inde est, ac non recitare, quia recitatio non sortitur suū effectum implendi onus *l, Duo sunt Titij. ff.* De *bonor. poss. con. tab.* & *l Si quis sub conditione. ff.* De *testamen. tut.* & *l. Ex consensu. §. 1. ff. De appellat.* Et ideo talis recitatio tanquam inutili, pro effectu, quem sortiri debet, habetur pro nulla, & non facta iuxta ea, quæ in simili materia tradunt communiter Doctores Panor. *in Cap. Grauis. numer. 7. De restit. spol.* Bald. *in l. Inutilem. num. 2.* C. *De furt.* Natta *Consil.* 448. *nu* 23. *vol.* 2. Surd. *decis.* 51. *num.* 14. Cutt. iun. *consil.* 92. *nu.* 6, *vol.* 1. & scribentes cum Glos. *in l. Quoties. ff.* Qui *satisd. cog.* & Glos. Canon. *in Cap. 2. verbo.* Inutilem *De Translat. Episcop.*

5 Nec dici potest. Quod hæc locum habeant, quando recitaretur aliud officiū ab eo, quod est in Breuiario: secus autem si recitaretur officium de Breuiario, licet de Sancto, aut Beato, pro quo non conceditur. Nam adhuc verum esset, quod non recitaret ex præscripto Romani Breuiarii, sicut exigit Pius V. in sua *præfat. Constit.* Recitare nāque ex præscripto Breuiarij Romani non solum est recitare secūdum illius ritum: sed etiam de Sanctis, aut de tempore, prout in ipso præscribitur; quia non solum præscribitur ritus, sed etiam de quo Officium recitandum sit de tempore, an de Sanctis. Et S. Rituum Cōngregatio, approbante Sūmo Pōtifice Vrbano VIII. declarauit, vt *in Decretis* pręfixis Breuiario. *Non potuisse post Bullam Pij V. de Breuiario Romano, neque posse locorum Ordinarios tam sęculares, quàm* Regulares, *addere* Kalendarijs, *etiam proprijs Sanctorum officia, nisi ea dumtaxat, quæ Breuiarij Romant Rubricis, vel S. Rituum Cōgregationis, seu Sedis Apostolicę licentia conceduntur.* Et hæc declaratio fūdatur in dispositione dictæ Constitutionis, quod recitantes officium aliter, quàm ex præscripto Breuiarij Romani, non satisfaciant obligationi, quia scilicet teneantur omnino ex pręscripto ipsius satisfacere.

6 Accedit etiam ratio. Quod cum onus recitandi horas canonicas sit impositum ab *Ecclesia*, subiectus oneri, & ecclesia comparantur ad inuicem, tanquam debitor, & creditor; & proinde suscipiens onus recitandi veluti contrahit cum Ecclesia, præsertim si suscipiat ratione beneficii, et proinde suscipit illud onus, quod ab ipsa imponitur. Cū ergo imponatur onus recitandi horas canonicas non quocumq. modo, sed iuxta pręscriptum Breuiarii Romani, tenetur ipse secundum eamdem præscriptionem recitare, aliàs non satisfacit obligationi. Subintrat enim regula, quod debitor non potest soluere vnū pro alio inuito creditore *l. 2. §. Mutui datio. ff.* Si *cert. pet.* & *l. Cum à quo.* C. *De solut.* et notant Socin. iun. *consil.* 214. *nu.* 1. *lib.* 2. Ruin, *consil.* 65. *n.* 10. *lib.* 2. Rota coram Ludouis. *decis.* 352. *num.* 2. Quod autem ecclesia sit inuita, satis constat ex declaratione Pii V. in *Præfata Constit.* præfixa Breuiario, dum declarat, quod non satisfaciant aliter recitantes, quàm ex pręscripto Breuiarii.

7 Quod ex eo quoque confirmari potest, quod solutio facta contra formam præscriptam, non liberat debitorem, sed habetur pro non facta, vt obseruant Rota coram Seraphino *decis.* 131. *nu.* 3. & *decis.* 301. *num.* 18. *par.* 1. Recent. et *decis.* 363. *nu.* 1. *par.* 3. Diuersor. Nam quisque soluere debet eo modo, quo obligatur *l. Ab emptione. ff.* De *pac.* & *l. Nihil tàm naturale. ff. De reg. iur.* et proinde soluendum est secundum formam, quę cadit sub obligatione. Cum ergo in pręsenti cadat sub obligatione recitatio Horarum canonicarum iuxta quod pręscribitur in Breuiario, non soluet debitum, qui iuxta illius pręscriptionem non recitat. Dum autem non soluit debitum, nec obligationi satisfacit, nō faciet suos fructus beneficii, sed tenebitur ad restitutionem.

8 Exquibus infertur, quod in hoc locum non habeat æquipollentia, quia tũc ſolum admittitur, quando attenditur finis, non autem quando attenditur forma, vt contingit in ſolutione, neque enim, vt dictum eſt, admittitur ſolutio vnius rei pro alia, quamuis æquipollẽtis, inuito creditore. In præſenti autem non attenditur ſolus effectus, & finis Orationis, ſed & forma, & præſcriptio facta pro recitatione Horarum canonicarum, quæ ita enixè intenditur, vt nolit Pontifex, ſicut dictum eſt, impleri obligationem, niſi recitetur Officium ſicut præſcribitur in Breuiario.

An bona fides in recitando Officium non conceſſum excuſet à reſtitutione fructuum. Quæſt. 99.

SVMMA

1 *Recitans bona fide Officium non conceſſum excuſatur à peccato.*
2 *Excuſatur etiam à reſtitutione fructuum.*
Pœna non habet locum, vbi non eſt delictum commiſſum.
Pœna ſupponit eſſentialiter culpam.
3 *Pœna non habet locum pro eo, quod bona fide geſtum eſt.*
4 *Bona fides facit, vt in beneficijs acquirantur fructus.*
5 *Ad cauſandam bonam fidem admittitur error iuris.*
6 *Bona fides naſcitur ex quacunque cauſa veriſimili.*
Et ex quali quali occaſione, quæ excludat malam fidem.
7 *Poſſidens bona fide, tenetur reſtituere fructus, quatenus factus eſt locupletior, adueniente mala fide.*
8 *Fructus ex poſſeſſione bonæ fidei ſunt ex radice infecta, & ideo acquiſitio infecta.*
In beneficiato bona fides facit, quod acquirat fructus, quos in mala fide non acquireret.
9 *Bona fides impedit pœnam priuationis fructuum beneficij.*
Pœna legis non afficit ignorantes, nec eum bona fide operantes.

1 FAcilè cõtingere poteſt, quod quis bona fide recitet Officium ſibi non conceſſum, vnde inſurgit difficultas, an tũc ſatisfaciat oneri recitãdi, & ſi ſit beneficiatus, faciat fructus ſuos, an verò adhuc teneatur ad reſtitutionem. Et quidem certum eſt, quod in hoc caſu excuſatur à peccato, quia quamuis Officium de ſe non ſit ſufficiens pro implenda obligatione, quia tamen hæc inſufficientia non agnoſcitur, ſed ratione bonæ fidei putatur ſufficiens, ideo talis inſufficientia non eſt voluntaria, & proinde excluditur peccatum, cum tantum ratione inſufficientiæ cognitæ poſſit inficere recitationem.

2 Quod ſpectat ad fructus beneficii, *quod illos non teneatur reſtituere, quando cognoſcit abeunte bona fide, quod non poterat illius Officij recitatione ſatisfacere obligationi* ex eo deducitur, quod ex beneficio habet iuſtum titulum lucrandi fructus, & tantum non facit ſuos ſatisfaciendo oneri horarum canonicarum, in quantum priuatur ob contrauentionem legis, & ob nõ ſolutionem ſui debiti. Et proinde priuatio habet rationem pœnæ, qua punitur violatio legis, & propriæ obligationis. Conſtat autem, quod vbi non eſt delictum, pœna non poteſt habere locum. *l. Si quis in ſuo. §. Legis.* C. De *inoffic. teſtam*, & *l. Abſentem* & *l. Si pœna.* & *l. Crimen. ff.* De *pœn.* & *l. 2. §. penul.* & *l. Sancimus.* C. De *pœn.* & Cap. *Quæſiuit.* De *his, quæ fiunt à ma. par.* & Cap. *Si compromiſſarius. De elect. in 6.* & notant communiter Doctores. Si quidem ipſum eſſentialiter ſupponit, vt docent communiter Theologi cum D. Th. *2. 2. quæſt. 108. ar. 4.* & *1. 2. quæſt. 87. ar. 7. & 8.* Cum ergo in præſenti caſu locum non habeat peccatum, nec etiam pœna priuationis fructuum locum habere poteſt.

3 Præſertim, quia agitur de eo, qui bona fide proceſſit, putans recitando tale officiũ oneri horarum canonicarum eſſe ſatisfactum. Pro eo autem, quod bona fide geſtum eſt, locũ nõ habet pœna *l. Seruum. §. Prętor. ff.* De *acquir. hæred.* & notant Doctores Bald. *in l. 11. in fine.* C. De *his quæ pœ. nom.* Craueta *conſ. 8. nu. 31.* Quia ſcilicet pœnę ſtatutę ſunt ad coercẽdos cõtumaces, & qui voluntariè peccant; non autẽ eos, qui credunt legitimè operari, vt obſeruat idẽ Bal. *in l. Volũtas.* C. De *fideicom.*

4 Secundo etiã ex eo deducitur, quod bene-

beneficiatius habet legitimum titulum ad lucrandos fructus, & bona fide eos facit suos recitando illas horas canonicas, quibus putat, se satisfacere: & proinde in virtute bonæ fidei facit fructus suos, iuxta *l. Interdictis. ff.* De *interdict.* & *l. Domum*. C. *De rei vendicat.* & *l. Bonæ fidei. ff.* De *acquir. rer. domin.* & notant Menoc. *De recuperã. da posses. remed.* 15. *n.* 593. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 49. *n.* 109. Felin. *in Cap. Cũ causa. n.* 27. De *re iud.* Beroius *in Cap. Si quis Presbiterorũ. n.* 45. De *reb. Ecclesi. non alien.* Curt. Sen. *consil.* 71. *n.* 13. Riccius alios citans *resol.* 18. *nu.* 3. *in Praxi.* Tit. *de reb. Ecclesi. non alien.* & Doctores in *l. Si fundum.* C. De *rei vendicat.* Rota coram Seraphin. *decis.* 835. *numer.* 1. & *decis.* 4. *numer.* 1. *De restit. spoliat. in nouis.* & *decis.* 316. *num.* 4. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 387. *num.* 1. *par.* 4. Recent. vbi in specie de fructib. beneficii.

5 Si autem obiiciatur, quod bona fides non potest habere locum. Quia obstat præscriptio Breuiarij, & Rubricarum circa officium recitandum; & proinde qui se his non conformat, est in mala fide. Resp. Quod imprimis putare potest, quod recitatio talis officii sit secundum Rubricas, quatenus Rubricæ admittunt recitationem cuiuscumque officii concessi; & putare potest, quod Rubricæ admittant tale Officium; qui licet sit error, quasi iuris, potest tamen admitti ad causandam bonã fidẽ, vt latè Balb. *in Repet. l. Celsus par.* 1. *n.* 15. *&* 26. *ver. Quarto limit. ff.* De *vsucap.* & sequitur Rota *dec.* 120. *n.* 7. *par.* 3. *Recen.*

6 Deinde sufficit, quod recitet officium tanquam sibi concessum, quia ex quocumque titulo putet, sibi esse concessum, potest recitare cum bona fide, & in hoc est error facti, non iuris, quia error est circa concessionem, quæ est quid facti. Bona autem fides nascitur ex quacunque causa verisimili, vt tradunt Bald. *in l.* 1. *in fine.* C. Vbi *cau. stat.* Socin. *consil.* 38. *nu.* 4. *lib.* 3. Craueta *consil.* 6. *num.* 119. Bec. *consil.* 95. *num.* 10. Bellam. *consil.* 7. *numer.* 9. *ver. Quarto.* Rota *decis.* 343. *num.* 10. *par.* 4. *Recent.* Imo nec requiritur causa multum probabilis, sed sufficit qualis qualis occasio, quæ excludat malam fidem, qua sola exclusa subintrat bona fides, vt tradunt Pasqualig. Quæst. Selectæ Bald. *in l. Irritam. num.* 2. C. De *vsucap. pro donat.* Surd. *decis.* 25. *num.* 5. & *decis.* 211. *n.* 7. Decis. *Pedemon.* 168. *nu.* 8. Rota *decis.* 608. *num.* 1. *par.* 4. *Recent.* & in *Salamant. fruct.* 9. *Martij.* 1581. coram Gipsio. [illegible]

7 Maior difficultas oritur ex eo, quod, quando quis bona fide possidet, quando postea cognoscit, se possedisse, quod non erat suum, tenetur restituere fructus perceptos, etiam antequam superueniret mala fides, quatenus tamen non sint consumpti, sed ex iis factus sit locupletior per tex. expressissimum *l. Item veniunt.* §. *Præter hæc. ff.* De *petit. hæredit.* ibi. *Eos autem, qui iustas causas habuissent, quare bona ad se spectare existimassent, eorumque dumtaxat, quò locupletiores ex ea facti essent, concondemnandos esse*, & pluribus relatis tradit Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 23. *num.* 73. *& seq.* & *num.* 166. & aliis etiam relatis Rota coram Merlino. *decis.* 663. *n.* 39. *& sequen.*

8 Quicquid tamen de hoc sit, sumus modo in diuerso casu. Nam quæ *num. præced.* allata sunt procedunt, quando res aliena bona fide possidetur. Quia tunc radix est vitiata, seu nulla nempe possessio, sed est tantum putatiua ratione bonæ fidei: & ideo nõ possunt prouenire ex ipsa, nisi fructus eiusdem rationis, nempe non proprij, sed tantum putatiuè proprii, iuxta *l. Tria prædia. ff.* De *seruit. rust. præced.* & *l. Si viuo*. C. De *bon. mater.* et notant Ias. *in l. Maritus.* C. De *procur.* Alciat. *consil.* 7. *numer.* 2. At modo sumus in casu, in quo res fructifera, nempe fundus beneficii legitimè possidetur cũ iusto titulo: & proinde fructus, qui inde percipiuntur pertinent ad proprietatem percipientis, & eos facit suos ex titulo verę possessionis: ita vt, ne suos faciat, opus sit, quod superueniat noua dispositio, quæ impediat acquisitionem prouenientem ex titulo. Bona autem fides impedit effectum huius dispositionis, quo impedito remanet fructus in suo statu, atque adeo sub proprietate beneficiati.

9 Quod autem bona fides impediet effectum huius dispositionis, ex eo cõstat, quod excludit scientiam, quod in tali casu locum habeat lex, cum faciat apprehendi actum tanquam licitum. Lex autem pœnalis, qualis est ista, locum habet tantum

 con-

contra eos, qui voluntariè violant legem, cum sit lata ad coercẽdam audaciam: & pœna lata per legem non habet locum, nisi contra scientes, actum esse prohibitũ sub tali pœna, quando aliàs de sui natura non est prohibitus, vt desumitur ex *l. fin. in fine. ff. De decr. ab ord. facien.* ibi. *Respondit huiusmodi pœnas aduersus scientes paratas esse*, & *l. Si ignorans. ff. Locati.* ibi. *Non enim contemnunt disciplinam, qui ignorant.* & *Cap. vlt. in fine.* Qui *matrim. accus. pos.* ibi, *Iste tamen amoueri nequiret, cum culpabilis non existat.* Et tradunt Glos. *in Cap. 2.* verbo *Culpa. De constit.* Innocent. *ibid.* Hostiens. *in fine.* Abbas *num. 7.* Butr. *numer. 19.* Ancharan. *num. 5.* Bald. *nũ. 1.* Henr. *nu. 6.* Aret. *num. 3.* Dec. *num. 22.* Beroius *nu. 44.* Alex. de Neuo *num 28.* Imola *in Clemen. 2. num. 2. De heret* Bonifac. *ibid.* Marsil. *in l. fin. num. 81. ff. De iurisdic. om. iud.* Ancharan. *in Repet. Cap. Postulasti. num. 39. De foro compet.* Bart. *in l. 1. num. 21. C. De sum. Trinit.* Cinus *ibid.* ver. *Quidam alij.* Bald. *num. 22.* & alii, quos citat, & sequitur Sanchez. *lib. 9. de matrimon. disp. 32. num. 6.* Cum ergo pœna non afficiat, nisi scienter delinquentes, multò minus afficiet, qui bona fide operantur. Nec dici potest, quod sciat, adesse pœnam priuationis fructuum non recitantibus horas canonicas, sicuti tenentur; quia non scit, quod sit imposita tali recitationi, sed putat talem recitationem esse satisfactiuam obligationis, & ideo ipsi non esse pœnam impositam, nec esse cõtra præscriptionem, imo secundum ipsam.

An recitans Officium pro Officio faciat fructus suos Quæst. 100.

S V M M A.

1 *Discrimen inter recitare Officium, pro Officio, & recitare officium non concessum.*

2 *Recitans officium pro officio secundum se, & absolutè non satisfacit.*

3 *Opinio, quod valeat officium pro officio.*
Opinio grauium Doctorum causat bonam fidem.

4 *Sufficit pro causanda in recitante bonam fidem.*
Possumus sequi opinionem probabilem relicta probabiliori.

5 *Solutione illius, quod debetur, extinguitur obligatio.*

6 *Officium Paschatis, aut Pentecostes non sufficit pro alio officio.*
Error iuris resistentis impedit bonam fidem excusantem a restitutione fructuum.

1 ILLud est discrimen inter recitare Officium non concessum, et recitare officium pro officio. Quod illud est omnino contra prohibitionem ecclesiæ, nam siue officium sit desumptũ ex Breuiario, siue secundum alium ritum, semper absolutè prohibetur, aut recitare de eo, de quo recitatur, aut etiam recitare ipsum officium ad effectum adimplẽdi onus Horarũ canonicarũ. Recitare autẽ officiũ pro officio nõ absolutè prohibetur, sed tantum pro illo die, Potest autem cõtingere, quod recitetur officium pro officio, aut cũ æquiualentia, vt si recitetur officium vnius Sancti pro alio; aut officiũ de Sancto pro officio de feria, siquidem parum vnum excedit aliud. Aut sine æquiualentia, vt si recitetur aliquod officium de communi pro officio de *Dominica*, aut officium Paschatis pro officio currenti.

2 Est autem supponendum, quod recitans officium pro officio secundum se, absolutè loquendo non satisfacit oneri horarum canonicarum. Nam, vt dictum est etiam in superioribus, Pius V. *in sua Constitutione*, præfixa Breuiario, statuit, & declarat, quod qui tenentur ad horas canonicas, non sint amplius imposterum satisfacturi tali oneri, nisi recitent ex præscripto Romani Breuiarii; qui autem non recitat officium, quod pro singulis diebus præscribitur, non recitat ex præscripto ipsius, sed recitat officium, quod ei nõ præscribitur, et ideo non satisfacit oneri recitandi, quia, sicuti dicebatur supra, non potest solui aliud pro alio inuito creditore. Soluitur autem, dum obligatus ad recitãdum recitat, vnum officium pro alio Ecclesia existente inuita, quia non solum præscribit officium, quod pro singulis die-

bus

bus vult recitari, sed etiam declarat, quod non recitans ex præscripto Breuiarii, non satisfaciat obligationi.

3 Verum quia adest opinio plurium Doctorum asserentium, posse cum causa recitari officium pro officio, & recitare absque causa non esse plusquam peccatũ veniale: & hæc opinio solet censeri probabilis, quam tradunt Caiet. *in sum. verbo.* Horæ *cap.* 2. Sotus *de iust. & iure. lib.* 10. *quęst.* 5. *ar.* 4. Medina *lib.* 1. *sum. cap.* 14. *§.* 11. Io. Medina *Cod.* De *orat. quæst.* 19. *dif-ficul.* 19. Syluester. *verbo.* Hora. *numer.* 15. Armilla *verbo.* Horæ canonicæ. *numer.* 7. Vega *tom.* 1. *sum. cap.* 128. *casu* 17. Azor. *par.* 1. *lib.* 20. *cap.* 10. *quæst.* 2. Zerola *in Praxi par.* 1. *verbo.* Horæ canonicæ *num.* 7. Laiman *lib.* 4. *Theol. moral. tract.* 1. *cap.* 5. *nu.* 4. Lessius *lib.* 2. *de Iust. & iur. cap.* 37. *dub.* 12. *num.* 77. Valent. *tom.* 3. *sum. disp.* 6. *quęst.* 2. *pun.* 10. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 195. *nu.* 3. Binsfel. *par.* 4. Enchir. *cap.* 9. *conclus.* 7. Diana *par.* 2. *tract.* 12. *resol.* 3. ver. *Dicendum est.* Pedrazza *cap.* 5. *sum.* Ideo, si quis sequatur hanc opinionem, subintrabit bona fides, & excusabitur à peccato, & consequenter etiam à restitutione fructuũ; pro quo applicari possunt omnia, quæ *pręced. quęst.* dicta sunt, quod excluso peccato, non habet locum pœna: & quod stante bona fide faciat fructus suos, & impediatur, ne subintret priuatio inducta per legem. Hæc autem bona fides habet etiam fundamentum in eo, quod adsit opinio probabilis, quod valeat officium pro officio, de qua dictum est. Opinio autem grauium Doctorum sufficit pro causanda bona fide, vt tradunt Ancharan. *in Clemen. Ne Romani. init.* De *elect.* Ias. *in l. Properandum. §. Sin autem. num.* 8. C. De *iud.* Rota coram Martino Andr. *de-cis.* 101. *num.* 10.

4 Et addi potest. Quod recitans officium pro officio, sequitur opinionem probabilem asserentem, quod satisfaciat obligationi recitandi, & quamuis hęc opinio sit minus probabilis, attamen communissimè docent, quod possumus sequi opinionem minus probabilem relicta probabiliori. Medina t. 2. *quęst.* 19. *art.* 3. Lorca *disp.* 39. *de Actibus human. membr.* 1. Montesin. Pasqualig. Quæst. Select. *disp.* 29. *qu.* 5. Vasquez *disp.* 62. *cap.* 4. Martinez *quęst.* 29. *ar.* 6. Aragon. 2. 2. *quęst.* 63. *ar.* 4. Salon. *controuer.* 2. *conclus.* 4. Petrus Nauar. *lib.* 3. *de rest. cap.* 1. *dub.* 13. *nu.* 237. Suarez *disp.* 22. *de pœnit sect.* 9. *numer.* 6. & *disp.* 40. *de censur. num.* 6. Sanchez *lib.* 2. *de matrimon. disp.* 51. *num.* 9. Pontius *lib.* 10. *de matrim. cap.* 15. *num.* 4. & alii, quos vsque ad quinquaginta citaui in *D. cis. moral. decis.* 5. *num.* 3. Quibus addi possunt Prępos. 1. 2. *quęst.* 19. *ar.* 6. Caspens. *in Curs. theol. disp. de conscien. sect.* 8. Facundez *lib.* 5. *de iust. & iure. cap.* 18. *num.* 4. Gaspar Hurtad. *disp.* 4. *de actib. human. difficul.* 21. Dicastil. De *iust. & iure, disp.* 5. *dub.* 9. *numer.* 283. Petrus à S. Ioseph. *lib.* 1. *Idea theol. moral. cap.* 3. *resol.* 4. Larrea *allegat. fiscul. par.* 1. *al-legat.* 61. *nu.* 11. Machad. *tom.* 2. *lib.* 6. *par.* 2. *tract.* 1. *docum.* 7. & alii plures, præsertim, qui super hac materia scripserunt integra volumina; inter quos doctissimè Stephanus Spinula. Quia scilicet opinio probabilis facit, quod operatio sit conformis rectæ rationi, atque adeo honesta. Vnde in præsenti facit, quod recitatio talis officii sit sufficiens pro implendo præcepto; & consequenter pro extinguenda obligatione recitandi horas canonicas.

5 Quod etiam confir. Nam officium pro officio est quid sufficiens pro soluendo debito iuxta prędictam opinionem horarum canonicarum. Dum autem soluitur, quod debetur, extinguitur obligatio *l. Soluitur. ff.* Quib. *mod. pign. vel hypoth.* & *l. Nulla. C. De solut.* Et obseruat Glos. *fin. l. Cũ plures ff.* De *euict.* Alexan. *consil.* 17. *num.* 3. *lib.* 1. Ancharan. *consil.* 318. *num.* 2. Surd. *con-sil.* 150. *nu.* 96. Rota coram Merlino *decis.* 463. *n.* 14. Vnde cum extinguatur debitũ horarum canonicarum, non habet locum lex de priuatione fructuum beneficii ob non solutum huiusmodi debitum.

6 Hæc tamen non habent locum, si loco officii currentis recitetur officium Paschatis, aut Pentecostes, quia admissa supradicta opinione, quod valeat officium pro officio, non tamen potest habere locũ quò ad officia Paschatis, & Pentecostes; siquidem quò ad hęc ius resistit, nã Gregorius VII. *generali Synodo* statuit, quod dicta officia extra dies, & octauas Pascha-

tis, & Pentecostes non possent recitari, vt habetur Cap. *In die Resurrectionis*. De *consecrat*. Dist. 5. Cum ergo ius resistat, non potest habere locum bona fides, quæ excuset à restitutione fructuũ iuxta ea, quæ tradunt Bar. *in l. Sed & si.§. Scire, numer. 4. ff. De petit. hæred.* Rodericus *de ann. redditib. quæst. 17. num. 83. lib. 1.* Surd. *consil. 115. num. 21.* Rota coram Mantica *decis. 51. num. 2.* & coram Merlino *decis. 663. num. 32.* & *decis. 320. num. 4. par. 2.* Recent. Præsertim quia ratio ipsa naturalis dictat, quod non sit solutio æquipollens.

Quid dicendum de quadam transactione super mobilibus pretiosis. Quæst. 101.

SVMMA.

1 *Quæ pertinent ad Ecclesiam, non comprehenduntur sub spolio.*
2 *Transigens agnoscit ius super materia transactionis.*
In transactione super rebus Ecclesiæ requiruntur solemnitates.
3 *Deficientibus solẽnitatibus transactio est nulla.*
Actus est nullus omissis solemnitatibus.
4 *Accipiens in transactione pecuniam, cedit ius, pro quo datur.*
5 *Forma suppellectilis conformis vsui propbano indicat, non fuisse destinatam pro vsu Ecclesiæ.*
6 *Bona fides transigentium super iure Ecclesiæ excusat à pœnis.*
Pœna sunt imposita ijs, qui scienter, & volentes delinquunt.

1 Orta lite inter Canonicos Cathedralis, & hæredes Episcopi super certa argentea suppellectile defuncti Episcopi, & prætẽdentibus Canonicis, quod in vittute Constitutionis Pii V. & est 42. *de Spolijs* pertineret ad Ecclesiã, in qua statuitur, quod ea, quæ pertinent ad vsum ecclesiarum, non contineantur sub nomine spolii, sed iisdẽ ecclesiis relinquantur, eo quod episcopus aliquot vicibus vsus fuisset dicta suppellectili pro seruitio altaris. Et prætendentibus hæredibus Episcopi, quod veniret nomine spolii, & ad se spectaret cum concordauerint super spolio cum Camera Apostolica, transegerunt canonici cum dictis hæredibus, quod certa pecunia soluta, haberent argentea vasa. Ius autem hæredum in eo fundabatur, quod episcopus vteretur dicta suppellectili argentea pro vsu priuato, & domestico propriæ mensæ, et proinde non esset destinata pro seruitio ecclesiæ.

2 Ex præmisso facto resoluendum venit. *Quod pro transigendo fuerint necessaria solemnitates.* Cum enim canonici agnouerint ius ecclesiæ, et cœperint defendere coram iudice, transactio facta est super iure agnito, atque adeo cum alienatione, propterea fuerunt necessariæ solemnitates, quæ requiruntur in alienatione, etiam si dicta suppellex argentea fuisset apud hæredes, vt tradunt Ias. *in l. Nulli. num. 2 De transact.* Bart. *ibid.* Abbas *in Cap. Contingit. numer. 3. De transact.* Craueta *consil. 323. num. 1. ver. Dico quod.* Federic. de Sen. *consil. 94.* Redoan. *De reb. Ecclesi. non alien. cap. 1. n. 12.* Rota corã Caputaquen. *decis. 106. par. 1.* & *decis. 318. par. 3.* & coram Coccino *decis. 301. num. 1.* & *decis. 189. nu. 2. par. 4.* Recent. & *in Mediolanensi rescissionis permutationis 10. Ianuar. 1597.* coram Pamphilio.

3 Ex quo fit, quod deficientibus solemnitatibus transactio sit nulla ex Cap. *Nulli. De reb. Eccles. non alien.* et Cap. 1. *eod. tit. in 6.* et dixit Rota *decis. 755. numer. 2. par. 2. Recent.* & *decis. 625. numer. 3. par. 1.* Et coram Merlino *decis. 490. numer. 8.* Est enim hoc regulare, quod actus sit nullus omissis solemnitatibus *l. Cum hi. §. S. prætor. ff. De transact.* & *l. Iulianus scribit. §. Si quis rem. ff. Ad exhibendum.* et Cap. *Quia propter. De elect.* vbi et Doctores, et notant Bald. *in l. Antiquitatis. C. De testam.* Bart. *in l. Item. §. Sed si ita. ff. Quod cuiusque vniuers. nom.* Io. Andreas *in Cap. Prudentiam §. 1. ver. Circa formam. De offic. deleg.*

4 Nec dici potest, Quod ideo transegerunt, quia cognoscebant, ius stare pro aduersario, quia huic motiuo obstar factum; nam, dum ijs à parte aduersa solut.

fuit

fuit certa quantitas pecuniæ, præsumitur soluta pro cōpēsatione iuris, quod ipsi cedebant. Dū autē facta est cessio iuris, facta est etiā alienatio, et ptoinde nō potuerūt omitti solemnitates. Vnde non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiæ non subsistit transactio; quia si reuera cognouerunt, dictam suppellectilem argenteam spectare ad hæredes Episcopi, et se non habere ius, non potuerunt in conscientia aliquid recipere in compensationem iuris.

5 Potuissent tamen canonici relaxare absque vlla compensatione prædictam suppellectilem tanquam alienam, & non pertinentem ad ecclesiam: et tunc nulla solemnitas fuisset necessaria, quia restitutum fuisset, quod erat alieni iuris. Cum enim episcopus vteretur continuò dicta suppellectile pro seruitio propriæ mensæ et vasa fuissent formata, qualia pro vsu mensæ formari solent, et nō qualia pro vsu ecclesiæ, constabat ex hoc, quod episcopus non intenderat destinare ad vsum, & in proprietatem ecclesię, sed principaliter ad vsum proprium, et veluti accommodare ecclesiæ, quando iis aliquando vsus est pro seruitio altaris. Qui vsus, cum fuerit simplex, non induxit acquisitionem alicuius iuris in fauorem ecclesiæ iuxta ea, quæ tradit Socin. *consil.* 131. *post. init.*

6 Quia tamen transactio coniuncta fuit cum bona fide, quæ excludit dolum, & temeritatem, non videtur locus esse pœnę impositæ alienantibus sine debitis solemnitatibus iuxta *l. Si seruum. §. Prætor. ff. De acquir. hæred.* & notant Bald. *in l.* 11. *ff. De his, quę pœn.* Crauetta *consil.* 8. *nu.* 31. Ex verisimili enim mente statuentiū pœnas deducitur, quod iis tantùm impositæ sint, qui scientes, et volentes delinquunt, vt aduertit Bald. *in l. Voluntas. C. De fideicom.*

An causa semel commissa Cardinalibus possit inferioribus delegari. Qu. 102.

SVMMA.

1 *Causa semel commissa Cardinalibus non debet committi inferioribus.*

2 *Causa ad Romanam Curiam deuoluta nunquam inde extrahuntur.*

3 *Ita exigente maiestate Sedis Apostolicæ.*

Non est iustum, quod fiat remissio de maiori ad minorem.

1 Non vertitur in dubium, an de absoluta potestate Pontificis possit delegari, sed an congruenter, & sine præiudicio dignitatis Cardinalitiæ. Et resoluendum est, *Non posse delegari aliis inferioribus causam, in qua semel Cardinales indicauerint.* Ita testantes de stylo curiæ Sarnen. *in Compend. vtriusque signat. quæst.* 16. *nu.* 48. *ver. Septimum priuilegiū.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 6. *n.* 198. Pappazonus *in addit. ad decis.* 23. *num.* 7. *De rescrip. in Nouis.* Miles. *in Repert.* verbo *Appellatio, quę fit à Cardinal.* Lancellot. *de Attent. in Pręfat. cap.* 20. *num.* 61. Marchesan. *de commission. par.* 2. *tit. De com. Cardin. direc. num.* 1. Bellam. *decis.* 37. *in fine.* Rota *decis.* 3. *in fine. De appel. in nouis.* Neque enim tanta dignitas patitur, vt in ijs causis, quibus Cardinales manus apposuerunt, se immisceant alij inferiores.

2 Quod ex alio stylo confirmari potest, nempe, quod causæ ad Romanam curiam deuolutæ, nunquam inde extrahuntur, nisi ex speciali licentia Pontificis, ob dignitatem Tribunalis, vt tradūt Bald. *in l. Si, vt proponis. num.* 12. *ver. Et sic nota. C. Quum. & quand. iud.* Iaf. *in l. Filiusfamilias. §. De vi. nu.* 58. *ff. De leg.* 1. Ripa *in Cap. Cum M. Ferrar. num.* 198. *ver. Inferens De constit.* Dec. *consil.* 137. *ver. Ex quo infert.* Couaruu. alios citas *Pract. quæst. cap.* 9. *num.* 5. Mohed. *decis.* 12. *nu.* 1. *De sentent. & re iud.* Rota *in Toletana fructuum.* 16. *Maij.* 1586. coram Pamphilio.

3 Et rationem reddunt Rota *decis.* 43. *ante med. ver. Et fuit dictum. De appellat. in Nouis.* Lotter. *de Benefic. lib.* 3. *quæst.* 12. *num.* 10. Quia ita exigit fauor maiestatis Sedis Apostolicæ, quæ ita afflat causam, vt videatur indignum per inferiores deinceps cognosci. Quę ratio militat proportionaliter, quando causa, semel commissa fuit Cardinalibus; nam eorumdem dignitas ita afflat causam, vt indignū sit, quod

per

per inferiores postea cognoscatur. Neque enim iustum est, quod remissio fiat de maiori ad minorem, vt ponderat Oldrad. *consil.124.num.4.Fundam.3.& 4.*

An Episcopus, antequam priuet beneficio non residentem, teneatur prius priuare fructibus &c. Quæst. 103.

S V M M A.

1 *Circa beneficiatos non residentes quid disponat Concil.Trident.*
2 *Quid iure communi.*
3 *Antequam non residentes priuentur beneficijs prius puniendi in fructibus.*
Aliàs priuatio secundum aliquos est nulla.
4 *Episcopus potest non residentes immediatè priuare beneficijs.*
5 *Priuatio beneficiorum pœna imposita in iure non residenti.*
Iura concordanda, quantum fieri potest.
6 *Concil.Trident. dat facultatem prius priuandi fructibus non residentes, non autem cogit.*
7 In Cap. Ex tua. *De* Cler. non resid *duplex modus procedendi contra non residentes assignatur.*
8 *Quando, quod de nouo inducitur per legem, habeat rationem formæ.*

1 Dificultatē facit dispositio Concil. Trident. *sess.24. cap 12. §. Pretærea. De reformat.* vbi disponere videtur, quod antequam deueniat Episcopus ad priuationem beneficij, debeat prius pro prima vice priuare non residentem dimidia parte fructuum, & pro secunda vice, omnibus fructibus vnius anni, & deinde venire pro tertia vice ad priuationem beneficij, Ita enim statuit. *Alioquin primo anno priuetur vnusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam præbendæ, ac residentiæ fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit vsus negligentia, priuetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente verò contumacia contra eos iuxta Sacrorum Canonum constitutiones procedatur.* Ex quibus constat, quod antequam deueniatur ad pœnam priuationis impositam per Sacros Canones præmittēdæ sint mitiores pœnæ priuationis fructuum.

2 Quod etiā iure statutū videtur quatenus in Cap. *Ex tua. §. Cōtra eos De cler. non resid.* statuitur, quod contra recusantes post monitionem venire ad residentiam, procedatur per suspensionis, & excōmunicationis sententiam, & si postea contumaces fuerint, deueniatur ad ptiuationē, Vnde de iure quoque videtur necessariū non statim deuenire ad priuationem, sed præmittere alias pœnas per modum correctionis.

3 Et ideo Glos. quoque *in dict. Cap. Ex tua*, verbo *Spoliari* sensit, quod prius præcedere debeat suspensio ab administratione temporalium, antequam deueniatur ad spoliationem. Et quod præmittenda sit illa duplex spoliatio fructuum de qua Concil. aliàs priuatio sit nulla, tradūt Zerola *in Praxi par. 1.* verbo *Priuatio. §. 3. & 4.* Zechius *de repub. Ecclesiast. tit. de benef. num.6.* vet. *Quod attinet vero.* Piasec. *in Praxi par.2. cap.3. num.10.* ver. *Necessaris autem* Quos sequitur Barbos. *ad Concil. Trident. sess.24. cap.12. num. 71. De reformat.* Qui citat Mant. *decis. 12.* vbi tamen nihil de hoc habetur, citat etiam Garziā *de Benef. par.3. cap.2. num.155.* Sed neque ipse de hoc agit, sed tantum de monitione, quæ præcedere debet, vt ad priuationem deueniatus.

4 Verum tenendum est. *Quod non sit necessarium præmittere aliquas pœnas, antequam deueniatur ad priuationem beneficij ob non residentiam*, sed posse immediatè hanc pœnam infligi, si ita Episcopo visū fuerit, ita vt sit in electione ipsius, vel immediatè priuare beneficio, vel præmittere supradictas pœnas. Ita sensit Rota coram *Mantica decis.67. num.6.* asserens, ita intelligendam esse Concil. Trident. de quo *num. 1.* testans ita declarasse S. Concilii Congregationem, ita vt non teneantur seruare interualla temporum deueniendo prius ad subtractionem fructuum. Et ita etiam, quod non sit necessarium præmittere excommunicationem, aut suspensionem, senserunt Io. de Anan. *in Cap. Ex tua. §. Contra eos. De cler. non resid.* Imola *ibid.*

5 Ra-

4 Ratio est. Quia in iure Clericis nō residentibus imposita est immediatè pœna priuationis beneficii, si post citationem, & monitionem non compareant, nec requiritur, quod præcedant aliæ pœnæ ita in Cap. *Ex parte* 1. & Cap. *Qualiter*, etiam quò ad Episcopos, & Cap. *Inter quattuor. De cler. non resid.* Cum ergo per hos text. possit deueniri immediatè ad priuationē non præmissis alijs pœnis, & iura concordanda sint, quantum fieri potest. *l. Vnica.* C. De *inoffic. dot.* non est dicendum, quod per alias leges sit sublata facultas immediatè procedendi ad priuationem, sed quod indulgeatur Episcopis, vt possint, si velint, aliis pœnis minoribus prius experiri, an possint obtinere finem, residentiæ, antequam deueniant ad priuationem.

6 Ex quibus constat, quod Concil. Trident. non stat pro opposita parte. Nā solum disponit de pœnis, quibus non residentes affici possunt, vt scilicet possint Episcopi ijs vti. Cum enim de iure pertineat ad Episcopos punire non residentes, & de iure fuerit statuta pœna priuationis beneficii, voluit Concil. dare facultatem episcopis, vt possent mitiori modo procedere, & ideo decreuit duplicem pœnam priuationis fructuum, quæ præmitti possit, antequam deueniretur ad priuationem beneficii, quam prius non poterant episcopi præmittere; quia non erat statuta à iure. Nec obstat, quod vtatur verbo imperatiuo. *Priuetur*. Quia quatenus inducit obligationem, & imperium, afficit beneficiatos obligans eos ad subiacendum pœnæ, si ab episcopo habeāt exequutionem, & sensus est, quod non residens pro primo anno subiaceat priuationi medietatis fructuum, &c. si ei ab episcopo talis pœna imponatur. Et quod verba prædicta quatenus vim habent constringendi, afficiant beneficiatos, & non episcopum, & eo colligitur, quod concipiuntur in ipsos beneficiatos, non autem diriguntur ad Episcopum, & ideo non constringunt ipsum ad talem modum seruandū. Et hoc est, quod declarauit S. Concil. Congregat. testante Rota, vt dictum est *num*. 4.

7 Et pari modo procedit etiam text. Cap. *Ex tuę. De Cler. non resident.* vt *ibid.* notant Imola, & Anania. Nam prius decreuit Pontifex Innocent. III. quod post præmissam citationem, & monitionem, si post sex menses non resederint, debeant meritò beneficiis spoliari. Deinde statim subdit. *Contra eos etiam procedatur, vt ipsos per suspensionis & excommunicationis sententiā adtuam obedientiam venire compellas, &c.* Qui cum dicat. Hoc etiam alio modo procedere poteris, vt prius adhibeas censuras &c. Vnde cum tradat duplicem modum coercitiuum non residentium, manifestū fit, quod ponit in electione episcopi vti vno, vel altero.

8 Solum difficultatem facit, quod quando lex præter ius commune aliquid de nouo introducit, quicquid ex primitur, reputatur de forma, vt tradūt Rolan. *cons.* 182. *num.* 61. *lib.* 3. Ancharan. *consil.* 241. *num.* 6. Surd. *decis.* 298. *num.* 9. Boccar. *ad Const. March. glos.* 6. *num.* 163. & 165. Rota *in Romana Societatis.* 5. *Decembr.* 1616. coram Remboldo. Sed resp. Hoc habere locum, quando id, quod inducitur à lege præter ius commune, versatur circa eumdem actum: secus autem, quando est dispositio circa diuersum actum. Vnde cum id, quod inducit Concilium Trident. *dic.* *Cap.* 12. *de reformat. sess.* 24. versetur circa nouas pœnas veluti preparatorias ad pœnam priuationis beneficii, & non obliget episcopus ad eas prius imponendas, vt constat ex dictis, non potest haberi pro forma, quod huiusmodi pœnæ præcedant priuationem, quò ad beneficium; nam si voluisset inducere formā apposuisset Decretum irritans, aut saltem obligasset episcopos ad ita seruandum.

An hæredes teneantur credere Confessario defuncti, si aliquid onerosum eis iniungat. Quæst. 104.

S V M M A.

1 *Testis vnicus, non probat.*

2 *Confessarius iniungens aliquid nomine defuncti hæredibus, fungitur munere nuncij.* *Quænam constituant aliquem nuncium.* *Nun-*

Nuncius est organum illius, cuius nomine nunciat.
3 *Nuncio credendum est.*
Qui per nuncium facit, per se ipsum facere censetur.
4 *Nuncio vt credatur, debet constare, quod sit talis.*
Si non constet, esse nuncium, perinde est, ac si non esset.
5 *Nuncio non creditur in ijs, in quibus habet interesse, nisi &c.*
6 *Non est credendum, si non constet fuisse constitutum nuncium.*

---

1 QVia non rarò constituti in art. mortis committunt Confessario nonnulla exequenda per hæredes sequuta morte, dubitatur, an teneantur hęredes credere cõfessario notificanti, quæ defunctus iniunxit, præsertim quando sunt in ipsorũ præiudicium, vt cum agitur de soluenda aliqua summa &c. Et ratio dubitandi ex eo oritur, quod confessarius est vnicus testis, & proinde non probat, nec venit attendendus. Cap. *Licet*, & Cap. *Venient*. & Cap. *Iurisiurandi*. De *testib*. & notant communiter Doctores in citat tex. & alibi passim pręsertim Anton. Gabr. *Commun. conclus. 1. num. 1. & sequent. De testib. lib. 1.* Vnde hæredes non tenebuntur ei credere præsertim in suipręiudicium.

2 Verum oppositum tenendum est, & resoluendum. *Quod teneantur credere confessario defuncto, præsertim in ijs, quę concernunt adipsius defuncti conscientiam exonerandam* iuxta ea, quæ tradunt Crot. *in l. Nemo potest. num. 60. ver. Teneo. ff.* De leg. 1. Alex. *consil. 54. num. 1.* Peregrin. *De fideicom. ar. 33. num. 59.* Et in terminis Alciat. *in l. 1. §. Eadem. nu. 15 ff. De verbor. obligat.* Marsil. *sing. 47.* Mathesilan. *sing. 51.* Couarruu. *cap. 13. lib. 2. Variar. resolut.* Guzman. *de Euiction. quæst. 9. num. 59.* Qui affert *l. Theopompus ff.* De *dote pręleg.* vbi ex dispositione testantis standum est dicto iurato vnius. Et Ruinus, Afflict. Rota *numer. 1. quæst. sequent.* citandi. Licet enim, si consideraretur tanquam testis, si solus esset, non esset ei credendum, in quo locum haberet ratio dubitandi *num. pręced.* proposita. Attamen, quia in hoc non fungitur munere testis, locum non habent, quæ de testibus traduntur. Sed fungitur munere nuncij, nam non producitur ab aliquo ad dicendum de eo, quod testator disposuit; sed nomine defuncti notificat hæredibus eius voluntatem, & dispositionem, & loquitur hæredibus in persona defuncti explicando, quæ ab ipso habuit in commissione, vt eis iniungeret nomine eiusdẽ. Et proinde concurrunt requisita ad constituendum nuncium iuxta ea, quæ tradunt Speculat. *Tit. De procurat. §. 3. ver. Et nota.* & ver. *Sed opponitur.* Bart. *in l. 1. §. Si procurator.* & *§. Quamuis. ff. De procurat.* Bald. *in l. Si ex contractu. C. Quod cum. eo* & *in l. Si litteras. C. Mandati.* Et est constitutus Organum defuncti ad manifestandam hæredibus ipsius voluntatem, vt dicit Bal. *in dict. l. Si litteras.* Bart. *in l. Qui autem. §. Constituere. ff.* De *constit. pecu.*

3 Nuncio autem, dum nomine alterius aliquid significat, in quo destinatus est ad nunciandum, credendum est *iuxta l. Theopompus ff. De dote præleg.* vbi Bart. & *l. Si vacantia. circa init. C. De bon. vacant. lib. 10.* vbi Angel. & Cap. *Cum parati. De appellat.* & notant Glos. *ibid. in figurat. casus.* & Doctores *ibi* scribentes Bart. *in Authen. Nisi breuiores. C. De senten. ex peric. recit.* Titaquel. *de Retrac. lign. §. 8. glos. 19. num. 27.* Rota *in Bononiensi de Mungiolis 14. Decemb. 1607.* coram Coccino Quia scilicet nuncius non repræsentat se ipsum, sed personam, à qua missus est: vnde qui per nuncium facit, non per substitutum, sed per seipsum facere censetur, vt notãt Bald. *in Rubr. C. De instit.* Alexan. *in l. Qui autem. §. Constituere. ff. De const. pecu.* Vnde cum confessarius sit constitutus nuncius ad nunciandum hæredibus onera, quę defunctus ipsis imposuit, ei credendum est.

4 Vt tamen ei credendum sit, debet constare, quod sit destinatus nũcius à defuncto: nam nisi constet, quod sit nũcius, non tenetur quis illũ acceptare, vt talem iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in Cap. Significante. De appel.* Butr. Abb. Bald. & cœteri Doctores *ibid.* Bart. *in l. Prohibitum. C. De iure Fisci lib. 10.* & *in l. Eum qui. §. Sed si dũ. ff. Commodati.* Alexan. *ibid.* Et ideo necesse erit

erit,quod aut in teſtamento exprimatur, quod confeſſarius conſtituatur nuncius, quo ad declarandam hæredibus voluntatem teſtatoris,aut quod coram teſtibus id ſignificetur, aut quod per ſcripturam manu propria ſubſcriptam. Si enim non conſtat, fuiſſe conſtitutum nuncium, perinde erit,ac ſi non ſit conſtitutus *l.Duo ſunt Titij.ff.*De *teſtam.tut.*& *l.Cum res.§.Itaque.ff. De leg.*1.& notant Abbas *conſil.*18.*init.lib.* 2. Imola *conſil.*129.*circa fin.*Decian.*conſil.* 1.*nu.*132.*lib.*1.Surd.*deciſ.*149.*num.*2. Rota *deciſ.*167.*num.*35.*par.*1. *Recent.*

5 Rurſus etiam neceſſe erit,vt confeſſario tanquam nuncio credatur, quod in ijs, quæ nomine defuncti nunciat hæredibus, non habeat intereſſe;nam ſicuti nuncio creditur quò ad alios, ita nō creditur quò ad ſe,& in iis,in quibus habet intereſſe. vt obſeruant Abbas *in Cap.Cum parati. De appellat.*Iaſ.*in l.Age.ff.* De *tranſact.* Rota Genuenſ.*deciſ.*110.*num.*6.Si enim interponeretur proprium intereſſe,meritò redderetur ſuſpectus, & poſſet ipſi denegari fides. Et ideo prudens confeſſarius curabit,vt ea,in quibus habet intereſſe,per aliū & alio modo ſufficienti iniungantur hæredibus, & ſimiliter etiam, quando conſtituitur nuncius, monere debebit pœnitentem, vt conſtare faciat,quod ipſum talem conſtituat, ne voluntas poſtea defuncti fruſtretur. Hoc tamen limitandum eſt, niſi defunctus cognoſcens intereſſe confeſſarii, nihilominus adhuc voluerit, eſſe nuncium, & ei fidem adhiberi iuxta *l.Theopompus.ff.* De *dot.pręleg.*& *l.fin.ff.* De *prętor.ſtipul.* & notant Bald. *in vtrūq.tex.* Alexan.*conſil.*54.*num.*1.*ver. Nam teſtator.*

6 Ex quibus infertur, Quod ſi non conſtet, confeſſarium fuiſſe conſtitutum nuncium ad intimandum hæredibus voluntatem defuncti, non poterunt exequutioni mandari, quæ neceſſaria ſunt, etiam pro exoneranda conſcientia defuncti;quia licet conſtituere nuncium ipſum confeſſarium, ſed hoc non legitimè notificare, non eſt ſufficiens medium ad obtinendam exonerationem conſcientiæ: & perinde eſſet, ac ſi non ordinaſſet exonerationem,vt pote quia non legitimè ordinauit *l.Si aut nullum.*C. *De legit. hęred.* & *l.Quoties.ff.* Qui *ſatiſd. cog.* & Cap.*fin. De reſtit.ſpoliat.*& Cap. *Veniens. De presbit. non baptizat.* Vnde ipſi imputabitur,& ſolum in foro conſcientiæ poterit excuſari, ſi bona fide proceſſit putans, ſe ſufficienter prouidiſſe pro exoneratione conſcientiæ.

An confeſſarius deputatus nuncius à defuncto ad hæredes teneatur iurare vt ab ipſis eius dictum recipiatur. Quæſ. 105.

S V M M A

1 *Nuncians nomine defuncti hæredibus an debeat iurare.*
2 *Nuncij fidelitas cenſetur electa.*
Defunctus cenſetur per nuncium loqui.
3 *Hæredes ſtare tenentur nunciationi illius,qui à defuncto nuncius eſt electus,*
Voluntas teſtatorum omnino ſeruanda.
4 *Hæredes venirent contra voluntatem, & factum teſtatoris, ſi non reciperent abſque alio iuramento eius nuncium.*
Hæres non poteſt venire contra factum defuncti.
5 *Explicatur* l.Theopompus.ff.*De* dote prælegata.
6 *Teſti non creditur ſine iuramento.*

1 AFfirmatiuè videtur reſoluendū iuxta *l. Theopompus. ff.* De *dote prçleg.*& *l.De pupillo.§.Qui opus. ff.*De *nou.oper. nunc.*& iuxta, quæ notant Angel.*in hanc l.*Caſtrenſ.*ibid.n.*2. Alexan. *conſil.*218.*num* 8.*lib.*2.Ruin. *conſil.*19. *nu.*5. *lib.*2.Afflict.*deciſ.*371. *num.*6. Rota coram Caualero.*deciſ.*77.*num.*5. Nam venit certificandum id, quod nunciat nomine defuncti,eſſe illud ipſum,quod defunctus cōmiſit nunciandum. Non poteſt autem alio modo certificare, quàm iuramento; quod adhiberi ſolet, quotieſcumque aliquid cōmiſſum eſt alterius conſcientiæ.

2 Tenendum tamen eſt. *Quod non teneatur iurare, ſed ſimpliciter ſtandum ſit eiuſdem nunciationi.* Hoc in ſimili docent Bar.*in dict.l.Theopompus.num* 7.*ff.* De *dote prçleg.*Alexand *conſil.*54.*nu.* 2.*lib.*2. Crot. *de*

de testib. par. 7. *num.* 242. Couaruu. *lib.* 2. *Variar. cap.* 13. *num.* 3. ver. *Tertia conclusio.* Afflic. *decis.* 371. *num.* 6. Rota coram Martino Andrea *decis.* 73. *num.* 6. Ratio desumitur ex eo, quod constitutus est nuncius à testatore; nam eo ipso, quod eligitur, quod nunciatum est, commissum est ipsius fidelitati, quæ censetur electa à defuncto. Vnde tanquam vox defuncti accipienda est ipsius nunciatio, si quidem ipse defunctus censetur per ipsum notificare suam voluntatem iuxta ea, quæ *praced. quæst.* dicta sunt *num.* 3. & ideo sicut tenerentur stare voluntati defuncti per ipsum declaratæ: ita etiam stare tenentur voluntati declaratæ per nuncium.

3 Confir. Defunctus obligat hæredes ad exequendum, quod per nuncium à se electum nomine suo notificabitur: et similiter etiam ad credendum, & acceptandā nunciationem eiusdem nuncij. Ergo, non possunt exigere iuramentum confirmans dictum proprium, cum sint obligati ad ei credendum, nec opus sit iuramento quo adstringātur credere. Voluntas enim testatoris est omnino seruanda. *l. Quoties.* §. *Si duo. ff.* De *hæred. instit.* & *l. Cogi. ff.* Ad *Senatus consul. Trebel.*

4 Præsertim quia si nollent credere absque iuramento, cum defunctus se remiserit illius fidelitati, & voluerit, quod hæredes ipsi starent, venirent contra factum, & dispositionem defuncti, quod eis non licet. *l. Ex qua persona. ff.* De *regul. iur.* & *l. Cum à matre.* C. De *rei vendicat.* & *l. Si ab eo.* C. De *l b. cau.* Et tradunt communiter Doctores cum Glos. *in l. fin.* §. *In computatione.* C. De *iure d liberandi.* Roman. *consil.* 18. *num* 4. Ruin. *consil.* 7. *numer.* 39. *lib.* 1. Dec. *consil.* 547. *num.* 4. Craueta *consil.* 225. *num.* 12. Castrens. *consil.* 370. *nu.* 2. ver. *Idem, si cum beneficio.* Socin. iun. *consil.* 116. *num.* 53. *lib.* 1. Paris. *consil.* 11. *nu.* 39. *lib.* 3. Molina *de primogenit. lib.* 4. *cap.* 1. *nu.* 24. Rota coram Seraph. *decis.* 1157. *nu.* 2. & coram Coccino *decis.* 29. *num.* 8. & *decis.* 104. *nu.* 18. & coram Burato *decis.* 154. *num.* 4. & *dec.* 175. *num.* 12. & coram Caualero *decis.* 536. *num.* 4. & coram Ludouisio. *decis.* 418. *num.* 3. & coram Pennia *decis.* 407. *num.* 4. & coram Merlino *decis.* 34. *n.* 1. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 100. *num.* 14. & *decis.* 387. *nu.* 4. *par.* 1. Recent. & *decis.* 256. & *decis.* 697. *numer.* 2 *par.* 2. Recent.

5 Neque obstat tex. *l. Theopompus. ff.* De *dote prælata.* quia ibi in tantum requiritur iuramentum, in quantum voluntas defuncti erat notificāda tanquam à teste; quod indicant verba illa tex. *Sciens mentem meam.* Fuit enim productus Pollianus tāquam testis ad deponendum de voluntate defuncti, vt ibi pluries supponit Glos. Modo autem sumus in diuerso casu; nam agitur de nuncio, cuius fidelitas est electa, & approbata à defuncto: & ideo debet eadem fidelitas acceptari, & approbari ab hæredibus, aliàs venirent contra factum defuncti. Neque opus est, quod Confessarius certificet amplius, quod nunciat, quod reuera ipsi commissum est nunciandum, cum sufficienter certificetur ab eius fidelitate, quæ à defuncto auctorizata, & approbata est, & cui stare debent hæredes ex voluntate defuncti.

6 Et in eodem sensu dict. *l. Theopompus* accipienda est declaratio Sacræ Congregat. tàm Episcop. & Regular. quàm Concil. Trident. quando censuit, confessarium teneri deponere cum iuramento, vt eius dictum recipiatur, quando deponit circa voluntatem defuncti; tunc enim se habet tanquam testis, & testi non creditur, nisi iuramento dictum suum confirmet *l. Iurisiurand.* 9. C. De *testib.* & *l. Testiū. eod tit.* & Cap. *Si testes*, in fine. 4. *Quæst.* 3. & Cap. Tuis 39. De *testib.*

An quando ad beneficium est præsentandus sacerdos, possit præsentari non sacerdos, qui tamen ordinari possit, antequam instituatur. Quæst. 106.

S V M M A.

1 *Quod est nullum ab initio, non firmatur tractu temporis.*
Qualitas habilitans debet inesse ab initio actus.

2 *Licet requiratur qualitas sacerdotis, quomodo præsentari possit non sacerdos.*

3 In

3 *In quo propriè consistat præsentatio.*
4 *Sufficit, si qualitas necessaria insit, quando perficitur præsentatio.*
Habilitas præsentati quando examinanda.
5 *Qualitates requisita à fundatoribus quem finem respiciant.*
Præsentatio quid includat in suo intellectu.
6 *Quando, quod est nullum ab initio, non firmetur tempore.*
Non entis nulla sunt qualitates.
Præsentatio est præcisè actus sistendi coram institutore.
7 *Dispositio censetur facta in tempore, in quod confertur.*

---

1 NEgatiuè videtur resoluendam, quia cum patroni teneantur præsentare sacerdotem, ex dispositione fundatoris, qui non est sacerdos, defectu qualitatis requisitæ est inhabilis, vt præsentetur, & ideo præsentatio est nulla. Nec firmari potest successu temporis ex eo, quod superueniat qualitas sacerdotij. Quia quod est nullum ab initio non firmatur tractu temporis *l. Quod initio. ff. De reg. iur.* & Cap. *Non firmatur*, De *reg. iur. in* 6. vbi Doctores. Præsertim quia qualitas, quæ fundat habilitatem personæ debet initio actus interuenire, vt notāt Bald. *in l. Titius. ff. De testam. milit.* Aret. *in Cap. Post cessionem. num.* 36. *De probat.* Oldrad. *consil.* 58. *num.* 5. *ver. Nam circa.*

2 Tenendum tamen est. *Quod valeat præsentatio illius, qui non est sacerdos, dummodo, quando personaliter se sistit coram Institutore sit factus sacerdos.* Desumitur ex iis, quæ tradunt Lappus *allegat.* 75. Garzia *de benefic par.* 7. *cap.* 1. *num.* 28. Rota *decis.* 3. *De iurepatron. in Nouis.* & in *Imolensi iurepatr.* 19. *Nouemb.* 1584. coram Orano, & *in Maceratensi Capellania die* 15 *Maij* 1564. coram Aldobrandino, & *decis.* 4. *num.* 2. coram Pennia, & *in Aquilana iurispatronat.* 14. *Ianuarij* 1646. coram Eminentiss. Corrado, apud Viuian. *De iurepatr. decis.* 188.

3 Pro quo aduertendum est, quod præsentatio nō perficitur, nisi quando nominatus sistitur coram institutore. Præsentatio enim est cum relatione ad institutorem, quia fit, vt ab ipso recipiat institutionem, & ideo non perficitur, nisi quando ab ipso petitur institutio; quia non est præsentatio, nisi ordinata ad terminum institutionis; & nō est ordinata, nisi fiat coram institutore. Cœtera autem, quæ præcedunt vt deliberatio patronorum, collectio suffragiorum, si plures sint patroni, confectio litterarum præsentationis, & alia huiusmodi, sunt potius quædam inchoationes præsentationis, & præparatoria, quàm præsentatio, vt notat Abbas *in Cap. fin. num.* 4. *De iurepatr.*

4 Hoc autem præsupposito. Vt præsentatio valida sit, sufficit, si qualitas requisita à fundatore reperiatur in præsentato tempore, quo perficitur præsentatio, seu quo recipit suam formam iuxta *l. Interuenit. ff. De leg. præstan.* & *l. Si cognatis. ff. De reb. dub.* & *l. Eam qui. ff. De condit. & demonstrat.* Nam tūc requiritur fundamentum, quando debet inniti, quod fundatur: & ideo, cum præsentatio tunc propriè fiat, quando electus sistitur institutori, sufficit, si tunc interueniat qualitas fundamentalis prærequisita. Præsertim quia tunc solum debet examinari habilitas præsentati iuxta Cap. *Cum olim*, & Cap. *fin. De elect. in* 6. & ideo sufficit, si concurrant tunc qualitates necessariæ.

5 Deinde qualitates, quæ requirūtur à fundatoribus in præsentandis, requiruntur, non propter ipsam præsentationem, sed propter ipsam institutionem, vt scilicet beneficia non conferantur, nisi habentibus tales qualitates. Finis enim ipsorum est determinare personas, quibus conferantur beneficia ab ipsis fundata, & coarctare institutionem ad certum genus personarum; & quia institutores tenentur instituere præsentatos, nisi aliquid obstet, ideo disponunt de qualitatibus, quas habere debent pręsentādi. Ergo sufficit, quod qualitates istæ interueniant eo tempore, quo propriè fit præsentatio, nempe quo petitur, talem personam institui; nam hoc pacto interuenit tota illa habilitas, & eo modo, quo intenditur à fundatore. Præsertim, quia cum præsentatio in suo intellectu includat eum, coram quo fit, non potest dici fieri, quandiu non sistitur persona coram institutore, tanquam ab ipso institu-

ﬅituenda. Et ideo ſi tunc interueniat qualitas ſacerdotii, interueniet tempore habili; quia tunc propriè conſurgit actus præſentandi.

6 Neque obſtat, quod in contrarium *num.* 1. allatum eſt. Nam quando dicitur, quod non firmatur tractu temporis, quod ab initio fuit nullum, intelligitur de eo, quod nulliter fit: ita vt non in initio alicuius præparationis, ſed in initio ſui eſſe intrinſeco ſit nullum, & cum incipit eſſe ſecũdum ſe, incipiat etiam nullitas ipſius. Quod non contingit in caſu præſenti. Nã quamuis præcedant aliqua præparatoria, & inchoationes extrinſecæ in eo tempore, in quo non eſt qualitas requiſita, non tamen ipſe actus formalis præſentationis, neque enim dici poteſt, quod præſentatio fiat, quãdiu perſona electa non ſiſtitur coram Ordinario inſtitutore; & cum non ſit, neque etiam poteſt eſſe nulla, quia non entis nullæ ſunt qualitates. *l. Nec vllam. §. Si quis abſentis. ff.* De petit. hæredit. & *l. Põponius. §. fin. ff. De acquir. poſſ.* & Cap. *Bona. De elect.* et Cap. *Ad diſſoluendum.* De *deſpenſat. impub.* Cum ergo, quando interuenit formalis actus præſentationis, interueniat etiam qualitas ſacerdotii requiſita, valida erit præſentatio. Vnde etiã ſolutum manet, quod additur pro confirmatione, quod ſcilicet qualitas requiſita debeat interuenire ab initio actus, quia intelligitur de actu, qui debet in ipſa fundari. In præſenti, autem interuenit qualitas ab initio actus, quia præſentatio propriè dicta, quę fundatur in qualitate ſacerdotii, conſiſtit ſolum in illo actu, per quem perſona inſtituenda ſiſtitur coram inſtitutore: cœteri vero ſunt actus diſtincti; et quamuis pertineant ad præſentationem, non ſunt tamen ipſe actus præſentandi, ſed quid præparatorium.

7 Nec item obſtat, quod antequam ſuperueniat qualitas ſacerdotis, cõficiatur inſtrumentũ, ſeu litteræ præſentationis, in quibus adeſt præſentatio, cum contineant deliberationem patroni circa perſonam præſentandam, expreſſionem voluntatis. Nam adhuc non habetur præſentatio in actu, ſed tantũ in habitu, quia illæ litteræ non ſortiuntur aliquem effectũ in ordine ad præſentationem; ſiquidem tunc ſolum ſortiuntur, quando exhibentur inſtitutori. Et ideo tota diſpoſitio, quæ in ipſis continetur, cum conferatur in tempus, quo exhibentur, cenſetur facta in illo tempore iuxta *l. Si res. ff. De iure dot.* et *l. 4. C. De donat. ante nupt.*

Cui nam res pereat emptori, an venditori, ſi dum tranſmittitur, nondum tamen conſtituto certo precio, pereat. Quæſt. 107.

S V M M A.

1 *Res perit emptori ſequuta traditione.*
2 *Menſuratio rei venditæ inducit traditionem.*
3 *Sericum tranſmiſſum emptori perit venditori ſi pretium non ſit taxatum.*
Pretium eſt de ſubſtantia venditionis.
Non ſequitur venditio, niſi taxetur pretium.
4 *Sine determinatione pretij venditio eſt irrita.*
5 *Pretium non ſtabilitū perinde eſt, ac ſi non apponatur.*
Deficiente ſubſtantia contractus venditio non habet locum.
6 *Pretium debet prius numerari, antequam res vendita tradatur emptori.*
Aut interponi fides, & promiſſio.
7 *Qua traditione ſequuta res pereat emptori.*
8 *Menſuratio, aut ponderatio quando inducit traditionem.*
9 *Obſignatio proprij ſigilli rei venditæ quando inducat traditionem.*
Non inducit, quando contractus non eſt perfectus.
10 *Merces quando tranſmittantur periculo trementis.*
Res perit Domino.
11 *Collatio taxationis pretij in alienam arbitrium, quando perficiat venditionem.*
12 *Ante taxationem pretij venditio eſt conditionalis.*

1 CVm inter Petrum, et Pompeiũ tractaretur de emenda certa quantitate ſerici per litteras exiſtentibus Petro Neapoli, et Pompeio Romæ, et nondum cõueniſſent de pretio, Petrus Neapoli tranſmiſit Romam ſericũ ſeri-

scribens Pompeio, quod erit contentus illo pretio, quod Faustinus iudicabit iustũ, & capsam signauit consueto charactere Pompeii vulgò *Marco*. Dum autem sericũ Romam deferretur, sublatum est à prędonibus. Vnde ortum fuit dubium, cui perierit, an Petro venditori, an verò Pŏpeio emptori. Et videbatur periisse Pompeio. Nam certi iuris est, quod tradita re vendita emptori, perit ipsi emptori *l. Lectos emptos. et l. Quod si neque. ff. De peric. rei vend.*

2 In pręsenti autem casu videtur sequuta traditio. Primò quidem; quia venditor, antequam transmitteret sericum, ponderauit, et ad mensuram concordatã seorsim ab alio reduxit, quod sufficit, vt venditor liberetur periculo rei venditæ *l. 1. §. Post mensuram.* ibi *Post mensuram factam venditoris desinit esse periculum*, & *l. Si per emptorem. ff. De periculo rei vend.* Secundò. Quia sericum obsignatum fuit charactere mercatoris ementis, quod infert traditionem. *l. Quod si neq. ff. De peric. rei vend.* Ibi. *Videri autem trabes traditas, quas emptor signasset.* Tertiò. Quia, quando inter absentes fit emptio transmittuntur merces periculo ementis, nisi aliud inter partes conueniat; vnde emptoris interest, contractum assecurationis, cum alio inire. Et proinde transmissio mercium habetur pro traditione.

3 Tenendum tamen est. *Quod dictũ sericum perierit periculo venditoris.* Ratio est. Quia pretium est de substantia emptionis, & venditionis. Instit. *de empt. & vendit.* & *§. Pretium.* & *§. Item pretium. ibid.* & *l. 1. & 2. C. De contraben. empt.* & notant Paris. *consil. 64. vol. 1.* vbi latè. Rota Genuens. *decis. 136. num. 2.* Nec potest dici, quod sit sequutus contractus emptionis, & venditionis, nisi pretium fuerit certificatum, & determinatum, & contrahentes in ipsum consenserint. *§. 1.* Instit. *De empt. & vendit.* & obseruat Rota in *Romana Domorum de Poncionibus 14. Iunij. 1615. §. 2.* coram Buratto, & est *decis. 725. num. 2. par. 2.* Recent.

4 Vnde taxatio, & determinatio pretij est ita substãntialis contractui emptionis, & venditionis, vt sine ipsa irritus sit contractus *l. 2.* & *l. Pactu conuenta. ff. De contraben. empt.* & *l. Empti fides. C. De contraben. empt.* & *§. Pretium.* & *§. Item pretium.* Instit. *de empt. & vendit.* & obseruãt communiter Doctores Bald. *in l. In vendẽtis. num. 4. & 6. C. De contraben. empt.* Dec. *consil. 67. num. 5. ver. Preterea testis.* Hyppolit. Marsil. *Singul. 38.* incipit. *Emptio, & venditio.* Gomez *cap. 2. de empt. & vendit. num. 9. ver. Item etiam. tom. 2. Variar. resolut.* Cuiacius. *in l. Si quis arbitratu circa med. ver. Addenda est. ff.* De *verbor. obligat.* Donel. *ibid. num. 4. 9. & 14.* Surd. *consil. 225. n. 9.* & *consil. 572. num. 8.* Mantica *de tacit. lib. 4. tit. 19. num. 15.* Rota *decis. 725. nu. 3. part. 2.* Recent. & coram Pennia *decis. 6. num. 1.* & coram Merlino *decis. 565. nu. 5.*

5 Cum ergo inter emptorem, & venditorem, antequam sericum transmitteretur, nullum fuerit pretium stabilitum, perinde est, ac si non sit appositum pretium. *l. Diem proferre. §. Si plures. ff. De recep. arbitr.* vbi Glos. *verbo diuersas* Bart. *ibid. init.* Et ideo cum deficiat substantia cõtractus, non potest venditio, & multò minus traditio habere locum, vt obseruant communiter Doctores *in l. fin. C. De contraben. empt.* Gabr. *consil. 64. num. 3. lib. 1.* Molina *de iust. & iure*, vbi de contract. *disp. 337. num. 9.* Cornazan. *decis. 9. num. 4.* Lasarte *de decima vendit. cap. 2. num. 19.* Vnde cum non habeat locum emptio, & venditio, nec etiam potuit sericum transire in dominium emptoris, vt ipsius periculo periret.

6 Præsertim quia vt perficiatur emptio, & venditio, debet prius pretium numerari, antequam res tradatur emptori iuxta *l. 2. ff. De rer. permut.* & notant Bald. *in Cap. 1. De sequestr. poss. & fruc.* Francis. Curt. *De sequestr. num. 13.* aut saltem debet interponi fides. & promissio, quæ stat loco pretij. *§. 1.* Instit. *De emp. & vendit.* & *l. 1. ff. Qui satisd. cogant.* In præsenti autem tantum abest, quod fuerit solutum pretium, aut interposita fides, vt neque etiam fuerit determinatum & taxatum.

7 Ex quibus facilè dissolui possunt, quæ in oppositum allata sunt. Quando enim dicitur, quod res perit emptori sequuta traditione, intelligitur de traditione, quæ fit in virtute cõtractus emptionis,

dũ autem, non interuenit contractus, nec etiam potuit locum habere traditio, vnde à contrario sericum non potuit perire emptori, quia non adfuit traditio, sicut nec adfuit cõtractus emptionis: traditio enim supponit contractum consumatum, & pretium solutũ, aut fidem, & promissionem interpositam, vt dictum est. Imò si res traderetur ante perfectam emptionem, quia non censeretur tradi in dominium, periculum adhuc esset venditoris, ad quem semper spectat, quousque sit perfecta venditio. *l. Necessariò. ff. De peric. rei vend.*

8 Neque quæ afferuntur, concludũt traditionem, nam ad eam excludendam, sufficit, quod non fuerit completus contractus. Quãdo autem dicitur, quod mensuratio, seu ponderatio infert traditionem, Resp. Quod intelligitur, quando subsequitur contractum iam completum, & ordinatur ad consignandam rem venditam. Et de hac procedit tex. allatus. Quod satis indicant verba immediatè antecedentia. §. *Sed & custodiam.* ibi. *Priusquam enim ad metiatur vinum, quasi nondum venit.* vbi est aduertendũ, quod non dicit tex. quod nondum sit venditum, sed quod quasi nondum sit venditum, quia scilicet præcessit contractus, licet nondum exequutioni mandatus. Et eodem etiam modo accipiendus est tex. *l. Si per emptorem.*

9 Ad 2. Obsignationem inducere traditionem, & acquisitionem dominii, non ex se, sed ex circumstantiis adnexis, nam est actus æquiuocus, qui potest habere diuersos effectus: & ideo operatur secundum determinationem, quam recipit. Et proinde non inducere traditionem, dixit Vulpianus. *l. 1. §. Si dolium. ff. De peric. rei vend.* Ibi. *Si dolium signatum sit ab emptore, Trebatius ait, traditum id videri. Labeo contra. Quod & verum est. Magis enim, ne submitteretur, signari solere, quàm vt traditũ.* In præsenti autem signatio serici, non potest operari traditionem. Tum quia non fuit facta mandato emptoris, neque ipso signatum sericum acceptante. Tum quia fuit inducta in aliũ finem, nempe vt possit cognosci, vt obseruant Stracha *de mercat. par. 2. num. 9.* Bald. et Salicet. mox citandi. Tum quia cum contractus venditionis non fuerit perfectus, non potuit operari traditionem, vt notant Bald. *in Rubr. De per. rei ven.* Salicet. *in l. ult. in fine.* C. De peric. *rei vend.* Iaf. *in l. Quoties. num. 18. ver. Sextò principaliter limita.* C. *De rei vendit.* Boer. *decis. 105. num. 10.* Rota coram Pennia *decis. 6. num. 9.*

10 Ad 3. Merces transmitti periculo ementis, quando transmittuntur perfecto contractu, et de mandato ementis. Secus autem, si transmittantur ante completũ contractum, et absque mandato ementis, nam, cum adhuc sint sub dominio transmittentis, suo periculo transmittit, quia omne periculum rei est ipsius domini *l. Necessariò. & l. Quod si neque. ff. De peric. rei. ven.* et quandiu manet sub dominio vendentis, eius periculo perit.

11 Neque obstat, quod venditor cõtulerit taxationem pretii in arbitriũ Faustini, et proinde valeat venditio. *l. fin.* C. *De contrahen. empt.* Quia id locum habet, quando sequitur taxatio; secus autem, si non sequatur, vt ex eodem tex. desumitur. ibi. *Et siquidem ipse qui nominatus est, pretium definierit, omninò secundum eius æstimationem, & pretium persolui, & venditio ad effectum perueniat.* Vnde ante taxationem venditio non est perfecta, nec sortitur effectum. Insuper debet contrahentes, atque adeo emptor consentire, vt taxatio pretii conferatur in alienum arbitrium.

12 Antequam autem taxetur pretiũ, venditio est conditionalis, vt notant Castrens. *in dict. l. fin. in sum.* C. *De contrahen. emp.* Fulgos. *ante nu. 1.* Ruin. *in l. Si quis arbitratu num. 28. ff.* De *verbor. obligat.* Socin. iun. *ibid. num. 24.* Riminal. Sen. *consil. 83. num. 1. & 10.* Socin. Sen. *consil. 44. numer. 9. lib. 1.* Aret. *consil. 108. num. 1.* Gabr. *consil. 64. nu. 4. lib. 1.* Rota coram Merlino *decis. 567. num. 9.* Et ideo cum contractus remaneat in suspenso ob defectum conditionis, si interim res perit, non potest amplius habere locum, et venditori domino perit, cum nondum contractus habuerit suum effectum.

Emens

Emens merces sibi Romam transmissas periculo, & expensis venditoris, an teneatur ei restituere gabellam, si non soluat. Quæst. 108.

S V M M A.

1 *Quando merces transmittuntur periculo, & expensis vendentis, si non soluatur gabella, cedit in eius lucrum.*
2 *Venditor non potest grauari in expensis, quæ non fiunt, si teneatur transmittere merces.*
3 *Emptor potest detrahere de pretio gabellam, si sua industria non soluat, quando tenetur soluere venditor.*
Illius est commodum, cuius est periculum.
4 *Periculum venditoris fit emptoris, & è contra, si propter ipsum contingat.*
5 *Susceptio periculorum ad fauorem emptoris nō comprehendit, quæ facto ipsius contingunt.*
6 *Gabella, si non soluitur, cedit in lucrum illius, cuius periculo non soluitur.*
7 *Quando gabella spectat ad venditorem, si non soluatur, cedit in lucrum emptoris, si periculo illius non soluatur.*

1 EMit Frãciscus à Bernardino certas merces raxato precio, et pacto apposito, quod teneatur Bernardinus eas sibi Romam transmittere expensis propriis, et suscepto in se periculo. Cum autem Franciscus eas Romam inrroduxerit absq. solutione gabellæ, supposito, quod non teneatur illam restituere Gabellariis, dubitatur, an debeat restituere Bernardino. Ratio difficultatis oritur ex eo, quod dum merces transmittũtur Romam expensis, et periculo venditoris, censetur sequi traditio, & consignatio tunc solum, quando sunt Romam inuectæ, et proinde eo vsque manere sub dominio venditoris. Cum ergo inuectæ sint Romam absque solutione gabellæ, beneficium non solutionis spectabit ad venditorem, eum nomine ipsius inrroducantur.

2 Confir. Dum expensis venditoris sunt transmittendæ vsque ad peruentionem ad manus emptoris, inter expensas, enumeratur etiam solutio gabellæ. Ergo si non soluitur, beneficio vendentis non soluitur. Et proinde non potest empror eã quantitatem detrahere de pretio concordato, tanquam expensa facta in transportatione, quia venditor tenetur solum ad expensas, quæ reuera fiunt in transportatione mercium, nec potest emptor computare eas expensas, quæ licet debuissent erogari, reuera tamen erogatæ non sunt.

3 Tenendum tamen est. *Emptorem mercium posse detrahere de pretio, & sibi retinere illam quantitatem, quę pro gabella fuisset soluenda.* Ratio est. Quia dum emptor introduxit merces absque solutione gabellæ, illas exposuit periculo amissionis, nam si detectæ fuissent à gabellariis, amissæ erant, et hoc periculum spectabat ad emptorem, et ideo lucrum quoque perceptum ratione periculi ad ipsum spectabit, cum illius sit commodum, cuius est incommodum iuxta vulgatam regulam, quod sentiens cõmodum debet sentire, et incommodum, & è contra *l. Secũdum naturam. ff.* De *reg. iur.* et *l. Si socius. §. 1. ff.* Pro *socio.* et *l. Manifestissimè §. Sed cum in secundo* C. *De furt.* et Cap. *Qui sentit.* De *reg. iur. in* 6. et notant Bald. *consil.* 135. *nu.* 1. ver. *Prętereà iste*, Rora coram Coccino. *decis.* 409. *num.* 2. et coram Pennia *decis.* 565. *num.* 7.

4 Quod autem periculum amissionis mercium ob non solutam gabellam spectet ad emptorem, ex eo deducitur, quod periculum emptoris efficitur venditoris, si propter ipium casus contingit l. *Titius.* et *l. Minor. ff.* De *peric. & com. rei vend.* Et è cõtra periculum venditoris efficitur emptoris, si propter ipsum contingat iuxta locum ab oppositis, et paritatem rationis iuxta *l. Sicut maior.* C. De *repud. hęred.* et ponderant Comens. *consil.* 185. ver. *Facit etiam.* Menoch. *consil.* 608. *numer.* 16. Rota Genuens. *decis.* 33. *nu.* 6. ver. *Augebat difficultatem.* Vndè cum merces expositæ sint periculo ab emptore, ad ipsum quoque spectabat idem periculum.

5 Nec obstat, quod venditor in se susceperit quodcunque periculum, quod merces subirent, quousque peruenirent ad ma-

manus emptoris. quia hæc generalis susceptio periculorum non se extendit ad ea, quæ contingunt ex facto emptoris iuxta ea, quæ tradunt Ruin. *consil.* 247. *lib.* 1. Alexand. *consil.* 84. *lib.* 6. Corneus *consil.* 36. *lib.* 2. & *consil.* 12. *lib.* 4. Aret. *consil.* 139. Bossius *tit.* *De remiss. merced. numer.* 65. ver. *Sed tamen.* Rota coram Pennia *decis.* 26. *num.* 8. Vnde cum periculum inductum sit facto emptoris, non comprehendetur sub generali susceptione periculorum facta à venditore.

6 Et ex his soluta manent, quæ in oppositum allata sunt; nã quamuis merces permaneant sub dominio vendentis, quousque perueniant ad manus emptoris; & solutio gabellæ spectaret ad venditorem tanquam pro re adhuc propria soluenda, adhuc tamen, quia non fuit soluta cum periculo emptoris, qui merces exposuit, vt possent suo damno amitti, ideo, quod erat soluendum, non venit in beneficium venditoris, sed illius, qui se exposuit periculò sentiendi damnum amissionis mercium.

7 Ad Confir. Solutionem gabellæ enumerari quidem inter expensas, quæ iuxta pactum appositum pertinent ad vẽditorem, & proinde, dum emptor soluit nomine venditoris, eas detrahere debere de precio mercium. Quod si industria sua, & suo periculo non soluit, pertinet ad ipsum totum illud, quod erat soluendum pro gabella, quia sub spe illius lucri exponit merces periculo amissionis, vnde, dum ipse suscipit periculum, quicquid lucri inde accedit, ad eumdem pertinet. An autẽ emptor teneatur aliquid restituere gabellariis, non est huius loci, cum ad aliam materiam pertineat.

An si Abbates Monachorum excedant in vsu Baldachini, Pontificalium, puniri possint censuris ab Episcopo. Quæst. 109.

S V M M A

1 *Quid concessum Abbatibus Monachorum circa vsum Pontificalium.*
2 *Episcopus non potest procedere censuris contra Abbates excedentes in vsu Pontificalium.*
Excommunicatio Ordinarij. & censura alia sunt nulla contra exemptos.
3 *Inhibitio Episcopi facta Abbatibus Monachorum circa vsus Pontificalium non est attendenda.*
Exempti non possunt consentire in alterius iurisdictionem sine consensu Papæ.
4 *Innouata ab Episcopis contra Abbates circa vsum Pontificalium sunt reuocanda.*
5 *Episcopus vexans Abbates circa vsum Pontificalium, tenetur resarcire expensas.*
6 *Ordinarij compellere possunt Abbates non obseruantes Decreta &c. etiam censuris.*

RItuum S. Congregatio sub *die 18. Martij* 1617. præscripsit modũ, & normam, cum qua Abbates Monachorum vterentur Baldachino, & Pontificalibus, cuius Decretum per extẽsum attuli *in Obseruationibus ad Controuersias inter Episcop, & Regulares par.* 1. *num.* 396. & *sub die* 12. *Martij* 1618. decreuit, vt iuxta eorum antiquissimam consuetudinem vterentur baldachino, & Pontificaliter celebrarent tribus ad summum festiuitatibus quolibet anno. Et rursus. *1628. sub die 29. Ianuarij.* ampliauit concessionem, quò ad ministrantes Abbati celebranti. Quo stante oritur difficultas, an si dicti Abbates excedant, aut vices concessas celebrandi Pontificaliter, aut apparatum præscriptũ, possint ab Episcopis censuris affici præsertim excommunicatione.

2 Dicendum autem est. *Episcopos nõ posse excommunicare, aut alijs censuris afficere Abbates excedentes in vsu Baldachini, aut apparatu Pontificiali præscripto à S. Cõgregatione.* Ratio est. Quia sunt omninò exempti à iurisdictione Episcoporum, & proinde quælibet excommunicatio, aut alia censura lata cõtra ipsos erit nulla defectu iurisdictionis, vt desumitur ex Cap. 2. *in fine. De in integr. restit*, & Cap. *Quanto.* De *priuileg.* & Clemen. 1. *§. Nonnulli.* De *excessib. Prælat.* & notant Imola *in Cap. Ex parte.* De *priuileg.* Natta *consil.* 257. *num.* 7. Bellam. *consil.* 20. *num.* 14. ver. *Et est ratio.* Nec S. Congregat. in præfato Decreto *sub die* 18. *Martij* 1618. dat Episcopis aliquam aucto-

auctoritatem in hac causa supra Regulares, per quam nomine ipsius, aut tanquā Apostolicæ Sedis delegati procedere possint contra prædictos Abbates. Vnde cum careant tàm ordinaria, quàm delegata iurisdictione, nullo modo poterunt contra ipsos procedere.

3 Ex quibus deducitur, quod si Episcopi pręuidentes aliquem excessum supra prescriptum S. Congregationis, inhibeant Abbatibus, aut celebrare Pontificaliter, aut cū illo excessu, quamuis male faciant excedendo præscriptum S. Congregat; at tamen non tenentur acceptare inhibitionem, tanquam nullam, & ab eo prouenientem, qui non habet supra ipsos aliquam iurisdictionem, Imo neque possunt acceptare, quia acceptando consentirent in ipsorum iurisdictionem, nam cum sint exempti, & immediatè subiecti Summo Pontifici, non possunt absque eius licentia in alterius iurisdictionem consentire Cap. *Cum tempore. in fine*. De *arbitr.* & notant Abbas *ibid. num.* 2. Io. Andr. *in Cap. Scienti*, ver. *Solut pro hac parte*. De *reg. iur. in* 6. Felin. *in Cap.* P. *&* G. *num.* 13. De *offic. de leg.* Bald. in l. *Si quis ex consensu. numer.* 8. C. De *Episcop. audien.* Archidiacon. *in Cap. Conquaestus. num.* 49. *quaest.* 3. De *foro compet.* Surd. *consil.* 47. *num.* 24. Syluester *ver. ba.* Exemptio. *num.* 10. Rota coram Mantica. *decis.* 237. *num.* 5. & in *Gandauensi Monaster.* 29. *April.* 1641. coram Eminentiss. Panzirolo. Vnde poterit solum Episcopus nunciare S. Congregat. excessum, ad quā postea spectabit prouisio.

4 Secundo deducitur. Quod si episcopus contra dictos Abbates aliquid innouet, aut fulminando censuras, aut aliquo alio modo, erit reuocandum à Superiore tanquam continens cōtemptum Romanæ Sedis, dum in eidem immediatè subiectos manum extendit contra legis prohibitionem Cap. *Cordi. in fine* De *appellat. in* 6. & notant Oldrad. *consil.* 206. *numer.* 1. *in fine*. Rota coram Mantica *decis.* 31. *nu.* 3.

5 Sequitur tertio. Episcopum teneri ad omnes expensas, quas Abbates facerent intuitu molestię ipsis ab eodem illatæ. Siquidem cum sine iurisdictione eos vexet, iniusta est vexatio, & attentata, et proinde tenetur eos reddere indemnes iuxta ea, quæ tradunt Portius Imola *consil.* 66. *num.* 24. Lancellot. *de Attent. par.* 3. *cap.* 31. *de pæn. attent. num.* 164. Rota coram Durano *decis.* 305. *num.* 2. & coram Penna *decis.* 237. *nu.* 3.

6 Verum post hęc scripta *sub die* 27. *Septemb.* 1659. emanauit Decretum S. Rituum Congregat. auctoritate Sanctissimi, et publicatum *die* 3. *Februar.* 1660. in quo confirmātur decreta, quæ aliàs emanauetant, et alia de nouo statuuntur, et indulgetur locorum Ordinariis, vt auctoritate Sedis Apostolicæ, possint, imo debeant contrauenientes, etiam per censuras, compellere ad obseruātiam dictorum Decretorum. Vnde introductum est ius nouum constituens in hoc Ordinarios delegatos Sedis Apostolicæ.

An Abbates Monachorum possint vna ex tribus vicibus sibi concessis Pontificaliter celebrare in alicuius exequijs. Quaest. 110.

S V M M A

1 *Abbates Monachorum ter in anno Pontificaliter celebrare possunt.*
2 *Vna ex his an possint celebrare ratione exequiarum.*
Quando verba sunt clara, non est dispositio in dubium vertenda.
3 *Concessio non habet locum, nisi quatenus verba aptari possunt.*
Verbum Festiuitas *non potest aptari exequijs.*
4 *Limitata concessio non extendit effectum vltra suos terminos.*
5 *De aequitate & ex interpretatiua voluntate celebrare possunt Abbates Pontificaliter occasione exequiarum.*
Voluntas verisimilis est attendenda.
Verisimilitudo habetur pro veritate.
6 *Verba in dubio accipiuntur demonstratiuè.*
7 *Modò attendendum Decretum S. Congregat.*

1 Possunt Abbates Monachorum tribus vicibus in singulos annos Pontificaliter celebrare iuxta vltimum Decretum S. Rituum Congregat.

gregat. emanatũ *sub die 12. Martij* 1618. & confirmatum ab Vrbano VIII. *sub die 11. Iulij* 1629. *in sua Constit.* quæ incipit. *Exponi nobis*, quæ est *Constitutio* 303. *in Bullar. Cassinen.* Vnde dubitatur, an aliqua ex his vicibus possint Pontificaliter, celebrare in alicuius exequiis: & difficultas ex eo oritur, quia concessio pro his tribus vicibus procedit de festiuitatibus, vt constat ex præfato Decreto. ibi. *Quod in tribus ad summum festiuitatibus facere eis permittitur.*

2 Dicendum est. *De rigore non posse Pontificaliter celebrare in exequijs alicuius defuncti.* Ratio est. Quia concessio facta est pro festiuitatibus, vt constat ex modo recitatis verbis Decreti. Cum autem verba concessionis sint clara, non est in dubium vertendum, quin concessio sit coarctata ad festiuitates. *l. Ille, aut ille. §. Cum in verbis. ff.* De legat. 3. Cũ ergo exequiæ non veniant appellatione festiuitatũ, non includentur sub illis tribus festiuitatibus, pro quibus conceditur Abbatibus Pontificaliter celebrare.

3 Accedit etiam, quod concessio non habet locum, nisi quatenus verba concessionis adaptari possunt *l. Quod constitutũ. ff.* De *testam milit.* & Cap. *Si pater.* De *testamen. in* 6. & notant Doctores Bald. *consil.* 486, *init. ver. Secundo prob. lib.* 2. Alexan. *consil.* 17. *num.* 8. *lib.* 2. Decian. *consil.* 9. *num.* 24. *lib.* 1. Bart. *in l.* 4. *§. Prætor ait. ff. De dam. infec.* Tiraquel. *in l. Si vnquã. verbo.* Libertis. *num.* 2. C. *De reuocan. donat.* Constat autem, quod verbum festiuitates, pro quibus conceditur Abbatibus Pontificaliter celebrare, non quadrat exequijs.

4 Vnde subintrat etiam regula generalis, quod limitata concessio non potest extendere effectum vltra terminos suæ limitationis *l. Qui tabernas. ff.* De *contrahen. empt.* & *l. Ex pacto. §. Item quæro. ff.* De *vulg. et pupil. substit:* & *l. Cum pater. §. Dulcissimis. ff.* De *leg.* 2. & *l. Vltra.* C. *De act. empt.* & *l. In agnat. ff. De acquirẽdo rerum dominio.* Et notant communiter Doctores Tiraquel. *tract. Cessante causa. par.* 1. *num.* 147. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. §.* 5. *præm. numer.* 6. Surdus *consil.* 10. *num.* 49. Besoldus. *consil.* 75. *numer.* 35, Rota coram Mantica *decis.* 232. *num.* 9. & *decis.* 690, *num.* 9. *par.* 1. Recent. Cum enim concessio sit limitata ad festiuitates, non potest extendere suum effectum ad exequias, quantumuis solemnes.

5 Verum licet hęc de rigore procedant, ex æquitate tamen videtur oppositum tenendũ, ita vt possint vna ex vicibus concessis vti in solemnitate exequiarum. Constat enim, quod principalis intentio S. Congregationis in decernendo fuit, quod vsus Pōtificalium non excedat tres vices in singulos annos; & in tantum concessit, pro tribu solemnitatibus, in quantum in in ipsis solet habere locum, cum rarò admodum ferat occasio celebrandi solemniter in exequijs. Et ideo præsumi potest volũtas interpretatiua S. Cõgregat. quod possit vti vna ex concessis vicibus in tali occasione, præsertim, quia non determinat festiuitates, sed relinquit ipsorum electioni: vnde sicuti relinquit eorumdem electioni festiuitates, ita etiam verisimile est, quod consentiat eligi Exequias loco festiuitatis, cũ hoc nõ contraueniat fini intento. Cum enim hæc voluntas interpretatiua sit valdè verisimilis, venit attendenda *l. Ob carnem. § fin. ff. De testibus.* & *l. Cum re. init. ff.* De *legat.* 1. & *l. Cum accussff.* De *condit. & demonstrat.* & *l. In obscuris. ff.* De *reg. iur.* Et Cap. *In nostra.* De *testib.* Et proinde verisimilitudo habetur pro veritate, vt notant Glos. *in l. Tale pactum. l. fin. ff.* De *pac.* Craueta *consil.* 35. *numer.* 33. Bursat. *consil.* 368. *numer.* 37. *lib.* 4. Decian. *consil.* 8. *num.* 13. Menoch. *consil.* 210. *nu.* 40. *lib.* 3. Tiraquel. *in l Si vnquam. numer.* 37. *limit.* 5.

6 Nec obstat, quod concedat pro Festiuitatibus tribus, quia verbum *Festiuitatibus* potest stare restrictiuè, et demonstratiuè. Ex nullo autem capite desumitur, quod stet restrictiuè, et ideo saltem remanet dubium, an stet restrictiuè, an verò demonstratiuè; et proinde subintrat communis doctrina, quod in dubio censeatur stare demonstratiuè *l. fin. §. Titia. ff.* De *liber. legat.* et notant Craueta *consil.* 301. *num.* 5. Rota coram Ludouis. *decis.* 516. *num.* 8. et coram Merlino. *decis.* 750. *num.* 4. & *decis.* 442. *num.* 3. *par.* 1. Diners. et

d. cis.

decis. 357. *num.* 4. *par.* 2. Recent. & in *Florentina affrancationis* 20. *Nouem.* 1634. coram Ghisilerio. Vnde fit, quod dummodo vsus Pontificalium non excedat tres vices concessas, extendi possit ad alias occasiones, quæ non sint festiuitates.

7 Verum licet quando hæc scripsi, dicta æquitas posset admitti; modo tamen non est admittenda, quia emanauerunt Decreta S. Rituum Congregat approbata à Sanctissimo sub *die* 27. *Septem.* 1659. & publicata *sub die* 3. *Februar.* 1660. in quibus prohibentur Abbates vti indulgentia Pontificalium in Officiis, & Missis Defunctorum. Ita enim habetur quinto loco. *Dies verò, in quibus solemniter ipsis operari conceditur, sint de præcepto festiui, vel alij, in quibus, ipsos Pôtificaliter celebrare festiuitatis ratio exigat, nempe Patroni loci, Fundatoris Ordinis, Tituli, & Dedicationis Ecclesiæ. Abstineant autem ab huiusmodi Pontificaliũ vsu in Officijs, & Missis Defunctorum quocunque die, etiam festiuo, & de præcepto.*

An valeat præsentatio illius, ad cuius fauorem lata est sententia iurispatronatus facta ante elapsum tempus appellandi. Quæst. III.

S V M M A.

1 *Præsentatio facta à victore in lite non elapso tempore ad appellandum est nulla.*

2 *Quod fit pendente tempore ad appellandum est attentatum.*

3 *Appellatio in habitu idem operatur, ac appellatio in actu.*

Pendente tempore ad appellandum sententia remanet suspensa.

4 *Quando præsentatio est nulla, est etiam nulla institutio.*

5 *Elapso termino ad appellandum præsentatio incipit habere locum, si non sit interposita appellatio, & quomodo.*

1 De iure conceduntur decem dies ad appellãdum à sententia, vnde cum patronus, qui in lite super iurepatronatus victor euasit, ante elapsos hos decem dies præsentauerit, dubitatur, an dicta præsentatio teneat, an verò fuerit expectandum, quod elaberetur tempus cõcessum ad appellandum. Resoluendum est autem, *Quod dicta præsentatio non teneat, sed attentata sit, & proinde nulla tanquam facta tempore nondum habili ad præsentandum.*

2 Cum enim toto illo tempore, quod ad appellandum conceditur, sit in facultate illius, qui in lite succubuit appellare, & impedire effectum sententiæ ipsum suspendendo, perinde est, ac si interposita fuisset appellatio; & proinde quicquid fit, attentatum est Cap. *Non solum. De appellat. in* 6. vbi Glos. *verbo Innouata.* Ancharan. *ibid. num.* 1. Io. Andr. *nu.* 6. Geminian. *eodem num.* 6. ver. *Nota, quod sunt.* Corset. *in Singular.* verbo *Appellatio.* 2. *§. Idem operatur.* Couaruu. *Pract. Quæst. cap.* 23. *num.* 2. ver. *Tertia interpretatio.* Mohedan. *dec.* 150. Rota *dec.* 366. corã Ant. August. *lib.* 3. Diuer. & coram Seraphino *decis.* 45. *num.* 4. & *decis.* 229. *num.* 4. & in *Legionensi Capellaniæ S. Vincentij die* 9. *Martij.* 1579. corã de Grassis & *in Imolensi Legati* corã Orano apud Marchesan. *de commission. par.* 1. *pag.* 973. *num.* 1. & coram Pennia *decis.* 10. *num.* 4. & *decis.* 617. *num.* 8.

3 Ratio est. Quia, dum pendet terminus concessus ad appellandum, nondum sententia transiuit in rem iudicatam, & proinde nondum est sufficiens ad operandum suum effectum, sed adhuc subiacet appellationi in habitu, quæ idem operatur quò ad hoc, ac appellatio in actu vt tradunt Doctores *in Cap. Non solum. De appel. in* 6. Ancharan. *num.* 1. *not.* 6. Geminian. *nu.* 6. *ver. Nota, quod sunt paria.* Alioquin si sentẽtia posset habere exequutionem ante elapsum tempus concessum ad appellandum, frustra concederetur dictũ tempus; nam conceditur, vt qui succubuit, possit deliberare, an acquiescere debeat sententiæ, an verò prosequi litem, & proinde remanet sententia in suspenso, ita vt non possit operari suum effectum.

4 Ex quibus sequitur. Quod si tunc præsentatus instituatur, erit nulla institutio. Requirit enim institutio præsentationem

nem

nem tanquam fundamentum iuxta ea, quæ notat Rota *decis.* 337, *numer.* 1. *par.* 2. *Recent.* Et proinde si præsentatio sit nulla, erit quoque nulla institutio, vt notant Läbertin. *De iurepatron. lib.* 2. *par.* 3. *quæst.* 3. *art.* 4. Rochus de Curte *eod. tract. verbo.* Competens. *quæst.* 8. ver. *Suboritur nunc quæstio.* Viuian. item. *de iurepatr. lib* 12. *cap.* 7. *nu.* 10. Rota *decis.* 1. *De instit. in Antiquis.* Quando enim non subsistit fundamentũ, nec etiam subsistit, quod ipsi innititur.

5 Et quamuis, quod ab initio nullum fuit, temporis tractu non conualescat, iuxta Cap. *Non firmatur*, De *reg. iur. in* 6. Attamen, si qui in lite succubuit, infra decē dies non appellauerit, & sinat transire sententiam in rem iudicatam, poterit præsentatus institui, quia licet præsentatio fuerit nulla, dum tamen manet eadem voluntas patroni, manutenetur præsentatio ab ipso facta, & adueniente tempore habili incipit valere tanquam tunc de nouo facta iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in dic. Cap. Non firmatur*, Calderin. *consil.* 2. *num.* 3. *De constit.* Feder. de Sen. *consil.* 26. *numer.* 5.

An Clericus exilio mulctatus possit celebrare. Quæst. 112.

SVMMA.

1 *Exilio punitus an præsumendus irregularis.*

2 *Exilio punitus ob crimen, cui de iure est annexa infamia, est irregularis.*

3 *Punitus exilio potest celebrare, nisi aliud obstet.*

Declaratio S. *Congregat. circa* Exules *quò ad celebrationem.*

4 *Sententiā est strictè accipienda.*

5 *Exilium ex quocunque crimine non causat infamiam.*

Crimen, cui est annexa infamia, non eam inducit, nisi sit notorium.

6 *Infamia facti non causat irregularitatem, nisi accedat sententia eam imponens.*

Irregularitas non est admittenda, nisi sit in iure expressa.

7 *Crimen occultum excepto homicidio non inducit irregularitatem.*

Nec criminosus occultus prohiberi potest ab exercitio Ordinum.

8 *Si crimen sit publicum potest criminosus prohiberi ab exercitio Ordinum.*

1 RAtio dubitandi oritur ex eo, quod, dum exilio mulctatus est, oportet, quod commiserit aliquod crimen, de quo in iudicio conuictus fuerit, aut confessus, & per sententiam punitus, & proinde sit notorium notorietate iuris. Vnde consurget infamia, quæ inducat irregularitatem, & impediet, quod non possit celebrare; siquidem non imponitur hæc pœna, nisi pro graui delicto: vnde malè audiet apud homines probos, & graues, & proinde pro infami habendus erit iuxta Cap. *Omnipotens. De accusationibus.* & iuxta Cap. *Qui in aliquo Distinc.* 51. & Cap. *Infames.* 6. *Quæst.* 1.

2 Et quidem si pœna exilii imposita sit propter delictum, cui à iure annexa sit infamia, certum est, quod non poterit celebrare missam, quia hæc infamia inducit irregularitatem. Cap. *Inter dilectos. De excessib. prælat.* & tradunt communiter Doctores Richar. *in* 4. *dist.* 25. *art.* 6. *quæst.* 1. Angelus *verbo.* Infamia. *numer.* 8. Syluester *quæst.* 5. Summa Astens. *par.* 2. *lib.* 6. *tit.* 27. *quæst.* 1. Maiol. *de irregular. lib.* 3. *cap.* 1. *nu.* 3. & alii communiter. Cum enim de iure delicto sit annexa infamia, eò ipso, quod quis declaratur per sententiam, commisisse tale delictum, declaratur etiam incurrisse infamiam illi annexam. Infamia autem est vnum ex capitibus, ex quibus inducitur irregularitas, vt tradunt communiter Doctores in Cap. *Accedens. De accusat.* & in Cap. *Accusatum. De simonia.*

3 Si verò infamia non sit à iure annexa delicto, tenendum est. *Quod punitus exilio possit celebrare missam, nisi aliquid aliud obstet.* Ita declarauit S. Congregat. in vna *Maceratensi. sub die* 4. *Septembr.* 1602. Ratio est. Quia non impeditur exul celebrare ob irregularitatem ob infamiā iuris, quia non est annexa delicto, vt supponitur. Nec ratione pœnæ exilii, quia hæc non trahit secum prohibitionem celebrandi, vnde cū talis prohibitio, nec etiam sit expressa in sententia, nullo modo est inducenda iuxta generalem regulam, quod non est alicu-

alicui pœna indicenda, quæ non sit expressa *l. Si quis. §. Diuus. ff.* De *relig. & sump. fun.* & *§. Cum igitur.* Authen. De *non elig. secun. nupt.*

4 Accedit etiam, quod sententia punitionis sistit in exilio, nec se extendit ad prohibitionem celebrationis; & proinde non potest exul in virtute punitionis pœna exilii prohiberi celebrari, alioquin sententia extenderetur ad pœnam, quam nō exprimit, contra naturam ipsius, quæ non solum non debet extendi, sed strictè interpretari *l. Paulus. ff.* De *re iud.* & tradūt Bart. *in l. Iulianus. num. 5. ff.* De *condition. indeb.* Dec. *in l. Ius nostrū. n. 11. ff. De reg. iur.* Craueta *consil. 188. num. 6.* Alexan. *consil. 18. n. 3. lib. 7.* Ruin. *consil. 72. num. 8. lib. 2.* Gozadin. *consil. 50. num. 12.* Paris. *consil. 111. nu. 3. lib. 1.* Socin. iun. *consil. 181. num. 67. lib. 2.* Menoch. *consil. 307. num. 64.* Bald. *in l. Qui probare. num. 1. C. De calumniat.* Dec. *consil. 43. num. 4.* Socin. Sen. *consil. 37. numer. 11. lib. 4.* Rota coram Seraphin. *decis. 667. nu. 1.* & coram Ludouisio. *decis. 76. numer. 1.* & coram Durano *decis. 258. nu. 2.* & *decis. 439. num. 2. par. 2.* Recent.

5 Quod autem in ratione dubitandi affertur de infamia facti, quæ impediat à celebratione. Resp. primo. Non quodcūque crimen causare infamiam, sed solum quædam specialia, quæ in communi æstimatione causant infamiam. Vnde si pœna exilii non est propter aliquod ex his criminibus, non aderit infamia; & cōsequenter nec impedimentum ad celebrandum. Accedit secūdo, quod dato, quod crimen esset ex iis, quæ generant infamiam; quia in loco, vbi exul degit, non erit notorium, non causabit ibi infamiam. Si quidem neque etiam crimena, quibus à iure annexa est infamia, illam causant, atque adeo nec irregularitatem, nisi sint notoria vno excepto homicidio, vt docent Couaruu. *lib. 3. Variar. cap. 3. num. 2.* Henriquez *lib. 14. sum. cap. 5. num. 2.* Auila *par. 7. de censur. disp. 4. dub. 7. conclus. 1.* Conincb. *disp. 18. de censur. dub. 7. numer. 56.* Tanner. *tom. 4. disp. 6. quæst. 10. dub. 11. num. 227.* & alii plures.

6 Præterea, cum hęc non sit infamia iuris, vt supponitur, sed tantum infamia facti, non inducit irregularitatem, nisi, accedat sententia condemnatoria delicti, & imponens infamiam, vt tradunt Couaruu. *in Clemen. Si furiosus. par. 1. §. 1. n. 5.* Garzia *de Benef. par. 11. cap. 3. n. 113.* Gibalin. *de Irregular. cap. 5. quæst. 4. Consect. 6.* ver. *Respondeo. Hęc crimina*, qui citat etiam Suarez *disp. 43. de censur. sect. 5. num. 4. & 5.* Neq. enim inducenda est aliqua irregularitas, nisi in casibus à iure expressis. Cap. *Is, qui.* De *sentent. excommunicat. in 6.* Vnde vt ex his criminibus, quibus à iure nō est annexa irregularitas, consurgeret, oporteret, quod ius decerneret, committentes hæc crimina, esse irregulares, quod tamen nō facit, alioquin infamia, ex qua consurgeret irregularitas, nō esset infamia facti, sed iuris. Imo infamia ex his criminibus est tantū diffamatio popularis, non autem infamia iuridica, & ideo non potest habere effectus iuridicos.

7 Neque obstant tex. Cap. *Ex tenore*, & Cap. *fin.* De *tempor. ordinat.* vbi statuitur, quod quando crimina non sunt notoria, aut non comprobata in iudicio, non impediant ab exercitio susceptorum Ordinum; vnde videtur, quod à contrario sensu impediant, si sint notoria, Nam cōtrarius sensus in eo consistit. Quod sicuti prælati non possunt impedire à celebratione, quando crimina non sunt comprobata in iudicio, aut aliàs notoria; ita possint, si sint notoria, aut in iudicio cōprobata. Quod non est reddere irregularem, sed prælatos habere facultatē impediendi celebrationem ad tollendum scandalum. Respondent enim, Pontifices in illis duobus tex. interrogationi, quomodo agendum esset cum criminosis: & dicitur in primo. *Verumtamen quia peccatum occultum est, si promoueri voluerit, eum non debes aliqua ratione prohibere.* Et in secundo. *Quod si proposita crimina ordine iudiciario comprobata, vel aliàs notoria non fuerint, non debent hi (præter reos homicidii) post pœnitentiam in iam susceptis, vel suscipiendis ordinibus impediri.* Vnde cum responsio sit de facultate Episcoporum, quam non habent, contrarius sensus erit de facultate, quam habent, si crimina sint comprobata, vel aliàs notoria.

An

An Beneficiatus damnatus ad exilium amittat beneficium. Quæſt. 113.

SVMMA

1 *Exul non amittit beneficium ſimplex.*
2 *Pœna exilij non habet annexam priuationem beneficij.*
Non intelligitur quis priuatus beneficio, niſi in ſententia exprimatur.
3 *Pœna priuationis non habet locum, niſi in ſpecie exprimatur.*
4 *In pœnis benigniſſimè procedendum eſt.*
Ea interpretatio capienda, quæ excludit pœnam.
5 *Exilium non trahit priuationem beneficij, etiā ſi ſit ob delictum dignum priuatione.*
Pœna debet commenſurari delicto.
6 *Declarato crimine per ſententiam pœna intrat, ſi ipſo facto ſit poſita.*
7 *Et quando iudex nullam aliam pœnam imponit, ſed tantum damnat de crimine.*
8 *Sicut, ſi aliam pœnam imponat, non intrat pœna legis.*
9 *Exul ex culpa ſua amittit ſolas diſtributiones.*
Exulans iniuſtè non amittit diſtributiones.

1 DIfficultas habet locum ſuppoſito, quod per ſententiam nō ſit priuatus, nam quæritur, an amiſſio beneficii veniat in conſequentiā ad talem condemnationem. Et quod ſpectat ad beneficium ſimplex, quod non requirit reſidentiam, non videtur adeſſe difficultas: nam cum ſententia non comprehendat amiſſionem beneficii, non poteſt ad ipſam extendi iuxta ea, quæ dicta ſunt *quæſt. preced. num.* 4. Et cum non requirat reſidentiam, non ſit incompatibile cum pœna exilii, ita vt ratione incompatibilitatis debeat dimitti, aut ipſo facto vacet. Vnde difficultas reducitur ad beneficium, quod requirit reſidentiam.

2 Dicendum eſt. *Pœnam exilij non habere annexam priuationem beneficij, etiā ſi requirat reſidentiam.* Deſumitur ex iis, qui tradunt, quod per ſententiam latam ſuper crimine digno priuatione beneficii, non intelligitur quis priuatus, niſi in eadem ſententia exprimatur. Ita Felin. in *Cap. Inquiſitionis. numer.* 2. *De accuſat.* & in *Cap. Cæterum. num.* 24. & in *Cap. Si ſcitatur num.* 2. *De reſcrip.* Innocent. in *Cap. Qualiter.* 2. *num.* 10. De *accuſat.* Hippolit. *ſingul.* 200. Simonet. *de reſeruat. quæſt.* 29. Diaz in *Pract. crimin. cap.* 131. *num.* 3. Lambertin. De *iurepatr. par.* 1. *lib.* 2. *quęſt.* 6. *ar.* 9. *nu.* 1. Paris. *de reſignat. lib.* 8 *quæſt.* 7. *numer.* 29. Mandos. *de ſignat.* Tit. *De priuat.* ver. *Condemnatus de homicidio.* Zerola *par.* 1. *Praxis. verbo priuatio.* §. 1. Gutierez *quæſt. canon. lib.* 2. *cap.* 5. *numer.* 7. Rebuf *De pacific. poſſeſ. num.* 315. *aliàs* 262. qui alios citat. & Tit. *de mod. amit. benef. num.* 64. Garzia, qui alios quoque citat *par.* 11. *de benefic. cap.* 3. *num.* 97. Et ita etiam declarauit S. Congregat. ſuper negocijs Epiſcop. & Regular. 3. *Decembr.* 1602. Et rurſus, quod ſi inſeruiat per ſubſtitutum aſſignata illi mercede, non amittat reliquos fructus beneficii. Ita *in vna Viterbienſi* 9. *Iunij.* 1601.

3 Ratio eſt. Quia per ſententiam non imponitur talis pœna priuationis beneficii, vt ſupponitur, & proinde non poteſt habere locum, pœna enim priuationis nō intret, niſi expreſsè, & in ſpecie ſit impoſita, vt tradunt Gloſ. *in Cap. fin.* verbo. *Ex vi iuriſpatron.* De *iurepatron.* Abbas *ibid. nu.* 8. Iaſ. *in l. Diuortio.* §. Si *fundum. numer.* 4. *ff.* Soluto *matrimonio.* Dec. *Conſil.* 9. *circa fin. vol.* 3. Veral. *decif.* 98. *num.* 3. *par.* 3. Creſcent. *decif.* 9. *num.* 1. De *probat.* Rota *decif.* 483. *num.* 2. *par.* 3. *Recent.* Cum enim auferat à punito, quod eſt ipſius, niſi habeat expreſſam cauſam eam inducentem, non eſt admittenda, alias eſſet contra iuſtitiam, ſi quidem ſolum ex cauſa, & ex poteſtate imponendi iuſtificatur. Et ideo, niſi clarè conſtet, quod ſit impoſita, non eſt aſſerenda iuxta Nouel. 2. *cap.* 3. *in it.* ibi. *Nec eſt vlla lex tale quid dicens.*

4 Et præſertim quia, quando agitur de punitione, & infligēdis pœnis, benigniſſimè procedendum eſt iuxta *l. penult. ff.* De *pæn.* & Cap. *Ex litteris. De conſtit.* & Cap. *In pænis.* De *reg. iur. in* 6. Et ea accipienda eſt interpretatio, quæ pœnam excludit *l. Proximè. ff. De his, quæ in teſtam. del.* & notant Alciat. *reg.* 3. *præſumpt.* 4. *num.* 1. *Dec. conſil.* 551. *num.* 10. Rota coràm Mantica. *decif.* 54. *num.* 11. *in fine*, & communiter. Vnde cum ex nullo capite deducatur,

quod

quod sit imposita pœna priuationis beneficii, non est exul censendus priuatus beneficio, nam etiam excludi deberet talis pœna ex benigna interpretatione, quãdo ex aliquo capite posset deduci, dummodo clarè nõ cõstaret, quod esset imposita.

5 Et hoc habet locum, etiam si aliàs crimen punitum exilio mereretur etiam de iure priuationem beneficii, vt tradunt Doctores supra *num.2.* allegati; nam eo ipso, quod pœna exilii mulctatum est, non potest habere locum alia pœna. Quia coniuncta cum exilio excederet delictum, & fieret iniusta, contra naturam eiusdem pœnæ, quæ debet commensurari cum delicto. *l. Sancimus.* C. De pœn. & *l. Perspiciendum. ff.* De pœn. et Cap. *Quæsitum. De his, quæ fiunt à ma. par.* Cap. et Cap. *Sicut dignum.* De *homicid.* et Cap. *Filius. §. Illud autem.* De pœn.

6 Nec obstat *l. 1. ff.* Ad Turpilian. ibi. *Si autem pronunciauerit calumniatum, & condenauerit eum, & quamuis nihil de pœna subiecerit, tamen legis potestas aduersus eũ exercebitur.* Hoc est pœna imposita à lege punietur, vbi etiam Glos. *verbo Facti*, & Bar. Nam tex. iste procedit, vel quando pœna est imposita à lege ipso facto incurrenda, vt tradunt Abbas *in Cap. Inter dilectos. num. 11. De excess. Prælat.* Diaz *in Pract. Crimin. cap. 131. numer. 3.* Rebuf. *in Praxi tit. de mod. amitten benefic. numer. 65.* Quia cum pœna ex dispositione legis ipso facto sit imposita, non est opus sententia imponente, sed sufficit sententia declaratoria delicti, cui est imposita.

7 Vel intelligitur, quando iudex condemnat de crimine, & non imponit aliquam pœnam; nam tunc subintrat pœna statuta à lege, vt intelligunt Innocent. *in Cap. Inter dilectos. num. 1.* De excessib. Prælat. Abbas *in Cap. Postulasti. num. 7.* De *foro compet.* et alii. Quia cum pœna debeatur delicto, eo ipso, quod est determinata à lege, & iudex pronunciat super delicto, & nullam imponit pœnam, censetur relinquere ipsam dispositioni iuris, seu quod puniatur delictum, sicut disponit ius. *l. Cũ prætor. ff.* De iudic. & *l. Voluntatis.* C. De *fideicom.* & Cap. *Cũ venerabilis.* De *religios. domib.*

8 Si enim iudex pronunciet super delicto, & simul imponat pœnam, quamuis diuersam ab ea, quæ statuitur à lege, non habet locum pœna legis, vt obseruant Doctores *num. præced.* cit. & Bar. *in dict. l. 1. nu. 9. ff. Ad Turpilian.* & *in l. Quid ergo. §. Pœna grauior. num. 4. ff.* De *his qui notantur infam.* Nam, dum iudex imponit pœnam, censetur commensurata delicto, & ideo non potest habere locum pœna à lege statuta, nam cum hæc quoque sit delicto adæquata. idem delictum duplici pœna adæquata punietur, quod esset iniustissimum.

9 Ad rationem dubitandi initio allatam resp. Ex eo, quod exul non possit residere in loco beneficii, non remanere priuatum, sed censeri legitimè impeditum, non secus, ac si esset infirmus, aut carceredetentus, qui etiam si ex sua culpa detineatur, amittit solum distributiones. Imo exul ex culpa sua solum amittit distributiones, vt tradunt Monal. *consil. 27. nu 6. & 8.* Moneta *de distribut. par. 2. quæst. 5. n. 8.* Imo si iniustè exulet, percipit etiam distributiones, vt tradunt Felin. *in Cap. Cum omnes. num. 22. in fine.* De *constit.* Calderin. *consil. 17. post med.* De *præben.* Nauar. *Consil. 11. num. 7.* De *cler. non residen. vol. 1.* Monal. *cit. num. 6.* & Moneta *nu. 8. cit. quæst.* Quod satis declarat, quod absentia, & impossibilitas inseruiendi non infert priuationem beneficii, etiam si sit ex propria culpa. Imò si qui voluntariè non resident, non priuantur statim beneficio, sed debent moneri, vt resideant, & citari, antequam veniatur ad priuationem, multò minus priuatus erit, qui coactè non residet, quãuis ex culpa sua, qua dedit causam exilio. Ideo sufficiet, quod inseruiat per substitutum, vt possit retinere beneficium, & facere fructus suos, iuxta declarationem S. Congregat. de qua *numer. 2. in fine.*

An proijcere salem in ignem &c. ad sibi conciliandum alterius amorem sit sortilegium qualificatum. *Quaest.* 114.

SVMMA

1 *Sortilegium continet pactum implicitum cum Dæmone.*
Sortilegia alia sapiunt, alia non sapiunt hæresim.
2 *Sortilegium quando sapiat hæresim.*
3 *Proijcere salem in ignem ad amorem conciliandum an sapiat hæresim.*
Dæmon quomodo possit mouere voluntatem.
4 *Passiones appetitus mouent voluntatem, & aliquando auferunt libertatem.*
Dæmon mouere potest imaginationem, passiones excitare &c.
5 *Vtens sortilegio, vt dæmon moueat voluntatem, cur non erret.*
Error supponit cognitionem circa quod erratur.
6 *In dubio leuius delictum est præsumendum.*
7 *Proiectio salis in ignem non est sacrificium, nec etiam præsumptiuè.*

1 IDem est, ac si quæratur, an sit sortilegium hæreticale, & sapiens hæresim. Certum est autem, quod huiusmodi sortilegium, si sit verum sortilegium, ita vt consequatur effectum, contineat pactum implicitum cum demone, quia naturaliter per proiectionem salis in ignem non potest haberi prædictus effectus, vnde etiam continebit tacitam inuocationem demonis ad illum effectum producendum. Ex hoc tamen non fit, quod sit hæreticale, alioquin cum omnia sortilegia contineant tale pactum implicitum, & proinde etiam tacitam inuocationem demonis, omnia essent hæreticalia, quod tamen est falsum, Quia dantur aliqua, quæ non sapiunt hæresim, & non pertinent de iure veteri ad Tribunal Inquisitionis, vt statuitur in Cap. *Accusatus. § Sanè.* De *heret. in* 6. Et modo de iure nouo sunt mixti fori per Constitut. Sixti V. quæ est 17. *in ordine. tom* 2. Bullar.

2 Quod autem prædictum sortilegiũ sapiat hæresim, ex eo videtur deduci, quod tunc sortilegium sapit hæresim ex parte operis, quando inuocatur dæmon ad ea, quæ excedunt eius virtutem, vt Martin. del Rio *lib.* 5. *Disquisit. magicar. sect.* 15. *quaest.* 1. Clarus *in Praxi. §. Hæresis.* ver. *Successiuè quæro.* Grillian. *De sortileg. quæst.* 10. Torres. 2. 2. *tom* 2. *quæst.* 96. *ar.* 4. *disp.* 2. *tit.* 9. *De qualificat. superstit. dicto* 1. Farinac. *de hæresi. quæst.* 181. *num.* 5. & 72. Inuocare autem demonem ad conciliandum alienum amorem, est inuocare ad ea, quæ superant ipsius potestatem, quia non potest cogere voluntatem ad amandum, quod non vult amare, nec potest operari in ipsam, cum hoc sit proprium *Dei*, qui eam sibi subdit.

3 Tenendum est, *Quod non sit sortilegium qualificatum, seu sapiens hæresim.* Ratio ex opposito contrariæ sententiæ desumenda est. Excitare enim amorem in voluntate nõ excedit potestatem dæmonis, & ideo non inuocatur ad ea, quę excedunt illius potestatem. Licet enim dæmon non possit agere immediatè in voluntatẽ, quia hoc est solius Dei, potest tamen agere mediatè excitando passiones appetitus sensitiui, vt iram, concupiscentiam, quæ cum ex natura sua trahant voluntatem, & inclinent in obiectum, trahitur, & inclinatur hoc pacto à Dæmone vt cõmuniter docent cum D. Th. 1. *par. quæst.* 111. *ar.* 2. *in corpore.* Et. 1. 2. *quæst.* 9. *ar.* 5. *in corpore.* habet, quod etiam corpora cœlestia mouent voluntatem, quatenus contingit moueri per passiones appetitus sensitiui. Cum autem constet, voluntatem moueri iuxta passiones appetitus sensitiui, cõstat etiam, hoc pacto moueri posse à dæmone ad amorem.

4 Imo cum passiones appetitus sensitiui ita moueant voluntatem, vt parum remaneat de motu libero voluntatis, sicut parum remanet de iudicio rationis libero; aut etiam adeo vehementes sint, vt totaliter amittatur vsus rationis, vt docent itẽ communiter cum D. Th. 1. 2. *quæst.* 10. *ar.* 3. *in corpore.* manifestum fit, quod, si passio amoris in appetitu sensitiuo sit huiusmodi, trahet voluntatem ex naturali colligatione in eodem principio eiusdem animæ ad amorem effrænam non liberũ, & pro-

& proinde, qui non posit ab eadem volũtate coerceri defectu libertatis in illo actu. Cum ergo demon posit mouere imaginationem, quatenus complectitur omnes sensus internos, secundũ communem doctrinã quã tradit D. Th. 1. *par. quæst.* 111. *ar.* 3. *in corpore*, potest etiã excitare pasiones in appetitu sensitiuo, & hoc pacto trahere voluntatem ad aliquem amandũ, Et hoc est, quod contingit, quando adhibentur sortilegia ad conciliandum amorem.

5 Accedit etiam, quod vel is, qui vtitur sortilegio ad hunc effectum, est persona docta, vel est persona rudis. Si primum, ita vt sciat, quomodo posit dæmon mouere voluntatem, dum tacitè inuocat ad conciliandum amorem, intendit, quod conciliet modo ipsi posibili, atque adeo non recurrat ad aliquid supra illius vires. Vnaquæque enim causa agit secundum quod est in potentia ad agendum. Vnde cum adhibens maleficiũ sit in potentia ad agẽdum per cognitionem veri modi, quo dæmon causare potest amorem, intendet, quod causet, prout cognoscit, posse causare. Si verò est rudis, ita vt nesciat, quomodo causare posit, non cogitabit de modo, sed solum de effectu: & ideo intendet solùm, quod est in potestate dæmonis, nec putabit, esse in potestate illius, quod non est, ita vt circa hoc erret; nam, vt erraret, oporteret, quod intenderet, quod dæmon directè ageret in voluntatem. Neq. enim potest esse aliquis error, vbi de obiecto nulla est cogitatio, cum error supponat cogitationem iuxta id, quod tradit D. Th. *in 4. dist.* 30. *ar.* 1.

6 Denique dubium saltem remaneti an prædictum sortilegium sit qualificatũ, ita vt sapiat hæresim: siquidem ad summũ dubium esset, an effectus intentus à sortilego excedat vires dæmonis. Stante autẽ hoc dubio præsumendum est, quod non sapiat hęresim, quia agitur de delicto; & ideo præsumendum est, quod sit illud delictum, quod est leuius, vt tradunt Bald. *in l. fin. num.* 17. C. *De edilit. edic.* Felin. *in Cap. Ad audientiam. De homicid.* Socin. Sen. *ibid.* Alciat. *Reg.* 3. *præsumpt.* 6. Aret. *consil.* 31. *num.* 5. Menoch. *consil.* 438. *num.* 9. Lo. Pasqualig, Quæst. Select.

uius autem delictum est, quod sortilegium sit simplex, quàm quod sit sapiens hæresim.

7 Ex alio tamen capite videtur esse sortilegium qualificatum, quatenus scilicet contineat quoddam sacrificium, exhibitũ dæmoni, nam proiectio salis in ignem tendit ad ipsius destructionem. vnde videtur interuenire oblatio rei creatæ cum destructione, in qua consistit sacrificium iuxta D. Th. 2. 2. *quæst.* 85. *ar.* 3. *ad* 3. Sed hoc nõ potest dici. Quia, vt oblatio destructiua rei oblatę sit sacrificium, debet tendere in cultum, & in hoc sensu loquitur D. Th. citat. Proiectio autem salis in ignem, non tendit ad deferendum cultum Dæmoni, sed ponitur tanquam signum, seu conditio, ad cuius positionem teneatur. Dæmon operari effectum. Deindè oblatio, in qua consistit sacrificium, est essentialiter signũ interioris sacrificii, quo nos Deo sacrificamus spirituali ter, vt tradunt D. August. *lib.* 10. *Ciuit. Dei. cap.* 5. & D. Th. 2. 2. *quæst.* 85. *ar.* 2. *in corpore.* Proiiciens autem salem in ignem non intendit significare hoc internum sacrificium. Nec dici potest, quod in foro exteriori præsumatur hoc sacrificium: quia non adest aliqua exterior, & sensibilis circumstantia, vnde hæc præsumptio oriri posit, qualis esset, si sal comburetur super altari, aut coram imagine Dæmonis, aut aliqua alia, quę prę seferret cultum.

An vendere Christianos in seruitutem tanquam Turcas alijs Christianis sit delictum pertinens ad Tribunal Inquisitionis. Quæst. 115.

S V M M A

1 *Emens tanquam seruos homines liberos tenetur restituere libertati.*

2 *Vendere christianum in seruitutem videtur esse in contemptum religionis.*

3 *Venditio Christiani in seruitutem non pertinet ad Tribunal Inquisitionis.*

Quænam causa pertineant ad Tribunal Inquisitionis.

4 *Negatiua probatur ex inspectione scripturæ &c.*
5 *Dum non probatur affirmatiua, satis constat de negatiua.*
6 *Venditio Christiani tanquam Turcæ in seruitutem ex nullo capite contrariatur fidei.*
7 *Pater quando possit in seruitutem vendere filium.*
8 *Venditio Christiani in seruitutem non inducit contemptum religionis.*
Delictum contemptus religionis non est præsumendum, nisi constet.

1 SVpponitur, quod vendat inuitos, vt contingere potest, si vendantur in loco, vbi eorum lingua nō intelligitur. Certum est autem, venditionem esse nullam, quia venditor vendit id, supra quo non habet aliquod ius. Vnde emptor, statim, ac certificatur, quod erát liberi homines, tenetur eos suæ libertati restituere, non secus, ac emens rem furto sublatam tenetur comparēti Domino restituere, quia non acquisiuit dominium, cum non potuerit venditor illud trāsferre, siquidem non habebat, Dubitatur autem, an in hoc casu venditor puniendus sit à Tribunali S. Inquisitionis, ita vt sit delictū ad ipsum spectans.

2 Et pro parte affirmatiua facere videtur, quod huiusmodi venditio cedit in contemptum Christianę Religionis: siquidem vtitur personis Christianis tanquam personis infidelibus reducendo ad eam conditionem seruitutis, ad quam reducuntur infideles, & subiicit dominio ementis tanquam viles personas. Delicta autem, quę continent cōtemptum religionis pertinent ad Tribunal Inquisitionis, quia sic delinquentes, videntur malè sentire de religione Christiana.

3 Dicendū tamen est, *Prędictū delictū non pertinere ad Tribunal Inquisitionis.* Ratio est. Quia ea tantum delicta pertinent ad hoc Tribunal, quę sunt aliquo modo contra fidem, ita vt in materia fidei delinquatur. Aut, quæ ex speciali Constitutione Summorū Pontificum ad hoc tribunal reducta sunt. In cœteris autem nō debent Inquisitores se immiscere, vt desumitur ex Cap. *Accusatus. §. Sanè* ibi. *Cum negotium fidei, quod summè priuilegiatum existit per occupationes alias non debeat impediri &c.* & §. *De quæstionibus* ibi. *Ne per causas huiusmodi effendiculum negocio fidei preparetur. De Heret. in 6.* Vnde ibi prohibentur cognoscere de diuinationibus, et sortilegiis, quando non sapiunt manifestè hæresim, aut de vsuris, etiam si agatur contra illos, qui pro crimine hęresis sunt in pœnitentia.

4 Præsens autem crimen venditionis Christiani tanquam Turcæ in seruitutem emente alio Christiano, nec est contra fidem; nec ex aliqua speciali Constitutione Summorū Pontificum tractum est ad Tribunal Inquisitionis, & ideo nullo modo ad ipsum spectare poterit. Quod non spectet ex aliqua Constitutione satis cōstat, quia nulla reperitur, quę de hoc disponat. Quod sufficit, vt negatiua censeatur probata, argum. ex *l. fin.* C. De *reb. credit.* & notant Bec. *consil.* 40. *num.* 2. Surd. *Consil.* 21. *nu.* 1. Menoch. *consil.* 98. *num.* 49. Rota *decis.* 64. *num.* 2. *par.* 1. *Diuer.* & coram Merlino *decis.* 687. *num.* 20.

5 Quod autem non sit delictum contra fidem, etiam ex eo constat, quod nō assignatur, in quo violet fidem, aut sapiat hæresim, aut det suspicionem hæresis, quæ sola faciunt, vt delictum concernat fidem, & pertineat ad Tribunal Inquisitionis. Et ideo satis constat de negatiua, quod non pertineat ad fidem, dum non probatur affirmatiua iuxta ea, quę tradunt Bald. *consil.* 318. *num.* 7. *lib.* 1. & *in l.* 2. *num.* 6. C. *De error. aduocat.* Castrens. *ibid. num.* 4. Salicet. *num.* 3. ver. *Vt tamen veritas.* Lanfranc *in Cap. Quoniam contra. numer.* 4. *De probat.* Paccian. *De probat. lib.* 1. *cap.* 46. *numer.* 50. Beroius *consil.* 1. *num.* 57 *lib.* 2. Cabal. *consil.* 22. *num.* 8. *lib.* 1. Peregrin. *consil.* 81. *num.* 10. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 322. *nu.* 44. Herculan. *de probat. negat. num.* 45. & 54. Rota co ram Merlino, *decis.* 832. *num.* 1.

6 Accedit etiā ratio, Quia præsens delictū nō est cōtra fidē neq. ex obiecto neq. ex fine. Nō ex obiecto, quia tota malitia, quam habet ex ipso, consistit in iniustitia, qua violatur alienum ius libertatis. Omnes enim homines natura nascuntur liberi, §. *Ius gentium.* Instit. De *iure. nat. gent.* & *ciuili.*

ciuili. & l. *Manumissiones. ff. De iust. & iure.* Vnde etiam inter infideles locum habet hoc delictum, quantum est ex obiecto: & tamen inter ipsos non potest fidei contrariari. Sed neque potest contrariari ratione finis, quia cum non vendiderit Infidelibus, sed Christianis, non potest intendere, quod apostataret à fide, aut exponere periculo apostatandi; sed finis fuit iniustum lucrum percipiendi ex huiusmodi venditione. Neque occurrit aliqua circūstantia in hoc facto, quæ faciat, quod cōtrarietur fidei. Quia nulla alia circumstātia interuenit, ex qua consurgere possit talis contrarietas, nisi quod eos vendiderit tanquam turcas, cum tamen essent christiani; quæ tamen circumstantia non importat aliud, quàm mendacium, quod cū sit circa factum, nempe circa religionem, quam profitentur, nō autem circa fidem, non dat aliquam suspicionem hæresis, præsertim, quia non ordinatur mendaciū ad fallendum circa res fidei, sed ad obtinendam emptionem, & ad inueniendos emptores, qui aliàs non inuenirentur: vnde est tantum mendacium perniciosum, non autem fallens circa res fidei.

7 Denique venditio hominis Christiani fieri potest absque peccato, quando aliàs adest ius vendendi in seruitutem; vnde patet ratione patriæ potestatis stante, grauissimæ necessitate potest vendere proprios filios *l. 1. & 2. C. De patr. qui fil. distraxer.* & tradunt Glos. *in hanc l. 2.* Bald. *in l. In suis. ff. De liber. & posth.* Cuiac. *in Pauli recep. sent. lib. 5. tit. 1.* Ceual. *Commun. opin. Quæst. 270.* Couaruu. *lib. 3. Variar. cap. 14. num. 4.* alios citans, & testans de communi. Pinel. *in Rubr.* C. De *bon. mater. par. 2. numer.* 20. Enenchel. De *priuileg. parent. priuileg. 21. num. 22.* Molina *de iust. & iure. tract. 3. disp. 33. tom. 1.* Facundez *de iust. & iure. lib. 2. cap. 1. num. 9.* Gaspar Hurtad. *de iust. & iure. disp. 1. difficul. 21.* Quod satis conuincit ex obiecto non continere aliquid contra fidem. Vnde solum remanet, quod venditio in præsenti casu sit absque iure vendendi, & cū mendacio, dum venditur tanquam turca, qui est christianus. Ex primo autem capite consurgit tantum iniustitia in materia ciuili naturali, & ideo nihil fit contra fidem, sicut nec etiam ratione mendacij, cū sit tantum circa qualitatem hominis concernentem professionem religionis.

8 Neque obstat ratio dubitandi. Nam non est verum, quod talis venditio sit in contemptum religionis Christianæ, cum talis contemptus, neque consurgat ex obiecto, neque ex fine, neque ex aliqua circumstantia. Non ex obiecto, quia vt dictū est, ex genere suo potest esse sine peccato; & in præsenti defectu iuris vendendi continet tantum iniustitiam; Non ex fine, quia constat, quod finis est lucrum. Non ex aliqua circumstantia, quia non apparet. Et cum ex obiecto non inferatur talis contemptus, oporteret ad eum inducendum, quod constaret, quod talis venditio fieret ex eo capite, quod profiterentur christianam religionem. De quo, cum nō constet, nō debet præsumi huiusmodi delictum *l. Merito. ff. pro socio.* & Cap. *fin. De præsumpt.* & tradunt communiter Doctores Ias. *in l. Creditori. num. 7. ff. De noui oper. nun.* Grammat. *consil. 13. num. 8.* Abbas *in Cap. Cum tur. De testib.* Ruin. *consil. 1. n. 3. vol. 5.* Natta *consil. 549. numer. 1.* Alexan. *consil. 127. num. 12. lib. 4.* Marsil. *consil. 21. num. 2.* Menoch. *præsump. 161. nu. 26. lib. 5.* & *consil. 121. num. 77.*

An, si deficientibus descendentibus, eligendus sit heres, qui sit de familia, sufficiat eligere de familia quacunque habente idem cognomen, & eadem insignia. Quæst. 116.

S V M M A.

1 *Si testatur vocet descendentes, & postea vnum de familia, intelligit de contentiua.*

2 *Quando ab vltimo descendente est eligendus vnus de familia, sufficit, si eligatur habens idem cognomen, & insignia.*

Identitas cognominis, & insignium arguit identitatem familiæ.

Cognomina, & insignia, sunt charactères familiarum.

3 *Discrepantia in insignibus infert diuersitatem familiæ.*

Argumentum à contrario sensu valet existente fine contrario.
4 *Vt quis fiat Eques Hierosolimit. requiruntur insignia nobilium &c.*
5 *Fama, existimatio &c. probant identitatem familiæ, consanguinitatem.*
6 *Insignia imposita rebus arguunt pertinere ad familiam.*
7 *Sola identitas cognominis, & insignium an probet identitatem familiæ.*
In antiquis difficilis probationis sufficiunt indicia præsumptiones &c.
8 *Identitas cognominis & insignium quando nō sufficiant.*
9 *Assumptio alienorum insignium habet vim exceptionis.*
Exceptio probanda est ab excipiente.
Standum pro identitate familiæ ex identitate insignium &c. quousque oppositum probetur.

1 SI testator instituat omnes suos descendentes successiuè, & in defectum descendentium vocet vnum de familia eadem eligendum ab vltimo descendente arbitrio suo; manifestū fit, quod vocat aliquem extra familiam effectiuam, cum supponat deficere in illo vltimo, & proinde transire vocationem ad familiam contentiuam, agnatos, & transuersales iuxta ea, quæ notat Peregr. *consil.* 47. *numer.* 10. Constat enim, quod in huiusmodi vocatione ratione habet eiusdem familiæ, & idèo contemplatur transuersales, cum non amplius contempletur descendentes, vt obseruāt Hieronim. Gab. *consil.* 139. *num.* 59. Menoch. *consil.* 424. *num.* 12.

2 An autem sufficiat, quod eligendus ab vltimo descendente ferat eadem insignia, & obtineat idem cognomen, vt tanquam vnus de familia vocata posset eligi. Et *affirmatiuè videtur resoluendum*. Quia identitas cognominis, & insignium copulatiuè infert identitatem familiæ, cum hæc duo sint proprius character, qui ex hominum institutione distinguit familias, prǽsertim quando habetur ratio nobilitatis, & qualitatis agnationis iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Tutelas, num.* 4. *ff.* De *cap. diminun.* Peregrin. *consil.* 47. *numer.* 13. & 19. *lib.* 2. Alexan. *consil.* 213. *num.* 3. *lib.* 6. & *consil.* 91. *nu.* 5. *lib.* 7, Calcaneus *consil.* 8. *num.* 6. Corneus *consil.* 216. *num.* 4. *lib.* 2. & *consil.* 26. *num.* 3. & *consil.* 51. *numer.* 6. *lib.* 4. Gozadin. *consil.* 45. *num.* 9. Craueta *consil.* 800. *num.* 5. Marzar. *consil.* 1. *nu.* 10. Rebuf. *in l. Pronunciatio. §. Iure proprio. ff.* De *verbor. significat.* Marius Antonin. *Variar. resol.* 82. *num.* 9. *lib.* 1. alios citans Viuian. De *iurepatr. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 35. Mascar. *de Probat. concl.* 114. *num.* 24. Escobar. *de Nobilit. par* 1. *qu.* 16. *§.* 2. *nu.* 23. Menoch. *præsump.* 15. *num.* 48. *lib.* 6. Cognomen enim, & insignia sunt instituta tanquam speciales characteres familiarum: vnde, qui sunt de eadem familia ad inducendam aliquā distinctionem inter seipsos addūt aliquid de nouo propriis insignibus. Et ideo vbi adsunt eadem insignia cum eodem cognomine, prǽsumitur eadem familia, cum habeat eamdem notionem, & characterem, sub quo stat identitas familiæ.

3 Confir. Discrepantia in insignibus infert diuersitem familiæ, vt tradunt Alexan. *consil.* 213. *init.* & *num.* 2. *lib.* 6. Paris de Puteo *lib.* 5. *de re milit. tit.* De *insign. num.* 8. Peregrin. *de fideicom. ar.* 22. *num.* 26. Chassan. *in Catal. glor. mun. par.* 1. *conclus.* 20. Rota coram Merlino *decis.* 669. *numer.* 31. Vnde valet argumentum à contrario sensu, & proinde identitas insignium, & cognominis copulatiuè inferet identitatē familiæ. Quia quando negatio est causa negationis, affirmatio quoque est causa affirmationis, & ideo si negatio identitatis insignium, & cognominis infert diuersitatem familiæ, positio identitatis in eisdem inferet identitatem, præsertim, quia locum habet contrarietas causæ finalis, nam finis diuersitatis insignium, & cognominis est diuersificare familias; & finis identitatis est ostendere identitatem familiæ, si quidem assumuntur insignia, & cognomina tanquam characteres proprii, & distinctiui familiarum. Et ideo valet argumentum à contrario sensu *l. Tale pactum. §. fin. ff.* De Pactis. & *l. Qui testam. §. Mulier. ff.* De *Testam.* & Cap. *Quamquā.* De *censib. in* 6. & notant communiter Doctores *ibid.* Glos. *in dict. l. Qui testamento.* Bald. *consil.* 477. *in fine.* ver. Ego dixi. *lib.* 4. Castrens. *consil.* 175. *num.* 3. *lib.* 1. Roman. *cons.* 399. *init.* Hippolit. Riminal. *cons.* 485. *num.*

*num.*25.*vol.*5. Monald. *conf.*148. *numer.*7. *vol.*2. Cephal. *conf.* 51. *nu.* 14. Rota coram Puteo. *decis.*189. *num.*8. *lib.*1. & coram Durano *decis.*445. *num.*55. & *decis.*497. *num.*2. *par.*4. Recent.

4 Confir. 2. Quia *in Ordinat.* 7. *De recipien. fratr. Equit. Hierosolimit.* inter alia requisita requiritur, quod habeant insignia, quibus vsi sint viri nobiles, & quod sint antiqua saltem centum annorum, quod non inseruiret, nisi ex insignibus argueretur familia, vt pōderat Rota coràm Merlino *decis.*164. *num.*4. *& sequent.* Ergo sicuti ex identitate insignium arguitur nobilitas, ita etiam arguetur identitas familiæ.

5 Et hoc à fortiori procederet, si præter identitatem cognominis, atque insignium adessent etiam alia adminicula, vt esset nomen ciuitatis additum cognomini, in qua alia familia eiusdem cognomini, & insignum degit, aut fama, quod ab ipsa proueniat, & communis existimatio, nam hæc sufficit ad probandam identitatem familię, vt in terminis consanguinitatis tradunt *Dec. consil.* 595. *num.*7. Natta *conf.*475. *num.* 29. Rota coram Seraphino. *decis.*578. & coram Pennia *decis.* 346. *num.* 11. & *decis.* 17. *num.* 2. *par.* 2. Recent. Et in terminis nobilitatis id ipsum tradunt tanquam communem sententiam Socin. *consil.*64. *num.* 11. Mascard. *de probat. conclus.* 1095. *num.*8. Cassan. *in Catbal. glor. mun. par.*8. *consid.*16. Tiraquel. *de nobilit. cap.* 10. *num.*6. alios referens. Io. Garzia *de nobilit. glos.*7. *num.*12. Azeuedo *in Rubr. tit.*2. *lib.*6. *num*, 164. *& sequent.*

6 Accedit etiam, quod insignia imposita rebus arguunt, res illas pertinere ad familiam, quæ ipsis vtitur, vt tradunt Bart. *in l. Stegmata C. De Fabricens, lib.* 11. Dec. *in Cap. Causam matrimonij. numer.* 3. De *probat.* Afflict. *decis.* 23. *num.* 4. Rota *in Romana de. Iacobatijs.* coram Blanchetto, & coram Comitolo *decis.*71. *num.*7. Vnde in iis quoque, qui vtuntur insignibus alicuius nobilis familiæ, arguent pertinere ad ipsam familiam tanquam ab ipsa prouenientes.

7 Sed quid, si concurrant insignia, & cognomen cum communi existimatione, quod proueniat à familia de tali ciuitate Italiæ, verb. gr. censendi sint prouenire à familia etiam alterius ciuitatis eiusdem Italiæ, si nullus extet vestigiū, quod familia, à qua fama est, prouenire, habeat aliquam pertinentiam ad aliam familiam Italicam. Et *affirmatiuè videtur resoluendum stante omnimoda identitate insignium, & cognominis.* Hæc enim identitas, vt dictum est, arguit identitatem familiæ; & cum simus in antiquis, quæ sunt difficilis probationis, sufficiunt indicia, coniecturæ, & præsumptiones, vt tradunt Alexand. *conf.* 90. *num.* 12. *lib.*6. Ias. *conf.* 114. *num.*20. *lib.* 1. Dec. *conf.*595. *num.* 1. Aret. *conf.* 37. *num.*2. *ver. Venio igitur.* Rota coram Pennia *decis.* 347. *num.* 11.

8 Nec obstat, quod plures assumant cognomina, & insignia aliena, & proinde quod ex ipsorum identitate non liceat inferre identitatem familiæ, vt tradunt plures citans Citiacus *controuer.* 281. *num.*29. Rota *decis.* 5. *num.* 32. *par.* 7. Recent. & in *Mediolanensi iurispatronat.* coram Pirouano *decis.*75. *num.*9. & *decis.* 75. *num.*4. apud Viuian. *De iure patronatus.* & coram Eminentiss. Otthobono, *decis.*151. *num.* 11. Nam respond. Id locum habere quando non est probanda præcisè identitas familiæ, sed etiam descendentia vel à testatore, vel ab aliquo alio, in quibus terminis procedunt dictę decisiones coram Pirouano. Nunc autem sumus in casu, in quo sufficit probare identitatem familiæ, cum testator tantum velit, quod eligatur pro hærede vnus de tali familia.

9 Deinde stante identitate cognominis, & insignium, quod fuerint assumptæ ab alio, qui nō esset de familia, siue ex hac, siue ex illa causa, habet vim exceptionis, & ideo non elidit præsumptionem, & probationem in contrarium, nisi opponatur, & probetur iuxta *l. Quoties.* §. *Qui dolo.* & *l. In exceptionibus, init.* & *l. Cum de indebito.* §. *Sin autem. ff.* De *probat.* & *l.* 1. *ff. De excep.* vbi Glos. *verbo. Videtur.* & *in dict. l. In exceptioni.* verbo. *Velut intentionem.* Quia scilicet excipiens assumit personam actoris. Et ideo quousque exceptio probetur, standum est probationi desumptæ ex idētitate insignum, & cognominis, vt in-

ter-

terminis de nobilitate tradunt Tiraquel. De *nobil.cap.*10. *num.*6. Calcan.*conf.*8.*col.* 3.Mascard. De *probat.conclus.*1095.*num.*9. *tom.*2.

10 Præsertim, quia identitas cognominis, & insignium facit præsumptionem pro identitate familiæ contentiuæ, & ideo reiicit onus probandi in aduersarium.*l.Generaliter.§.Si pecuniam.in fine.ff De fideicom. liber.* & notant Glos. *in l.fin.ff. Quod metus cau.* vbi & Doctores. Dec. *in Cap. Nouit.*in fine. De *iudic.* Brun. *conf.*109.*nu.* 1.Menoch. *conf.*419. *num.* 12. & communiter.

*Quem debeat eligere vltimus descendentium, si eligendus sit de extranea familia coniunctus in consanguinitate. Quæst.*117.

SVMMA.

1 *Si familia substituantur coniuncti in consanguinitate, veniunt Cognati.*
2 *Consanguinitas complectitur omnes sanguine iunctos.*
3 *Consanguinitas secundum ius ciuile non excedit decimum gradum.*
4 *Affines quinam sint.*
Affines non veniunt appellatione coniunctorum in consanguinitate.
Consanguinei sunt, qui sanguine quocunque modo iuncti sunt.
5 *Consanguineorum nomine propriè non veniunt Cognati.*
Veniunt tamen, quando non possunt sumi strictè.
6 *Quicunque consanguineus eligi potest, quando est eligendus coniunctus in cõsanguinitate cum familia.*

1 Disposuit testator, quod si deficerent descendentes, & cætera di de familia contentiua, vltimus descendentium eligeret arbitrio suo in hæredem aliquem de extranea familia, sed coniuncta in consanguinitate familiæ eligentis. Ex qua dispositione statim manifestum fit, non habere locum agnatos, seu coniunctos in consanguinitate per masculos, sed cognatos, seu cõniunctos sanguine per fœminas iuxta. *§.1.* Instit. *De legit.agnat.tut.* vbi Glos. & Doctores, & *l. Inter agnatos ff Vnde legitimi.*& *l.1.ff.* Vnde Cognati, & *l.Non facilè.§.Cognationis.ff.* De *gradib. affinit*, vt cum pluribus notat Tiraquel. *De retract. lig.§.1.glos.* 9. *nu.*11. & *num.*203 Rota coram Pennia *decis.*152. *num.*1.

2 Vnde coniunctio in consanguinitate non debet amplè sumi, prout complectitur omnes sanguine coniunctos iuxta ea, quæ tradunt Tiraquel. *De retract.lign. §.1.glos.*9.*num.*9 ver. *Sed intelligo.* Boccat. *ad Consuet. March. glos.*3.*n.*90. Farin. *conf. criminal.* 151. *n.* 11. Sed coarctata ad certã speciẽ consanguinitatis. Quia cũ testator disponat pro casu, in quo non extent masculi ex linea paterna, & in fauorem extraneæ familiæ, non potuit intelligere de coniunctis in consanguinitate, nisi per lineam fœmininam.

3 Sed an consanguinitas ex linea fœminina amplè sumenda sit, an verò intra certos gradus, videtur intra certos gradus sumenda, quia non debet eligi consanguineus præcisè, sed in consanguinitate coniunctus, vt sonant verba testatoris; vnde videtur requiri gradus, in quo fundetur coniunctio, sine quo videtur etiam cessare coniunctio. Et proinde cum secundum ius ciuile, per quod regulandũ est testamentum, non habeatur in consideratione consanguinitas vltra decimum gradum iuxta ea, quæ tradunt Accursius in Authen. *In successione.*C. *De suis, & leg.hered.* Bart. lo. Faber. & cæteri. *ibib.* Bal. *in l.fin.*C. Vnde *legitimi.* vbi & cæteri Doctores. Tiraquel. *de Retract.lign.§.*1. *glos.*9. *nu.* 24. Non poterit eligi, nisi qui sit intra dictos gradus. Præsertim quia appellatio cõsanguinei propriè non extenditur vltra dictos gradus.

4 An autem censeantur comprehẽsi affines, ita vt aliquis ex ipsis eligi possit in hæredem, *negatiuè resoluendum est.* Quia verba dispositionis testatoris ipsis adaptari nõ possint; nam affines sunt ii, qui ratione matrimonii pertinent ad aliquos iuxta *§.Affinitatis* Instit. *de nupt.* & *l.Non facilè. §.Affines.ff.* De *gradib. affinit.* & Cap. *Non*

de-

debet. De consanguin. & affinit. Vnde non sunt coniuncti sanguine, atque adeo nec etiam in cõsanguinitate. Cũ ergo testator disponat, quod eligatur coniunctus in cõsanguinitate, non potest electio extendi ad affines, quia consanguinei, seu coniuncti in consanguinitate sunt ij tantum, qui quoquo modo sanguine iuncti sunt. *l. 1. §. Post suos. ff. De suis. & legit. hered.* & *l. Hac parte. ff.* Vnde *cognati.* & *l. Vel si sanguine. ff.* De *manumiss. vind.* & notant Bart. *in l. Cũ quidem, §. 1. num. 1.* ver. *Sciendum est. ff. De acquir. hered.* Couaruu. *in 4. Decret. par. 6. §. 8. De consanguin.* Tiraquel. *De retract. lign. §. 1. glos. 9. num. 6.* Curt. iun. *cons. 46. nu. 4.* Beroius *cons. 95. num. 10. vol. 2.* Peregr. plures referens *de fideicom. ar. 22. num. 35.* Capra. *cons. 37.* Rota *decis. 39. num. 10. par. 4. Recent.* & coram Coccino *decis. 137. nu. 21.* & alii cum Glos. *in §. Cæterum.* verbo *Consanguinei.* Instit. De *legit. Agnat. succes.*

5 Nec obstat, quod nomine consanguineorum non veniant propriè cognati, vt obseruant Aret. *in l. Cum quidam. §. Quod dicitur. not. 2. ff.* De *acquir. hered.* Beroius *cons. 95. num. 10. vol. 2.* Mandel. *cons. 69, num. 2.* Peregrin. *de fideicom. ar. 22. n. 35.* Corn. *cons. 13. nu. 15. lib. 2.* Simon de Præt. *de Interpret. vltim. volun. lib. 3 solut. 11. nu. 21.* Brun. *Super stat. exclus. fœm. ar. 12. nu. 269.* Rota *in Vrbeuetana successionis. 24. May. 1632.* coram Verospio. Pro quo facit tex. *l. Iurisconsultus. §. 1. ff.* De *gradib.* & *l. Si spurius. ff.* Vnde *cognati.* Quia hoc est verum, quando ex adnexis constat, quod in stricta, & propria significatione nomen consanguinei accipi debet; & potest significare agnatos. At modo sumus in casu, in quo non potest in stricta significatione accipi, nec potest significare agnatos, cum manifestum sit, quod testator loquatur de cognatis, cum loquatur in casu, in quo desinant agnati, & omnes descendentes masculi.

6 *Ex* quibus deducitur, quod vltimus descendentiũ nõ tenebitur eligere aliquẽ coniunctum sibi in consanguinitate, sed sufficiet, si eligat, coniunctum cũ aliquo alio de familia, licet is, cum quo fuit coniunctus, non supersit. Nam dispositio testatoris solum requirit coniunctionem in consanguinitate cum familia, non autem cum ipso vltimo descendente. Vnde licet non esset eligenti coniunctus intra decimum gradum; si tamen sit coniunctus cum alio, poterit eligere. Nec enim obstat, quod is, cui fuit coniunctus, non supersit, nam semel contracta consanguinitas cum familia, durat semper.

An valeat pactum inter Titularem, & pensionarium, quod ille cedat huic omnes fructus beneficij, & hic cedat pensionis fructus, & etiam fructus aliorum beneficiorum. Quæst. 118.

S V M M A

1 *Pacta circa beneficia, & pensiones prohibita.*
2 *Beneficiarij, & pensionarij possant sibi inuicẽ fructus cedere.*
3 *Fructus beneficiorum, et pensionum sunt quid temporale.*
Veniunt in commercium prophanum.
4 *Pensionarius potest cedere fructus retento iure.*
Eadem ratio de fructibus beneficij, decimarũ, pensionum &c.
5 *Vsufructus est inseparabilis ab vsufructuario.*
Potest tamen separari commoditas fructuum.
6 *Confiscatis bonis vsufructuarij commoditas fructuum transit in fiscum.*
Pater percipit fructus filij vsufructuarij.
7 *Pacta, quæ tangunt fructus meros beneficij, nõ sunt prohibita.*
8 *Pacta circa fructus beneficiorum &c. cessant decedente altero beneficiario.*
Beneficiarius circa fructus tantum cedere potest, quantum potest lucrari.
9 *Clausula annullatiua alterius contractus nõ præiudicat contractui, cui apponitur.*
Pensio remitti potest solo consensu pensionarij.
Dispositum cadit, si non subsistat præsuppositum.
10 *Interpretatio capiendo, quæ sit de mente paciscentis.*
Interpretatio capienda, quæ delictum excludit.

1 Videtur negatiuè resoluendum, quia supponitur, quod non interponatur auctoritas Pontificis

cis, sed sit pura conuentio inter Titularē, & pensionatium; nam pacta omnia, & cōuentiones circa pensiones, & beneficia non valent, nisi à Summo Pontifice auctotizentur. Cap. *Qui studet*. 11. *Quæst*. 1. & Cap. *Cū quidem*. ver. *Nos eam*. De *pactis*. & Cap. *Quæsitum*. De *rer. permut*. vbi Butr. *num*. 3. Anan. *num*. 5. & cœteri Doctores. Hostiensf. *in Cap*. 1. *nu*. 3. De *simon*. Anchar. *ibid*. ver. *Nō tamen probibet*. Paris. *consil*. 30. *num*. 21 *lib* 4. Dec. *consil*. 118. *nu*. 4. Gratian. *descep. foren. cap*. 210. *num*. 36. Mohed. *decis*. 1. *num*. 3. De *simonia*. Puteus *decis*. 167. *n*. 5, *lib*. 2. Seraphin. *decis*. 1029. *num*. 8. Aliàs inducūt simoniam de iure ecclesiastico prohibitam.

2 Tenendum tamen est. *Quod licita sit, & valida conuentio, per quam titularis cedit pensionario omnes fructus beneficij, & pensionarius cedit exactioni pēsionis; & pro fructibus excedentibus fructus pensionis, cedit fructus aliorum beneficiorum*. Ita licet in diuerso casu, eodem tamen quò ad substātiam Tiraquel. De *retrac. consanguin*. §. 1. *glos*. 7. *num*. 52. Lotter. De *re benficiat. lib*. 1. *quæst*. 42. *numer*. 24. Rota coram Ludouisio *decis*. 440. *num*. 7. & Doctores *nu*. 4. citandi Pro quo supponendum est, quod in hac conuentione maneat fixi tituli, & iura beneficiorum, & pensionis, & solum fit conuentio circa fructus, seu commoditatem percipiendi fructus.

3 Ratio est. Quia fructus beneficiorū, & pensionis, quicquid sit de ipsa pensione, sunt merè temporales, & sub libera dispositione possidentium beneficia, & pensiones; & proinde conuentiones, quæ fiunt circa ipsos, sunt conuentiónes prophanæ vt notant Gomez ad Regul. De *infir. resign. quæst*. 16. ver. *Nam pensiones*. Gigas *consil*. 3. *num*. 5. Quia specificantur à materia, circa quam versantur, quæ est merè temporalis, & prophana, vt dictum est; & ideo tāquam contractus prophanus est in libero commercio, nec indiget auctoritate Papę, nec inducit simoniam, vt desumitur ex Cap. *Vestra*. De *locat*. & notant Glos. *ibid. in figurat. casus*. Abbas, & cœteri Doctores *ibid*. Archidiacon. *in Cap. Ad hæc*. *Quæst*. 1.

4 Confir. Si ius pensionis remaneat apud pensionarium, possunt fructus alteri cedi in commodum ipsius absque vlla simonia, vt tradunt Præposit. *in Cap. Audiuimus*. 1. *Quæst*. 3. Guttierez *lib*. 2. *Canon. quæst. cap*. 13. Garzia *de benefic. par*. 1. *cap*. 5. *num*. 29. & *par*. 2. *cap*. 1. *num*. 38. Zerola *in Praxi verbo*. Alienatio. §. 3. *conclus*. 10. Suarez *tom*. 1. *De relig. lib*. 4. *cap*. 26. *nu*. 9. & 17. Quatanta *in sum. Bullar*. verbo. *Alienatio rer. ecclesias. numer*. 18. *ver*. 3. Molina *de iust. & iure disp*. 466. *num*. 5. ver. *In tertia autem*. Filliuc. *tract*. 42. *cap*. 9. *quæst*. 8. *num*. 14. & *quæst*. 14. *numer*. 29. Azor. *par*. 2. *lib*. 8. *cap*. 10. *quæst*. 11. & *cap*. 11. *quæst*. 2. & 14. Ripa *de simon. par*. 1. *ar*. 4. *num*. 34. Naldus *in sum. verbo*. Pensio. *num*. 10. Bonac. *quæst*. 4. *de simon*. §. 13. *propos*. 2. *num*. 15. Io. Vuames. *consil. canon*. 50. *num*. 3. Barbosa *Ad Extrauag. Ambitiosę*. *n*. 8. *De reb Eccles. non alien*. & alij. Non alia ratione, nisi quia fructus pensionis sunt separabiles à iure pensionis, & in se sunt quid temporale. Hæc autem eadem omnino ratio militat etiam in fructibus beneficii, & ideo eodem modo cedi poterunt, Vt Glos. *in Cap. Vestra. in explicat. casus*. De *locat*. per illum tex. qui loquitur de fructibus decimarum, notat, quod fructus omnium rerum spiritualium locari possunt, vendi, obligari &c.

5 Confir. 2. Licet vsufructus non possit separari à persona vsufructuarii. §. *Finitur*. Instit. *De vsufr*. et *l. Si vsufruc. ff*. De *iure dot*. Potest tamen vsufructuarius cedere alteri fructus in eiusdem commodum, retinendo sibi ius ad percipiendos fructus, et transferendo in alium solam commoditatem fructuum. *l, Arboribus*. §. *Vsufructuarius. ff*. De *vsufruct*. & *l. Necessario*. §. *fin. ff*. De *peric. & com. rei. vend*. Et tradūt Glos. *in* §. *Finitur*. verbo, *Cedendo*. Instit. *De vsufr*. & in *l. Si vsufructus*. verbo. *Ad eum. ff*. De *iure dot*. Roman. *in l. Vsufructus. numer*. 6. *ff*. Soluto *matrimonio*, Tiraquel. *de Retrac. consanguin*. §. 26. *glos*. 1. *num*. 46. vbi alios citat. Pinel. *in l*. 1. *par*. 3. *numer*. 38. ver. *Alij distinguunt*. C. *De bon. mater*. Molina *lib*. 1. *De primogen. cap*. 20. *num*. 11. Negusant. *de Pignor. par*. 2. *num*. 9. ver. *Tamen hoc non obstante*. Sanchez *lib*. 7. *cap*. 1. *sum. nu*. 11. Gomez *de Contrac. cap*. 15. *n*. 17. Quia nimirum fructus sunt liberi, et alienabiles, tanquam sub libera dispositione vsufructuarii.

6 Hinc,

6 Hinc, si delinquat vsufructuarius, ita vt eius bona publicari debeant, quamuis vsufructus ab ipso tolli non possit, cõmoditas tamen percipiendi fructus transit in Fiscum, vt tradunt Bart. *in l. Si postulauerit. ff.* Ad leg. *Iulian. de adult*, et cœteri Doctor. *ibid.* Angelus. *de Malefic.* verbo. *Et eius bona publ. numer.* 9. Farinac. *in Praxi. quæst.* 25 *de delic. & pœn. num.* 149. Giurba *ad Consuet. Messanens. cap.* 7. *glos.* 2. *par.* 1. *num.* 14. Similiter quoque si filius sit vsufructuar. pater lucratur fructus, vt tradunt Gabr. *consil.* 162. *nu.* 13. Castil. *de Vsufruc. cap.* 63. *numer.* 24. Ex quibus satis constat, quod commoditas fructuum est separabilis à iure percipiendi fructus. Et proinde etiam in beneficiis alia ratio erit de fructibus, et alia de beneficio; si quidem beneficium, quatenus est ius percipiẽdi fructus ex certo fundo æquiparatur vsufructui, vt de pensione dixit Gabr. *consil.* 191. *lib.* 1. Et ideo alio iure censebuntur fructus, et alio beneficium: et de fructibus disponi poterit tanquam de re metè temporali.

7 Neque obstat ratio in contrarium. Nam pacta, et conuentiones circa beneficia interdictæ sunt, quatenus tangunt ipsa beneficia, non autem, quatenus tangũt fructus iuxta ea, quæ tradunt Gumier *in Pragmat. sanct.* Tit. *De collat.* §. *Item quod Vniuersitates.* verbo. *Beneficiorum.* Rebuf. *tract. de Pacific. possess. num.* 132. ver. *Decima octaua conclus.* Gigas. *de pension. quæst.* 1. *num.* 1. ver. *Prędicta definitio.* Prædicta autè conuentio nullo modo tangit beneficia, cum tota consistat in mutua cessione fructuum propriorum beneficiorum.

8 Ex quibus deducitur. Quod decedente altero paciscentium corruit tota conuentio, & omnia reducuntur, ad illum statum, quem haberent, si non extitissent. Nam ad illius mortem vacant beneficia, quæ possidebat, ipso iure, et proinde desinit etiam cessio fructuum, quæ censetur tantum facta ad vitam cedentis, vt potè, quia tantum potuit cedere, quantum potuit lucrari iuxta *l. Si vsufructus. ff. De iure dot.* & *l. Vsufructu. ff. Soluto matrimonio.* et notant Peregrin. *De fideicom. ar.* 40. *num.* 110. Et si moriatur pensionarius extincta manebit pensio; secus autem si moriatur Titularis, quia tunc solum finietur conuentio, sed in suo vigore remanebit pensio, vt potè Apostolica auctoritate imposita.

9 Solum supradictis obstare posse videtur, si in prædicta conuentione dicatur, quod reuocetur, et annulletur omnis alia conuentio, quæ præcesserit, nempe illa, quæ facta fuit de soluenda pensione à resignatario resignanti beneficium. Nam clausula hæc annullatiua præcedentis conuentionis non potest tangere resignationem beneficii, cum non sit in facultate partiũ, postquam sortita est effectum, illam annullare, cum habeat esse, et valorem auctoritate Superioris; et proinde non remaneat sub dispositione partium, vt possint illam annullare, et cassare. Solum tangere potest ipsam pensionem, et inferre eiusdem extinctionem ad fauorem Titularis, cum solo consensu pensionatii absque vlla auctoritate Superioris extingui possit, vt inter alios notant Præposit. *in Cap. Agatho. ver. Ad aliud notabile. dist.* 63. Gomez *ad Reg. De infir. resignant. quæst.* 19. ver. *Nam pensiones.* Gigas. *consil.* 3. *nu.* 7. Quia tamen clausula annullatiua est conditionalis ex suppositione, quod habeat locum posterior conuentio, ideo non infert extinctionem pensionum, nisi quatenus sortitur effectũ mutua cessione propriorum beneficiorum. Imo neque tangit extinctionem pensionis, sed solum solutionem; quia non annullatur, neque extinguitur ius exigendi pensionẽ, quia cassatur, & annullatur solum, quod in præcedenti conuentione obstare potest posteriori; quæ est sola solutio eiusdem pensionis. Imo iura beneficiorum, & pensionis, cum sint necessarium præsuppositum, cui innititur posterior conuentio, non possunt annullari, et cassari, aliàs non subsisteret pactum, quod inirent Cap. *Si Papa. De priuileg. in* 6. et Clemen. *Si summus. De sentent. excommunicat.* et notant Alexan. *consil.* 120. *lib.* 5. Menoch. *de recuper. Possess. re me.* 9. *n.* 161. Dec. *consil.* 161. *numer.* 1. et communiter cum Glos. *in l. Mancipia C. De seru. fugit.*

10 Hæc autem interpretatio est necessariò desumenda. Tum quia constat de mente, quod posterior conuentio valeat,

et est omninò inuerisimile, quod paciscentes velint per clausulam oppositam destruere pactum, quod ineunt. *l. Cum hic status.* §. 1. *ff.* De *donat. inter vir. & vxor.* & *l. Præcipimus. in fine.* C. De *appellat.* Tum quia hæc interpretatio est necessaria, quia aliàs conuentio tangeret beneficia, nam destrueret, quod auctoritate Apostolica dispositū est, et induceret circa eadem beneficia aliam dispositionem contra iura ecclesiastica, et ideo ad euitandum hoc delictum admittenda est iuxta Glos. *in l.* 2. *verbo.* Probaretur. C. De *petit. hæred.* Bar. *in l. Non solum.* §. *Sed & probari. ff.* De *noui oper. nun.* Decian. *respon.* 92. *num.* 529. *vol.* 2. Grammat. *decis.* 18. *num.* 5. Menoch. *conf.* 37. *num.* 104. Marsil. *consi.* 132. *num.* 4. Craueta *cons.* 247. *in fine.*

An vocatis coniunctis in consanguinitate familiæ vltimi descendentis, veniant etiam affines. Quæst. 119.

S V M M A.

1 *Affines in iure accipiuntur pro consanguineis.*
2 *Consangoinitas, & affinitas confunduntur.*
3 *Vocatis coniunctis in consanguinitate non veniunt affines.*
Dispositio non comprehendit, quos verba non comprehendunt.
4 *Affines quinam sint.*
5 *Consanguinei qui sint.*
6 *Verba testatoris accipienda secundum communem vsum loquendi.*
Consanguinei iuxta communem vsum loquendi sunt sanguine coniuncti.
7 *Consanguinitas iuncta coniunctione stat specifice, & contradistincta ab affinitate.*
8 *Consanguinei non sumuntur pro affinibus.*
Verba accipienda secundum subiectam materiam.
9 *Nomen affinis sumitur genericè, & specificè.*
Genus comprehendit omnes species.
10 *Affinis sumitur pro coniuncto genericè.*
11 *Nomen affinis per aliquid superadditum determinatur, vt stet pro consanguineo.*
12 *Tex. l.* Ius familiarum *explicatur.*
Dictio, Seu, stat augmentatiuè.
13 *Affinitas non sumitur pro consanguinitate. Nisi determinetur ab adiunctis.*
14 *Cap.* Salubriter. 35. Quæst. 8. *explicatur.*

1 Videtur affirmatiuè respondendum. Quia affines accipiuntur etiam pro consanguineis, et è contra iuxta ea, quæ tradunt Archidiacon. *in Cap Sciant cuncti. num.* 3. verbo. *Affines* De *elect. in* 6. Io. Andr. *num.* 2. verbo. *Hoc aliquando.* Geminian. *nu.* 8. Tiraquel. De *retract. Lignag.* §. 1. *glos.* 9. *nu.* 20. Simon de Pręt. *de Interpret. vlt. volun. lib.* 3. *interpret.* 3. *dub.* 1. *solut.* 11. *num.* 14. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 22. *num.* 40. *ver. Vbi tamen.* Fusar. *de Substit. quæst.* 370. *num.* 2. Et desumitur ex *l. fin. ff.* Vbi *pupil. educa. deb.* & *l. Si mulier. ff.* De *donat. inter vir. & vxor.* & *l. Ius familiarum.* C. De *relig. & sump. funer.*

2 Imo etiam consanguinitas, & affinitas in iure confunduntur, vt constat ex Cap. 1. ibi. *De affinitate consanguinitatis per gradus cognationis &c.* 35. *Quæst.* 3. et Cap. *Hęc salubriter. Quęst.* 8. *eiusd. Causę.* ibi. *Nequis fidelium propinquam sanguinis sui, vsquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscuntur &c.* Et ita obseruat Tiraquel. *De retrac. lignag.* §. 1. *glos.* 9. *n.* 20.

3 Verum tenendum est. *Quod nullo pacto vocentur affines: sed tantum consanguinei, vt distinguuntur ab affinibus.* Ratio est. Quia verba dispositionis testatoris non sunt apta, vt complectātur affines, et proinde nec etiam dispositio eos complecti poterit *l. Quod constitutum. ff.* De *milit. testam.* et notant Alexan. *cons.* 140. *num.* 3. *ver. Ita etiam. vol.* 6. Paris. *cons.* 3. *numer.* 26. *vol.* 2. Ruin. *cons.* 127. *num.* 3. ver. *Prætrea* Rota *decis.* 47. *num.* 2. *par.* 3. *Recent.*

4 Affines enim sunt, qui ratione matrimonii ad se inuicem pertinent, quarenus duæ cognationes inter se diuersæ per aliquorum nuptias copulantur. *l. Non facilè.* § *affines. ff.* De *gradib. affinit.* et Cap. *Nō debet.* De *consanguinit. & affinit.* Vnde vinculum affinitatis fundatur in matrimonio: non autem in vnione sanguinis. Cum ergo testator vocet coniūctos in cōsanguinitate, non extenditur vocatio ad affines, quia hi non sunt coniuncti in consanguinitate.

5 Illi enim tantum consanguinei sunt, qui sanguine coniunguntur. *l.* 1. §. *Post suos. ff.* De *suis, & legit. hæred.* et *l. Hac parte. ff.* Vnde *cognati.* et *l. Vel si sanguine. ff.* De manu *x.*

manum.vind. et notant Glos. *in §. Cæterum.* verbo. *Consanguinei*, Instit. De *legit. agnat. succes.* Bart. *in l. Cum quidam. §. 1. numer. 1.* ver. *Sciendum. est. ff.* De *acquiren. hered.* Curt. iun. *Consil.* 46. *num.* 4. Tiraquel, De *retrac. lignag.* §. 1. *glos.* 9. *num.* 6. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 22. *num.* 35. vbi plures refert Rota *decis.* 39. *num.* 10. *par.* 4. *Recent.* et coram Coccino *decis.* 137. *num.* 21.

6 Confir. Verba testatoris accipienda sunt secundum communem modum loquendi. *l. Labeo. ff.* De *suppel. leg.* et *l. Cum de lanionis. §. Item. ff.* De *fund. instruc.* Cum ergo testator dixerit de familia, ex qua est eligendus heres ab vltimo descendente: sed coniuncta in consanguinitate, debet accipi consanguinitas, atque adeo consanguineus eligendus secundum communem vsum loquendi. Secundum autem communem vsum loquendi consanguinei accipiuntur pro sanguine coniunctis, et cōsanguinitas pro coniunctione ratione sanguinis, vt obseruant Bart. *in l. Cum quidam. §. Quod dicitur, num. 1. ff.* De *acquiren. hered.* Curtius iun. *cons.* 46. *n.* 4. Beroius *cons.* 95. *num.* 10. *vol.* 2. Peregrin. plura adducens *de Fideicom. ar.* 22. *n.* 35. Tiraquel. *de Retrac. lignag. §. 1. glos.* 9. *nu.* 260. Rota *decis.* 349. *nu.* 9. *par.* 6. *Recent.*

7 Et hoc etiā deducitur ex ipsis verbis dispositionis. Dum enim disponitur, quod eligendus sit de familia coniuncta in consanguinitate familiæ, de qua est vltimus descendens, ex vi verborum explicatur coniunctio generica, quatenus dicitur, quod sit de familia coniuncta, verbum enim, *Coniuncta*, importat coniunctionē in genere determinabilem ad talem, vel talem speciem. Et explicatur etiam differentia coniunctionis, per quam ad talem speciem determinetur per illa verba, *In consanguinitate*. Vnde cum consanguinitas accipiatur à testatore tanquam differentia determinatiua coniunctionis generice sumptæ, et constitutiua talis modi, et speciei consanguinitatis, oportet, quod ipsam sumat secundum suam propriam rationem, prout contradistinguitur ab affinitate, quæ est constitutiua alterius speciei coniunctionis.

8 Neque obstat, quæ in oppositum Pasqualig. Quæst. Selest. allata sunt. Nam quamuis affines aliquādo sumantur pro consanguineis: non tamen consanguinei sumūtur pro affinibus: et tex. qui afferuntur ad hoc propositum, non probant hoc secundum, sed solum indicant primum, qui infra explicabuntur: et hoc solum sufficit ad excludēdam oppositam opinionem, quia testator loquitur de consanguineis, et ideo non possunt appellatione ipsorum venire affines. Ideo autem affines sumuntur pro cōsanguinis, quia hoc verbum potest significare tantū genericè, et importare coniunctionem, quæ postea à subiecta materia determinetur ad coniunctionem per consanguinitatem, cum verba accipienda sint secūdum subiectam materiam. *l. Cum pater. §. Donatum. ff.* De *leg.* 2. & *l. Vbi ita donatur. ff.* De *donat. cau. mor.* & Cap. *Constitutus.* De *relig. domib.* & Cap. *Solitæ* De *maioritate, & obedientia.* & notant Laderch. *consil.* 120. *in fine.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 53. *num.* 24. Gratian. *Discep. forens. cap.* 46. *num.* 11. Rota *decis.* 761. *num.* 15. *in fine. par.* 3. *Recent.* & *decis.* 316. *nu.* 16. *par.* 2. Diuersor. & coram Millino. *decis.* 3. *num.* 7.

9 Vnde pro intelligentia tex. est præmittendum, quod nomen *Affinis* potest dupliciter significare. Nempe genericè, & specificè. Primo modo significat tantū esse coniunctum, cuiuscunque rationis sit illa coniunctio, & hæc est propria significatio, quam habet ex vi suæ deriuationis. Secūdo modo importat esse coniunctum modo speciali coniunctionis, nempe illa, quæ consurgit inter duas cognationes ratione vinculi matrimonii inter aliquos ipsarum: & tunc est determinatum ad significandam speciem aliquā parentelæ. Quādo autem appellatione affinium veniunt aliquando consanguinei, non sumitur verbum *affinis* secundum specificam significationem, sed secundum genericam. Quia cum genus cōprehendat omnes species *l. Omnes. C. De præscrip. trigin. annor.* vbi Angel. trahitur ad significandam certam speciem ratione subiectæ materiæ, aut contextus. Et idem dicendum est etiam de nomine *affinitas*.

10 Hinc ad *l. fin. ff.* Vbi *pupill. educ. deb. resp.* Nomen. *Affinis*, ibi sumi genericè prout

prout cōplectitur omnes coniunctos quacunque specie coniunctionis. Ibi enim agitur de tutore absente, vel remouendo, vel de curatore ei adiungendo, & ideo præscribit formam in hoc seruandam in illis verbis, *Aduocatis affinibus, atque amicis tutoris*. Vnde cum agatur de iis, ad quos aliquo modo spectare potest interesse tutoris absentis, nomine affinium venient omnes coniuncti ipsi tutori siue consanguinitate, siue affinitate, & ideo nomen *Affinibus* genericè significabit.

11 Ad tex. *l. Similiter. De donat. inter vir. & vxor.* verbum. *Affine* sumitur genericè ibi. *Pro affine erogatura.* ibi enim nomen, *Affine*, idem significat, ac coniuncto: & determinatur ad significandum consanguineum ex præcedentibus, nam is, qui ibi dicitur affinis, ante dictus fuerat cognatus. ibi. *Pro cognato suo.* Quia enim cognatus est coniunctus sanguine, ideo dicitur affinis genericè, hoc est coniunctus, quia genus reperitur in qualibet specie.

12 Similiter etiam in *l. Ius familiarium*, C. De *relig. & sump. fun.* nomen *Affines* sumitur genericè, & solum significat coniūctos. Et quia dictum verbum non satis explicabat mentem legislatoris, & dispositionem legis, explicatur, quod per *Affinet*, intelligantur cognati. Ita enim habet tex. *Ius familiarium sepulchrorum ad affines, seu proximos cognatos, non hæredes institutos, minimè pertinet.* Quod non fuisset necessarium, si hoc verbum *Affines* specificè sumptum diceretur etiam de consanguineis; vnde fuit necessaria explicatio pro qua coniunctione sumeretur: quia sumptum fuit genericè. Vel enim potest tex. habere alium intellectum, secundū quem, nomen, *Affines* secundum specificam significationem accipiatur, & sensus dispositionis sit, quod ius sepulchrorum familiarium, neq. ad affines, qui ratione matrimonii coniuncti sunt, neque ad cognatos pertineat, & proinde dictio, *Seu*, non stet expositiuè, sed augmentatiuè extendendo dispositionem factam quò ad affines, etiam ad cognatos, iuxta ea, quæ notant Ias. *cons. 64. num. 2. vol. 1.* Dec. *in l. Petens. num. 11.* C. De *pact.* Gomez *in Cap. Statutum. num. 22.* De *rescrip. in 6.* Cotta *in Memorabilibus.* verbo Seu Rebuf. *tract. Nominat. quæst. 14. nu. 44.* Craueta *consil. 105. num. 5.* Roman. *consil. 363. num. 2.* Gumyer. *in Prag. sanct.* Tit. De *collat. §. Videlicet.* ver. Seu. Et hic sensus est magis planus. Verum tunc affinis non sumitur pro consanguineo, sed pro verò affine coniuncto ratione matrimonii; & proinde tex. non facit ad rem.

13 Et eodem modo dicendum est de affinitate, quæ nunquam sumitur pro cōsanguinitate; sed quando cadit supra cōsanguinitatem, sumitur genericè pro coniunctione, & determinatur per aliquid speciale ad significandam consanguinitatem, quam de se præcisè non significat, vt constat ex tex. *numer. 2.* allatis in contrarium. Nam in Cap. 1. *Causa 35. Quæst. 3.* dicitur. *De affinitate consanguinitatis.* Affinitas enim significat præcisè coniūctionem genericè, quia stat tanquam determinabilis per consanguinitatem, cum ponatur Tò *consanguinitatis*, vt determinans affinitatem. Affinitas autem non esset determinabilis, quando non staret genericè, sed staret pro consanguinitate; & sensus valdè ineptus esset, nam idem esset, ac si dicetetur, De consanguinitate consanguinitatis; & proinde affinitas stabit genericè, & idem erit, ac si diceretur, *De coniunctione consanguinitatis.*

14 Et eodem modo sumitur etiam in Cap. *Hæc salubriter. 35. quæst. 8.* Tex. enim ita habet. *Nequis fidelium propinquam sanguinis sui vsquequo affinitatis lineamenta generis successione cognoscuntur, matrimonio sibi desideret copulare.* In hoc enim tex. sermo est de consanguinitate, vt constat ex illis verbis, *Propinquam sanguinis sui*, quod idem sonat, ac si dicatur consanguineam. Vnde quando subditur, *Vsquequo affinitatis lineamenta &c.* Verbum *Affinitatis* idem est, ac coniunctionis; & proinde nō sumitur specificè pro tali modo coniunctionis, sed genericè. Disponit enim tex. quod non liceat copulare sibi in matrimonium aliquam consanguineam, quousque coniunctionis gradus extendūtur in ordine ad successionem.

An

An subsistat vnio beneficij simplicis facta Seminario sine consensu Capituli. *Quæst.* 120.

SVMMA.

1 *Episcopus vnire potest beneficia simplicia Seminario.*
2 *Forma seruanda ex Trident. in vnione beneficiorum Seminario.*
3 *Vnio beneficiorum etiam Seminario sine consensu Capituli est nulla.*
4 *Dispositio* Clemen. 2. De reb. Eccles. non alien. *circa vnionem beneficiorum.*
Ablatiuus absolutus importat conditionem.
Deficiente conditione actus habetur pro non facto.
5 *Consensus Capituli in vnione beneficiorum debet in specie interuenire.*
6 *Consensus Capituli in vnione beneficiorum habet vim formæ.*
7 *Trident. non derogat solemnitati aliàs requisitæ in vnione beneficiorum.*
8 *Forma præscripta à Trident. in vniendis beneficijs Seminario est circa deliberationem; consensus Capituli circa exequutionem.*
9 *Dictio,* Nec non, *copulat, & repetit omnes qualitates præcedentes*

1 VNiuit Episcopus Seminario Beneficium simplex cum cōsensu duorum Canonicorum, ad quos spectabat cura Seminarii, sed absque consensu Capituli Cathedralis, vnde dubitatum fuit, an hæc vnio valida fuerit. Quod autem possit Episcopus vnire beneficia simplicia Seminario pro illius substentatione, constat ex dispositione Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 18. *de reformat.* vbi dat facultatem Episcopis vniendi huiusmodi beneficia. ibi. *Nec non beneficia aliquot simplicia, cuiuscunque qualitatis, & dignitatis fuerint, vel etiam præstimonia, vel præstimoniales portiones, nuncupatas, etiam ante vacationem, sine cultus diuini, & illa obtinentium præiudicio, huic Collegio applicabunt, & incorporabunt.*

2 Quod autem hæc vnio sine consensu Capituli teneat, ex eo videtur deduci, quod Concilium dans hanc facultatem non requirit huiusmodi consensum, sed dat formam, cum qua procedere debeat Episcopus, quando agitur de prouidendis prouentibus pro manutentione Seminarii. Ita enim habet Concil. *Iidem Episcopi cum consilio duorum de Capitulo, quorum alter ab Episcopo, alter ab ipso Capitulo eligatur: itemque duorum de Clero Ciuitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad Episcopum, alterius verò ad Clerū pertineat; ex fructibus integris mensæ Episcopalis, & Capituli, & quarumcumque dignitatum, personarum, Officiorum, præbendarum, portionum, Abbatiarum &c. partem aliquam, vel portionem detrahent, & eam portionem sic detractam, nec nō beneficia alioquin simplicia &c. huic Collegio applicabunt.* Ex quibus constat, quorum consilio prouidendū sit Seminario de necessariis prouentibus, etiam cum vnione beneficiorum: Vnde cum hoc seruatum sit in prædicta vnione, valida erit, cum Concilium non requirat consilium Canonicorum.

3 Hoc tamen non obstante tenendū est, *Quod vnio beneficij simplicis facta seminario nulla sit ex defectu consensus Capituli.* Ita loquentes generaliter de vnione beneficiorum respondent Rebuf. *ad Regul.* 21. *Cancel. De vnion. glos.* 11. *numer.* 2. Petrus de Perus. *De vnion. cap.* 5. *num.* 17. Garzia *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 152. Vgolin. *de Offic. Episc. cap.* 52. §. 1. *n.* 1. Hojeda *de Incompat. benefic. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. ver. *Tertio requiritur.* Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 12. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 29. *nu.* 165. Gratian. *discep. forens. cap.* 819. *num.* 3. *tom.* 5. Barbosa *de potest. Episc. alleg.* 66. *n.* 18. Palaus *par.* 2. *tract.* 13. *disp.* 6. *pun. vlt.* §. 2. *n.* 24. Gordon. *lib.* 8. *theol. moral. quæst.* 4. *cap.* 4. §. 4. ver. *Secundo* Baun. *in Praxi benefic. disp.* 8. *quæst.* 6. Mutga *in quæst. Pastoralib. par.* 2. *quæst.* 5. *num.* 4. Riccius *decis.* 198. *nu.* 17. *par.* 4. Et sæpius ita sensit. Rota coram Seraphino. *decis.* 1078. *num.* 1. & *decis.* 688. *num.* 2. *par.* 1. Recent. & *decis.* 455. *numer.* 5. *par.* 2.

4 Et constat ex Clemen. 2. *De reb. Eccles. non alienan.* vbi pro vnione beneficiorum requiritur consensus Capituli ibi. *Per Episcopū suo consentiente Capitulo vniatur.* vbi Glos. *verbo Consentiente.* Hic autem con-

consensus requiritur tanquam conditio, quia exprimitur per ablatiuum absolutũ, qui importat conditionem. *l. A testatore. ff.* De *condit. & demonstrat.* & *l. Si debitor. §.1. ff.* Quib. *mod. pign. vel hypoth. solu.* & *l. Euictis. ff.* De *euict.* & *l. Impuberum. ff. De vul. & pupil. substit.* & iuxta ea, quæ tradunt Ruin. *consil.* 121. *nu.* 3. *lib.* 3. Socin. iun. *consil.* 180. *num.* 38. *vol.* 2. Menoch. *consil.* 152 *num.* 9. Riminal. iun. *consil.* 112. *nu.* 93. Bellon. iun. *consil.* 50. *num.* 1. Decian. *resp.* 2. *num.* 77. *vol.* 2. Bart. *in l.* 1. *nu.* 34. *ff.* De *condit. & demonstrat.* Rota coram Buratto. *decis.* 696. *nu.* 2. Et ideo si deficiat huiusmodi conditio habetur pro non facta *l. Necessario. §. Quod si pendente. ff.* De *peric. & commod. rei. vend.* & *l. Pecuniam quam. ff. Si cer. pet.* & tradunt cõmuniter Doctores Socin. iun. *consil.* 4. *nu.* 16. *vol.* 2. Corn. *consil.* 156. *num.* 7. *lib.* 4. Paris. *consil.* 8. *n.* 25. *lib.* 3. Ripa *consil.* 71. *n.* 23. Tiraquel. *in l. Si vnquã. verbo*. Reuertatur. *n.* 277. C. De *reuocan. donat.*

5 Ex quo fit, quod talis consensus debeat in forma specifica interuenire, vt valeat actus, nec sufficiat per æquipollens iuxta *l. Qui heredi*, & *l. Meuius. ff. De condit. & demonstrat.* & tradunt Ruin. *consil.* 110. *num.* 10. *lib.* 7. Dec. *consil.* 89. *numer.* 3. Rolan. *consil.* 56. *num.* 22. *vol.* 3. Natta *consil.* 430. *num.* 16. Paris. *consil.* 41. *numer.* 29. *vol.* 3. Ripa *consil.* 90. *num.* 20. Surd. *consil.* 286. *num.* 19. Tiraquel. *De retrac. conuen. §.* 2. *glos.* 1. *nu.* 4. Rota coram Ludouisio *decis.* 492. *nu.* 8.

6 Et proinde consensus præstandus à Capitulo pro huiusmodi vnione tanquam conditio requisita à iure transit in forma iuxta ea, quæ tradunt Paris. *consil.* 41. *nu.* 14. *lib.* 4. Bald. *in Authent. Matri, & auiæ.* C. Quan. *mul. tut. offic. fun. pos.* Roland. *consil.* 81. *num.* 15. *lib.* 1. Becc. *consil.* 39. *num.* 18. & alios citans Surd. *consil.* 371. *nu.* 69. Sesse *decis. Aragon.* 31. *num.* 8. Rota coram Caputaquen. *decis.* 150. *num.* 1. *par.* 1. & coram Merlino *decis.* 247. *num* 9. & *decis.* 628. *nu.* 2. *par.* 3. Recent. & *in Ferrar. Bonorum.* 16. *Iunij* 1614. coram Dunozetto. Et ideo cũ non interueniat in vnione, defectu suæ formæ redditur nulla.

7 Nec obstat, quod in dispositione Concil. Triden. *sess.* 23. *cap.* 18. *De reformat.* non requiratur consensus Capituli, sed cõsilium duorum Canonicorum, & duorũ de clero. Quia ibi Concil. dat formam generalem seruandam in prouidendis prouentibus pro manutentione seminarii, quæ proinde in vnoquoque actu seruanda est. Quia tamen assignat plures modos prouidendi, quorum vnus est vnio beneficiorum simplicium, relinquit vnumquemque exequutioni mandandum iuxta exigentiam suæ naturæ, atque adeo cum ea forma, quæ est necessaria pro ipsius validitate. Neque enim Concil. Trident. derogat formæ præscriptæ pro vnione Beneficii in Clemen. 2. *De reb. Eccles. non alien.* neque eadem forma est incompossibilis cum dispositione Concilii, & ideo tanquã non sublata venit adhuc seruanda *l. vn. C. De inoffic. dot.* & Cap. *Cũ exped. at.* & Cap. *Constitutio. De el. & el. in* 6. & notant Glos. *in dic. Cap. Constitutio.* verbo. *Immutata.* Cephal. *cons.* 55. *num* 4. Decian. *cons.* 16. *nu.* 36. *lib.* 1. Pappon. *cons.* 86. *num.* 5. Rota coram Merlino. *decis.* 390. *numer.* 12. & *in Romana iuris congrui.* 5. *Iunij.* 1579. *nu.* 3. coram Robusterio. Vnde ad Capitulum spectabit exhibere consensum circa vnionem beneficii. Ad deputatos autem Canonicos, & duos de clero pro regimine seminarii consulere, an expediat vnire.

8 Vnde ex ipsa quoque dispositione Concil. desumitur, quod sit seruanda in vnione forma præscripta in dic. Clemen. 2. *De reb. Eccles. non alien.* Nam duo Canonici de Capitulo, & duo de Clero, dum agitur de vnione beneficiorum, habent tantum consulere, & Episcopus eorum cõsilium audire, quod non est vnire, sed actus præuius ad vnionem. vt satis declarant verba dispositionis. *Idem Episcopi cum consilio duorum de Capitulo &c.* Econtra verò Capitulum habet vnire, quia debet consentire in vnionem. Et ideo Concilium disponit de aliquo præparatorio ad vnionem, & relinquit vnionem in suo statu, & exequenda per suas causas, & cum forma, quam habet à iure.

9 Ex quibus soluitur etiam obiectio illa, quæ videtur desumi posse ex dictione *Nec non*, qua vtitur Concil. dic. *cap.* 18. *de Reformat. sess.* 23. ibi. *Nec non Beneficia*

neficia aliquot simplicia &c. huic Collegio applicabuntur. Cum enim hæc dictio, Nec non. sit coniũctiua, & repetat omnes qualitates præcedentes, vt notant Glos. in Clemen. 1. verbo. Nec non. De offic. deleg. Bat. in l. Seio. S. Caio. ff. De fide instrumen. Rota decis. 791. num. 2. par. 1. diuer. & decis. 41. n. 13. par. 1. Recent. & decis. 668. nu. 1. par. 2. & decis. 256. nu. 19. par. 7. operatur. quod Episcopus in vniendis beneficijs debeat vti consilio duorum Canonicorum: & duorum deputatorum de Clero pro regimine Seminarij. Ex quo tamen non fit, quod absolutè cum ipsorum consilio possit vnire, sed solum, quod possit deliberare vnionem, non possit tamen exequi nisi interueniente consensu capituli.

An pro validitate vnionis beneficiorum sufficiat, si consensus Capituli superueniat vnioni iam factæ. Quæs. 121.

S V M M A.

1 *Consensus Capituli pro vnione beneficiorum an sufficiat, si superueniat. & num. seq.*
3 *Consensus superueniens quando, conualidet actum.*
4 *Consensus solemnizans requiritur in ipso actu.*
5 *Quando consensus requiritur pro forma, non sufficit, si superueniat, sed debet cum actu concurrere.*
6 *Consensus superueniens ratificat actum, si agatur de interesse consentientis.*
Consensus respiciens fauorem publicum requiritur pro forma.

1 EX dictis *quæst. præced.* constat, necessarium esse consensum Capituli, vt Episcopus validè vnire possit beneficia. Nunc autem insurgit dubium, an sufficiat, quod dictus consensus superueniat vnioni iam factæ, ita vt vim habeat eam conualidandi. Et partem affirmatiuam tradunt Boer. *decis.* 345. *num.* 3. Rebuf. *ad Reg.* 21. *Cancel. Glos.* 11. *num.* 20. Hoieda *de incompatib. benefic. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 9. qui alios citant. Hieronim. Gabr. *consil* 200. *numer.* .. *lib.* 1. Alexan. *consil.* 219. *num.* 16. *lib.* 6. Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 28. *quæst.* 12. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 29. *num.* 165. Gratian. *discep. forens. cap.* 278, *num.* 30. Ric. *decis.* 198. *num.* 16. *par.* 4. Rota *decis.* 133. *num.* 9. *par.* 2. *Diuers.* Et hæc opinio habet fundamentum in Cap. *Cum nos.* De *his, quæ fiant à Prel.* Vbi concessio Ecclesiæ facta ab Episcopo Religiosis conualidatur, si postea Capitulum ratam habuerit.

2 E contra vero quod consensus Capituli requiratur in ipso actu vnionis tenent Bursat. *consil.* 185. *num.* 14. *lib.* 2. Rebuf. *in Compend. alienat. nu.* 15. & in hanc sententiam videtur inclinare Garzia *de benef. par.* 12. *cap.* 1. *num.* 149. dum eam refert vlt. loco. Et est iuxta doctrinam, quã tradunt Imola. Butt. & alii in Cap. *Cum nos.* De *his, quæ fiunt à Prælat.* dum volũt quod consensus, qui importat solemnitatem, requiratur in ipso actu.

3 Et hæc posterior sententia est amplectanda, & resoluendum. *Vnionem beneficiorum, non subsistere, si fiat absque consensu Capituli, licet ex post facto superueniat.* Quod ita intelligi debet, vt non subsistat, nisi cum consensu Capituli tota solemnitas actus repetatur, & fiat de nouo vnio. Ratio autem est, Quia licet consensus superueniens possit conualidare actum, quando requiritur propter interesse cõsentientis iuxta *l. fin. ff.* Ad *Macedon.* & *l. Honores. in fine. ff.* De *Decur.* & obseruant Bart. *in l. Si quis mihi bona.* S. *Iussum. num.* 4. ver. *Quandoq. ff.* De *acquir. hæred.* Cassan. *ad Consuet. Burgun.* Rubr. 4. §. 7. ver *Perueniens. num.* 1. Rota coram Durano *decis.* 83. *num.* 13. *in fine.* Quando tamen requiritur consensus ad solemnizãdum actum, & auctorizandum, tunc debet interuenire in ipsa effectuatione actus.

4 Et hoc est secundum celebrem distinctionem, quàm tradunt Doctores *in l. Si quis mihi bona.* §. *Iussum. ff.* De *acquir. hæred.* & in Cap. *Cum nos.* De *his, quæ fiunt à Prelat.* Bar. *in l.* 1. §. *Sed & si filius. ff.* De *leg.* 3. Bursat. *consil.* 39. *num.* 43. Gabr. *consil.* 2. *num.* 12. *vol.* 1. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 47. *num.* 28. Cassador. *Decis.* 3. ver. *Et Papa.* De *renunciat.* Achil. de Gras. *decis.*

*decis.*12. *De iurepatr.* Seraphin. *decis.*1165. *num.*11. Duran. *decis.* 265. *num.* 19. Constat autem, quod consensus Capituli pro vnione beneficiorum nō requiritur propter capitularium, aut ipsius capituli interesse: sed ad solemnizandum, & auctorizandum actum vnionis.

5 Accedit etiam, quod consensus capituli iuxta dicta *quæst. præced. num.* 4. 5. & 6. requiritur per modum conditionis, & formæ, cum exprimatur per ablatiuum absolutum. Quando autem consensus requiritur pro forma, non sufficit, vt conualescat actus, quod subsequatur, sed debet concurrere in ipso actu, vt tradunt Ias. *in l. Si quis mihi bona. §. Iussū. n.* 44. *ff.* De *acquir. hered.* Tiraqu. *de Legib. cōnub. glos.* 6. *n.* 3. Redoan. *De reb. Eccles. non alien. cap.* 25. De *his qui consent.* ver. *Et iste consensus.* Rota coram Caputaquen. *decis.* 54. *par.* 2. & coram Caualero. *decis.* 561. *numer.* 5. Innocent. *in Cap. Cum consuetudinis.* De *consuetud.* vbi etiam Butrius & alii. Bart. *in l. fin. §. Necessitatem.* C. De *bon. quæ lib.* vbi etiam Bald. Cin. Castrens, et alios affert Castrens. loco *cit.*

6 Neque obstat tex. Cap. *Cum nos.* De *his. quæ fiunt à Prælat.* Quia intelligitur ille tex. de consensu eorum, de quorum interesse agitur; opotet enim, quod illa Ecclesia, quam donauerat Episcopus quibusdam, Religiosis, pertineret ad capitulum, quia ipso reclamāte donata fuerat, vt habet tex. Reclamatio enim est signū quod capitulum habebat interesse, in quo casu consensus superueniens potuit ratificare donationem, vt habet tex. Quando autem agitur de vnione beneficiorum, non agitur de priuato interesse capituli, sed de publico Ecclesiæ, cuius fauore introductum est, quod requiratur consensus capituli. Quando autem cōsensus respicit fauorem publicum, & non priuatum commodum, aut incommodum consentientis, requiritur pro solemnitate, & forma, vt tradunt communiter Doctor. *in l. Si quis mihi bona. §. Iussum. De acquir. hæred.* Bart. *n.* 4. Alexan. *nu.* 9. Bald. *in l.* 1. *n.* 44. C. Qui *admitti.* Tiraquel. *Ad leg. Connub. glos.* 6. *num.* 9. *& sequens.* alios referens. Matienzo *Ad leg. Hispan, lib.* 5. *tit.* 3. *l.* 5. *glos.* 1. *num.* 6. & in terminis de consensu capituli pro vnione Beneficiorum Rota *decis.* 455. *num.* 5. *par.* 2. *Recent.* asserens, huiusmodi consensum fuisse introductum fauore Ecclesiæ, atque adeo fauore publico.

An ordinans aliquem sine titulo teneatur in conscientia ipsi prouidere de alimentis congruis, absque eo, quod ordinatus agat. Quæst. 122.

SVMMA.

1 *Ordinari quis non potest sine titulo.*
Ordinans sine titulo tenetur alere ordinatum, donec conferat beneficium.
2 *Hæc obligatio transit ad successorem.*
Non quia puniatur, sed quia ordinatus habet ius pro alimentis ad bona Ecclesiæ
3 *Obligatio alendi, & prouidendi de beneficio ordinatum sine titulo sunt diuersa.*
4 *Episcopus tenetur in conscientia prouidere beneficium ordinato sine titulo.*
5 *Ordinatus ratione Ordinationis acquirit ius ad patrimonium Ecclesiæ pro subsistatione.*
6 *Episcopus non potest excipere contra à se ordinatum sine titulo.*
Qui approbatur pro ordine, approbatur & pro beneficio.
Factum proprium nemo potest impugnare.
7 *Si Episcopus commisit alteri examen, an possit excipere contra ordinatum sine titulo, & an teneatur prouidere.*
8 *Obligatio prouidendi Ordinatis sine titulo est penes Episcopum.*
9 *Episcopus tenetur subministrare alimenta ordinato sine titulo, nec potest excipere.*

---

1 QVod non possit aliquir ordinari siue titulo siue beneficij, siuè patrimonij, aut pēsionis loquendo de sæcularibus, est certum de iure, & innouatum fuit etiam a Concil. Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. *de Reformat.* Et proinde ordinantes aliquem contra dict. dispositionem tenentur eis conferre competens beneficium, si idonei sint, vt statuitur in Cap. *Accepimus.* De *ætate, & qualit.* & Cap. Cum *secundum.* De *præben.* Vbi etiam obligantur ordinantes ad prouiden-

uidendum de necessariis ijsdem ordinatis, donec ei competens beneficium contulerint. Vnde ad duo obligantur ordinantes,& ad alendos ordinatos, si nō statim conferant beneficiū: & ad conferendum competens beneficium. Et hoc innouatur à Concil. Tridēn. modo citato.

2 Hæc autem obligatio transit etiā ad successores in Episcopatum,si abordinante satisfactum non sit. Ita enim decernitur in die.Cap. *Accepimus*. De *ætate*, *& qualit.* & Cap. *Cum secundum*. De *præben*. Et quamuis videatur, quod successor non debeat luere pœnas sui prædecessoris, hoc tamen non habet locum, quia non fit in punitionem. sed ad tollendum opprobriū Cleri, vt inquit Glos. *dict. Cap. Cum secundum*. verbo *Successores*. nam cederet in opprobrium Cleri, si aliquis clericorum cogeretur aliquo vili modo sibi victum quætere. Addit etiam, quod Ecclesia punitur, quia nonresistit ordinanti, quod tamen non placet; vbi est enim ista Ecclesia, quæ possit, & debeat resistere, Ratio ergo est, quia bona Ecclesiæ sunt pro alimentis ministrorum: & ideo eò ipso, quod quis factus est minister, debet de bonis ipsius sustentari.

3 Hæ autem obligationes subministrandi alimenta quousque prouideatur de beneficio, & prouidendi de beneficio sunt inter se distinctæ, & diuerso iure censentur. Nam non solum versantur circa diuersam materiam, vt per se constat. sed etiam obligatio prouidendi de beneficio admittit exceptiones. cum possit Episcopus excipere, quod ordinatus non sit idoneus dict. Cap. *Accepimus*. De *ætate*, *& qualit.* & Cap. *Cum secundum*. *De præben.* obligatio verò sustentandi statim subintrat, nec admittit exceptionem; vnde in dict. tex. non conceditur, sicut conceditur in ordine ad prouisionem beneficii.

4 Quod spectat ad prouisionem beneficii tenendum est. *Episcopum obligari in conscientia ad prouidendum de competenti beneficio ei, qui ordinatus est sine titulo, si cognoscat, esse idoneum.* Et solum posse excipere, si nō sit idoneus. Ratio est. Quia de iure compelli potest Episcopus ad cōferendum beneficium, & solum de æquitate conceditur posse excipere, vt constat ex Cap. *Accepimus*. De *ætate*, *& qualit.* ibi. *Cum & si tecum de iure agere vellemus, te possemus meritò ad prouisionem eorum compellere, quos à te, vel prædecessoribus tuis ordinatos fuisse, constaret*. Et subdit, quod pro gratia debet accipi, si Pontifex faciat sic ordinatos per alios examinari ad experiendam idoneitatem. Ex quo deducitur, quod eò ipso, quod constat, aliquem fuisse ordinatum sine titulo, potest de iure ordinator compelli ad ei prouidendum de beneficio. Si autem potest de iure compelli, non est dubitandum de obligatione, quia compulsio illā præsupponit tanquam certam. Si autem obligatio est certa, tenetur Ordinator in conscientia satisfacere propriæ obligationi absque eo, quod contra ipsum intentetur actio.

5 Ratio verò est. Quia eo ipso, quod quis ordinatus est, acquirit ius, vt sibi de patrimonio Ecclesiæ subministrentur alimenta, tāquam electus minister in ipsius obsequium, & incorporatus illorum corpori, pro quibus sustentandis institutum est Ecclesiæ patrimonium: quæ ratio egregiè explicatur ab Innocentio III. scribente ad Episcopum Zamorensem, vt in Cap. *Cum secundum*. De *præbendis*. ibi. *Cum secundum Apostolum, qui altari seruit, viuere debeat de altari, & qui ad onus eligitur, repelle non debeat à mercede, patet à simili, vt clerici viuere debeant de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur*. Et infra. *Dignum est, vt Ecclesia stipendijs sustententur, in qua, & per quam diuinis obsequijs adscribūtur.* Ergo cum ordinatus acquirat ius ad sustentationem de patrimonio Ecclesiæ, tenetur Episcopus in conscientia tanquam administrator bonorum propriæ ecclesię ei prouidere, & reddere ipsi ius suum, si aliàs dignus sit, quod promoueatur ad beneficium.

6 Verum insurgit dubium, contra quos possit episcopus excipere, an contra ordinatos à suis prædecessoribus, an etiā contra eos, quos ipse ordinauit. Resp. Nō posse excipere contra eos, quos ipse ordinauit. sed tantum contra ordinatos à suis prędecessoribus. Ita Glos. in Cap. *Cum secundum*.

cundum. verbo. *Liceat*. De *præbend*. & habetur ex Cap. *Accepimus*. De *ætat. & qualit.* ibi. *Eo præsertim, quod ad obtinendum ecclesiasticum beneficium eos debes idoneos reputare, quos ad ordines suscepisti*. Cum enim, vt dictum est, eò ipso, quod quis ordinatur, acquirat ius, vt sibi de bonis ecclesiæ prouideatur, qui iudicat idoneum, vt ordinetur, iudicat etiam idoneum, pro beneficio. Neque potest contra factum proprium excipere, quia ipsum impugnare non potest. *l. Post mortem. ff.* De *adoptionib.* & *l. Cum pater. §. Libertis. ff.* De *leg.* 2. & Cap. *Cum super*. De *concess. præben.* & notant Batt. *tract. de Consort. cap. 22. num. 13.* Tiraquel. De *retract. consanguin. §. 1. glos. 9. num. 27.* Menoch. *consil. 89. num. 47.* Surdus *consil. 284. num. 5.* Seraphin. *decis. 334. num. 14.* Molin. *lib. 4. de Primogen. cap. 1. num. 16.*

7 Sed quid, si episcopus non examinauit ordinatum, sed commisit alteri examen, nempe Vicario, aut Archidiacono, aut deputatis Examinatoribus. Resp. Glos. *in dic.* Cap. *Cum secundum*. verbo *Successores*. De *præben.* quam sequuntur Quaranta *in sum. Bullar.* verbo. *Obligatio Episcopi*. Marchin. *de Sacramen. Ordin. trac. 2. par. 6. cap. 7. difficul. 4. ver. Secundo deducitur*. Teneri eos, qui examinauerunt, quia negligentes se gesserunt: & si non habeant. vnde alant, teneri episcopum.

8 Quod tamen patitur difficultatem. Nam de iure debet ipsis prouideri de beneficio competenti, vt dictum est *num. 1.* Hoc autem non potest præstari ab alio, quàm ab episcopo. Deinde obligatio trãsit ad successorem episcopum, quamuis ipse negligens non fuerit. Cap. *Accepimus*. De *ætate, & qualit.* & Cap. *Cum secundũ*. De *præben.* quod satis declarat, quod obligatio prouidendi his ordinatis est penes episcopum. Et si ratio habeatur culpæ, est in culpa episcopus quoque, quod ministris negligentibus committat examen. Ratio verò est, quia per ordinationem acquirunt ius vt sustententur de patrimonio ecclesiæ iuxta Cap. *Cum secundum*. De *præben.* & dictum est supra *num. 1.* Et ideo obligatio subministrandi alimenta, aut prouidẽdi de beneficio est penes illũ, apud quem est administratio patrimonij ecclesiæ.

9 Quod spectat ad subministrationẽ alimentorum tenendum est. *Quod statim teneatur in conscientia ea subministrare, absque eo. quod contra ipsum intentetur aliqua actio*. Ratio est. Quia statim, ac constat de ordinatione, compelli potest episcopus de iure ad alendum, donec prouideat de beneficio. Cap. *Accepimus*. *De ætat. & qualit.* ex ordinatione enim consurgit obligatio. Et in tãtum permittitur exceptio, in quantum potest ordinatus non esse idoneus pro beneficio; quæ cessat quò ad subministrationem alimentorum, cum non habeat locum quò ad ipsa. Et ideo, cum ex ordinatione consurgat ius in ordinato percipiendi alimenta de patrimonio ecclesię, tenetur episcopus statim subministrare.

An si ordinatus sine titulo non sit habilis pro beneficio, teneatur adhuc ordinator prouidere de alimentis. Quæst. 123.

SVMMA.

1 *Episcopus tenetur subministrare alimenta ordinato sine titulo, donec prouideat de beneficio.*
2 *Tenetur ea continuare, si non sit idoneus pro beneficio.*
3 *Ordinatus ex vi ordinationis acquirit ius ad alimenta de patrimonio ecclesiæ.*
4 *Est in dedecus Ordinis clericalis, quod quis illius mendicet &c.*
Clerico pauperi tenetur episcopus prouidere.
5 *Ordinatus quando acquirat ius ad alimenta de patrimonio ecclesiæ.*
Habens de proprio censetur ordinari ad titulũ patrimonij.
6 *Et sub hoc pacto tacito.*
Prouisio hominis facit cessare prouisionem legis.
7 *Si obligatio proueniat ex natura rei, aut iure communi, prouisio hominis non facit cessare prouisionem legis.*
Ordinatio, quando inducat obligationem alendi ordinatum.

Cum

1 CVm Episcopus excipere possit contra ordinatum sine titulo, vt ei indulgetur in Cap. *Accepimus*. De *ætat. & qualit.* & in Cap. *Cum secundum*. De *preben.* quod non sit idoneus pro obtinendo beneficio, dubitatur, an si præmisso examine non reperiatur idoneus, teneatur episcopus adhuc necessaria alimenta subministrare. Et ratio dubitandi oritur ex dict. Cap. *Accepimus*, & Cap. *Cum secundum*. modo cit. & Cap. *Si Episcopus*. *De præbend. in* 6. Vbi obligatio de subministrandis necessariis alimentis imponitur episcopo, donec prouideat de beneficio; & ideo hęc obligatio videtur habere tempus limitatum; ita vt sicuti extinguitur sequuta prouisione beneficii, ita etiam extinguatur, quando venit ad casum, in quo esset prouidendum de beneficio, sed non prouidetur ob defectum idoneitatis.

2 Tenendum tamen est. *Quod adhuc teneatur subministrare necessaria alimenta*. Quod intelligitur, nisi ea aliunde sibi honesto modo acquirere possit. Desumitur ex Cap. *Non liceat*. De *præbend.* vbi decernitur, quod episcopus vnum de duobus eligere debet, aut nō facere clericos; aut si fecerit, dare illis, vnde viuere possint. Ex quo constat, quod ius absolutè intendit, quod ordinati habere debeant, vnde viuant, et proinde ordinatis sine titulo vult subministrari alimenta, donec eis prouideatur de beneficio.

3 Ratio desumitur ex eo, quod ordinatus vigore ordinationis fit membrum Ecclesiæ, & ipsi incorporatur tanquam vnus de hierarchia ecclesiastica, & proinde acquirit ius ad alimenta de patrimonio eiusdem ecclesiæ, vt dicitur in Cap. *Cū secundum*. De *preben.* ibi. *Vt clerici viuere debeant de patrimonio Iesu Christi, cuius obsequio deputantur*. Et infra. *Dignum est, vt Ecclesia stipendijs sustententur, in qua. & per quam diuinis obsequijs adscribentur*. Ergo debent ab episcopo subministrari alimenta tanquam debita ratione ordinationis, quando non potest prouidere de beneficio ob carentiam idoneitatis, ratione cuius, licet non debuisset ordinari, cū tamen ordinatus sit, non debet priuari necessarijs alimentis, ad quæ habet ius ratione ordinationis.

4 Confir. Est in dedecus Ordinis clericalis, si sacris initiati, cogantur mendicare, aut vili exercitio sibi victum quærere, vt desumitur ex Cap. *Diaconi*. *D. st.* 93. & Cap. *Ioannes. in fine*. De *cler. coniug.* & obseruat Glos. *in Cap. Cum secūdum*. verbo. *Successores*. De *præben*. Ergo ad auertendū hoc dedecus tenetur episcopus prouidere de necessariis alimentis ordinato sine titulo, licet non sit idoneus pro beneficio; quia adhuc mendicare cederet in ipso in dedecus ordinis, sicut etiam viles artes exercere. Præsertim quia clericis pauperibus tenetur generaliter episcopus subuenire, vt tradunt communiter cum Glos. *in Cap. Cum secundum*. verbo. *Donec. De præben*. Sanchez *lib. 6. de matrimon. disp.* 33. *num.* 8. Vgolin. *de Offic. Episc. cap.* 26. §. 15. ver. *Septimo excipitur*. Molfes. *par. 1. sum. tract.* 10. *cap.* 15. *numer*. 5. Marchin. *De sacram. Ordin. tract.* 2. *par.* 6. *cap.* 7. *difficul.* 4. *num.* 7. ver. *Hinc deducitur*.

5 Obiici tamen potest ex Cap. *Episcopus*. *De præben*. vbi statuitur, quod tunc solum episcopus debet ordinato assignare stipendia clericalis militię, quando de sua, vel paterna hæreditate non potest habere vitæ subsidium. Si autem ratione ordinationis acquireret ius ad alimenta de patrimonio ecclesiæ, essent ipsi subministranda, siue aliunde haberet vitæ subsidium, siuè non haberet, nam vnicuique reddendum est. quod de iure suo est, siuè indigeat, siue non indigeat. Respond. Acquirere ius ad alimenta de patrimonio ecclesiæ, quando ordinatur sine titulo, nā tunc censetur ordinatus ad titulum patrimonii eiusdem ecclesiæ, si quidem ratione ordinationis censetur assumi ad hæreditatem Christi, vt dicitur in Cap. *Cum secundum*. *De prebendis*. Quando verò habent de proprio, censentur ordinari ad titulum proprii patrimonii, & ideo cū ordinatio sit innixa titulo, non sinit consurgere ius ad commune patrimonium ecclesiæ.

6 Cum enim interueniat pactum, quo ordinatus obligat propriū patrimonium ad sui sustentationem, & sub hoc pacto

pacto tacito censeatur ordinari, qui habet proprium patrimonium. Cap. *Episcopus*. De *p. ębend.* hæc prouisio hominis facit cessare prouisionem legis. *l.1.§. Si conuenerit.ff. Depositi.& l. Pacisci.ff.* De *pact.* & notant ibi Bart. Angel. & alii Alexan. *in l.Si socer.§.Lucius.circa fin.*ver. *Vtrum ff.*Soluto *matrimonio.* Rolan.*De dote.quęst.* 29.*num.* 16. Rota coram Durano. *decis.* 127.*num.*2. Imo subintrat alia prouisio legis, quæ confirmat pactum particulare, & eximit ordinantem ab obligatione subministtandi alimenta, vt in dic. Cap. *Episcopus*.

7 Instari adhuc potest. Quādo obligatio prouenit ex natura rei, & à iure communi, per prouisionem hominis nō cessat prouisio legis, vt notant Ias. *in l. 2. num.*143. C.De *iure emphyteot.* Ruin. *cons.* 34.*num.*8.*&* 16.Negusant.*de pignor.par.*2. *prin. memb.*4.*num.*87. ver.*Primo est.* Obligatio autem alendi ordinatos prouenit ex ordinatione ex natura rei, & ex iure com muni. Resp. Id esse verum, quando obligatio ex natura rei inducit aliquid diuersum, quod non inducit prouisio hominis. At in casu pręsenti prouisio hominis inducit prouisionem alimentorū pro ordinato, quæ inducitur etiam ex natura rei. Deinde ex natura rei, seu ordinationis non inducitur obligatio alendi ordinatum absolutè, sed solum, quando absque titulo ordinatus est, vt dictum est, & tunc solum inducitur etiam à iure communi. Qui autem habet de proprio, non habetur pro ordinato absque titulo, sed cum titulo patrimonii, vt dictum est ob pactum tacitum resultans ex iure, quod sic ordinatis non sit prouidendum de necessariis alimentis; & ideo tale pactum cum assistentia iuris non finit oriri obligationem legis, & ex natura rei.

A quo subministranda sint alimenta, quando Pontifex concedit, vt quis possit à quocunque Episcopo Ordinari. Quæst. 124.

SVMMA.

1 *Diœcesanus dans licentiam suscipiendi ordines ab alio, tenetur ipsum alere, si ordinetur absque titulo.*
2 *Quando Papa dat licentiam suscipiendi ordines à quocunque Episcopo, à quo alendus ordinatus absque titulo.*
Dimittens subditos ordinandos ab alio, tenetur prius approbare.
3 *Papa concedens licentiam suscipiendi ordines à quocunque Episcopo, non afficitur dispositione Cap.* Si Episcopus, *De* præben. in 6.
4 *Ordinans cum licentia Papa eum, qui non potest habere dimissorias à proprio Ordinario ob litem super illarum concessione, tenetur inquirere super idoneitate &c.*

1 DIfficultatem facit tex. Cap. Si *Episcopus. De pręben.in* 6. vbi ita statuitur. *Eis autem, quibus à Diœcesanis datur licentia, vt possint, à quo voluerint Episcopo ad omnes sacros Ordines promoueri, non qui ordinant, sed qui tribuant licentiam, (cum eam dare non debeāt titulum non habenti) ad pręmissa, si titulū non habeant, obligantur.* Ex quibus deduci videtur, quod cum Summus Pontifex tribuat licentiam suscipiendi ordines à quocunque Episcopo, ad ipsum spectet prouidere ordinatum sine titulo de congruis alimentis, quia non debuit dare licentiā non habenti titulum.

2 Tenendum tamen est. *Quod subministrare necessaria alimenta taliter ordinato sine titulo pertineat ad proprium Episcopum Ordinati.* Proprius autem episcopus intelligitur ille, qui debet cōcedere dimissorias ordinando. Ratio est. Quia Sūmus Pontifex concedendo, vt quis ordinari possit à quocunque Episcopo, solum tollit impedimentum, quod obstare potest, ne possit ordinari: non autem habilitat pro suscipiēdo ordine, sed supponit, prout de

de iure habilitatum, aut habilitandum. Et proinde ii, ad quos de iure spectat, tenentur inquirere super habilitate, & requisitis, inter quæ requiritur titulus ad quem ordinetur, quo secluso censetur inhabilis, vt ordinetur. De iure autem requiritur, quod proprius episcopus examinet, & approbet quò ad necessaria requisita ordinandos, vt statuitur in Concil. Triden. *sess.* 23. *cap.* 3. *de Reformat.* ibi. *Subditos suos non aliter, quam tam probatos & examinatos ad alium Episcopum ordinandos dimittant.* Et ideo, quamuis quis obtineat à Summo Pontifice, vt possit à quocunque episcopo ordinari, sunt tamen necessariæ litteræ dimissoriæ proprii ordinarii testificãtes super idoneitate: aut quod ordinator informetur aliunde super eadem habilitate. Quia Pontifex censetur concedere licentiam supposita habilitate.

3 Neque obstat, quod adducitur *n.* 1. in oppositum. Nam illi tex. disponit de episcopo, aut alio, qui suis subditis possit concedere licentiam suscipiendi ordines: quia ad ipsum spectat inquirere super idoneitate, & præsertim super titulo: & ideo si non inquirat, deficit in proprio munere, & consequenter ad ipsum spectat alere ordinatum. Hęc autem dispositio non potest extendi ad Summum Pontificem. Tum quia loquitur solum de inferioribus ordinatoribus, aut concedentibus licentiam. Tum quia cõcedendo huiusmodi licentiam non dispensat super obligatione inquirendi de idoneitate ordinandi, neque super ipsa aliquid affirmat, vnde refunditur ista obligatio in exequutorem litterarum Apostolicarum.

4 Ex quibus deducitur. Quod si pendente lite inter duos ordinarios, ad quem ipsorum spectet concedere dimissorias: & proinde neutrius admitti possint, concedat Pontifex alicui, vt possit à quocunq. episcopo ordinari. Ille, cui huiusmodi litteræ pręsentabuntur, tenebitur examinare ordinandũ, & inquirere super titulo ordinationis. Quia Pontifex per huiusmodi licentiam non supplet dimissorias, quibus ordinandus commendari deberet: sed solum dat facultatem, vt possit ordinari à non suo episcopo: & absque dimissoriis sui ordinarii. Et ideo ad ordinantem spectat cognoscere super habilitate ordinandi.

Ad quem pertineat disponere de legato relicto Ecclesiæ Cathedrali. Quæst. 125.

SVMMA.

1 *Administratio legati relicti Cathedrali pertinet ad Capitulum.*
Bona Cathedralis administrantur à Capitulo.
2 *Capitulum repræsentat Ecclesi.*
3 *Episcopus vt de Capitulo concurrit ad administrationem legati, secus si Capitulum sit exemptum &c.*
4 *Deputato à testatore administratore non se ingerit Capitulum.*
5 *Relictum Capellæ aut Ecclesiæ habenti proprium Rectorem &c. non administratur à Capitulo.*
6 *Legatum relictum confraternitati erectæ in Cathedrali non administratur à Capitulo.*
7 *Confraternitas est corpus, & communitas à Capitulo distincta.*

1 SVpponit difficultas, quod legãs non disponat, in quem vsum conuertendum sit legatum, sed relinquat liberam facultatem: & proinde dubitatur, ad quem pertineat determinare vsum. Dicendum est. *Pertinere ad Capitulum.* Ratio est. Quia legatum, quod relinquitur ecclesiæ sequuta morte testatoris acquiritur eidem ecclesiæ, & proinde bonis eiusdem incorporatur. Ad Capitulum autem spectat administrare bona ecclesiæ, vt statuitur in Cap. *Relatum.* 2. *De testamen.* ibi. *Nomine autem Ecclesiæ, non Episcopus, vel successor clerici morientis, vbi est Collegiũ clericorum, sed communis Congregatio intelligitur, quæ rerum illarum debet canonicam distributionem, & curam habere.*

2 Et ita tradunt communiter Doctores Abbas *in dic.* Cap. *Relatum.* 2. *numer.* 5. Butrius *num.* 18. Rota coram Cæsare de Gras. *decis.* 4. *De his, quæ fiunt à ma. par. Capit.*

pit, & coram Durano. *decis.* 444. *numer.* 1. & coram Merlino. *decis.* 728. *num.* 4. & *decis.* 183. *numer.* 1. & *decis.* 355. *num.* 1. *par.* 1. Recent. & in *Terraconensi obseruationis statutorum.* 14. *Ianuar.* 1631. coram eod. Durano. Cum enim Capitulum habeat generalem administrationem ecclesiæ, debet habere etiã de bonis relictis eidem ecclesiæ. Capitulum namque repræsentat ecclesiam iuxta Cap. *Relatum.* 2. *De testam.* vbi Glos. *in figurat. casus. circa fin.* Abbas *in Cap. Eam. te. num.* 3. *De rescrip.* Rota coram Seraphino *decis.* 426. *num.* 4. & coram Durano. *decis.* 55. *num.* 8.

3 Quare episcopus non poterit se ingerere in administratione, & vsu legati, nisi tanquam de Capitulo, & simul cum ipso capitulo, cum enim episcopus sit caput capituli, non est excludendus, à deliberationibus, quæ fiũt à capitulo; & ideo poterit concurrere simul cum cœteris ad deliberandũ circa vsũ legati. Si tamẽ capitulum sit exemptum à iurisdictione episcopi, nec ipse sit eius caput, nec etiam tanquam vnus de capitulo vocem habet, tunc nullo pacto poterit se ingerere, & nihil pertinebit ad ipsum dispositio huiusmodi legati, sicut nec etiam pertinet capitulum.

4 Hoc tamen limitandum est, vt nõ habeat locum, si à testarore sit de speciali administratore prouisum, vt si alicui de capitulo, aut extraneo, aut etiam episcopo commisisset administrationem: nam eius dispositio est seruanda iuxta notata *in l. penul. ff. De leg.* 1. & tradunt Peregrin. *consil.* 33. *num.* 12. *lib.* 1. Rota coram Caualler. *dec.* 639. *num.* 6. & coram Durano *decis.* 455. *num* 8. Et ideo si pro administratore fuit nominatus episcopus, ad ipsum solum spectabit determinare circa vsum legati, nec poterit capitulum se ingenere.

5 Secundo etiam est limitandum, vt non habeat locum, si legatum sit relictũ alicui capellæ, quæ habeat ratione beneficii proprium Rectorem, aut alicui ecclesiæ annexæ Cathedralis, quæ non sit de iure capituli, quia tunc administratio legari pertinebit ad eum, ad quem spectat Ecclesia, seu capella, non verò ad capitulum iuxta ea, quæ tradiunt Glos. *in Cap. Relatum.* 2. verbo. *Vnus.* De *testamen.* Abbas *ibid. num.* 5. Rota coram Cæsare de Gras. *decis.* 4. *De his, quæ fiunt à ma. par. Caput.* & coram Durano. *decis.* 291. *nu.* 19. In tantum enim administratio spectat ad capitulum, in quantum spectat etiam ecclesia, cui relinquitur, vt desumitur ex dic. Cap. Relatum. 2. De testam. ibi. *Vbi est collegium Clericorum.* Vbi ergo non est collegium, seu capitulum, spectabit ad eũ, cui subest ecclesia, seu capella.

6 Tertiò limitatur, vt locum non habeat, si legatum relictum sit confraternitati, licet erectæ in Cathedrali iuxta ea, quæ tradunt Doctores in Cap. *Cum dilecta. De excessib. Prælat.* Rota corã Durano. *decis.* 291. *num.* 20. Cum enim Confraternitates erigantur auctoritate episcopi. iuxta Clemen. VIII. *Constit.* 115. *tom.* 3. *Bullar.* consequenter etiam subsunt eidem episcopo: non autem capitulo, quod ideo, non potest se ingerere circa legata iisdem relicta.

7 Accedit etiam, Quod Confraternitates sunt corpora, & communitates distinctæ à capitulo, cum agnoscant propria iura, habeant proprios ministros, sigillum, bursam, & cœtera, quæ necessaria sunt ad cõstituendum corpus distinctum: iuxta *l.* 1. §. *Quibus autem. ff.* Quod *cuiusque vniuer.* & notant Doctores *in Cap. Dilecta. De excessib. prælat.* præsertim Abbas, & Innocent. Francisc. *Marc. quæst.* 801. Vnde legata relicta huiusmodi Cõfraternitatibus incorporantur bonis ipsarum, quæ cum habeant proprios administratores, ad ipsos quoque pertinet administratio legatorum.

Quomodo Episcopus concurrat simul cũ Capitulo ad disponendum de legato relicto Ecclesiæ. Quæst. 126.

S V M M A

1 *Suffragium Episcopi tantum est, quantum totius Capituli.*
2 *Suffragium Episcopi in disponendo de legati reli-*

relictis Ecclesiæ est simplex, sicut vnius de Capitulo.
Episcopus excluditur ab administrandis legatis ecclesiæ.
3 *Suffragium episcopi quando sit tantum, quantum totius* Capituli.
4 *Episcopus tanquam talis potest recognoscere administrationem legatorum.*
Episcopus quando se ingerat circa gesta à Capitulo, in quo ipse suffragium dedit.

---

1 SVpposito, quod dispositio legati ecclesiæ Cathedrali relicti pertineat ad episcopum, & capitulum simul, insurgit dubium, an suffragiũ episcopi tantum sit, quantum totius capituli. Sublata enim præscriptione in contrarium, quando agitur de iis, quæ pertinent ad episcopum, & capitulum simul, suffragium capituli, & episcopi æquiparantur, ita vt tantum sit suffragium episcopi, quantum totius capituli, vt tradunt Doctores *in cap. Postulastis. De concess. Preben.* vbi Hostiens. *num.* 2. ver. *Hoc est de iure communi* Butr. *num.* 11. ver. *Si verò interfsit.* Abbas *num.* 14. Calderin. *quæst.* 7. Ancharan. *num.* 9. Imola *num.* 15. Selua *de benefic. par.* 2. *quæst.* 1. *ar.* 28. *nu.* 1. Rota *decis.* 193. *num.* 1. *par.* 4. *Recent.* & coram Pennia *decis.* 623. *num.* 5. & *decis.* 861. *n.* 4. vbi plura allegantur.

2 Tenendum tamen est. *Quod suffragium Episcopi in dispositione legatorum, quæ relinquuntur Cathedrali, sit simplex, sicut cuiuslibet Canonici.* Desumitur ex Cap. *Relatum.* 2. De *testamen.* vbi ab administratione huiusmodi legatorum excluditur episcopus, & declaratur, pertinere ad capitulum. Si autem tantum esset suffragium episcopi, quantum totius capituli, administratio æquali modo pertineret ad episcopum, ac ad capitulum, & ipso dissentiente capitulum nihil concluderet: & proinde non remaneret exclusus episcopus tanquam episcopus, quia concurreret suffragio qualificato, & non tanquã vnus de capitulo. Dum autem excluditur, non potest concurrere, nisi tanquam vnus de capitulo; & proinde suffragio simplici.

3 Deinde suffragium episcopi non est qualificatum, & tantum, quantum totius capituli, nisi quando concurrit vt talis, & tanquã Prælatus iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in cap. Postulastis. num.* 11. De *concess. preben.* Butr. *ibid. quæst.* 1. *nu.* 8. Ancharan. *num.* 5. Imola. *num.* 13. Cardin. *opposit.* 7. Rota *decis.* 193. *nu.* 7. *par.* 4. *Recent.* Qualificatio enim suffragii fundatur in qualificatione personæ, & ideo non resultat in suffragio, nisi secundum ipsam cõcurrat persona. Non potest autem episcopus vt talis concurrere ad dispositionem legatorum, sed solum vt vnus de capitulo: nam non excluderetur, vt excluditur in dic. Cap. *Relatum.* 2. De *testamen.* si haberet concurrere tanquam episcopus, & secundum qualificationem dignitatis.

4 Hinc autem deducitur, quod poterit episcopus se solo tanquam exequutor vltimarum voluntatum se immiscere, & recognoscere effectuationẽ deliberationis factæ circa vsum legati; nam quando episcopus concurrit simul cum capitulo tanquam vnus de ipso, remanet illi salua prærogatiua circa eosdem actus, quos recognoscere potest tãquam Prælatus iuxta Cap. *A collatione.* De *appellat. in* 6. vbi Glos. & Doctores. Abbas *in Cap. Postulastis. num.* 11. ver. *Secus si interfuit.* De *concess. preben.* Anan. *num.* 11. *in fine.* Imola *n.* 13. Butrius. *nu.* 8. ver. *Sed in secundo casu.* Ancharan. *num.* 5. ver. *Item si appellabitur. quæst.* 3. Cardin. *Opposit.* 7. Rota *decis.* 193. *num.* 3. *par.* 4. *Recent.*

An administratio legati relicti Ecclesiæ titulari pertineat ad Cardinalẽ Titularem. Quæst. 127.

S V M M A

1 *Noua Ecclesia Titulares Cardinalium.*
2 *Titulares Cardinales non disponunt de legatis relictis nouis Ecclesijs titularibus.*
Ecclesia nouiter erecta in Titulos retinens omnia sua iura.
3 *Clausula*, sine præiudicio, *præseruat omnia iura.*
4 *Pontifex præseruat omnia iura Ecclesijs nouiter erectis in Titulos.*

5 *Dictio* Tantummodo *limitat dispositionem ad expressa.*
6 *Verba præcisa, & clara non admittunt interpretationem.*
7 *Si verba sint clara, standum est aperto sensui ipsorum.*
8 *Quæ bona Titularium Ecclesiarum nouarum administrari possint à Cardinalibus Titularibus.*
Legislator non præsumitur se corrigere in eadem constitutione.
9 *Formula facultatum. Cardinalium Titularium supra Titulis est respectiua ad Constit. Sixti V.*
Non est plus in referente, quàm sit in relato.
Dispositum in Constit. Sixti V. circa Titulos Cardinalium est in formula concessionis tituli.
Concessio principis est sine alterius præiudicio.
Concessio accipitur in terminis habilibus.
10 *Titulares disponunt de legatis relictis suis ecclesijs titulorum antiquorum.*
Ita disponente Sixto V.
Verba indefinita extenduntur ad omnia, quibus aptari possunt.
11 *Quod spectat ad aliquem, spectat ad ipsum solum.*
12 *Verbum, ipsi, personalissimum est.*
Restringit actum ad personam, & excludit alias.

---

1 DIstinguendum est. De ecclesiis nouiter erectis in titulum, & de antiquis Titularibus Sixtus enim V. in sua *Cōstit. 55. tom. 2. Bullar.* Disposuit ecclesias titulares pro titulis Cardinaliū, & quia voluit esse quinquaginta præsbiterales addidit decem, vt cōstat ex *§. 2. eiusdem Constitutionis.* Sūt autem ecclesiæ S. Honuphrii in Ianiculo. S. Augustini. S. Mariæ de Populo. S. Alexii in Auentino. S. Blasii de anulo. S. Mariæ de Pace. S. Saluatoris de Lauro S. Petri in Monte aureo. Sanctis. Trinitatis in Mōte Pincio. S. Mariæ Transpontinæ. Ecclesia autem S. Honophrii erat prius titularis, sed habebat statum Diaconiæ, & proinde fuit mutata in titulum Præsbiteralem.

2 Quod ergo spectat ad titulares harum ecclesiarum nequaquam disponere poterunt de legatis relictis hisce ecclesijs excepta ecclesia S. Honuphrii, de qua videndum est, an titularis posset disponere, quando erat in statu Diaconiæ, quia si potuit, poterit etiam modo. Ratio est. Quia dictæ ecclesiæ fuerunt erectæ in titulos cum clausula, *Sine alicuius præiudicio*, vt constat ex dicto *§. 2. eiusdem Cōstituti.* ibi. *In titulos Præsbiterorum Cardinalium, cum honoribus, insignibus, priuilegijs, auctoritatibus, & præeminentijs debitis, & consuetis instar aliarum ecclesiarū quę insimiles titulos per nostros prædecessores antiquitus erecta, et instituta fuerunt, SINE ALICVIVS PRAEIVDICIO perpetuò erigimus, & instituimus &c.*

3 Clausula autem, *Sine alicuius præiudicio*, præferuat vnicuique propria iura, vt tradunt communiter Doctores. Paris. *consil. 23. n. 142. lib. 1.* Castrens. *consil. 312. num. 4. lib. 1.* Oldrad. 237. *in fine.* Alexan. *consil. 193. num. 6. lib. 6.* Gabr. *conclus. 1. nu. 40. De fideicom.* Menoch. *præsum. 115. nu. 74. lib. 3.* Garzia *de Benefic. par. 4. cap. 3. nu. 20.* Marta *De claus. par. 1. claus. 15. num. 1.* Rota coram Puteo *decis. 191. num. 17. lib. 1. in nou.* & coram Seraphin, *decis. 144. num. 6.* & *decis.* 1303. *nu. 5.* & coram Merlino. *decis. 230. num. 11.* & *decis.* 316. *num. 20.* & coram Caualero. *decis. 231. numer. 4.* Item Rota *decis. 785. num. 4. par. 1.* & *decis.* 1013. *num. 1. par. 3.* Diuers. & *decis. 253. num. 1. par. 2.* Recent. & *decis. 59. num. 12. par. 4.* Recent. Et in *Caputaquen. Præced. 17. Iunij. 1577.* coram Blanchetto, & in *Tirasonensi Oblationum. 28. Iunij 1595.* coram Pamphilio, & in *Romana domus 7. Nouem. 1597.* coram eod. Non esset autem sine alicuius præiudicio, si titularis posset disponere de legatis relictis ecclesiæ, quia ius huiusmodi prius erat apud eos, ad quos pertinebant ecclesiæ: vnde fuisset ipsis sublatum.

4 Idque disertioribus verbis explicat Pontifex *§. 10. eiusdem Constit.* ibi. *Decernentes per huiusmodi erectionem, & institutionem, decem prędictas per nos in titulum erectas Ecclesias tātumodo nouis priuilegijs, & dignitate auctas, decoratas, et insignitas. Nihil autem omnino prędiudicij cuiquam illarum, nihil alieni iuris detractum, aut immutatum censeri posse, aut debere. Sicque per quoscunque iudices ordinarios, & delegatos*

legatos etiam causarum Palatij Apostolici Auditores, & Cardinales prędictos, sublata eis, & eorum cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate, & in quauis causa, & instantia iudicari, & definiri debere. Nec non irritum, & inane, si secus super pramissis, eorumue aliquo à quoque quauis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari.

5 Ex quibus manifesta fit intentio Pontificis, quod solum voluerit condecorare, & insignire Ecclesias nouis præeminentiis: nullum autem iis præiudicium afferre, quod nõ fuisset factum, si aliquod ius ipsarum translatum fuisset in titularem. Consideranda est enim dictio illa *Tantummodo*, quæ restringit, & limitat dispositionem Pontificis ad solam condecorationem, & excludit omnia alia iuxta *l. Gallus. §. Et quid si tantum. ff. De liber. & posth.* & *l. Iulianus.* & *l. Non tantum. ff. De petit. hæredit.* Et notant communiter Doctores Corn. *consil. 252. numer. 1. vol. 1.* Bar. *in l. 1. num. 1. ff. Si quis ius dicen. non obtemp.* Ias. *num. 9.* Felin. *in Cap. Contingit. num. 3.* De *fide instrumen.* Abbas per illum tex. *in Cap. Cum Ecclesia Sutrina. numer. 9.* De *cau. possess.* Gozadin. *consil. 311 num. 22.* Ruin. *consil. 45. numer. 13. vol. 1.* Surd. *decis. 291. num. 19.* Menoch. *consil. 1036. nu. 10.* Purpurat. *consil. 558. num. 8.* Riminal. iun. *consil. 257. num. 33.* Rota coram Merlino. *decis. 28. num. 6.* & coram Seraphino. *decis. 237. numer. 2.* & *decis. 740. numer. 4.* & *decis. 600. num. 7. par. 2.* Recent. Si autem titularis acquisisset ius disponendi de legatis relictis ecclesiæ, dispositio Pontificis non permansisset in sola condecoratione, sed detraxisset de iure eorum, ad quos Ecclesiæ spectant.

6 Quod etiam exprimit Pontifex vtendo clausula, *Nihil alieni iuris de tractum, aut immutatum censeri posse, aut debere.* Cum enim ius disponendi de prædictis legatis esset ius eorum, quorum erant ecclesiæ, si post erectionem earumdem in titulũ peruenisset ad titularem, facta esset immutatio iuris, & totum ius, quod cõpeteret titulari, esset detractum ijs, quorum erant ecclesiæ, contra apertissima verba dispositionis, quę cum præcisa sint, & nullam admittant dubitationem, ab ipsis non est recedendum, nec interpretatio aliqua admittenda. *l. Quæsitum. §. Illud. ff. De legat. 3.* & *l. Quicquid adstringendæ. ff. De verbor. obligat.* & *l. Vbi est verbũ. ff. De condit. & demonstrat.* & notãt Socin. *ibid. not. 5.* Craueta *consil. 288. num. 9.* Becc. *consil. 21. num. 13.* Surd. *consil. 315. num. 18.* Sarnens. *ad Regul. de annal. quęst. 23. init.* Rota coram Ludouisio *decis. 516. num. 3.* & *decis. 522. num. 3.* & coram Merlino, *decis. 846. num. 10.*

7 Præsertim quia Pontifex prohibet etiam iudicibus aliter suam dispositionẽ interpretari, ac aliter quàm secundum id, quod verbis expressum est, iudicare vt constat ex clausula, *Sublata eis, & coram cuilibet quauis aliter iudicandi, & interpretandi facultate.* Vnde quotiescunq. infertur alicuius iuris diminutio in præiudicium eorum, qui prius Ecclesias possidebant, receditur à dispositione summi Pontificis, qui vult ius omne illæsum, & immutatum remanere, prout sunt verba clarissima, quæ proinde non admittunt interpretationem aliquem, sed illorum aperto sensui standum est *l. Ille, aut ille. S. Cum in verbis. ff. De legat. 3.* & *l. Ancilla. C. De furtis.* & *l. Eum, qui Kalendis. init. ff.* De *verbor. obligat.* & notant Surd. *consil. 426. num. 54.* Rota coram Seraphino. *decis. 1108 num. 7.* & coram Merlino *decis. 411. num. 22.*

8 Supradictæ doctrinæ obstare videtur *§. 12. eiusdem Constitutionis* Sixti V. vbi Pontifex disponit, quod titularis curam gerat bonorũ, ac temporalium reddituũ ibi. *Bonorum, ac temporalium redditaum curam gerent.* Verum Pontificem ibi lo. qui quo ad ecclesias titulares antiquas, non autem quò ad decem de nouo ab ipso in titulares erectas, videtur omnino certum, & quò ad titulares de nouo erectas quatenus ibi adsint bona spectantia ad titulum, vt in ecclesia S. Laurentii in Lucina. Quia cum antea Pontifex ijs præseruauerit omne ius, & nihil quò ad ipsas innouauerit, quod tendat in præiudicium, sed tantum voluerit condecorare, vt constat ex dictis supra, sibi contrarius esset; & in continenti se

correxiſſet, quod non eſt præſumendum. *l. Cum hic ſtatus. §. 1. in fine. ff.* De *donat. inter. vir. & vxor.* & *l. Præcipimus in fine.* C. De *appellat.* & notant Roland. *conſil.* 62. *num.* 9. *lib.* 3. Alexand. *conſil.* 142. *num.* 12. *lib.* 6. Surd. *conſil.* 241. *num.* 19. Alciat. Reg. 2. *præſump.* 28. Rota *deciſ.* 763. *num.* 14. *par.* 1. *Diuerſ.*

9 Rurſus obſtare videtur formula litteratum Apoſtolicarum, quibus confertur titulus Cardinalitius, ibi. *Curam, regimen, & adminiſtrationem ipſius Eccleſiæ tibi in ſpiritualibus, & temporalibus plenariè committendo. Ita quod liceat tibi regiminis, & adminiſtrationis huius Eccleſiæ, illiuſque membrorum, iurium, & pertinentiarum huiuſmodi poſſeſſionem, ſeu quaſi per te, vel alium, ſeu alios nomine tuo propria auctoritate liberè apprehendere, & de illorum fructibus, redditibus, & prouentibus diſponere, ipſamque Eccleſiam in ſpiritualibus, & temporalibus regere, & gubernare, ſicuti Preſbiteri Cardinales, qui illi pro tẽpore præfuerunt, diſponere, & ordinare, ac Eccleſiam huiuſmodi regere, & gubernare potuerunt, ſeu etiam debuerunt firma ſpe &c.* Verum neque hoc obſtat, quia tota iſta formula eſt in exequutionem facultatis, quam titularibus tribuit Conſtitutio Sixti V. de qua ſupra; & proinde ſtat relatiuè ad ipſam, & nihil plus in ipſa conceditur, quã concedatur in dicta Conſtit. *l. Aſſerto. ff.* De *hered. inſtit.* Et per conſequens diſpoſitum in eadem conſtit. continetur in eadem formula, atque præſeruatio iuris decem Titulorum de nouo erectorum iuxta ea, quæ tradunt Bald. *conſil.* 212. *num.* 1. *lib.* 5. Craueta *conſil.* 45. *num.* 4. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 16. *num.* 1. Rota *deciſ.* 426. *num.* 4. *par.* 4. *Recent.* & coram Mantica *deciſ.* 336. *num.* 3. & coram Metlino *deciſ.* 654. *nu.* 3. Præſertim quia conceſſio Principis nõ derogat iuri alieno, ſed intelligitur abſq. alterius præiudicio *l. 2. §. Merito* & *§. Si quis à Principe. ff. Ne quid in loco publ.* & notant Ruin. *conſil.* 175. *nu.* 6. *lib.* 1. Menoch. *De arbitrar. quæſt.* 48. *n.* 1. *lib.* 1. Dec. *in Cap. Super eo. De offi. deleg.* vbi plura affert. Rota coram Puteo *dec.* 257. *n.* 3. *lib.* 2. & *deciſ.* 65. *num.* 5. *par.* 5. *Recent.* Et ideo conceſſio, quam importat dicta formula, eſt accipienda in terminis habilibus, quatenus ſcilicet in eccleſia Titulati adſint bona adminiſtranda, quæ pertineant ad titulum, ſicut intelligitur omnis conceſſis. *l. Mutus. ff.* De *procurat.* ibi. *Per eum modum, qui procedere poteſt* & *l. Gradatim. §. Lege. ff.* De *muner. & honor.* & notat Iaſ. *in l.* 2. *§. Pretor. not.* 1. *ff. Qui ſatiſd. cog.*

10 Quod autem ſpectat ad aliàs eccleſias titulares tàm diaconales, quàm præsbiterales; ſi contingat iis relinqui aliqua legata, adminiſtratio ſpectabit ad titularem. Hoc deſumitur ex præfata *Conſtit.* Sixti V. *de Præfinit. Titularium Eccleſ.* quæ eſt. 55. *tom.* 2. *Bullar.* nam §. 12. Hanc eis poteſtatem tribuit; ita enim habet. *Sic igitur ipſi Cardinales, quibus huiuſmodi eccleſiarum regimen, cura, & adminiſtratio pro tempore commiſſa erunt, eas in ſpiritualibus, & temporalibus, ſollicitè, fideliter, et prudenter regant, & gubernent &c.* Et rurſus infra. *Bonorum, ac temporalium redituum curam gerant.* Si ergo adminiſtratio, etiam in temporalibus, & bonorum temporalium ad eos pertinet, pertinebit etiã adminiſtratio legatorum, quæ iiſdem eccleſiis relinquuntur; cum comprehendãtur ſub bonis temporalibus, quæ Pontifex ipſorum curæ committit. Cum enim interſit eccleſiæ, quod Cardinalis curam gerat bonorum temporalium ipſius agitur de fauore eiuſdem eccleſię, & ideo verba diſpoſitionis indefinita debent extendi, vt cõplectantur omnia bona, quibus aptari poſſunt, iuxta ea, quæ tradũt Becc. *conſil.* 94. *num.* 30. Cephal. *conſil.* 397. *num.* 20. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 54. *num.* 19. *par.* 2. *Diuer.* & *deciſ.* 215. *num.* 10. *part.* 1. & *deciſ.* 140. *num.* 6. *par.* 3. Recent.

11 Solum difficultas videtur ſuper eſſe quò ad eccleſias titulares collegiatas. Nam de iure, vbi adeſt capitulum, ſeu collegium adminiſtratio bonorum ſpectat ad capitulum, & non ad epiſcopũ Cap. Relatum. 2. De *teſtamen.* Vnde ſi in eccleſiis Titularibus ſit capitulum, ad ipſum ſpectabit adminiſtratio legatorum. Oppoſitum tamen eſt tenendum, nempe ſpectare ad ſolum Titularem, quantum eſt ex vi præfatæ conſtitutionis; niſi praxis

xi, & obseruantia aliter habeat in *dic. §. 12. eius constit.* cura, & administratio bonorum temporaliũ in specie demandatur iisdẽ titularibus, vt constat ex illis verbis. *In spiritualibus & tẽporalibus sollicitè, fideliter, et prudẽter regant*, quibus significatur esse regimen cõmissum industriæ personæ. Et rursus. *Bonorum, ac temporalium reddi tuum curam gerant.* Quæ omnia significant, curam, & administrationem temporalium spectare ad titularem, & proinde ad ipsum solum. Cap. *Nouit. De iudic.* ibi. *Cuius cognitio ad ipsum spectat.* & iuxta ea, quæ notant Glos. *in Cap. Cum illis, §. Si verò.* verb. *Cũ alio. in fine. De preben. in 6.* Rota *decis.* 39. *n.* 5 *par.* 4. *Recen.*

12 Accedit etiam, quod Pontifex vtitur in sua dispositione pronomine *Ipsi.* ibi. *Sic igitur ipsi Cardinales &c. in spiritualibus, et temporalibus regant, &c.* Hæc autem dictio est personalissima, vt obseruat Glos. *in §. Fuerat.* verbo. *Cum ipsa.* Instit. *De act.* Socin. sen. *consil.* 250. *num.* 5. *vol.* 2. Cephal. *consil.* 43. *num.* 8. *vol.* 1. Rolan. *consil.* 55. *num.* 29. *vol.* 3. Menoch. *cons.* 120. *nu.* 20. Curt. iun. *consil.* 144. *num.* 42. Rota coram Caualero *decis.* 340. *num.* 2. Et proinde restringit actum, de quo agitur, ad personam excludendo cœteros, vt notant Ias. *in l. Filiusfamilias. §. Diui. num.* 181. *ff. de leg.* 1. *in* 2. *lect.* Ripa *ibid. num.* 111. *ver. Et idem.* Natta *consil.* 163. *num.* 8. Rolan. *cons.* 59. *n.* 20. *vol.* 3. Cotta *in Memorabil* verbo. *Ipse.* Surd. *consil.* 53. *num.* 7. Menoch. *presump.* 38. *nu.* 130. *lib.* 6. Tiraquel. *de Retract. conuen. §. 1. glos.* 6. *nu.* 25. Rota coram Seraphino, *decis.* 552. *num.* 1. & *decis.* 619. *num.* 3. *par.* 1. Recent. & *decis.* 501. *numer.* 2. *par.* 4. Recent. Et ideo administratio temporalium bonorum harum ecclesiarum non egreditur personas titularium ex hac dispositione, quæ derogat omnibus in contrarium facientibus. Quamquam in dict. Cap. Relatum. 2. De testamen. disponatur solum, quò ad capitulum in ordine ad Episcopos. Pasqualig. Quæst. Select.

An si legitimatus grauatus restituere instituat extraneum hæredem, transmittat ad ipsum suam legitimam: Quæst. 128.

S V M M A.

1 *Legitimatus grauatus restituere potest transmittere suam legitimam ad extraneum hæredem.*
2 *Filio naturali legitimato debetur legitima.*
3 *Legitima debetur de iure naturali secundum tamen taxationem iuris.*
4 *Legitimatus est verè legitimus.*
5 *Legitima debet esse immunis à fideicommisso, & quocunque alio onere.*
6 *Vnicus filius detrahit à fideicommisso tertiam partem pro legitima.*

1 MOuetur difficultas de legitima, quia certum est, cum sit grauatus restituere, non posse transmittere totam hęreditatem: ac proinde hęres cęterus institutus in eo, de quo potest testator disponere. *Quod autem capiat legitimam testatoris, quę ei competit de bonis paternis &c.* videtur resoluendum. Et ita tradunt loquentes de iure ad legitimã transeunte in hæredem extraneum. Salicet. *in l. Scimus. init. C. De inoffic. testam.* Roman. *consil.* 185. *numer.* 2. Craueta *consil.* 312 *num.* 5. Rota coram Caualero *decis.* 459. *nu.* 1. & coram Merlino *decis.* 249. *nu.* 1. & *in Montis Falisci fideicommis.* 16. *Iunij.* 1611. coram Ludouisio Et desumitur *ex l. Quoniam in prioribus. C. De inoffic. testamen.*

2 Hoc autem deducitur ex duobus principijs iuris. Primum est, quod filio naturali legitimato debetur legitima. Cap. *Raynatius.* et Cap. *Rayanldus. De testam.* et tradunt communiter Doctores Abbas *consil.* 41. *numer.* 1. *in fine.* Craueta *cons.* 50. Alexan. *consil.* 78. *nu.* 2. *in fine lib.* 4. Angel. *consil.* 307. *in fine,* Dec. *consil.* 299. *num.* 3. Ias. *consil.* 154. *num.* 5. ver. *Item ei debetur. lib.* 2. Bald. *in Cap. De causis. num.* 34. & 62. *De offic. deleg.* Cotta *in Memorabil.*

*rabil.*verbo. *Spurias legitimatus.* Tiraquel. *in l.Si vnquam*verbo.*Susceperit liberos.nu. mer.* 79.C.*De reuocan.donat*·Roman. *cons.* 34.Merlinus *de legit.* alios allegans *lib.* 1. *tit.*2.*quæst.*8. *num.*9. Cassador.*decis.*2. *nu.* 2. *de testam.* Rota corã Seraph.*dec.*221.*n.* 7.& *decis.*801.*num.*7. & *decis.* 641.*nu.*17. *par.* 1. Diuers. & *decis.*653.*numer.*3. *par.* 1. Recentior. vbi plura cumulantur. & in Romana *legitima*, 16. *Decemb.* 1616. coram Sacrato.

3 Ratio est. Quia quamuis legitima sit taxata à lege, habet tamẽ fundamẽtũ in iure naturæ, quo filijs sit debita successio in bonis paternis Authen.*Nouissima.*C. De *inoffic. testam.* Rota *dec.*588.*n.*3.*par.*4.*Recen.* & de iure naturæ dicitur debita. Cap. Raynatius & Cap.*Raynaldus*. De *testamen.* vbi Glos.*verbo.Nequiuit.* Rota corã Merlino *decis.* 828.*num.* 1. & coram Caualero. *decis.*341.*num.*1. Et ideo eo ipso, quod filius naturalis legitimatur, assumitur ad ius succedendi in bonis paternis, atque adeo acquirit ius ad legitimam.

4 Præsertim quia legitimatus est verè legitimus, vt desumitur ex §.*Liceat igitur.* & §.*Si igitur.* Authen. *Quib. mod. nat. effic. leg* & Authen. *Quib.mod.nat.effic.sui. init.* ver. *Natura.* & §. *Si quis ergo.* & §. *Et quoniã variæ.* & l.*Qui liberos.*§.1. *ff.* De *ritu.nupt.*& tradunt cõmuniter Doct.Bart. *in l.Si is, qui pro emptore. n.*29.*ff.* De *vsur.* Angel.*consil.*17.*num.*5.ver. *Isti autem.* Socin.*consil.*63.*n.*22.*lib.*3. Menoch. *consil.*20. *n.*31. *lib.*1. Gozadin.*cons.*19.*n.*22. Eugen. latè *cons.*52.*n.*49.Rota corã Seraphin.*deci* 325.*num.* 19. & *in Hispalensi legitimitatis* 4.*Febr.*1613. coram Vbaldo. Legitimatio enim communicat omnia iura filij legitimi legitimato, atque adeo etiam iura successionis, & proinde etiam ad legitimam.

5 Alterum principium est, quod legitima debet esse immunis à fideicõmisso, & quocunque alio onere. *l. Quoniam in prioribus.* & *l.Scimus.* §. *Repletionem.* C. De *inofficioso testamen.* & *l. Si quando* §. *Generaliter. ff.* De *inoffic. testamen.* & notant communiter Doctores Alexan. *in l. Precibus. num.*17.C.De *impub. & alijs Substit.* Michael Cras. *de Success.*§.Legitima.*quæst.* 38.*num.*2.vbi latè Rota *decis.*449.*num.*2. *par.*1.*Recentio.*& *decis.* 704. *num* 2. *par.*3. Recent.& *decis.* 540.*num.*3. *par.*4.Recent. & coram Merlino *decis.*844. *num.*7. & coram Caualero *decis.*326. *num.* 6. Vnde remanet sub plena dispositione possidentis, & proinde transmittere potest, ad quẽ voluerit, extraneum hæredem.

6 Ex quibus fit. Quod si transmittẽs legitimam ad extraneum hæredem, sit vnicus filius, possit de tota hæreditate patris non obstãte fideicommisso detrahere tertiã partem, legitima enim in hoc casu vindicat tertiã partẽ hæreditatis paternæ, quæ non potuit grauari fideicommisso iuxta dicta supra *num. præced.* Quod autẽ legitima sit tertia pars, habetur ex Authent. *Nouissima.C.* De *inoffic, test.* & §.1. Authen. De *triente, & semisse.* & notant Glos.*ibid.*verbo.*Triens.* Rota *decis.* 227. *n.* 4. *in fine par.*4.*Recent.* & coram Eminentiss.Otthobono.*decis.*32. *num.*10. & *decis.* 199.*num.*20.

An censenda sit prohibita detractio Trebellianicæ, si testator dicat, quod restituatur tota, & integra hæreditas. Quæst. 129.

SVMMA.

1 *Vt detrahi non possit Trebellianica, an suffi. ciat tacita prohibitio.*
2 *Testator iubens restitui totam, & integram hæreditatem, an prohibeat Trebellianicam.*
3 *Trebellianica non censetur tacitè prohibita, si verba alium sensum habere possunt.*
4 *Verba,* Tota, & integra hæreditas *diuerso modo accipi possunt.*
Possunt continere prohibitionem alienationis cuiuscunque partis hæreditatis.
5 *Tota, & integra hæreditas admittit detractionem legitimæ.*
6 *Testator censetur se conformare dispositioni iuris.*
7 *Hæreditas dupliciter dicitur tota, & integra. Hæreditas, quæ de iure remanet subiecta fidei commisso, est tota, & integra.*
Interpretatio ex subiecta materia est admittenda.
8 *Hæres detrahit Trebellianicam, si filius grauatus restituere non detraxit.*

1 Quam.

1 Quamuis videatur expresse prohibenda detractio Trebellianicæ, vt non habeat locum §. Si verò expressim. Authen. *De hæred. & Faleid.* & Authent. *Sed cum testator. C. Ad leg. Faleid.* Attamen secundum receptissimam sententiam, quam sequitur Rota, prohiberur detrahi etiam ex tacita prohibitione testatoris. Ita Bart. *in l. Centurio num. 27.* ver. *Vel qui testator. ff. De vulg. & pupil. subst.* Bald. *in l. Precibus nu. 44.* ver. *Per ista verba ff. De impub. & al. substit.* Galiau. *in dic. l. Centurio. nu. 88. in fine.* Alexan. *consil. 201. nu. 10. lib. 6.* Mantica *de coniect. vlt. volun. tit. 12. nu. 6. lib. 7.* Gratus alios allegans *consil. 103. n. 14. lib. 2.* Menoch. *Præsump. 198. lib. 4.* Rota coram Ludouisio. *decis. 421. num. 11. & in Bononien. de Pretis.* 18. Martij 1619. coram Vbaldo. Voluntas enim tacita testatoris, quando ex eius verbis elicitur, non minùs dominatur, quàm expressa.

2 Quod autem quando testator iubet restitui substitutis totam, & integram hæreditatem, tacitè prohibeat detractionẽ Trebellianicæ, tradunt Galiaula *in l. Centurio. num. 88. ff. De vulg. & pupil. substit.* Ripa *ibi. n. 130. & 135.* Mantica *de coniec. tit. 12. num. 13. 15. & 16. lib. 7.* Puteus *decis. 444. in fine lib. 2.* Et alii. Fauet quoque ratio. Quia si detrahatur Trebellianica, non est tota, & integra hæreditas. Si quidem illi deesset pars Trebellianicę.

3 Verum hæc opinio patitur difficultatem. Nam, vt tacitè censentur prohibita detractio Trebellianicæ, requirũtur talia verba, quæ necessario inferant hanc prohibitionem, nec aliud importare possint, vt tradunt communiter Castrens. *consil. 28. num. 4. lib. 2.* Corneus *consil. 207. num. 10. lib. 2.* Ruin. *consil. 59. num. 10. lib. 2.* Socin. iun. *consil. 170. num. 33. in fine. lib. 2.* Gabr. *Conclus. 2. num. 1.* ver. *Coutrarium* Tit. *Ad Trebel.* Surd. *consil. 458. numer. 23.* Honded. alios citans *consil. 66. nu. 8. lib. 2.* Decian. *consil. 89. n. 44. lib. 5.* Bellon. *consil. 65. num. 3.* Clarus. *§. Testamentum. quæst. 62. nu. 3.* Oddus *consil. 8. n. 22.* Boer. *dec. 44. num. 33.* Petra *de Fideicom. quæst. 15. num. 154. & 156.* Molin. *lib. 1. de Primogenit. cap. 17. nu. 16.* Mantica *de coniectur. vlt. volun. tit. 12. num. 16. lib. 7.* Et passim Rota *decis. 433. num. 1. par. 4. diuer. & in Vterbien. fideicõmissi.* 11. Ianuarij 1608. coram Manzanedo, & coram Mantica *decis. 348. nu. 3. & decis. 401. num. 2. par. 3.* Recent. & *dec. 203. num. 6 par. 4.* Recent.

4 Prędicta autem verba *Tota, et integras hęreditas* non inferunt necessariò, quod hæreditas debeat restitui absque detractione Trebellianicę, nam possunt intelligi de tota, & integra hæreditate iure seruato, hoc est, quæ remanet iis detractis. quæ de iure detrahi possunt, nempe legitima, & Trebellianica: et possunt inducere prohibitionem alienationis cuiuscunque partis de toto corpore, quod superest detractis detrahendis. Cũ enim ius concedat de fideicommisso detrahi legitimam, & Trebellianicam, quod superest, dicitur tota, et integra hæreditas quia consideratur hæreditas in ordine ad restitutionem per grauarum. siquidem testator disponit de hæreditate restituenda à grauato, atque adeo in ordine ad restitutionem, et proinde totalitas, et integritas non afficit illas partes, quæ de iure debentur instituto: sed tantum illas, quæ non sunt illi debitæ: & hæ sunt tota, et integra hæreditas, quæ venit restituenda.

5 Confir. Ex eo, quod testator iubet, grauarum restituere totam, et integram hęreditatem, non prohibet detractionem legitimæ, qua tamen detracta, non est tota, et integra hæreditas corporalis, quæ relinquitur à testatore. Ergo sicuri in hoc casu prædicta verba non inferunt, prohibitionem detractionis legitimæ, quia intelliguntur de tota, & integra hęreditate, quæ remanet detracta legitima, quæ de iure detrahenda est. Ita nec inferent prohibitionem detractionis Trebellianicæ; quia hac detracta adhuc remanebit tota, et integra hæreditas, quæ secundum ius grauari potest,

6 Accedit etiam, Quod testator censetur cõformare dispositionem suam dispositionis iuris *l. Hęredes mei. §. Cum ita. ff. Ad Trebel.* et *l. Peto. ff. De leg. 2.* & *l. Gallus. §. Quidam rectè. ff. De lib. et posth.* vbi etiam Doctores: et obseruant Iason *in l. 1. nu. 45.*

45. ver. *Confirmatur. ff.* De *vulg. et pupil. substit.* Alexan. *consil.* 55. *nu.* 2. *lib.* 4. Socin. *in l. Cum auus num.* 95. ver. *Per hoc etiam, ff. De condit. et demonstr.* Ergo etiam, quãdo iubet grauatum restituere totam, et integram hæreditatem substitutis, conformabit suam dispositionem dispositioni iuris, & concedet detractionẽ Trebellianicæ; et intelliget de tota, et integra hæreditate, quæ est talis secundum ius: hoc est quam ius relinquit suppositam fidei commisso: neque enim relinquit Trebellianicam, cum concedat detrahi à fidei commisso.

7 Neque vrget ratio adducta in contrarium. Hæreditas enim potest dici tota, et integra dupliciter, nempe materiali modo, et secundum corpora, quæ possidet testator, & in hoc sensu, quacunque minima parte detracta non est tota, & integra, cum non sit totum, & integrũ, cui aliquid deest. Secũdo modo dicitur tota, & integra in ordine ad eam subiiciendam fideicommisso: & in hoc sensu importat tantum illam portionem, quę de iure subiicitur fideicommisso detractis, quæ de iure detrahenda sunt, & hæc portio est tota, & integra hæreditas. Quando autem testator iubet, filium grauatum restituere totam, & integram hæreditatem, non intelligit de tota, & integra primo modo, sed secundo modo, quia iubet restitui tanquam subiectam fideicommisso; vnde subiecta materia secum trahit hanc interpretationem tanquam probabiliorem, et ideo est amplectenda *l. Quoties. ff. De reg. iur.* & notant. Dec. *ibid.* Alexan. *consil.* 129. *numer.* 4. *lib.* 1. Roman. *consil.* 599. *num.* 7. Surd. *consil.* 453. *num.* 53. Mantica *de tacit. lib.* 23. *tit.* 17. *num.* 7. Præsertim quia sufficeret, quod possent habere prædicta verba hunc sensum, vt non habeant necessariò alterum, nec inferant prohibitionem detractionis Trebellianicæ.

8 Ex quibus deducitur, quod si filius hæres vniuersalis grauatus restituere hæreditatem substitutis, sibi eligat alium hæredem, quem instituat in sua legitima, aut etiam in aliis bonis liberis, si ipse non detraxit Trebellianicam, poterit eius hæres illam detrahere, non obstante; quod iubeatur restituere totam, & integram hæreditatem iuxta *l. Quamquam C. Ad leg. Falcid.* & notant Bursat. *consil.* 19. *n.* 37. *lib.* 1. Ruin. *consil.* 143. *num.* 12. *lib.* 2. Rolan. *cons.* 25. *num.* 8. *lib.* 1. Surdus *cons.* 472. *nu.* 32. Honded. *cons.* 63. *nu.* 76. *lib.* 1. Mantica *de coniect. vlt. volun. tit.* 5. *ar.* 13. *nu.* 2. *lib.* 4. Ius enim ad Trebellianicam non minus transit ad hęredem, quàm transeant alia iura testatoris.

An mobilia, quæ vsu consumuntur comprehendantur sub generali fideicommisso. Quæst. 130.

SVMMA.

1 *Mobilia, quæ vsu consumuntur post longum tempus præsumuntur consumpta.*
2 *Decennium est longum tempus, in quo præsumuntur consumpta.*
Tempus non præfinitum à lege intelligitur de decennio.
3 *Decennio elapso mobilia non restituuntur à grauato.*
Quid in foro conscientiæ, si aliqua ex ipsis ad huc extarent.
4 *Mobilia, quæ vsu consumuntur, non comprehenduntur sub fidei commisso.*
Vbi contraria ratio, ibi contraria dispositio.
5 *Grauatus abstinens ab vsu mobilium, quæ vsu consumuntur, non tenetur restituere.*

1 Mobilia, quæ vsu consumuntur, post longũ tempus præsumi consumpta, nec deijs habendam esse nationem tradunt Paris. *consil.* 55. *in fine. lib.* 2. Riminal. iun. *cons.* 459. *num.* 18, Peregrin. *de fideicomm. ar.* 10. *num.* 40. Bart. *in l. Quod ad præsens. num.* 3. C. De murileg. *lib.* 12. Afflict. *decis.* 13. *nu.* 27. Rota coram Ludouisio. *decis.* 285. *num.* 3. & *in Senogallien. Prędij* 18. *Martij* 1616. coram Martino Andrea. & est *decis.* 69. *nu* 3. *in eius impressis*, et in *Romana vineæ.* 29. *Februar.* 1616. coram eod. & est *in impressis decis.* 80. *num.* 7. Nam natura horum bonorum hoc secum trahit, vt successu temporis deficiant, dum vsu consumuntur.

2 Hoc

2 Hoc autem longum tempus, post quod præsumuntur consumpta, est spaciũ decem annorum vt notant Peregrin. *conf. 70. num. 21. lib. 1.* Rota coram Durano *decis. 192. numer. 11.* & *decis. 235. numer. 2.* Cum enim hæc mobilia successu temporis consumantur, vt per se notum est, dum non est præfinitum aliquod tempus consumptioni debet intelligi tempus decem annorum iuxta *l. Sine præfinito. ff.* De pœn. & notant *ibi* Bart. Bal. *in l. 1. C. De postu. lan.* Barbatia *in Cap. Si quorumdam. De solut.* Ias. *in l. Ita stipulatus. ff.* De *verbor. obligat.* Rursus Barbat. *in Clemen. fin. num. 62. De rescrip.* & *in Rubr. De reb. Eccles. non alien. num. 5.*

3 Hoc autem stante insurgit dubium, an comprehendantur sub fideicommisso vniuersali omnium bonorum. In quo certum est, quod siue comprehendantur, siue non comprehendantur elapso decennio cessat obligatio restituendi, nec potest substitutus aliquid de ipsis prætendere, vt notant Doctores *num. 1.* & *2.* citati præsertim Rota coram Ludouisio, Martino Andrea, et Durano. An autem, si aliqua de ipsis extarent, essent restituenda in foro cõscientiæ videtur negatiuè resoluendum, quia fuerunt relicta fideicommissario cõsumenda, et cum pro cõsumptione assignetur decẽnium, et elapso cessat ius substituti, si quod habet, et consequenter etiam obligatio grauati. Præsertim quia possunt aliqua superesse ob diligentiam specialem grauati, aut quia ijs vsus non fuerit, et proinde diligentia, et non vsus debet cedere in eius commodum.

4 Sed neque videntur comprehendi sub generali fideicommisso, supposito, quod fideicommittens, non prohibeat vsum ipsorum. Doctores autem, qui volũt comprehendi sub fideicommisso, intelligendi sunt de fideicommisso, quod obligat ad restituendum statim hæreditatem iuxta primam originem fideicommissi, de qua in instit. mox citanda, non autem de fideicommisso, quod obligat restituere solum post mortem. Ratio est. Quia eo ipso, quod vsu consumuntur, repugnat subijci fideicommisso. Quod enim fideicommisso subijcitur, cõmittitur fidei hæredis, vt illud restituat substituto, seu fideicommissario: et proinde finis testatoris est, quod conseruetur restituendum substituto. Instit. *de Fideicom. init.* et *§. Imprimis.* E contra verò mobilia, quæ vsu cõsumuntur, relinquuntur in eum finem, vt vtatur, atque adeo consumat. Ergo non vt restituat, quia non potest restituere, quod est consumpturus. Cum igitur cõtrarii sint fines fideicommissionis, et relicti in ordine ad consumendum, debet quoque esse diuersa et cõtraria dispositio. Quia sicuti eadem ratio infert eamdem dispositionem: ita etiam contraria ratio infert contrariam dispositionem *l. Si ita. ff. De manumis. testam.* & *l. Seruus. ff. De statu liber.* et *l. Inter stipulantem. ff. De verbor. significat.* et *l. fin. ff.* De ritu nupt.

5 Ex dictis deducitur. Quod si grauatus restituere fideicõmissum, abstineat ab vsu mobilium, quæ vsu consumuntur, non tenebũtur hæredes ipsius, dum restituunt fideicommissum, ea restituere, non solum, quia non comprehenduntur sub fideicommisso, vt modo dictum est. Sed etiam quia, dum ea seruauit, et non est vsus, sicut poterat vti, debet cedere in beneficium suorũ hæredum, quia ius, quod habebat ad consumendum, facit, quod habeantur pro consumptis, et dum illi nõ renunciauit, transit ad hæredes, ad quos transeunt alia iura. Et sicut grauatus posset alteri cedere, dum viuit, ius, quod habet ad consumendum, ita etiam potest præseruare suo hæredi; quia per id, quod non vtatur præseruat sibi ius ad consumendum.

An Princeps sæcularis possit legitimare filios Clericorum. Quæst. 131.

SVMMA

1 *Princeps sæcularis potest legitimare filios Clericorum.*

2 *Etiam in ordine ad succedendum in bonis patrimonialibus ipsius: sed de iure veteri.*

3 *Pro legitimatione in ordine ad successionem requiritur consensus patris.*

Pater-

Poteſt clericus conſentire legitimationi Principis laici.

4 *De iure nouo filius Clerici legitimatus in nulla iura paterna ſuccedit.*

Nec etiam indirectè per circuitum. Nec perſonae ad ipſum ſpectantes.

5 *Conſtitutio Pij V. circa ſucceſſionem, qui ſunt Clericorum filij, afficit extra ſtatum eccleſiaſticum.*

6 *Paria ſūt fieri tempore habili, aut prohibito, ſed conferri in tempus permiſſum.*

Nulla ſucceſſio locum habet quò ad filios Clericorū legitimatos ad paterna bona.

7 *Bona relicta illegitimis trāſeunt ad Camerā Apoſtolicam.*

8 *Si diſponentes ſint in Vrbe, aut diſtrictu infra decem milliaria.*

9 *Filius Clerici legitimatus, licet non ſuccedat in bona patris, ſuccedit tamen in aliorum bona.*

---

1 QVod poſſit Princeps ſæcularis abſolutè loquendo legitimare filios Clericorum, videtur eſſe extra controuerſiam, quia cum ſint laici, & ipſi ſubijciantur, poteſt circa ipſos exercere ſuam iuriſdictionem. Cum enim differentia inter legitimos, & illegitimos ſit inducta à iure ciuili, poteſt Princeps, cum ſit ſupra ius ciuile, tollere hanc differentiam, & exæquare illegitimos legitimis, quò ad effectus iuris ciuilis. Et ita tradunt Cinus *in Authen. Ex Complexu.* C. De inceſtuos. nupt. Bart. *ibid. num.* 5. Bald. *in l. Et ſi contra in fine.* C. De *nupt.* Benedict. de Barxiis *De fil. non legit. nat. nu.* 50. Rota coram Mohed. *deciſ.* 246 & coram Achille de Graſ. *deciſ.* 4. *&* 5. *de legit.* Solum difficultas eſt, an hæc legitimatio valeat in ordine ad ſuccedendum patri in bonis patrimonialibus ipſius.

2 Et partem affirmatiuam tradunt Bald. *in l. Et ſi contra, num.* 4. C. De *nupt.* et allegat tex. *in l. Qui in prouincia. §. Diuus. ff. De ritu nupt.* Caſtrens. *in l. Si quis poſthumos. init. n.* 1, *ff.* De lib. *& poſth.* Calderin. *conſil.* 3, *Qui fil. ſint legit.* Socin. *in l. Gallus. §. Forſitam numer.* 7. *ff.* De lib. *& poſth.* aſſerens, ita deciſum fuiſſe Florentiæ, et *conſil.* 47. *num.* 29. *&* 36. *lib.* 4. Signorol. de Homod, *conſil.* 127. *nu.* 2. Præpoſit. *in Cap. Per venerabilem. §. Quod autem numer.* 81. *Qui fil. ſint legit.* Couaruu. *in Epitome de ſponſ. par.* 2. *cap.* 8. §. 8. *nu.* 19, qui diſtinguit, quod ſcilicet valeat legitimatio in ordine ad ſuccedendum in bonis patrimonialibus, non autem ad ſuccedendum in acquiſitis intuitu Eccleſiæ Matien. *in l.* 10. *Gloſ.* 1. *tit.* 13. *tit.* 6. *lib.* 5. *Recopilat.*

3 Fundamentum eſt. Quia licet requiratur conſenſus patris pro legitimatione in ordine ad ſucceſſionem. *§. Illud tamen.* ver. *Generaliter.* Authen. *Quib. mo. effic. legit.* & notant Bal. *conſ.* 17. ver. *Quinto hic eſt aduerten. lib.* 4. Dec. *conſ.* 238. *n.* 9. Paris *conſil* 6 *num.* 33 *lib.* 2. Barbat. *conſil.* 34. *num.* 5 *lib* 2. Ancharan. *conſ.* 241. *nu.* 4. Boer. *deciſ.* 160. *num.* 3. Emmanuel Coſta *in l. Gallus. § Et quidem ſi tantum. nu.* 106. *par.* 2. Attamen poteſt Clericus, licet non ſubditus, illud præſtare extraiudicialiter; & proinde non interuenit actus iuriſdictionis Principis ſæcularis in ipſum.

4 Verū quicquid ſit de iure antiquo, modo tamen oppoſitum tenendum eſt. *Et proinde legitimationem non valere quò ad ſucceſſionem in bonis paternis, etiam patrimonialibus.* Ita ſanciuit Pius V, *in ſua Conſtit.* 117. *§.* 1. *tom.* 2. *Bullar.* quæ incipit. *Quæ ordini eccleſiaſtico.* & *§.* 4. *in extenſione, ſeu declaratione eiuſdem* Conſtit. quæ immediatè ſequitur dictam Conſtit. vbi declarat, Conſtitutionem à ſe editam intelligendam etiam de quibuſcumque bonis patrimonialibus, tàm mobilibus quàm immobilibus, & ſe mouentibus, iuribus, actionibus &c. Et in ipſa Conſtit. declarat illegitimos incapaces tàm cauſa mortis, quàm inter viuos acquirendi aliquid de bonis paternis, & *§.* 4. *prohibet,* ne indirectè, aut per circuitum etiam intuitu operis pii aliquid ad ipſos peruenire poſſit. Et proinde prohibet etiam, ne dicta bona peruenire poſſint ad eorum coniuges, parentes, filios, deſcendentes, aſcendentes, vel alios cognatos, ſiue viuant, ſiue defuncti ſint, dicti illegitimi, et annullat omnes diſpoſitiones in cōtrariū.

5 Et quamuis videatur, quod dicta Conſtitutio tanquam diſponens circa ciuilia non habeat locum extra ſtatum eccleſiaſticum, extrà quem non ſe extendit directè

directè iurisdictio Pontificis in temporalibus, Attamen, quia disponit circa personas, et res subiectas iurisdictioni Summi Pontificis, ideo vbique habet locum, nisi forte alicubi obstet, quod non sit vsu recepta. Personæ enim circa quas disponit, sunt clerici, atque adeo subiecti Summo Pontifici, ijs enim prohibet transferre sua bona, iura, & actiones in filios illegitimos &c. Rursus res, circa quas disponit, sunt bona eorumdem Clericorum, quæ cum tàm quam accessoria sequantur personam, remanent sub iurisdictione Summi Pontificis. Vnde cum extra statum Ecclesiasticum se extendat directè iurisdictio Sũmi Pontificis circa dictas res, personas, se extendet etiam Constitutio.

6 Solum obiici potest. Quod bona Clericorum post ipsorum mortem desinunt esse sub iurisdictione Pontificis, et fiunt prophana, et vacantia. Et proinde cũ legitimatio in ordine ad successionem conferatur in tempus sequens mortem, poterit sortiri suum effectum, quia reperit bona sub iurisdictione Principis laici. Paria enim sũt aliquid fieri tempore prohibito, sed cõferri, et fieri tempore permisso, et fieri tempore prohibito, sed cõferri in tempus permissum. *l. In tempus. ff. De hæred. instit.* & *l. Quod sponsæ. C. De donat. ante nupt.* Verum hoc in præsenti locum habere non potest. Quia legitimatio filiorum Clericorum reperit obstaculum, quod etiã obstat successioni post mortem parentũ. Duplici enim tantum modo successio locum habere potest, vel ex testato, vel ab intestato. Ex testato non potest habere locum, quia requireretur factum patris, quod tamen ipsi prohibetur, et si fiat, annullatur. Nec etiam ab intestato, Quia tunc tantum successio ab intestato habet locum, quando bona non sunt prohibita transire in hæredem. Bona autem Clericorum sunt prohibita transire in filios illegitimos ab habente iurisdictionem super ipsa; et proinde moriente patre clerico, remanent affecta hac prohibitione non secus, ac remanent affecta, quando Princeps sæcularis prohibet aliquos succedere, seu bona deuolui ad aliquos ab intestato, vt si prohibeat deuolui ad exteros.

7 Præter autem annullationem eorum, quæ fiant contra præfatam Constitutionẽ Pii V. Sixtus V. *in sua Constit. 100. §. 15. tom. 3. Bullar.* quæ incipit. *In conferendis*, statuit, quod omnia relicta illegitimis contra dictam Constit. Pii V. aut de quibus in fauorem ipsorum quomodocũque dispositũ sit, deuoluantur titulo spoliorum ad Cameram Apostolicam. Et cedit in pœnam contrauentionis Constitutionis Pontificiæ. Si quis tamen ignoraret hanc Constitutionem, sicut etiam Constitutionem Pii V. quamuis in conscientia excusaretur, non tamen in foro externo, quia ignorantia iuris non præsumitur.

8 Hæc tamen Constitutio ex parte moderata fuit à Paulo V. *in sua Constit. 18. §. 3. tom. 3. Bullarij*, quæ incipit, *In eminenti Apostolica dignitatis*, quò ad Curiales, incolas, et ciues Vrbis Romæ, & in districtu infra decem milliaria. Nam si dispon ant in fauorem illegitimorum, qui tamen nõ sint procreati ex proprio ipsorum corpore; quamuis dispositio sit nulla, non tamen bona, iura &c. de quibus procedit, si tamen sit de patrimonialibus, & laicalibus, non deuoluuntur ad Cameram Apostolicam, sed transeunt ab hæredes ab intestato. Ex quo deducitur, quod omnia, de quibus disponitur in fauorem illegitimorum, pertineant nomine spolii ad Cameram Apostolicas; nam exceptio de procreatis ex proprio corpore, facit quod cœteri omnes comprehendantur sub regula, vt notant Aret. *consil. 142. numer. 2.* Alexan. *cons. 63. num. 2. lib. 2.* Dec. *in l. 1 nu. 20. ff. De reg. iur.* Ripa *in l. 2. S. Quod si in patris. num. 13. ff. Soluto matrimon.* Natta *consil. 259. num. 31.* Ludouis. *decis. 267. n. 6.* Rota *in Romana Legatorum. 30. Martij 1601.* coram Coccino.

9 Est tamen aduertendum, Quod si illegitimus sit legitimatus, quamuis secũdum præfatam Constitutionem Pii V. nõ possit succedere in bona etiam patrimoniali patris Clerici, poterit tamen sucedere in bonis aliorum, vt dixit Rota *in Perusina bonorum de Vbaldis* 19. *Octobris* 1584. et coram Comitolo *decis. 74. num. 10.* Constitutio namque Pii V. excludit tantum à succesione in bonis paternis, et ideo quò

ad

ad cœtera remanent sub dispositione iuris communi.

An legitimatus cum clausula, Sine præiudicio venientem ab intestato, *possit retinere tuta conscientia paternā hæreditatem, in qua est institutus à Patre. Quæs.* 132.

S V M M A

1 *Legitimatus est clausula*, Sine præiudicio &c. *& hæres institutus, an possit retinere, quæ habet de paterna hæreditate &c. si repellatur &c.*

2 *Clausula*, sine præiudicio &c. *non tollit, quin legitimatus possit hæres esse.*

3 *Clausula*, sine præiudicio venientium ab intestato, *quid operetur.*
Non impedit, quin pater possit legitimatum instituere hæredem.

4 *Legitimatus, si hæres instituatur, & impediatur &c. poterit uti occulta compensatione.*

5 *Legitimato, si hæres sit institutus, debentur alimenta, & expensæ litis, si impediatur adire hæreditatem.*

1 SOlet frequenter in legitimationibus apponi clausula, *Sine præiudicio venientium ab intestato*, scilicet ne legitimari in successionibus bonorum præiudicent venientibus ob intestato. Vnde stante tali clausula dubitatur, an si legitimatus instituatur hęres à patre possit tuta conscientia retinere hæreditatem. Et negatiuè videtur resoluendum. Quia retineret in præiudicium venientiū, ab intestato, vnde cum legitimatio sit facta absque ipsorum præiudicio, non confert ius ad succedendū in hæreditate paterna, quandiù adsunt, qui succedere possint ab intestato. Vnde contra conscientiam retineret hæreditatem, quæ de iure esset ad alios deuoluta.

2 Tenendum tamen est. *Quod possit tuta conscientia retinere hæreditatem, in qua est institutus à Patre.* Ratio est. Quia clausula, *sine præiudicio veniētium ab intestato*, non tollit, quin possit instirui hæres à patre, sed solum, quod non possit succedere ab intestato, quandiù extant, qui ab intestato, succedant, vt tradunt Dec. *consil.* 393. num. 1. Gozadin. *consil.* 6. *num.* 33. & 70. Castrens. *consil.* 102. ver. *Quarto videndum est. lib.* 2. testans de communi. Ruin. *cons.* 87. *num.* 20. *lib.* 3. Gabr. *cons.* 29. *nu.* 16. *lib.* 1. Io. Paul. Lancellot. *cons.* 176. *num.* 58. inter *cons. vltim. volun. vol.* 1. Rota coram Cæsare de Graf. *decis.* 4. *num.* 3. *Qui fil. sint legit.* & *decis.* 355. *numer.* 2. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 600. *num.* 10. *par.* 3. Recent.

3 Et hoc ex eo conuincitur. Quia dicta clausula ponitur in legitimatione ad præseruanda iura venientium ab intestato, & ad excludendum ius legitimati in concursu ipsorū: et proinde ad coarctandam legitimationem, vt in successione nō pręiudicet veniētibus ab intestato. Ex hoc autem fit, quod non excludatur facultas testatoris relictis venientibus ab intestato instituendi hæredem legitimatū. Quia sicut potest quemcunque extraneū hæredem instituere, ita etiam filium legitimatum. Neque in hoc casu legitimatio infert pręiudicium venientibus ab intestato, quia non excluduntur à successione ratione legitimationis, sed ex facto testatoris, in cuius facultate est eligere *sibi*, quem voluerit hæredem, neque in hoc infert alicui præiudicium. Vnde adhuc verificatur clausula, quod legitimatio sit absque præiudicio venientium ab intestato.

4 Ex quibus deducitur, quod si forte legitimatus, et hæres institutus à patre impediatur adire hæreditatē vi, aut fraude, retinere poterit tuta conscientia, quæcunque de hæreditate apud se habet: imo etiam poterit vti compensatione occulta, si non possit adire iudicem, aut quia impediatur, aut quia non habeat expensas, pro lite, aut ex aliquo alio capite. Cum enim iniustitia, quam patitur, sit euidens, subintrat regula, quod locum habeat cōpensatio, quocunque modo obtineri possit.

5 Secundo infertur, quod si litiget cū iis, qui prætendunt succedere ab intestato, stante bono iure fundato in testamento patris, et si aliàs pauper sit, erunt ipsi à parte aduersa subministranda alimenta

et ex.

et expensæ pro lite. Dum enim concurrũt duæ prædictæ conditiones, debentur expensæ, vt tradunt communiter. Aretin. *in Cap. Si qui testium. conclus.* 2. & 3. De *testib.* Alciat. *Regul.* 3. *præsump.* 9. *nu.* 8. Couaruu. *Pract. quæst. cap.* 6. *nu.* 5. Surdus *de aliment. tit.* 1. *quæst.* 110 *nu.* 8. Rota coram Crescen. *decis.* 8. *de Iudic.* et coram Seraphin. *decis.* 426. *num.* 1. et coram Veral. *decis.* 20. *nu.* 2. *lib.* 1. et coram Ludouis. *decis.* 543. *num.* 1. & *decis.* 748. *num.* 1. *par.* 2. Recent. & *in Valentina emolumen.* 27. *Nouemb* 1579. coram Seraphino, et alibi passim. Quia stante bono iure non debet ob paupertatem succumbere, et amittere, quod sibi ex iustitia debetur.

An subsequens matrimonium legitimet natos in tempore, in quo non poterat esse matrimonium. Quæst. 133.

S V M M A.

1 *Subsequens matrimonium legitimat natos ante ipsum.*
Etiam si non interuenerint instrumenta nuptialia.
2 *Subsequens matrimonium nõ legitimat natos, quando non poterat adesse matrimonium.*
3 *Effectus non potest excedere virtutem causæ.*
Ex limitatione causæ quò ad locum, & tẽpus limitatur etiam effectus.
4 *Fictio imitatur naturam.*
Non potest fingi, quod est impossibile.
5 *Fictio non extenditur ad id, quod de iure est impossibile.*
6 *Duæ fictiones non habent locum circa idem.*
7 *Matrimonium subsequens ex se legitimat absque fictione.*
8 *Legitimatio per matrimonium subsequens incipit à tempore matrimonij.*
Vnde habeat matrimonium subsequens, quod legitimet.
9 *Matrimonium subsequens, cur non possit legitimare natos tempore, quo non poterat constare matrimonium.*

1 Cum subsequens matrimonium vim habeat legitimandi natos ante matrimonium, vt de Pasqual. Select. Quæst. cernitur in Cap. *Tanta. Qui fil. sint legit.* & hoc locũ habent etiam si non interuenerint, instrumenta nuptialia, quæ de iure ciuili requirebantur, vt notãt etiã Peregr. *de fideicom. ar.* 24. *num.* 47. & 54. Gratian. *Discept. forens. cap.* 653. *num.* 10. & *sequen.* Bossius. *De contrac. Matrim. cap.* 11. *n.* 110. Siquidem hæc vis legitimãdi in dic. Cap. *Tãta* tribuitur soli matrimonio, nec aliud requiritur, vt sequatur legitimatio, et in hoc attendẽda est dispositio iuris Canonici, quia agitur de legitimatione, quæ prouenit à matrimonio, quod est sub dispositione iuris Canonici. Hoc autem stante dubitatur, an subsequens matrimonium legitimet natos eo tempore, in quo ob impedimentum dirimens nõ poterat adesse matrimonium.

2 Dicendum est. *Subsequens matrimonium non legitimare filios natos eo tempore, in quo non poterat constare matrimonium.* Vnde stante impedimento dirimẽte filii, qui nascuntur ante dispensationẽ, non legitimantur per subsequens matrimonium. Ita Præposit. *in Cap. Tanta quæst.* 7. *Qui fil. sint legit.* Abbas. *numer.* 14. Socin. iun. *consil.* 31. *num.* 4. *lib.* 2. Hostiens. *in sum. lib.* 1. tit. *De fil. præsbiter. numer.* 6. D. Antonin. 3. *par. tit.* 29. *de irregularit. cap.* 4. ver. *Primo modo* Tabien. *verbo*, Filius. *nu.* 8. Angel. *num.* 10. Sum. Pisanella. *verbo* Illegitimus §. *Quid si nato.* Syluest. *quæst.* 3. Summa Asten. *par.* 2. *lib.* 6. *tit.* 22. *ar.* 3. *quæst.* 4. Palud. *in* 4. *dist.* 41. *quæst.* 3. *ar.* 2. Henriqu. *lib.* 1. *de matrim. cap.* 20. *num.* 3. Maiol: *lib.* 1. *De irregular. cap.* 14. *numer.* 14. Couaruu. *in Epit. Decret. lib.* 4. *par.* 2. *cap.* 8. §. 8, *num.* 13. Molina Theol. *tom.* 3. *de iust. & iure. tract.* 2. *disp.* 623. *num.* 3. *in fine.* Molina iurista *lib.* 3. *de primogenit. cap.* 2. *num.* 10. Sanchez. *lib.* 8. *de matrim disp.* 7. *num.* 18. Sayr. *lib.* 6. *de censur. cap.* 10. *num.* 15. Pontius *lib.* 11. *de matrimon. cap.* 2. *numer.* 4. Riccius *collect.* 3063. *par.* 3. Peregrin. *de fideicom. art.* 24. *n.* 76. Sanctarel. *Variar. resol. quæst.* 43. *nu.* 12. Bossius *de contrac. matrim. cap.* 10. *nu.* 346. Rota coram Ludouisio *Decis.* 19. *nu.* 3.

3 Ratio ea est. Quia effectos non potest excedere virtutem suæ causæ, vt est notum in Physicis. et, ex Iuristis notant

Bald. *in l.4.ff.*De *iust. & iure.* Euerard. *in Topica iur. loco A minori in fine.* Et proinde non potest causari, nec in loco, nec in tẽpore, in quo non potest causa existere. Et consequenter ex limitatione causæ, quò ad locum, & tempus limitatur etiam effectus quo ad locum, & tempus, vt similiter constat ex physicis, & desumitur ex *l. Cancellauerat 2. ff.* De *his, quæ in testam. delen* Et *l. Ex facto* §. *Item, quæro ff* De *vulgar. & pupil. substit*, & *l. In agris ff.* De *acquiren. rer. domin.* & Cap. *Ea noscitur.* De *sentent. excommunicat.* Et norant Bald. *in l.2. ff.* De *ser. ex port.* Tiraquel. *tract. Cessante causa. par.1, num, 147.* Gonzalez *ad Reg 8. Cancel.§.5. Præm. num.6.* Surd. *consil. 10. num.49.* Gratian. *decis. Marcb.56. nu.5.* Rota coram Mantica *decis.232. num.9.* & *decis.690. num.9 par.1.* Recent. Cum ergo matrimoniũ nec sit, nec possit esse, quandiù durat impedimentum dirimens, nõ potest pro eo tempore legitimare filios natos, quia non potest causa iuxta suam limitationem sortiri effectum in tempore, in quo non potest esse,

4 Dices. Subsequens matrimonium legitimare prolem susceptam fictione iuris, quia ius fingit, quod matrimonium subsequutum tunc temporis extiterit, Vnde poterit etiam fingere, quod extiterit illo tempore inhabili. Resp. Quicquid sit, an locum habeat fictio in legitimatione prolis per subsequens matrimonium, si habet; non tamen in præsenti casu locum habere potest. Quia fictio imitatur naturam *l. Adoptio. ff.* De *adopt.* & notant Doctores *in l. Si is, qui pro emptore. ff.* De *usucap.* Et proinde non potest fingi, quod est impossibile, & contra rerum naturam. *l. Sed de pecunia.* §. *Nec enim. ff.* De *vsufruc. ear. rer. quæ vsu censum.* Cum ergo agatur de tempore, in quo matrimonium est impossibile, non potest fingi, quod pro eo tempore existat matrimonium et causet effectum legitimationis.

5 Et si replicetur, quod pro illo tempore matrimonium est tantum impossibile de iure ob impedimeutum à iure introductum: & ideo posse fingi, quod fuerit possibile, & extiterit, & induxerit legitimationem. Adhuc resp. Quod huius modi fictio non potest admitti, quia est contra iuris naturam, cum sit contra ipsius dispositionem. Fictio enim coadiuuat ius, non autem destruit, & consequenter non extenditur ad id, quod est de iure impossibile. *l. Qui ad certum ff. Locati.* & notant Bart. *in l. Gallus. ff.* D. *liber. & posth.*

6 Accedit etiam, quod circa idem non possunt habere locum duæ fictiones, ita vt vna fundetur in alia *l. 1.* C. De *dot. promis.* vbi Bald. & cœteri Doctor. Bart. *in l. Si quis pro emptore.* C. De *vsucap.* Iaf. *ibid.* & communiter Doctores. Fictio enim fingit esse, quod non est, sed potest esse: & ideo fundatur immediatè in possibilitate rerum, Si autem admitteretur prædicta fictio, vna fictio fundaretur in alia, quia fictio, quod fuerit pro illo tempore matrimoniũ, fundaretur in fictione, quod pro illo tẽpore potuerit esse.

7 Verum vt hoc obiter notem, existimo, nulla opus esse fictione, sed sufficere matrimonium subsequens, ita vt ex vi matrimonij subsequentis filii antea nati, vel in figura matrimonii, vel absque ipsa legitimi euadant. Hoc desumitur ex dic. Cap. *Tanta. Qui fil. sin legit.* ait enim Pontifex Alexan. 111. *Tanta est vis matrimonÿ, vt qui antea sunt geniti, post contractũ matrimonium legitimi habeantur*, ex quibus constat, quod legitimationem refundit in vim, quam habeat matrimonium: & ideo sit effectus matrimonii veri, quatenus existentis, non quatenus ficti pro tempore, in quo non erat, quod etiam notat Glos. *in dic. Cap.* verbo *Legitimi* alios tex. allegans.

8 Ex quo fit, quod legitimatio incipiat à tempore matrimonii, non autem à tempore natiuitatis, sicut inciperet, si per fictionem matrimonii legitimarẽtur, & ita indicat tex. cit. dũ dicit, *Post contractum matrimonium legitimi habeantur*, nõ autem pro tempore, in quo non fuit matrimonium. Neque enim matrimonium potest facere legitimos pro tempore, in quo non est, cum causa non operetur, quando non est. Habet autem matrimonium, quod inducat legitimationem, quia cum filius, quò ad substantiam filiationis

nis dicatur relatiuè ad parentes, dicitur etiam relatiuè ad ipsos, quo ad qualitatē legitimitatis, vel illegitimitatis. Et cū ille legitimus sit, qui natalibus legitimis est ortus, & natalia talia sint, quales sunt cōcurrentes ad generationē, seu concursus ipse ad generationem. Si concursus sit legitimus, seu personæ concurrentes legitimè concurrere possint, natalia, & nati legitimi sunt. Cum ergo filius, quamuis natus ante matrimonium retineat ordinem, & relationem ad parentes, superueniente matrimonio per quod fiunt legitimi parentes in ordine ad generandum, mutatur in filio antea nato qualitas, & superuenit legitimitas, si quidem ex mutatione facta in termino fit etiā in relato, quia à termino sumit suam qualitatem & speciem.

9 Verum hinc oritur difficultas, Nam si ex hoc capite matrimonium induceret legitimationem, legitimaret etiam natos in tempore, in quo non poterat adesse matrimonium, quia matrimonium superueniens facit legitimos generatores, & filius natus, quando non poterat constare matrimonium, adhuc dicit relationem ad ipsos. Resp. Esse diuersam rationem. Quia quādo quis nascitur ex parentibus, inter quos potest esse matrimonium, parentes non sunt inhabiles absolutè ad legitimè generandum: sed sunt habiles in actu primo, seu in habitu, & hęc habilitas determinatur ad actum secundum, & fit proxima per matrimonium: vnde cū filius referatur ad genitores habiles in habitu, dum superuenit habilitas in actu, & determinat habilitatem habitualem, reddit legitimos genitores in ordine ad eos, quos respiciebat habitualis habilitas. At quando quis nascitur; quando non potest esse matrimonium, nascitur ex genitoribus inhabilibus etiam habitu, & ideo non adest habilitas, quę perficiatur, & legitimetur in ordine ad ipsum.

Pasqualig. Quæst. Select. S 2

An teneat professio illius, qui occultat qualitates, ratione quarum prohibetur quis recipi, & admitti ad professionem à Constitutionibus Religionis. Quæst. 134.

SVMMA.

1 *Professio occultata qualitate obstante an valida.*
2 *Capitulum nihil potest contra Regulam, & propria statuta.*
3 *Substantia actus dependet à voluntate, & potestate.*
4 *Actus non extenditur vltra intentionem operantis.*
5 *Capitul[illegible] admittens ad professionem, quam inten[illegible] habeat.*
6 *Quisque [illegible] facere actum prout licitè potest.*
A fine omnia regulantur:
Præsumendum, Capitulum admittere ad professionem iuxta Constitutiones.
7 *Subreptio. quando inducatur.*
Subreptitiè obtentum est nullum defectu voluntatis.
8 *Potentia non est ad id, quod sine peccato fieri non potest.*
9 *Quod fit contra legem prohibentem est nullum, & quando*
Excessus extra terminos potentiæ reddit actū nullum.
10 *Qualitates morbiferæ possunt reddere nullam professionem.*
11 *Professio amentis non valet.*
Professio moribundi valet.
12 *Qualitates variant substantiam in ordine morali.*
13 *Quando qualitas possit reddere matrimoniū nullum, si in ipsa erretur.*

1 Solent vt plurimum Constitutiones religionū prohibere, ne recipiantur habentes tales qualitates, videlicet laborantes morbo incurabili, illegitimi, corpore vitiati &c. Quia scilicet, non putant futuros proficuos religioni, & proinde habentur tanquam inhabiles, et vt tales prohibentur recipi absque tamen Decreto irritante. Vnde dubitatur, an si sequatur horum professio ex eo, quod occultauerint tales qualitates,

res, ſit valida. Quod autem huiuſmodi profeſſio ſit valida, tenent Nauar. *Conſil.* 25. *de Regul. lib.* 3. Graf. *conſ.* 4. *de Regular. tom.* 1. Hieronim. Rodriquez *in Compend. Quæſt. Regul. reſol.* 101. *num.* 61. Quia ſcilicet qualitates iſtæ etiam morbiferæ non annullant profeſsionem, vt deſumitur ex Cap. *Sicut tenor.* De *Regular.* & Cap. *Poſtulaſti.* De *reſcript.* et notant Abbas *in Cap. Ex tranſmiſſa* De *renunciat.* Jmola *ibid.* Secundo, quia, licet ſtante occultatione harũ qualitatum interueniat error in Capitulo admittente ad profeſſionem, non eſt [illegible] error circa ſubſtãtiam, ſe[illegible] [illegible]alitatem. Error autẽ c[illegible] [illegible]nnullat profeſsio[illegible] [illegible]ſtantiam; vt [illegible] proinde profeſsio [illegible]trimoniũ ſpirituale [illegible] errore circa ſubſtantiam.

2 Tenendum tamen eſt. *Profeſsionẽ prædictam eſſe nullam.* ita Ledeſ *De ſtatu relig. in cõmuni. cap.* 6. *concluſ.* 1. ver. *Quarta conditio* Donat. *in Praxi rer. Regul. tom.* 2. *tract.* 3. *de qualit. recipiend. quæſt.* 25. *num.* 10. *& ſequent.* Qui nu. 22. addit, quod Conuentus non poteſt conſentire, quod ſic malè affectus validè profiteatur, quia Capitulum nihil poteſt contra Regulam, & propria ſtatuta, nec poteſt præiudicare religioni. Nec poteſt huic iuri renunciari, quia hoc ius non eſt proprium Capituli, ſed totius Religionis, in cuius damnum vergeret talis profeſsio.

3 Hoc autẽ deſumitur ex recepta, & canonizata regula, quod ſubſtãtia actus à duobus principiis dependet, nempe voluntate, & poteſtate, quorum ſi alterũ deficiat, actus eſt nullus, cũ careat principio ſuæ validitatis, ita deſumitur ex *l. Multum inter.* C. Si *quis alteri, vel ſibi* & *l. Hac conſultiſſima.* C. Qui *teſtam. facer. poſ.* & S. *Ex eo.* Inſtit. *Quib. mod. teſtam. infir.* & Cap. *Cum ſuper* De *offic. deleg.* & notant communiter Doctores Gloſ. *in l. Si filię* C. De *donat. ante nupt.* & Gloſ. Canon. *in Cap. Super Abbatia.* De *offic. deleg.* Socin, iun. *conſil.* 95. *num.* 4. *lib.* 3. Rolan. *conſ.* 19. *num.* 8. *lib.* 3. Menoch. *conſil.* 75. *n.* 34. Bart. *in Repet. l.* 1. *nu.* 55. C. De *ſacroſanc. Eccleſ.* & *in l. Cum teſtamentum.* C. De *iur. & fac. ignor.* Afflic. *deciſ.* 305. *numer.* 7. Rota coram Merlino *deciſ.* 814. *num.* 1. Vnde quando agitur de actu dependente à cõſenſu, deficiente intentione conſentiendi nullus remanet, quia deficit principiũ influens validitatem.

4 Et ex hoc fit, quod actus commẽſuretur voluntati, & non poſsit extendi vltra intentionem operantis, nec vltra ipſam vim aliquam habeat. Et hæc ſimiliter eſt regula communiter recepta, & deſumitur ex *l. Non omnis. ff.* Si *cert. pet.* & *l. Cancellauerat. ff.* De *his, quæ in teſtam. del.* & *l. fin.* C. Ne *uxor. pro mar.* & *l. Volũtaria.* C. De *excuſat. tut.* et obſeruant Bart. *in l.* 1. §. *Si quis hoc interdicto, in fine. ff.* De *itin. actuque. priuato.* et *in l.* 2. *in fine. ff.* De *decur.* Abbas *in Cap. Cum acceſſiſſent.* De *conſtit.* Felin. *ibid. num.* 47 ver. *Secunda limitatio.* Paris. *conſ.* 85. *numer.* 5. & 7. *lib.* 1. *Dec. conſ.* 21. *num.* 5. Beroius *conſ.* 67. *n.* 31. *vol.* 1. Decian. *reſp.* 3. *num.* 123. *vol.* 1. Surd. *deciſ.* 71. *num.* 11. Rota *deciſ.* 351. *num.* 7. *par.* 4. *Recent.* & coram Burat *deciſ.* 54. *numer.* 12. et coram Merlino *deciſ.* 888. *num.* 9. & Doctores in *l. Titium, aut Mæuium.* §. *Altero. ff.* De *adminiſ. tut.* Sicut enim non ſubſiſtit actus ſine voluntate, & intentione facientis: ita nec etiam plus ſubſiſtit, aut plus extenditur, quàm ſubſiſtat, et extendatur intentio.

5 Hinc autem infertur nullitas prædictæ profeſsionis, quia cum Capitulum teneatur ſequi Conſtitutiones Religionis in admittendis ad habitum, et profeſsionem, conſentit ſecundum formam, et præſcriptum ipſarum; et proinde habet intentionem coarctatam ad habiles, et habentes qualitates requiſitas à Conſtitutionibus: nec ipſam extendit ad inhabiles, et habẽtes qualitates, quę ſecundũ Conſtitutiones impediunt conſenſum, et acceptationem. Et ideo occultans qualitates, quæ impediunt admitti, nõ remanet admiſſus, quia conſenſus Capituli nõ ſe extendit ad habentes tales qualitates.

6 Quod autem Capitulum conſentiat ſecundum menſuram. Conſtitutionum, ex eo conuincitur, quod quiſque præſumitur facere actum ſecundum terminos

minos iuris, & prout licitè fieri potest, & de iure permittitur *l. Quæro. §. Inter locato rem. ff. Locat.* & *l. Merito. ff. Pro Socio.* & *l. Miles. §. Decem. ff.* De *re. iud.* & tradunt Bart. *in l. Gerit. numer.* 20. ver. *Assumo pri. mum. ff. De acquir. hered.* Surd. *De alimen. tit.* 9. *quæst.* 16. *num.* 26. & *consil.* 14. *nu.* 12. A Ponte alios referens *consil.* 3. *n.* 67. *vol.* 1. Quod speciali modo præsumi debet de religiosis, quibus curæ est vtilitas religionis. Et eo magis si fuit adhibita diligentia, & præmissum examen ad explorandam habilitatem professuri; quod satis declarat, Capitulum non habere intentionem admittendi, nisi reperiat habilem: me dia enim adhibita ostendunt, qualis sit intentio, quia à fine omnia regulantur, vt notant Angel. *consil.* 248. *n.* 3. Roman. *consil.* 503. *num.* 7. Ancharan. *cons.* 219. *nu.* 4. Tiraquel. *trac. Cessan. cau. limit.* 1. *nu.* 6. Euerard. *loco à virtute finis. num.* 3. alios citans Rota *decis.* 416. *num.* 2. *par.* 3. *Recent.* Et proinde omnino præsumi debet, quod intenderint tantum admittere ad professionem, quatenus de iure, & secundum Constitutiones posset admitti, iuxta ea, quę notant Craueta *cons.* 91. *num.* 8. Surd. *consil.* 198. *num.* 15. Rota coram Coccino *decis.* 84. *num.* 4.

7 Defectus quoque consensus colligitur ex eo, quod professio obtineatur subreptitiè. Cum enim professurus occultet qualitatem, quæ si nota esset Capitulo, non eum admitteret ad professionem, obtinet professionē subreptitiæ Cap. *Super litteris.* & Cap. *Constitutus.* De *rescriptis*, & iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Postulasti.* ver. *Declara etiam notabiliter.* De *rescript.* Calderin, *consil.* 6. *circa fin.* ver. *Per prædicta.* De *praben.* Bellam. *decis.* 697. *num.* 4. ver. *Tertiò principaliter.* Mohed. *decis.* 7. De *rescrip.* Sarnens. *ad Regul. de anna. li. quæst.* 28. *init.* ver. *Pręterea.* Ias. *in l.* 1. *nu.* 2. *C. Si contra ius, vel vtil. publ* Decius *consil.* 541. *numer.* 20. Gozadin. *consil.* 6. *numer.* 6. Curt. iun. *consil.* 27. *in fine.* Roland. *consil.* 22. *num.* 31. *lib.* 3. Rota coram Puteo *decis.* 84. *num.* 2. *lib.* 3. & coram Pennia *decis.* 1354. *num.* 2. & *decis.* 24. ver. *Idcirco. in Nouis.* & *decis.* 579. *num.* 6. *par.* 3. Recen. Quando autem intrat subreptio, deficit consensus, & intentio, & inducitur nullitas ex defectu voluntatis, vt inter alios obseruant. Socin. Sen. *consil.* 120. *numer.* 5. *lib.* 3. Menoch. *consil.* 508 *num* 24. Rota coram Pennia *decis.* 255. *nu.* 7.

8 Ex defectu quoque potestatis deducitur nullitas professionis prædictæ. Nā Capitulum non poterat ipsum ad professionem admittere, tanquam eum, cuius admissioni resistebant Cōstitutiones Religionis. Neque enim poterat admitti absque peccato graui, quia licet Constitutiones non obligent ad peccatum, ex natura tamen rei sequitur, quia læditur notabiliter religio, dum admittuntur, qui prohibentur admitti, & Capitulum delinquit grauiter in munere proprio; dum admittit, quos ex officio tenetur repellere. Non adest autem facultas, & potentia ad id, quod sine peccato fieri non potest *l. Nepos Proculo. ff.* De *ver. bor. significat.* & *l. Qui filius. ff.* De *cōdit. inftit.* & *l. Nemo potest ff. De leg.* 1. & Cap. *fin. §. Charitas. De pœnit. Dist.* 2. Et tradunt Glos. *in l. Relegati. C.* De *pœn.* Ias. *cons* 236. *lib.* 2. Craueta *cons.* 241. *num.* 20. Et proinde potentia est coarctata ad terminos rationis, nec se extendit ad illicita. *l.* 1. *ff. De milis. testam.* iuncta *l. Dotalem.* & *l. In fraudem.* & *l. Si à milite. §.* 1. *&* 2. *ff. eod.* & *l.* 3. *§. Si Procurator. ff.* Quod *quisque iur.* vt per hos tex. notat Menoch. *de Arbitrar. lib.* 1. *quæst.* 7. *num.* 7. Cum autem Capitulum processerit legitimo modo, vt tenetur procedere, vsus est tantum legitima potestate, et consequenter actus capitularis non se extendit ad recipiendum, quem Constitutiones Religionis prohibent recipi.

9 Rursus defectus potestatis ex eo quoque deducitur, quia quod fit contra legem prohibentem, est nullum. *l. Non dubium. C.* De *legib.* ibi. *Quæ lege fieri prohibeutur, non solum inutilia, sed etiam infecta habeantur.* & Cap. Imperiali. 25. *quæst.* 2. ibi *Quia, quæ contra leges fiunt, habenda sunt pro infectis*, & Cap. *Quæ contra.* De *reg. iur.* Quòd intelligitur, quando lex dat potestatem ad actum, & limitat ad certam formam, aut qualitatem, seu modum, & prohibet oppositum. Nam tunc

potentia, & facultas est coarctata ad talem, & talem actum: & ideo, si excedat, & se extendat ad actus prohibitos, deficit facultas, & potentia, quia non est data à lege, sed negata ad tales actus. Et hoc desumitur ex iis, quæ tradunt Bart. *in l.* 1. §. *Si plures. nu.* 7. *ff. De exercit. act.* Butrius *in Cap.* Cum olim. De *arbitris.* Abbas *ibid. nu.* 5. & *in Cap.* Ex parte. *De constit.* Fran. *in Cap. fin. num.* 5. De *Regular. in* 6. Dominicus *in Cap. un. §. Ibi vero. num.* 9. Ne *sede vacan. in* 6. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cãcellar. glos.* 46. *num.* 76. Vantius *de Nullit. ex defec. iurisdic. num.* 152. ver. *Et stantibus.* Nauar. *consil.* 9. *num.* 13. De *constit. lib.* 1. *in* 2. *edit.* Syluester *verbo* Consilium *num.* 6. Sanchez *lib.* 5. *sum. cap.* 4. *num.* 65. Suarez *tom.* 3. *de Relig. lib* 5. *cap.* 10. *nu.* 19. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 41. *dub.* 7. *num.* 61. Vechius *in Praxi Nouit. disp.* 6. *dub.* 2. *num.* 5. Cum ergo Capitulum habeat à lege, nempe à Constitutionibus facultatem admittendi ad professionem, & hæc facultas sit limitata ad personas certarum qualitatum, si excedat hanc facultatẽ, & se extendat ad admittendos, qui prohibentur admitti, non habebit facultatem, quia non datur ad illos admittendos, qui prohibentur admitti, & proinde admissio erit nulla defectu potentiæ.

10 Neque obstant, quæ in oppositũ allata sunt, nam ad primum. Resp. Quod qualitates morbiferæ possunt ex natura rei annullare professionem, si nimirum sint tales, vt reddant inhabilem ad obseruantias Regulares. Professio enim non est tantum susceptio obligationis, quam inducunt vota essentialia, sed etiam obligationis regularis obseruantiæ, quam inducit regula, quia professio emittitur secundum formam regulæ, & ideo inhabilis ad illas, est etiam inhabilis ad profitendum, quia susciperet onus sibi impossibile, ad quod obligare se non potest; obligatio autem ad impossibile est nulla. Nec sufficit, quod possit obseruare vota essentialia, quia hæc non quomodocunque exigunt obseruari, sed secundum formam regulæ, à qua determinantur, vt sternant viam ad statum perfectionis.

11 Neque Caput *Sicut tenor.* De *Regular.* facit in oppositum, nam ibi tantum disponitur, quod professio amentis non valeat, nisi, postquam factus est sui compos, illam ratificauerit. Potius fauere videtur Cap. *Sicut nobis eod. tit.* vbi approbatur professio illius, qui desperans recuperare sanitatem, & in articulo mortis constitutus emisit professionem. Verum neque hoc suffragatur, quia agebatur de infirmitate, quæ non erant habitualis, & proinde nec inducebat inhabilitatem habitualem, sed de actuali, à qua aut erat liberandus, aut moriturus. Ex Cap. autẽ *Postulasti. De rescrip.* quod allegatur, nihil colligitur, quod faciat ad propositum: sed potius officit, quatenus habet, quod rescriptum est nullum, si impetretur tacita veritate, qua exposita non impetraretur.

12 Ad 2. Occultationem qualitatũ, quę iuxta Constitutiones Religionis impediunt, ne quis admittatur ad professionem, licet in esse physico inducat errorem accidentalem, in esse tamen morali inducere errorem secundum substãtiam, nam variat obiectum de illicito in licitũ, & de turpi in honestum; quæ diuersitas est substantialis in ordine ad actus, & deliberationes morales, quia in ipsos inducit diuersitatem specificam; atque adeo substantialem. Qualitates enim, & circũstantiæ dant speciem actui, vt communiter docent cum D. Th. 1. 2. *quæst.* 18. *ar.* 10. Et ideo occultata circumstantia, quæ reddit actum illicitum, obiectum præsentatur voluntati tanquam alterius speciei, & substantiæ in esse morali. Deinde dato, quod ratione erroris professio non esset nulla, adhuc tamen esset nulla ex defectu voluntatis, & potestatis, vt constat ex dictis.

13 Neque est eadem ratio de matrimonio: ideo enim redditur nullum solũ ex errore circa substantiam; et non circa qualitates, quia qualitates non refunduntur in substantiam; si tamen refunderentur, nullũ esset matrimonium, vt constat quando alter coniugum est impotens. Et quia consideratur consensus in ordine ad obiectum physicum, & ad effectum physicum,

ficum, qualis est vsus matrimonii, ideo attenditur tantum obiectum consensus secundum esse physicum. In professione autem est diuersa ratio; nam attenditur obiectum secundum esse morale nempe prout licitè, vel illicitè quis recipi potest ad professionem, & ideo error secundum substantiam moralē reddit nullum consensum: atque adeo etiam error secundum illas qualitates physicas, quę variāt substantiam obiecti moralis. Et ita in facti contingentia iudicatum fuit hic Romæ ab Illustrissimo, & Reuerendissimo D. Mario Fano Locumtenēte in ciuilibus Eminentiss. D. Cardinalis almæ Vrbis Vicarii *sub die* 18. *Martij* 1659.

An quis possit facere quietantias tanquam ei soluta sit pecunia, si alio modo ei sit satisfactam. Quæst. 135.

S V M M A

1 *Licet non soluatur pecunia numerata, potest in quietantia exprimi, quod sit soluta, & absque mendacio.*
2 *Pecunia sumitur pro omni eo, quo alteri satisfieri potest.*
3 *Pecunia res omnes æstimantur.*
Res omnes substinent vicem pecuniæ.
Pecunia substituitur loco res, & perinde se habet, ac si res ipsa interueniret.
4 *Debitor pecuniæ non satisfacit exhibendo æquipollentia.*

1 Contingit multoties, quod qui tenetur soluere in pecunia, alio modo satisfaciat, aut cedendo iura, aut dando res æquiualentes, vnde insurgit dubium, an stante tali extinctione debiti, facere possit creditor quietantias exprimendo se recepisse pecuniam. Et dubium oritur ex eo, quod videtur mentiri, dum non accepit pecuniam, & tamen fatetur sibi satisfactum fuisse in pecunia. *Affirmatiuè autem videtur resoluendum: nec interuenire aliquod mendacium.* Hoc autem intelligitur, supposito, quod in specie non requiratur vera, & effectiua numeratio pecuniæ, vt contingit in impositione census.

2 Ratio est. Quia nomen pecuniæ, vulgò *danaro*, non solum sumitur strictè pro vera, & effectiua moneta, sed etiam largè pro omni eo, quo alicui satisfieri potest, seu quod potest succedere loco monetæ, vt desumitur ex *l. Pecuniæ appellatione*, & *l. Pecuniæ verbum.* & *l. Pecuniæ nomine ff. De verbor. significat.* & *l. 1. §. fin.* & *l. 2. ff. De calumniatoribus.* & *l. 4. §. Condemnatum. ff. De re iud.* & *l. 2. §. Et neminem. C. De constit. pecun.* & Cap. *Totum. 1. Quæst. 3.* ibi *Totum quicquid homines habent in terra, pecunia vocatur, seruus, vas, ager, & arbor, pecus, quicquid est, pecunia dicitur.* Et notant Glos. *in l. Prætor. §. Si ab eo* verb. *Solut. ff. De iure fisci* per illum tex. & *in l. 2.* verbo Pecunia. & *in l. fin.* verbo. Conuerti. C. De *constit. pecun.* & Glos. Canon. *in Clemen. Nolentes* verbo. Pecuniam. De *heret.* Tiraquel. *De retrac. lign. §. 1. glos. 14. num. 42.* Moxzius *de contrac. trac. de empt.* Tit. *quę ven. appel. rei. §. Deuenio. num. 25.* Velasquez *de priuileg. pauper. par. 1. quæst. 4. nu. 10.* Rota coram Ludouisio *decis. 28. num. 4.* & *decis. 232. num. 4.* Vnde cum secundū propriam significationem, licet laram, quicquid detur in satisfactionem, contineatur sub appellatione pecuniæ, nō interuenit mendacium, si in quietantia dicatur, solutam sibi fuisse pecuniam.

3 Ea autem est ratio. Quia pecunia res omnes æstimātur. *l. Penult. §. Si neminem. C. De constit. pecun.* & *l. Si ita. ff. De fideius.* Ex quo fit, quod substineat vicem quarumcunque rerum, quæ in commercium venire possunt *l. Si ita fideiussorem. ff. De fideius.* Vnde etiam è contra res omnes substinent vicem pecuniæ præsertim, quia pecunia substituitur loco rei, et perinde se habet, ac si res ipsa interueniret. *l. Vinum. ff. Si cert. pet.* & *l. Ratio. §. Cum per venditorem ff. De act. empt.* Vnde etiam, quando interuenit res ipsa, censeri potest, quod interueniat pecunia, cum res, & pecunia sibi inuicem ęquipolleant.

4 Est tamen aduertendum, quod licet nomine pecuniæ veniat quæcunque res æquipollens pecuniæ, non tamen, qui tenetur

tenetur satisfacere numerata pecunia, satisfaciet dando res æquipollentes pecuniæ, nisi creditor contentus sit. Nam quando numerata pecunia cadit sub obligatione, intelligitur de pecunia effectiua: et nomen pecuniæ sumitur secundũ strictam significationem, vt obseruat Rota coram Seraphino *decis*. 965. *numer*. 5. et *decis*. 998. *numer*. 2. et *par*. 7. Recent. *decis*. 239. *num*. 4. Et militat etiam regula, quod debitor certæ speciei, non satisfacit in alia inuito creditore.

An pecunia contineatur sub fideicommisso omnium bonorum. Quæst. 136.

SVMMA.

1 *Pecunia diuersimodè accipitur.*
Pecunia an contineatur sub fideicommisso omnium bonorum.
2 *Pecunia destinata pro immobilibus continetur sub fideicommisso.*
3 *Pecunia destinata pro immobilibus cõnumeratur inter immobilia.*
4 *Repræsentat immobilia.*
5 *Pecunia, & immobilia, in quæ est conuertenda, censentur vnum, & idem.*
Disponens de pecunia conuertenda in immobilia, disponit de immobilibus.
6 *Pecunia per modum thesauri continetur sub fideicommisso.*
Se habet per modum rei immobilis, aut mobilis pretiosæ.
7 *Pecunia, cuius vsufructus relinquitur, cadit sub fideicommisso.*
8 *Pecunia destinata negociationis cadit sub fideicommisso.*
9 *Pecunia inseruiens negociationi se habet per modum rei stabilis.*
10 *Pecunia quæ nullam habet destinationem non cadit sub fideicommisso.*
Pecunia est mobile, quod seruando seruari nõ potest.
11 *Mobilium, quæ vsu consumuntur, post longum tempus non habetur ratio in restituendo.*
Quod testator non expressit, non habetur pro disposito.

1 NOn potest difficultas resolui, nisi præmittatur distinctio de pecunia, alia enim est pecunia retracta ex immobilibus, et conuertenda in immobilia: aut in ipsa conuertenda, licet nõ retracta ex immobilibus. Alia, quæ habet rationem thesauri, quæ tanquã res pretiosa conseruatur. Alia destinata negociationi, & proinde ad lucrãdum. Alia cuius est tantum relictus quasi vsufructus. Alia, denique quæ nullam habet determinationem supra suam naturam, et proinde inseruit tantum pro vsibus quotidianis. Quod autem pecunia generaliter contineatur sub fideicommisso omnium bonorum, tradunt loquentes de pecunia reperta in arca testatoris Socin. iun. *consil*. 130. *num*. 14. *lib*. 1. Fulgos. *consil*. 41. *circa finem*. Paris. *cons*. 26. *nu*. 69. *lib*. 2. Alciat. *respons*. 401. *num*. 1. & *respon*. 497. *num*. 5. ver. *De rebus mobilibus*. Zabarel. *consil*. 149. Menoch. *præsumpt*. 197. *nu*. 2. *lib*. 4.

2 Et quidem si loquamur de pecunia destinata pro immobilibus emendis, siue sit retracta ex immobilibus, siue sit destinata ex mente testatoris, videtur res certa, quod contineatur sub fideicõmisso, et veniat restituẽda, siue in specie, si nõdũ sit cõuersa in immobilia, siue in ipsis immobilibus. Ita inter alios docent Socin. iun. *consil*. 120. *lib*. 1. Marzar. *in Epitome de fideicom. quæst*. 7.

3 Ratio est. Quia licet plures Doctores censeant, hanc pecuniam reponendã esse inter mobilia, quos plena manu citat Boer. *quæst*. 209. et plures etiam ego retuli *Quęst. canon*. 173. *numer*. 2. *Centur*. 2. Attamen probabilior opinio est, quod reputanda sit res immobilis, vt desumitur ex *l. Talis scriptur. in fine*. et *l. Planè. §. 2. & in l. Sed et si certos. ff*. De leg. 1. et tradũt cõmunissimè Alexan. *in l. 1. §. Quia fuit. nu*. 8. *ff*. Ad Trebel. Cuman. *in l. A Diuo Pio. §. fin. ff*. De re. iud. per illum tex. *& in l. Cætera. §. Sed et si separauit. ff*. De leg. 1. Roman. *in l. Quid ergo. §. Vsuras ff*. De contr. *& vt. act. tut*. Aret. *in l. Si ex legati causa*. ver. *Addit etiam. ff*. De verbor. *significat*. Barbatia *ibid*. ver. *Adde etiam*. Bald. *in l. Etiam*. C. De *fideicom*. Ripa *in l. 1. num. 9. ff*. Ad *Trebellian*. Fulgos. *in l. Eadem. C*. De *collat*. Alex. Aret. et alii *ibid*. Bertachin. *De gabel. par*. 1. *par. 8. princip*. ver. *Et prętereà*. Io. Lupus in

in Repet. Rubr. De *donat. inter vir. & uxor.* §. 38. ver. *Et pecunia.* Anton. Corset. *in Singul.* ver. *Pecunia.* Tiraquel. *de retrac. lign.* §. 1. *glos.* 7. *num.* 106. alios citans Gomez. *in* §. *Item seruana, nu.* 21. Instit. *De act.* Viuius *commun. opinion. lib.* 7. *tit.* 1. *num.* 278. ver. *Nec non pecunia. tom.* 2. Ceual. *commun. contra com. quaest.* 312. Thesaur. *decis.* 160. *numer.* 6. Mantica *de Tacitis lib.* 25. *tit.* 6. *num.* 9. Gratian. *disceptat. forens. cap.* 920. *nu.* 26. Rota coram Seraphino. *decis.* 179. *num.* 1. & coram Buratto *decis.* 474. *num.* 3. & coram Merlino *decis.* 992. *num.* 12. & in *Romana Domus.* 24. *Nouemb.* 1638. coram Dunozetto. Cum autem in mobilia cõprehendantur sub fideicommisso, comprehendetur etiam huiusmodi pecunia, tanquam in via ad immobilia, & in ipsa conuertenda, finis enim ostendit, quales res sint censendæ. *l. Sed & si quid.* §. 1. *ff.* De *vsufr.* & Cap. *Fraternitatis.* §. *fin.* De *frigid. & malefic.*

4 Et cessat omnis difficultas. Quia eò ipso, quod pecunia est conuertenda in immobilia repræsentat immobilia, & loco ipsorum substituitur. *l. Si ita fideiussorem. ff. De fideius.* Cum ergo subrogetur à testatore in locum immobilium, quatenus relinquit conuertendam in immobilia, induit conditiones immobilium. *l. Si eum.* §. *Qui iniuriarum. ff.* Si *quis caut.* vbi Doctores, & Cap. *Ecclesia* 1. *Vt lite pendent.* & proinde induit rationem fideicommissi.

5 Presertim quia cõstat de mente testatoris; nam dum relinquit pecuniam conuertendam in immobilia, aut disponit, quod conuertatur, remanet hæredi onus conuertendi, & testator contemplatur pecuniam, quatenus stat sub illo onere: & proinde dispositio ipsius non sistit in pecunia, sed se extendit ad immobilia, in quæ est conuertenda, quod idem est, ac si in pecunia relinqueret hæredi immobilia, pecunia enim & immobilia ratione conuersionis sequendæ sunt inter se connexa, & proinde habentur pro vno, & eodem. Cap. *Cum singula, init.* De *praeben. in* 6. & *l. Prator.* §. *Vnde quaeritur. ff* De *dam. infec.* & notant Craueta *consil.* 102. *num.* 1. Angel. *consil.* 326. *dub.* 4. Menoch. *De arbitrar. casu* 95. *num.* 5. *lib.* 2. Et ideo dum testator fideicommissario modo disponit de vno, disponit etiam de altero. *l. Proinde. ff.* Ad *leg. Aquil.* & *l. Cum alio. ff. De negoc. gest.* & Cap. *Translato.* De *constit.* Cõstat autem de mente testatoris, quod immobilia, in quæ est conuertenda pecunia, subiiciantur fideicommisso.

6 Quod spectat ad pecuniam, quæ recondita est per modum thesauri, etiam certum puto, contineri sub fideicommisso omnium bonorum. Ratio est. Quia talis pecunia iudicanda est vel tanquam res immobilis, vt deducitur ex *l. Qui filium.* & *l. Si chorus.* §. *His verbis. ff.* De *leg.* 3. & obseruat Andr. Sicul. *in Cap. Nulli circa finem.* De *reb. Eccles. non alien.* Vel saltem tanquã mobile pretiosum, quod seruando seruari potest. Et proinde ex vtroque capite continetur sub fideicommisso. Et quamuis pecunia ex natura sua nec sit res immobilis, nec mobile pretiosum, sed inseruiat pro quotidianis vsibus, attamen de ipsa iudicandum est secundum statum, quem habet tempore mortis testatoris: & ideo, cum ex determinatione ipsius tunc remaneat reposita per modũ thesauri, testamentum sortitur circa ipsam suum effectum, quem potest inducere circa immobilia, aut preciosa mobilia.

7 Similiter etiam continebitur sub fideicommisso pecunia, cuius quasi vsufructus relinquitur. Hoc omnino certum est ex plurib. tex. ff. De *vsufruc. ear. rer. quæ vsu consumun.* Quando enim relinquitur quasi vsufructus pecuniæ, percipitur tantum vtilitas, & tempore mortis restituitur vocatis pecunia, & interim datur cautio de restituendo. Vnde fit, quod tanquam restituenda à grauato contineatur sub fideicommisso. Ita desumitur ex *l. Hoc senatusconsulto,* & *l. Si tibi decem.* & *l. In stipulatione.* & *l. Cum pecunia eod. ff.* De *vsufr. ear. re. quæ vsu consum.*

8 Rursus pecunia quoque destinata negociationi continetur sub fideicõmisso omnium bonorum. Hoc desumitur ex *l. Si chorus* §. 1. *ff. De legat.* 3. vbi distinguitur inter pecuniam destinatam mutuationi, quæ tunc fiebat cum lucro, & inter

ter pecuniam, quæ præsidij causa est reposita. Et statuitur, quod illa non veniat appellatione mobilium, hæc vero veniat, & comprehendatur sub legato mobiliũ. Pecunia autẽ destinata negociationi. cũ sit destinata ad lucrandum, induet rationem immobilium, et non veniet sub appellatione mobilium: atque adeo continebitur sub fideicommisso omnium bonorum.

9 Et militat etiam ratio; nam eò ipso, quod pecunia destinata negociationi, acquirit specialem quẽdã statũ diuersum à suo naturali, si quidem acquirit subsistentiam, quò ad aliquem specialem vsum, in quo debeat permanere, & quamdam stabilitatem, in qua accedente industria fructicet. In hoc autem imitatur bona immobilia, quatenus ab extrinseca destinatione habet illam stabilitatem, quam immobilia habent ex natura sua. Cum ergo testator relinquat pecuniam cum hac stabilitate, et cum eadem illam recipiat hæres grauatus, fit quod illam recipiat tanquam conseruãdam, quia habet statum ex natura sua conseruabilem. et proinde tanquam restituendam vocatis, quod non est aliud, quàm contineri sub fideicommisso.

10 Denique quod spectat ad pecuniam, quæ nullam habet determinationem, sed sistit in natura sua, vt pro vsibus quotidianis destinata, existimo non esse restituendam ab hærede grauato, si solum grauatus sit restituere post mortem. Et proinde non contineri sub fideicommisso. Ratio est. Quia huiusmodi pecunia computatur inter mobilia, quæ vsu consumuntur, & seruando seruari nõ possunt, vt notant Glos. *in l. 2. §. Fuit quæsitum. ff.* Ad *Trebel.* Alexan. *ibid. nu.* 4. Ripa *num.* 17. & cæteri Doctores *ibid.* Bart. *in l. Si ex legati. ff.* De *verbor. obligat.* Panormit. *in Cap. Nulli. num.* 11. *De reb. Eccles. non alien.* Francis. Marc. *quæst.* 815. *n.* 4. *tom.* 1. Syluester *verbo* Alienatio. *num.* 7. Riccius alios citans *in Praxi. resol.* 47. *nu.* 3. *par.* 1. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo, *Alienatio. num.* 25. Peirin. *De priuileg. tom.* 3. *ad Constit.* 9. *Iulij II. n.* 11. Et desumitur ex *§. Constituitur.* Instit. *de Vsufruc* & ex Authent. *Nouissimè.* C. De *administrat.* & *l. Aristo. ff. De iure delib.* Et ideo relinquitur a testatore consumenda, & in cursu consistens iuxta naturam suam: & proinde nõ tanquam restituenda ab hærede grauato, cum restitutio prærequirat conseruationem, quæ repugnat pecuniæ relictæ naturæ suæ, & propriæ ipsius condicioni, quæ facit, quod sit in continuo cursu.

11 Vnde subintrat communis doctrina, quod mobilia, quæ vsu consumũtur, post longum tempus præsumuntur consumpta, nec de ijs habetur ratio in restitutione fideicommissi, quam tradũt Paris. *consil.* 55. *in fine. lib.* 2. Bart. *in l. Quò ad præsens. num.* 3. C. De *murileg. lib.* 12. Rimiual. iun. *consil.* 459. *numer.* 18. Afflict. *decis.* 13. *num.* 17. Peregrin. *de fideicom. ar.* 10. *num.* 40. Rota coram Ludouisio *decis.* 285. *num.* 3. & *in Senogallien. Pradij* 18. *Martij.* 1616 coram Martino Andrea, & in *Romana vineę* 29. *Februar.* 1616. corã eod. et est in impressis eiusdem *dec.* 80. *nu.* 7. Præsumitur enim testator, nisi aliter disponat, relinquere hæredi pecuniam, & mobilia, quæ vsu consumuntur, secundũ ipsorum naturam, atque adeo in ordine ad quotidianos vsus, & consumenda, nõ autẽ cõseruanda in ordine ad restitutionem. Si enim id voluisset, exprexisset *l. vn. §. Sin autem. C. De caduc. tollen.* & Cap. *Ad audientiam.* De *decimis.* & Cap. *Inter incorporalia.* ver. *Vnde si circa. De translat. Prelat.* et notant Bald. *ibid. num.* 2. Alex. *consil.* 5. *num.* 5. Menoch. *consil.* 30. *num.* 8.

An stante statuto, quod quilibet de Capitulo subscribat deliberationibus Capitularibus, teneatur, & possit semper subscribere. Quæst. 137.

S V M M A

1 *Standum ijs, quæ fiunt à maiori parte Capituli.*

Pars minor tenetur facere, quod facit pars maior Capituli.

2 *In probabilibus, qui non consensit, tenetur sub-*

subscribere determinationi Capitulari.
2 *Quid in dubijs.*
4 *Cur etiam in dubijs debeat subscibere.*
5 *Si determinatio Capitularis sit iniusta &c. qui sentiant teneri subscribere, qui non est suffragatus.*
6 *Nec tenetur, nec potest subscribere.*
7 *Subscribens approbat, quod subscribit.*
8 *Subscribens afficitur à subscriptis, & se obligat respectu ipsorum.*
9 *Subscriptio influit in executionem conclusionis capitularis.*
10 *Qui non consensit in Capitulo, nec etiam præmissa protestatione subscribere potest.*
Protestatio contraria facto non iuuat.
Opponens conclusioni Capitulari non debet subscribere.
Qui non consensit conclusioni iniustæ &c. nec in foro conscientiæ potest subscribere.

---

1 Extat statutum apud quamdam Religionem, quod determinationibus capitularibus teneantur subscribere ij quoque, qui in contrarium suffragati sunt. Et fundatur in eo, quod standum sit ijs, quæ à maiori parte capituli fiunt Cap. 1. *De ijs, quæ fiunt à ma. par. Capit.* & Cap. *Nec Episcopi.* De *temp. ordin.* & Cap. *Coram.* De *elect.* & *l. Quod maior. ff* Ad *municip.* Ita vt pars minor teneatur facere, quod facit maior, Cap. *Ex parte* De *censib.* Cum enim capitulum sit vnum corpus, et vna persona ficta, vna etiam debet esse deliberatio; et ideo maior pars capitularium attenditur, ita vt hæc trahat minorem, et hæc teneatur exequi, quod maior conclusit. Stante autem hoc statuto dubitatur, an qui capitulari deliberationi contradixit teneatur subscribere semper capitularibus determinationibus, aut etiam possit.

2 Et quidem, si negocium, de quo agitur, habeat vtrimque probabiles rationes, ita vt tàm pro vna, quàm alia parte opposita suffragari liceat, tenetur, qui non consensit, seu suffragatus est, subscribere determinationi capitulari. Ratio est. Quia conclusio capitularis innitur probabili rationi, et proinde maior pars ratione iuuatur, vt ait Glos. *in Cap. fin.* verbo. *Plurimorum. De ijs. quæ fiunt à ma. par. Cap.* Ergo cū pars maior trahat ad se minorem, subintrat statutum, quod qui non fuerit suffragatus teneatur subscribere. Et ità loquentes de deliberationibus parlamenti tradunt Diana *par. 1. tract. 3. resol. 30. init.* Del Bene *de Parlamen. cap. 3. dub. 28. num. 1.*

3 Si autem simus in dubio, ita vt dubium sit, an conclusio capitularis sit iusta, rationabilis, et valida, tunc esse subscribendum, asserit del Bene *num. 5. loci modo citati*, quia factum à maiori parte præsumitur iustum, & rationabile. Hic casus tamen puri dubii difficilè in praxi cōtingere potest, quia semper maior pars concludens habebit aliquod motiuum pro illa parte, quam concludit; vnde non erit dubia, sed probabilis ratione illius motiui. Si tamen sit dubia eò, quod secretis suffragiis res decidatur, et nemo voce proferat sensum suum, tenebitur subscribere, quia non solum vrget statutū de subscribendo, sed etiam pars concludens habet assistentiam legis pro se, quatenus approbat, quod fit à maiori parte, iuxta ea, quæ *num. 1.* dicta sunt.

4 Solum videtur obstare, quod in dubio videtur se exponere periculo peccandi, quia approbat, quod nescit, se posse approbare. Resp. Non se exponere periculo peccandi; quia, cum iam sequuta sit conclusio capitularis, pars conclusa nō est amplius dubia, sed probabilis, quia habet pro se maiorem partem capituli. Et ideo cum ille, qui non suffragatur conclusioni, non habeat aliquid in contrarium, quia iam supponitur dubius, tenetur deponere dubium, et se conformare maiori parti, quæ ratione auctoritatis dat probabilitatem suæ deliberationi, cum præsupponatur habuisse iusta, et rationabilia motiua ad ita concludendum.

5 Difficultas vrget, quando deliberatio capituli est iniusta, aut nulla, aut extra terminos facultatis ipsius. Et tunc respon. Rastellius. *De regim. Principum lib. 3. circa finem.* & videtur approbare Del Bene *de Parlamen. cap. 3. dub. 28. nu. 6.* Teneri subscribere facta tamen prius in scriptis protestatione, quod subscribat ex mandato superioris, aut legis conclusioni maioris partis, non autem suæ; nam talis

talis subscriptio nihil aliud importat, quàm quod maior pars ita concluserit, non autem, quod ipse consentiat iniustitiæ. Et hanc partem sequi videtur etiam Thom. Hurtad. *par.2. resol.moral.trac.*12, *cap.*1. *resol.* 25. §.3. *num.* 1426. quamuis non satis congruenter ad ea, quæ in *eodē* §. prēmiserat.

6 Tenendum tam est. *Non posse subscribere determinationi Capitulari*. Ita Io.Mederiaga *de.Senatu.cap.*35. §.4. Diana *par.*1. *tract.* 3. *resol.* 30. ver. *Sed asserunt*. Martin. de Larriategui *lib.* 8. *Select. cap.*3.*num.*6. Io.Hieronimus de Itanco *in suo elaborato, & solida doctrina pleno trac. de Protestat. considerat.*11. *num.*14. Quod autem non teneatur subscribere, desumitur ex Cap.1. *De his, quę fiunt à ma. par. Capit.* vbi conceditur, posse contra conclusionem capitularem protestari ibi. *Nisi à paucioribus, & inferioribus aliquid rationabiliter obiectum fuerit, & ostensum*. Cum enim concedat opponere co n clusioni Capitulari, cōcedit etiam non subscribere. Et ideo non habet locum statutum, iubens subscribere; quia non potest iubere id, cuius oppositum concedit ius commune; quia tolleret, quod per ipsum conceditur.

7 Quod autem neque possit subscribere, ex eo deducitur, quod licet conclusio Capitularis sit iam facta, & per subscriptionem in ipsam non influat, eamtamen subscribendo approbat saltem tāquam factam à maiori parte Capituli, vt tradunt Bart. *in l.* 1. §. *Si quis negat. num.* 11. *ff.* Quemad. *testam.aper.* & *in l.Emptor.* §. *Lucius. ff. De pact.* per illum tex. vbi & alii Doctores Castrens. *consil.* 216. *num.*3. *lib.*1. Craueta *consil.*73. *num.*40. Mascard. *de probat.conclus.*1342. *numer.*12. Gonzalez *ad Reg.* 8, *Cancel. glos.* 60. Menoch. *Præsump.* 66. *lib.* 3. Rota coram Seraphin. *decis.*185. *num.*5. & coram Durano *decis.*6.*nu.*8. & coram Merlino. *decis.* 23. *num.*5. Non potest autem quis approbare, quod iniustum, aut irrationabile, aut inualidum est. Et in hunc effectum approbationis requiritur à statuto, quod subscribant, etiam qui non sunt suffragati, vt totum Capitulum in foro externo vnanimiter procedat.

8 Accedit etiam. Quod subscriptio operatur, quod subscribens remaneat affectus determinationi capitulari subscriptæ, & illam auctorizet tanquam suam, & respectu ipsius ita se obliget, ac si ab ipso emanasset iuxta ea, quæ tradunt Doctores *in l. Si ita stipulatus.* §. *Crisogonus. ff. De verbor. obligat.* & *in l. Cum antiquitus.* C. De *fideicom.* Bart. *in l.Emptor.* §. *Lucius. nu.*2. *ff.* De *pactis.* Ias. *ibid. nu.* 2. Peregrin. *consil.*108.*num.*1.*lib* 5. Gabr. *conclus.* 3. *De præsumpt.* Petrus Cabal *consil.* 11. *num.*1. Rota cotam Mantica *decis.* 321.*n.* 4. & cotam Merlino *decis.*90.*nu.*2. Cum ergo subscriptio appropriet determinationem capitularem subscribenti, non poterit subscribere, sicut non potuit ad ipsum concurrere.

9 Denique cum determinatio capitularis exequutioni mandetur nomine totius capituli, & subscriptio sit in ordine ad exequutionem, subscribens influit in exequutionem, cum fiat nomine omniū, qui subscripserunt: non minus autem est prohibitum exequi rem iniustam, & irrationabilem, quàm decernere: & ideo adhuc communicabit ratione *subscriptionis* exequutioni iniustæ, & irrationabili.

10 Nec iuuat protestatio. Quia si protestetur, quod non sit suffragatus, sed subscribat solum, quia statutū iubet, aut superior, hæc protestatio nō excludit, *quin* auctorizet, & approbet determinationem capitularem, & influat in eius exequutionem. Statutum enim, et superior, dum iubent subscriptionem, hoc intendunt; et ideo dum obsequitur, facit, quod intendunt; licet protestetur, quod non intendit approbare, et influere in exequutionem &c. hæc protestatio est contraria facto, et proinde non iuuat, nec aliquid contra factum operatur. *l.In bello.* §. *Facti* 2. *ff.* De *captiuis.* & *postlim. reuer.* & Cap. *Gratum.* De *offic. deleg.* et Cap. *Cum M. Ferrarien.* De *Constit.* et notant Felin. *ibid.* Alberic. *in l.Si quis extraneus. ff.* De *acquir. hared.* Bald. *cons.*489.*lib.*3. Oldrad. *consil.*107.*nu.*10. Cephal. *consil.*222. *lib.*2. Surd. *consil.* 371.*num.*67.*vol.*3. Factum enim

enim destruit protestationem tanquam ipsa potentius, l. *Paulus ff. Rem ratam haberi* et notant communiter Doctores Roman. *consil.* 247. *nu.* 6. Alexan. *consil.* 117. *num* 2. *vol.* 5. Dec. *consil.* 583. *nu.* 4. Cephal. *consil.* 51. *num.* 15. Craueta *consil.* 237. *n.* 2. Natta *consil.* 341. *num.* 4. *vol.* 2.

11 Ex quibus deducitur. Quod si quis ex capitularibus opponat determinationi capituli, non tenetur, nec debet subscribere, quamuis adsit prædictum statutum, quod omnes teneantur subscribere. Hoc enim statutum non tollit, quin quisque de capitulo obiicere possit determinationi capitulari, cum hoc concedatur de iure communi Cap. 1. *De his, quæ fiũt à ma. par. Cap.* Et aliàs non se compatiuntur. quod quis subscribendo approbet, quod impugnat: Vnde dictum statutum accipiendum est in terminis habilibus, vt scilicet tunc obliget, quando determinatio capitularis est iusta, & rationabilis, nec contra ipsam aliquid opponitur.

12 Secundò deducitur, quod ea, quæ dicta sunt, habent locum non solum pro foro externo, sed etiam pro interno; nam quamuis non intendat approbare determinationem capituli, nec influere in exequutionem, reuera tamen approbat, quia facit actum approbatiuum, et ex natura sua influentem in exequutionem, & cum hic actus externus sit ei voluntarius, et liber, habet consequenter actum internũ liberum inferentem hunc actum externum: & talis actus internus in foro conscientiæ non est licitus, cum non liceat ea facere, ex quibus aliquid iniustum sequitur, & irrationabile.

An euadat pœnas, qui secreto tantum suffragio nõ consensit in alienationem rei ecclesiasticæ. Quæst. 138.

S V M M A.

1 *Quid requiratur, vt Capitularis euadat pœnas alienantium sine solemnitate.*
2 *Capitularis tenetur contradicere alienationi sine solemnitate.*
3 *Non contradicens alienationi, licet non suffragetur, non euadit pœnas, etiam in conscientia.*
4 *Capitularis ad quid teneatur ex officio cum agitur de alienatione.*
5 *Qui non suffragatur in Collegio, concurrit tamen ad exequutionem.*
Pars maior trahit minorem.

1 SVpponit difficultas, quod in Capitulo concludatur alienatio alicuius rei Ecclesiasticæ, quæ secũ trahat pœnas impositas alienantibus res Ecclesiæ, & quod suffragia sint secreta, et aliquis non concurrat suo suffragio ad conclusionem capitularem, nihil tamen contra ipsam opponat, aut protestetur, & quærit, an is euadat pœnas Paulinæ *Ambitiosæ. De reb. Eccles. non alien.* Et resoluendum est. *Ad euadendos pœnas non sufficere, quod secreto suffragio contradicat alienationi, sed debet etiam palam contradicere, & protestari.* Desumitur ex iis, quæ tradunt Franc. Marc. *quæst.* 962. *numer.* 2. *par.* 1. Lozeus *de iure Vniuersit. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 98. Andr. Mendus *de iure Academ. lib.* 1. *quæst.* 34. *nu.* 602. Xamar. *de Priuileg. Barchinon.* §. 2. *num.* 52. Itaneus *de protest. consider.* 11. *num.* 2.

2 Ratio est. Quia cum suffragia sint secreta, dum resultat conclusio de alienatione, qui tacuit, habetur pro consentiente, si quidẽ ratione muneris tenebatur cõtradicere, vt desumitur ex Cap. *Dilecto filio. De præben.* ibi. *Cũ Canonicis aliis ad osculũ recepisti* & ex iis, quæ tradunt Glos. *ibid.* verbo *Recepisti.* Innocent. *nu.* 1. & *in Cap.* 1. *num.* 4. *De his, quæ fiunt à ma. par* Cap. Abbas *ibid. num.* 13. Paris. *consil.* 76. *numer.* 6. *lib.* 4. Rota coram Seraphino *dec.* 708. *n.* 4. et coram Durano *decis.* 265. *numer.* 46. Et ideo tanquam cooperator alienationis subiicietur pœnis.

3 Maior difficultas est, an in foro cõscientiæ incurrat has pœnas, an verò solũ pro foro externo. Videtur enim non incurrere in foro conscientiæ, quia fundantur in præsumptione, quod secreto suffragio consenserit in alienationem, quę cum sit falsa, non habet locum in foro conscientiæ, in quo attenditur veritas. Tenẽdum tamen est. *Quod etiam in foro conscientiæ*

scientia subijciatur poenis. Ratio est. Quia adhuc reuera tanquam causa influit in alienationem, quamuis secreto suffragio in ipsam non consentiat.

4 Tamquam enim vnus de capitularibus tenetur ratione muneris approbare, quae approbanda sunt, et contradicere iis, quibus est contradicendum, non solum secreto suffragio, sed etiam voce in consultatione, quae conclusioni praemittenda est, Vnde si ante actum suffragandi omittit contradicere, suo silentio est causa alienationis, cum ex iustitia ratione muneris teneatur contradicere, non secus, ac est causa damni, et tenetur restituere, qui non clamat, quando furtũ committitur, si ex officio teneatur clamare, vt docent cõmuniter cum D. Th. *2.2.quest.62.ar.7.ad 3*.

5 Deinde cum alienatio exequutioni mandetur nomine capituli, atque adeo collegiali modo, mandatur etiã exequutioni nomine illorum, qui in contrarium suffragati sunt, quia tanquã pars capituli concurrunt ad exequutionem conclusionis capitularis, et consentiunt in id, quod à maiori parte conclusum est: nisi in contrarium se declarent. Pars enim maior trahit ad se minorem, ita vt teneatur facere, quod facit maior Cap. *Ex parte. De censib*, et Cap. *Coram. De elect.* Et proinde semper pars minor concurrit ad exequutionem illius, quod maior stabiliuit. Vnde cum poenae alienantium res ecclesiae non habeant locum, nisi sequuta alienatione, non sunt impositae deliberantibus alienationem, sed exequentibus, et ideo cum concurrat ad exequutionem, subiicietur poenis, nisi protestetur, quod non consentiat deliberationi capitulari,

An collator beneficij commiserit simoniam, dum à prouisis exegit aliquam summam ad subleuandam paupertatem sacristiae. Quaest. 139.

S V M M A.

1 *Pro beneficio obtinendo non potest aliquid tradi pro fabrica, donarijs &c.*

2 *Dictio. Pro, importat causam finalem.*

3 *In collatione beneficij potest aliquid exigi pro fabrica Ecclesiae, sacristiae &c.*

Concil. Tridens admittit, quod noui beneficiarij soluant aliquam quantitatem conuertendam in vsus pios.

Idem etiam admittit Pius V.

4 *Quod licitè fit ex consuetudine, potest etiam pacto seruari.*

Ex actu licito non inducitur simonia.

5 *Valet consuetudo exigendi aliquid à nouis beneficiatis pro vtilitate Ecclesiae.*

6 *Et etiam statutum ex declarat. S. Congregat.*

7 *Aequitati consonat, quod beneficiati conuertant in vtilitatem Ecclesiae aliquam portionem fructuum.*

1 Videtur affirmatiuè resoluendũ, cum id tanquã quid simoniacũ sit prohibitum, ab Alexãdro II, in Cap. *Ex multis. §. Constituimus. 1. Quest. 3.* ibi *Vt nullus cuiusque gradus Clericus pro Ecclesia beneficio aliquid audeat conferre aut fabricę Ecclesiarum, vel donarijs Ecclesiarum, seu etiam quod pauperibus sit tribuendum, quia (teste scriptura) qui aliquid malè accipit, vt quasi benè dispenset, potius grauatur, quàm iuuatur.* Et proinde ex hoc tex. Rota coram Puteo *decis. 396. nu. 2. lib. 3.* tenet, collationem esse nullam cum onere, vt aliquid detur pro fabrica, donarijs &c,

2 Verum ex hoc tex. videtur tantũ excludi vera simonia, quatenus prohibet, quod non detur aliquid pro obtinẽdo beneficio, atque adeo in eum finem, vt obtineatur beneficium. Dictio enim Pro, importat causam finalem iuxta ea, quae tradunt Ruin. *consil. 29. num. 19. lib. 2.* Gabr, *consil. 178. num. 15. lib. 1.* Gozadin. *consil. 58. num. 11.* Alexand. *consil. 79. nu. 3. lib. 2.* Menoch. *consil. 352. num. 52.* Honded. *consil. 53. n. 7. vol. 2.* Surd *de alimen. tit. 2. qu. 5. num. 9.* Vnde procedit in casu, in quo temporale ordinatur ad obtinendum spirituale, quod etiam indicant subsequentia verba, *qui aliquid malè accipit*, quae significat quod beneficium malè accipiatur, quia pro eo obtinendo aliquid temporale exhibetur, in quo committitur simonia.

3 Quan-

3 Quando verò in alium finem aliquid exigitur de fructibus beneficij à collatore, aut exhibetur à collationarijs vt esset ad subleuandam paupertatem sacristiæ, aut aliud simile opus pium, nequaquam interuenit simonia. Quod ex eo deducitur, quod Concil. Trident. *sess. 24. cap. 14. de reformat.* prohibens, dari aliquid, aut recipi, dum conferuntur beneficia, aut prouisi admittuntur ad possessionem &c. et mandans episcopis, vt consuetudines contrarias extirpent, excipit consuetudines laudabiles, et ea, quæ solēt exhiberi in vsus pios. ibi. *Mādat Episcopis, vt quæcumque huiusmodi in vsus pios, non conuertuntur &c. fieri non permittant.* Quam etiam exceptionem ponit Pius V. *in sua Cōstit.* 104. §. 4. *to.* 2. *Bullas.* Quæ incipit, Durum nimis. ibi. *Et nihilominus statuimus, vt vbicumque huiusmodi fructus, & distributiones Fabricæ, vel sacristię, aut alterius pij loci vsibus vltra semestre tēpus reperiuntur cōcessi, horum dumtaxat dimidia pars sacristiæ, vel fabricę, aut pio loco deinceps tribuatur, alteram verò beneficiati integrè percipiant.*

4 Cum ergo tam Concil. quàm Pius V. admittant, quod pars aliqua fructuum exhibeatur à prouiso pro fabrica, sacristia, aut alio opere pio: atque adeo exigatur à capitulo, aut alio prouisore, oportet, quod sit actus licitus, aliàs extirpandus fuisset, sicut aliæ prauę consuetudines: et non reponeretur inter laudabiles consuetudines, quas Concil. excipit. Quod autem laudabilis consuetudine seruatur, etiam pro vna vice ex pacto seruari potest, nec poterit argui de simonia; quia ex actu licito non potest induci simonia, vt notant Rimina l. sen. *consil.* 91. *num.* 21. & 14. Craueta *consil.* 145. *num.* 4. Dec. *consil.* 436. *num.* 12. Imola *in Cap. Ad audientiam. numer.* 5. *De rescrip.* Modehan. *decis.* 224. Puteus *decis.* 17. *lib.* 2. Millin. *decis.* 104. *num.* 2.

5 Et ideo valere consuetudinem, et esse rationabilem exigēdi aliquid ab obtinentibus beneficia conuertendum in vtilitatem Ecclesiæ, et pios vsus, tradunt Felin. *in Cap. Cum M.* De *constit.* Abbas *in Cap. Iacobus. nu.* 3. *De simon.* Ripa *Resp.* 1. *num.* 11. De *arb.* Moneta De *distribut. par.* 2. *quæst.* 18. *nu.* 55. Paris. *De confident. quæst.* 38. *num.* 27. Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 96. *numer.* 49. Garzia *de benefic. par.* 8. *cap.* 1. *num.* 85. Barbosa *De canon. & dignita cap.* 15. *num.* 29.

6 Hinc etiam S. Concil. Congregat. seu potius Summus Pontifex ex sententia Congregat. declarauit, valere statutum, quod certa portio ratione nouæ possessionis canonicatuū soluarur conuertenda in fabricam, & ornatum Ecclesiæ vt refert Garzia *de Benefic. par.* 3. *cap.* 2. *nu.* 198. *declarat.* 9. in vna Segobiensi. 11. *Iulij,* 1590. Tenor declarationis est. *An Constitutio, quędam ab Episcopo, & Capitulo post Concil. Trident. de soluendo certam pecunię quantitatem ratione nouæ possessionis Episcopatus, & Canonicatuum, ac dignitatū distribuendam in fabricam, & salaria Notarij, conuocatorum, campanarij, & aliorum ministrorum Ecclesiæ, quibus iam aliàs cōstituta sunt certa salaria, sit valida, nec ne? Sanctiss. D. N. ex sententia Congregat. respondit, huiusmodi constitutionem seruandā, nihil tamen ex ea pecunia Notarijs, cursoribus, & campanario, alijsque Ecclesiæ ministris tribuendum: sed integram summam in vsus fabricæ conuertendam, atque ita libētersoluendam tam à Capitularibus, quàm ab Episcopo, cum sperari possit, officium, Ecclesiæque dignitatem, quę ob huiusmodi largitatem in ędificium, ornatumue Ecclesiæ facta sumitur exordium, ad mysticam quoque Ecclesię ędificationem feliciter in Domino processurum.*

7 Ratio desumitur ex eo, quod licet fructus beneficiorum non sint obligati Ecclesiæ, sacristiæ &c. æquitas tamen exigit, quod Ecclesia participet aliquā portionem, dum inseruit beneficiatis, et subministrat cōmoditatem peragendi functiones, ad quas tenentur ratione beneficii. Præsertim si prouentus ipsius sint tenues, ita vt non possint commodè sufficere pro manutentione. Si ergo hoc aut statuto decernatur, aut deducatur in pactum, stabilitur id, quod est secundum æquitatem, et statim apparet titulus, quo id iustificetur; et quo etiam suspicio simoniæ excludatur, quę etiam in dubio

semper excludenda est, vt obseruãt Mohed. *decis.* 224. Puteus *decis.* 381. *lib.* 1. Millinus *decis.* 104. *num.* 7.

An beneficium vnitum substineat onera, quibus antea subiacebat. Quæst. 140.

S V M M A

1 *Beneficium vnitum non est amplius beneficiū, sed fundus illius, cui vnitur.*
2 *Beneficium vnitum subest ijsdem oneribus, quæ prius substinebat.*
3 *Dummodo onus non afficiat ipsum ratione vacationis.*
4 *In beneficijs vnitis non habet locum vacatio.*
5 *Beneficium vnitum non trahit onera vacationis ad vacationem illius, cui vnitur.* *Per vnionem extinguitur beneficium.*
6 *Pensio durat in beneficio vnito, & cur.* *Vnio beneficij non præiudicat iuri acquisito.*
7 *Si vniatur beneficium vacans soluenda annata pro illa vice, si aliàs esset soluenda.* *Non tamen postea soluenda quindennia pro compensatione annata.* *Quindennia ex speciali iure debentur soli Apostolicæ Sedi.*

1 NEgatiuè *videtur resoluendum.* Quia beneficium vnitum nõ est amplius beneficium, sed supprimitur titulus, & fit fundus illius cui vnitur, vt tradunt Felin. *in Cap. In nostra corol.* 33. De *rescrip.* Caccialup. *ar.* 8. *quæst.* 11. Oldrad *consil.* 237. *nu.* 15. Ferret. *cons.* 125. *num* 1. Selua *de Benefic. par.* 3. *quæst.* 12. *qual.* 14. *numer.* 20. Mandos. *in Reg.* 19. *quæst.* 10. *num.* 2. & *in reg.* 22. *quæst.* 13. *nu.* 18. Sarnens. *in Regul. de trienn. quæst.* 3. Rebuf. *in Praxi in forma noua prouis.* ver. *Cum annexis.* Gambar. *de offic. leg. lib.* 5. Rubr. *De potesta. Legati in vnien. nu.* 139. Hoteda *de incompatibil. beneficior. par.* 2. *cap.* 3. *num.* 11. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *nu.* 2. Garzia *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *num.* 12. Castor. *decis.* 2. *nu.* 2. *de vnio.* Rota *decis.* 11. De *reb. eccles. in antiquis.* & coram Puteo *decis.* 6. *de vn.* & coram Verallo *decis.* 349. *par* 3. & *decis.* 758. *num.* 6. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 113. *num.* 16. *par.* 2. & *decis.* 199. *numer.* 5. *par.* 2. Recent. & *decis.* 710. *num.* 2. eod. par. 2. & coram Merlino *decis* 37. *num.* 1. Vnde cum corruat fundamentum oneris, videtur etiam corruere onus ipsum.

2 Tenendum tamen est. *Quod beneficium vnitum remaneat subiectum ijsdem oneribus: seu potius quod eadẽ onera vniantur simul cum beneficio.* Desumitur ex ijs, quæ tradunt Feder. de Senis. *consil.* 195. *n.* 4. Io. Andr. *in Cap. penult. num.* 3. ver. *Nec puta,* De *verbor. significat.* Butr. *numer.* 15. ver. *Quærunt Doctores.* Cardin. *Opposit.* 2. ver. *Quæro, an hac.* Lotter. *de Benefic. lib.* 3. *quæst.* 20. *num.* 15. Rota *in Toletana annatarum* 23. *Ianuar.* 1589. & *in Seguntina dimidia, annata* 26. *Nouemb.* 1593. coram Orano, apud Rubeum in singular. Rotæ, *decis.* 395. *lib.* 1. *num.* 1. & Decis. *vn. ver. In contrarium. De sepult. in antiquis.* & in *Burgonsi quindenniorum* 10. *Martij.* 1603. corã Pennia, & est *decis.* 1020. *in eius impressis,* & coram Seraphino *decis.* 141. *nu.* 1. & 5. & *decis.* 1410. *num.* 19. & coram Merlino. *decis.* 154. *numer.* 7. Cum enim res transeat cum suo onere, beneficium quoque transit in vnionem cum onere illi annexa.

3 Hoc tamen limitandum est, vt nõ habeat locum, si onus afficiat beneficium non absolutè, sed tempore vacationis, vt dixit Rota coram Seraphino *decis.* 1410, *num.* 9. & *decis.* 659. *num.* 11. *par.* 2. *Recent.* Quia cum onus sit coarctatum ad vacationem, habet ipsam pro fundamento, nec afficit beneficium, nisi qualificatum vacatione; & ideo non inducitur, nisi inducatur vacatio.

4 In beneficijs, autem vnitis non habet locum vacatio, vt tradunt Gonzalez *ad Reg* 8. *Cancel. glos.* 5. §. 7. *numer.* 7. Garzia *de Benefic. par.* 12. *cap.* 2. *numer.* 15. Rota *decis.* 658. *numer.* 3. *par.* 2. *Recent.* & coram Seraph. *decis.* 1011. *num.* 1. & coram Ludouis. *decis.* 112. *num.* 3. & coram Merlino *decis.* 164. *num.* 9. Quod enim non est amplius beneficium; vacare non potest. Cap. Bonę De *elect.* & Cap. *Ad dissoluend.* De *desponsat. impuber.* Vacatio enim importat titulum, qui ad nullum pertineat: & ideo vbi deficit titulus, deficit etiam possibilitas vacationis.

5 Du-

5 Dubium tamen remanet, an onus, quod afficit beneficium vacans ratione vnionis trahatur ad beneficium, cui vnitur, ita vt afficiat ipsum, quando contingit vacare. *Et negatiuè resoluendum est*, iuxta ea, quæ tradunt Innocent. *in Cap. Pastoralis. num. 1. in fine.* De *priuileg.* Felin. *in Cap. Translato. num.* 4. ver. *Limita istâ*. De *constit.* Cum enim per vnionem extinguatur beneficium, Cap. *Tua nobis*. De *verbor. significat.* vbi communiter Doctores Io. Andr. *num.* 2. Zabarel *oppofit.* 2. ver. *Quæro, an hac indulgentia*. Butr. *numer.* 5. ver. *Quærunt Doctores*. Rota *decis.* 133. *num.* 16. *par.* 2. *Diuer.* non potest in vnione trahere secum onus, quod fundatur in vacabilitate, cum ipsa quoque ad vnionem beneficii extinguatur. Ex alia vero parte beneficium, cui fit vnio, non tenetur ad onus annexum vacationi alterius beneficii, quia quando vacat, ex proprio titulo, & non alieno, & veluti iure proprio vacat; & ideo subiacet solum oneri, quo ex propria vacatione afficitur.

6 Ex quibus deducitur, quod si vniatur Monasterio beneficium vacans, tenebitur Monasterium ad soluendam pensionem impositam super beneficio vnito, vt obseruat Rota coram Seraphino *decis.* 1410. *num.* 10. & coram Pennia *decis.* 1020. *num.* 17. Onus namque pensionis non est onus afficiens beneficium ratione vacationis, sed ratione fructuum, & ideo transit cum ipso ad quemcunque perueniat. Et proinde cēsetur in vnione semper præseruatum ius tertii, vt notant Abbas *in Cap.* 2. *numer.* 5. De *relig. domib.* Rota *decis.* 730. *num.* 1. *par.* 3. *Recen.* quod intelligitur de iure independente a vacatione.

7 Secundo deducitur, Quod si vniatur beneficium vacans monasterio, tenebitur soluere annatam priuilegiatis ad illam exigendam iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. *in Cap. Tua nobis, num.* 3. *ver. Nec puta*, De *verbor. significat.* Butr. *numer.* 7. ver. *Quæro. an hoc priuilegium*, Rota *decis.* 559. *num.* 14. *par.* 2. *Recent.* Nam cum iam euenerit vacatio, & proinde qualitas beneficii aperiens viam ad ius annatæ, non agitur amplius de iure incerto, & euentualiter superuenturo, sed de iure certo, & iam acquisito, & ideo remanet præseruatum. Deinceps autem non erit soluenda annata, quia, vt dictum est, stāte vnione non habet amplius locū vacatio. Nec loco annatæ soluenda sunt quindennia, tanquā compensatiua, quia hæc non sūt debita de iure priuilegiatis ad percipiendas annatas, sed tantum Apostolicæ Sedi, idque ex speciali dispositione Pauli II. *Constit.* 6. *tom.* 1. *Bullar.* & *Constit.* 17. Pauli IV. & aliorum Pontificum, vt obseruat Rota coram Pennia *decis.* 1020. *num.* 11.

An Capitulum, aut aliquis Canonicus remittere possit distributiones non interessentibus. Quæst. 142.

SVMMA

1 *Distributiones debentur solum interessentibus.*
2 *Capitulum non potest vlla via facere, quod absentes percipiant distributiones.*
3 *Declarationes circa hoc S. Congregat.*
4 *Si distributiones amissæ nō accrescant interessentibus, non possunt de iis disponere.*
5 *Distributiones acquisita possūt donari iis, qui eas amiserunt.*
6 *Acquirens distributiones ab aliis amissas, potest donare, cui voluerit.*
7 *Remissio, & donatio differunt.*
8 *Distributiones amissæ de præterito an remitti possint.*
9 *Quando remitti possint.*
10 *Causa finalis prohibitionis, ut remittantur distributiones, non habet locum in remissione de præterito.*
Dolus de præterito remitti potest, non autem dolus de futuro.
11 *Dictiones vniuersalissima non extendunt dispositionem vltra subiectam materiam.*
Dictiones non operantur vltra expressa.
Sola remissio distributionum de futuro prohibetur.

1 CVm distributiones debeantur solum interessentibus, & non interessentes amittant Cap. *vn.* §. *Statuimus*. De *cler. non residen. in* 6. Ex Cap. *Quia per ambitiosam*. verbo, *Ex-*

ceptis, De rescrip. in 6. & Concil. Trident. *sess.24. cap. 12. de Reformat.* & notant cōmuniter Doctores Paris. *consil. 38. lib. 4.* Cassiodor. *decis. 1. De cler. non resident.* Gasar de Gras. *decis. 120. num. 4.* Hoieda *de Incompatibil. benefic. par. 2. cap. 10. nu. 16. ver. Tamen distributiones.* Rota *decis. 26. n. 1. De praeben. in nouis.* et coram Coccino *decis. 108. num. 6.* quia sunt institutę pro iis, quia inseruiunt officiis diuinis; dubitatur, an possit capitulum, aut aliquis Canonicorum eas remittere non interessentibus.

2 In qua difficultate illud certum est, quod capitulum non habet facultatē concedendi, quod absentes percipiant distributiones, nec aliquo pacto, aut cōuentione conuenire, quod eas non amitrant. Ita enim statuit *sess. 24. cap. 12. de Reform.* ibi. *Distributiones verò, qui statis horis interfuerint, recipiant, reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa his careant.* Et ita notant communiter Doctores Durand. *De ritib. Eccles. lib. 3. cap. 25. num. 5.* Nauar. *consil. 7. De cler. non resident.* & *Miscellan. 59. aliàs 14. De orat.* Henriquez *lib. 7. sum. cap. 36. numer. 3.* Menoch. *De arbitrar. casu 429. num. 6. lib. 2.* in Addit. Philiarc. *de offic. Sacerdot. par. 1. lib. 1. cap. 13.* Vega *Par. 1. sum. cap. 36. casu 41.* Rodriquez *tom. 1. sum. cap. 33. num. 3.* Garzia *de Benefic. Par. 3. cap. 11, num. 431.* Franc. *in Cap. vn. §. Qui verò numer. 4. De cler. non resid. in 6.* Rota *decis. 61. num. 3. par. 1. Recen.* & *in Lucana iurisdictionis 9. April. 1601.* coram Pamphil. & *in Gerundensi distributionū. 16. Februar.* 1604. coram Ludouisio *num. 1.* & est *decis. 154. inter impressas ipsius.* & coram Coccino *decis. 108. numer. 4.* et coram Merlino *decis. 52. num. 2.*

3 Et ita etiam declarauit S. Concil. Congreg. cuius declarationes refert Garzias *num. 432.* loci cit. quarum præcipua est. *Non licet Capitulo aliquo prætextu distributiones donare, relinquere, aut quauis collusione remittere alicui, qui vel à seruitio Ecclesiæ absuerit, vel alio quouis modo distributiones legitimè debeat amittere. Nec fas sit cuipiam eas accipere, si acceperit, suas non faciat, sed restituere cogatur illico et restitutas fabricæ Ecclesiæ quatenus indigeat, aut aliquo pio loco Episcopi arbitrio.* Et rursus idem declarauit, sub hoc tenore, *Congregatio Concil. censuit, quamcumque collusionem ex hoc decreto prohibitam esse, respectu scilicet distributionum; & ideo, si de ea legitimè constiterit, debere Episcopū iure agere in reos.* Ex quibus constat, quod nulla remissio potest habere locum, si originem trahat ab aliquo antecedente amissionem distributionum; quia tunc interueniet illa remissio, quæ prohibetur iuxta Concil. declarat. S. Congregat. quæ scilicet respiciat futurum.

4 Vnde restat solū videre, an sequuta amissione, possit Capitulum, seu singulares Canonici eas remittere in casu, in quo amissæ iisdem accrescūt. Si enim non accrescerent, sicut amissæ cedunt in ius alterius siue fabricę, siue alterius loci pii, siue arbitrio Episcopi distribuendæ; ita nō pertinet ad capitulum, seu singulares Canonicos circa ipsas aliquid disponere. Sicut enim potest quisque de rebus propriis disponere, ita ei negatur disponere de alienis.

5 In quo etiam certū videtur, quod possint Canonici vti singulares, postquā acquisierunt distributiones ab aliis amissas, siue ad ipsorum manus peruenerint, siue adhuc sint penes depositarium, donare iisdem, qui eas amiserunt. Ita Glos. *in Cap. Statutum. §. Si quid autem verbo. Remissione. De rescrip. in 6.* & *in Cap. Vnic. verbo. Sicut. De cler. non resident. in 6.* Geminian. *ibid. §. Qui verò, num. 10.* Nauar. *De orat. miscellan. 59. num. 4.* Azor. *par. 2. lib. 7. c. 7. q. 9. ver. Quæres.* Moneta *de distributionib. par. 3. quæst. 5. num. 6.*

6 Ratio est. Quia postquam amissæ sunt ab iis, qui nō interfuerunt, et acquisitæ ab iis, qui interfuerunt, sunt in bonis acquirentium, non secus, ac sint quęcunque alia, quæ inter ipsorum bona connumerantur. Vnde subintrat regula, quod possint de ipsis prout magis libuerit, disponere, atque adeo donare cui voluerint. *l. Nam vsque adeo. ff. Si quis à paren. fuer. manumis.* & *l. In re mandata. C. Mandati,* & *l. In traditionibus. ff. De pactis.* Et notant communiter Doctores Menoc. *consil. 296. numer. 41.* Dec. *consil. 48. init. lib. 2.* Cephal.

con-

consil. 121. *num* 10. Rota *decis.* 105. *num.* 6. *par.* 1. *Recent.* & *decis.* 457. *num.* 1. 3. *par.* 2. Neque seclusa collutione interuenit in hoc aliquid, ratione cuius donatio prohibeatur, prohibitio enim in eo tantum sistit, quod non interessentes non lucrentur distributiones; & quod capitulum nō possit disponere, quod non obstante absentia eas lucrentur remittendo ius, quod habet ad accrescendum. Et quod neque singulares canonici possint hoc ipsum cedere.

7. Accedit etiam, Quod nullibi reperitur prohibita huiusmodi donatio, sed tantum remissio per Concilium Trident. & declarat S. Congregat. prohibitio autē remissionis non debet extendi ad donationem. Quia sunt diuersæ inter se donatio, & remissio: quia donatio supponit rē esse in potestate donantis, remissio autē est circa id, quod est perueuturum ad manus remittentis. *l. Imperatores. ff. De pact.* & *l. Pactum Curatoris. C. De pact.* et *l. Remittit. ff. De iureiur.* et *l. Iulianus. ff. De condit. & demonstrat.* vbi Bart. Dec. in *l. Si quis obligationem. num.* 7. *ff.* De regul. iur. Abbas *in Cap. Veniens n.* 6. De *testib.* Couaru. *Cap.* 4. *Variar. resol. n.* 8. & 12. *lib.* 2.

8. Quod autem spectat ad remissionem: Non posse remitti sentiunt Duran. De ritib. Ecclesiæ *lib.* 3. *cap.* 25. *num.* 5. Menoch. De *arbitrar. casu* 429. *num.* 6. *lib.* 2. *in Addit.* Nauar. *consil.* 7. De *cler. non resident.* Henriquez *lib.* 7. *sum. cap.* 13. Philiar. De *offic. Sacerd. par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 13. Garzia *de benef. par.* 3. *cap.* 2. *numer.* 431. Et magis probabile putat Moneta *de Distribut. par.* 3. *quest.* 5. *num.* 10. Quia Concil. Trident. vtitur dictione, *quauis*, quæ est vniuersalis, & cōprehendit omnia, & proinde quamlibet remissionem, siue de futuro, siuè de præterito.

9. Verum. *Remitti posse de præterito, si remissio non trahat originē ab aliquo antecedenti pacto siue expresso, siue tacito, existimo resoluendum*, vt resoluunt etiam Gloss. *in Cap. Vnic. verbo.* Suas. *De cleric. non resident. in* 6. Franc. *ibid.* §. *Qui verò. nu.* 4. ver. *Tu dic.* & alii Canonistæ *ib.* Nauar. *Miscel.* 59. *de orat. n.* 2. Rodriq. *to.* 1. *sum. cap.* 53. *n.* 3 Vega *par.* 1. *sum. cap.* 86. *casu* 41. Beltram. *ad decis.* 154. *num.* 6. Ludouis. Rota *decis.* 61. *numer.* 3. *par.* 1. *Recent.* & coram Coccino *decis.* 108. *num.* 5.

10. Ratio desumitur ex eo, quod respectu remissionis de præterito cessat finis prohibitionis remissionis. Ideo enim Cōcil. Trident. prohibet remitti amissas distributiones, quia remissio esset occasio negligendi interessentiam, quòad diuina officia, & eluderet finem, ob quem institutæ sunt distributiones, & imminueret cultum diuinum. Hoc autem cessat, si de præterito remittantur, quia non præbet motiuum negligendi, seruitium chori, cū sciant, quod si non intersint, certò amittent distributiones, & quod sint remittendæ vix possint spem habere, præsertim, quia si vnus remittet, alter non remittet. Vnde vt ponderat Rota coram Ludouisio *cit. decis.* 108. *num.* 6. Dolus de futuro remitti non potest, quià esset inuitare ad delinquendum. Ias. *in l. Si vnus.* §. *Illud. n.* 1. *ff. De pact.* Ruin. *consil.* 129. *nu.* 20. *lib.* 5. Dolus verò de præterito remitti potest, quia hoc non inuitat ad peccandum, vt notant iidem Doctores & Bald. *in l. Iuris gentium.* §. *Sed si paciscar. n.* 5. *ff.* De *pactis.*

11. Neque obstat ratio oppositæ opinionis. Quia quamuis per Concilium prohibeatur quæuis remissio amissionis distributionem, prohibet tamen tantum in ordine ad amittendas distributiones, quia vult, quod eas non percipiant; sed ijs careant, vt satis declarant eius verba, *Reliqui quauis collusione, aut remissione exclusa bis careant.* Vnde, licet dictio sit vniuersalissima, & omnia includat, hæc tamen vniuersalitas non extenditur vltra subiectam materiam, nam clausulæ, & dictiones nō operantur vltra expressa iuxta ea, quæ tradunt Cassodor. *Decis.* 7. *n.* 7. *De appellat.* Syluan. *consil.* 40. *numer.* 33. Cephal. *consil.* 44. *num.* 76. Rota coram Achille de Grass. *decis.* 1. *De clausul.* & *decis.* 107. *num* 4. *par.* 1. Diuersor. Vnde cum in præsenti subiecta materia sit remissio in ordine ad impediendam carentiam distributionum, dictio vniuersalis, *Quauis*, cōplectetur omnem remissionē, quæ potest impedire amissionem distributionū. Sola autē remissio quòad futurū est habilis impedire.

pedire:

pedite: quia remissio de præterito supponit amissas distributiones, & per consequens, quod iis careant, qui non interfuerunt diuinis officiis, atque adeo verificatur dispositio Concilii. Et remissio de præterito operatur, quod recuperetur amissum, non tanquam distributiones, sed tamquam quid concessum ex largitate remittentis. Et ideo semper verificatur, quod non habeant, sed careant distributionibus.

An Sacerdotes Congregationis B. Io. Dei immunes sint à seruitio corporali infirmorum. Quæst. 142.

S V M M A.

1 *Cōgregationi B. Io. Dei conceditur singuli sacerdotes pro singulis conuentibus.*
2 *Sacerdotes B. Io. Dei non tenentur ad seruitiū corporale hospitalis.*
Dictio, Tantummodo, *est taxatiua.*
3 *Excludit quicquid non est expressum.*
4 *Praxis, quod sacerdotes Congregat. B. Io. Dei sint immunes à seruitio corporali.*
Obseruantia introducit ius.
5 *Votum propria auctoritate potest mutari in melius.*
6 *Seruitium spirituale, est melius corporali, etiam in ordine ad finem voti inseruiendi infirmis.*
7 *Votum inseruiendi infirmis complectitur etiam seruitium spirituale.*

1 HVic Congregationi B. Io. Dei, quæ ex instituto habet, voto confirmato, curare infirmos in hospitalibus, indulsit Paulus V. per suas litteras in forma Breuis, quæ incipiunt *Inter alias nostræ.* sub die 1. Julij. 1609. Quod in qualibet Domo dictæ Congregationis Confrater ad sacerdotium promoueri posset in ordine ad celebrandam missam, & ministranda sacramenta, etiā pro infirmis hospitalis cum clausula, *Vtq; sic promoti, nullum officium, munus, aut administrationem in dicta Congregatione gerere, aut exercere possint. Sed missis celebrādis, ac sacramentis ministrandis tantummodo vacare debeant.* Hoc autem stante, dubitatur, an huiusmodi sacerdotes teneantur ad seruitia corporalia infirmorum, sicut tenentur cœteri Confratres.

2 Et resoluendum est. *Non teneri ad seruitia corporalia infirmorū.* Hoc desumitur ex dicta dispositione Pauli V. dum disponit, quod missis celebrandis, & sacramentis administrandis tantummodo vacare debeant. *Dictio enim tantummodo* est taxatiua, vt notant communiter Doctores Corn. *consil. 252. num. 1. vol. 1.* Rota *decis. 600. num. 7. & decis. 746. nu. 4. par. 2. Recent.* et coram Pennia *decis. 265. nu. 2.* Et proinde taxat, et determinat munus sacerdotum huius Congregationis ad celebrandum, & ministranda sacramenta.

3 Præsertim quia ita taxat actū comprehēsum, vt simul etiam excludat, quicquid non est expressum. *l. Qui in aliena. §. Libertos ff.* De *negoc. gest. & l. Iulianus; & l. Non tantum ff.* De *petit. hared.* Et notant Roman. *consil. 456. nu. 1.* Socin. *consil. 5. num. 5. lib. 4.* Decius *consil. 328. numer. 5.* Paris. *cons. 85. num. 47. lib. 2.* Felin. *in Cap. Contingit. nu. 4.* De *fide instrument.* Rota *decis. 740. num. 4. & decis. 600. num. 7. par. 2. Recent.* & coram Mantica *decis. 209. num. 11.* & coram Ludouis. *decis. 465. n. 5.* & coram Pennia *decis. 1066. númer. 2.* & coram Merlino *decis. 455. numer. 9.* Et proinde continet negationē seruitii corporalis, quod per alios exhibetur infirmis.

4 Et praxis quoque suffragatur, *vt desumitur ex* Bulla Clement. VIII. quæ incipit. *Circumspecta* Romani *Pontificis.* sub *die 9. Septemb.* 1596. vbi narrat, se ijsdem Fratribus interdixisse suscipere sacros Ordines, quia iis initiabantur, *Vt à seruitio hospitalium possent esse immunes.* Quod satis declarat, hanc immunitatem fuisse in praxi, quò ad initiatos sacris Ordinibus. Et Pontifex occurrere volens detrimento, quod inde hospitalitas erga pauperes infirmos patiebatur, non tollit huiusmodi praxim, sed prohibet initiari sacris Ordinibus, quia iudicauit, talem immunitatem deberi iis, qui sacris Ordinibus essent initiati: & satius esse, quod dicta Congregatio careret sacerdotibus, quàm quod sacerdotes vacarent seruitio

cor-

corporali infirmorum. Constat autem, quod obseruantia habet vim introducendi ius *l.De quibus.ff.* De legib. & *l.Nulli. ff.* Quod *cuiusque vniuersit.*& *l. Obseruare. §. 5.ff.*De *offic.Proconsul.* Et proinde assistit secundum ius introductum sacerdotibus modo existentibus.

5 Solum obstare videtur votū, quod iuxta institutum Religionis emittitur inseruiendi perpetuò infirmis. Verum hoc non officit. Quia seruitium corporale commutatur in spirituale, quod est quid: melius; & proinde etiam propria auctoritate est licita hæc commutatio iuxta communissimam opinionem, quod votū possit in melius propria auctoritate commutari fundatam in text.Cap.*Peruenit.2. De iureiur.*ibi.*Promissū nō infringit,qui illud in melius commutat.* & Cap. *Scripturę.* De *voto.*ibi.*Reus fracti voti aliquatenus non habetur,qui temporale obsequium in perpetuam noscitur religionis obseruantiam commutare.* Quam tradunt Imola *in Cap. Peruenit, 2. numer.* 2. De *iureiur.* Couaruu.*in Cap. Quamuis pactum.par* 1. §. 3.*numer.* 4. ver. *Ego vero.*Maior.*in 4.dist.* 38. *quęst.*3. ver.*Tertio arguitur.* Bachon. *quæst.* 5. *ar.* 6.Quand.*disp.vn.propos.*27.Caiet. 2.2. *qu.* 88.*ar.*12.*post. init.* & *in sum.*verbo.*Votum. §.vlt.*Aragon.2.2.*quęst.* 88.*ar.*12.*dub.*1. *dic.*1.Angelus *verbo.*Votum.4.*numer.*2. *in fine.*Armil.*n.*14.Nauar. *cap.*12. *Manual. num.*75.Sotus *lib.*7.*de iust.& iure.quæst.*4. *ar.*3.ver. *At decommutatione.*Abulens. *qu.* 110.*in Cap.* 30. *Num.* Pedrazza *in sum. precep.* 1.§.8. Corduba *casu* 149. Alcozor *cap.*16.*sum.* vbi de commut. votor. *concl.* 3.Medina *lib.*1.*sum.cap.*14.§.7. *reg.*2. *de commut. votor.* Summa confessor.*par.* 3. *tract.de voto. num.*18. Io.Benedict.*in sum. de peccat.lib.*1. *cap.*9. *circa finē.* Lopez *par,* 1. *Instruct.cap.*49.*in fiue* Angles. *in Florib. par.*2. *quęst.de voto ar.*8 *difficul.*4. *conclus.* 1.& 2.Philiar.*de offic.* Sacerdot.*tom.*1. *par.* 2.*lib.*3.*cap.* 22.*in fine.* Gras.*par.* 1. *dec.lib,* 2.*cap.* 30.*num.*1. & 5,Lessius *lib* 2.*de iust. iure.cap.*40. *dub.* 11.*numer.*87. Comez *in Bull. Cruciata clausf.*10.*n.*112.Rodriquez *in eamdem.Bul.*§.7. *num.*105.& *tom.*2.*sum. cap.*100. *conclus.*4.Ledesma *to.*2.*sum.tract.* 10.*cap.*8.*vbi de votor. commut.* ver. *Resta tractar.*Henriquez *lib.*5.*sum cap.*20. *nu.*5. Tolet.*lib.*4.*cap.*18.*n.penul.* Valent. *tom.*3 *sum. disp.*6.*quæst.*6 *pun.*7. ver. *Hac ipsa ratione.*Viuald. *in Caudelab.par.*3.*cap.*14. *num.*14.Sorbus *in Compend.* Priuileg. *men. dicant.*verbo,*Votum.in Adnot.*2. Sanchez *lib.*4.*sum.cap.*49.*numer.*4. Sayr *lib.*6.*Clau. reg. cap.*12.*numer.*5.Suarez *tom.*2.*de Relig. lib.*6.*de voto.cap.*18.*num.*4. Azor.*par.*1.*lib,* 11.*cap.*18.*quęst.*1.Villalob. *par.* 2. *tract.* 39. *difficul.*31.*num.*2.Trullench.*lib.*2.*in Decal. cap.*2. *dub.*45.*num.*2.& aliis plures. Et res manet etiam hæc commutatio auctorizata à Sum. Pontifice,dum Paulus V.dis, posuit, quod huiusmodi sacerdotes vacarent tantum celebrandis missis, et ministrationi sacramentor, vt dictum est *nu.* 2.

6 Quod autem sit commutatio in melius,satis ex se constat. Si quidem non solum secundum se vacare celebrationi missarum, & ministrationi sacramentorum pro decumbentibus in hospitali, cui debent inseruire, se est quid melius seruitio corporali: sed etiam habita ratione finis, & seruitii pręstandi infirmis, quod in iudicanda superexcedentia operis attendenda esse, tradunt Palat.*in* 4.*dist.* 38. *disp* 3.*col.*26.& 28. Supplemen. Gabr. *qu.* 1.*ar.*5.Lessius.*lib.*2.*de iust.& iure cap.* 40. *dub.*11.*num* 87. Azor.*par.*1 *lib* 11.*cap.* 18. *quæst.*1. & 13.Sanchez *lib.*4.*sum. cap.* 56, *num.*6.Sayr.*lib.*6.*clau. Reg.cap.*12. *num.* 6. Bonac.*quęst.*2.*de Voto.quęst.*7.§.3. *num.*4. qui alios citat. Trullench. *lib.*2.*in Decal, cap,*2.*dub.*45.*num.*3. Quantum enim anima excedit corpus tantum eminet seruitium spirituale supra corporale, etiam quò ad vtilitatem infirmorum. Et proinde inseruientes in spiritualibus excellentiori modo assequuntur finem voti, dum excellentiori modo iuuant infirmos:

7 Adde etiam, quod absque vlla cōmutatione implent votum seruiendi infirmis. Eius enim materia, vt desumitur ex formula professionis,est perpetua hospitalitas in in seruiendo infirmis, vt constat ex illis verbis. *Votum insolubile emitto obedientiæ seruandę, Paupertatis, castitatis, perpetuæque hospitalitatis, ac pauperibus infirmis totius vitæ meę curriculo seruiturum,* quæ licet coarctetur

ad

ad seruitium corporale quò ad eos, qui non sunt habiles pro seruitio spirituali, de se tamen comprehendit etiam seruitium spirituale non solum æquè principaliter, sed tanquam partem excellentiorem. Et ideo, dum sacerdotes occupantur in seruitio spirituali implent votum, quod in professione emiserunt.

Cui Parochiæ debeatur quarta funeralium, si carceratus moriatur in carcere, aut extra in domo propinqua. Quæst. 143.

SVMMA

1 *Ius sepulturæ acquiritur ministranti sacramenta.*
2 *Si carceratus moriatur in carcere, aut extra causa curationi, cui debeatur quarta funeralis.*
3 *Ruri moriens sepeliendus in sua Parochia Vrbis.*
4 *Legato fundo legatur etiam seruus ei addictus, licet absens.*
Relegatus potest habere domicilium in loco, unde arcetur.
5 *Statutum, quod parochia non sit mutata, nisi post duos menses quomodo accipiatur.*
6 *Si damnatus ad perpetuum carcerè moriatur, quarta debetur Parochia carceris.*
Relegatus habet domicilium in loco relegationis.
7 *Damnatus ad tempus carceri, si moriatur, cui Parochia debeatur quarta.*
Acquisitio Parochiæ an requirat domicilium.
8 *Domicilium retinetur retento animo redeundi, cum primum erit possibile.*
9 *Pro acquirenda Parochia sufficit habitatio.*
10 *Ministratio sacramentorum quando fundet ius sepulturæ.*

1 SVpponit difficultas, quod carceres, in quibus detinetur carceratus, non sint in propria eiusdem Parochia; neque similiter domus, ad quam deportatus fuit, vt commodius curari posset, & difficultas est, an debeatur parochiæ, intra cuius fines est locus, vbi moritur, an verò parochiæ, cuius erat antequam carceraretur. Et videtur resoluendum in fauorem parochiæ, intra cuius fines existit locus, vbi moritur; nam cum ab ipsa recipiat sacramenta tempore mortis, videtur ei acquiri ius sepulturæ, atque adeo quartæ funeralis, si in alio loco contingat sepeliri iuxta ea, quæ tradunt Doctores in Cap. 1. *De sepult. in 6.* Gratian. *Discept. forens. cap. 94. numer. 74.* Marescott. *lib. 2. Variar resol. cap. 95. num. 11.* Barbosa *de Iure Ecclesiast. lib. 2. cap. 10. num. 10.*

2 Tenendum tamen est. *Quod quarta funeralis debeatur Parochiæ, in qua habitabat, antequā carceraretur.* Desumitur ex ijs, quæ tradunt Doctores, dum volūt, quod non amittatur parochia, dum quis discedit, animo reuertendi Abbas *in Cap. De his, De sepult.* Io. Andr. *in Cap. Is, qui. De sepul. in 6,* Spinus *in Speculo testamen. glos. 15. num. 41,* Molinus *De ritu nuptiarū. lib. 2. different. 11. num. 88.* Cened. *Practicar. quæst. 30. numer. 45 lib. 1.* Gratian. *Discep. forens. cap. 76. num. 18* Henriquez *lib. 11. sum. cap. 3. num. 3.* Rodriquez *quæst. Regul. 36. ar. 3. tom. 3.* Miranda *tom. 2. Manual. Prel. q. 48. ar. 9. concl. 2.* Piase. *in Praxi Episc. cop. par. 2. cap. 4. numer. 32.* Villalob. *par. 2. sum tract. 31. difficul. 7. nu. 3.* Syluester *verbo.* Canonica portio. *num. 5.* Marescot. *lib. lib. 2 Variar. Resol cap. 95. numer. 3.* Lauor. *Variar. Lucubrat. tit. 2. cap. 17. & 38.* Hieronimo Rodriquez *in Compend. quæst. Regul. resol. 18. num. 12.* Hurtad. *de Sacramen. disp. 5. de matrim. difficul. 6. nu. 19.* Barbosa De *Paroch. par. 3. cap. 25. num. 26.* Sanchez *lib. 3. de matrim. disp 23. num. 14.* Annania *in l. 7. num. 98.* C. De incol. Pontius *de matrim. lib. 5. cap. 13. §. 2.* Rota *in Romana iurium funeralium. die 4. Iulij 1653.* coram Zarate.

3 Desumitur autem ex Cap. *Is, qui.* De *sepult. in 6.* vbi similis omnino casus deciditur. Qui enim aliquando rus se confert, non debet ibi sepeliri, quia non acquirit ibi parochiam, cum non accedat animo permanendi, sed debet sepelliri in parochia Vrbis, quam retinet, quotiescunque discedit cum animo reuertendi. Vnde etiam qui carceri mancipatur, non amittit suam parochiam, & ideo, si contingat

tingat mori in carcere, aut in alia parochia, ad quam transferatur, vt commodius curari possit, debet in propria parochia sepeliri, nisi alibi habeant sepulturã, & quarta funeralium eidem parochiæ est persoluenda

4 Confir. Quando quis nõ transfertur à propria parochia, vt illã deserat, nõ cẽsetur mutare. Et proinde etiã seruus quãdo addictus alicui fundo ob disciplinam percipiendam aliò mittitur, non censetur absens à fundo, & hoc fundo instructo legato, venit etiam seruus, quamuis ante mortem testatoris non sit reuersus ad fundum, vt statuitur vt *l. Seij §. Pamphilæ. ff. De fun. instruc.* Cum ergo qui carceratur, non deserat parochiam, sed præter suã voluntatem extra ipsam maneat, adhuc erit illius parochiæ, & quarta funeralis ipsi debebitur. Quod etiam confir. ex *l. Eius, qui. §. fin. ff. Ad municip.* vbi Relegatus potast habere domicilium in loco, vnde arcetur. Nempe si nolit figere domiciliũ in loco relegationis.

5 Et hoc habet locum, etiam si adesset statutum, quod ius parochiæ non mutaretur, nisi post duos menses, & qui moritur, vltra duos menses detentus fuisset in carcere. Qnia dictum statutum procedit, quando cũ absentia vltra duos menses coniungitur dimissio domus solitæ habitationis: nam, quandiu retinetur domus, præsumitur animus redeundi; & est signum sufficiens retenti domicili, atque adeo etiam parochiæ, vt notant Glos. *in l. 2. verbo. Constituerint. C. De incol. lib. 10.* Beroius *consil. 11. num. 9. lib. 3.* Menoch. *consil. 329. num. 36. ver. Est & tertia.* Rota *decis. 473. num. 3. par. 4. Recent.*

6 Maior difficultas est de eo, qui non detinetur in carcere custodia causa, sed quia damnatus est, vt ibi in pœnam permaneat. Et quidem si sit dãnatus ad carcerem perpetuum, videtur certum, quod fiat de parochia, cui subsunt carceres; nã non potest habere animum figendi alibi domicilium, aut habitationem, aut reuertendi ad prius domicilium, seu habitationem, cum perpetuitas carceris hæc omnia excludat: & domicilium, aut parochia non possit retineri absque animo reuertendi. Et proinde relegatus habet necessarium domicilium in loco relegationis, vt statuitur *in l. Filij. libertorum. §. Relegatus. ff. Ad municip.* Quod intelligit Glos. *in l. Eius qui. §. fin. ver. Vnde arcetur. eod. tit.* de releg. in perpetuum. Et ideo cum desit & habitatio, & domicilium extra carceres, & sit de facto etiam imposterum ipsi impossibilis, habet necessariò illam parochiam, cui subsunt carceres.

7 Si verò ad tempus determinatum sit damnatus carceri, tunc, si pro contrahenda parochia requiritur domicilium, non fiet Parochianus parochiæ, cui carceres subsũt, sed retinebit propriam iuxta sententiam, quam tradunt Abbas *in Cap. In nostra. num. 11. De sepult.* Spinus *in Speculo testamen. glos. 15. num. 41.* Triuisan. *decis. 23. lib. 1.* Segura *par. 2. Direct. Iud. cap. 15. num. 48.* Ledesma *de matrim. quæst. 45. ar. 5. pun. 3. post dub. 4. §. Dico tertiò,* Henriquez *lib. 11. de matrim. cap. 3. numer. 3.* Rodriquez *tom. 1. sum. in 2. edit. cap. 219. n. 7.* Rota *decis. 643. num. 2. in nouissi. vol. 1.* & alii, quos citat Sanch. *lib. 3. de matr. disp. 23. ver. Tertio probatur.*

8 Et fauet ratio. Quia talis detinetur violenter in carcere, & quantum est de se, habet animam reuertendi ad propriã habitationem quando primò ei licebit; quod sufficit, vt non dicatur deseruisse proprium domicilium, & habitationem iuxta ea, quæ tradunt Bor. *in l. 4. §. Prætor. num. 24. ff. De dam. infec.* Felin. *in Cap. Quoniam. numer. 2. De offic. Ordinar.* Socin. *sen. consil. 35. post init. lib. 1* Menoc. *consil. 329. num. 36.* Præsertim quia manet in carcere non tanquam in propria, sed tanquam in aliena habitatione: vnde est continuò absens animo, quod non videtur sufficere neque ad inducendam habitationem veram, quia hęc est libera, in carcere autem non dicitur habitare, sed detineri.

9 Verum quia probabilius est, & magis communiter receptum, quod ad acquirendam parochiam non requiratur domicilium, sed sufficiat habitatio pro aliquo tempore considerabili, vt tradunt Federic. de Senis *consil. 254. ver. Istâ iuralla* Anchatan. *in Cap. De vxore. num. 7. De sepultur.* Abbas *in Repet. Cap. Extirpandæ.*

§. Qui

5. *Qui vero. num.* 11. De *preben.* Petrus de Vbald. *De canon. episcop. cap.* 7. *numer.* 2. Rosel. *verbo.* Confessio sacram. 3. *numer.* 4. Angel. *verbo* Excommunicatio 5. *nu.* 18. Syluester *verbo.* Excommunicatio 7. *n.* 31. Tabiena *verbo.* Excommunicatio 5. *nu.* 5. Rebub. *in Repet. Cap.* Extirpandæ. §. *Qui vero.* ver. *Contrariam opinionem.* De *praben.* Cardin. *in Cap.* 1. *num.* 5. *quæst.* 7. *De sepul.* Selua *de benefic. par.* 3. *quæst.* 42. *numer.* 7. D. Antonin. 3. *par. tit.* 24. *cap.* 54. Gabr. *in* 4. *dist.* 17. *quæst.* 2. *ar.* 3. *dub.* 2. Sanchez qui alios citat *lib.* 3. *de matrimon. d. sp.* 23. *n.* 12. vbi latè. Ceual. *commun. contra commun. quæst.* 458. *num.* 36. vbi alios Doctores affert. Menoch. *consil.* 398. vbi plurium vota affert pro hac opinione. Molina. *De iust. & iure. disp.* 214. ver. *Illi qui*, Salzedo ad Diaz *in Pract. cap.* 73. *num.* 14. *in fine.* Guttierez *de Matrim. cap.* 63. *num.* 19. vbi plures congerit. Grattian. *discep. Forens. cap.* 94. *num.* 74. Marescot. *cap.* 95. *nu.* 11. *lib.* 2. Lauor. *Variar. Lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 148. Sperel. *decis.* 87. *numer.* 5. *& sequent.* Barbos. *de iure Ecclesias. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 33. Rota coram Seraphino *decis.* 1135. *nu.* 1. & *in Romana iurium Funeralium.* 4. *Iulij* 1653. coram Zarate. Et fundant in Cap. *fin.* De *Parochijs.* vbi habetur de Parochianis confugientibus ad habitandũ. ibi. *Cũ ad habitandum in ea quamplurimi se cõtulissent.* Et quia habitatio aliquo modo continua facit sortiri forum *l.* 2. *init.* C. *Vbi senat.* & norant Innocent. *in Cap. Ex parte. num.* 5. *De foro compet.* Abbas *in Cap. Quod Clericis. nu.* 5. *eod. tit.* Marian. Socin. *in Cap. Licet. num.* 26. *ibid.* Ideo tenendum est, quod mancipatus carceri in pœnam per aliquod tempus, si ibi moriatur, debeat sepeliri in parochia carceris, aut si contingat alibi sepeliri, debeatur quarta funeralis eidem parochiæ. Quia, quamuis ibi contra suam voluntatem detineatur, adhuc tamen spectat ad curam parochiæ quò ad sacramenta recipienda, & ideo efficitur, quamuis inuitus, de illius parochia.

10 Neque obstat ratio dubitand. *n.* 1. allata. Quia ius sepulturæ acquiritur ministranti sacramenta, quando de iure spectat administratio: non autem quando ex accidenti administrat, vt contingit quando parochianus extra propriam parochiam infirmatur, & ibi moritur recipiendo sacramenta à parochia vicinior, Quia cum tunc non ministrentur ex officio, sed ad supplemendam absentiam proprii parochi, non dat administratio ius aliquod ad sepulturam, aut quartam funeralem. Neque in hoc sensu loquuti sunt Doctores ibi citati, sed quando ministrantur ex officio.

An Capellanus iuuari possit præscriptione immorabili, ne impleat onera fundationis. si constet de fundatione. Quæst. 144.

SVMMA

1 *Præscriptio immemorabilis tollit præsumptionem malæ fidei.*
2 *Capellanus non potest iuuari præscriptione immemorabili, si constet de fundatione.*
3 *Vt quis præscribat, numquam debet habere malam fidem.*
Mala fides quomodo probetur.
4 *Negligens, quod tenetur scire, est in mala fide.*
Quilibet præsumitur scire, quæ ad suum munus spectant.
5 *Lex fundationis semper loquitur.*
Resistit præscriptioni.
6 *Quid requiratur, vt constet de immemorabili præscriptione.*
7 *Reductio oneris Capellaniæ vnde possit præsumi.*
Vehementi præsumptio quando habeatur.
8 *Titulus præsumptus, & putatiuus sufficit pro præscriptione.*
Causa colorata constituit in bona fide in ordine ad præscribendum.
9 *Immemorabilis excludit malam fidem, si sit tantum præsumpta.*

1 Videtur affirmatiuè resoluendum, Quia solum obstare posset mala fides, quæ tamen nõ obstat, quia immemorabilis tollit omnem præsumptionem malæ fidei Cap. 1. *in fine.* De *præscript. in* 6. & notant communiter Doctores Batt. *in l. fin. numer.* 17.

C. *Vu.*

C. *Vnde vi*. per illum text. Probus ad Monach. *in Cap*. 1. *num*. 8. De *præscrip*. in 6. Oldrad. *consil*. 244. *num*. 11. Alexan. *consil*. 24. *num*. 18. *lib*. 5. Afflict. *decis*. 240. *num*. 3. Surd. *consil*. 525. *num*. 9 Decius *consil*. 558. *num*. 13. Abbas *consil*. 89. *num*. 5. ver. *Et debet*. *lib*. 1. Rota coram Ludouisio *decis*. 467. *num*. 14. vbi alia allegantur in strictioribus terminis præscriptionis.

2 Resoluendum tamen est. *Quod nõ possit inuari præscriptione, licet immemorabili*, vt pote coniuncta cum mala fide iuxta ea, quæ tradunt Dinus *in Cap*. *Possessor*. De *reg*. *iur*. *in* 6. Riminal. *consil*. 249. *num*. 81. *lib*. 3. Ripa *in Cap*. *Cum Ecclesia* *num*. 99. De *cau*. *possess*. Masca rd. *De probat*. *conclus*. 225. *num*. 5. *lib*. 1. Couaruu. *in Cap*. *Possessor*. *par*. 2. §. 2. *numer*. 4. Gabr. *commun*. *conclus*. 1. *n*. 55. *De præscrip*. *lib*. 5. Caualcan. *decis*. 28. *num*. 25. *par*. 1. Crauera *De antiq*. *temp*. *par*. 4. §. *Materia ista*. *num*. 19. & *consil*. 146. *num*. 2. Menchaca. *Illustr*. *quæst*. *cap*. 81. *num*. 10. Peregrin. *de iure fisci*. *lib*. 6. *tit*. 18. *num*. 12. Natta *consil*. 636. *num*. 113. *lib*. 3. Nauar. *consil*. 5. *num*. 1. *De præscript*. Lamberten. *De contrac*. *sine solem*. *glos*. 1. *nu*. 310. Rota Auenionen. *decis*. 128. *num*. 24. Rota Romana *decis*. 773. *numer*. 14. *par*. 4. *Diuersor*. & alii cum Glos. *in Cap*. 1. De *præscrip*. *in* 6.

3 Et desumitur ex Cap. *Possessor*. De *reg*. *iur*. *in* 6. & ea Cap. *fin*. *De præscript*. ibi. *Oportet, vt qui præscribit, in nulla temporis parte rei habeat conscientiã alienæ*. Et idem etiam habetur ex Cap. *Vigilanti eod*. *tit*. Quod autem hujusmodi præscriptio sit coniuncta cum mala fide, constat ex manifestis indiciis, quæ sufficiunt, vt probetur, sicuti tradunt Ruin. *consil*. 170. *in fine*. *lib*. 1. Mascard. *De probat*. *conclus*. 225. *num*. 25. *lib*. 2. Cum enim in animo consistat, solis indiciis, & coniecturis probari potest *l*. *penul*. *in fine*. C. De *euict*. vbi Bald. Bart. *in l*. *Celsus*. *num*. 18. *ff*. De *vsu capiou*. Menoch. *De arbitr*. *casu* 225. *nu*. 2. *lib*. 2.

4 Mala autem fides conuincitur ex eo, quod in successiua prouisione Capellaniæ quilibet Capellanus notum habuit onus impositum in fundatione: nam non est verisimile, quod dum acceptauit Capellaniam, non procurauerit scire, quod nam onus esset illi annexum, præsertim cum obligaretur, id inquirere, vt posset proprio muneri satisfacere, nec sit etiã verisimile, quod in collatione Capellaniæ non sit notificatum onus. Vnde cum id, quò ad singulos Capellanos pro certo habeatur, conuincitur mala fides apud singulos, & quod noluerint complere onus iuxta *l*. *Non est ferendus*. *ff*. *De transact*. Et notant Bald. *ibid*. *init*. *in* 2. *lect*. Pinel. *Authent*. *Nisi tricennale*. *circa fin*. C. De *bon*. *mater*. Felin. *in Cap*. *Veniens numer*. 3. De *præscrip*. Dominic. *in Cap*. *Cum personę*. §. *Quod si tales*. *in fine*. De *priuil*. *in* 6. Alex. *consil*. 147. *num*. 5. *lib*. 2. Paris *consil*. 66. *nu*. 109. *lib*. 3. Riminal. *consil*. 249. *num*, 78 *in fine*. *lib*. 3. Panorm. *consil*. 19 *circa fin*. *lib*. 2. Aret. *consil*. 11. *in fine*. Decian. *consil*. 2. *num*. 135. *lib*. 2. Ancharan. *consil*. 170. *numer*. 6. Burgos de Paz. *consil*. 44 *num*. 17. alios referens. Grammat. *decis*. 103. *nu*. 33. Afflict. *decis*. 13. *num*. 11. Oralora *de Nobilit*. *par*. 2. *par*. 3. *princip*. *ca*. 3. *n*. 4. ver. *His tamẽ*. Barb. *in Rub*. *de Præscrip*. 30. *vel* 40. *annor*. *n*. 341.

5 Accedit etiam, quod lex fundationis est clara, vt supponitur, & semper loquitur *l*. *Ariani*. C. De *hæretic*. & proinde semper resistit, ne possit superuenire bona fides, atque adeo ne possit induci immemorabilis præscriptio, vt notant Abbas *in Cap*. *fin*. *n*. 24. De *consuet*. Alexan. *consil*. 196. *numer*. 13. *lib*. 2. Rota coram Seraphino *decis*. 645. *numer*. 1. & coram Pennia *decis*. 128. *num*. 25.

6 Denique non potest constare de immemorabili præscriptione, nisi constet de conditionibus requisitis ad illam fundandam, quarum vna est, quod nunquã visum sit, aut auditum contrarium, iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in Cap*. 1. *De præscrip*. *in* 6. Felin. *consil*. 2. *num*. 8. Signorol. *consil*. 70. *num*. 19. Paris *consil*. 27. *num*. 96. *lib*. 1. Couaruu. *in Reg Possess*. *par*. 2. §. 3. *nu*. 7. Gabr. *conclus*. 1. *num*. 81. *De præscript*. Balb. *De præscript*. *par*. 2. *par*. 3. *princip*. *quæst*. 6. *n*. 24. Molina *lib*. 2. *De primogenit*. *cap*. 6. *num*. 3. Rota coram Puteo. *decis*. 12. *li*. 3. & coram Seraphino *decis*. 1102. *numer*. 2. & coram Pennia *decis*. 565. *num* 3. Quæ sicuti probanda est, vt probetur immemorabilis, ita etiam constare debet apud eum, qui se fun-

fundari in immemorabili. Non potest autem cõstare cuicunque Capellano, quod nunquam oppositum auditum sit; tum quia lex fundationis semper extat, & loquitur, vt dictum est; tum quia quilibet Capellanus debuit scire, quodnam onus susciperet, quod ex institutione capellaniæ implendum esset.

7 Limitanda tamen hæc sunt, vt nõ habeant locum, quando prouentus Capellaniæ essent improportionati oneri, im. posito in fundatione. Nam tunc valde verisimile est, quod onus fuerit reductũ ad terminos, in quibus reperitur, & proinde consurgit præsumptio reductionis iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l. Ea quidem num. 4. C. de accusat.* Abbas *in Cap. Quanto circa fin. De præsump.* Imò improportio prouentuum parit magnam verisimilitudinem reductionis, & vehementer inclinat animum ad ita credendum: & proinde cõsurgit vehemens præsumptio iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in Rubr. De probat. num. 4.* Bolognet. *De differ. iur. & fact. num. 106.* Menoch. *De præsump. quæst. 5. num. 12. lib. 1.* Rota *decis. 612. num. 5. par. 4. Diuers.*

8 Stante autem hac præsumptione consurgit titulus saltem præsumptus, & puratiuus, qui est sufficiens pro præscriptione lõgi temporis *l. Celsus. ff. De vsucap.* vbi Glos. & Doctor. item Glos. *in Cap. De quarta. De præscript.* Quælibet enim causa etiam colorata constituit in bona fide excludendo malam; quando agitur de præscriptione longi temporis, vt tradũt Glos. *in l. 1. C. Vbi cau. stat.* Decian. *consil. 10. num. 68. lib. 1.* Gabr. *alios* citans *conclus. 4. nu. 28. De præscrip.* Rota *in Romana pecuniaria 20. Nouem. 1609.* coram Sacrato, & corã Merlino *decis. 215. num. 10.* Vnde cum iste titulus elidat onus fundationis, aperit viam præscriptioni.

9 Neque obstat ratio dubitandi *nu. 1.* allata. Quia tunc immemorabilis excludit malam fidem, quando habetur tantũ præsumptio ipsius: non autem, quando de ipsa constat, iuxta ea, quæ tradunt Riminal. *consil. 149. num. 88. lib. 3.* Alciat. *respon. 164. num. 8.* Crauet. *De antiq. temp. par. 4. §. Materia ista. num. 12.* Mascard. *De probat. 3. par. conclus. 1234. num. 45. & 51.* Caualcan. *decis. 27. nu. 30.* Anton. Gabr. *conclus. 1. de præscrip. numer. 137. lib. 5.* Valasc. *consul. 95. num. 9.* Peregrin. *de iure Fisci. tit. 8. num. 12. lib. 6.* Barbosa *De præscrip. in Rubr. num. 336.* In præsenti autem cõstat de mala fide, quia lex fundationis est clara, & semper loquitur, nec est verisimile, quod Capellani non habuerint notitiam de ipsa, vt constat ex dictis.

An hæres detegens malam fidem defuncti possit se tueri præscriptione. Qu. 145.

S V M M A

1 *Hæres detecta mala fide defuncti non potest vti accessione temporis ad præscribendum.*

2 *Mala fides defuncti an noceat hæredi inchoãti præscriptionem ex propria persona.*

4 *Nulla præscriptio iuuat hæredem detecta mala fide defuncti.*

5 *Præscriptio hæredis cum mala fide defuncti habet titulum nullum.*

Ex titulo nullo non procedit præscriptio.

6 *Si constet de titulo nullo, vitiatur etiam immemorabilis præscriptio.*

Sublato fundamento corruit præscriptio.

Vitiata radice vitiatur, quicquid inde prouenit.

Præscriptio, quæ sine titulo subsistit, non subsistit cum vitioso.

7 *Præscriptio hæredis non separatur à possessione defuncti.*

Mala fides defuncti obstat hæredi, ne præscribat.

Præscriptio iuncta cum possessione iniusta defuncti non subsistit.

8 *Hæres tenetur exonerare conscientiam defuncti.*

9 *Hæres non iuuatur præscriptione, ne teneatur exonerare conscientiam defuncti.*

10 *Elapso tempore præscriptionis adhuc durat obligatio defuncti, qui mala fide possedit.*

11 *Hæres detecta mala fide defuncti tenetur in conscientia restituere.*

1 CErtũ est apud Doctores. Quod si hæres non inchoat præscriptionem ex propria persona, sed

sed vti velit accessione temporis, quo defunctus possedit, non potest se præscriptione tueri iuxta *l. Cum hæres.* & *l. An vitium. ff.* De diuer. *& temporal. præscrip.* vbi Glos. & *l. Pomponius. §. Cum quis. ff. De acquir. possess.* vbi Glos. & Doctor. & notant Glos. Canon. *in Cap. 11. qui in ius.* De *reg. iur. in 6.* Speculat. *Tit. De emphytheu. nu. 29.* Abbas *in Cap. Cum. num. 5.* De *iurepatron.* Balb. *de præscript. par. 2. par. 3. princip. quæst. 12. num. 18.* In hoc enim casu præscriptio habet initium vitiosum, & ideo currit semper cum eodem initio. Præsertim quia hæres repræsentat personam defuncti Authent. *De iureiur. à morten. præst. init.* Collat. & succedit in ius ipsius: & iure ipsius præscribit, & ideo, si apud defunctum non currebat præscriptio, neque etiam curret apud hæredem. Vnde dubiū tractatur, quādo inchoat bona fide præscriptionem ex propria persona. Et quia consideratur casus non tàm in ordine ad forum ciuile, quàm in ordine ad cōscientiam, ideo videndum est, quid de iure canonico dicendum sit.

2 Quod autem mala fides defuncti non noceat præscriptioni hæredis, si eam inchoet bona fide ex propria persona, tradunt Dinus *in Cap. Possessor. numer. 42.* De *reg. iur. in 6.* dicens in hoc casu valere præscriptionem ex æquitate canonica. Bart. *in l. Cum hæres. ff. De diuer. & tempor. præscrip.* Alexan. *in l. Pomponius. §. Cū quis ff.* De *acquir. possess.* Castrens. *consil. 158. n. 2. & consil. 220. n. 3. lib. 2.* Crotus *consil. 286. num. 10. lib. 3.* Socin. *Reg. 389. num. 2.* Lambertēn. *De contrac. sine solem. glos 1. n. 283.* Boer. *decis. 42. num. 38.* qui alios refert. Anton. Gabr. *conclus. 1. De præscrip. init. lib. 5.* Nauar. *consil. 1. num. 6. De præscript.*

3 Alii vero procedunt cū distinctione, quod scilicet non habeat locum præscriptio longi temporis stante mala fide defuncti, habeat autem in præscriptione longissimi temporis. Ita Bald. *In l. Eum, qui. 9. In hac & in l. Si ego. §. Partus. ff. De publ. & in l. Nihil. C. De vsucap. pro hæred.* Aret. *in l. Pomponius. §. Cum quis. ff. De acquir. possess.* Castrens. *consil. 81. circa fin. lib. 2.* Corneus *consil. 16. num. 7. lib. 2.* Socin. *consil. 203. nu. 2. in fine. lib. 2.* Patis. *cap. 2. n. 12.* Pasqualig. Quæst. Select. *De præscript.* Traquel. *De præscrip. §. 81. glos. 2. num. 4.* Petrus Barbosa *in Rubrica De præscrip. nu. 239.* qui plura habet, sed valde confusè loquitur, dum distinguit. Hoc autem ex eo deducunt quod ius canonicum non admittit præscriptionem cum vera mala fides; secus autem, si sit tantū ficta; in hæredem autem deriuat tantum fictè mala fides defuncti, quatenus scilicet hæres eius personam repræsentat.

4 Verùm absolutè tenendum est. *Quod hæres detecta mala fide defuncti, non possit præscriptione se tueri.* Ita Ias. *in l. Pomponius. §. Cum quis. num. 22. ff.* De *acquir. possess.* Ruin. *consil. 170. num. 35. lib. 2.* Gozadin. *consil. 56. num. 25.* Butr. *in Cap. Si diligenti.* De *præscrip.* Panorm. *ibid.* ver. *Sed circa prædicta. & in Cap. Nihil.* ver. *Successor vero. eod. tit.* Alexan. *in l. Pomponius. §. Cum quis. nu. 21. ff.* De *acquir. possess.* Felin. *in Cap. Si diligenti.* De *præscript.* Roman. *consil. 201. num. 1.* vbi latè. Imola *in Repet. Cap. fin. post init.* De *præscrip.* Vasquez *Illustrium controuer. cap. 73. nu. 7.* Couaruu. *in Cap. Possessor. par. 2. §. 9. num. 1. & 4.* Castrens. *in l. Nunquā init. ff.* De *vsucap.* Panzirol. *consil. 192. numer. 11.* Menoch. *consil. 231. num. 41.* Honded. *consil. 89. numer. 7.* Gratian. *Discep. forens. cap. 203. numer. 15.* Balb. *de præscrip. par. 2. par. 3. princip. quæst. 12. num. 12.* ver. *Breuiter communis opinio.* Paris. *consil. 92. num. 37. lib. 3.* Natta *consil. 162. num. 35. lib. 1.* Dec. *consil. 272. numer. 6.* Curt. iun. *consil. 181. circa fin. lib. 2.* Anton. Rubeus *cons. 13. num. 14.* Capic. *decis. 4. nu. 13.* Rota *in Romana census. 25. Iunij 1640. §. Secundo non obstat.* coram Bichio *& in Bisuntina census. 27. Nouemb. 1645. §. Nec visa fuit.* coram Eminentiss. Corrado, & coram Eminentiss. Ottobono *Decis. 137. num. 25.* & alii plures præsertim apud citatos cum Glos. *magn. in l. Tutor rerum. ff.* De *administr. tut.*

5 Ratio desumitur ex eo. Quod præscriptio, quamuis inchoata ex persona hæredis, habet tamen titulum vitiosum; & nullum, quia fundatur in iure hæreditario transmisso à defuncto, & ab eo incipit præscriptio, & bona fides. Hic autem titulus est nullus, quia cum defunctus mala fide possideret, non potuit rem alie-

nã iure hęreditario trãsmittere, sed transmissio fuit omnino nulla. Ex titulo autẽ nullo non procedit præscriptio. *l. fin. §. Sub autẽ conditione* C. Cõmunia *de legat*. Glos. *in Cap. 1. §. Preterea* verbo. *Pręscriptione*. De *Capit. Conradi*. Dec. *consil*. 144. *nu*. 3. Capel. Tholosana *in addit. decis*. 398. Quia scilicet, quæ sequuntur ex aliquo titulo, continuantur ratione eiusdem tituli. *l. 1. C. De impon. en. lucrat. descrip. lib*. 10.

6 Nec prodest responsio, quod titulus nullus vitiet præscriptionem longi tẽporis: non autem præscriptionem longissimi temporis, quia hæc nullum requirit titulum, sed conficitur solo ipso tempore. Quia valdè diuersum est, quod præscriptio longissimi temporis haberi possit sine titulo, & aliud quod habeat titulum vitiosum, seu nullum. Primum facit, quod præscriptio possit præsumi legitima, secũdum verò operatur, quod ex titulo deriuet vitium in ipsam præscriptionem, vt proinde non sit legitima. Vnde quod neque habeat locum præscriptio immemorabilis, quando titulus fuit vitiosus, tradunt Glos. *in Cap* 1. verbo. *Nisi* De *pręscrip. in* 6. Castrens. *consil*. 423. *col*. 2. *lib*. 2. Paris. *consil*. 27. *num*. 118. *lib*. 1. Craueta *consil*. 290. *num*. 6. *ver*. *Secundo respondeo*. Decian. *cons*. 117. *num*. 69. *lib*. 3. Rebuf. *De decim. quęst*. 13. *num*. 92. Couaruu. *Cap*. *Possessor. par*. 2. §. 8. *num*. 4. Palatius. *in Repet*. *Cap*. *Per vestras not*. 1 §. *nu*. 7. Menoch. alios referens *pręsump*. 131. *num*. 49. *lib*. 3. Capic. *decis*. 4. *nu*. 22. Molina *de Primogenit. lib*. 2. *cap*. 6. *nu*. 6. Cum enim præscriptio innitatur titulo tamquam fundamento, & radici, vnde procedit, sublato fundamento, necesse est, quod corruat tota præscriptio. *l. Nam Origo. ff*. Quod *vi. aut clam & l. Egi tecum. ff*. De *excep. rei, iud*. & Cap. *Cum Paulus*. 1. *Quæst*. 1. & Cap. 3. *De presbit. non baptizat*. Et vitiata radice vitiatur quicquid ab ipsa prouenit. *l. Si viua*. C. De *bon. mater*. & *l. 1. ff. De seruit. prædior. rusticor*. & *l. 1. ff. de offic. eius, cui mandat. est iurisd*. Neque obstat. Cap. 1. De *Pręscrip. in* 6. Quia ibi solum statuitur, quod ad præscriptionem immemorabilem non requiritur titulus. Non autem, quod si adsit, & constet, quod sit vitiosus, valeat præscriptio.

7 Et ex hoc sequitur, quod huiusmodi præscriptio hæredis non possit separari à possessione defuncti, & à titulo, quem ipse habebat. Nam cum fundetur in titulo iuris hæreditarij, fundetur etiam in titulo, & possessione defuncti, quia ius hæreditarium est essentialiter relatiuũ ad ius defuncti, & ad titulum, quo ad ipsum pertinet hæreditas, quæ transmittitur, & cum ipso essentialiter connectitur. Cum autem titulus defuncti, & possessio sint cum mala fide, impedit præscriptionem hæredis tanquam radicatam in mala fide iuxta *l. Cum hęres. ff. De diuer & tempor. pręscrip*. Et sicuti defuncto obstaret mala fides, ne præscriberet, ita etiam eadem mala fides defuncti obstabit hæredi iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *consil*. 158. *nu*. 1. *lib* 2. Alexan. *in l. Pomponius. §. Cum quis*. *n*. 21. *ff*. De *acquir. possess*. Crotus *consil*. 286. *num*. 14. *lib*. 3. Vasquez *de success creat. §*. 21. *numer*. 232. Et proinde cum necessariò debeat coniungi possessio hæredis ratione tituli hæreditarii cum possessione defuncti iniusta, nõ valebit præscriptio *iuxta* regulam *l. Pomponius §. fin ff. De acquir. possess*. & notant Bar. *ibid. nu*. 3. Natta *cons*. 456. *num*. 16. *lib*. 2. Bald. *in l Eum qui. §. In hac, in fine. ff*. De *publiciana*. Niconitius *alleg*. 43 *num*. 32. *vbi latè*.

8 Et habet locum etiam ratio, quam vtuntur Butrius. *in Cap. Si diligenti*. De *præscrip*. Abb. *ibid. ver. Sed circa prędicta De præscript*. nempe quia, cum heres detegat, defunctum mala fide possedisse, nec potuisse ad se transmittere, tenetur exonerare eius animã, & restituere rem, cui debetur Cap. *fin*. De *sepult*. & Cap. *In litteris*. De *raptoribus*. Et tradunt Felin. *in Cap. Si diligenti. num*. 6. De *pręscrip*. Ias. *in l. Pomponius. §. Cum quis. num*. 22. *ff*. De *acquir possess*. Alexan. *ibid. num*. 21. Dec. *consil*. 272. *num*. 6. Curt. iun. *consil*. 311. *num*. 36. *lib*. 3. Roman. *consil*. 201. *num* 5. Paris. *consil*. 92. *num*. 37. *lib*. 3. Castrens. *consil*. 81. *num*. 5. *lib*. 2. Ruin. *consil*. 118. *num*. 13. *lib*. 4 Natta *cons*. 162. *nu*. 35. *lib*. 1. Caualcan. plures referens *decis*. 27. *num*. 30. & 32. Capic. *decis*. 4. *num*. 13. Adueniente enim scientia de mala fide defuncti resoluitur titulus, quo cœpit hæres possidere, & totum quod in-

de

de sequutum est, & subintrat obligatio exonerandi conscientiam defuncti tanquam annexa legitimo titulo hæreditatis si quidem omnes obligationes reales defunctorum transeunt in hæredem.

9 Quod autem respondet Petrus Barbosa *De præscript. in Rubr. num.* 264. non subsistit. Nimirum, quod hæres non tenetur magis exonerare conscientiam defuncti, quàm propriam. Propriam autem non tenetur exonerare, quia non retinet rem alienam, cum eam præscripserit, & sequuta præscriptione remanet exonerata conscientia defuncti. Neque procedit decisio Cap *fin.* De *sepult.* quia locum habet in defuncto, qui damnum intulit alteri. In præsenti autem casu defunctus fuit tantum causa remota, non verò immediata, & proinde non dicitur intulisse dãnum iuxta Glos. *in Cap. De cætero. De homicid.* Nauar. *Cap. 27. Manual num. 119, in fine.* Hæc enim responsio assumit pro solutione, quod est in controuersia, nempè quod hæres præscripserit, quod est id, de quo mouetur quæstio: & constat ex dictis, quod impeditur præscriptio hęredis ex mala fide defuncti. Et ideo cessat motiuum, ex quo excluditur obligatio exonerandi conscientiam defuncti.

10 Rursus etiam falsum est, quod nõ fuerit causa immediata damni ipse defunctus, quia licet non præscripserit, retinuit tamen mala fide rem alienam, in quo peccauit contra iustitiam, & damnificauit dominum priuando ipsum toto tempore possessionis iniustæ, possessione, in quo læsit ius ipsius. Alioquin neque fur diceretur causa immediata damni, si rem furatam traderet alteri, qui bona fide acciperet, & possideret toto tempore necessario pro præscriptione: ita vt non teneretur restituere, si viueret, donec esset completa pręscriptio per donatarium, quia ratione præscriptionis fuisset acquisita donatario, & fur non teneretur, quia non esset amplius debita primo domino. Cum ergo sit læsum à defuncto ius domini ratione retentionis iniustæ rei alienæ, remanet inæqualitas hæc, donec per restitutionem reducatur ad æqualitatem, atque adeo obligatio restituendi. Deinde etiam falsum est, quod non teneatur restituere, qui est causa remora, & mediata damni, alioquin qui furtum suaderet, non teneretur restituere, etiam si fur non restitueret. Tunc ergo, qui est causa remora, non tenetur ad damnam, quando non influit, quia tunc non est vera causa, sed occasio, & in hoc casu loquũtur Glos. & Doctores. Quando verò est causa influens, licet non immediata, tenetur restituere, non restituente eo, qui fuit causa proxima.

11 Ex quibus deducitur, Quod hæres detecta mala fide defuncti, quamuis in foro externo non possit de ipsa constare, tenebitur tamen in conscientia rem proprio domino restituere, non obstante, quod elapsum sit tempus necessariũ pro præscriptione. Quia tunc cognoscit, quod titulus, quo cœpit possidere, fuit tantum putatiuus, & præsumptus: & reuera nullus, & à quo non potuit incipere præscriptio. Et ideo non potest cum bona conscientia se fundare in ipso pro retinẽda re aliena tanquam præscripta, iuxta ea, quæ tradunt Dec. *in l. Si certis annis, n. 12. ff. De pact.* Faber. *in S. Præiudiciales, nu. 37. Instit. De act.* Alexan. *consil. 69. col. 2. in fine. lib. 5.*

An dubius, num iustè possideat, possit rem alienam præscribere. Quæst. 146.

S V M M A

1 *Dubius ab initio non inchoat præscriptionem.*
Dubium non interrumpit præscriptionem.
2 *Dubium quam præscriptionem impediat.*
Aut omnem impedit, aut nullam.
3 *Non obstante dubio de possessione incipit præscriptio.*
Dubius potest retinere rem possessam.
In pari causa melior est conditio possidentis.
4 *Dubium non inducit malam fidem.*
Dubitans æquiparatur ignoranti, & cur.
5 *Dubium excludit malam fidem, & bonam inducit.*
Non tenetur quis ius suum relinquere.

ignoranti. *l. Manifestissimè. §. Sin autem dubius.* C. *De furtis.* & notant communiter Doctores. Ias. *in l. Quamdiu. num.* 2. C. Qui *admitti*. Decian. *consil.* 39. *num.* 21. *vol.* 2. Bald. *consil.* 298. *in fine. lib.* 1. Bec. *consil.* 11. *num.* 11. Surd. *consil.* 379. *n.* 18. Sarmien. *Cap.* 10. *num.* 5. *lib.* 2. *select. Interpret.* Neque enim dubitans scit id, de quo dubitat, si enim sciret, excluderetur dubium. Si autem nescit, ignorat, & proinde dubitans habet necessariò annexam ignorantiam de eo, de quo dubitat.

5 Stante ergo dubitatione, & ignorantia remanet exclusa mala fides, quæ sola impedit præscriptionem iuxta Cap. *fin. De prascrip.* Imò consurgit bona fides practica positiua, quia cum dubitans possit formare cōscientiam practicam, quod sibi liceat retinere rem possessam, non obstante dubio, an sit sua, formas etiam bonam fidem positiuam, qua credat iure retinere iuxta Cap. *Si virgo.* 24. *Quest.* 1. ibi. *Sicut in iure prædiorum tandiù quisque bonæ fidei possessor rectissimè dicitur, quandiù se possidere ignorat alienam*, & notāt Bald. *in Cap. fin. nu.* 7. De *consuet.* Ias. *in l. Quamdiù. num.* 6. *in fine.* C. Qui *admitti*. Abbas *in Cap. fin. numer.* 4. *De præscrip.* Nauar. *in Cap. Si quis autem. n.* 89. *De pænit. Dist.* 7. Tunc enim fides est bona, quando est secundum ius; ius autem concedit vnicuique ius suum conseruare, quandiù de opposito constet, aut per sententiam, aut alio modo *l. Illud. §.* 1. *ff.* De *petit. hæred.* Cū ergo concurrat bona fides, non obstat quicquam præscriptioni dubiū de legitima possessione.

An præscriptio habeat locum inter supremos principes. Quest. 147.

SVMMA.

1 *Præscriptio est inducta ad tollendas lites.*
2 *Præscriptio non habet locum inter supremos Principes.*
3 *Præscriptio est inducta à iure Ciuili.*
4 *Principes quomodo vtantur iure ciuili.*
5 *Præscriptio tollit ius, & dominium ab vno, & transfert in alium.*
Præscribens vtitur iure prioris Domini.
6 *Præscriptio nec quò ad materiam est de iure gentium.*
7 *Pars vnius prædij vi fluminis alteri addicta quando fiat domini huius prædij.*
8 *Subditi quòd iure præscribant contra principem.*
9 *Pacta obligant Principes.*
Vetustas habet vim pacti, & in qua materia.
10 *Vetustas habetur pro veritate.*
11 *Præscriptio cur non sit introducta inter Principes.*

1 Videtur affirmatiuè resoluendum. Cum præscriptio inducta sit ob publicum bonum ad tollendas lites. *l. fin. ff.* Pro *socio*. Hic autem finis habet locum speciali modo quò ad Principes supremos, qui non litigant coram iudice, sed armis & bello, quod valdè damnosum est cōmunitati. Et ideo ad euitandas lites, quæ armis decidūtur. necessaria erit præscriptio. Et ita tenēt Serap. Freitas *De imperio Asiat. cap.* 13. *n.* 2. Perrus GilKen. *de præscr. par.* 3. *cap.* 11. Solarzan. *De iure Indiar. l.* 3. *c.* 3. *n.* 12. Et videtur desumi ex iis, qui volunt, præscriptionem esse iuris Gentium, vt Ias. *in l. Ex hoc iure. numer.* 46 *ff.* De *iust. & iure.* Couaruu. *in* Reg. *Possessor. par.* 1. §. 1. *num vlt* & *Cap.* 5. *Variar. in fine. lib.* 1. Pichard. *in Rubr. num.* 19. Instit. *De empt. & vendit.* Valasc. *De iure Emphyt. quest.* 3. *numer.* 3. Pinel. *in Rubr.* C. *De rescind. vendit. par.* 1. *cap.* 1. Petra *de Potest. Princip. cap.* 25. *num.* 34. Aegid. Benedict. *in Reg. Ex hoc iure. cap.* 8. *num.* 6. *ff.* De *iust. & iur.*

2 Tenendum tamen existimo. *Quod præscriptio non habeat locum inter supremos Principes.* Et proinde non posse hoc modo acquirere dominium vnum contra alium. Ita Ferdinan. Vasquez *Controuer. illusc. cap.* 55. *n.* 28. & *cap.* 89. *n.* 32. Hoc autem intelligitur quò ad supremos Principes, quatenus tales sunt, & quò ad ea, quæ iure regni censentur, non iure priuatorū, vt sunt Ciuitates, prouinciæ &c. Nam si censeantur iure priuatorū, suberunt legibus quibus vtūtur priuati, atq. adeo etiam legi præscriptionis, Quod non solum locū habet

habet inter Principem, & subditos, sed etiam inter principes ipsos supremos.

3 Ratio est. Quia præscriptio est inducta à iure ciuili *l. 1. & l. 3. ff. De Vsucap.* & notant communiter Doctor. Azo *in sum. C. De vsucap. Pro empt.* Bald. *in Repet. l. 1. longè post init. C. De emancip. liber.* & alii cum Glos. *in l. 1. init. ff. De acquir. possess.* & *in l. Ex hoc iure. ff. De iust. & iur.* Et proinde extenditur tantum ad eos, pro quibus est positum ius ciuile. Non est autem positum pro supremis principibus, quia cum non recognoscant superiorem non potuerunt subdi iuri ciuili; vt enim subderentur, opus esset superiore, qui eos subiiceret suis legibus, atque adeo etiam legibus disponentibus de præscriptione.

4 Nec dici potest, quod ipsi se subiecerint iuri ciuili, dum communiter illo vtuntur in sua ditione. Quia aliud est, quod illud amplexi sint in ordine ad regimen subditorum; & aliud, quod illi se subiecerint quò ad commercium, quod intercedit inter ipsos principes. Hoc secundum non est verum quò ad ea, quæ iure regni censentur, quia exercent commerciũ inter se secũdum ius naturale, & ius gentium: sed solum, quò ad ea, quæ censentur iure priuatorum. Et ideo cum secundum hæc iura non habeat locum præscriptio, nec etiam habebit, quò ad supremos principes, quò ad ea, quæ iure regni censentur.

5 Accedit etiam, quod præscriptio tollit ius ab eo, contra quem præscribitur, & transfert dominium in præscribentem. Authen. *Nisi tricennale. C. De bon. mater.* & notant *ibi.* Bald. *vet. Modo quæro*, & cæteri Doctor. Ias. cum aliis. *in l. De quibus. vet. Secunda est opinio. ff. De legib.* Pennia *in l. fin. num. 42. C. De locat. præd. ciuil. lib. 11.* Balb. *de Præscrip. par. 1. princip. quæst. 10. num. 12.* & communiter. Et proinde præscribens vtitur omni iure prioris domini Cap. *Ad audientiam. De præscript.* Vnde, vt possit præscriptio locum habere, requiritur aliqua auctoritas, quæ possit disponere circa ius, & dominium rerum, quæ præscribuntur, & cui subsint ij, inter quos currit præscriptio. Nulla autem talis auctoritas est quò ad Principes supremos: alioquin non essent supremi.

6 Dices: Præscriptionem quò ad temporis limitationem esse quidem de iure ciuili, non tamen quò ad materiam; & ideo habere posse locum etiam inter supremos Principes. Quod, autem quò ad materiam non sit de iure ciuili, ex eo cõstat, quia iure gentium dominium acquiritur. Resp. Quod vt non habeat locũ inter supremos Principes, sufficit, si definitio temporis sit de iure ciuili. Quia cum non adsit quò ad ipsos communis potestas superior, nec etiam potest definiri tẽpus, & ideo nec perfici præscriptio. Deinde falsum est, quod sit de iure gentium quò ad materiam; nam licet iure gentiũ acquiratur dominium, non tamen per ipsum acquiritur omnibus modis, quibus potest acquiri, alioquin omnis translatio dominii esset de iure gentium, quod est manifestè falsum. Dominium ergo, quod in præscriptione de vno transfertur in alium, est effectus legis ciuilis, quæ statuit, quod possessor bonæ fidei tãto tempore possidens acquirat dominium; & ideo acquirere dominium ex hac causa, non est de iure gentium.

7 Nec obstat *l. Adeo. §. Præterea. vet. Planè. ff. De acquir. rer. domin.* Quia ibi disponitur, quando pars vnius prædii distracta à flumine, fiat domini illius prædii, cui adiungitur. Et ratio, quam affert Petra *de potest. Princip. Cap. 25. numer. 34.* nempe, quod in illo titulo passim tractetur de acquisitionibus, quæ sunt iuris gentium; & proinde hæc quaque sit talis, valde infirma est. Quia, cum in eodem titulo tractetur etiam de acquisitionibus iuris ciuilis, nõ valet consequentia, quod prædicta sit iuris gentium. Rursus probãdũ esset, quod sit acquisitio ex præscriptione, quod probari non potest, cum cõstet non inniti bonæ fidei possessoris. Imò neque possideatur, quia possidetur adhuc ab eo, à cuius prædio detracta est, vt ibi. dicitur & solum tutu sit illius, cuius prędio apposita est; quãdo arbores, quas secum traxit in alieno fundo radices egerunt, vt ibi statuitur.

8 Rursus posset aliquis occurrere ex eo, quod subditi præscribunt contra Principem

cipem

cipem ſupremum tam proprium, quam alienum. *l. In omnibus*, & *l. Intra quattuor. ff.* De diuer. & temp. præſcrip. & *l. 2* C. *De veſtig. & com.* & Cap. *Cum nobis*. & Cap. *Ad audientium*, & Cap. *Diligenti. De praſcrip.* Et notant Abbas *conſil. 82. lib. 1.* Socin. *Regul. 28.* Tuſch. *littera P. concluſ. 534. num. 13.* Vnde etiam poterunt Principes inuicem præſcribere, ita vt hoc non impediatur ex eo, quod non habeant communem ſuperiorem, cuius auctoritate præſcriptio ſtabiliatur, nam neque etiam ſupremus princeps, & ſubditus illum habent. Reſp. negando illationem, quia eſt diuerſa ratio. Nam ſubditi præſcribunt contra ſupremum principem ea, quæ iure priuatorum cenſentur, nō autem, quæ cenſentur iure regni, atq. ea, quæ regulātur iure ciuili, ſecundū cuius diſpoſitionē, & legum propriarum venit Princeps in commercium cum ſubditis. Et ſecūdum hæc quoque locum habet præſcriptio inter ſupremos principes, vt dictum eſt. Quia quò ad ipſa ſe ſubdunt iuri ciuili, quod perinde eſt, ac ſi habent ſuperiorē imponentem idem ius. Quò ad ea verò, quę cenſentur iure regni, nec habent ſuperiorem, nec ſe ſubdunt iuri ciuili, ſed tantum iuri naturali, & gentium.

9 Præterea obiici poteſt, Pacta, & cōtractus obligant Principes, *l. Caſar. ff.* De *publican.* & Cap. 1. *De probat.* Imò cenſentur habere vim legis *l. Donationes, quas Diuus.* C. De *donat. inter.* Vetuſtas autem habet vim pacti, & conſtituti, & legis *l. Hoc iure, §. Ductus aquę. ff. De aqua quotidiana, & æſtiua* & *l. In ſumma. init.* & *§. 1.* & *l. fin. ff.* De *aqua pluu. arcen.* & *l. Quo minus. ff. De flaminib.* & notant Bart. *ibid. numer. 99.* Anton. Gabr. *Commun. opinion. concluſ. 1. num. 76. De præſcript.* Sed neque hęc vrgent. Nam incitatis tex. conſideratur vetuſtas in ordine ad ea, quę reguntur iure priuatorum, & proinde in quibus præſcriptio locum habere poteſt; Vnde ſolum ex ipſis colligitur, quod vetuſtus inducat præſcriptionem, & proinde ſupponit perſonas eſſe ſubiectas legibus præſcriptionis. Vnde ex his textib. arguere, eſſet ſupponere, quod cōtrouertitur, nēpe principes ſupremos eſſe ſubiectos legibus præſcriptionis. Deinde loquuntur de vetuſtate, cuius initii memoria non extat: & conſequenter ignoratur, an ius poſſidendi fundetur in præſcriptione, an in alio titulo.

10 Et ſi inſtetur, quod vetuſtas habetur pro veritate, vt tradunt Bald. *in l. Cum cauſam. numer. 5. De probat.* Felin. *in Rubr. De præſcrip. num. 3.* ver. *Fallit.* & *in Cap. Cum acceſſiſſent. num. 48. De conſtit.* Paris. *conſil. 27. nu. 33. vol. 1.* Socin. *conſil. 86. num. 12. lib. 1.* Peregrin. *de iure fiſc. lib. 8. n. 12.* qui alios citat. Reſp. Hos Doctores loqui de vetuſtate, in qua fundatur præſcriptio, quæ proinde facit, quod titulus habeat rationem veri tituli tanquam a iure introductus. Vnde ſupponunt introductam præſcriptionem, & proinde loquuntur in illa materia, & quò ad illas perſonas, in quibus locū habet præſcriptio ex diſpoſitione iuris. Vnde ex hoc nō licet inferre, quod præſcriptio habeat locum inter ſupremos principes ratione vetuſtatis: ſed deberet, hoc aliunde probari. Si verò vetuſtas ſit abſque initio memoriæ, tunc habetur pro veritate, quia non poteſt de oppoſito conſtare: vnde nullo modo inducit præſcriptionem rei alienæ.

11 Ad rationem dubitandi. Vtilem quidem futuram præſcriptionem ad bella vitāda, ſi inter ſupremos principes poſſet introduci. Sed non poteſt introduci, quia non habent ſuperiorem à quo introducatur per legem ipſis communem. Sed ſolum communi pacto poſſet introduci, quod tamen pactum non eſt, cum praxis oſtendat, quod inuicem repetunt, quando ſe offert occaſio, quę alius vltra centum annos poſſedit. Tum quia principes iura principatus ſemper manutenent, & in tantum non vindicant bello, in quantum non habent commoditatem. Vnde nunquam locum habet bona fides poſſidentis, nec patientia, aut negligentia illius, qui ius habet vindicandi.

An

An hæres eccleſiaſticus poſſit ſine ſolemnitate alienare bona prohibita alienari ob ſoluenda debita defuncti. Quæſt. 148.

S V M M A

1 *Bona hæreditaria fiunt patrimonium adeuntis hæreditatem.*
2 *Pro alienandis bonis de hæreditate ad ſoluenda debita non indiget eccleſiaſticus hæres cõſenſu Apoſtolico.*
Hæreditas includit onera, debita, &c.
Appellatione bonorum veniunt, quæ ſuperſunt ære alieno deducto.
4 *Detractio æris alieni diminuit hæreditatem.*
Teſtator tacitè committit alienationem bonorum pro ære alieno.
Et commiſsio habetur pro expreſſa.
4 *Adiens hæreditatem cum creditoribus quaſi contrahit, & quomodo.*

1 PRo parte negatiua facit, quia ſtatim adita hæreditate bona in ipſa reperta fiunt patrimoniũ hæredis *l. 1. §. Veteres, ff.* De *acquir. poſſeſ.* & notant Doctores Gloſ. *ibid.* verbo Per *vnum.* vet. *At poſt aditam* Iaſ. *ibid. num.* 14. Menoch. *conſil.* 124. *numer.* 5. Barboſa *in Rubr. par. 4. nu. 19. ff.* Soluto *matrim.* Graſſ. *de ſucceſſione. §. Hæreditas. quęſ. 2. nu.* 1. Rota *in Bononienſi hæredit. de Armis.* 18. *Aprilis.* 1622. coram Merlino, quæ eſt *deciſ.* 22. *in impreſſis ipſius.* Adita ergo hæreditate non erunt amplius bona hæreditatis, ſed eccleſiaſtica, & ideo erit neceſſarius conſenſus Apoſtolicus, vt poſſint alienari.

2 Oppoſitum tamen reſoluendum videtur. *Nempe non eſſe neceſſarium, vt poſſint alienari, conſenſum Apoſtolicum.* Quia licet hæreditas comprehendat etiã debita, & quicquid oneris ipſi ineſt, & cũ his omnibus deferatur ad hæredem iuxta *l. Hæreditatis. ff.* De *verbor. ſignificat.* Per ipſam tamen aditionem non cenſentur acquiri hæredi, niſi illa bona, quæ remamanet deducto ære alieno. Quia inter bona ea tantum computantur, quæ ſuperſunt ære alieno deducto *l. Subſignatũ. §. Bono. ff.* De *verbor. ſignificat.* Vnde quatenus neceſſaria ſunt pro ſoluẽdis debitis non acquirũtur abſolutè, ſed ſolum in ordine ad extiguenda debita; & ideo eſt acquiſitio temporanea, & ex vi eiuſdem hæreditarii iuris reſolubilis. Et proinde talia bona delata ad hęredem eccleſiaſticum non incorporantur patrimonio Eccleſiæ, nec fiunt bona eccleſiaſtica, *ita* vt pro ipſorum alienatione ſit neceſſarius conſenſus Apoſtolicus.

3 Præterea, *Detractio* æris alieni diminuit hęreditatẽ. *l. Papinianus. §. Quarta. ff. De inoffic. teſtam.* & *l. In reſtituenda.* C. De *petit. hęred.* & *l. 1.* C. Ad *Trebel.* & ideo operatur, quod quamuis, quæ detrahuntur ſint in hęreditate, non poſſint tamen incorporari bonis hæredis tamquam alteri reſtituenda. Ex quo fit, quod alienatio horum bonorum non ſolum ſit neceſſaria, ſed etiam ſit facienda in virtute eiuſdem hæreditatis, atque adeo ex commiſſione ſaltem tacita teſtatoris, quæ tamen in hoc caſu habetur pro expreſſa *l. Inter veſtem. ff.* De *auro, & argent. leg.* & *l. In conditionibus. ff* De *condit. & demonſt.* & *l. Lucius. §. Maritus. ff.* Ad *Trebel.* Vnde non tam eſt alienatio hæredis, quàm defuncti, ſi quidem hęres tantum exequitur tacitam diſpoſitionem defuncti, quę proinde impedit, ne bona alienanda fiant bona Eccleſiaſtica; atque adeo tanquam alienatio de bonis laicalibus, & diſpoſita à defuncto non requiret ſolemnitatem conſenſus *Apoſtolici*.

4 Deniq. Adiens hæreditatem cum creditoribus dicitur quaſi contrahere. *§. Hæres.* Inſtit. *De obligat. quę ex quaſi cõtrac. naſcun.* & *l. Apud. Iulianum. ff.* Quib. *ex cau. in poſſeſ. eatur.* & notant Caſtrenſ. *conſil.* 259. *init. lib.* 1. Rota *deciſ.* 297. *nu.* 3. *par.* 4. Diuer. & *deciſ.* 477. *num.* 4. *par.* 2. Recent. & coram Caualero *deciſ.* 272. *nu.* 2. & coram Pennia *deciſ.* 1223. *numer.* 5. Hic autem quaſi contractus in eo conſiſtit, quod aditio hæreditatis obligat adeuntẽ ad reddendum vnicuique, quod ſuum eſt; & ſoluendum, quod de bonis defuncti debebatur. Vnde in ipſa aditione hęreditatis incipit alienatio cum ſuſcipiatur obligatio alienandi; atque adeo bona hære-

hæreditaria transeunt in potestatem hæredis tanquam obligata alienationi. Et ideò postea non tam alienat, quàm exequitur obligationem susceptam alienandi pro soluendis debitis, Ex quo fit, quod hæres ecclesiasticus non indigeat consensu Apostolico pro alienandis bonis necessarijs pro solutione debitorum non secus, ac non indiget pro soluendis legatis, etiã si esset consignandum aliquod corpus de bonis hæreditatis.

An hæres, cui testator oretenus commisit restitutionem hæreditatis, teneatur restituere, si sit absolutè institutus, & non fiduciariè. Quæst. 149.

S V M M A

1 *Hæres fiduciarius tenetur restituere, nec potest quicquam sibi retinere.*
2 *Condere testamentum indulgetur ex æquitate.*
3 *Confidentia oretenus expressa hæredi reddit fiduciarium.*
Declaratio inest dispositioni declaratæ.
Censetur emanasse simul cum ipsa.
4 *Voluntas testatoris accipit declarationem ex ijs, quæ ante, vel post dixit, vel fecit.*
5 *Hæres promittens testatori restituere hæreditatem, tenetur ex pacto.*
Pacta omninò seruanda.
6 *Vltima voluntas legitimè innotescens est seruanda.*
Duo testes sufficiunt pro declaratione facta à testatore sua vltima voluntatis.

1 SI testator instituat aliquem hæredem, nec in testamento exprimat aliquid, ex quo arguatur velle, esse tantum fiduciarium hæredem, sed solum voce notificet volũtatem suam de restituẽda hæreditate certæ personæ, dubitatur, an teneatur restituere, præsertim in foro conscientię; fieri enim potest, quod pro foro externo non possit constare de volũtate testatoris. Resolutio autem difficultatis pendet ex eo, an sit fiduciarius hęres. *Si enim est hæres fiduciarius, tenetur restituere, nec potest quicquam sibi retinere* iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in l. Fideicommissariam. §. vlt. ff.* Ad Trebel. Apostil. *ad Glos. in l. Seius Saturninus.* verbo. *Fiduciarium. eod. tit.* Budeus *in Adnotat. ad Pandec. ad l.* 2. *init. ff.* De *orig. iur.* Menoch. *consil.* 1135. *nu.* 16. Peregrin. *de Fideicom. ar.* 3. *num.* 19. Rota coram Caualer, *decis.* 284. *num.* 3.

2 Quod autem non sit hæres fiduciarius, ex eo videtur concludi, quod in testamento nihil exprimat de confidentia, nec sufficiat, quod voce confidat. Nã cum de iure non possit disponere testamentaliter, sed tantum ex ęquitate iuris, quod indulget, vt disponat testator de propriis bonis pro tempore, pro quo non erũt sub ipsius dominio, nempe post mortem, vt tradũt Abbas *in Rubr. De testam.* Decius *in l. Eam, qui. ff.* De *iurisdic. omn. iud.* & *in Rubr.* C. Qui *testam. fac. poss.* Portius. §. 1. Instit. *de Testam.* Padil. *in l. Cum quis. num.* 12. *ff.* De *iur. & fac. ignor.* testãs de communi. Matienzo. *l.* 1. *glos.* 10. *num.* 17. *tit.* 4. De *testam. lib.* 5. *Recopilat.* Pasch. De *virib. Patriæ potest. par.* 2. *cap.* 8. *numer.* 1. Vnde cum potestas disponendi post mortem sit coarctata ad testamentum, quod disponitur extra testamentum non habebit locum, quia nulla alia dispositio conceditur.

3 Verum tenendum est. *Esse propriè fiduciarium, & proinde teneri restituere hæreditatem iuxta voluntatem testatoris.* Ratio est. Quia vocalis confidentia de restituenda hæreditate importat declarationem voluntatis testatoris cum qua instituit hęredem; declarat enim testator qualitatem, secundum quam, eum instituit hęredem. Vnde quamuis non exprimatur in testamento, inest tamen vltimæ voluntati, quæ in testamento exprimitur, cum hoc sit de natura declarationis, vt insit dispositioni, quæ declarauit *l. Asse toto. ff.* De *hæred. instit.* & *l. Vnum ex familia. §. Si de Falcidia. ff.* De *leg.* 2. & *l. Hæredes palam. §. Si quid post. ff.* De *testam.* & *l. Adeo. §. Cum quis. ff.* De *acquir. rer. domin.* & Clemen. 1. De *iurepatron.* & obseruant communiter Doctores, quos plena manu citaui in *Quæst. canon.* 61. *num.* 7. *Centur.* 1

Atque

Atque adeo cenſetur cōtineri ſub eadem diſpoſitione, & ſimul cum ipſa emanare, vt de declaratione legis obſeruant Anton. Gabr. *concluſ.* 3. *numer.* 9. *De regul. iur.* vbi plures alios citat. Gratian. *diſcept. for. cap.* 147. *num.* 2. Surd. *deciſ.* 21. *per totam.* Mantica *de Coniectur. vlt. volunt. lib.* 1. *tit.* 16. *num.* 7. Vnde dicta declaratio confidentiæ tanquam ea, quę ineſt diſpoſitioni teſtamentariæ, & cum ipſa emanat, ſortiri poteſt ſuum effectum.

4 Ex quibus conſtat, quomodo in vigore diſpoſitionis teſtamentariæ ſit hęres fiduciarius, & non in vigore alterius diſpoſitionis, quæ non ſit conceſſa teſtatori. Inſtitutio enim non eſt ex mente teſtatoris, niſi inſtitutio hæredis fiduciarii ſtante præcedente declaratione teſtatoris. Solum videtur obſtare poſſe, quod qualitas hęredit fiduciarii non tranſeat in diſpoſitionem teſtamentariam, & proinde non habeat locum. Nam licet non tranſeat de per ſe, tranſit tamen vt inhærens inſtitutioni hęredis, cum oretenus ſe declaret, quod intendit conſtituere hæredē talis qualitatis. Et cum voluntas teſtatoris accipiatur cum ea interpretatione, quam recipit ex iis, quæ teſtator dixit, aut fecit ante, & poſt teſtamentum vt tradūt Bart. *in l.* 2. *numer.* 40. *ff. De vulg. & pupil. ſubſtit.* Ruin. *conſil.* 92. *num.* 5. *lib.* 2. Alex. *conſil.* 100. *num.* 11. *lib.* 4. Paris. *conſil.* 79. *nu.* 12. *vol.* 2. Socin. iun. *conſil.* 32. *numer.* 12. *lib.* 4. Surdus cum aliis *conſil.* 412. *numer.* 66. & in terminis hęredis fiduciari Rota *deciſ.* 381. *num.* 9. coram Caualero. Cum ergo hæredi conſtet, quod ſit fiduciarius ex declaratione facta à teſtatore; tenetur cum eadem qualitate fiduciarii accipere inſtitutionem de ſe factam.

5 Et hoc à fortiori habet locum, ſi hæres promittat teſtatori exequi ipſius voluntatem ſibi declaratam iuxta ea, quę tradunt Sotus *lib.* 4. *de iuſt. & iure. quæſt.* 5. *ar.* 3. ver. *Tertiò arguitur.* Sanchez *lib.* 4. *conſil. moral. cap.* 1. *dub.* 14. *num.* 15. Matienzo. *lib.* 5. *nouæ Recopilat. tit.* 4. *de teſtam. l.* 1. *gloſ.* 10. *num.* 29. Ripoll. *in Var. reſolut. cap.* 13. *de teſtamen. num.* 283. Declaratio enim teſtatoris iuncta cum promiſſione hæredis facit, quod interueniat pactum, quod inter viuos perficitur, & ideo etiam ex vi pacti remanet hæres obligatus ad reſtituendam hęreditatem iuxta mentem teſtatoris. Pacta enim ſunt omninò ſeruanda *l.* 1. *ff.* De *pact.* & *l. Cùm amplius in fine. ff.* De *reg. iur.* & Cap. 1. *De regul. iuris.*

6 Atq; ſupradicta habent etiā locum, ſi hæres inſtituturus ſit abſēs, ſi illi per teſtes innoteſcat mens teſtatoris. Quandò enim vltima voluntas innoteſcit legitimè, eſt omninò ſeruanda Cap. *Cum eſſet.* & Cap. *Relatum.* 1. De *teſtamen.* Vt autem legitimè innoteſcat, ſufficiunt duo teſtes *l. Si quis. reum. S. fin.* & *l. Aurelius.* §. *Filius. ff.* De *liber. legat.* & iuxta ea, quæ tradunt Bar. *in l.* 2. *init. & num.* 39. *ff.* De *vulg. & pupil. ſubſtit.* Surd. *conſil.* 129. *numer.* 29. Hon. ded *conſil.* 51. *numer.* 76. *lib.* 2. Gratian *Diſcep. forenſ. cap.* 650. *numer.* 14. Theſaur. *deciſ.* 197. Rota *deciſ.* 765. *numer.* 7. *par.* 3. *Recent.* & *deciſ.* 257. *num.* 9. *par.* 7. & coram Caualero *deciſ.* 381. *num.* 6. & coram Merlino *deciſ.* 812. *numer.* 12. & coram Eminentiſſ. Otthobono. *deciſ.* 67. *num.* 16. & in *Auenionienſi fideicommiſſi.* 9. *Decemb.* 2637. coram Eminentiſſ. Panzirolo. Non enim agitur de diſpoſitione teſtamentaria, vt proinde requirat teſtes neceſſarios pro teſtamēto, ſed de declaratione diſpoſitionis, quæ proinde nō requirit eamdem ſolemnitatem, ſed contenta eſt iis teſtibus, qui regulariter ſufficiunt.

Societas an diſſoluatur ex venditione vnius officij, quando eſt fundata ſupra duobus. Quæſt. 150.

SVMMA

1 *Vendito vno officio non diſſoluitur ſocietas, ſi alterum ſubſtineat totam ſummam.*

2 *Quid, ſi non ſubſtineat.*

In ſeparabilibus non habet locum indiuiduitas.

3 *Plura officia in ordine ad ſocietatem quando ſe habeant per modum vnius.*

Quando contrahentes intendunt agere vnum factum, & non plura, vitiſ per inuiſſe vitiatur, licet inuicem ſeparabilia.

Non

1 NOn dissolui societatem, si officium, quod remanet, sit capax totius summæ, quę collata fuit in societatem, videtur esse extra difficultatem, vt etiam sensit Rota in *Romana de Luchinis* coram Blanchetto, & in *Romana de Ferris coram* Patriarchia Alexandrino; quæ decisiones citantur ab eodem Rota coram Millino, *decis. 417. nu. 1.* vbi etiam citatur decisio *in Romana census 30. Octobris. 1602.* quæ est *decis. 339.* coram eod. Millino. Quando enim plura officia veniunt in societatem, non obligantur, nisi secundum summam, quæ super ipsis imponitur, & ideo, si officium, quod remanet, est capax totius summæ, adhuc remanet fundamentum societatis, atque adeo societas ipsa. Non secus, ac census durat, quando aliquid de fundo perit, si remaneant fructus sufficientes ex fundo censuato.

2 An autem dissoluatur societas, si officium, quod remanet, non sit capax totius summæ, sed tantum partis, negatiue resoluit Rota corā Millino *decis. 417. num. 2.* sed substineri pro rata, quia pars, quæ remanet, affert eamdem vtilitatem in parte, quam affert totum respectu totius. Cessat enim ratio indiuiduitatis, cū simus in separabilibus, iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Stipulationes non diuiduntur. quæst. 3. n. 25. ff. De verbor. obligat.* Aimon. *consil. 239. num. 6.* & remanet societas quo ad illam partem, quæ substineri potest in Officio, quod remanet.

3 Verum licet hoc locum habere possit, quando societas contracta super pluribus officiis se habet per modū multiplicis societatis. Non tamen videtur posse admitti, quando est vna, & eadem societas. Nam tunc illa plura officia computantur per modum vnius, & coniunguntur ad componendum vnicum fundamentum adęquans totam summam; & ideo cum per venditionem officii dissoluatur fundamentum societatis, dissoluetur etiam societas. Quia licet simus in separabilibus, cum tamen simus in contractu, & contrahentes voluerint agere vnū factum, & non plura vnam scilicet societatem, & non plures, vtile per inutile vitiatur, & dissolutio societatis, quò ad partem infert dissolutionem etiam quò ad aliam parte iuxta *l. Prędius. ff. De recep. arbitr.* & iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Grecè §. Illud. num. 4. ff. De fideiuss.* Alexan. *in l. 1. §. Sed si mihi. numer. 5. ff. De verbor. obligat.* Alciat. *ibid. numer. 16.* Paris. *consil. 12. n. 74. lib. 2.* Rota *in Mediolanensi resiss. sionis permutationis. 28. Maij. 1549.* corā Pamphilio, & *in Barchinonensi confinium. 17. April. 1606.* coram Sacrato cum ibi allegatis, & coram Merlino *decis. 153. numer. 5.*

An testi sacerdoti opponi possit, quod nondum missam celebrauerit, si notabile tempus sit elapsum ab Ordinatione. Quæst. 151.

S V M M A

1 *Qui non communicauit in Paschate repellitur à testificando.*
2 *Sacerdos, qui nō celebrauit, postquam fuit ordinatus, non potest repelli à testificando, licet sint elapsi plures anni.*
Plures, & graues Doctores sentiunt, sacerdotes non obligari ad celebrandum ratione sacerdotij.
3 *Potest quisquis sequi opinionem minus probabilem.*
4 *Sacerdos, qui nunquam celebrat, an absoluendus.*
Confessarius tenetur sequi opinionem probabilem pœnitentis.
5 *Omnes possunt esse testes, qui non sunt prohibiti.*
Qui non communicauit in Paschate, quando præsumatur in statu peccati.

1 VIdetur affirmatiuè resoluendū per Cap. *Infames. 6. Quæst. 1.* Nam cōtemnere videtur gradum sacerdotii assumptum, & nullam rationē habere propriæ obligationis. Aut talem vitam ducere, vt scelerum sibi cōscius non audeat ad altare accedere. Et sicuti repellitur testis, qui in Paschate non communicauit, tanquam is, qui cum in peccato perseueret, nec Deo, nec hominibus fidelis esse dicitur, iuxta ea, quæ tra-

Imo id potest prouenire ex motiuo virtutis, cum fieri possit, quod nunquam voluerit celebrare eò, quòd se indignum putet accedendi ad altare pro tanto misterio. Nec est eadem ratio de eo, qui non communicauit in Paschate, nam de ipso constat, quod violauerit præceptum, & proinde præsumitur in statu peccati, à quo non potest se purgare, nisi ostendat, quod ex rationabili causa licentia confessarii distulerit cõmunionem iuxta Cap. *Omnis vtriusque sexus*. De pœnit. & remis. & aduertit Rota cit. *decis*. 9. *numer*. 3. *de Testib*. coram Cæsare de Grassis.

An stante consuetudine valeat contractus societatis supra valorem officij. Quæst. 152.

S V M M A.

1 *In contractibus societatis attendenda consuetudo.*
Consuetudo facit licitum contractum, de quo dubitatur.
2 *Consuetudo contrahendi societatem supra valorem officij non valet.*
3 *Consuetudo non valet, nisi sit rationabilis.*
Consuetudo inducens vsuras est extirpanda.
4 *Bona fides ineuntis societatem supra valorem officij, potest excusare.*
Non potest imputari si fiat, quod est solitum fieri.
5 *Fructus percepti ex societate supra valorem officij an restituendi.*
Sciens societatem excedere valorem officij, non potest habere bonam fidem.
Fides bona non præsumitur, quando lex resistit.
6 *Ignorans summam excedere valorem officij potest se seruare indemnem.*
Quod acquiritur ex aliena pecunia, sit acquirentis.
7 *Quando socius possit retinere fructus perceptos, licet summa excesserit valorem officij.*
8 *Fructus correspondentes valori an iustè percipiantur, si summa excedat valorem.*

1 VIdetur affirmatiuè resoluendũ; quia in contractibus præsertim societatis, attendenda est consuetudo, vt notant Bald, *in l. 1. quæst. 2. C. Pro socio*. Leonel. *in Consilit. Pij IV. de societ. officijs gloss. 11. in fine*, Rota *in Romana societatis 9. Maij. 1583*. coram Gypsio. & est *decis. 31. num. 7. post Zachiam de Societ*. Vnde cũ Romæ adsit huiusmodi consuetudo ineundi societates supra valorem officii, videtur cõtractus substinendus. Præsertim, quia quando dubitatur de iustitia contractus, consuetudo ipsum facit licitum *l. Qui sit fugitiuus. §. Apud Labeonem ff. De ædilit. ed. Ito*. & notant Bart. *ibid*. Cæpol. *de Contract. simul. numer. 4. & 97*.

Pasqualig. Quæst. Select.

2 Tenendum tamen est. *Consuetudinem non saluare contractum societatis supra valorem officij*: sed esse merum abusum, & corruptelan. Ita Duar. *de Societ. lib. 2. cap. 6. § 2. quæst. 12. num. 3*. Rota apud Zachiam *de Societ. decis. 28*. & coram Millino *decis. 251. num. 26*. Ratio est. Quia sumus in materia, in qua locum habere non potest cõsuetudo. Ideò enim Pontifices prohibuerunt, ne societates officiorum essent supra valorem officii, vt haberent fundamentum, & iustum titulum, vnde lucrũ proueniret. Quando autem contrahitur supra valorem officij, non habent fundamentum, & iustum titulum, vnde lucrum resoluitur in vsuram, quia contractus resoluitur in mutuum, & ratione mutui percipitur lucrum.

3 Constat autem, quod si consuetudo non sit rationabilis, non subsistit, sed est corruptela extirpanda Cap. *fin. De consuet*. vbi Doctor. & Nouel. 134. *cap. 1. in fine*. Tunc autẽ est irrationabilis quando inducit aliquid contra ius diuinum naturale Præsens autem consuetudo inducit vsuram prohibitam iure naturali, & diuino. Et ideo non potest suffragari, sed debet extirpari, Cap. *Quia in omnibus*. *De vsur*. & notant Glos. *ibid*. Couaruu. *lib. 6. Variar. cap. 1. num. 5*. Rochus *de consuet. cap. vlt. num. 3*. Rota *in Romana societatis. 2. Iunij. 1597*. coram Lancellotto. Vnde cessat ratio allata in contrarium, si quidẽ tunc in contractibus, & societatibus attenditur consuetudo, quando est rationabilis, nec inducit peccatum. Et hæc est illa, quæ facit licitos contractus, quando

ignoranti. *l. Manifestissimè. §. Sin autem dubius*. C. *De furtis*. & notant communiter Doctores, Iaf. *in l. Quamdiu. num. 2.* C. Qui *admitti*. Decian. *consil. 39. num. 21. vol. 2.* Bald. *consil. 298. in fine. lib. 1.* Bec. *consil. 111. num. 11.* Surd. *consil. 379. n. 18.* Sarmien. *Cap. 10. num. 5. lib. 2. select. Interpret.* Neque enim dubitans scit id, de quo dubitat, si enim sciret, excludetetur dubium. Si autem nescit, ignorat, & proinde dubitans haber necessariò annexam ignorantiam de eo, de quo dubitat.

5 Stante ergo dubitatione, & ignorantia remanet exclusa mala fides, quæ sola impedit præscriptionem iuxta Cap. *fin. De prescrip.* Imò consurgit bona fides practica positiua, quia cum dubitans possit formare cōscientiam practicam, quod sibi liceat retinere rem possessam, non obstante dubio, an sit sua, formas etiam bonam fidem positiuam, qua credat iure retinere iuxta Cap. *Si virgo.* 24. *Quest.* 1. ibi. *Sicut in iure prædiorum tandiù quisque bonæ fidei possessor rectissimè dicitur, quandiu se possidere ignorat alienam*, & notāt Bald. *in Cap fin. nu. 7.* De *consuet.* Iaf. *in l. Quamdiu. num. 6. in fine.* C. Qui *admitti.* Abbas *in Cap. fin. numer. 4. De præscrip.* Nauar. *in Cap. Si quis autem. n. 89. De pœnit. Dist. 7.* Tunc enim fides est bona, quando est secundum ius; ius autem concedit vnicuique ius suum conseruare, quandiù de opposito constet, aut per sententiam, aut alio modo *l. Illud. §. 1. ff. De petit. hæred.* Cū ergo concurrat bona fides, non obstat quicquam præscriptioni dubiū de legitima possessione.

An præscriptio habeat locum inter supremos principes. Quæst. 147.

S V M M A.

1 *Præscriptio est inducta ad tollendas lites.*
2 *Præscriptio non habet locum inter supremos Principes.*
3 *Præscriptio est inducta à iure Ciuili.*
4 *Principes quomodo vtantur iure ciuili.*
5 *Præscriptio tollit ius, & dominium ab vno, & transfert in alium.*
Præscribens vtitur iure prioris Domini.
6 *Præscriptio nec quò ad materiam est de iure gentium.*
7 *Pars vnius prædij vi fluminis alteri addicta quandofiat domini huius prædij.*
8 *Subditi quò iure præscribant contra principem.*
9 *Pacta obligant Principes.*
Vetustas habet vim pacti, & in qua materia;
10 *Vetustas habetur pro veritate.*
11 *Præscriptio cur non sit introducta inter Principes.*

1 Videtur affirmatiuè resoluendum. Cum prescriptio inducta sit ob publicum bonum ad tollendas lites. *l. fin. ff. Pro socio.* Hic autem finis habet locum speciali modo quò ad Principes supremos, qui non litigant coram iudice, sed armis & bello, quod valdè damnosum est cōmunitati. Et ideo ad euitandas lites, quæ armis decidūtur, necessaria erit præscriptio. Et ita tenēt Serap. Freitas *De imperio Asiat. cap. 13. n. 2.* Perrus GilKen. *de prescr. par. 3. cap. 11.* Solarzan. *De iure Indiar. l. 3. c. 3. n. 12.* Er videtur desumi ex iis, qui volunt, præscriptionem esse iuris Gentium, vt Iaf. *in l. Ex hoc iure. numer. 46 ff. De iust. & iure.* Couaruu. *in Reg. Possessor. par. 1. §. 1. num vlt* & *Cap. 5. Variar. in fine, lib. 1.* Pichard. *in Rubr. num. 19.* Instit. *De empt. & vendit.* Valasc. *De iure Emphyt. quæst. 3. numer. 3.* Pinel. *in Rubr.* C. *De rescind. vendit. par. 1. cap. 1.* Petra *de Potest. Princip. cap. 25. num. 34.* Aegid. Benedict. *in Reg. Ex hoc iure, cap. 8. num. 6. ff. De iust. & iur.*

2 Tenendum tamen existimo. *Quod prescriptio non habeat locum inter supremos Principes.* Et proinde non posse hoc modo acquirere dominium vnum contra alium. Ita Ferdinan. Vasquez. *Controuer. illust. cap. 55. n. 28. & cap. 89. n. 32.* Hoc autem intelligitur quò ad supremos Principes, quatenus tales sunt, & quò ad ea, quæ iure regni censentur, non iure priuatorū, vt sunt Ciuitates, prouinciæ &c. Nam si censeantur iure priuatorū, subeunt legibus quibus vtūtur priuati, atq. adeo etiam legi præscriptionis, Quod non solum locū habet

de ipsorum iustitia dubitatur: non autem quando certum est, esse iniustos, & vsurarios, sicut certum est de societate supra valorem officii.

4 Facilè tamen contrahens societatem supra valorem officii excusari potest à peccato; nam stante consuetudine, facilè potest habere locum bona fides fundatu in errore, quod putet licere, quod consuetum est fieri. Bona autem fides excusat à peccato; quia generat conscientiam bonam; nec potest alicui imputari, quod agat id, quod communiter consueuit fieri, vt notant Bart. *in l. Si pignore. S. fin. ff. De pignor. act.* Craueta *consil.* 82. *num.*78. nisi euidenter, aut communiter habeatur pro illicito, Nec obstat, quod non admittatur ignorantia cōtra ius naturale. Quia in præsenri casu bona fides non fundatur in tali ignorantia, neque in opinione, quod vsura de iure naturali prohibita, sit licita, sed in eo, quod in tali contractu non interueniat vsura, quod facile existimari potest à personis inurе ditis, cum adsit species iusti contractus.

5 An autem teneatur fructus perceptos restituere. Resp. Duardus *de Societ. lib.* 2. *cap.* 6. §. 2. *quæst.* 12. *num.* 6. posse retinere illam quātitatem, quam aliàs fuisset percepturus, si contractum licitum iniuisset, quia hi illi debentur ratione lucri cessantis. Verum distinguendum existimo. Vel enim, quando iniuit societatem, sciebat summam excedere valorem officii, vel non sciebat. Si sciebat excedere, nō potest ignorare, quod tota summa non haberet fructus correspondentes, et propterea non adest sufficiens fundus, vnde percipiantur fructus, sed pecunia implicata transeat in mutuum. Et consequenter non potest adesse bona fides, præsertim, cum lex resistat nempè Constitutio de Societatibus Pii IV. quæ est, 12. *tom.* 2. *Bullar.* iuxta *l. Ex si lege.* §. *Scire. ff.* De petie. hæredit. & Cap. *Ignorantia.* & Cap. *Qui contra iura. De reg. iur. in* 6. & notant Bart. *in dict.* §. *Scire. num.* 4. Dinus *in dict. Cap. Qui contra.* Abbas *in Cap. Grauis. num.* 17. De *restit. spoliat.* Beroius *ibi num.* 21. Butrius *in Cap. Grauis, num.* 11. De *restit. spoliat.* Imola *num.* 3. Alex. *consil.* 301. *num.* 20. *vol.* 1. Vnde cum non perceperit fructus bona fide, tenebitur ad restitutionem, nec poterit se indemnem seruare, cum sibi imputare debeat, quod propriam pecuniam vsurario modo implicauerit.

6 Si tamen ignorabat, quod summa collata in societatem, excederet valorem Officii, vel quia Officialis occultauerit alias societates super eodē officio initas, aut alio modo. Tūc poterit se indemnem seruare retinendo de fructibus id, quod aliàs licito modo lucratus fuisset implicādo pecuniam valido contractu iuxta ea, quæ tradit Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 10. *dub.* 12. *num.* 108. *& sequen.* Quamuis enim officialis vtendo in officio pecunia aliena ob nullitatem cōtractus faciat fructus suos, quos ex officio percipit iuxta *l. Qui aliena. C.* Si *quis alteri, vel sibi.* ibi. *Qui aliena pecunia comparat, non ei, cuius nummi fuerunt, sed sibi tàm actionem empti, quàm dominium, si ei fuerit tradita possessio, quærit.* & *l. Si ex ea pecunia.* C. De *rei vendicat.* ibi. *Si ex ea pecunia, quam deposueras is, apud quem collocata fuerat, sibi possessiones comparauit, ipsique traditæ sunt, tibi vel omnes tradi, vel quasdam ex his cōpensationis causa ab inuito eo in te trāsferri, iniuriosum est.* Attamen tenetur indemnē seruare dominum pecuniæ resarciēdo lucrum cessans, aut damnum emergens iuxta doctrinam, quam tradunt communiter cum D. Th. 2. 2 *quæst.* 78. *ar* 3. & ideo ex hoc capite socius in officio ex fructibus perceptis poterit sibi retinere lucrum cessans, aut damnum emergens.

7 Ex quo deducitur, quod si erat implicaturus eamdem pecuniam in societatem super alio officio, ex quo fuisset percepturus eosdem fructus, quos percepit, et implicasset, si sciuisset valorem officii, super quo implicauit, non sufficere pro tanta summa; poterit omnes fructus perceptos retinere iuxta doctrinam Lessi *lib.* 2. *de Iust. & iure cap.* 20. *dub.* 12. *num.* 109. Nam si implicasset super alio officio capaci eosdem fructus percepisset iusto titulo: & ideo subintrat lucrum cessans quod iustificat retentionem fructuum perceptorū. Prǽsertim quia officialis fuit causa, quod non perceperit eosdem fru-

ctus

ctus iusto titulo, sicut percepisset, si notificasset, quod valor officii non ascendebat ad summam, quæ contribuebatur in societatem, sicuti tenebatur notificare iuxta *Constitut.* Pii IV. *De societab.* de qua supra.

8 Secundò deducitur. Quod si summa, quę contribuitur in societatem, excedat valorem officii, in totum vitiatur contractus societatis, ita vt neque substineri possit, quò ad illam partem, quæ correspondet valori ipsius. Quamuis enim materia sit diuisibilis, & possint contrahi super eodem officio plures societates vsq. ad summam adæquantem valorem. Attamen, quando summa excedit valorem, vitiatur totus ille contractus societatis, qui continet excessum. Quia, quando cõfertur in societatem aliqua summa, initur vnicus tantum contractus indiuiduus; & proinde sumus in casu, in quo vtile per inutile vitiatur iuxta ea, quæ supra dicta sunt, *quæst.* 150. *num.* 3. Quia contrahentes intendunt vnicum factum, nempè vnicam societatem.

An vtens strictè priuilegio largo, sibi præiudicet. Quæst. 153.

SVMMA

1 *Vtens strictè priuilegio largo non sibi præiudicat, si non adsit occasio vtendi largè.*
2 *Quid, si adsit occasio vtendi largè.*
3 *Vtens strictè priuilegio largo cum protestatione non sibi præiudicat.*
Protestatio conseruat ius protestantis.
4 *Vtens strictè priuilegio largo facultatiuo non sibi præiudicat.*
Priuilegium facultatiuum non amittitur per non vsum.
5 *Quando sibi præiudicet vtens strictè priuilegio largo.*
Priuilegium regulatur secundum obseruantiã subsequutam.
6 *Obseruantia interpretatiua priuilegij non requirit præscriptionem, sed sufficit ita aliquando fuisse obseruatum.*

1 Intelligitur de præiudicio, ex quo resultet, quod non possit amplius largè vti. Et quidem, si non vteretur largè, quia non aduenerit occasio vtendi, etiam si transiret quodcunque longissimũ tempus, non sibi præiudicaret *l. Et Attilianus. ff. De seruit. rustic. prædior.* & notãt Glos. *in Cap. Abbate S. Syluani. ver. Ibid.* De verbor. *signific.* Abbas, Buttius, & alii *ibid.* Item Glos. *in Cap. Vt priuilegia*, verbo *Semel in anno. De priuileg.* vbi & Doctores, Balb. *de Præscrip. par.* 4. *par.* 5. *princip. quæst.* 4. *num.* 3. Bart. *in l. In filijs.* C. De *Decurion. lib.* 10. per illum tex. Bald. *in l. Imperium, col.* 7. *ff. De iurisd. om. iud.* Innocen. *in Cap. Cum dilecti.* verbo. *Ex eo.* De *Capel. Monachor.* Rota coram Caualero *decis.* 80. *num.* 6. Quia non potest imputari priuilegiato, quod largè non vtatur priuilegio, cum per ipsum non stet, sed defectu occasionis vtendi.

2 Quod autẽ, si adfuit occasio vtendi largè, & nõ est vsus, sibi præiudicauerit, ita vt nõ possit amplius largè vti, tradunt Bart. *in l. Vsum aquæ.* C. De *aquæduc. lib.* 11. per illum tex. Alexan. *consil.* 33. *lib.* 5. Vasquez *lib.* 1. *Controuer. vsu frequen. cap.* 2. *n.* 7. Hortigas *in Patrocin. pro Ciuit. Cæsaraugustana. par.* 3. *num.* 41. E contra verò non sibi præiudicare, sed conseruare priuilegiũ in totum, tradunt Innocent. *in Cap. Dilectus.* De *Capel. Monachor.* Ias. *in l. fin. num.* 56. *ff.* De *constit. Princip.* per tex. *l. Is, qui vsumfruc. ff.* Quib. *mod. vsusfr. amittat.* Rota coram Seraphino *decis.* 1043. *num.* 4.

3 Hæc difficultas non potest sine distinctione resolui. Quarè inspiciendum est, quomodo strictè vtatur. Si enim vtens strictè priuilegio, se declaret, aut protestetur, quod per hoc non intendit sibi prçiudicare, quò ad vsum largum, conseruat sibi priuilegium in totum, ità vt possit largè vti, quandocunque libuerit. Protestatio enim præseruat ius priuilegiati ad vtendum largè priuilegio iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l.* 1. C. De *his, qui spon. mun. publ. sub. lib.* 10. per illum tex. Bald. *ibid.* Ias. *in l. fin. nu.* 54. *ff.* De *constit. Princip.* Claud. Seisel. *ibid.* Dec. *in Cap. Cum accessissent.* De *constit.* Felin. *ibid.* Roman. *consil.* 252. *in fine.* Menoch. *præsumpt.* 41. *numer.* 11. *lib.* 6.

Gigas *de Pension. quaest.* 61. Gratian. *discep. forens. cap.* 246. *num.* 28. & *cap.* 937. *num.* 27. Cancer. *Variar. resol. cap.* 1. *de Minor. num.* 122. Ripol. *Cap.* 2. *Variar. num.* 116. Ioseph Vela *dissert.* 25. *num.* 56. Christophor. Selua. *Semicent.* 1. *consil.* 32. *num.* 6. Irancus *de Protest. consid. rat.* 2. *num.* 7. & alii apud citatos Doctores. Huiusmodi enim declaratio renunciationem excludit, quae ex. stricto vsu induci posset.

4 Secundò, si priuilegium sit facultatiuum, per vsum strictum non amittitur vsus largus, si vsus strictus sit ex mera voluntate priuilegiati. Natura enim priuilegii facultatiui est talis, vt per non vsum simplicem non amittatur, sed requiratur contradictio ex vna parte, & acquiescentia priuilegiati ex alia. Cap. *Si de terra.* & Cap. *Accedentibus.* De *priuileg.* & notant Glos. *in l.* 1. *ff.* *De nundin.* & Glos. *Canonica. in Cap. Vt priuilegia. in fine.* De *priuileg.* Butr. *ibid.* Felin. in *Cap. Cum accessissent. num.* 26. *ver. Limita secundo.* De *const.* Dec. *num.* 76. Calderin. *consil.* 1. *de Praescript.* Abbas *consil.* 18. *num.* 4. *&* 7. & *consil.* 61. *num.* 7. *par.* 2. Io. Andr. *in Cap. fin.* De *consuet. in* 6. Geminian. *& alij ibid.* Balb. De *praescrip. par.* 4. *par.* 5. *princip. quaest.* 4. *nu.* 4. Bossius *Tit. de Principib. num.* 319. Tapia *ad l. fiu.* De *constit. princip. par.* 2. *cap.* 1. *n.* 13. Padilla *in l. Falsò. num.* 5. C. *De diuer. Praescrip.* Mandos. *De priuileg. ad instar glos.* 15. *num.* 15. Suarez *lib.* 8. *De legib. cap.* 34. *num.* 15. Rota coram Merlino *decis.* 830. *numer.* 7. & in *Messanensi decanatus* 23. *Maij.* 1644. coram Ghislerio. & in *Ianuensi priuilegiorum.* 24. *Ianuar.* 1048. coram Roias Eadem autem est ratio de vsu totius priuilegii facultatiui, ac de vsu partis, quia totum est facultatiuum: & proinde cum tam vsus strictus, quàm largus sit facultatiuus. remanet in facultate priuilegiati vti largè, aut strictè, prout libuerit, et ex eo, quod vtatur strictè, non amittit facultatem vtendi largè.

5 Tertiò. Si priuilegiatus vtatur strictè priuilegio largo absque eo, quod sibi reseruet facultatem vtendi largè. Sed quia ita interpretetur concessionem, aut quia intendat tali modo vti, & secundum talem mensuram, sibi praeiudicat, ità vt nō possit amplius largè vti. Ratio est. Quia hoc pacto inducit obseruantiam circa vsum priuilegii, quae ipsi praefigit mensurā. Nam consuetudo, & obseruantia declarat priuilegia, & ostendit, quid in ipsis cōcedatur. Cap. *Quod dilecto.* De *consanguin. & affin.* & *l. Sed & Iulianus. §. Proinde ff.* Ad *Macedon.* & notāt Comens. *consil.* 347. *numer.* 8. *lib.* 1. Craueta *consil.* 211. *num.* 8. Gabriel. *consil.* 66. *numer.* 24. *lib.* 2. Alexan. *consil.* 9. *n.* 2. *lib.* 5. Rota corā Mantica *decis.* 320. *n.* 5. & coram Caualero *decis.* 80. *nu.* 4. & corā Eminentiss. Otthobono *dec.* 175. *n.* 10. & coram Seraphino *decis.* 600 *n.* 2. *& decis.* 571. *num.* 3. *par.* 1. Diuers. & *decis.* 24. *n.* 8. *par.* 3. Recent. & *decis.* 29. *n.* 2. *par.* 4. Recent. & *in Salaman. iurisdictionis* 17. *Nouembr.* 1582. coram Seraphino, & *in Nullius, seu Squillacens. Iurisdict.* 4. *Martij* 1616. coram Martino Andrea apud Tambur. *decis.* 69. *nu.* 19. *tom.* 3. *de iure Abbat.*

6 Circa quod aduertendum. Quod vt secundum hanc obseruantiam interpretatiuam reguletur priuilegium, nō est necessaria aliqua praescriptio, sed sufficit, quod aliquando priuilegiatus fuerit vsus priuilegio cum tali restrictione in occasione, in qua potuisset vti largiori modo iuxta doctrinam, quam tradunt Castrens. *consil.* 347. *num.* 4. Alexan. *consil.* 8. *num.* 7. *lib.* 6. Craueta *consil.* 118. *numer.* 2. & *consil.* 201. *nu.* 12. Aretin. *consil.* 11. *num.* 5. Butr. *in Cap. vlt. nu.* 47. *de Consuet.* Dec. *in Cap. Cum M. Ferrar. num.* 26. *ver. supradict.* De *constit.* Socin. *consil.* 111. *numr.* 5. *ver. Nec in tali.* Rota coram Mantica *decis.* 320. *n.* 5. & coram Caualero *decis.* 80. *num.* 5. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 175. *nu.* 11. & *dec.* 448. *n.* 3. *par.* 1. Rec. Vnde eo ipso, quod priuilegiatus incipit vti priuilegio restricto modo, vel quia illud accipiat in terminis strictis concessum: vel quia nolit vti nisi secundum tálem mensuram, inducit obseruantiam interpretatiuam, quae obstat, ne possit amplius vti largo modo: si quidem per talem vsum strictū censetur renunciare vsui largo, & non acceptare priuilegium, nisi intra terminos, cum quibus vtitur.

Vbi

Vbi aduenæ sepeliendi sint, si non eligāt sepulturam. Quæst. 154.

S V M M A.

1 *In sepeliendis aduenis attendenda consuetudo.*
2 *Responsio S. Congregat. circa sepulturam aduenarum.*
3 *Seclusa consuetudine vbi aduenæ sepeliendi. Cathedralis est Parochia vniuersalis.*
4 *Aduenæ sepeliendi in Parochia, in qua decedunt.*
5 *Ius sepulturæ sequitur ad ius ministrandi sacramenta.*
6 *Recipiens sacramenta eligit tacitè sepulturam, vbi recipit, nisi alibi sit sepeliendus.*
7 *Aduenæ, qui non potest recipere sacramenta, adhuc sepeliendos in Parochia.*
8 *Parochijs singulis sua iura seruanda.*

1 IN hoc attendenda est consuetudo, aut statutum, quod alicubi esse solet, vt sepeliantur in Ecclesia Cathedrali, seu maiori, si decedant nō electa sepultura. In hac enim materia attendenda est consuetudo, vt notant Syluester *verbo* Sepultura *num.* 8. ver. *Secundum* Genuens. *in Praxi Archiepisc. cap.* 77. Lauor. *Variar. Lucubrat. tit.* 2. *cap.* 11. *num.* 144. Sperel. *decis.* 87. *num.* 14. Rota coram Mantica *decis.* 366. *numer.* 3. Consuetudo namque, & obseruantia inducit ius *l. De quibus ff.* De legib. & *l. Nulli. ff.* Quod *cuiusque vniuersit.* & *l. Obseruare* §. 5. *ff.* De *offic. Pro consul.*

2 Et in hoc sensu accipienda est responsio S. Congregat. Episcop. & Regul. apud Lauor. *cit. titul.* 2. *Variar. Lucubrat. cap.* 11. *num.* 144. emanata sub *die* 5. *Iulij* 1592. in qua habetur, quod aduenæ, & pertranseuntes sint in Cathedrali sepeliendi. Nam non fuit declaratio vniuersalis, si vera est, sed particulare rescriptū Episcopo Fulginatensi: & proinde fundatum aut in consuetudine saltem prætensa, aut in aliquo alio iure speciali illius Ecclesiæ. Et proinde ex ipsa non est deducenda regula vniuersalis, sicut videtur deducere Barbosa *lib.* 2. *de Iure Ecclesiastico cap.* 10. *numer.* 35.

3 Seclusa autem consuetudine, aut iure Municipali, non conueniunt Doctores, nam aliqui adhuc volunt, quod sint sepeliēdi in Cathedrali. Ita Glos. *in Cap. In nostra* De *sepult.* Innoc. et Hostien. *ibid.* Io. And. *in Cap.* 1. *De sepul.* Quę opinio fundari potest in eo, Quod Cathedr. sit parochia vniuersalis totius ciuitatis, & Diœcesis. Cap. 1. *De raptorib.* & Cap. *Licet in Regul.* 16. *Quæst.* 1. & notant Hostiens. *in sum. tit.* De *Paroch. numer.* 3. ver. *Quid ergo. lib.* 3. Lappus cum Calder. *allegat.* 62. *numer.* 4. Vbal. *de Canon. port. cap.* 1. *numer.* 5. *par.* 1. Guttierez *Canon. quæst. cap.* 27. *nu.* 24.

4 Alii autem volunt, quod sit locus pręuentionis, ita vt sepeliēdi sint in Ecclesia, aut Cathedrali, aut parochiali, quæ primò pręuenit. Ita Goffredus *in sum. Tit. de Sepult. nu.* 8. & idem videtur sentire Vbald. *de Canon. port. cap.* 9. *num.* 4. Sed tenendum est, *quod absolutè sepeliendi sint in Parochia, in qua decedunt.* Ita Abbas *in Cap.* 1. *num.* 4. De *sepult.* Butr. *ibid. num.* 9. Archidiacon. *in Cap.* 1. De *sepult. in* 6. Syluester *verbo* Sepultura *num.* 8. Marescot. *lib.* 2. *Variar. resol. cap.* 95. *nu.* 10. Gratian. *Discep. forens. cap.* 94. *num.* 73. Sperel. *decis.* 87. *numer.* 13. Rota coram Seraphino *decis.* 1135.

5 Ratio est, Quia ius sepulturæ est cōsequutiuum ad ius administrandi sacramenta, quando non eligitur sepultura, aut aliàs non est de iure determinata, vt tradunt Archidiacon. *in Cap.* 1. *num.* 3. De *sepult. in* 6. Abbas *in* Cap. 1. *num.* 4. De *sepult.* Butrius *num.* 9. Gratian. *discep. forens. cap.* 95. *nu.* 74. Marescott. *Variar. resol. cap.* 95. *num.* 11. *lib.* 2. Sanchez *lib.* 3. *de matrim. disp.* 23. *num.* 74. Barbosa *de iure Eccles. lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 34. Rota coram Manrica *decis.* 366. *num.* 2. & in *Romana iurium Funeralium.* 4. *Iulij* 1653. coram Zarate. Hæc enim duo iura sunt inuicem connexa tāquam ordinata ad ea, quæ debentur moriruro, & defuncto ex officio pastorali. Constat autem, quod ius ministrandi sacramenta in articulo mortis pertinet ad parochum quò ad omnes, qui sunt in ipsius parochia, itá vt non possint ministrari à ministris Cathedralis, aut maioris

Ec-

Ecclesiæ. Vnde etiam ad ipsum spectat ius sepulturæ.

6 Accedit etiam, quod dum moribundus recipit sacramenta à parocho, in cuius parochia reperitur, tradit se ipsum in eiusdem manus in ordine ad curanda ea, quæ concernunt salutem æternam. Vnde censetur etiam illi commendare corpus suum succedente morte in ordine ad sepulturam, cum sepultura quoque ecclesiastica cõnumeretur inter spiritualia, quæ concernunt salutem animæ tanquam ordinata ad percipienda suffragia Ecclesiæ. Ergo censetur tacitè eligere sepulturã in ecclesia eiusdem parochi iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in Cap.1. num. 4. De sepult.* Butt. *ibid. num. 9.* Geminian. *in Cap.1. De sepult. in 6.* Francus *ibid.* Syluester *verbo.* Sepultura. *num.* 8. Petrus Vbald, *De canon. epis. cap. 6. num. 18.*

7 Et hoc extendendum est etiam ad casum, in quo defunctus non recepisset sacramenta, vel quia ex improuiso mortuus sit; vel quia non adfuerit in tempore minister, vt notat Sperel. *dict. decis. 87. nu. 13. in fine.* & alii ex cit. Doctor. Quia per accidens est, quod non ministrentur sacramenta, nam sufficit, quod de iure pertineat ad parochum parochiæ administrare, vt etiam illi conueniat ius sepeliendi, quia ius sepeliendi non consequitur ad actualem administrationem, sed ad ius administrandi.

8 Neque obstat ratio adducta pro ecclesia Cathedrali: Quia licet sit parochia vniuersalis totius ciuitatis. & diœcesis, relinquit tamen vnicuique parochiæ propria iura ipsarum: nec ea sibi vsurpat, quia ab illa vniuersalitate parochiæ seiũctæ sunt. Et proinde debent singulis parochiis illæsa conseruari ita exigente ipsarum institutione, cum non sint confundenda iuxta *Cap. 1. Causa 6. Quæst. 3.* & Cap. *Nullus.* 9. *Quæst. 2.* Cum ergo parochiæ conueniat ius administrandi sacramenta quò ad omnes, qui sunt intra parochiam, atque adeo ius sepulturæ, debet hoc ius ipsi conseruari quò ad aduenas. quo iure stante non habet locum, quod Cathedralis sit parochia vniuersalis, cum hoc tantum operetur, quod possit quis, si voluerit, accedere ad ipsam pro recipiendis sacramentis, vt notant Abbas *in Cap. Omnis. num. 12. De pœnit. & remis.* Boerius *de Auctor. magni Cons. numer. 15.* Gutierez *cap. 30. Canon. quæst. num. 12. lib. 1.*

Vbi sepeliendus, qui non potest sepeliri in electa sepultura. Quæst. 155.

SVMMA

1 *Vbi sepeliendus, qui non potest sepeliri in electa sepultura.*

2 *In Ecclesia interdicta non potest quis sepeliri.*

Qui non potest in electa sepultura sepeliri ob impedimentum temporale, deponendus interim in parochia.

Defuncti voluntas omninò seruanda, & eo modo, quo potest.

3 *Sepeliendus vbi de iure, qui non potest sepeliri, vbi disposuit ob impedimentum perpetuum.*

Electio sepulturæ, quæ non potest sortiri effectum, habetur pro non facta.

Dispositio hominis facit cessare dispositionem legis.

4 *Electio sepulturæ, quæ non potest habere effectum, non præbet impedimentum iuri.*

5 *Eligens sepulturam quomodo nolit sepeliri, vbi de iure esset sepeliendus.*

1 HVic difficultati respõdent Genuens. *in Praxi Archiepiscopali cap. 76. num. 5.* Lauorius *Variar. Lucubrat. tit. 2. cap. 11. numer. 41.* Sepeliendum esse, vbi Episcopus, aut eius Vicarius arbitrabitur. Quia non potest dici, quod non elegerit sepulturam, nec habuisse intentionem, vt sepeliretur in parochia. Et proinde arbitranda est electio sepulturę habita ratione ad eius deuotionem, et affectionem.

2 Hoc tamen nõ videtur admittendum, quia hoc pacto neque seruaretur mens defuncti circa sepulturam, neque dispositio iuris. Itaque inspiciendum est, an impedimentum, quod obstat, ne sepeliatur in sepultura electa, sit temporale, an verò perpetuum. Si enim est temporale, vt quia ecclesia esset interdicta, vt pro-

proinde durante interdicto non possit aliquis in ipsa sepeliri iuxta Cap. *Quod in te. De pœnit.* & Cap. *Si Ciuitas. De sentent. ex. communicat. in* 6. & Cap. 1. *De sepult.* sepeliēdus erit loco depositi in parochia, vt postea cessante impedimento deferri possit ad sepulturam electā. Electio enim sepulturæ est pars vltimæ voluntatis; vnde cum defuncti vltima volūtas sit omninò seruanda *l. Quoties. §. Si duo. ff De hæred. instit.* & *l. Cogi ff* Ad Trebel. Si non potest seruari in totum, eo meliori modo, quo saluari potest, seruanda est, vt notant Castrens. *consil.* 251. *num* 5. *ver. Sed hoc est falsum.* Natta *consil.* 570. *num.* 14. *in fine.* Rota coram Ludouisio *decis.* 102. *nu.* 7. Hæc enim est interpretatiua voluntas defuncti, vt si non possit seruari omninò, quod disposuit, seruetur eo modo, quo potest. Et ideo eius corpus transferendum erit ad sepulturam electam, quando transferri poterit.

3 Si verò impedimentum sit perpetuum, vt si ecclesia non habeat ius sepeliendi, aut adsit aliqua prohibitio, ne in illa ecclesia aliquis sepeliatur, tunc defunctus erit sepeliendus, prout de iure sepeliri debuisset, si nullam elegisset sepulturam. Cum enim electio sepulturæ non possit sortiri effectum, perinde se habet, ac si nō præcessisset. *l. Si quis sub conditione. ff. De testamen. tut.* & *l. Ex sensu. §. 1. ff.* De appel. *lat.* & proinde subintrat dispositio legis cessante dispositione hominis. Sicut enim dispositio hominis facit cessare prouisionem legis *l. fin.* C. De pac. conuen. ità ècōtra subintrat dispositio legis non extante dispositione hominis.

4 Accedit etiam, quod cum electio sepulturæ facta à defuncto non possit habere effectum, non præbet impedimentū, quin dispositio iuris suum sortiatur effectum iuxta ea, quæ tradunt Roland. *consil.* 7. *num.* 4. *lib.* 3. Natta *consil.* 631. *num.* 7 Riminal. *consil.* 5. *nu.* 71. *lib.* 1. Rota coram Millino *decis.* 273 *nu* 1. vbi citatur etiam decis. *in Tiraconensi iuris presentandi* 11. Februar. 1585. coram Episcopo Lauretano. Non impedita autem dispositione iuris circa sepulturam, est omninò seruanda, nec recurrendum ad arbitriū Episcopi, aut Vicarii ipsius.

5 Nec obstat ratio in oppositum, de qua *num.* 1. Quia quamuis defunctus elegerit sepulturam, electio tamen est sine effectu, & proinde non habetur in consideratione. Nec potest dici absolutè, quod noluerit sepeliri in parochia, aut alibi, vbi de iure esset sepeliendus, sed tantum ex suppositione, quod sepeliretur, vbi elegit sepeliri, quia non disposuit per se primo, quod non sepeliretur, vbi de iure esset sepeliendus, sed hoc solum venit in consequentiam ad electionem sepulturæ in tali ecclesia. Vnde cum cesset hoc suppositum, quia electio non potest habere effectum, cessat etiā exclusio sepulturæ, quæ subintrat de iure Cap. *Si Papa. De priuileg. in* 6. & Clemen. *Si summus. De sentent. excommunicat.* Præsertim quia est exclusio conditionalis iuxta ea, quæ tradunt Dec *consil* 644. Decian. *resp.* 1. *numer.* 16. *vol.* 1 Menoch. *consil.* 175. *num.* 12. quæ non habet locum, nisi purificata conditione.

An confessio reuelata possit aliquando probare in iudicio. Quæst. 156.

S V M M A.

1 *Reuelans confessiones qua pœna puniendus.*
2 *Confessio reuelata an probet in iudicio.*
3 *Glos. explicata.*
In pœnitentiali iudicio unicuique credendum.
4 *Quomodo constare possit, quod quis non habuerit intentionem contrahendi matrimonium.*
5 *Notitia habita in confessione non potest adhiberi in iudicio.*
6 *Confessarius audit confessiones vt Christi minister.*
Notitia ex confessione est extra commercium humanum.
7 *Confessio iam reuelata cur non possit inseruire in iudicio.*
8 *Consulens alios super auditis in confessione, quomodo non vtatur notitia habita ex confessione.*
9 *Audiens furtiuè, aut casu confessionem tenetur sigillo.*
Non potest esse testis super auditis in confessione.

Cer.

1 CErtùm est, reuelantem confessionem esse grauiter puniendum iuxta Cap. *Cum sacerdos, De offic. ordinar.* & notant communiter Doctores præsertim Ias. *in l. 1. num. 7. ff. De his, qui sunt sui, vel alieni iur.* Bald: *in l. Archigerontes.* C. De *Episc. audien.* Pœna autem reuelantis confessionem prius fuit depositio, et ignominiosa peregrinatio per totam vitam. Ita in *Cap. sacerdos.* De *pænit. Dist. 6.* De iure autem posteriori pœna est depositio, & detrusio in Monasterium ad agendam pœnitentiam. Ita in *Cap. Omnis vtriusque.* De *pænit.* Et hæc pœna est illa, quæ hodie habet locum, vt notant Sotus *de tegen. secreto. memb. 1. quæst. 2.* Nauar. *in Cap. Sacerdos. num. 171.* De *pænit. dist. 6.* Suarez *disp. 33. de pænit. sect. 8.* Onuphrius *de sacro sigil. sec. 5. quęst. 2. ver. Dixi secundo* Malder. *de sacro sigil. cap. 11. init.* & alii cum Glos. *in dict. Cap. Omnis vtriusque.* Et proinde, quod ex confessione reuelatur, non potest inseruire ad probandum in iudicio tanquam omninò occultandum; & quia non potest testis reddere rationem sui dicti; nisi recurrat ad notitiam habitã ex confessione. Solum dubitatur, an aliquando possit deseruire.

2 Hoc dubium oritur ex eo, quod tradit Ias. *num. preced, init.* citat; qui vult, hoc non habere locum in causa matrimonii, nam in hac causa reuelatio notitię circa matrimonium habitæ ex cõfessione probat. et cit. Glos. quam dicit singularem in *Cap. Tua nos verbo.* Constiterit. De *sponsalib.* quam dicit nullum vnquam Canonistam ponderasse, sed solum eam ponderasse, Roman. *in l. Si non speciali.* C. De *testib.*

3 Verùm si rectè illa Glos. perpendatur, nihil huiusmodi habet. Põtifex enim interrogatus super validitate matrimonii illius, qui ementito nomine alieno, et cũ intentione nõ contrahendi matrimoniũ, sed hac simulatione extorquendi copulam, respondit, quod cum non consensit, illam ducere, non valebat matrimonium, & subdidit, *Quod qualiter tibi constiterit, non videmus*, nempè quod non consenserit ducere in martimoniũ. Glos. verò *ibid.* ponderans hęc verba ait. Potuisse benè constare. *Quia ille hoc ei confessus fuit in pænitentiali iudicio, in quo cuilibet est credendum, vt infra.* De *homicid. Significasti. Quia soli sibi fit prejudicium, vnde non est verisimile, quod sit immemor suę salutis.* Ex quibus verbis nihil aliud elici potest. Quod de hoc poterat constare confessario ex notitia habita in confessione, quia vnicuique credendum est in illo foro pœnitentiali. Non autem, quod notitia habita in confessione etiam in causa matrimonii probare possit in iudicio: imò ibidem *ibid.* Glos. *Sed in iudicio pro tribunali non crederetur ei in preiudicium alterius.* Ex quibus constat quod nihil aliud intendit, nisi quod ea cõstant cõfessario, quę audit in foro pœnitentiali; non autem vult, quod aud ta in confessione proferri possint in iudicio, & quod probent in causa matrimonii.

4 Nec obstat, quod casum proposuerit Summo Pontifici, quasi ex hoc inferri possit, quod iuxta resolutionẽ reportatã voluerit vti notitia habita ex confessione. Quia quod hoc ei constiterit ex confessione sacramentali, non habetur ex tex. Sed est coniectura Glos. quia scilicet hoc potuit esse. Et si fuit, potuit super casu cõsulere Pontificem, vt in foro pœnitentiali moneret pœnitentem; quid agere deberet iuxta resolutionem reportatam: non autem vt vteretur in foro externo notitia habita in foro pœnitentiali. Deinde fieri potuit, quod fictè contrahens, antequam contraheret, coram testibus protestatus fuisset, se fictè contractutum matrimonium, et nõ habere intentionem ducendi talẽ in vxorem, & quod isti testes postea examinati fuissent. Vnde ex nullo capite deducitur ex Glos. quod in causa matrimonii possit inseruire notitia habita in confessione.

5 Itaque absolutè tenendum omninò est. *Quod notitia habita ex confessione in nullo vnquam casu admitti possit in iudicio, & proinde nullam faciat probationem.* Et hoc intelligi debet non solum, si confessarius deponat, sed etiam, si alius deponat ex notitia habita à confessario reuelante; aut quacumque scientia habita ex confessione perueniant ad iudicem. Ita Sotus

Sotus *de tegendo secreto mem.* 3. *quæst.* 1. *post* 5. *conclus.* Onuphr. De *sacrosigill. sect.* 2. *quęst.* 2. *dub.* 1. Et desumitur etiam ex communi doctrina, quod sigillum confessionis sit omninò indispensabile, quam inter alios tradunt D.Th. *in* 4. *dist.* 21. *q.* 3. *ar.* 1. Scot. *quæst.* 2. Sotus *dist.* 18. *quæst.* 8. *ar.* 5. *conclus.* 1. Nauar. *in Cap. Sacerdos. nu.* 117. *De pœnit. dist.* 6. Syluester *verbo* Confessor. 3. *quæst.* 19. & 20. Medina C. *De confess. tract.* 2. *quęst.* 45. Viguer *Instit. Theol. cap.* 16. §. 4. *ver.* 20. Philiarc. *De sacram. pœnit. lib.* 2. *cap.* 30. Couaruu. *in* 4. *par.* 2. *cap.* 8. §. 12. *nu.* 10. Hostiens. *in Cap. Omnes vtriusque sexus.* De *pœnit. & remis.* vbi & alii Canonistæ, Simanch. *Catbolicar. instit. tit.* 24. *n.* 15. & alii communiter. Si enim est indispensabile, in nullo vnquā casu, quæ cadunt sub ipso, inseruire possunt in iudicio.

6 Ratio est. Quia confessarius in audienda cōfessione tāquam Vicarius Christi repræsentat ipsius personam. Nam Christus reliquit sacerdotes tāquam suos Vicarios, qui exercerent iudicium sacramentale pœnitētiæ, vt habet Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. *de pœnit.* Et propterea confessarius audit peccata pœnitentum in Tribunali segregato à commercio humano, & notitia, quàm inde acquirit, nō est intra terminos commercii humani, sed potius intra terminos commercii diuini, cum tanquam minister Dei in illo iudicet. Et ideo tenetur confessarius ita illā in se custodire, vt nunquam deuoluat ad commercium humanum: alioquin faceret contra institutionem Christi, ex qua fluit necessitas celandi suo sigillo sacramentali, quæ exponuntur à pœnitente in ordine ad iudicium pœnitentiale, vt docent communiter cum D. Thom. *in* 4. *dist.* 21. *quęst.* 1. *art.* 1. Et quicumque alius, qui tali notitia vteretur, faceret contra eamdem institutionem, quia vteretur in commercio humano, quod Christus voluit esse ab ipso omninò segregatum. Et hæc ratio militat pro quocumque casu, quia semper traheretur ad commercium humanum, quod debet esse ab ipso omnino segregatum.

7 Solum videtur posse obiici. Quod postquam est reuelata confessio, iam notitia habita in confessione deuoluta est ad humanum commercium, & ideò videtur posse adhiberi pro iis, quæ sunt humani commercii. Sicut iudex potest vti notitia iniustè extorta ad inquirendum de delicto. Sed quicquid de hoc sit, est alia ratio, quia in tali casu iudex vteretur notitia, quæ originem traxit ex humano cōmercio. At notitia habita ex confessione ex sua origine est extra humanum commercium, & exigit semper extra ipsum conseruari. Et si quando ex malitia confessarii deuoluitur ad humanū commercium, adhuc exigit poni extra ipsum per suppressionē, quia exigit esse, & permanere extra ipsum: & ideò nunquam, licet ad idem deducta, potest adhiberi pro humano commercio: præsertim, quia non potest inseruire pro foro externo, nisi deueniatur ad originem, quam habuit ex confessioue.

8 Rursus obicii potest, quòd sequeretur, quod confessarius non posset consulere viros doctos de auditis in confessione. Resp. neq. hoc sequi. Nam potest consulere narrando casū, sed reticendo personam, hoc autem pacto non ponit in commercio humano notitiam habitam in confessione: quia habita in confessione non est notitia casus in abstracto, sed casus inuoluentis ordinem ad personam: et si est peccatum, prout est peccatum talis personæ: & sic non ponit in humano commercio notitiam habitam in confessione. Quod etiam contingit, quando cōfessarius narrat casus auditos in confessione tacendo personas, quamquam hoc sit valdè periculosum.

9 Ex dictis sequitur. quod si duo, aut plures audissent confitentem sacerdoti aperire delictum, de quo inquiritur in foro externo, non possent esse testes in illa causa; nec posset iudex vti illorum testimonio. Hi enim siue casu, siue dedita opera audierint pœnitentem, tenentur sigillo confessionis, vt communiter docent Scot. *in* 4. *dist.* 21. *quæst.* 2. D. Antonin. 3. *par. tit.* 17. *cap.* 22. §. 2. Rosel. *verbo.* Confessio *n.* 15. Medina Cod. *De confessione. tract.* 2. *qu.* 4. Angel. *verbo.* Confessio. *num.* 16. Nauar. *cap.* 8. *Manual. num.* 36. Graf. *lib.* 1. *decis. cap.* 23.

23.*num.*37.Suarez *disp.*33.*de pœnit.sect.*4.*num.*7.Faber.*in* 4. *dist.* 19. *quæst. vn*, *disp.* 34.*cap.*2 *num.*19.Pitigian.*dist.*21.*quæst.*2.*ar.*5.Facunde *pracep.*2. *Eccles. lib.*6.*cap.*6.*num.*25. Megala *par.*1.*Instit.lib.*1.*cap.*16.*num.*5.Cœlestin.*in compen. Theolog. moral. tract.*1.*cap.*17.*num.*3. Mærat, *tom.*3.*sum. disp.*32.*sect.*2.*num.*1.Moscos. *tract.*7.*sum. cap.*15.*num.*5. Mercet.*de sacram.quæst.*11.*de pœnit. ar.*3. Reginal.*lib.*3.*Praxis fori pœnit. cap.*3.*numer.*26. Præposit.3.*par. quæst.* 11.*supplem. dub.*4.*num.*33. Chellison. *ibid. ar.*5.*dub.vn.*Granad.*controuer.*7 *tract.* 11. *disp.*4.*nu.*1. Gaspar Hurtad. *de Sacramen. disp.*12.*de pœnit.difficul.*3.Onuphr.*de sacer. sigil.quæst.vn.dub.*3.ver.*Scotus*,vbi alios citat. Malder *de Sigil.confess.cap.* 13. vet. *Qui casu audit.* Quia illa notitia acquiritur ex confessione sacramentali, & ideo quamuis audientes nō audiant in persona Christi,adhuc tamen exigit conseruari extra commercium humanum.Iudex verò non posset huiusmodi testes admittere, quia cooperaretur eidem peccato, & traheret ad humanum commercium,quod secundum institutionem Christi exigit esse extra ipsam.

An religiosus cogi possit, vt testificetur contra propriam Religionem. Quæst. 157.

SVMMA

1 *Testes cogi possunt ad testificandum.*
2 *Religiosus non potest cogi, vt testificetur contra propriam Religionem.*
Filius non admittitur testis contra Patrem.
Libertus non potest cogi, vt testificetur contra Patronum.
Parentes spirituales magis venerandi, quàm carnales.
3 *Patria anteponenda parentibus.*
Religio quo ad Religiosos æquiparatur Patria.
Non potest quis cogi, vt testificetur contra Patriam.
4 *Si solum extent testes, qui cogi non possunt, perinde se habet, ac si non extarent.*

1 Quando testes se subtrahunt à ferendo testimonio, nec veritas alio modo constare potest, cogi possunt, etiam censuris ecclesiasticis, si moniti adhuc recusent, vt ferant testimonium iuxta exigentiam iudicii, vt desumitur ex Cap. 1. & Cap. *Cum super causa*, et Cap. *Peruenit.* 1. & Cap. *Peruenit.* 2. et *toto tit.* De *testib. cogend.* Quia enim valdè interest publicæ vtilitatis, quod in iudiciis constet de veritate, sine quo non potest iustitia administrari, ideo tenentur, qui veritatis conscii sunt, eam in iudicio deponere, si vocentur: & ideo, si recusent, aut se subtrahant, aut impediantur, possunt cogi ad ferendum testimonium veritati. Modo autem dubitatur, an Religiosus cogi possit ferre testimonium contra propriam Religionem.

2 Resoluendum autem est, *Quod nō possit Religiosus cogi, vt contra propriam religionem testimonium ferat.* Quod intelligitur in re graui, vnde Religioni notabile nocumentum proueniat. Ratio est. Quia stante debito naturali erga aliquem, & naturali affectione non potest cogi, vt cōtra ipsum ferat testimonium. *Vnde filius* excusatur, ne cōtra patrem in iudicio deponat, imò nec admittitur, si paratus sit deponere *l. Parentes. ff.* De *testib.* Nec libertus cogitur testificari contra patronū. l. *Libertorum.C.* De *testib.* Ergo nec etiam Religiosus cogi poterit, vt contra propriā Religionem testimonium ferat, quia magis debet religioni, quàm filius parentibus, aut libertus patrono: siquidem est filius spiritualis Religionis, ab ipsa alitur nō solum corporaliter, sed etiam spiritualiter, & strictiori vinculo cum ipsa coniūgitur, quàm filius cum parentibus, aut libertus cum patrono. Parentes enim spirituales magis venerandi sunt, quàm carnales. Cap. *Ita diligere.* ibi. *Longè igitur cōgruentius filius patris mei, vel frater meus appellatur is, quem gratia diuina potius, quàm qua humana voluntas, & filius patris mei, vel frater meus esset, elegit.* & Cap. *Pitacium* 30. *Qu.*3. vbi Glos. verbo. *Multò magis.*

3 Accedit etiam, quod Patria antepo-

ponenda est parentibus *l. Minimè. ff. De relig. & sumpt. fun.* Vnde si filius non potest cogi, vt sit testis contra parentes, multò minus cogi poterit, vt sit testis contra Patriam, vt loquens de consiliario ponderat Menoch. *consil. 275. nu. 21.* Religio autem in ordine ad Religiosos suos æquiparatur patriæ, nam est comunitas, quædam, cuius singuli religiosi sunt membra. Et sicuti ciues speciali obligatione obligantur patriæ, non alia ratione, nisi quia ab ipsa traxerunt originem vitæ corporalis: ita Religiosi potiori modo obligantur Religioni, à qua traxerunt originem melioris vitæ, nempè religiosæ.

4 Obiici potest. Quod veritas non posset haberi, quando alius non adesset testis: vnde cum militet ratio, nempe fauor publicus iustitiæ, ob quam testes cogi possunt, poterunt etiam cogi Religiosi, vt ferant testimoniũ contra Religionem. Resp. Hanc rationem, ob quam cogi possunt testes non extendi ad eos, qui se excusare possunt, quia cessat ratio, quæ habet locũ, quando adsunt testes, qui aliàs tenentur testificari. In casu autem, in quo non adsint alij testes, nisi ij, qui nõ sunt cogendi, procedẽdum est, sicuti proceditur, quando nulli adsunt testes. Quod enim extent testes, sed non possit haberi testificatio, quia cogi non possunt, perinde se habet, ac si non extarent. *l. 1. ff. Quod cuiusque vniuersitat. & l. Ex consensu. §. 1. ff.* De appellat.

An contrahi possit matrimonium, si ætati requisita deficiant aliquot dies. Quæst. 158.

S V M M A

1 *Aetas habilis ad copulam requiritur pro contrahendo matrimonio.*
Quot anni in viro, & quot in muliere requirantur.
Debent esse completi.
2 *Quid, si desint duo, tres, aut quattuor dies.*
3 Si *desit aliquis dies annis præfinitis, non valet matrimonium.*
4 *Annus præfixus matrimonio diminutus per dictionem* Circiter *non sufficit.*
Dictio, Circiter, *refertur ad modicam quantitatem.*
5 *Annus, cui aliquid deest, non habetur pro completo.*
Annus non completus non potest numerari.
6 *Tempus assignatum à iure sumitur de momẽto ad momentum, nisi aliter disponatur.*
7 *Pro matrimonio non sufficit dies vltimus, inchoatus anni præfixi.*
Annus non est integer, si quid minimum desit

1 PRo contrahendo matrimonio requiri ætatem habilem ad copulam, certum omninò est, vt constat ex Cap. P*uberes. De desponsat. impub.* vbi Glos. *fin.* Quia debet adesse ætas, quæ sit apta, vt matrimonium initum sortiri possit suum effectum. Hęc autem ætas importat pubertatem, &. quò ad masculos importat annum quartumdecimum; quò ad fœminas autem annum duodecimum, vt statuitur in Cap. *Continebatur.* & in Cap. *Attestationes*, & in Cap. Ex *litteris. De desponsat. impub.* Hæc autem ætas tàm in masculo, quàm in fœmina debet esse completa, vt desumitur ex eodem Cap. *Ex litteris.* ibi. *Donec compleat puer annum decimum quartum*; & Cap. *fin. eod. tit.* ibi. *Quidam filiam suam circiter duodecim annos habentem.* de quo tamen matrimonio statuitur, quod si non erat ætatis nubilis, aut malitia nõ supplebat ætatem, non fuisse matrimonium, sed tantum sponsalia, & tamen dũ erat ætatis annorum circiter duodecim, oportebat, quod duodecimus annus esset incœptus.

2 Hoc autem stante dubitatur, an valeat matrimonium, vt matrimonium, si ad complẽdam dictam ætatem desint duo, tres, aut quattuor dies. Et partem affirmatiuam tradunt Hostiens. *in Cap. Puberes num. 5. De desponsat. impub.* Veracruz *in Speculo coniugior. par. 1. ar. 16.* ver. *Primò sponsalia.* Martin. Ledes. *2. par. 4. quæst. 60. art. 1. circa fin.* ver. *Hæsitabis vlterius*, quos sequitur Guttierez *de matrimon. cap. 2 numer. 20.* Et Ledesma vult, hoc habere locum, etiã si desint decem dies. Et fundantur in eo, quod hæc ætas mora-

moraliter computari debeat; & quia quod parum distat, nihil distare videtur.

3 Tenendum tamen est. *Non valere matrimonium si aliquis dies desit ad complendam ætatem præfinitam* Ita Abbas *in Cap. fin. nu.*6. De *desponsat. impub.* Cardin. *ibid. num.*2, Henri. *in Cap. Puberes. num.*5. *eod. tit.* Alexan. de Næuo. *in Cap. Attestationes. numer.*8. *eod. tit.* Sotus *in* 4. *dist.* 35. *quæst. vn. ar.*5. ver. *At verò vtrum.* Brunel. *De sponsal. conclus.* 4. *num.*6. Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. disp.*104. *num.*3. Pontius *de matrimon. lib.*7. *cap.*65. *num.*1. Vnde S. Cōgregat. *in Reatina* 14. *Iunij* 1621. declarauit nullum matrimonium cum Puella, cui sex dies deerant pro complemento anni duodecimi. Quod intelligitur, nisi malitia suppleat ætatem iuxta Cap. *fin.* De *desponsat. impub.*

4 Et pro hac opinione ponderari potest tex. dic. Cap. *fin.* De *desponsat. impub.* vbi de puella, quæ erat annorum duodecim circiter, dicitur, quod non constaret, an haberet legitimam ætatem ex tali explicatione, & tamen, dum dicitur annorū duodecim circiter, aut solum parum quid deficiebat complemēto duodecimi anni, aut parum quid excedebat; dictio enim, *Circiter*, ad modicam quantitatem refertur, vt ponderat Glos. *ibd.* verbo. *Circiter.* Vnde si non obstaret defectus duorum, aut trium dierum, constasset de ætate nubili, nec opus fuisset declarare matrimonium nullū sub conditione, si puella non erat ætatis nubilis, aut malitia non supplesset ætatem. Vnde conficitur argumentum. Nō admittitur à iure matrimonium eius, qui circiter habet annos præfixus à iure. Sed quando deest etiam vnicus dies, adsunt tantum circiter anni præfixi. Ergo tunc matrimonium initum non admittitur.

5 Et adduci potest etiam tex. Cap. *Ex litteris, De desponsat. impub.* vbi Pontifex Vrbanum III. decernit, quod ad cōtrahendum matrimonium expectandum sit, donec puer compleat quartum decimum. Quādo autem deest aliquod tempus non solum annus est completus, sed neque habetur pro completo. Tum quia, qui non compleuit annum, dicitur minor illo anno *l. Deniq. §. Minorem. ff. De minorib.* Tum quia annus nō completus non potest numerari pro anno *l. Anniculus ff. De verbor. significat.*

6 Ratio vero est, Quia tempus assignatum à iure computatur de momento ad momentum, nisi aliud sit determinatum. *l.*3. *§. Minor. ff. De maior.* atq. tradūt Glos. *in l.*3. *§. Minore. ff.* De *minor.* & Doct. *ibid.* Io. Andr. *in Cap. Super eo.* De *appellat.* & cæteri *ibid.* Ias. *in l.*1. *§. Minor. ff.* De *maior.* Afflict. *decis.*73. *num.*7. Bald. *consil.* 477. *num.*1. Angel. *consil* 404. *in fine.* Corneus alios referes *consil.*27. *quæst.*1. *nu.*4. *lib.*5. Mysinger. *obseruat.*15. *in fine. centur.* 5. Marc. Anton. Bart. *De temp. vtili. cap.*3. *num.*1. Rota *decis.*333. *nu.*4. *par.*4. *Diuers.* quæ est *Romana Societatis* 27. *Iunij.* 1597. coram Lancellotto. Vnde cum à iure sit determinatum tempus ætatis habilis ad contrahendum matrimonium, debet sumi de momento ad momentum, cum aliter à iure cautum non sit: & proinde anni debent esse completi.

7 Ex quibus deducitur. Quod quāuis loquentes de sponsalibus Couaruu. 4. *Decret. par.*1. *cap.*2. *num.*2. Mandos. *De ætate minori. cap.*14. *num.*11. Lopez 2. *par. Instruc. cap.*37. *de matrim.* Henriquez *lib.* 11. *cap.*13. *num.*2. & loquentes de matrimon. Villalob. *tom.* 1. *sum. tract.* 14. *difficul.*22. *nu.*1. Barbosa *in Collect. lib.* 4. *tit.*3. *cap.*14. *nu.*2. *tom.*2. dicant, quod sufficit, quod vltima dies anni designati sit incœpta. Attamen tenendum est, quod debeat esse completa, vt inter alios docet Pontius *lib.*7. *de matrim. cap.*65. *n.*1. Nam cum tempus computari debeat de momento ad momentum, nulla pars temporis debet deesse, alioquin annus non esset completus, neque enim completum est, cui aliquid deest, quia non est integrū, cui quid minimum desit *l. Nomen filiorū. §. fin. ff.* De *leg.*3. & *l. Decem. ff.* De *fideicom. libert.* & notant Paris *consil.* 116. *num.* 14. *vol.*1. Alexan. *consil.*201. *nu.*7. *vol.* 6. Natta *consil.*164. *num.*9. Menoch. *consil.*918. *nu.* 3. Rota *decis.* 300. *nu.*10. *par.* 1. Recent.

An

An Prælati Regulares locales habeant territorium. Quæst. 159.

S V M M A

1 *Ecclesia, & Monasteria Regularium exēptorum non sunt de Diœcesi.*
Monasteria Regularium sunt omninò exempta.
2 *Ecclesiæ Regularium non visitantur ab Ordinarijs.*
Episcopus visitat Ecclesias exemptas saeculares, etiam nullius diœcesis.
3 *Regulares, & eorum loca quò ad effectus iurisdictionis censentur extra Diœcesim.*
4 *Prælati Regulares habent territorium.*
5 *Non solum per æquiparationem, sed propriè.*
6 *Territorium quid sit.*
7 *Territorium non importat dominium terræ, sed iurisdictionem, & potestatē coercendi.*
8 *Prælati Regulares habēt in suis Monasterijs iurisdictionem quasi episcopalem.*
Possunt quò ad proprios subditos quicquid possunt Episcopi.
Loca Prælatorum Regularium faciunt territorium separatum.
9 *Exempti habent iurisdictionem quò ad personas, non quò ad loca.*
10 *Monasteria sunt in Diœcesi.*
Priuilegium exemptionis eximit à subiectione, non à situatione.
11 *Quid requiratur, vt constituatur distinctū territorium.*
12 *Facultas exercendi aliquos actus iurisdictionis quò ad loca, & personas Regulares nō obstat separationi territorij.*
13 *Nec etiam visitatio quòad curam animarū, si Ecclesia sit parochialis.*
14 *Religiosi subijciuntur ratione voti.*
Religiosi non habēt proprium velle, aut nolle.
Subiectio Religiosorum est materia voti.
Est personalissima.
Vis coercitiua est necessaria pro iurisdictione.

---

1 Licet Ecclesiæ, & Monasteria Regularium exemptorum sint intra diœcesim, cum tamen sint exempta, non sunt de Diœcesi, iuxta ea, quæ notant Abbas *in Cap. Nimis. De iureiur.* Cardin. *in Clement. 2. §. 1. quęst. 4. De priuileg.* Rota *in Burgensi iurisdictionis S. Io. 28. April. 1595.* coram Orano apud Tamburin. *decis. 42. num. 6. post 3. tom. De iure Abbat.* Quod autem Ecclesiæ, & Monasteria Regularium sint omninò

Pasqualig. Quæst. Select.

exempta, habetur ex priuilegio Sixti IV, qui id concessit Fratribus Prędicatorum in Bulla, quę dicitur *Mare magnum.* quæ est 1. *eiusdem Pontificis apud* Confectum *in Collect. Priuilegior.* Mendicant. ibi: *Et ne pretextu Constitutionis Innocentij IV. predecessoris nostri, quæ incipit, Volentes, Locorū* Diœcesani, *& alij* Ordinarij, *ac alij quicunque in personas, & loca Fratrum Prædicatorum, contra eiusdem* Gragorij *Predecessoris Ordinationem, sibi quamcumque iurisdictionem, & superioritatem vindicare præsumant, districtius inhibemus, ne quisquam absque dictæ* Sedis *speciali commissione, & auctoritate, in personas, domos, & loca dicti Ordinis* Prędicatorum, *vt pote prorsus exempta, aliquas excommunicationis, suspensionis, & interdicti sententias, specialiter, vel generaliter quomodolibet promulgare, aut in personas, domos, & loca huiusmodi aliquam praeminentiam, superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere præsumat etiam ratione contractus, vel delicti, seu rei, de qua contra ipsos ageretur, vbicunque ineatur contractus, committatur delictum, & res ipsa consistat.* Vbi ponderanda sunt verba illa, *vt pote prorsus exempta.* Et similiter illa *Aliquam praeminentiam, superioritatem, & iurisdictionem quomodolibet exercere.*

2 Quod amplius ex eo constat, quia Ecclesiæ Regularium non visitantur ab Ordinario, neque in virtute Concil. Tridentini, vt declarauit S. Congregat. apud Collector. *ad cap. 8. de Reform. sess. 7. Concil. Trident.* Neque etiam in vigore Constit. *Inscrutabilis.* Gregorij XV. vt eadem S. Congregat. declarauit, vt constat ex responsione ad 1. *Dub. ex propositis super eadem Constit.* & eidem Constit. annexis, vt *in Bullar.* Episcopi autē visitant quascunque Ecclesias quomodolibet exemptas, etiam si sint nullius Diœcesis ex Decreto Concil. Trident. *dicto Cap. 8. de reformat. sess. 7.* & refert decisum à S. Congregat. Barbosa *ad dict. locum Concil.* Vnde pleniori iure sunt exemptæ Ecclesiæ Regularum, quàm Ecclesiæ nullius *Diœcesis*, cum sint etiam exemptæ à Visitatione.

3 Ex quo fit, quod Regulares. & eorum

tum loca, quò ad effectus iurisdictionis censeantur esse extra Diœcesim, vt desumitur ex Cap. *Luminoso*. 18. *Quęst*. 2. & Cap. *vnico*. §. *Et quoniam*. De *Regular. in* 6. & Cap. 1. De *priuileg. in* 6. vbi Glos. Quod sufficit, vt quamuis loca Regularia sint intra Diœcesim, non sint tamen de diœcesi iuxta ea, quæ notant Abbas *in Cap. Nimis*, De *iureiur*. Cardin. *in Clemen*. 2. §. 1. *quæst*. 4. De *priuileg*. vt dictum est etiã supra. Et proinde non possunt dici ab Episcopis sua diœcesis, seu pars suæ diœcesis, vt obseruant Gemin. *in Cap. Cum Episcopus*. *num*. 4. De *offic. Ordin. in* 6. Rota *in dic. Burgens. Iurisdictionis S. Ioannis*. 28. *Aprilis*. 1595. coram Orano. *num*. 2. apud Tamburin. *de iure Abbat. post tom*. 3.

4 Tenendum itaque est. *Prælatos Regulares habere suum territorium, nempe Monasterium suis finibus circumscriptum*. Ita Cardin. *in Clemen*. 1. *num*. 1. *De statu Monach*. Vitalin. *in Clement. Rursus*. *num*. 10. De *statu Monachor*. Geminian. *in Cap. Cum Episcopus num*. 4. De *offic. Ordinar. in* 6. Zerola *in Praxi Episcopali. par*. 1. *verbo. Processiones*. ver. *Ad quartum*. Cened. *Canonin. quæst*. 26. *num*. 18. Portel. *in Respon. par*. 1. *casu* 19. Barbosa. *De potest. Episc. allegat*. 73. *num*. 7. Bordon. *consil. Regul* 68. *num*. 28. *tom*. 2. Tamburin. *De iure Abbat. tom*. 1. *disp*. 15. *quæst*. 7. *nu*. 39. Rota coram Veral. *decis*. 225. *num*. 3. *par*. 2. & *in Romana Iurium funeralium* 4. *Iulij*. 1653. *circa fin*. coram Zarate & *in Burgensi iurisdict*. *S. Io*. 6. *Nouemb*. 1596. *num*. 4. coram Orano apud Tambur. *decis*. 43. *post*. 3. *tom*. De *iure Abbat*. Intelligitur autem de territorio proportionato iurisdictioni Prę latorum Regularium, quatenus scilicet importat terminos coarctantes ipsorum iurisdictionem.

5 Nec dici potest, quod isti Doctores loquantur impropriè, & solum quò ad certos effectus, & per modum æquiparationis, vt dixit Rota *in Volateranensi iurisdictionis*, 14. *Ianuarij*. 1581. coram Brauo, & est *decis*. 207. *par*. 2. *Diuers*. & *in Salmantina iurisdict*. 14. *Decembr*. 1579. coram Seraphino, & in *Calaguritana iurisdictionis* 16. *Iunj*. 1606. coram Ortembergo; Quia ad summum agnosci potest aliqua improprietas quo ad locum, qui in componendo territorio materialiter se habet; non autem quò ad iurisdictionem, quæ est forma, quæ constituit locum in esse territorii. Nam hæc est plena quò ad Prælatos Regulares, & nulla quò ad Ordinarios, vt constat ex dictis *num*. 1.

6 Ratio desumitur ex definitione Territorij. Quod non est aliud, quàm certũ terræ spacium certis finibus, veluti cancellis quibusdam septum, & iurisdictione munitum. *l. Pupillus*. §. *Si Territorium*. *ff*. De *verbor. obligat*. vt cum alij tradunt Felin. *in Cap. Rodulphus*. *num*. 13. & 28. *De rescrip*. Boer. *decis*. 227. *num*. 7. Brisson. *de Verbor. significat*. verbo. *Territoriũ*. Borel. *De magistr. cap*. 1. *num*. 105. Marta *de iurisdic. par*. 1. *cap*. 48 *num*. 22. Rota coram Pennia *decis*. 386. *num*. 3. & coram Ludouis. *decis* 487. *num*. 5. & coram Merlino *decis*. 665. *num*. 18. Hęc autem conueniunt Monasterijs Prælatorum Regularium. Nam habent certum terræ spacium certis finibus septum, vt per se constat; & hoc est veluti materialis pars territorij. Habent etiam iurisdictionem penes Prælatum Regularem, qua hoc terræ spacium munitur, tanquam partem formalem. Vnde cum concurrat vtraq. pars materialis, & formalis, consurget territorium propriè dictum.

7 Præsertim, quia territorium non importat dominiũ terræ, quia hoc est etiã penes subditos, sed iurisdictionem, & cœrcitionis superioritatem, vt tradunt Bald. *in l. Si quam. in fine*. C. De *bon. vacant. lib*. 11. Dec. *consil*. 483. *num*. 10. Oldrad. *consil*. 176. *num*. 12. Socin. sen. *consil*. 105. *n*. 5. *lib*. 1. Menoch. *consil*. 437. *num* 6. Hieronim. à Monte. *De finib. cap*. 6. *nu*. 9. Rota *in Burgensi iurisdic*. 4. *Decemb*. 1595. & coram Merlino. *decis*. 665, *numer*. 15. Hæc autem est penes Prælatum Regularem extensa ad terminos sui Monasterij quò ad omnes, qui pertinent ad ipsum. Et ideo cum interueniat forma constitutiua territorij, negari non potest, quin etiam interueniat territorium.

8 Accedit, quod Prælati Regulares habent in suis Monasterijs quò ad proprios

prios ſubditos iuriſdictionem quaſi Epiſcopalem Cap. *In ſingulis.* De ſtat. *Monach.* & Cap. *Abbates. circa finem.* De *priuileg. in* 6. & notant Gloſ. *in Clement.* 1. verbo *Proprijs. De reb. Eccleſ. non alien.* Butr. *in Cap. Cum eo plantare. §. In Eccleſijs.* De *priuileg.* Dec. *in Cap. Cum te not.* 1. ver. *Et concludo.* De *reſcrip.* Aret. *conſ.* 63. *num.* 4. Et poſſunt quo ad ſuos ſubditos in iuriſdictionalibus, quicquid poſſunt Epiſcopi quò ad ſuos, vt declarauit Pius V. *in ſua Conſtit.* 132. *§.* 3. *tom.* 2. *Bul. ſub die* 21. *Iulij.* 1571. Vnde cum in iuriſdictione æquiparentur Epiſcopis, & loca ipſis ſubiecta ſint extra iuriſdictionem Epiſcopi, facient territorium ſeparatum, vt obſeruant Geminian. *in Cap. Cum Epiſcopus. num.* 4. De *offic. Ordin. in* 6. & *in Cap.* 2. *n.* 19. *De conſtit. in* 6. Rota *in Burgenſi iuriſdict.* 16. *Decemb.* 1594. *n.* 4. corā Orano apud Tambur. *poſt.* 3. *tom. De iure Abbat.*

9 Supradictis autem aliqua obſtare videntur. Et primò quia exempti dicuntur habere iurſdictionem tantum quò ad perſonas, non autem quò ad loca. Cap. *Per exemptionem*, De *priuileg. in* 6. & notant *ibi.* Geminian. *num.* 5. Ancharan. *n.* 3. ver. *Quarto nota.* Franc. *n.* 3. ver. *Quinto nota.* Gulielm. de Monte Lauduno *in Clement. Paſtoralis. num.* 24. *De re iud.* Rota *in Aretina. ſeu Montis Politiani iuris viſitandi* 9. *Martij.* 1596. coram Rubeo, & *in Tiraconenſi iuriſdictionis de Tutela* 5. *Iunij.* 1593. coram Millino. & *in Conſtātienſi iuriſdictionis.* 18. *Maij.* 1611. coram Ortembergo, Hoc enim valet, quando exemptio eſt tantum quò ad perſonas ſecus autem, quādo eſt etiam quò ad locū. Monaſteria autem nō ſolū ſunt exempta quò ad perſonas, ſed etiam quò ad loca, vt conſtat ex dictis *num.* 1.

10 Secundo obſtare videtur. Quod licet Monaſteria non ſint de diœceſi, ſunt tamen in diœceſi. Cap. *Cum Epiſcopus.* De *offic. Ordinar. in* 6. & notant Geminian. *ibid. num.* 3. Franc. *not.* 2. & *in Cap.* 2. *§. Statuto. num.* 10. *De conſtit. in* 6. Vitalin. *in Clemen. Frequens. num.* 127. *De exceſſib. Prælat.* & *in Clement.* 2 *nu.* 42. *De priuileg.* Abbas, *in Cap. Apoſtolicæ. num.* 3 *De donat.* Ancharan. *in Cap. Poſtulaſti. num.* 45. De

foro compet. Felin. *in Cap. Graue. numer.* 2. *De offic. Ordinar.* Federic. de Senis *conſil.* 2. *num.* 4. ver. *Quod autem.* & *nu.* 7. Vbald. *de Canon. Epiſ. cap.* 4. *quæſt.* 6. *num.* 11. Rota *in Volateranēſi iuriſdictionis.* 14. *Ianuar.* 1581. coram Brauo, ſeu. *deciſ.* 207. *par.* 2. *Diuer.* & *in Calaguritana iuriſdictionis,* 16. *Ianuar.* 1604. coram Ortembergo. Et proinde priuilegium exemptionis eximit à ſubiectione non autem à ſituatione, & & denominatione, vt obſeruant Vitalin. *in Clemen.* 2. *num.* 44. *De priuileg.* Franc. *in Cap.* 2. *§. Statuto.* ver. *Sed aduerto.* De *Conſtit. in* 6. Vnde talis exemptiō non facit territorium diſtinctum. Verùm facilè remouetur, quia hæc procedunt, quando exemptio non eximit etiam loca, ſicuti eximit. exemptio monaſteriorum, vt cōſtat ex dictis *numer.* 1. Neque enim maior ſeparatio fieri poteſt, quam prohibere, quod Epiſcopus non poſſit in ipſis exercere aliquam iuriſdictionem.

11 Tertio opponitur. Vt cōſtituatur diſtinctum territorium, requiritur, quod omnis iuriſdictio, quæ Epiſcopo conuenit, abdicetur ab ipſo, & transferatur in ſuperiorem Monaſterij, vt tradunt Gloſ. *in Clemen.* 1. *§. Volumus.* verbo. *Diœceſanis. De foro compet.* Cardin. *ibid. num.* 2. *quęſt* 4. Imola *num.* 28. Abbas. *num.* 15. Vitalin. *n.* 4. Franc. *in Cap.* 2. *§. Statuto. num.* 10. ver. *Sed ſi per priuilegium. De conſtit. in* 6. Ancharan. *in Cap. Poſtulaſti. num.* 45. ver. *Licet rationes. De foro compet.* Rota *deciſ.* 207. *in fiue par.* 2. *Diuerſ.* & *in Nullius iuriſdictionis* 19. *Martij.* 1596. coram Bubalo, et in *Vrbinatenſi iuriſdictionis.* 19. *Maij.* 1594. coram Gipſio, & in *Burgenſi iuriſdictionis.* 16. *Decemb.* 1594. & 28. *April.* 1595. coram Orano, & *in Nullius, ſeu Lucenſi iuriſdictionis.* 12. *Februar.* 1596. coram Mantica, & *in Conſtantienſi iuriſdictionis.* 16. *Nouemb.* 1607. coram Ortembergo, & *in Adorienſi, ſeu nulliue iuriſdictionis.* 28. *Maij* 1612. & 21. *Maij* 1613. coram Vbaldo, & coram Martino Andrea *deciſ.* 4. *num.* 5. Non conſtat autem, quod ablata ſit ab Epiſcopo iuriſdictio, quæ illi conuenit, & translata in Prelatum Regnlarem. Reſp. Imo ſatis conſtare, quia, quamuis non interuenit decretum poſi-

tiuum ablatiuum iurisdictionis ab Episcopo, sufficit, quod ęquipollenter sit ablata. Æquipollentia autem in eo consistit, quod sit concessa illa iurisdictio, quę conuenit Episcopo quò ad suos subditos, Pręlato Regulari quò ad proprios, & intra limites sui Monasterii; & quod Episcopus sit prohibitus exercere iurisdictionem nō solum in personas subditas Regulari Prælata, sed neque etiam in Monasteriis. vt constat ex dictis *num.1.* Per hoc enim sufficienter est facta separatio iurisdictionis, & territorii, nam iurisdictio Episcopalis est coarctata, vt non se extendat intra terminos Monasteriorum.

12 Denique obijci potest ex eo, quod episcopus exercere potest aliquos actus iusisdictionis in ecclesijs Regularium, licet exemptis, & etiam in ipsos Regulares; potest enim erigere Baldachinum in dictis ecclesiis; vocare Regulares ad processiones, & compellere renuentes. Vnde non est facta omnimoda separatio, quæ sufficiat ad inducendum distinctum territorium. Resp. Hoc non obstare separationi territorii, & iurisdictionis; nam episcopus non exercet hos actus iurisdictionis iure proprio, sed vel tanquam Apostolicæ Sedis delegatus, vel ex aliqua speciali commissione facta à iure superiori. Et proinde non sequitur, quod iurisdictio propria episcopi non sit coarctata, vt non se extendat ad Monasteria Regularium; vt enim excluderetur separatio iurisdictionis, opus esset, quod iure proprio Ordinario exerceret, Sic etiam Episcopus visitat quascunque Ecclesias exemptas, etiam nullius Diœcesis, vt dictum est supra *num.2.* & tamen hoc non tollit, quin habeant suum proprium territorium.

13 Maior difficultas esse potest ex eo, quod Episcopus visitat Ecclesias Regularium habentes curam animarum, quò ad ea, quæ concernunt dictam curam. Verum ex dictis iam constat, quod visitatio non præiudicat separationi iurisdictionis, & territorii. Deinde cum Ecclesiæ Parochiales Regulares se immisceant cum subditis episcopi quò ad administrationē sacramentorum, dum episcopus visitat in ordine ad curam animarum, potius visitat ea, quæ concernunt proprios subditos, quàm ea, quæ concernunt Regulares. Nec obstat separationi iurisdictionis, & territorii, quod è territorio vnius administrantes officia in territorio alterius subdantur illius Ordinario ratione huius administrationis: sicut etiam, qui sunt de vno territorio subdūtur iudici alterius territorii ratione delicti, vel rei, de qua agitur iuxta Cap. *fin.* De foro compet. quia hoc non est confundere iurisdictiones separatas, sed vnicuique conseruare propriam.

14 Et dictis tamen non sequitur, quod iurisdictio superiorum Regularium sit ita coarctata ad territorium, vt non possint eam exercere in suos subditos existentes extra territorium, Neque enim est iurisdictio, quæ conueniat solum ratione territorii, sed principaliter conuenit ratione voti obedientiæ, & territoriū est accessorium huic iurisdictioni. Per votum enim obedietiæ Religiosus ita transfert iura propriæ volūtatis in superiorem, vt ipsi non remaneat velle, aut nolle proprium. Cap. *Non dicatis, 12. quæst. 2.* & Cap. *2. De testamen. in 6.* & Cap. *Religiosus.* De *elect. in 6*, Et hæc subiectio promissa superiori est materia voti, quod fit Deo iuxta ea, quæ tradunt *D.* Th. *2.2. Quæst. 88. ar. 5. ad 3.* Suarez *tom. 3. de Relig. lib. 10. cap. 2. num. 13.* Palaus *par. 3. oper. mor. tract. 16. de Statu relig. disp. 4. de voto Relig. obedien. pun. 1. num. 1.* Et cum hęc subiectio sit personalissima sequitur personā vbicūq. fuerit. *l. 1. §. Illud. ff. Quod leg.* & *l. fin. §. fin. ff.* De *contrahen. empt.* Atque adeo vis coercitiua superioris extenditur ad subditos vbicunque sint tanquam necessaria pro exercitio iurisdictionis *l. 2. ff. De iurisdict. om. iud.* & *l. fin. ff.* De *eo, cui man. est iurisd.* ibi *Iurisdictio sine modica coercitione nulla est.* & Cap. *Pastoralis*, & Cap. *Ex litteris.* De *offic. de leg.* ibi *Iurisdictio delusoria videretur, si coercitionem aliquam non haberet.*

An

An Monialis obtenta sententia nullitatis professionis potuerit contrahere matrimonium stante appellatione, licet reiecta &c. Quæst. 160.

SVMMA

1 *Monialis stante appellatione à reiectione appellationis super nullitate professionis non potuit contrahere matrimonium.*
2 *Appellatio suspendit rem iudicatam.*
Stante appellatione res in eodem statu permanere debent.
3 *Appellatio à reiectione appellationis est admittenda.*
Appellatio à reiecta appellatione suspendit omnia.
4 Si *interesse sit euidens, non potest appellatio reijci.*
De iure canonico licet à quocunque grauamine appellare.
5 *In dubio, an appellatio sit admittenda, omnia in eodem statu conseruanda.*
6 *Dum discutitur, an appellatio sit admittenda, innouatio omnis est attentata.*
7 *Exequutio sententiæ est attentata, dum discutitur, an appellatio sit admittenda.*
Pendente appellatione quicquid fit, est attentatum.

1 CVm quædam Monialis obtinuisset declarationem nullitatis suæ professionis, & monasterium liti cessisset, à sententia tamen appellassent consanguinei, de quorum interesse agebatur ratione bonorũ, quibus dicta monialis renunciauerat, & appellatio fuerit reiecta tanquam illorum, quibus non competeret actio, & ab hac iterum reiectione fuisset appellatum, dubitatur, an monialis potuerit contrahere matrimonium validè. Et negatiuè resoluendum est; sed matrimonium fuisse omninò nullum.

2 Est enim notissimi iuris, quod appellatio suspendit sententiam, & rem iudicatam, Cap. *Venientes. De iureiur.* vbi Doctores, & Cap. *Pastoralis. §. Præterea. De offic. d. leg.* & notant in specie Abbas *in Cap. fin. num. 6. De sequest. possess.* Felin. *in Rubr. De appellat. num. 4.* Lancellot. *De atten. par. 2. cap. 12. in præfat. num. 118.* Rota coram Mantica *decis. 69. num. 4.* & coram Pennia *decis. 1309. num. 7.* & coram Merlino *decis. 316. nu. 6.* Et propterea cum habentes interesse interposuerint appellationem, debuit monialis remanere in eo statu, in quo erat ante sententiam *l. 1. ff.* Ad *Turpil.* & *l. vnica. ff* Nihil. *nou. appel. pen.* & *l. Appellatione. C.* De *appellat.*

3 Nec obstat, quod appellatio fuerit reiecta tanquam eorum, quibus non cõpeteret actio, nam ab hac quoq; reiectione fuit appellatum, & proinde debuit admitti appellatio, ne appellans nimis grauaretur iuxta doctrinam, quam tradunt Speculator *Tit. de appellat. §. 1.* Iaſ. *consil. 175. lib. 1.* Dec. *consil. 49. in fine.* Capic. *decis. 34. nu. 6.* Menoch. *consil. 355. numer. 8.* Vnde cum hæc secunda appellatio suspendat reiectionem primæ appellationis, tota res iudicata remanet in suspenso, & omnia in ijsdem terminis, in quibus erãt, ante quamcumque sententiãm, & ideo res iudicata nullum effectum sortiri potest; atque adeo omnia remanere debent in eo statu, in quo erant ante sententiam *l. Sciendum. ff.* De *appellat. recipien.* Ibi. *Omnia in eodem statu.* & *l. Appellatione. C.* De *appellat.* & *obseruant* Lancellot. De *attent. cap. 12. in præfat. numer. 89.* Rota *decis. 658. num. 2. par. 4. Recent.*

4 Præsertim quia euidens erat, quod appellantes haberent notabile interesse in causa, & sententia afferret ipsis notabile grauamen: vnde non poterat reijci eorumdem appellatio in causa præsertim canonica, in qua secundum ius Canonicum licet à quocũque grauamine appellare Clemen. *1. in fine.* De *sequest. possess.* & Cap. *Cum ad Sedem.* De *restitut. spoliat.* & notant Abbas *ibid.* Curt. iun. *consil. 168. num. 39.* Couarruu. *pract. quæst. cap. 23. n. 8.* Afflict. *decis. 269. num. 2.* Rota *decis. 4. n. 4. par. 3. Recent.* & coram Pennia *decis. 1075. num. 4.* & coram Ludouisio *decis. 515. n. 1.* Aequitas enim iustitiæ exigit, vt possit quisque se indemnem seruare, & se tueri à quorunque grauamine tam circa personam, quàm circa propria bona.

5 Ex quibus fit, quod cum saltem esset

esset dubiũ, an appellatio esset admittenda, debuerũt omnia in suspenso manere iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. *in Cap. Si à iudice.* De *appellat. in* 6. Bursat. *consil.* 21. *num.* 13. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 355. *n.* 9. Lancell. *De attentat. par.* 2. *cap.* 12. *ampliat.* 5. *num.* 3. & 5. alios citans; sufficit, enim dubietas, vt non possit reiici appellatio, nisi prius discutiatur, an admittenda sit, alioquin pars graueretur, quia impediretur prosequi ius proprium, & læderetur iustitia.

6 Vnde concludendum est, quod dictum matrimonium fuerit attentatum, & proinde nullum, dum discutiendum erat, an appellatio esset admittenda non secus, ac si fuisset admissa appellatio iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in l. Appellatione.* verbo. *Deliberationis,* C. De *appellat.* Bald. *ibid.* Ias. *in l.* 1. *num.* 1. C. *De bonor. possess. secun. tab.* Rota *in Romana bonorum de Lauorijs.* 17. *Maij.* 1621. cotam Vbaldo, & in *Vrbeuetana domorum.* 26. *Ianuar.* & 27. *Martij.* 1624. coram eodem, & *in Romana domus.* 27. *Octobr,* 1625. coram Coccino, & coram Durano *decis.* 66. *numer.* 4.

7 Nec obstat, quod Iudex reiecta appellatione exequutioni mandauerit suã sententiam, quia cum fuerit appellatũ à reiectione appellationis, exequtio fuit attentata, & nulla, quia res omnis iudicata in suspenso manebat, nec poterat deueniri ad aliquam exequutionem. Generaliter enim quicquid fit pendente appellatione, est attentatum Toto Tit. *Vt lite penden.* & Clemen. *eod. tit.* & ex toto *eodem tit.* C. & Cap. *Non solum.* De *appellat. in* 6. & Cap. 2. *Vt lite penden. in* 6. & cõmuniter Doctores Rota coram Ludouisio. *decis.* 251. *num.* 2. & *decis.* 336. *num.* 6. & coram Merlino *decis.* 584. *num.* 1. & coram Durano *decis.* 149. *num.* 2. Et in terminis exequutionis sententiæ desumitur ex *l. Ab exequutione.* C. Quorum *appel. non recip.* & Cap. *Quò ad consultationem.* De *re iud.* vbi etiam Doctores. Rota corã Ludouisio *decis.* 545. *num.* 10. Et ideo tanquã nulla, non potuit iuuare Monialem, vt posset relinquere Monasterium, & ad nuptias descendere; sed debuit expectare, quid pareret discussio, an appellatio esset admittenda.

An Monialis, de qua in præced. quæst. *excusari potuerit in contrahendo matrimonio. Quæst.* 161.

S V M M A

1 *In muliere præsumitur ignorantia iuris.*
2 *Matrimonium contractum à moniali est cum mala fide si causa nullitatis professionis adhuc pendeat, licet sequuta sententia.*
Ignorantia iuris non admittitur in muliere, si potuit consulere peritos, præsertim in re graui.
3 *Mulierem ignorare, quæ circa proprias causas fiunt, est omninò inuerisimile.*
Ignorantia crassa habetur pro scientia.
4 *Quando ius resistit, ignorantia iuris non excusat à mala fide.*
Ignorantia iuris noti adscribitur culpæ.
5 *Citatio inducit pendentiam litis.*
Attentata post citationem ex puro officio iudicis reuocantur.

1 Videtur affirmatiuè resoluendum, Quia agebatur de iis, quæ iuris sunt, nempè quod adhuc penderet appellatio, & lis super validitate suæ professionis, quod exequutio sententiæ esset nulla &c. quæ de iure impediebant contractum matrimonij. In muliere autem præsumitur ignorantia iuris *l. Cum de indebito.* S. *Si autem. ff.* De *probat.* & Authent. *De incest. Nupt. initio.* & tradunt Glos. *ibid. ver. Sciens.* Dec. *consil.* 351. *in fine.* Craueta *consil.* 142. *num.* 11. Ruin. *consil.* 190. *num.* 11. *lib.* 1. Aret. *consil.* 62. ver. *Quinto,* & *vltimo.* Cephal. *consil.* 377. *num.* 58. Socin. *consil.* 47. *num.* 11. *lib.* 1.

2 Tenendum tamen. *Dictam Monialem non potuisse excusari bona fide.* Et proinde dictum matrimonium fuisse cõtractum cum mala fide. Ratio est. Quia licet ignorantia iuris regulariter excuset mulierem; non tamen excusat, quando agitur de iis, de quibus non potest ipsa deliberare, sed tenetur, & potest consulere

fulere peritos: pręsertim, si sint magni momentis vnde nec debuit, nec potuit dicta monialis deserere statum religiosū, quem professa fuerat, cum adhuc lis penderet, & sententia remaneret in suspenso, nisi prius peritos consuleret, & certificaretur, quod posset religiosum statum relinquere. Vnde cum potuerit cōsulere, & Theologos, & iuris peritos, non potest præsumi ignorantia iuris, atque adeo nec bona fides iuxta ea, quæ tradunt Doct. *in l. Iuris ignorantia* C. Qui *adm.* Ias. *consil.* 28. *circa init. lib.* 3. Ruin. *consil.* 139. *in fine lib.* 2. Dec. *consil.* 351. *circa fin* Craueta *consil.* 285. *in fine*. Menoch. *consil.* 35. *num.* 24. Aleiat. Regul. 3. *præsumpt.* 31. Præsertim quia agebatur de iure valde trito, quod scilicet non possit aliquid innouari, dum adhuc pendet appellatio, & ius adhuc est turbidum.

3 Nec dici potest, quod exequutio sententię tanquam litis terminatiua causauerit in ipsa bonam fidem. Nam non est verisimile, quod non sciuerit quęcunque in causa ipsius agerentur; & proinde, quod esset appellatum à sententia pro nullitate professionis, & à reiectione appellationis, quia est omninò in verisimile, quod tractantes eiusdem causam, non certionarent de omni eo, quod ageretur; & proinde præsumitur habuisse scientiā iuxta ea, quæ tradunt Io. Andr. *in Cap.* 1. verbo. *Imponentes*. De *concess. præbend. in* 6. Lappus *allegat.* 14. *num.* 2. ver. *Secunda conclusio.* Alioquin laborasset ignorantia crassissima, & fuisset negligentissima in re propria maximi momenti. Et ideò habetur pro sciente Cap. 2. *De tempor. Ordinat.* vbi Glos. *verbo. Affectata.* Item Glos. *in Clemen.* 1. verbo *Scienter.* De *consanguin. & affinit.* Ancharan. *in dict. cap.* 2. *num.* 2. Rota coram Caualero *decis.* 151. *numer.* 5. & *decis.* 198. *num.* 4. Vnde stante tali scientia, non obstante exequutione sententiæ potuit saltem dubitare, an posset relinquere Monasterium, & debuit consulere peritos, quid in tali casu esset agendum. Et cum ageretur de iure valdè trito, monita fuisset à quolibet, quod non poterat aliquid innouare.

4 Accedit etiam, quod sumus in materia, in qua ius resistit; & ideo ignorantia iuris non excusat à mala fide iuxta Cap. *Qui contra iura.* De *regul. iur. in* 6. & *l. Quemadmodum.* C. De *agricolis censit. lib.* 11. & notant Abbas *in Cap. Prælatum, num.* 5. Qui *filij sint legit.* Ruin *consil.* 14. *num.* 4. Paleot. De *not. & spur. cap.* 9. *nu.* 7. Rota coram Mantica *decis.* 51. *numer.* 2. Quando enim ius resistit, potest facilè deponi ignorantia, cum facilè sit informari posse tanquam de eo, quod notum est, & proinde talis ignorantia adscribitur culpæ, vt notant Bald. *in l. In testamento. nu.* 1. C. Ad *leg. Falcid.* Alexan. *consil.* 112. *n.* 4. *lib.* 1. Calcan. *consil.* 24. *num.* 11. Rota coram Caualero *decis.* 60. *num.* 3.

5 Et omnem difficultatem tollit, quod dicta Monialis, quando contraxit matrimonium legitimè citata fuerat cōmissa causa à supremo Principe ad vidēdum, an parti appellanti conueniret appellatio. Et ideo, etiam si aliàs ex sententia, & exequutione ipsius concepisset bonam fidem, interrupta fuisset, & inducta mala fides per dictā citationem, quæ sufficit ad inducēdam litem in terminis appellationis iuxta Clemen *Causā.* De *elect.* & ea, quæ notant Cassador. *decis.* 1. *nu.* 3. De *appellat.* Rota *decis.* 22. De *rescript. in nou.* & coram Puteo. *decis.* 32. *lib.* 3. & corā Seraphin. *decis.* 1046. & coram Pennia *decis.* 328. *num.* 3. & coram Coccino *decis.* 337. *num.* 2. Et proinde tanquam pendente lite nihil potuit à Moniali innouari iuxta expresissimum tex. Clemen. *Cum lite.* Vt *lite pendente.* ibi. *Cum lite pendente, nihil debeat innouari, litem, quò ad hoc pendere censemus, postquam à iudice competenti in ea citatio emanauit, & ad partem citatam peruenit;* vbi Cardin. & cœteri Doctores, cum Glos. quæ verbo. *Vt lite pendente:* notat per tex. Cap. *Gratum.* De *offic. delegati*, quod ea, quę post citationem attentantur, ex puro, & mero iudicis officio sine libello reuocantur in pristinum statum.

An

An filij nati in figura matrimonij Monialis, de qua in præced. quæſt. *ſint legitimi in ordine ad ſucceſſionem. Quæſt.* 162.

S V M M A

1 *Matrimonium contractum in facie Eccleſia eſt putatiuum, licet nullum.*
2 *Matrimonium putatiuum cauſat legitimitatem filiorum in ordine ad ſucceſſionem.*
3 *Et ſufficit bona fides alterius coniugis.*
4 *Filij nati ex matrimonio Monialis pendente cauſa ſuper nullitate profeſsionis, licet ſequuta ſententia, ſunt inhabiles ad ſucceſſionem.*
Matrimonium putatiuum an ſufficiat pro ſucceſsione.
5 *Si ſententia reuocetur in dubium, cauſat malam fidem.*
Mala fides in initio matrimonij ipſum vitiat:
Bona fides non habet locum, quando aliquid ſcitur.
6 *Sententia adhuc examinanda non tollit impedimentum matrimonij certum.*
Vbi poteſt eſſe ſcientia præcurritur potius dolus, quàm bona fides.
7 *Contrahens matrimonium præſumitur informatus de perſona, quàm ducit.*
8 *Ignorantia affectata habetur pro ſcientia.*
Præſumptio ſcientiæ non relinquit ignorantiam probabilem.
9 *Omittens inquirere, quòd debet, tàm eſt in dolo, quàm ſi inquireret.*
Negligentia in amittenda inquiſitione illius, quod quis debet ſcire, non eſt tolerabilis.
10 *Grauitas negocij requirit informationem certam.*

1 CVm in cauſa matrimonij, de qua *in præcedent. duabus quæſt.* iudicatum fuiſset competere appellationem, & parte proſequente cauſam in terminis appellationis, obtinuiſſet declarari validam profeſſionem Monialis, è qua interim nati fuerunt filii, dubitatur, an huiuſmodi filii cenſendi ſint legitimi in ordine ad ſucceſſionem, tanquã nati in figura matrimonii, licet irriti, ſtante declaratione ſubſequuta validitatis profeſſionis. Et videtur affirmatiuè reſoluendum. Quia huiuſmodi matrimonium, cum contractum fuerit in facie Eccleſiæ cum debita ſolemnitate, quamuis nullum, fuit tamen matrimonium putatiuum iuxta Cap. Ex *tenore.* vbi Doctores. *Qui fil, ſint legitimi*; & ſimiliter Doctores *in Cap. Cum inhibitio.* 1. De *clandeſt. deſponſat.* vbi etiam Gloſ. Curt. iun. *conſil.* 64. *num.* 10. Socin. iun. *conſil.* 31. *numer.* 49. & *conſil.* 86. *nu.* 60. *lib.* 2. Paleot. De *noth. & ſpur. cap.* 9. *num.* 5. ver. *Vnde.* Menoch. *conſil.* 690. *num.* 4. & alii communiter.

2 Matrimonium autem putatiuum cauſat legitimitatem filiorum in ordine ad ſucceſſionem Cap. *Lator.* Qui *fil. ſint legit.* vbi Gloſ. & Doctores. Io. Andr. *in Cap. Peruenit. eod. tit.* Dec. *conſil.* 154. Curt iun. *conſil.* 52. *num.* 2. Paris. *conſil.* 13. *num.* 22. & *conſil.* 15. *numer.* 44. *lib* 2. Geminian *conſil.* 27. ver. *Idem Ioannes.* Iaſ. *conſil.* 168. *num.* 4. *lib.* 2. Menoch. *conſil.* 490. *numer.* 5. Couaru. *in Epitome de ſponſalib. cap.* 8. §. 1. *num.* 3. Molina *lib.* 3. *de Primogenit. cap.* 1. *num.* 12. Paleot. De *nothis, & Spur. cap.* 9. Vnde non videntur prædicti filii excludendi à ſucceſsione.

3 Et quamuis fortè defuerit bona fides in Moniali iuxta dicta in *præcedenti quæſt.* non defuit tamen in marito, ſi quidem contraxit innixus ſententiæ declaratiuæ nullitatis profeſſionis. Vt autem filii ſint legitimi in ordine ad ſucceſsionẽ, ſufficit alterius coniugis bona fides. *Cap. Perlatum.* §. *Ideoque mandamus.* & Cap. Ex *tenore.* Qui *fil. ſint legitimi* vbi Gloſ. & Doctor. Bald. *in l. Qui contra* C. De *inceſt. napt.* Ripa *in Rubr. ff.* Soluto *matrimon. nu.* 65. Iaſ. *in l. fin. circa fin.* C. De *condict. ſine cau.* & *conſil.* 156. ver. *Itẽ quò ad legitimationẽ. lib.* 4. Socin. iun. *conſ.* 31. *num.* 74. *lib.* 2. Paris. *conſil.* 15. *num.* 45. *lib.* 2. Ruin. *conſil.* 100. *num.* 2. *lib.* 3. Curtius iun. *conſil.* 27. *num.* 6. Roland. *conſil.* 93. *num.* 18. *lib.* 3. Cephal. *conſil.* 317. *nu.* 60. *lib.* 3. Menoch. *præſump.* 77. *num.* 5. *lib.* 4. Caſſador. *deciſ. vn. num.* 1. & 3. ver. *Sed primum. De ſponſalib.* Acoſta *in Cap. Si pater. par.* 1. verbo. *Vxorem. num.* 2. De *teſtamen. in* 6. Matienzo. *gloſ.* 1. *num.* 116. *in Rubr. tit.* 1. *lib.* 5. *Recopil.* Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. diſp.* 34. *num.* 46. Rota coram Pennia *deciſ.* 1366. *numer.* 2. & coram

ram

ram Caualero, *decis.* 10. *num.* 3. & 5. & coram Seraphino *decis.* 1099. *num.* 1. & *decis.* 354. *num.* 3. *post tom.* 2. *consil.* Farinac.

4 His tamen non obstantibus resoluendum est. *Prædictos filios esse inhabiles ad successionẽ, & omninò illegitimos.* Quippe matrimonium prædictum non potuit dici putatiuum. Quamuis enim dubium sit, an ad effectum successionis sufficiat matrimonium putatiuum, siquidem hoc negant Curt. iun. *consil.* 27. *num.* 6. & *consil.* 64. *nu* 6. Marcus Salon. de Burgos *consil.* 20, *in fine*, & alij. Quicquid tamen de hoc sit, vt sufficiat matrimonium putatiuum, requiritur bona fides contrahentium saltem in altero coniugum, iuxta dicta supra *num.* 2. & 3.

5 Quod autem mala fides adfuerit in Moniali constat ex dictis *quęst. præced.* Et præterea mala fides Monialis conuincitur ex eo, quod sciret reuocari in dubiũ sententiam nullitatis suæ perfectionis, nã fuerat citata ad videndum, an competeret appellatio à tali sententia, vt tradunt Abbas *in Cap.* Tenor. ver. *Et hoc potest unum. De re iudic.* addens, id esse menti tenendum. Rota coram Puteo *decis.* 115. *nu.* 4. *lib.* 2. Et cum hęc mala fides præcesserit matrimonium, est illa, quæ attenditur, & vitiat matrimonium etiam putatiuũ iuxta Cap. *fin.* §. *Si quis verò. De clandest. desponsat.* & Cap. *Ex tenore*. Qui *fil. sint legit.* & notaut Butr. *in Cap. Referente.* Qui *fil. sint legit.* Rota coram Puteo *decis.* 77. *n.* 1. Vt enim diceretur contraxisse cum bona fide, oporteret, quod ignorasset, & nihil omninò sciuisset, quod sententia pateretur difficultatem, & quod non posset cõtra ipsam aliquid in iudicio intentari, vt obseruãt Præposit. *in Cap. Venient.* ver. *Ab extra. De eo, qui dux. in matrimon. quam pollu. per adult.* Rota coram Puteo *num.* 2. *cit. decis.*

6 Accedit etiam, quod Monialis optimè sciebat, & erat certa, quod haberet impedimẽtum voti solemnis impediens, et dirimens matrimonium; et proinde procurauerat remediũ declarationis nullitatis professionis. Rursus etiam sciebat, stante citatione, litem adhuc vigere super nullitate professionis; et proinde se non esse in statu libero in ordine ad cõtrahẽdum matrimonium, cum fieri posset, quod admitteretur appellatio, & declararetur valida professio, sicuti postea accidit. Vnde cum hæc omnia clarissima in iure sciret, impedimentum certum, & sententiam adhuc non habere vires expeditas, optimè etiam sciebat, non posse procedere contra certum impedimentũ. Et proinde potius dolus præsumendus est, quàm bona fides, et ignorantia iuxta ea, quæ notant Felin. *in Cap. De quarta*, Ver. *Dicitur autem probabilis. De præscrip. tionib.* Bald. *in Repetit. l. Celsus. not.* 4. *De præscript.* Rota coram Puteo *decis.* 115. *nu.* 5. *lib.* 2.

7 Ex parte quoque viri remanet exclusa bona fides, quia cum sciret, eam, cum qua erat contracturus matrimoniũ, fuisse Monialem, non est verisimile, quod non adhibuerit diligentiam, vt sciret, an causa nullitatis professionis, de qua actũ fuerat, esset resoluta, & lis terminata; quoniam notissimi iuris est, quod non poterat cum ipsa contrahere, quandiù lis duraret, et posset sententia lata pro nullitate reuocari iuxta Regulã, *l. Qui cum alio ff. De regul. iur.* et notant Paris. *consil.* 57. *num.* 2. *lib.* 4. Comens. *consil.* 26. *circa init.* Dec. *consil.* 19. ver. *Tertiò specialiter*, Cagnol. *in dict. l. Qui cum alio. num.* 7. *ff. De regul. iur.* Purpurat. *in l. Cunctos populos, num.* 149. *C. De sum. Trinit. & fide Cathol.* Rolan. *De lucro dot. quæst.* 14. *num.* 18.

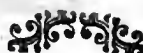
8 Quod si fortè inquisitionem non fecit, subintrat negligentia crassissima, et ignorantia crassa, et affectata, quæ non excusat, sed habetur pro scientia Clement. 1. *verbo Scienter. De consanguinit. & affin.* et Cap. 2. *De tempor. Ordinat.* et notant Gloss. *ibid.* verbo. *Affectata.* Ancharan. *num.* 2. Tiraquel. *tract.* L*ignag. glos.* 4. *num.* 34. Gail. *obseruat.* 48. *nu.* 15. *lib.* 2. Rota coram Caualero *decis.* 198. *num.* 4. Vnde nõ potest excusare, nec inducere bonam fidem, quæ faciat ex parte ipsius matrimonium putatiuum. Præsertim quia præsumptio scientiæ est adeo vehemens, vt non relinquat ignorantiã aliquo pacto probabilem, vt notant Bar. *in l. Sicut.* §. 1. *nu.* 3. ver. *Hoc probabile ff. De accusat.*

Oddus

Oddus *de restit. in integ. quæst. 36. art. 6. num. 56.*

9 Imò cũ sciret certum impedimentum status religiosi, quo impediebatur, & ditimebatur matrimonium, tenebatur inquirere, an esset omninò sublatum, ità vt nihil obstaret, quin posset contrahi matrimonium. Quod si hoc omisit, tàm est in dolo, quàm si sciens contraxisset Cap. *fin.* De *clandest. desponsat. l. Quod te. §. Ibidem.* De *reb. credit.* & *l. Quisquis.* C. De *rescin. vendit.* & *l. Idem. §. 1. ff.* Ad *leg. Aquil.* ibi. *Intelligit. vel intelligere debet,* & notant Glos. *in dict. l. Quod te.* & *ibid.* etiã Doctor. Bart. Salicet. Bald. Ias. Angel. & cœteri. Dinus per illum tex. *in l. Qui fundum. §. Seruus. ff.* Pro *empt.* Tiraquel. *De retrac. lignag. §. 12. num. 9.* Et proinde huiusmodi negligentia non est tolerabilis, vt notant Innocent. *in* Cap. *fin. num. 4.* De *clandest. desponsat.* Rota coram Puteo *decis. 77. num. 5. lib. 2.*

10 Præterea grauitas negocij, & causæ, de qua agebatur, nempè de declaranda nullitate professionis, & de contrahẽdo matrimonio cum ea, quæ fuerat Monialis, requirebat, quòd viro certè, & clarè constaret, quod fueras, habilitata ad matrimonium, vt tradunt Glos. *in Cap. Concertationi.* verb. *Sciuerit. in fine.* De *appellat. in 6.* Alexan. *consil. 114. nu. 4. lib. 1.* Felin. *in Cap. Quod consultationem. nu. 22.* De *iud.* Alban. *consil. 18. numer. 7.* Tiraquel. plures alios citans. *De retract. consanguin. §. 36. glos. 2. num. 20.* Hanc autem certam, & claram notitiam non potuit habere, si quidem adhuc lis pendebat super validitate professionis; atq. adeò mulier absolutè non erat in statu habili ad contrahendum matrimonium, quia nondum erat liberata à voto solemni. Et ideò cum contraxerit matrimonium cum ea, cũ qua resistenteiure non poterat contrahere, non potuit habere bonum fidem.

An dato, quod matrimonium, de quo in præced. quæst. *esset putatiuum possent filij succedere in hæreditate aliàs deuoluta ad matrem. Quæst. 163.*

S V M M A

1 *Declarato nullo matrimonio Monialis, & valida professione, filij non succedunt in bonis, quibus renunciauerat.*
2 *Renuncians non potest habere regressum ad bona, & iura renunciata.*
3 *Monialis non succedit titulo hæreditario renunciatis, si adsint, qui succedant.*
4 *Quod transmittitur, debet esset in bonis transmittentis.*
Nemo potest plus iuris in alium transferre, quàm ipse habeat.
5 *Transmissarius non vtitur alio iure, nisi transmittentis.*

1 EX suppositione, quod matrimonium, de quo in his quæstionibus agitur, esset putatiuum ob bonam fidem saltem vnius parentis, & filii inde nati habiles ad succedendum, in bonis parentum, ex alio capite excluderẽtur, ne possent succedere in hæreditate, quæ deuoluta fuisset ad matrem, stante nullitate professionis, aut in bonis, quæ ante prôfessionem possedisset. Nempe, quia in secunda instantia professio fuit declarata valida: & nullum contractum matrimonium. Hæc enim sententia, sicut manutenet professionem tanquam validam, ità etiam manutenet renunciationem Monialis factam intuitu professionis in sua validitate, in qua cum renũciauerit omnibus bonis, iuribus &c. renunciauit iuri succedendi in quacunq. hæreditate.

2 Stante enim validitate professionis, & renunciationis, notissimi iuris est, quod Monialis non potest habere regressum ad bona, & iura renunciata. *l. Quæritur. circa fin. ff.* De *ædilit. edic.* & *l. Non videtur. ff.* Si *quid in frau. patr.* & *l. Postquam liti.* C. De *pac.* & Cap. *Trasmissa.* De *renunciat.* & Cap. *Cum inter.* De *elect.* vbi Glos. *verbo.*

Quod

Quod ex consensu, & notant communiter Doctores præsertim Rota *decis* 587. *nu*.9. *par*.1. *Recent*. & *decis*.109. *num*.1. *par*.5. & coram Buratto *decis*. 310. *nu*.5. cum aliis cumulatis in *Bononiensi de Tostinis*. 21. *Maij*. 1649. coram Cerro.

3. Nec etiam titulo hæreditario, cum adhuc adsint, qui iure hæreditario succedere possint, & ad quorum fauorem se extendit renunciatio iuxta Doctrinam quam tradunt Molinus *De ritu nupt. lib*. 3. *quæst*. 92. *n*. 35. & 44. Pignatel. *controuer. forens cap*. 5. *num*. 4. Altograd. alios referent. *consil*. 66. *num*. 36. L. *l*. Caput, *in Consuet. Si moriatur. par* 3. §. 8. *num*. 11. Sanchez *lib*. 7. *sum. cap*. 7. *n*. 27. *in fine*. Rota apud Tamburin. *post tom*. 3. *De iure Abbatū decis*. 6. *num*. 25. et coram Eminentissimo Otthobono *decis*. 10. *num*. 2.

4. Cum ergo monialis non recuperauerit bona renunciata, nec ius aliquod hæreditarium, sed remaneat confirmata renunciatio, non potest iure hæreditario transmittere aliquid ad filios de dictis bonis, et iuribus, etiam si aliàs habiles esset ad succedendum. Quod enim transmittitur, deber esse in bonis transmittentis. *l. Traditio*, *ff*. De acquiren. rer. domin. et tradunt Zanchus *in l. Heredes mei*. §. *Cum ita*, *par*. 4. *num*. 114. *ff*. Ad Trebel. Iaf. *in l. Enancipata*. *num*. 14. C. Qui *admitti*, *in* 2. *lect*. & Ruinus *consil* 22. *num*. 16. *lib*. 3. Menoch. *consil*. 442. *n*. 25. Neq. enim fieri potest, quod quis trāsmittat in alium, quod ipse non habet iuxta Regulam vniuersalem, quod nemo potest plus iuris in aliū transferre, quàm ipse habeat *l*. 1. *ff*. *Qui pro sua iurisd*. et l. 2. C. *De pænis*. et Cap. *Nemo De reg. iur. in* 6. et notant communiter Doctores.

Rursus cum is, in quem transmittitur, non possit vti alio iure, quàm illo, quod conuenit transmittenti, si quidem eius personam repræsentat. *l. Si quis filium famlias*. §. *Si filius ff*. De *acquir. hered*. & notant Bart. et alii *ibid*. Alexan. *consil*. 132. *n*. 3. *lib*. 3. Socin. *consil*. 64. *lib*. 4. Bursat. *consil*. 61. *n*. 19. Ruin. *consil*. 39. *n*. 7. *vol*. 3. Traquel. De *iure Primogen. quæst*. 14. *num*. 3. Noales *de Transmiss. casu* 17. *n*. 111. Dum Moniali nullum competit ius ad hæreditatem, & bona, quibus renunciauit conualidata renunciatione per sententiam declaratiuam validitatis professionis, nec etiam filii vti poterunt aliquo iure, licet aliàs ratione putatiui matrimonij habiles ad succedendum.

An Princeps teneatur soluere debita sui Prædecessoris contracta pro ædificāda arce. Quæst. 164.

S V M M A

1 *Successor in hæreditate Principis tenetur soluere debita quoquo modo contracta.*
Hæres non potest improbare factum defuncti.
2 *Successor in principatu an teneatur soluere debita contracta pro arce construenda.*
3 *Successor tenetur soluere debita prædecessoris contracta nomine dignitatis.*
4 *Quid, si arx sit in dispendium Principatus*
Princeps est propter vtilitatem populi.
Tenetur conseruare principatum in statu, in quo est.
5 *Princeps non potest, quæ sunt in præiudicium principatus.*
Successor non tenetur stare ijs, quæ sunt in detrimentum Principatus.
6 *Prælatus quando non teneatur soluere debita prædecessoris.*
Non tenetur soluere pecuniam mutuatam prædecessori pro nobili ædificio non necessario.
7 *Arx quando sit in damnum principatus.*
8 *Dominus castri non tenetur ad expensas factas à principe pro eo muniendo &c.*
9 *Expensæ quando sint vtiles.*
Expensa resarcienda ab eo, cui res restituitur.

1 PRo resoluenda hac difficultate, inspiciendum est, an sit hæres sui prædecessoris, an verò tantum succedat in Principatu, siue iure sanguinis, siue alio iure. Si enim succedat tāquam hæres, certum videtur, quod teneatur soluere debita sui prædecessoris quoquo modo contracta. Quia non potest improbare factum defuncti, nec contra ipsum venire *l. Cum à matre*. C. *De rei vendicat*. et *l. Pro hæreditarijs*. C. *De hæredit. act*. & *l. Venditrici*. C. *De reb. alien*.

alien. non alien. & *l. Si ab eo.* C. *De lib. cau.* & *l.* Ex *qua persona. ff. De regul. iur.* & sæpius dixit Rota coram Seraphino *decis.* 1394. *numer.* 5. & coram Caualero *decis.* 536. *num.* 4. & coram Durano *decis.* 1. *nu.* 36. et coram Burato *decis.* 817. *num.* 1. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 100. *num.* 14. & *decis.* 696. *num.* 2. *par.* 1. Recent. & *decis.* 39. *num.* 1. *par.* 6. Debita enim continentur in hęreditate tanquam eiusdem onera, et ideo cum ipsis transeunt ad hæredem.

2 Si verò sit tātum successor in principatu iure sanguinis, aut alio iure, teneri soluere dicta debita absolutè respondent ii, qui volunt, huiusmodi successorem teneri soluere debita contracta ex causa concernente principatum. Ita Purpurat. *consil.* 17. & *consil.* 20. Peregrin. alios adducens *consil.* 1. *num.* 45. *vol.* 1. Tiraquel. *De iure primogen. quæst.* 35. *num.* 25. Noales *De transmiss. casu* 28. *num.* 83. Cum enim hæc debita habeant causam ex principatu, contracta sunt à Principe tamquam administratore eiusdem principatus, et ideo afficiunt ipsum, qui cum transeat ad successorum, trahit secum debita contracta ab ipsius administratore.

3 Verum licet hoc verum sit, si arx constructa fuerit pro necessitate, & vtilitate principatus, quia in hoc segessit tanquam bonus, et fidelis administrator: et debita censentur contracta nomine dignitatis. Et ideo successor quocunque iure in principatu tenętur ea soluere iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in Cap.* 1. verbo. *In perpetuum. De pace Cōstantien.* Igneus cum aliis *in l. Donationes. num.* 16. *C. De donat. inter vir. & vxor.* Purpurat. *consil.* 17. *nu.* 4. *inter consil. Feud. Diuers.* Capic. *decis.* 121. *num.* 7. Castald. *de Imprat. quæst.* 114. *num.* 1.

4 Si tamen ædificatio arcis non sit in vtilitatem Principatus, sed in dispendium, eò, quòd non sit necessaria pro tuendo territorio, sed exigat continuas expensas pro manutentione præsidii, non tenebitur successor in principatu, nisi etiam sit hæres, soluere debita contracta pro illius ædificatione. Princeps enim est propter vtilitatem populorum, vt cōmuniter docent cum Arist. *lib.* 3. *Polit. cap.* 11. Et propterea tenetur procurare vtilitatem publicam, et conseruare suum principatum in eo statu, in quo est *l. Neminem in fine.* C. *De decurion.* et notant Glos. *in l. Moueor.* C. *De seru. export.* Rolan. *consil.* 1. *num.* 104 *lib.* 1. Sylua *consil.* 1. *num.* 27. *lib.* 1. Et ideo non potest ob inutiles, et multò minus ob damnosos sumptus debitis ipsum aggrauare. Et aggrauando excedit limites potestatis. nec habet assistētiam facultatis, quam tradit principatus pro sui administratione, et ideo non censentur talia debita contracta nomine principatus, et consequenter non transeunt ad successorem.

5 Et confir. potest. Quia princeps nō potest facere ea, quæ sunt in præiudicium principatus, & hoc defectu potestatu, quia non est dominus, sed administrator: et ideo tenetur manutenere: non autem destruere: et si præiudicat, potest, et debet reuocare ea, in quibus præiudicauit etiā non obstante iuramento, vt statuitur in Cap. *Intellecto. De iureiur.* vbi etiam Glos. *init.* Et proinde successor non tenetur tare ijs, quæ in detrimentum principatu à prædecessoribus facta sunt, vt tradūt Bat. *in l. Prohibere.* §. *Planè. ff. Quod vi, aut clam,* Ias. *consil.* 1. *num.* 5. *lib.* 1. Peregrin. *De iure Fisci tit.* 3. *num.* 73. *lib.* 1. Cum ergo debita contracta sint in detrimentum principatus, quia fuerunt causa, quod nouis, et inutilibus expensis ob arcem non necessariam constructam aggrauaretur, non tenebitur successor ad illorum solutionem.

6 Præsertim quia princeps eodem modo tenetur procurare vtilitatem principatus, quo Prælatus vtilitatem Ecclesiæ sibi commissę: cum vterque sit administrator: Vnde etiam quando successor prælati non tenetur soluere debita prædecessoris, nec etiam tenebitur princeps. Prælatus autem non tenetur, nisi versa sint in vtilitatem ecclesiæ, vt tradūt Innocent. *in Cap.* 1. *De solut.* Butr. *in Cap. penul. num.* 9. *De fideius.* Castrens. *consil.* 331. *n.* 2. *lib.* 3. Vnde Abbas *in dict. Cap. penul.* De *fideius. nu* 9. habet. Quod si prælatus, aut procurator ex pecunia mutuata ædificauit

uit nobile ædificium in loco non expedienti, et necessariò, ita quod graue sit, et damnosum ecclesiæ, factam fuisse illā impensam, ecclesia non tenetur erga creditorem, quiquidem est casus præsens variato ædificio materiali.

7 Ex quibus deducitur: Quod si expensæ faciendæ in manutenenda arce excedant vires principatus, eò, quod sit angustus, et exiguorum prouentuum, statim appareat, quod pecunia non sit conuersa in vtilitatem principatus; imo in eius detrimentum ob impositionem oneris imparis viribus iuxta *l. Sed an vltro. Si autē. ff.* De *negot. gest.* Et proinde successor non tenebitur soluere debita in hunc effectum contracta à prædecessore: cum non adsit vtilitas principatus.

8 Rursus deducitur. Quod si princeps muniat castrum, seu oppidum alterius, vt inde facilius hostes propulset à proprio principatu, vel inde inferat alteri bellum, non tenebitur dominus castri, seu oppidi, etiam si non sit subditus Principis aliquid restituere pro expensis munitionis, vt notant etiam Bald. *in l. Si in aliquam. ff.* De *offic. Proconsul.* Angelus. *in l. Turres. C.* De *operib. publ.* Grammat. *consil.* 13. Bossius *tract.* De *custod. Clau.* Cœpol. De *seruit. vrban. præd. cap.* 39. *num.* 14. Francisc. Cremens, *Singul.* 25. Vasqu. *Illustr. Quæst. cap.* 6. *init. lib.* 1. Garzia De *expens. cap.* 21. *num.* 30.

9 Quod valet, etiam si finito bello successori restituatur castrum. Quia licet expensæ sint resarciendæ ab iis, quibus res restituitur, vt tradunt communiter Anan. *consil.* 32. *num.* 10. *ver. Item aduertendum.* Alexan. *consil.* 168. *numer.* 8. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 100. *num.* 2. Marescott. *Variar. resol. cap.* 110. *num.* 2. *lib.* 2. Hoc tamen intelligitur, quando expensæ factæ sunt in vtilitatem rei, quæ redundet in dominū, et non quando grauarent dominum iuxta *l. Titius. ff.* De *act. empt.* et *l. Si seruos. ff.* De *pignorit. act.* In hoc autem casu expensæ sūt factæ principaliter propter vtilitatē expendentis, quia castrum fuit munitum à principe, vt consuleret propriis rebus: non autem, vt consuleret domino castri, quamuis forte secundariò aliqua vtilitas ipsi sequuta sit. Imo. Si dominus castri non est subditus principis, cum muniendo castrum, et eo vtendo ad propriam defensionem, aut ad inferendum bellum imposuerit ipsi seruitutem, tenebitur cō. pensare, et multò magis, si munitio fuerit causa quod caperetur ab hostibus, et diriperetur; nam tunc iuxta regulas restitutionis, tanquam causa damni tenebitur ipsum resarcire.

An qui proposuit aliquid furari, si pluribus vicibus auferat à Domino, committat multiplex furtum. Quæst. 165.

S V M M A.

1 *Pluribus vicibus auferens, quod destinauit furari, an committat multiplex furtum.*
2 *Est multiplex si interueniat aliqua retractatio voluntatis.*
3 *Quid, si non retractetur, sed interrumpatur voluntas.*
Plures actus interni constituunt vnicum peccatum, si continuentur in eadem materia externa.
4 *Vnitas propositi, quando non sufficiat pro vnitate peccati.*
5 *Furta continuata ex eodem proposito furandi totum, sunt vnicum furtum.*
6 *Actus externus, vt est exequutio interni, ipsi conformatur.*
Verberans Clericum *pluribus verberbus vnicam excommunicationem contrahit.*
Iust gens plura vulnera, vt occidat, vnicum peccatum committit.
7 *Plures actus interni quando multiplicent peccata, & quando non.*
8 *Bonitas, & malitia actus externi, & interni est eadem.*

---

1 RESolutio huius difficultatis nō solum inseruit in ordine ad confessionem sacramentalē, vt possit confessarius cognoscere numerū peccatorum iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 14. *cap.* 5. *De pœnit.* Sed etiam in ordine ad forum externum, nempe ad cognoscendum, an fur puniri debeat tanquam reus vnius tantum furti: an verò

verbarandi Clericum, afficiat ipsum succesſiuè pluribus verberibus, vnicum tantum peccatum committet, et vnicam tãtam excommunicationem contrahet, vt inter alios notat Nauar. *in Cap. Conſideret num.* 48. De *pœnit. Diſt.* 5. Sic etiam ſi quis proponat occidere inimicum, licet plura vulnera infligat, vnicum tantum peccatum committit, quia omnia illa vulnera ſunt partes exequutionis propoſiti de occidendo.

7 Et hoc haberet locum, etiam ſi contingeret multiplicari actus internos. Quamuis enim circa idem obiectum poſſint ex multiplicatione actuum internorum multiplicari peccata, hoc tamen ſolum contingit, quando iſti actus ſe habent diſparatè, nec inuicem habent moralem continuationem, qua ſe habeant per modum vnius. Oppoſitum autem contingit in præſenti, quia cum ſint ad perficiendum idem furtum animo conceptum ordinati, ex ordinatione iſta coaleſcunt in vnum actum moralem. Vnde quando D.Th. *in* 2. *diſt.* 42. *quæſt.* 1. *ar.* 1. Angeſt. *cap.* 9. *Moral.* S. 3. *concluſ.* 11. Tabiena *verbo.* Peccatum, *num.* 8. Armilla *nu.* 4. & alii docent, quod peccata multiplicantur numero ex multiplicatione actuum internorum circa idem obiectum, intelligunt, ſi diſparatè ſe habeant, non autem quando vnus ordinatur ad perficiendum alium, nam tunc vnus eſt continuatio alterius, & in æſtimatione morali ſe habent per modum vnius.

8 Denique, Cum bonitas, ſeu malitia actus interioris, & exterioris, ſit vna, & eadem, quatenus bonitas actus exterioris, quam habet ex obiecto, & circumſtantiis refunditur in actum interiorem, & bonitas actus interioris, quam habet ex fine redundat in actũ exteriorem, vt docent cõmuniter cũ D.Th. 1. 2. *quæſt.* 20. *ar.* 3. Caiet. Corrad. Alcuarez, Medina, Peſant. Syluius, Zumel, Arauio, & alii expoſitores *ibid.* Vaſquez *diſp.* 76. *cap.* 1. Salas *diſp.* 6. *de bonit. ſect.* 7. Lorca *diſp.* 45. *de actib. human.* Coninch. *lib.* 1. *de Virtutib. diſp.* 3. *dub.* 7. & Interpretes *lib. ſentent. in* 2. *diſt.* 42. Quia nimirum bonitas, et malitia moralis ſequitur actum humanum, quatenus talis eſt, atque adeo quatenus libero modo exercetur. Actus autem externus non eſt talis, niſi quatenus libero modo exercetur. Ex quo fit, quod ratione actus externi non multiplicetur peccatum, atque adeo nec furtum, niſi etiã multiplicetur actus malus internus. Non multiplicatur autem, quando ex propoſito furandi aliquam rem per partes ſucceſsiuè aufertur, quia tunc moraliter continuatur idem propoſitum furandi, cuius virtute ſequuntur illæ multiplicatæ ablationes.

Paſqualig, Quæſt, Selectæ

An quando præſumitur vulneratum nõ fuiſſe mortuum ex vulnere, ſed ex alia cauſa, vulnerans ſit irregularis. Quæſt. 166.

S V M M A.

1 *Dubius de homicidio debet ſe habere pro irregulari.*
In dubio de homicidio ſequenda pars tutior, & cur.
2 *Iudex in dubio debet pronunciare mortem non eſſe ſequutam ex homicidio.*
Sententia, quæ tranſiuit in rem iudicatam habetur pro veritate.
3 *Punitus vt vulnerator abſoluitur ab homicidio, ſi dubium ſit, an ex vulnere ſit mors ſequuta.*
Ex qualitate pœnæ arguitur qualitas delicti.
Non condemnatus habetur pro abſoluto.
4 *Iudicium peritorum, quod mors non ſit ſequuta ex vulnere excludit irregularitatem.*
Standum eſt iudicio peritorum.
5 *Præſumptio, quod mors non ſit ſequuta ex vulnere, excludit irregularitatem.*
Præſumptio habet vim probationis.
Ex coniecturis, & præſumptionibus deſumitur probatio.
Præſumptio habetur pro veritate, donec de oppoſita conſtet.

---

1 EST hoc peculiare in homicidio, vt dubitans, an fuerit cauſa illius, debeat ſe habere pro irregulari, vt ſtatuitur in Cap. *Ad audientiam* & in Cap. *Significaſti* 2. De *homicid.* Et latè

tè declarat Suarez *de censur. disp.40. sect. 6. per totam*, asserens iuxta communem sententiam, hoc habere locum non solū quò ad iudices. sed etiam quò ad ipsos vulnerantes, qui se gerere debent tanquam irregulares, non solum in foro externo, sed etiam in foro conscientiæ. Quia licet pœna non possit imponi pro delicto dubio, & in dubio fauendum sit reo iusta regulam Cap. *Cum iura. De reg. iur. in 6.* Attamen in hoc casu voluerunt Pontifices, quod in dubio pœna haberet locum, & ideo id lege sanxerunt, moti ad ita sentiendum ex conuenientia, quod in dubio in hac materia tutior pars sit sequenda, quia censuerunt, esse inconueniens, quod etiam dubiē pollutus sanguine ministret altari. Vnde quando in dict. textib. dicitur, quod in dubiis sequenda est tutior pars, non affertur hoc tanquam ratio vniuersalis, ex qua deinde sequatur, id habere locum etiam in facto homicidii, sed assignatur ratio conuenientiæ ita statuendi in hac materia.

2 Si tamen præsumatur, vulneratum, non esse mortum ex vulnere, sed aut ex negligentia curationis, aut aliqua alia causa, dubium, est, an vulnerans se habere debeat pro irregulari. Et quidem cum iudex in dubio, an mors sequuta sit ex vulnere, an ex alia causa, quæ superuenit, debeat pronunciare non esse sequutā ex vulnere, vt tradunt Bald. *consil.338. in fine lib.2.* Dec. *consil.415. nu.1.* Grammat. *consil. 2. num.9.* Menoch. *De arbitrar. casu. 275. num.13.* Si pronunciauit, non esse sequutam ex vulnere, non erit vulnerans habendus pro irregulari; quia non sumus amplius in dubio, sed in certis. Nam sententia iudicis, quæ transiuit in rem iudicatam, habetur pro veritate. *l.1. ff. De re iud.* et Cap.1. De re iud. & notant Innocent. *in Cap. Super litteris. De rescrip.* Gabr. *consil.49. num.1. lib.1.* Rota *decis.574. n.3. par.4. Receut. & in Astensi iuris pascendi. 24. Ianuarij. 1614.* coram Verospio.

3 Et hoc locum habet non solum, si iudex pronunciet, non esse ex vulnere mortem sequutam, sed etiam si puniat vulnerantem solum tanquam vulnerantem, & non tanquam homicidam: quia tunc tacitè idem declarat, cum non imponat pœnam debitam homicidio. Ex qualitate enim pœnæ iudicatur qualitas delicti Cap. *Homo. Dist.40.* & Clemen. 1. §. *Quę omnia. De pœnis.* & notāt Glos. *ibid.* Cardin. *ibid.* Bald. *in l.3.* ver. *Sed contra hoc. C. De seru. fugit.* Felin. *in Cap.1. init. De calum.* & *in Cap. Cum quidam, De iureiur.* & *in Cap.1. De Simon.* Ludouic. Gomez *in* §. *Ex maleficijs. num.4.* Instit. *de act.* Vnde cum iudex non imponat pœnam debitā homicidio, sed vulneranti, declarat per sententiam, non fuisse homicidam, quia non punit vt homicidam. Imò dum non est condemnatus de homicidio, habetur pro absoluto iuxta doctrinam Scacciæ *de appellat. quæst.17. limit.6. membr.9. nu.7. & limit.21. num.37. in fine.* Absolutus autem est etiam declaratus, quod non cōmiserit delictum.

4 Rursus si dubitetur, an vulneratus sit mortuus ex vulnere, an verò ex alia causa, & Medici, seu periti iudicent, non esse mortuum ex vulnere, vulnerans non erit irregularis. Iudicium enim peritorū declarat, vulnus non fuisse mortale, nec mortem ex ipso sequutam fuisse, vt tradunt Boerius *quæst.* 323. *num.* 21. Bald. *consil.* 328. ver. *Tertiò dixi, lib.* 2. Grammat. *voto 27. num.7.* Dec. *consil.415. in fine.* Menoch. *de Arbitrar. casu 275. n.11. lib.2.* addens hoc iudicium esse veram probationem. Cum ergo etiam standum sit iudicio peritorum. *l.3. C. Fin. regund.* & Cap. *Proposuisti. De probat.* et notant Abbas *ibid. num.4.* Felin. *num.6.* Dec. *num.17.* Bart. *in l. 2. in fine. C. De rescind. vendit.* Cagnol. *ibid. num. 258.* Gomez *Variar. resol. cap.3. nu.8.* ver. *Vnde in hoc casu. tom. 3.* Cabal. *Resol. criminal.181. numer.3.* Rota coram Ludouisio. *decis.161. num. 8.* et coram Seraphino *decis.665. num.2. & 4.* & coram Merlino *decis.52. num 1.* non solū quò ad forum internum, sed etiam quò ad forum externum erit immunis ab irregularitate; quia non sumus amplius in dubio, sed habetur pro certo, quod mors non sit sequuta ex vulnere. Et proinde in facti contingentia proderit, procurare attestationem peritorum, quod mors non sit sequuta ex vulnere, ad tollendum du-

dubium de irregularitate.

5 Denique quando ex quocunque capite consurgit præsumptio, quod mors non sit sequuta ex vulnere, non habebit locum irregularitas. Præsumptio enim habet vim probationis, vt tradunt Menoch. *præsumpt* 36. *lib*, 1. Mascat. De *probat. conclus.* 1222. *num.* 2. Pacian. *lib.* 1. *de probat. cap.* 8. *num.* 3. Et ideo si adsit huiusmodi præsũptio, censetur extraiudicialiter constare, quod vulnerans non fuerit causa mortis, atque adeo quod non contraxerit irregularitatem. Præsertim quia ex præsumptionibus, et coniecturis desumitur probatio concludens, vt tradunt Craueta *consil.* 73. *nu.* 19. & *consil.* 178. *nu.* 10. Rota *in Oscensi. Archidiaconatus* 10. *Iulij.* 1602. coram Lancellotto, et coram Coccino. *decis.* 473. *num.* 3. Imo præsumptio solet haberi pro veritate, donec de opposito constet. *l. penul. ff.* De *probat.* & notant Gloss. *ibid.* Rota coram Pennia *decis.* 152. *num.* 3.

An commodatarius vtens re commodata ad alium vsum teneatur ad aliquam restitutionem. Quæst. 167.

S V M M A

1 *Commodatarius non tenetur de casu fortuito, nisi illum in se susceipiat.*
2 *Commodatarius tenetur de casibus fortuitis, si vtatur in alium vsum.*
3 *Commodatarius tenetur resarcire, si re commodata vtatur ad alium vsum.*
Cõmodatarius tenetur furti, si vtatur in aliũ vsum.
4 *Quantum commodatarius teneatur resarcire, si vsus concessus continetur in vsu vsurpato.*
Quid, si non continetur.
5 *Præsumpta voluntas commodantis excusat vtentem in alium vsum.*
6 *Quid, si commodatarius bona fide vtatur in alium vsum.*
7 *Tenetur restituere, si ex vsu sit ditior factus. Bona fides an locum habeat in commodatario vtente in alium vsum.*
8 *Pro foro externo commodatarius vtens in aliũ vsum, non excusatur bona fide.*
Quia obstat ius, & ratio naturalis.
9 *Commodatarius tenetur de leuissima culpa.*

1 EX duplici capite potest oriri obligatio restiruendi, si commodatarius vtatur in alium vsum, quàm ei concessum sit, re commodata: nempe ratione vsus; et quia commodatum petire, aut deterius fieri potest. Est autem certum, quod commodatarius non tenetur de casu fortuito succedente circa rem commodatam: vnde si casu fortuito pereat, ad nihil tenebitur, vt inter alios notant Gabr. *in* 4. *dist.* 14. *quæst.* 10. *ar.* 3. *dub.* 9. Syluester *verbo* Commodatũ. *quæst.* 9. Angelus *num.* 14. Armilla *nu.* 7. Nauar. *Cap.* 17. *Manual. num.* 179. Vasquez *Opusc. de restit. cap.* 2. §. 3. *dub.* 7. *num.* 58. Et statuitur in Cap. *vn.* De *commodati* ibi, *Licet casus fortuitus sibi non debeat imputari.* Et habetur etiam ex §. *Item is.* Instit. *Quib. mod. re contrah. oblig.* & *l.* In *rebus. ff. Commodati.* et *l.* 1. §. *Is quoque. ff.* De *act. & obligat.* et *l.* 1. C. *Commodata.* Casus enim fortuiti, sicut non possunt præuideri, ita neque trahuntur ex commodatione, et ipsis res subest, siue sit apud dominum, siue apud commodatarium; et ideo, nisi commodatarius eos in se specialiter suscipiet, non tenebitur, vt in eod. Cap. *vn. De commodato.* statuitur.

2 Si tamen res pereat, dum in alium vsum à concesso adhibetur, aut deterior fiat, etiam ex aliquo casu fortuito, tenebitur ad resarciendum damnum commodanti, vt desumitur ex iisdem textib. præsertim dic. Cap. *vn* De *commodato*, et notant etiam citati Doctores iisdem locis. Quando enim res cõmodata in alium vsum adhibetur, interuenit culpa commodatarii, quia non se fideliter gerit cum commodante, dum rem ad vnum vsum concessã, adhibet in alium: ratione autẽ culpæ tenetur de damno, quia est moralis causæ ipsius.

3 Quando autem res nõ perit, nec patitur aliquod detrimentum, an teneatur ad aliquam restitutionem, dum commodatarius vtitur re commodata in alium

lium vſum, affirmatiuè reſoluendum eſt. Ratio eſt. Quia vtitur re aliena inuito domino; nam, quamuis ei commodata ſit, cum tamen non ſit commodata in vſum, in quem vtitur, talis vſus eſt inuito domino. Et ideò commodatarium furti teneri, ſi in alium vſum vtatur re commodata, habetur ex *l. Qui fundum. ff.* De *cond. furt.* & *l.* Si *vt certò. §. Planè. ff. Commodati.* & notant Gloſ. *ibid.* Paria enim ſunt, rem non eſſe commodatam, & non eſſe cōmodatam in talem vſum: & ideò tenetur ad reſarciendum domino nō ſecus, ac teneretur, ſi eiuſdem re non commodata vteretur.

4 Sed dubium inſurgit. Quantum teneatur reſtituere, an tantum, quanti æſtimatur totus vſus, an verò ſolum, quanti æſtimatur exceſſus. In qua difficultate diſtinguendum eſt. Nam vel vſus conceſſus continetur in vſu vſurpato tamquam pars illius, vt ſi cōmoderut equus pro via decem milliarium, & adhibeatur pro via ſexaginta milliarium. Vel non cōtinetur, vt ſi cōmodetur equus pro equitando, et adhibeatur pro deferendis oneribus Primo modo erit reſtituenda ſola æſtimatio exceſſus. Quia in hoc ſolo læditur iuſtitia, ſiquidem non totus vſus, ſed ſolus exceſſus eſt contra voluntatem domini, pars enim illius vſus eſt conceſſa: & ideo non tenetur de eo, quod ſibi conceſſum eſt. Si verò vſus conceſſus non continetur in vſurpato, tenebitur totum vſum compenſare, quia totus eſt præter conceſsionem commodantis. Qui enim aliter vtitur re commodata, quàm conceſſum ſit, furti tenetur. *l. Si vt certo loco. §. Idemq. ait. in fine. ff. Commodati.* & *l. Qui iumenta.* & *l. Si is, qui.* & *l. Qui re.* & *l. Si pignore. §, 1. ff. De furtis.* & ideo tenetur totum vſum reſarcire, tanquam furtiuum.

5 Hæc autem locum habent, quando non adeſt præſumpta, ſeu interpretatiua voluntas commodantis de tali vſu, vt deſumitur ex *§. Placuit.* Inſtit. *de obligat. ex maleſic.* & norant Gloſ. *in l. Sicut certo.* verbo. *Furti tenetur. ff. Commodati.* ſecus autem, ſi potuit præſumere, quod commodans contentus eſſet, quod in talem vſū vteretur iuxta *l. Inter omnes. §. Recte. ff. De furtis,* et notant Menoch. *de Arbitrar. caſu 298. n. 1. in fine. lib. 2.* Tunc enim non contractetur res aliena inuito domino; & ideo ceſſat iniuria furti, nec conſurgit obligatio reſarciendi.

6 An autem, ſi commodatarius vtatur re commodata in alium vſum bona fide ignorans, hoc eſſe illicitum, teneatur ad reſarciendum, negat Lugo Cardinal. *De iuſt. & iure. diſp. 8. ſect. 9. num. 124. in fine. tom. 1.* Quia ſicut bona fides excuſat à malitia, ita etiam per accidens excuſat à reſtitutione. Quod intelligit, etiam ſi res pereat. E contra verè Molina *De iuſt. & iure. diſp. 295.* vult, eſſe reſtituendum, & damnum reſarciendum, quando commodatarius cognoſcit, quod ſibi non licuit ita vti, et domino diſplicuit.

7 Diſtinguendum tamen eſt in hac difficultate quò ad forum conſcientiæ, & quò ad forum externū. Quod ſpectat ad forum conſcientiæ ſeruanda erit regula, quæ communiter traditur in materia reſtitutionis. Vt nimirum quando commodatarius cognoſcit, ſe contra voluntatem domini vſum fuiſſe re commodata ad alium vſum, teneatur reſtituere fructus, ſi quos ex tali vſu percepit, aut id, in quo factus eſt ditior. Hanc regulam ſpecialiter tradit Alens. *par. 4. quæſt. 24. memb. 5. ar. 3. §. 5.* Gabr. *in 4. diſt. 15. quæſt. 3. ar. 3. dub. 5. propoſ. 2.* Maior. *quæſt. 26. in fine.* Palud. *diſt. 13. quæſt. 2. ar. 5.* D. Antonin. *par. 2. tit. 2. cap. 12. §. 16. & 17.* Aſtenſ. *par. 1. ſum. lib. 1. tit. 33. ar. 5. quæſtiunc. 6.* Tabiena *verbo.* Reſtitutio. *num. 25.* Angel. *nu. 4.* Syluester *verbo.* Reſtitutio *3. quæſt. 7. ver. Tertium,* Caiet. *2. 2. quæſt. 62. ar. 6. init.* Salon. *ibid.* Medina C. De *reſtit. quæſt. 10. concluſ. 2.* Petrus Nauar. *lib. 3. de Reſtit. cap. 4. par. 3. num. 182* Couaruu. *in Reg. Peccatum. par. 2. §. 22. num 2.* Hoſtienſ. *in ſum. lib. 4. tit. de Pænit. & remiſ. num. 61. §. Quibus, & qualiter. ver. Quid de præd.* & alii communiter, et ipſe Lugo *De iuſt. & iur. diſ. 17. ſect. 3. num. 39.* Quià fructus non ſunt ipſius, cum res fructificet domino; et proinde etiam, in quantum factus eſt ditior, id habeat ex alieno, atque adeo reſtitutionis ſubiectum. Eſt tamen aduertendum; quod in hoc caſu vix poteſt ad-

eſſe

esse bona fides; Nam fidelitas imprimis obstat bonæ fidei, cum iuxta naturale lumen ostendat, quod commodatarius debeat fideliter se gerere circa commodatum, & proinde non debeat vti in aliū vsū à concesso. Deinde dū non exprimit vsum, in quam vti vult, sed alium explicat, dolosè se gerit, atque adeo cum culpa, et dolo, et declarat, quod præsumit, quod non commodaretur res, si explicaret vsum, in quem vti vult. Quæ omnia non finunt, locum habere bonam fidem.

8 Quod verò spectat ad forum externum non habebit locum bona fides, & ideo non excusabitur, cum enim ius resistat declarando, quod commodatarius nō potest vti re commodata in alium vsum, aliàs tenetur commodati, vt *in l. Si vt certo. §. Sed interdum. ff. Commodati.* Imo etiā furti, vt in eod. tit. *l. Planè si sic. in fine*, et alibi in *eod. tit.* et hoc ius habeat assistētiam iuris naturalis, quatenus exigit fidelitatem in commodatario; non admittetur ignorantia huius iuris iuxta Reg. Cap. *Ignorantia.* De *regul. iur. in 6.* atque adeo nec bona fides. Præsertim quia ratio ipsa dictat, quod commodatarius nō debeat sibi vsurpare alium vsum, quàm concessum, tamquam in hoc violetur cōtractus commodati, et fides seruanda cōmodanti. Vnde cū naturalis ratio ostendat non posse honestè commodatum adhiberi in alium vsum, nec etiam in mulieribus locum habere poterit bona fides resistente naturali lumine.

9 Accedit etiam, quod commodatarius tenetur etiam de leuissima culpa, vt tradunt communiter Doctores præsertim Aragon. *2. 2. quæst. 62. ar. 2. dub. vlt.* Salon. *ibid art. 6. controuer. 5. & sequent*, Sayr. *lib. 9. Clau. reg. tract. 3. cap. 1. nu. 15.* Lugo Cardin. De *iust. & iure disp. 8. sect. 9. numer. 117.* & desumitur ex *l. In rebus. ff. Commodati.* ibi. *In rebus commodatis talis diligentia præstanda est, qualem quisque diligentissimus Paterfamilias suis rebus adhibet.* Vbi autem interuenit leuissima culpa, commodatarius non est diligentissimus; & statuitur expresse in Cap. *Vnico.* De *commodato*, ibi. *Cum gratia sui tantum, quis commodatum accipit, de leuissima etiam culpa tenetur.* Hoc enim exigit fidelitas, cum qua commodatarius se gerere debet erga commodantem circa rem commodatam. Fieri autem non potest, quod non interueniat culpa saltem leuissima, quando commodatarius vtitur in alium vsum re commodata; nam semper scit, non esse sibi commodatam in talem vsum, sed in alium; & proinde se non seruare legem contractus, quod sine culpa fieri non potest, cum contractus de iure naturali obliget vtramque partem ad sui obseruantiam.

An blasphemans euadat maiorem pœnam, si absoluatur à confessario. Qu. 168.

S V M M A

1 *Pœna blasphemantium.*
2 *Blasphemans an mitius puniendus, si obtineat absolutionem à Confessario.*
3 *Iurisdictio non extenditur extra territorium. Quæ peraguntur in foro pœnitentiali, sunt extra spheram statutorum ciuilium.*
4 *Lex ciuilis non afficit, nisi subditos, & quatenus subditos.*
Ad inducendam obligationem legis quid requiratur.
5 *Baptismus non remittit pœnam pro foro externo.*
6 *In pœnit infligendis attendenda circumstantia.*
Pœnæ sunt mitigandæ ex qualibet causa.
Qui verè dolet de delicto, potest mitius puniri.

1 Contra blasphemantes Deum, et sanctos de iure fuit imposita pœna mortis, vt in Authent. *Vt non luxur. bo. con. nat.* et notant Glos. *in Cap. Si quis. 22. Quæst. 2.* Aretin. De *malefic.* verbo. *Verba contumeliosa.* ver. *Quæro, quæ pœna.* et insuper Cinus *in l. Iureiurandi. C. De reb. credit.* Salicet *ibid.* Bald. *in l. 2. C. Ad leg. Iul. maiest.* His tamen temporibus valde lenita est pœna huius delicti, et varia est iuxta varias consuetudines, et statuta. Quæritur, autem an blasphemus possit aliquo modo euadere pœnam

nam imponendam, & puniri aliâ minori pœna.

2 Thomas Ferratus. *De cautelis post Cautel. Cæpol. inter tract. Varios eiusdem Cap.* 330. aliàs *caut.* 25. *nu.* 2. ponit modum, quò poſsit blaſphemus euadere maiorem pœnam. Quando videlicet in loco, vbi puniendus eſt, extat ſtatutum, quod ille, qui pacem obtinuit ab offenſo, puniatur certa pœna minori. Vult enim quod tunc accedat ad confeſſarium, confiteatur, & abſolutionem obtineat, nam per hoc recõciliatur Deo, quem offendit, et pacem ab ipſo obtinet; & ideo venit puniendus minori pœna iuxta ſtatuta, de pœna illorum, qui obtinuerunt pacem ab offenſo, quia gaudebit hoc priuilegio. Et pro hac opinione citat Bart. *consil.* 167. Ancharan. *in Cap. fin. De malefic.* Io. de Anan. *ibid.* Felin. *in Cap. De his* ver. *Fallit. De accuſat.* Philip. Dec. *consil.* 137. ver. *Et cum in isto delicto.*

3 Sed non puto hãc doctrinam poſſe ſubſiſtere: & proinde *Blaſphemum ęquè puniendum, ſiue in foro ſacramentali abſolutionem obtinuerit, ſiue non obtinuerit.* Ratio eſt. Quia iuriſdictio non extẽditur extra territorium *l. Extra territorium. ff.* De *iuriſdic. om. iud.* vbi Doctores, & Cap. 2. *§. Statuto Epiſcopi.* De *conſtit. in* 6. Et proinde ſtatuta alicuius territorij neq. etiam obligant, qui ſunt illius territori, quãdo ſũt in alieno territorio, vt tradũt Abbas *in Cap. A nobis* 1, *num.* 11. *De ſentent. excommunicat.* Felin. alios citans, & reſtans de communi. *num.* 6. Cardinal. *in Clemen.* 2. *quæſ.* 5. De *celebrat. miſſar.* Imola *num.* 3. Boniſac. *nu.* 68. Crotus *in Cap. Vt animarum §. Statuto.* De *conſuet. in* 6. Rochus De *conſuet. quæſt.* 13. Bertachin. *lib.* 4. *de Epiſ. par.* 2. *num.* 34. Bald. *in l. fin. num.* 2. *ff.* De *iuriſd. om. iud.* Alexan. *conſil.* 111, *num.* 1. & 2. Couaruu. *lib.* 4. *Variar. cap.* 20. *numer.* 8. Nauar. *cap.* 13. *Manual. numer.* 15. Suarez *lib.* 3. *de legib. cap.* 32. Salas *diſp.* 14. *De legib. ſect.* 5. Sanchez cum alijs *lib.* 3. *de matrim diſp.* 18. *numer.* 18. Barilis *de lege Municipali diſquiſit.* vn. §. 2. *num.* 5. Zipeus *in Analytica iur. lib.* 3. *tit.* De *obſeruat. ieiun. numer.* 3. & alij plures, quos adduxi in *Praxi ieiunij. decis,* 21 *num.* 2. Et proinde neque etiam leges, & ſtatuta extendunrur vltra territorium; & conſequenter nõ extenduntur ad ea, quæ non concernunt territorium, nec ſpectant ad forum territorii. Vnde ſtatutum, quod mitiori pœna puniatur, qui pacem obtinuit ab offenſo, non ſe extendet, niſi ad illam reconciliationem, quę pertinet ad forum territorij. Certum eſt autem, quod ea, quæ aguntur in foro pœnitentiali, ſunt omnino extra territorium ciuile; & nullo pacto cõcernunt forum ipſius, quia peraguntur inter pœnitentem, & confeſſarium, tanquam Vicarium Chriſti, vt habet Concilium Trident. *ſeſſ.* 14. *cap.* 5. *De pœnit.* & proinde nomine Chriſti abſoluit, & recõciliat Deo. Vnde ſtatutũ diſponens circa pœnam quò ad eos, qui obtinuerunt pacem ab offenſo, nõ ſe extendit ad pacem obtentam à Deo in foro pœnitentiali, nec ad perſonas in ipſo Deo reconciliatas, tãquam ad ea, quæ ſunt extra ſpheram ipſius: atque adeo non poterit allegari, vt locum habeat in hac materia.

4 Præterea hæc pax, quę obtinetur à Deo offenſo in ſacramento pœnitentiæ, pertinet ad conſcientiam, & in foro tantum ipſius locum habet: nullo autem modo ad forum ciuile, quod non ſe extendit ad ea, quæ aguntur ſecundum conſcientiam. Lex autem ciuilis non afficit, niſi ſubditos, & quatenus ſunt ſubditi iuxta illud Apoſt. *Ad Roman.* 3. *Scimus quoniam quæcunq lex loquitur, ijs qui ſub lege ſunt, loquitur.* Non ſunt autem homines ſub lege ciuili, niſi quò ad ciuilia; non autem quo ad ſpiritualia, & regimen conſcientiæ. Vt autem inducatur obligatio legis ex vna parte requiritur poteſtas iurisdictionis circa perſonas; & materiam legis, & ex alia ſubiectio in perſona, & in materia, vt deſumitur ex Cap. *fin.* De *Conſtit. in* 6. & *l fin. ff.* De *iuriſd. om. iud.* Cum ergo ſtatutum ciuile fundetur in ſola poteſtate temporali ciuili, eius diſpoſitio non ſe extendet ad ſpiritualia, nec ad eos, qui obtinent pacem à Deo offenſo.

5 Confir. Licet per baptiſmum remittatur omnis pœna tàm æterna, quàm temporalis, remittitur tamen ſolum in

ordine

ordine ad Deum: non autem in ordine ad forum sæculare, à quo adhuc puniri possunt delicta, vt tradunt Gloss. *in Cap. Gaudemus*. De *diuortijs*. Butrius, Abbas, Innocent. Petrus de Perus. *ibid.* Cardin. *in Clement.* 1. §. Sanè, *quæst.* 14. De *vsur.* Io. de Anan. *in Cap.* De *his*. De *accusat.* Non alia ratione, nisi quia baptisinus ordinatur ad animam, & proinde liberat à pœna solum animã ipsam, & in foro conscientiæ ad Deum: non autem in foro sæculari, cum non pertineat ad ipsum. Ergo neque pax obtenta à Deo offenso per sacramentum pœnitentiæ trahet ad se statutum de mitiori pœna quò ad eos, qui obtinuerunt pacem ab offenso, cum hæc reconciliatio fit in foro conscientiæ, nec pertineat ad forum sæculare.

6 Cum tamen in pœnis infligendis circumstantiæ attendendæ sint. Cap. *Aut facta*. §. *Sed hæc* De *pœnit Dist.* 1. & Cap. *fin*, De *transact.* et Cap. *Quærenti*. De *verbor. significat.* Si blasphemus confiteatur, & ex corde pœniteat, & ostendat signa specialia pœnitentiæ, poterit ex hoc capite mitigari pœna. Pœnæ enim sint mitigandæ *l. Interpretatione. ff.* De *pœnis.* & Cap. *Pœna*. De *pœnit. Dist.* 1. & accipi quælibet causa pro iis restringendis iuxta *l. Mores. §. fin. ff.* De *pœn.* Pœnitẽtia autem, si fit ex toto corde, est causa sufficiens ad temperandas pœnas. Vnde etiam Deus pœnitentis pœnam æternam commutat in temporalem: & quo maior est pœnitentia, eo minor redditur pœna temporalis.

An votum Clericatus, Religionis, eximat à foro sæculari. Quæst. 169.

S V M M A

1 *Votum Clericatus, aut Religionis an impediat, ne delinquens puniatur à sæculari.*
2 *Votum Clericatus relinquit personam in statu in quo erat.*
Promissio facti non est ipsum factum.
3 *Promissio de accollando non est accollatio.*
Promissio de vendendo non est venditio.
Promissio renouandi inuestituram non est renouatio.
4 *Ad quem spectet punitio illius, qui vouit non delinquere.*
5 *Iuramentum non mutat forum, sed addit forum foro.*
Laici subijciuntur foro sæculari secundum mensuram finis politici.
6 *Reus ratione iuramenti conueniendus coram iudice ecclesiastico.*
Iudex sæcularis cogere potest ad obseruantiã iuramenti.

1 PArtem affirmatiuam videntur tradere Bald. *in l.* 1. C. *An seru. ex suo fac.* Ias. *in l. Cum quædam. Puella ff* De *iurisdic. om. iud.* quos citat, & sequitur Thomas Ferrat. *De cautel. cap.* 428. aliàs *cautel.* 23. *inter tract var.* Cæpol. Cuius opinionis fundamentum illud esse videtur, quod non possit iudex sæcularis impedire, ne impleatur votum, & proinde potest allegare, quod vult implere votum, vnde tanquam persona ecclesiastica non poterit puniri à iudice laicó.

2 Verum non videtur hoc subsistere. Quandiu enim votum clericatus, aut religionis non sortitur effectum, relinquit personam in eodem statu, in quo erat, prius, & ideo antequam assumat clericatum, aut ingrediatur religionem, remanebit non obstante voto sub iurisdictione iudicis laici. Votum namq. & exequutio valde differunt, siquidem votum est promissio facta Deo de eo præstando, quod promittitur. Promissio autem facti non est ipsum factum, vt notant Gloss *in l. Bonæ fidei.* verbo. *Condicturum. ff.* De *eo, quod. cer. loco.* Ias. *ibid num.* 3. Crauetã *consil.* 76. *num.* 5. Cephal. *consil.* 66. *numer.* 10. *lib.* 1. Boer *decis.* 58. *num.* 3. Couaruu. *lib.* 3. *Variar. cap.* 4. *num.* 7. Ioseph Ludouic. *conclus.* 72. *num.* 1. Et ideo sicut votum clericatus, aut Religionis non inducit ipsum factum, ita nec etiam inducit effectus eiusdem facti, nempe exemptionem à iudice laico.

3 Et generaliter promissio ex natura sua respicit tempus futurum, in quod cõfertur id, quod promittitur, & ideò promissio, & præstatio illius, quod promittitur, sunt actus inter se distincti; nec primus

mus includit secundum. Vnde promissio de accollando non est accollatio. *l. Si quis stipulatus sit. §. fin. ff.* De verbor. obligat. & notant Tiraquel. *De retract. conuent. in fine, num. 4.* Rota coram Ludouis. *decis.* 28. *numer.* 2. Promissio similiter de vendendo non est venditio, vt notant Gabr. latè *conclus. 2. de empt.* Surd. *consil.* 52. *numer.* 13. Nec promissio de renouanda inuestiturã est reuocatio. *l. Nec cui. C. Locati.* & notant Bald. *ibid.* Socin. sen. *consil.* 16. *num.* 6. Rota coram Ludouis. *decis.* 348. *num.* 3.

4 Sed quid, si delinquens vouisset non committere tale delictum? Videtur, quod in tali casu euaderet iudicium sæculare, & pertineret ad Ecclesiasticum, quia votum tamquam quid spirituale nõ subest iurisdictioni laicali, sed ecclesiasticæ, vt in terminis iuramenti tradit Archidiacon. *in cap. fin. in fine.* De foro compet. *in 6.* Attamen quamuis votum operetur, quod punitio possit spectare etiam ad iudicem ecclesiasticum, quia commissio delicti est etiam violatio voti, attamen hoc non tollit, quin etiam iudex sæcularis procedere possit, & punire. Est etiam eadem ratio de voto, ac de iuramento, quando vtrunque versarur circa materiam, quæ spectat ad forum sæculare.

5 Quod autem iuramentum, atque adeo etiam votum non mutet forum, sed addat forum foro, tradunt Ias. cum aliis *in l. Nulli, num.* 6. C. *De iudic.* Bald. *in l. 1. circa finem.* C. *De reb. cred.* & *in Authen. Sacramenta puber.* C. Si *aduer. vendit.* Guttierez *de iurament. confir. cap.* 12. *numer.* 5. *par.* 3 Io. Andr. *in Cap. fin. De foro compet.* Domin. *ibid. num.* 12. Felin. *in cap. 2. num.* 28. De *sponsal.* Sanchez *lib. 3. sum. cap.* 13. *num.* 13. Et desumitur in Cap. *Licet mulieres. De foro compet. in 6.* Vbi Bonifac. VIII. decernit, iudicem laicum compellendum ad manutenendas alienationes mulierũ, quando iuramento promisserunt, non venire contra ipsas: vbi nota, quod non decernit, quod causa non spectet ad iudices sæculares, sed quod secundum ius canonicum debent eam determinare. Ratio est. Quia laici subiacent iurisdictioni sæculari secundum mensuram finis politici, seu sæcularis Reipublicæ, qui cum exigat puniri delicta commissa contra leges, quibus regitur respublica, non extrahuntur à subiectione ex eo, quod iurent, aut voueant non committere aliquod delictũ.

5 Nec obstat Cap. *fin. De foro compet.* vbi statuitur, quod reus ratione iuramenti conueniendus sit coram iudice ecclesiastico. Quia ibi non agitur de iudicando in materia, circa quam versatur iuramentum, sed de seruando iuramento, in qua iudex laicus non est cõpetens. Deinde licet pro obseruantia iuramenti ecclesiasticus sit competens iudex non est tamen priuatiuè quò ad sæcularem, quãdo aliàs materia est iudicii sæcularis, sed cumulatiuè, nam etiam iudex sæcularis, cogere potest ad obseruantiam iuramenti per dict. Cap. *Licet mulieres.* De *iureiur. in 6.* & notant Abbas, *ibid. num.* 3. Alexan. de Næuo *num.* 10. Felin. cum aliis. *in Cap.* 1. *num.* 22. De *iureiur.* Afflict. *decis.* 263. *nu.* 3. Couaruu. *de Pact. par. 2. cap. 3. num.* 2. Grat. *regul.* 272. *num.* 6. Molina *de Iust. & iure tract. 2. disp.* 149. *§. Aliud accipe, & alij.* Et ideo nihil obstat, quin possit sæcularis punire delictum illius, qui vouit, aut iurauit illud non committere.

An pœnæ Constit. Pij V. & Gregorij XIII. contra ingredientes, & admittentes mulieres intra clausuram Monasterij locum habeant quò ad omnes mulieres. Quæst. 170.

SVMMA

1 *Prohibitio, ne prætextu licentiorum admittantur mulieres in monasteria.*
2 *Non habet locum, nisi quò ad mulieres, prætendentes licentias.*
3 *Sub quibus pœnis id prohiberet Pius V.*
4 *Bini prohibitio an afficiat omnes mulieres.*
5 *Declaratio, quod afficiat omnes mulieres viua vocis Oraculo.*
6 *Hæc declaratio non est noua extensio &c.*
7 *Causa finalis dispositionis habet locum quò ad omnes mulieres.*
8 *Lex extenditur ad terminos sua rationis.*
9 *Obseruantia subsequuta declarauit Constitutionem Pij V. afficere omnes mulieres.*
10 *Ob-*

10 *Obseruantia subsequuta declarat, quid contineatur in dispositione.*
11 *Declaratio eiusdem Pij V.*
12 *Verba* Mulieribus prætēderibus licentias, *fiant demonstratiuè, & quomodo*
Mentio de aliquibus personis in legibus accipitur demonstratiuè.
13 *Verba quando fient demonstratiuè, & non restrictiuè.*

---

1 Gregor. XIII. in sua *Constitutione* 28. §. 1. reuocat omnes licentias, quibusuis personis, quæcunque illæ sint, & quæcunque nota dignæ ingrediēdi Monasteria Regularium quò ad mulieres, & monasteria monialium, tam quò ad mulieres, quàm quò ad viros. Et prohibet sub pœna excommunicationis ipso facto, ne quisquam prætextu licentiæ audeat ingredi monasteria: & similiter sub eadem pœna excommunicationis latæ sententiæ, & priuationis dignitatis, beneficiorum, & officiorum, & inhabilitatis ad illa superioribus omnibus, & quibuscunq. aliis vtriusq. sexus, qui ingredi facient, aut permittent. Dubitatur autem, an hæ pœnæ locum habeant quò ad quascunque mulieres.

2 Quòd autem locum habeant solū quò ad mulieres, quæ prætextu licentiarum ingrediuntur clausuram monasteriorum, aut earumdem prætextu introducuntur, quamuis oppositum teneat Nauar. *cap.* 17. *Manual. num.* 250. & *in Cap. Statuimus. nu.* 92. *in* 4. *not.* 19. *Quæst.* 3. aduertunt Suarez *tom.* 4. *De relig. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 5. Bonac. *De clausu. quæst.* 5. *punc.* 3. *num.* 1. *ver. Ex quo licet.* & *numer.* 2. ver. *Hinc patet.* Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 16. *nu.* 79. & qui id tenent etiam quò ad Constitutionem Pij V. Et constat expressè ex ipso textu, qui clarè loquitur solum de personis, quæ obtinuerunt tales licentias ingrediendi, vt in §. 2. *Inhibentes eisdem, qui illas obtinuerunt sub excommunicationis pœna ipso facto incurrenda, super qua à nemine, nisi à Romano Pontifice, præterquam in mortis articulo, absolutionis beneficium possit impertiri, ne ipsarum licentiarū prætextu Monasteria huiusmodi quouis modo ingredi audeant*, Ex quibus constat, quod disponit tātum de mulieribus, quæ obtinuerūt licentias ingrediendi, & prætendunt iis vti. Et eodem modo disponit etiam de admittentibus, vt in §. 3. ibi. *Districtè præcipimus sub eadem excommunicationis pœna, nec non priuationis dignitatum, beneficiorum, & officiorum suorum, ac inhabilitatis ad illa, & alia imposterum obtinenda, ne in monasteria, domos, ac loca sua quemquam Prætextu huiusmodi licētiarum, & facultatum ingredi faciant, vel permittant.* Verba autem *Prætextu huiusmodi facultatum*, coarctant dispositionem, vt solum locum habeat, quando concurrunt huiusmodi facultates.

3 Pius V. ante disposuerat in *sua Constit.* 20. *tom.* 2. *Bullar.* & reuocauerat omnes licentias concessas mulieribus ingrediendi monasteria Regularium, & prohibuit, ne mulieres sub pœna excommunicationis latæ sententiæ reseruatæ, prætendentes huiusmodi licentias ingredi audeant. Et insuper prohibuit superioribus omnibus, & singulis Regularibus sub pœna priuationis officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia obtinenda, & suspēsionis à diuinis ipso facto, & sine alia declaratione incurrenda, ne introducere, & admittere præsumant.

4 An autem hæc prohibitio, & pœnæ annexæ locum habeant quò ad introductionem, & admissionem omnium mulierum, negatiuè resp. Zerola *in Praxi par.* 1. verbo *Moniales quæsito* 8. Sayr. *lib.* 3. *de censur. cap.* 31. *num.* 10. Philiarc. *de offic. Sacerd. tom.* 1. *par.* 1. *lib* 3. *cap.* 30. *in fine.* Rodriquez *quæst. Regul.* 47. *ar.* 1. ver. *Obseruantiam.* Suarez *disp.* 22. *de censur. sect.* 6. *nu.* 11. & *tom.* 4. *de relig. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 7. asserens sub hac constitutione cōprehendi solum mulieres, quæ titulo licētiarum, aut ingrediuntur, aut admittuntur: & proinde dictas pœnas non habere locū, quando seclusis licentiis reuocatis admittuntur aut ingrediūtur, qui tamen postea oppositum concludit propter declarationem eiusdem Pontificis, de qua infra. Fundamentum est. Quia constāt, quod Pontifex dirigit suam prohibitionē, & pœnas annexas ad ipsas, vt §. 3. ibi. *Distinctè prohibentes mulieribus quidem præ-*

dictas facultates, & licentias prętendentibus Cum ergo prohibitio disponat solum de mulieribus prætendentibus licentias, non habebit locum quò ad alias. Neque amplior est prohibitio facta Regularibus, nam determinatur ad easdem mulieres, vt constat ex illis verbis §. 4. *Ne eas introducere, admittereuè pręsumant.* Dictio, *Eas*, stat relatiuè ad mulieres prætendentes licentias: quibus antea prohibuerat ingredi, & operatur, quod prohibitio facta Regularibus referatur ad easdem mulieres, iuxta ea, quæ notant Socin. *consil.* 751. *num.* 6. Alciat. *consil.* 610 *num.* 5.

5 Tenendum tamen est, *quod dicta Cõstitutio disponat quò ad omnes mulieres.* Ita declarauit idem Pius V. viuæ voci Oraculo, facto Alexandro Cardinali Cribello, de qua ipse authenticè testatus fuit & attestationem refert Quaranta *in Sum. Bullar.* verbo. *Monasteria, & Conuentus.* post init. *§. Nos Alexander*, in qua attestatione hæc habentur. *In verbo veritatis attestamur, qualiter Sanctis. in Christo Pater, & D. Noster.* D. *Pius diuina prouidentia Papa* V. *viuæ vocis oraculo nobis facto dixerit, & declarauerit, fuisse, & esse mentem, & intentionem suam, quod eius litterę in forma Breuis sub die* 24. *Octobris* 1566. *Pontificatus sui anno primo editę, in quibus mulieribus quibuscunque Monasteriorum Regularium ingressus cũ derogatorijs clausulis & irritantibus decretis prohibebatur, non solum comprehenderent, & comprehendant mulieres habentes, & habere prętendentes facultatem*, & *indulta ingrediendi huiusmodi monasteria, sed etiam omnes, & quascumque mulieres tàm in genere, quàm in specie &c.* Et propter hanc declarationem idem tenent Filliuc. *tract.* 15. *cap.* 5. *quæst.* 7. *nu.* 118. Bonac. *de clauf. quæst.* 5. *pun.* 3. *nu.* 3. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 105. *excom.* 61. Beia *par.* 1. *casu.* 30. Villagut. *de vsuris. quęst.* 31. *in fine.* Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 4. *cap.* 23. *num.* 8. Azor. *par.* 1. *lib.* 13. *cap.* 8. *quæst. vlt.* Sanchez *lib.* 6. *cap.* 16. *nu.* 79. Io. à Cruce. *De statu Relig. lib.* 1. *cap.* 5. *dub.* 1. Lezana *par.* 1. *quæst.* Reg. *cap.* 10. *num.* 9. Cherubin. *in Compen. Bullar. schol.* 1. *ad Constit.* 20. *Pij* V. Thesaur. *par.* 2. *Praxis.* ver. *Clauf. cap.* 3. ver. *Amplia* Alphon. de Leone *Recollect.* 4. *de censf.* ver. *Mulieres cuiusuis dignitatis.* Scropha *quęst.* 5. *moral.* Donat. *in Prax. rer. Regul. tom.* 1. *trac.* 4. *de Violat. clausf. quęst.* 3.

6 Nec subsistit respons. Suarez *num.* 4. citati. Quod hæc declaratio, si reuera extitit, non est pura declaratio, sed extensio: & ideo non obligat, quousque non sit sufficiẽter promulgata. Et addit, quod fuit directa ad specialem Religionem, & ideo non tenentur eam seruare cæteræ Religiones. Nam non esse nouam extensionem, sed declarationẽ præcedentis dispositionis, non solum constat ex tenore declarationis, dum in ea dicitur, quod Pontifex declarauit, fuisse suam mentem: sed etiam, quia continetur in ipsa Constitutione, cum disponat vniuersaliter quò ad omnes mulieres, vt mox dicetur.

7 Quod autem Constitutio disponat vniuersaliter quò ad omnes mulieres, desumitur ex causa finali assignata, & expressa in proœmio eiusdem legis, quæ est, vt exprimitur. §. 1. Quod per ingressum Mulierum quies profitentium Regularem vitam perturbatur, cum magna ipsorum molestia, & cum graui laicorum scãdalo, si videantur nimis facilè admitti. Hęc autem ratio finalis habet locum tàm quò ad mulieres prętendentes licentiam, quàm quò ad nõ prætendentes has licentias, & ideo debet habere locum etiam dispositio, & accipi secundum terminos vniuersales.

8 Est enim certum, quod lex extenditur ad terminos suæ rationis, præsertim quando ratio finalis est expressa in lege, itaut tanta sit amplitudo legis, quãta eiusdem rationis, vt desumitur ex *l. Regula, §. fin. ff.* De *iur. & fac. ignor.* & *l.* 2. *§. Si mater.* ver. *Quid si curatores.* & ver. *Quid si decesserint. ff.* Ad *Tertyl.* & *l. Cum pater. §. Dulcissimis. ff.* De *leg.* 2. Et tradunt communiter Doctores Glos. *in Cap.* 1. *verbo.* Italia. *De tempor. ordinat. in* 6. Bart. Bald. & alij *in dict. l Regula.* Abbas *in Cap. fin. num.* 10. De *rescrip.* Franc. *in Cap. Pro humani.* De *homicid. in* 6. Imola. & Domin. *ibid.* Lappus *allegat.* 101. *numer.* 24. Bursat. *consil.* 76. *nu.* 9. Curt. iun. *consil.* 135. Cotta *in Memorabil.* verbo. *Ratio generalis.* Cardin.

din. *in Clemen.* 1. De *elect.* Rolan. *consil* 27 *num.* 7. *vol.* 1. Menoch. *consil.* 11. *num.* 10. & 19. & *de recuper. possess. remed.* 6. *num.* 20. Euerard. *in Topica loco. A ratione legis ampla.* Tiraquel. plures afferens *trac. Cessante causa. par.* 1. *num.* 139. & *limit.* 1. *num.* 64. Guttierez *practicar. quæst.* 17. *num.* 90. *lib.* 3. Villagut *de exten. leg. in* Rubr. *De extens. leg. non correct. nu.* 1. & *in Rubr. De extens. leg. pœn. respec. mera pœnę. nu.* 22. Gomez *lib.* 1. *Variar. cap.* 5. *num.* 11. Vincent. de Franch. *decis.* 18. *num.* 3. Molina *lib.* 1. *De primogenit. cap* 5. *num.* 10. Sanchez *lib.* 3. *de Matrimon. disp.* 47. *num.* 4. Syluester *verbo.* Lex. *quæst.* 18. Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 2 §. 4. *numer.* 7. ver. *Secundo.* & etiam ipse Suarez *lib* 7. *de legib. cap.* 3. *nu.* 16. Rota *decis.* 234. *numer.* 2. *par.* 2. *Diuer.* & alii plures. Ratio enim finalis, sicut mouet legislatorem ad disponendum: ità etiam extendit mentem ipsius ad cōprehendendam totam materiam, quæ substernitur eidem rationi finali. Et eo ipso, quod concipit rationem finalem tanquam eam, ex qua mouetur ad disponendum, concipit etiam implicitè totam materiam, quæ continetur sub ipsa.

9 Accedit etiam, quod obseruantia ita est interpretata hanc Constitutionem. Et hæc obseruātia deducitur ex eo, quod cū ortum dubium fuerit, an mulieres possent ingredi claustra monasteriorum occasione processionum, missarum, & aliorum diuinorum Officiorum, quæ in ipsis celebrarentur, aut occasione concionis, Congregatio Mōtis Virginis post aliquot annos ab emanatione Cōstitutionis supplicauit eumdem Pontificem, vt mentem suam super hoc dubio declararet, & respondit Pontifex, quod non fuerit mens sua comprehendere dictos casus. Et habetur hæc declaratio in Bullar. *tom.* 2. *post dict. Constit.* 20. *eiusdem Pontificis.* Non habuisset aut locum dubium, si non intellexissent, quod Cōstitutio comprehenderet omnes mulieres; nam etiam illæ, quæ obtinuerant licentias, in dictis casibus non prætendissent licentias, quia aderat facultas ingrediendi pro omnibus.

10 Rursus etiam obseruātia ex prazi Pœnitentiariæ, vt testatur Nauar. *Commen.* 4. *De Regul. nu.* 62. & etiam hodie hæc praxis viget, vt mihi significarunt Ministri eiusdem pœnitentiariæ. Obseruantia autem subsequuta declarat, quid contineatur in dispositione. *l. Si de interpretatione. ff.* De *legib.* & Cap. *Cum dilectus,* De *consuet.* & tradunt communiter Doctores Roman. *consil.* 271. *numer.* 4. Bec. *consil.* 101. *numer.* 49. Surdus. *consil.* 140. *num.* 45. Rota *decis.* 150. *num.* 27. *par.* 5. *Recent.* & *decis.* 14. *num.* 4. *par.* 7. & coram Merlino *decis.* 450. *num* 12. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 214. *num.* 12.

11 Quinimo idem Pontifex Pius V. *in prædic. declarat.* post *dict. Constit.* 20. *tom.* 2. *Bullar* §. 2. declarauit, se prædict. Constit. intendisse includere quascunq. mulieres his verba. *Apostolica auctoritate tenore præsentium dicimus, & declaramus fuisse, & esse mentem, & intentionem nostram, quod dictę litterę non solum comprehenderent, & comprehendant mulieres habere prętendentes facultatem, & indulta ingrediendi monasteria, sed etiam omnes, & quascunque mulieres aliàs tam in genere, quàm in specie.* Vnde cum hæc declaratio auctoritatiua sit, & authētica, & sufficienter promulgata, non potest dici, quod de ipsa non constet sufficienter, & quod nō afficiat omnes Religiones.

12 Fundamentum autem sententiæ Suarez dissoluitur. Nam verba illa *Distinctè prohibentes mulieribus quidem prædictus facultates, & licentias prætendentibus,* non stant restrictiuè, sed demonstratiuè, demonstrando, quod constitutio comprehendit etiam prætendentes habere licentias, & sensus est, mulieribus quidem etiam prædictas facultates, & licentias prętendentibus. Quando enim identitas rationis extendit legem, & fit in ipsa mētio de aliquibus personis, censetur facta demonstratiuè, & ampliatiuè iuxta ea, quę tradunt Bald. *in l. De quibus.* ver. *Item nota, quod non dicitur. ff.* De *legib.* Ias. *in l. A Titio. circa fin. ff.* De *verbor. obligat.* Alexan. *consil.* 75. *lib.* 5. Cotta *in Memorabil.* ver. *Rationis identitas.* Tiraquel. *tract. Cessante causa. par.* 1. *num.* 152. Villagut. *De extens. leg. in* Rubr. *de extens. leg. non correc. nu.* 1.

Franc. *in Cap.1-ver. Decimoseptimo limita.* De *tempor. ordin. in* 6. Syluester *verbo.* Lex *quęst.* 20. ver. *Quartò.* Angel. *num.* 7. Imola. *in Clemen.* 1. ver. *Ex hac Glos.* De *rescrip.* Cardinal. *ibid.* ver. *Quarto quæro.* Abbas. *not.* 1. & 2. Rebuf. *tract. Nominat. q.* 5. *n.* 25 Costa *in Cap. Si pater.* ver. *Si absque liberis, num.* 26. De *testamen.* Euerar. *in Topica loco A ratione leg. amp. numer.* 38. ver. *Decimotertio fallit.* Vgolin. De *excom. tab.* 2. *cap.* 23. *§.* 7. *num.* 6. Valasc. *consult.* 8. *nu.* 2. *tom.* 1. Nauar. *in Cap. Ita quorumdam. not.* 6. *numer.* 6. De *Iudæis.* Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 14. *num.* 16. Suarez. *lib.* 6. *de legib. cap.* 4. *nu.* 10. & alij cum Glos. *in Clemen* 1. verbo. *Præsidentes.* De *rescript.*

13 Est enim generale, quod quando non constat, verba stare restrictiuè ad limitandam dispositionem, debeant accipi demonstratiuè iuxta *l. fin. §. Titia. ff.* De *liber. legat.* & obseruant Bart. *in l. Centurio. ff.* De *vulg. & pupil. substit.* Craueta *consil.* 301. *num.* 3. Paris. *consil.* 4. *numer.* 26. *lib.* 4. Cephal. *consil.* 137. *numer.* 37. *lib.* 1. Beroius *consil.* 12. *num.* 12. *lib.* 3. Rota *decis.* 442. *num.* 3. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 357. *nu.* 4. *par.* 2. *Recent.* & coram Seraphino *decis.* 474. *num.* 4. & coram Ludouisi *decis.* 516. *num.* 8. & coram Merlino *decis.* 750. *nu.* 4. Vnde cum in prædicta Constit. non constet, quod Pontifex voluerit suam dispositionem coarctare ad mulieres prętendẽtes licentias: imò ex ratione finali expressa extendatur ad omnes, mulieres prętendentes licentias debent accipi demonstratiuè, ad demonstrandum, etiam illas comprehendi quę prætenderent non includi sub dispositione rationе licentiarum. Vnde etiam relatio, quæ in prohibitione facta Regularibus fit ad ipsas, debet accipi ad ipsas demonstratiuè acceptas, & proinde sit in se vniuersalis quò ad omnes mulieres.

An furtiua introductio mulierum in Monasterium contineatur sub dispositione Pij V. Quæst. 171.

SVMMA

1 *Furtiua introductio mulierum an contineatur sub prohibitione Pij V.*
2 *Lex restringitur ad terminos suæ rationis.*
3 *Ratio est virtus intrinseca legis, & illi dominatur.*
Lex secundum mensuram rationis accipienda.
4 *Ratio finalis prohibitionis habet locum in furtiua introductione mulierum.*
5 *Dispositio comprehendit ea, in quibus locum habet ratio legis.*
6 *Lex non restringitur per verba exprimentia, quod frequentius occurrit.*
7 *Introducens mulierem in monasterium ex aliqua necessitate, non incurrit pœnas.*
Præsumptio importat factum temerarium.

1 Qvod non contineatur sub dispositione Gregorij XIII. cõstat ex dictis *quęst. pręcedenti, num.* 5. quia Pontifex disponit solum de introducentibus prætextu licentiarum: vnde remanet difficultas, an contineatur sub dispositione Pii V. Et videtur negatiuè respondendum, quia illa Constitutio, vt dictũ est *quæst. pręced.* habet pro causa finali, ne perturbetur quies Religiosorum, & regularis disciplinã, & ne frequens introductio, & nimis facilis generet in laicis offensionem, & scandalum. Hęc autem ratio finalis non habet locũ in furtiua introductione, quia cum sit occulta, neque generat scandalum, & offensionem, neque perturbat quietem Religiosorum.

2 Constat autem, quod lex debet restringi ad terminos suæ rationis, etiam si fortè verba aliquid amplius viderentur significare, vt desumitur ex *l. Milites agrũ. ff.* De *re milit.* & *l. Adigere* §. *Quamuis. ff.* De *iurepatron.* vbi Bart. & *l. Cum Pater.* §. *Dulcissimis. ff.* De *leg.* 2. & notant Bart. & Imola *ibid.* Abbas *in Cap. Quia in insulis.* De *Regul.* & *in cap. Suggestiũ.* De *appell.* Dec.

Dec. ibid. nu. 1. & 2. Butr. *in Cap. Post trãslationem. nu.* 24. *De rer. unç.* Tiraquel. plures referens *tract. Cessante causa par.* 1. *nu.* 144. Euerar. *in Topica loco à ratione legis strict. ad restrict. &c.* Bertazzol. *in Repet. l. Si quis maior. numer.* 263. C. *De transact.* Pichard. *Instit. de milit nu.* 4. Decius *consil.* 49. *n.* 11. *lib.* 5. Barbosa. *in l.* 1. *par.* 1. *nu.* 83. *ff.* Soluto *matrimon.* Surd. *consil.* 375. *numer.* 24. Suarez. *lib.* 6. *de legib. cap.* 5. *num.* 5.

3 Ratio vero est. Quia ratio est virtus intrinseca legis, & illi prædominatur *l. Scire. ff.* De *legib.* & *l. Cum ratio. ff.* De *bon. damnat.* & notant Glos. *in l. Qua ratione.* §. *Licet. ff.* De *acquir. rer. domin.* Bar. *§. Hac autem tria. in Proem. ff.* Angel. *consil.* 221. *nu.* 3. *ver. Licitum.* Tiraquel. alios afferens *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis. *numer.* 45. C. De *reuocan. donat.* Molina *de primogen. lib.* 1. *cap.* 5. *num.* 8. Ita vt lex in ratione consistat, vt notant Abbas *in Cap.* Ratio *nulla. num.* 1. *De praeben.* Bald. *in l.* 1. C. De *interdic.* Ancharan. *in Cap. Canonum statuta. De Constit.* Ideo lex secundum mensuram rationis est accipienda, ita vt ratio potius attendatur, quàm verba iuxta *l. Scire.* §. *Aliud. ff.* De *excusat. tut.* vt notãt Tiraquel. *cit. loco. num.* 47. Marian. Socin. *consil.* 35. *ver. Et quamuis. lib.* 1. Menoch. *consil.* 998. *num.* 3. & communiter. Vnde stante fine dictæ Constitut. videtur tantum prohibita sub illis pœnis publica introductio mulierum in Monasteria.

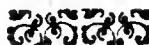
4 Verum oppositum est omnino tenendum: & proinde, *Furtiuam introductionem mulierum in monasteria, præsertim ad malum finem, contineri sub dispositione Pij V.* Et ità seruat Praxis S. Pœnitẽtiariæ, Ratio desumitur ex eo, quod non cessat in tali introductione ratio finalis talis dispositionis, vt dicebatur in ratione dubitandi, sed potiori modo in ipsa reperitur. Causa enim finalis, vt dicebatur, est prouidere, ne ingressus mulierum in monasteria perturbet quietem Religiosorum, & disciplinam Regularem, & sit cum offensione, & scandalo laicorum. Furtiua autem introductio, si deregeretur, maiorem perturbationem causaret, & maiorẽ offensionem, & scandalum laicorum, quã manifesta. Et quamuis actu non causet, id per accidens est, & non tollit, quin de se sit apta causare, & proinde continet, quantum est de se, rationem finalem legis, quod sufficit, vt sit materia contenta sub dispositione, quia lex non considerat effectum in materia, quam prohibet, sed ipsam materiam, quatenus est apta inferre effectum.

5 Cum ergo ratio finalis legis repetiatur etiam in furtiua introductione, dispositio quoque illam comprehendet iuxta *l. Ita veniunt.* §. *Hic Senatus. ff.* De *petit. hæred.* & *l. His solis.* §. *Satis etiam cautè.* C. *De reuocan. donat.* Et notant communiter Doctores Alexan. *in l. Peregrè.* §. 1. *ver. Non obstat. ff.* De *acquir. possess.* Imola *in l. Si vero.* §. *De viro. num.* 14. *ff.* Soluto *matrimonio.* Claud. *in l. Si constante matrimonio. nu.* 14. *eod. tit.* Riminal. *Instit. de donat. numer.* 227. Panorm. *in Cap. fin. num.* 10. *De rescrip.* Gomez *lib.* 1. *Variar. cap.* 5. *numer.* 11. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar.* §. 7. *proem. num.* 15. Guttierez *practicar. quæst.* 17. *nu.* 84. *lib.* 3. Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 2. §. 4. *numer.* 7. *ver. Secundo.* Syluester *verbo.* Lex. *quæst.* 18. Salas *disp.* 21. *de legib. sect.* 6. *reg.* 3. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 5. *nu.* 4. Palaus *par.* 1. *oper. moral tract.* 3. *disp.* 5. *pun.* 3. §. 4. *num.* 2. & communiter. Sicut enim legislator disponens contemplatur rationem finalem, qua mouetur ad disponendum, ita etiam contemplatur totũ id, quod sub eadem ratione comprehenditur, et extendit suam dispositionem ad terminos eiusdem rationis.

6 Et quamuis Pontifex in illa Constit. videatur disponere solum de publica introductione, aut quæ palam fiat, & illam fuisse contemplatum, per hoc tamen non restringitur dispositio, etiam si illam specialiter fuisset contemplatus, nam non fuisset specialiter contemplatus ad restringendam dispositionem, sed tanquam eam, quæ nota erat, & frequenter contingebat iuxta doctrinam, quam tradunt Glos. *in l.* 2. verbo. *Filio præcedente. ff. De vulg. & pupil. substit.* Roland. *consil.* 39. *n.* 5. *lib.* 3. Aldobrand. *consil.* 9. *num.* 17. *lib.* 1. Bellon. *consil.* 52. *numer.* 6. Rota coram Merlino *decis.* 287. *num.* 5. & *in Roma-*

ua administrationis, 10. *Decemb.* 1626. coram Decano.

7 Est tamen aduertendum, vt notant etiam Sorb. *in Compend. priuileg. Mendicant.* verbo *Ingressus Monasteriorum.* Rodriquez *in exposit. predict. Constit. Pij V. num.* 11. Sanchez *lib.* 7. *sum. cap.* 16. *num.* 97. Quòd si quis ex bono fine introduceret mulierem in conuentum, etiam si furtiuè, nempè, vt eam subtraheret ab aliqua iniuria, aut vt concederet locum refugii, aut ex aliqua alia honesta causa, non incurreret dictas pœnas, nec violaret Constitutionem Pij V. Quod intelligitur, dummodo honesta causa sit coniuncta cum necessitate; quia cum introductio sit prohibita per dictam Constitut. est etiam prohibita ea, quæ habet honestam causam, vt si mater vellet ingredi, vt inuiseret filiũ religiosum ægrotantem, nam adhuc introducens præsumeret cõtra prohibitionem. Ratio autem est; quia dicta constitutio afficit tantum præsumentes, nam vtitur verbo. *Præsumant.* Quando autem adest necessitas excluditur præsumptio, quia facit, quod actus non proueniat ex propria temeritate, sed ex persuasione rationis, quæ iudicat licitum, quod exigitur à necessitate. Quando autem excluditur temeritas, excluditur etiam præsumptio, quæ importat factum temerarium, iuxta ea, quæ notant Dec. *in Cap.* 2. *num.* 6. *ver. Secundò. De iudic.* Hyppolitus *in l. De minore. num.* 39. *ff. De quæst.* Barbatia *in Cap. Prudentiam not.* 1. De *offic.* de *leg.* Cardin. *in Clemen.* 1. *numer.* 22. *De priuileg.* Rota coram Cauaslero. *decis.* 1. *numer.* 2.

An pœna Constitutionis Pij V. contra introducentes mulieres intra clausuram requirant iudicis sententiam. Quæst. 172.

S V M M A.

1 *Suspensio à diuinis contrahitur absque alia declaratione.*
2 *Priuatio officiorum &c. Bulla Pij V. &c. an requirat declarationem.*
In rescriptis &c. Verba non sunt superflui.
3 *Clausula*, absque alia declaratione, *non excludit declaratorem criminis.*
4 *Lex imponens pœnam ipso facto, & sine alia declaratione, habet vim sententiæ, sed vaga.*
Sententia debet esse certa.
5 *Citatio cur sit necessaria in specie pro sententia.*
6 *Vt possit quis iudicare, debet præcedere causæ cognitio.*
Lex ponens pœnam sine alia declaratione cur adhuc exigat factum iudicis.
7 *Declaratoria cur sit necessaria etiam stante clausula* absque alia declaratione.
8 *Quando lex operatur ex se, adhuc necessaria declaratoria.*
9 *Clausula*, Ipso facto, & sine alia declaratione, *quid operentur.*
Declaratoria, quid operetur stante clausula, sine alia declaratione.
10 *Clausula*, sine alia declaratione, *quid operetur iuncta cum clausula* Ipso facto.

1 Qvod spectat ad pœnam suspensionis à diuinis, quam imponit Pontifex introducẽtibus mulieres intra clausuram Monasterij, certum est, afficere introducentes absque vlla iudicis sententia, siquidem est censura, & proinde sequitur naturam censurarum, quę non requirunt iudicis sententiam, vt contrahantur, vt iuxta communem sententiam notat Sanchez *lib.* 9. *de matrimon. disp.* 30. *numer.* 2. Vnde difficultas est, de cœteris pœnis, nempe priuatione officiorum, & inhabilitatis ad illa & alia obtinenda. Difficultas autem oritur, quia in *dicta Bulla.* 20. Pij V. §. 4. *tom.* 2. *Bullar.* ad est

est clausula, quod istæ pœnæ incurrantur, *Ipso facto sine aliâ declaratione.*

2 Quod ergo non sit necessaria iudicis sententia, traduut Rodriquez *in exposit. huius Constit. numer.* 31. Sorbus *in Compend. Priuileg. Mēdicant.* verbo. *Ingressus monaster. num.* 10. ver. *Notandum.* Sayt. *lib.* 3. *Clau. Reg. cap.* 10. *numer.* 35. Bonac. *quæst.* 5. *de clausura. pun.* 3. *nu.* 2. ver. *Quod autem* remittens se ad *quæst.* 1. *eiusdem tract. pun.* 4. *num.* 7. vbi docet, non requiri iudicis sententiam. Merol. *tom.* 1. *theol. moral. disp.* 1. *cap.* 2. *num.* 523. Et plures alij loquentes generaliter, quando adest similis clausula in alijs materiis, quos citat idē Merol. *disp.* 4. *c.* 5. *dub.* 4. *n.* 97. Fundamētū est. Quia, si illa verba *sine alia declaratione,* referrentur ad pœnam, essent superflua, stante, quod adsunt verba *Ipso facto,* nam ex vi horum verborum, declarato crimine locum habet pœna, quę ipso facto imponitur. Vnde cū verba non possint esse superflua in rescriptis, & Decretis Pontificiis &c. Cap. *Si Papa. De priuileg. in* 6. sed debeant aliquid operari, vt admittunt cōmuniter, verba sine alia declaratione referri debent ad crimen, ita vt absque declaratione criminis incurrantur pœnæ.

3 Quod tamen locum non habeant dictæ pœnæ, nisi accedat declaratio delicti, tradunt in terminis huius Constitut. Suarez *tom.* 4. *de Relig. lib.* 1. *cap.* 7. *num.* 10. *in fine.* Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 37. *nu.* 39. del Bene *de immunit. par.* 2. *cap.* 19. *dub.* 30. *nu.* 1. & in aliis materiis de eadem clausula idem tradunt plures Doctores, vt in terminis Extrauag. *Ambitiosę* Graf. *par.* 1. *Decis. lib.* 2. *cap.* 11. *nu.* 41. Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 195. *numer.* 3. Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 56. *num.* 3. Couaruu. 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. *§.* 8. *num.* 10. Lopez *par.* 1. *Instruct. cap.* 296. Mexia *in taxa panis cōclus.* 6. *num.* 136. Et in materia pœnarum Sodomiæ Gomez *tom.* 3. *Variar. cap. vlt. num.* 3. Vasquez 1. 2. *dis.* 170. *cap.* 4. *num.* 24. Auila *de censur. par.* 7. *disp.* 4. *dub.* 7. *conclus.* 7. Azor. *par.* 3. *li.* 3. *cap.* 19. *quæst.* 1. Floron. *de casib. reser. par.* 2. *casu* 7. *§.* 1. *nu.* 8. Finel. *item de casib. reser. casu.* 9. *numer.* 6. Et generaliter Nauar. *in Manuali cap.* 23. *num.* 66. Corduba *lib.* 1. *quæst.* 36. Molina *de iust. & iure. tom.* 1. *tract.* 2. *disp.* 96. *num.* 14. Salas *disp.* 15. *de legib. sect.* 7. *num.* 38. Lorca 1. 2. *disp.* 24. *de legib.* Suarez *de legib. lib.* 5. *cap.* 5. *num.* 6. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 9. *cap.* 9. *num.* 35. Becan. *par.* 2. *sum. tract.* 3. *cap.* 2. Villalob. *par.* 1. *sum. trac.* 2. *dissicul.* 26. *num.* 2.

4 Et cum his tenendum existimo: & proinde *Prędictas pœnas non habere locum, nisi accedat declaratio iudicis, seu factū ipsius exequentis pœnas impositas, & declaratas à lege.* Ratio est. Quia, licet lex imponēs pœnas cum his clausulis, Ipso iure, absque alia declaratione, habeat vim sententiæ punientis, & declarantis, negari tamen non potest, quin sit sententia vniuersalis & vaga, cum, non versetur circa determinatam personam. Vt ergo sortiatur effectum, & habeat exequutionem pœnæ ipso iure, & absque alia declaratione statutæ, requiritur factum iudicis declarātis talem personam esse illam, cui ob tale delictum talis pœna est declarata. Sententia enim debet esse certa. *§. Curare* Instit. *De act.* & obseruant *ibid.* Aret. Iaf. & cœteri.

5 Præterea est contra ius naturæ, quod aliquis puniatur inauditus, & indefensus, & proinde est necessaria citatio, pręsertim ad sententiam præcisè, & in specie, vt tradunt Glos. *in Clemen. Sapè.* verbo *Ad id.* De *verbor. significat* Roman. *consil.* 369. *nu.* 8. Rota coram Ludouis. *dec.* 209. *n.* 4. & 7. & corā Caualer. *dec.* 376. *n.* 7. & *dec.* 846. *n.* 7. *par.* 2. Rec. & in *Terdonēsi pēsionis.* 16. *Ianu.* 1617. corā Vbaldo. Cū ergo lex non possit venire contra ius naturale, debet eiusdem dispositio ita accipi, vt congruat eidem, iuri, & proinde quod velit, quod pœna, quam statuit ipso iure, & absque alia declaratione, nō habeat locū, nisi citetur delinquens in ordine ad sententiam declaratoriam, ad dicendum, quare non debeat declarari incurrisse dictam pœnam.

6 Rursus. Certum est, quod legislator nec intendit, nec potest aliquem punire, cuius causam non cognoscit, quia cœco modo procederet, & ideo debet sēper cognitio causæ præcedere, vt possit quis iudicare *l. De quare. init. ff.* De iud. & notant Glos. & Doctor. *ibid.* Bart. *in l. Stipula-*

pulationes non diuiduntur. ff. De verbor. *significat.* Neuizan, *consil.* 80, *nu.* 40. Socin. sen. *trac. fallent. reg.* 198. Menoc. *consil.* 711. *nu.* 8. Vnde legislator imponens pœnam ipso iure, & absque alia declaratione, non potest intendere, quod habeat locum, nisi accedēte facto iudicis causam delicti cognoscentis, & complentis iudicium pro exequutione legis, cum non sit completum, quandiu non est cognita causa in particulari, & ideo esse necessariam declaratoriam ad demonstrandum commissum fuisse delictum, propter quod lex pœnam imponit, obseruat Menoch. *consil.* 502. *num.* 21.

7 Denique, Illa ratio, ob quam necessaria est declaratoria seclusa dicta clausula, *Absque alia declaratione*, militat etiam posita dicta clausula. Ideo enim est necessaria declaratoria criminis, vt videatur, an qui illud commisit, habeat aliquod iuris suffragium, quo se tueri possit; vt proinde non possit aliquis puniri, quandiu non constat, quod nullo iuris suffragio se tueri possit. Vnde in Extrauag. *Ad euitanda*, decernitur, quod publicus Clerici percussor nō sit vitandus, nisi factum ita notorium sit, vt nullum iuris suffragium ei suppetat ad se defendendū. Hęc autem ratio militat, etiam si adsit clausula, *sine alia declaratione*. Et propter hanc rationem esse necessariā declaratoriam, tradunt Bar. *in l. Eius, qui delatorem. ff.* De *iure fisci* per illum tex. Alexan. *in l. Si quis.* ver. *In ea.* C. *De transac.* Alexan. *consil.* 103. *circa fin.* Felin. *in Cap. Pandulphus.* ver. *Sed declaratoria sententia. De rescrip.* Hyppol. de Marsil. *in Pract. can.* §. *Aggredior. num.* 105. & *in Rubr. num.* 24. *ff.* Ad *leg. Cornel. De falsi.* Dec. *consil.* 145. ver. *Tertio*, *Raro etiam.* Gigas *De crim. lesę maiest. lib.* 2. *quæst.* 25. *num.* 3. Craueta *consil.* 260. *num.* 1. ver. *Similiter.* Socin. iun. *consil.* 68. *num.* 59. *lib.* 3. Rebuf. *in Praxi benefic.* tit. *De simon. in resignat. nu.* 7. Redoan. *De simon. par.* 4. *cap.* 2. *numer.* 35. Francisc. March. *quæst.* 497. *num.* 15. *par.* 1. Ias. *in l. Si quis maior. numer.* 25. C. De *transact.* Ruin. *consil.* 50, *numer.* 10. *lib.* 1. Socin. iun *consil.* 130 *num.* 29. *lib.* 3. Tiraquel. *in l. Si vnquā verbo.* Reuertatur. *numer.* 400. C. *De reuo. can. donat.* Roman. *in l. Stipulatio.* §. *Habet. ff.* De *noui oper. nunc.* Conrad. Brun. *De hæret. cap.* 12. Alphon. de Castro. *de iusta hæret. pun. lib.* 2. *cap.* 6. Cinus *in l. penul.* C. *Ad leg. Iul. maiest.* Bart. *in l. Imperator. num.* 3. *ff. De iure fisci.* Bald. *in l. vn.* C. Ne *ex delic. defun.* Imola *in l. Qui à latronibus.* §. 1. *ff. De testam.* Imola *in Cap.* 2. *numer.* 14. *De feud.* Ias. *in l. Filio, quem pater. num.* 22. *ff.* De *lib. & posth.* Quorum aliqui loquuntur in pœnis pro hæresi, alii pro crimine læsæ maiestatis, alii pro crimine simoniæ, & Canonistæ *in Cap. Cum secundum. De hæret. in* 6.

8 Et generaliter, quod sit necessaria declaratoria, quando lex operatur ex se, tradunt Ias. *in l. Si quis maior. nu.* 25. C. *De transact.* Ruin. *consil.* 50. *num.* 10. *lib.* 1. Dec. *consil.* 144. *num.* 6. Curt. iun. *consil.* 149. *n.* 2. Socin. Iun. *consil.* 130. *n.* 29. *lib.* 3. Innocent. *in Cap. Ex parte* 1. *De verbor. significat.* Roman. *consil.* 324. Grammat. *Decis.* 36. *num.* 44. Menoch. *De arbitrar. casu.* 235. *n.* 12. *lib.* 2. Lex enim, cum sit vniuersalis, nō potest inducere suos effectus pœnales, nisi applicetur subiectum affectum qualitate delicti, quod punit, hęc autem applicatio requirit factum iudicis declarantis talem personam subiici pœnæ inductæ à lege.

9 Ad fundamentum in oppositum, resp. illas clausulas, *Ipso facto*, & *Sine alia declaratione*, operari totum id, quod in hac materia potest lex operari, atque adeo quod pœna sit iam determinata, & declarata, & quod reus in eam inciderit. Non tamen possunt operari, quod non potest esse effectus legis. Non potest autē lex, quibusuis clausulis operari, quod constet de facto, seu delicto, cui pœna est imposita, quia lex non præuidet futuras hominum actiones, atque adeo nec etiā operari potest exequutionem pœnę, quia hæc supponit, quod constet de delicto. Et ideo semper est necessaria declaratoria, non vt reus incidat in pœnam, sed vt cōstet de facto, propter quod incidit, iuxta ea, quæ tradunt. Bald. *in Cap.* 1. ver. *Sed si cum filia.* Quib. *mod. feud. amit.* Felin. *in Cap.* 1. *n.* 37. *De constit.* Io. Igneus *in Repet. l. Necessarios.* §. *Nō alias. n.* 22. *ff.* Ad Sillan.

10 Ne-

10 Neq. illa clausula *Sine alia declaratione*, etiamsi præcesserit clausula, *Ipso facto*, est superflua, sed adhuc habet suũ propriũ effectum. Nam clausula, *ipso facto*, operatur, quod pœna nedum sit determinata à lege tanquam imponenda per iudicem, sed etiam, quod sit imposita: & quod statim à commissione delicti habeat locum: & proinde non sit necessaria sententia condemnatoria. Vt tamen pœna imposita à lege possit habere exequutionẽ duo requiruntur. Et quod constet de delicto, & quod constet adesse casum, in quo lex habeat locum, atque adeo pœna. Clausula ergo *Sine alia declaratione* operatur hunc secundum effectum, nempe quod non sit necessaria declaratio, quod pœna à lege imposita habeat locum. Non potest tamen operari quod constet de delicto: & ideo adhuc remanet necessaria declaratoria delicti, vt pœna possit habere exequutionem. Neque hic effectus est exiguus, nam posset iudex multoties seclusa hac clausula arbitrari ratione circũstantiarum delicti, quod non haberet locum pœna legis Ordinaria, sed extraordinaria, vnde ligat manus iudicis, vt non possit declarare, an pœna locum habeat, an non, sed solum possit iudicare, an constet de delicto.

Quis possit absoluere à suspensione propter introductionem mulierum in Monasteria. Quęst. 173.

S V M M A

1 *Excommunicatio Gregorij XIII. contra introducentes mulieres in monasteria non habet amplius locum.*
2 *Suspensio contra introducentes mulieres in Monasteria à quo tolli possit, & num. seq.*
4 *Suspensio aliquando reseruatur, aliquando non est pura pœna.*
5 *Suspensio quando sit censura.*
6 *Suspensio pro delicto præterito aliquando est contra contumaciam.*
Contumacia quid sit.
7 *Suspensio est medicinalis, quando coniungitur cum alia pœna.*
Punitus medicinaliter potest iterũ puniri etiã à iudice laico.
8 *Suspensio medicinalis tolli potest ab inferiori.*
Pœna de sui natura est perpetua.
Pœna imposita à lege non potest tolli, nisi ab eo, qui est supra legem.

1 PRoponitur dubitatio de suspensione lata in *Constit.* 20. Pij V. *tom.* 2. *Bullarij* contra introducẽtes mulieres in monasteria, non autem de excommunicatione lata à Greg. XIII. in sua *Constit.* 28. *tom.* 2. *Bullar.* contra eosdem, tum quia certum est, hanc excommunicationem fuisse reseruatam summo Pontifici. Tum quia cum sit tantum contra eos, qui introducere præsumunt intuitu licentiarum: modo non habet amplius locum, quia iam illæ licentiæ, quæ præcesserunt dictam Constitutionem, non possunt amplius obtendi, cum iam personæ, quibus concessæ erant, desicient. Prędicta autem suspensio non reseruatur Summo Pontifici, neque etiam alteri. Rursus nec est ad certum tempus, nec in perpetuum posita, sed tantum indefinitè. Quęritur ergo stantibus huiusmodi conditionibus, à quibus tolli possit hęc suspensio.

2 Prima sententia asserit, non posse tolli, nisi à summo Pontifice. Ita Abbas *in Cap. Tàm litteris. nu.* 3. *De testib.* Felin. *ibid.* & *in Cap. Ex litteris. num.* 11. *De constit.* Tabiena *verbo.* Suspensio. *numer.* 11. Angelus. *verbo.* Suspensio 4. *num.* 1. Syluester. *verbo. Suspensio. quęst.* 8. *ver. Tertium.* Nauar. *in. Manuali cap.* 27. *num.* 162. Valent. *tom.* 4. *disp.* 7. *quæst.* 18. *pun.* 1. Philiar. *lib.* 4. *de offic. sacer. cap.* 1. Vgolin. *de censur. tab.* 4. *cap.* 4. *§.* 1. *num.* 1. Hurrad. *De censur. tract. de suspen. difficul.* 12. *num.* 32. Bonac. *disp.* 3. *de censur. pun. vlt. in fine.* & alii. Fũdamentum huius sententiæ est, Quia, cum ponatur pro delicto præterito, habet rationem pœnæ: & proinde dũ fertur absque vlla restrictione, censetur perpetua ex intentione ferentis: quia pœna est perpetua *l. Seruus.* C. *De pœnis.* & notat Glos. *in Cap. Si autem. De cohabit. cler. & mul.*

3 Se-

3 Secunda verò sententia asserit suspensionem indefinitam sequi condicionem censuræ;& ideo,si non sit reseruata, posse tolli ab Episcopo: vnde in casu præsenti poterit etiam tolli à confessariis Regularibus. Ita Innocent. *in Cap. 2. De solut.* idem Abbas. *in Cap. Quam sit.ar fine. De excessib. Prelat.* Couaruu.4. *Decret par. 2. cap. 6. num.* 15. Viuald. *in Candelab. tit. De suspen. num.* 180. Sayr. *De censur. lib. 4, cap.* 17. *num.* 15. Palud. *in 4. dist.* 18. *quæst.* 7. *ar.* 3. *conclus.* 11. Auila *de censur. par.* 3. *disp.* 6. *conclus.* 4. Laiman *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 4. *num.* 3. *ver. Verumtamen*, Suarez *disp.* 29. *de censur. sect.* 1. *num.* 20, Palaus *par.* 4. *oper. moral. tract. de censur. disp.* 4. *de suspen. pun.* 9. *num.* 6. Gibalinus *de censur. disquisit.* 9. *quæst.* 3. *consect.* 15. *num.* 3. Corneias 3. *par. disp.* 5. *De suspensione. dub.* 1. *dic.* 1. Leander. *de censur. tract.* 4. *disp.* 5. *quæst.* 4. *ver. Sed absolutè.* Del Bene. *de immunit. par.* 2 *cap.* 18. *dub.* 81. & alii cū Glos. *in Cap. Non solum.* verb. *Suspensos.* De *Regul. in* 6. & *in Clemen.* 1. verbo. *Excommunicationis.* De *heret.*

4 Rosolutio huius difficultatis pendet ex eo, an huiusmodi suspensio à diuinis sit pura pœna, an simul etiam censura. Quia si est pura pœna, remanet ex natura sua reseruata, & perpetua, cum pœnæ non possint tolli, nisi ab ijs, à quibus sunt impositæ. Si verò est etiam censura, poterit tolli ab inferiori recedente, contumacia, quia huiusmodi pœnæ imponuntur ad frangendam cōtumaciam. Et hoc colligitur ex eo, quod suspensio aliquādo reseruatur in iure Sedi Apostolicæ, Cap. *Cum Quædam.* & Cap *Litteras.* & Cap. *Dilectus. De tempor. Ordinat.* & Cap. *Tàm litteris. De testi.* Vnde sequitur, quod quando non reseruatur relinquatur tollenda ab inferioribus, & proinde non habeant rationem puræ pœnæ,

5 Tenendum est igitur. *Quod prædicta suspensio à diuinis imposita introducentibus mulieris in monasteria possit tolli ab inferioribus, atque adeo à Prælatis Regularibus quò ad proprios subditos.* Et proinde impositam esse etiam propter contumaciā. Ratio desumitur ex natura eiusdem suspensionis, quæ de se est indifferens, vt sit pura pœna,& etiam, vt sit pœna medicinalis contra contumaciam. Tunc autem determinatur, vt sit pœna medicinalis, quando relinquitur naturæ censurarum, vt scilicet tandiu duret, quandiù frangit contumaciam, quia tali pacto est secundum mensuram, & exigentiam finis, ob quem ponitur. Relinquitur autem naturæ censurarum, quando ponitur indefinitè, vt est suspensio, de qua agitur, nec determinatur, vt pro certo tempore duret, nec vt sit perpetua, quia scilicet, tunc censetur imponi duratura, quandiù erit necessaria pro frangenda contumacia. Cum enim in iure hoc duplici modo imponatur indefinitè, & cum determinatione durationis, hæc diuersitas infert, quod vno modo sit pura pœna, & alio modo ordinetur contra contumaciam.

6 Solū videtur obstare, quod quando suspensio ponitur pro delicto præterito, nō possit ordinari contra contumacia: quia cum delictum sit consumatum, cōtumacia non amplius habet locum. Verum adhuc delicto consumato potest locum habere contumacia; nam qui deliquit, potest continuare in inobedientia, & remanere paratus ad violandam legē, si de nouo occasio se offerat. Contumacia enim consistit in eo, quod quis voluntariè nolit facere, quod scit, se debere facere, vt desumitur ex Cap 2. *De dolo, & contum.* & notant Glos. *ibid.* verbo *Contumaciter.* Vnde hęc voluntas contumax potest perseruare in eo, qui iam deliquit, atque locum habere pœna ordinata cōtra contumaciam.

7 Deinde cum in illa Constitutione Pii V. imponatur duplex pœna, nempe suspensio à diuinis, & priuatio dignitatū, Officiorum cum inhabilitare ad illa, & alia obtinenda. Cum hæc posterior pœna sit sufficientissima pro delicto puniendo, debet inferri, quod pœna suspensionis sit medicinalis, & etiam pro delicto puniēdo, quod est cōforme doctrinæ, quod punitus medicinaliter potest iterum puniri, etiam à iudice laico iuxta *l. Placet. ver. Contrauenerit. C. De sacrosanc. Eccles.* vbi communiter Doctores Gomez. *Variar. resolut.*

solut.cap.1.num.40.tom.3. Aretin.*consil.58. num.* 8. Farinac. *in Praxi. quæst.4. De inquisit.num.8*, Scaccia *De iudic. cap. 19. nu. 91. lib. 1.* Clarus alios citans, *§. fin. quæst. 17.ver. Sed quæro, in fine.*

8 Neque obstat fundamentum oppositæ sententiæ. Quia, vt constat ex dictis, suspensio ista à diuinis non tàm est pæna, quàm medicina contra contumaciam, & ideo tolli potest ab inferiori cessante contumacia. Ad tex. *l. Seruus. C. De pœn.* Resp. Sayrus *nu.* 3. citat, quod nihil probat. Nam pœnas in iure simpliciter latas propter crimen esse perpetuas, non aliunde probat (Panormit.) quàm ex illa lege ciuili citata. Quæ lex, etiam si vniuersaliter loqueretur de pœnis, adhuc tamen locum non haberet in pœnis spiritualibus, quarum duratio ex iure canonico pendet, & non ex iure ciuili. Sed nullo canone habetur expressum de pœnis spiritualibus, & pœnæ potius restringendæ, quàm ampliandæ sunt Cap. *Odia.* & Cap. *In pœnis. De reg. iur. lib.* 6. Deinde lex illa ciuilis non loquitur vniuersaliter de omni pœna, sed de pœna lata per sententiã hominis, de qua ibi est sermo. Præterea non constat, hunc esse sensum illius legis, quẽ putat Panormitanus, ibi enim solummodo sermo est de sententia pœnæ carceris lata sine temporis præfinitione, quam particulam, *sine temporis præfinitione*, Glos. *ibid.* ait, in sententia fuisse expressam. Hæc tamen responsio plura continet reiicienda, quę nõ sunt hic prosequenda. Solum aduertendum est. Quod prędicta lex declarat pœnam, de qua ibi agitur, esse perpetuam, quia indefinitè posita. Nam hoc prouenit ex natura cuiuscunque pœnæ, quæ sit pura pœna, quod indefinitè imposita sit perpetua, quia eo ipso, quod est posita sine termino, non cessat, nisi tollatur, & non potest tolli, nisi à supremo Principe, & ideò, cum de se non cesset, quia non habet tempus præfinitum, requirit potestatem, à qua tollatur. Quod præsertim verum est, si sit imposita à lege. Quia in lege superioris, non potest inferior dispensare, nec tollere pœnam ab ipsa impositam *l. 1. ff. Ad Senatus consul. Turpil.* ibi. *Facti quæstio in arbitrio est iudicantis: pœna verò prosequutio non eius voluntati mandatur, sed legis auctoritati reseruatur.* Vnico tamen verbo resp. ad dict. tex. quod præsens suspensio non est purè pœna, de qua ille tex. procedit, sed simul medicina, vt dictum est.

An confessarius absoluere possit ab huiusmodi suspensione. Quæst. 174.

S V M M A

1 *Regulares priuilegiati possunt absoluere à reseruatis censuris, sententijs, pœnis, &c.*
2 *Confessarij non priuilegiati an possint absoluere à suspensione contra introducentes mulieres in Monasteria.*
Confessarij non priuilegiati absoluunt ab excommunicatione non reseruata.
3 *Non reseruatio est ratio, cur inferior absoluere possit à censura.*
4 *Parochus venit nomine proprij sacerdotis.*
Ratio extendit dispositionem ad suos terminos.
5 *Iurisdictio fori externi non requiritur ad tollendam suspensionem pro foro conscientia.*
6 *Confessarij non priuilegiati cur possint absoluere ab excommunicatione.*

1 Difficultas esse potest tàm quò ad confessarios priuilegiatos, quàm nõ priuilegiatos. Quod spectat ad priuilegiatos, tenendum est. *Quod possint absoluere stante facultate concessa ab Apostolica Sede*, vt notat etiam Palaus *par.6. oper. moral. disp. 4. de censur. pun.9. nu.7.* Del Bene *de Immunit. par.2. cap. 19. dub. 81. num.* 3. Religiosi enim priuilegiati, & qui communicant in priuilegiis possunt absoluere, non solum ab omnibus etiam reseruatis Sedi Apostolicæ præterquam in casibus Bullæ cœnæ, & aliis quinque, de quibus in Decreto Clementis VIII. & Vrbani VIII. circa hãc materiam; sed etiam ab omnibus censuris, sententiis, & pœnis ecclesiasticis ex illis resultantibus. Ita concessit Paulus III. Societati Iesu *sub die 3. Iunij* 1545. & refertur in Compendio Priuileg. *Societ. Iesu*, Tit. *Absolutio §. 1.* & in Compendio Priuilegio-

legiorum Cler. Regul. Tit. *Abſolutio quò ad ſeculares.* §. 1. Prædicta autem ſuſpenſio eſt cenſura, & pœna eccleſiaſtica, & ideo facultas conceſſa in dicto priuilegio ad eam ſe extendit.

2 Quod ſpectat ad Confeſſarios non priuilegiatos, non poſſe abſoluere à prædicta ſuſpenſione, tradunt Henriquez *lib.* 13. *ſum. cap.* 35. *num.* 1. Laiman. *lib.* 1. *theol. moral. tract.* 5. *par.* 3. *cap.* 4. *numer.* 2. Auila *de cenſur. par.* 3. *diſp.* 6. *dub.* 1. *concluſ.* 2. Hurtad. *de cenſur. tract. de ſuſpenſ. difficul.* 12. *num.* 32. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 162. Toler. *lib.* 1. *ſum. cap.* 46. *num.* 3. Alter. *de cenſur. diſp.* 8. *de ſuſpenſ. cap.* 3. *concluſ.* 5. Reginal. *lib.* 32. *Praxis fori pœnit. tract.* 2. *num.* 46. Palaus *par.* 6. *oper. mor. tract.* 4. *de cenſur. diſp.* 4. *de ſuſpenſ. pun.* 9. *numer.* 8. & alii. Fundamētum huius ſententiæ eſt. Quia in tantum conceditur, quod poſſint confeſſarij non priuilegiati abſoluere ab excommunicatione non reſeruata, in quantum eſt neceſſarium, quod præmittatur abſolutio ab excommunicatione abſolutioni à peccatis. Et ideo in diſpoſitione Cap. *Nuper.* De *ſentent. excommunicat.* appellatione proprii ſacerdotis dicunt venire etiam Parochum. Non eſt autem neceſſariū pro abſolutione à peccatis, quod præmittatur abſolutio à ſuſpenſione, & ideo facultas abſoluendi non eſt extendenda ad Confeſſarios non priuilegiatos.

3 Hoc tamen non obſtante tenendū eſt. *Quod hęc ſuſpenſio tolli poſſit etiam à Confeſſarijs non priuilegiatis pro foro tamen tantum conſcientię.* Ita Gibalin. *de cenſur. Diſquiſit.* 9. *quęſt.* 3. *conſect.* 15. *num.* 30. & ſequent. Fundamentum deſumitur ex Cap. *Nuper.* De ſentent. excommunicat. vbi ſtatuitur, quod proprius ſacerdos abſoluere poſſit ab excommunicatione minori, quia non eſt reſeruata. Et quamuis ille tex. diſponat de excommunicatione minori, ratio tamen, ob quam ita diſponitur, eſt vniuerſalis, nempe quia, *Cum conditor Canonis abſolutionem ſibi ſpecialiter non reſeruauerit, eo ipſo conceſſiſſe videtur facultatem.* Et ob hanc rationem Doctores communiter extendunt dictam diſpoſitionem quò ad ſuſpenſionem ad Epiſcopos. Verum ſi hæc extenſio valet, valebit etiam quò ad confeſſarios non priuilegiatos. Quando enim extenſio fit ob rationem in lege aſſignatam, fieri debet ſecundum menſuram eiuſdem rationis, & conſequenter debet illam adæquare. Ratio autem, quod, quando abſolutio non eſt reſeruata, cenſetur conceſſa facultas, tanquam vniuerſalis ſe extendit ad omnes, quibus competit facultas abſoluendi, & proinde etiam ſe extendet ad confeſſarios non priuilegiatos.

4 Confir. Pontifex aſſumit hanc rationem ad fundandam declarationem, quod proprius ſacerdos, atque adeo non ſolum Epiſcopus, ſed etiam parochus &c. qui venit nomine proprij ſacerdotis, vt docent cōmuniter cū D. Th. *in* 4. *diſt.* 18. *quęſt.* 2. *ar.* 5. poſsit abſoluere ab excommunicatione minori. Ergo, dum aſſumitur ad declarandum, quod à ſuſpenſione reſeruata poſſit abſoluere Epiſcopus, & ad extendendam diſpoſitionem illius tex. debet aſſumi eo modò, quo aſſumit Pontifex, atq. adeo ad extendendam diſpoſitionem ad proprium ſacerdotem, & proinde ad Epiſcopum, & Parochum.

5 Neque obſtat, quod Parochus, aut alius confeſſarius non priuilegiatus non habeat iuriſdictionem in foro externo; & proinde non poſsit ad ipſum fieri prędicta extenſio. Nam hoc eſſet verum, ſi ageretur de abſolutione pro foro externo, pro quo neque etiam abſoluere poteſt ab aliqua excōmunicatione. Non autem locum habet, ſed ſolū pro foro interno, pro quo non eſt neceſſaria alia iuriſdictio, niſi illa, quæ neceſſaria eſt etiam pro abſolutione à peccatis.

6 Ad rationem pro oppoſita ſententia reſp. Non concedi confeſſarijs non priuilegiatis facultatem abſoluēdi ab excommunicatione, quia ſit neceſſario prę mittenda abſolutioni à peccatis, ſed quia non eſt reſeruata. Tū quia hęc ratio, non illa aſsignatur *in Cap. Nuper. De ſententia excommunicat.* & propter ipſam extenditur facultas abſoluendi ad proprium ſacerdotem, vt dictum eſt. Tum quia ſi excommunicatio ſit reſeruata, non poteſt tolli ab inferiori, quamuis neceſſarium

ſit,

sit, quod præcedat absolutio, vt possit subsequi absolutio à peccati; vnde hæc non est ratio, ob quam non possit tolli, quando non est reseruata, quia si esset, idem semper operaretur siue excommunicatio esset reseruata, siue non. Sed ea est ratio, quia non est reseruata, & proinde locum habet etiam in suspensione.

An Prælatus Regularis dispēsare possit in irregularitate ex celebratione cum suspensione ob introductas mulieres in monasterium. Quæst. 175.

SVMMA

1 *Superior regularis dispensat in irregularitate ex delicto occulto.*
2 *Episcopus dispensat in irregularitatibus ex delicto occulto.*
3 *Potestas concessa Episcopis à Tridentino &c. an conueniat Prælatis Regularibus.*
4 *Prælati Regulares possunt cum suis subditis, quod possunt Episcopi.*
5 *Potestas concessa Episcopis à Trident. &c. non conuenit inferioribus Prælatis.*
6 *Prælati Regulares dispensant in irregularitate pro foro externo, nisi sit ex homicidio voluntario.*
7 *Dictio,* Tantum *addita restrictioni quid excludat.*

1 Contigit, quod Confessarius ex inaduertentia non præmisit absolutionem à suspensione, dum audiret confessionem illius, qui introduxerat mulieres in monasterium; vnde cum postea celebrauerit, supposito quod celebrando peccauerit, et contraxerit irregularitatem, quia fortè potuit illam euitare simul cum peccato non aduertens, quod non fuerit absolutus à suspensione, dubitatur, an possit dispensari super tali irregularitate à suo prælato Regulari. Et quia potuit delictum esse occultum, et etiam publicum. Ideo si delictum fuit occultum dicendum est primo. *Posse dispensari à suo Prælato.* Quod intelligitur etiam pro foro externo, supposito, quod postea publicaretur delictum.

2 Ratio est. Quia Episcopi dispensare possunt super huiusmodi irregularitate cum suis subditis, vt statuitur in Concil. Trident. *sess. 24. c. 6. de reformat.* ibi. *Liceat Episcopo in irregularitatibus omnibus, & suspensionibus ex delicto occulto prouenientibus excepta ea, quæ oritur ex homicidio voluntario, & exceptis alijs deductis ad forum contentiosum, dispensare &c.* Ergo poterit etiam Prælatus Regularis dispensare suos subditos in iisdem irregularitatibus ex delicto occulto, cum habeat eamdem facultatem in suos subditos, quàm habet Episcopus in proprios.

3 Hanc consequentiam negant Suarez *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 2. cap. 12. n. 12.* Ledes. *par. 2. sum. tract. 1. cap. 6. dub. 3. post. 20. conclus.* Campanil. *in Diuers. iuri Rubr. 7. cap. 5. num. 5.* Sigismun. à Bonon. *de elect. par. 2. dub. 60.* Alter. *tom. 2. de Censur disp. 8. cap. 3.* Garzias *par. 7. de benefic. cap. 11. num. 13. & 18.* Eezana *tom. 1. quæst. Regul. cap. 10. num. 35.* & alii. Quia dicta facultas in Trident. est concessa tantum Episcopis, non autem habentibus iurisdictionem quasi episcopalem. Quod declarauit S. Congregat. Concil. vt refertur à Collec. *ad dict. Cap. 6. sess. 24. Concil. Trident.* his verbis. *In hoc decreto non comprehenduntur inferiores habentes iurisdictionem ordinariam, & quasi Episcopalem, sed tantum Episcopi priuatiuè quò ad omnes alios.*

4 Sed eamdem consequentiam admittunt Rodriquez. *quæst. Regul. 61. ar. 9. tom. 1.* Beja *par. 4. casu 37. init.* Faust. *lib. 3. Thesauri. Relig. quæst. 125.* Portel. *in Dub. Regul.* verbo *Prælati num. 36.* Sanchez *lib. 8. de Matrim. disp. 2. num. 13.* Bossius *sect. 1. de iubil casu 10. num. 220.* Sayr. *lib. 6. Clau. reg. cap. 11. num. 83.* Bordon. *resol. 2. quæst. 10.* Piasec. *par. 2. Prax. cap. 3. num. 52.* Henriquez *lib. 6. sum. cap. 16. numer. 8. 10.* à Cruce *lib. 1. de Statu relig. cap. 6. dub. 16.* Graf. *tom. 2. consil. 2. num. 23. de homicid.* Coriolan. *de casib. reseru. par. 1. sect. 1. ar. 22. nu. 6.* Valer. *in different. vtr. fori.* verbo. *Regularis. differen. 6.* Vechius *in Praxi nouit. disp. 9. dub. 18. nu. 4.* Nouar. *in singul. Cau. conclus. 2.* Hieronim. Rodriquez *resol. 52. num. 23.* Ttellench. *lib. 1. in Bul. Cruciata. cap.*

cap. 3. dub. 4. numer. 5. Donat. *in Prax. rer. regul. tom. 1. tract. De violat. clauf. quæst. 30.* Martin. à S. Ioseph. *lib. 1. moral. tract. 20. de pœnit. numer. 11.* Et est certa ex *Constit. 132.* Pii V. *tom. 2. Bullar.* edita sub *die 21. Iunij 1571.* vbi declarat, quod Prælati Regulares quò ad proprios subditos habeát, illam facultatem, quam Concil. Trident. concedit Episcop. Ita enim habetur, *§. 3. Quia sacrum œcumenicum Generale Tridentinum Concilium concessit Episcopis, vt absoluere possint in foro animæ seu conscientiæ ab omnibus peccatis, & dispensare in irregularitatibus, prout sess. 24. cap. 6. habetur, ne Prior conuentualis, & superiores Prælati totius Ordinis, tàm in dicta prouincia, quàm extra eã cuilibet in hac parte deterioris con ditionis, quàm Clerici, aut sæculares existát, eisdem Priori Conuentuali, & Superioribus Prælatis, vt ipsi per seipsos idem omnino possint in Fratres, & Moniales dicti Ordinis sibi subditos, quod possunt Episcopi in Clericos, & Laicos sibi subiectos tàm quò ad absoluendi, & dispensandi huiusmodi, quàm aliàs quascunque facultates eadem auctoritate, & tenore eam perpetuò concedimus, & indulgemus, ac etiam declaramus*, vbi notandum est verbum, *Declaramus*, Et hoc confirmatum fuit in specie à Gregorio XIII. in fauorem Congregat. S. Bernardi Hispaniæ, vt in Compen. *Priuileg. dicti Ordin.* verbo. *Absolutio quò ad Fratres. §. 11.*

5 Neque obstat declaratio S. Congregat. quià imprimis non potest præualere contra declarationem Summi Pontificis modò allatam, præsertim cũ hæc authentica sit. Deinde dicta declaratio non procedit quò ad Prælatos Regulares, sed quò ad sæculares inferiores Episcopis, qui habeat auctoritatem, & iurisdictionem quasi episcopalem, quia hi propriè dicuntur Prælati inferiores; Prælati verò Regulares distinguuntur à cœteris per adiectiuum, *Regulares*. Nec obstat clausula dictæ declarationis, *Priuatiuè quò ad omnes alios*, quia refertur ad alios inferiores Prælatos: non autem ad Regulares.

6 Quod si delictum sit publicum, & etiam deductum ad forum externum, Dicendum 2. *Posse adhuc Prælatos Regulares dispensare in dicta irregularitate suos subditos pro foro externo.* hoc habent dicti Prælati ex Priuilegio Pii V. concesso Monachis Congregationis Casinensis, *idibus Iunij anno 1571. in Constit. quę incipit, Dũ ad Congregationem.* & est 129. *tom. 2. Bullar.* & proinde participatur ab omnibus habentibus talem communicationem, vt se extendat etiam ad huiusmodi priuilegia. Nam in §. 1. illius Constit. concedit *Abbatibus, & Prælatis Congregationis huiusmodi quoscunque illius pro tempore existentes Monachos, conuersos, commissos, & oblatos tàm professos. quàm nouitios, in ea tamen perseuerantes, à quibusuis criminibus, reatibus, culpis, censuris, & pœnis, per eos. & eorum quemlibet tàm ante, quàm post illorum in Congregationem huiusmodi, ac Monasteria sub illius obedientia existentia ingressum, seu professionem regularem per eos emissam, ex quauis causa, & ob quæmuis excessum, & delictum publicum, vel occultum, casu, seu data opera, quomodolibet ab eis, & singulis, etiam si homicidium voluntarium, seu membri mutilatio, non tamen post ingressum huiusmodi pro tempore subsequutum, seu subsequuta fuerit, incursis, & in futurum incurrendis, etiam si de casibus reseruatis Sedi Apostolicæ, vel de comprehẽsis in Bulla, quæ die Cęnę Domini singulis annis legi consueuit, fuerint. plenariè toties, quoties opus fuerit iniũcta sibi per modo culpę pœnitentia salutari, quò ad reatum homicidij tantum in foro conscientiæ tantum, absoluendi, & liberandi, ac in pristinum, & in eum, in quo ante præmissa, quomodolibet erant, & fuerant, statum redintegrandi, omnemque inhabilitatis, & infamiæ maculam, seu notam inde quomodolibet insurgentem ab eis, & eorum quolibet prorsus abolendi, secumque, quod præmissis non obstantibus, nõ promoti ad omnes etiam sacros, etiã presbiteratus ordinem promoueri, atque Monasterijs eiusdẽ Cõgregationis in Abbates, Priores, atq. Prælatos præfici, nec nõ aut ad quæcũque alias dicta Congregationis Prælaturas eligi, & assumi, munusque benedictionis suscipere, & tàm illi, quàm qui iam ante, vel post præmissa sunt, vel fuerint promoti, præfecti, & electi, etiam si munus benedictionis huiusmodi scienter susceperint, irregularitatibus, reatibus, censuris, & pœnis huiusmodi,*

vel

vel alijs quibuscumque criminibus ciretiti, & innodati scienter missas, & alia diuina officia celebrassent, simulue, seu aliàs munere benedictionis huiusmodi quomodolibet vsi essent, in altaris ministerio ministrare, & dicto munere uti, necnon omnes, et quascumque Prælaturas, obedientias, administrationes, & Officia Ordinis, & Congregationis huiusmodi retinere, recipere, gerere, & exercere liberè, & licitè possint, & valeāt, nullāq. de præmissis in quibusuis priuilegijs, facultatibus, dispensationibus, & concessionibus etiā gratiam, vel iustitiam concernentibus, etiā per Sedem Apostolicam sibi pro tempore concessis, mentionem facere teneantur, misericorditer in Domino dispensandi licentiam, & facultatem liberam Apostolica auctoritate tenore præsentium perpetuò concedimus, & elargimus.

7 Quod autem in hoc priuilegio cōcedatur facultas dispensandi quò ad irregularitatem, constat, quia concedit facultatem tollendi inhabilitates, & restituendi in pristinum statū etiam quò ad ea, quæ inducunt irregularitatem, vt est mutilatio, homicidium, & quia expressè loquitur de irretitis irregularitatibus. Quod autē hæc facultas sit etiā pro foro externo, constat, quia in ordine ad forum externum excludit solum homicidium voluntarium, dum coarctat facultatem quò ad ipsum ad forum conscientiæ, vt constat ex illis verbis, *Quò ad reatum homicidij tantum in foro conscientiæ tantum*, hæc enim coarctatio ad forum conscientię quò ad homicidium, facit, quod alij casus sint cōcessi etiam pro foro externo, cum habeat vim exceptionis à foro externo. Dictio namque, *tantum*, addita homicidio excludit omnes alios casus, de quibus in concessione, à restrictione: et eadem dictio repetita, & addita foro conscientiæ similiter excludit à tali restrictione eosdem casus. *l. Ijs solis*. C. De *reuocan. donat.* & *l. Iulianus*. & *l. Non tantum ff.* De *petit. hæred.* & *l. Gallus. §. Et quid, si tantum. ff.* De *lib. & posth.* & *l. Qui in aliena. §. Liberos. ff.* De *negoc. gest.* & notant Roman. *consil.* 456. *num* 1. Socin. *consil.* 5. *numer.* 5. *lib.* 4. Dec. *consil.* 328. *nu.* 5. Paris, *consil.* 85. *numer.* 47. *lib.* 2. Surd. *consil.* 291. *numer* 19. Pasqualig. Quæst. Select. Riminal iun. *consil.* 257. *num.* 33. Purpurat. *consil.* 558. *num.* 8. Rota *decis.* 600. *num.* 7. *par.* 2. *Recent.* & *decis.* 740. *nu.* 7. ead. par. & coram Mantica *decis.* 109. *num.* 11. & coram Merlino *decis.* 28. *num.* 5. & coram Pennia *decis.* 127 2. *nu.* 4. & coram Ludouis. *decis.* 465. *num.* 5.

A quibus dispensari possint Regulares in pœnis contractis ob introductas mulieres intra Monasterium. Quæst. 176.

S V M M A.

1 *Prælati dispensant in pœnis suos subditos Regulares.*
2 *Etiam per sententiam inflictis secundum legē.*
3 *In pœnis impositis à lege non potest inferior dispensare*
4 *Prælati Regulares ex priuilegio dispensant in pœnis à lege impositis.*
5 *Etiam pro foro externo.*
6 *Si tamen intercedat iusta causa, aliàs nulliter dispensant.*
7 *Quæ sit iusta causa dispensandi. Potestas est in ædificationem, & non in destructionem.*

1 Difficultas procedit quò ad pœnas priuationis Officiorum, & inhabilitatis ad illa, & alia obtinenda. Si autem hæ pœnæ haberent locum ante sententiam iudicis, si delictum non esset deductum ad forum externum, possent dispensari à suis Prælatis, cū fruantur facultate concessa à Trident. Episcopis *cap.* 6. *de reformat. sess.* 24. vt constat ex dictis *num.* 4. *quæst. præced.* Quia tamen, vt dictum est in superioribus, dictæ pœnæ non habent locum, nisi sequuta declaratoria sententia, ideo videndum est, à quibus post sententiam tolli possint.

2 Quod *dispensari possint in his pœnis, qui in eas incurrerunt à suis Prælatis Regularibus*, resoluendum est. Et pro hac parte citantur à Donato mox citando Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 17. *num.* 42. Bordon *in Consil. Regular. resol.* 3. *quæst.* 6. Verum hi

Doctores non loquantur de pœnis, neque de dispensatione, sed de absolutione à censuris, licet deductis ad forum externum, à quibus absoluere possunt pro foro conscientiæ tãtum. Hoc tamen desumitur ex Glos. *in Cap. Postulastis.* verbo. *Dispensatum.* De *cler. excom. ministr.* Miranda *tom. 2. Manual. quæst.* 30. *ar.* 15. Rodriquez *in Compen. resol.* 52. *nu.* 10. Portel. *in Dub. Regul.* verbo. *Dispensare. num.* 10. Bordono *in Consil. regul. resol.* 10. *quæst.* 24. Bruno. *De priuileg. tract.* 4. *cap.* 2. *propos.* 4. Donato *in Praxi rer. Regul. tom.* 1. *trac.* 4. *De viol. clausf. quæst.* 30. *num.* 8.

3 Hoc autem ex eo probant, quod tales pœnæ non sint reseruatæ. Verum hæc ratio non est sufficiens, quia quamuis pœnæ non sint specialiter reseruatæ, dum tamen impositę sunt à lege pro puniendo delicto, non possunt tolli, nisi ab eo, qui potest tollere effectus legis, atque adeo in ipsa dispensare ad differentiam censurarum, quæ cum imponantur ob contumaciam, imponuntur ea tacita conditione, vt si reseruatę non sint, tollantur ab inferiori cessante contumacia. Accedit etiam, quod si pœnæ impositæ à lege superioris possent dispensari ab inferioribus prælatis, essent exigui momenti, & facilè contemnerentur. Et ita communiter notant cum Glos. *in Cap. Cupientes. §. Cæterum.* verbo. *Suspensos.* De *elect. in* 6.

4 De iure itaque ordinario non possunt Prælati Regulares dispensare, super huiusmodi pœnis cum suis subditis, præsertim quia dispensatio debet esse quò ad forum externum. Solum ergo dispensare poterunt, etiam quo ad forum externum ex priuilegio concesso Cõgregationi Cassinen. à Pio V. *in sua Constit.* quæ incipit. *Dum ad Congregationẽ.* Idibus *Iunij.* 1571. atque adeo post Concil. Trident. & est 129. *eiusdem Pontificis. tom.* 2. *Bullar.* ibi enim concedit, vt absoluere, & dispensare possint Professos, & Nouitios, *A quibus suis criminibus, reatibus, culpis, censuris, & pœnis eos & eorum quemlibet tàm ante, quam post illorum in Cangregat. huiusmodi, ac monasteria sub illius obedientia existentia ingressum, seu professionem Regularem per eos emissam, ex quauis causa, & ob quemuis excessum, & delictum publicum, vel occultum, casu, vel data opera, quomodolibet ab eis, & singulis, etiam si homicidium voluntarium, seu membri mutilatio, non tamen post ingressum huiusmodi pro tempore subsequutum, seu subsequuta fuerit, incursis, & in futurum incurrendis.* Cum ergo hæc facultas se extendat etiam ad pœnas *ex* quauis causa incursas, & incurrẽdas, poterunt Prælati Regulares etiam habentes sufficientem communicationem ad participandum in hoc priuilegio, in prædictis pœnis dispensare.

5 Et hæc facultas se extendit ad dispensandum etiam pro foro externo. Quia Pontifex ex omnibus concessis restringit tantum casum homicidi ad solum forum internum, vt constat ex subsequentibus verbis, *Quò ad reatum homicidij tantum in foro conscientię tantum*, quæ restrictio operatur, vt dictum est, *quæst. præced. numer.* 7. quod facultas pro cœteris casibus concessa, sit extensa ad forum externum, quia talis restrictio extrahit casum restrictum à foro externo, & relinquit cœteros in ipso.

6 Est tamen aduertendum, quod Prælati Regulares non possunt in his pœnis dispensare, nisi adsit iusta, & legitima causa, & si dispensent, dispensatio erit nulla. Quia potestas dispensandi censetur concessa solum ex legitima causa, qua deficiẽte, potestas excedet terminos proprios, & proinde actus erit nullus. Ita cõmuniter tradunt Theologi cum D. Tho. 2. 2. *qu.* 88. *ar.* 12. *ad* 2. & Canonistæ cũ Glos. *in Cap Non est.* verbo. *Adimplere.* De *voto.* Speculator *Tit. de dispensat. §. Dicendum restat. num.* 19. Hostiens. *in Cap. Cũ ad monasterium. num.* 32. De *statu monach.* Abbas *ibid. numer.* 17. Innocent. *numer.* 4. Hent. *num.* 17. Io. Andr. *in fine.* Cardin. *fi. vlt. nu.* 5 Felin. *in Cap. fin. nu.* 8. ver. *Secundo limita.* De *simon.* & *in cap. At si clerici.* §. De *adult. num.* 10. De *iudic.* Hippolit. *ibid. num.* 32. Turrecrem. *in Cap.* 1. *ar.* 4. *nu.* 14. *Dist.* 89. Couaruu. 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 7. *num* 11. Guttierez *Canon. quæst. cap.* 19. *num.* 5. *lib.* 1. Aretin. *in l.* 2. *init. num.* 1. *ff.* De *verbor. obligat.* Bald. *in l. Barbarius. num.* 7. *ff.* De *offic. prętor.* Angelus verbo. Dispensatio

satio. *num.* 3. Armilla *numer.* 14. Syluester *numer.* 5. Nauar. *cap. vlt. num.* 4. *De simon.* Sotus *lib.* 7. *de iust. quæst.* 4. *ar.* 3. ver. *Rursus circa eadem.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 17. *numer.* 4. Merol. *tom.* 2. *theol. moral. cap.* 6. *dub.* 11. *num.* 203.

7 Quænam autem causa requiratur, vt Prælati Regulares possint super his pœnis dispensare suos subditos, Resp. esse necessariam causam grauem, alioquin nulla erit dispensatio, si causa non sit grauis. Et proinde erit necessaria aliqua causa ex iis, ex quibus secundum ius potest dispensari iuxta ea, quę tradunt Innocen: *in Cap. Dudum.* 2, *n.* 16. ver. *Item etsi Papa, De elect.* Felin. *in Cap. Postulasti. numer.* 13. *casu.* 4. *De rescrip.* Gambar. *de auctorit. Legati. lib.* 10. *numer.* 293. Nauar. *in Manuali prælud.* 10. *num.* 15. *& in Cap. vlt. num.* 4. *De simon.* Azor *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *in fine.* Salas *disp.* 20. *de legib. sect.* 4. *nu.* 32. Sanchez *cum alijs lib.* 8. *de matrimon. disp.* 17. *num.* 5. qui loquuntur etiam de legato habente plenitudinem potestatis. Ratio est. Quia potestas concessa prælatis Regularibus per priuilegia est in ędificationem, non autem in destructionem. Esset aut in destructionem, si adhiberetur ad dispensandum in pœnis ex graui delicto inflictis ex leuibus causis, quia esset causa, quod ob facilitatem dispensationis pœnæ non timerentur, & relaxaretur disciplina ecclesiastica.

An post Decreta S. Congregat. sub Clemente VIII. & Vrbano VIII. possint Regulares absoluere à reseruatis Ordinario. Quæs. 177.

SVMMA

1 *Regulares an possint absoluere à reseruatis Ordinario.*
2 *Prohibitio, ne Regulares absoluant à reseruatis Ordinario*
3 *Regulares à quibus casibus reseruatis Pontifici non possint absoluere.*
4 *Derogatio priuilegiorum absoluendi à reseruatis Ordinario &c.*
5 *Prohibitio absoluendi à reseruatis Ordinario innouata à Paulo V.*
Priuilegia absoluendi à reseruatis non fuerūt restituta per subsequentes confirmationes.
6 *Sensus communis Doctorum, quod sint sublata priuilegia absoluendi &c.*
7 *Lapsus Leandri circa priuilegia absoluendi à reseruatis.*
8 *De iure regulares prohibentur absoluere à reseruatis Ordinario.*
9 *Fundamenta Quintanaduen. pro manutentione priuilegiorum absoluendi à reseruatis Ordinario.*
10 *Promulgatio in Curia sufficit, vt lex obliget.*
11 *Legem reuocatoriam priuilegij sufficit promulgari in Curia.*
Reuocatio priuilegij, quæ fit ab homine, quomodo notificanda.

1 Regulares posse absoluere, non obstantibus Decretis S. Congregat. sub Clemente VIII. & Vrbano VIII. virtute priuilegiorum, tradunt Baunius *par.* 1. *theol. moral. tract.* 4. *de sacramen. pœnit. quæst.* 33. ver. *Dico secundo.* Qui citat Rodriquez, Suarez, Laiman, qui tamen non faciunt ad rem, nam Rodriquez *tom.* 1. *Quęst. Regul. quęst.* 61. *ar.* 3. docet solum, quod de iure possunt Regulares absoluere à reseruatis Ordinario, quod tamen est falsum, vt constabit ex dicendis, & non loquitur in terminis prędictorum Decretorum. Suarez loquitur in terminis iuris communis *disp.* 30. *de pœnit. sect.* 2. *numer.* 16. & tenet, non posse absoluere, & Laiman *lib.* 5. *theol. moral. tract.* 6. *cap.* 18. *nu.* 18. nihil de hoc habet, sed tantum explicat, quomodo accipiendum sit priuilegium absoluendi à quibuscunque casibus, exceptis, qui continentur in Bulla cœnæ; nō autem dicit, quod hoc priuilegiū hodie subsistat. Eamdem opinionem, quod possint absoluere, tradunt Brunus *De priuileg. tract.* 5. *cap.* 2. *propos.* 2. Quintanaduens. *latè tom.* 1. *singul. tract.* 3. *singul.* 15. 16. *&* 17. Leander. *De censur. trac.* 2. *de excommunic. disp.* 17 *&* 2. *quæs.* 79. ver. *Sed adhuc* qui ver. *Secundo quia.* in fine pro hac senten. citat Candid. *tom.* 1. *disquisit.* 22. *de censur. ar.* 51. Sed ibi hoc non docet, sed solum, quod quando summi Pontifices concedunt in Iubileo, aut extra Iubi-

leum facultatem absoluendi à reseruatis Summo Pontifici, intelligitur concessa etiam facultas absoluēdi à reseruatis Ordinario, vt constat ex iis, quæ habet *nu.*3. Imo *num.*7. supponit, quod facultas absoluendi à reseruatis Ordinario sit sublata per Decretum Clementis VIII. & subdit hoc non obstare, quin possit concedi de nouo à successoribus: nec quin sit concessa, quando concedunt facultatem absoluendi à sibi reseruatis. Ex quibus constat quàm fideliter citetur à Leandro.

2 Verum luce meridiana clarior est prohibitio absoluendi à reseruatis Ordinario, & reuocatio quò ad hoc quorūcūque priuilegiorum, vt constat ex Decretis S. Congregat. Episcop. & Regul. de mandato Clemen. VIII. cuius verba sūt. *Sacerdotibus omnibus tàm Sęcularibus, quàm Regularibus per vniuersam Italiam extra Vrbem degentibus ad confessiones audiendas probatis, quorumuis Ordinum etiam Mendicantium, Militiarū, aut Congregationum etiam Societatis Iesu, & generaliter quarumcunque aliarum quouis nomine nuncupentur, iubet, & pręcipit, ne quis eorum sub prætextu priuilegiorum, indultorum, aut facultatem generaliter, vel specialiter scripto, aut viuę vocis oraculo, vel per communicationem à Sede Apostolicą, vel eius auctoritate eorum Ordinibus, Cōgregationibus Collegijs, vel Societatibus, aut Archiconfraternitatibus sęcularium, aut singularibus personis seu aliàs quomodocūque sub quibusuis tenoribus, formis, et clausulis, et derogatoriarum, ad cuiusuis, etiam Imperatoris, Regum, aut aliorum Principum instantiam concessarum, seu confirmatarum alicui, seu cuiusuis status, gradus, et conditionis, aut dignitatis tàm ecclesiasticę, quàm sęcularis, etiam Regiæ, vel Imperialis ab vllo ex casibus clarè, vel dubiè in Bulla die Cœnæ Domini legi solita contentis, vel aliàs quomodocunque Sedi Apostolicę reseruatis, aut in futurum per sanctitatem suam, eiusdem successorem pro tempore in eadem Bulla, vel aliter reseruandis, nec etiam à casibus, quos Ordinarij locorum hactenus reseruarunt, vel imposterum sibi reseruabunt, nullo casu, etiā necessitatis, vel impedimenti, nisi in mortis articulo, seu cum noua, & speciali Sanctitatis suę, aut successorum suorum, vel Ordinariorum quò ad casus ab ipsis tantum reseruatos respectiuè impetrata in scriptis licentia Ordinarijs locorum exhibenda absolutionis beneficium de cætero impendere audeat, vel præsumat.* Ex quibus patet, quod huiusmodi Decretū cōtinet præceptum, vt satis declarant illa verba, *iubet, et pręcipit*, & etiam illa, *Audeat, vel præsumat*. Et quod non adest tantum approbatio Pontificis, sed etiam mandatum, vt constat ex illis verbis. *Ac de S. D. N. Clementis VIII. speciali mandato*. Et quamuis hoc mandatum sit factum Congregationi viuæ vocis Oraculo, non tamen Decretum est viuæ vocis Oraculum. Neque tale viuæ vocis Oraculum de mandato continetur sub reuocatione viuæ vocis Oraculorum, tum quia statim sortitum est suum effectum. Tum quia sub reuocatione non continentur viuæ vocis Oracula facta ministris Sedis Apostolicæ &c. vt declarauit Vrbanus VIII. in sua Constitutione de hac re. Hoc autem Decretum emanauit sub *die 9. Mensis Ianuarij 1601.*

3 Sed moderatum postea fuit ab eadem S. Congregat. *die 26. Nouembr. 1602.* de speciali mandato eiusdem Pontificis, quò ad casus Summo Pōtifici reseruatos, ita vt solum comprehenderet casus Bullæ cœnæ, & alios quinque nempę violationem immunitatis ecclesiasticæ in termis Bullæ Gregorii XIII. incipientis *Cum alias nulli*. Violationem clausuræ, Monialium ad malum finem. Prouocationem, & pugnationē in duello in terminis Cōcil. Trident. & Constit. Gregor. XIV. Iniectionē manus violentæ in Clericos. Simoniam realem, & confidentiam beneficialem à quibus priuilegiati non possent absoluere. Et insuper etiam casus Episcopo reseruatos. Item fuit etiam moderatum, vt nō esset necessaria licentia in scriptis pro absoluendo.

4 Et quia nonnulli prætendebant, non fuisse sufficienter derogatum specialibus priuilegiis, in hoc eodem moderatorio Decreto fuit facta amplissima derogatio tenoris sequentis. *Sanctitas sua Cōstitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis omni-*

omnibus in fauorem quorumcunque Ordinũ seu Institutorum Regularium, aut Sacerdotum tàm sæcularium, quàm Regularium editis, nec non eorumdem Ordinum, seu Institutorum, ac etiam Ecclesiarum, & monasteriorum, & aliorum sæcularium, seu Regularium locorum quorumcunque etiam iuramento; confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia roboratis, statutis, & consuetudinibus, priuilegijs quoque, indultis, & litteris Apostolicis, etiam Mari magno, seu Bulla aurea, aut aliàs nuncupatis, eisdem Ordinibus, seu Institutis, ac etiam Ecclesijs, & Monasterijs, & sæcularibus, seu Regularibus locis, ac personis sub quibuscunque tenoribus, & formis, & cum quibusuis etiam derogatoriarum derogatorijs, alijsque efficacioribus, & insolitis clausulis, nec non contractibus, et alijs Decretis, etiam motu proprio, et ex certa scientia, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, aut aliàs quomodolibet, etiam per viam communicationis, seu extẽsionis concessis, ac etiam iteratis vicibus approbatis, et innouatis, etiamsi pro illorum sufficienti derogatione de illis, eorumque totis tenoribus, et formis specialis, specifica, expressa, et indiuidua, ac de verbo ad verbũ, non autẽ per clausulas generales idẽ importantes, seu quęuis alia expressio habẽda, aut alia exquisita forma seruanda esset, tenores huiusmodi, ac si de verbo ad verbũ nihil penitus omisso, & forma in illis tradita obseruata inserti forẽt, præsentibus pro expressis habens, quò ad ea, quę præsentibus aduersãtur, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice dumtaxat specialiter, & expressè derogat, contrarijs quibuscunque non obstantibus. Ex his autem amplissimis derogatorijs clausulis exclusa manent quęcunque effugia, quibus prætendi possit non fuisse derogatum priuilegijs.

5 Et hoc idem Decretum cum eadẽ moderatione confirmatum, & innouatũ fuit ab eadem S. Congregat. de speciali mandato Pauli V. die 17. Ianuar. 1617. Et Vrbanus VIII. die 17. Nouembr. 1628. approbauit, & iussit inuiolabiliter obseruari aliud Decretum eiusdem S. Congreg. quo statuit, & declarauit per subsequutas confirmationes non reuixisse priuilegia absoluẽdi à casibus Ordinario reseruatis, nec in Bulla cœnæ contentis. Quod, vt alibi dixi, intelligitur de confirmatione in forma communi.

6 Vnde communiter Doctores, qui post hæc Decreta scripserunt, negant, posse Regulares absoluere à reseruatis Ordinario, Ita Miranda *in Manuali quæst.* 35. *ar.* 19. *tom.* 2. Molfes. *par.* 1. *sum, tract.* 7. *cap.* 18. Peirin. *de priuileg. ad Constit.* 1. *Iulij II. num.* 63. *& in Addit. ad Constit. Sixti IV. cap.* 2. *num,* 33. Basseus *in Florib. verbo.* Casus reseruatus. *num.* 38. Trullench. *lib.* 1. *in Bul. Cruciatę.* §. 9. *dub.* 3. *num.* 11. Nouar. *in Lucerna Regul.* verbo. *Absolutio. num.* 1. Comitol. *lib.* 1. *respons. quęst.* 2. Lezana. *tom.* 1. *Quęst. Regul. cap.* 19. *num.* 17. Sellar. *in Select. canon. cap.* 18. *numer.* 6. & *cap.* 31. *numer.* 36. Diana *par.* 1. *tract.* 5. *resol.* 6. Candidus *tom.* 1. *disquisit.* 22. *de censur. ar.* 51. *in fine.* Donat. *in Praxi rer. Regul. tom.* 2. *tract.* 11. *de potest. dispen. et absol. q.* 17. Potestas enim reuocandi priuilegia in Summo Pontifice est certa, & constat etiam ex dictis Decret. de voluntate efficaci reuocandi.

7 Motiua autem, ex quibus Doctores citati *num.* 1. asserunt, quod non sint reuocata priuilegia, sunt omninò friuola. Quia licet non sint reuocata per Concil. Trident. vt asserũt quampluris Doctores, clara tamen est reuocatio facta per Decretum, de quo sup. *n.* 4. Occurrit tamen Leander De *cẽsur. trac.* 2. *disp.* 17 §. 2. *quæst.* 79. ver. *Secundò.* Per dictam reuocationem non remanere reuocata, quia sunt priuilegia inserta in corpore iuris, quæ nõ censentur reuocata per generalem reuocationem priuilegiorum, sed requiritur specifica derogatio faciens mentionem de ipsis. Quod autem sint inserta in corpore iuris, probat ex Clement. *Dudum.* Et Extrauag. *Inter cunctas.*

8 Sed minor, quod Doctor assuetus in cœteris festucas quoque notare citationibus irrepentes, in hac re grauissima adeo oscitanter processerit, vt prohibitionem absoluendi à reseruatis Ordinatio pro priuilegio afferat. In vtroque enim textu prohibetur. Regularibus absoluere à reseruatis Episcopo. Nam in Clemen. *Dudum.* §. *Per huiusmodi autem.*

De

De *ſepult.* habetur. *Per huiuſmodi autem conceſſionem nequaquam intendimus perſonis, ſeu fratribus ipſis ad id taliter deputatis poteſtatem in hoc impendere ampliorem, quàm in eo Curatis, vel parochialibus Sacerdotibus eſt à iure conceſſa: niſi fortè eis Eccleſiarum Prælati vberiorem in hac parte gratiam ſpecialiter ducerent faciendã.* vbi Gloſ. verbo. *Conceſſa.* Hoc intendit, quod in caſibus Epiſcopis reſeruatis non poſſunt abſoluere. Et apertius in Extrauag. *Inter cunctas. §. Vt autem Diœceſanis. De priuil.* ibi. *Per hoc autem nõ intendimus, quod ſupradicti Fratres, qui ad hoc eligentur officium exercendum, plus habeant in audiendis confeſſionibus, & pœnitentijs iniungendis, quàm parochiales ſacerdotes noſcãtur habere; ſicque de caſibus Epiſcopis, et ſuperioribus, quos inferius annotamus aut Sedi Apoſtolicæ reſeruatis ſe nullatenus intromittant.* Ex quibus ſatis conſtat non cõcedi, ſed negari licentiam abſoluẽdi à reſeruatis Ordinario. Et in hoc etiam nimis oſcitanter proceſsit Quintanaduen. *tom. 1. cit. tract. 3 ſingul. 16. num.* 5. dum idem affirmat, quod ſcilicet priuilegium abſoluendi à reſeruatis Ordinario ſit inſertum in corpore iuris in dict. Clemen. *Dudum*, & Extrauag. *Inter cunctas.*

9 Opponit etiam idem. Quintaduen. Quod reuocatio horum priuilegiorum non ſit ſufficienter promulgata, & proinde non afficiat Regulares *ita ſinguli* 15. *n.* 3 *tract. modo citati.* Quod non ſit ſufficiẽter promulgata, ex eo deducit, quia: vt leges Pontificię obligent, debent in omnibus prouinciis, & Diœceſibus publicari, vt pluribus citatis docent Trullench *li.* 1. *in Bul. Cruc. §. 7. dub.* 9. *n.* 20. Quod habet locum etiam in reuocatione priuilegii, vt docent Sotus *lib.* 1. *de iuſt. et iure. quæſt.* 2. *ar.* 4. Medina 2. 2. *quæſt.* 21. *ar.* 4. & alii, quos affert, & ſequitur Ludouic. à Cruce *in Bullam Cruciatę. diſp.* 1. *cap.* 1. *dub.* 13. *n.* 1. Accedit etiam quod reuocatio priuilegii conceſſi Ciuitati, communitati, Collegio, vel Religioni, non obligat, niſi intimetur, vt docent Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 22. *quæſt.* 7. Salas *diſp.* 20. *de legib. ſect.* 18. *n.* 126. Bonac. *diſp.* 1. *De priuileg. quæſt.* 3. *pun.* 8. *num.* 24.

10 Verum falſum eſt, quod dicta lex prohibens abſolutionem à reſeruatis Ordinario, & reuocatis priuilegia non fuerit ſufficienter promulgata, cum fuerit promulgata in Curia, & etiam miſſum Decretum ad Epiſcopos, quod autem non ſufficiat promulgatio in Curia, eſt omnino falſum, & contra praxim. Nam ſufficit, quod ita lex promulgetur, vt deuenire poſſit in notitiam ſubditorum, vt tradunt communiter Doctores Vaſquez 1. 2. *diſp.* 156. *cap.* 2. Martinez *quæſt.* 90. *n.* 3. Malder. *dub.* 3. Lorca *diſp.* 18. *de legib.* Suarez *lib.* 3. *de legib. cap.* 16. Salas *diſp.* 12. *de legib. ſect.* 2. Syluester. *verbo.* Lex. *quæſt.* 6. Bald. *conſil.* 10. Monach. *in Cap. Generaliter.* De. *regul. iur. in* 6.

11 Et hoc locũ habet etiã in lege reuocatoria priuilegii, vt conſtat ex praxi, et tradũt Vaſqu. 1. 2. *diſp.* 156. *cap.* 4. *n.* 24. Salas *diſp.* 12. *de legib. ſect.* 2. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 40 *nu.* 2. Anguian. *lib.* 4. *de legib. controuer.* 1. *numer.* 29. Merol. *tom.* 3. *theol. moral. cap.* 7. *dub.* 9. *num.* 238. ſufficit enim illa promulgatio, per quam reuocatio poſſit peruenire ad notitiam priuilegiati, nec tenetur princeps aliam adhibere. Et quãdo aliqui Doctores dicunt, deberi reuocationem notificari per nunciũ communitati, Religioni, intelligunt de reuocatione, quæ fit ab homine: non autem, quæ fit per legem. Verum etiam quando priuilegia reuocantur ab homine, nõ eſſe neceſſariam intimationem per nuncium, aut Epiſtolam, ſed ſufficere, quod reuocatio quocũque modo veniat in notitiam, tradunt communiter Salas *diſp.* 17. *de legib. sect. vlt. num.* 81. Vaſquez 1. 2. *diſp.* 156. *cap.* 4. *numer.* 28. Suarez *lib.* 8. *de legib. cap. vlt. num.* 7. Azor *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 12. *quæſt.* 7. Portel. *in Dub. Regul.* verbo. *Licentia. num.* 1. *in Addit.* Reuocatio enim in ſua efficacia dependet à ſola voluntate reuocantis, non autem ab acceptatione priuilegiati, & ideo ſufficit, ſi quocumque modo innoteſcat. Alias reſponſiones affert Brunus loco *num.* 1. citatus, ſed quæ nullius ſunt momenti, ſed ex ſeipſis corruunt, vt quod S. Congregatio non poterat reuocare priuilegia, quæ tamen non reuocauit auctoritate propria, ſed

de mandato Sanctissimi, & aliàs huiusmodi.

An pacta cum Titulari pro obtinenda pensione inducant simoniam. Quæst. 178.

S V M M A

1 *Pensio clericalis secundum aliquo est quid temporale.*

2 *Pensiones laicales non sunt materia simoniæ.*
Quid conceditur laicis, quando conceduntur decimæ.

3 *Pensio per modum beneficij est materia simoniæ.*
Subrogatum induit naturam illius in cuius locum subrogatur, & eodem iure censetur.

4 *Pensiones clericales sunt quid adnexum spirituali, & materia simoniæ.*

5 *In quo consistat connexio.*
Dependere à spirituali facit, quod temporale sit materia simoniæ.

6 *Pensio adhæret spirituali, à quo veluti informatur.*

7 *Quicunque contractus circa spiritualia, aut adnexa inducunt simoniam.*

1 Negatiuè videtur resoluendum cum Lotterio *lib. 3. de re beneficiaria quæst. 29. num. 81, & sequent.* quatenus docet, quod circa pensionem locũ nō habet simonia, quia pensio secundũ se est quid temporale, & nō est adnexum spirituali. Et ità etiam debent sentire, qui putant, esse pensionem quid merè temporale. Ita Abbas *in Cap. Ad audientiam, num. 2. De rescript.* Gumier. *in Pragmat. sanct.* Tit. *De collat. ver. Item quod vniuersitates,* verbo. *Beneficiorum,* Rebuf. *De pacific. possess. num. 132. conclus. 18.* Gigas *De pensionib. quæst. 1. num. 1. ver. Prædicta definitio. & quæst. 69. numer. 6,* Bursat. *consil. 178. numer 28.* Caiet. *tom. 1. Opusc. tract. 31 respons. 10.* Medina *lib. 1. sum. cap. 14. §. 22.* Lessius. *De iust. & iure. lib. 2. cap. 35. numer. 125.* Sanchez *tom. 1. consil. Moral. lib. 2. cap. 3. dub. 46.* Horum tamen plures scripserunt ante Constit. Pii V. 138. in qua veluti erexit pensiones clericales in titulum ecclesiasticum.

2 Hæc resolutio admitti potest quò ad pensiones laicales, quæ dantur sæcularibus, quas, licet Beia *in respons. cas. conscien. casu. 37.* dicat etiam, esse spirituali, adnexas, nullo tamen firmo fũdamento innititur. Et proinde esse quid temporale censent non solum Doctores *num. praced.* citati, sed etiam Vgolin. *De simon. tab. 1. de simon in genere. cap. 28. §. 3. num. 7.* Tolet. *lib. 5. sum. cap. 9.* Guerter. *in speculo. cap. 61.* Garzia *de Benefic. par. 1. cap. 5. num. 18. in fine.* Nam important meros fructus separatos à beneficio, & ideo nō habent amplius cum ipso connexionem. Qua ratione etiam, quando decimæ conceduntur laicis, conceditur aliquid merè temporale, quia non conceditur ius spirituale percipiendi decimas, sed tantum res temporalis, quæ nomine decimæ dãtur, vt docet D. Th. 2. 2. *quæst. 100. ar. 4. ad 3.* circa finem. Et ideo huiusmodi pensiones tanquam quid temporale in se, & nulli spirituali adnexæ, non sunt materia, circa quam versari possit simonia.

3 Deinde si loquamur de pensione, quæ conceditur in titulum beneficij, certum est, quod sit materia simoniæ, in quo concordant etiã Doctores, qui aliàs censeat, quod pensio sit quid temporale, vt citati *num. 1.* & specialiter Bursat *consil. 178. num. 28. lib. 2.* Lessius *lib. 2. De iust. & iure. cap. 35. numer. 124.* Lotter. *De re benefic. lib. 3. quæst. 29. num. 39.* Huiusmodi enim pensio subrogatur loco beneficij, & ideo induit naturam illius, & idem in ipso seruandum est, quod seruatur in beneficio. *l. Si cũ. §. Qui iniuriarum. ff.* Si *quis cautionem.* & *l. Cum in fundo §. Si fundus. ff. De iure dot.* & notant Bart. *in l. Pater filiũ. nu. 13. ff. De inoffic. testam. in Repet.* Socin. sen. *in l. Filia §. Titia, n. 3. ff. De cõdit. & demonstrat.* Gabr. *conclus. 2. De reg. iur.* Surd. *decis. 35. num. 9.*

4 Quod verò spectat ad pensiones clericales, quamuis secũdum se sint quid temporale, & separabiles à beneficio, prout actu separantur, dum conceduntur; sũt tamen quid connexum spirituali, vt dixi etiam in *Decis. moral. 207. nu. 6.* & *Quæst canon. 385. num. 3.* & ideo sunt materia simoniæ; & pacta, quæ inducunt simoniam

niam circa beneficia, inducunt etiam circa has pensiones. Et hoc est secundum doctrinam, quam tradunt communiter Paulus Roman. *De pension. cap.* 6. *num.* 34. Guetter. *in Speculo. cap.* 61. *ver. Et si pr. sio* Salzedo. *ad pract.* Diaz *cap.* 61 *littera* Q. vet. *Septimo.* Gambar. *De offic. Leg. lib.* 6. *num.* 361. & 633. Gigas. *de pension. quæst.* 14. Couâruu. 2. *par. Decr. cap.* 3. §. 3. *nu.* 3. Nauar. *consil.* 11. *De reb. Eccles. non alien.* & *consil.* 60. 62. & 66. *De simon.* Paris. *De resignat. lib.* 6. *quæst.* 4. *num.* 54. Zechius *De benefic. cap.* 11. *num.* 8. Adrian. *quodlib.* 9. *ad* 5. *princip.* Maior *in* 4. *dist.* 25. *quæst.* 5. Vgolin. *de Simon. tab.* 1. *cap.* 28. §. 3. *num.* 6. Viuald. *in Append. ad Candel. cap.* 1. *nu.* 33. Zerola *in Praxi Episcop. par.* 2. verbo. *Pensionarius.* §. 1. Philiar *de offic. Sacerd. par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 4. *conclus.* 3. Fusch. *de Visit. lib.* 2. *cap.* 26. *num.* 40. Corduba *lib* 1. *Quæst.* 21. *pun.* 1. Sayr. *lib.* 2. *de censur. cap.* 5. *nu.* 15. Beia *par.* 1. *casu* 37. ver. *Tum quia secundum.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 100. *ar.* 4. Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 13. *num.* 2. Rebuf. *de Pacific. possessor. numer.* 134. Lopez *par.* 1. *Instruct. cap.* 103. Gatzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *num.* 9. Vega *par.* 2. *sum. cap.* 65 *casu* 7. Rodriquez *par.* 2. *sum. cap* 21. *num.* 7. Ripa *Consult.* 4. *post tract. de simon.* Nald. *in sum. verbo.* Pensio. *nu.* 10. Suarez *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *cap.* 26. *num.* 8. Vallens. *de Benefic. lib.* 4. *tit.* 14. *tit.* 14. *numer.* 25. Rota *decis.* 454. *num.* 7. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 585. *num.* 3. *par.* 4. Recent. & *decis.* 450. *par.* 5. & *in Britinoriensi Commendæ.* 12. Decembr. 1588. coram Gipsio post. 1. *volum. Consil.* Farinac. *decis.* 63. *num.* 4.

5 Ratio desumitur ex doctrina, quā tradit D.Th. 2. 2. *quæst.* 100. *ar.* 4. *in corpore.* vbi ponit duos modos, quibus aliquid temporale est adnexum spirituali, quorū primus est dependentia à spiritualibus, & ponit exemplum in Habere beneficia ecclesiastica, quod dicitur spiritualibus connexum, quia non competit, nisi habenti officium clericale. Et hæc sunt materia simoniæ, nec vendi possūt vt ibi habet. S. Doctor. Hæc autem doctrina locū habet etiam in pensione clericali, nam ex institutione canonica est depēdens à spirituali eo modo, quo secundum D. Th. est dependens beneficium, cum non cōpetat, nisi habenti officium Clericale. Vt enim quis sit capax pensionis, oportet ex Constitut. Pij V. quod sit clericus, & proinde requiritur illa habilitas, quæ requiritur ad beneficia, & hęc habilitas est quid spirituale, quia consistit in Officio clericali, quod ordinatur ad cultum Dei mediante seruitio Ecclesiæ; vnde etiam imponitur onus recitandi Officium B. Virginis pro determinando officio spirituali clericali. Vnde fit, quod pensio sit quid adnexum spirituali ex institutione canonica, sicut est adnexum beneficium, à quo si separetur, non est amplius pensio clericalis.

6 Confir. ex doctrina eiusdem D.Th. *ead.* 2. 2. *quæst.* 100. *ar.* 1. *ad* 6. vbi habet, quod sicuti anima viuit secundum se, & corpus ratione animæ sibi vnitæ: ita etiam quædam sunt spiritualia secundum se, & quædam ex hoc, quod talibus adhærent. Quam doctrinam recipit idem Lotter. *lib.* 2. *de re benefic. quæst.* 9. *numer.* 14. tum etiam. *lib.* 3. *quæst.* 29. *num.* 90. & & hoc pacto declarat, quod iuspatronatus dicitur spirituale, non quia sit tale in se, sed quia adhæret spirituali, nempe beneficio. Pensio autem adhæret spirituali nempe Officio Clericali, quod non est minus spirituale, quàm sit beneficiū: nam beneficium in tantum est spirituale, in quantum datur propter officium spirituale. Officiū autem clericale, secundū se est spirituale, cum per se primò respiciat ministerium spirituale cultus diuini, ad quod clerici assumuntur, à quo sumit suam speciem, & determinationem. Et hæc adhæsio est inseparabilis ex parte pensionis, nam per separationem destruitur, nec remanet amplius illa pensio, quæ erat prius ex institutione canonica Pij V. nempe pensio clericalis.

7 Ex quibus deducitur, Quod si pro obtinenda pensione super alicuius beneficio ineatur contractus aliquis, ita vt Titularis non consentiat omnino gratis impositioni, interueniat simonia. Quia quicunque contractus circa spiritualia, aut iisdem annexa inducit simoniam, vt docet D. Th. 2. 2. *quæst.* 100. *ar.* 1. *ad* 5. Quia om-

omnis contractus repugnat rebus spiritualibus, & iisdem adnexis, quia non sunt sub dominio contrahentiũ; & sunt altioris ordinis, quàm vt humanis contractibus subijci possint iuxta ea, quæ tradit idem D. Th. *eod. ar. in corpore.*

An præcedente donatione vsufructus pensio æqualis vsufructui à donatario sit simoniacè concessa. Quæst. 179.

SVMMA.

1 *Casus controuersus.*
2 *Donatio vsufructus æqualis pensioni petita à beneficiario inducit simoniam.*
Pactum tacitum sufficit pro simonia.
3 *Coniectura, vnde desumitur pactum tacitum.*
Ordo actuum adinuicem inducit correspectiuitatem.
4 *Correspectiuitas stat cum interuallo temporis inter vnum, & alium actum.*
5 *Correspectiuitas quid operetur.*
Obligatio nascitur ex consensu duorum in idem.
6 *Consensus in pensionẽ post donationem æqualis vsufructus, est facta ita vim talis donationis, &c.*
7 *Simonia probatur ex coniecturis, & præsumptionibus.*
Et ex correspectiuitate actuum.

1 Titius pluries rogauit Paulum, vt consentiret, vt super beneficio possesso imponeretur pensio ad sui fauorẽ, qui semper tenuit præstare consensum, quamuis polliceretur, se non exacturum dictam pensionem quãdiù ipse viueret. Tandem declarauit mẽtem suam, quod si inueniretur modus honestus, quo releuaretur onere pensionis, & sibi caueretur, quod ex dicta cõcessione damnum non pateretur, consensisset impositioni. Post aliquod tempus Paulo vsumfructũ æqualem pensioni, quã petierat, cũ ea conditione donauit, quod si annuatim non exigeret vsufructum, elapso anno non posset amplius illum petere, addiditque se donare ob gratitudinem beneficiorum acceptorum, & quæ sperabat deinceps accepturum. Elapso aliquo tempore rursus instanit pro pensione æquali vsufructui, & obtinuit consensum. Dubitatur modo, an in hoc facto interuenerit simonia.

2 Ex *affirmatiuè resoluendum est.* Quia sumus in casu, in quo temporale datur pro adnexo spirituali, nempe annuus vsufructus pro pensione, in quo consistit essentia simoniæ iuxta eius definitionem communiter receptam. Et quamuis videatur deesse pactum, quòd est necessarium pro inducenda simonia Cap. *Qui studet, 1. Quæst. 1.* & Cap. *Cum pridem*, ver. *Nos eam non duximus.* De *pact.* & Cap. *Quæsitum. De rer. permut.* Adest tamen pactum tacitum, quia iam titularis expresserat, se consensurum in pensionem, si reperiretur modus honestus, quo indemnis seruari posset à solutione pensionis, dum ipsi donatur vsufructus æqualis pensioni, & sequuta donatione consentit in pensionem, quia releuatur ab onere, quod assumit soluendi pensionem. Hoc autem pactum tacitum sufficit ad inducendam simoniam, vt tradũt Doctores *in Cap. Quæsitum. De rer. permut.* Cardin. *nu. 2.* Anchacharan. *num. 2.* & 3. Lotter. *de re benefic. lib. 3. quæst. 29. num. 45.*

3 Et quamuis in donatione vsufructus exprimatur causa gratitudinis ob accepta beneficia, exprimitur tamen, quod etiam ordinetur ad obtinendam pensionem, dum additur, quod fit donatio etiã propter beneficia, quæ sperat donans, se recepturum à donatario, sub quibus certè beneficiis continetur obtentio pensionis. Præsertim quia vsufructus donatus est æqualis pensioni, & donatio est correspectiua ad declarationem titularis, qua declarauit, se consensurum in pensionem, si reperiretur modus, quo tutus esset, quod releuaretur ab onere pensionis, quod assumeret; hęc enim donatio ipsũ releuabat, quia, si ab ipso exigebatur pẽsio, exigibat ipse vsufructum, & compensabatur pẽsio. Rursus sequuta hac donatione ipse consensit in pensionem; quæ omnia ad oculum demõstrans, quod donatio sit sequuta pro assecuratione titularis, & quod titularis consensit in pensionem,

nem, quia fuit assecuratus; & proinde quod isti actus fuerint inter se correspectiui iuxta ea, quæ tradūt Ancharan. *consil.* 374. *num.* 3. ver. *Prętereà aduertendum.* Craueta *consil.* 153. *num.* 8. ver. *Idem si nō* Bald. *in l. Si prędium, nu.* 3. *C. De præd. min.* Dec. *consil.* 636. *num.* 8. Bart. *in l. Cum ser. uus. num.* 4. *ff.* De *verbor. obligat.* Castrens. *consil.* 64. *n.* 4. ver. *Debet ergo lib.* 2. Alexan. *consil.* 52. *nu.* 24. *lib.* 4. Abbas *in Cap. penul. num.* 7. *De conuersat. coniug.* Menoch. *pręsump.* 49. *num.* 9. *lib.* 3 Surdus *decis.* 93. *num.* 25. Mantica *de tacit. lib.* 2. *tit.* 5. *num.* 3. Rota coram Veral. *decis.* 235. *num.* 1. *par.* 1. & coram Durano *decis.* 11. *num.* 12. & coram Merlino. *decis.* 820. *nu.* 1. & *decis.* 89. *nu.* 2. *par.* 3. Recent. & *decis.* 647. *num.* 6. *par.* 4. & *decis.* 197. *num.* 25. *par.* 5.

4 Nec obstat, quod inter vnum, & alterum actum intercesserit aliquod interuallum temporis, quia pro correspectiuitate sufficit, vt vnus sit factus contēplatione alterius, vt tradunt Craueta *consil.* 153. *nu.* 8. ver. *Idem si non in continenti,* & *consil.* 156. *num.* 17. ver. *Non obstat tertium.* Ancharan. *consil.* 434. *num.* 3. ver. *Prætereà.* Sesse *decis. Aragon.* 19. *num.* 9. *par.* 1. Rota coram Seraphino. *decis.* 619. *num.* 7. & *decis.* 233. *numer.* 2. *par.* 4. Recent. & coram Pennia. *dec.* 1441. *n.* 3. Quod antē isti actus sint facti ob mutuam contemplationem ad inuicem, satis constat ex ordine, quem habent ad inuicem, & quia ex eadem causa procedunt, & tendunt ad eumdem finem.

5 Hæc autem correspectiuitas operatur, quod donatio vsufructus, sit facta pro obtinenda pensione, cū sit facta pro assecurando titulari, quod non sentiret incommodum ex cōsensu in pensionem, atque adeo pro ponenda conditione, sub qua erat consensurus. Atque adeo operata est, quod partes tacitè in vnum, et idem consenserint, nempe vna pars in assecurationem titularis, quod non sentiret incommodum, & alia in consensum pro pensione cum dicta assecuratione, ex quo nascitur mutua obligatio *l.* 1. *ff. De pactis,* & *l. Stychum.* §. *Naturalis. ff.* Soluto *matrimonio,* quæ ratione subiectæ materiæ inducit simoniam:

6 Denique cum præcesserit tractatus de imponenda pensione, et titularis declarauerit animum suum consentiendi, quando assecuraretur se inde non percepturum aliud incommodum; & donatio vsufructus eum quoad hoc assecuraret, consensus pro impositione pensionis præsumitur exhibitus in vim præcedentis tractatus, et facti pręcedentis iuxta *l.* 3. §. *Verum. ff. De manumiss.* & *l. Qui in aliena.* & *l. Si is, qui putabat ff. De acquir. hæred.* & notant Craueta *consil.* 91. *num.* 9. Surd. *decis.* 288. *numer.* 33. Rota coram Merlino *decis.* 327. *num.* 3. Vnde cum consensus in pensionem causam habeat ex præcedenti tractatu, et ex facto donationis, cū vsufructus sit donatus, vt si exigeretur pensio, posset titularis releuari ab incommodo exigendo vsufructum erit simoniacus.

7 Ex quibus deducitur, quod prædicta pensio pro nulla est habenda, cum sufficiant ad probandam simoniam coniecturę, & pręsumptionem Cap. *Per tuas,* & Cap. *Sicut,* 1. De *Simon.* & notant *ibi.* Abbas, & Innocent. Sicut etiam probatur ex correspectiuitate actuum. Cap. *Cum pridem.* & Cap. *fin.* De *pact.* & notāt Lotterus *de Benefic. lib.* 3. *quæst.* 29. *numer.* 64. Rota coram Seraphino *decis.* 237. *numer.* 1. Quę omnia concurrunt in pręsenti. Et ideo nō potest pensionarius exigere pensionem à successore titulari: nec successor tenetur soluere.

An valeat pensio, si titularis consentiat imponi super proprio beneficio, si releuetur ab incommodo. Qu. 180.

SVMMA

1 *Pacta præcedentia reddunt simoniacam reseruationem pensionis.*
Pacta omnia in beneficialibus inducunt simoniam.
2 *Pensio compensata à pensionario est nulla, stāte clausula de reali solutione.*
Fraus, per quam onus pensionis redundat in solum successorem in beneficio, inficit pensionem.

3 Do.

3 *Donatio vsusfructus æquali pensioni facta consentienti in pensionem quid operetur.*
4 *Realis solutio pensionis. quando sit simulata. Solutio simulata habetur pro non facta.*
5 *Pensionarius non exigens pensionem declarat collusionem, &c.*
Simulatio ex qua coniectura desumatur.
6 *Si pensio realiter non soluatur, redditur nulla ob clausulam realis solutionis.*
7 *Quietantia, & instrumenta non probant veram solutionem.*

---

1 BEneficiatus rogatur, vt consentiat imponi pensionem super proprio beneficio; & quia imponitur, cum clausula, quod nulla sit, nisi realiter, & cum effectu soluatur, pensionarius, vt ipsum releuet ab incommodo solutionis ipsi donat vsufructum æqualem pensioni. Quæritur modo an talis pensio sustineri possit tanquam valida. Et quidem, si de hoc præcessit aliquod pactum, certum est, non esse validam, sed simoniacam. Nam pactiones omnes in hac materia, sunt de iure prohibitæ, & inducunt simoniam. Cap. *Cum pridem*. & Cap. *Pactiones*, De *pact*. & Cap. *Quæsitum*. De *rer. permut*. & notant Abbas *ibid. num.* 7. Dec *consil.* 141. Rebuf. *in praxi, benefic* Tit. *De permut. num.* 52. Vnde dubium remanet, quid dicendum secluso pacto, aut si pactum post impositam pensionem additum sit.

2 Et resoluendum est. *Huiusmodi pensionem esse nullam stante dicta clausula quod sit nulla, nisi realiter, & cum effectu soluatur.* Ratio est. Quia talis clausula in eum finē ponitur, vt excludatur fraus, per quam successor in beneficio grauetur onere pensionis, & præcludatur via Summo Pontifici, ne possit imponere beneficio pensionem, quam aliàs posset imponere, & per quam releuetur titularis consentiens in reseruationem ab incommodo solutionis; quæ fraus sufficit ad inficiendam pensionem iuxta ea, quæ ponderant Paris. *de resignat. lib.* 13. *quæst.* 4. *numer.* 2. Gratian. *Discep. Forens.* 167. *num.* 14. Monach. *decis. Lucens.* 37. *num.* 48. Rota coram Puteo. *decis.* 155. *num.* 1. *lib.* 3. & coram Merlino *decis.* 701. *num.* 7.

3 Et confir. fraus. Quia donatio vsusfructus æquiualentis pēsioni, declarat antecedentem intentionem forsan etiam notificatam, quod pensionarius non esset subiturus incommodum pensionis iuxta §. *Pauonum. Instit. De rer. diuis.* & *l. Si hi, qui.* ver. *Si hi. ff.* De *adult.* & notant Surdus *decis.* 326. *num.* 85. Gratian. *Discept. Forens. cap.* 58. *num.* 25. Rota *decis.* 365. *num.* 1. *par.* 2. *Recent.* Et proinde detegitur animus aggrauandi tantum successorem in beneficio, & non titularem de præsenti contra id, quod intendit Papa reseruans pensionem cum prædicta clausula.

4 Et quamuis sequuta sit realis solutio pensionis, quia tamen eadem quantitas erat reuersura breui interuallo ad soluentem mediante solutione vsufruct: aut prius soluendus vsu fructus, quàm solueretur pensio, solutio est simulata iuxta *l. Eleganter.* §. 1. *ff.* De *dolo.* & notat Bald. *in l.* 23. C. *De mandat.* Et proinde solutio habetur pro non facta *l. Nihil. ff.* De *inoffic. testamen.* & *l.* 1. & toto *Tit. ff.* De *collus.* & *l. Si seruus plurium.* §. *Si quis ante. ff.* De *leg.* 1. & obseruant Surd. *consil.* 3. *nu.* 29. Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 55. *num.* 21. Menoch. *præsum.* 26. *lib.* 5. Molina *de primogen. lib.* 4. *cap* 8. *num.* 9. Rota coram Seraphino *decis.* 763. *num.* 9. & coram Merlino *decis.* 516. *num.* 1. Vnde non est seruata cum effectu conditio, sub qua reseruata fuit pensio: quia per dictam clausulam exigitur realis solutio permanens, & sine aliqua simulatione, ita vt titularis sentiat incommodum solutionis.

5 Et hoc à fortiori resoluendum est, quando pensionarius non exegit pensionem, nec titularis vsufructum: hoc enim declarat, quod causa donationis vsufructus sit ex causa assecurandi titularem, in casu, quod cogeretur ad soluendam pensionem: & præbet sufficientissimas cōniecturas collusionis iuxta *l. Quia autem.* §. *Non simpliciter. ff.* Si *quis om. cau. testam.* Et notant Bald. *in l.* 1. *num.* 10. *in fine* C. Si *quis omis. cau. test.* Anan. *in Rubr. de collus. deteg. num.* 4. Rota coram Seraphino *decis.* 763. *num.* 8. & decis. 23. *num.* 3. *par.* 1. Recent. potissima enim coniectura simulationis est, quod titularis non soluerit

uerit pensionẽ reseruatam, & pẽsionarius non soluerit vsufructum, iuxta *l. Sicut. §. Superuacaneum, ff.* Quib. *mod. pign. vel hypot. sol.* & notant Bar. *in l. Post contractũ, ff.* De *donat.* Craueta *consil.* 100. *num.* 6. Afflict. *decis.* 40. *num.* 17. Surd. *decis.* 34. *num.* 4. Rota coram Pennia *decis.* 258. *num.* 8.

6 Et euidenter constat de nullitate reseruationis, quia non fuit seruata conditio realis solutionis, sub qua manutenebatur pensio, vt ponderat Rota *in Lunen. Sarzanen. pensionis* 26. *Februar.* 1616. coram Burato. & *in Lucana pensionis* 21. *April.* 1617. coram Pirouano, & in *Fauentina pensionis.* 12. *Nouemb.* 1620. coram Caualero, & in *Spoletana pensionis.* 24. *Ianuar.* 1622. coram Vbaldo, & coram Merlino *decis.* 123. *num.* 2. & *decis.* 701. *num.* 9.

7 Et pro foro externo, non iuuant instrumenta, seu quietantiæ solutionis, nisi verè sit facta solutio, & de ipsa constet. Quia cum in reseruatione pensionis pro eiusdem subsistentia requiratur vera, & realis solutio, docendum est de vera, & reali solutione iuxta *l. Lucius. §. Tutelas ff.* De *administrat. & pericul. tut.* et notant Bart. *in l. Si ex cautione num.* 10. C. De *non num. pecun. in* 2. *lect.* Alexan. *consil.* 132. *nu.* 6. *lib.* 4. Natta *consil.* 543. *num.* 19. *lib.* 3. Rota coram Seraph. *decis.* 302. *num.* 2. & *in terminis* pensionis reseruatæ cum dicta clausula Rota in dict. *Lucana Lunensi, & Spolatana pensionis. num. præced.* citatis.

An titularis possit denegare pensionem pensionario non deferenti habitum Clericalem. Quæst. 181.

S V M M A

1 *Pensionarij non deferentes habitum clericalem sunt ipso facto priuati pensione.*
2 *Respectu quarum pensionum id habeat locum;*
3 *Equites militares capaces pensionis non tenentur deferre habitum Clericalem.*
4 *Obligatio deferendi habitum Clericalem, quando incipiat in pensionario.*
5 *Pensionarius non deferens habitum Clericalem amittit pensionem sine decreto Iudicis.*
6 *Requiritur tamen, vt conueniatur, & declaretur delictum.*
Quando imponitur pœna ipso iure, supponitur delictum punibile.
7 *Pœna imposita ipso iure adhuc audiri debet delinquens.*
Defensioni derogari non potest, etiam de plenitudine potestatis.
8 *Deferens vestes clericales sine tonsura an amittat pensionem.*
9 *Habitus clericalis consistit in veste, & tonsura copulatiuè.*
10 *Durante lite super pensione, si pensionarius non incedat in habitu, an possit postea exigere pensiones tunc decurrentes.*

1 EXtat *Constitutio* 92. *tom.* 2. *Bullar.* Sixti V. in qua statuitur, quod pensionarii non deferentes habitum clericalem sint ipso iure priuati absque alia monitione, citatione, aut iudicis ministerio, Et ita notant Garzias *de benefic. par.* 7. *cap.* 1. *num.* 18. Viuald. *in exposit. huius Constit. post Candelab. aureum* Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *quæst.* 42. *num.* 52. Rota *decis.* 158. *num.* 16. *par.* 1. *Recent.* & in *Florens. pensionis.* 7. *Iunij* 1627. coram Vbaldo, & in *Cæsaraugustana pensionis.* 3. *Iunij* 1622. coram Coccino, & coram Merlino *decis.* 382.

2 Est tamen aduertendum quod huiusmodi Constitutio non habet locum quò ad omnes pensiones, sed solum quò ad eas, quæ excedunt sexaginta ducatos aureos de Camera, vt notant Lotter. *num. praceden. citat.* & declarauit idem Sixtus V. *in Constit. declaratoria prioris Constit.* §. 2. post dict. *Constit.* 92. *tom.* 2. *Bullar.* Hoc autem intelligitur, vt declarat *ibid.* Pontifex, siue hæc summa consistat in vna, siue in pluribus pensionibus. Et proinde sufficiet, quod plures pensiones, licet in se tenues, excedant simul sumptæ ducatos sexaginta aureos de Camera, qui faciunt nonaginta sex scuta argentea.

3 Similiter etiam est aduertendum, quod Equites militares, qui capaces sunt pensionis, excipiuntur ab hac Constitutione, dummodo tamen incedant cum habitu, & insignibus suæ militiæ, vt etiam obseruat Rota coram Merlino *decis.* 382. *num.* 3. & indulsit idem Summus Pontifex

sex in eadem *Constit. declarat.* §. 5. de qua *num. praeced.* Quia cum teneantur incedere cum habitu suæ militiæ, non putauit æquum Summus Pontifex, quod propter pensionem mutarent habitũ; aliàs priuilegium capacitatis pensionis euaderet onerosum militiæ, dum cogeret ad dimittendum proprium habitum: nec esset speciale priuilegium, sed esset illud idem, quo fruuntur Clerici.

4 Denique est obseruandum. Quod obligatio deferendi habitum, & tonsuram clericalem quò ad pensionarios non incipit, nisi quando incipiunt exigere pensionem, aut per eos stat, quod non exigant, vt obseruant Lotter. *de re benefi-ciar. quæst. 42. num. 53. lib. 1.* Rota coram Ludouisio *decis. 20. num. 4.* & declarauit idem Pontifex §. 5. *dict. Constit. declarat.* Et ideo si post concessionem pensionis moueatur lis super reseruatione, non tenebitur pensionarius durante lite incedere in habitu.

5 His autē præmissis dubitatur, an si pensionarius extra dictos casus non incedat in habitu, possit titularis denegare pensionem absque alio iudicio. Et difficultatem faciunt verba eiusdem *Constitutionis* 92. §. 3. eiusdem Pontificis Sixti V. ibi. *Harum serie ex certa nostra scientia, deque Apostolicæ potestatis plenitudine priuamus, ac sine vlla monitione, citatione, Iudicis decreto, ac ministerio ipso facto priuatos declaramus, ac tàm beneficia ipsa per priuationem huiusmodi vacare, & liberè alijs conferri posse, quàm etiam pensiones cassatas, extinctas esse, & fore, ac fructuum, vel aliarum rerũ reseruationes cessare, & quemquam vlterius ad illarum solutionem minimè teneri, & ob non solutionem censuras, & pœnas aliquas incurrere non posse, nec debere, decernimus.* Ex quibus videtur concludendum, quod statim sit locus denegationi pensionis, cum iã à lege pensionarius sit priuatus, & lex excludat ministerium iudicis sed seipsa sortiatur effectum.

6 Tenendum tamen est. *Pensionarium adhuc conueniendum coram iudice, non in ordine ad priuationem pensionis, aut declarationem priuationis; sed in ordine ad iustificandum, quod incesserit sine habitu;* & vt possit se defendere, & allegare, si quid habet, quo possit se tueri, quod non inciderit in pœnam legis. Ratio est. Quia dicta Constitutio supponit factum, quod pensionarius incedat sine habitu, & super ipso disponit, puniendo ipso iure, & absque ministerio iudicis. Ergo supponit quod factum sit in eo statu, in quo sit capax punitionis, ita vt excludendo citationem, & ministerium iudicis, solum excludat in ordine ad punitionem: siquidem excludit in ordine ad id, quod ipse Pontifex præstat de plenitudine potestatis, vt satis declarant illa verba. *Deque Apostolicæ potestatis plenitudine priuamus, ac sine vlla alia monitione, citatione, iudicis Decreto, aut ministerio ipso facto priuatos declaramus.*

7 Cum ergo nullum factum sit in statu, in quo possit puniri, nisi de ipso legitimè constet, aut in iudicio, aut saltem ipsimet supremo Principi: & quod delinquenti nulla competat excusatio, adhuc requiritur, vt pensionarius remaneat priuatus pensione, quod legitimè constet, quod dimiserit habitum clericalem, & quod nulla ei suppetat excusatio iusta. Posset enim allegare aut dispensationem, aut casum aliquem, qui ex mente legislatoris non comprehenderetur sub lege iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in Clement. 2. verbo. Rationabilis. De vita, & honest. Cler.* Vital in *num. 5.* Cardin. *nu. 4.* Io. de Imola *num. 1. not. 2.* Ancharan. *num. 10.* Capra *numer. 2.* per tex. dic. Clemen. & ideo Constit. Sixti V. recipit interpretat. à dic. Clemen. *l. 2. ff. De noxal. & l. Quamuis. ff. De in ius vocan.* Et proinde antequam subeat pœnam, debet audiri, ne indefensus condemnetur, quod non potest facere Pontifex, neque etiam de plenitudine potestatis, quia non potest derogare defensioni, cum sit de iure naturali diuino. *l. Vt vim vi. ff.* De iust. & iure. & *l. 1. C. Vnde vi.* & Cap. *Ius naturale Dist. 1.* & Cap. *Secundo requires* §. *Tertiò.* De *appellat.* & Cap. *Cum inter.* De *except.* & Clement. *Pastoralis* §. *Cæterum.* De *re iud.* Et tradunt communiter Doctores præsertim in citat. tex.

8 Hinc vero insurgit dubium, an si

deferat habitum, sed sine tonsura, an habeat locum Constitutio præfata, & pœna priuationis. Et *affirmatiuè resoluendum est*. Quia Pontifex in dicta Constitut. loquitur copulatiuè de habitu, & tonsura Clericali, vt constat ex illis verbis. §. 2. *Tonsuram, & habitum Clericalem, vestes scilicet talares*. Et rursus. *In futurum autem non nisi actu Clericis, in habitu clericali, & tonsura incedentibus*. Nec obstat, quod §. 3. *sequen.* vbi imponit pœnas, loquatur tantum de habitu, & non de tonsura, quia loquitur de habitu relatiuè ad expressum, ibi. *Qui quò ad gestandum habitum clericalem, & militarem supradictum &c.* & proinde intelligit de habitu coniuncto cum tonsura.

9 Et ratio est. Quia habitus Clericalis consistit copulatiuè in veste talari, & tonsura, vt obseruant Io. Andr. *in Cap. Si iudex laicus. num. 1. De sent. excommunicat. in 6.* Bald. *in l. Si qua per calumniam. num. 3. ver. Vlterius quæritur.* C. de Episcop. & Cler. Guido Papa *decis.* 138. *numer.* 1. ver. *Quod propterea.* Pacian. *de probat. lib. 2. cap. 34. nu. 25.* Garzia *de benefic. par. 7. cap. 1. num. 20.* Lotter. *De benefic. quæst. 36. nu. 74. lib. 3.* Pendet enim habitus huiusmodi ex institutione Ecclesiæ: & ideo secundum mensurã institutionis attendi debet.

10 Rursus etiam dubitatur, an si pensionarius durante lite super pensione non incedat in habitu clericali, possit sententia lata in eius fauorem prætendere pensiones decursas. Videtur enim affirmatiue resoluendum, Quia non tenetur deferre habitum clericalem, nisi quando exigit pensionem, aut per ipsum non stat, quin exigat. Dum autem pendet lis super pensione, neque exigit, neque per ipsum stat, quod non exigat. Verum oppositum tenendum est. Quia ex dicta Constit. Sixti V. vt quis sit capax pensionis, & possit eam exigere, & facere suam, nedum requiritur Clericatus, sed etiam habitus clericalis, & ideo, si non defert pendente lite, non acquirit ius ad pensiones, quæ interim decurrunt.

An Constitutio Sixti V. priuans clericos beneficijs, & pensionibus, si non incedunt in habitu clericali, sit vsu recepta, Quæst. 182.

SVMMA

1 *Constitutio Sixti V. priuans beneficijs, & pensionibus non deferentes habitum Clericalem est vsu recepta.*
2 *Ratio Lotterij.*
3 *Leges Pontificiæ non vsu abrogantur. Naturalis ratio habet vim legis.*
4 *In iudicijs obseruatur dicta Constit. Sixti V. circa pensiones, &c.*
5 *Actus contrarius non finit, quod consuetudo vires sumat.*
6 *Pœna euitatur, quando Constitutio Pontificia vt plurimum non seruatur. Qualibet causa, etiam non iusta, excusat à pœna.*

1 Videtur negare quamuis sub dubio Garzia *de beneficijs par. 7. cap. 1. num. 24.* saltem quò ad hoc, quod non deferentes habitum clericalem, maximè tonsuram, sint ipso facto priuati beneficijs, & quod collatio ipsis facta sit nulla. Nullum tamen motiuum insinuat, vnde colligi possit, quod non sit in vsu. Itaque tenendum est. *Quod non sit vsu abrogato, sed maneat in suo vigore.* Ita specialiter Lotter. *De re benefic. quæst. 26. num. 92. lib. 3.* Rota *in Tul. lensi pensionis 21. April. 1621.* coram Coccino.

2 Et pro suæ opinionis confirmatione, se remittit Lotter. ad ea, quæ dixerat *quæst. praced. 25. num. 40.* nempe quod cum agatur de lege Pontificis, non potest allegari non vsus, quia cum non habeat potestatem à Populo, sed à Deo immediatè, neque etiam per mille annos extinguitur vis legis per vsum contrarium, et vocat oppositum absurdissimum, et citat *decis.* Rotæ 83. *nu.* 1. coram Caualero. vbi alleganturIas. et Alexander. ibi tamen subditur, quod quando non probatur scientia

scientia Papæ contrarius usus non suffragatur. Vnde videtur admittere contrariũ vsum, quando adest scientia Papæ.

3 Verum communissima sententia admittit, Pontificias quoque leges non vsu, & consuetudine abrogari. Ita communiter Theologi cum D. Th. 1.2. *quæst.* 97. Summistæ. *verbo*. Cõsuetudo, & Canonistæ *in Cap. fin. De consuet.* & in hoc tex. id expresse declaratur. ibi. *Licet etiam longeuę consuetudinis non sit vilis auctoritas, non tamen est vsque adeo valitura, vt vel iuri positiuo debeat praiudiciam generare, nisi fuerit rationabiliter, & legitimè præscripta*. Vis ergo abrogandi ius positiuum tribuitur consuetudini secundum se, nec requiritur scientia Pontificis. Et ita etiam tenuit Rota corã Mohed. *decis.* 1. *de Constit.* & Decis. 8. *nu.*1. *de locat.* & *decis.* 896. *nu.*1. *lib.*3. *par.*3. Diuers. Nec obstat, quòd auctoritas Papæ fit immediatè à Deo, quia ex hoc solum fit, quod possit leges ferre independenter à populo: non autem quod consuetudo non possit eas abrogare, quia adhuc censentur positæ seruata natura legis, quæ est talis, vt possit contra ipsam præualere consuetudo rationabilis; siquidem cum vis legis consistat in ratione, debet etiam cedere, quando cedit ratio alteri rationi. Prȩsertim quia naturalis ratio habet vim legis *l. Cum ratio. ff.* De *bon. damnat.* & *l. Scire oportet. §. Sufficit, ff.* De *excusat. tut.* Et ideo quando informat consuetudinem, dat illi robur abrogandi quamcunque legem.

4 Quod ergo dicta Constitutio Sixti V. non sit vsu abrogata, ex eo desumitur, quod in iudiciis manutenetur in suo robore, & secundum ipsam iudicatur. Sic eã manurenet Rota, & secundum ipsam iudicat *decis.* 158. *num.* 16. *par.* 1. Recent. & *in Eborensi pensionis 7. Iunij* 1627. coram Vbaldo & *in Cęsaraugustaua pensionis* 3. *Iunij*. 1623. coram Coccino, & corã Merlino *decis.* 382. *num.* 1. Hoc autem sufficit ad manutenendam Constitutionem in suo vigore, & quod non sit vsu abrogata.

5 Et quamuis aliqui eam non seruent, non potest hinc concludi consuetudo cõtraria, sed potius violatio legis, quia prædicti actus non obseruantiæ, etiam si ęssent maioris partis non sunt actus incontinui, sed interrumpuntur per sententias in contrarium, quæ euertunt consuetudinem, & tanquam actus contrarii non sinunt vires sumere iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Semper in stipulationibus. in fine. ff De reg. iur.* Cagnol. *num.* 12. Surd. *consil.* 393. *num.* 23. Schrader. cum aliis *de Feud. par.* 10. *sect.* 20. *num.* 157. Rota coram Ludouis. *decis.* 162. *num.* 9. & coram Merlino *decis.* 554. *num.* 3.

6 Si tamen in aliquo loco dicta Cõstitutio vt plurimum non seruaretur, sufficeret ad pœnam euitandam iuxta doctrinam, quam tradunt Bart. *in l.* 1. *§. Apud Labeonem. numer.* 1. *ff.* De *ædilit. edic.* Surd. *consil.* 327. *num.* 51, Roland. *consil.* 96. *nu.* 26. *lib.* 2. Gutierez *Canon. quæst. cap.* 8. *num.* 9. ver. *Varietas autem lib.* 1. Lotter. *de re benefic. quæst.* 25. *num.* 42. *lib.* 3. Rota *decis.* 356. *nu.* 9. *par.* 1. *Recent.* Non quidem quasi prætendi posset non vsus; sed quia quælibet causa, licet non iusta, excusat à pœna, vt tradunt communiter Doctores Alexand. *consil.* 233. *num.* 12. *lib.* 6. Craueta *consil.* 6. *num.* 89. Bald. *in l.* 2. *§. Quod obseruari.* C. De *iuram. calum.* Ias. *in l.* 2. *num.* 61. C. De *iure emphit.* Menoch. *de Recuper. poss. remed.* 3. *num* 49. Marsil. *in l.* 1. *§. Præterea. numer.* 13. *ff.* Ad *leg. Cornel. de Sicar.* Clar. *in Pract. §. fin. quęst.* 60. ver. *Et generaliter.*

An Vicarius generalis Episcopi præcedat Archidiaconum, aut aliam primam dignitatem in Choro Processionibus &c. Quæst. 183.

S V M M A

1 *Menochius scripsit pro præcedentia Archidiaconi supra Vicarium.*
2 *Vicarius Generalis præcedit Archidiaconum etiam in functionibus ecclesiasticis.*
3 *Vicarius facit vnum Tribunal cum Episcopo. Est superior Archidiaconi.*
4 *Vicarius, si sit canonicus, non percipit distributiones, nisi sedeat suo loco.*
Vicarius, interueniens vt canonicus tenet locum Canonici.

5 *Vicarius Capituli Sede vacante incedit post primam dignitatem.*

1 VAlde controuersum est, cuinā cōueniat præcedentis Vicatione Generali Episcopi, an Archidiacono, seu primæ dignitati, quocunque alio nomine appelletur. In fauorem Archidiaconi scripsit Menoch. integrum Consil. qui est inter eius *consilia* 51. in quo concludit præcedentiam pro Archidiacono in ordine ad functiones Ecclesiasticas, seu in loco functionum Ecclesiasticarum, vt in Choro, in Ecclesia, in processionibus. Similiter etiam alterum consilium in ead. materia, quod est 257. & vtrobique plura allegat, & latè probat ad fauorem Archidiaconi.

2 Communis tamen sententia stat pro Vicario Generali Episcopi. Ita Ias. *in l. De quibus. num. 69. ff. De legib.* Felin. *in Rubr. De maior. & obed. num.* 10. Roch. de Curte *De consuet. Cap. vlt. nu.* 110. Beroius, *consil.* 21. *per totum vol.* 1. Cardin. *in Cap. fin. De offic. leg. in* 6. Rebuf. *in Praxi.* Tit. *De Vicar. Epis. num.* 7. Boer. *de auctor. magni Consil. num.* 77. *in fine.* Staphil. *De litter. grat. par.* 2. *De modo, & for. impet.* ver. *Dubitatur.* Gambar. *De legato lib.* 3. *num.* 109. Cassan. *in Cathal. glor. mun. par.* 4. *considerat.* 46. Anton. de Præt. *De iurisdic. Epis. cap.* 6. *nu.* 41. Bottus *de synodo. par.* 3. *num.* 20. Cuchus *Instit. Canon. Tit.* 8. *de Vicar. Epis. num.* 29. *lib.* 2. Fusch. *lib.* 1. *de Visit. cap.* 2. *num.* 19. Io. de Annono *singul.* 28. *tom.* 2. *singul. Varior. Doct.* Zerola *in Praxi par.* 1. verb. *Vicarius.* §. 15. Sbrozzius *de Offic. Vicar. lib.* 2. *quęst.* 25. *numer.* 1. Et alii penes citat. Doctores. Rota coram Seraphino. *decis.* 639. *num.* 10.

3 Et hanc sententiam amplexa est S. Congregat. in *Mondouiniensi* 20. *Augusti* 1586. & in alia *Vicentina* 16. *Martij* 1604. Et facit pro ipsa valida ratio: nempe quia Vicarius est superior, & Archidiaconus subditus; Vicarius enim facit vnicum Tribunal cum Episcopo Cap. *Non putamus.* De *consuet. in* 6. & Cap. *Romana. De appellat.* & Clemen. 2. *De rescrip.* & communiter, & vtitur auctoritate, & potestate Episcopi. Vnde omnes illi, qui subiuntur Episcopo, subduntur etiam Vicario. Archidiaconus autem, seu prima dignitas subditur Episcopo. Esset autem irrationabile, quod subditus pręcederet superiorem.

4 Est tamen aduertendum, quò ad distributiones, quod si sit canonicus, non poterit eas percipere, nisi sedeat, & incedat in loco suo cum habitu canonicali, vt pluries resoluit S. Congregat. vt in *Sutrina* 26. *Augusti* 1594. & in alia *Laniconensi* 24. *Martij* 1599. Et obseruant etiam Barbosa *de Potest. Epis. allegat.* 54. *numer.* 144. Neque enim ius habet ad percipiendas distributiones tanquam Vicarius, sed tāquam Canonicus: & ideo, debet interuenire tanquam Canonicus. Quādo autem interuenit tanquam canonicus debet tenere locum, qui illi vt tali competit. vt tradunt Felin. *in Rubr. De maior. & obed. nu.* 4. *in fine.* Menoch. *De arbitrar. casu* 68. *num.* 23. *lib.* 2. Boer. *tract. De auct. magni. Consil. num.* 66. Cassaneus *in Cathal. glor. mun. par.* 4. *considerat.* 45. Riminal. *sen. consil.* 93. *num.* 31. Barbatia *de præst. Cardin. numer.* 32. Pauin. *De potest. Capit. Sede vacant. par.* 2. *princip. quæst.* 16. ver. *An autem* Capic. *decis.* 27. *num.* 27. Sbrozzi *de offic. Vicar. quæst.* 25. *num.* 17. *lib.* 2. Rota coram Veral. *decis.* 306. *num.* 2. *par.* 1.

5 Hæc autem, quę dicta sunt, locum habent solum in Vicario Generali Episcopi, non autem in Vicario Generali Capituli Sede vacante; nam is non præcedit primam dignitatem, vt rescripsit S. Congregat. in vna *Assiens. de mense Augusti* 1630. & obseruant Barbosa *de potest. Epis. allegat.* 54. *num.* 167. Nam cū habeat auctoritatem, & iurisdictionem à Capitulo, est inferior eo. dem Capitulo, & ideo non debet præcedere primam dignitatem, in qua repræsentatur Capitulum.

An in conflictu opinionum possimus sequi eam, quæ est contra stylum Romana Curiæ. Quæst. 184.

S V M M A.

1 *Sequenda necessariò opinio cōformis stylo Romana Curiæ in ijs, quæ dependent a voluntate Papæ.*
2 *Stylus, & mens Pontificis sibi inuicem correspondent.*
3 *Stylus Curiæ facit ius.*
4 *Dispensatio est nulla, si non exprimatur qualitas de stylo exprimenda.*
5 *Etiam pro foro conscientiæ.*
6 *Non expressa qualitate de stylo exprimenda, licet ex ignorantia, dispensatio est nulla.*
7 *Stylus Curiæ quando se extendat extra ipsam, & quando non.*

1 Contingit non rarò, quod in aliqua materia adsint oppositæ opiniones, & vna sit secūdum stylum Romanæ Curiæ, alia verò contra ipsum: vnde dubitatur, an in tali casu possimus sequi eam, quæ est contraria stylū. Et quia stylus considerari potest vel in iudicialibus, vel in gratiosis, quales sunt dispensationes, beneficialia omnia, &c. ideo hic tantum quæritur de gratiosis, seu de ijs, quę dependent à voluntate Papę. Resoluendum autem est. *In ijs, quæ dependent à voluntate Papæ, esse necessariò sequendam opinionem, quę est secundum stylum* Romanæ *Curiæ*: nec oppositam posse habere locum.

2 Ratio est. Quia stylus declarat Pōtificis mentem, ita vt talis sit, qualis est stylus, & sit cōmensurata stylo, vt tradūt Felin. *in Cap. In nostra. num.* 19. ver. *Quod intelligitur.* De *rescrip.* Dec. *in* Cap. *Super litteris. num.* 32. *in fine. eod. Tit* Lappus *allegat.* 89. *nu.* 6. ver. *Item sciendum.* Cassador. *decis.* 12. *num.* 14. *De praben.* & *decis.* 2. *nu.* 4. ver. *Et iste stylus.* & *decis.* 3. *numer.* 3. ver. *Pro qua.* De *reseruat.* Lotterius *de re benefic. quæst.* 40. *numer.* 69. *lib.* 2. Rota coram Coccino *decis.* 328. *num.* 2. & coram Merlino *decis.* 701. *nu.* 3. & coram Puteo *decis.* 281. *num.* 6. *lib.* 1. & *decis.* 50. *nu.* 26. *par.* 5. Recent & *decis.* 70. *num.* 22. *par.* 8. Cum ergo mens Papæ sit secundum stylum, et ipsi commensuretur, opinio, quæ est contra stylum Curiæ in iis, quæ dependent à voluntate Papæ, erit falsa; quia cum sit vera, quæ est secundum stylum curiæ, eò quod habet voluntatem Papæ sibi assistentem, quæ in dispensationibus, concessionibus &c. operatur secundum stylum, ac tantum operatur, quantum trahit secum stylus, falsa erit, quæ est contra stylum, quia deficit volūtas Papæ: & proinde opinio asserens, vel negans aliquid contra stylum afferet voluntatem Papæ vbi non est, et negabit vbi est.

3 Prærerea. Stylus Curiæ facit ius, vt desumitur ex Cap. *Quam graui. De crimine falsi.* & Cap. *Ex litteris.* De *constit.* & notant Doctores Felin. *ibid. num.* 4. Abbas. *n.* 5. Dec. *not.* 3. Milis. *in Repertor. verbo.* Stylus *Curiæ.* Dec. *in Cap.* 1. *n.* 1. De *cōsuet* Mandos *ad Regul. de Annali quæst.* 65. *numer.* 2. ver. *Et licet.* & *De commiss. Commissi* 2. ver. *Sanctitati vestræ.* Hieronim. Gabr. *consil.* 153. *numer.* 1. *lib.* 2 Bart. *in l. Iurisperitos. ff.* De *excus. tut.* Afflic. *decis.* 135. *num.* 3. Ludouic. *decis. Lucen.* 36. *num.* 8. Leo *decis. Valent.* 35. *num.* 4. *lib.* 1. Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 87. Lotter. *de re benefic. lib.* 1. *in Apparatu. num.* 63. Rota *decis.* 2. *De appellat. in nouis*, & *decis.* 16. *De consuet. in* antiquis, & coram Crescent. *decis.* 1. *nu.* 4. *De reb. Eccles. non al.* & coram Verallo *decis.* 331. *num.* 2. *par.* 3. Vnde opinio, quę est contra stylum Curiæ, est etiam cōtra ius, & proinde non potest subsistere, & multò minus ad praxim reduci.

4 Ex quibus deducitur, quod quando non exprimitur qualitas aliqua in supplicatione pro dispensatione obtinenda, quæ exprimi debet ex stylo Curiæ, quamuis adsit opinio, quod non sit exprimenda eò, quia non pertineat ad causam finalem, aut quia non retardaret Pontificem à concessione, adhuc dispensatio erit nullà, nec poterit sustineri tanquam valida ex eo, quod innitatur opinioni probabili. Et ita docent Dec. in *Cap. Ad aures. num.* 28. De *rescript.* Rebuf. *in* con-

concord. in forma mand. Apoſt. 30. *narrat.* ver. *Et poſtquam omnes.* Menoch. *de Arbitrar. caſu* 201. *num.* 28. *lib* 2. Maſcard. *De probat. concluſ.* 486. *numer.* 8. Gutierez *quęſt. Canon. cap.* 25. *nu.* 51. *lib.* 2. Paris. *De reſignat. lib.* 10. *quæſt.* 2. *numer.* 14. Deficit enim voluntas Pontificis in huiuſmodi diſpenſatione, quia eum ſit commenſurata ſtylo Curiæ, nõ intendit diſpenſare, niſi exprimantur, quæ de ſtylo curiæ exprimenda ſunt.

5 Secundò deducitur contra Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 3. *num.* 7. Diſpenſationem, in qua tacetur qualitas, quæ eſt de ſtylo curię exprimenda eſt, nedum eſſe nullam pro foro externo, ſed etiam in foro conſcientię. Nam cauſa, ob quam eſt nulla, æquè militat pro foro conſcientiæ, ac pro foro externo. Siquidem nullitas prouenit ex defectu voluntatis in Pontifice, qui inficit totam ſubſtantiam diſpenſationis, eum ſine voluntate diſpenſantis nullam poſſit habere ſubſiſtentiam: & ideò nec etiam in foro conſcientiæ.

6 Tertiò deducitur. Quod etiam ſi ex ignorantia taceatur qualitas aliqua de ſtylo curiæ exprimenda, quamuis excludatur dolus, & adſit bona fides, adhuc diſpenſatio erit nulla eontra Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 3. *num.* 8. Bona enim fides ſolum excuſat à peccato, non autem inducit voluntatem Pontificis, qui, vt dictũ eſt, non intendit diſpenſare, niſi exprimãtur, quę de ſtylo exprimenda ſunt. Et ita tenent Gloſ. *in Cap Si motu proprio.* verbo. *Taceatur.* De *pręben. in* 6. Archidiac. *ibid. numer.* 2. Maſcard. *de Probat. concluſ.* 846. *num.* 4. & alii.

7 Quartò deducitur contra Ceual. *Pract. quæſt.* 737. *num* 20. Stylum curiæ afficere omnes extra Curiam Romanam, in ordine ad diſpenſationes, gratias &c. Quia licet ſtylus curiæ non ſe extendat extra Romanam curiam, vt cum aliis tradit Rebuf. *tom.* 3. *Conſtit. regiar. tract. de Conſuet. ar.* 2. *gloſ.* 13. *num.* 57. Hoc tamen ſolum locum habet quò ad ea, quæ expediuntur extra curiam; non autem quò ad ea, quæ expediuntur in curia. Quia ſi ſtylus curiæ obligat in ipſa curia, obligat quoſcunque, qui ad ipſam accedunt pro aliqua expeditione. Deinde ſi ſtylus curię declarat voluntarem Pontificis, vt dictum eſt *num.* 2. dum non ſeruatur, deficit eius volunras; & proinde expeditio non ſeruato ſtylo curiæ non trahit ſecum voluntatem Papæ extra curiam ad validam expeditionem.

An Prælati Signaturæ Iuſtitiæ debeant ſequi ſtylum eiuſdem Signaturæ in cauſis ſibi ab eadem delegatis. Quæſ. 185.

S V M M A

1 *Prælati Signaturæ, quibus delegantur cauſa, debent ſequi ſtylum eiuſdem Signaturæ.*
2 *Delegatus tenetur ſequi ſtylum delegantis.*
3 *Delegatus vtitur iuriſdictione delegantis. & exercet alienam iuriſdictionem.*
4 *Delegatus extra Curiam tenetur ſequi ſtylum Curiæ.*

1 QVia Signatura iuſtitiæ præ oculis habet bonum ius partium, quod vnicuiq; , cui cõpetit, reddere, intendit. ideo in iudicando ſeruat ſpecialem ſtylum, qui multoties diſcrepat à ſtylo ſeruando de iure communi, tamquam magis aptum, ad compendiosè reddendum vnicuiq. ius ſuum. Vnde dubitatur, an quando eadem Signatura committit aliquam cauſam, alicui ex Prælatis, debeat ipſe ſequi ſtylum eiuſdem Signaturæ, an verò procedere ſecundum modum de iure communi ſeruandum. Reſoluendum eſt, *Debere ſeruare ſtylum eiuſdem Signaturę.*

2 Ratio eſt. Quia delegatus ſequi debet ſtylum delegantis, vt tradunt Ferret. *conſil.* 190. *nu.* 4. Lotter. *De re benefic. lib.* 1. *in Appar. num.* 73. Rota coram Puteo. *deciſ.* 112. *nu.* 1. *lib.* 1. & coram Pennia *deciſ.* 20. *num.* 2. & coram Ludouiſ. *deciſ.* 251. *nu.* 11. & *deciſ.* 74. *par.* 4. Recent. & in *Piſtorienſi beneficij* 22. *April.* 1616. coram Buratto. Vnde eum Signatura habeat ſpecialem ſtylum, quàmuis non ſecundum

ius

ius, delegatus ab ipsa in causis delegatis seruare debebit eumdem stylum.

3 Ideo autem delegatus tenetur sequi stylum delegantis, quia vtitur iurisdictione ipsius, & nomine eiusdem procedit iuxta *l. 1. §. Qui mandatam. ff. De officeius, cui man. est iurisd.* ibi. *Qui mandatam iurisdictionem suscepit, proprium nihil habet, sed eius, qui mandauit, iurisdictione vtitur*, & notant communiter Doctores Angel. *in l More maiorum num. 1. ff. De iurisdic. om. iud.* Castrens. *num. 1.* Alexan. *num. 2.* Ias. *num. 1.* Curt. *num. 6.* Dec. *in Cap. Cum causam. in fine. De appellat.* & alij præsertim *in dict. §. Qui mandatam.* Vnde cum vtatur eadem iurisdictione, debet vti etiã eodem stylo delegantis, ne in vsu iurisdictionis discrepet ab ipso. Seu ne alienam iurisdictionem exerceat alio stylo, quàm exercet proprietarius. Delegatus enim alienam iurisdictionẽ exercet, *l. Et si prætor. ff. De Offic. eius, cui mand. est iurisdic.*

4 Ex quibus deducitur, quod si causa delegetur extra Curiam, tenebitur delegatus seruare stylum Curiæ: non autem statuta loci, in quo iudicaturus est, vt specialiter sensit Rota *in cit. decis. 251. num. 11.* coram Ludouisio. Militat enim eadem ratio, quod delegatus vtatur iurisdictione delegantis, & proinde debeat iurisdictio regulari eodem stylo, quo regulatur à delegante.

An in beneficialibus liceat deducere in pactum obligationem gratitudinis. Quæst. 186.

S V M M A

1 *Obligationem ex gratitudine an liceat deducere in pactum.*
2 *Licet deducere in pactum; quod licitè præstari potest.*
3 *Communis sententia, quod non liceat.*
4 *Declarans, si futurum gratum &c. non committis simoniam.*
5 *In beneficialibus pacta omnia inducant simoniam.*
Deducere in pactum obligationem gratitudinis est deducere in pactum retributionem.
6 *Obligatio ex gratitudine deducta in pactum non est amplius ex gratitudine.*
7 *Obligatio ex gratitudine cur non possit deduci in pactum.*
8 *Quod est licitum, non potest deduci in pactum, si ex deductione fiat illicitum.*
9 *Expressio illius, quod tacitè inest, quando nihil operetur.*
10 *Quando liceat taxare, & quando non retributionem exhibendam ex gratitudine.*

1 Non desunt Doctores, qui affirmant; quod quando agitur de obtinendis beneficiis deduci potest in pactum inter prætensorem, & collatorem, seu electorem absque vitio simoniæ obligatio gratitudinis. Ita Couarru. *Variarum resolut. cap. 20. num. 4. lib. 1.* Valent. *tom. 3. sum. disp. 6. quæst. 16. pun. 3.* Tanner. *to. 3. disp. 5. quæst. 8. dub. 3. n. 86.* Cœlestin. *in Compen. Theol. moral. tract. 7. cap. 4. num. 3.* Ghilinus *in Summa* verba. *Beneficium. nu. 7.* Escobar *in Summa tract. 5. exam. 2. cap. 6. num. 25.* quatenus citato Valentia docet, licere deducere in pactum, quod dari potest sine simonia. Idem etiam videtur sentire Machad. *tom. 1. lib. 3. par. 3. tract. 5. docum. 2. num. 4.* quatenus cum suis fundamentis ponit hanc opinionem vltimo loco. Et probabile putat Diana *par. 2. tract. 16. resol. 37. ver. Igitur.*

2 Fundamentum huius sententiæ est. Quia licet deducere in pactum, quod licitè præstari potest? Potest autem licitè præstari aliquid ex gratitudine, conferenti beneficium. Secundo. Quia expressio illius, quod tacitè inest, nihil operatur, & proinde non facit illicitum, quòd aliàs est licitum. & ideò cum tacitè insit obligatio gratitudinis erga collatorẽ beneficij, quia est reuera benefactor, vt declarat ipsũ nomẽ beneficij, licebit etiã deducere hãc obligationẽ in pactũ expressũ

3 Communis tamen sententia tàm Theologorum, quàm Canonistarum est in oppositum vel in materia simoniæ, vel in materia mutui. Ita D. Th. *2. 2. quæst. 78. ar. 2. in corp. & ad* 5. Caiet. *ibid. §. In resp. ad 2.* & cœteri commentatores. Gabr. *in 4. dist. 15. quæst. 11. ar. 1.* Filliuc. *tract. 45. cap. 12. num. 23.* Bonac. *disp. 1. de Simon. quæst. 6. pun.*

pun. 1.*num.*7. *tom.*1. Siluius *in Var. resol.* verbo. *Simonia conclus.*2. Fragos. *de regim. Christ. reipub. tom.*2. *lib.*5. *disp.*13. §. 11. *num.* 5. Vidal *in Arca Vitali. Disquisit.* 1. *De simon. num.* 30. Hostiens. *in Sum. tit. De vsur.* §. *Quæ pœna* Felin. *in Cap. Ad audientiam* 2. *num.* 10. De *rescrip.* Bald. *in Rubr. num.* 1. *in fine.* C. De *vsur.* Ancharan. *in Clemen.* 1. *num.* 4. De *vsur.* Vitalin. *ibid. num.* 139. Butr. *in Cap. Ad audientiam.* 2. *ver. Et hæc.* De *rescrip.* Ias. *in l. Ex hoc iure. num.* 65. *ff.* De *iust. & iure.* Abbas *in Cap. Consuluit. num.* 8. De *vsur.* Barbatia *in Cap. Illo vos.* De *pignor.* Laurent. de Rodulph. *in Cap. Consuluit* De *vsur. post. init. oppo.* §*t.*2. Roman. *consil.* 500. *num.* 9. Surd. *consil.* 164. *num.* 43. & alij cum Glos. *in Cap. Si fœneraueris.* 14. *quæst.* 3. & in *Clement.* 1. verbo. *Opere.* De *vsur.*

4 In hac difficultate non vertitur in dubium, an qui recepit beneficium, aut quid aliud spirituale, possit ex titulo gratitudinis retribuere, quia certum est, nullam in hoc interuenire simoniam; sicut neque econtra interuenit, quando ex gratitudine ob receptum beneficium temporale datur spirituale. Cap. *Dilectus* 2. De *simon.* Et ita docent communiter Caiet. *in Sum.* verbo. *Simonia.* Sotus *lib.* 9. *de iust. & iure, quæst.* 7. *ar.* 1. & 3. Suarez cũ alijs *tom.* 1. *de Relig. lib.* 4. *de simon. cap.* 45. *num.* 6. Gaspar Hurtad. *de iust. & iure. disp.* 3. *de vsur. difficul.* 7. Roccaful. *tom.* 2. *Praxis lib.* 3. *de pręcep. decal. cap.* 6. *num.* 98. Quia tunc liberaliter datur, & proinde non transit in compensationem rei spiritualis, sed in extinctionem obligationis naturalis, quæ consurgit ex beneficio accepto, quæ sicuti non assumitur voluntariè, sed naturali iure contrahitur, ita neque potest inducere vitium simoniæ. Ex quo fit, quod antequam obtineatur beneficium, liceat declarare animum de gratitudine, quia hæc declaratio non inducit aliquam voluntariam obligationem, sed exprimit ex naturali iure consequuturam.

5 Ex hoc tamen non sequitur. *Quod liceat deducere in pactum huiusmodi obligationem gratitudinis.* Tum quia pacta omnia in hac materia tanquam de iure prohibita inducunt Simoniam. Cap. *Cum pridem.* & Cap. *Pactiones.* De *pactis.* & Cap. *Quæsitum.* De *rer. permut.* Tum etiam quia huiusmodi obligatio habet pro obiecto, seu materia exequutionem obligationis ex gratitudine, atque adeo illam retributionem, quæ ex gratitudine est retribuenda, quæ per susceptionem voluntariam talis obligationis fit debita ciuiliter. Hoc autem inducit manifestam simoniam, quia operatur, quod id detur pro spirituali ex obligatione ciuili, quod esset liberaliter dandum ex mera gratitudine, & operatur, quod interueniat commutatio temporalis cum spirituali.

6 Confir. Quando obligatio ex gratitudine deducitur in pactum, trahitur obligatio de vno genere ad aliud, & inducitur contractus onerosus: itaut onus susceptum sit pretio æstimabile. Ergo res spiritualis deducitur in contractum, & non amplius datur liberaliter, sed intuitu alicuius pretio æstimabilis. Præsertim, quia, quæ aliàs fuisset retributio liberalis, fit necessaria ratione obligationis assumptæ, ità vt obligatus compelli possit ad retribuendum tanquam legalis debitor, si obligatio esset valida, qui aliàs stante sola obligatione ex gratitudine compelli non posset.

7 Confir. 2. Si obligatio ex gratitudine deduceretur in pactum, non esset amplius, quod exhiberetur vt liberalis retributio, sed destrueretur titulus retributionis, & alius induceretur. Et nõ haberet amplius locum gratitudo, sed debitum ciuile. Ergo non potest obligatio ex gratitudine deduci in pactum, vt obseruant vt plurimum Doctores *num.* 3. citati cum D. Thom. Neque enim potest quicquam transire ad illum statum, in quo destruitur. Et valet argumentum, quo res deducitur ad impossibile. Si enim, quia retributio est ex gratitudine, excluditur simonia, ita quia deducendo in pactum, excluditur gratitudo, si quidem destruitur liberalis retributio, & inducitur necessitas, retributio non excludet simoniam, quia non erit ex gratitudine. Nam quando affirmatio est causa affirmationis, negatio quoque est causa negationis, cum impos-

impossibile sit, idem simul esse, & non esse.

8 Neque obstant, quæ pro opposita opinione allata sunt. Nam non est vniuersaliter verum, quod liceat deducere in pactum, quod aliàs licitum est. Hoc enim non habet locum, quando ex deductione in pactum mutatur illius qualitas, & superuenit alia, qua reddatur illicitum ob mutationem factam in materia, vt contingit in præsenti. Nam sicuti, quod retribuitur ex gratitudine ob spiritualia recepta, licitè retribuitur, quia liberaliter: ita quod retribuitur ex pacto illicitè retribuitur, quia non liberaliter, sed ex necessitate retribuitur. Si ergo, quod ex gratitudine est retribuendum, deducatur in pactum, sicuti deducitur, quando deducitur obligatio ex gratitudine; induit qualitatem, ob quam illicitè retribuitur.

9 Ad 2. Ex eo, quod expressio illius, quod tacitè inest, nihil operetur, sequi solum, quod nuda expressio obligationis ex gratitudine tanquam tacitè inexistens nihil operetur: non autem, quod nihil operetur, si deducatur in pactum expressum. Quia tunc non exprimitur eo modo, quo inest, in quo sensu valet regula prædicta, vt obseruat Alexan. *consil.* 22. *num.* 18. ver. *Quia respondetur*, *lib* 5. Sed exprimitur opposito modo, quia cum insit per modum obligationis naturalis respicientis liberalem retributionem, exprimitur per modum obligationis ciuilis respicientis necessariam retributionem.

10 Ex quibus deducitur resolutio alterius dubij, an scilicet liceat taxare retributionem exhibendam ex gratitudine. Nam si taxatio fit solum per modum demonstrationis, & expressionis illius, in quo quis vult se gratum exhibere, non puto, quod inducatur simonia, nam adhuc obligatio nulla assumitur, sed relinquitur naturali iure inducenda, & solum additur declaratio de certa retributione, qua satisfiet obligationi. At si taxatio absolutè determinet retributionem, inducetur simonia, quia simul etiam inducetur obligatio ciuilis de retribuendo. Cum enim omnes species includāt genus *l. Omnes. C. De præscrip. & l. Semper. ff. De regul. iur.* eo ipso, quod taxatur absolutè retributio, in hac taxatione includitur etiam obligatio in genere retribuendi: quæ antecedit acceptionem beneficii, & proinde non est naturalis nascens ex naturali iure gratitudinis, sed ciuilis.

An statutū Episcopi prohibens delationem armorum Clericis, comprehendat etiam casum aucupationis. Quæst. 187.

S V M M A

1 *Quid prohibeatur per edictum prohibens delationem armorum.*
2 *Deferens sclopum aucupandi causa non violat edictum prohibens arma.*
3 *Armorum appellatione veniunt offensiua, & defensiua.*
Fustes, & saxa.
In odiosis sola offensiua.
4 *Sclopus pro aucupio non computatur inter arma offensiua.*
Arma defensiua. Quando computentur inter offensiua.
5 *Statuta recipiunt interpretationē à iure communi.*
Prohibitio armorum non comprehendit aucupatoria.
6 *Venatio, & aucupatio quando concessa clericis.*
7 *Finis statuti prohibendi arma.*
Clericorum arma quænam sint.
Delatio armorum dat occasionem violentijs, rixis, &c.

1 AD effectum aucupandi solent fabricari speciales scopletti, ad explodendos in aues; vnde dubitatur, an edictum Episcopale sub pœna suspensionis à diuinis prohibens Clericis delationem armorum comprehendat etiam hos scopletos in actu aucupandi. Et affirmatiuè videtur resoluendum, Quia per huiusmodi edictum prohibetur factum ipsum deferendi arma, & proinde etiam quando deferuntur in ordine ad aucupationem. Huiusmodi autem scopletus est quædam species armorum, & ideo

ideo sub edicto comprehensa.

2 Tenendum tamen puto. *Deferentem huiusmodi scopletum non comprehendi sub statuto, nec incurrere pœnam.* Desumitur ex iis, qui docent, quod sub statuto puniente deferentes arma comprehendantur ij tantum, qui deferunt arma instituta ad offendendam Ita Ias. *in §. Ex malefic.* Instit. *De actionib.* vbi & alij Doctores Butr. *in l. 1. ff. De vi publ.* Rebuf. cum Angel. Alber. *in l. Armorum appellatio.* 41. ver. *Secundo intelligite. ff.* De *verbor. significat.* Iulius à Beyma *ibid. in fine.* Huiusmodi autem scopleti non sunt ordinati ad offendendum, sed ad aucupandum.

3 Ratio est. Quia licet armorum appellatione veniāt tàm defensiua, quàm omnia offensiua, vt notant Decian. *tract. crimin. cap. 3. numer.* 14. *lib.* 8. Perez *ad l. 2. Glos.* 1. *tit.* 14. *lib.* 2. *Ordinam.* Bobadil. *lib.* 1. *Polit. cap.* 14. *num.* 62 Imo etiam fustes, & saxa. dic. *l. Armorum appellatio.* 41. *ff.* De *verbor. significat.* & §. *Recuperandę.* Instit. *De interdic.* & notant Glos. *in dic. l. Armorum.* & Glos. canonica *in Clemen. Ne in agro* §. *Quia vero. verbo.* Arma. *De statu monach.* Roman. *singul.* 267. verbo. *Armorum.* Felin. *in Cap. Ita quorumdam num.* 2. De Iudeis. Menoch. *De arbitrar. casu* 394. *num.* 76. Aret. *consil.* 80. *num.* 6. Attamen in odiosis, & quando agitur de pœna, non ita amplè arma accipiuntur, sed tantum pro ijs, quæ ex institutione sua sunt ordinata ad offendendum. vt notant non solum Doctores *num.* 2. citati, sed etiam desumitur ex *l. Si pignore.* §. *Furem. ff.* De *furtis*, & notant insuper Bar. *ibid.* Aretin. *in* § *Item lex* Cornel. Instit. De *publ. iudic.* Giurba *consil.* 73. *num.* 13. Et ideo Statutum prohibens deferri arma, de his armis est accipiendum.

4 Et quamuis scopletus institutus ad aucupandum adhiberi possit ad offendendum, in morali tamen æstimatione non est ex armis ordinatis ad offendendum, quod sufficit, vt non comprehendatur sub appellatione armorum, quæ ordinata sunt ad offendendum. Et se habet sicuti arma defensiua vt pelta, quæ non veniunt appellatione armorum, nisi adhibeantur ad offendendum, vt notat Bar. *in l. 1. ff.* De *leg. Iul. De vi publ.* & *in l. Si seruus. C.* De *his qui ad Ecclesi. confug.* Sicut etiam fustes, & lapides in stricta significatione, & odiosa non veniunt armorum appellatione, nisi ad offendendum adhibeantur, vt notant, Marsil. *in Practica.* §. *Pro complemento. num.* 14. Baiar. ad Clar. *quęst.* 6. *num.* 63. Azeuedo *in Rubr. num.* 4. *tit.* 6. *lib.* 6. *Recopilat.*

5 Confir. Statuta accipiunt interpretationem à iure communi, vt tradunt Doctores *in l.* 1. §. Lex *Falcidia. ff.* Ad *leg. Falcid.* Bart. Alexan. &c. Bellam. *decis.* 723. *num.* 19. Rota coram Crescent. *decis.* 1. *num.* 4. *De pręscrip.* & coram Millino *decis.* 359. *num.* 10. & *decis.* 512. *in fine par.* 1. Diuer. Vnde etiam huiusmodi statutum Episcopale recipiet interpretationem à iure prohibente arma. Lex autem, quæ prohibet [illegible]tinere arma apud se, declaratur, vt non comprehendat ea, quæ inseruiunt venationi. Ita *in l. 1. ff.* Ad *leg. Iul. De vi publ.*

6 Rursus, Venatio, & à fortiori aucupatio est concessa Clericis recreationis gratia exceptis temporibus visitationis, solemnitatum, prædicationis, vt tradunt Abbas *in Cap.* 1. De *cler. venat.* Guilliel. de Benedic. *in Repet. Cap. Raynutius.* verbo. *Et vxorem. num.* 875. Turrecrem. *in Cap. Qui venationibus. Dist.* 86. Præpositus *in Cap. Episcopum. Dist.* 34. Menoch. *de arbitrar. casu* 413. *num.* 16. Angelus *verbo.* Venatio *init.* & alij communiter. Ergo cum per præsens statutū nō auferatur facultas aucupandi recreationis gratia, nec etiam aufertur facultas vtendi scopletto, sed remanet concessus tanquam instrumentum pro aucupio. Nam concesso fine censentur concessa etiam omnia, quibus peruenitur ad ipsum.

7 Deniq. Finis statuti non habet locum in vsu scopleti in aucupatione. Ideo enim prohibet Clericis deferre arma, quia etiam de iure hoc eis prohibetur. Cap. *Clerici arma.* De *vita & honest. Clericor.* Et causa finalis prohibitionis est, quia arma dedecent statum Clericalem, Clericorum enim arma sunt lacrymæ, & Orationes. Cap. *Conuenior.* 73. *Quæst.* 8. & Cap. *Porrò.* 16. *Quæst.* 3. & notant *ibi* Glos.

Gloſ. & *in Cap. Ex multa*. §. *fin*. De *voto*. Marſil. cum al js. *in Praxi*. §. *Pro complemento.num*, 2. Menoch. *de arbitr.caſu* 394. *num*. 32. Viuius *deciſ*. 26. *num*. 4. *lib*. 1. Et quia delatio armorum præbet occaſionem violentijs, percuſſionibus, homicidijs, *l. Si Seruus*. C. De *his, qui ad Eccleſ. confug*. Et notant Afflict. *ad Conſtit. Intentionis*. Rubr. *De illic. port. armor. nu*. 1. Brunor. à Sole. *quæſt. legal*, 35. *nu*. 13. Roland. *conſil*. 3. *num*, 25. *lib*. 2. Quæ cum ſint clericis ſpecialiter prohibita, ideo ad ea euitanda prohibetur etiam delatio armorum. Hæc autem ratio non militat in delatione ſcopleti pro aucupatione, vt per ſe conſtat. Tum quia defertur in agris extra hominum commercium; tum quia defertur tanquam inſtrumentum aucupationis; tum quia non eſt ex illis armis, quæ ordinantur ad terrorem, aut ad offendendum. Quod ſatis etiam ex eo conſtat, quod vbi eſt prohibita laicis delatio ſcopletorum, qui vacant aucupationi, deferunt fabricatos pro aucupatione.

An clerici excuſentur à pœna Statuti Epiſcopalis, ſi ſtante inimicitia deferant arma. *Quæſt*. 188.

S V M M A

1 *Clerieus ratione inimicitiæ deferens arma contra ſtatutum, excuſatur, & num. ſeq.*
Iuſta cauſa excuſat deferentem arma.
3 *Defenſio à nemine auferri poteſt.*
Nec etiam neceſſaria pro defenſione.
Occidens ad defenſionem non fit irregularis.
4 *Licentia Epiſcopi an neceſſaria, vt quis deferat arma ratione inimicitiæ.*
Vim vi repellere licet.
5 *Quando cauſa eſt euidens, non eſt neceſſaria diſpenſatio.*

---

1 IN aliquibus locis extat ſtatutũ Epiſcopale prohibens Clericis ſub pœna ſuſpenſionis à diuinis delationem armorum, dubitatur modo, an ſi quis ea deferat ex cauſa inimicitiæ, quã ſubſtinet, excuſetur à pœna Statuti. Et *affirmatiuè reſoluendum eſt*. Reſolutio autem deſumitur ex Gloſ. *in Cap. Quicunq*. verbo. *Volentes*, & *in Cap. Clerici qui*, verbo. *Militaria*. 23. *Quæſt*. 8. & *in Cap. Clerici arma*. *tinit*. De *vita, & honeſt. Clericor*. & in Cap. *Dilecto*. verbo. *Suffragari*. De *ſent. excommunicat. in* 6. Abbas in *dict. Cap. Clerici arma. nu*. 8. De *vita, & honeſt. clericor*. Ancharan *nu*, 3. Marſil *conſil*. 123. *num*. 32. *vel*. 2. Vgolin. *De poteſt. Epiſcopi cap*. 13. §. 12. *ver. Excipitur*. Socin. *regul*. 30. *limit*. 6. Farinac. alios referens *in Praxi. qu*. 108. *numer*. 110. Menoch. *de arbitrar. caſu* 394. *num*. 58. Carolus de Graſ. *effec. Cler*. 20. *num*. 23. Beller. *Diſquiſit. Clerical. par*. 1. Tit. *de diſciplina cler*. §. 18. *num*. 15. Riccius. *deciſ*. 258. *par*. 3. Barboſa *de Parochus cap*. 6. *nu*. 53. Campanil. *in Diuer. iur. Can. Rubr*. 4. *num*. 23. Bobadil. *lib*. 2. *Polit. cap*. 18. *num*. 67. Pereira *de manu regia, par*. 2. *cap*. 34. *nu*. 4. ver. *Ab hac tamen*. Quatenus docent, licere Clericis arma portare ex iuſta cauſa, vt cum iter agunt ad ſe defendendam, non obſtante prohibitione iuris communis.

2 Et in terminis inimicitię quod non obſtante dicta prohibitione iuris communis poſſint Clerici arma ad ſui defenſionem portare, tradunt Monald. *conſil*. 125. *num*. 18. *lib*. 2. Bald. *in Cap. Clerici arma. num*. 7. De *vita, & honeſt. Cler*. Barboſa *de Paroch. Cap*. 6. *num*. 53. Carolus de Graſ. *Eff. c. cleric*. 20. *num*. 26. Riccius *deciſ*. 257. *num*. 4. *par*. 3. Vgolin. *de poteſt. Epiſcopi cap*. 13. §. 12. *ver*. 2. Graſ. *par*. 2. *deciſ. lib*. 3. *cap*. 7. *num*. 3. Pereira *de manu regia. par*. 2. *cap*. 34. *num*. 4. ver. *Ab hac tamen*. Bobadil. *in Polit. cap*. 18. *num*. 67. *lib*. 2. *tom*. 1. & alij. Vnde etiam ſtante Epiſcopali edicto idem dicendum eſt, quia non plus ligat, quàm liget ius commune.

3 Ratio eſt. Quia defenſio ita vnicuique conceditur iure naturali, diuino, vt à nemine auferri poſſit *l. Vt vim vi. ff*. De *iuſt. & iure*. & *l*. 1. C. *Vnde vi*. & Cap. *Ius naturale. Diſt*. 1. & Cap. *Secundo requiris*. §. *Tertio*. De *appellat*. & Cap. *Cum inter*. De *except*. & Clemen. *Paſtoralis*. §. *Cæterum*. De *re iudic*. & tradunt communiter Doctores præſertim in citatos rex. Dum autem non poteſt auferri defenſio, nec etiam

etiam auferri possunt media ordinata ad defensionem, atque adeo nec etiam delatio armorum, cum hæc, quamuis offensiua, ordinentur ad propulsandum offensam, & proinde, licet de iure verita, concedunt Doctores in ordine ad defensionē. Vnde etiam conceditur occisio, quando est necessaria pro defensione, nec tunc inducit irregularitatem iuxta Clemen. *Si furiosus*. De *homicid*.

4 An autem sit necessaria licentia affirmant nonnulli ex citat. Doctorib. *nu*. 2. præsertim Riccius *dict. decis*. 257. *nu*. 4. *par*. 3. Quia ad ipsum spectat iudicare, an causa sit iusta; & quia nemo potest sibi ius dicere in causa propria. Verum non esset sibi ius dicere in causa propria, si absque licentia Clericus deferret arma, sed stante iusta causa vteretur iure suo. Quod autem ad Episcopū pertineat iudicare, an causa sit iusta, id locum habet, quando causa est dubia, et proinde arbitrandum est, an sit sufficiens; non autem, quando causa est certa, quia tunc subintrat communis doctrina Doctorum, quod statutū non comprehendat casum; quia delatio armorum non est prohibita, quando est necessaria pro defensione, pro defensione enim conceditur vim facere, seu potius vim repellere *l. Vt vim. ff*. De *iust. & iure*, & Cap. *Si verò*. §. *Si verò*. *De senten. excommunicat*. Glos. *in Cap. Olim*. 1. verb. *Excessiis*. De *restit. spoliat*. & *in Cap. Dilecto*. verbo. *Suffragari*. *De sentent. excommunicat. in* 6.

5 Et facit, quod in materia dispensationis tradunt communiter Doctores, quod quando causa est euidens, nō sit necessaria dispensatio, sed de se resoluat obligationem legis. Ita *D. Th*. 2. 2. *quæst*. 147. *ar*. 4. *in Corpore*. Rosel. *verbo*. Ieiunium. *num*. 25. Angel. *num*. 20. Syluester. *ibid. & eod. num*. Gabr. *in* 4. *dist*. 16. *quæst*. 3. *ar*. 1. *not*. 5. Palat. *dist*. 15. *disp*. 8. *post*. 4. *conclus*. *Obseruandum est autem*. Ledesma 2. *par. sum. tract*. 27. *cap*. 2 *dub*. 5. *post* 5. *conclus*. Laiman. *lib*. 4. *Theol. moral. tract*. 8. *cap*. 3. *num*. 8. Nauar. *cap*. 21. *Manual. num*. 21. Syluiu 22. 2. *quæst*. 147. *ar*. 4. ver. *Paro circa causas*. Lessius *lib*. 4. *de iust. & iure cap*. 2. *dub*. 6. *num*. 45. & alii, quos adduxi. *in Praxi Ieiunij. decis*. 399. *num*. 1. Quod tamen non intelligitur quò ad omnes dispensationes, sed quò ad eas, quas causa reddit necessarias, vt in præsenti de armorum delatione. Quando enim causa est euidens, de se soluit obligationem legis, quia lex non potest obligare contra euidentem necessitatem.

Monachi tenentes arma intra Monasterium an absolui possint à suo Prælato locali. Quæst. 189.

S V M M A

1 *Monachi tenentes arma in Monasterio ipso facto excommunicantur.*
2 *Ab hac excommunicatione an absolui possint à Prælato locali.*
3 *In foro conscientiæ absolui posiint à confessario.*
Absolutio non reseruata est concessa inferiori.
4 *Monachi tenentes arma intra monasterium absolui possunt in foro externo à proprio Prælato.*
Quicunque habent iurisdictionem fori externi absoluere potest ab excommunicatione non reseruata.
5 *Excommunicatio contra tenentes arma intra monasteria afficit solos Monachos, non alios Religiosos.*
Alij Religiosi non veniunt in odiosis appellatione Monachorum.

1 IN Clemen. *Ne in agro*. §. *Quia verò. in fine*. *De statu regular*. imponitur excommunicatio contra Monachos retinentes arma intra Monasterium, ipsofacto incurrenda. Non intelligitur tamen, vt notat Glos. *ibid*. verbo. *Arma*. de omnibus, quæ armorum appellatione veniunt, vt sunt fustes, neque etiā arma purè defensiua, vt galea, thorax &c. sed solum arma offensiua propriè dicta, vt pugio, gladius, scopleti, & huiusmodi. Rursus etiam excommunicatio non habet locum, nisi quando absque licentia suorum Abbatum ea retinerent, vt *ibid* se explicat Pontifex.

2 Si ergo incurrant in hanc excommunicationem, dubitatur, à quo possint absolui,

absolui, & cum non sit reseruata Summo Pontifici, an absolui possint à Prælato locali. Et negatiuè respondet Sperel. *decis.* 122. *num.* 9. nisi habeat iurisdictionem Episcopalem, vel quasi episcopalem siue ex consuetudine, siue ex priuilegio, vltra iurisdictionem, quam habet de iure communi in Monachos: sed posse absolui ab Episcopo Diœcesano. Et pro hac sua sententia citat Federicum de Senis *consil.* 14. qui incipit, *Monachus Perusinus*. Quid autem intelligat per iurisdictionem Episcopalem, vel quasi Episcopalem vltra illã, quam de iure communi habent Regularium superiores, non explicat.

3 Quod spectat ad forum conscientiæ tenendum est. *Posse absolui à quocunq. Confessario, à quo absolui possint à peccatis.* Hæc resolutio est secundum omnium sententiam docentem, singulos sacerdotes, qui habent facultatem absoluendi à peccatis, posse etiam absoluere ab excommunicatione, si non sit reseruata. Et facit ratio decisionis, quàm ponit Pontifex in Cap. *Nuper* De *sentent. excommunicat.* nempè quod *Cum conditor Canonis absolutionem sibi specialiter non reseruauit, eò ipso concessisse videtur facultatem*. Cum ergo excommunicatio imposita à Pontifice, non sit eidem reseruata, tolli poterit à proprio confessario in foro conscientiæ.

4 Quod verò spectat ad forum externum, resoluendum est. *Posse absolui à proprijs Prelatis localibus virtute iurisdictionis Ordinariæ, quam habent de iure communi supra proprios subditos.* Hęc similiter resolutio est secũdum communem sententiam: vnde miror, quomodo Sperel. oppositũ tradiderit. Ratio est, Quia quando excõmunicatio non est reseruata, quicunque habens iurisdictionem fori exterioris, potest absoluere ab excommunicatione nõ reseruata, vt inter alios tradunt Glos. *in Cap. Nuper.* verbo. *Non retinuit.* De *sentent. excommunicat.* Abbas. *num.* 5. Felin. *nu.* 3. & cœteri Canonistæ. *ibid.* Hostiens. *in sum. lib.* 5. Tit. *De sentent. excommunicat. n.* 12. *§. Quis possit absoluere.* Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 1. *§.* 12. *num.* 4. De *sentent. excommunicat.* & alij communiter. Ex Theologis vero D. Th. *in supplemen. quæst.* 14. *ar.* 1. & *ibi* expositores. D. Bonauent. *in* 4. *dist.* 18. *par vlt. quęst.* 6. Richard. *ar.* 9. *quæst.* 1. Palud. *quęst.* 5. *ar.* 1. Gabr. *quęst.* 3. *ar.* 6. *dub.* 6. Durand. *q.* 4. *n.* 7. Sotus *dist.* 22. *quæst.* 2. *ar.* 3. *conclus.* 3. Ledesma 2. *par.* 4. *quęst.* 26. *ar.* 1. Suarez. *disp.* 7. *de censur. sect.* 3. *num.* 2. Sayr. De *censur. lib.* 2. *cap.* 19. *num.* 2. Palaus *par.* 6. *oper. moral. disp.* 2. *de censur. pun.* 5. *§.* 5. *n.* 1. Ex summistis verò D. Antonin. 3. *par. tit.* 27. *cap.* 17. Astens. *par.* 2. *lib.* 7. *tit.* 13. *ar.* 1. Tabiena *verbo.* Absolutio. 1. *num.* 4. Syluester *ibid. & eod num.* Pisanel. *ibid.* Angel. *num.* 2. Nauar. *cap.* 27. *Manual. numer.* 39. ver. *Quartò.* Vgolin. De *censur. tab.* 1. *cap.* 10. *§.* 1. Militat enim etiam quò ad forum externum decisio Cap. *Nuper.* De *sentent. excommunicat.* quod nempè quando Põtifex non sibi reseruat absolutionem excommunicationis, censetur concessisse inferioribus facultatem absoluendi; vnde cum non reseruauerit dictam excommunicationem, omnes habentes iurisdictionem fori externi poterunt absoluere suos subditos.

5 Est tamen aduertendum circa prædictam excommunicationem, quod non afficit Mendicantes, neque Clericos Regulares, neque alios Regulases, quicunque sint, præter Monachos. Ratio est. Quia expresè ponitur pro Monachis. Cũ autem simus in odiosis, reliqui Regulares non veniunt sub nomine Monachorum, vt aduertunt Felin. *in præm. Decret. num.* 4. Abbas *in Cap. Causam. num* 2. De *iudic.* Nauar. *Commen.* 3. *num.* 40. *De Regul.* Moscon. *De maiest. militantis Eccles. lib.* 1. *par.* 4. *cap.* 1. De Regul. & alii cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 189. *ar.* 8. *ad* 2. quatenus distinguit etiam inter Monachos, & Canonicos Regulares. Imò quia Pontifex in dicta Clemen. *Ne in agro. §. Quia verò.* De *statu Monach.* volnit sub sua dispositione comprehendere Canonico Regulares, illos seorsim expressit à Monachis. Vnde Glos. *ibid.* verbo. *Monachos.* aduertit, quod Pontifex in vltima parte dispositionis, nõ repetit Canonicos Regulares, quia noluit comprehendere.

An furans in Ecclesia gaudeat eiusdem Ecclesiæ immunitate. Quæst. 190.

S V M M A.

1 *Furans in vna Ecclesia, si ad aliam confugiat gaudet immunitate.*
2 *In Ecclesia, in qua furatur, an gaudeat.*
Immunitas conceditur confugientibus ad Ecclesiam.
3 *Quinam sint confugientes.*
Dispositio non habet locum, vbi verba non verificantur.
4 *Causa finalis immunitatis.*
Ecclesia reddit Domino rem furatam à fure confugiente.
Causa finalis vbi cessat, etiam cessat dispositio.
5 *Fur restituens Ecclesiæ, quod ab ipsa furatus est, debet protegi.*
Ratio finalis trahit secum dispositionem.
6 *Furãs in Ecclesia priuatis personis an ibi gaudeat immunitate.*
7 *Non est contra reuerentiam remouere ab Ecclesia inferentem iniuriam.*

1 Videtur statim affirmatiuè respondendum, quia delictum furti, quamuis tendat contra Ecclesiam, non est de delictis exceptis in Bulla Gregorij XIV. de immunitate Ecclesiarum. Cum autem rei gaudeant immunitate stante quocunq; delicto, quod in dicta Constitutione non excipiatur à priuilegio immunitatis, gaudebit etiam furans res Ecclesiæ. Et quidem hæc ratio conuincit, quod si furans in vna Ecclesia ad aliam confugiat, debet gaudere immunitate, quia quamuis res ecclesiæ furatus sit, & sacrilegium commiserit cõtra ecclesiam; adhuc fruetur immunitate; quia hoc delictum non priuatur immunitate. Vnde solum dubitatur, an gaudeat immunitate in illa eadem Ecclesia, cui furatus est.

2 Et negatiuè videtur resoluendum. Ratio est, quia tàm in iure cõmuni, quàm in dicta Constitutione immunitas conceditur, extra delicta ibi excepta, cõfugientibus ad ecclesiam, vt constat ex §.3. *eiusdem Constit.* ibi, *Vt laicis ad Ecclesias, locaque sacra, & religiosa prędicta confugientibus &c.* Et infra. *Districtè pręcipiendo mandamus, & pręcipimus, vt laicos in casibus prędictis delinquentes ad eorum monasteria, domos, & alia loca supradicta sacra, seu religiosa respectiuè confugientes.* Constat ergo, quod in eadem Constitutione disponitur solum de confugientibus ad loca fruentia immunitate; & sub tenore eorumdem verborum disponitur in iure communi, ita vt confugientibus tantũ concedatur immunitas.

3 Confugientes autem ij tantum dicuntur, qui ad ecclesiam recurrunt, auxilium implorantes, & protectionem; cõfugere namque est auxilij causa, & præsidij ad aliquem recurrere iuxta illud Liuij *Histor. lib.* 1. Inde *Turnus Rutilique diffisi rebus suis ad florentes Etruscorum opes, Mezentiumque Regem eorum confugiunt*, & Virgil. Aeneid. 1. *Ad te confugio, & supplex tua numina posco.* & notat Calepinus verbo. *Confugio*, Qui autem accedit ad ecclesiam ad furandas res ipsius, non accedit ad implorandum auxilium, & protectionem, sed ad inferendam iniuriã; & proinde non est confugiens ad ipsam. Vnde cum in ipso non verificentur verba dispositionis, nec etiam locum habet dispositio. l. 4. §. *Toties, ff.* De dam. *infect.* & l. *Quod constitutum. ff* De milit. *testam.* & l. *Hos accusare*, §. *Omnibus. ff* De accusat. & Cap. *Indemnitatibus.* §. *Sed cũ cas.* De *elect. in* 6. & Cap. *Ex parte.* De *concess. prębend.* & notant Butrius *in hunc tex.* Bart. *in dict.* §. *Toties.* Felin. *in Cap. Nonnulli. num.* 34. Ver. *Vbi verba.* De *rescrip.* Socin. *consil.* 55. *lib.* 4. *num.* 1. Dec. *consil.* 591. *num.* 2. Tiraquel. *in l. Si vnquam*, verbo. *Libertis. nu.* 2. C. De *reuocand. donat.* Menoch. *consil.* 556. *num.* 10. Rota *decis.* 434. *num.* 5. *par.* 3. *Recent.*

4 Accedit etiam, quod causa finalis concedendi immunitatem cõfugientibus ad ecclesiam est iis misereri, & tanquam pœnitentes de delicto protegere, non autem fouere delinquentiũ delicta. Et propterea quando fures confugiunt ad ecclesiam, accipit rem furtiuam, & domino restituit, ne eorumdem delictum protegat, vt tradunt Suarez *tom.* 1. *de Relig. tract.* 2. *de immunit. lib.* 3. *cap.* 12. *num.* 3. Peregrin.

De immunit. cap. 12. num. 8. ver. aduerte tamen. Sperel. *decis. 127. num. 35.* Quia cum sit iustitiæ cultrix, non debet fouere delicta. Si autem concederet immunitatem accedenti ad sibi furandum res proprias, foueret furtum, & iniuriam sibi illatam. Vnde causa finalis immunitatis cessat contrariè; & ideo cessare debet etiam cõcessio immunitatis. *l. Titio. §. V. furat. ff.* De *leg. 2.* & *l. Adigere. §. Quamuis. ff. De iure-patr.* & *l. Cum tale. ff. De condit. & demonstrat.* & Cap. *Cum cessante. De appellat.* & Cap. *Et si Christus. De iureiur.* & tradunt *Duen. reg. 82.* Dinus *consil. 6. numer. 2.* ver *Præterea.* Ancharan. *consil. 87. n. 4.* Euerar. *in Topica loco 80. A cessatione rationis.* Tiraque l. *tract. Cessante. causa par. 1. nu. 11.* Rota coram Mantica *decis. 131. numer. 4.* & *decis. 437. num. 3. par. 1.* Recent. Et tradunt communiter Theologi cum D. Th. *1. 2. quæst. 96. ar. 6. in corpore.*

5 Est tamen aduertendum, quod si fur post ablatum furtum, reuerteretur ad ecclesiam, & restitueret, tunc frueretur immunitate, & esset protegendus. Habet enim locum ratio finalis priuilegii immunitatis nempè, protegere reum pœnitentem: ostendit enim pœnitentiam, dum furtum restituit, & ideo locum habet etiã dispositio *l. His solis. §. Satis etiam cautè.* C. *De reuocand. donat.* & *l. Illud.* C. *De sacro sanct. Eccles.* & notant communiter Glos. *in Cap. 1. verbo.* Italia. *De tempor. Ordinat.* Abbas *in Cap. Nihil. num. 5. de elect.* Bald. *consil. 324. in fine. lib. 5.* Dec. *consil. 15. n. 2.* Tiraquel. *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis. *n. 45.* C. *De reuocand. donat.*

6 Adhuc tamen dubiũ remanet, an quæ dicta sunt, locũ habeant solũ, quando fur res eiusdẽ Ecclesiæ furatur, an etiã, quãdo furatur res, quæ nõ sũt ecclesia, vt si fur alicui in ecclesia existenti furaretur crumenam. Et in hoc quoq. casu habere locũ, videtur resoluendũ. Nã militat eadẽ ratio in hoc quoque casu. Tunc enim fur non accedit ad ecclesiam, vt ab ipsa protegatur, sed accedit ad committendum delictum, quod etiam redundat contra reuerentiam debitam ecclesiæ, & proinde non est confugiens, atque adeò nec ex illis personis, quibus conceditur immunitas. Rursus cum fur actu delinquat in illa ecclesia, si ei concederetur immunitas, protegeretur ab ecclesia eiusdem delictũ, quod dici non potest.

7 Solum videtur posse obiici, quod quamuis furans in ecclesia non mereatur ibi gaudere immunitate; adhuc tamen reuerentia debita ecclesiæ exigat, quod ibi relinquatur, si velit immunitate frui. Verum hoc dici non potest. Quia non solum in ipso actu furandi, sed etiam quamdiù ipsum pœnitet, & furtum restituit, continuat iniuriam cõtra ecclesiam. Non est autem contra reuerentiam debitam ecclesiæ expellere, & remouere ipsi inferentem iniuriam; imo hoc ostendit reuerentiam, & defensionem ipsius. Nec est contra reuerentiam, non sinere, eos frui immunitate, quibus ipsa non concedit, & qui non sunt qualificati, vt fruantur, quales sunt, qui non confugiunt ad ipsam, sed iniuriam inferunt.

An Prælatus qui alienauit prædium Monasterij non obtento, sed reseruato, quatenus opus esset, beneplacito Sedis Apostolicæ, excusetur à pœna. Quæst. 191.

S V M M A.

1 *Alienans reseruato beneplacito Apostolico &c. non incidit in pœnas.*
2 *Alienatio cum reseruatione beneplaciti Apostolici non est independens ab ipso.*
Sufficit, si beneplacitum Apostolicum ex post facto interueniat.
Reseruatio beneplaciti Apostolici dat implicitam validitatem.
Pactum fit validũ ratihabitione superioris.
Clausula Constituti transfert possessionem, & dominium.
3 *Dictio, quatenus, importat conditionem.*
Reseruatio conditionalis quando transeat in absolutam.
4 *Præsumere quid dicat.*
5 *Ignorantia eorum, quæ sciri debent, non suffragatur: & quando.*
6 *Ex causa euidentis vtilitatis res Ecclesiæ alienari possunt.*
An tunc necessarius consensus Apostolicus.

7 *Decretum sub Vrbano VIII. de non alienando, &c. accipit interpretationem à Paulina, Ambitiosæ,*
8 *Si dominium remaneat apud venditorem non perficitur venditio.*
Nisi soluatur pretium, dominium rei Ecclesiæ non transit in emptorem.
9 *Dominium reseruatum remanet penes reseruantem.*
10 *Reseruatio beneplaciti Apostolici relinquit venditionem in suspenso.*
Clausula, Quatenus opus sit, quid operetur.
Instantia pro consensu apostolico declarat, venditionem non fuisse perfectam.

---

1 Constabat de euidenti vtilitate Ecclesiæ ex tali alienatione, tum ex eo, quod non reperiebantur conductores prædij ob pericula inundationis, quibus suberat, tum quia Monasterium non poterat illud excolere, tum quia neque alij emptores reperiebantur. Vnde remanebat prædium infructuosum sine vlla vtilitate Monasterij. Dubitatur ergo, an Prælatus cum perfecerit contractum venditionis ante obtentam licentiam alienandi, excusetur à pœnis impositis in Paulina *Ambitiosæ. De reb. Eccles. alien.* Et *excusari resoluendum est, ita vt pœnæ prædictæ in præsenti casu non habeant locum.*

2 Ratio est, Quia pœnæ dictæ Extrauag. imponuntur alienantibus sine licentia Apostolicæ Sedis. Præsens autem alienatio non est independens à licentia Apostolicæ Sedis, cum sit reseruatum beneplacitum Apostolicum, quod non requiritur, vt præcedat contractum, nec quod interponatur tempore, quo celebratur contractus, sed sufficit, si ex post facto interueniat, Cap. 2. *De pactis*. ibi, *Quoties in conuentionibus nostrer expectatur assensus, ne in dubium veniant, quæ geruntur, ratihabitio eas debet pro securitate partium solidare*. Et ita notant *ibid.* Butrius, *nu.* 6. Imola *num.* 3. & alij *ibid.* Francos *in cap. Dudum. num.* 12. *in fine.* Dē *reb. Eccles. non alien.* Vincent. de Franch. *decis.* 163. *num.* 2. Rota coram Durano *decis.* 397. *num.* 11. Quandiu enim superuenit beneplacitum Apostolicum, habet contractus statum implicitum validitatis. Et proinde Glos. *in dict. cap.* 2. verbo. *Ratibabitio. De pactis*, notat. Quod licet pactum de se non teneat, per ratihabitionem superioris fit validum, quia ratihabitio retrotrahitur, & æquiparatur mandato. Quod tamen intelligitur, dummodo non sequatur absoluta traditio, nec in contractu adsit clausula *Constituti*. Siquidem hæc clausula absque etiam traditione habet vim transferendi possessionem *l. Quidam. ff. De rei vendicat.* & notant Menoch. *consil.* 139. *num.* 24. Tiraquel *De iure Constituti par.* 2. *ampliat.* 1. *num.* 2. Et non solum ciuilem, sed etiam naturalem, vt sæpiùs dixit Rota. coram Veral. *decis.* 14. *num.* 8. & *decis.* 551. *num.* 4. & *decis.* 408. *num.* 8. *part.* 4. *Recent.* & *decis.* 184. *num.* 8. apud Pacific. *De saluiano interd.* Et simul etiam transfert dominium, vt notant Panorm. *in cap.* 2. *num.* 13. *De consuet.* Beroius *consil.* 41. *num.* 12, *vol.* 3. Afflict *decis.* 299. *num.* 18. Rota *in Sutrina bonorum.* 23. *Octob.* 1595. & *in Assistenti census* 22. *Iunij* 1603. coram Coccino. Hoc enim pacto contractus haberet executionem absque beneplacito Apostolico, & reseruatio illius esset elusoria.

3 Et quamuis solum beneplacitum Apostolicum videatur reseruatum sub conditione, si nimirum necessarium sit, vt denotant illa verba. *Quatenus opus sit*, quæ important conditionem *l. Stychũ, qui meus. ff.* De *leg.* 1. & notant Bar. *in l.* 1. *num.* 10. *ff.* De *condit. & demonst.* Castrens. Socin. & cœteri *ibid.* Crauet. *consil.* 802. *num.* 1. Honded *consil.* 68. *nu.* 11. *lib.* 2. Surd. *consil.* 186. *num.* 10. Rota *decis.* 381. *num.* 2. *par.* 1. *Diuer.* & coram Ludouis. *decis.* 555. *num.* 2. Attamen, quia beneplacitum est absolutè, & de iure necessarium, reseruatio conditionalis transit in absolutam, & puram, vt ponderat Rota in simili *decis.* 14. *num.* 5. coram Pennia. Deinde quod reseruatio sit conditionalis, non tollit; quin verè reseruatum sit, sed solum ostendit alienantem dubitasse, an esset necessarium, quod cōducit ad arguendam bonam fidem in ipso. Imo non fuisse conditionalem constabit ex mox dicendis.

4 Vnde ex hoc consurgit alia causa nempe

nempe bona fides, quæ operatur, ne pœnæ dictæ Paul. habeant locum. Constat enim ex hac reseruatione beneplaciti Apostolici, quatenus opus sit, alienantem noluisse alienare, nisi legitimo modo, & seruata solemnitate necessaria, præsertim quia absolutè promisit, se illum exhibiturum, quod facit, vt reseruatio illius sit absoluta, licet de eo, quod putabatur posse esse, & non esse necessarium, vnde dictio conditionalis, *quatenus*, non cadit supra reseruatione beneplaciti, sed supra necessitate eiusdem, & sensus est, quod obtinebitur, vt interponatur super contractu, quatenus necessarium sit interponi. Vnde remanet stabilita bona fides alienantis, & exclusæ pœnæ dictę Extrauag. *Ambitiosæ*, quæ solum infliguntur præsumentibus. Præsumere autem excludit bonam fidem, & importat ausum temerarium, & dolum, vt notat Abbas *in cap. 2. nu.* 6. De *iudic.* Dec. *num.* 6. ver. *Sed principaliter.* Barbatia *in cap.* Prudentiam *not.* 1. De *offic. deleg.* Bald. *consil* 486. *num.* 5. *vol.* 4. Menoch. *consil.* 763. *num.* 10. Cardin. *in Clemen.* 1. *nu.* 22. De *priuileg.* Rota coram Caualero *decis.* 1. *num.* 2.

5 Nec obstat, quod bona fides non habeat locum, quando ius resistit, quia ignorantia eorum, quæ sciri debent, non suffragatur, vt notant Bald. *in l. In testamento. num.* 1. C. Ad *leg.* Falcidiam. Alex. *consil.* 112. *num.* 4. *lib.* 1. Calcan. *consil.* 24. *num.* 11. Rota coram Caualero *decis.* 60. *num.* 3. Quia respond. Hoc esse verum, quando sumus in casu, in quo ius est certum, & clarum: secus autem, quando casus est controuersus, vt notant Gabr. *conclus.* 14. *num.* 7. De *præscript.* Balb. *in Repet. l. Celsus par.* 1. *num.* 17. & 22. *ff.* De *vsucap.* Rota *decis.* 120. *num.* 6. *par.* 3. Recent.

6 Cum ergo alienatio rerum Ecclesiæ sit de iure permissa ex causa euidentis vtilitatis Clemen. 1. *De reb. Ecclesi. nō alien.* Et adsit opinio, quod in tali casu valeat alienatio sine beneplacito Sedis Apostolicæ: nec locum habeant pœnæ, quam tradunt Redoan. *de reb. Eccles. non alien. quæst.* 36. & 42. Nauar. *Commen. de alien. rer. ecclesiast. num* 17. ver. *Secundum.* Rodriquez. *Quæst. Regul.* 27. *ar.* 9. *tom.* 1. & alter Rodriquez *in Compend. resol.* 8. *num.* 9. & 10. potuit sibi persuadere stante euidenti vtilitate, non esse necessarium beneplacitum Apostolicum. & formare bonam fidem, cum qua constat, quod processerit. Imo vt cautè procederet, in omnem euentum reseruauit beneplacitum Apostolicum impetrandum, quo magis confirmatur bona fides, siquidem voluit, quod in quocunque euentu alienatio esset legitima.

7 Et hoc resoluendum est, etiam in terminis Decreti S. Congregat. sub Vrbano VIII. & iussu ipsius editi sub *die* 7. *Septemb.* 1624. in quo vltra pœnas Paulinæ aliæ quoque imponuntur, non quidem præsumentibus, sed absolutè. Nam adhuc excluduntur in virtute reseruationis beneplaciti Apostolici, vt ductum est *nu.* 2. Deinde quamuis non exprimatur, quod impositæ sunt præsumentibus, illis tamen tantum censentur impositæ, quia dictum Decretum emanauit pro corroboratione dictæ Extrauag. *Ambitiosæ*, quæ propter priuilegia Regularibus concessa, valde ipsi derogatum fuerat cum detrimento Monasteriorum, vt in ipso exprimitur, & proinde tolluntur priuilegia alienandi. Dum autem emanauit in consequentiam ad dictam Extrauag. & pro illius corroborat. recipit interpretationem ab ipsa, ita vt pœnæ, quæ generaliter in Decreto imponuntur, habeantur impositæ contra transgressores illius specialis qualitatis, contra quos in Extrauag. imponuntur, iuxta ea, quæ notant Glos. *in l. Sciendum. init. ff.* Qui *satisd. cogan.* Ias. *ibid. num.* 4. ver. *Tertiò limita.* Ruin. *consil.* 29 *num.* 5. *lib.* 3. Socin iun. *consil.* 131. *nu.* 36. *lib.* 1. Imola *in l. Si vero. §. De viro. ff. Soluto matrimon.* Menoch. *consil.* 187. *nu.* 38.

8 Deniq. Ex eo quoque capite excluduntur pœnæ alienantium sine solemnitate, quia non fuit complet a venditio, sed remansit in suspenso, & ideo non verificatur, quod sit facta. Primo quidem, quia remansit dominium penes venditorem, quia non fuit solutum pretium. In alienatione enim rerum Ecclesiæ, quando non soluitur pretium non transfertur dominium, vt tradunt Bart. *in l.* 4. *D. Pio. §. Sed*

§. *Sed si emptor. num.* 3. *ff.* De *re iud.* Alex. *ibid. num.* 7. Ias. *nu.* 6. Bald. *in l. In ciuili, nu.* 2. C. De *rei vendicat.* Aret. in §. *Venditæ. n.* 3. Instit. *De rer. diuis.* Felin. *in Cap. Cum olim. num.* 5. ver. *Nisi sit procurator.* De *offic. deleg.* Venditio autem non perficitur, nisi translatione dominij.

9 Secundò. Quia fuit expresse reseruatum dominium venditori, donec ei solueretur pretium, quod operatur, vt dominium remaneat penes reseruantem, vt notant Bald. *in Rubr. de contrahen. empt. num.* 13. Abbas *consil.* 66. *num.* 1. Ruin. *consil.* 73. *nu.* 3. *casu* 2. *lib.* 1. Surd. *decis.* 305. *nu.* 39. Magon. *decis. Lucens.* 32. *nu.* 9. Rota *decis.* 507. *num.* 4. *par.* 3. *Recent.*

10 Tertiò. Quia cum fuerit reseruatum beneplacitum Apostolicum, venditio remansit imperfecta sub tali conditione, & in suspenso, vt notant Olasch. *decis. Pedemon.* 164. *num.* 7. Rota coram Durano *decis.* 83. *num.* 27. & etiam ex hoc capite nou fuit translatum dominium, vt obseruat Rota coram Puteo, *decis.* 2. *de transac.* aliàs *decis.* 343. *lib.* 1. Et quamuis consensus Apostolicus reseruatus sit cum clausula, *Quatenus opus sit*, attamen, quia opus est interponi pro validitate alienationis, facit, vt omnino interponi debeat, & contractus stet prorsus sub tali conditione, vt notant Bald. *in l. Edita nu.* 98. C. De *eden.* Rota coram Seraphino *decis.* 687. *num.* 2. Et effectus subsequutus mentem contrahentium declarauit, quia alienans instauit pro obtinendo consensu Apostolico, quod sufficienter declarat, venditionem non fuisse habitam pro completa, vt ponderat Rota *ead. decis.* 83. *num.* 29. coram Durano.

An venditor possit percipere annuam pensionem ab emptore, donec ei soluat pretium. Quæst. 192.

SVMMA.

1 *Venditor reseruans sibi dominium &c. potest ab emptore exigere annuam pensionem donec soluatur pretium.*

2 *Reseruatio dominij quando non repugnet venditioni.*

3 *Vendens iustè percipit annuam pensionem, donec soluatur pretium, &c.*

4 *Talis pensio compensat vsufructum.*
Vsufructus est pars dominij.

5 *Ex vi cuius contractus percipiat venditor pensionem, donec soluatur pretium.*

6 *Contractus talis censetur, qualis nominatur.*
Nisi repugnet natura contractus.
In contractibus natura potius attenditur, quàm verba.

1 PRælatus cuiusdam monasterij vendidit certum fundum, & quia emptor non habebat in promptu pretium soluendum, habuit fidem de ipso, vt tamen securus esset, reseruauit sibi dominium, donec sibi integrum pretium solueretur, & conuenit cum emptore, vt solueret annuum censum correspondentem capitali eiusdem pretij. Vnde dubitatur, an potuerit percipere hanc annuam pensionem absque vitio vsuræ, siquidem videtur solui ex mero titulo dilationis solutionis pretij. Et *affirmatiuè resoluendum videtur: neque in hoc interuenire suspicionem vsuræ.*

2 Pro quo est supponendum. Quod licet in venditione venditor reseruet sibi dominium, dummodo reseruatio non sit perpetua, sed solum ad certum tempus, non impeditur verus contractus emptionis, & venditionis, vt tradunt Ruinus *consil.* 177. *num.* 9. Iacob. Aemil. *consil.* 120. *nu.* 3. Surdus *decis.* 157. *num.* 2. Rota coram Pennia *decis.* 1482. *num.* 7. & *decis.* 190. *nu.* 6. *par.* 3. Recent. Hæc enim reseruatio dominij solum operatur, vt plena affectuatio venditionis transferatur in tempus futurum: & interim sola possessio transeat in emptorem, vt notat Rota cit. *decis.* 190.

3 Stante ergo reseruatione dominij, & translatione possessionis in emptorem potuit venditor iustè percipere dictam annuam pensionem, vt tradunt Alexan. *consil.* 121. *num.* 6. *lib.* 5. Socin. Sen. *consil.* 176. *circa fin. lib.* 2. Abbas *consil.* 66. *num.* 4. *lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 66. *num.* 7. *lib.* 2. Cagnol, *in l. Curabit. num.* 62. C. De *act. empt.* Coua-

Couaruu. *Cap.4.Variar. nu.9. lib.3.* Rimi-nal senior. *consil.* 317. *num.* 19. Neque enim est equum, quod vēditor careat vsufructu, rei venditæ, & etiam pretio, & fructu, quem inde posset percipere ipsum concurrendo in rem fructiferā: & ideo potest se indemnem seruare exigendo dictā annuam pensionem.

4 Iustitia verò huius pensionis in eo fundatur, quod sit pro compensatione vsufructus rei venditæ, qui conceditur emptori. Cum enim venditor reseruet sibi dominium vsque ad solutionem pretij, reseruat etiam vsufructum; nam vsufructus est pars dominii iuxta ea, quæ tradūt Bart. *in l. Qui vsufructum. num.3. ff. De verbor. obligat.* Castrens. *in l.* Si quis. *§. Differentia. num.* 3. *ff.* De *acquir. possess.* Garzia *de Expens. & meliorat. cap.* 10. *nu.* 4. Rota *decis.* 230. *num.* 8. *par.* 4 *Recent.* Et ideo si venditor cedit vsufructum, potest ex titulo iustitiæ recipere compensationem.

5 Verum adhuc dubitatur, quo speciali titulo percipi possit à venditore prædicta pensio. Naturā autem contractus declarat interuenire tacitam locationem. Siquidem retento dominio duo transferuntur in emptorem, nempe possessio, & ius percipiendi fructus, vnde cum pensio soluatur pro compensatione vsufructus, interuenit substantia locationis, iuxta ea, quæ tradunt Abbas *consil.* 66. *num.* 2. *init.* Riminal. sen. *consil.* 317. *num.* 19. ver. *Quo casu.* Rota coram Pennia *decis.* 1482. *nu.* 8.

6 Nec obstat, quod partes conuenerint de has pēsione annua sub titulo census, quia constat ex ipsa substantia contractus non fuisse censum, cum non adfuerit fundus, super quo imponeretur; nec fuerit numerata pecunia iuxta Constit. Pij V. *De censib.* & è contra, vt dictum est, interuenerint substantialia locationis. Vnde licet contractus tales censeantur, quales ostendunt verba. *l. Fideiussores Magistratuum. ff. De fideius.* & *l. Qui fundum. §. Fundi. ff.* De *contrahen. empt.* & notant Cephal *consil* 703. *num.* 4. *lib.* 5. Natta *consil.* 49. *num* 14. & communiter, hoc tamen intelligitur, nisi repugnet natura contractus, in præsenti autem repugnat, sicuti notant Afflict. *decis.* 72. *in fine.* Mantica *de tacit. lib.* 22. *tit* 8. *num.* 2. Rota *decis.* 491. *num.* 4. *par.* 3. *Recent.* Quando enim verba non concordant cum natura contractus, natura potius attenditur, quàm verba. *l. Insulam. ff.* De *prescrip. verb.* & notant Corn. *consil.* 38. *numer.* 9. *lib.* 2. Alciat. *consil.* 513. *num.* 9. Boer. *quest.* 249. *in fine.* Fab. *de empt. & vendit. quest.* 2. *Princip nu.* 26. Hoc enim tribuendam est imperitiæ contrahentium differentiam, & substantiam contractuum ignorantium.

An si reseruato beneplacito Apostolico vendens res Ecclesiæ tradat possessionem incidat in pœnas &c. Quæst. 193.

SVMMA

1 *Tradens possessionem rei ecclesiasticæ emptori antequam superueniat beneplacitum Apostolicum reseruatum, an incidat in pœnas.*
2 *Quid, si adhuc reseruetur beneplacitum.*
3 *Traditio possessionis reseruato cōsensu Apostolico est conditionalis.*
4 *Non transfert dominium.*
5 *Quando actus non habetur pro perfecto, quicquid interponitur, habetur pro interposito, antequam actus perficiatur.*
6 *Nihil censetur factum, si superest aliquid faciendum.*
7 *Traditio pendente conditione se habet, ac si non fuisset.*

1 Quod tradens possessionem rei alienatæ, quamuis cū reseruatione beneplaciti Apostolici, incidat in pœnas Extrauag. *Ambitiosæ.* De *reb. Eccles. non alien.* videtur omninò certum, si traditio sit omninò absoluta, & sortiatur suum effectū. Quia tunc infert complementum contractus cum translatione dominii, & possessionis, quamuis nulla; atque adeo actus completur sine necessaria solemnitate. Et illa reseruatio beneplaciti Apostolici videtur posita elusoriè, & in fraudem legis. Et ita desumitur ex iis, quæ tradunt Bal. *in l.* 1. *num.* 56. *C.* De *bis, quæ pœnæ nomine.* Vincent. de Franch. *decis.* 267. Et in facti contingentia, cum quidem Rector Ecclesia

clesiæ alienasset certum fundum ecclesiæ reseruato beneplacito Apostolico, cum clausula. *Non aliter &c.* & ante impetrationem tradidisset possessionem, rescriptum fuit iussu Clementis VIII. *sub die* 17. *Decemb.* 1599. quod incurrisset pœnas dictæ extrauag. Ità refert Genuens. *in Praxi Cur. Archiepis. Neap. cap.* 2. *nu.* 1. Vnde dubium est, Si traditio sit tantum conditionalis.

2 Quod vendens res ecclesiæ prohibitas alienari, quamuis reseruetur consensus Apostolicus, incidat in pœnas, si antequam superueniat, tradat possessionem emptori, doceat Nauat. *consil.* 1. *De reb. Eccles. non alien. lib.* 3. *tom.* 1. Quaranta *in sum. Bullar.* verbo. *Alienatio numer.* 2. Naldus *in sum.* verbo *Alienatio. numer.* 8. Limitant tamen, nisi bona fides excuset. Cũ alia limitatione tamen loquitur Prosper de August. *in Addit. ad* Quatan. *Littera B.* nisi fiat protestatio de beneplacito reseruato. Et vtramque limitationem amplectitur Peirin. *ad Constit.* 9. *Iulij* 11. *num.* 14. Fundamentum est. Quia protestatio est contraria facto, nempè reseruationi assensus Apostolici.

3 Absolutè tamen in simili casu non incidere in pœnas, tradit Ias. *in l.* 2. *C. De iure emphyth.* Et esse cõmunem opinionem testatur Grammat. *decis.* 49. Resoluendũ tamen videtur. Quod non incidat in pœnas contra alienantes sine beneplacito Apostolico, si adhuc in traditione reseruetur. Ratio est. Quia stante reseruatione consensus Apostolici, traditio possessionis stat sub illa reseruatione, sub qua etiã stat contractus, tanquam veniens in cõsequentiam ad ipsum. Et ideo sicuti illa reseruatio facit, quod contractus stet sub conditione superuenientis beneplaciti, vt notant Olasch, *decis. Pedemont.* 167. *num.* 7. Rota coram Durano *decis.* 83. *num.* 27. ità etiam traditio possessionis stat sub eadem conditione, vt scilicet habeat effectum superueniente conditione. Et proinde adhuc contractus remanet imperfectus non secus, ac erat ante.

4 Et cum reseruatio beneplaciti Apostolici impediat translationem dominii, vt obseruat Rota coram Puteo *decis.* 343. *lib.* 1. & possit stare traditio possessionis cũ retentione dominii iuxta ea, quæ dicta sunt *quæst.* 191. excluditur alienatio, de qua agitur, & remanet tantum tractatus. Et ideò cum pœnę sint impositę alienantibus, dum excluditur alienatio, excluduntur etiam pœnæ.

5 Accedit etiam. Quod dum consensus Apostolicus procuratur, & obtinetur, et super contractu interponitur, habetur pro interposito in ipso contractu, quia quod fit, antequam partes habeant contractum pro perfecto, dicitur fieri in ipso contractu iuxta ea, quæ tradũt Bart. *in l. Iurisgentium.* §. *Quinimò. num.* 21. *ff. De pact.* Ias. *ibid. num. item.* 21. Paris *consil.* 31. *n.* 17. *lib.* 4. Simoncel. *De Decret. in Præfat. n.* 37. *ver. Non obstat.* Menoc. latè *consil.* 767. Rota coram Puteo *decis.* 343. *lib.* 1. & corã Seraphino *decis.* 805. *nu.* 8. Vnde si pœnæ locum haberent, puniretur actus legitimè factus, et cum debita solemnitatè.

6 Denique subintrat regula, quod nihil censeatur factum, quamdiù superest aliquid faciendam, vt desumitur ex *l. Titia. ff. De verbor. obligat.* & *l. Cum Syllania. num. C. De ijs, quib. vi indign.* Ias. *ibid. n.* 3. Hyppolit. *consil.* 122. *num.* 15. Monach. *decis. Florent.* 19. *num.* 5. Rota *decis.* 725. *n.* 7. *par.* 2. *Recent.* Vnde cum superfit obtinere Apostolicum beneplacitũm iuxta conuentionem partium, nihil censebitur factum circa alienationem, et consequenter nec pœnæ locum habebunt. Vnde remanet exclusa ratio allata pro opposita sententia: nam nequaquam protestatio est contraria facto, sed est ipsi conformis, quia reseruatio beneplaciti Apostolici tenet factum, nempè contractum, in suspenso, & partes intendũt, quod maneat in tali statu, dum volunt, quod expectet perfectionem ab eodem beneplacito.

7 Neque obstat supradictis Rescriptum iussu Clementis VIII. emanatum, quia procedit, quando traditio rei alienatæ est absoluta transferens, quantũ est de se, dominium, & possessionem: tunc enim tanquam exequutio contractus continet factum contrarium protestationi. Non autem, quando traditio est conditio

ditionata suspendere effectum in euentũ condionis beneplaciti Apostolici, quia tunc pendente conditione perinde se habeat, ac si non fuisset sequuta *l. Pecuniam. ff. Si cert. pet.* & *l. Necessariò. §. Quod si pendente, ff. De pericul. & com. rei vend* et notant Craueta *consil. 170. num.* 8. Surd. *consil.* 298. *num.* 36. Rota coram Merliuo *decis.* 78. *num.* 7.

An Prælatus alienare possit bona Ecclesiæ pro donatione remuneratoria. Quæst. 194.

SVMMA

1 *Probibita donatione non probibetur remuneratoria.*
2 *Donatio remuneratoria non est propriè donatio.*
Donatio remuneratoria babet vim compensationis.
3 *Bona Ecclesiæ an alienari possint pro donatione remuneratoria.*
4 *Alienatio omnis rerum ecclesiasticarũ est prohibita.*
5 *In alienatione rerum Ecclesiæ requiritur vtilitas, & solemnitas copulatiuè.*
6 *Solemnitas in alienandis rebus Ecclesiæ cur introducta.*
7 *Donatio immobilium ecclesiasticorum ad tẽpus regulanda, sicut locatio.*
Locatio fundi ecclesiæ vltra triennium neque pro triennio valet.

1 Qvamuis prohibeatur donatio, non tamen prohiberi remuneratoriam, videtur omnò certum, vt desumitur ex *l. Metum. § Sed licet. ff. De eo quod metus cau.* & *l. Iubemus nulli. §. Scientes. C. De sacrosanct. Eccles.* ibi. *Ad vicissitudinem beneficij collati.* & notant Glos. *ibid.* verbo. *Permissũ* Bart. Bald. Castrens. Alber. & cæteri Doctores Alciat. *in l. Creditores. ff. De verbor. signif.* Ias. *in l. Si non sortem. §. Libertus. ff.* De *condit. indeb.* & *in l. Ex hoc iure ff. De iust. & iure,* Tiraquel. *in l. Si vnquam.* verbo *Donatione largitus.* C. *De reuocand. donat.* Palat. Rub. *in Rubr. Repet. De donat. inter vir. & vxor.*

2 Et ratio est. Quia donatio remuneratoria non est propriè donatio, cum non sit ex liberali voluntate, sed ex debito. Vnde in *l. Sed, & si lege. §. Consuluit. ff. De petit. hæred.* hæc donatio dicitur genus quodda permutationis. Et in *l. Si pater. §. fin. ff.* De *donat. l. Aquilius* Regulus *ff.* De *donat.* dicitur, non esse meram donationem, sed mercedem remuneratoriam. Et ideo nõ comprehenditur sub donatione, quando prohibetur, quia intelligitur solum de propria, & liberali donatione. Vnde cum Clemens VIII. interdixisset Regularibus largitiones munerũ. Cong. ad id specialiter deputata ab Vrbano VIII. declarauit, hãc prohibitionem non comprehendere donationem remuneratoriam: & hanc declarationem confirmauit idem Vrbanus in *sua Constit.* 158. *§. 1. tom. 4. Bullar.*

3 Modo autem dubitatur, an pro donatione remuneratoria alienari possint, quæ aliàs sunt prohibita alienari, vt sunt immobilia, & mobilia pretiosa, ita vt donari possint in remunerationem. Et partem affirmatiuam tradunt. Ias. *consil.* 122. *lib.* 2. Castrens. *consil.* 74. *lib.* 1. & *in l. Iubemus. post init.* C. *De sacrosanct. Eccles.* Puteus *decis.* 394. *nu.* 1. Limitant tamen Castrens, & Puteus, dummodo non sit excessiua, & si est de re immobilii, sit temporalis. Tunc enim volunt, valere absque solemnitate. Fundamentum esse potest, quia huiusmodi alienatio non est in præiudicium Ecclesiæ, cum sit ad extinguẽdum debitum antidorale.

4 Verum oppositum omninò tenendũ est: & proinde alienationem esse cõtra Paulinam, *Ambitiosæ.* De *reb. Eccles. non alien.* & esse nullam, Et ita specialiter notat Dec. *consil.* 164. Et ratio clara est. Quia in dict. Paulina. *Ambitiosæ* prohibetur non solum alienatio liberalis, sed etiam, quæ fit titulo venditionis, & quæcunque alia species alienationis; imò etiam locatio vltra triennium. Ergo erit prohibita alienatio remuneratoria, cũ sit vera, & propria alienatio, quamuis non liberalis.

5 Confir. In alienatione rerum ecclesiæ duo copulatiue requiruntur, vtilitas & solemnitas, ita vt vna sine alia non sufficiat

ficiat. Cap. *Sine exceptione.* 12. *Quæst.* 2. & Cap. *Nulli.* De *reb. Eccles. non alien.* & Cap. 1. *De reb. Eccles. non alien. in 6.* & Clemen. 1. *eod. tit.* Et notant Doctores in dict. Cap. *Sine exceptione* præsertim Laurent. de Rodulph. *num.* 17. Archidiacon. *num.* 5. Geminian *num.* 2. Bellam. *num.* 7. Henr. *in Cap. Tua, in fine.* De *his quæ fiunt à Prælat. sine consen.* Cap. Imola *in Cap. Ad aures. num.* 1. De *reb. Eccles. non alien.* Couaruu. alios referens *lib.* 2. *Variar. cap.* 17. *num.* 2. Rota coram Coccino *decis.* 34. *num.* 3. & *decis.* 58. *num.* 11. *par.* 4. *Recent.* & *in causa dismembrationis* 14. *Febr.* 1594. coram Pamphilio. Et ideo vtrumque requiretur etiam in donatione remuneratoria, & proinde erit examinandum, an interueniat vtilitas, quæ examinatio fieri non potest, nisi per Apostolicam Sedem.

6 Et eo magis erit necessaria solemnitas consensus Apostolici, quia non ita facilè saluari potest vtilitas Ecclesiæ in donatione remuneratoria. Et tamen hæc præcipuè est attendenda; ita vt solemnitates inuentæ sint, vt excludantur alienationes inutiles, & pro iustificanda vtilitate, vt tradit Rota coram Mantica *decis.* 101. *num.* 5. & coram Merlino *decis.* 702. *num.* 76. & *decis.* 624. *num.* 3. *par.* 1. Recent. & *decis.* 730. *num.* 3. *par.* 2. Cum ergo in donatione remuneratoria valde turbida esse soleat vtilitas, necessaria est specialis discussio, atque adeo speciali modo solemnitates sunt necessariæ.

7 Ex quibus infertur, quid dicẽdũ sit de donatione remuneratoria immobilium ad tempus. Quamuis enim in hoc casu non alienentur immobilia, sed solus vsufructus; attamen adhuc est necessaria solemnitas, quia regulatur tanquam si esset locatio, quæ est prohibita sine solemnitate vltra triennium in dict. Paulina, *Ambitiosę.* De *reb. Eccles. non alien.* Et ideo, si sit ad longum tempus, neque etiã valet pro triennio concessa iuxta communiorem, & receptam sententiam, quam inter alios tradunt Lappus *alleg.* 80. vbi etiam Apostil. *fin.* Alexan. *consil.* 17. *num.* 10. *ver. Nec etiam obstat. lib.* 4. vbi alios allegat. Cardin. *in Clemen.* 1. *§ fin.* in fine. De *reb. Eccles. non alien.* Prob. ad Monach, *in Cap. vlt. num.* 2. De *pænit. & remis. in 6.* Afflict. *decis.* 107. *num.* 2. Gutierez. *in l. Nemo potest. num.* 53. *ff.* De *leg.* 1. Molina cum aliis *De primogen. lib.* 1. *cap.* 21. *num.* 28. *ver. Solet etiam.* Rota *in Romana Deuolutionis domus.* 4. *Febr.* 1583. coram Rubeo. & *in Placentina Decimarum.* 2. *Iunij.* 1586. coram Bubalo. & *in Brixiensi locationis.* 5. *Decemb.* 1597. & *decis.* 435. *numer.* 3. *par.* 3. Recent.

An superiores Regulares euadant pœnas, si alio tempore à præscripto faciant publicare Constitutiones, & Decreta quotannis publicanda. Quæst. 195.

S V M M A

1 *Decreta, & Constitutiones singulis annis publicè legenda.*
2 *Extensio temporis pro earumdem lectione.*
3 *Si legantur extra tempus præfixum, non satis fit obligationi.*
Quando Constitutio præfigit tempus, non seruans tempus, nec seruat constitutionem.
4 *Lex præfigens tempus inducit formam.*
Forma non seruata non impletur constitutio.
5 *Constitutio requirens certum tempus, extrà ipsum locum non habet.*
Limitatio temporis extra ipsum operatur contrarium effectum.
6 *Anticipans tempus in legendis Constitutionibus an satisfaciat.*
Forma inducta ad certum effectum impletur per æquipollens.

1 ADsunt nullæ Constitutiones, & Decreta, quæ quotannis tenentur Superiores congregatis subditis curare, vt publicentur, vt sunt Decreta de Celebratione missarum, quæ feria sexta post Octauam Corporis Christi & post Dominicam primam aduentus publicanda sunt, & Constitutiones pertinentes ad Tribunal S. Officij, quæ legendæ sunt feria sexta post Festum Assumptionis B. Virginis & Constitutio Vrbani VIII. De largitione munerum, quæ est 158. *eiusdem Pontificis. tom.* 4. *Bullar,* & legenda est mense Ianuario, aliàs incurrunt

runt priuationem Officiorum, vocis actiuæ, & passiuæ &c. Vnde dubitatur, an si alio tempore à præscripto faciant publicare, euadant pœnas.

2 Est autem præsupponendum, quod in hoc emanauerunt diuersæ declarationes. Nam Congregat. S. Officij declarauit *sub die* 11. *Februar*. 1638. quod si Constitutiones pertinentes ad S Officium legantur intra mensem Augusti pœnæ locum non habeant. Rursus Congregat. Episcop. & Regul. sub *die* 21. *Martij* 1638. concessit decem dies à præscripto pro legendis Decretis De celebratione missarum. Imo in alio Decreto eiusdem *anni* 1638. *sub die* 16. *Aprilis* concessit spatium vnius mensis à die præscripto, Et cum in omnibus Constitutionibus, & Decretis legendis agatur de obediendo, & manutentione memoriæ eorumdem in ordine ad obseruantiam, æquitas videtur exigere, quod prædicta extensio vnius mensis locum habeat, quò ad omnia Decreta, & Constitutiones publicè legendas. Si ergo extra prædictam extensionem temporis faciant legere, dubitatur, an impleant præceptum, & euadant pœnas.

3 Et negariuè resoluendum est, loquendo in rigore iuris. Quamuis ex æquitate videretur absoluendus à pœnis, qui alio tempore faceret publicari. Desumitur, ex iis, qui tradunt, quod quando Constitutio præfigit tempus, qui non seruat tempus, nec etiam seruat Constitutionem. Ita Bald. *Authent. Quæ supplicatio. num* 7. C. De *precib. Imper. offer.* Salicet *ibid.* Ias. *consil.* 191. *num.* 6. *lib.* 2. Surdus *decis.* 86. *num.* 8. Siquidem Constitutio non seruatur, quando non seruatur, quod in ipsa præcipitur; Præcipitur autem actus non quomodocunque sed affixus tali tempori: vnde non seruat ieiunium, qui alio die à præscripto ieiurat.

4 Ratio vero est. Quia quando lex præfigit tempus actui, inducit ipsum pro forma, vt desumitur ex *l. Obseruare. §. Post hac. ff.* De *offic. proconsul.* & Authent. *Quæ supplicatio.* C. De *precib. Imperat. offeren.* ibi *Sub hac forma* & tradunt communiter Doctores Bald. *in hanc Authen. circa finem.* & *in l. Omnes populi circa fin. ff.* De *iust. & iure.* Felin. *in Cap. Cum num.* 33. ver. *Octauum signum.* De *rescrip.* Marsil. *consil.* 65. *num.* 4. Becc. alios citans *consil.* 12. *nu.* 35. & *consil.* 63. *nu.* 44. Curt. iun. *consil.* 166. *nu.* 7. Castrens. *in l. Si ea. init. ff.* *Locati* Socin. iun. *consil.* 32. *num.* 10 *vol.* . Rolan. *consil.* 72. *num.* 8. *vol.* 3. Rebuf. *tract. Nominat. qu.* 14. Surdus *consil.* 124. *num.* 4. Constat autem, quod non seruata forma, nec etiam impletur, quod iniungitur, cum sine ipsa corruat actus. *l. Qui hæredi. §. 3. ff.* De *condit. & demonstrat.* & notant Glos. *in Cap. Cum dilectu. verbo*, Irritum. De *rescrip.* Felin. *ibid. num.* 6. Abbas *num.* 4. Bart. *in l.* 1. *ff.* De *liber. & posth.* Vbi etiam cœteri Doctores. Bec. *consil.* 12. *num.* 16. Roland. *consil.* 72. *n.* 64. Tiraquel. *in l. Si vnquam. verbo.* Reuertatur. *nu.* 67. C. De *reuocan. donat.*

5 Et facit generalis regula, quod quando aliqua dispositio requirit certum tempus, extra ipsum locum non habet. *l. Si vnus. §. Si cum reo. ff.* De *pact.* & *l. Statu liberum §. Stychum.* & *l. Titia cum testamento. §. Titia cum nuberet. ff.* De *testamen.* 2. Imo quando limitatur ad tempus, limitatio operatur, quod extra illud tempus habeatur contraria dispositio *l. Fratres. ff.* *De pœnis.* & iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in* Proem. *ff. §. Hæc autem tria.* Angel. *in l. Si vnus. §. Si cum reo. ff.* *De pact. in* 1. *lect.* Dec. *consil.* 61. *num.* 4. Surdus *consil.* 88. *nu.* 8. Ergo quando præcipitur, quod Decreta & Constitutiones Pontificiæ certis temporibus publicè legantur, præceptum nõ afficit extra illa tempora, imo tacitè liberat; & proinde, si legantur, non per hoc impletur præceptum. Quod etiam confirmatur ex supradictis Declarat. S. Congregat. quæ ideo assignat certam extensionem temporis, ad declarandum, quod vltra ipsam non satisfit obligationi, sed locum habeant pœnæ.

6 Sed quid, Si superior Regularis anticiparet tempus præfixum pro lectione publica Constitutionum, & Decretorum. Resp. Ex æquitate videri excusandum à pœnis. Quia quamuis non seruauerit formam temporis, seruauit tamen æquipollenter; & cum ex hac æquipollentia obtineatur idem effectus, nempe renouatio memoriæ in ordine ad ob-

seruantiam, & ad excludendam desuetudinem, videtur satisfactum menti legislatoris, & sufficienter seruata forma, quam sufficit impleri per æquipollens, quando tendit ad certum effectum, vt tradunt Vasquez *de success. lib. 1. § 4. num. 31. tom. 1.* Tusch. *littera F. conclus.* 419. *num.* 21. Alderan. *de statut. interpret. conclus.* 9. Mantica *de tacit. lib. 2. tit. 4. num.* 41. afferens nonnullas Rotæ decis.

An ex credito liquido constitui possit census cum debitore vendente ius, &c. Quæst. 196.

S V M M A

1 *Ex credito liquido potest constitui census.*
2 *In ipso constituendo seruari possunt conditiones necessaria.*
Ex æquipollentibus non refert quid fiat.
3 *Quomodo saluetur iustitia census, dum ex credito constituitur.*
Ad vitandum circuitum vno actu expresso alter tacetur.
4 *Contractus admittit omnem interpretationem, qua sustinetur.*
Et implicite illos contractus, quorum substantias potest interuenire.
5 *Iustitia, & realitas contractus excludit simulationem.*
Iusta causa præcedens excludit simulationem.
6 *Non soluit, qui statim est recepturus eandem pecuniam.*
Secus tamen, si solutio sortiatur suum effectum.

1 SI debitor soluat, quod debet, & facta solutione vtatur creditor pecunia soluta ad fundandum censum, nulla adest difficultas, quia tunc emetur census numerata pecunia iuxta Constitutionem Pij V. *De censibus*. Difficultas est, quando non soluitur debitum, vel quia debitor impotens sit ad soluendum, vel ex aliqua alia causa; Et propterea emptor census affert aliam pecuniam numerandam iuxta dictam Constitutionem, sed postea eã sibi retinet, ita vt pro censu inseruiat pecunia debita; & non pecunia numerata. Et affirmatiuè resoluendum est iuxta ea, quæ tradunt Cencius *de censib. par. 2. cap. 1. quæst. 2. ar. 5. nu. 22. & ar. 6. nu. 31.* Citracus *controuer. 547. num. 11. 20. & sequent.* Nauar. *ad Constit. Pij V. de censib. glos. 3. num. 88. ver. Est autem quæstio.* Mastril. *decis. 262. num. 44. par. 3.* Gratian. *discep. forens. cap. 652. numer. 14.* Duard. *de censib. § 2. quæst. 1. num. 31.* Farinac. *consil. 201. num. 4. & 17.* Sperel. *decis. 28. num. 77.* Nogarol. *allegat. 32. num. 110.* & frequenter Rota, cuius decisiones nõnullas allegat Farinac. & *decis. 131. num. 8. apud* Cencium *de Censib. post addit. ad 2. par.* & *decis. 29. num. 3. apud* Farinac. *tom. 2. Consil. Criminal.* & coram Ludouis. *decis. 195. num. 9.* & *decis. 459. num. 7.*

2 Ratio vero est, Quia, quantum est ex hoc capite, interuenit conditio requisita per Constitutionem Pij V. nempe numerata pecunia, quæ soluatur pro pretio census, seu iuris percipiẽdi fructus ex fundo, qui censui subiugatur. Et simul etiam effectus solutionis, nempe vtilitas vendentis censum, siquidem liberatur à debito, quod in ordine ad commodum perinde se habet, ac si retineret pecuniam, quæ in fundatione census numeratur. Vnde cum simus in æquipollentibus, non refert, quid ex ipsis fiat, sed sufficit, si obtineatur idem effectus, *l. Mulier ff. Ad Trebel.* & *l. Fideicommissa § Si seruo alieno ff. De leg. 3.* & *l Si mater. C. De institut. & substitut.* & *l. fin. C. De donat. quæ sub mo. fiunt*, & ideo cum numeratio pecuniæ verum sortiatur effectum, non potest dici, quod sit simulata.

3 Diuerso autem modo realitas contractus saluari potest. Et primò quod realiter pecunia numerata detur pro pretio census, & quod statim fundato censu eadem pecunia retrosoluatur ementi cẽsum pro extinctione debiti expresso tamen tantum actu solutionis pecuniæ pro emendo censu celeritatis causa ad vitandum circuitum, & occultata solutione debiti iuxta *l. Singularia, ff. Si cert. pet.* & *l. 3. § vlt. ff. de De donat. inter vir. & vxor.* & notat Menoch. *consil. 161. num. 13.* Vnde cum interueniant duo contractus veri, & reales, saluatur substantia emptionis

nis census, non obstante quod pecunia statim reuertatur ad numerantem.

4 Alio etiam modo realitas contractus saluari potest, nimirum per diuersos contractus implicitos, ita vt primo emēs censum mutuetur pecuniam venditori pro extinguendo debito, et venditor statim extinguat, et facta extinctione, ematur census: empto autem censu venditor statim restituat pecuniam mutuatam, et hoc pacto remaneat apud emptorem census. Ea enim est natura contractus, vt pro validitate ipsius substinenda, admittat omnem interpretationem, cuius est capax: et proinde censeatur continere implicitè illos contractus, quorum substantia potest interuenire iuxta *l.* 3. *ff.* De *testam. milit* & *l. Quoties. ff.* De *verbor. obligat.* & Cap. *Abbate.* De *verbor. significat.* & notant Glos. *ibid* & Glos. Ciuilis *in l. Si post diuisionem.* verbo. *Non potest.* C. De *iur. & fac ignor.* Bald. *in l.* 2. *in fine.* C. De *edic. D. Adr. tollen.* Vantius alios citans. *De nullit.* Tit. *quid sit nullit. num.* 24.

5 Neque opponi potest, quod interueniat simulatio. Quia satis excluditur omnis simulatio, & fraus ex eo, quod constat de iustitia, & realitate contractuū, atque adeo quod liciti sint. *l. Qui autem. init. ff.* De *his, quæ in frau. cred.* & notant Zuchar. *in l.* 1. *num.* 51. C. Qui *admit.* Igneus *in Authent. Ex cau. num* 72. C. De *liber. præter.* Crauet. *consil.* 319. *num.* 9. *in fine.* Præsertim quia adfuit iusta causa sic contrahendi, vt dixit Rota *in Fauentina bonorum.* 2. *April.* 1571. coram Lancellotto, & coram Ludouisio *decis.* 195. *nu.* 12. Quando enim interuenit realis substantia contractus, non potest argui de simulatione: quia hæc reddit contractum fictum & apparentem, & excludit illius substantiam.

6 Solum videtur obstare *l. Qui sic soluit. ff.* De *solutionibus.* vbi non admittitur pro solutione, quando soluitur pecunia statim recipienda à soluente. Resp. Hunc tex. non obstate, si attentè consideretur, nam loquitur de solutione, quæ non sortitur effectum, ad quem ordinatur, eò quod præcesserit pactum, vt statim pecunia soluta restituatur; quia tunc est ficta solutio, & non realis, vt constat ex ratione, quam tex. affert, ibi. *Quemadmodum non alienantur nummi, qui sic dantur; vt recipiantur.* Quod non contingit in præsenti casu; nam solutio verè sortitur suum effectum, siquidem reuera est pretium census, & dominium acquiritur venditori. Quod si statim eadem pecunia reuertitur ad soluentem, id non prouenit ex nudo pacto præcedente, sed ex causa, & titulo reali, ratione cuius venditor census tantumdem pecuniæ debebat ementi. Et ideo is, cui fit solutio, percipit vtilitatem, quia licet non remaneat apud ipsum pecunia, remanet tamen extinctum debitum ipsius. Et hæc responsio est confirmis ijs, quæ notant. Bart. *in dict. l. Qui sic soluit. init. ff.* De *solut.* Gasttens. *ibid.* Bald. *in l. Si sibi. num.* 1. *ff.* Si *cert. pet.* Ias. *num.* 10. Alex. *num.* 5. Dec. *in fine.* Rota coram Coccino *decis.* 49. *num.* 6.

An qui recepit cedulam ex dispositione defuncti in vim solutionis pro exigenda pecunia soluenda defuncto, teneatur reuelare, stante monitorio relaxato ad instantiam Creditorum anteriorum. Quæst. 197.

SVMMA

1 *Recipiens cedulam in solutum à suo debitore ex vi monitorij non tenetur eam notificare.*
2 *Monitoria ad reuelandum afficiunt solum iniustè detinentes.*
Anterior creditor non reuocat solutum posteriori.
3 *Creditor retinet, quod sibi solutum est, etiam si debitor non sit anterioribus soluendo.*
4 *Creditor vti potest compensatione, etiam si adsint creditores anteriores.*
5 *Creditor non potest retinere sibi solutum, in præiudicium anteriorum hypothecariorum.*
Creditor hypothecarius cæteris præfertur.
6 *Creditor retinet sibi solutum à mercatore, licet adsint alij anteriores hypothecarij.*
Hypotheca generalis non impedit negociationem, & distractionem.
7 *Hypotheca generalis vel non cadit super ijs, quæ sunt in negociatione, vel extinguitur ad distractionem.*

8 *Quæ tempore mortis ſunt in manibus defuncti remanent ſub hypotheca.*
10 *Adimplementum contractus poſt mortem contrahentis pertinet ad contractum inter viuos.*
11 *Quod dependet ex præcedenti contractu, eſt par illius.*

1 DEbebat Caius Petro mille aureos pro meribus ab eo emptis, & morti proximus diſpoſuit, quod quædam cedula eiuſdem ſummæ daretur in vim ſolutionis eidem Petro, vt exigeret pecuniam, quæ fuerat tranſmiſſa ad Caium, & ab ipſo fuiſſet exigenda. Sequuta morte Creditores Caij anteriores ſcientes tranſmiſſam ipſi fuiſſe hanc cedulam, obtinuerunt monitorium ad effectum, vt manifeſtaretur dicta cedula, Vnde dubitatur, an Petrus teneatur ipſam reuelare. Et negatiuè reſoluendum videtur, vt in ſimili caſu reſoluunt Comitol. *reſpon. moral. lib. 3. quęſt.* 39. Gibalin. *de cenſur. Diſquiſit.* 2. *quęſt.* 5. *conſect.* 15. *num.* 62.

2 Ratio verò deſumitur ex eo, quod huiuſmodi monitoria non afficiunt, niſi iniuſtè detinentes, & ſub peccato mortali obligatos ad reſtitutionem, non autem iuſtè detinentes, & tanquam rem propriã, vt tradunt communiter Doctores Gloſ. *in Cap. Iurgentium. verbo.* Sed eum, *Diſt.* 1. Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 1. §. 9. Sotus *in* 4. *Diſt.* 22. *quæſt.* 1. *ar.* 2. Suarez *diſp.* 20. *de cenſur. ſect.* 2. *num.* 1. Lazar. *de Monit. ſect.* 2. *quæſt* 4. *n.* 4. Bonac. *in tract. Varij. diſp.* 6. *de obligat. denun. pun.* 1. §. 7. *num.* 3. Gibalin. *de cenſur. diſquiſit.* 2. *quęſt.* 5. *num.* 5. Et tradunt communiter in materia de cenſuris, quod excommunicatio non habeat locũ, niſi in caſu peccati mortalis. Petrus autem accepit legitimè dictã cedulam tanquam continentem pretium ſibi debitum ex venditione mercium: & ideo legitimè, & iuſtè eam retinet tanquã datam in ſolutum à ſuo debitore bona fide. Et proinde non poteſt per anteriorẽ creditorem reuocari. *l. Qui autem.* §. *Sciendum eſt. ff* Quæ *in fraudem cred. t.* ibi. *Qui debitam pecuniam accepit, antequam bona debitoris poſſideantur, quamuis ſciens ſoluendo non eſſe, non timere hoc edictum, ſibi enim vigilauit.* & *l. Naue. ff. Locati.* & notant Caſtrens. *ibid.* Iacob. de Arena *in l. Pupillus. ff.* Si *qua in fraud. cred.* & ſæpius dixit Rota vt *in Imolenſi, Saluiani.* 9. *Iunij.* 1636. §. *Secunda verò.* coram Eminentiſ. Macchiauel. & in *Romana pecuniaria.* §. *Non obſtat.* 23. *Iunij.* 1643. coram Meltio.

3 Quod locum habet, etiam ſi ſoluens eſſet in mala fide, quia ſcilicet ſciret, quod non remanet pro ſatisfaciendo anterioribus creditoribus; nam adhuc reuera is, cui fit ſolutio, acquirit dominium iuxta communem ſententiam, quam inter alios tradunt Palud, *in* 4. *diſt.* 15. *quæſt.* 3. Adrian. *De reſtit. vſura. quæſt.* Hoc ig itur, Tabiena *verbo* Vſura 6. *num.* 2. & 3. Medina *de reſtit. Cod. de reb. per vſur. acquiſ. quæſt.* 4. Couaruu. *Variar. reſol. cap.* 3. *n.* 6. *lib.* 3. Nauar. *in Manuali cap.* 17. *num.* 271. Rebel. *de obligat. iuſt. par.* 2. *lib.* 1. *quæſt.* 7. *ſect.* 2. *num.* 12. Molina *de iuſt.* & *iure. tom.* 2. *tract.* 2. *diſp.* 536. *nu.* 86. Io. à Cruce *par.* 1. *Direct. conſcien. præcep.* 7. *ar.* 8. *dub.* 2. *concluſ.* 3. Gibalin. *de cenſur. diſquiſit.* 2. *quęſt.* 5 *Conſect.* 20. *num.* 74. Et ideo cum non retineat aliquid alienum, non ligatur monitorio ad reuelandum.

4 Quod etiam ex eo confirm. quod quamplures Doctores tradunt, nempe quod habens apud ſe res ſui debitoris, ſi contingat mori, poteſt eas retinere in conſcientia pro compenſatione, etiam ſi adſint alij creditores anteriores, vt tradunt Comitol. *reſp. moral. lib.* 3. *quęſt.* 39 Homobon. *par.* 2. *Examin. Eccleſ. tract.* 10. *cap.* 3. *quęſt.* 6. *caſu* 7. Tanner. *tom.* 3. *diſp.* 5. *quęſt.* 6. *dub.* 14. *num.* 141. qui alios citat. Fernandez *par.* 4. *Exam. thol. moral. cap.* 5. *ar.* 13. *num.* 4. Quia ſcilicet non obligatur creditor, dum vtitur compenſatione, ſeruare ordinẽ anterioritatis quò ad alios creditores, vnde ex hoc quoque capite poterit creditor retinere dictam cedulam, nec tenebitur reuelare, vt inter alios notat Leſſius *lib.* 2. *de iuſt.* & *iure. cap.* 12. *dub.* 10. *num.* 61.

5 Sed quid, ſi anteriores creditores ſint hypothecarij, habentes obligata omnia bona debitoris? Reſp. Quod cum creditores

ditores hypothecarii cœteris præferendi sint *l. Scimus* §. *Et si præfatam*. C. *De iure deliberandi*, & notant communiter Doctores Lessius *lib. 2 de iust. & iure cap. 15. dub. 5. num. 38.* Laiman. *lib. 3. theol. moral. sect. 5. tract. 2. cap. 11. num. 6.* Molina *de iust. & iure. tract. 2. disp. 536. nu. 46.* Turrian. *de iust. & iure disp. 19. dub. 4. num. 6.* Nauar. *cap. 17. Manual. nu. 51.* Syluester *verb.* Restitutio 6. *quæst. 5.* Rebel. *de obligat. iust. par. 1. lib. 2. quæst. 19. num. 15.* Azor. *par. 1. lib. 4. cap. 36. quæst. 8.* Io. à Cruce *in Direct. conscient. par. 1. tract. 5. præcept. 7. ar. 8. dub. 2. conclus. 3.* Villalob. *par. 1. sum. tract. 11. difficul. 24. num. 18.* Quia cum ratione hypothechæ habeant sibi bona debitoris obligata, non possunt priuari iure, quod habent ad ipsa. Et ideo in tali casu, qui haberet cedulam, nō potest retinere in præiudicium anteriorum creditorum hypothecariorum, sed teneretur restituere; si cœtera bona non sufficerent pro extinguendis debitis.

6 Hoc tamen limitandum est, vt nō habeat locū, si debitor sit mercator, & antequā moreretur iusserit consignari schedulam suo creditori pro mercibus ab eo acceptis. Ratio est, Quia hypotheca generalis non impedit commercium mercatorum: & ideò possunt alienare merces, & pecuniam destinatam pro negocio, nec hypothecatarii creditores possunt reuocare alienationes, sed tantum remanent eis obligata, quæ apud ipsos tempore mortis reperiuntur, vt desumitur ex *l. Cum taberna n. ff. De pignor.* vbi communiter Doctores. Bart. *in l. Si constante num. 73. ff.* Soluto *matrimonio*. Couaruu. *Variar. resol. cap. 5. num. 2. lib. 2.* Stracca *de Mercatura. Tit. Mandati. 6. vlt. num. 7.* Rota coram Pureo *decis. 289. li. 2.* & coram Eminentiss. Otthobono *decis. 55. num. 9.* & *in Romana pecuniarum, 9. Iunij 1573.* coram Aldobrandino, & *in Romana peculiū. 24. April. 1598.* coram Gipsio.

7 Accedit etiam, quod hypotheca generalis vel nō cadit super iis, quæ destinata sūt negociationi, & sunt in continuo fluxu commercii, vt tradunt Bart. *in l. Si constante. num. 37. ff.* Soluto *matrim.* Bald. *in l. Cum tabernam. ff De pignor.* & *in l. Certi iuris. num. 6. & 9. ff. Locati.* Salicet. *in dict. l. Cum tabernā, num. 7.* Iacob. de Arena *in l. Generali. §. Vxor. ff. De vsu, & vsufr. leg.* Roman. *in l. Si constante. num. 33. ver. His autem ff.* Soluto *matrim.* Alber. *consil. 718.* Vel si cadit super ipsis, extinguitur per alienationem, vt tradunt Cinus *in l. Vbi adhuc num. 19. C. De iure dot.* Ias. *in l. Qui Romæ. §. Callimachus. ff.* De pignor. Pinel, *in Rubr.* C. De *bon. mater. par. 1. nu. 46. in fine.* Calcaneus. *consil. 25. num 16.* Couarruu. *cap. 5. Variar. resol. num. 2. lib. 2.* Paris. *consil. 64. num. 4. lib. 4.* Bart. *in l. Si constante. num. 73. ff.* Soluto *matrimonio.* Bald. *in dic. l. Vbi adhuc numer. 19. 38. & 109. C. De iure dot.* Et hi tres posteriores absolutè etiam docent, nō cadere supra his, quatenus dū per alienationem extinguitur, perinde est, ac si non caderet. Rota *decis. 37. num. 1. par. 3. Recent.* Vnde vtroque modo res se habeat, si cedula contineat mandatum de soluenda pecunia ex ea, quę destinata est negociationi, aut non cadet sub hypotheca, aut si cadet, remansit libera, dū data est in solutum. Et proinde cum non subiacent hypothecæ, nec etiā subiacebit monitorio de restituendo, aut reuelando.

8 Solum obstare videtur, quod huiusmodi cedula sit consignata creditori solum post mortem debitoris, & proinde debeat remanere hypothecata simul cū aliis mercibus repertis tempore mortis iuxta *l. Cum tabernam ff.* De *pignor.* Resp. tamen. Id locum habiturum, si fuisset cōsignata auctoritate hæredum. Secus autē cum præcesserit mandatum defuncti de consignando pro solutione pretii merciū emptarum. Quia consignatio non fuit disposita per modum vltimę voluntatis, sed per modum adimplementi cōtractus celebrati inter viuos, siquidem defunctus, dum viueret emerat merces, & restabat precium soluendum, quod decreuit soluere morti proximus, & pro solutione iussit dari cedulam, & proinde consignatio cedulę est pars, & adimplementum illius contractus, qui fuit celebratus inter viuos iuxta ea, quæ notant Aret. *in l. Si procuratorem. init. ff. Mandati.* Boer. *decis. 648. n. 5. ver. Ideo. initium.* Mantica *lib. 2. de tacit. & ambig. tit. 3. num. 6. & 8.*

An qui emit portiones hæreditarias cohæredum accollando sibi debita, et alia pericula teneatur aliquid resarcire, si quod superfuit, excesserit expectationem. Quæst. 198.

SVMMA

1 *Hæres non tenetur resarcire cohæredibus, quorum portionem emit, si hæreditas vltra spē crescat ex eius industria.*
2 *Melioramenta sunt meliorantis.*
3 *Fructus industriales sunt acquirentis ex aliena re.*
4 *Hæres tenetur resarcire cohæredibus, si in trāsactione super ipsorum portione sint notabiliter læsi.*
Stante læsione locum habet restitutio in integrum.
5 *Error arbitri non debet nocere partibus.*

1 INstitutis pluribus hæredibus à testatore ad æquales portiones, & confecto ab iis inuentario, cœpit dubitari, quod debita cœteraque onera absorberent totam hereditatem, præsertim quia corpora hæreditaria essent vili precio distrahenda ob vrgentiam debitorum. Vnde conuenerunt cohæredes, vt totam hæreditatem cum oneribus cederent vni ex ipsis, à quò singulis ea summa solueretur, quam arbiter de communi consensu electus arbitraretur. Quo facto cessionarius partim ob pecuniam, quare promptam habebat, solutis debitis vrgentioribus, partim cōcordando cum creditoribus, aut obtinēdo dilarionē, aliisque industriis, ita hæreditatem exonerauit, vt deipsa notabilis summa ei superesset. Vnde ortum est dubium, an cum præter expectationem tanta summa libera superfuerit, teneatur cohæredibus aliquid restituere. Et quidem *Non teneri restituere aliquid de eo, in quo hereditas ratione industria ipsius meliorata est, siue ex causa prōpta pecuniæ, siue ex quacunque alia, videtur* resoluendum.

2 Ratio est. Quia cum melioramenta hæreditatis causam habuerint ab ipso cessionario, nō sunt pars eiusdem hæreditatis, sed velutifructus industriæ ipsius; & ideo non pertinent ad ius cohæredum, sed ad ius cessionarii iuxta regulā, quod melioramenta sunt ipsius meliorantis, vt tradunt Bald. *in l. Senatus. §. Marcel. ff. De leg.* 1. Angel. *ibid.* Bart. *in l. penul. ff. Locati.* Ias. *in Autheut. Qui rem. C. De sacrosanct. Eccles.* Castrens. *consil.* 270. *vol.* 2. Albert. Brun. *de augmento, & dimin. conclus.* 20. Afflic. *decis.* 87. *num.* 6. Vrsil. *ibid. numer.* 3. Marescot. *Variar. resolut. cap.* 112. *num.* 52. Garzia *de expens. & meliorat. cap.* 6. *nu* 20. Rota coram Puteo *decis.* 275. *lib.* 3. & coram Merlino *decis.* 373. *numer.* 5. *& decis.* 435. *num.* 15. *par.* 1. Recent.

3 Accedit etiam. Quod quicquid acquiritur ex propria industria, acquiritur industriam adhibenti, vnde etiam fructus industriales ex re aliena acquisiti, sunt irreuocabiliter ipsius acquirentis, nec pertinent ad dominū rei, ex qua acquiruntur in *l. penul.* C. Si *quis alteris.* ibi. *Qui aliena pecunia comparat. non ei, cuius nummi fuerint, sed sibitàm actionem empti, quàm dominium, si ei tradita fuerit possessio, quærit.* & tradunt communiter D. Th. 2. 2. *quæst.* 78. *ar.* 3. *in corpore, & ad* 3. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 23. *num.* 46. Azo *in l. Ex diuerso. ff. De petit. hered.* Laderch. *consil.* 165. *nu.* 7. & per totam Rota *in Romana fructuum portarum.* 20. *Nouemb.* 1585. coram Gipsio, & coram Merlino. *decis.* 663. *num.* 50. Vnde quicquid creuit in hæreditate ex causa cessionarij, vel ratione promptæ pecuniæ, vel ratione compositionis cum creditoribus, vel ratione victoriæ in lite, vel ex quocunque aliio titulo spectante ad eius industriam, in ipsius commodum creuit, nec vllī restitutionis est obnoxium.

4 Si verò toto hoc industriali incremento deducto, quod superest de hæreditate excedit expectationem in notabili quantitate, ita vt excedat etiam periculum, cui se exposuit cessionarius, tunc tenetur coheredibus resarcire quò ad illam portionem, in qua iustitia contractus læsa fuit. Ratio est, quia notabilis excessus declarat, quod arbiter in taxanda summa soluenda cohæredibus errauerit in perpēdendis viribus hæreditatis; & proinde cohe-

cohæredes notabiliter læsi fuerint. Vnde haberet locum stante læsione restitutio in integrum iuxta *l. Quod si minor. § 1. ff.* De *minor.* & iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *in l. fin. numer.* 5. vers. *In Curia.* C. In *quib. casib. rest. in integ. non est necess.* Alexan. *consil.* 21. *nu.* 6. *lib.* 1. Oldus. *De restit. in integ. par.* 1. *quæst.* 4. *ar.* 1. Rota coram Seraph. *decis.* 1238. *num.* 1. & coram Caualero *decis.* 194. *num.* 2. & coram Burato *decis.* 323. *num.* 1. & coram Durano *decis.* 94. *num.* 2. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 40. *num.* 52. & *decis.* 1. *num.* 1. De *rest. in integ. in nouis.* Vnde si pars læsa potest petere resarciri, & contractum reduci ad iustitiam, tenetur de iustitia, atq; adeo in conscientia cessionatius resarcire læsionem.

5 Confir. Euentus declarauit interuenisse errorem in Arbitro, si quidem taxauit summam cohæredibus exhibendā improportionatam quantitati hæreditatis, quæ libera superfuit cessionario. Hic autem error non debet nocere partibus *l. De ætate. §. Qui iusto. ff. De interrogat. act.* & notant *ibid.* Doctores Dinus *consil.* 30. *in fine.* Alexan. *consil.* 156. *init. lib.* 6. Oldrad. *consil.* 216. *num.* 1. Rota *decis.* 524. *nu.* 7. *in fine.* Et ideo tenetur cessionarius corrigere errorem tanquam plus iusto sibi tribuentem, & auferentem cœteris.

An Regularis possit ex pecunia, quam liberè ex concessione Religionis expendit fundare censum, aut certam summā tradere amico, vt pro se post mortem missæ celebrentur. Quæst. 199.

SVMMA

1 *Regularis ex pecunia sibi concessa non potest fundare censum pro missis pro anima sua &c.*

Quicquid acquirit Monachus, monasterio acquirit.

Monachus in acquirendo æquiparatur seruo.

2 *Census æquiparantur immobilibus.*

3 *Census continentur sub prohibitione alienandi prohibita alienatione immobilium*

Etiam rerum Ecclesiasticarum.

4 *Religiosus non potest tradere amico pecuniam, vt post mortem celebrentur missæ, &c.*

Religiosus non potest testari, & quare.

5 *Religiosus non potest disponere per modum vltimæ voluntatis in ordine ad spiritualia.*

6 *Religiosus an possit donare amico pecuniam, vt post eius mortem faciat celebrare missas &c.*

Religiosus non potest concessa ad vnum vsum conuertere in alium.

1 QVod spectat ad primam partē difficultatis resoluendum est. *Quod non possit Regularis ex pecunia, quę ipsi ad libere expendendum conceditur à Religione, fundare censum, vt ex eius fructibus pòst eius mortē celebrentur missæ pro anima ipsius.* Ratio est. Quia, cum quicquid acquirit Monachus, monasterio acquirat Cap. *In præsentia.* De *probat.* vbi Doctores Innocent. *in Cap. Cum olim.* 2. *num.* 3. De *priuileg.* Ita vt in acquirendo æquiparetur seruo respectu domini, & acquirat absque alio mandato, vt tradunt Glos. *in l. Cum hæredes. §. fin. verbo* Non puto. *ff. De acquir. possess.* Bart. *in l. Cum filius. ff. eod.* Innocent. *in Cap. Olim.* 1. *numer.* 3. De *priuileg.* Vasquez *de success. creat. lib.* 3. *§.* 21. *n.* 249. Molina *de iust. & iure tract.* 2. *disp.* 140. vers. *Non solum bona. tom.* 1. Statim ac census fundaretur, acquireretur monasterio, & non esset amplius sub dispositione Religiosi fundantis, & proinde non potest supponere oneri missarum.

2 Præterea, quamuis census non sint propriè bona immobilia, quando tamen fundantur super immobilibus, æquiparātur bonis immobilibus, & eodem iure censentur, vt desumitur ex Clemen. *Exiui. §. Cumque annui.* De *verbor. significat.* ibi. *Cumque annui redditus inter immobilia censeantur à iure,* & notant Ancharan. *ibid. num.* 21. Rolan. *consil.* 54. *num.* 8. Federic. de Senis *consil.* 12. *num.* 4. Surd. *decis.* 208. *per totam.* Boccac. *de censib. lib.* 2. *num.* 104. Cenc. *de censib. par.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 1. *ar.* 2. *nu.* 14. Auendan. *de censib. cap.* 89. *num.* 21. Tiraquel. *De retract. lign. §.* 1. *glos.* 6. *num.* 6. vers. *At vbi.*

3 Et proinde continentur sub prohibitione

bitione alienationis immobilium, & si alienentur, sunt necessariæ solemnitates, quando aliàs sunt necessariæ pro alienatione immobilium, vt quò ad alienationes Minorum tradunt Bald. *in l. Iubemus post init.* C. De *sacrosanc. Eccles.* Cephal. *consil.* 308. *num.* 31. *lib.* 3. Bellon. *consil.* 23. *num.* 10. Rolan. *consil.* 54. *num.* 9. *lib.* 1. Roderic. *De ann. redit. lib.* 1. *quæst.* 14. *num.* 2. Foller. *in Bul. Nicolai V. de censib.* ver. *Quæ quidem num.* 59. Tiraquel. *De retract.* §. 1. *glos.* 6. *num.* 6. Simoncel. *De decret. lib.* 2. *tit.* 6. *in spec.* 3. *num.* 33. Cencius *de censib. par.* 1. *cap.* 3. *quæst.* 1. *ar.* 2. *num.* 16. Et in terminis rerum ecclesiasticarum requirentium in alienatione solemnitatem Redoan. *de reb. Eccles. non alien. quæst.* 17. *nu.* 30. Duard. *De censib. quæst.* 10. *proem num.* 34. & vniuersaliter Rota *in Bononiensi bonorum de Zaualis* 12. *Decem.* 1614. coram Vbaldo apud Duard. *de censib. decis.* 85. Hoc autem stante dictus census fundatus à Religioso non poterit ab ipso alienari, atque adeo nec etiam subiugari oneri missarum, cum hoc contineat quamdam speciem alienationis.

4 Quod spectat ad secundam partem difficultatis, adhuc resoluendum est, quod *non possit religiosus tradere amico certam summam pecuniæ, ad effectum, vt post eius mortem curet pro eius anima missas celebrari*. Ratio est. Quia Religiosus disponeret quidem viuens de tali pecunia, sed tamen causa mortis, ita vt dispositio non sortiretur effectum, nisi post mortem. Hoc autem esset disponere per modum vltimæ voluntatis, quod est prohibitum Religiosis. Authent. *Ingressi.* C. De *sacrosanc. Eccles.* & Cap. *Quia ingredientibus.* 19. *Quæst.* 3 & Cap. 2. *De testament.* & notant communiter Doctores. Disponere namque per modum vltimæ voluntatis dicit exercitium dominij; cuius cum sit incapax Religiosus, est etiam incapax facultatis taliter disponendi.

5 Nec refert, quod viuens posset talem pecuniam conuertere in celebrationem missarum, tanquam in opus pium, quia si habet facultatem conuertendi in vsus temporales, à fortiori poterit conuertere in spirituales. Quia hoc non prouenit ex qualitate operis, sed ex incapacitate dominij; & ideo neque in ordine ad opus pium, aut spirituale potest disponere de tali pecunia per modum vltimæ voluntatis iuxta ea, quæ notant Abbas *in Rubr. De testamen. in fine.* Franc. *ead. Rubr. num.* 74. *in* 6. Bald. *in l.* 1. *num.* 15. C. De *sacrosanc. Eccles.* Bar. *ibid quæst.* 3. Peregrin. *consil.* 53. *num.* 10. *vol.* 2. Magdalen. *de numero test. par.* 2. *cap.* 4. *in fine.* Tapia *in Authen. Ingressi. verbo* Ideoque nec de his. *cap.* 1. *num.* 5. Nauar. *Comen.* 1. *de Regular. nu.* 22. *corol.* 10. Tabiena *verbo.* Testamentum. *num.* 3. Syluester *quæst.* 4. *in fine.* Armilla *num.* 2. *in fine.* Graf. *par.* 2. *decis. lib.* 3. *cap.* 19. *nu.* 85. Rodriquez *quæst. Regul.* 69 *ar.* 2. *tom.* 3. Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 8. *num.* 3. Quod autem possit viuens in idem opus conuertere, inde prouenit, quia conuertendo vtitur tantum pecunia sibi concessa quò ad vsum: non autem exercet actum dominij.

6 Ex quibus deducitur, an possit Religiosus dictam summam pecuniæ alicui donare cum onere, vt sequuta morte faciat pro ipsius anima certum missarum numerum celebrare. Licet enim possit ad libitum in proprios vsus pecuniam sibi concessam expendere, non tamen hoc modo poterit donare. Nam vel numerus missarum inuinctus adæquat pecuniam; & tunc non interueniet vera donatio, sed deputatio dictæ pecuniæ pro celebratione missarum. Vel si transferat dominium pecuniæ in donatarium, acquiret ius ad onus impositum: & de hoc onere disponet per modum vltimæ voluntatis, nam disponet de ipsius adimplemento post mortem, quod facere non potest, vt constat ex dictis. Si verò numerus missarum non adæquat, interueniet etiam vera donatio quò ad illam portionem, quæ excedit numerum missarum, quæ non est ipsi concessa; imo prohibita, cum non possit religiosus rem concessã in vnum vsũ, cõuertere in alium præsertim prohibitum, vt notant D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 1. §. 11. *not.* 2. & 4. Lopez *par.* 1. *Instruc. cap.* 156. *init.* Lessius *lib.* 2. *de iust.* & *iure cap.* 41. *dub.* 9. *num.* 79. Syluester *verbo.* Religio 6. *quæst.* 7. *dict.* 2.

Ro-

Rodriquez *quæst.* Regul.29.ar.10. *conclus.* 3.*tom.*3. Mendoza *in* Quodlib, *quęst.*8.*conclus.*3. Sanchez *lib* 7. *Sum. cap.*19. *num.*68. Imo adhuc interueniet etiam dispositio per modum vltimæ voluntatis, quia disponet, post mortem adimplendum onus iniunctum donatario.

An religiosus peccet contra paupertatem, si retineat, quod superior concedit ad vitandas querelas, &c. Quæst. 200.

SVMMA

1 *Religiosus retinens, quod superior concedit ad vitandas quarelas, an peccet, &c.*
2 *Qui inuitus concedit, vere, & liberè concedit licet secundum quid nollet.*
3 *Voluntas coacta est voluntas.*
Sortitur suum effectum.
4 *Metus non excusat à peccato, &c.*
5 *Subditus licitè retinet concessa, licet superior ex eo quod timet quarelas, non reuocet.*
Voluntas reuocandi licentiam, nisi manifestetur, nihil operatur.
6 *Subditus extorquens licentiam à superiore quando peccet.*
Extorquere voluntatem est delictum.
7 *Subditus quando leuiter peccet obtinendo à superiore licentiam alias non concedendam.*
8 *Quando voluntas superioris possit reduci ad æquitatem medio timore quarelarum,*
9 *Metu operans quo modo nolit.*

1 Contingit aliquàdo, quod superiores Regulares ad vitandas lamentationes, & quærelas subditorum iis concedant aliqua, quæ aliàs non concederent: vnde dubitatur, an tunc subditi ea retinendo peccent cōtra votum paupertatis. Quod autem peccent contra paupertatis votum, quamuis aliàs parati sint dimittere, si repetarentur, tradunt Carthusian. *De profes. monast. lib.*1. *ar.*11. Nauar. *lib.*3. *de restit. cap.*1. *par.*3. *dub.*1. *num.*161. Lessius *lib.*2. *de Iust. & iure cap.*4. *dub.*5. *num.*25. Corduba *in Sum. quæst.* 54. ver. *Pressio est a opinion.* Rodriquez *quæst.* Regul.29. *ar.*12. *corol.*2. *tom.*3. & sequitur Sanchez *lib.*7. *Sum. cap.* 19. *num.*18. Fundamentum est, Quia talis licentia non est voluntaria, sed coacta permissio, & proinde perinde est, ac si nulla adesset licentia.

2 Verum hęc doctrina absolutè probari non potest. Quia licet superior ex humanis motiuis, & quæ nihili facienda essent, si id non esset concedendum, quod conceditur, indulgeat subdito, atque adeo aliquo modo inuitus, adhuc tamen voluntariè, & liberè concedit. Imo hæc concessio est solum secundum quid inuoluntaria, absolutè tamen est voluntaria, quia est voluntaria secundum id quod actu agitur, & solum inuoluntaria sub conditione, quatenus non esset voluntaria, seu non adesset, si adesset conditio, sub qua non concederetur licentia iuxta ea, quæ cum Arist. 3. *Ethicor. cap.*1. & Nysseno *lib.* 5. *de Homine cap.* 1. tradit D.Th. 1.2. *quæst.*6. *ar.*6. *in corpore*, & *ad* 3. & cum eo communiter Doctores. Ex quo fit, quod voluntas concedendi licentiam præualeat, quia hæc absolutè exit in actum, & voluntas ratione cuius dicitur inuitus concedere, non præualeat, quia non exit in actum, sed cedit alteri voluntati. Et proinde interuenit vera licentia voluntariè, & liberè concessa: atque adeo sortitur suum effectum, & facit quod religiosus possit sine violatione voti paupertatis retinere sibi concessa.

3 Et proinde voluntas, licet coacta, hoc est metu, aut alio modo extorta, vera voluntas est. *l. Si mulier.* §. *Si metu. ff. De eo, quod metus causa.* & notant communiter Doctores Dec. *in l. Velle non videtur. num.*1. *& seq. ff.* De reg. iur. Couarru. *De sponsalib. par.*1. *cap.*4. §.1. *num.*11. Rota coram Seraphino, *decis.* 1350. *num.* 9. & coram Durano. *decis.* 158. *num.*13. Et talis voluntas sortitur suum effectum non secus, ac si nulla interueniret coactio, vt desumitur ex dic. *l. Si mulier. end.* §. ibi. *Si metu coactus adiui hereditatem, puto me heredem effici.* Et Instit. *de except. inst.* ibi. *Si metu coactus Titio stipulanti promisisti, quod non debueras promittere, palam est, iure ciuili te obligatum esse.* Vnde volun-

tas

tas quoque superioris, licet concepta ob vitandas quærelas, sortietur suum affectum licentiæ concessæ, & operabitur, ne religiosus violet votum paupertatis.

4 Quod etiam ex eo constat, quia, si concedat licentiam subdito ex tali causa quò ad ea, quæ non potest, aut debet concedere, non excusabitur à peccato, neque enim metus excusat à peccato, quando nō facit cessare obligationem legis. Cap. *In primis*. ver. *Si autem Episcopi*. 2. *Quæst*. 1. & Cap. *Quisquis metu*. 11. *Quæst*. 3. & Cap. *Eos quos*. De *consecrat*. *Dist*. 4. & Cap. *Sacris*. De *ijs*. *quæ vi*, *metusue cau*. Si ergo voluntas est talis, vt possit fundare peccatum, erit etiam talis, vt possit inferre veram concessionem licentiæ, quæ sufficiat, vt subditus non violet votum paupertatis.

5 Et hoc à fortiori tenendum est, si subditus iam obtineat licentiam, sed superior eam non reuocet, ob quærelas, & murmurationes vitandas. Nam in tali casu licentia fundatur in voluntate Superioris vndique libera, & nullo pacto extorta; & proinde tanquam legitima durabit, donec reuocetur. Quod autem Superior esset reuocaturus, nisi timeret quærelas, non alterat licentiam concessam, sed tantum facit, quod superior sit taliter dispositus, quod reuocaret licentiam, nisi quærelas timeret, quod totum sistit in mente, & ideo nihil exterius operatur, *l. Quidam cum filium*. *ff*. De *hæred. inst*. & notant *ibi* Barr. & Imola Rota coram Seraph. *decis*. 1357. *num*. 12. & coram Durano *decis*. 379. *num*. 6. & *decis*. 354. *nu*. 6. *par*. 1. Recent. & *decis*. 12. *num*. 29. *par*. 8. Recent.

6 Hinc verò oritur dubium, an subditus, licet non peccet cōtra votum paupertatis, peccet tamen ex alio capite. Resp. Quod si superior inducatur ad ea concedenda, quæ secundum consuetudinem Religionis nō solent concedi quamuis aliàs licitè concedi possent, peccabit. Nam impediet, ne vtatur libera potestate, quam habet in regendis subditis. Et quia ex suo genere inferre metum, aut alio modo extorquere voluntatem, est delictum, vt ponderant Innocent. *in Cap*. *Causam matrimonij*. De *offic. deleg*. Alciat *De præsumpt*. *Reg*. 3. *præsump*. 6. *num*. 1. Menoch. *item de præsump*. *lib*. 3. *præsump*. 126. *num*. 2.

7 An autē peccet grauiter, inspicienda est qualitas quærelarum, & murmurationum, an nimirum sint tales, vt iure ad illas vitandas moueatur superior ad concedendum, quæ aliàs non concederet, an verò sint leues, ita vt, quod concedat, potius imbecillitati superioris tribuendum sit, quàm quærelis subditi. Nam si ex imbecillitate concedat, sibi imputare debet, quod concedat, non autem subdito, quasi ad vitandas quærelas cogatur: quia quærelæ non essent attendendæ, tanquam inanes, sicut nec etiam attenditur huiusmodi metus *l. Metum*. & *l. Sequen*. *ff*. De *eo*, *quod met. cau*. & item *l. Metus*. C. Quod *met. cau*. & *l. Interpositas*. C. De *transact*. vbi Doctores. Et ideo subditus in tali casu peccabit tantum venialiter, quia præbebit solum leuem causam extorquendi licentiam superioris.

8 Quod si superior ad vitandas quærelas concedat ea, quæ iuxta consuetudinem Religionis solent alij Superiores cō. cedere, quamuis aliàs non concessurus, tunc subditus non peccabit. Quia, quod superior non esset concessurus, prouenit ex quadam asperitate, & naturali rigiditate, quæ iustè reddit regimen ingratum, & onerosū, & ita potest reduci ad terminos æquitatis eo fere modo, quo leges reducuntur ad æquitatem per Epichiam, quando aliàs essent nimis duræ, vt cum Arist. 5. *Ethic*. *cap*. 10. docent communiter, ita vt accommodentur menti legislatoris, quam expressisset, si interrogatus fuisset, iuxta *l. Tale pactum*. §. *Qui prouocauit*. *ff*. De *pactis*. Voluntas ergo superioris ex eo, quod timet quærelas, reducitur ad æquitatem temperando rigorem, & concedit id, quod aliàs absque tali timore concederet, si esset vacua ab illa passione, qua impellitur ad asperitatem. Et ideo subditus non peccat, quia ex eo, quod faciat timere quærelas, reducit ad æquitatem volūtatem superioris, & aliàs quærelæ non sunt irrationabiles.

9 Si autem opponatur. Quod superior

rior habeat tantum in superficie volitionem, in medulla autem nolitionem, vt de eo, qui metu consent t dixit Bald. in *Consil. Schismat. par. 2. num.* 13. quod est in eius lectura *ante Rubr* C. *Si quis aliq. test. probib.* Resp. Reuera habere absolutam, & solum adesse implicitam nolleitatem, vt ponderat Rota coram Merlino *decis.* 506. *nu.* 44. Et proinde de facto voluntas concedens licentiam efficax est, & obtinet effectum validitatis licentiæ, quia non impeditur ab illa simplici nolleitate.

An valeat translatio pensionum in Clericum illegitimum. Quæst. 201.

SVMMA.

1 *Illegitimus est capax pensionis laicalis.*
2 *Translatio pensionis in Clericum illegitimum an valeat.*
3 *Illegitimus est incapax beneficiorum.*
Etiam pensionis erecta in titulum. ibid.
4 *Pensio transferri potest in Clericum illegitimum absque dispensatione.*
5 *Inhabilitas ad beneficia non extenditur ad pensiones.*
Pensio non est beneficium.
A diuersis non fit illatio.
6 *Illegitimus solum incapax Clericatus, non autem pensionis.*
7 *Transferri potest pensio in illegitimum, licet in concessione id non exprimatur.*
8 *Non valet translatio pensionis in illegitimum, qui sine dispensatione suscepit Clericatum.*
Clericatus illegitimo modo susceptus perinde est, ac si non esset susceptus.
Non operatur suos effectus.

1 SVpponitur, quod non sit dispensatus ad obtinendam pensionem, sed solum ad Clericatum, & proinde dubitatur, an indigeat aliqua dispensatione, vt sit capax pensionis. Quod autem spectat ad pensionem laicalem, videtur certum, valere translationem, vt inter alios notat etiam Garzias *de benefic. par. 1. cap. 5. num.* 119. Quia, cum possit conferri etiam laicis, nec specialiter requirat legitimitatem, ex nullo capite potest esse inualida translatio: vnde dubium restringitur ad pensionem clericalem.

2 Quod autem non valeat translatio, esset resoluendum attentis ijs, quæ tradunt Rebuf. *in Praxi* Tit. *de dispensat. super defec. Natal. num.* 48. & Tit. *de dispensat. ad plura nu.* 65. Gigas *de pension. quæst.* 16 & alij, quos citat, & sequitur Garzia *de benefic. par. 1. cap. 5. num.* 119. Qui *num. sequen.* opponit Rotæ, oppositam sententiam sequenti, stylum Datariæ, & Cancellariæ, cui magis est standam, vti magis propinquo Papæ. Sed mirum est, quod huiusmodi stylum opponat Rotæ, cum non iudicet Rota contra stylum Curiæ; vnde, si adesset, secundum ipsum pronunciaret. Idem etiam tenet Vallens. *de benefic. lib. 4. t. 1. 1 num.* 7.

3 Fundamentum est. Quia illegitimus absque dispensatione est incapax beneficijs Cap. *De incestis.* 35. *Quæst.* 3. & Cap. *Cum in cunctis.* De *elect.* Pensio autem Clericalis, & ecclesiastica regulatur instar beneficij; & ideo qui non est capax beneficij, nec etiam erit capax pensionis. Verum licet hoc locum habeat, quando certa quantitas fructuum separatur à beneficio, & ita constituitur pensio, vt erigatur in titulum beneficii, quia tunc proprie est beneficium, quamuis retineat nomen pensionis; vt notant Gigas *de pension. quæst. 1. num.* 1. Nauar. *consil.* 11. *De constit.* ; non tamen locum habet in pura pensione, vt constabit ex dicendis.

4 Tenendum itaque est *Validam esse translationem tanquam in personam habilem stante clericatu, ad quem cum dispensatione promotus sit.* Ita desumitur ex Doctrina, quam tradunt Gambar. *de Legato lib. 6. nu.* 234. Paleot. *De notb. & spont. cap.* 58. *num.* 4. Zerola *in Praxi par.* 1. *verbo.* Ordo. §. 4. Sarnens. *in Regul. de annal. quæst.* 21. ver. *Si vero non dantur.* Gonzalez *ad Regul. Cancel glos.* 5. *num.* 24. Lotter. *de re benefic. lib. 1. quæst.* 40. *num.* 139. Et ita inuariabili stylo iudicat Rota præsertim *decis.* 425. *par. 1. Diuer.* coram Seraphino *decis.* 1264. *num.* 2. & coram Coccino *decis.* 31. *nu.* 8. & coram Pennia *decis.* 569 *num.* 7. & coram Durano *decis.* 143. *num.* 1. & 4.

& 4. & decis. 117. num. 4. & 18. & coram Merlino decis. 278. num. 2. & in Burgensi pensionis 19. Februar. 1596. coram Blancheto apud Garziam par. 1. de Benefic. cap. 5. num. 116. in Veneta pensionis 10. Decem. 1572. coram Robusterio, & in Cesaraugustana pensionis. 19. Februar. 1590. coram Gipsio, & in Toletana pensionis. 11. Maij. 1601. corã Litta. & in Melitensi pensionis 1614. coram Buratto. apud Marchesan. de commis. tom. 2. fol. 527. & decis. 549. num. 3. par. 2. Recent.

5 Ratio verò est. Quia inhabilitas illegitimorum quò ad beneficia non extenditur ad pensiones. Pensio enim est quid diuersum à beneficio, si quidem ius distinguit inter pensionem, & beneficium Cap. Quamuis. De præbendis in 6. ibi *Et nõ in pensione, sed in beneficijs ecclesiasticis tãtum volumus prouidere*, & etiam Concil. Trident. distinguit pensiones à beneficiis, & discretiuè de ipsis disponit, ita sess. 21. cap. 2. & sess. 25. cap. 15. de reformat. Vnde cum inhabilitas, tanquam quid odiosum, sit potius restringenda, quàm extendenda, non debet inhabilitas quò ad beneficia extendi ad pensiones. Præsertim quia à diuersis non fit illatio. l. Neque natales. C De probat. & l. Naturaliter. §. Nihil commune. ff. De acquir. possess. & notant Cinus in l. Ex lege. C. De condit. ob cau. Petrus Ancharan. in Repet. Cap. Canonum statuta, oppo sit. 1. De Constit. Bald. in l. Cum necessitatem. C. De fideicom. Et ideo ex incapacitate beneficiorum non infertur incapacitas pensionum.

6 Ex quibus deducitur, quod illegitimus sit solũ incapax pensionis in quantum est incapax qualitatis fundamentalis, quam requirit pensio: & ideo, si per dispensationem ponatur ista qualitas, ponetur simul etiam capacitas recipiendi pensionem. Et proinde illegitimitas non opponitur collationi, aut translationi pensionis, sed solum clericatui: vnde sufficit vnica dispensatio, qua dispensetur in ordine ad Clericatum, nec pro obtinẽda pensione requiritur noua dispensatio, sicut requiritur pro obtinendo beneficio.

7 Secundò deducitur cum Lotterio de re benefic. quæst. 40. nu. 144. lib. 1. Rota decis. 3. d. fil. presbit. in antiq. Valere translationẽ pẽsionis, nisi aliud obstet, etiam si in cõcessione transferendi nõ sit expressum, quod transferri possit in illegitimũ. Nam facultas transferendi, cum non sit coarctata ad certum genus personarum, extenditur ad omnes capaces: & ideo eo ipso, quod illegitimus dispẽsatur ad Clericatum, & tonsuram suscipit, remanet capax pensionis, & in ipsum transferri potest.

8 Maior difficultas est, an valeret translatio, si illegitimus absque præuia dispensatione suscepisset clericatum. Videtur enim ex vna parte affirmatiuè resoluendum, quia esse illegitimum tollit tantum habilitatem ad clericatum, non autem ad recipiendã pensionem, & ideo quocunque modo sumat clericatum, videtur fieri habilis, quia suscipit qualitatẽ habilitatem. Verum nõ esse capacem pensionis, resoluendum est. Ita etiam Gabr. consil. 189. num. 6. ver. Tamen puto. Lotter. de re beneficiaria lib. 1. quæst. 40. num. 145. Quia cum clericatus non assumatur legitimo modo, quamuis secum trahat tonsuram, non trahit tamen habilitatem ad pensionem: & proinde se habet in ordine ad inducendos suos effectus, ac si non fuisset susceptus Cap. Inter incorporalia. De translatione Episcop. & Cap. Veniens. De præsbiter. non baptiz. & Cap. fin. De restit. spoliat. & l. De ætate. §. Nihil ff. De interrogat. & l. Quoties. ff. Qui satisd. cogant. & notant Ias. ibid. Bald. consil. 402. num. 3. ver. Considerandum est. lib. 1. Lappus allegat. 82. init. Cum enim huiusmodi effectus sint de iure positiuo, non inducuntur, nisi Clericatus habeat assistentiam iuris positiui, qua caret, quando illegitimus ipsum suscipit absque præuia dispensatione, cum suscipiat contra dispositionem iuris.

An

An Clericus pensionarius, cui indulgetur incedere sine habitu, possit exercere officia sacularia. Quaest. 202.

S V M M A

1 *Quinam pensionarij possint incedere sine habitu clericali.*

2 *Pensionarij, licet incedant sine habitu, non possunt exercere officia ciuilia &c.*

Clericis ratione Clericatus probibetur exercere officia sacularia.

3 *Indulgentia, quod pensionarij incedant sine habitu, non se extendit ad exercenda officia sacularia.*

Indulgentia est stricti iuris.

4 *Relaxatio vnius obligationis non se extendit ad aliam.*

Tot dispensationes requiruntur, quot sunt impedimenta.

1 Clericis pensionariis, quorum pensiones non excedunt aureos sexaginta de camera, indulgetur per Sixtum V. vt possint incedere sine habitu clericali, vt declarauit *die vltima Ianuar.* 1589. quæ declaratio annexa est in Bullar. *tom. 2. Constitutione eiusdem Pontificis* 92. in qua præcipit omnibus Clericis habentibus pensiones beneficia &c. incedere in habitu clericali. Vnde dubitatur, an prędicti clerici stante, quod non incedant in habitu clericali possint exercere aliqua officia sæcularia ciuilia.

2 Resoluendum est, *Non posse prędictos Clericos exercere aliqua officia ciuilia.* Ratio est. Quia Clericis ex eo, quod clerici sint, prohibetur exercere officia ciuilia Cap. *Clerici. De vit. & honest. Clericor* ibi. *Clerici officia, vel commercia sacularia non exerceant.* et Cap. I. *Ne Clerici, vel Monachi.* vbi redditur ratio finalis, quia iuxta Apostolum, Nemo militans Deo implicat se negociis sæcularibus, & Cap. *Sacerdotibus. eod. tit.* Vnde cum finis legis sit, ne ob implicationem in negociis sæcularibus distrahatur à militia Dei, extenditur dispositio ad illa omnia, quæ persona distrahunt à seruitio Dei, et Ecclesię. Clerici autem pensionarii, quamuis incedant sine habitu clericali, sunt tamen reuera clerici, cum sint saltem prima tonsura initiati, et proinde addicti militiæ ecclesiasticæ; et per accidens est, quod non vtantur habita Clericali. Vnde generaliter non possunt exercere officia sæcularia, tradunt Molina *de iust. & iure. tract. 2. disp.* 108. Panorm. *in cap. Clerici.* De *vita, & honest. Cler.* Diaz *in pract. Canon. cap.* 61. Maiol. *De irregularit. lib. 2. cap. 5. num.* 15. Squillant. *de obligat. Clericor. par. 2. num.* 106.

3 Neq. opponi potest, quod, cũ Clericus incedat sine habitu clericali, potest se gerere tanquam laicum. Nam de iure debe rer incedere in habitu clericali iuxta præfatam *Constitutionem* 92. Sixti V. et ex indulgentia conceditur, quod incedat sine tali habitu. Hæc autem indulgentia, seu dispensatio, cum sit stricti iuris, non est extendenda etiam ad exercenda officia sæcularia. *l. Si quãdo. init. C. De inoffic. testam.* et Cap. 1. *§. vlt. De fil. presbit. in 6.* & Cap. *Cum de non sacerdotali. De preben. eod lib.* & Cap. *Susceptum. De rescrip. in 6.* et notant Ias. *in l. Beneficium. num. 37. ff. De Constit. Princip.* Butr. *in Cap. Venerabilis* De *except*, Menoch. *consil.* 306 *nu.* 24. Curt. iun. *consil.* 21 *num.* 4. *lib.* 3. Io. Andr. *in Cap. fin.* De *fil. presbit. in* 6. Natta *consil.* 600. *num.* 33, *lib.* 3. Felin. *in Cap. Postulasti. num.* 9. De *rescrip.* Abbas *in Cap. Ad aures. num. 7. eod. tit.* Borgas. *de Irregular. par.* 2. Tit. *de Interpret. extens. & restr. dispensat. num.* 17. Rota coram Ludouis. *decis.* 353. *num.* 15.

4 Accedit etiam. Quod deferre habitum Clericalem, & non se immiscere negocijs sæcularibus, atque adeo non exercere officia laicalia, sunt diuersæ obligationes, quę afficiũt statum clericalem: & vna est ab alia independens. Et ideo ex eo, quod Pontifex in vna indulget, & dispensat, non indulget, & dispensat in alia, quia tot dispensationes requiruntur, quæ sunt ligamina, vt tradunt Franc. *in Cap. Non est. De prabend.* Geminian. *consil.* 33. *num.* 8. Surdus. *consil.* 244. *numer.* 4. Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. Glos.* 13. *n.* 97, alios citans. Rota *in Romana Palatis.* 5. *Iunij* 1602. Coram Sacrato, & coram Penia

nia *decis*. 619. *numer.* 1. & coram Ludouis. *decis*. 109. *numer*. 6. Vnde sola indulgentia non ferendi habitum relinquit præfatos Clericos quò ad officia ciuilia in eodem statu, in quo essent seclusa tali indulgentia.

An nulliter professus ob defectum ætatis gaudeat antianitate à die professionis, si eam ratificet. Quæst. 203.

S V M M A.

1 *Fraus neminem iuuat.*
2 *Nulliter professus, sed bona fide, gaudet antianitate à die professionis.*
3 *Ratificatio quando retrotrahatur ad tempus actus.*
4 *Professio elapso quinquennio ratificatur à lege.*
Lex ratificat actum nullum præstertim ob resistentiam iuris.
5 *Filij ex matrimonio nullo, sed bona fide contracto, sunt legitimi.*
6 *Elapso quinquennio non potest opponi contra antianitatem possessam ratione professionis.*
7 *Causa, ob quam Trident. prohibet audiri super nullitate professionis elapso quinquennio.*
Ratio extendit dispositionem ad sui extensionem.
8 *Causa antianitatis non potest prius agitari, nisi agitata causa professionis.*
Ex causis connexis quæ prius agitanda
9 *Quod elapso quinquennio professio sit valida est præsumptio iuris, & de iure.*
Præsumptio iuris, & de iure non admittit probationem in contrarium.

1 SVpponitur, quod bona fide absque fraude, seu dolo ante legitimam ætatem emissa sit professio, quia scilicet profitens putaret se habere legitimam ætatem. Certum est enim, quod si mala fide professus sit, non possit frui antianitate, cum in fraude fuerit, & fraus neminem iuuet *l Transactione.* C. De *transact.* & *l. Itaque fullo. ff. De furtis*, & Cap. *Intelleximus*. De iudic. & Cap. *Ex tenore*. De rescrip. & Cap. *Tuus*. De *vsur*.

2 Stante ergo bona fide resoluendũ est. *Quod fruatur antianitate à die emissæ professionis, licet inualidæ*. Ita Nauar. *consil.* 27. *de Regular*. Rodriquez *quæst.* Regul. 17. *ar.* 3. *in fine. tom.* 3. Graf. *consil.* 6. *d.* Regul. *in fine. tom.* 1. Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. disp.* 37. *num.* 68. *in fine.* Vecchius *in Praxi Nouitior. disp.* 24. *dub.* 8. Bordon. *de profess. Regul. cap.* 5. *num.* 56. Scrofa *de inualida professione dub.* 18. *ver. Sed his non obstantibus.* Hoc autem debet intelligi non à die professionis, in quo emissa fuit, sed in quo validè potuisset emitti, atque adeo à prima die post completum annum ætatis sextũdecimũ, vt declarauit S. Episcop. & Regular. Congregatio *die* 13. *Nouemb.* 1648. apud Nicolium *in Flosculis*, verbo. *Præcedentia. nu.* 16. Et desumitur ex Constit. Vrbani VIII *sub die* 2. *April.* 1631. quæ incipit. *Religiosos*, & est 115, *tom.* 4. *Bullar.* vbi §. 2. decernit, & declarat. Quod ratificantes professionem nullam ob non præmissum nouitiatum in locis designatis obtineant eundem locum, sessionem, votum &c. prout haberent, si ab initio valida fuisset professio.

3 Ratio desumitur ex natura ratificationis, nam sumus in casu, in quo professio non est nulla, quia deficiant substãtialia de iure naturali requisita, si quidẽ interuenit mutuus consensus parium; sed in casu, in quo est nulla ob resistentiam iuris, quod non admittit contractum professionis, nisi profitens sit in ætate præscripta. Ex quo fit, quod ratificatio subsequuta retrotrahatur ad tempus emissæ, professionis iuxta *l. Licet. ff.* De iudic. & *l. fin.* C. Ad *Macedonian*. cum actus non sit omnino nullus, sed adsint substantialia de iure naturæ requisita, quę per ratificationem factam in ætate habili stabiliri, & conseruari possunt, iuxta doctrinam, quã tradunt Bart. *in l. Obseruari. num.* 14. *ff.* De offic. proconsul. Dec. *in l. Semper. qui. num.* 16. *ff. De reg. iur.* Bald. *in l. fin. numer.* 2. C. Ad *Velleian.* Alexan. *consil.* 18. *num.* 24. *lib.* 7. Rota coram Ludouis. *decis.* 395. *nu.* 12.

4 Accedit etiam, quod cum sit elapsum quinquenniũ à die professionis absq; reclamatione, professio remanet ratificata etiam à lege per dispositionem Concil. Trident. *cap.* 19. *de Regular. sess.* 25. Vnde cum lex possit fingere, atque adeo confirmare

firmare actum alias nullum, præsertim ob resistentiam iuris, tanquam si ab initio non rest.esset l. Cum hic status ff. De don. int. vir. & uxor. & l. 2. C. Si quis alteri, vel sibi. atque retrotrahere ratificatio. nem; quod præstat Concil. Triden. nam prohibet audiri super nullitate, quia elapso quinquennio habet professionem tam quam validè emissam.

5 Denique Filij nati ex matrimonio nullo ob impedimentū dirimens, sed bona fide contracto, sunt legitimi, & a natiuitate trahunt secum ius ad hæreditatem paternam non secus, ac si matrimonium ab initiò fuisset validum. Cap. Cum inter. Qui fil. sint legit. Cum ergo profitens fiat religionis filius, si bona fide profiteatur, quamuis nulliter, trahet ex professione iura omnia, quæ aliàs ex ipsa consequuantur, atque adeo etiā antianitatem.

6 Sed insurgit dubium, an contra dictam antianitatem opponi possit. Et non posse opponi, sequitur ex dictis; quia, si ipsis de iure conuenit, non potest contra opponi. Deinde cum antianitas consequatur professionem, non potest opponi contra antianitatem, nisi etiam opponatur cōtra professionem. Cum ergo Concilium Trident. sess. 25. cap. 19. De Regular. prohibeat audientiam super nullitate professionis elapso quinquennio, prohibet etiam super antianitate.

7 Nec obstat, quod dispositio Concil. loquatur tantum de ipso professo, quem prohibet audiri, quia professus non stat limitatiuè ad prohibitionem, sed demonstratiuè. Nam causa, ob quam prohibet audiri, est quia elapso quinquennio, præsumitur ratificata professio seu potius elapso hoc tēpore, ab ipsa lege inducitur ratificatio. Hæc autem ratio locum habet respectu quorūcumq: nam tàm conuellitur ratificatio professionis, si opponatur ab vno, quàm si opponatur ab alio; & ideo etiam dispositio est quò ad omnes. l. Illud. ff. Ad leg. Aquil. & l. Si postulauerit. §. 2. ff. Ad leg. Iul. De adulter. & notant Curt. sen. consil. 9. num. 22. Riminal. iun. consil. 4. numer. 9. lib. 1. Surd. decis. 276. numer. 8. Alexan. in l. Peregrè §. 1. ver. Non obstat. ff. De acquir. possess. Imola in l. Si verò. §. De viro num. 14. ff. Soluto matrimonio. Rolan. consil. 27. nu. 8. vol. 1. Rota coram Pennia d. c. f. 664. num. 4.

8 Quod amplius confir. ex connexitate causarum. Si enim proferatur sententia super antianitate, inuolui tur etiam causa professionis, nam si declaretur non deberi antianitatem, professio tacitè declaratur nulla; & hæc sententia pareret exceptionem rei iudicatę in causa professionis: vnde non potest agitari, nisi prius agitetur causa professionis l. Interdum. ff. De publ. iud. c. vbi Bart. & l. 1. C. De appellat. et tradunt idem Bart. in l. 2. §. Hoc edicto. nu. 3. ff. De vi bonor. rapt. Craueta consil. 280. Curt. iun. consil. 351. li. 3. Lancellot. de attent. par. 2. cap. 4. limit. 23. numer. 23. Dec. consil. 33. num. 4. Capic. decis. 122. nu. 9. Farinac. alios citans in Praxi. quæst. 100. num. 125. Rota coram Pennia decis. 169. n. 5. et coram Coccino decis. 123. numer. 3. & coram Millino decis. 445. num. 3. vbi aliæ decis. allegantur, et cora n Caualero decis. 443. num. 3. Cum ergo non possit cognosci causa nullitatis professionis obstāte Concil. Trident. cit. Cap. 19 De Regul. sess. 25. nec etiam poterit cognosci causa antianitatis.

9 Præsertim quia cum professio habeat pro se præsumptionem iuris, & de iure inductam à Concil. Trident. modo citat iuxta ea, quæ tradunt Innocent. in Cap. Quia verisimile. num. 2. De præsumpt. Alexan. in l. Inter stipulantem. § 1. num. 3. De verbor. obligat. Roman. in l. Si duo. numer. 8. ff. De acquir. hæred. Non potest contra ipsam admitti probatio, vt tradūt in Rubr. De præsumpt. num. 1. Ias. in §. Si quis in fraudem. nu. 45. Instit. De act. Socin. iun. consil. 69. num. 4. lib. 1. Neuizan. consil. 85. nu. 14. Sed habetur pro veritate. l. Licet. ff. De legat. 1. vbi Ias. num. 10. Et ideo neque etiam admitti potest probatio contra antianitatem inde consequentem.

An lapſus quinquennij Concil. Trident. ad reclamandum contra profeſſionem, afficiat etiam Religionem. Quęſt. 204.

S V M M A

1 *Quinquennium ad reclamandum contra profeſſionem an afficiat Religionem.*
2 *Concil. Trident. aſsignans quinquennium, &c. loquitur de profeſsis.*
3 *Quando lex habet rationem generalem, fit generalis.*
Ratio trahit legem, quo ipſa extenditur.
4 *Diſpoſitio Concil. &c. eſt per ſe primò circa profeſsionem.*
Lex afficit omnes perſonas, quibus materia eſt communis.
5 *Diſpoſitum de vno, eſt etiam diſpoſitum de alio ob rationis identitatem.*
6 *Cur Trident. exprimat Religioſos & non Religionem, &c.*
7 *Statuta Religionum circa nullitatem profeſsionis valent intra quinquennium.*

1 CONcil. Trident. *ſeſſ.* 25. *cap.* 19. *de Regular.* aſſignat quinquennium, intra quod nulliter profeſſi reclamare poſſint contra profeſſionem; quo elapſo decernit, quod non amplius audiantur. Dubitatur modo, an huiuſmodi Decretum locum habeat quò ad Religionem, ita vt neque ipſa venire poſſit contra nullitatem profeſſionis lapſo prædicto quinquennio. Quod non habeat locum, & proinde adhuc eo elapſo poſſit Religio venire contra nullitatem profeſſionis, tradunt Peirin. *tom.* 1. *De ſubdito relig. quęſt.* 1. *cap.* 25. §. 4. *ver. Ex quibus colligitur.* Lezana *tom.* 1. *quęſt. Regul. cap.* 2. *num.* 7.

2 Fundamentum huius ſententiæ eſt, Quia Concilium loquitur ſolum de nulliter profeſſo, reclamare volente contra nullitatem profeſſionis, cui concedit quinquennium, intra quod poſſit reclamare; non autem de Religione. Et ideo cum verba Concilii ſint directa ad profeſſos: & non ad Religionem, diſpoſitio quoque ipſos ſolos afficiet. Deinde quia cogeretur Religio inhabiles retinere, & ſtatuta ipſius confirmata à Papa, & edita in eius fauorem, redundarent in eiuſdem detrimentum.

3 Verum hæc doctrina difficultatem patitur, Quia licet Concilium loquatur ſolum de profeſſis nulliter, ratio tamen, ob quam prohibet, poſt quinquennium reclamare, vt dictum eſt etiam *quæſt. præced.* eſt, quia vult, quod elapſo quinquennio profeſſio nulla habeatur pro ratificata; quæ ratio eſt communis tum quo ad profeſſos, tum quò ad Religionem. Quãdo autem lex habet rationem generalem; licet ipſa ſit ſpecialis, efficitur generalis *l. Regula.* §. *Si quis. ff.* De *iur. & ſac. ignor.* & notant Bart. *ibid.* Alexan. *in l. Si pupil ff.* De *verbor. obligat.* Ratio enim eſt anima legis, quæ ipſam trahit ad quoſcunque caſus ipſa extenditur. *l. Si is, qui. ff. De acquir. poſſeſ.* & notant Gloſ. & Doctor. *in Clemen.* 1. *De elect.* Corn *conſil.* 273. *num.* 2. *vol.* 4. Riminal. ſen. *conſil.* 657. *nu.* 9. Fulgoſ. *conſil.* 77, *num* 2. Abbas *in Cap. Nihil. num.* 5. *De elect.* Alexan. *conſil.* 75. *nu.* 3. *lib.* 5. Tiraquel. *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis. *num.* 45. *C De reuocan. donat.*

4 Præterea Concil. cit. loco diſponit de annullatione profeſſionis, quam ſolum intra quinquennium concedit, poſſe annullari, vltra autem ipſam prohibet annullari, ſed vult ratam haberi; & ſolum ſecundario diſponit de perſona annullante; vt conſtat ex textu. Quando autem lex per ſe primo diſponit de aliqua materia, & ſecundariò de perſonis; locum habet in iis omnibus perſonis, in quibus locum habet materia, de qua diſponit, quia ratione materiæ trahuntur ad ſubiectionem legis, nam ſumus in caſu legis, vt tradunt Gloſ. vlt. *in l. Ancilla.* C. De *furt.* Decius *conſil.* 452. *in fine.* Craueta *conſil.* 273. *num.* 3. Becc. *conſil.* 14. *num.* 20. *vol.* 1. Surd. *conſil.* 53. *num.* 6. & *conſil.* 58. *nu. item* 6. Pariſ. *lib.* 9. *de reſignat. init. n.* 2. Seſſe *deciſ. Aragon.* 153. *num.* 25. Tuſch. *littera I. concluſ.* 259. *num.* 4. Vnde cum etiam Religio voluerit annullare alicuius profeſſionem, ſuberit prædictæ diſpoſitioni Concil.

5 Poſtremo Concilium conſiderat illud

illud tempus quinquennii tanquam ſufficiens ad inducendam præſumptionē ratificationis. Et proinde eo elapſo, vult profeſſionem ratam habendam eſſe. Hęc autem ratio æquè militat quò ad Religioſum, & quò ad Religionem cum omnimoda identitate. Et ideo ob identitatem rationis, quod eſt diſpoſitum quò ad vnum, erit etiam diſpoſitum quò ad aliam *l. Illud. ff.* Ad *leg. Aquil.* ibi. *Quod de vno dicitur, neceſſe eſt, quod de altero intelligatur*, & notant communiter Doctores Gloſ. *ibid.* verbo. *Quod de vno.* Bald. *in l. De quib. num. 35 ff.* De *legib.* Cinus *in l. Iura. eod. tit.* Dec. *conſil.* 372. *num.* 7. Crot. *conſil.* 26. *num* 12. Bart. *in l. Omnes populi. num. 6. ff.* De *iuſt. & iure.* vbi etiam Bald. *num.* 95. Dec. *in Cap. Secundo requiris num.* 5. De *appellat.* Caſtrenſ. *conſil.* 83. *nu.* 2. *lib.* 2. Alexan. *conſil.* 73. *num.* 3. *lib.* 5. Tiraquel. *tract. Ceſſante cauſa. par.* 1. *nu.* 138. vbi late. & *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis. *num.* 45. C. De *reuocan. donat.* Rota *deciſ.* 20. *num.* 18 *par.* 8. *Recent.*

6 Neque obſtant, quæ in oppoſitum allata ſunt. Quia, licet Concilium loquatur de religioſo nulliter profeſſo, diſponit tamen principaliter, & per ſe primo ſuper profeſſione, quam vult, vt dictum eſt, ratam haberi elapſo quinquennio: vnde expreſſio Religioſi ſtat demonſtratiuè, & ipſe potius quàm Religio exprimitur, quia religioſi ſunt illi, qui vt plurimum reclamant contra profeſſionem. Cœterum & communitas materiæ, & ratio legis facit, quod diſpoſitio ſit communis.

7 Neque ſimiliter obſtat, quod ſtatuta religionis à Papa confirmata redundarent in detrimentum religionis: quia imo adhuc eſſent in fauorem, quia per diſpoſitionem Concil. non tollitur, quin poſſint habere ſuum effectum, ſed ſolum coarctantur, vt non ſortiantur effectum vltra quinquennium, & proinde intra quinquennium operari poſſunt. Quod ſi lapſo quinquennio detegeretur nullitas profeſſionis, aut tunc ſolum à die ſcientiæ inciperet currere quinquennium; aut ſaltem adeſſet remedium reſtitutionis ad dicendum de nullitate profeſſionis.

Ad quem ſpectet eligere eccleſiam, ad quam transferatur Imago adnexa muro priuatæ domus, ſi miraculis coruſcet. Quæſt. 205.

S V M M A

1 *Eccleſia pro imagine miraculis fulgente à quo eligenda.*
2 *Imago adnexa parieti domus eſt domini domus*
3 *Dominium acceſſorij trahitur à dominio principalis.*
Acceſſoria veniunt in conceſſione principalis.
4 *Numiſmata Sixti V. relinquenda Eccleſia arbitrio poſſidentis.*
5 *Pictura trahit ad ſe tabulam.*
6 *Prærogatiua miraculorum cur non trahat ad ſe Imaginem.*

1 Supponitur, quod imago transferenda ſit ad aliquã Eccleſiã ita præcipiēte Ordinario, & exigēte decentia. Cum enim ex eo, quod miraculis coruſcat, trahat concurſum populi, exigit decentia, quod non relinquatur in publica via, ſed in aliquo loco ſacro colatur. Vnde dubitatur, ad quemnam ſpectet eligere Eccleſiam, in qua collocetur. Dicendum eſt autem. *Electionem Eccleſiæ ſpectare ad Dominum domus, cuius parieti adheret imago.* Et hoc locum habet, ſiue ſit picta in pariete, ſiue in tabula, quæ parieti affixa ſit.

2 Ratio deſumitur ex eo, quod talis imago ſit ſub dominio domini domus, iuxta ea, quæ tradunt Angel. *in l. In rem. §. Item quæcunq. ff.* De *rei vendication.* Marian. Socin. *de oblat. cap.* 18. Genuenſ. *in Praxi Archiepiſc. cap.* 72. *num.* 2. Et deſumitur ex dic. *l. In rem. §. In omnibus.* & *§. Item quæcunque. ff.* De *rei vendicat.* Quia cum domus principaliter ſe habeat, & imago acceſſoriè, trahit ipſam ad dominium domini domus, etiam ſi aliàs ad alium pertineret iuxta prædic. tex.

3 Regulariter enim dominium acceſſorij trahitur ad dominium principalis *l Prædijs. §. Balnea. ff.* De *legat.* 3. & *l. Olympico. ff.* De *ſeruit. vrban. prædior.* & notant Gloſ.

Gloſ. ibid. verba *Legatum non eſt*. Bart. *item ibid.* Ancharan. alios allegans *conſil.* 291. *num.* 1. Socin. iun. *conſil.* 76. *num.* 7. *lib.* 2. Gabr. *conſil.* 94. *num.* 9. *lib.* 2. Io: de Amicis. *conſil.* 1. *num.* 7. Surd. *conſil.* 207. *num.* 4. *lib.* 2. Simon de Prætis *de interpret. vlt. volunt. lib.* 4. *interpret.* 1. *dub.* 7. *num.* 29. Rota coram Veral. *deciſ.* 342. *num.* 2. *par.* 3. & coram Merlino *deciſ.* 31. *num.* 2. Ob illam connexitatem, quæ eſt inter vtrumque, & quia acceſſorium adhæret principali, & ipſum ſequitur. Vnde etiam in conceſſione, quæ ſe habent acceſſiorio modo, & tanquam appendices, trahuntur à conceſſione principalis, vt latè Cagnol. *in l. Cum principalis, num.* 8. *ff.* De *reg. iur.* Rota coram Ludouiſ. *deciſ.* 133. *num.* 4.

4 Et pro confirmatione adduci poteſt, quod Sixtus V. *in ſua Conſtit.* 73. §. 19. *tom.* 2. *Bullar.* decreuit circa aurea numiſmata cum ſigno Crucis reperta in Fabrica Lateranenſi, quibus conceſſit varias indulgentias, & quando perueniren̄t ad Eccleſias iuxta illius diſpoſitionem plenariam pro vtroque feſto; Inuentionis, & Exaltationis S. Crucis. Voluit enim, quod priuatæ perſonæ, quæ obtinuiſſent aliquod ex dictis numiſmatibus, durante vita ipſo frueretur, poſſet autem per modum teſtamenti arbitrio ſuo, cui vellet, Eccleſiæ relinquere. Quia nimirum tanquam poſſeſſori erat debita huiuſmodi electio. Vnde cum etiam dominus domus poſſideat imaginem ipſi adnexam, pertinebit ad eumdem libera electio Eccleſiæ, ſi ad ipſam ſit transferenda.

5 Solum obijci poteſt. Quod cum imago miraculis coruſcet, hæc prærogatiua tanquam principalis trahet ad ſe imaginem. Quæ, cum ſit in ordine ſpirituali, non erit ſub diſpoſitione domini laici, & proinde nec etiam imago. Sicut etiam pictura tanquam excellentior trahet ad ſe tabulam, non autem cedit tabulæ. §. *Si quis in aliena.* Inſtir. *De rer. diuiſ.* & *l. Qua ratione.* §. *Sed non vt littera. ff.* De *acquir. rer. domin.*

6 Reſp. Prærogatiuam miraculorum non eſſe in eodem Ordine, in quo eſt Imago, cum ſit ſpecialis aſſiſtentia Dei ad opera ſupernaturalia, & ad oſtendendam ſuam potentiam erga eos, qui deferunt ſpecialem cultum B. Virgini, aut ſancto repræſentato in tali imagine. Et ideo, cum non ſit in ordine rerum, quæ cadunt ſub poſſeſſione, & dominio, dominiū, imaginis neq; trahit, neq; trahitur ab iis, quæ ſunt ſub dominio tanquam non apta poſſideri: Sed relinquit Imaginem ſub illius dominio, ſub quo antea erat. Quod non contingit in pictura trahente ad ſe tabulam, tanquam apta poſſideri.

An, qui dedit Eccleſiæ pecuniam reſeruato ſibi annuo intereſſe, & poſtea remaneat ipſi titulo donationis, poſſit imponere onus miſſarum. Quæſt. 206.

S V M M A

1 *Dans Eccleſiæ pecuniam reſeruato vſufructu, non poteſt poſtea imponere onus.*
Vnus actus exprimitur, & implicatus in expreſſo tacetur.
Vſufructus ſupponit, rem eſſe alienam.
3 *Qui de præſenti grauatur, debet etiam de præſenti ſentire commodum.*
4 *Onus debet habere ſuam cauſam ſecundum quam reguletur.*
5 *Religioſus priuatus poteſt acquirere Monaſterio.*
Prælatus ſubſtinet vniuerſum ius Eccleſiæ.

1 Mulier quædam tradidit Eccleſiæ centum aureos cum pacto, quod Eccleſia ſolueret annuum intereſſe, quod præſtare poterat inueſtiendo pecuniam, & ſoluendo ex fructibus dictum intereſſe: & morte ſequuta cenſerentur eſſe Eccleſiæ dicti aurei titulo donationis, ſeu eleemoſinæ. Poſt verò aliquod tempus declarauit, ſuæ intentionis eſſe, quod dicta pecunia inſeruiret pro celebratione miſſarum pro anima propria. Quæritur ergo, an hæc poſtrema pars diſpoſitionis teneat.

2 Reſolutio autem difficultatis pendet ex eo, an dicta pecunia ſit tradita Eccleſiæ per modum vltimæ voluntatis, an ve-

an verò per modum donationis inter viuos, Si enim fuiſſet tradita per modum vltimæ voluntatis, ſicut potuiſſet reuocare donationem, ita etiam potuiſſet aggrauare, quo voluiſſet onere, quia tunc cenſetur interuenire tacita reuocatio, & noua traditio ſub illo onere. Tenendum tamē eſt. *Fuiſſe traditam per modum donationis inter viuos: & ideo non potuiſſe imponere aliquod onus: & impoſitum non teneri Eccleſiam adimplere*, Ratio eſt. Quia ita traditur pecunia, vt reſeruetur fructus, ſeu intereſſe durante vita; & proinde tradens intendit aut fundare cenſum, aut quod recipiens implicet pecuniam ad fructificandum, vt poſſit reſpondere fructum ſeu intereſſe: vnus enim actus exprimitur, & alter tacetur tā quā implicatus in expreſſo iuxta *l. Singularia. ff.* Si *cert. pet.* Ex quo, fit quod tradens pecuniam ſe conſtituat vſufructuarium fundi comparandi per pecuniam, & proinde transferat dominium pecuniæ, & rei fructiferæ, in quam eſt conuertenda, ſiquidem reſeruatus eſt vſufructus, qui eſt ius alienis rebus vtendi. *l. 1. ff. De vſufr* vbi Doctores. & fruendi re obligata fructui, non iure dominij, ſed iure ſeruitutis *l. Vti frui. §. Vnum autem. ff.* Si *vſufruc. pet.* Rota coram Merlino *decif. 546. num. 28.*

3 Præterea. In hoc contractu imponitur onus Eccleſiæ ſoluendi intereſſe, ſeu fructus, qui ex implicatione pecuniæ traditæ ſolui poſſunt. Debet ergo, ſicut de præſenti ſuſcipit obligationem, ita etiam percipere commodum de præſenti acquirendo dominium pecuniæ traditæ. Quia nemo grauari poteſt, niſi ſimul honoretur, vt tradunt Aret. *conſil. 256.* Craueta *in l. Cum filio par. 1. num. 173. ff. De legat. 1.* & *conſil. 763. num. 14.* ver. *Quartò reſpond.* Alexan. *conſil. 24. num. 5. vol. 3.* Burſat. *conſil. 1. nu. 14.* Zanchius alios citans *in l. Heredes mei. §. Cum ita. par. 7. num. 26. & ſequent.* Petra *De fideicom. quæſt. 9. num. 188.* Oddus *Conſil. 80. num. 7.* Surd. *conſil. 434. num. 9.* Rota coram Merlino *decif. 65. nu. 3. in fine.*

4 Accedit etiam, Quod onus, quod alteri imponitur, debet habere ſuam cauſam, ſecundum quam reguletur, quæ cōtineat commodum compenſatiuum oneris. *l. Planè. §. Si duobus. ff* De *leg. 1.* vbi communiter Doctores. præſertim Bar. Bald. Alexan. Angel. Si autem Eccleſiæ non eſſet de præſenti acquiſitum dominium pecuniæ traditæ, ſed eſſet expectanda mors, onus non haberet commodum compenſatiuum; quia effectus donationis per modum vltimæ voluntatis eſſet incertus, quia poſſet reuocari donatio; & tunc Eccleſia ſubſtinuiſſet onus abſque commodo.

5 Ex quibus deducitur, id habere locum, etiam quando traditur pecunia particulari Religioſo. Quia cum poſſit Religioſus acquirere Monaſterio, poteſt acceptare pecuniam, & nomine dantis eām inueſtire in fundo fructifero, & poſtea acceptare fundum pro Monaſterio cum onere vſusfructus annexo; nam hoc pacto tranſiet in proprietatem Monaſterij. Quod præſertim valet, ſi interueniat conſenſus ſuperioris. Quia cum Prælatus ſubſtineat vniuerſum ius Eccleſiæ Cap. 1. *De ſolut.* & Cap. *Cum ad Sedem. De reſtit. ſpoliator.* poteſt auctoritatiuè acquirere Eccleſiæ.

An Pontifex poſſit irritare votum Religioſi arctioris Religionis. Quæſt. 207.

SVMMA.

1 *Pontifex an poſſit irritare votum Religioſi arctioris Religionis.*
2 *Ius afficiens Prælatos Regulares, non afficit Pontificem, vt ſupremum Prælatum*
In generali loquutione non comprehenditur perſona loquentis.
3 *Prælati Regulares tenentur concedere tranſitum ad ſtrictiorem Religionem.*
Vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea, quæ ſunt eiuſdem generis.
4 *Pontifex eſt ſupremus Prælatus Religionum ratione poteſtatis Pontificiæ.*
5 *Pontifex Caput eſt Religionum, quatenus eas auctorizat.*
Pontifex non poteſt errare in approbandis Religionibus.

1 Quod

1 Quod non poſſit Pontifex irritare votum emiſſum à Religioſo de arctiori Religione, tradit Sanchez *lib*. 4. *Sum*. *cap*. 33. *num*. 13. Pro quo ſupponit quod de iure eccleſiaſtico votum arctioris Religionis non ſit irritabile à Prælatis Regularibus, quia non poſſunt impedire tranſitum ad ſtrictiorem Religionem Cap. *Licet*. De *Regularibus*. Non ergo poteſt huiuſmodi votum irritare tanquam Pontifex, quia vt talis non habet poteſtatem irritandi vota, cum careat poteſtate dominatiua; vnde non poteſt irritare vota ſæcularium. Sed neque etiam vt ſupremus Prçlatus, ſeu Generalis Religionum, quia, vt talis, non eſt ſupra ius Pontificium, quod, vt dictum eſt, obſtat irritationi voti huiuſmodi.

2 At tenendum. *Pontificem poſſe irritare huiuſmodi votum*. Ratio eſt, quia dato, quod vt ſupremus Prælatus Religionum non ſit ſupra ius Pontificium, attamen ius Pontificium, quatenus poſitum à Pontifice quò ad Prçlatos Regulares, non afficit, neque ſub ſe comprehendit Pontificem, quatenus Prçlatum vniuerſalem Religionum, nec reſtringit eius poteſtatem ex Regula, quod in generali loquutione excepta cenſetur perſona loquentis. *l*. Si *mercedem*. *§*. *fin*. *ff*. De *act*. *empt*. & *l*. *Inquiſitio*. C De *ſolut*. & *l*. 1. *in fine*. *ff*. De *Senat*. vbi Accurſ. Bar. & alij Doctores. & plures recenſens Cagnol. *in l*. *Frater à fratre*. *num*. 98. *ff* De *condit*. *indeb*. Alciat. *De prçſump*. *regul*. 3. *prçſump*. 53. Menoch. item *de præſump*. *præſump*. 44. *num*. 1. *lib*. 4 vbi *num*. *ſequentib*. variis exemplis, & allegationibus id exornat.

3 Deinde Pontifex Innocentius III. in illo Cap. *Licet*. De *Regular*. diſponit ſolum de Prælatis Regularibus, quos vult teneri ad concedendam licentiam ſubditis petentibus tranſitum ad ſtrictiorem Religionem, vt ſatis oſtendunt illę verba. *Nouerint vniuerſi, quibus huiuſmodi priuilegium eſt conceſſum, ſe ad concedendam licentiam tranſeundi taliter poſtulantibus de iure teneri*. *Quia ſicut ſubditus à Prælato cum humilitate, & puritate debet tranſeundi licentiam poſtulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur: ſic profecto Prçlatus ſubdito ſine difficultate, & prauitate qualibet, debet tranſeundi licentiam indulgere, ne videatur propoſitum impedire diuinitus inſpiratum*. Non ergo diſpoſitio ſe extendit vltra Prælatos Regulares, & proinde Summus Pontifex vt Prælatus vniuerſalis Religionum non illi ſubeſt. Quia vniuerſalis diſpoſitio reſtringitur ad ea, quę ſunt eiuſdem generis *l*. *vn*. *ff*. De *vin*. *trit*. & *ol*. *leg*. & notant Oldrad. *conſil*. 297. *dub*. 5. Ruin. *conſil*. 89. *num*. 36. *vol*. 2. Cephal. *conſil*. 55. *nu*. 11. Natta *conſil*. 546. *num*. 18. Beroius *conſil*. 159. *num*. 39. *vol*. 2. Surd. *conſil*. 48. *num*. 23. Quia diuerſitas generis inducit diuerſitatem rationis. Vnde cum Pontifex ſit vniuerſalis Prælatus Religionum in eminentiori ordine, & vt ſupremus Hierarcha, diſpoſitio iuris Canonici non ſe extendet ad ipſum, & proinde non impedietur à iure canonico, quin poſſit irritare votum Religioſorum ſtrictioris Religionis.

4 Neque ſubſiſtit, diſtinctio, quam ponit Sanchez *num* 1. citat. inter eſſe Summum Pontificem, & eſſe ſupremum Prçlatum Religionum, quaſi poteſtas, quam habet vt ſupremus Prçlatus ſit alia ab ea, quam habet vt Pontifex. Siquidem ex eo eſt ſummus Prælatus, quia eſt ſummus Pontifex, ita vt poteſtas, & iuriſdictio ſupremi Prçlati ſit imbibita in poteſtate, & iuriſdictione, quam habet vt ſummus Pontifex. Nã quatenus Pontifex habet plenitudinē poteſtatis Eccleſiaſticę, atq; adeo etiam illam, qua eſt ſupremus Prælatus, cum hæc importet aliquam partem illius. Deinde eſſe ſupremum Prælatum importat poteſtatem, & iuriſdictionem circa Religiones: & proinde hæc poteſtas verſatur circa regimē partis Eccleſiæ quales ſunt Religiones. Tota autem poteſtas, quæ reſpicit Eccleſiam, conuenit Pontifici, quatenus Pontifex eſt, & Vicarius Chriſti.

5 Deinde, vt notat etiam Suarez *to*. 3. *de Relig*. *lib*. 2. *de relig*. *ſtatu*. *cap*. 16. *num*. 13. ideo Pontifex eſt ſupremus Prælatus, quia auctorizat Religiones, & nomine Dei recipit vota in facie Eccleſiæ ea ſolemnizando. Per hoc enim ſubijcit ſibi Reli-

Religiones tanquam auctor earundem, & caput. Non auctorizat autem Religiones, nisi tanquam Pontifex, & Vicarius Christi, & ideo communiter docent, Pontificem errare non posse in approbanda aliqua Religione. Et proinde D.Th. *opus. 19. contra impugnantes Relig. cap. 4.* habet. *Cum aliqua Religio per Sedem Apostolicam instituta est, manifestè ille damnabilem ostendit, qui talem religionem damnare conatur.* Si enim posset errare, posset auctorizare, quæ non sunt bona in ordine ad salutem æternam; atque adeo errare circa ea, quæ mores concernunt. Cum ergo potestas supremi Prælati non sit diuersa ab auctoritate Pontificia, hæc eadem auctoritas erit supra ius Pontificium, sicut est auctoritas eiusdem Pontificis.

An Prælati Regulares irritare possint votum suorum subditorum strictioris Religionis. Quæst. 208.

S V M M A

1 *Prælati Regulares non possunt irritare votum subditorum strictioris Religionis.*
2 *Ius non concedit Religioso votum strictioris religionis independenter à Prælato.*
3 *Lex non extenditur etiam in fauorabilibus ultra significationem verborum.*
4 *Finalis ratio concessionis transitus ad strictiorem Religionem.*
Lex extenditur ad terminos suæ rationis
5 *Superior potest irritare vota Religiosi etiam circa præcepta.*
6 *Votum strictioris Religionis est sub iurisdictione & potestate Prælati.*
Prælatus potest dispensare super voto strictioris religionis.
7 *Votum strictioris Religionis æquè subest iurisdictioni ac potestati dominatiuæ Prælati.*
8 *Transitus ad strictiorem Religionem subtrahitur iurisdictioni Prælati.*
9 *Potestas irritandi vota in Prælatis regularibus non præiudicatur à subtractione incerta voti.*
Sine lege certa non priuatur quis iure suo.
Pontifex non præsumitur priuare aliquem iure suo.
10 *Superior potest irritare vota dubiè exempta à sua potestate.*
11 *Exceptio à Regula est concludenter probanda.*

1 PRælatos Regulares non posse irritare votum suorum subditorum de strictiori Religione, tradunt Abulens. *quæst. 72. in Cap. 30. Numer.* D. Antonin. *par. 2. tit. 11. cap. 2 §. 9. ver. Hoc autem videtur*: Palud. *in 4. dist. 38. quæst 4. ar. 4 conclus 5. num. 43.* Caiet. *2. 2. quæst. 88. ar. 8 dub. ult.* Armilla *verbo* Votum, *num. 9.* Sotus *lib. 7 De iust. & iur. quæst. 3. ar. 1. dub 2. ver. Tertius operum ordo.* Nauar. *consil. 30. in 1. edit. & 40. in 2. nu. 2. De voto lib. 3.* Aragon. *2. 2. qu. 88. ar. 8. dub. 1. conclus. 5.* Vega *par. 2. sum. cap. 129. casu 95.* Rodriquez *tom. 2. sum. cap. 89 num. 4.* Ledesma *tom. 2. sum. tract. 10. cap. 7 dub. ult dic. 1.* Angles *in Florib. par. 2. q. unica de Voto ar 8 difficul. 9 conclus. 4.* Corrad. *par. 1. respons. quæst. 299.* Philiarc. *de Offic. Sacer. tom. 1. par. 2. lib 3. cap. 18.* Sayr. *lib 6. Clau. reg. cap. 10. n. 9* Lessius *lib. 2. de Iust. & iure, cap. 40 dub. 10. num. 74. in fine. & dub. 13 num. 107 ver. Dico secundo.* Azor. *par. 1. lib. 10. cap. 17. quæst. 18.* Suarez *tom. 2. de Relig. lib. 3. de voto cap. 6. num. 32. & lib 6 cap. 7. num. 9. & cap. 10. nu. 16.* quos citat, & sequitur Sanchez *lib. 4 sum. cap. 33. num. 2.* Reginal. *lib. 19. Praxis for. pœnit. num. 321. ver. Aduerte autem.* Filliuc. *tract. 26. cap. 8. nu. 242.* Molfes. *par. 1. Sum. tract. 11. cap. 15. nu. 79.* Faustus. *lib. 2. Thesauri. quæst. 150.* Peirin. *De Prælato Relig. quæst. 3. cap. 3. num. 19* Sperel. *decis. 111. nu. 96.* & alijs vnde videtur hæc sententia communis. Fundamentum est. Quia huiusmodi votum est extra potestatem Prelatorum Regularium, qua possunt irritare vota. Quod sit extra ipsorum potestatem, probant ex Cap. *Licet.* De Regular. vbi prohibentur Prelati impedire transitum suorum subditorum ad strictiorem religionem; & proinde votum strictioris Religionis non dependet ab ipsorum voluntate, quia talis transitus in professione, dum subditus subdit suam voluntatem superiorum voluntati, intelligitur exceptus.

2 Nec

2 Hæc tamen sententia patitur graues difficultates, et primò ex ipso fundamento, cui innititur. Nam in dict. Cap. *Licet. De Regularibus* conceditur solum, Regiosum trāsire ad strictiorem Religionem, et tenentur Prælati concedere licentiam, nec impedire huiusmodi transitum: non autem conceditur, posse emittere votum strictionis Religionis, quæ sunt valdè diuersa, et vnum potest stare sine alio. Cum autem id solum subtrahatur à potestate Prælatorum Regularium, quod conceditur subditis; solum subtrahetur transitus, qui conceditur; non autem emissio voti. Vnde corruit fundamentū huius sententiæ, et votum huiusmodi erit dependens à voluntate Prælatorum, et sub illorum potestate, atque adeo ab ipsis irritabile.

3 Confir. Dispositio dic. Cap. *Licet. De Regul.* neque ex vi verborum, neque ex identitate rationis extenditur ad votum strictioris religionis; et proinde nullo pacto per ipsam extrahitur à potestate Prælati Regularis. Non ex vi verborum, quia etiam in fauorabilibus lex nō extenditur vltra naturalem, et ciuilem significationem iuxta ea, quæ tradūt Castrens *in l. Qui se patris.* C. Vnde *liberi.* Bald. & Salicet *ibid* Suarez *lib. 6. de legib. cap. 2. n.* 5. Sales *de legib. disp. 2 1. sect. 3.* Palaus *par. 1. Oper. moral. tract. 3. disp. 5 pun. 3. §. 3. nu.* 8. Et hæc est maior extensio, quam admittunt Doctores. Et ratio est. Quia non potest extendi vltra mentem legislatoris, quæ in verbis legis remanet expressa, et ideo non plus extenditur, quàm possint verba significare, quæ assumit ad suam mentem explicandam. Constat autem quod in illo Cap. *Licet* verba secundum nullam significationem se extendunt ad votum strictioris religionis.

4 Rursus neque extenditur ad huiusmodi votum ex identitate rationis; quia ratio finalis illius dispositionis est libertas subditi ad amplectendam strictiorem vitam, quam Pontifex intendit illæsam seruari, vt ostendunt illa verba. *Vbi Spiritus Dei est, ibi libertas.* Et *Liberè potest sanctioris vitæ propositum adimplere.* Vnde quamuis ex extendatur ad terminos suæ rationis, vt tradunt magis communiter Doctores. Abbas *in cap. .in. nu.* 10. *De rescrip.* Roland. *consil.* 27. *numer.* 7. *vol.* 1. Menoch. *consil.* 11. *numer.* 10. & 19. Syluester. *verbo.* Lex *quæst.* 18. Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 2. §. 4. ver. *Secundo.* Alexan. *consil,* 75. *num.* 3. *lib.* 5. Bald. *consil.* 324. *in fine, lib.* 5. Calderin. *consil.* 337. ver. *Sed posito.* aliàs 8. *De testam.* Dec. *consil.* 15. *num.* 2. & alii cum Glos. *in Cap.* 1. *verbo.* Itaha. *De tempor. ordinat. in* 6. et desumitur ex *l. His solis.* ver. *Satis etiam cautè.* C. De *reuocan. donat.* et *l. Illud.* C. De *sacrosanc. Eccles.* Attamen dicta ratio finalis non habet locum in prædicto voto; quia etiam si irritetur, remanet adhuc integra libertas trāseundi ad strictionem Religionem non secus, ac adesset durante voto. Imo Pontifex illud solum intendit, quod non impediatur transitus ad strictiorem religionem, qui nullo modo impeditur per irritationem voti, quia solum tollitur vinculum obligans transire, nō autem libertas ad transeundum.

5 Nec occurri potest; Quod cū transitus ad strictiorem religionem sit extra potestatem Prelati Regularis, votū quoque erit extra ipsā, quia erit in potestate subditi vouere independenter à prælato id, quod nō potest ab ipso impediri. Quia licet nō possit impedire transitū ad strictionem religionem, potest tamen impedire, ne subditus suscipiat obligationem mediante voto ad transeundum; quia hæc obligatio nō subtrahitur à iure, & potestate superioris, vt cōstant ex dictis: et aliàs est exercitium propriæ voluntatis, et proinde cum dependentia à superiore, cum subditus non habeat velle, aut nolle, nisi dependenter à Superiore. Sic superior non potest impedire, ne subditus impleat Regulares obseruantias, præcepta, &c. et tamen, si ad aliquam regularem obseruantiam, aut præceptum seruandum se voto adstringat, potest hoc votum irritare, vt docent etiam plures ex Doctoribus. *num.* 1. citati Sotus *lib. 7. de Iust. & iure. quæst.* 3. *ar* 1. *dub.* 2. ver. *Quartum operum genus.* Ouand. *in 4. dist.* 38. *disp. vn. conclus* 13. *in fine.* Aragon 2. 2. *quæst.* 88. *ar* 8 *dub.* 19. *conclus* 4. Valent. *tom* 3 *sum disp* 6. *quæst.* 6. *pun.* 6. *quæstiune.* 5. Nauar. *Cap.* 12. *Manual. nu.*

65.

65. Medina *lib.the sum cap.* 14. § 6. Rodtiquez *tom.2.sum cap.* 89. *num.*5. Ledesma *tom.2.sum.tract.*10 *cap.*7.*dub. ult.* ver. *Aliqual digo.* Vega to 2.*sum.cap.*29.*casu* 91. Lessius *lib.2.de iust.& iure cap.*40.*dub.*10. *num.*70 Azot.*par.*1. *l b* 11. *cap.* 17. *quæst.* 16. Graf. *par.*1. *decis.lib.*2.*cap.* 29. *num.* 7. Lopez *par.*1.*Instruct cap.*48. ver. *Materia voti.* Corrad.*par.*2. *Resp.quæst* 2c9. Sayr. *lib.*6. *Clau.reg. cap.*10.*n.*9. Suarez *tom.*2.*de Relig. li.*6.*de voto. cap.*7.*n.*7. Llamas *par.*3. *Meth.cap.*4.§.25. Sanch.*lib.*4.*sum.cap.*33. *n.*7. Reginal. *lib.* 18. *Prax.fori pœnit.n.*321. ver. *Aduerte autẽ.* Molfes. *par.*1 *sum.tract.*2. *cap.*15.*n.*84. Peirin.*de Prælat.Relig.q.*3.*cap.*3.*n.*10. Cũ enim voluntas Religiosi profectè subijciatur superiori, quodcunque exercitium illius est dependens à superiore, & proinde etiam huiusmodi votum tanquam opus supererogationis: & proinde remanet irritabile.

6 Secundo. Hoc ipsum votum strictioris Religionis est sub iurisdictione Prælati Regularis: vnde potest circa ipsum exercere spiritualem iurisdictionem dispensando super ipso, vt similiter docent quamplures ex citatis *num.*1. D. Antonin. 2.*par.tit.*11.*cap.*2. § 9. ver. *Hoc autem videtur.* Sotus *lib.*7. *de iust. & iur. quæst.* 3. *ar.* 1. *dub.* 2. ver. *Tertius operum ordo.* & *quæst.*4.*ar.*3. ver. *Sequitur subinde.* Aragon. 2.2 *quæst.*88.*ar.*8.*conclus.*5. Ledesma *tom.* 2.*sum.tract.*10. *cap.* 7. *dub. ult. dic.* 1. Rodriquez *tom.*2.*sum.cap.*89. *num.*4. Nauar. *tom.*4.*num.*22. De *Regular.* & *consil.* 30. *nu.* 3. *in priori edit. & consil.* 40. *in Po ter ori.* De *voto lib.* 3. Henriquez *lib.* 7. *sum. cap.* 22. *num.*7. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure cap.*49. *dub.*13. *num.* 107. *init.* Azor. *par.*1. *lib.*11. *cap.*22. *quæst.*12. Angles. *in Florib. par.*2.*quæst.vn de voto.ar.*8. *difficul* 9. *conclus.*6. Sà *verbo* Votum. *num.* 18. Sayr. *lib.* 6. *Clau.reg.cap.*11. *num.*90. Suarez. *tom.* 2. *de Relig. lib.*6. *de voto.cap.*10. *num.* 16: Sanchez *lib.*4.*sum.cap.*42.*num.*21. Faust. *lib.*2. *Thesauri quæst.*147 Peirin.*de Prælato Religioso quæst.*3.*cap.*3.*num.*19. Lezana *tom.*1. *Quæst. Regul. cap.*18.*num.* 50. Sperel. *decis.* 111. *num.*97. Subditur enim Religiosus suo Prælato, & ideo potest exercere in ipsum iurisdictionem, quam habet, quę se extendit ad huiusmodi votum, quod cum non sit de religione, sed de qualitate religionis, non est reseruatum. Dum autem votum strictioris religionis c... iurisdictione prælati, erit etiam si potestate dominatiua, & proinde irr...bile. Quia votum est materia non solum iurisdictionis, sed etiã potestatis dominatiuę.

7 Resp. Sanchez *num.præced.* cit. Religiosum non subijci quò ad hoc votum prælato vt domino, quia non includitur in ijs, quæ pertinent ad votum obedientiæ, subdi verò vt prælato, & ideo posse votum dispensari, non autem irritari. Verum cum votum sit materia vtriusque potestatis iurisdictionalis, & diminatiuæ, esset assignanda ratio, cur vni subiiciatur, et non alteri. Deinde ideo non subditur potestati dominatiuæ per Sanchez, quia nõ includitur in ijs, quæ pertinent ad votum obedientiæ, nam cum sit ei liber à iure transitus ad strictiorem Religionem, non tenetur in hoc obedire prælato. Ex hoc autem sequitur, quod neque subsit iurisdictioni, quia etiam iurisdictio fundatur in voto obedientiæ: vnde si hoc votum non continetur in ijs, quæ pertinent ad votum obedientiæ, neque continebitur in iis, quæ pertinent ad iurisdictionem.

8 Deinde. Ideo hoc votum subtrahitur potentiæ dominatiuæ superioris, quia subtrahitur etiam trãsitus ad strictiorem Religionem, qui est materia voti. Ergo subtrahitur etiam iurisdictioni, quia similiter subtrahitur iurisdictioni idem transitus, cũ nõ possit iurisdictionali modo impedire talem transitum. Cum ergo non subtrahatur iurisdictioni, quia scilicet votum est quid diuersum à transitu, & ex subtractatione materiæ voti à potestate prælati non infertur subtractio eiusdem voti, vt cõstat ex dictis, concluditur, quod votum huiusmodi non subtrahatur potestati dominatiuæ. Quod si dicat Sanchez dispensare esse annuere spontaneæ voluntatis petentis dispensationem. Irritare verò esse coercere subditi voluntatem. Nihil iuuat. Quia adhuc coercet dispensando volūtatem subditi, qua voluit se voto obligare, & solum annuit eius voluntati, quatenus petit dispensari. Vnde petente subdito

dito poterit irritare, quia vni volūtati annuet, & alteram coercebit. Si autem semel poterit irritare, poterit semper irritare, quia votum non erit extra potestatem dominatiuam.

9 Tertio. Potestas dominatiua irritandi vota suorum subditorum in prælatis Regularibus est certa, ita vt ex vi professionis acquirant hoc ius quò ad singulos subditos, & quò ad omnia vota. Quod autem votum strictioris religionis non contineatur sub hac potestate, est dubiū, quia nullibi id statuitur, & solum deducitur per consequentiam ex eo, quod à iure prohibentur impedire transitū ad strictiorem Religionem. Qua tamen consequentia negata, nō potest probari, nisi debilibus rationibus, & quę facilè solui possunt; & potioribus rationibus ostenditur, non posse deduci talem consequentiam, vt constat ex dictis. Vnde ad summū remanet in aliquo gradu probabilitatis, quod tale votum nō subsit potentiæ dominatiuæ. Probabilia autem non possunt præualere contra certa, & proinde non potest ius certum prælatorum deturbari ex probabilibus rationibus, cum non debeat quis iure suo priuari absque expressa lege §. *Cum igitur.* ver. *Sicut enim* Authen. *De non eligen. secun. nupt.* ibi *Neq. qualibet lex est aliquid tale dicens.* & l. *Et si quis Diuus.* §. *Diuus. ff.* De relig. ibi *Non rectè facere: pœnas tamen in eum statutas non esse*, & notant Barbat. *consil.* 11. *num.* 7. *vol.* 1, Bald. *in Authen. Ex testamento.* C. De *secun. nupt.* Præsertim quia præsumitur, quod summus Pontifex nō tollat ius alienum Cap. *Super eo, De offic. deleg.* et notant Felin *ibid, num.* 3. Gomez *ad Reg. de nō tollen. iude quæs. qu.* 5, ver. *Sed prędictis.* Vnde non est asserendum, quod Pontifex in dic. Cap. *Licet.* De *regular.* dū pręcipit Prælatis Regularibus, vt concedant licentiam petentibus trāsitum ad strictiorē Religionē, velit etiam ipsos priuare potestate irritādi votum de tali Religione, cum id non exprimat, nec e veniat in consequentiam ad tale præceptum, cum adhuc irritato voto possint huiusmodi licentiam concedere.

10 Accedit pro confirmatione. Quod est dubiū, an votum subiiciatur potestati dominatiuæ ex eo, quod dubiū est, an vouens sit subiectus, an non. In hoc autē dubio, potest Superior adhuc votū irritare, vt docent Suarez *to.* 2. *de relig. lib.* 4. *de voto. cap.* 6. *n.* 1. & *lib.* 6. *cap.* 6. *n.* 4. *in fin.* Sāchez *lib.* 2. *de matrim disp.* 41. *n.* 39. *ver. Sed dicendum est.* vbi ver. *Imo quando*, extendit ad casum, in quo adesset opinio, sed non vehemens, quod votum esset emissum extra tēpus subiectionis, & *lib.* 4. *sum. cap.* 3 a. *nu.* 2. Quia nimirum stante dubio præualer potestas certa irritandi, quæ non potest deturbari per aliquid incertū. Præsertim quia exemptio à potestate dominatiua in votis est odiosa, & proinde strictè accipienda, ità vt non sit admittenda, nisi de ipsa constet, sicut non admittitur casus reseruatus, nisi cōstet de reseruatione. Rursus possessio facultatis irritādi est certa, & prior, quàm sit votum, quod proinde remanet in dubio in possessione suæ exemptionis: vnde fauendum est possessioni certæ. & priori irritandi. Cum ergo exemptio quoque huius voti à potestate dominatiua prælati sit dubia stādum est pro possessione certa Prælati irritandi.

11 Denique prælati Regulares habens pro se regulam, quod irritare possint vota suorū subditorū. Quod autē nō possint irritare votū strictioris Religionis est exceptio de Regula, quę proinde, vt habeat locū, debet concludenter probari, quod non subsit prædictæ facultati, *l.* 1. *ff. De except.* & notant Bart. *ibid.* Paris. *consil.* 45. *init. lib.* 1. Corneus *consil.* 223. *lib.* 2. Roman. *cō.* 124. *num.* 4. Dec. *consil.* 142. *n.* 4. Alexand. *consil.* 79. *num.* 5. *lib.* 7. Rota *decis.* 182. *nu.* 2. coram Ludouisio. Exceptio autem huius voti non probatur concludenter, quia solum deducitur per consequentiam ex eo, quod non possunt prælati impedire huiusmodi transitum; quæ tamen consequentia non tenet, cum sint simul compossibilia & irritatio voti, & non impedire transitum, quia irritatio solum facit, vt non transeat ex vi obligationis voti: nō autem, quod non transeat ex propria deliberatione. Hæc sunt, quæ reddunt difficilem communem sententiam, & fateor apud me vim magnam habere: nolo tamen aliquid contra ipsam resoluere.

An

An Prælatus Regularis possit acquirere Monasterio reuocabiliter. Quæst. 209.

S V M M A

1 *Prælatus Regularis potest acquirere Monasterio reuocabiliter.*
2 *Prælatus Regularis in quærendis potest præiudicare Monasterio.*
Argumentum de toto ad partem quando valeat.
3 *Qui potest facere actum, potest etiam qualificare.*
Acceptio est cum qualitate imposita rei data.
4 *Religiosus quicquid acquirit, Monasterio acquirit.*
Si Prælatus acquirat reuocabiliter, id facit de mandato Monasterij.
Quomodo possit reuocare acquisitionem reuocabilem.
5 *Acquisita reuocabiliter possunt à Prælato alienari sine solemnitate.*
Dominium reuocabile non est verum dominium.
6 *Regulares possunt pecunia destinata ad aliquem vsum pro interim emere fundum fructiferum, & postea alienare.*

1 NOmine acquisitionis reuocabilis intelligitur ea, per quam non acquiritur firmũ,&stabile dominiũ, sed ad alicuius beneplacitũ reuocabile; vnde acquisitio remanet qualificata,& depẽdens ab alicuius arbitrio: et proinde nõ est acquisitio absoluta, sed secundum quid: Dicendum est autem *Prælatum Regularem posse acquirere Monasterio reuocabiliter.* Ita loquens de Episcopo quò ad acquisitionem pro sua Ecclesia Rota corã Ludouisio. *decis.* 401. *num.*12. Est autem eadem ratio, quò ad Prælatos Regulares, cum ipsi quoque acquirendo Monasterio acquirant Ecclesiæ.

2 Ratio est. Quia prælatus Regularis potest acquirere, & non acquirere Monasterio, cum possit in quærendis præiudicare ecclesiæ vt tradunt Franc. *in Cap.*1. *num.*26. *limit.*11.& *nu.* 27. *De reb. Ecclesi non alien.* Abbas *in Cap.*1. *num.* 22. *De dolo.*& *in Cap.Tua.numer.*9. De *his, quę fiunt à Pręlat. sine consen. Capit.* Ias. *in l. Legatum.num.*20.*ff.* De *leg.*1. Menoch. *pręsump.* 63.*nu.* 280. *lib.*6. Rota coram Coccino *decis.*485.*num.*10. Si ergo potest non acquirere, poterit etiam acquirere reuocabiliter, quod est partiali modo acquirere, seu cum acquisitione taliter qualificata, quæ ipsam diminuat in ratione acquisitionis Valet enim argumentum de toto ad partem, quando pars continetur in ipso toto *l. Quæ de tota. ff. De rei vendicat.* vbi Doctores, et tradunt Gammar. *lib.* 1. *Dialect. legal, loco* 4. Euerar. *in Topica iur. loco* 8. Rota *decis.*223.*num.*5, *par.*3.*Recentior.*

3 Deinde qui potest facere actum, potest etiam ipsum qualificare. *l. In actionibus, ff. De in lit. iuram.* et notant Ias. *ibid. not.*2. Alexan. *in l. Nemo potest. numer.*18. *ff. De legat.* 1. Castrens. *ibid. in fine*. Becc *consil.*101.*num.*27. Rota coram Ludouisio *decis.*476. *num.*7. Si ergo prælatus Regularis potest facere actum acquisitionis ad fauorem Monasterii, poterit etiam ipsum qualificare qualitate reuocabilitatis. Et Monasterium non acquiret, nisi cum tali qualitate, quia acceptatio debet fieri cũ sua qualitate, vt tradunt Angel. *in l. Apud Gallum. §. Si hęc. ver. Et iste tex. ff De dolo. except.* Socin. *consil.* 91. *num.*6. *lib.*4. Tiraquel. *De leg. connub. circa fin. tit. numer.*4. Rota corã Robusterio, quæ est *decis.* 853. *num.*1. *par.*4. *Diuers.*

4 Verum obiici potest. Quod cum prælatus Regularis sit Religiosus, quicquid acquirit, Religioni acquirit, vt obseruant cõmuniter Doctores Glos. *in Cap.* 1. *glos. penult.* De *testam.* Paleottus *decis.* 82. Rota coram Ludouisio *decis.* 87. *num.* 12. Et proinde non posse ipsum in acquirendo apponere qualitatem reuocabilitatis, quia cum acquisitio fiat nomine Religionis, debet acquirere absolutè Rursus, neo poterit reuocare acquisitionem, cum non habeat ius ad ea, quæ tendunt in pręiudicium Religionis. Resp. Acquirere Religioni tãquam administratorem bonorum ipsius, et ideo posse qualificare acquisitionem eo modo, quo iudicauerit

expędire; nam censetur id facere de voluntate, & mandato Monasterij Cap. *fin. De iureiur. in* 6. & iuxta ea, quæ notant Dec. *consil.* 510. *num.*6 Abbas. *consil.* 104. *num.* 5. *vol.* 1. Rota *decis.* 623. *num.* 2. *in fine. par.* 4. *Recent.* Reuocatio autem acquisitionis fit etiã tãquã ab administratore; & hoc non est detrahere aliquid Religioni, quod suum sit, sed vti acquisitione secundum suam qualitatem, quam ab exordio habuit, præfigendo terminum dominio acquirentis iuxta reseruationem factam in primordio acquisitionis, quod præstari potest ab ipso Prælato tanquam administratore. Neque facit contra ius Monasterij, quia, cum Monasterium acquirat reuocabiliter, dum reuocatur acquisitio, nihil de iure ipsius tollitur, quia non acquisiuit irreuocabile, sed reuocabile; vnde non fit contra ius ipsius, si tollitur, quod ab initio datum est cum facultate auferendi.

5 Ex quibus deducitur. Regulares posse alienare acquisita reuocabiliter absque solemnitate, vt desumitur ex Rota *cit. decis.* 401. coram Ludouisio, dum approbauit tanquam legitimum factum Episcopi, qui dotauit neptes ex bonis immobilibus acquisitis reuocabiliter ex fructus Episcopatus. Et ratio est. Quia in hoc non interuenit vera alienatio; siquidem alienatio supponit verum, & proprium dominium, quod non est tale, quando potest statim reuocari, vt contingit, quando acquiritur reuocabiliter *l. Non vid. tur. ff.* De *acquir. poss.* & notat Bald. *consil.* 186. *num* 8. *init. lib.*6. Deinde talis alienatio supponit reuocatam acquisitionem, & ideo non versatur circa rem ecclesiasticam. Reuocatio autem acquisitionis est legitima, quia fuit reseruata in ipso limine acquisitionis: & res acquisita transiuit cum hoc onere.

6 Secundò deducitur. Quod si Regulares habeant pecuniam implicandam pro fabrica, aut alio opere, sed pro aliquo tempore expectandum sit, poterunt interim ex ea emere fundum fructiferum, & ipsum, quando expendenda erit pecunia, alienare absque solemnitate. Nam acquisitio non est perpetua, aut absoluta sed ad tempus, & resoluenda, quando necessaria fuerit pecunia. Et ideo non alienatur res ecclesiastica, cum iam resolutum sit dominium acquisitum, & consequenter non est necessaria solemnitas, quam requirit alienatio rei ecclesiasticæ.

An Episcopi non recitantes horas Canonicas teneantur restituere fructus. Quæst. 210.

SVMMA

1 *Non recitans horas canonicas tenetur restituere fructus beneficij.*
2 *Quomodo hæc restitutio facienda.*
3 *Episcopus an teneatur restituere fructus, si omittat horas canonicas.*
Episcopatus non venit sub generali appellatione beneficiorum.
4 *Ius ad fructus Episcopatus non confertur propter Officium.*
Cessante fine cessat dispositio.
5 *Dictio,* Alia, *coarctat vniuersalitatem verbi; ad similia expressis.*
Dictio, Alia, *quando strictè accipienda.*
6 *Episcopus non recitans Officium tenetur restituere fructus beneficiorum.*
7 *Episcopi quando comprehendantur sub generali dispositione.*
Non comprehenduntur sub generali dispositione suspensionis, & interdicti.

1 LEO X. *in Concil. Lateraneni*, vt habetur in sua *Constit.* 7. *§.* 38. *tom.* 1. *Bullar*, statuit, *Vt quilibet habens beneficium cum cura, vel sine cura, si post sex menses ab obtento beneficio diuinum officium non dixerit legitimo impedimento cessante beneficiorum suorum fructus suos non faciat pro rata omissionis recitationis officij, & temporis. Sed eos tanquam iniustè perceptos in fabricam huiusmodi beneficiorum, vel pauperum eleemosinas erogare teneatur.* Et subdit, quod si in negligentia recitandi contumaciter permanserit præuia legitima monitione beneficio priuetur. Et vult sufficere, vt possit priuari, si per quindecim dies saltem bis non recitauerit.

2 Quam

2 Quam Constitutionem declarauit Pius V. in sua Constitut. 135. §. 1. tom. 2. Bullar. vt nimirum *qui horas omnes Canonicas vno, vel pluribus diebus intermiserit, omnes beneficij, seu beneficiorum suorum fructus, qui illi, vel illis diebus responderent, si quotidie diuiderentur. Qui verò matutinum tantum dimidium, qui cæteras omnes horas aliam dimidiam, qui harus singulas sextam partem fructuum eiusdem diei amittat; Tametsi aliquis Choro addictus non recitans omnibus Iuris Canonicis cum alijs præsens adsit, fructusque, & distributiones forte aliter assignatas sola præsentia iuxta statuta, consuetudinem, fundationem, vel aliàs sibi lucrifecisse prætendat etiam præter fructuum, & distributionem amissionem.* & post pauca subdit. *Declarantes præstimonia, præstimoniales portiones, & qualiacunque alia beneficia, etiam nullum omnino seruitium habentia, obtinentes cum prædictis pariter conueniri*, His autem stantibus dubitatur, an Episcopi comprehendantur sub hac dispositione, ita vt ipsi quoque teneantur ad fructuum restitutionem, si omittant horas Canonicas.

3 Et videtur resoluendum. *Non comprehendi, & proinde non teneri restituere fructus*. Et ratio desumitur ex verbis vtriusque Constitutionis; nam tam Leo X. quàm Pius V. disponit de obtinentibus beneficia siue cum cura, siue sine cura. Episcopus autem non dicitur obtinere beneficium, siue cum cura, siue sine cura. Quia licet Episcopatus sit beneficium, quia tamen est dignitatum culmen, est speciali nota dignum, nec venit sub generali appellatione beneficiorum, vt notant Glos. *in Cap. Licet Ecclesiarum.* verbo, *Dignitatum*. De præbendis in 6. Lotter. *De re benefic. lib. 1. quæst. 9. num. 121.* Rota *decis. 529. num. 2. par. 3. Recent.* Et ideo dicta Constitutio, cum loquatur de habentibus beneficium, non loquitur de Episcopis.

4 Accedit etiam, quod fructus Episcopatus, & ius ad ipsos non conferuntur Episcopo propter Officium ecclesiasticum, sed ad substinendum munus pastorale; & supponunt aliunde teneri ad recitandas horas canonicas. Vnde cessat ratio, quod beneficium detur propter officium, ob quam Leo X. in sua præfata Constit. 7. §. 38. obligat omittentes Officium ad restitutionem fructuum; & ideo cessat etiam dispositio. *l. Adigere. §. Quamuis. ff.* De iurepatron. & *l. 1. §. 5. ff.* De *postul.* & *l. Cum tale. ff.* De *condit. & demonstr.* & *Cap. Cum cessante.* De *appellat.* & *Cap. Magna. in fine.* De voto.

5 Nec obstat, quod Pius V. in sua Constit. 135. §. 1. expressis nonnullis subdat, *Et qualiacunque alia beneficia*, quæ verba, cum sint vniuersalissima, videntur comprehendere etiam Episcopatum. Nam dictio, *alia*, obstat, ne se extendant ad Episcopatum, quia coarctat vniuersalitatem verbi, *Qualiacunque*, ad beneficia eiusdem qualitatis, vt obseruant Ias. *in l. Si vnus ex argentarijs. num. 10. ff. De pact.* Alexan. *consil. 76. num. 26.* ver. *Confirmatur, lib. 4.* Calderin. *consil. 11. in fine.* aliàs 2. *De arbit.* Roman. *consil. 180. nu. 9. in fine.* Felin. *in Cap. Sedes. num. 5.* ver. *Sed contra.* De *rescrip.* Præsertim, quia sumus in odiosis, & pænalibus, quæ strictè accipienda sunt: & proinde etiam dictio, *Alia*, in stricta significatione accipienda est, vt obseruant Roman. *consil. 92. nu. 2.* ver. *Nec huic.* Butrius *consil. 30 nu. 2.* Tusch. *littera A. conclus. 245. num. 30.*

6 Verum dubium remanet, quid dicendum, si Episcopus vltra Episcopatum habeat alia beneficia. Resp. In tali casu teneri restituere fructus horum beneficiorum, si omittat horas Canonicas, quia sumus in casu dispositionis Leonis X. & Pij V. Nam hæc beneficia sunt ex illis, de quibus tenentur omittentes horas Canonicas restituere fructus: vnde cum congruant verba, locum habet etiam dispositio.

7 Nec obstat. Quod Episcopi sint speciali nota digni, sicut est etiam Episcopatus; & proinde non comprehendatur sub dispositione, nisi in specie exprimantur. Quia sunt speciali nota digni ratione Episcopatus; non autem ratione inferiorum beneficiorum. Et ideo, quando agitur de materia, quæ est etiam ipsis communis, comprehenduntur sub generali dispositione iuxta ea, quæ tradunt Glos.

Glof. 1. *in Cap. Sciant cuncti.* & *in Cap. Cupientes. §. Cæterum.* verbo. *Suspensos.* De *elect. in* 6. Craueta *consil.* 303. *num.* 3. Corn. *consil.* 237. *num.* 16. *lib.* 4. Rolan. *consil.* 12. *num.* 36. *lib.* 4. Et desumitur ex eo, quod in iure est speciale, quod Episcopi non comprehendantur sub generali dispositione in materia suspensionis, & interdicti per Cap. *Quia periculosum.* De *sentent. excommunicat. in* 6. vbi Doctores. Vnde hæc exceptio firmat regulam in contrarium, quod scilicet comprehendantur. *l. Quæsitum. §. Denique. ff.* De *fun. instruc.* & notant Glof. & Doctor. *in Rubr.* De *regul. iur. in* 6.

An beneficiarij non recitantes horas Canonicas teneantur restituere fructus pensionum. Quæst. 211.

SVMMA

1 *Simplex pensionarius tenetur recitare officium B. Virginis.*
2 *In subrogatis eadem determinatio seruanda.*
3 *Beneficiarij officium non recitantes non teneantur restituere pensionem.*
Obligatio restituendi pensionem cessat cessante obligatione recitandi.
4 *Obligatio est strictè accipienda.*
Obligatio ex causa cessat cessante causa.
5 *Obligatio accessoria non extenditur plus, quàm principalis.*
6 *Constitutio pœnalis est restringenda.*
7 *Vbi delictum non habet locum, nec etiam habet pœna.*
Pœna non habet locum, nisi concurrant omnes qualitates, &c.
Si extendatur Constitutio, non extenditur pœna.
Renocata constitutione non habet locum pœna quò ad eos, qui ante deliquerant.
8 *Pensio non venit appellatione beneficij etiam latè sumpti.*
9 *Causa finalis, ob quam fructus beneficij sunt restituendi non habet locum in pensionem.*

1 Simplex pensionarius ratione pensionis tenetur recitare quotidie Officium paruum B. Virginis ex dispositione Pij V. in sua *Constit.* 135. *§.* 1. *in fine tom.* 2. *Bullar.* & si omittat, tenetur restituere pensionem pro rata eo modo, quo tenetur beneficiarius restituere fructus beneficij, vt dictum est *quæst. praced. num.* 2. Et ita notant communiter Doctores Nauar. *cap.* 13. De *orat. num.* 22. Azor. *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 11. *quæst.* 12. Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 1. *cap.* 9. *num.* 9. Petrus Nauar, *lib.* 2. *de restit. cap.* 2. *num.* 199. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* . . . Macignus *de Horis canon. cap.* 28. *num.* 26. Suarez *tom.* 2. *de relig. lib.* 4. *cap.* 30. *nu.* 22. Filliuc. *tract.* 23. *cap.* 10. *quæst.* 10. *num.* 327. Bonac. *disp.* 1. *de Hor. canon. quæst.* 5. *pun.* 2. *num.* 21. Malder. 2. 2. *tract.* 10. *cap.* 2. *dub.* 4. *quæst.* 3. *in fine.* Vnde dubitatur, quid dicendum de beneficiario, qui obtinet etiam pensiones, cum non teneatur ad recitationem officii B. Virginis, sed solum ad Horas canonicas.

2 Videtur enim, quod teneatur restituere etiam pensionem pro rata; quia licet non teneatur ad Officium B. Virginis, tenetur tamen ad Horas canonicas, quæ subrogatæ sunt loco Officii B. Virginis. & ideo trahunt secum eamdem obligationem, quia in subrogato seruanda est, eadem determinatio, quæ seruatur in eo, in cuius locum est subrogatum *l.* Si *cum. §.* Qui *iniuriarum. ff.* Si *quis. vsuf.* & notant Barr. *in l. Pater filium. num.* 13. *ff.* De *inoffic. test.* Socin. sen. *in l. Filię. §. Titia. nu.* 3 *ff.* De *condit. & demonstrat.* Gabr. *conclus* 2. *De reg. iur.* Surd. *decis.* 35. *num.* 9. Rota coram Merlino. *decis.* 445. *num.* 1. Atque adeo obligatio, quæ est annexa Officio B. Virginis restituendi pensionem pro rata, erit annexa horis Canonicis.

3 Verum oppositum videtur resoluendum: nempe, *Non teneri beneficiarium restituere ratam pensionis, quando omittit horas canonicas.* Ratio est. Quia Pius V. imposuit obligationem restituendi ratam pensionis omissioni recitationis Officii parui B. Virginis Clericis simplicibus, vt constat ex eius *Constit.* 135. *§.* 1. *in fine tom.* 2. *Bullar.* ibi. *At quicunque pensionem fructus, aut alias res Ecclesiasticas, vt Clericus percipit, eum modo prædicto ad dicendum Officium paruum B. Mariæ Virginis decernimus obligatum: & pensionum, fructuum*

tuum, rerumque ipsarum amissioni obnoxiũ. Ex quibus patet; quod obligatio restituendi portionem, seu ratam pensionis venit in consequentiam ad obligationem recitandi Officium B. Virginis: vnde est obligatio ex præsupposito obligationis recitandi. Et ideo cum in beneficiariis cesset præsuppositum obligationis recitandi, cessabit etiam dispositum, nempe obligatio restituendi Cap. *Si Papa.* De *Priuileg. in* 6. & Clement. *Si Summus. De sent. Excommunicat.* & tradunt Glos. *in l. Mancipia.* C. *De seru. fugit.* vbi etiam Doctor. Dec. *Consil.* 497. *per totum.* Alexan. *consil.* 126. *lib.* 5. Natta *consil.* 343. *num.* 3. Beroius *consil.* 120. *num.* 9. *lib.* 3. Menoch. *de recuper. possess. remed.* 9. *num.* 161. testans de communi. Rota coram Merlino *decis.* 432. *num.* 1.

4 Accedit. Quod omnis obligatio est stricti iuris, & proinde non est extendenda *l. Obligationum substantia.* & *l. Arianus. ff.* De *act. & obligat.* & notant Bald. *consil.* 55. *num.* 2. ver. *Sed ponamus lib.* 2. Fulgos. *consil.* 80. *in fine.* ver. *Et si quid.* Calder. *consil.* 10. *de iudic.* Rota *decis.* 436. 3. *par.* 3. *Recent.* Vnde cũ obligatio restituẽdi pensionẽ sit posita obligatis ad Officium paruum B. Virginis per Constitutionem Pii V. non est extendenda ad eos, qui non obligantur ad dictum Officium. Præsertim quia talis obligatio est ex causa non recitandi tale Officium. Et ideo si causa locum non habet, nec etiam potest habere obligatio. *l. Si pupillus. ff.* De *acquir. hæredit.* Et notant Doctores. *ibidem.* Ancharan. *consil.* 330. *num.* 11. Tiraquel. alios citans *tract. Cessante causa. par.* 1. *num.* 224. Rota *decis.* 55. *num.* 1. *par.* 3. *Recent.*

5 Confir. Obligatio restituendi portionem pensionis quam imponit Pius V. est consequutiua ad obligationem, quam idem Pontifex imponit pensionariis recitandi Officium B. Virginis. Ergo cum imponat obligationem recitandi solis simplicibus pensionariis: non autem beneficiatis, obligatio quoque restituendi eos tantum afficiet. Tum quia obligatio accessoria non habet locum, nisi quando locum habet principalis. *l. Principalis. ff.* De *reg. iur.* & Cap. *Accessorium. eod. tit. in* 6. & obseruat Rota coram Coccino *decis.* 418. *num.* 3.

6 Tum quia Constitutio Pii V. quatenus obligat ad restituendam pensionem, est pœnalis, & ideo est restringenda Cap. 1. *De fil. presbit.* & Cap. *Odia* & Cap. *In pœuis.* De *reg. iur. in.* 6. Dec. *in l. Factum cuique.* §. *In pœnal. ff.* De *reg. iur.* per illum tex. Surd. *de alimen. tit.* 1. *quæst.* 51. *n.* 12. Rota *decis.* 156. *num.* 7. coram Pennia. Vnde nec extendenda vltra casum, pro quo est imposita, nempe quando obligatus recitare Officium B. Virginis, omittit recitationem.

7 Tum quia restitutio pensionis est pœna imposita ad fouendam dispositionem imponentem obligationem recitandi Officium B. Virginis, atque adeo pro delicto violationis talis dispositionis; vnde cum delictum non habeat locum quò ad eos, qui non oligantur ad dictum Officium, nec etiam pœna locum habebit iuxta ea, quæ communiter tradũt Theologi cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 108. *ar.* 4. Vnde pœna non plus extenditur, quàm extendatur Constitutio, pro cuius obseruantia est posita: imo vt locum habeat debent cõcurrere omnes qualitates requisitæ à Constitutione Cap. 1. *De homicid. in* 6. & notant Io: And. *ibid.* per illum tex. Iul. Clar. *lib.* 3. §. *fin. quæst.* 85. *num.* 9. Imo licet extendatur constitutio, non extenditur pœna illi annexa, vt pluribus probat Ias. *in l Cum quidam.* ver. *Ad istam. regul. ff.* De *lib. & posth.* Gomez *in* §. *Fuerat. num.* 12. Instit. *De act.* Et reuocata Constitutionem non habet locum pœna etiam quò ad eos, qui ante reuocationem deliquerunt; vt tradunt Felin. *in Cap. fin. num.* 14. De *Constit.* Dominic. *in Cap. fin. num.* 9. De *elect.*

8 Verum neque vigore *Constit.* 7. §. 38. Leonis X. tom. 1. Bullar. tenentur restituere pensiones, quia dicta Constitutio obligat tantum ad restituendos fructus beneficiorum. Et prædicta Constit. 13 §. quatenus declarat, Constitutionem Leonis, nõ extenditur vltra beneficia, vt constat ex illis verbis. *Et quæcunque alia beneficia.* Pensio autem non venit appel-

latione beneficij, etiam in lata significatione; præsertim in materia pœnali, vt tradunt communiter Ananias *in Cap. Nõ satis. De simon.* Geminian. *in Cap. Quamuis, init. De prebẽn. in 6.* Rebuf. *De pacif. Possess. quæst.* 114. Gomez *ad Regul. De infirm. resignan. quæst.* 16. & ad *Regul. De annali. quæst.* 21. Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. Glos. 5. §. 5. num. 2.* Azeuedo *ad l. 1. num. 5. tit. 4. lib. 1. nouę Recopilat.* Garzia *de benefic. par. 1. cap. 5. num. 3.* Paris. *de resignat. lib. 1. quæst. 10. num. 69.* Lotter. *de benefic. quæst. 45. num. 3. lib. 1.* Rota coram Crescent. *decis. 14. num. 3. De sent. & re iudic.* alias. 59. *lib. 2.* & coram Pennia *decis. 403. num. 29.* & coram Durano *decis. 181. num. 4.* & coram Eminentiss. Otthobono *decis. 27. num. 15.* & *decis. 46. num. 17.* & *decis. 656. num. 5. par. 2.* Recent. Et constat ex eo, quod beneficium importat ius percipiendi fructus ex aliquo fundo Ecclesiastico, & inducit obligationem Officij diuini. Pensio verò dicit ius ad certam portionem fructuum separatam à beneficio, & non inducit obligationem Officij diuini, sed solum Officij parui B. Virginis. Qua diuersitate stante non potest pensio venire sub appellatione beneficii, licet latissimè sumpta; atque adeo nec comprehendi sub dispositione loquente de beneficiis.

9 Solum videtur posse obijci, quod dispositio Leonis X. extendatur ad pensionem ob identitatem rationis. Verum hoc nullo pacto potest subsistere, Quia verba dispositionis nullo modo sunt apta comprehendere pensionem. Deinde neque adest identitas rationis. Ideo enim Leo X. in illa sua *Constit. 7. §. 38.* imponit obligationem restituendi fructus beneficii, quia, vt inquit ipse, beneficium datur propter Officium, & ideo congruum est, quod qui non soluit pensum Officii, non habeat fructus beneficii. Et hæc est ratio finalis, ob quam Pontifex ita disposuit. Hæc autem ratio non habet locum in pensione, quia non datur propter Officium, cum de se non inducat talem obligationem, & solum pro simplicibus pensionariis de iure nouo imponat recitationem Officii B. Virginis.

10 Ex quibus soluta manet ratio allata *num. 2.* Nam horæ Canonicæ non subrogantur Officio B. Virgin. si quidem cadunt sub obligatione præcisè ratione beneficii, cum talis obligatio adfuerit antequam adesset obligatio Officii B. Virg. pro pensionariis. Neque obligatio recitandi Officium B. Virginis cessat, quia subrogentur horæ canonicæ, sed quia est imposita taxatiuè vsq. ad tempus, in quo aduenerit obligatio horarum Canonicarum. Deinde admissa subrogatione, non tamen locum habet pœna restituendi fructus pensionis: quia quando hæc imponitur non recitantibus horas canonicas exprimuntur tantum fructus beneficii, & ideo intrat subrogatio absque obligatione restituendi fructus pensionis, cum tanquam pœna non possit ad ipsos extendi *l. Factum cuique 151. §. In pœnalibus. ff. De reg. iur.* & *Cap. Odia De reg. iur. in 6.* licet extendatur dispositio vt dictum est, *num. 7.* Nec preda sit imponenda, nisi expresso iure imponatur. *§. Sin autem.* Authen. *de non eligen. secun. nupt.*

An Capellanus teneatur restituere fructus Capellaniæ, si non recitat Horas Canonicas. Quæst. 212.

SVMMA

1 *Capellanus omittens Officium non tenetur restituere fructus Capellaniæ, quæ non est collatiua.*

2 *Quid si sit collatiua, & fructus non excedant onus celebrationis.*

Quos fructus teneatur restituere beneficiarius non recitans officium.

3 *Quorum beneficiorum fructus restituendi à non recitantibus officium.*

Cessante causa finali pœna cessat etiam dispositio de ipsa.

Causa finalis coarctat dispositionem ad suos terminos.

4 *Beneficiarius non recitans Officium cur tenetur restituere fructus.*

5 *Capellania manualis si erigatur in titulum, non obligat ad restituendos fructus non recitantem officium.*

Deficiente causa obligationis deficit etiam obligatio.

Quos

4 *Quot fructus tenentur restituere non recitans Officium, si excedant onus celebrandi.*

1 Difficultas non habet locum, si Capellania non sit collatiua, quia cum nō sit beneficium, non trahit obligationes, quas trahit beneficium. Et hoc habet locum siue Capellania sit manualis, et Capellanus amouibilis, siue perpetua; et siue conferatur à laicis, siuè ab Ecclesiasticis, siue deuoluatur iure successionis. Tunc enim fructus Capellaniæ nō sunt beneficiales, nec dantur propter officium: et ideo nō subsunt restitutionis obligationi non soluto penso diuini offici. Vnde solum difficultas habet locum, quando capellania est collatiua, et datur in titulum.

2 Quia autem capellaniæ collatiuæ aliæ sunt pingues aliæ verò habent solos fructus proportionatos oneri celebrandi, existimo Si capellania habeat solos fructus correspondentes oneri celebrandi, non teneri capellanum restituere fructus ex omissione diuini Officii, Desumitur ex iis, qui habent, quod quãdo beneficiatius substinet alia onera vltra recitationẽ diuini Officii, non teneatur restituere fructus correspondentes his oneribus, sed solum correspondentes oneri diuini officij. ita Henriq. *lib.* 13. *cap.* 13. *n.* 2. Aragon. 2. 2. *quæst.* 83. *ar.* 13. Medina *in Instruct. confes præcep.* 1. *§.* 11. Lopez *par.* 2. *Instruc. cap.* 95 Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 5. *cap.* 5. *numer.* 8. Vasquez *Opus. de Benefic. cap.* 4. *§.* 1. *ar.* 1. *dub.* 7. *numer.* 38. Lessius *lib.* 2 *de Iust. & iure. cap.* 34. *dub.* 32. Sà *verbo* Beneficium. *num.* 13. Tolet. *lib.* 2. *sum. cap.* 12. *num.* 5. Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 164. *num.* 4. Beia *par.* 1. *casu* 55. Macignus *de Hor. canon. cap.* 28 *num.* 7. Nald. *verbo* Diuinum offic. *num.* 12. Laiman. *lib.* 4. *Theol mor. tract.* 2. *cap.* 5. *numer.* 1. *in fine.* Bonac. *disp.* 1. *de Hor. canon. quęst.* 5. *pun.* 3. *num.* 2. Homobon. *par.* 1. *Exam. eccles. trac.* 4. *cap.* 5. *quæst.* 42. Sorus *lib.* 10 *de Iust. & iure. quæst.* 5. *ar.* 6. Siluius. 2. 2. *quæst.* 83. *ar.* 13. *conclus.* 4. Fernandez *par.* 3. *Exam. theol. mor. cap.* 13. *§.* 8. *numer.* 2. Ledesma *tom.* 2. *sum. tract.* 9. *cap.* 4. *conclus.* 11. Raphaeli à *Turre* 2. 2. *quæst.* 83. *controuer.* 9. *numer* 40. Sanchez *lib.* 2. *consil. cap.* 2 *dub.* 83. *num.* 2. Corrad. *resp. cas. consc. quęst.* 240. *in Addit.* Si enim non recitans officium tenetur restituere, quod correspōdet oneri recitandi, et non quod correspōdet cæteris oneribus, sequitur, quod si fructus capellaniæ correspondeant solum celebrationi; non sint restituendi à non recitante officium diuinum. Imò quò ad obligationem recitandi non esse computandos fructus, qui correspōdent celebrationi tradit Sanchez *lib.* 2. *consil. moral. cap.* 2. *dub.* 68. *num.* 2.

3 Desumitur ex *Constit.* 7. *Leonis* X. *§.* 38. *tom.* 1. *Bullar.* edicta *in Concil. Lateranensi.* Nam disponit, dum obligat ad restitutionem fructuum non recitantes Officium, de iis beneficiis, quæ dantur propter Officium, vt constat ex illis verbis. *Cum propter Officium detur beneficium,* quam rationem assignat tanquam finalem ipsius beneficii, quæ, si non obtineatur, vult beneficiarum non aquirere fructus, qui propter tale onus dantur, et posse etiam priuari beneficio. Et proinde intelligit de iis beneficiis, quæ aut nullum aliud onus habent annexum, aut si habẽt, adsunt etiam fructus correspondentes oneri officii, qui non acquirũtur cò, quod non ad implcatur onus. Si ergo capellania habeat fructus correspōdentes solum celebrationi, non erit ez iis beneficiis, quæ dantur propter officium, sed propter celebrationem, atq. adeo non habebit los cum dispositio; quia cessabit causa finalis ipsius, nempe quod non percipiat fructu. assignatos propter onus, qui non adimplet onus *l. Sed si mors. §. fin. ff.* De *donat, inter vir. & vxor.* & *l. Cum tale. ff.* De *condit. & demonstr.* & *l.* 1. *§.* 5. *ff.* De *postulant.* et notant Glos. & Bart. *ibid.* Ancharan. *consil.* 47 *num.* 4. Duen. *Reg.* 82. Tiraquel. *trac. Cessante causa par.* 1. Socin. sen. *consil.* 159. *num.* 22. *lib.* 2. Rota *decis.* 160. *nu.* 1. *par.* 1. *Diuers.* et coram Seraphin. *decis* 976. *num.* 3. et coram Ludouis. *decis.* 149. *numer.* 1. et coram Pennia *decis.* 1063. *num.* 2. & *in Meleuitana hereditatis.* 1. *Iulij.* 1633 *§. Sed à primo* coram Glisilerio. Cum enim causa finalis coarctet dispositionem ad suos termi-

nos

nos. *l. Si habitatio. §. Sed si, ff.* De *vsu & habit.* facit, vt non habeat locum ipsa cessante, alioquin excederet terminos suæ causę finalis.

4 Confir. Ideò Beneficiarius obligatur ad restituendos fructus, si non recitet officium, quia dantur propter onus recitandi, et proinde dũ nõ implet onus non acquirit fructus, aut si acquisiuit, resoluitur ipso iure acquisitio ita statuente lege, vt in dicta *Constit.* 7. Leonis X. E contra verò in capellaniis. quarum fructus non excedunt onus celebrandi, imo sunt assignati à fundatoribus propter solum onus celebrandi, non aderit obligatio restituendi non recitato officio, quando enim affirmatio est causa affirmationis, negatio quoque est causa negationis.

5 Ex quibus deducitur, quod si aliqua capellania manualis, seu non collatiua erigeretur in beneficiũ, si capellanus omitteret officium, non teneretur restituere fructu. Constat enim, quod illi fructus ex fundatione sunt assignati pro solo onere celebrationis, nam erectio in beneficium non mutat dispositionem fundatoris; et ideo cũ nõ percipiantur intuitu oneris recitandi officiũ, deficit etiã obligatio restituendi omissa recitatione tanquam non impleto onere, sub quo acquiruntur *l. Si pupillum, 2. ff. De acquir. hæred.* et notant Bal. et Imola *ibid.* Ancharan. *consil.* 330. *nu.* 11. Rota *in Romana de Zabrerijs 4. Maij.* 1580. cotam Cantuccio. et in *Romana nullitatis* 23. *Ianuarij* 1602. coram Pamphilio, et coram Coccino. *decis.* 65. *num.* 2.

6 Secundò deducitur, Quod si fructus capellanię excedant onus celebrandi, tenebitur capellanus omittens celebrationẽ horarum canonicarum. Quia tunc et beneficium datur propter officium; & cessat causa, ob quam aliàs capellanus nõ tenetur illos restituere. Hæc tamen obligatio non erit quò ad omnes fructus, sed solum quò ad illam quantitatem pro rata, quæ excedit onus celebrandi, iuxta doctrinam, quam tradunt Doctores *num.* 2. citati.

An legitimato absque præiudicio venientium ab intestato debeatur legitima in bonis paternis. Quæst. 213.

S V M M A

1 *Legitimatus est verè legitimus.*
2 *Legitimatio potest esse limitata quò ad successiones.*
3 *Legitimato sine præiudicio venientium ab intestato an debeatur legitima.*
4 *Qui sentiant deberi.*
5 *Legitimato debetur legitima.*
6 *Legitima ex natura rei connectitur cum legitimatione passiua.*
7 *Et de iure naturæ legitima debetur legitimato.*
8 *Princeps non potest tollere, quæ sunt de iure naturæ.*
9 *Pontifex non potest dispensare in iure naturæ.*
Ius honestatis est exemptum ab omni superioritate.
10 *Princeps, licet possit non legitimare, non tamen legitimando potest tollere debitum legitimæ.*
Inferior non habet potestatem supra disposita à superiore.
Potestas Principis non est contra assistentiã iuris naturalis.
11 *Limitatio successionis in legitimatione in quo consistat.*
Omnis dispositio accipienda in terminis habilibus.

1 PRocedit difficultas de eo; qui verè legitimatur, ita vt ponatur in eo statu, in quo esset, si ex legitimo matrimonio esset natus; non autem de dispensato tantummodo in ordine ad aliquos effectus, qui conueniunt filiis legitimis. Qui enim solum dispensatur, manet in statu suæ illegitimitatis, & solum habilitatur, vel ad succedendum, seu in ordine ad aliquem alium effectum. Qui autẽ legitimatur, fit verè legitimus, quia abstergitur macula natalium, & ponitur in eo statu, in quo esset, si de legitimo matrimonio natus esset. Auctoritas enim legitimantis tribuit id, quod legitimi tribuunt natales supplendo defectũ legitimi matrimonii *§. Liceat igitur. & §. Si igitur*

igitur. Authent. *Quib. mod. natur. effic. leg.* & Authen. *Quibus modis natur. effit. sui.* init. ver. *Natura est*, Et §. *Si quis ergo*. & §. *Et quoniam varia*. & *l. Qui liberos*. §. 1. *ff.* De *ritu nupt.* & admittunt communiter Doctores Bald. *in l. Si is, qui pro emptore. num.* 29. *ff.* De *usur* & alij, quos supra citaui *quæst.* 128. *num.* 4. Et præterea Alexan. *consil.* 2. *vol.* 1. Menoch. *præsumpt.* 35. *num.* 12. *lib.* 1. Paschal. *De virib. patr. potest. cap.* 4. *num.* 102. *par.* 2. Rota coram Achille de Graf. *decis.* 6. *Qui fil. sint legit.* & coram Ludouic. *decis.* 201. *num.* 5. vbi, ita sæpius fuisse à Rota iudicatum. Et loquuntur etiam de legitimato cum clausula, absq. præiudic. venient. ab intest. Hoc autem stante dubitatur, an sic legitimatus limitatè quò ad successionem habere debeat legitimam. In quo non conueniunt Doctores, sed valdè controuersum est.

2 Illud verò videtur tanquam certũ admittendum, quod legitimans possit limitare successionem, vt tradũt Gozadin. *consil* 6. *nu.* 64. Dec. *consil.* 268. *in fine*. Paris. *consil.* 7. *num.* 17. *lib.* 2 Socin. *consil.* 246. *n.* 3. ver. *Secundo*. Socin. iun. *consil.* 93. *numer.* 41. *lib.* 3. Ruin. *consil.* 75. *num.* 11. ver. *Et prædicta. lib.* 3. Natta *in Cap. Quamuis*, ver. *Fallit secundo*. De *pactis*. Io. Andr. *ad Speculat.* Tit. *de succes. ab intest.* §. 1. ver. *Sed ex facto*. Castrens. *in l. Si ab eo. C. De legit. hæred.* Angel. *ibid.* Alexan. *in l. Pactum, quod dotali. C. De collat.* Corn. & Dec. *ibid.* Surd. *consil.* 337. *num.* 52. Rolan. *consil.* 26. *per totum vol.* 2. Rupert. Lucard. *in Repetit. l. Posthumo. nu.* 43. ver. *Secundo casu* C. De *bonor. possess. contra tab.* Peregrin. *de fideicom. ar.* 23. *num* 34. Eugen. *consil.* 52. *num.* 47. Tiraquel. alios citans. *in l. Si vnquam. verbo.* Donatione largitus. *num.* 317. Luderch. *consil.* 170. *num.* 1. Ludouic. Morota *consil.* 9. *num.* 17. Paschal. *De virib. patr. potest. cap.* 4. *nu.* 133. *par.* 2. Rota coram Ludouic. *decis.* 201. *num.* 7, & *decis.* 35. *num.* 8. *par.* 8. Recent. Quod tamen debet intelligi de limitatione, quæ est sub potestate legis humanæ, seu Principis. Quia cum non possit Princeps extra propriam spheram extendere potestatem, nec etiam potest limitare successionem, nisi quatenus est intra terminos potestatis ipsius.

3 Quod autem legitimatus cũ clausula. *Absque præiudicio venientium ab intestato*, non possit habere de paterna hęreditate, nisi quod ei relinquitur à patre, & proinde non detrahat legitimam, docẽt magis cõmuniter Doctores, quorum plures citat, & sequitur Paschal. *De virib. patr. potest. cap.* 4. *num.* 136. *&* 287. *&* 293. quos etiam pluries Rota sequuta est præsertim corã Ludou. *decis.* 135. & *dec.* 201. & *dec.* 35. *par.* 8. Recent. Cuius opinionis præcipuũ fundamentum est, Quia sic legitimatus non potest succedere ab intestato, sed solũ ex dispositione patris. Legitima autem est quota hæreditatis, quæ defertur ab intestato, & ideo non habet locum quò ad eos, qui non habent ius succedendi ab intestato.

4 Verum non desunt plures, & graues, Doctores, qui sentiunt, quod, non obstante dicta clausula, debeatur legitima, aut eius supplementũ. Ita inter alios Paris. *consil.* 7. *vol.* 2. Dec. *in l. Precibus. nu.* 24. C. De *impub. & al. subst.* Ruin. *consil.* 86. & *consil.* 185. *vol.* 3. Cephal. *consil.* 117. *num.* 7. *vol.* 1. Laderch. *consil* 170. *numer.* 2. Riminal. iun. *consil* 469. *nu.* 13. *vol.* 4. Hondede. *consil.* 83. *nu.* 60. ver. *Et quamuis vol.* 1. Ripa *in l. Centurio, num.* 48. *ff.* De *vulg. & pupil substit.* Curt. iun. *consil.* 254. *num* 10. *lib.* 3. Dec. *consil* 257. *num.* 2. Gabr. *consil.* 24. *num.* 15. ver. *Tertiò quia*. Renat. Copin. *De legib. Andegauen. cap.* 4. *numer.* 4. Surdus *consil.* 185. *num.* 25. Alban. *consil.* 7. *nu.* 2. Marta *de succ. s. par.* 4. *quæst.* 21. *ar.* 17. *nu.* 28. Cuchus *tract. de legit. init. num.* 4. Garzia *de nobilit. glos.* 21. *nu.* 80. Rubeus *singul. Rotæ Roman. par.* 4. *claus.* 760. *num.* 9. *&* 14. Rota coram Cęsare de Graf. *decis* 3. *num.* 1. *Qui fil. sint legit.*

5 Et hæc opinio mihi videtur probabilior, & sequenda, & concluditur ex iis, quæ ab vtriusque opinionis Doctoribus admittuntur. Conueniunt enim, quod legitimato absque limitatione in ordine ad successionem, debeatur legitimo, vt inter alios notant Bald. *in Cap. De causis. num.* 62. De *Offic. deleg.* Ias. *consil.* 154. *nu.* 5. ver. *Item ei debetur. lib.* 2. Tiraquel. latè *in l. Si vnquam. verbo.* Susceperit liberos. *num.* 69. C. De *reuocan. donat.* Rota *decis.*

401.

401.*num.*1.*in fine par.* 3.*Recent.* Vnde ex hoc concluditur, quod in legitimatione tanquam in radice includatur ius ad legitimam; ita vt inter ipsam legitimationem, & legitimam intercedat connexio, per quam legitimatio exigat legitimam, & legitima fiat debita legitimato.

6 Et hæc connexio non est ex lege aliqua extrinseca, seu alia causa extranea, sed ex ipsa natura legitimationis, per quam, cũ filius efficiatur verè legitimus, vt dictum est *num.* 1, Comparatur ad patrem, vt habens legitimos natales, atque adeo cum illo iure, quod pullulat ex legitimis natalibus, quod est ad obtinenda alimenta à patre, & participandum in bonis ipsius. Et è contra pater comparatur ad legitimatum, vt ad filium, quem debeat admittere ad cõmunionem propriorum bonorum non secus, ac alios filios spectato naturali ordine, vt satis constat, quando legitimatio est absque limitatione in ordine ad successionem.

7 Imo hæc connexio descendit à iure naturali, quia legitima est debita filijs de iure naturali *l. vnica. ff.* De *bon. damnat.* & *l. Si quis in suo,* C De *inoffic. testam.* & *l. Scripto.* §. *fin.* ver. *Liberos natura.* ff. Si *tab. testam. nul.* & *l. Cum ratio. ff.* De *bon. libert.* & *l. Scimus.* §. *Illud.* C. *De inoffic. test.* ibi *Nec per huiusmodi tramitem interim filius defraudetur debito naturali.* & Authen. *De hæred. & falcidia: in proem* §. *fin.* ibi *Tanquam hoc secundum ipsam naturam eis debitum.* & Cap *Raynutius,* & Cap. *Raynaldus. De testamen.* & tradunt Bart. *in l. In quartam. nu.* 10. *ff.* Ad *leg. Falcid.* Ripa *nu.* 132. Bald. *in l. fin. col.* 2. C. *De fruct. & lit. expens.* Fabian. *in Repet. Authen. Nouissima. num.* 18. C. *De inoffic. test.* Suarez *in Repet. l. Quoniam in prioribus. in declarat. leg. Regni limit.* 2. *num.* 3. Cuch. *De legit. in Prælud. num.* 7. Menoch. *consil.* 250. *numer.* 91. Alexan. *consil.* 7. *num.* 8. *lib.* 2. Cephal. *consil.* 178. *numer.* 45. *lib.* 1. Vasquez *de success. creat.* §. 20. *requis.* 4. *numer.* 320. Grassus. *de success.* §. *Legitima quæst.* 2. Merlin. *de legit. lib.* 5. *tit.* 2. *numer.* 7. ver. *Hanc igitur.* Berlichius *Practicab. conclus.* 18. *num.* 21. ver. *Legitimo autem.* Maranta *Respons. cap.* 26. *nu.* 35. *ver. Filij autem. lib.* 5. Rota coram Gaualero. *decis.* 341. *num.* 1. & coram Merlino *decis.* 828. *num.* 1. & alij cum Glos. *in dic. Cap. Raynaldus.* verbo *Nequiuit.* Quia licet secundum quãtitatem à iure ciuili determinata sit, secundum tamen substantiã est debita de iure naturæ. Quia sicut lex naturalis obligat filijs personam patris quò ad curam gerendam de ipsis: ita etiam obligat eiusdem bona tanquam accessoria personæ iisdem filiis pro substentatione. Legitima namque succedit loco alimentorum Authen. *De trien. & semis.* Cap. *Prohibemus.* ver. *Vnde etiam.*

8 Princeps, autem non potest tollere, quæ sunt de iure naturali, vt tradunt cõmuniter Doctores Alexan. *in l. Cum mulier. nu.* 13. ver. *Et pro confirmat. ff.* Sol uto. *matrim.* Angel. *in l. Adoptio non iure facta.* ff. De *adopt.* Marsil. *in Præf.* §. *fin. num.* 2. Lucas de Pennia *in l. fin. num.* 57. C. De *locat. præd. ciuil. lib.* 11. Felin. *in Cap. In causis. init.* De *re iud.* Curt. iun. *in l. Imperium nu.* 53. *ff.* De *iurisd. omn. iud.* Ias. *consil.* 105. *in fine. vol.* 1. & *in l. Quominus. num.* 3. *ff.* De *flumin.* Bald. *in l.* 1. *nu.* 5 *ff.* De *constit. Princip. in* 1. *lect.* & *in l. Eam quam. num.* 33. C. De *Fideicom.* Bar. *consil.* 66. *nu.* 5. *lib.* 2. Anchatan. *in Cap. Quæ in Eccl. siarum. nu.* 7. De *constit.* Felin. *num.* 26. Imola *numer.* 2. Castrens. *in l. Rescripta. numer.* 3. C. De *precib. Imperat. offeren.* Salicet. *in l. fin.* init. C. *Si contra ius, ad vtil. publ.* Isernia *in Cap.* 1. §. *Vectigalia. nu.* 4. *init.* *Quæ sint regal,* & alij cum Glos. *in l. Quoties in* 1. *glos. in fine.* C. De *precib. Imperat. offer.* Et desumitur ex *l. Ille, à quo.* §. *Tempestiuum. ff.* Ad *Trebellian.* & Cap. *I.* 25. *Quæst.* 1. & Cap. *Cum inferior.* De *maior. & obedien.* & Cap. *Quãtò. De translat. Episcop.* Ias enim naturale est positum à Deo, & ideo non subiicitur inferioribus, sed est immutabile, sicut est immutabilis diuina ratio, & voluntas. §. *fin.* Instit. *De iure natur. Gent. & ius.*

9 Et quamuis aliqui putent, quod possit summus Pontifex dispensare in iure natali, diuino, quia tamen, volunt, solũ ex graui causa posse dispensare, quæ de se sufficiens est, vt casus non censeatur comprehensus sub lege, ideò alii melius negant posse dispẽsare. *D. Th. quodlib.* 4. *ar.* 3. *in corp.* & *ad* 1. Maior. *in* 4. *dist.* 27. *quæst.* 6. *ar.*

ver. *Propter hoc argumentum*. Durand. *dist*. 33. *quæst*. 1. *n*. 15. Sotus. *dist*. 18. *qu*. 1. *ar*. 5. *ad* 1. Palat. *dist*. 38. *disp*. 2. *d*. *Porro quamuis*. Almain. *De potest Eccl s. cap*. 13. Driedo *lib*. 2. *de liber. Christ. cap*. 4. Valent. *to*. 2. *disp*. 7. *quæst*. 8. *pun*. 6. ver. *Et quod ad priorem* Suarez *disp*. 43. *de Eucharist sect*. 4. ver. *Tertia sentent*. Caiet. 1. 2. *quæst* 97. *ar*. 4. Medina *ibid*. Ledesma 2. *par*. 4. *quæst*. 4. *ar*. 6. Vasqu. 3. *par*. *disp*. 223. *cap*. 5. *nu*. 21. *tom*. 3. Canus *lib*. 2. *de locis Theolog. cap*. 18 *ad* 4. Salas *disp*. 24. *de legib. sect*. 5. *num*. 33. Syluester *verbo*. Papa. *quæst*. 16. Palaus *par*. 1. *oper. moral. tract*. 3. *disp*. 6. *pun*. 3. *nu*. 4. Rursus Suarez *lib*. 10. *de legib. cap*. 6. *num*. 7. Pontius *lib*. 8. *de matrim. cap*. 3. *num*. 2. & alii ex Theologis. Concordant etiam iuristæ Turrecrem *in Cap. Coniunctiones*. 35. *quæst*. 3. *nu*. 3. & *in sum. tit. de Eccles. lib*. 3. *cap*. 54. & 57. *num*. 1. Cardin. *in Cap. Cum ad monasterium*. §. *ult. num*. 6. De *Monach*. Couaruu. 4. *Decret. par*. 2. *cap*. 6. §. 9. *num*. 4. Paris. *consil*. 68. *num*. 20. *vol*. 4. Nauar. *consil*. 39. *num*. 16. Tit. *De sponsal. in* 2. *edit*. Barbosa *in Rubr. ff*. Suluto *matr. par*. 2. *num*. 104. & alii plures. Dispensatio namque est relaxatio legis. quando obligat, quando autẽ lex naturali obligat, id, ad quod obligat, ita est honestum, vt oppositum sit contra rationem, quæ inest legi naturali, atque adeo inhonestum, & turpe. Non potest autem Pontifex dispensare, vt fiat aliquid turpe: præsertim quia relaxando legem non tolleret rationem naturalem, quæ ipsi inest. & ratione cuius id, super quo dispensatur, redditur difforme, atque adeo turpe. Atque hæc est causa, cur ius honestatis sit exemptum ab omni superioritate. *l. Quod ex libera*. C. De *ope. liber*. & notant Dec. *in l. Semper in contractibus*. ff. De *reg. iur*. Cagnol. *ibid*.

10 Cum ergo non possit Princeps venire contra ea, quæ sunt de iure naturæ, quamuis sit in eius libertate legitimare, vel nõ legitimare, dum tamen legitimat, non est in eius potestate excludere legitimatum à percipienda legitima ob connexionem, quæ de iure naturali inest inter esse legitimum, & legitimam, quæ sit ipsi debita ex iure naturali radicato inseparabiliter à legitimatione concessa. Et ideo non potest contra hanc connexionem quidquam disponere, cum non habeat potestatem supra ipsam Cap. *cũ inferior*. De *maior. & obedien*. Vnde legitimationi quo ad debitum legitimæ assistit ius naturale, & in ipsam retundit suã obligationem, & ideo cessat quo ad hoc potestas Principis, vt tradunt Abbas *in Cap. Quæ in Ecclesiarum*. De *constit*. & *in cap. Per tuas*. De *arbitris*. Ripa *in l. Quo minus ff*. De *Flumin*. Martil. *in Prac. Crim*. §. *Sequens*. *num*. 30. Bald. *in l*. 2. *num*. 4. ver. *Sed vbi sunt*. C. De *seruit. & aqua*. Craueta *De antiq. temp par*. 1. *prin. num*. 46. Isernia *in Cap. Naturales*. *num*. 1. Si *de fac. defunc*. Romanus *consil*. 346. *num*. 11. & alij cum Glos. *in l. fin*, C. Si *contra ius, vel vtil. publ*.

11 Ex quibus sequitur, quod quando Princeps legitimat cum limitatione in ordine ad successionem, debet limitatio accipi in terminis habilibus, vt scilicet habeat locum quò ad successionem legalẽ; nõ verò quò ad successionẽ naturalẽ, seu de iure naturæ debitam. Quia cum successio legalis sit sub dispositione legis, atque adeo Principis, potest circa ipsã statuere, etiam in particulari eam restringẽdo, aut, ampliando. Successio vero naturalis, cum non sit sub dispositione Principis, non continetur sub eiusdem dispositione de successione, cum omnis dispositio accipienda sit in terminis habilibus, vt tradunt communiter Doctores Glos *in l*. 1. *verbo*. Vtilem. *ff De eo, quod cer. loco*. vbi. Bart. & Doctores cœteri. Item Glos. *in l*. 2. §. *Prætor ait*. *ff*. Qui *satisd. cogau*. Ias. *ibid*. Iacob. de Aren. *in l*. 1. §. *Nunciatio*. *ff*. De *oper. no nun* Bart. *n*. 21. Cephal. *consil*. 23. *n*. 124. Felin. *in Cap*. 1. De *iudic*. Natta *consil*. 359. *nu*. 5. Capel. Tholosana *decis*. 120. Ruin. *consil*. 1. *numer*. 15. *vol*. 2. Tiraquel. *de retrac. consang*. §. 1. *glos*. 7. *nu*. 26. Surd. *consil*. 280. *num*. 8. Craueta *consil*. 307. *num*. 2. Tosch. *littera D. conclus*. 505. Galesin. *De forma instrum. Cameral. par*. 2. *quæst*. 1. 2. & 3. Vnde legitimatus limitatè succedit ab intestato iure naturali quò ad legitimam, quatenus iure naturali defertur: licet nõ succedat iure ciuili quò ad aliam hæreditatem.

An si legitimatus sine praiudicio venientium ab intestato, sit hæres vniuersalis grauatus restituere, possit detrahere legitimam. Quæst. 214.

S V M M A.

1 *Legitimatus limitatè, si sit hæres vniuersalis detrahit legitimam &c.*
2 *In hæredem vniuersalem transeunt omnia iura hæreditaria etiam legitima.*
3 *Ex qualitate relicti colligitur mens testatoris.*
Pater instituens legitimatum &c. remouet impedimentum, quò ad legitimam.
4 *Legitima censetur concessa legitimato limitatè, si non prohibeatur ab instituente.*
5 *Hæreditas continet legitimam vt partem debitam filij.*
Renuncians hæreditati censetur renunciare legitimæ.
6 *Institutio hæredis vniuersalis habet vim specialis nominationis.*
7 *Exclusus generaliter à successione, est exclusus à legitima.*
8 *Clausula absque præiudicio venientium ab intestato, non excludit à legitimo.*
Legitima non est quota hæreditatis, sed quota bonorum.

1 IVxta ea, quæ dicta sunt *præced. quæst.* nulla adest difficultas, cum cuicunque verè legitimato de iure naturali debeatur legitima. Solum locū habet supposito, quod limitatè legitimatus in ordine ad successionem nō habeat ius ad legitimam, an scilicet illud acquirat ex eo, quod instituitur à patre hæres vniuersalis. Et *affirmatiuè videtur* resoluendum. Ita etiam Dec. *in l. Precibus. nu.* 24. C. De *impuber.* Gabr. *consil* 24. *nu.* 15. ver. *Tertio. quia. vol.* 2. Ripa *in l. Centurio. num.* 48 *ff.* De *vulg. & pupil substit.* Alban. *consil.* 7. *num.* 2. Zanchin. *in l. Hæredes mei. §. Cum ita num.* 4. *ff.* Ad *Trebel.* Cuch. De *legit. init. num.* 4. Natta *consil.* 216. *num.* 10. Menoch. *consil* 210 *num.* 49. & *consil.* 950. *num.* 7. Surdus *consil.* 185. *num.* 23. ver. *Rationes. quoq. & num.* 25.

2 Ratio desumitur ex ipsa vniuersalitate institutionis. Dum enim filius legitimatus instituitur hæres vniuersalis, trāsferuntur in ipsū omnia iura hæreditaria, eo modo, quo possunt transferri à patre in filium, cum non instituat ipsum hæredem tanquam extraneum, sed tanquam filium, et dum præfert cœteris, institutio procedit ex illa affectione, qua ipsum diligit vt filiū, & transfert in ipsum iura hæreditaria cum illis qualitatibus, cum quibus transferuntur in filium: & proinde cum iure ad legitimam tanquam legitimam, cum possit hoc ius ipsi concedere, si quidem voluntas testatoris regit testamentum *l. In conditionibus. ff.* De *condit. & demonstrat.* & voluntas est secundum mensuram affectionis.

3 Præsertim quia ex qualitate relicti colligitur, quid senserit testator. *l. Plenum. §. Equitij. ff.* De *vsu & hab.* & *l. Sed & si susceperit. §. 1. ff.* De *iudic.* Dum ergo pater relinquit filio legitimato totam hæreditatem ipsum instituendo vniuersalem hæredem, satis colligitur, quod voluerit ipsum esse hæredem eo modo, quo sunt filii nō obstante legitimatione limitata in ordine ad successionem, & proinde quod haberet legitimam liberam, prout de iure habeat filii. Dum enim filius instituitur à patre, remouetur impedimentum, quod poterat obstare, ne consequeretur legitimam. *l. Non putauit. §. In adoptione ff.* De *bonor. possess. contra tab.* & ponderat. Surd. *consil.* 185. *num.* 20.

4 Accedit etiam. Quod, dum pater grauauit filiū legitimatum, vt restitueret hæreditatem, potuit etiam grauare ad restituendum legitimam, quod eum non præstiterit, censetur ei liberè concessa, & poterit detrahi in restitutione, vt tradunt Bald. *in l. Precibus. num.* 3. C. De *impub.* Castrens. *num.* 19. *in fine.* Alexan. *nu.* 17. Curt. iun. *num.* 74. Ias. *num.* 17. ver. *Quarta vtilitas.* Castrens. *num.* 19. in fine, Iacobin. *n.* 19. Caccialup. *num.* 88. Io. de Garron. *in Authent. Ex testamento. nu.* 25. C. De *secun. nupt.* & alii cum Glos. *ibid.* verbo. *Pesi. possunt.* Imola *in l. Centurio.* ver. *Tertius effectus. ff.* De *vulg. & pupil. substit.* Ripa *n.* 26. Dec. *cons.* 257. *circa fin.* Quando .n. potest aliquid adimi, & non adimitur, censetur,

con-

conceſſum. *l.* 3. & *l. Conficiuntur. ff.* De *iure Codicil.* & obſeruant Doctor. in *l. Cũ filio. ff. De legat.* 1. pręſertim Bald. Nouel. init. Ita arguit Surd. *conſil.* 185. *num.* 22. *in fine.*

5 Rurſus cum ſit hæres vniuerſalis ſuccedit in bona, & hæreditatem pater. nam: bona autem, & hæreditas paterna continent legitimam tanquam partem debitam filiis, ita vt eam trahant ſecum. Et proinde renuncians bonis, & hæreditati paternæ, cenſetur etiam renunciare legitimæ, vt obſeruãt Ruin. *in Repet. l. Gallus* §. *Et quid ſi cantum. num.* 268. & *conſil.* 51. *nu.* 13. *ver. Poteſt etiam. lib.* 3. Menoch. *conſil.* 831. *num.* 5. Vnde ſic inſtitutus acquiret legitimã tanquam legitimã, cũ acquiratur ad acquiſitionẽ vniuerſalis hæreditatis, & ptoinde eo modo, quo in ipſa continetur.

6 Et ſicut ſi pater expreſsè, & ſpecialiter reliquiſſet filio limitare legitimato in ordine ad ſucceſsionem legitimã, & deinde inſtituiſſet hæredem vniuerſalem, non teneretur reſtituere legitimam, niſi in hoc eſſet expreſsè grauatus. Ita neque etiam tenetur reſtitueec, dum eſt inſtitutus vniuerſalis hæres. Siquidem inſtitutio hæredis vniuerſalis habet vim ſpecialis nominationis iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l. Vnum ex familia.* §. *Si duo. nos.* 3. *ff.* De *leg.* 2. Bart. *num.* 2. Cuman. *numer.* 1. Caſtrens. *ibid.* & cœteri Doctor. Rota *in Romana domus in monte Iordano.* 29. *Maij.* 1579. coram Brauo, & in alia R*omana domus* 15 *Iunij.* 1589. coram Blanchetto, & coram Pennia *deciſ.* 294. *num.* 5.

7 Et facit etiam, quod filius generaliter excluſus ſiue à lege, ſiue à ſtatuto, vt eſt filius illegitimus, eſt etiam excluſus à legitima, vt tradunt Alexan. *in l. Gallus.* §. *Et quid ſi tantum. ff.* De *liber. & poſth.* Ias. *in l. Si quando.* §. *Et generaliter. in fine.* C. De *inoffic. teſtam.* Gozadin. *conſil.* 43. *num.* 23. Natta *conſil.* 308. *num.* 3. Rolan. *conſil.* 62. *num.* 50. *vol.* 3. Cephal. *conſil.* 404. *numer.* 1. A contrario ergo ſenſu incluſus generaliter ad hæreditatem erit incluſus etiam ad legitimam tanquam legitimam. Præſertim quia potior ratio militat in incluſione, quàm in excluſione; quia in illa à fortiori arguitur volũtas paterna, quod filius habeat ſuam legitimam, dum vult habere totam hęreditatem; in hac verò ex ſola vniuerſalitate excluſionis inducitur excluſio à legitima.

8 Denique, Illa clauſula *Abſque præiudicio venientium ab inteſtato*, excludit ſolum legitimatum à ſucceſsione, & hæreditate ab inteſtato. Et ptoinde non excludit à legitima, vt obſeruant Berengar. *in l. In quartam. in* 3. *Præfat. num.* 356. *ff.* Ad *leg. Falcid.* Valaſc. *in Praxi Partit. cap.* 17. *n.* 10. quia legitirima non eſt quota hæreditatrs, ſed quota bonorum *l. Papinianus.* §. *Quarta. ff.* De *inoffic. teſtamen.* & *l. Scimus.* §. *Repletionem.* & *l. Cũ quæritur.* C. De *inoffic. teſtam.* & tradunt Roland. *conſil.* 39 *num.* 3. *lib.* 1. Coſta *in Cap. Si pater. ver. ſubſequenter. nu.* 24. De *teſtamen. in* 6. Didacus de Segura *in l. Cum patronus. num.* 49. *ff.* De *legat.* 2. Mantica *de coniect. vlt. vol. lib.* 7. *cap.* 8. *num.* 5. Afflict. *deciſ.* 382. *num.* 2. Alexan. *in l. Ita tamen.* §. *Si patronis. ff.* Ad *Trebellian.* Peralta *in l.* 3. §. *Qui fideicommiſſariam. num.* 141. *ff.* De *hæred. inſtit.* Vaſquez plures citans. *de Succeſ. creat.* §. 20. *numer.* 21. Berengar: *in dict. l. In quartam. numer.* 314. *ff.* Ad *leg. Falcid.* vbi & cœteteri Doctores. Rota coram Caualero *deciſ.* 325. *num.* 2. & coram Merlino *Deciſ.* 581. *nu.* 35. & apud Merlin. *De legit. deciſ.* 125. *num.* 4. Vnde hæc ratio corroborat etiam quæ dicta ſnnt *quæſt. præced.*

Quinam teneatur recitare Officium B. Virginis, quando penſionarius cedit alicui commoditatem penſionis. Qu. 215.

S V M M A.

1 *Commoditas penſionis differt à penſione.*
Penſionarius poteſt transferre in alium commoditatatem penſionis.
2 *Beneficiarius non percipiens fructus non tenetur ad Horas canonicas.*
Titularis non tenetur recitare officium, ſi auctoritate Papæ habeat ſolum titulum, & alius fructus.
3 *Penſionarius cadens commoditatem penſionis tenetur recitare Officium B. V.*
Obligatio recitandi officium in quo radicetur.
4 *Cedens commoditatem penſionis quid cedat.*

Ceſsionarius vtitur iure cedentis.

5 *Penſionarius dum cedit commoditatem percipit commodum penſionis.*

6 *Beneficiarius quando nō teneatur recitare officium, ſi non percipiat fructus.*

7 *Separatis omnibus fructibus à beneficio ceſſat obligatio horarum canonicarum.*

---

1 COmmoditas penſionis eſt quid diuerſum à penſione; nam penſio importat ius percipiēdi fructus ex aliquo beneficio commoditas verò penſionis importat ius vtendi dictis fructibus; & proinde eſt merè temporalis, ſicut ſunt fructus; & eſt ſub libera diſpoſitione penſionarii, ſicut ſunt ipſi fructus, de quibus poteſt ad libitum diſponere, atque adeo etiam de commoditate penſionis. Ex quò fit, quod poſsit abſque alia licentia retento titulo transferre in alium commoditatem penſionis, vt docent Prępoſit. *in Cap. Audiuimus. 1. Quaſ. 3.* Nauar. *conſil. 62. De ſimon.* Azor. *par. 2. lib. 8. cap. 10. quaſt. 11.* & *cap. 11. queſt. 2. & 14.* Garzia. *par. 1. de benefic. cap. 5. nu. 29.* & *par. 2. cap. 1. num. 38.* Zerola *in Praxi verbo* Alienatio. *§. 3. concluſ. 10.* Suarez *tom. 1. de Relig. lib. 4. cap. 26. num. 9. & 17:* Naldus *in ſum. verbo.* Penſio *num. 10.* Filliuc. *trac. 42. cap. 9. queſt. 8 num. 14.* Bonac. *quaſt. 4. de Simon §. 13. propoſ. 2. nu. 13.* Ripa. *De ſimon. par. 1. ar. 4. num. 34.* Io. Vuameſius *conſil. canon. 50 num. 3.* Lotter. *De benefic. queſ. 42. n. 24 lib. 1.* Rota corā Ludouiſ *dec. 440. n. 7.* Vnde inſurgit dubium, an conceſſa alicui commoditate penſionis teneatur penſionarius, an verò commodatarius recitare officium paruum B. Virginis.

2 Et quod non teneat ut penſionerius, ſed comodatarius videtur ſuaderi ex eo, Quod ſolus commodatarius percipit cōmodum penſionis, propter quod eſt impoſitum onus recitandi: Et proinde iuxta regulam iuris, cu m ſentiat commodum, debet ſentire etiam incommodum. Cap. *Qui ſentit. De reg. iur. in 6.* Secundo. Quādo beneficiarius non percipit fructus beneficii, nō tenetur ratione ſolius tituli recitare officium diuinum, vt docent Roſa aurea *tract. 3. De queſt. impertinen. caſu 19.* Caiet. *in ſum verbo.* Hora, vbi etiam Palat. Armil. *num. 1.* Sotus *lib. 10. De iuſt. & iure. quaſt. 5. ar. 3.* ver. *Pari modo* Corduba *in ſum. quaſt. 186.* Nauar. *cap. 25. Manual. nu. 103.* Sandoual. *De offic. Canon. par. 5. cap. 5.* & alij. Quia obligatio recitandi ratione beneficii conſurgit ex fructibus tanquam ex mercede Cap. *Cum ſecundum, De prębendis*. Eſt autem eadem ratio de penſionario. Tertio. Quando alicui datur beneficium, & alteri auctoritate Papæ reſernantur omnes fructus, non tenetur Titularis recitare officium, vt tradunt Nauar. *cap. 25. Manual. numer. 104.* Corduba *in ſum. queſt. 186.* Sandoual. *De offic. Can. par. 5. cap. 5.* Sanchez *lib. 2. conſil. cap. 2. dub. 77. num. 3.* Et hoc etiam volunt Sotus *lib. 10. de Iuſt. & iure quaſt. 5 ar. 3.* ver. *Pari modo.* Palat. *in ſum.* verbo. *Hora.* Ergo neque tenebitur, qui habet ſolum titulum penſionis, cum ſit eadem ratio.

3 Tenendum tamen eſt, *Titularem teneri recitare officium B. Virgin. non obſtante, quod alteri cedat totam commoditatem penſionis*. Ita loquentes de beneficiario, qui cedit fructus alteri, Nauar. *in Manuali cap 25. num. 103.* Sotus *lib. 10. de iuſt. & iure. quaſt. 5. ar. 3.* ver. *Pari modo* Corduba *in ſum. queſt. 186.* Ledeſma *2. par. 4. queſt. 16. ar. 4. dub. 5.* Palat. *in 4. d. 15. diſp. 9. §. Etenim qui ceſsit, fol. 144. col. 2.* Ratio eſt. Quia habet titulum penſionis coniunctū cum fructibus, quos exigere poteſt, & ipſi ſunt debiti, quod ſatis ex eo patet, quia ſi fructus uon eſſent ipſius, non poſſet eos alteri cedere. Cum ergo habeat titulum, & fructus, habet totum id, in quo radicatur obligatio recitandi iuxta Conſtit. Pij V. Titulus enim patiens fructus inducit huiuſmodi obligationem.

4 Confir. Cedens commoditatem penſionis non transfert ius in ceſsionariū exigendi fructus, nam in hoc iure conſiſtit ipſa penſio, quæ non poteſt auctoritate propria in alium transferri, ſed tantum cedit ipſos fructus tanquam ad ſe pertinentes, & de ſuo Iure, ſiquidem ceſsio non egreditur ius cedentis, vt notat Socin. *conſ. 97. num. 60.* vnde ſupponit, quod penſionarius faciat fructus ſuos. Præſertim quia ceſsionarius vtitur iure cedentis

in se translato l. *Emptor.* C. *De rei vendit.* & notăt ibi Bald. *not.* 1. Itē Bald. *in l. Per diuersas. C. Mandati* Iaſ. *in l. Si emancipati. n.* 13. C: *De collat.* Cū ergo cessionarius nō possit vti iure pēsionarii ad exigēdos, fructus quia hoc nō potest in ipsū trāsferri, vtetur iure ipsius, quod habet ad disponendū de fructibus, atque adeo supponet, quod fructus sint ipsi acquisiti, si igitur pēsionarius acquirit fructus, nihil remanet, vnde eximi possit à recitatione Officii B. Virginis.

5 Ad 1. in oppositum resp. Illam regulam facere pro firmata conclusione, nam pensionatius sentit commodū pensionis, quia, vt modo dicebatur, facit fructus suos, & postea tamquam suos cedit alteri concedendo ipsi commoditatem pensionis. Vnde cessionarius non percipit commodum ex pensione, sed ex donatione, seu alio contractu pensionarii, & ideo non tenetur ad onera annexa pensioni. Pēsionarius vero percipit immediatè cōmodum ex pensione, quia in virtute iuris, quod acquirit in pensione exigit fructus; licet postea iis se priuet transferendo cōmoditatem in alium.

6 Ad 2. Beneficiarium non teneri recitare officium; quando non percipit fructus, si per ipsum non stet, quin percipiat: secus autem, si per ipsum stet, quòd nō percipiat, vt tradūt Sotus *lib.* 10. *de iust. & iur. q.* 5. *ar.* 3. *post* 2. *conclus.* Aragon. 2. 2. *quæst.* 83. *ar.* 12. *dub.* 3: *post.* 2. *conclus.* Palat. *in* 4. *dist.* 15. *disp.* 9. §. *Quod si fructibus* . *pag.* 144. *col.* 1. in fine Suarez *tom.* 2. *de Relig. lib.* 4. *de horis Canon. cap.* 20. *num.* 12, *dict.* 4. Filiuc. *tract.* 23. *cap.* 5. *quæst.* 5. *numer.* 102. Corduba *in sum. quæst.* 186. Graf. *par.* 1. *decis. lib.* 2. *cap.* 50. *num.* 14. ver. *Secundò ampliatur.* Azor. *par.* 1. *lib.* 19. *cap.* 4. *quæst.* 6. Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 141. *conclus.* 3. Sanchez *lib.* 2. *Consil. moral. cap.* 2. *dub.* 71. *num.* 4. Garzia *de Benefic. par.* 3. *cap.* 1. *nu.* 45. Paris. *lib.* 1. *de resignat. quæst.* 9. *numer.* 3. Laiman. *lib.* 4. *Theol. moral. tract.* 2. *cap.* 5. *num.* 4., & alii apud citat. Doctor. & cœteri quoque adducti in argumento. Quia si per ipsum stat, ne percipiat, perinde se habet, ac si perciperet; & ideo vrgetur obligatione recitanti. In nostro autem casu, non solum stat per pensionarium, ne percipiat fructus, sed imò percipit, & perceptos alteri cedit.

7 Ad 3. resp. Locum habere, quod adducitur in argumento, supposito, quod beneficiarius nullos omninò percipiat fructus, & ita intelligunt Doctores ibi primo loco citati. Et ita docent etiam Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 141. *conclus.* 3. *num.* 4. Vega *par.* 1. *sum. cap.* 128. *casu.* 12. Garzia *par.* 3. *de benefic. cap.* 1. *num.* 54. Suarez *tom.* 2. *de relig lib.* 4. De *hor. canon. cap.* 20. *nu.* 5. Filiuc. *tract.* 23. *cap* 5. *quæst.* 5. *dicto.* 2. *nu.* 163. Vnde hoc ipsum dicendū esset etiā de pensionario quò ad Officium B. Virginis, si Papa concederet vni nudum titulum pensionis, & alteri omnes fructus, Quia tunc suspenditur obligatio, quam inducit titulus, eò quod careret illo compensatiuo, quo onus recitandi compensari debet. Verum, casus, de quo agitur, est diuersus; quia neque interuenit auctoritas Papæ separans fructus à titulo; neq. fit talis separatio, quia pensionarius facit fructus suos, & tanquam factos suos cedit alteri, vt dictum est.

An si pensionarius nō recitet Officium B. Virginis, restitutio cedat in praiudicium ipsius, an verò commodatarij. Quæst. 216.

SVMMA.

1 *Fructus pensionis restituendi ob non recitatū officium decrescunt commodatario.*
2 *Fructus quando non acquirantur pensionario.*
Fructus non acquisiti pensionario non fiunt commodatarij.
Dans alteri dat secundum mensuram iuris, quod habet.
3 *Quod non est verisimile, non potest præsumi.*
4 *Pensionarius omittens officium quando teneatur resarcire fructus commodatarius.*
Qui dat causam damni, tenetur resarcire.
5 *Pensionarius quomodo probet non recitasse Officium.*
Iuramentum habet vim probationis.
In materia difficilis probationis admittuntur probationes, quæ aliàs non admitterentur.

1 SVppoſito; quod penſionarius cedat alicui commoditatem penſionis, & ipſe teneatur recitare Officium B. Virginis, vt dictum eſt *quæſt. præced.* insurgit dubium, an reſtitutio faciẽda de fructibus pẽſionis debeat cedere in præiudicium penſionarii, an verò commodatarij, ita vt, quod reſtituendum eſt, debeat decreſcere fructibus penſionis. Dicendum eſt, *Reſtitutionem faciendam ob non recitatum officium B. V. decreſcere fructibus, qui perueniunt ad commodatariuum: ità vt fructus reſtituendi nũ fiant commodatarij.*

2 Ratio eſt, Quia huiuſmodi fructus non fiunt penſionarii. Ergo neque fiunt commodatarii. Quod non fiant penſionarii certum omnino eſt; nam Pius V. in ſua *Conſtit.* 135. *§. 1. in fine. tom. 2. Bullar.* ſtatuit, quod penſionarius omittens recitare Officium B. Virg. non faciat fructus ſuos pro rata. Conſeq. verò prob. Penſionarius cedens alteri commoditarem penſionis non cedit, nec poteſt cedere, niſi fructus, quos ipſe ratione tituli ſucceſſiuè acquirit, cum ad hos tantum ius habeat, & poſſit de ipſis diſponere. Qui enim dat quicquã alteri, cenſetur dare ſolum ſecũdum menſuram iuris, quod habet *l. Serui electione. §. fin. ff. De leg.* 1. & *l. Quod in rerum. §. 1.* & *l. Domus. §. fin.* & *l. Apud Iulianum. §. Si Titius. ff. eod.* & *l. Vxor fructui. C. De legat.* & tradunt Ias. *in dict. §. Si Titius. num.* 20. vbi etiam Bald. Imola, & cœteri Doctores, Idem Bald. *in l.* 1. *num.* 2. C. Qui *teſtam. fac. poſ.* Caſtrens. *ibid.* Alexan. *in l. Cum ſeruus. §. Si Titius. ff. De leg.* 1. Arct. *in l. Serui electione. §. Cum ſeruus. ff. De leg.* 1. Dec. *conſil* 454. *num.* 11. Gomez *tom.* 1. *Variar. tit.* 12. *num.* 17. Duran. *de arte teſtan. tit.* 6. *caut.* 1. *init.* Couatuu. *pract. quæſt. cap.* 2. *num.* .... Alexan. *conſil.* 47. *num.* 7. *lib.* 3. Surd. *conſil.* 313. *num.* 14. & *deciſ.* 93. *nu.* 38. Rota coram Merlino *deciſ.* 31 1. *num.* 2. Vnde cum penſionarius non faciat fructus ſuos, qui reſtituendi ſunt ex omiſſione recitationis, nõ transferentur in commodatatium ex vi ceſſionis commoditatis penſionis; & proinde non pertinebunt ad ipſum, ſed decreſcent.

3 Solum obſtare videtur: Quod ſi fructus reſtituendi decreſcerent commodatario, eſſet in facultate penſionarii ipſum defraudare omnibus fructibus; nam ſi eum pœniteret ceſſionis, poſſet ſemper, aut vt plurimum non recitare officium. Verum hoc non ſequitur, quia, ſi vellet ipſum priuare fructibus, poſſet renunciare penſioni quò ad titulum; & tunc beneficibrius liberaretur ab onere ſoluendi. Vnde cum habeat hoc mediũ exequutioni mandandum ſine peccato, non eſt veriſimile, quod velit eligere medium; quod inuoluat mortale peccatũ, & ideo hoc non poteſt prçſumi, cum hoc non ſit veriſimile, ſed eius oppoſitum iuxta ea, quæ tradunt Angel. *in l. Milites. C. De quæſt.* Bald. *in l. Siue poſſidetis. in fine. ff. Vt in poſſeſſ. leg.* Craueta. *Conſil.* 662. *num.* 22. *vol.* 4. lat. *in l. Si extraneus. numer.* 9. *De cond. ob cau.*

4 Eſt tamen aduertendum, quod quando penſionarius transfert in alium commoditatem penſionis titulo oneroſo, tenetur reſarcire damnum quod ipſi infert non recitando officium B. Virginis; Quia enim ceſſio commoditatis penſionis eſt pro compenſando onere; tenetur ratione iuſtitiæ manutenere, quantum in ſe eſt, quod dat: & ideo non poteſt ipſe voluntariè prçbere cauſam, quod non poſſit fructus percipere; tunc enim eſſet cauſa damni illius, quia nõ acquireret fructus, quos tanquam alteri titulo oneroſo conceſſos tenetur acquirere *l. Nihil intereſt. ff.* Ad *leg. Cornel. De ſicar.* & *l. Videamus. §. fin. ff. Locati.* & Cap. *fin.* De *iniur.* & Cap. De *cœtero. De homicid.* Vnde tũc tenebitur ipſe de ſuo reſtituere, relinquendo fructus reſtituendos ceſſionario pro compẽſatione.

5 Occurrit autem dubium, quomodo pẽſionarius conſtare faciet, quod non recitauerit officium, ad hcc vt commodataris reddat fructus reſtituendos, ſi ipſe exegir vel non cogat penſionarium ad reddenos fructus; regulariter enim huiuſmodi probatio erit valdè difficilis. Reſp. Quod ſtandũ erit iuramento penſionaii iuramentum namque habet vim probationis *l. fin. §. Licentia. C. De iure deliberandi,* & notant Bald. *in Authen. Non licet. circa*

ca fin. C. *Si cer. pet.* Plotus *in l. Si quando. §. 1. nu. 55. C. Vnde vi.* Iaf. *in l. Cum te transegisse. num. 9.* C. De *transact.* Dec. *in* Rubr. *De probat.* Menoch. *quæst. 10. num. 17. De præsumpt.* Viuius commun. opin. *littera I. verbo.* Iuramentum. *num.* 207. Et ideo cum simus in materia difficilis probationis, adhiberi poterit; cum in tali materia admittantur probationes, quæ aliàs non admitterentur, vt tradunt Bald. *in l. Si quis ex argentarijs. §. Prætor ff.* De *eden.* vbi etiam alii Abbas *in Cap. De cætero. num. 3.* De *test. lib.* Matsil. *consil. 5. num. 10.* Calcau. *consil. 19. num. 8.* Corneus *consil. 341. circa fin. vol. 1.* Bellon. *consil. 11. num. 12.* Io. de Amicis *consil. 1. num. 7.*

An Episcopus, qui minis conatur detemere, ne deputati à Capitulo accedant ad Romanam Curiam contra seipsum, incurrat aliquam censuram Bullæ cænæ. Quæst. 217.

S V M M A.

1 *Episcopus minitans deputatis ad Romanam Curiam non incidit in censuras Bullæ cænæ.*
2 Canon. 14. *Bullæ cænæ quos comprehendat.*
3 *Quæ actiones prohibeantur in canone 12. Bullæ cænæ.*
4 *Honor est omnium bonorum pratiosissimus.*
Quibus bonis spoliare prohibeat canon. 12. Bullæ cænæ.
5 *Spoliare de quibus dicatur.*
Verba accipienda iuxta communem vsum loquendi.
6 *Detinentes accedentes ad Romanam Curiam excommunicantur in Bul. cænæ.*
Si tamen iter aggressi sint.
Leges non considerant propositum, sed actum externum.
7 *Detinere quid dicat:*
Minæ relinquunt voluntarium absolutè, & solum secundum quid causant inuoluntarium.
8 *Verba subsequentia accipiunt interpretationē ab antecedentibus.*
9 *Censura locum non habet, nisi interueniat actus perfectus.*

1 Cum Capitulum Cathedralis deputasset Canonicos, qui nomine ipsius Romam accederent contra Episcopum ob grauamina ab ipso illata, conatus est Episcopus minis dererrere deputatos, vt renunciarent deputationi. Vnde dubitatum fuit, an inciderit in aliquam excōmunicationem Bullæ cœnæ. *Et negatiuè videtur resoluendum.* Tres enim tantum canones sunt, de quibus videtur posse dubitari, an locum habeant in præsenti casu.

2 Primus est *canon. 14. eiusdem Bullæ* continens excommunicationem contra eos, qui impediunt cursum causarum. Prædictus autem Episcopus videtur impedisse. Verum hæc excommunicatio non habet locum, quia procedit contra eos, qui auctoritatiuè impediunt dictum cursum, & tāquam iudices se interponūt vt notant Alterius *cap. 2. in dict. Can. Bul. cænę.* Bonac. *de censur. Bul. cæna disp. 1. qu. 15. puu. 1. num. 15.* Et satis ostendunt verba ipsa Canonis. ibi. *Auctoritate propria. & Ac se de illarum cognitione tanquam iudices interponunt.* Quod non contingit in pręsenti casu, cum tanquam persona priuata procurauerit impedire, & vsus sit medio minarum, quo vti potuisset quilibet carens auctoritate.

3 Secundus canon, de quo dubitari potest, est 12. *eiusdem Bullę* in fauorem eorum, qui recurrunt ad Romanam Curiam super suis negociis, & causis. Verum neq. iste canon in præsenti locum habet, quia non prohibet quamlibet actionem contra ipsos, sed solum tres, nempe occidere, percutere, bonis spoliare. Ità Caiet. *in sum. excommun.* 15. Sousa *in Bul. cænæ cap. 13. in notat. circa tex.* Sayr. *de censur. lib. 3. cap. 15. num. 1.* Bonac. *disp. 1. de censur. Bul. cæna quæst. 13. pun. 1. n. 1. & sequent.* Duard. *in Bul. cæna lib. 2. can. 12. quæst. 1. n. 1. ver. Circa tertiū.* Nulla autem ex prædictis tribus actionibus interuenit; & proinde excluditur præsens excōmunicatio.

4 Solum obstare videtur. Quod cum Episcopus protulerit verba iniuriosa, & calumniosa contra prædictos deputatos; videtur eos spoliasse aliquo bono, nempè honore, qui inter bona reponitur, & est

omnium preciosissimus *l. Si in duabus.* 104. *ff. De reg. iur.* & omnium maximus, vt docent communiter cum Arist. *lib. 4. Ethic. cap.* & D.Th. 1.2. *quæst.* 2. *ar.* 2. Verum cum simus in materia pœnali, in qua facienda est stricta interpretatio, spoliare bonis non est referendum ad honorem, sed ad bona corporalia. Ita Duard. *in in Bull. cœnæ quæst.* 5. *in can.* 12. *nu.* 3. Sousa *disp.* 70. *in eamdem Bul. nu.* 5. Alterius *disp.* 23. *cap.* 1. ver. *Ex his.* Vgolin. *in hunc* 12. Can. ver. *Seu quoquo modo* Bonac. *disp.* 1. *de censur. in Bul. cœnæ, quæst.* 13. *pun.* 1. *nu.* 5. ver. *At non obstantibus.* Nam per hunc canonem prohibentur illæ tres actiones, quatenus immediatè proueniunt ab aliqua persona. Verba autem iniuriosa, seu contumeliosa non sunt secũdum se actio spoliatiua honoris, sed sunt actio contumeliosa, vel iniuriosa, licet deinde ex ipsa resultet diminutio honoris; vnde non sunt illa actio, quæ cadit sub prohibitione.

5 Accedit etiam, quod verbum, *spoliare*, secundũ communem loquendi modum refertur ad illa bona, quæ à spoliante apprehendi possunt, ita vt auferantur à spoliato, & remaneant apud spoliantem. Huiusmodi autem non est bonum honoris; quod non potest apprehendi à spoliante, licet possit auferri. Verba autẽ debent accipi secundum communem vsum loquendi *l. Non aliter.* §. *Titius. ff. De leg.* 3. & *l. Labeo. ff. De supellect. leg.* & notant Bart. *in l. Librorum.* §. *Quid tamen. ff. De leg.* 3. per illum tex. Surd. *consil.* 454. *nu.* 19. Mantica *De connect. vlt. volunt. lib.* 3. *tit.* 8. *num.* 1.

6 Tertius canon, de quo dubitari potest, est *nonus eiusdem Bullæ*, in quo excommunicantur ii, qui mutilant, capiũt, detinent venientes ad Romanam curiã, aut recedentes. Vnde videtur, quod præfatus Episcopus inciderit in hanc excommunicationem tanquam detinuerit venienter ad Romanam curiam. Sed neque hæc excommunicatio locũ habet. Quia dicti deputati non veniebant ad Romanam curiam, sed volebãt venire. Excommunicatio autem fertur tantum in fauorem eorum, qui actu veniunt, ita vt iter sint aggressi, vt tradunt Vgolin. *in Bul. cœnæ can.* 9. §. 1. *numer.* 3. ver. *Quartò.* Duard. *quæst.* 3. *in eumdem canon. numer.* 1. Bonac. *disp.* 1. *de censur. in Bul. cœnæ, quæst.* 10. *pun.* 1. *num.* 3. Et hoc ipsum declarant ipsa verba Canon. ibi. *Venientes, & recedentes*, qui enim tantum proposuit venire, non dicitur veniens, sed paratus venire. Fauet enim canon actui externo veniendi, non proposito. Quia leges non habent in consideratione propositum, sed solum actum externum exequutiuum propositi *l. Cogitationis. ff. De pœn.* & *l.* 1. §. *Inde sola cogitatio. ff. De fur.* & Cap. *Felicis. De pœn. in* 6. & notant communiter Doctores *in l. Quisquis. C. Ad leg. Iul. maiest.*

7 Imo neque dici potest, quod detinuerit volentem accedere ad curiam. Nã aliud est detinere, & aliud minis procurare, quod non accedat. Detinere enim aufert omnimodam facultatem, & libertatem accedendi, ita vt detentus apud detinentem cogatur manere iuxta *l. Penes. te.* 63. *ff. De verborum significatione.* ibi. *Nã apud te est, quod qualitercunque à te tenetur.* Vnde siue physicè, & corporaliter accipiatur, siue moraliter, semper importat actionem impedientem absolutè personã, & sub aliqua custodia retinentem, ratione cuius non possit dici absolutè, & corporaliter libera iuxta *l. Qui neque* 48. *ff. De verbor. significat.* At minæ non cõtinent actionem detentiuam personæ, sed tãtũ incutentem timorem, qui potest operari, quod persona liberè desistat ab itinere. Metus enim, quem minæ incutiunt, causat tantum inuoluntarium secundum quid, & relinquit voluntarium simpliciter, vt docent communiter cum D.Th. 1.2. *quæst.* 6. *ar.* 6. *in corpore.* Vnde qui desistit ad Romanam curiam accedere ob metum per minas incussum, voluntariè desistit, & non tanquam detentus.

8 Accedit etiam, quod in dic. Can. verbum *Detinent*, subsequitur ad verbum *Capiunt*. Ita enim habet, *Interficiunt, mutilant, capiunt, detinent.* & proinde debet ab ipso accipere interpretationem. *l. Hæres palam.* §. *Sed si notam. ff. De testamen.* & *l.* S

Seruus

seruut plurium. §. fin. & *l. Qui filiabus. init. ff. De leg. 1.* & notant Glos. *in l. Ille, à quo. §. Si de testamento.* verbo *Verba fideicom. ff. Ad Trebel.* Bart. *in l. Seio. §. Cato. num. 3.* & *5. ff. De fun. instruc.* Surd. *consil. 165. nu. 6.* Mantica *De coniect. vlt. volunt. lib. 6. tit. 13. num. 1.* Rota *decis. 567. numer. 6. par. 4. Recent.* Vnde cum verbum significet detentionem corporalem, etiam verbum, *detinent* significabit detentionem corporalem, qua persona detineatur ab extrinseco; non autem mutationem propositi ex metu.

9 Et hæc, quæ dicta sunt à fortiori habent locum, si minæ non fuerũt efficaces, ita vt impedirint accessum ad Romanam Curiam. Quia tunc dato etiam, quod interuenisset actus prohibitus, non habuisset locum excommunicatio, quia minæ tanquam vacuæ non induxissent effectũ prohibitum. Censura enim locum non habet, nisi interueniet actus perfectus, qui prohibetur, vt tradunt communiter Nauar. *in Manuali cap. 27. num. 51.* & *cap. 23. numer. 104.* Suarez *disp. 4. de censur. sect. 3. num. 4.* Palaus *disp. 1. de censur. pun. 7. nu. 8.* Vgolin. *tab. 1. de censur. cap. 9. §. 13.* qui alios citat. Coninch, *disp. 13. de censur. dub. 8. numer. 75.* Auila *de censur, par. 2. cap. 5. disp. 3. dub. 5.* Reginal. *lib. 9. Praxis fori pœnit. num. 216.* Alterius *de censur, lib. 3. disp. 1. cap. 1. ver. Eadem ratione.* Bonac. *disp. 1. de censur. quæst. 1. pun. 3. num. 12.* Duard. *in Bul. cœnæ. can. 7. quæst. 10. num. 7.* Leander. *de censur. tract. 1. disp. 8. quæst. 8. ver. Dico primo.* Et desumitur ex Cap. *Perpetuo. De elect. in 6.* Vbi excommunicatio contra eligentes indignum, non contrahitur, nisi sequuta electione. Neque enim violatur prohibitio, nisi ponatur effectus prohibitus.

An resignans beneficium possit absque simonia conuenire cum resignatario, quod soluat pensiones decursus, quas ipse defectu fructuum non potuit soluere. Quæst. 218.

S V M M A

1 *Resignans quando possit resignare cum onere pensionum decursarum.*
2 *Pensio est onus reale beneficij.*
Beneficium transit cum onere pensionis.
3 *Onus pensionum decursarum transit ad successorem.*
Diligentia contra prædecessore pro pensione præmittuntur ex æquitate.
4 *Expressio illius, quod tacitè inest, nihil operatur.*
5 *Conuentio de eo, quod de iure inest, exprimitur ad tollendam dubitationem.*
6 *Successor soluens pensiones decursas, non repetit.*
7 *Titularis consentiens pensioni etiam pro successore consentit.*
Successor quasi contrahit onus pensionaria.
Pensionarius acquirit actionem personalem contra successorem.
8 *Successor ratificat consensum de pensione, & ratificatio retrotrahitur.*
9 *Resignans cum onere pensionis decursæ non liberatur onere, quo alias non liberaretur.*
Congrua titulari manutenenda.
10 *Resignatarius suscipiens onus pensionum decursarum potest agere contra pensionarium.*
11 *Molestia litis super decursis pensionibus pertinent ad resignatarium.*
Præsumptio cessat, si constet de veritate.
Titularis non potest negligere iura beneficij.

1 SVpponitur, quod in impositione pensionis titularis non se obligauerit ad soluendum pensionem perceptis fructibus, siue non perceptis: & etiam de suo proprio, & proinde, quod de solis fructibus pensio soluenda sit. Et in tali casu resoluendum est. *Resignantem posse cum resignatario conuenire, absque simonia, quod resignatarius soluat pensiones decursas, quæ remanent soluendæ ob defectum fructuum beneficij* quia videli-

videlicet fructus percepti non fuerunt sufficientes pro soluenda pensione.

2 Pensio enim est onus reale beneficii adhærens fructibus ipsius Cap. Si *quis Laicus* 16. *Quęst.* 1. & Cap. *Quędam De elect.* & notant Abbas *ibid. not.* 3. Bursat. *consil.* 361. *num.* 32. Iacob. Gallus *consil.* 67. *num.* 1. Gigas *de Pensionib. quæst.* 39. *nu.* 1. & *quęst.* 40 *num.* 1. & *consil.* 35. *num.* 9. ver. *Est enim,* & alii apud citat. Doctor. Rota coram Seraphino *decis.* 1361. *nu.* 1. & coram Ludouisio *decis.* 507. *num.* 1. & *decis.* 176. *n.* 3. *par.* 3. Recent. & in *Canariensi pensionis.* 15. *Ianuarij* 1592. coram Gipsio, & in *Corduben. pensionis.* 3. *April.* 1592. coram Blanchetto, & coram Ludouis. *decis.* 507. *num.* 1. & *decis.* 176. *num.* 3. *par.* 2. Recent. Cum enim sit ius ad percipiendum certam portionem ex fructibus beneficii, adhæret hoc onus beneficio sicut adhærent fructus. Vt proinde beneficium transeat cum hoc onere ad quemcũque percipientem fructus, vt sentiunt Gigas *de pensionib. quæst.* 39 *num.* 1. Roman. *consil.* 388. *num.* 19. Rota coram Puteo *decis.* 189. *nu.* 2. *lib.* 2. & coram Seraphino *in Placent. pensionis decis.* 128. *num.* 2. *par.* 2. *Diuers.* & *in Burgensi* Canoni. 28. *Octob.* 1591. coram Pamphilio & in *Bononiensi pensionis*. 28. *Nouemb.* 1594. coram Millino & *in Reatina pensionis* 13. *Maij* 1598. coram Orano, & *decis.* 407. *nu.* 2. *par.* 3. Recent. & *in Romana census* coram Robusterio, quæ est *decis.* 99. *num.* 11. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 291. *num.* 2. *par.* 2. Recent.

3 Vnde onus soluendi pensiones decursas tempores prædecessoris tanquam coherens beneficio transit ad successorem simul cum ipso beneficio iuxta *l. Quæro. ff* De *vsufruc.* & ea quæ tradunt Cardin. *in Clemen.* 1. *quæst.* 11. *numer.* 5. ver. *Ad aliud verò.* De *censib.* Franc. *in Cap. fin.* § *vlt. nu.* 3. De *offic. Ordinar. in* 6. Geminian. *consil.* 3. *num.* 2. Gambar. *De auctor. leg. lib.* 6. *tit. de pension. nu.* 23. Decian. *consil.* 37. *nu.* 12. *lib.* 2. Gigas *de pension. quęst.* 39. & 43. Bellincin. *de charit subsid. quæst.* 55. Alban. *consil.* 2. *num.* 12. Nauar. *consil.* 1. *num.* 3. & *consil.* 2. *num.* 3. *De solut.* Et quando præmissæ sunt diligentię cõtra hæredes titularis Rota in *Canoriensi pensionis.* 15. *Ianuar.* 1592. coram Gipsio, & in *Hispalensi pensionis.* 16. *Decemb.* 1577. coram Blanchetro, & in *Cæsaraugustana pensionis.* 13. *Apr.* 1592. coram Pamphilio, & in *Oscensi,* & *Barbastrensi pensionis.* 9 *April.* 1609. coram Lancellotto, & coram Seraphino *decis.* 1351. *nu.* 1. & coram Ludouisio *decis.* 507. *num.* 7. De fructibus enim beneficii sumenda est pensio; quæ tamen diligentiæ, vult Rota vt præmittantur ex quadam æquitate, vt coram Crescent. *decis.* 3 *de Solut.* & coram Puteo *decis.* 189. *num.* 2 *lib.* 2. & coram Comitolo *decis.* 84. *num.* 3. Vnde de rigore iuris posset immediate conueniri successor, tanquam possessor beneficii, cui adhęret onus, & qui acceptando beneficium se subiecit oneri soluendi pensiones decursas.

4 Ex quibus concluditur, quod, dum resignans beneficium conuenit cum resignatario, quod soluat pensiones decursas, nihil aliud facit, nisi quod resignat cũ onere, quod ipsi adhæret, & solum exprimit, quod tacitè inest, quia cõuenit, quod suscipiat onus, quod aliàs est annexum beneficio, & quod tacitè susciperet acceptando beneficium. Expressio autem illius, quod tacitè inest, non operatur aliquid de nouo, nec alterat naturam resignationis, quæ tacitè cum hoc onere fieret *l. Non rectè. C. De fideiuss.* & *l. Conditiones, quę extrinsecus. ff.* De *condit.* & *demonstr.* & notant Glos. *ibid.* Castrens. *consil.* 359. *num.* 1. ver. *Nec valet. lib.* 1. Prob. ad Monach *in Cap. Cui. num.* 26. *De præben. in* 6. Paris. *consil.* 110. *num.* 4. *lib.* 1. Ancharan. *consil.* 147. *num.* 4. Ruin. *consil.* 169. *nu.* 15. *vol.* 3. Rota *decis.* 65 *numer.* 1. *par.* 3. *Recent.* & coram Merlino *decis.* 825. *num.* 14.

5 Ex quo fit, quod huiusmodi conuentio, tanquam de eo, quod de iure inest, sit licita, nec inducat simoniam, vt obseruant Bellam. *in Cap Significasti. De elect.* & ibi cœteri Doctores, Dec. *consil.* 118. Rota coram Veral. *decis.* 241. *lib.* 3. & coram Millino *decis.* 250. *num.* 2. Et solum expresè inducatur pro maiori declaratione ad tollendam omnem dubitationẽ iuxta ea, quæ tradunt Socin. *consil.* 162. *num.* 11. *lib.* 3. Cephal. *consil.* 104 *numer* 13. Ruin. *consil.* 169. *nu.* 15. *lib.* 1, Tob. Nonius con-

consil.7.num.4. Surd. *consil.339. num.34.* Mantica *de coniect.vlt.volunt.lib.3. tit 6. num.5.* Rota *dec.ſ.401.num.1.in fine par.4. Recent.*

6 Quod ex eo etiam confir. poteſt. Quod ſi ſucceſſor de facto ſoluat penſiones decurſas abſque eo, quod penſionarius vſus ſit debitis diligētiis cōtra prædeceſſorem, non ſoluit indebitū, nec quod ſoluit, poteſt repetere iuxta regulā *l. Si nō ſortem ff. De condit. indebit.* vt ſenſit Rota coram Coccino *decis.327. num. 3.* Si ergo ſoluit, quod debet, cōcluditur, quod onus ſoluendi penſiones decurſos deuoluatur ad ipſum ſimul cum beneficio: & propterea quod conuentio de hoc onere ſit de eo, quod ex natura rei ineſt.

7 Accedit, quod penſionarius habet contra ſucceſſorem in beneficio illā actionem, quam acquiſiuit contra prædeceſſorem, etiam quò ad penſiones decurſas, quia, vt rectè explicat Lotter. *de re beneficiar. quæſt.39. nu.101. lib.1.* Titularis conſentiens penſioni, nedum pro ſe ipſo conſentit, ſed etiam pro ſucceſſoribus, qui ex vi talis conſenſus contrahunt obligationem eò ipſo, quod acceptant beneficium grauatum penſione, quia ratum habent prædictum conſenſum; & proinde cenſetur, quaſi contraheret cum penſionatio pro ſoluenda penſione, iuxta *§. Hæres quoq.* Inſtit. *de obligat. quæ ex quaſi contrac. naſc.* & notant Lotterius. *quæſt. modo cit. num.4.* & penſionarius acquirit contra ipſum actionem perſonalem, vt pluries dixit Rota et in ſpecie coram Caputaquen. *decis.302. num.1. par.2.* & *decis. 176. num.1. par.2.* Recent.

8 Cum ergo ſucceſſor ratum habeat conſenſum ſui prædeceſſoris, ſuſcipit eādem obligationem, quæ ex vi ratificationis retrahitur ad diem, in quo prædeceſſor præſtitit conſenſem iuxta *l. final. ff.* Ad *Macedon.* & *l. Donationes, in fine C.* De *donat. inter vir. & vxor.* Et proinde remanet obligatus ad ſolutionem penſionis à die impoſitionis eiuſdem, atque adeo etiam ad terminos decurſos. Vnde cum hęc obligatio ab ipſo ſuſcipiatur acceptando beneficium grauatū, conuentio, quod reſignatio beneficii ſit cum hoc onere, eſt de eo, quod de iure ineſt, & proinde non eſt apta inducere ſimoniam.

9 Solum videtur obſtare, quod reſignans mediante hac conuentione ſe ſubleuatur ab onere ſoluendi, dū pro ipſo ſoluit reſignatarius, vnde percipit hoc commodum, quod ſufficit, vt inducatur ſimonia. Verum non magis liberatur ab onere ſolueudi ex hac conuentione, quàm liberaretur ea ſecluſa, quia non transfert in reſignatarium aliud onus, quàm transferretur ſecluſa hac conuentione, vt dictum eſt. Et cum reſignans nō teneatur ad penſiones decurſas, eò quod non perceperit fructus ſufficientes, ita vt neq. remanſerit ipſi ſolutis omnibus oneribus congrua præſeruata in impoſitione penſionis, quę ſemper eſt manutenenda & ex penſionibus ſupplenda, vt voluit Rota coram Seraphino *decis. 951. num.4.* non liberatur per hanc conuentionem aliquo onere, quod teneatur ſubire.

10 Deinde cum reſignatarius ſuſcipiat hoc onus, ſuſcipit etiam ius annexum eidem oneri, nam ſuſcipit qualificatum, prout erat in reſignante. Vnde ſicuti poterat reſignans excipere, quod fructus nō ſufficerent pro penſionibus, & congrua ſibi præſeruata, ita etiam poterit excipere reſignatarius, nec tenebitur cum effectu ſoluere ſtante dicta conuentione. Quod ſi cum effectu ſoluit, liberatur reſignans ab onere oſtendendi, quod non perceperit fructus ſufficientes, eo modo, quo ſoluente vno ex pluribus obligatis in ſolidum liberantur cœteri à moleſtijs, quas ratione debiti ſubire poſſent. Tàm enim reſignans, quàm reſignatarius ſunt obligati in ſolidum ad ſolutionem penſionis etiam quò ad terminos decurſos, quia æquè conſenſerunt in ipſam, vt rectè ponderat Lotter. *de re benefic. quæſt. 39. num.107. lib.1.*

11 Adhuc tamen difficultatem facit, quod reſignans ratione talis conuentionis ſe liberat moleſtiis, et expenſis litis, quod, cum ſit quid pretio æſtimabile, cōuentio erit de aliquo pretio ęſtimabili, atque adeo inducet ſimoniam. Reſp. Quod cum non poſſit conueniri, niſi ratione fructuum perceptorum, & non perceperit

rittantos fructus, quanti sufficerent pro pensionibus, et propria congrua, non potest in rei veritate conueniri, cum etiam pro manutenenda congrua de pensionibus detrahendum sit, vt dictum est *num.* 9. et solum cõueniri potest ratione præsumptionis, quam habet contra se; Cum ergo rei veritas constet resignanti, cessat apud ipsum præsumptio *l. Cum de indebito.ff.* De *probat.*& *l. In rebus.* C. De *iure dot.* et subintrat obligatio defendendi iura beneficii, et ostendendi, quod nõ possit tantũ oneris portare, nam tanquam possessor, et administrator beneficii, non potest eiusdem iura negligere. *l.Tutor qui.* §. *fin.ff.* De *adminis. tut.* et *l.* 1. *ff.* De *tut.& rat.distrab.* et *l.Si tibi.C.* De *testam. tut.* et notant Bart. *in l.Ita tamen.*§, *Si gessisse.ff.* De *admini str. tut.* Plot. *in l.Si quando num.*2 16.& 248.C. *Vnde vi.* Socin.sen.*consil.*2. *numer.*4. *lib.* 1. Cephal. *consil.*429.*numer.*25.*lib.*3. Caualcan. De *tut. & curat.num.* 311. *in fine*. Quia ipse est immediatus defensor beneficii, vt notant Lambert. *de iurepatr. lib.* 2. *quæst.*2, *princip. num.*2. Rota coram Millino *decis.* 250. *num.* 1. Et ideo per hoc, quod subit molestias, etiam litis expensas, non subit, nisi quod ratione resignationis sibi factæ seclusa quacunque conuentione debet subire: nec releuat aliqua molestia resignantem, à qua ex sola resignatione in conscientia non releuetur; et proinde nõ interuenit quicquam, quod inducat simoniam.

An apponi possit aliqua pœna censuario, si non obseruet conditiones appositas in fundatione census. Quæst. 219.

SVMMA

1 *Quæ pacta prohibeantur in fundatione census.*
Dictio, Aliqua, *est vniuersalis.*
2 *De iure communi in fundatione census potest apponi pœna.*
Contractus legem accipiunt à volantate contrahentium,
3 *Quæ pœnæ prohibeantur in fundatione census, ex Constit. Pij V.*
Narratiua præmij ostendit causam finalem.
4 *Causa finalis regulat totam dispositionem.*
5 *Qualitas, quæ inest vni parti dispositioni, inest etiam alteri, quando partes inuicem cõtinuantur, & eodem verbo reguntur.*
6 *Vniuersalitas dictionis,* Aliqua, *coarctatur à subiecta materia.*
Clausula, Omnia alia, *non extenditur ad diuersa ab expressis.*

1 Mouetur dubium quò ad obseruantiam Constitut. Pii V. *De censibus*, & conditiones, quæ secundum ipsam apponi possunt, in qua statuitur §. 4. *Pacta continentia morosum census debitorem teneri ad interesse lucri cessantis, vel ad cambium, seu certas expensas, aut certa salaria, aut ad salaria, seu expensas media iuramento creditoris liquidandas, aut rem censui subiectam, seu aliquam eius partem amittere, aut aliud ius ex eodem contractu, siue aliundè acquisitum perdere, aut in aliquam pœnam cadere ex toto irrita sint, & nulla.* Videtur autem irritare appositionem cuiuscunque pœnæ, nam dictio, *Aliquam*, generalis est, & complectitur omnem pœnam, vt obseruant communiter Glos.*fin.in Cap. Si propter.* De *rescrip. in* 6. et *in Clemen.* 1. De *foro compet.* Socin.*consil.* 3. *numer.* 10. *lib.* 3. Bec. *consil.*32.*num.*5. Cephal. *consil.* 347, *nu.*4. Surd. *decis.*283.*nu.*7. Craueta *consil.* 294. *num.*4. Rota coram Cæsare de Gras. *decis.* 191.*num.*7. Vnde dubitatur, an irritentur omnes omnino pœnæ, an verò solum, quę tendunt ad vtilitatem ementis censum.

2 Et quidem si loquamur de iure cõmuni, nihil prohibet, imponi pœnam censuario non obseruanti conuentiones contractus censualis. Contractus enim legem accipiunt à voluntate contrahentium *l.* 1. §. *Si conueniat. ff.* Depositi & *l.* 1. C. De *oper. lib.* et *l.Contractus. ff. De reg. iur.* & Cap. *Contractus.* De *reg. iur. in* 6.& notant communiter Doctores Socin. *consil.* 167. ver. *Postremo lib.* 2. Castrens. *consil.* 165. *in fine. lib.* 2. Menoch. *consil.* 477. *nu.* 5. Rota *decis.*415.*numer.*4.*par.*1. *Recent.*& *decis.*669. *num.*4. ead, par. Vnde possunt con-

contrahentes conuenire, quod non seruans pacta contractus teneatur aliqua pœna.

3 In terminis autem Constitutionis Pij V. Illæ solum pœnæ reprobantur, quæ imponuntur in commodum ementis cẽsum. Ita Cencius *de censib. par. 2. cap. 1. qu. 3. ar. 5. num. 23. & sequent.* Duard. *in Bul. Pij V, De censib. §. 4. quæst. 31. numer. 2.* Vnde non erunt prohibitæ pœnæ, quæ tertiæ personę sint applicandæ. Et hoc deducitur ex Proemio *eiusdem Constit.* Cuius narratiua exprimit causam finalem *l. fin. ff. De hered. instit.* & tradunt Bart. *ibid. num. 3.* Bald. *in l. Nostram. num. 1. ver. Tu dic. C. De testamen.* Roman. *consil. 180. num. 6.* Alex. *consil. 7. num. 5. lib. 2.* Rota *decis. 597. num. 3. par. 3. Recent.* quæ est remouere pacta à contractibus censualibus cõtrarii Pontificiis sanctionibus Prædecessorum, & quæ cedunt in contemptum diuinarum legum inducta ex auaritia.

4 Vnde secundum hanc causam finalem regulatur tota dispositio iuxta ea, quæ tradunt Abbas *consil 3. ver. Ad vigesimam tertiam quæst. lib. 2.* Bald. *consil. 312. n. 2. ver. Tertiò aut causa* Ancharan. *consil. 254. num. 4.* Roman. *consil. 503. numer. 7.* Bald. *consil. 312. nu. 2. lib. 4.* Craueta *consil. 227. num. 6.* Socin. *consil. 89. numer. 9. lib.* Rota coram Ludouis. *decis. 544. numer. 5.* & intra terminos ipsius includitur. Vnde cum pœna, quæ non cedit in commodũ ementis censum, sed est tertiæ personæ applicanda, non sit contraria Prædecessorum Pontificum sanctionibus, nec in contemptum diuinarum legum, nec foueat auaritiam, non cadet sub prohibitione.

5 Accedit etiam, quod pacta, quæ irritat, antequam subdat partem illam dispositionis, *Aut in aliquam pœnam cadere*, sunt talis qualitatis, vt sint imposita ob lucrum, & commodum ementis censum, vt constat ex tex. *num. 1.* allato. Vnde etiam pactum inducens pœnam debet accipi de pœna eodem modo qualificata, quæ cedat in lucrum, & commodum eiusdem. Nam licet plura pacta in illo tex. prohibeantur, & irritentur, omnia tamen sub eadem continuatione orationis continentur; & ab eodem verbo reguntur; & proinde qualitas, quæ inest prioribus pactis, inest etiam posteriori iuxta ea, quæ tradũt Bart. *in l. Scip. §. Caio. ff. De fun. instruct.* per illum tex. & *in l. Si ita stipulatus §. Chrisogon. ff. De verbor. obligat.* & *in l.* Si *legatarius. §. fin. ff. De leg. 3.* per illum tex. Socin. *consil. 27. num. 13. & 18. lib. 4.* Bald. *consil. 17. lib. 2.* Curt. iun. *consil. 70. num. 1.* Neuizan. *consil. 72. numer. 14.* Ancharan. *consil. 371. num. 2.* Menoch. *consil. 106. num. 29 1.* Crauet. *consil. 208. num. 6.* Thesaur. *decis. 200. numer. 10.* Rota coram Cæsar. de Gras. *decis. 89. numer. 4.* & *decis. 168. num. 7. in fine par. 3.* Recent. Vnde solum pactum pœnale remanebit irritum, quod apponitur in commodum ementis censum, non autem, quando pœna tertiæ personæ applicatur, cum tunc non contrarietur causæ finali dispositionis.

6 Nec obstat vniuersalitas Dictionis *aliquam*, quia accipitur secundum subiectam materiam, vt notãt Geminian. *consil. 29.* Tusch. *littera D conclus. 243. num. 6.* & proinde non importat aliam vniuersalitatem, nisi illam, quam admittit pœna cedens in commodum ementis censum. Et facit, quod dictio, *Omnia alia*, non extenditur ad alia diuersa ab expressis, vt notant Syluan. *consil. 40. num. 33.* Cephal. *consil. 24. num. 76.* Cassiodor. *decis. 7. nu. 7. De appellat.* Rota coram Achille de Gras. *decis. 1. de clausul.* & *decis. 107. num. 4. par. 1.* Diuer.

An si census soluatur per plures annos annos iuxta valorem monetæ tempore contractus, possit postea exigi augmentum monetæ. Quæst. 220.

SVMMA

1. *Census constitutus in certa moneta soluendus est, iuxta valorem tempore solutionis.*
2. *Moneta certa debita soluenda est iuxta valorem tempore solutionis.*
3. Quid, *si tempore contractus sit expressus valor certæ monetæ.*
   Valor monetæ expressus, quando fiet demonstratiuè.

4. Obser-

4 *Obseruantia declarat quinam valor monetæ attendendus in solutione.*
5 *Obseruantia interpretiua habet locum in dubijs, non in claris.*
6 *Præscriptio requirit bonam fidem.*
7 *Partes præsumuntur scire conuentiones contractuum expressas in instrumento.*

1 DIfficultas habet locum, quando census est constitutus in aliqua certa moneta, quæ in valore successu temporis augeatur, & solutio continuetur per plures annos secūdū valorem eiusdem monetæ tempore contractus. Et in tali casu resoluendū est. *Quod possit exigi augmentum monetę, si census cōstitutus in tali moneta soluendus sit*, vt si constitutus sit in tot scutis aureis in auro, erit enim soluendus in eisdem scutis, vel in moneta attendendo valorem tempore solutionis.

2 Ratio est. Quia, quando census cōstitutus est in certa moneta soluendus, vt si constitueretur in scutis aureis in auro, debet attendi valor illius monetæ tēpore solutionis vt desumitur ex Cap. *Olim*. & Cap. *Cum Canonicis*. De *censib*. vbi Glos. *in figurat. cas. in fine*. Item Glos. *in Cap. Quit ignorat*. verbo. *Tempore nostro*. 32. *Quæst*. 4. Bart. *in l. Paulus numer*. 6. *ff*. De *solut*. Bald. *consil*. 213. *nu*. 1. *lib*. 5. Corn. *consil*. 179. ver. *Tamen conclusi. lib*. 1. Aret. testans de cōmuni *consil*. 11. *num*. 3. Curt. iun. *consil*. 14. *num*. 5. ver. *Non igitur*. Grat. *consil*. 12. *num*. 44. *lib*. 1 Boer. *decis*. 326. *nu*. 13. Socin. iun. *consil*. 44. *num*. 5. Beneintend. *decis*. 39. Purpurat. *consil*. 523. *num*. 33. Caualcan. *decis*. 16. *num*. 42. *par*. 1. Coua. *in* *decollat. veter. num*. 15. *cap*. 7. *§. vn, conclus*. 8. *num*. 5. Rota *in Romana Zaccarum*. 20. *Iulij* 1597. coram Lancellotto, & *decis*. 597. *par*. 1. Recent. & *decis*. 140. *par*. 2. in quibus aliæ decis. allegantur, & coram Ludouis. *decis*. 42. *num*. 6. & coram Pennia *decis*. 592. *nu*. 15. & *decis*. 49. *num*. 1. *par*. 3. Recent. & coram Durano *decis*. 1. *nu*. 3. & in *Cremonensi pensionis*. 21. *Iunij* 1592. coram Millino. Dum enim conuenitur, quod census soluatur in tali specifica moneta, eadē manet in specie in obligatione, & ideo ipsa venit soluenda, aut eiusdem valor, quem habet tempore solutionis.

3 Et hoc locū habet, etiam si in instrumento census expressus sit valor illius certæ monetæ, in qua constitutus est census, vt si diceretur. Ad rationem Iuliorum duodecim pro singulo scuto bonæ monetæ; & postea scuti valor ascenderet ad Iulios quindecim, sicuti modo ascendit. Quia talis expressio valoris non stat taxatiuè, sed demonstratiuè pro declaratione, de quo scuto aureo intelligatur, dū in illo imponitur census, vt obseruant Socin. *consil*. 298 *lib*. 2. Grat. *consil*. 14. *num*. 13. *lib*. 1. Bocr. *decis*. 327. *num*. 3. Rota coram Pennia *decis*. 592. *nu*. 3. Nam talis expressio non est accipienda tanquam destructiua conuentionis, quæ in eadem oratione exprimitur, dum enim conuenitur, quod census sit in tali moneta specifica, ipsa venit sub obligatione, & consequenter valor, quem successiuè est habitura. Si autem illa verba, Ad valorem &c. essent taxatiua destrueretur conuentio de tali moneta specifica, quia non solueretur census in ipsa, dum non solueretur, nec ipsa, nec ejus valor, sed quid minus.

4 Nonnulla tamen præmissæ resolutioni obstare videntur. Et primo, quod census solutus sit per plures annos nonobstāte augmento monetæ ad rationem quattuor librarum, aut duodecim iuliorum pro scuto; vt proinde obseruantia declarauerit valorem attendendū in solutione esse illum, quem habebat moneta tempore contractus, vt tradunt Angel. *in l. Si certis annis nu*. 11. C. De *pact*. Corn. *consil*. 192. *numer*. 3. *lib*. 1. Socin. *consil* 145. *numer*. 3. *lib*. 1. Albert. Brun. *de augm. monet. cap*. 2. *Proposit*. 2. *num*. 17. ver. *Et si constaret*. Francis. Curt. *de monet. quæst. vlt*.

5 Verum respond. Quod tunc obseruantia interpretatiua locum habet, quando sumus in dubiis: non autem quando sumus in claris. *l. Ille, aut ille ff* De *leg*. 3. & *l*. 3. *in fine*. C. De *liber. præter*. Castrens. *in l. Heredes palam*. §. *Si quid*. *ff*. *ff*. De *testam*. & obseruant Surd. *consil*. 426. *num*. 3. Rota coram Seraphino *decis*. 1108. *num*. 7. & coram Ludouis. *decis*. 184. *nu*. 5.

*num.*5.& coram Merlino *decis.*792.*nu.*13. & *decis.*196. *numer.* 7. & *decis.* 275.*num.*6. in Recent. Quod autem census constitutus in tali specifica moneta, vt in scutis aureis in auro, & proinde ipsa deducta sit in obligationem, est clarissimum, si hoc in instrumento expressum sit, vt supponitur.

6 Secundo opponi potest præscriptio, si per tot annos census solutus sit ad valorem monetæ tempore contractus, qui sufficiant pro præscriptione. Resp. In hoc casu non habere locum præscriptionem, quia ad ipsā requiritur bona fides, ita vt cum mala fide nunquam possit incipere Cap. *Dudum*. De *decim*. & Cap. *fin.* *De præscript.* & tradunt Glos. *in Cap.* 1. verbo. *Nisi* De *præscript. in* 6. Aret. *in* §. *Furtiuus. init.* Instit. *De vsucap.* Rubeus *consil.* 13. *num.*14. Couaruu. alios citans *in Reg. Possessor. par.*2.§.8. *num.* 14. ver. *Sit igitur.* Surd. *consil.* 276. *nu.* 18. Honded. *consil.* 82. *num.* 39. *lib.* 1. Rota coram Pennia *decis.*9. *num* 6. & coram Merlino *decis.*585.*nu.*15. Mala autem fides soluentium censum ex eo deducitur, quia nō præsumūtur ignorare, quod in instrumento continetur, & proinde non ignorasse censum fuisse constitutum in tali moneta in specie, & proinde ipsam esse in obligatione, cum id clarissimè expressum sit, iuxta ea, quæ obseruat Rota coram Mantica *decis.* 300. *num.*4. & coram Merlino *decis.*585.*nu.*13. et coram Veral *decis.*24. *numer.* 1. *par.* 2. & coram Caualero *decis.*91. *num.*16.

An subsistat contractus census, si apponantur pacta prohibita in Bulla Pij V. Quæst. 221.

S V M M A

1 *Pacta contra substantiam reddunt censum nullum.*
2 *Quid, si non destruant, sed solum sint prohibita.*
3 *Census subsistit, & reijciuntur pacta prohibita.*
4 *Contractus subsistit reiectis pactis accidentalibus, &c.*
In contractibus vtile per inutile non vitiatur.
5 *Pacta contra leges non valent.*
Perinde se habent, ac si non essent apposita.
6 *Pius V. annullat pacta &c. non autem contractum census.*
Contractum stare potest sine pactis accidentarijs.
7 *Protestatio seruandi Bullam Pij V. in censibus, facit, quod contraria habeantur pro non appositis.*
8 *Quis contractus censuales Pius V. declaret fœneratitios.*
9 *Clausula in fine posita refertur ad omnia præcedentia, si adaptari possit.*
Sicut ad illa solum, quibus potest conuenire.
10 *Pacta, quæ non mutant substantiam census, non pertinent ad eius formam.*

1 IN Bulla Pii V. de censibus quædam prohibentur tanquam contraria substantiæ huiusmodi contractus, & quædam non tanquam contraria, sed tanquam iniusta, aut fœneraticia, vt est pactum, quod censuarius nō possit alienare rē censui subiectam: quod si sit in mora, aliquid amplius soluat, &c. Quod spectat ad prima pacta, certum est, quod sicut destruunt substantiam census, ita etiam faciunt, quod contractus non subsistat, vt obseruauit Rota in *Bononiensi census.* 26. *Iunij* 1600. coram Pamphilio, & in *Romana Turris Bubalacula.* 7. *Nouemb.* 1575. coram Seraphino, & *decis.* 324. *num.* 1. *par.* 4. Diuer. Vnde remanet difficultas quò ad pacta quę non destruunt substantiam contractus.

2 Quod autem adhuc vitietur contractus, sensit Megal. 2.2 *suar. Instit. lib.* 2. *cap.* 7. *quæst.* 2. *num.* 81. Eius fundamentū desumitur ex §. *Pacta etiam eiusdem Const.* Pii V. de censib. vbi post prohibita, ac irritata pacta, subdit. *Contractusq. sub alia forma posthac celebrandos, fœneratitios iudicamus.* Ex quibus desumitur, quod omnis contractus censualis, cui est appositum aliquod ex pactis prohibitis, tanquam sub alia forma celebratus sit fœneratitius, et proinde nullus.

3 Verum resoluendum est, *Subsistere contractum census nō obstante pacto prohibito, reiecto huiusmodi pacto.* Ita Cencius

de censib. par. 2. cap. 1. quæst. 3. ar. 4. num. 33. Duard. *in Bull. Pij V. de censib. §. 4. quæst. 4. num. 2.* Felician. *De censib. lib. 1. cap. 10. nu. 28.* Gutierez *pract. quæst. 176. lib. 2.* Rota *decis. 316. num. 3. par. 4.* Diuer. & *decis. 582. num. 1. par. 3.* Recent. et in dic. *Bononiensi census 26. Iunij. 1600.* coram Pamphil. et dic. *decis. 324. num. 2. par. 4.* Diuer. & *decis. 331. num. 1.* coram Millino.

4 Ratio est. Quia quando pacta non sunt circa sustantiam contractus, sed circa accidentia, subsistit contractus, et reiiciuntur pacta *l. Cũ precario. 1. ff. De precario.* ibi. *Nulla vis est huius conuentionis*, & obseruant Gutierez *pract. quæst. 176. n. 31. lib. 2.* Rota *decis. 316. num. 4. par. 4.* Diuer. et *decis. 582. num. 6. in fine.* et coram Coccino *decis. 335. num. 1.* Huiusmodi enim pacta, quæ non concernunt substantiam contractus, sunt separabilia à contractu ipso saluo manente, vnde subintrat regula *l. 1. §. Sed si mihi. ff. De verbor. obligat.* quod in contractibus, quod est vtile, non vitiatur per inutile.

5 Præterea pacta, quæ sunt contra leges, non habent vim aliquam *l. Pacta, quæ contra. ff. De pact.* et proinde non possũt inducere aliquem effectum, vnde nec etiã irritare contractũ, qui aliàs secundũ propriam substantiam valet, quia perinde se habent, ac si non essent apposita. *l. Non putauit. §. Non quæuis. ff. De bonor. poss. con. tab.*

6 Et hoc etiam deducitur ex ipsa Constit. Pii V. *De censib.* Nam in ipsa Pontifex recensitis pactis, quæ prohibet, ea annullat, et irritat; non autem procedit vlterius ad annullandum cõtractum, vt constat ex §. *Conuentiones*, ibi. *Pacta continentia morosum census debitorem &c. ex toto irrita sint, & nulla*, et Rursus. *Sicuti etiam annullamus pacta continentia solutionem onerum &c.* Vt autem contractus esset nullus, deberet in specie annullari, quia cum pacta sint accidentalia, et separabilia, à cõtractu, ex eorũdem annullatione nõ sequitur annullatio cõtractus, cũ possit stare sine talibus pactis. *l. Neque natales. C. De probat.* et notant Cin. *in l. Ea lege. C. De condict. ob. cau.* Anchar. *in Rep. Cap. Canonũ statuta opposit. 1. De Const.*

7 Et hoc à fortiori habet locum, si posita sit clausula reprobatiua eorum, quæ sunt contra dict. Constit. Pij V. & reductiua cõtractus ad eiusdem terminos. Nam operatur, quod omnia ipsi contraria reiiciantur, & habeantur pro non appositis *l. Non aliter. ff. De leg. 2.* et *l. Qui hæredi. §. fin. ff. De condit. & demonstrat.* et *l. Non aliter. ff.* De *adopt.* & obseruant Bart. *in l. Non solum. §. Morte. num. 24. ff. De oper. nonun.* Alexan. *ibid. numer. 3.* Craueta *consil. 145. num. 14.* Abbas *in Cap. Cum M. Ferrariensis. num. 15. De constit.* Rota coram Puteo *decis. 22. num. 3. lib. 2.* Et in terminis contractus censualis Gabr. *consil. 47. num. 7. lib. 2.* Rota coram Orano *in Forolimiensi census 13. Nouembr. 1589.* et *decis. 286. num. 2.* et *decis. 317. numer. 11. par. 4.* Diuers.

8 Ad fundamentum in oppositum resp. Quod Põtifex declarat feneratitios illos contractus censuales, in quibus non seruatur forma ab ipso præscripta, vt satis dilucidè exprimunt illa verba. *Cõtractusq. sub alia forma posthac celebrandos fæneratitios iudicamus.* Vbi est aduertendum, quod non dicit sub prohibitis pactis. Vnde cum declaret fœneratitios contractus, in quibus non seruatur forma ab ipso præscripta, intelligit de forma, quæ constituit substantiam contractus; et illa dispositio refertur ad conditiones, quæ pro forma assignantur, nõ autem ad pacta accidentalia. Quia cum hæc non mutent substantiam contractus, non possunt reddere feneratitium contractum, qui aliàs est legitimus. Consonat Rota ponderando hoc ipsum *decis. 589. num. 2. & seq. par. 3.* Recent.

9 Nec obstat, quod dicta clausula ponatur in fine dispositionis, & proinde debeat referri ad omnia præcedentia *l. 1. in fine. C. De liber. preter.* & Cap. *Inquisitionis.* De *accusat.* & notant Bertazzol. *consil. 52. num. 39. lib. 1.* Menoch *de Arbitr. casu 64. num. 22. lib. 2.* Quia hoc solum habet locum, quando omnibus præcedentibus adaptari potest, alioquin refertur solum ad illa, quibus conuenire potest Cap. *Cũ singula. init. De præben. in 6.* et per hunc tex. notant Alexan. *consil. 48. numer. 19. lib.*

*lib.*1.Bart.*in dic.l.*1, *in fine.*C.De liber.*pręter.* per illum tex.Corn.*conſil.*69.*vol.*1.Dicta autem clauſula non congruit omnibus præcedentibus, quia procedit de forma contractus: & ideo referri poteſt ſolum ad ea, quæ dant formam contractui.

10 Conſtat autem, quod plura pacta in præcedentibus, non pertinent ad formam contractus, quia ſupponunt ipſum completum, vt quod moroſus debitor teneatur ad intereſſe lucri ceſſantis, aut ad expenſas, ſiue ſalaria, quod amittat fundam cenſus, aut aliquam eius partem, quod cadat in aliquam pœnā, quod cenſus augeatur, & nouus creetur ſuper eodem fundo. Quod ſolutiones onerum, quę aliàs de iure non ſpectant, pertineāt ad cenſuarium; quod res ſubiecta cenſui non poſſit alienari. Hæc enim, vt per ſe conſtat, ſupponunt contractum cenſus, & sūt ipſi acceſſoria, & ideo non poſſunt pertinere ad formam ipſius, præſertim cum non varient eius ſubſtantiam iuxta ea, quæ tradunt Abbas *conſil.*72. *nu.*2. *lib.*1. Caſtrens.*conſil.*312.*init.lib.*1. Natta *conſil.* 123 *num.*9. Redoan. *De reb. Eccleſ. non alien.reg.*33. *cauſa* 30. *quæſt.* 34. Felician. *de Cenſib.lib.*1.*cap.*16.*num.*22.

*An in Cathedrali Amalphitana poſſit celebrari ſolemnis miſſa di S. Andreæ, quando eius feſtium incidit in Dominica prima Aduentus. Quæſt.*222.

S V M M A

1 *Tranſlato officio Titularis celebrabatur miſſa iuxta Rubricam antiquam.*
2 *Quibus diebus modo non poſſit celebrari.*
3 *In prima Dominica Aduentus poteſt in Cathedrali Amalphitana celebrari miſſa de S. Andrea.*
Correctio iuris ſtrictè accipienda.
4 *Feſtiuitas quando ſit ſpeciali nota digna*
Speciali nota digna indigent ſpeciali expreſſione.
5 *Dictia, vel, ſtat diſiunctiuè, ſeu alternatiuè.*
Diſpoſitio alternatiua habet locum vna tantū parte concurrente.
Exceptio eſt tantum de eo, quod continetur in Regula.
6 *Rubrica noua non corruit ex dictis.*

1 CVm ſit Titularis illius Eccleſiæ iuxta Rubricam antiquā Tit. *De tranſlatione Feſtorum,* poterat celebrari ſolemnis miſſa de eiuſdem feſto, cum in ea cōcedatur huiuſmodi celebratio abſolutè, quando Officium eſt transferendum ibi. *In Eccleſijs autem, vbi titulus eſt Eccleſiæ, vel concurſus Populi ad celebrandum feſtum, quod transferri debet, poſſunt cantari duæ miſſæ, vna de die, alia de feſto, aut ſaltem commemoratio fieri de feſto.*

2 Quia tamen hæc Rubrica in Miſſali nouo correcta eſt ex [illegible] parte exceptionē per non nullorum dierum, in quibus non cōceditur miſſa de feſto. ibi. ſub *eod.* *Tit.* Excepta *Dominica prima Aductus*, *Feria quarta cinerum Dominica prima quadrageſima Dominica Palmarum cum tota hebdomada maiori, Dominica Reſurrectionis, & Dominica Pentecoſtes cum duobus ſequentibus diebus, die Natiuitatis Domini, Epiphaniæ, Aſcenſionis, & feſto corporis Chriſti.* Ideo dubitatur an ſtante hac correctione poſſit adhuc cantari.

3 Et *non obſtante hac correctione celebrari poſſe, videtur reſoluendum.* Ratio eſt. Quia correctio iuris debet, quantum fieri poteſt, ſtrictè accipi, ita vt corrigat, quā minus fieri poteſt, Cap. *Cum dilectus.* De *conſuetudine* & notant communiter Doctores Craueta *conſil.*259.*num.*2. Paris.*cōſil.vlt. num.*6.*lib.*3. Gozadin. *conſil.*19. *nu.* 10.*lib.*6.Menoch. *preſump.* 28. *numer.* 10. *lib.*6. Vnde cum correctio poſſit habere locum quò ad feſtiuitates illorum, in quibus vna tantum qualitas, ſeu prærogatiua reperitur, nempè Titularis, aut concurſus populi, quas qualitates ſub diſiunctione cōſiderat Rubrica, ibi. *Vbi Titularis eſt Eccleſię, vel concurſus Populi,* nō debet extendi ad feſtiuitatem S. Andreæ Apoſtoli in Cathedrali Amalphitana; cū in tali feſtiuitate vniantur plures prærogatiuæ nempe Titularis, Patroni Prouin-

ciæ, magni concursus populorum ex omnibus locis vicinis etiam extra Prouinciam, & corporis eiusdem Apostoli, quod cultu specialissimo colitur.

4 Et hinc fit. Quod concurrentibus tot prærogatiuis, festiuitas redditur speciali nota digna Cap. *fin.* De *praben.* & iuxta ea, quæ notant Paris. *consil.* 12. *num.* 63. *lib.* 1. Craueta *consil.* 895. *nu.* 2. Afflict. *decis.* 265. *num.* 22. Et consequenter non includitur sub generali dispositione Rubricæ præfatæ tanquam exigens specialẽ expressionem *l. Item apud Labeonem.* §. *Hodictum. ff.* De iniur. & Cap. *Quamuis.* De *praben. in* 6. & obseruant Alexan. *consil.* 104. *in fine lib.* 1. Ancharan. *consil.* 215. *num.* 4. Craueta *consil.* 880. *num.* 19. Batbatia *consil.* 23. *lib.* 1. Paris. *consil.* 23. *n.* 260. *lib.* 1. Dec. *in Cap. Preterea. num.* 6. *in fine.* De *offic. deleg.* Cozadin. *consil.* 101. *n.* 16. Afflict. *decis.* 111. *num.* 9. Menoch. *De adipiscen. remed.* 4. *num.* 834.

5 Præterea cum Rubrica ponat dictionem, *Vel,* inter prærogatiuam Titularis, & Cõcursum populi, cum ita habeat, *Vbi titulus est Ecclesia, vel concursus populi* loquitur disiunctiuè, & alternatiuè iuxta ea, quæ notant Bald. *in l. Filiæ* C. *Famil. ercis.* Menoch. *consil.* 511. *num.* 3. & *Præsumpt.* 90. *num.* 4. *lib.* 3. Rota coram Merlino *decis.* 390. *numer.* 18. secundum quos stat alternatiuè. Disiunctiuè verò secundum Glos. *in l. Ad protegendum.* C. De *in lit. dan. tut.* Bart. *in l. Si is, qui ducenta.* §. *Vtrum. num.* 2. *ff.* De *reb. dub.* Socin. *num.* 4. Dec. *in Rubr.* De *except.* Gomez *in* §. *Sed ista. num.* 38. Instit. *De act.* Vtroque modo se habeat in dicta Rubrica, habet locum dispositio altera tantũ qualitate, seu prærogatiua concurrente *l. Si hæredi plures. ff.* De *condit. instit.* & Cap. *In alternatiuis.* De *regul. iur. in* 6. & notant Bart. *in l. Si is, qui.* §. *Cum ita. ff.* De *reb. dub.* Lambertin. *de iurepatron. lib.* 1. *quæst.* 3. *princip.* 1. *par.* alios citans Menoch. *Præsump.* 90. *num.* 4. *lib.* 3. Rota *decis.* 611. *numer.* 3. *par.* 3. *Recent.* & coram Merlino *decis.* 390. *num.* 19. Et ideo disponit solum de festiuitatibus, in quibus concurrit vna tantum prærogatiua Titularis: aut prærogatiua concursus populi. Et quod in ipsa disponitur, locum non habet in festiuitatibus, in quibus coniunctim concurrunt plures prærogatiuæ.

6 Ex quo fit, quod cum correctio sit per modũ exceptionis à regula, quæ traditur in Rubrica, debet esse tantum quò ad id, quod continetur in Regula *l. Nam quod liquidè.* §. *fin. ff.* De *pænu leg.* & *l. Proculus. ff.* De *vsufructu.* Rota coram Ludouis. *decis.* 544. *num.* 26. & regula sit de festo, quod habet aut prærogatiuam Titularis, aut concursum populi, correctio quoque erit quò ad festum vnius tantum prærogatiuæ, non autem quò ad illud, in quo coniunctim plures concurrunt. Neq. ex dictis corruit Rubrica, aut euertitur Ritus ecclesiasticus, vt alicui forte videri posset. Quia stat vniuersaliter in suo vigore quò ad omnes titulares, in quibus non concurrunt prætogatiuæ, quæ reddãt Titulares, & eorum festiuitates speciali nota dignas. Neque in præsent casu consideratur præcisè concursus; sed concursus qualificatus ex tota prouincia confluentis populi ex motiuo venerandi corpus Apostoli. Neque fit quod in quolibet die posset cantari missa votiua Titularis etiam speciali nota digni, sed solum in diebus, in quibus poterat cantari secundum antiquam Rubricam, cum hoc deducatur ex eo, quod non sit correcta quò ad hunc Titularem. Quæ, dum locum habebat, certè nõ euertebatur ritus ecclesiasticus, sed fouebatur. Vnde non poterit cantari in Parasceue, quia absolutè prohibetur celebratio missæ. Nec in die Paschatis, & aliis huiusmod festis solemnioribus, quia qualitas solemnitatis non admittit consortium alterius missæ. Sed solum in iis festis, in quibus Rubricæ admittunt extraneã missam à die: vt quando admittitur missa de Requiem præsente defuncto. Neq. inferri potest de missa ad Officiũ, sicut non poterat inferri stante Rubrica antiqua, siquidè Rubricæ nũquam admittunt officiũ aliud ab assignato pro die, sicut admittunt missas votiuas. Et in casu allato de festo S. Andreæ Apostoli in Cathedrali Amalphitana id cõcessum fuit à Sanctiss. D.N. ad instantiam Archiepiscopi. In praxi tamen cen-

sco

ceo impetrandum consensum Apostolicum, sine quo nihil videtur innouandum.

An Episcopi prohibere possint superfluum ornatum mulieribus. Quæst. 223.

SVMMA

1 *Superfluus ornatus quinam, & quotuplex sit.*
2 *Episcopus potest prohibere superfluum ornatũ mulierum.*
3 *Episcopi ex officio tenentur tollere, quæ impediunt salutem suarum ouium.*
4 *Prælati negligentes corrigere tenentur de negligentia.*
5 *Superfluus ornatus obstat assequutioni salutis.*
6 *Fœminæ vtentes superfluo ornatu an peccẽt mortaliter.*
7 *Episcopi sequi possunt opinionem, quod fœminæ peccẽt mortaliter vtentes superfluo ornatu.*
8 *Superfluus ornatus ex sola leuitate aliquãdo trahit secum peccatum mortale.*
9 *Episcopus an teneatur prohibere superfluum ornatum.*
10 *Episcopus tenetur impedire consuetudinem denudandi pectora.*
11 *Quid si consuetudo sit iam introducta.*
Stante consuetudine nudandi pectora, an mulieres peccent mortaliter.

1 Appellatione superflui ornatus venit ille, qui non sistit intra terminos honestatis, sed ordinatur ad lasciuiam ex se ipso, quatenus aptus est prouocare ad libidinem, quamuis ex intentione vtentis ad hunc finem non ordinetur. Hæc autem superfluitas dupliciter contingere potest, vel in paruitate materiæ, vel in materia notabili: potest superfluitas habere locum in vno tantũ ornatu ex minoribus, & tunc erit in paruitate materiæ: vel etiam in toto ornatu ita tamen, vt leuiter excedat terminos honestatis, & adhuc erit in parua materia. Vel potest esse in aliquo notabili ornatu, aut in toto notabiliter: & tunc erit in materia graui.

2 Dicendum autem est. *Episcopum prohibere posse sub mortali superfluum ornatum mulierum in materia graui.* Desumitur ex iis, quæ tradunt Io. Andr. *in Cap. Ea quæ fiunt. De reg. iur. in* 6. Alber. *in l. Factũ à Iudice. ff. De reg. iur.* Bald. *in Proem. Decret.* ver. *Violentos.* Bobadil. *lib.* 2. *Polit. cap.* 18. *nu.* 148. Crabrera *de Metu cap.* 28. *num.* 187. *lib.* 2. Caiet. *in sum.* verbo. *Ornatus. cap* 3. §. 1. Armilla *num.* 1. Syluester. *Quæst.* 10. Nauar. *Cap.* 23. *Monial. num.* 18. Lessius *lib.* 4. *De iust. & iure. cap.* 4. *dub.* 14. *num.* 112. Bonac. *quæst.* 4. *de matrim. pun.* 9. *numer.* 26. Albert. *De Albert.* De *ornatu mulierum. disp.* 1. *cap.* 7. §. 12. *num.* 157. Et consentient ij omnes, qui putant, mulieres in hoc peccare mortaliter.

3 Ratio est. Quia Episcopi sunt pastores suorum subditorum, atque ad ipsos spectat eos dirigere ad salutem æternam. Ex quo fit, quod teneantur non solum ex charitate, sed etiam ex officio tollere ea, quæ obstant assequutionis salutis: & proinde teneantur obuiare peccatis corrigendo, & illa media adhibẽdo, quibus impediri possunt, vt sunt leges prohibitiuæ, vt docent communiter cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 33. *ar.* 3. *ad* 1. Vbi etiam Malder. & cœteri interpretes. Turrian. *disp.* 87. *dub.* 1. Valent. *disp.* 3 *quæst.* 19. *pun.* 3. ver. *Hinc primo.* Suarez *disp.* 8. *de Charit. sect.* 4. *num.* 4. Coninch. *item de Charit. disp.* 28. *dub.* 5. Zech. *de Repub. Ecclesias.* Tit. *De statu Prælat. num.* 9. Felin. *in cap.* 1. *nu.* 2 *De tregua, & pace.* Abbas, *in Cap.* 2. *eod. tit.* Alexan. *consil.* 75. *num.* 2. *vol.* 3. & alii cum Gloss. *in Cap. Clericos.* De *immunit. Eccles. in* 6. & *in Cap. Irrefragabili.* verbo. *Ne sanguis eorum. De offic. iud. Ordin.*

4 Desumitur autem ex Cap. *Error. Dist.* 83. Vbi Innocent. Papa declarat Prælatos, qui negligunt extirpare delicta, cum possint, in iisdem communicare. Et ex dic. Cap. *Irrefragabili. De offic. ordin.* vbi Concil. Generale iniungit Prælatis, vt corrigunt excessus, & reforment mores, ne sanguis subditorum de suis manibus requiratur. Et communiter Sancti Patres agnoscunt hanc obligationem in superioribus, ex præcipuè in Episcopis. Vnde D. August. *lib.* 1. De *Ciuit. Dei. Cap.* 9. ait

Ad hoc enim speculatores hoc est Populorum præpositi, constituti sunt in Ecclesijs, vt nŭ parcant obiurgando peccata.

5 Constat autem, quod superfluus ornatus est vnum ex illis, quę obstant saluti æternæ consequendæ, quatenus præberet solet occasionem scandali, cum ex se, quamuis desit praua intentio in muliere, possit excitare prauas concupiscentias, & instillare venenum libidinis. Vnde D.Hieron. *Epist. ad Eustochiŭ* habet. *Si vir, vel mulier se ornauerit, & vultus hominum ad se prouocauerit, & si nullum inde sequatur damnum, iudicium tamen patietur ęternum, quia venenum attulit, si fuisset, qui biberet.* Et Chrysost. *ferm. Quod Regulares fœminę viris cohabitent. in tom. 5.* vbi plura congerens, hæc inter cœtera habet. *Etenim cum adulterum feceris perfectum eum, quem tuo isto habitu cæpisti, quomodo non potes esse adultera, cum opere tuo adulterium committitur.* Et infra. *Tu autem misera, & calamitosa miscuisti calicē hūc perniciosum, & profecisti, et dedisti pharmacum, & postquam bibit, & perditus est, desensam te putas, quia non ipsa biberis, sed alteri præbueris venenosa.* Et Tertullian. *De cultu fœm. cap. 2* Quid *alteri periculo sumus? quid alteri concupiscentiā importamus? Nescio, an impune abeat, qui alicui fuerit causa perditionis. Perit enim ille simul iu tua forma, si concupierit, & facta es gladius illi.* Et Clemens Roman. *lib. 1 Constit. Apost. cap. 8. Ne comas te, vt alienis viris placeas, neque meretriculę capillum calamistratum, aut vestitū, aut calceos adgestando imiteris, vt eos qui istis irretiūtur, ad se pelliceat. Hæc enim tametsi non facias ad peccandum, sed tantummodo ad cultum, tamen ne hac quidem ratione, & via futuras pœnas effugias, qua alium coegisti, vt ad te appetendum alliceretur; neque cauisti, vt neque ipsa peccato succumberes, neque alij scandalo.* Et similia habent cœteri Patres. Vnde cum superfluus ornatus sit fomentum peccatorum, meritò prohiberi poterit ab Episcopis, vt tollant hoc impedimentū ad assequendam vitam æternam.

6 Obijci potest. Quod fœminæ vtendo superfluo ornatu non peccent mortaliter, vt tradunt Caiet. 2.2. *quęst. 169. ar. 2. Ad 5. dub.* & *in sum. verbo.* Ornatus *exterior. cap. 7.* Armilla *verbo* Ornatus. *num. 1.* & 3. Nauar. *cap. 23. Manual. num. 19.* Sà *verbo* Ornatus. *num. 1.* Lessius *lib. 4. De iust. & iure. cap. 4. dub. 14. num. 113.* Sanchez *lib. 1. sum. cap. 6. num. 17.* Bonac. *quæst. 4. de matrim. punt. 9. numer. 17.* Palaus *par. 1. oper. moral. tract. 6. disp. 6. pun. 7. numer. 1.* Quia nimirum ruina proximi prouenit ex eius mala voluntate, non verò ex superfluitate ornatus, qui nec de se, nec ex intētione vtentis ordinatur ad excitandam concupiscentiam. Cum autem superfluus ornatus non contineat peccatum mortale, non poterit ab Episcopo prohiberi.

7 Verum cum opinio, quod mortaliter peccent, sit magis communis, quā tradunt Alens. *par. 2. sum. qu. 151. mem. 3.* D. Antonin. *2. par. tit. 4. cap. 5. §. 7.* ver. *Si autem.* Tabiena *verbo,* Ornatus, *numer. 3.* Angelus. *num. 10.* Syluester. *quæst. 3.* Rosel. *conclus. 3. num. 3.* Supplementum Pisanel. *ver. Vtrum mulieres.* Summa Baptis. *eod. verbo. Ornatus conclus. 3.* Maior *in 4. dist. 15. quæst. 15. propos. 8.* Azor. *par. 1. lib. 3. cap. 30. init.* Gordon. *tom. 1. Theol. moral. lib. 6. quæst. 16. cap. 5. § 2. quæst. 3.* Suarez *disp. 10. de de Charit. sect. 3 num 10.* Granad. *2. 2. controuers. 3. tract 13. disp. 5. num. 31.* Albertus de Alber. *De ornat. mulier. disp. 1. cap. 7. §. 4. & seq.* qui alios citat. potest Episcopus sequi hanc opinionem, & talem ornatum prohibere præsertim cum hæc opinio tendat ad excludendum scandalum.

8 Quicquid tamen sit, an superfluus ornatus contineat peccatum mortale, sufficit, si aliquando trahat secum peccatū mortale, quod aliquando habet locum etiam quando superfluus conatus prouenit ex sola leuitate, vt docet D. *Th. 2. 2. quæst. 169. ar. 2.* ibi. *Si autem ex quadam leuitate, vel etiam ex quadā vanitate propter iactantiam quamdam, non semper est peccatum mortale, sed quando veniale.* Imo etiam si nunquam esset peccatum mortale, sufficeret, quod inde orietur occasio peccandi, quia etiā indifferentia prohiberi possunt, quando præbent impedimentum fini salutis æternæ, imo etiā quando solum obstant fini politico Reipub.

pub. vt in materia de legib.

9 An autem teneatur Episcopus prohibere huiusmodi superfluum ordatum, considerandum est, quodnam damnum inde sequatur. Quia si sit talis, vt rarò inde sequatur peccatum, quantū morali æstimatione perpendi potest, licet possit, non tenebitur prohibere; tunc enim iudicari potest, quod huiusmodi rara peccata per accidens sequantur ex mera praua dispositione peccantium. At si secundum prudens iudicium censeatur, quod frequenter inde sequantur peccata, tenebitur prohibere, vt satisfaciat muneri proprio iuxta ea, quæ supra dicta sunt *nu.* 3. & 4. & consentient etiam Doctores eod. *numer.* 3. citati subintrat enim obligatio proprii muneris. Quod locum habet. etiā si consuetudo esset pro tali ornatu, quia non esset vera consuetudo, sed mera corruptela ex illarum genere, quæ per Prælatos extirpandæ sunt iuxta Cap. *Abolende*. De *sepult.* & notans ibi Abbas *nu.* 3. & cœteri Doctores.

10 Ex quibus deducitur. Quod teneantur Episcopi impedire, ne mulieres introducant consuetudinem nudandi pectora, quia introducendo de nouo talem consuetudinem dant scandalum, & peccant mortaliter, vt tradunt Caiet. 2. 2. *quæst.* 169. *ar.* 2. §. *Ad obiectionem autem de ornatu.* D. Antonin. 2 *par. sum. tit.* 4. *cap.* 5. §. 3. ver. *Quantum ad primum.* Rosella *verbo.* Ornatus. *numer.* 13. Angelus *numer.* 3. Laiman *lib.* 2. *Theol. moral. tract.* 7. *cap.* 13. *num.* 11. Lessius *lib.* 4. *de iust. & iure. cap.* 4. *dub.* 14. *num.* 112. Filliuc. *tract.* 30. *cap.* 10. *num.* 221. Bonac. *quæst.* 4. *de matrim. pun.* 9. *num.* 23. Baldel. *disp.* 5 *Theol. moral num.* 16. *tom.* 1. Tenentur namque Episcopi inuigiliare ouibus suis: & proinde impedire ne introducantur illæ consuetudines, quæ auertere possunt ab assequenda salute.

11 Maior difficultas est, an teneantur consuetudinem iam introductam nudandi pectora estirpare. Nam quidam volunt, quod adhuc mulieres nō obstante consuetudine mortaliter peccent, vt ex modo cita. *D.* Antonin. Angel. Rosel. Alii verò excusant à mortali stante consuetudine, vt Caiet. Laiman. Lessius. Bonac. Filliuc. Baldel. *num. præced.* citati. In qua tamen difficultate certum est, quod possunt hanc consuetudinem extirpare iuxta ea, quæ dicta sunt in superioribus: & rectè consulerent saluti animarum, si extirparent. An autem teneantur, probabilius puto teneri. Quia etiam admisso, quod mulieres stante consuetudine non peccēt, adhuc tamen negari non potest, quin consuetudo offendat honestos oculos, & alliciat lasciuos ad intuendum, & consequenter excitet concupiscentiam, & non paucis sit occasio peccati, quod sufficit, vt Episcopus tanquam bonus pastor debeat occurrere malo imminenti ouibus suis. Bonus enim pastor tenetur arcere lupum etiam si certus esset, quod vnicam tantū ouem esset rapturus.

An illegitimus dispensatus ad ordines sacros sit etiam dispensatus ad simplex beneficium. Quæst. 224.

S V M M A

1 *Illegitimus dispensatus ad ordines sacros an sit dispensatus ad beneficium simplex.*
2 *Negatiua opinio fundata in stylo Datariæ.*
3 *Stylus Datariæ continet mentem Papæ.*
4 *Opinio probabilis potest habere locum solum, si mens Papæ sit dubia.*
5 *Opinio contra stylum non est probabilis.*
Stylus tanquam lex seruandus.
6 *Dispensatio est strictè interpretanda.*
Dispensatio ad effectum expressum non est ad non expressum.
7 *Tot dispensationes necessariæ, quot inhabilitates, & impedimenta.*
8 *Ordinato debetur beneficium, non autem dispensato, vt ordinetur.*
9 *Dispensatio extenditur ad connexa.*
Si tamen sint necessariò, & inseparabiliter connexa.

1 QVod illegitimus eo ipso, quod dispensatur ad ordines sacros, censeatur etiam dispensatus ad beneficium simplex, tradunt Butrius *in Cap. Postulasti.* De *rescrip.* Imola. *num.* 4. Felin. *num.* 12. & *in* Cap.

Cap. fin. n. 5, *De simon.* Ancharan. *in Cap. fin. not.* 1. *De fil. præsbit. in* 6. Milis. *in Repertorio. verbo.* Dispensatione. *num.* 23. ver. *Dispensatus ad ordines.* Sà *verbo.* Dispensatio. *num.* 14. Sayr. *De censur. lib.* 8. *cap.* 21. *nu.* 22. Borgas. *De irregular. par.* 2. Tit. *de interpr. dispens.* 8. *num.* 7. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 1. *numer* 27. Pro hac opinione adducunt tex. Cap. *Accepimus.* De *ætat. & qualit.* vbi Episcopus cogitur promoto ad sacros Ordines absque titulo conferre beneficium. Quia scilicet non potest promoueri quis ad ordines sacros absque beneficio. *Deinde*, quia ordines sacri, & beneficium sunt quasi inseparabiliter cõnexa, cum nemo possit promoueri absque beneficii titulo ex Trident. *sess.* 21. *cap.* 2. *de Reformat.* Et si promouendus habeat patrimonium, aut pensionem, solum quasi dispensatiuè promoueri potest, ratione necessitatis, vel vtilitatis Ecclesiæ.

2 Verum omninò tenendum est. *Quod non censeatur dispensatus ad vllum beneficiũ.* Ita Rebuf. *in Praxi benefic.* Tit. *de dispensat. sup. defec. natal. nu.* 48. Dominic. *in Cap.* 1. *De fil. Præsbit. in* 6. Franc. *ibid.* Abbas *in Cap. Litteras. num.* 6. *De fil. præsbit.* Nauar. *consil.* 3. *quæst.* 5. *De fil. præsbit.* Azor. *par.* 2. *lib.* 6. *cap.* 3. *quæst.* 5. Suarez. *disp.* 41. *de censur. sect.* 3. *nnmer.* 3. *in fine.* Pontius *de matrim. lib.* 8. *cap.* 21. *n.* 5. ver. *Similiter spurius* Barbosa *de potest. Epis. alleg.* 54. *n.* 6. Corrad. *in Praxi beneficiar. lib.* 3. *cap.* 7. *num.* 15. & *in Praxi dispens. lib.* 1. *cap.* 5. *nu.* 15. Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 6. *num.* 70.

3 Ratio desumitur primo ex stylo Datariæ, iuxta quem dispensatio ad ordines sacros non extenditur ad beneficia etiam simplicia, sed necessaria est specialis dispensatio pro obtinendis beneficiis. Cum autem stylus Datariæ, contineat mentem Pontificis, & ipsam declaret, vt tradunt Dec. *in Cap. Super litteris. nu.* 32. ver. *Quæ autem.* De *rescript.* Lappus *allegat.* 86 *numer.* 6. Mandos. *ad Regul. Cancel. in Proem. quæst.* 2. *num.* 3. Cassodor. *decis.* 12. *nu.* 14. *De præbend.* Beltram. *ad decis. Ludouis.* 150. *num.* 10. Rota coram Coccino *decis.* 150. *num.* 10. & coram Merlino. *decis.* 701. *num.* 3. Extendere dispensationem vltra stylum, imo contra, erit extendere contra voluntatem Papæ, & proinde talis extensio tanquam destituta voluntate Papæ erit nulla.

4 Nec dici potest, quod cum adsit opinio opposita probabilis, quam sequuntur insignes Doctores, ex interpretatiua voluntate Papæ censeatur valere extensio, cum in suis concessionibus censeatur se accommodare opinionibus probabilibus. Nam hoc solum admitti posset; quãdo mens Papæ esset dubia. Verum cum sit expressa in stylo Datariæ, vt dictam est, extensio contra stylum, tanquam cõtra voluntatem non potest habere assistentiam voluntatis interprætatiuæ eiusdem Papæ.

5 Deinde opposita opinio non potest dici probabilis, quia fundatur in motiuis valdè leuibus, vt constabit ex responsione, & est contra stylum, qui facit certam oppositam, & habet vim legis, & proinde venit omninò seruandus, vt tradunt Mandos. *ad Reg.* 8. *Cancel. quæst.* 4. *nu.* 13. Afflict. *decis.* 253, *num.* 4. Mascard. *de probat. conclus.* 1311. *num.* 51. Paris. *lib.* 1. *de resignat. quæst.* 2. *numer.* 8. Viuius *decis.* 297. *num.* 1. Carauita *Ritu* 72. *num.* 9. Thesaur. *decis.* 1. *nu.* 9. Rota coram Puteo *decis.* 240. *num.* 8. *lib.* 1 & *decis.* 2. *De appel.* in *Nou.* & *decis* 55. *num.* 3. *de conces. præbend.* in Antiq. & *decis.* 196. *num.* 2. *par.* 1. Recent. & *decis.* 212. *num.* 2. ead. par. Nec Doctores sequentes dictam opinionem illi aliquã probabilitatem tribuunt tanquam ignorantes stylum Datariæ, neque enim est verisimile, quod notitiam habuerint, cum non faciant mentionem de ipso; & quia si habuissent, non est verisimile, quod fuissent opinati contra ipsum.

6 Et hic stylus fundamentum habet in iure cõmuni. Quia dispensatio tanquã vulneratiua legis est strictè interpretanda Cap. 1. §. *Ille verò.* De *fil. præsbiter. in* 6. & Cap. 1. *De præbend. eod. lib.* & *l. Ex facto. nit. ff.* De *vulg. & pupil. substit.* & tradũt communiter Doctores Felin. *in Cap. Postulasti. num* 8. *De rescrip.* Franc. *in dic. cap.* 1. *nu.* 4. *De fil. præsbit. in* 6. Surd. *decis.* 168. *num.* 21. Curt. iun. *consil.* 21. *num.* 4. *lib.* 3. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 1. *numer.* 3. &

Cano-

Canonistę *in Cap. De multa*. De pręben. Rota *decis.* 240. *n.* 1. *par.* 1. Diuers & *decis.* 454. *n.* 1. ead. par. & corā Pennia *dec.* 619. *n.* 2. & coram Capuraquen. *decis.* 8. *n.* 6. *par.* 1. & *dec.* 466. *n.* 2. *par.* 1. Recent. Et proinde non potest extendi vltra verborum significationem, & consequenter dispensatio ad ordines non erit dispensatio ad beneficium, cum dispensatio ad vnum effectum expressum nō sit dispensatio ad alium non expressum, vt obseruant Io. Andr. *in Cap. fin. De fil. presbit. in* 6. Natta *consil.* 600. *num.* 33. Rota coram Pennia *dict. decis.* 619. *num.* 3.

7 Deinde quamuis illegitimitas sit vna, & eadem, inducit tamen plures inhabilitates, & impedimenta; nam reddit inhabilem ad ordinem, ad beneficia, ad dignitates, quæ sunt plures inhabilitates, cum sint separabiles, & vna possit stare sine alia. Quando autem inhabilitates, & impedimenta sunt plura, requiruntur etiā plures dispensationes, vt tradunt Franc. *in Cap. Non potest. §. fin. num.* 5. De prębend. *in* 6. Menoch. *De Arbitrar. lib.* 2. *centur.* 3. *casu* 203. *num.* 13. Surd. *consil.* 244. *num.* 4. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancel. glos.* 13. *num.* 97. vbi plures alios citat. Cassador. *decis.* 9. *num.* 4. *De pręben.* Nauar. *consil.* 17. *de Rescript.* Beltramin. *ad decis. Ludouis.* 87. *nu.* 16. Geminian. *consil.* 33. *num.* 8. Rota coram Pureo. *decis.* 109. *in fine. lib.* 1. Et coram Ludouis. *decis.* 87. *num.* 6. & in *Zerulensi pensionis.* 2. *Iunij.* 1597. coram Pēnia. Et desumitur ex Cap. *Tuarum. De auct. & vsu pal.* & Cap. *Pastoralis. De priuileg.*

8 Ad Cap. *Accepimus. De ętat. & qualit.* adductum pro opposita opinione, Resp. ibi disponi circa Clericos ordinatos, non autem circa habilitates ad ordinationem. Cum enim clerici ordinati debeant habere, vnde viuant, ne cum dedecore status cogantur mendicare, aut alio indecenti modo sibi substentationem quærere, tenentur Episcopi prouidere ordinatis de substentatione, quod fit per collationem beneficii, cum beneficia sint instituta pro substentatione clericorum. Vnde solum fit, quod ordinato debeatur beneficium, nisi habeat alium titulum, vnde accipiat substentationem.

Non autem sequitur, quod habilitatus ad ordines sit etiam habilitatus ad beneficium. Quia hæc habilitatio non infert, quod habilitatus admitti debeat ad ordines; sed solum, quod possit admitti, si cætera concurrant. Et ideo dispensatio solū operatur, quod non obstet impedimentum: non autem, quod nō obstent cœtera impedimenta, si adsint: & ideo illegitimus non poterit ordinari, si careat sufficienti litteratura. Si ergo dispensatio super natalibus non habilitas absolutè ad Ordines, sed solum quò ad ipsos tollit impedimentum natalium, multò minùs habilitabit ad beneficium, sed erit necessaria alia dispensatio.

9 Ad 2. Dispensationem extendi quidam ad ea, quæ sunt inseparabiliter connexa, vt tradunt communiter, Glos. *in Cap. Nō potest*, verb. Retinere. *De præben. in* 6. & in Cap. *Quia in tantum. verbo.* Plures. *De præben.* Abbas *ibid. numer.* 4. Felin. *in Cap. At si clerici. §. De adulterijs. numer.* 17. De iudic. Archidiacon. *in Cap. Si quis in clero. in fine.* 7. *Quæst.* 1. Ripa *in Cap. Ad aures. numer.* 43. *De rescriptis.* Ias. *in l. Beneficium. numer.* 45. *ff. De constit. Princip.* Hostiens. *in Cap. Cum in cunctis. De elect.* Corrad. *in Praxi dispensat. cap* 5. *num.* 18. *lib.* 1. Attamen hoc solum habet locum, quando connexio est necessaria, & inseparabilis, ita vt nō extendatur ad ea, quæ aliquo modo separari possunt, vt tradunt Burr. *in Cap. At si Clerici. §. De adulter. nu:* 14. De iudic. Felin. *in Cap. Postulasti num.* 10. *De rescrip.* Lappus *allegat.* 57. *num.* 7. Milis *in Repert. littera* D. *verbo.* Dispensatio. *nu.* 9. ver. *Dispensatus, vt possit.* Gambara *De auctoritate leg. lib.* 10. *num.* 242. & alii. Constat autem, quod de iure beneficium non est inseparabiliter connexum cum ordine sacro. Quia potest quis ordinari ad titulum patrimonii, ad titulum pensionis. Et quamuis hoc videatur concedi quasi dispensatiuè, quia tamen est dispensatio inducta à lege, & passim in vsu, sufficit, vt beneficium non sit de iure connexum inseparabiliter cum ordine sacro.

An

An sint iteranda pro declarando incorrigibili, quæ præmitti debent, si Regularis per annum probatus retineatur, vt correctus. Quæst. 225.

S V M M A

1 *Quid requiratur, vt possit Religiosus declarari incorrigibilis.*

2 *Non requiritur iteratio sententiarum, si post ostensam emendationem sit declarandus incorrigibilis.*

Sententia transiens in rem iudicatam tribuit ius parti.

3 *Si religiosus probatus se ostendat emendatum, Religio non amittit ius ex sententijs acquisitum.*

Error non nocet, nec mutat rei veritatem.

4 *Res iudicata habetur pro veritate.*

5 *Religiosus, qui retinetur vt correctus, est de nouo probandus, vt possit eijci.*

Adprobatum non potest amplius retractari.

6 *Ex eadem causa non prodeunt contrarij effectus.*

7 *Declaratio incorrigibilitatis debet esse ex probatione, quæ illam ostendat.*

Nihil est in effectu, quod non sit in influentia causæ.

---

1 VT possint Regulares declarari incorrigibiles, de iure antiquo Cap. *Cum non ab homine.* 10. De *iudic.* & Cap. *Vt famæ.* 35. De *senten. excom.* in nouato per Decretum S. *Congreg.* iussu Vrbani VIII. requiritur, quod præcesserint saltem tria delicta grauia per tres sententias punita, & rursus per dictū Decretum, quod per annum in carcere cum ieiuniis &c. probentur, an verè in sua incorrigibilitate persistant: ita vt non possint eijci, si verè se emendauerint. Modo autem dubitatur, an si contingat, aliquem post annum probationis in carcere se ostendere emendatum, & propterea vt talem retineri à Religione, si rursus se ostendat incorrigibilem, & non fuisse verè emendatum, possit eiici, an verò necessarium sit, vt iterentur, quæ de iure præcedere debent, vt quis declaretur incorrigibilis.

2 Difficultas autem tangit duo, nēpe delicta cum sententiis: & probationem per annum in carcere. Et quod spectat ad primum, Videtur resoluendum, *Non esse necessarium, quod iterentur delicta, & sententiæ, sed sufficiant, quæ præcesserunt.* Ratio est. Quia sententiæ, quæ præcesserunt, transierunt in rem iudicatā, cum in virtute ipsarum deuentum sit ad ad probationem incorrigibilitatis. Et proinde fuit acquisitū ius Religioni ad præmittendū experimentum incorrigibilitatis; si quidem res iudicata facit ius inter partes Cap. *Cum inter.* De *re iudic.* & tradunt communiter Doctores Alexan. *consil.* 39. *num.* 23. *vol.* 6. Beroins *consil.* 156. *nu.* 2. *vol.* 3. Surdus *consil.* 61. *nu.* 3. Rota *decis.* 607. *num.* 5. *par.* 4. *Recent.* Et ideo Religio retinet semper ius acquisitum ex illis tribus sententiis ad declarationem incorrigibilitatis.

3 Nec dici potest. Quod amittat huiusmodi ius, dum probatum retinet tanquam emendatum. Quia cum rursus se ostendat incorrigibilem, declarat, quod non fuerit verè emendatus; sed quod Religio decepta sit, dum putauit emēdatem. Atque adeo, si debuisset amitti ius acquisitum ex tribus sententiis, non fuisset verè amisſū. Quia error non nocet, nec mutat rei veritatē *l. De ætate. §. 1. Qui iusso ff. De interrog. act.* & notant Dinus *consil.* 30. *in fine.* Alex. *consil.* 156. *init. lib* 6. Oldrad. *cons.* 216. *n.* 1. Rota *decis.* 524. *n.* 7. *par.* 3. *Recent.*

4 Deinde. Res iudicata habetur pro veritate *l. Ingenuum. ff.* De *statu hom.* & *l.* 1. *ff. De re iud.* & *l. Res iudicata. ff.* De *regul. iur.* & Cap. 1. *De re iud.* & notant communiter Doctores Innocent. *in Cap. Super litteris.* De *rescrip.* Bald. *in Cap. In præsentiu.* De *probat.* Curt. iun. *consil.* 117. *numer.* 12. Gabr. *consil.* 49. *num.* 1. *vol.* 1. Surd. *consil.* 61. *num.* 2. Rota *decis.* 574. *nu.* 3. *par.* 3. *Recent.* & coram Coccino *decis.* 263. *num.* 4. Vnde remanet immutabilis, & continuò fouet ius Religionis procedendi vlterius in ordine ad declarationem incorrigibilitatis.

5 Quod spectat ad secundum, nempe ad annum probationis in carcere, & ieiuniis resoluendum est. *Quod sit iterandus, vt deueniri possit ad declarationem incorrigibilitatis*

tatis. Ratio est. Quia probatio prima fuit acceptata cum suo effectu nempe tanquã talis fuit approbata: vnde non potest amplius retractari, & accipi cum contrario effectu, seu tanquam certificans incorrigibilitatem. §. *Semel*, Instit. *Qui, & à quib. manum.*

6 Accedit etiam. Quod ex eodem principio non possunt oriri conclusiones contrariæ: nec ex eadem causa contrarii effectus l. *Eum qui ades*. ff. *De vsucap*. & l. *Legata inutiliter*. ff. De legat. 1, & l. *Qui hominem*. § *fin*. ff. De solut. & l. Quod Labeo, ff. De *compensat*. Cum ergo ex probatione præmissa ortus sit effectus emendationis, si quidem probatus in virtute ipsius fuit existimatus emendatus, non potest ex eadem probatione oriri effectus incorrigibilitatis, & ideo in virtute ipsius non potest deueniri ad declarationem incorrigibilitatis.

7 Rursus annus probationis in carcere cum ieiuniis præscribitur ad experiẽdum, an valeat frangere peruicatiam Religiosi, ita vt resipiscat, & ad meliorem frugem reuertatur. Et ideo attendi debet secundum suam influentiam, quam habet, & effectum, quem parit. Si ergo huiusmodi probatio non ostendit incorrigibilitatem, sed emendationem, declaratio incorrigibilitatis non erit in virtute præmissæ probationis, quia hęc influit ad emendationem, & proinde incorrigibilitas non erit effectus probationis, quia nõ potest, esse aliquid in causato, quod nõ sit in influentia causæ, vt notant Bald. *in l.* 1. *ff*. De *Senat*. Molina *lib*. 3. *de primogenit. cap*. 17. *num*. 1. Menoch. *consil*. 442. *n*. 15. Vnde declaratio incorrigibilitatis esset sine præmissa probatione, & sine forma præscripta, & proinde nulla.

An valeat matrimonium inter abductam consentiente matre aeris mutandi causa ob valetudinem, & filium abducentis. Quæst. 226.

SVMMA

1 *Matrimonium abducta non filio abducentis sub specie mutandi aerem non est nullum.*
Raptus requirit vim.
3 *Dolus abducentis non inducit raptum, de quo Concil. Trident.*
4 *Dolosa abductio quando æquiparetur raptui.*
5 *Dolosa abductio quando puniatur pœna raptus.*
6 *Dolosa abductio non ponitur sub dispositione de raptu, vt est impedimentum dirimens.*
7 *Dispositum de vno est etiam dispositum de alio in æquiparatis.*
8 *Raptus & dolosa abductio quando æquiparentur, & in quo.*
9 *Dispositum de vno quando sit dispositum de alio ex æquiparatis.*
10 *Æquiparatio debet esse à lege, vt dispositum de vno sit dispositum de alio.*
Debet esse æquiparatio vniuersalis in omnibus.
Raptus, & dolosa abductio in aliquo tantum æquiparantur.
11 *Impedimentum raptus est solum inter raptorem, & raptam.*

1 Seia cogitans, quod valdè conduceret familiæ suæ, si Marcella nuberet proprio filio ob opulentam dotem, quam secum deferebat, & sciens, quod mater Marcellæ non esset consensura huic matrimonio, eò quod eius filius esset valdè inferior quò ad facultates, cum habitarent in diuersis ciuitatibus sub titulo parentele Seia adiuit matrem Marcellæ, & apud ipsam per plures dies commorata est, & interim ei persuasit, vt sineret secum adducere Marcellam in eum finem, vt salubriori vtens aere conualesceret. Consensit mater Marcellę, quam secum adduxit Seia domum reuertens. Dumq. ibi Marcella moraretur blandiciis pellecta, ostensione amoris iuue-

iuuenis Fabritii filii Seiæ capta consensit in matrimonium, quod celebratum fuit obtenta dispensatione super gradu parentelæ dirimente. Dubitatur modo, an huiusmodi matrimonium sit validum, an verò nullum ratione impedimenti raptus.

2 Non *esse autem nullum, quasi interueniat impedimentum raptus*, resoluendum est. Nulla enim apparet vis, quæ omninò est necessaria ad raptũ, cũ puella, & mater, sub cuius cura erat, consenserint, vt in hac materia docent communiter Doctores Sanchez *lib.7. de matrim. disp. 12. n. 3.* Iul. Clarus *lib 5. sentent. §. Raptus.* Molina *de iust. & iure. disp.* 105. *tom.* 4. Specul. Coniug. *in Append ad ar.* 25. Lessius *lib.* 4. *de iust. & iure. cap.* 3. *dub.* 9. *num.* 66. ver. Raptus. Filiuc. *tract.* 30. *num.* 110. Bonac. *quęst.* 4. *De pertinent. ad vsum matrim. pun.* 18. *num.* 5. Pontius *lib.* 7. *de matrim. cap.* 69. *num.* 1. Coninch. *disp.* 31. *de matrim. dub.* 4. *init.* Amicus *disp.* 13. *de matrim. numer.* 2. Et adsunt expressi tex. *§. Item lex.* Instit. De *publ. iudic.* & *l. Qui naufragium. §. Non solum autem. ff.* De *incend.* ibi, *Rapi autem sine vi non potest.*

3 Nec obstat, quod puella Marcella abducta sit in eum finem, vt contraheret matrimonium cum Fabricio filio abducentis: & propterea interuenerit dolus, qui facit, vt abductio ęquiparetur raptui *l. Vn. §. Oportet.* C. De *rap. Virgin.* ibi. *Nisi odiosis artibus circumuenerit.* Quia hoc nõ inducit violentiam, & proinde nec etiam raptum propriè, quod sit impedimentũ dirimens ex disposit. Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 6. *de matrim.* vt obseruant Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 13. *num.* 12. Zipeus *in Analit iur. lib.* 4. Tit. *de Sponsal. numer.* 24. Auersa *de matrim. quæst.* 12. *sect.* 3. ver. *Raptus in hoc.* Dicastil. *de Sacram. tract.* 10. *de marrim. disp.* 7. *dub.* 58. *num.* 667. Chellison. 3. *par. in quæst. append. de impedim. matrim. inter.* 61. & 62. *supplem. impedim.* 25. ver. Dixi. *Esse abductionem.* Præposit. 3. *par. quęst.* 7. *de matrim. dub.* 18. *nu.* 143. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 4. *cap.* 11. *num.* 21. Amicus *disp.* 13. *de matrim. num.* 37. Quia in dic. l. Vn. fit specialis extensio pœnarum ad alium casum, quæ non habet locum pro impedimento dirimente, cũ talis extensio non fiat à Concil. Trident. & dispositio legis tanquam pœnalis annulãtis matrimonium, non debeat extendi vltra raptum propriè dictum. Et ideò non sumus in materia, in qua dolus ęquiparare faciat abductionem raptui quo ad pœnam impedimenti dirimentis.

4 Imò si admittatur æquiparatio, neque in pręsenti casu locum habet, quia tunc solum subintrat, quando dolus æquiualet violentiæ, vt obseruant Gutierez *de matrim. cap.* 86. *nu.* 15. *in fine.* Bonac. *quæst.* 4. *de pertinent ad vsum matrim. pun.* 18. *nu.* 5. *in fine.* Quæ æquipollentia nõ habet locum in præsenti casu, cum nihil fallum actum sit, sed puella pro recuperanda salute amicabiliter, & ex charitate, quę inter consanguineos intercedere solet ad salubriorem aerem adducta sit. Nec adfuerit finis auferendæ libertatis pro matrimonio, sed potius stabiliendę quatenus ex præsentia matris potuisset lędi.

5 Rursus dic. *l. Vnica.* extendit solum pœnas raptoris ad dolo malo abducentẽ, & inducentem ad discessum contrarium honestati mulieris, & qui proinde contineat turpitudinem, vt satis ostendunt illa verba. *Nisi enim illã sollicitauerit, nisi odiosis artibus circumuenerit non facit eam velle in tantum dedecus se se prodere.* Vbi notanda sunt verba illa. *In tantum dedecus se se prodere*, quæ non possunt applicari præsenti casui, cum nullum dedecus puella subierit ex accessu ad domum propinquæ, vt frueretur salubritate aeris.

6 Denique aliud est punire aliam speciẽ delicti, qualis est dolosa abductio, iisdem pœnis, quibus punitur raptus; & aliud ponere talem speciẽ delicti sub dispositione de raptu quò ad impedimentũ dirimens matrimonium. Primum facit dicta *l. Vnica.* C. *De rap. virgin.* non autem secundam, quia nihil disponit de impedimento dirimente matrimonium; licet matrimonium prohibeat; nec ex primò hoc secundum infertur. Imo cum lex ciuilis non possit disponere circa impedimenta dirimentia matrimonium, non potest hoc statuere quò ad dolosam abductionem.

7 Nec obiici potest. Quod ius ciuile æquipararet raptui dolosam abductionem, & proinde dispositio Concilii Trident. quod raptus inducat impedimentum dirimens extendatur ad ipsam stante hac æquiparatione, iuxta regulam, quod dispositum in vno ex æquiparatis sit etiam dispositum in alio iuxta *l. 1. ff.* De *leg. 1.* & notant Glos. *in l. Si quis seruo.* C. De *furt.* & Glos. can. *in Cap. Si postquam §. fin.* De *elec. in 6.* Bart. *in l. 1. ff.* De *legat.* vbi & alii Doctor Abbas. *consil. 75. num. 6.* ver. *Praeterea lib. 1,* Paris. *consil. 32. num. 42 lib. 2.* Alexan. *consil. 17. num. 3. lib 3.* Beroius *consil. 27. nu. 3. lib. 1.*

8 Nam respond. Quod neque ius ciuile æquipararet raptui dolosam abductionem; sed solum pœnas raptus extendit, vt dictum est, ad hanc aliam speciem delicti, quod non inducit æquiparationem: alioquin delicta omnia, quibus est imposita eadem pœna, ver. gr. mortis, aut exilii, aut confiscationis bonorum essent æquiparata, quod tamen est falsum. Hæc autem extẽsio fit ex præsumptione, quod sit idem delictum raptus. Præsumit enim lex animũ deliberatum rapiendi, & quod pro faciliore exequutione subornetur mulier ad sequendum raptorem, vt indicant illa verba. *Si enim ipsi raptores metu, vel atroectate pœnæ ab huiusmodi facinore se temperauerint, nulli mulieri, siue volenti, siue nolenti peccandi locus relinquetur: quia hoc ipsum velle mulierum ab insidijs nequissimi hominis, qui meditatur rapinam, inducitur.* Ex quibus constat, quod si fit æquiparatio, tunc solum habet locum, quando dolosa abductio est coniuncta cum animo deliberato rapiendi, tanquam medium exequutioni mandãdi talem animum, quod non contingit in casu præsenti, vt constat ex præmissa narratione facti.

9 Præterea, tunc dispositum in vno ex æquiparatis censetur etiam dispositũ in alio, quando æquiparatio, & dispositio repetitur in eodem iure, siue ciuili, siue canonico. Secus autem si reperiatur vna in vno iure, & alia in alio, vt contingit in casu presenti. Nam raptus, & dolosa abductio æquiparantur in iure ciuili: quod autem raptus sit impedimentũ dirimens, disponitur in iure Ecclesiastico. Et ratio est. Quia in tantum dispositum de vno comprehendit etiam aliud ex æquiparatis, in quantum se habent per modum vnius in ordine ad dispositionem; quod non contingit, quando in alio iure sunt æquiparata. Cum enim ius æquiparet, & det vnitatem, se habent tantum per modum vnius in illo iure, à quo æquiparantur; vnde æquiparata in iure ciuile non se habent per modum vnius in ordine ad dispositionem canonicam, quia à iure canonico non acceperunt vnitatem.

10 Verum admissa quoque æquiparatione, neque adhuc vrget obiectio. Quia tunc solum dispositum de vno est etiam dispositum de alio ex æquiparatis, quando æquiparatio est facta à lege, vt notat Honded. *consil. 81. num. 47. lib. 1.* & est æquiparatio vniuersalis in omnibus per modum regulæ: non autem, quando æquiparatio est solum in aliquo particulari, vt tradunt Alexan. *in l. Gallus. §. Et quid si tantum super* Glos. verbo *Emancipatus ff. liber. & posth.* Lanfranch. *in Repet. l. Si vero. §. De viro. ff.* Soluto *matrim.* Aretin. *in §. Ius ciuile num. 20. ver. Tertiò fallit.* Instit. *De iur. natur. &c.* Dec. *in Cap. Translato, nu. 9.* De *constit.* Craueta *de antiquo temp. par. 4. §. 1. numer. 135.* vbi alios citat. Paris. *consil. 49. n. 83. vol. 3.* Gizzarel. *decis. 1. n. 23.* Farinac. cum aliis. *par. 1. Fragmen. verbo* Extensio *num. 205.* Euerar. *in Topica iuris Loro à simili, ante 1. Fallent.* Rota coram Seraphino *decis. 288. num. 1.* Quando in aliquo tantum particulari fit æquiparatio, non se habent per modum vnius, quia in eo, in quo non æquiparantur, sunt diuersa, & se habent per modum plurium. Raptus autẽ, & dolosa abductio in illa *l. Vn.* C. De *rapta Virgin.* non æquiparantur vniuersaliter, & in omnibus, & absolutè, sed solum in casu particulari, nempè in dispositione illius legis: & ex suppositione, quod dolosa abductio fit ex animo rapiendi, vt dictum est. Et ideo dispositum de raptu, quod sit impedimentũ dirimens matrimonium, non censetur dispositum de dolosa abductione.

11 Denique addendum est. Quod

circa prædictum matrimonium non potest habere locum impedimentum raptus. Nam solum locum habet inter raptorem, & raptam iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.24. cap. 6. de matrim.* vt constat ex disertissimis verbis ipsius, & obseruant Sanchez *lib. 2. de matrim. disp. 13. n. 6.* Gutierez *de matrimon. cap. 86. num. 10.* Zipeus *in Analit. iur. lib. 4. tit. De sponsalib. num. 25.* Bossius *de contrac. matrim. cap. 13. §. 5. num. 12.* Bonac. *de matrim. quæst. 4. De pertinen. ad vsum. matrim. pun. 18. num. 12.* Amic. *disp. 13. de matrimon. nu. 23.* Auersa *quæst. 12. de matrim. sect. 3. ver. Solus autem.* Nulla autem vmbra raptus tribui potest sponso; cum totum id, quod comminiscitur tamquam species raptus soli matri sponsi attribui possit. In qua tamen locum non habent dispositiones legum, quæ loquuntur, quando vir rapit mulierem, aut dolosè abducit: & ad summum per aliquos Doctores extēduntur ad casū, in quo mulier raperet virum: & proinde semper requiritur diuersitas sexus. Non autem, quando mulier rapit mulierem, aut vir virum.

An qui in litteris Apostolicis mutauit verbum Honesta, *in*, Iusta, *inciderit in Excommunicationem Bullæ Cœnæ. Quæst. 227.*

S V M M A.

1 *Falsificantes litteras Apostolicas excommunicantur in Bulla cœnæ.*

2 *Mutatio, quæ non tangit sensum litterarum Apostolicarum non subest excommunicationi.*

3 *Crimen falsi quando committatur.*

4 *Mutatio verborum retento sensu non est falsificatio.*

5 *Paucarum litterarum rasura nō inducit suspicionem falsi.*

6 *Mutatio puncti, aut virgulæ in litteris Apostolicis quando subsit excommunicationi.*

1 IN Bulla cœnæ fertur excommunicatio can. 6. contra falsificātes litteras Apostolicas etiam in forma Breuis continentes siue gratiam, siue iustitiam. Vnde oritur dubiū, an qui mutauit in litteris Apostolicis verbum, *Honesta*, in *Iusta*, tanquam falsarius inciderit in hanc excommunicationem. Et videtur affirmatiuè resoluendum, iuxta ea, quæ tradunt Hostiens. *lib. 5. sum.* Tit. *De crimin. fal. §. Qualiter committatur* ver. *Sed hodie.* Abbas *in Cap. Ex litteris. De fide instrum.* Syluester *verbo.* Excōmunicatio 7. *num. 8.* ver. *Corrigentes.* Caiet. *in sum. verbo,* Excommunicatio *cap. 26. in fine.* Cum enim vnum verbum ponatur pro alio, fit immutatio veritatis, in quo consistit falsitas, Authen. *De instrumen. §. Et si. init.*

2 Resoluendum tamen est. *Quod non inciderit in excommunicationem.* Desumitur ex doctrina, quam tradunt D. Antonin. *3. par. Tit. 25. cap. 16.* Astens. *par. 2. sum. lib. 7. tit. 2. casu 24. quæst. 11.* Angel. *verbo.* Excommunicatio *5. casu 3. nu. 3.* Goffred. *sum. tit. De fide instrum. nu. 7.* Richar. *in 4. dist. 18. ar. 12. quæst. 4.* Gerson. *par. 2. Alphab. 32. cap. Quidam.* Tabien. *verbo.* Excommunicatio *5. casu 5. §. Quartò.* Viuald. *in Candelabro. in Explicat. Bul. cœnæ. num. 54.* Sayr. *lib. 3. de censur. cap. 10. num. 1.* Nauar. *in Manual. cap. 27. num. 62.* ver. *Sexta.* Alter. *de censur. vbi de Bulla. cœnæ, cap. 2. in hanc excommunicat.* Vgolin. *ibid. §. 2.* Filiuc. *tract. 16. cap. 5. num. 190.* Graf. *par. 1. decis. lib. 4. cap. 18. num. 78.* Suarez *disp. 21. de censur. sect. 2. nu. 46.* Reginal. *lib. 9. Praxis fori pœnit. cap. 37. nu. 288.* Bonac. *disp. 1. De censur. in par. quæst. 7. pun. 2. num. 4.* Duard. *in Bullam cœnæ lib. 2. can. 6. quæst. 7. nu. 7.* Gambarup. *in Bul. cœnæ. cap. 6.* quatenus docent, quod quando immutatio est leuis, nec tangit sensum, non habet locum prædicta excommunicatio.

3 Ratio est. Quia tunc committitur crimen falsi, seu falsificatur scriptura, quando immutatur veritas in ordine ad decipiendum. *l. 1. init.* & *l. Quid sit falsum, ff.* Ad *leg. Cornel de Fal.* & *l. Nec exemplum,* C. Ad *leg. Cornel. de Fal.* & Nouel. 75. *init.* & notant Baldd. *in dict. leg. Nec exemplū ante num. 1.* ver. *Vel dic.* Angel. *num. 1.* Alber. & Salicet. *ibid.* Hostiens. *in sum.* Tit. *De crimine. fal. §. 1.* Zabarel. *in Cap. fin. nu. 1.* ver. *Circa hoc.* De crim. *fal.* Bart. *consil. 119. num. 9*

*n.*1. Castrens. *consil.*171. *lib.*1. & communiter. Constat autem, quod prædicta mutatio, nec ordinatur ad decipiendum; nec est habilis, vt ordinetur; quia nulla deceptio oriri potest ex eo, quod alioquid apprehendatur iustum loco honesti.

4 Preterea illa mutatio verborum, in qua retinetur idem sensus, non est falsificatiua; siquidem in falsificatione debet immutari veritas, ita vt pereat veritas, & succedat oppositum, quod fieri nō potest, nisi mutetur sensus, quo non mutato, sicut idem, quod prius significatur, ita remanet veritas immutata. Vnde etiam in formis sacramentorum, quando mutatio verborum non inducit mutationem sensus, non mutatur ipsarum practica veritas, sed adhuc significant, quod debent significare, ita vt conficiatur sacramentum, vt docent communiter Theologi, quod nō conficeretur, si esset immutata ueritas ipsarum. nam sicut non haberent eamdem veritatem, ita nec etiam haberent eamdem significationem sacramentalem: & prouinde nec eamdem efficaciā. Verba autē, *Honesta*, & *Iusta*, ita adinuicē comparantur, vt vnum non immutet alterius sensum. Nam quod est honestum, est etiam iustum, & è cōtra; quia vtrumque importat conformitatem in subiecta materia ad regulas rectæ rationis.

5 Et hoc totum confir. ex eo Cap. *fin. De crim. fals.* vbi statuitur, quod paucarum litterarum rasura non debet litteras reddere suspectas falsitatis. Quod intelligitur quando ex contextu constat, quod non sit alterata veritas; alioquin si constaret de alteratione, constaret etiam de falsitate. Igitur in præsenti, quoque casu cum solum sit mutatum vnum verbum in aliud, quod quò ad substantiam idem significat, falsificatio locum nō habebit, quia non alteratur veritas, sed eadē manet secundum substantiam. Et ex his solutum manet fundamentum oppositæ sententiæ, cum non fiat immutatio veritatis, vt constat ex dictis.

6 Ex quibus deducitur, quomodo fuerit accipienda clausula, quæ olim ponebatur in Bulla cœnæ nempè *Excommunicamus &c. qui mutant punctū, aut litteram &c.* Neque enim debuit accipi de omni puncto, & littera, sed de illis solum, quorum mutatio inferebat variationem sensus. Potest enim vnicum puunctum, virgula, aut littera mutare sensum etiam substantialiter, & inducere falsitatem. E contra verò, quando non immutat sensum, non inducit falsitatem, cum neque rasura paucarum litterarum inducat suspicionem falsi. vt constat ex cit. Cap. *fin. De crim. fal.* Imò cum sit materia leuis. non potest prohiberi sub excommunicatione, quæ solum pro graui peccato imponi potest.

An falsificans aut totas, aut secundum substantiam litteras Apostolicas, sed non vtens, subiaceat excommunicationi. Quæst. 228.

S V M M A

1 *Falsificans litteras Apostolicas, licet ijs non vtatur, incidit in excommunicationem.*
Verba accipiuntur cum effectu.
2 *Falsificans litteras Apostolicas, sine animo vtendi non incidit in excommunicationem.*
3 *Quæ falsificatio litterarum Apostolicarum prohibeatur.*
Causa finalis regulat mentem disponentis.
4 *Falsificatio litterarū Apostolicarum est prohibita, vt continet crimen falsi.*
5 *Censuræ imponuntur actibus externis, vt dependent ab internis.*

1 SI litteras Apostolicas falsificet, cum animo vtēdi, quamuis postea non vtatur, subiacere Bullæ cœnæ excommunicationi, videtur certū, iuxta ea, quæ notant Bonacina *de Censur. in partic. disp.* 1. *quæst.* 7. *punc.* 3. *nu.* 11 Graf. *par.* 1. *decis lib.* 4. *cap.* 18. *num.* 93. Vgolin. *in Bullā cœnæ.* §. 1. ver. *Tertiò. afficit.* Duard. *in Bul. cœnæ. lib.* 2. *cān.* 6 *quæst.* 10. *num.* 2. Huiusmodi enim excommunicatio non fertur contra vtentes falsificatis litteris, sed contra falsificantes. Falsificatio autem, vt locum habeat, non requirit vsum litterarum, sed est quid ipsum ante-

ſecedens. Cum ergo ante vſum cõſumetur delictum falſificationis, habebit quoque locum excommunicatio. Adeſt enim totum id, quod requiritur, vt verba canonis accipiantur, cum effectu iuxta *l. Nomen filiorum. §. Habere. ff. De verbor. ſignificat.* & Cap. *Relatum. De cler. non reſiden.* & Cap. *Cum in cunctis. §. Clerici. De elect.* Nam habetur totum quod requiritur, vt litteræ dicantur falſificatæ.

2 Si verò falſificans non habuit animum vtendi, quamuis Bonac. *diſp. t. de cenſur. in part. quęſt. 7. pun. 3. num 13.* exiſtimet, adhuc contrahere prædictam excommunicationem. Tenendum tamen eſt. *Quod non contrahat.* iuxta ea, quæ tradunt Alter. *de cenſur. circa can. 6. Bullæ cœnę. cap. 4. dub. 2.* Duard. *in Bul. cœn. lib. 2. can. 6. quæſt. 10 num. 2.* ver. *Quod verum.* Reginal. *lib. 9 Praxi fir. pœnit. cap. 17. num. 288. in fine.*

3 Ratio eſt. Quia falſificatio, de qua diſponit canon. Bullæ cœnæ non eſt quæcunque falſificatio mortuo modo ſe habens, ſed cum ordine ad vſum, & operationem. Quod deſumitur, ex fine, ob quē talis excommunicatio impoſita eſt, qui nihil aliud eſt, quam vitare inconuenientia, quæ ex falſificatione litterarum Apoſtolicarum oriuntur; & conſeruare iiſdem auctoritatem inuiolabilem. Cum autem cauſa finalis regulet mentem diſponentis & diſpoſitio tantum ſe extendet quantū exigit finis *l. Non omnis. init. ff. Si cert. pet.* & *l. Et ſi non ſint. §. Perueniamus ff. De auro, & arg. leg.* & *l. Oratio. ff. De ſponſal.* & notant Abbas. *conſil. 3.* ver. *Ad vigeſimam tertiam quęſt. lib. 2.* Bald. *conſil. 312. nu. 2.* ver. *Tertiò vt cauſa. lib. 4.* Roman. *conſil. 502. num. 7.* Bart. *conſil. 51. num. 5.* ver. *Item hoc.* Ancharan. *conſil. 255. num. 4.* fit, quod Pontifex prohibuerit eam tantum falſificationem, quę fit cum ordine ad vſum, cum hæc ſola contrarietur fini intento, non autem illa, quæ fit cum excluſione vſus.

4 Accedit etiam, quod, vt dictum eſt, *quæſt. præced. num. 3.* ad crimen falſi requiritur immutatio veritatis in ordine ad decipiendum; ſub dicta autem excommunicatione prohibetur falſificatio litterarum Apoſtolicarum tanquam continens crimen falſi & proinde cum ordine ad decipiendum. Quando autem immutans litteras Apoſtolicas intendit iis non vti, excluditur ordo ad decipiendum; & proinde non eſt propriè falſificatio, ſed ſola pura immutatio: Vnde corruit obiectio Bonacinæ, quod ſit propriè falſificatio.

5 Obiici poteſt. Quod animus non vtendi litteris immutatis eſt quid internum, & proinde non cadit ſub cenſura Eccleſiæ. Et conſequenter excommunicatio cadet ſupra ſolam externam mutationem litterarum. Reſp. Cenſuras imponi quidem actibus externis, ſed vt dependentibus ab internis; quia cenſuræ puniūt actus externos vt morales, atque adeo cū depēdentes ab internis à quibus recipiūt moralitatem. Et ideo immutatio litterarū Apoſtolicarum ſuppoſito animo vtendi habet ſpecialem moralitatem, quam aliàs non haberet, nempè crimen falſi, quod conſiſtit in immutatione veritatis cum ordine ad decipiendem; & ratione huius moralitatis cadit ſub excõmunicatione. Si autem excludatur animus vtendi, excluditur etiam ab actu externo hæc ſpecialis moralitas, atque adeo id, propter qood punitur excommunicatione.

An Nuncij Sede vacante conferre poſſint beneficia, quæ aliàs poterant conferre. Quæſt. 229.

S V M M A.

1 *Nuntij ex ſpeciali indulto conferunt minora beneficia.*
2 *Etiam Sede vacante.*
Nuntij facultas eſt ordinaria.
Nuncius ad nudum miniſterium remanet talis Sede vacante.
3 *Sede vacante non ceſſat facultas Nuncij.*
4 *Ceſſante præſuppoſito ceſſat conceſſio.*
Conceſſio ex præſuppoſito eſt ſub conditione.
9 *Sufficit ſi conditio ſemel verificetur.*
6 *Facultas Nuncij conferendi beneficia non eſt ex præſuppoſito reſeruationis.*
Papa eſt Dominus beneficiorum.
7 *Facultas Nuncij conferendi beneficia &c. extenditur ad menſes Ordinarij.*

1 EX speciali indulto possunt Nũcij Apostolicæ Sedis conferre beneficia reseruata simpliciã, quæ nõ excedant valorem viginti quattuor aureorum de Camera, vt inter alios notant Garzia *de Benefic. par. 5. cap. 3. S. 1. num. 83* Rota *decis. 44. num. 22. par 8. Recent.* Vnde dubitatur, an etiam Sede vacante conferre possint eadem beneficia. Et ratio dubitandi oritur ex eo, quod Sede vacante cessat reseruatio, & ideo non videntur Nuncij posse tunc temporis cõferre huiusmodi beneficia, cum non amplius spectet quò ad collationem ratione reseruationis ad Apostolicam Sedem.

2 Tenendum est. *Posse Nuncios Sede vacante conferre ea beneficia, quę antea ex speciali indulto poterant conferre.* Ratio ex eo desumitur. Quia facultas Nuncij est ordinaria quò ad omnia, quæ ipsi tanquam Nuncio conceduntur; & ideo non expirat morte Pontificis Cap. 2. De *De offic. deleg. in 6.* & notant Speculator. *De offic. Ordinar.* S. 1. ver. *penul.* Bald. *ad Speculat.* Tit. *De legat.* ver. *Legatus est Ordinarius.* Cardin. *in Clemen. penul. De præben.* Gambar. *De offic. Leg. lib. 8. init.* Rota *decis. 48. num. 7. tom. 2. par. 4. Recent.* Et constat ex Praxi, cum Nuncii exerceant iurisdictionem suam etiam tempore sedis vacantis. imò Nuncius, etiam si sit missus tantum ad nudum ministerium, remanet Nuncius Apostolicę Sedis, vt notãt Glos. *in Cap. 2.* verbo. *Declaramus.* De obligat. Rota *decis. 322. num. 14. eod. tom. 2. par. 4. Recent.*

3 *Nec obstat.* Quod Sede vacante cesset reseruatio, & proinde possit Ordinarius manus apponere ad beneficia vacantia in mensibus Apostolicis; quia licet cesset reseruatio, non tamen cessat facultas Nuncii conferendi dicta beneficia, cũ sit absolutè concessa, & non conditionatè durante reseruatione. Vnde ad summum fit, quod Ordinarius concurrere possit simul cum Nuncio ad conferendum: non autem, quod excludatur Nuncius.

4 Adhuc tamen vrgeri potest. Quod hæc facultas est concessa Nunciis ex præsupposito reseruationis, nam est concessa ex præsupposito; quod collatio spectet ad Papam; spectat autem ratione reseruationis. Cessabit ergo cessante reseruatione, quia cessante præsupposito cessat concessio. Cap. *Si Papa.* De *priuileg. in 6.* & Clemen. *Si Summus.* De *sent. excommunicat.* & notant Glos. *in l. Mancipia.* C. De *seru. fugit.* vbi etiã cœteri Doctores. Alex. *consil. 126. lib. 5.* Dec. *consil. 61. num. 6.* Rota coram Merlino *decis. 432. num. 2.* Quia scilicet, quod ex præsupposito cõceditur, sub conditione talis pręsuppositi conceditur iuxta ea, quæ tradunt Dec. *consil. 644. num. 15.* Menoch. *consil. 175. num. 12.* Decian. *respons. 1. nu. 16.*

5 Hęc tamen instantia non vrget. Nam etiam admisso, quod concessio facultatis conferendi beneficia sit ex præsupposito reserciationis, sufficit, quod verificaretur præsuppositum, quando facta est concessio; quia cum præsuppositum se habeat per modum conditionis, vt dicebatur, sufficit, semel verificari, *l. Si quis heredem.* C. *De instit. & subst.* & *l. Hæredibus. init. ff.* Ad *Trebel.* & *l. Gallus. §. Quæramus. ff.* De *lib. & posth.* & notant communiter Doctores. Bald. *in l. Cum precibus. num. 6.* C. De *impub. subst.* Paris. *consil. 32. numer. 1. lib. 2.* Roland. *De lucro dot. quæst. 51. num...* Ruin. *consil 89. numer. 8. lib. 4.* Rota coram Ludouis. *decis. 5. nu. 10.* vbi etiam alia decis. allegatur.

6 Deinde non est verum, quod facultas conferendi beneficia Nunciis concessa sit ex præsupposito reseruationis, sed est absoluta, quia Papa concedit illam facultatem, quam ipse habet. Habet autem facultatem absolutam, quia reseruatio nõ operatur, quod facultas conferendi trahatur ad Papam, sed solum ligat manus inferiorum auferendo facultatem conferendi, ità vt non possint concurrere cum Papa. Et ideò Papa potest tanquam Dominus omnium beneficiorum conferre quæcunque beneficia siue reseruata, siue non reseruata, Cap. *Proposuit.* §. *Licet.* De *concess. præben.* & Cap. 2. De *prębend. in 6.* & notant communiter Doctores Paris. *consil. 30. num. 7. lib. 4.* Dec. *consil. 137. num. 2.* Rota coram Merlino *decis. 830. num. 3.*

7 Ex quibus deducitur. Quod facul-

ras Nunciorũ cõferendi beneficia simplicia non excedentia valorem 24. ducatorum de Camera comprehendat etiam beneficia vacantia in mensibus Ordinarij, vt resoluunt Germon. *De indult. Cardin.* §. *Ac irritum. nu.* 42. Garzia *de Benefic. par.* 5. *cap.* 3. *numer.* 132. Rota coram Crescen. *decis.* 8. *de Priuileg.* Si quidem auctoritate Papæ habent facultatem conferendi. Vnde dato, quod hæc facultas turbida esset, non potest in dubiũ reuocari quò ad beneficia vacantia in mensibus Apostolicis, etiam Sede vacante.

An Nuncius possit conferre beneficia, si appellentur Canonicatus, Abbatia &c. Quæst. 230.

S V M M A.

1 *Nuncius potest conferre beneficia habentia nomen dignitatis, si alis sint simplicia,*
2 *Beneficia quando sint simplicia, licet habeant aliam denominationem.*
3 *Beneficium, si non requirit residentiam, est simplex, licet habeat aliquam iurisdictionem.*
4 *Beneficium est latè interpretandum, sicut etiã priuilegium.*
Sub concessione veniunt, quæ sunt apta comprehendi sub verbis.
5 *Non curandum de nomine, sed attendenda substantia.*
In omni re substantia potissimum attenditur.
6 *Sine substantialibus nulla res subsistit.*
Vnio beneficiorum est res ardua.
Vnio extinguit beneficium.
Facultas conferendi beneficia concessa Nuncijs ample accipienda.

1 CVm facultas conferendi beneficia, quam habent Nuncii, sit coarctata ad beneficia simplicia, quæ non excedunt valorem viginti quattuor ducatorum de Camera, vt dictum est, *quæst. præced. init.* Dubitatur, an possint conferre beneficia, quæ nõ dicuntur simplicia, sed conueniunt in denominatione cum beneficiis, quæ non sunt simplicia, vt si appellentur Canonicatus. Abbatiæ, aut alio simili nomine. Resoluendum est autem. *Posse conferre, si solum habent nomen eorum beneficiorum, quę non sunt simplicia.*

2 Ratio est. Quia, quamuis denominentur Canonicatus, Abbaria, &c. dummodo tamen non habeant substantialia, quibus constituuntur beneficia, quæ non sunt simplicia, vt si non requirant residentiam, non sint Collegialia, nullam habeant administrationem, adhuc non obstante denominatione sunt beneficia simplicia iuxta doctrinam Glos. *in Cap. Præsenti. verbo.* Reseruati. *De offic. Ordinar. in* 6. Rebuf. *in Praxi.* Tit. *Seculare beneficium. num.* 1. Marsil, Colum. *de Eccles. reddit. orig. par.* 2. *cap.* 14. *num.* 7. & in simili Rota *decis.* 326. *par.* 2. *Diuers.* Et ideo eorumdem collatio continebitur sub facultate Nunciorum.

3 Imò etiam si beneficium habeat aliquam iurisdictionem, dummodo tamen non requirat residentiam, est beneficium simplex, vt obseruant Gonzalez *ad Reg. Cancel. Glos.* 6. *num.* 63. Garzia *de Benefic. par.* 5. *cap.* 3. *num.* 95. Loquens de quibusdam Archipræsbiteratibus rutalibus, qui habent pro munere reuisionem computorum quò ad Oeconomos Ecclesiarum, & facultatẽ compellendi ad soluendum. Et ità quò ad hos Archipræsbiteratus ad instantiam Cardinalis Pacheci Episcopi Burgens. declarauit S. Concilij Congregat. quam declarationem per extensum refert Garzia *num.* 96. loci modo citati. Et aliam quoque declarationem refert Gonzalez modo citat. *num sequenti.* tenoris sequentis. *Simplex beneficium est Archipræsbiteratus, licet habeat aliquam iurisdictionem, dummodo residentia in eo nõ sit necessaria.* Et ità etiam sensit Rota corã Pennia *decis.* 351. *per totam.*

4 Quod à fortiori locum habet, quia dicta facultas cõtinet priuilegium, & beneficium Papæ: & proinde venit latè interpretanda, *l. Beneficium. ff.* De *constit. Princip.* & Cap. Olim. De *verbor. significat.* & notant. *ibid.* Glos. & cœteri Canonistæ, & Cap. *Quia circa.* De *priuileg.* vbi etiam Doctores, & Iuristæ, *in l. fin. ff.* De *constit. Princip.* Et ideo extendi debet ad benefi-

cia

cia omnia simplicia, quamuis habeant denominationem Dignitatis. Præsertim quia verba concessionis, cum sint generaliter de beneficiis simplicibus non excedentibus valorē ducatorū viginti quattuor de Camera, sunt apta comprehendere, quæ habent denominationem dignitatis, & ideo sub dicta concessione continentur, *l.4.§. Toties, ff. De dam. infec.* vbi Doctores præsertim Alexan. *in §. Prætor ait.* Rota *decis.* 791. *num.* 1. *par.* 3. *Recent.*

5 Nec obstat, quod beneficium habeat nomen dignitatis, quia non est curandum de nomine, vt obseruat Gonzal. *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 5, *num.* 17. sed attendenda substantia beneficii, an habeat cōditionem simplicis, an verò alterius rationis, quia in omni re substantia est potissimum attendenda, vt dixit Rota *in Compostellana Canonicatus*, 1574. coram de Rubeis, & coram Pennia *decis.* 61. *num.* 10. Nomen namque non constituit rem, sicut constituit substantia, sine qua nulla res subsistere potest iuxta *l.* 2. *ff. De vsufr. ear. rer. quæ vsu censum*, & notant Bald. *in l. Etiam.* C. De *exequut. rei iud.* Dec. *in l. Edicta. numer.* 30. C. *De eden.* Neuizan. *consil.* 64. *numer.* 20. Menoch. *consil.* 37. *num.* 6.

6 Nec obstat, quod Episcopus licet possit vnire beneficia simplicia seminario, non tamen possit vnire, quæ antea fuerunt qualificata, & modo sunt simplicia, vt sæpius respōdit S. tàm Concil. quàm Episcoporum, & Regul. Congregatio. Vnde neq. ex eo, quod Nuncius conferre possit simplicia, fiet, quod possit conferre, quæ antea erant qualificata Nam non licet inferre ab vnione ad collationem, cum ex diuersis nō fiat illatio. Vnio enim reponitur inter ardua Cap. *Sicut vnire.* De *excessib. Prælat.* & ideo quando conceditur facultas vniendi, strictè accipienda est. Deinde vnio extinguit beneficium, & facit cessare titulum, vt notāt Oldrad. *consil.* 527. *num.* 15. Gomez *ad Regul. de trien. quæst.* 8. *num.* 2. Gonzalez *ad Regul. de mensib. glos.* 5. §. 7. *num.* 5. & 33. Rota *decis.* 11. *nu.* 1. De *reb. Eccles. non alien.* & coram Coccino *decis.* 328. *num.* 1. & *decis.* 199. *num.* 1. & *decis.* 710. *numer.* 11. *par.* 2. Recent. Et ideo licet sit fauorabilis, quatenus beneficium vnitur seminario, est tamen odiosa, quatenus priuat Collatores, & eorumdem successores facultate conferendi, & restringit materiam collationis: & ideo facultas vniendi debet strictè accipi tāquam præiudicialis Summo Pontifici, & inferioribus Collatoribus. Facultas verò conferendi beneficia tanquam fauor concessus Nuncio amplè accipienda est, contra ipsum Pontificē concedentem iuxta doctrinam, quam tradūt Ias. *in l. fin. num.* 19. *ff.* De *Constit. Princip.* Alexan. *consil.* 215. *nu.* 4. *lib.* 7. Ancharan. *consil.* 161. *init.* Oldrad. *consil.* 50. *in fine* ver. *Non obstat.*

An Canonicus excommunicatus possit optare. Quæst. 231.

S V M M A

1 *Excommunicatus est incapax beneficiorum.*
2 *Excommunicatus non potest permutare beneficia.*
3 *Canonicus excommunicatus potest optare.*
4 *In optione non mutantur tituli beneficiorum, sed solum præbenda.*
5 *Præbendæ Canonicatuum sunt temporales.*
6 *Licet non separabiles ab omni titulo.*
In optione acquiritur solum quid temporale.
7 *Quid requireretur ad optionem, si præbendæ essent inseparabiles à titulis.*

1 CVm excommunicatus sit incapax beneficii, ita vt collatio ipsi facta sit irrita, Cap. *Postulastis.* §. *Verum.* De *appellat.* & Cap. *Postulastis.* De *cler. excommunicat. ministran.* & notant communiter Doctor. Abbas. *ibid. num.* 1. Socin. *num.* 5. Rebuf. *in Repet. dic. Cap. num.* 43. Innocen. *in Cap. Si verum.* De *senten. exco.* Anchar. *in Cap.* 1. §. *Si quis.* ver. *In beneficialibus.* De *except. in* 6. Butr. *in Cap. Post electionem.* De *concess. preben.* Felin. *in Cap. Cum dilectus. n.* 1 De *accusat.* Quo stante dubitatur an Canonicus excom-

communicatus posit optare, quando adest consuetudo iuxta Cap. *Cum in tua*. De *consuet. in 6*.

2 Non posse autem Canonicum excommunicatum optare, tradunt Suarez *disp.* 13. *de censur. sect.* 1. *numer.* 19. Filliuc. *tract.* 12. *cap.* 5. *numer.* 21. *tom.* 3. Quia inquiunt optatio est quædam permutatio beneficiorum, quæ cum importet acquisitionem beneficii, non habet locum in excommunicato tanquam incapaci, vt notant Glos. *in Clement.* 1. *verbo*. Obtinenda. De *pœn.* Ancharan. *ibid. numer.* 10. ver. *Quærit*. Cardin. ver. *Ipsius*. Couaruu. *in Cap. Alma mater. par.* 1. §. 7. *num.* 2. ver. *Quintò*. De *sent. excommun.* Verum nituntur falso fundamento, nec perceperunt, quid sit optare: neque enim est permutate beneficia, cum non permutētur tituli, sed permutate prębendas, tetētis ijsdem titulis, vt mox dicetur.

3 Itaque resoluendum est. *Posse Canonicum excommunicatum optare*. Ita Rebuf. *in Repet. Cap. Postulastis. num.* 132. De *cler. excom. ministr.* Vgolin. *De censur. tab.* 2. *cap.* 13. §. 2. *nu.* 15. Sayr. *lib.* 2. *De censur. cap.* 6. *num.* 13. Alter. *de censur. lib.* 2. *disp.* 6. *cap.* 5. *tom.* 1. Bonac. *disp.* 2. *de excommunicat. quæst.* 2. *pun.* 8. §. 1. *num.* 9.

4 Ratio desumitur ex eo, quod in optione non mutantur tituli beneficiorum, atque adeò nec etiam beneficia, sed tantum præbendæ, quatenus important temporalitatem, & sunt separabiles à titulis, vt colligitur ex Cap. *fin.* De *consuet. in* 6. ibi. *In qua consuetudo habetur quod antiquiores Canonici gradatim meliores, si voluerint, possint, cum vacant, per se, vel per alios optare prębendas*. Et tradunt Zabarel. *consil.* 126. *num.* 4. Cassodor. *decis.* 17. *num.* 2. De *præben.* Mohedan. *decis.* 1. De *consuet.* Rota coram Pennia *decis.* 597. *nu.* 2. & in *Oscensi Canonicatus apud* Marchesan. *de Commiss. par.* 1. *pag.* 623. *num.* 1. Cum ergo interueniat tātum commutatio temporalitatum, non obstabit excōmunicatio, quin posit exequutioni mādari, quia non reddit inhabilem ad acqeirenda temporalia.

5 De temporalitate autem præbendarum satis constat ad effectum optandi, quia acquiruntur ab optante absque noua prouisione, quod fieri non posset, si traherent secum titulum, tunc enim esset necessaria noua prauisio pro acquirendo titulo iuxta ea, quæ notant Rota coram Mohedano, *decis.* 2. *De consuet.* & coram Puteo, *decis.* 196. *lib.* 2. & coram Martino Andrea *decis.* 99. *num.* 2.

6 Nec obstat, quod licet præbendæ sint separabiles ab hoc, vel illo titulo, sint tamen semper annexæ alicui titulo canonicali, atque adeò spirituali, & proinde ratione huius annexionis dicantur spirituales iuxta ea, quæ tradunt Lotter. *de Benefic. lib.* 2. *quæst.* 25. *nu.* 5. Rota, *in Mediolanēsi Canonicatus* 4. *Iulij* 1636. coram Chisilerio, & *decis.* 138. *num.* 10. *par.* 8. Recent. Quia cum in optione fiat separatio præbendæ à titulo, cui adhærebat, amittit spiritualitatem, quam ratione huius adhæsionis habebat, & acquirit spiritualitatem ex nouo titulo, cui incipit adhærere. Vnde cum optans non acquirat titulū de nouo, sed tantum fiat translatio præbendæ temporalis de vno ad alium titulum, nihil prorsus spirituale acquirit, sed solum titulo spirituali, quem antea habebat, incipit spiritualizare præbendam temporalem, quam acquirit, & quæ ex separatione à præcedenti titulo desinit esse spiritualis. Et ideo in optione fit tantum acquisitio alicuius temporalis iuxta ea, quæ notant Cardin. *consil.* 126. *num.* 4. Lottet. *de Benefic lib.* 1. *quæst.* 19. *num.* 27. Rota coram Cassodor. *decis.* 57. *num.* 2. & *seq. de Prębend.*

7 Ex quibus deducitur. Quod si præbendæ essent annexæ inseparabiliter singulis canonicatibus, ita vt hæc præbenda esset incorporata huic titulo, haberet locum prima opinio, ita vt non posset Canonicus excommunicatus optare. Quia tunc fieret mutatio titulorum; & in tantū esset permissa optio, in quantum interueniret auctoritas superioris, ad quem pertinet prouisio iuxta ea, quę tradunt Hostiens. *in Cap. Quæsitum. num.* 3 De *rer. permut.* Cardin. *consil.* 126. *nu.* 4. ver. *Et secundum hęc*. Lotter. *de Benefic. quęst.* 19. *num.* 24. *lib.* 1. Excommunicatus autē non potest acquirere nouum titulum beneficia-

lem.

lem. Verum vbi locum habet consuetudo optandi, præbendæ sunt separabiles à titulis.

An detrahens, alicui, excusetur, si protestetur, se non intendere lædere famam, Quæst. 232.

S V M M A

1 *Detrahens, & protestans, quod non intendit lædere famam, non excusatur.*
Protestatio contraria facto non prodest.
2 *Factum contrarium declarat animum cōtrarium protestationi.*
3 *Protestatio remouens animum à facto iuuat.*
Protestatio quando remoueat animum à facto.
4 *Proferens verba iniuriosa non excusatur contraria protestatione.*
5 *Facta magis attenduntur, quàm verba.*
Iniurians, & protestans, se velle saluum honorem, infert nouam iniuriam.

1 Absolutè resoluendum est. *Protestationem, qua detractor protestatur, se non intendere præiudicium afferre famæ, non excusare.* Et proinde non solum grauiter peccare, si materia sit grauis, & subesse pœnæ, sed etiam teneri ad restitutionem famæ. Ratio desumitur ex natura protestationis, quæ si sit contraria facto, prodesse nō potest. *l. In bello. §. Facti. 2. ff. De capt. & postlim. reuer.* & *l. Si quis extraneus. ff. De acquir. hæred.* & Cap. *Gratum*. De *offic. deleg.* & Cap. *Cum M. Ferrariens.* De *constit.* & Cap. *Sollicitudinem.* De *appellat.* & Cap. *Olim causam.* De *censib.* & notant communiter. Glos. *ibid. verbo, Protestatus.* Felin. *in dict. Cap. Cum M. Ferrar.* Albert. *in l. Si quis extraneus. ff. De acquir. hæred.* Bald. *consil.* 489. *lib.* 3. Cephal. *consil.* 222. *lib.* 2. Oldrad. *consil.* 107. *numer.* 10. Surd. *consil.* 371. *num.* 67.

2 Dum enim est contraria facto, sicut non remouet factum, ita nec etiam remouet animū deliberatum, à quo prouenit factum, sed ipsa sicut, & animus à quo procedunt vincuntur, & inefficaces redduntur; & proinde tanquam protestatio inefficax non habetur in consideratione. Factum namque declarat, adesse animum cōtrarium protestationi *l. Si tamen. §. Ei qui. ff. De ædilit. edic.* & Cap. *Dilecti filij* 1. De *appellat.* & notant Abbas *consil.* 116. *num.* 3. *lib.* 2. Roman. *consil.* 291. *num.* 4. Ias. *consil.* 153. vet. *Confirman. prædict.* *lib.* 2. Neuizan. *consil.* 76. *nu.* 53.

3 Nec dici potest, quod protestatio remoueat animum à facto, quia scilicet operatur, quod verba nō proferantur in detractionem, & proinde quod loquens non intendat detrahere; & ideò iuuet detrahentem, vt notant Rub. *in Repet. l. Non solum. §. Morte. numer.* 349. ff. *De noui oper. non.* Ripa *in Cap. Cum M. Ferrariēsis. numer* 70. & 83. De *constit.* Bursat. *consil.* 214. *num.* 16. *lib.* 2. Rota *decis.* 318. *num.* 6. *par.* 5. *Recentior.* Nam hoc solum locum habet, quando protestatio est contraria facto non secundum se, sed ratione alicuius, quod sit ab ipso separabile, quia tūc licet animus consentiat in factum, non consentit tamen in id, quod aliàs esset annexum facto, & cui protestatio contrariatur. In præsenti tamen ipsum factum secundum se, & non per alioquid separabile, est contrarium protestationi. Detractio namq. est inseparabilis à verbis detractorijs, atque adeo etiam læsio famæ alienæ. Vnde impossibile est, quod proferens verba detractoria non velit detractionem, sicut vult proferre eadem verba.

4 Confir. ex alia communi conclusione. Si quis proferat in aliquem verba iniuriosa, quamuis vtatur protestatione, *Saluo honore*, aut alia huiusmodi, non excusatur, sed censetur iniuria afficere perinde, ac si nulla vteretur protestatione, Ità Bart. *in l. Si quis extraneis. init. ff. De acquir. hæredit.* Alexan. *in l. Turpia. ff. De leg.* 1. Ias. *ibid num.* 7. & *in l. Vt vim. nu.* 37. *ff. De iust. & iure.* Dec. *ibid. nu.* 36. Rubeus *in l. Non solum. §. Morte. numer.* 313. *ff. De noui oper. nunc.* Felin. *in Cap. Dilecti. n.* 10. *De excep.* Ripa *in Cap. Cum M. Ferrariensi. num.* 80. *De constit.* Abbas. *in Cap. Cum te. num.* 35. *De sent. & re iud.* Guido Papæ *decis.* 465. *in fine.* Couaruu. *Cap.* 11. *Variar. resol.*

resol. numer. 1. *lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 120. *num.* 20. *lib.* 2. Menoch. *consil.* 41. *numer.* 32. Damhouder. *in Praxi. crimin. cap.* 136. *nu.* 7. Graf. *lib* 6. *Miscel. iur. ciuil. cap.* 24. *num.* 3. Clarus *lib.* 5. *sententi.* §. *Iniuria. num.* 13. Gail. *Obseruat. pract.* 101. *num.* 1. *lib.* 2. Farinac. *lib.* 3. *Praxis crimin. quæst.* 105. *inspect.* 7. *n.* 311. vbi alios citat. Scrader. *de feud. par.* 9. *cap.* 4. *num.* 109. Iraneus *De protest. considerat.* 58 *num.* 6. Nam protestatio nõ aufert verbis qualitatem iniuriæ; & ideo cũ proferuntur in aliquem secundum qualitatem ipsum afficiunt. Hoc ipsum autem contingit in verbis detractoriis, quæ per protestationem non denudantur qualitate detractionis, & offensiua bonæ opinionis.

5 Imò cum factum contineat iniuriari, quam inferens protestatur, se nollæ inferre, dum protestatur, se velle saluum honorem. Et facta magis attendantur, quàm verba *l. Paulus. ff. Rem. rat. habe.* & notãt Bald. *ibid.* Costa *De scient. & ignor. dist.* 81. *numer.* 2. per hanc protestationem infert nouam iniuriam, quia censetur etiam illudere iniuria affecto, dum cum effectu eum iniuria afficit, & protestatur, se nolle afficere; nõ secus, ac si quis protestaretur, se nolle Titium vulnerare, quem tamen ictu vulneratiuo percuteret.

An quando pro defensione licet obijcere alicui, quod mentiatur, liceat addere, quod mentiatur vt fur, vt latro, &c. Quæst. 333.

S V M M A

1 *Causa defensionis potest alicui obijci, quod mentiatur.*

2 *Liceatne addere* Mentiris *vt latro &c.*
Verba tendentia ad eundem effectum non inferunt diuersam iniuriam.

3 *Verbum qualificatiuũ adiectum non infert nouam iniuriam.*
Accessorium sequitur naturam sui principalis.
Quod venit in consequentiam, nõ attenditur.

4 *Si initium actus est licitum, omnes quoque sequella licita.*

5 *Verbum* Mentiris *quatenus licitum.*
Defensio est licita, sed cum moderamine inculpata tutela.
Verbum, Mentiris, *propulsat omnem iniuriam verbalem.*

6 *Propulsatio iniuria alia iniuria non est licita defensio.*

7 *Verba,* Vt latro, *addita verbo,* Mentiris, *tendunt ad diuersum effectum &c.*

8 *Quando verbum qualificatiuum addat nouam iniuriam.*

9 *Quid requiratur, vt accessorium sequatur naturam principalis.*

10 *Quando non attendatur, quod venit in consequentiam.*
Vt fur &c. non venit in consequentiam ad verbum Mentiris.

11 *Quando sequella sint licita, si initium actus sit licitum.*

1 Conueniãt communiter, quod causa defensionis possit alicui in continenti obijci, quod mentiatur, vt si contumelia affectus, statim respondeat, mentiris. Ità Bar. *in l. Quæ omnia.* §. 1. *ff. De procurat.* Castrens. *ibid.* Ias. *in l. Si quis extraneus, init. num.* 2. ver. *Secundo limita. ff De acquir. hæred.* Pennia *in l.* 3. ver. *Hæc faciunt.* C. De *castrens. pecul.* Panormit. *in Cap. Cum te.* De *re iud.* Alciat. *respon.* 248. *num.* 3. Dec. *consil.* 487. *num.* 3. Bald. *consil.* 45. *nu.* 10. Socin. iun. *consil.* 123. *num.* 21. *lib.* 2. Gail. *obseruat.* 101. *num.* 3. *lib.* 2. Capic. *decis.* 58. *num.* 2. Menoch. *consil.* 41. *n.* 10. Pacian. *De probat. cap.* 59. *lib.* 1. Schrader. *de Feud par.* 9. *cap.* 4. *num* 115. Mys. in ger. *obseruat.* 17. *num.* 3. *Centur.* 5. Fachin. *lib.* 9. *controuer. iur. cap.* 12. *par.* 3. Bocer. *Clas.* 3 *disp.* 4. *th.* 30. *lit.* C. Nam in hoc casu ordinatur ad repellendam iniuriam, non autem ad inferendam; & ideò continet meram defensionem necessariam, non autem offensam; & est quædam declaratio, quod inferens iniuriam vtatur medio illicito mendacij ad offendendum. Quod si ex hoc inferens iniuriam aliquod detrimentum patitur, sibi imputare debet, quod prior alium offenderit non secus, ac qui vulneratur, dum alium aggreditur.

2 An autem liceat dicere Mentiris tanquam latro, aut aliquid simile addere, affirmat Harpprechtus *in* §. *Iniuria autem. num.*

num. 81. Instit. De iniur. & pluribus id probat. Primò, quia quando verba tendunt ad eumdem effectum, nõ inferunt diuersas iniurias, vt tradunt Batt. *in l. Itẽ apud §. Ait Prætor. numer. 2. ff* De iniur. Couaruu. *cap. 10. num. 8. lib. 2. Variar. resol.* Schrader, alios citans, *de feud. par. 9. cap. 4. num.* 116. Huiusmodi autem additio tanquam fur &c. tendit ad eumdem effectum, nempè ad exagerandum mendacium tanquam si esset mendacium furis.

3 Secundò addit, quod verba illa, *Fur, Latro,* &c. adduntur verbo *mentiris* qualificatiuè. Verbum autem qualificatiuè additum non inducit nouam iniuriã, vt obseruat Angel. *de Malefic.* verbo *Verba iniuriosa. num.* 6. Tertiò, Hæc verba *Fur, Latro,* &c. sunt accessoria ad verbũ Mentitis: & ideo sequuntur naturam sui principalis Cap. *Accessorium*. De reg. iur. in 6. & *l. Nihil dolo. §. 1.* & *l. Cum principalis. ff.* De *reg. iur.* Quartò. Verba. Fur, Latro, &c. veniunt in consequentiam ad verbum Mẽtiris. Non attenditur autem, quod venit in consequentiam, sed principale. *l. Nauis aduersa. ff.* Ad *leg. Rhod. de iact.* & *l. 1. § Vnde quæris. ff. De exercit. act.* & *l. 1. inis. ff. De auctor. & consen. tut.* & l. *Si is, qui. §. Quod si seruus. ff.* De *acquir. rer. domin.*

4 Quintò. Quando initium actus est licitum, omnes etiam sequellæ ipsius licitæ sunt, vt tradunt Bart. *in l. Quod ait lex. §. Quod autem ff.* Ad *leg. Iuliam de adult.* Angel. *in l. Gracbus.* C. Ad *leg. Iul. de adult.* Salicet, *ibid.* Bald. *in l.* Si *quis non dicam* C. De *Episcop. & Cler.* Marsil. *in Pract. crimin. §. Quoniam num.* 91. Verba autem *Fur, Latro.* &c. sunt quędam sequela ad verbum, *Mentiris.*

5 Hæc tamen opinio non potest sustineri. Et ideo tenendum est. *Quod quando ob defensionem conceditur dicere* Tu *mentiris, non liceat addere tanquam fur, latro &c.* Ratio desumitur ex eo, quod non est licitum dicere alicui. Tu mentiris, nisi ob necessariam defensionem, ita vt quãtum excedit terminos defensionis, tantum accedat ad iniuriam: & ideo in tantum est permissum, in quantum sistit intra terminos defensionis. Defensio autẽ, vt sit licita, debęt esse cum moderamine inculpatæ tutelæ, ita vt tendat ad propulsandam iniuriam, non ad inferendam, nec ad vindictam. Cap. *Significasti 2.* De *homicid.* ibi. *Id debet fieri cum moderamine inculpatę tutelę: non ad sumendam vindictam, sed ad iniuriam propulsandam,* & *l. Vt vim vi. ff.* De *iust. & iure.* & l. *Sed & si. ff.* Ad *leg. Aquil.* Constat autem, quod verba illa *Fur. Latro,* adiecta verbo *Mentiris,* nõ sunt necessaria pro defensione, quia verbum, *Mentiris,* sufficienter propulsat totã iniuriam, quæ verbis infertur, vt tradunt Iacob. de Castijlo *lib. 4. de duel. cap. 1. nu. 2. & sequen. tom. 12. tract.* Alciat. *eod. tom. tract.* *Consil. de singul. certam. nu.* 18. Socin. iun *consil. 1. de duel. eod. tom.* vt dixi *in decis. moral.* 441 *num.* 6. Et ideò totum, quod additur tendit ad inferendam iniuriam, & ad vindictam.

6 Confir. Totum, quod additur verbo *Mentiris,* est de se aptum ad inferendum iniuriãm. Ergo cum non sit necessarium ad propulsandum, vt modo dictum est, inferet iniuriam, & egredietur terminos defensionis. Non est autem licita defensio propulsare iniuriam alia iniuria, vt est certa, & communis sententia, quam tradunt Archidiacon. *in Cap. Neganda. 3. Quęst.* 11. Dominic. *ibid.* Ancharan. *consil.* 325. Panorm. *in Cap. Dilecti. numer.* 12. De *excep.* Socin. *consil.* 118. *num.* 5. *lib.* 1. Claud. de Seisel. *in l. Vt vim. nu.* 100. *ff.* De *iust. & iure.* Gail. *obseruat.* 100. *nu.* 9. *lib.* 2. Speculator. *Tit. de accusat.* §. 1, *num.* 11. ve. *Quid si te vocem.* Aufer. *ad Capel. Tholos. decis.* 127. Mysinger. *obseruat.* 17. *nu.* 3. *Centur.* 5. Farinac. *in Praxi. quæst.* 105. *nu.* 306. Obrechtus, *de defens. necessar. cap. 2. num.* 7. vbi alios citat Harpprecht. *§. Iniuria autem. num.* 87. Instit. De iniur. alios afferens. Sotus *lib. 5. de iust. & iure. quæst.* 9. *ar. 3. dub. vlt.* Sayr. *lib. 12. Clau. reg. cap. 4. numer.* 14. Trullench. *in Decal. lib. 8. cap. 8. dub. 2. num.* 9. Quia scilicet iniuriæ illatio non est propulsatio iniuriæ: & ideò non est defensio permissa, sed vindicta.

7 Neque obstant, quæ pro opposita opinione allata sent. neque doctrinæ ibi assumptæ rectè applicantur. Vnde ad primum dicitur. Quod illa verba, *Fur, Latro,* &c. addita verbo, *Mentiris,* non tendunt

ad

ad eundem effectum, sed ad diuersum. Verbum enim *Mentiris*, tendit ad defensionem, & propulsationem iniuriæ. Verba autem superaddita, cum non sint necessaria pro defensione, vt constat ex dictis, tendunt ad suum proprium effectum: & ideo, cum sint iniuriosa, ad inferendam iniuriam. Defensio enim, quatenus excedit terminos inculpatæ tutelæ, vindicta est, & iniuria, vt cõstat ex dictis supra *n.* 5.

8 Ad 2. Verbum qualificatiuè adiectum non inducere nouam iniuriam, si qualificatio, quam importat, sit intra eãdem speciem, quia tantum auget, vel minuit intra eamdem speciem. Secus autẽ si sit diuersæ speciei, quia tunc tanquam circumstãtia addit nouam speciem iniuriæ, quam secum trahit iuxta §. *Prætterea* Instit. *De inut. stipulat.* & *l. Si vir. ff.* De leg. 3. & Cap. *Cum Martha.* §. *Quæsiuisti*. De *celebrat. missar.* & iuxta ea, quæ notant Alexan. *in l.* 1. § *Si quis. ff.* De *verbor. obligat.* Ias. *in l. Ius autem ciuile ff.* De *iust. & iure.* Surd. *consil.* 366. *num.* 23. Menoch. *De recuper. possess remed.* 6. *num.* 8. Vnde verbum, *Mentiris, vt fur*, duo obiicit, & quod sit mendax, & quod si fur.

9 Ad 3. Verba illa, *vt fur, vt latro.* non esse propriè accessoria, quia ex natura sua nullo pacto coniunguntur cum verbo, *Mentiris*, sed solum à proferente. Accessorium autem sequitur naturam sui principalis, quando ei vnitur ex natura sua. Rursus vt accessorium sequatur naturam principalis, requiritur, quod non sit diuersa ratio in accessorio, ac in principali, vt obseruant Alex. *consil.* 4. *num.* 5. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 58. *in fine.* Paccian. *de Probat. lib.* 2. *cap.* 16. *nu.* 69. Craueta *consil.* 506. *num.* 3. Militat autẽ diuersa ratio in verbo, Mentiris, & in verbo, Vt fur, quia illud est intra terminos defensionis necessariæ: hoc verò extra ipsos, & continet iniuriam, non defensionem.

10 Ad 4. Attendi principale, non quod venit in consequentiam, quando consequentia est naturalis, aut necessaria, non autem, quando est voluntaria, quia tunc attenditur voluntas, quæ facit talem consequentiam. Deinde verba, *vt fur, vt latro* non veniunt in consequentiam ad verbum *Mentiris*. Quia mentiri, & esse furem sunt vitia diuersa, quæ seorsim solent reperiri: & ideo vnum non venit in consequentiam ad aliud. Quod verum est, etiam si accipiatur iuxta explicationem eiusdem Harpprech. Quod scilicet significet, Mentiris sic vt solent fures. Nã in hoc non solum continetur iniuria mẽdacis, sed etiam mendacis habitualis. Esse autem mendacem habitualem nõ venit in consequentiam ad id, quod in aliquo speciali casu quis mentiatur. Cum ergo ad propulsandam iniuriam sufficiat obiicere, quod inferẽs in illo speciali actu mentiatur, dum sugillatur tanquam habitualis mendax, exceduntur limites defensionis, & fit transitus ad illationẽ iniuriæ, quod non venit in consequentiam ad defensionem.

11 Ad 5. Illam regulam, quod quando initium actus est licitum, omnes etiã eius sequellæ licitæ sunt, habere locum solum, quò ad sequellas necessarias: non autem quò ad sequellas merè volũtarias. Quando enim sequella est necessaria, sequitur ex natura antecedentis: vnde cum non possit ex licito sequi illicitum, fit, quod licitum sit, quod inde sequitur. Quando verò sequella est voluntaria, tũc consequens non commensuratur antecedenti, sed retinet propriam naturam, & ideò secundum ipsam est iudicandum. Alioquin omnia illicita possent connecti voluntariè cum licitò, & dici, quod tanquam sequellæ essent licita. Quando autem dicitur, *Mentiris vt fur* est annexio, & sequella voluntaria, quia voluntariè additur, vt fur, & ideò licet liceat obiicere. *Mentiris*, non tamen licet addere, *Vt fur.*

An

An reus coram iudice possit proferre iniurias contra testes, aut accusatorem. &c. Quæst. 234.

S V M M A

1 *Proferens iniurias in iudicio contra partem non excusatur.*
2 *Vindicta priuata est prohibita,*
Defensio consistit in ostendenda innocentia.
3 *Pendente causa reus non reaccusat.*
4 *Pars affecta iniuriis in iudicio potest instare pro punitione.*
Et iudex tenetur punire.
5 *Iudex iniuria afficitur, dum reus in iudicio profert iniurias contra partes.*
Iudex procedit contra offendentes suam dignitatem.
Nec dicitur iudicare in propria causa.

1 AN possit reus obiicere testibus vera crimina ad eneruadam eorumdem fidem, est alia quæstio, & pendet ex eo, an hoc sistat intra terminos defensionis. Ideo modo solū quæritur, an reus, quando stat coram testibus aut accusatore in præsentia iudicis possit contra ipsos proferre iniuriosa verba; aut conuicia. Et *negatiuè resoluendum est*. Ità desumitur ex Couaruu. *Cap.* 11. *Variar. resol. num.*6. ver. *Ego quidem. lib.*1. Menoch. *consil.*41. *num.* 29. quatenus volunt, quod proferens in iudicio conuitia contra aduersarium, non mereatur excusationem, quamuis hoc pacto detegat crimina, quę detegi, intersit Reipublicæ, quia hæc facit malo animo, non autem vt prosit Reipublicæ.

2 Ratio est. Quia potest quidem reus se defendere, non autem sumere vindictā de accusatore, aut testibus Vindicta enim priuata est prohibita Cap. *Significasti* 2. De *homicid.* & *l. Extat. ff* Quod *metus causa*. & tot. Tit. C. *Ne quis in sua causa iudicet*. Quando ergo reus in iudicio profert iniurias, aut conuitia in accusatorem, aut testes, non se defendit, sed offendit, quia crimen illi obiectum non eliditur reo obiiciendo aliud crimen, sed se defendit ostendendo propriam innocentiam *l. Is qui reus. ff.* De *publ. iudic.* Vnde cum nō se purget ab eo, de quo accusatus est, infert iniuriam, & ideo punibilis est.

3 Confir. Non potest prætendere, quod proferendo iniurias, aut conuitia in accusatorem, eum reaccuset Tum quia non seruat modum, quo reaccusare deberet: sed cum per modum iniuriæ proferat, satis ostendit, se ex odio, & malo animo proferre. Tum quia pendente causa non potest reaccusare Cap. *Neganda*. 3. *Quæst.* 11. & *l. Neganda. C.* Qui *accus. non possit*. Etidem etiam dicendum est de testibus, quia ipsi quoque intrant ad causā, & coadiuuant accusatorem tamquam illius accessorii.

4 Ex quibus deducitur, quod parte læsa per huiusmodi iniurias instante, tenebitur iudex iniuriantem punire iuxta *§. In summa autem*, Instit. *De iniur.* Tenetur enim Iudex vnicuique parenti administrare iustitiam; & ideo cum constet de læsione partis, & ipsa pro iustitia instet subintrat obligatio in iudice ad puniendum iniuriantem, & satisfaciendum parti læsæ.

5 Secundò infertur. Quod cum huiusmodi iniuriæ coram iudice contra partem prolatæ redundent etiam in offensā eiusdem iudicis, quatenus iniurias proferens parui pendit præsentiam ipsius, & exuit reuerentiam illi debitum, poterit iudex ipsum punire etiam ex hoc capite. Quamuis enim non possit quis sibi ius dicere in propria causa; in hoc tamen casu non iudicat in propria causa, sed in causa dignitatis, per quam Respublica in ipso repræsentatur, & quæ remanet læsa iuxta Cap. 1. *De pœn. in* 6. vbi Glo. *verbo. Punire.* & *l. Vn. ff.* Si *quis ius dicen. non obtem.* & *l. Illud. ff.* De *appellat.* & notant Doctores Angel. & Castrens. *ibid.* Franc. *in Cap. Nouit. num.* 6. De *appellat.* Innocent. *in Cap. Ex parte. num.* 1. De *verbor. significat.* Alexan. *consil.* 13. *num.* 10. *vol.* 6. Menoch. *lib.* 2. *De arbitr. casu.* 163. *numer.* 7. Paris. *consil.* 147. *numer.* 7. *lib.* 4. Gail. *obseruat.* 39. *per totam. lib.* 1.

An expensa facta à Patre pro filio degęte in Romana Curia, computandæ sint in diuisione hæreditatis. Quæst. 235.

S V M M A

1 *Expensa pro filio pro alimentis congruentibus statui non computantur in diuisione hæreditatis.*
2 *Tex. vnde id deducitur.*
3 *Expensa pro filio sustentando in Curia præsumuntur donata, & cur.*
4 *Expensa pro filio ob emendum officium &c. præsumuntur donata.*
Coniunctio sanguinis facit præsumi donationem.
5 *Expensa in emendo officio pro filio &c. sunt etiam in commodum familiæ.*
Præsumuntur donata ex causa.
6 *Pater, si aliud non declaret, præsumitur donasse expensas pro filio.*
7 *Descriptio in libris rationem an excludat donationem expensarum pro filio.*
Expensæ factæ ab administratore non præsumuntur donata.

1 HViusmodi expensæ possunt esse duplicis generis: nam possunt esse pro alimentis congruis conditioni filii, vt si esset Prælatus, & congrua alimenta pro hoc statu ministrarentur. Vel possunt esse pro emendo filio aliquo officio vitalitio, quod proinde sit ipsius personale. Quod spectat ad expensas primi generis, quamuis longè maiores sint, quàm si filius domi recepisset alimenta, *Non esse computandas in diuisione hæreditatis, nisi pater declarauerit, velle computari, resoluendum videtur.*

2 Ità statuitur in simili casu, nempè quando filius vacans studiis in aliqua vniuersitate recipit alimenta à patre in *l. Quæ pater. ff.* Famil. *ercisc*un. ibi. *Quæ pater filio emancipato studiorum causa peregrè agenti subministrauit, si non credendi animo pater misisse fuerit comprobatus, sed pietate debita ductus in ratione portionis, quę ex defuncti bonis ad eumdem filium pertinuit, computari, æquitas non patitur.* Et ità etiā notant Doctores in *hunc tex.* Bart. & alij Caualcan. *De vsufr. mulier. relict. cap.2. num.192.* Gomez *ad leg. 29. Tauri. num.16.* Thoming, *decis.32. in fine* Merlinus *de legit. lib.2. tit.2. quæst.22, numer.3.* Velasquez *de priuileg. pauper. par.2. quæst. 59. num.15.*

3 Ratio porrò desumitur ex eo, quod huiusmodi expensæ fiunt pro alimentis, quæ, quamuis ampliora sint, quàm si filius domi aleretur, sunt tamen iuxta conditionem personæ, & statum, in quo reperitur: & proinde sunt ei debita à patre, cuius cōsensus manet in illo statu, in quo est. Vnde tanquā exhibita ab eo, ad quē spectat ea subministrare, non possunt repeti, cum non possint repeti, sed præsumantur donata, quando sunt exhibita à personis sanguine coniunctis & intuitu pietatis, & affectionis *l. Nesennius. ff.* De *negoc. gest. & l. Alimenta, & l. Si paterno, & l. Quod in vxorem.* C. De *negoc. gest.* Et notant Donel. *lib.15. com. cap.16.* Osuald. *ibid. littera* F. Menoch. *præsumpt.33. num.7. lib. 2.* Mascard. *de Probat. conclus. 70. & 76. vtrobique num.1.* Leotardus *de vsur. quæst. 91. num.3.*

4 Quod spectat ad expensas pro emēdo aliquo officio, quo mediante possit filius ad maiora se promouere, pręsumendum est fuisse donatas à Patre, nisi declararet animum suum in contrarium; & ideo non esse computandas in diuisione hæreditatis. Ratio desumitur ex maxima sanguinis coniunctione, qualis est inter Patrem, & filium, quæ facit præsumi donationem, vt tradunt Bart. *in l. Cum quid. nu.11. ver. Idem si erat. ff. Si certi pet.* Socin. iun. *consil.134. numer.70. lib.3.* Surd. *consil. 112. num.46. in fine. & consil.173. num.36.* Menoch. *præsumpt.34. num.28. lib.3.* Mantica *De tacit. & ambig. lib.3. tit.19. nu.1. & 7.* Petegr. *consil.94. num.14. lib.1.* Rota *decis.305. nu.5. par.2. Recent. & decis.222. nu.11. par.4.* & coram Merlino *decis.602. num.20.* Et hanc solam præsumptionem sufficere pro conuincenda donatione, tradunt Socin. *consil.48. numer.40* Manentus alios referens *consil.82. num.1. lib.1.*

5 Verum neque desunt aliæ conniecturæ, & præsūptiones. Huiusmodi enim ... expen-

expensæ nō solum sunt propter commodum filii, sed etiam propter commodum Patris, & totius familiæ, quia confert ad decorem Patris, & familiæ, quod filius in Curia Principis administret aliquod huiusmodi officium, præsertim cum possit illi inseruire pro gradu ad aliqua maiora consequenda. Vnde insurgit præsumptio, quod sit donatio ex causa iuxta *l. Hoc iure. ff. De donat.* ibi· *Ob honorem aliquem promittas.* Et notant Glos. *ibid.* verbo· *Teneatur.* Craueta *consil.* 136. *numer.* 2. Gabr. *consil.* 57. *num.* 8. *lib.* 2. Rota coram Merlino *decis.* 692. *num.* 88. Vnde cum huiusmodi expensæ non tam sint factæ in vtilitatem filii, quàm in commodum totius familiæ, non videntur imputandæ in portionem hæreditatis, sed donatas filio, vt mediante tali officio familiæ decus subsisteret, cum id non debeat præstare implicando propriam portionem hæreditatis paternæ.

6 Similiter donatio præsumitur ex eo, quod pater non declarauerit, se velle, has expensas computari pro portione hæreditatis filii· Potuisset enim hoc nullo negocio præstare: vnde cum nihil declarauerit, consurgit vehemens præsūptio, quod donauerit iuxta ea, quæ tradunt Surdus *consil.* 534· *num.* 27. Alciat. *Reg.* 1. *præsump.* 42. *num.* 6. ver. *Sed tu,* Mantica *de Tacit. lib.* 13. *tit.* 16. *nu.* 4. Osasch. *decis.* Pedemon. 132. *num.* 19.

7 An autem sufficiat, quod pater descripserit expensas in libris rationum, vt censeatur, se declarasse, quod essent repetendæ, & computandæ in portione hæreditatis, affirmatiuè respondent Gomez *ad leg.* Tauri 29. *num.* 16. ver. *Secundo limita.* Richard. *in §. Quædam actiones, ar.* 3. *nu.* 58. Instit. De *act.* Surd. *de alimen. tit.* 6. *quæs.* 8. *num.* 73. Garzia *de expens. & meliorat. cap.* 4. *num.* 4. Donel *lib.* 15. *com. cap.* 16. Fontanel. *De pact. nupt. clauf.* 6. *glos.* 2. *par.* 5. *num.* 12. Francus, *de Protect. considerat.* 23. *num.* 4. & afferunt tex. *l. Nesennius* 36. *ff. De negoc gest.* Verum hæc doctrina ità absolutè accepta non est vera, sed tunc solum, quando constat, expensas descriptas esse in libro rationum ad effectum, vt reperantur, vt si essent descriptæ sub partitis creditorum: nam si ad alium effectum descriptæ sint, vt si essent descriptæ vt constaret de exitu, quomodo congrueret cum introitu, aut ex aliquo alio capite, non esset declaratio animi sufficiens, quod essent repetendæ, vt in simili ponderat Rota *decis.* 692. *num.* 42. coram Merlino. Neq. obstat tex. *l. Nesennius.* Quia loquitur in casu, in quo præstita alimēta fuerint ab administratore alimentato: tunc enim, si expensas retulerit in libros rationū administrationis, cōstat, quod subministrauerit de bonis administratis, & non de suo; talis enim descriptio declarat, quod expensæ factæ sint de bonis administratis, quia describuntur tanquam spectent ad administrationem; & proinde ad effectum, vt computentur in reddenda ratione administrationis.

An possit quis obtinere plura beneficia sufficientia, si sint iurispatronatus. Quæst. 236.

S V M M A

1 *Plura beneficia sunt incompatibilia.*
2 Etiam *si sint iurispatronatus.*
3 *Beneficia iurispatronatus regulantur sicut cætera.*
4 *Verba dispositionis comprehendunt, quæ apta sunt comprehendere.*
5 *Dictio,* Cuiuscunque, *facit comprehendi, quæ aliàs non comprehenderentur.*
6 *Verbum,* Conferre, *quomodo accipiatur. Verba subsequentia declarant antecedentia.*
7 *Patronus potest præsentare habentem beneficium sufficiens.*
8 *Beneficia iurispatronatus quando possint conferri habenti beneficium sufficiens.*
9 *Concilium Trident. quomodo prohibeat conferri eidem plura beneficia.*

1 EX dispositione Concilii Tridentini. *sess.* 24. *cap* 17. *de reformat.* non potest quis obtinere plura beneficia, & solum permittit conferri aliud simplex, si primum non sit sufficiens pro honesta substentatione. Modo autem

dubitatur, an hæc dispositio locum habeat quò ad beneficia iurispatronatus. Quod autem non habeat locum, sed possint præsentati institui ad quæcunque beneficia iurispatronatus, tradunt Lambert. *De iurepatr. par. 1. lib. 2. quæst. 7. ar. 5. num. 15.* Massob. *in Praxi habendi concurs. requisi7. dub. 18.* Et videtur hæc opinio habere fundamentum in verbis eiusdem Concil. dum nõ prohibet institutionem, sed collationem. ibi *Statuit, vt imposterũ vnum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur.* Beneficia autem iurispatronatus non conferuntur; sed præsentati instituuntur.

2 Tenendum tamen est. *Hanc dispositionem habere locũ etiam quò ad beneficia iurispatronatus.* Ità etiam Garzia *de benefic. par. 11. cap. 5. nu. 280.* Et ratio est: Quia beneficia iurispatronatus regulantur secũdum regulas communes beneficiorum, quia cum verè sint beneficia, subsunt eisdem regulis, quibus subsunt alia, nisi quatenus de ipsis aliquid speciale disponatur aut à iure, aut in fundatione. Cum autem adsit regula, quod beneficia singula singulis distribuantur, vt constat ex Concil. Trident; nec oppositum à iure quò ad beneficia iurispatronatus, aut in fundatione disponatur. subérunt eidem regulæ.

3 Prætereà suffragantur etiam verba eiusdem Concil. in illo *cap. 17. de reformat. sess. 24.* vbi declarans extensionem suæ dispositionis, habet. *Hæcque non modo ad Cathedrales Ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tàm sæcularia, quàm regularia quæcunque, etiam commendata, pertineant, cuiuscumque tituli, ac qualitatis existant.* Quę verba ob suam vniuersalitatem apta sunt comprehendere etiam beneficia iurispatronatus, vt proinde comprehendant *l. 4. §. Toties. ff. De dam. infec.* & notant *ibi* Alexan. *in §. Prætor. ait.* & alij Doctores. Rota *decis. 791. n. 1. par. 4. Recen.*

4 Deinde notanda sũt illa verba. *Cuiuscunq. qualitatis existant.* Dictio enim *Cuiuscunque*, extendit dispositionem ad omnem qualitatem beneficiorum, atque adeo comprehendit etiam qualitatem iurispatronatus. Est enim hæc dictio adeo vniuersalis, vt faciat comprehendi, quæ aliàs non comprehenderentur, vt notant Honded. *consil. 76. numer. 16. lib. 2.* Abbas *consil. 3. dub. 3. lib. 2.* Rota coram Seraphino *decis. 325. num. 7.* & coram Ludouis. *decis. 267. num. 5.* & coram Durano, *decis. 233. num. 12.* & *in Sabinensi Castri Montis rotundi 8. Fabruar. 1627.* coram Coccino. Cum ergo beneficia iurispatronatus sint beneficia certę qualitatis comprehendentur sub dictis verbis cuiuscunque qualitatis.

5 Neque obstat ratio in contrarium adducta, quia quando Concilium dicit, *Vnum tantum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur,* non sumit verbum, *Conferatur*, prout distinguitur ab Instituere, & dicit specialem modum concedendi; sed sumit genericè, prout comprehendit omnem modum concessionis, cum subsequentia verba tanquam vniuersalissima, & apta comprehendere omnem speciem beneficiorum, in hac vniuersali significatione accipiendum esse, declarent. *l. Sed Iulianus. §. Interdũ.* & *§. Proinde. ff.* Ad *Macedon.* & notant Craueta *consil. 226. nu. 6.* Surd. *consil. 266. num. 4.* Rota *decis. 39. num. 3. in fine. par. 4. Recent.* & coram Ludouis. *decis. 531. num. 6.*

6 Ex his deducitur, cõtra Pauinum. *De potest. Capit. Sede vacan. quæst. 5. par. 2. num. 3.* Quod patronus poterit præsentare habentem aliud beneficium sufficiens, sed obtenta pacifica possessione secundi vacabit primum, vt declarauit S. Concil. Congregat. *ad cap. 17. de reformat. sess. 24.* Concil. Trident. ad illa verba. *Singulis conferatur.* Sic autem habet declaratio. *Id intelligitur cum effectu, vt vnum possit retinere, quia Ordinarius potest instituere præsentatum, vel conferre aliud beneficium incompatibile, vel ratione residentiæ, vel ratione sufficientię, dummodo habita possessione pacifica secundi beneficij dimittatur primũ.* Ex qua declaratione obseruandũ est primò, quod habẽs beneficiũ sufficiẽs potest ad aliud præsentari. Secundò, quod etiã in beneficiis iurispatronatus locum habet dispositio, quod non possit quis plura sufficientia simul habere, siue omnia sint iuris patronatus, siue vnum tantum iuris-

patro-

patronatus. Tertiò, quod incompatibilitas oritur etiam ratione sufficientis; & ideo habet locum, siue beneficia sint iurispatronatus, siue non.

7 Secundo deducitur. Quod beneficia iurispatronatus poterunt conferri habentibus aliud beneficium sufficiens absque illius vacatione, si ita in fundatione disponatur, vt obseruat etiam Garzia, *de benefic. par. 1 i cap 5. num. 280.* Quia fundator beneficiorum de consensu Ordinarii potest in limine fundatione apponere conditiones contrarias iuri cōmuni Cap. *Cum dilectus.* De *consuetudine*, & notant Glos. *ibid.* verbo, *Constitutum.* Calderin. *consil. vlt. De iurepatron.* Abbas. *in Cap. Significatum, not. 1.* De *preben.* Felin. *in Cap. Cum accessissent.* ver, *Primo dummodo. De constit.* Rochus *De iurepatron. verbo.* Pro eo, quod, *quęst. 12. & 13.* Lambertin. *De iurepatr. quęst. 9. princip. par. 1. lib. 1. num. 4.* Gratian. *Discept. forens. cap. 522. nu. 37. tom. 3.* Rota *in Hispalensi Thesaurarię 14. Nouemb. 1616.* coram Pirouano. Vnde poterit etiam hanc conditionem apponere.

8 Tertiò deducitur, Concilium Trident. dic. *Cap. 17. de reformat sess. 24.* Prohibere conferri eidem plura beneficia nō absolutè, sed ad effectum retinendi. Vnde habenti sufficiens beneficiū poterit aliud sufficiens conferri, ità tamen vt habita pacifica possessione secundi dimittatur primum.

9 Et ita declarauit S. Congregat. Cōcil. apud Garziam *par. 11. de benefic. cap. 5. num. 283.* ver. *Alia etiam*, quę talis est. *Habenti beneficium sufficiens potest conferri aliud. Sed habita possessione secundi beneficij sufficientis vacat primum sufficiens* Et ità tradunt idem Garzia *ibid.* Vallens. *de benefic. lib. 3. tit. 7. numer. 9.* Et ita pluries tenuit Rota, *vt in Calaguritana beneficij de Subicana. 30. Octobris. 1577.* corā Brauo, & in *alia Calaguritana de Triuinno. 1. Iunij 1582.* coram Orano, & in *Assistenti beneficij. 9. Martij. 1587.* coram eod. Orano, & *in Cęsaraugustana Capellanię. 16. Martij, 1587.* coram Seraphino, & alibi passim.

An habens duo beneficia singula insufficientia teneatur alterum dimittere, si vnum fiat sufficiens. Quęst. 237.

SVMMA

1 *Habens duo beneficia insufficientia an alterū teneatur dimittere, si vnum fiat sufficiens.*
2 *Non tenetur dimittere, si ex eius industria fiat sufficiens.*
Melioramenta cedunt melioranti.
3 *Non dimittendum beneficium insufficiens, si alterum fiat sufficiens.*
Habenti insufficiens beneficium potest conferri sufficiens.
Dispositio non conuenit, vbi verba non conueniunt.
4 *Factum legitimè non retractatur, etiam si veniat ad casum, à quo non posset aliàs incipere.*
5 *Quam pluralitatem beneficiorum prohibeat Trident.*
6 *Dispositio habet locum, vbi habet ratio finalis.*
Ratio finalis prohibendi pluralitatem beneficiorum.
7 *Habens insufficiens beneficium ratione pensionis potest obtinere aliud.*
Et retinere vacante pensione.

1 Qvod habens duo beneficia singula de per se insufficientia pro congrua substentatione, teneatur vnum dimittere vigore Concilii Trident, *sess 24. cap. 17. de Reformat.* si alterum fiat sufficiens, tradunt Garzia *de Benefic. par. 11. cap. 5. nu. 319.* Vallens. *de Benefic. lib. 3. tit. 7. numer. 12.* Quia hæc videtur mens Concil. Quod vnus habeat vnicum tantum beneficiū, quando est sufficiens; nam absolutè remouet pluralitatem beneficiorū; quam solum admittit ratione insufficientiæ.

2 Verum considerandum est, quomodo alterum ex beneficiis sit factum sufficiens. Quia si est factum sufficiens ex industria, & meliorationibus eiusdem beneficiarii, tunc absque vlla difficultate potest retinere vtrumque, quia incrementum beneficii spectat ad beneficiarium non ratione tituli eiusdem beneficii, sed ratio-

ratione industriæ, & expensatum, quia melioramenta sunt ipsius meliorantis, *l.* 2. *C. De pręd. & omn. reb. nauicul. lib.* 11. & tradunt Bart. *ibid.* Ias. *in l. Creditor.* 1. *nu.* 6. *ff. Si cert. pet.* Socin. sen. *consil.* 224. *numer.* 2. *lib.* 2. Thesaur. iun. *quęst.* 71. *num.* 4. *lib.* 1. Giurba. *ad consuetud. Messan. cap.* 15. *glos.* 13. *par.* 1, *num.* 3. Amat. *resolut.* 3. *num.* 78. Afflict. *decis.* 87. *num.* 6. Vrsil. *ibid. numer.* 3. Garzia *de Expens. et melior. cap.* 18. *n.* 55. & *cap.* 23. *num.* 36. Marescot. *Variar. resolut. cap.* 112. *num.* 51. alios citans Rota coram Puteo *decis.* 275, *lib.* 3. & coram Merlino *decis.* 363, *num.* 5. & *decis.* 435. *nu.* 15. *par.* 1. Recent. Vnde quamuis hæc melioramēta non detrahantur postea à beneficio, iis tamen beneficiarius non fruitur iure, & titulo beneficii, sed iure, & titulo propriæ industriæ, & expensarum. Et ideo eodem pacto res se habet, ac si beneficium non fuisset factum sufficiens.

3 Si verò beneficium fit alio modo factū sufficiens, neq. adhuc teneri dimittere alterum insufficiens, existimo probabilius attendendo dispositionem Concil. Trident. Nam manifestè concedit, quod habenti beneficiū insufficiens possit aliud conferri: & consequenter concedit eidem plura beneficia insufficientia. Quod autē postea aliquod ex ipsis fiat sufficiens, non pertinet ad collationem, sed per accidēs se habet. Concilium autem solum disponit de collatione, vt constat ex illis verbis, *Vnum tantum beneficium ecclesiasticū singulis conferatur:* non autem prohibet, quod retineantur plura beneficia, si ad eū statum deueniant, in quo non possent conferri. Vnde cum verba dispositionis non conueniant præsenti casui, nec etiam locum habebit dispositio *l. Si seruus. §. Non dixit. ff.* De *damn. infec.* & *l. Constitutum ff. De testamen. milit.* & notant Alexan. *cōsil.* 17. *num.* 8. *lib.* 2. Roman *consil.* 442. *n.* 2. Imola *consil.* 9. *init.* Dec. *consil.* 9. *n.* 24. *lib.* 1. Rota *decis.* 328. *num.* 2. *par.* 3. Recent.

4 Confir. Duo ista beneficia potuerunt eidem tāquam singula insufficientia pro substētatione legitimè ab initio cōferri, vt de facto collata fuerunt. Ergo licet postea vnum fiat sufficiens, non fit, quod vtriusque collatio, & possessio in virtute collationis nō maneat legitima; subintrat enim regula iuris Cap. *Factum. De regul. iur. in* 6. & *l. In ambiguis. §. Non est nouum. ff. De reg. iur.* Quod scilicet factum legitimè retractari non debet, etiam si casus eueniat, à quo non potuisset inchoari. Quod cōstat in matrimonio, si enim superueniat impedimentum, quod aliàs esset ditimēs, non per hoc tamen dissoluitur matrimonium.

5 Ex quibus soluta manet etiam ratio in oppositum allata. Concil. enim solum remouet pluralitatem beneficiorū in ordine ad collationem, dum decernit, quod singulis vnicum tantum conferatur, & intelligit, quando beneficia sunt de se sufficientia pro honesta substentatione, cum concedat conferri aliud beneficium habenti insufficiens. De eo autem, quod subsequitur legitimā collationem plurium beneficiorū, nihil disponit: quia solum intendit reordinare collationem beneficiorum, & præscribere collatoribus modum seruandum in distributione beneficiorum, et declarant illa verba: *Sancta Synodus debitam regendis Ecclesijs disciplinam restituere cupiens.* Et ideò quando secundum regulam præscriptam distributa sunt beneficia, nihil remanet corrigendum, cum ad id non se extendat dispositio Concilii.

6 Adhuc tamen obiici potest, quod ratio finalis dispositionis habet locum, etiam in retentione, quando alterum ex beneficiis fit sufficiens; & ideò debet habere locum etiam dispositio. *l. Illud. ff.* Ad *leg. Aquil.* & *l. Illud. C. De sacrosanct. Eccles.* Resp. Non habere locum eamdem rationem finalem: ratio enim finalis est ponere ordinem in distributione beneficiorum, vt declarant illa verba. *Quæ benè constituta sunt, varijs artibus eludere, & plura simul beneficia obtinere non erubescat, Sancta Synodus debitam regendis Ecclesijs disciplinam restituere cupiens &c.* Ex quibus cōstat, quod vult obuiam ire abusui, qui irrepserat in collatione beneficiorum. Vndè postea ponit suam dispositione, quod singulis vnicum tantum beneficium conferatur. Cum ergo ratio finalis sit reordinatio collationis, non extendi-

tenditur vltra ipsam, quia non potest in alia materia subsistere.

7 Ex his deducitur. Quod si quis haberet beneficium ideò insufficiens, quia esset grauatum pensione, & obtinuisset aliud beneficium tãquam non sufficienter prouisus pro honesta substentatione, sicut posse obtinere tradunt Gonzalez, *ad reg.* 8. *Cancell. glos.* 5. §. 5. *nu.* 19. Azor. *par.* 1. *lib.* 8 *cap.* 10. *quæst.* 8. Garzia *de Benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.* 310. Massobrius *in Praxi haben. concur. requis.* 7. *dub.* 17. Et contingat vacare pensionem, ita vt primum beneficium fiat sufficiens, poterit adhuc retinere secundum, cum vtrumque fuerit legitimè collatum, & secundum dispositionem Concil. Trident. Et cum Concil. disponat de collatione beneficiorum, non attenditur vacatio pensionis, quę superuenit.

An si habenti insufficiens beneficium conferatur de per se sufficiens, vacet primum. Quæst. 138.

S V M M A

1 *Collato sufficienti an vacet insufficiens beneficium.*
2 *Habenti insufficiens potest conferri aliud sufficiens beneficium.*
3 *Verba concessionis comprehendunt omnia, quæ apta sunt comprehendere.*
4 *Quod non est expressum, non debet censeri intentum.*
Vbi dispositio non distinguit, nec nos debemus distinguere.
5 *Excepto est de eo, quod continetur sub regula.*
6 *Beneficium secundum se sufficiens potest conferri habenti sufficiens.*
7 *Habenti sufficiens beneficium, si conferatur insufficiens cur vacet primum.*
8 *Quid, si insufficiens sit purè simplex.*

1 SI contingat, quod habenti insufficiens beneficium conferatur aliud beneficium, quod se solo sit sufficiens pro honesta substentatione, vt posse conferri, cõcedit Concil. Triden. *sess.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* vacare primum beneficium habita possessione secundi, tradunt Garzia *par.* 11. *de benefic. cap.* 5. *num.* 303. Vallens. *de benefic. lib.* 3. *tit.* 7. *num.* 12. Quia intentio Concilii est, quod quis non habeat plura beneficia, quando vnum est sufficiens: & ideò, dum acquiritur sufficiens, vacabit primum, quod erat insufficiens.

2 Verum attendendo verba dispositionis Concilii, videtur oppositum resoluendum, nam Concil. dict. *Cap.* 17. *de reformat. sess.* 24. ita habet. *Quod quidem, si ad vitam eius, cui confertur, honestè sustentandam nõ sufficiat, liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo vtrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri.* Ex quibus constat. Concilium cõcedere, quod habẽti insufficiens aliud sufficiens possit conferri, dummodo non sit incompatibile ratione residentiæ.

3 Resp. citati Doctores, quod Concilium intelligit, non de beneficio, quod de per se sit sufficiens, sed quod sit sufficiens simul cum priori. Cœterum negari non potest, quin hic sensus contineat aliquam interpretationem. Et quod, si verba accipiantur de beneficio secundum se sufficienti, nõ sit sensus magis planus, & magis secundum sonũ verborum, quæ qualitatem sufficientiæ absolutè tribuunt beneficio, quod de nouò concedit conferri: vnde hic sensus non solum potest habere locum, sed etiam est magis accomodatus verbis, & proinde possunt accipi de beneficio secũdum se sufficienti. Verba autem cõcessionis cõprehendunt ea omnia, quæ apta sunt comprehendere, *l.* 4. *§. Titius. ff. De dam. infec.* & notant Alexan. *ibid. in §. Pretor. ait.* & alii Doctores Rota *decis.* 791. *num.* 1. *par.* 3. *Recent.*

4 Deinde cum aliud sit, beneficium esse secundum se sufficiens, & aliud esse sufficiens simul cum alio, quod non est esse absolutè sufficiens, sed tantum ex coniunctione cum altero. Si Concilium intellexisset de sufficienti ex coniunctione cum altero, id explicasset, & non fuisset vsus verbis, quæ significent beneficiũ absolutè sufficiens. Vnde cum nõ explicauerit, & potuerit de facili explicato

care censendum est, quod neque intellexerit *l. Si seruus.* §. *Non dixit. ff. De acquir. hæred.* & *l. 2. §. 1. ff. De iudic.* et Cap. *Inter.* §. a. De *translat. Episcop.* Neque voluerit distinguere sufficientiam, qua beneficium secundum se est sufficiens, et qua est sufficiens ex coniunctione cum altero, cum non distinxerit. *l. Non distinguimus. ff. De recep. arbitr.* & *l. 1. §. Generaliter. ff. De leg. præstan.* & *l. vn.* C. Qui *pro sua iurisdic.* et Cap. *Solitæ.* De *maio. & obedien.* et Cap. *Quia circa.* De *priuil.* et Clemen. *fin.* De *excep.*

5 Rursus Concilium prohibet conferri eidem plura beneficia: deinde per modum exceptionis concedit alterum beneficium sufficiens habenti vnicum insufficiens. Cum autem exceptio debeat esse de eo, quod continetur sub regula *l. Nam quod liquidè. ff. De pœn. leg.* & *l. fin.* C. Quando *ex fac. tut.* et notant Bal. *consil.* 401. *num.* 2. *ver. Secundò quæritur, lib.* 5. Castrens. *consil.* 70. *n.* 3. *lib.* 1. Geminian. *consil.* 65. *n.* 8. fit, quod concedat conferri aliud beneficiũ de iis, de quibus in regula prohibuerat, atque adeò etiam de iis, quæ secundum se sufficientia sunt.

6 *Præsertim* quia beneficium secundum se sufficiens potest cõferri etiam habenti aliud sufficiens ad effectum, vt vacet primum adepta possessione secundi, vt dictum est, *quæst.* 236. *num.* 8. ex declaratione S. Congregat. ibid. allata, quia hoc non est contrarium dispositioni Concilii de collatione vnius tantum beneficii, cũ procedat de collatione ad effectũ retinendi Ergo habenti insufficiens ad effectũ retinendi poterit conferri aliud sufficiens secundum se tum quia Concilium loquitur de collatione ad effectum retinendi. Tum quia insufficientia primi relinquit beneficiarium capacem alterius beneficii siue secundum se insufficientis, siue sufficientis, quia non attenditur, nisi plurificatio titulorum: & si semel duplex titulus potest admitti, poterit etiam admitti quicquid venit in consequentiam ad titulum. Nam Concil. dict. Cap. 17. *de refor. sess.* 24. præcipuè considerat coadunationem titulorũ in eadem persona, vt constat ex proemio, ibi. *Cum ecclesiasticus ordo peruertatur, quando vnus plurium officia occupat Clericorum.*

7 Ex his deducitur, cur si habenti beneficiũ sufficiens cõferatur insufficiens, vacet sufficiens, vt docet Garzia *par.* 11 *de benefi. cijs. cap.* 5. *n.* 301. Quia scilicet, dum habet beneficium sufficiens, non est capax alterius beneficii iuxta dispositionem Concil. Trident. *sess.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* & ideò dum acceptat insufficiens, censetur se reddere capacem illius renunciando priori beneficio, seu acceptando secundum cũ ordine ad dimittendum primũ. Quod non contingit, quando habens beneficiũ insufficiens acceptat sufficiens, quia est capax alterius beneficii.

8 An autem id habeat locũ si secundum beneficium sit simplex. Videtur locum non habere, quando beneficium est purè simplex, ità vt inducat solum obligationem horarum canonicarum. Quia Concil. Trident. *sess.* 7. *cap.* 4. *de Reformat.* sicut etiã Cap. *De multa De præbend.* quod *ibid.* à Concil. innouatur loquuntur tantum de beneficiis, quæ habent annexa distincta munera, & proinde disponunt, quod adepta possessione secundi ipso facto vacet primum, non autem de beneficiis merè simplicibus, quæ nullum requirunt seruitium. Et ità etiam videtur intellexisse S. Concilii Cõgregat. apud Garziam *par.* 11. *de beneficijs. cap.* 5. *num.* 84. dum in vna Salamantina dimidiæ portionis declarauit. *Congregatio censuit in residentiam requirentibus, aut aliàs quomodocunque incompatibilibus, etiam si Canonicatus sint, vel portiones induci vacationẽ primi ipso iure per adeptionẽ secundi pacificè possessi per Decretum Concil. Trident. sess.* 7. *cap.* 4. *&c.* Obstat tamen dispositio eiusdem Concil. *sess.* 24. *cap.* 17. *de reformat.* vbi prohibentur conferri eidem plura beneficia sufficientia; & ideò habenti sufficiens non potest conferri insufficiens, nisi ad effectum dimittendi sufficiens; & ideo acceptando insufficiens consentit dimissio ni sufficientis.

An

An habenti pensionem conferri possit beneficium. Quæst. 239.

S V M M A.

1 *Pensio succedit loco beneficij.*
2 *Pensio non reddit incapacem beneficiorum.*
3 *Inconuenientia ex pluralitate beneficiorum non habent locum in pensionibus.*
Dispensatio non extenditur vltra rationem finalem.
4 *Habens plures pensiones est capax beneficiorum.*
5 *Pensio, & beneficium sub eodem tecto an sint compatiantur.*
Clausula, Etiam sub eodem tecto, *effectus.*
6 *Pensio subrogata loco beneficij est incompatibilis cum alio beneficio sub eodem tecto.*
Idem seruandū in subrogato, quod in eo, cui subrogatur
Subrogatum comprehenditur sub dispositione, sub qua est id, cui subrogatur.
7 *Sensus Cap. Ad audientiam 2. De rescriptis.*
8 *Acceptans beneficium non censetur renunciare pensioni, quam habet.*
Subrogatum assumit qualitates illius, cui subrogatur.
Pensio subrogata beneficio an incompatibilis cū alio beneficio non sub eodem tecto.
9 *Subrogatum induit naturam illius, cui subrogatur.*

1 Titulus quæstionis accipi debet de collatione beneficii de iure absque vlla dispensatione. Difficultatem autem facit Concil. Trident. *sess. 24. cap. 17. de reform.* vbi statuit, quod vnicum tantum beneficium ecclesiasticū singulis conferatur. Cum ergo pensio succedat loco beneficii, si quidem datur Clericis propter sustentationem Cap. *Ad audientiam. 2. De rescrip.* videtur, quod habenti pensionem, quæ sufficiat pro sustentatione, non possit conferri beneficiū.

2 Tenendum tamen est. *Quod pensio non reddat incapacem beneficiorum, etiam si pinguis sit, & excedat expensus sustētationis.* Ità Duen. *Reg. 71. limit. 5.* Hoieda *de incompatibilit. benefic. par. 2. cap. 7.* Azor. *par. 2. lib. 8. cap. 10. quæst. 8.* Gonzalez *ad Reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 5. num. 14.* Garzia *de Benefic. par. 11. cap. 5. num. 214.* Vallens. *de Benefic. lib. 3. tit. 7. numer. 15.* Et ita etiam declarauit S. Concil. Congregat. ad instantiam Archiepiscopi Hispalens. qui cū quæsisset à S. Congregat. *An quod dicitur in beneficijs, habeat locum in pensionibus, scilicet, quod Ordinarius non possit conferre beneficiu habenti iam in pensionibus ecclesiasticis sufficientem substentationem.* Respondit. *Minime habere locum in pensionibus.* Ità apud Garziam *par. 11. de benefic. cap. 5. num. 310.*

3 Et ratio desumitur ex eadem dispositione Concil. Trident. eod. *cap. 17. de reformat. sess. 24.* Considerat enim Concilium inconuenientia, quæ oriuntur ex eo, quod vnus habeat plura beneficia, nempè quod peruertatur ordo ecclesiasticus, quando vnus plurium officia occupat Clericorum, aut quando in pluribus Ecclesiis conscribitur: & quæ benè constituta sunt, eludantur. Hæc autem inconuenientia non habent locum, quando vnus habet plures pensiones, aut pensionem simul cum vnico beneficio. Vnde cum Concil. direxerit suā dispositionē ad tollēda hæc inconuenientia, non extendit ad pensiones, quia non plus extenditur, quā extēdatur ratio finalis. *l. Cum pater. §. Dulcissimis. ff.* De leg. 2 & *l. Adigere §. Quamuis. ff.* De iurepatr. & notāt Bart. Imola, & cœteri Doctores in dict. *l. Cum pater.* Abbas in *Cap. Quia in insulis.* De regular. & in *Cap. Suggestū* De appellat. Dec. *ibid. not. 1.* Butrius *in Cap. Post translationem. num. 24.* De renun. Tiraquel. *tract. Cessante causa par. 1. nu. 144* Euerar. *in Topica Iur. Loco. A ratione leg. strict.*

4 Et hoc locum habet, non solum quando collatarius habet vnicam pensionem, sed etiam si haberet plures, vt notant citati Doctores. Quia si dispositio Cōcilii non se extendit ad pensiones, sicut est compatibilis vnica pensio cū beneficio, ita etiam erunt compatibiles plures, cum aliunde nulla adsit prohibitio.

5 Maior difficultas est, an sub eodem tecto pensio sit incompatibilis cum beneficio. Partem negantem tradunt. Hieronim. Paulus *in Pract. Cancellar. §. Seu Prouinciali ver. Et inter cætera.* Gigas de pen-

*pension. quęst.*32. Mandos *de signat. Grat.* Tit. *Dispensat. ad benefic. sub eod. tec.* ver. *An autem pensio.* Hoiçda *de compatib. benefic. par.* 1. *cap.*20. *num.*18. & 22. E contra vero, quod pensio sit incompatibilis sub eodem tecto cum beneficio, tenent Rebuf. *in Praxi Tit. de dispensat. rat. ętat.* Garzia *de benefic. par.* 11. *cap.* 5. *num.*317. Corradus *in Praxi benefic. lib.*2. *cap.* 6. *nu.* 55. & subdunt quod ita videtur habere stylus Curię ex clausula apponi solita in pensionibus pro Palatinis. Verum ex hac clausula solum colligitur, quod in impetratione beneficii, aut alterius pensionis non sit exprimenda pensio, quæ iam obtinetur etiam si sit sub eodem tecto, cum ponatur ad hūc effectum, & ad vitandam subreptionē ex illius taciturnitate, quæ aliàs deberet explicari, quia reddit difficiliorem concessionem beneficii, aut alterius pensionis, non autem ad effectum dispensandi super incompatibilitate. Et eodem modo accipiendæ sunt aliæ huiusmodi clausulæ, vt cum impetrans benefi. cium narrat se habere pensionem super fructibus beneficii existentis in eadem Ecclesia; quia scilicet concessio beneficii adhuc difficilior est, si pensio sit super fructibus beneficii in eadem Ecclesia.

6 Itaq. tunc solum pensio videtur incompatibilis cum beneficio sub eodem tecto, quando est subrogata loco benefi. cii, vt cum quis resignat beneficium reseruata sibi pēsione. In hoc enim casu, cū pensio sit subrogata loco beneficii, idem in ipsa seruandum est, quod seruatur in beneficio *l. Si eum. §. Qui iniuriarium. ff. Si quis caut.* & notant Gabr. *Conclus.* 5. *De reg. iur.* Surd. *decis.*35. *num.* 9. Bart. *in Repet. l. Pater filium. num.* 13. *ff. De inoffic. testamen.* Socin. sen. *in l. Filię. §. Titia. num.* 3. *ff. De cond t. & demonstrat.* Rota coram Martino *decis.*445. *num.* 1. Et proinde pensio tanquam subrogata loco beneficii cōprehenditur sub dispositione loquente de beneficiis, & induit incompatibilitatem sub eodem tecto §. *Si igitur defunctus.* ver. *Vnde consequens.* Authent. *De hęred. ab intestat venien.* & notant Bald. *in l. Per diuersas. num.*21. *C. Mandati*, Natta *consil.* 346. *nu.* 3. Decian. *consil.*52. *numer.* 53, *in fine lib.* 1. Rota *cit. decis.*

7 Et in hoc casu loquitur etiam Cap. *Ad audientiam* 2. *De rescrip.* nam disponit de iis, qui propter annuas pensiones renūciant beneficio litteratum Apostolicarū, quarum vigore fuissent prouidendi de ijsdem beneficiis. Tales autem pensiones censentur subrogatæ loco beneficiorum, quia dantur ex eo, quod pensionarii renunciant litteris Apostolicis, atque adeò beneficiis obtinendis virtute earumdem.

8 Quò ad pensiones autem, quæ nō sunt subrogatæ loco beneficii opponi potest, quod dum quis acceptat beneficium sub eodem tecto, censeatur renūciare pensioni iuxta Clemen. *Gratiæ. De rescrip.* Resp. Nequaquam censeri renunciare, quia non adest fundamentum ita iudicandi, nisi supponatur incompatibilitas; vnde non potest incompatibilitas deduci ex eo, quod vt subsistat, debet ipsam supponere. Neque iuuat Clemen. allata, quia nihil disponit circa pēsiones, sed tantum circa beneficia de iure incompatibilia, vt apertè ostendunt illa verba. *Quod simul de iure cū dignitate, vel beneficio virtute dictę gratię tibi debito retinere nō posses.*

9 Ex dictis deducitur, quod quamuis pensio, & beneficium non sunt sub eodem tecto, si tamen pensio sit subrogata beneficio, erit incompatibilis ratione pluralitatis cum beneficiis, cum quibus est incompatibile beneficium, cuius loco subrogatur. Nam tunc induit naturam illius, in cuius locum subrogatur. *l. In duobus.* §. 1 *ff. De iureiur.* & *l. Filiæ suæ.* §. *Titia. ff. De condit. & demonstrat.* & *l. Si donatę.* §. 1. *ff De donat. inter vir. & vxor.* & notant Rota coram Ludouis. *decis.*115. *num.* 3. & coram Pennia *decis.*1416. *num.*4. Et assumit qualitate eiusdem, vt per tex. *l. Si eum.* §. *Qui iniuriarum ff. Si quis caut.* obseruat Rota coram Ludouis. *decis.*463. *num.* 3. Et proinde induit incompatibilitatem beneficiis quam aliàs habet ratione pluralitatis, Quia tamen pensio non subrogatur in totum beneficio, sed solum quatenus pręben substentationem beneficiorio, ideò non assumit omnes qualitates illius, sed illas solum, quas habet, vt substentatiuum be. neficii.

neficiarii. Et ideo non habet pensio aliã incompatibilitatem, nisi quæ prouenit ratione sufficientiæ.

An post Concil.*Trident. valeat Consuetudo conferendi, & retinendi plura beneficia simplicia. Quæst.* 240.

S V M M A.

1 *Consuetudo retinendi plura beneficia simplicia.*
2 *Ante Concil. Trident. an valeret.*
3 *Quid post dictum Concilium. & num seq.*
5 *Antiquitus Ecclesiastici non possidebant immobilia, & quomodo viuerent.*
6 *Quomodo Ecclesiastici successu temporis acquisierint immobilia*
7 *Dominium bonorum ecclesiasticorum penes quem sit.*
8 *Diuisio patrimonij Ecclesiæ quando facta.*
9 *Institutio beneficiorum ecclesiasticorum est de iure ecclesiastico.*
Maiora à Papa minora ab Episcopis instituuntur.
10 *Valet consuetudo retinendi plura beneficia simplicia.*
Consuetudo præualet iuri Canonico.
Plura beneficia solo iure canonico prohibentur.
Hæc prohibitio cessaret, si cessaret institutio beneficiorum.
11 *Negatiua prohibitionis naturalis, &c. quomodo constet.*
12 *Consuetudo retinendi plura beneficia est rationabilis.*
Maiora merita &c. exigunt plus participare de beneficijs.
13 *Persona principalior debet plus participare de bonis communitatis.*
14 *Consuetudo participandi plura beneficia an generalis.*
Consuetudo quando fiat abusus.
15 *Accipere plura stipendia an contra ius naturæ.*
16 *Beneficium datur propter officium.*
Diminutio cultus sequens ad rationabilem distributionem beneficiorum non attenditur.
17 *Plura beneficia quando sint secundũ iustitiã.*
Beneficium liberaliter confertur.
18 *Pluralitas beneficiorum an aliquando sit in fraudem ultimarum voluntatem.*
Quod fundator non expressit, censetur noluisse.
19 *Pluralitas beneficiorum an fomentum auaritiæ &c.*
20 *Retinens plura beneficia quando sit in statu peccati.*

1 EXtare consuetudinem etiam post Concilium Tridentinum in Hispania conferendi, & retinendi plura beneficia simplicia, etiam si vnus sufficiat ad congruam substentationem, testatur Garzia *de Benefic.,par.* 11. *cap* 5.*num.*333.& modo etiam extat in aliquibus Diœcesibus in Italia, & forte etiam in omnibus, & passim in Romana Curia plura eidem conferuntur. Vnde dubitatur, an huiusmodi consuetudo subsistat, ita vt possint ab eodem plura beneficia simplicia retineri.

2 Quod autem ante Concil.Trident. valeret huiusmodi consuetudo, tradunt Innocent. *in Cap.fin. num.* 1. De *Cler. non resident.*& *in Cap. Cum iamdudum. num.*2. & 4. De *praben.* Lappus *allegat.* 35. *aliàs* 36. *nu.* 1. vbi Mandos. *in Addit.*1. Cardin. *in Clemen.Gratiæ. numer.* 12. *De rescript.* Ferret.*consil.*255. *num.* 3. Rebuf. *in Praxi* Tit. De *dispensat. rat. ætat. verbo.* In Cathedralibus ver. *Quod est verum.* Capra Reg.90.*nu.*96.Nauar. *in Manuali, cap.*25. *num.*129.& *De orat. miscel.*60. *num.*12. & *de reddit.*Eccles *quæst.* 1.*mon.*76.*numer.*2.& *de incompatibilit.benefic.num.*25.Speculat. *Tit.*De *dispensat.§:*Dicendum. *num.* 6. Florian. *in Cap. Cum iamdudum.* De *praben.* Abbas.*in Cap.Dudumque.nu.*36. De *elect.* Gumier. *in Pragmat.sanct.* Tit. De *collat.* §.1. verbo *Pluralitate* Selua *de benefic.par.* 3. *quæst.*39.*num.*2. Io.Quintinus *in Cap. De multa. numer.* 145. & 167. *De praben.* Syluester *verbo.* Beneficium.4.*numer.*4. & alii cum Glos. *in Cap.Gratiam. De rescrip. in* 6.

3 Modo autem difficultas est, an post Concil. Trident. valeat hæc consuetudo, cum *sess.*24.*cap.*17.*de reformat.* disponat, quod vnicum tantum beneficium singulis conferatur. Quod autem non valeat consuetudo, tradunt ij, qui negant absolutè, valere hanc consuetudinem etiã ante Concil. quos citat Garzia *par.* 11.

de

de benefic.cap.5.n.268. & ſpecialiter Glos. *in Cap.Dudum.2.* verbo. *Intitulatum*, & verbo *Retinere.* De. *elect.*. Abbas. *numer.* 36. Et ex iis, qui ſcripſerunt poſt Concil. Zarola *in Praxi par.* 2. verbo. *Incompatibilia. §.2.* Salon. *2.2. quæſt.63.ar.2. concluſ.3.* Rodriquez *tom.1.ſum.cap.31. numer.2.* Vega *par.1.ſum.cap.36.caſu* 25 *& ſequen.* Zech. *De benefic.cap.5.num.4.* Azor. *par.1.lib.5. cap.19.* ver. *Conſuetudo, quaquis.* & *par.2.lib.3.cap.7. quæſt.4.* & alibi. Paris. *de reſignat. lib.3.queſt.1.num.* 138. Villadiego, *de Legato.quæſt.14.nu.94.* Reginal. *lib* 30. *Praxis fori pœnit.tract.3.cap.19.* Diaz *in Pract. cap.49.* vbi etiam Salzedo Leſſius *lib.2. de iuſt. & iure.cap.34.dub.* 27. *&* 28. Boſſius *tom.2.Moral.tit.7.§.1.nu.2.* quatenus oppoſitum dicit eſſe contra ius naturale, & rectam rationem.

4 Alii tamen tenent, quod valeat conſuetudo. Ità Sotus *lib.3.de Iuſt. & iure.quæſt.6.ar.3.concluſ.4.* Aragon. *2.2. qu. 63.ar.2.concluſ.3.* Ledeſ. *par.2.ſum. tract.7. cap.1.concluſ.11.* Valent. *tom.3.ſum. diſp.5. queſt.7.pun.2.* ver. *Quartò quæritur.* Garzia *par.11.de benefic.cap.5.num.* 523. ſubdens decretum Concil. Trident. *ſeſſ.24.cap.17. De reformat.* nō eſſe vſu receptum. Et pluribus firmat, quod pluralitas beneficiorum habeat locum abſque diſpenſatione Papæ.

5 Pro dilucidatione huius materiæ eſt præmittendū, quod antiquitus, quando Eccleſiaſtici non poſſidebant bona immobilia exibebantur miniſtris Eccleſiæ oblationes, decimæ, primitiæ &c. tanquam de iure debitæ; quia cum laboraret in officio Paſtorali pro vtilitate populorum, ius habebant petendi ab ipſis ſuſtentationem, vt ex *Cap.9.Epiſt.1. ad Corinth* pōderat Epiphan. *hæreſi* 80.*lib.3.tom.* 2. vbi inter alia habet loquens de Eccleſiaſticis. *Nulla ad manibus laborandum neceſſitate damnati, coactiq; ſunt: ſed cum iuſtiſſimos alios labores, & eccleſiaſticas occupationes habeant pro eo, atque æquum eſt, ali identidem debent.*

6 Secundò præmittendum eſt. Quod ſucceſſu tēporis Eccleſiaſtici acquiſierūt bona immobilia, vel ad fundationē & dotatione Paræciarum, Monaſteriorum, Epiſcopatuum. Eccleſiarum; vel ex pijs largitionibus fidelium liberaliter exhibitis intuitu laborum, quos in procuranda ſalute populorum ſuſtinebant. Vnde titulus acquiſitionis ſemper fuit talis, vt omnia acquiſita cederent in plenum, & liberum dominium eccleſiaſticorum, tum quia plenè, & indepēdenter à qualibet conditione, & modo donabantur. Tum quia acquirebantur titulo oneroſo, nempe ratione oneris, quod ſuſtinent miniſtri Eccleſiæ in beneficium, & vtilitatem populorum. Quod quò ad dotationes clarè deſumitur ex *Nouel.3.* Iuſtiniani Imperatoris; ex qua conſtat de neceſſitate dotis pro Eccleſiæ miniſtris.

7 Tertiò præmittendum eſt. Dominium horum bonorū, quod fideles à ſe abdicabant, tranſlatum fuiſſe in Eccleſiam, & proinde Eccleſiam proprio iure illa poſſediſſe. Nomine autem Eccleſiæ non intelligitur cœtus fidelium, quia ſic comprehenditetiam laicos, vnde non magis eſſent bona Eccleſiaſticorum, quàm laicorum. Neq. totus cœtus eccleſiaſticorum; quia naſceretur confuſio, ſed intelliguntur ij, qui tanquam Præſides, & Capita adminiſtrant Eccleſias, quorum primus, & ſupremus eſt Summus Pontifex, deinde Epiſcopi, cum ſubordinatione tamen ad Summum Pontificem. Vnde ipſe habet dominium ſupremum patrimonij Eccleſiæ: Epiſcopi verò tāquam Paſtores ſubordinari habeat ſubordinatum dominiū, in ordine ad adminiſtrationem ſecundū leges ſibi præſcriptas. Hinc. *can. Apoſtol.* 41. ſtatuitur. *Iubemus Epiſcopum rerum Eccleſiæ poteſtatem habere. Si enim pretioſa hominum animæ eis ſunt credendę, multo magis eis ſunt committendæ pecuniæ, vt in eius ſit facultate omnia adminiſtrare.* & Concil. Aurelian. *1. can.* 15. De his, *quæ Parochijs in terris, vineis, mancipijs, atque pecunijs quicunque fideles obtulerunt, antiquorum Canonum ſtatuta ſeruentur, vt omnia in Epiſcopi poteſtate conſiſtant.* Dominium namq. horum bonorum eſt ex natura ſua inſtitutum, vt ſit apud homines, quia propter homines creata ſunt à Deo, & iiſdem ſubiecta iuxta illud Pſal. 8. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius oues, & boues*

nes &c. Vnde dominium bonorum ecclesiasticorum debet esse apud eum, qui tenet principatum Ecclesiæ, & qui subiicit sibi personas omnes Ecclesiasticas, & cũ subordinatione ad ipsum penes Episcopos tanquam eos, qui principantur in sua dioecesi.

8 Quartò præmittendum est. Hoc patrimonium Ecclesię fuisse in singulis dioecesibus diuisum, & ex ipso instituta fuisse beneficia Ecclesiastica, vt habetur ex Canon. Syluestri Papæ ibi. *Commoneo vobis omnibus mihi consortibus Monimentum hoc, vt de redditibus Ecclesiæ quattuor partes fiant, quarũ vna cedat Pontifici ad sui sustentationem, altera presbiteris, & Diaconis, & omni Clero. Tertia templorum, & Ecclesiarum reparationi. Quarta pauperibus, & peregrinis.* Et clarius quò ad attributionem bonorum immobilium Agathen. Concil. Can. 22. *Ciuitatẽses, seu Dioecesani Presbiteri, vel Clerici saluo iure Ecclesię, rem Ecclesiæ, sicut permiserunt Episcopi, teneant: vendere autem, aut donare penitus non præsumant.* Et hoc pacto facta est prima institutio, & diuisio beneficiorum. Progressu verò temporis alia beneficia instituta sunt, & quotidie instituũtur: non solum quò ad titulum, sed etiam quò ad bona temporalia connexa titulo.

9 Ex his ergo constat. Institutionem beneficiorum esse de iure Ecclesiastico, sicut etiam eorũdem diuisionem, vt notant Abbas *in Cap. Constitutus. numer.* 14. De *relig. domib.* Duen. *regul.* 72. *init.* Bursat. *consil.* 116. *num.* 34. Ceual. *quæst.* 260. *nu.* 2. & fuisse introductam hanc diuisionem, vt commodius subministraretur sustentatio ministris Ecclesiæ, quæ prius de cõmuni massa subministrabatur, vt desumitur ex *Epist* 27. *D. Cypr. ibi. Quę nunc ratio in Clero tenetur, vt qui in Ecclesia Domini ordinatione Clericali promouentur, in nullo ab administratione diuina auocentur, sed in honore sportulantium fratrum tanquam decimas de fructibus accipientes ab altari, & sacrificijs, non recedant.* Et desumitur etiam ex Cap. 1. *Dist.* 22. vbi solus Pontifex potest instituere maiora beneficia, nempe Cathedrales, & alias dignitates. Inferiora autem beneficia instituuntur etiam per Episcopos iuxta Cap. *Episcopi Dist.* 80. ita vt deficiente auctoritate Episcopi nequeat institui beneficium, vt notant Glos. *in Clemen.* 2. verbo. *Tu dic contra. De decim.* Dec. *consil.* 210. *num.* 4. Felin. *consil.* 45. *n.* 3. Guido Papa *decis.* 187. *numer.* 1. Rebuf. *in Praxi.* Tit. *Quare instituta sint benefic. n.* 10. Rota alia cumulatis *in Monopolitana hebdomadæ* 1. *Iulij* 1613. coram Manzanedo.

10 His præmissis resoluendum est. *Valere consuetudinem conferendi eidem plura beneficia simplicia, & ea retinendi.* Ratio est. Quòd non conferantur alicui plura beneficia simplicia, est de mero iure ecclesiastico. Ergo consuetudo conferendi plura eidem potest pręualere, si sit rationabilis, sicuti est, si non in omni casu, saltem in pluribus. Conseq. est certa ex Cap. *fin.* De *consuetudine*, vbi admittitur consuetudo rationabilis contra ius Canonicum. Quod autem ex solo iure Canonico prohibeatur pluralitas beneficiorum in eodem, ex eo constat, quod institutio, & diuisio beneficiorum est de mero iure ecclesiastico, vt constat ex dictis, præsertim quò ad temporalitatem bonorum iisdem annexorum, vndè etiã, quod non coadunentur plura in eodem, erit de mero iure ecclesiastico, cum sit quid consequens institutionem, & diuisionem beneficiorum: & non habeat locum, nisi præsupposita beneficiorum institutione. Quæ proinde statim cessaret, si cessaret institutio beneficiorum. Cap. *Si Papa.* De *Priuileg. in* 6. & Clemen. *Si Summus. De sent. et. excommunicationis.* Et iuxta ea, quæ notant Glos. *in l. Mancipia. C. De seru. fugit.* Decian. *consil.* 161. *num.* 1. Menoch. *De recuper possess. remed.* 9. *num.* 161. Quod autem corruit corruente eo, quod est de iure mero ecclesiastico, non potest esse de iure naturali, aut diuino, sed solum de mero iute ecclesiastico.

11 Deinde cum constet de iure ecclesiastico prohibente pluralitatem beneficiorum: & nihil constet de iure naturali aut diuino, satis dicitur probata negatiua, quod non adsit tale ius, iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l.* 2. *num.* 6. *C. De error. aduocat.* Salicet *ibid. nu.* 3. *vers. Vt tamen*, Ca-

ſtrenſ. *num*.4. Menoch.*conſil*.322.*num*.44. Herculan.*de probat.negat. num*. 45.*&* 54. Rota coram Merlino,*deciſ*. 832. *numer*. 1. Vnde remanet ſolum ius eccleſiaſticum prohibitiuum, contra quod prçualere poteſt conſuetudo rationabilis, vt dictũ eſt,

12 Quod autẽ hæc conſuetudo rationabilis ſit, ex eo deducitur, quod omnes Clerici non ſunt æqualis meriti, ſed vnus antecellit alium. Nec omnes æqualiter inſeruiunt Eccleſiæ, ſed vnus plus altero; vnde ſi qui eſt minimi meriti, & minimi, ſeruitii poteſt habere vnicum beneficium ſufficiens pro honeſta ſubſtentatione, qui eſt maioris meriti, & ſeruitij, poterit habere plura; quia recta ratio, dictat, quod plus ſit tribuendum plus merenti, & meliori modo inſeruienti. Vnde D. Cyprian. epiſt. 62. iuſſit, quoſdam ob eorumdem præclara merita æquari præsbiteris in diſtributione ſportularum ibi. *Cæterum Præsbiterij honorem deſignaſſe nos illis iã ſciatis, vt & ſportulis eiſdem cum præsbiteris honorentur, & diuiſiones menſurç ęquatis quantitatibus partiantur*. Et Clemen. Roman.*lib*.2.*Conſtit.Apoſt cap*.32.hoc ipſum tradidit; ibi. *Pręsbiteris verò, vt qui laborant in verbo doctrinæ duplex ſeponatur pars in gratiam Apoſtolorum Dom'ni, cuius locum ſubſtineut tanquam Conſiliarij Epiſcoporum, & Eccleſia corona ſunt eum ij Senatus conſeſſus Eccleſię, Si lector ſit capiat partem vnam in honorem Prophetarum. Eodem modo Cantor. & Oſtiarius*.

13 Rurſus, Quantò aliqua perſona eſt principalior in communitate, tantò plus ei tribuitur de bonis communitatis iuxta exigentiam iuſtitiæ diſtributiuæ, vt communiter docent cũ D. Th.2.2.*queſt*. 61.*ar*.2. *in corpore*. Ergo cum vnicuique Clerico poſſit conferri vnicum beneficiũ ſufficiens pro honeſta ſubſtentatione; cõſuetudo cõferendi plura Clericis, qui principaliores ſunt in Eccleſia, & magis ipſi proficaci vel ratione ſeruitii, vel ratione conſpicuitatis, aut meritorum, erit ſecundũ regulas iuſtitiæ diſtributiuæ, atq. adeò rationabilis. Vnde etiam iuxta Cap. *De multa* De Præbend.perſonæ ſublimes, & litteratę poſsũt honerari pluribus beneficiis

14 Nec dici poteſt, Quod ex his non inferatur, generalem conſuetudinem cõferendi plura beneficia ſubſiſtere, ſed ſolum aliquando eſſe licitum concurrente rationabili cauſa. Quia ad ſaluandum, quod ſubſiſtat ſemper, & vniuerſaliter, ſufficit, ſi ſubſiſtat ſẽper, & vniuerſaliter, quamdiũ eſt rationabilis. Nã quando ex accidenti ratione ſubiectæ materiæ deſinit eſſe rationabilis, vt quando abſque motiuo honeſto alicui conferrentur plura beneficia, deſinit eſſe conſuetudo, & fit abuſus, & corruptela Cap. *fin. De conſuet*. et Cap. *Quia in omnibus. De vſur*. & notant Glos.*ibid*. verbo. *Multi*. Abbas.*conſil*.22. *num*.2. ver. *Non obſtat generalis. lib*. 2. Beroius *conſil*.? 67.*num*.10. ver. *Non obſtat, quod.lib*.1. Alexan. de Næuo *conſ*. 102. *num*.15. Couaruu.*cap*.1. *Variar.reſol. num*. 8.*lib*.3. Cacheran. *conſil*.51.*num* 6 Clarus. *§. Vſura.num*.7. Rota.*deciſ*.193.*num*.1.*par*. 1.*Diuerſor*. & coram Merlino. *deciſ*. 409. *numer*.23. & in *Romana Societatis*.2.*Iunij*. 1570. coram Lancellotto. Sufficit enim ad ſaluandam conſuetudinem, quod deroget legi vniuerſali de non conferendis eidem pluribus beneficiis, quando eſt ratio nabilis.

15 Nonnulla autem obiici poſſunt contra præmiſſa. Et primò. Quod ſit contra ius naturæ, quod vnus accipiat pluriũ ſtipendia. Beneficia autem ſunt ſtipẽdia. Reſp. Eſſe contra ius naturç, quod vnus accipiat plurium ſtipendia, ſi ijſdem pluribus ſint debita, quia tunc violatur iuſtitia, nam aufertur alteri, quod ſuum eſt. Secus autem, ſi non ſint debita. Nam eſt in poteſtate exhibentis dare vni plus, quã alteri, dummodo nemini deneget debitũ exemplo Patrisfamiliæ Euangelici, qui æquales fecit cum primis vltimò conductos ad laborandum in vinea. Imò eſt ſecundum ius naturæ, quod multiplicentur ſtipendia miniſtris magis præcipuis iuxta ea, quæ dicta ſunt *num*.12.

16 Secundò Beneficium datur propter Officium. Cap *fin. De reſcrip. in* 6. Dũ autem dantur eidem plura beneficia priuatur Eccleſia pluribus officijs, & minuitur cultus diuinus, quia loco plurium habetur vnica tantum recitatio horarum canonicarum. Reſp. dari propter officium

ex

ex institutione ecclesiastica, sicut ex ipsa est erectio beneficiorum, & ideò contra ipsam potest prævalere consuetudo. Diminutio autem hæc cultus diuini, cum non sit de cultu necessariò, nihil refert. Quia cum veniat in consequentiam ad rationabilem distributionem beneficiorũ, non attenditur. *l. 1. ff. De auctor. tut.* & *l. Verum ff. De furt.* & *l. Si quis nec causam. ff. Si cert. pet.*

17 Tertiò. Plura beneficia haberi ab aliquo, si vnum sit sufficiens, est prohibitum iure diuino naturali. Et est de iure diuino, vt patrimonia Ecclesiæ iustè distribuantur. Resp. Nequaquam id esse prohibitum iure diuino naturali, vt constat ex dictis: hoc enim esset probandum. Deinde non est contra iustitiam, imò secundum ipsam, quod vni dentur plura beneficia ratione meritorum, seruitii, &c. vt constat ex supradictis. Neque ex eo, quod vni plura beneficia conferantur, & alijs nullum fit alicui iniuria, quia licet debeant distribui beneficia habita ratione vtilitatis Ecclesiæ, nemo tamen in particulari habet ius ad ipsa beneficia simplicia, quicquid sit de cœteris, quæ per electionem cõferantur. Nã collator ex beneuola, & liberali voluntate pro arbitrio ea confert, cui voluerit, vt notant Abbas, *in Cap. Relatum. num. 4.* De *præben* Cassodor. *decis 3. num. 6. ver. Et quamuis. De pension.* & alij cum Glos. *in dict. Cap. Relatum.* verbo. *Liberaliter.*

18 Quartò. Pluralitas beneficiorum aliquando est in fraudem vltimarum voluntatum, & fundationum, Quia fundatores voluerunt, plures esse Clericos. Resp. Quod quando fundatores voluerũt multiplicari Clericos, id expresserunt, disponentes, quod obtinentẽs tale beneficium, non possent aliud habere. Et hæc regulariter seruatur, nisi forte contingat casus, in quo dispensandum sit, sicut contingit etiam in aliis dispositionibus vltimarum voluntatum. Quod si fundator nihil de hoc disponit, censendus est noluisse ad id obligare, cum facilè potuerit mentem suam declarare. *l. Si seruum. §. Non dixit. ff. De acquir hæred.* & *l. Dissentientis. C. De repud.* & Cap. *Illa. Ne sede vacante.*

19 Denique objicitur, quod pluralitas beneficiorum est fomentum ambitionis, sollicitudinis temporalium, luxus, incontinentiæ, litium, dissipationis bonorum Ecclesiæ, scandalorum, & aliorum huiusmodi. Verum hæc non tangunt pluralitatem beneficiorum, sed abusum, qui potest habere locum etiam in habente vnicum tãtum beneficium, præsertim, quando est adeò pingue, vt æquiualeat pluribus sufficientibus. Et ideò prõpter hunc abusum non est improbanda pluralitas, quando est rationabilis. Et si contingant abusus, tolli poterunt per Superiores deuenienda etiam ad priuationem eorumdem beneficiorum.

20 Ex dictis deducitur, quomodo accipiendum sit, quod tradit D. Thom. *quodlib. 9. ar. 15.* Quod scilicet sit in peccato mortali, qui habet plura beneficia, non propter aliquam Ecclesiæ necessitatem, sed vt fiat ditior, vel vt lautius viuat, vel vt ad Episcopatum faciliùs perueniat. Hoc enim accipiendum est, quando retentio horum beneficiorum est aliàs irrationabilis: & quando non adest causa ex parte ipsius, cuius intuitu debeat plus cœteris in beneficiis honorari, aut quando retentioni plurium beneficiorum apponit prauum finem. Nam si aliàs sit in Ecclesia magis principalis, quàm cœteri, & magis ipsi proficuus, debetur ei lautior victus, vnde etiam antiquitus personis dignioribus duplicabantur sportulæ, vt dictum est supra, Et proinde potest retinere plura beneficia, vt magis lautè viuat.

An tempus conceſſum pro electione Prælati currat à morte ipſius, an vera à ſepultura. Quæſt. 241.

S V M M A

1 *Eccleſia vacans eſt intra tres menſes prouidēda.*
2 *Tres menſes an computandi à die obitus, an à die ſepulturæ.*
Nouus Prælatus non poteſt eligi, niſi ſepulto defuncto.
3 *Tempus incipit ab actu quando attenditur ſecundum ipſum.*
4 *Trimeſtre, vltra quod non debet vacare Eccleſia, an computandum à momento obitus.*
Tempus regulariter computatur de momento ad momentum.
5 *Tempus præfixum actui currit de momento.*
6 *Electores debent eligere intra trimeſtre à morte.*

1 MOrtuo Prælato Eccleſiæ, tres menſes conceduntur, intra quos noui Prælati fiat electio, quibus elapſis ius eligendi deuoluitur ad ſuperiorem, vt ſtatuitur in Cap. *Ne pro defectu*. De *elect.* Vnde inſurgit difficultas, quomodo computandi ſint tres iſti menſes, an ſcilicet à die mortis, an verò à die ſepulturæ, ſeu an à momento mortis, an verò à momento ſepulturæ. Hoc autem præcipuè locum habet, quando Prælatus moritur apud ſuam eccleſiam; nam ſi abſens moriatur, inſurgit alia difficultas, an tempus currat à momento vacationis, an verò à die ſcientiæ.

2 Quod autem computandum ſit non ab obitu, ſed à ſepultura, tradunt Bellamera, *in Cap. Ne pro defectu, numer.* 13. ver. *Fortificatur primum dictum*, & alii, quos citat Lotter. *de re beneficiar. quæſt.* 17. *num.* 89. *lib.* 3, quibus etiam ipſe videtur adhærere. Et hæc opinio habet fundamentum in eo, quod non poteſt deueniri ad electionē noui Prælati, niſi ſequuta defuncti ſepultura Cap. *Nullus. Diſt.* 79. Cum ergo trimeſtre concedatur pro electione, debet incipere à tempore, à quo poteſt de iure incipere electio.

3 Tenendum tamen eſt. *Quod hoc trimeſtre computandum ſit non à ſepultura, ſed ab obitu Prælati.* Hoc videntur ſupponere communiter Doctores, & deſumitur ex verbis tex. Cap. *Ne pro defectu. De elect.* ibi. *Statuimus, vt vltra tres menſes Cathedralis, vel Regulares Eccleſia Prælato non vacet.* Ex quibus conſtat, quod Pontifex diſponit de actu vacationis, quam non vult extendi vltra tres mēſes; quando autem tempus attenditur ſecundum actum incipit ab ipſo actu, vt tradunt Gloſ. *in Cap. Anteriorum. init.* 11. *Quæſt.* 6. & in *Clemen. Cauſam.* verbo. *Ab interpoſitione. De elect.* Imola *ibid.* Cardin. Alexand. *in Cap. Ex parte, not.* 1. De *ſponſal.* Bald. *in l. Cum anterioribus.* ver. *Sed dubitatur. C, De temp. appellat.* Alioquin violaretur diſpoſitio iuris; quia computato trimeſtri à ſepultura, & non ab obitu, Eccleſia vacaret prælato vltra tres menſes, nempe toto illo tempore, quod intercedit inter obitum, & ſepulturam.

4 An autem hoc trimeſtre computandum ſit à die, vel à momento mortis. Reſp. Eſſe computandum à momento. Quia tempus regulariter computatur de momento ad momentum, niſi aliter ſit diſpoſitum, vt notant Gloſ. *in l.* 3. *§. Minore. ff.* De *minorib* & Doctores, *ibid.* Io. An. d. *in Cap. Super eo. De appellat.* vbi etiam alij Doctores Afflict. *deciſ.* 73. *num.* 7. Quia ſcilicet cum ſe habeat tamquam menſura, debet habere certos, & definitos terminos, quod fieri non poteſt, niſi computetur de momento ad momentum.

5 Tum quia ſtatuitur tempus reſpiciens actum, & ſimul cum eo incipiens, nempè à vacatione eccleſiæ, quę incipit ſtatim poſt mortem, dum Pontifex vult, quod eccleſia non vacet vltra tres menſes. Quando autem tempus pręfigitur ab actu, currit de momento ad momentum, *l. Si ita fuerit.* ver. *Sed ità ſcriptum. ff. De manumiſ. teſtamen.* & *l. Vſucapionibus. ff. De vſucap.* & notant Gloſ. *in Cap. Concertationi.* verbo. *Sciuerit.* De *appellat. in* 6. Dominicus *in Cap. Felicis. §. fin. De pœn. in* 6. Angel. *conſil.* 104. ver. *Hoc confirmatur.* Barboſa *in Cap. Quod ad conſultationem, De ſent.*

& re

& re iud. Gratian. *Discep forens. cap.* 413. *num.* 21. Guido Papa, *decis* 486. *num.* 35. Si enim spatium trium mensium non sumeretur à momento mortis, Ecclesia vacaret vltra tres menses contra id, quod præcipit tex.

6 Neq. obstat ratio adducta in oppositum. Quia non disponitur, quod electores habeant tres menses ad eligendum, sed quod ecclesia viduata non vacet vltra tres menses. Quod est quid longè diuersum. Nam ex hoc fit, quod pro electione concedatur totum illud tempus, in quo potest celebrari intra trimestre vacationis, quod quia est trium mensium detracto tempore, quod intercedit inter mortem, & sepulturam, ideo dicitur, concedi tres menses pro electione, quia sunt tres menses moraliter.

In quibus Ecclesijs electio Prælati non possit differri vltra tres menses. Qu. 242.

S V M M A

1 *Electio Prælati non potest differri vltra trimestre.*
2 *Quæ Ecclesiæ Regulares comprehendantur sub dispositione electionis intra trimestre.*
3 *Dispositio de electione intra trimestre quas ecclesias comprehendat.*
Ratio finalis electionis Prælati intra trimestre.
4 *Ratio expressa legis, aut si sit vnica, comprehendit, in quibus locum habet.*
5 *Ratio legis est ipsa lex, & quomodo.*
Lex habet eamdem vniuersalitatem, quam habet ratio.
Magis attendenda ratio, quam lex.
Si proœmium sit vniuersale, dispositio quoque est vniuersalis, etiamsi subijciantur verba particularia.
Stante generalitate rationis, si lex exprimat quid particulare, stat demonstratiuè.

IN tex. Cap. *Ne pro defectu.* De *electio.* statuitur, quod electio Prælati fiat intra tres menses, ità vt nō vacet ecclesia vltra tres dictos menses: & in dispositione non exprimitur nisi ecclesia Cathedralis, & Regularis: ibi. *Statuimus, vt vltra tres menses Cathedralis, vel Regularis Ecclesia Prælato non vacet.* Vnde insurgit difficultas, an aliæ ecclesiæ, quæ non sunt Cathedrales, aut Regulares comprehendantur sub hac dispositione.

2 Quod spectat ad ecclesias Regulares, non comprehendi omnes collegiatas, quæ habent Clericos, vel Conuersos viuētes sine proprio, sed quæ habent Regulā approbatam per quam emittuntur tria vota substantialia Religionis, tradūt Abbas. *in dic. Cap. Ne pro defectu. num.* 4. *ver. Dubium verò.* De *elect.* Bellam. cum aliis *num.* 6. quos citat, & sequitur Lotter. *de re benefic. quæst.* 17. *n.* 90. *lib.* 3. Quod quidem verum est, si accipiatur dispositio quatenus procedit de ecclesia Regulari, quia seclusa vera Regula approbata ecclesia non est verè Regularis, quamuis habeat aliquam similitudinem regularitatis.

3 Verum adhuc inquirendum est, an hæc dispositio coarctetur ad Ecclesias Cathedrales, & verè Regulares, quæ solæ exprimūtur in textu: an verò se extendat ad aliquas aliās ecclesias. Et resoluendū est. *Quod se extendat ad omnes alias Ecclesias, quę habent Prælatum habentem iurisdictionem in foro externo.* Hoc desumitur ex ratione finali dispositionis expressa in ipso tex. Quæ est. *Ne pro defectu pastoris gregem dominicum lupus rapax inuadat, aut in facultatibus Ecclesia viduata graue dispendium patiatur. Volentes in hoc etiam occurrere periculis animarum, & ecclesiarū indemnitati prouidere &c.* Hæc autem ratio finalis locum habet in omni, quæcunque illa sit, quę habet Prælatum cum iurisdictione. Quia remanet viduata, & proinde grex est sine pastore: et potest pati dispendium in facultatibus, instant pericula animabus.

4 Quando aut ratio est expressa in lege, aut est vnica, comprehendit lex omnes casu, in quibus est eadem ratio ad quos extenditur comprehensiuè, quamuis nōn contineatur sub verbis legis. *l. Illud. ff.* Ad *leg. Aquiliam.* & *l. Titio. in fine* & *ff. De furt.* & *l. Scire etiam. §. Aliud. ff. De excusat.*

cusat. tut. & *l. Cum mulier. ff.* Soluto *matrimonio.* & Cap. *Si postquam. §. Si verò.* De *elect.* in 6. Et tradunt Glos. *in Cap. 1. verbo.* Italia. De *tempor. ordinat. in* 6. Abbas. *in Cap. fin. nu.* 10. De *rescrip.* Bald. *in l. Regula. § fin. ff.* De *iur. & fac. ignor.* per illum tex. Bart. *ibid.* Cardin. in *Clemen.* 1. De *elect.* Io. de Imola, *in Cap. Pro humani.* De *homicid. in* 6. Dominic. & Franc. *ibid.* Roman. *consil.* 16. *nu.* 4. Cotta, in *Memorabil.* ver. *Ratio generalis.* Corset. *singul.* 23. Rolan. *consil.* 27. *num.* 7. *vol.* 1. Menoch. *consil.* 11. *n.* 10. Calderin. *consil.* 1. *init.* Vt *lite penden.* Craueta. *consil.* 493. *num.* 3. Riminal. iun. *consil.* 67. *numer.* 17. Surd. *decis.* 276. *numer.* 8. Curt. sen. *consil.* 9. *num.* 22. Aldobrand. *cons.* 101. *nu.* 5. *lib.* 1. Villagut. *de extens. leg. pæn. respec. mere pœna. num.* 22. Euerar. *in Topica. loco à rat. leg. amp. ad extens. leg.* Couaruu. Cap. *Alma mater. par.* 2. §. 4. *numer.* 7. ver. *Secundo.* Molina. *lib.* 1. *De primogen. cap.* 5. *num.* 19. Gutierez *Canon. quæst. cap.* 10. *num.* 3. *lib.* 1. Syluester, v *erbo.* Lex. *quæst.* 18. Sanchez, *lib.* 3. *de matrim. disp.* 42. *numer.* 4. Lambertin. De *iurepatr. lib.* 2. *par.* 1. *quæs.* 10. *ar.* 4. *in fine.* Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 6. *num.* 16. Rota coram Puteo. *decis.* 55. *nu.* 3. *lib.* 3. & *decis.* 350. *num.* 6. *par.* 4. Recent. & coram Pennia, *decis.* 654. *num.* 4. & coram Ludouis. *decis.* 293. *num.* 13. & coram Merlino. *decis.* 471. *num.* 10. Ratio enim finalis mouet mentem legislatoris, quā cum in disponendo sequatur, tantum extenditur, quantum extenditur ratio ipsa, atque adeò ad omnes casus, in quibus reperitur eadem ratio.

5 Præterea ratio legis est ipsa lex, quia lex non consistit in solis verbis, & eorumdem significatione, sed in ipsa ratione informante verba, seu in verbis ratione informatis, vt notant Bald. *in l. Si quis seruo. num.* 7. C. De *furt.* Abbas in *Cap. Ratio nulla. num.* 1. De *prebend.* Ancharan. *in Cap. Canonum statuta. De constit.* Dec. in Cap. *Secundò requiris. num.* 1. De *appellat.* Imola *consil.* 183. *num.* 20. Paris, *consil.* 16. *nu.* 27. *lib.* 3. Tiraquel. *in l. Si vnquam verbo.* Libertis. *num.* 38. C. De *reuocan. donat.* Villagut. *de extens. leg. in genere prælud.* 20. *n.* 9. alios referens. Vnde lex habet eamdem vniuersalitatem, quam habet ipsa ratio, cum vnumquodque commensuretur suo formali constitutiuo, & tanta sit vis dispositionis, quanta est vis rationis, quæ ipsi dat vigorem. Et proinde dispositio dic. Cap. *Ne pro defectu.* locum habebit quò ad omnes illas ecclesias, in quibus locum habet ratio dispositionis. Magis enim attendi debet ratio tamquam prædominius, quàm ipsa lex, vt notant Glos. *in l. Quaratione. §. Licet. ff.* De *acquir. rer. domin.* Angel. *consil.* 221. *num.* 3. ver. *Nam licitum est.* Tiraquel. alios referens, *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis. *num.* 45. *C. De reuocan. donat.* Rota coram Merlino. *decis.* 471. *num.* 12.

6 Denique Prœmium dicti tex. *Ne pro defectu.* De *elect.* est vniuersale loquens de quacunque ecclesia, quæ habet Pastorem, vt constat ex verbis relatis, *num.* 3. Ergo dispositio quoq. est vniuersalis complectens omnes ecclesias, quæ viduantur suo pastore. Siquidem quando prœmiū est generale dispositio quoque est generalis, quamuis subiiciantur verba particularia. *l. Regula. ff.* De *iur. & fac. ignoran.* ibi. *Nam initium. Constitutionis generale est.* Et ita notant Lappus *allegat.* 101. *nu.* 24. Bursat. *consil.* 76. *num.* 9. Vicent. de Franch. *decis.* 18. *num.* 3. Gutierez *pract. quæst.* 17. *numer.* 90. *lib.* 3. Tiraquel. plures referens *tract. Cessante causa. par.* 1. *nu.* 139. & *limit.* 1. *numer.* 60. & Interpretes in dict. l. Regula.

7 Neque obstat, quod in dicto tex. *Ne pro defectu,* exprimatur solum ecclesia Cathedralis, & Regularis. Quia talis expressio stante generalitate rationis, & prœmii censetur facta demonstratiuè seu exemplificatiuè; non autem taxatiuè iuxta ea, quæ tradunt Bald. *in l.* De qui *bus. ver. Item nota, quod non dicitur. ff.* De *legib.* Ias. *in l. A Titio. ff.* De *verbor. obligat.* circa fin. Alexan. *consil.* 75. *lib.* 5. Cotta *in Memorabilib.* verbo *Rationis identitas.* Tiraquel. *tract. Cessan. causa. par.* 1. *num.* 152. Villagut. *De extens. leg. non correct. num.* 1. vbi plures allegat. Rebuf. *tract. Nominat. quæst.* 5. *num.* 25. Costa in Cap. Si *pater.* ver Si *absque liberis. nu.* 26. De *testam.* Euerar. *in Topica loco. A ratione leg. ampla. num.* 38. ver. *Decimotertiò.* Abbas, *in Clemen.* 1.

not.

not. 1. *De rescrip.* Imola, *ibid.* ver. *Ex hac Glos.* Zabarel. ver. *Quarto quæro*. & alii cũ Glosa *in dict. Clemen.* 1. verbo, *Præsidentes*, & cum Glos. ciuili in *l. Vnicam*, verbo. *Spõsam*. C. De *raptu virgin.*

Quomodo sit accipienda communicatio priuilegiorum concessa Clericis Regularibus à Clemente VII. Quæst. 243.

SVMMA

1 *Qualis communicatio priuilegiorum Clementis VII. pro Cler. Reg.*
2 *Similis communicatio pro Minimis.*
3 *Discrimen inter vtramq.*
Quomodo non contineat falsitatem.
4 *Priuilegia expedienda sub nomine Clement. VII. virtute communicat.*
5 *Quis dies exprimendus in litteris pro his priuilegijs.*
Supplicatio aliquando vna die signatur, & alia datatur.
6 *Papa non intendit concedere gratiam, nisi sub die data.*
7 *Subscriptio est necessaria, vt scriptura fidem faciat.*
Quæ subscripta necessaria in litteris pro priuilegijs &c.
Concesso principali conceduntur necessaria.
8 *Sigillum cur necessarium.*
9 *Quodnam sigillum apponendum in litteris, &c.*
Sigillum debet esse proprium.
10 *Littera &c. per consuetos ministros, expedienda, cum hoc sit omissum.*
11 *Littera &c. expedienda ad libitum priuilegiatorum.*
12 *Non possunt impediri, aut ijs contradici.*
Clausula, Amotis impedimentis, *quid dicat.*
13 *Clausula. De plenitudine potestatis facit, vt nihil possit opponi.*
14 *Pro expediendis his litteris an necessaria licentia Pontificis.*
Gratia facta non expirat morte Pontificis.
15 *Licentia Pontificis pro his litteris cur necessaria.*
Fines mandati non excedendi.
16 *Difficultas pro exequutione dicti Priuilegij.*

---

1 Clemens VII. in sua *Constit.* 11. §. 5. *tom.* 1. *Bullarij*, communicauit Cleric. Regul. priuilegia gratias, indulta &c. Congregationis Canonicorum Regularium Lateranensium sub hoc tenore, *Et vt omnibus, & singulis priuilegijs exemptionibus, immunitatibus, indulgentijs, fructibus, libertatibus auctoritatibus, indultis, fauoribus, concessionibus, & gratijs spiritualibus, & temporalibus, quibus potiuntur, & gaudent, aut in futurũ potientur, & gaudebunt Canonici Regulares Lateranensis Congregationis, personæ, & loca eorum, vos personæ, & loca vestra vti potiri, & gaudere possitis. Quorum tenores præsentibus pro sufficienter expressis, & de verbo ad verbum insertis haberi volumus, ita vt litteræ Apostolicæ super eisdem priuilegijs, exemptionibus, immunitatibus concessionibus, & gratijs eisdem concessis, vel pro tempore concedendis, mutatis dumtaxat nominibus, cognominibus, & inuocationibus, & diebus ad libitum vestrum expediri possint, perinde, ac si illa omnia, singula non solum per clausulas generales, sed per eorum tenorem de verbo ad verbum expressionem, & insertionem fuissent vobis per has nostras litteras sub hac ipsa die expresiè, & specialiter cõcessa tenore præsentium ex certa nostra scientia. & ex Apostolicę plenitudine potestatis vobis, ac socijs, & successoribus vestris in perpetuum concedimus pariter, & indulgemus; & ad præmissa, omnia, & singula, quibuscunque impedimentis, & contradictionibus remotis liberam, plenamque auctoritatem, & facultatem, elargimur.*

2 Circa hanc communicationem, quatenus concernit formationem litterarum Apostolicarum insurgit difficultas, quomodo sit ad praxim deducenda. Hoc autem priuilegium potest recipere aliquã declarationẽ ab alio simili priuilegio concesso à Iulio II. Ordini Minimorum relato à Confecto *in Collect. priuileg. Constit.* 4. *Iulij II.* & à Peirino *De priuileg. Constit.* 1. *eiusdem Pontificis*. tenoris sequentis. *Nec non super omnibus, ac singulis Maris magni, & alijs quibuscunque Bullis quattuor Mendicantium Ordinibus, & eorum cuilibet quomodocunque concessis vnum vel plura transumpta coniunctim, aut diuisim facere queant perinde, ac si illa mutatis in eis nominibus quorumcunque Romanorum Pontificum.*

ficium Prędecessorum, & ipsorum Mendicantium in nostrum, & fratrum Ordinis Minimorum huiusmodi nomina, cæterisque singulis ad hunc effectum de necessitate mutandis, concessa forent. Ac quod transumptum, seu transumpta huiusmodi taliter facta, ac manu alicuius Notarij publici subscripta, ac sigillo alicuius. Prælati ecclesiastici sigillata Ordini Minimorum huiusmodi, ac illius personis, & fratribus pro tēpore existentibus adeò vbique locorū suffragentur, ac si singula prædicta Bullæ pręfatis quattuor Mendicantium Ordinibus per quoscunque prædecessores prędictos quomodolibet concessæ, quas hic pro expressis, & insertis haberi volumus, Fratribus ipsis Minimis eorū Ordini præfato etiam sub Minimorum nomine specialiter, & expressè indultę fuissent, ac pro eis principaliter emanassent.

3 Ex quibus constat discrimen inter hoc, & præcedens priuilegium, quod illud concedit facultatem formandi litteras Apostolicas mutato die, nomine &c. hoc verò concedit facultatem formandi trāsumpta, quibus fides adhibentur, tanquam si essent litteræ Pōtificiæ, & habeant eumdem valorem cum originalibus, vt notant etiam Peirin. *De priuileg. ad Constit. Pyrrhi.* §. 51. *num.* 51. Neque in formandis huiusmodi transumptis interuenit falsitas ratione mutationis nominum diei, &c. Quia omissis, quæ habet Bordon. *Consil. Regular. resol.* 52. *num.* 97. *tom.* 2. Non interuenit mutatio veritatis, quæ necessaria est ad inducendam falsitatem. Nam huiusmodi transumpta nō habent vim tanquam transumpta. neq; ordinantur ad ostendendum priuilegium concessum ijs, pro quibus est formatum auctographum, sed habent vim tanquam priuilegia illius Pontificis, qui concessit, vt ea formarentur sub nomine proprio, & proinde concessit etiam eadem priuilegia, & quod fieret prædicta mutatio. Vnde cū sint secundum mentem, & dispositionem Pontificis ea concedentis, & contineant, quod ipse concessit, sunt cōformia veritati, & excludunt omnem falsitatem.

4 Circa autem prius priuilegium dubitatur primò, quomodo facienda sit mutatio nominum. Quod autem facienda sit mutatio nominis Religionis, & loci, si aliàs ad priuilegium spectet, cui suffragari debeat, certum omninò est. Quia Religiosis communicatur priuilegium, & ideò in fauorem ipsius formari debent litteræ Apostolicæ. Vnde dubitatur, an mutandum sit nomen Pontificis præsertim quò ad successores, & priuilegia concedēda, de quibus etiam procedit communicatio. Et quidem mutandum esse nomen Pontificis in nomen illius, qui concessit talem communicationem, non videtur in dubium reuocandum. Nam ita exprimitur in priuilegio Iulij II. concesso Minimis, de quo, *num.* 2. *ibi. Mutatis in eis nominibus quorumcunque Romanorū Pontificum prædecessorum, & ipsorum Mendicantium in nostrum, & Fratrum Ordinis Minimorum*. Imò hoc etiam desumitur ex tenore priuilegij Clementis VII. *Ibi. Perinde ac fuissent vobis per has nostras litteras sub hac ipsa die expressè, & specialiter concessa.* Si enim litteræ debent continere priuilegia tanquam cōcessa sub die, in qua facta est communicatio, necesse est, quod exprimatur nomen Pontificis, qui potuit illo tempore concedere. Deinde cum re vera priuilegia huiusmodi non concedantur à prædecessoribus, neque à successoribus illius, sed ab ipso communicante, debent litteræ expediri nomine eiusdem Pontificis, aliàs si nomine alterius expedirentur, continerent falsitatem.

5 Secundò dubitatur, an in his litteris sit necessariò exprimendus dies communicationis, an verò possit alius posterior apponi, Et quidem videtur posse apponi posterior, quia licet Papa velit, quod priuilegia valeant tanquam cōcessa, *sub hac ipsa die*, attamē quia in Dataria nō ratò vna die fit cōcessio, & signatur supplicatio, alia verò datatur dicta supplicatio, seu apponitur dies ab eo posteriot, in quo fuit signata, vt obseruāt Rota coram Merlino, *decis.* 281. *num.* 8. Pyrrhus Corradus *in praxi Benefic. lib.* 3. *cap.* 8. *nu.* 46. ideo videtur posse apponi alia dies.

6 Tenendum tamen est. *Quod litteræ Apostolicæ horum priuilegiorum forman-* *da*

de sint sub ipso die, sub qua ipse concessit formari. Nam expresse declarat, quod priuilegia debeant valere. *Perinde ac si sub hac ipsa die expressè, & specialiter concessa*. Concessio autem non censetur facta, nisi sub die datæ litterarum etiam si antea fuisset signata supplicatio, quia signatura trahitur ad tempus Datæ, cum Papa pro illo tempore intendat facere concessionem, vt obseruant Castrens. *in l. 1. num. 2. in fine*. C. Quando *libel. Principi dat*. Mandos *consil. 16. numer. 6. ver. Si verò* Gabr. *consil. 193. nu 5. lib. 2*, Gratian. *discept. forens. cap. 191. numer. 1*. Rota *decis. 514. num. 18. par. 3. Diuer.* & coram Puteo *decis. 94. numer. 2. lib. 2*. & coram Merlino *decis. 281. num 7.*

7 Tertiò dubitatur de subscriptione, Est enim necessaria subscriptio, vt litteræ Pontificiæ authenticæ sint, quia subscriptio est necessaria vt fidem faciat rei gestæ, *l. Si ità stipulatus, §. Chrysogonus. ff. De verbor. obligat.* & *l. Si non subscripsisti*. C. De *administrat. tut.* itaut non sufficiat sigillum sine subscriptione, vt cum aliis notant Franc. Marca. *quæst. 997. num. 7. par. 1.* Thoming. *consil. 12. numer. 48, vol. 1.* Surd. cum aliis *decis. 135. num. 2.* Vnde insurgit dubium, quę subscriptio sit apponenda. Quod autem sit apponenda subscriptio, quæ apponebatur sub die, sub qua formantur litteræ Pontificiæ videtur extra difficultatem; si quidem cum subscriptio fiat nomine Pontificis, debet apparare ea, quæ vsurpabantur ea die, sub qua Pontifex vult, priuilegium haberi pro concesso aliàs subscriptio non cōcordaret cum tempore Datæ literarum Pontificiarum. Neque in hoc continetur falsitas, quia Pontifex concedit mutationem nominum, & cognominum, atque adeò cœterorum, quę sunt necessaria, vt priuilegium appareat ab ipso concessum sicut exprimitur in priuilegio Iulij II. pro Minimis, de quo *num. 2.* Cum enim priuilegium sit ab ipso concessum; & litteræ sub nomine ipsius formandæ sint, trahit secū cœtera tanquam accessoria, quę necessaria sunt, pro earumdem formatione *Cap. Sollicitudinem. De appellat.* & *Cap. Accessorium. De regul. iur. in 6.* Et censetur Pontifex tacitè per illam suam concessionem mandasse ministris vt subscriberēt, & cœtera omnia prēstarent pro efformatione litterarum. Vnde dum exequutioni mandantur, non solum adimpletur mens Pōtificis, sed etiam, quod ministri tacitè in mandatis habebant.

8 Quartò dubitatur circa sigillum. Est enim sigillum necessarium ad declarandum consensum, & approbandum, quod in eisdem litteris continet. *l. Sicut, §. Non videtur. ff.* Quib. *mod. pign.* & *l. Fideiussor. §. Pater Seij. ff. De pignorib.* & *l. Si ità stipulatus. §. Chrysogonus. ff. De verbor. obligat.* & Cap. 1. *De procurbt.* Et obseruāt Doctores *in dict. l.* Si *ità stipulatus*. Specul. *lib. 2. Tit. de probat. §. Videndum, tertiò, num. 18.* Borel. *consil. 40. num. 41.* Nicolaus Reuenas. *consil. 27. num 50. lib. 3.* Menoch. *De arbitrar. quæst. 113. num. 9. lib. 2.* Nicolaus Euerar. iun. *consil. 10. num. 85.* Mysinger. *resp. 1. num. 52.* Viuius *decis. 54. num. 1. lib. 1.* Tusch. *littera S. conclus. 239. num. 1.*

9 Hoc dubium eodem modo resoluendum est, ac præcedens, vt scilicet litterę Apostolicæ sigillādæ sint sigillo Pōtificis concedentis nomine suo expediri. Quia dum concedit litteras Apostolicas sub nomine proprio, concedit etiam sub proprio sigillo, cum necessorium sit sigillum pro approbatione, vt dictum est, *num. preced.* Præsertim, quia requiritur sigillum proprium Pontificis, cuius sunt litteræ: nec sufficit alienum iuxtà ea, quę tradunt Glos. *in Cap. Inter dilectos. §. Dilecta. De fide instrumen.* Bald. *ibid. num. 15. ver. Sed oppono.* Arer. *in §. Possunt. num. 1.* Instit. *De testamen.* Mascard. *de probat. conclus. 1308. num. 21.* Francisc. de Barris. *De success. lib. 1. tit. 1. num. 37.*

10 Quintò dubitatur, à quibusnam huiusmodi litteræ Apostolicæ formandæ sint. Neque enim Pontifex indulgens Priuilegium hoc explicat, cum solum dicat, *Ad præmissa omnia, & singula quibuscunque impedimentis, & contradictionibus amotis liberam, plenamque auctoritatem, & facultatem elargimur.* Vnde videtur resoluendum, quod per eos expediendæ sint, per quos aliàs expediuntur: & ad quos de iure id spectat. Quia cum sit

sit omissum, quibus detur auctoritas, & facultas expediendi dictas litteras, subintrat dispositio iuris, quod per consuetos ministros sint expediendæ *l. Si verò. §. De viro. ff.* Soluto *matrimonio*, & *l. Commodissimè. ff.* De *liber. & posth.* & *l. Si extraneus. ff.* De *condit. ob cau.* & Cap. *Cum venerabilit.* De *relig. domib.* & iuxta ea, quæ obseruat Rota, *decis.* 171. *num.* 2. *par.* 1. *Recen*, & *decis.* 703. *num.* 2. *par.* 2.

11 Quod etiam colligitur ex tenore priuilegii, ibi. *Mutatis dumtaxat nominibus, cognominibus, & inuocationibus, & diebus ad libitum vestrum expediri possint.* Si enim non à priuilegiatis, sed ad libitum ipsorum expediri possunt, sequitur, quod instantibus priuilegiatis debeant expediri. Priuilegiati autem non possunt instare, nisi apud eos, ad quos spectat expeditio. Quod etiam necessariam est pro authenticatione dictarum litterarum, vt scilicet possit constare, quod legitimè sint expeditæ, & vt auferatur suspicio falsitatis.

12 Neque ministri Pontificii poterũt impedire, aut retardare expeditionem harum litterarum, aut contradicere, cũ id expressè prohibeat Pontifex illa clausula, *Quibuscunque impedimentis, & contradictionibus amotis*, quæ habet vim talem, vt claudat os cuicunque contradicenti, aut impedimentum obiicienti, vt de simili clausula notant Bart. *in l. fin. circa finem*, C. De *Canon. frumen. Vrb.* Rom. Ruin. *consil.* 21. *num.* 15. *in fine. lib.* 1. Rota coram Puteo *decis.* 50. *num.* 5. *lib.* 1. *in antiq* & coram Veral. *decis.* 134. *num.* 4. *par.* 3. & coram Merlino, *decis.* 524. *num.* 2.

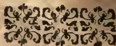
13 Præsertim quia adest etiam clausula. *De plenitudine potestatis*, quæ declarat mentem Pontificis, vt velit suam cõcessionem omninò sortiri effectum cum in hunc finem adhibeat pleno modo totum suam omnimodam potestatem. Et proinde operatur, quod nihil opponi possit iuxta ea, quæ obseruant Mandos. *ad Reg.* 16. *Cancel. quæst.* 7. *num.* 6. Angel. *consil.* 368 *n.* 2. *ver. Quantò idem. Dominus* Bald. *in l.* 2. *num.* 39. C. De *seruit. & aqua.* Moneta *de commut. vlt. volun. cap.* 7. *num.* 124. Sanchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 15. *nu.* 3.

14 Sextò dubitatur. An pro expediendis modo his litteris sit necessaria licentia Pontificis regnantis. Et quidem nõ esse necessariam pro expeditione litterarum, constat ex tenore priuilegii: quia Pontifex priuilegiatis cõcedit ad libitum priuilegiatorum posse expediri, & concludit. *Et ad premissa omnia, & singula quibuscunque impedimentis amotis, liberã, plenamque auctoritatẽ, & facultatem elargimur.* Vnde cum pro exequutione sit à Põtifice concessa libera, et plena facultas, non requiritur alia facultas, quia agitur de gratia iam facta, nempe de potestate communicata pro his litteris expediẽdis. Quia est gratia, quæ facit Religiosos priuilegiatos, & tribuit ius vt possint instare pro expeditione harũ litterarum. Et hoc facit, quod gratia sit iam facta, & non expiret morte concedentis Cap. *Si cui nulla.* De *preben. in* 6. Et notant Glos. *ibid. not.* 1. & verbo. *Moriatur.* Archidiacon. *in fine. ver. Secus facienda.* Ancharan. *in Cap. Si super gratia. num.* 1. De *offic. deleg in* 6. Dec. *in Cap. Relatum. num.* 21. *De offic. de leg. in noua edic.* & *in Rubr. De const. num.* 41. *in* 1. *Lectura* Ripa. *ibid. nu.* 50. Ruminal. *num.* 129. Beroius *in Cap. Quoniam. Abbas. num.* 10. *De offic. deleg.* Gaeta, *in Cap. Ad liminα.* 30. *Q.* 1. *ss.* 1. Bald. *in l. fin. num.* 3. *ver. Sed pone. ff* De *constit Princip. in* 1. *Lectura.* Rebuf. *in Concord.* Rubr. *De mandat. Apost.* §. 1, verbo. *Sui Pontificatus. ver. Licet quidã Doctores.* Hieronim, Paul. *in Pract.* Cancel*lar.* Tit. *Declaratoria super proponente. ver. Præstantissimè Doctor.* Et alii, quos citat, & sequitur Sanchez. *lib.* 8. *de matrim. disp.* 28. *num.* 64.

15 Verum quamuis in prædicto priuilegio sit concessa plena facultas pro expeditione dictorum litterarum, atque ministri habeant sufficientem auctoritatem, requiritur tamen licentia regnantis Pontificis pro exercitio huiusmodi facultatis. Cum enim sit exercenda iurisdictio Pontificia nomina Pontificis defuncti ex illius commissione facta pro tempore futuro, non potest exerceri, nisi annuente regnante Pontificio, cum ipsius ministri tanquam addicti eiusdem ministerio, nõ possint extendere vltra terminos commissionis

fionis suum ministerium; habent enim tacitam commissionem, vt non expediat quicquam, quod Pontificiæ iurisdictioni, innitatur, nisi ex eiusdem commissione, & ideò fines mandat seruandi sunt, *l. Diligenter. ff. Mandati*, & Cap. *Cum olim. De offic deleg* Præsertim, quia aliàs committi possent plures fraudes & expediri plures litteræ Apostolicæ, quæ non essent expediendæ contra regulam, quod fraudibus non sit aperienda via, *l. In fundo, ver. Constituimus. ff. De rei vendicat.* & l. *Qui sub prætextu. C. De sacrosanc. Eccles.* & Cap. *Puro. De diuort.* & Clement. *1. §. fin. De concess. præbend.*

16 Itaque esset supplicandum Summo Pontifici regnanti, vt pro exequutione priuilegii concederet litteras Apostolicas expediri Crederem tamen, quod hoc summus Pontifex non concederet, quia essent formanda sigilla alterius Pontificis, quod esset aperire viam fraudibus, nec fineret, quod coram se in expediendis litteris Apostolicis exerceeretur iurisdictio nomine prædecessorum. Sed si vellet manutenere priuilegium, committeret, vt nomine proprio litteræ expedirentur. Ex quibus constat, quod prædictum priuilegium quò ad vsum est implicatum pluribus difficultatibus: vnde magis expeditum est priuilegium Iulii II, concessum Minimis, de quo supra *num. 2.* Et meliùs erit, eo vti ab iis, quorum priuilegiorum communicatio pertingit, ad ipsum includendum.

An impetrans beneficium cum animo liberè postea resignandi, incidat in pœnas Constit. Pauli IV. Quæst. 244.

SVMMA

1 *Procurantis beneficia cum animo resignandi in fauorem tertij pœna.*
2 *Error Macbadi.*
3 *Constitutio Pauli IV. non afficit impetrantes eum animo liberè dimittendi.*
4 *Dispositio non comprehendit, quibus verba non quadrant.*
5 *Constitutio Pauli IV. non comprehendit impetrantes cum animo permutandi.*
Dispositio pœnalis non admittit extensionem.
6 *Simplex dimissio beneficij comprehenditur sub iuramento exigito in Curia.*
7 *Quid si beneficium aliàs simplex requirat residentiam.*
8 *Animus conditionalis resignandi &c. non comprehenditur sub Constitutione Pauli IV. aut iuramento.*
Conditio facit, quod actus non adsit.
Conditionatum non attenditur.
9 *Animus retinendi beneficium sub conditione impossibili contrariatur iuramento. & Constitutioni Pauli IV.*
Conditio impossibilis remouet intentionem
10 *Pœna Constitut. Pauli IV. locum habens, si non impetretur beneficium.*
Excommunicatio requirit actum perfectum.
11 *Percetne procurans beneficium cum animo dimittendi.*
12 *Constitutio Pauli IV. non habet locum extra Romanam Curiam.*
Ex præmio desumitur mens.
13 *Animus dimittendi beneficium superueniens impetrationi non contrariatur &c.*
14 *Nec etiam animus resignandi post longum tempus.*
Animus faciendi actum in diem incertum est conditionalis.
15 *Impetrans beneficium, vt retineat, donec pinguius obtineat non obstat Constit. Pauli IV. &c.*
Dictio, Donec, est limitatiua.
16 *Dictio, Donec, resoluitur in conditionem.*

1 Paulus IV. vt tolleret abusus, qui in impetratione beneficiorum irrepserant, edidit Constitutionem suam, *12. in ordine tom. 1 Bullar.* in qua

qua inter alia statuit, quod absque ulla declaratione subsint ipso facto sententiæ excommunicationis. *Qui pro seipsis principaliter animo, & intentione ex postmodū in fauorem aliorum, etiam quantumuis idoneorum, & benemeritorum cum simili pensione, aut commodo, aut etiam sine eo resignandi obtinere* (beneficia) *procurauerint*.

2 Ex quibus constat, lapsum fuisse Machadum, *to.2.lib.3.par.3.trac.2.docum.8.nu.11.*ver. *Quæ peccado.* dum reuocat in dubium existentiam prædictæ Bullæ Pauli. Si enim ad Bullarium recurrisset, vt facilè fuit, eam repetisset, quod certè præstare debuit, antequam dubitaret, quia reuocãdo in dubium, reuocat in dubium etiam fidelitatem Filliuccij, à quo fatetur afferri. Nec etiam dubitari potest, an sit vsu recepta, cum id constet ex praxi; nam coadiuuatur eiusdem obseruantia iuramento, quod exigitur ab impetrantibus hic in Curia, quod non impetrent animo resignandi &c.

3 Vnde difficultas est, an afficiat eos, qui impetrant beneficia animo resignandi, non quidem in fauorem alicuius, sed absolutè, & liberè absque pensione &c. Gonzalez, *ad Regul. Cancel. glos. 15. num. 90.* videtur tenere, quod comprehendat etiam simplicem, & liberam dimissionem, dum iuxta dictam Bul. non admittit doctrinam Nauar. mox citandi, quod non prohibeatur animus simpliciter dimittendi. Tenendum est. *Dictam Constitutionem non afficere, nisi eos, qui impetrant beneficia animo resignandi in alterius fauorem, non autem, qui impetrant animo dimittendi simpliciter*, facit doctrina Nauar. *De orat. cap.21. num.12.* & *Miscellan. 40. aliàs 44. n.2.* & ita tradunt Garzia *de benefic. par.11. cap.3. num.91. circa fin.* Bonac. *disp.2. de censur. in part. quæst. 3. pun.28. num 4.*

4 Ratio est. Quia lex non loquitur simpliciter, & absolutè de resignatione, sed de resignatione in fauorem alterius, ibi. *Animo, & intentione ex postmodum in fauorem aliorum quamtumuis idoneorum, & benemeritorum resignandi.* &c. Cum ergò loquatur de resignatione in fauorē aliorum, non comprehendet liberam dimissionem, Neque enim dispositio ea comprehendit, quibus verba dispositionis nō quadrant, *l.4. §. Toties. ff. De dam. infec.* & *l. Quod constitutum. ff. De milit. testam*, & notant Felin. *in Cap. Nonnulli. n. 34. ver. vbi verba.* De *rescrip.* Roman. *consil. 442. num.2.* Socin. *consil. 55. num. 4. lib.1.* Bald. *consil. 486. circa init. ver. Secundò prob.* Alex. *consil.17. numer. 8. lib.2.* Dec. *consil. 594. num.2.* Rota *decis.434. num.5. in fine. par.3. Recent.*

5 Similiter dic. Constitutio non comprehendit impetrantes beneficia animo permutandi, vt obseruant etiam Garzia *de benefic. par.11. cap.3. num.191.* Gonzalez, *ad Reg.8. Cancel. glos.15. n.90.* Bonac. *disp.2. de censur. in part. quæst. 3. pun. 28. num.4.* Quia similiter disponit solum de habentibus animum resignandi in fauorem alterius: non autem de habentibus animum permutandi, & ideo cum non quadrent verba, nec etiam locum habebit dispositio, Præsertim cum sit pœnalis, quæ strictè accipienda est, nec admittit extensionē, *l. penul. ff.* De *pæn.* & Cap. *Odia De reg. iur. in 6.* & notant communiter Doctores Bald. *in l. Cum proponas. circa fin. C. De hered. instit.* Cagnol. *in l. Factū. §. In pænalib ff. De regul. iur.* Craueta *consil. 205. num.31.* Roland. *consil.27. n.19. vol.1.* Bec. *consil.102. num.31.* Natta *consil. 339. num.6.* Felin. *in Cap. Causam, quæ. num.27. ver. Et rescriptum.* De *rescript.* Paris alios allegans. *consil, 89. num. 38. lib.2.* Afflict. *decis. vlt. num.17.* Surd. *consil.386. num.28. lib.3.* Rota *decis.489. num 5. par.4 Recent.*

6 Verum, quamuis simplex dimissio; aut permutatio non comprehendantur sub *dic. Constit.* Pauli IV. comprehendūtur tamen sub iuramento, quod hic in Curia exigitur tempore examinis in beneficiis residentiæ Iurant enim impetrātes, quod non accipiant beneficium animo dimittendi, de quo meminit Paris, *de resignat. lib.9. quæst.10. in fine.* Gonzalez mox citand. Garzia, *de benefic. par.8. cap. 2. num.35.* Quod autem dictum iuramentum complectatur etiam simplicem, & liberam dimissionem, tradunt Gonzalez *ad Reg.8. Cancel. glos.11. num.90.* Garzia, *de be-*

de benefic. par. 11, cap. 3. num. 191. Et rectè. Quia iuramentum est absolutè de non habendo animo dimittendi: & ideò debet talis animus excludi; qui quidem non excluditur, si adsit animus de simplici dimissione, aut de permutatione, nam etiã in permutatione dimittitur beneficium. Et hoc factum est ad eultanda inconuenientia, quæ oriuntur ex impetratione beneficiorum cũ animo dimittendi, quia fieri potest, quod impetrentur, vt excludantur alii, ne impetrent, vt dimittatur in talibus circũstantiis, vt conferendũ sit certę determinatę personę, et alia huiusmodi.

7 Et hoc locum habebit in beneficio aliàs simplici, si tamen ex lege fundationis residentiam requirat. Nam si conferatur iuramentum, eumdem effectum præstabit, quem præstat quò ad alia beneficia. Et hæc obseruantia subsequuta declarabit, quod dispositio de exigendo tali iuramento locum habeat etiam in hoc casu. *l. Si de interpret. ff* De l. gib. & notant Rota *decis.* 150. *num.* 27. *par.* 5. *Recent.* & *decis.* 14. *n.* 4 *par.* 7. *earumd.* Recent.

8 An autem dicta Constitutio Pauli IV. & prædictum iuramentum complectatur etiam intentionem, & animum conditionalem resignandi in fauorem alterius, aut liberè dimittendi, seu permutandi. Negatiuè resoluendum est. Ità etiã Garzia *par.* 11. *de benefic. cap.* 3. *num.* 191. Hoc enim sequitur ex natura conditionis, quæ suspendit actum, & facit, quod non adsit, nisi ipsa existat, *l. Cedere diem. ff. De verbor. significat.* & *l. Hac venditio inst. ff.* De *contrahen. empt.* & *l. Necessariò.* §. *Quod si pendente. ff. De peric. & com. rei ven.* Et notant Cephal. cum aliis. *consil.* 56. *nu.* 12. *vol.* 1. Alex. *in l. Pecuniam. ff.* Si cer. pet. Socin. & alii *ibid.* Peregrin. *de fideicom. ar.* 43. *num.* 16. Surd. *decis.* 202. *num.* 5. Rota coram Durano, *decis.* 146. *num.* 47. Quod enim sub conditio est, conditione non purificata non attenditur; sed perinde se habet, ac si non existeret, vt obseruant Castrens. *in l. Ex litteris.* C. Quãdo, *dies leg. ced.* Dec. *Respon.* 21. *n.* 8. *lib.* Surd. *dec.* 210. *n.* 5. Mantic. *de tacit. lib.* 4. *tit.* 29. *n.* 3. Rota *in Asculana nullitatis laudi* 5. *Iulij* 1589. corã Litta, & *decis.* 378. *n.* 2. *par.* 3. Rec.

9 Maior difficultas est, Si intentio retinendi sit sub conditione impossibili, aliàs dimittendi, nisi eueniat hæc conditio, vt si intendat retinere, si Papa dispẽset super residentia, aut alia simili, alioquin dimittendi. Resp. In hoc casu habere locum tum Constitutionem Pauli IV. tum etiam prædictum iuramentum. Vnde si intendat resignare in fauorem alterius, subintrat Constitutio Pauli IV. Si verò absolutè dimittere, aut permutare, subintrat iuramentum. Quia cum conditio sit impossibilis, remouet intentionem, quæ stat sub ipsa, *l. Non solum. ff.* De *obligat. & act.* & *l. Impossibilis. ff. De verbor. obligat.* Et remanet sola intentio dimittendi, quæ est absoluta, dum est reiecta condicio. Et ideò sub dispositione legis, & iuramenti.

10 An autem pœnæ Constitutionis Pauli IV. contra impetrantes beneficia animo resignãdi in fauorem alteriùs, quę sunt excõmunicatio ipso facto incurrẽda, amissio omniũ beneficiorũ, inhabilitas ad beneficia in futurum obtinenda, locum habeant, si quis cum hac intentione procuret impetrare, sed non obtineat Negatiuè resoluit Bonac. *disp.* 2. *de censur. in par. quæst.* 3. *pun.* 28. *num.* 7. Quia quando aliquis actus prohibetur sub censura, intelligitur de actu perfecto, & consumato iuxta ea, quæ tradunt Glos. *in cap. In audientia,* & *in cap.* Si verò. *De sentent. excom.* Hostiens. *in sum.* Tit. *De sentent. excom. nu.* 9. vers. *Imprimis.* Cardin. *in Clemen.* 1. *quæst.* 3. De *pœnit.* Nauar. *in cap. Si quis non dicam. De pœnit. Dist.* 1. Verum quia Constitutio Pauli IV. non disponit de impetratio beneficiorum, ita vt impetratione accipienda sit cum effectu, sed de procurantibus impetrare, vt constat ex illis verbis *Obtinere procurauerit*, vt violetur Constitutio, & locum habeant pœnæ, sufficit, si interueniat actus cõpletus procurandi cum animo resignandi in fauorem alterius; quia hic est ille actus, qui cadit directè sub prohibitione, & continet totam materiam prohibitam: tanquã eam, quæ obstat rectæ distributioni beneficiorum; nam Pontifex, si sciret prædictum animum, non conferret beneficium; & proinde dum procuratur tali

animo, doloso modo procuratur.

11 Ex dictis deducitur, quid dicendū de doctrina; quam tradunt Rodriquez *tom. 1. sum. cap. 30. num. 6. conclus. 6.* Vega *par. 1. sum. cap. 36. casu* 23. Nauar. *Cap. 25. Manual. nu.* 118, Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 45. nu.* 12. Lessius *lib. 2. de iust. & iur. cap. 34. dub. 26. num.* 136. Vasquez *opusc. de Benefic. cap. 3. §. 3. dub. 1. in fine.* Palaus *par. 2. oper. moral. tract.* 13. *disp. 4. pun. 7. nu.* 11. Nempè procurantem beneficium cum animo dimittendi non peccare saltem mortaliter, dummodò habeat animum inseruiendi interim, dum retinet. Nam & si fortè hoc procedere possit, quantum est ex natura rei, de qua tamen est difficultas, & neque licere ex natura rei, docent Hostiens. *in Cap. Relatum num. 2. De Cler. non resident.* Butr. *ibid. num.* 8. Abbas *in fine.* Angel. *verbo.* Clericus. 7. *numer.* 6, Syluester *verbo*, Beneficiū 3. *in fine.* Gabr. *in 4. dist.* 15. *quæst. 8. ar. 3. dub. 1.* & alii. Et negari nō potest, quin contineat aliquid inordinatum in distributione beneficiorum: cum perturbetur, ordo, qui aliàs seruaretur in ipsa distributione. Attamen stante dicta Constit. Pauli IV. & prædicto iuramēto, certū est, interuenire graue peccatū, quia interuenit periuriū, et quādo ad est animus resignādi in fauorē tertii, violatur Cōstitutio, quæ sub excōmunicatione latæ sententiæ, & aliis pœnis id prohibet.

12 Au autem, quæ dicta sunt, locum habeant extra Romanam Curiam, constat non habere locum quò ad iuramentum, quia extra ipsam non exigitur. Sed neque constitutionem Pauli IV. locum habere, obseruat Garzia, *par. 11. de benefic. cap. 3. num. 191. in fine.* Et colligitur ex tenore eiusdem constit. præsertim ex Proœmio, in quò Pontifex recenset abusus cōtingentes in impetratione beneficiorum in Romana curia, & declarat, se velle eos extirpare, & ideo de cœtere &c. Cum autem ex proœmio habeatur causa finalis, & mens disponentis. *l. 1. ff. Ad Macedon,* & *l. fin. ff. De hæred. instit.* & notant *ibi.* Bar. & cœteri Doctores. Craueta, *consil.* 301. *nu.* 2. Decis. *Pedemon.* 31. *num.* 10. Rota coram Ludouis. *decis.* 531. *num.* 5. & coram Merlino, *decis.* 558, *num.* 3, & *decis.* 348. *num.* 1. *par. 4.* Recent. Vnde cum constet Pontificem fuisse contemplatum prouisiones, & impetrationes beneficiorum, quæ fiunt in Romana curia, non autem, quæ fiunt per Ordinarios, prædicta constitutio non se extendet extra Romanam curiam.

13 Secundò deducitur ex dictis. Nō violare constitutionem Pauli IV. neque iuramentum eum, qui obtento iam beneficio concipit animum resignandi, aut dimittendi. Quia iuramentum pro sui obseruantia solum exigit, quod non impetretur beneficium cum animo dimittendi, & constitutio, quod non impetretur cum animo resignandi in fauorem alterius; pro quo sufficit, quod in actu impetrationis, non adsit huiusmodi animus. Et ideò effectuata impetratione, si superueniat, etiā statim, huiusmodi animus, nec quæ cōstitutio, neq iuramentū violabitur.

14 An autem iuramentum, & constitutio prædicta procedat non solum de habentibus animum resignandi, aut dimittendi statim, sed etiam de habentibus talem animum, sed post longum tempus effectuandum, negatiuè resoluit Garzia *par. 11. de benefic. cap. 3. num.* 191. Et rectè. Quia, dum solum habet animū resignandi, aut dimittendi post longum tempus, habet interim animum absolutum retinendi, quod est illud, quod requirūt prædicta cōstitutio, & iuramentū. Et cū animus resignandi post longum tempus, aut dimittendi sit conceptus in diem incertum, est condicionalis, quia dies incertus resoluitur in condicionem iuxta ea, quæ in simili resoluunt Angel. *in l. Seius Saturninus. numer. 2. ff.* Ad *Trebel.* Alexan. item *num.* 2. Riminal. *iun. consil.* 334. *n.* 19. Mantica *De coniect. vlt. volunt. lib. 11. tit.* 18. *num.* 20. Thesaur. *quæst. forens.* 68. *num.* 7. *lib.* 1. Rota coram Ludouis. *decis.* 346. *n.* 6. vbi etiam Addit. *num.* 8. Animus autem conditionatus dimittendi, aut resignandi supponit absolutum retinendi, cui tanquam fundamento innititur.

15 Tertiò deducitur, non violare constitutionem prædictam, aut iuramentum eos, qui impetrant beneficia cum animo retinendi non absolutè, sed donec pinguius obtinere potuerint. Ita obser-

ſeruant Sanchez *lib.7. de matrim.diſp. 45. num. 12.* Bonac. *diſp. 2. de cenſur. in part. queſt 3.pun.28. num.4.* Nam dictio *Donec* ſupponit in impetrante animũ retinendi quamuis limitet ad tempus incertũ iuxta ea, quæ obſeruant Grat.*conſil.* 81. *num.* 26. *lib.2.* Socin. iun.*conſil.* 76. *nu.*113. *lib.* 1. Ripa *ſingul.obſeruat.*372.*nu.*2. Dec. *conſil.*621. *n.*7. Animus autem iſte licet limitatus ad tempus excludit animum de præſenti reſignandi, aut dimittendi.

16 Deinde dictio, *Donec*, reſoluitur in conditionem, *l.Legatum.ff.* De *an. leg.* & *l.Generaliter. §. Duas filias.ff.* De *vſufr. leg.* & *l.Pater Seuerinum.§.fin.ff. De condit. & demonſtr.* & notant Bar. *ibid.ver. Secundò principaliter.* Dec. *in l. Si quis hæredem. num.*7. C. De *inſtit.* Ruin. *conſil.*43.*num.*4. *vol.*2. Socin. iun. *conſil.* 58. *num.*7.8. *vol.*3. Boer. *deciſ.*44.*num.*3. Rota *deciſ.* 190.*num.* 6. *par.* 3. *Recent.* Conditionalis enim animus reſignandi, aut dimittendi ſupponit animum abſolutum de præſenti acquirẽdi, & detinendi quod ſufficit pro obſeruantia prędictæ conſtitutionis, & iuramenti.

Quid faciendum, ſi dubium ſit, an beneficium vacauerit poſt mediam noctem menſis reſeruati, aut Ordinarij. Quæſt 245.

S V M M A.

1 *Menſes in ordine ad reſeruationem beneficiorum quomodo computentur.*
2 *In dubio, an beneficium vacauerit poſt mediã noctem, quid faciendum.*
3 *An Gallorum cantus attendendus.*
4 *Iudicandum in fauorem illius, ad quem ſpectat menſis, qui finitur.*
5 *Collator beneficij poſsidet ius conferẽdi, quouſque conſtet elapſum eſſe menſem.*
6 *Poſsidens eſt manutenendus, quouſque conſtet ac non iure poſsidendi.*
7 *Reſeruatio eſt certa, quouſque durat menſis reſeruatus.*
Probatio dubia non releuat.
8 *Ordinarius modo non habet intentionem fundatam conferendi omnia beneficia.*
Habens pro ſe præſumptionem iuris transfert onus probandi in alium.
Præſumptio iuris eſt liquidiſsima probatio.
9 *Poſſeſsio transfert onus probandi in alium.*
Non probans ſuccumbit tanquam iure deſtitutus.

1 MEnſes in ordine ad reſeruationem beneficiorum computantur à pũto mediæ noctis primi diei vſque ad punctum mediæ noctis vltimæ diei, & eodem etiam pacto computantur menſes non reſeruat iuxta, *l.More Romano.ff.De fer.* vbi Doctores, & notãt Tiraquel *de retract.lign.§.1. gloſ.*11. *num.*1. Nauar. *de Orat.cap.*3. *nu.*34. Fran. colin. *De bor.canon.cap.*87. *& ſequen.* Gonzalez *ad Reg.*8. *Cancel.gloſ.*11. *num.*9. Garzia *De beneficijs par.*5.*cap.*1.*num.*523. Pax Iordan. *lib.* 10. *tit.* 12. *num.*43 *tom.*2. *Lucubrut.* Rota plura cumulans *deciſ.* 244. *nu.* 2. *par.*2. *Recent.* & in *Piſtorienſi alternatiua*, 16. *Octobr.* 1558. coram Quiroga ſiquidem eodem modo computari debent, quo computantur dies, cum menſes non ſint aliud, quam certus numerus dierum.

2 Quia ergò non raro contingit, quod dubium ſit, an vacatio beneficii per obitum contigerit in menſe reſeruato, an in ſubſequenti, aut è contra, eò, quod circa mediam noctem mors contigerit, quia ſcilicet non adſunt horologia, vt in oppidis, & villis, ideò dubitatur, quid in tali caſu ſeruandũ ſit, an beneficium habendum pro reſeruato, an pro libero. Quod autem in tali caſu attendẽdum ſit ad ea, quæ poſſunt indicare tempus, & præſertim ad Gallorum cantum, tradiderunt illuſtres ſcriptores Gonzalez *ad Reg.*8. *Cãcel.gloſ.*12. *num.* 16. Ioſeph. Ludouiſ. *deciſ.* 166.*num.*7. Garzia *par.*5. *de benefic. cap.* 1. *num.* 526. Et quod mirum eſt. Rota Gallorum cantui innixa in hac materia pronunciauit in *Auerſana Parochialis.* 12. *Martij.* 1562. coram Oradino, & *deciſ.*67. *aliàs* 71. *lib. in Manuſcrip.* coram Vetal. vt refert Garzia modo citat.

3 Non eſſe autem attendendum Gallorum cantum tanquam conniecturam nullius ponderis, obſeruant Polidor. Ripa *de Noctur. temp. cap.* 161. *num.* 3. Pax Iordan. *lib.*10. *Variar. Lucubr. tit.* 12. *num.* 50.

in fine, & 51. Quia ad nullam horam certã gallorũ cantus est determinatus. Quãuis enim circa solis ortum, seu initio auroræ continuò cãtare soleant; hoc tamen præstant etiam in nocte non vna vice, sed pluries; & nulla hora determinata, sed modo vna, modo altera. Nam aliquando cantant post initium noctis, aliquando longè ante mediam noctẽ, aliquando etiã bis, & ter in eadem nocte ante mediam noctem, & in diuersis horis; & vno incipiente cantare prosequuntur cœteri circumuini, itaut, nisi aliud constaret de opposito, crederetur dies vicinus, quod infinities experientia didici, & quilibet poterit obseruaret, vnde stante huiusmodi incertitudine; nullum prorsus motiuum de media nocte sumi potest ex gallorum cantu.

4 Itaque in tali casu iudicandũ est in fauorem illius, ad quem spectat mensis præcedens, siuè sit Summus Pontifex siuè Ordinarius; ità vt præcedens mensis non censeatur elapsus, nisi constet elapsam esse vltimã mediam noctem iuxta ea, quæ in hac materia tradunt Gonzal. *ad* Reg. 8. *Cancel. glos.* 11. *num.* 30. Felin. *in* Cap. *Olim. num.* 10. De *rescrip.* Fax Iordan. *Variar. Lucubrat. lib.* 10. *tit.* 12. *num.* 54. & 56. Cassodor. Decis. 3. *De restit. spoliat.* & *dec.* 2. *de except.* Rota coram Puteo, *decis.* 206. *lib.* 3.

5 Ratio desumitur ex eo, quod is, ad quem spectat mensis, qui elabitur, est in possessione ratione illius mensis ad conferenda beneficia vacantia in ipso: ita vt possideat ius conferendi, quousque durat mensis. Vnde quando non constat, quod mensis sit elapsus, locum habet regula, quod in dubio sit melior condicio possidentis §. Retinendæ, ver. *Commodum*. Instit. *De interdic.* & *l. Is, qui destinauit. ff. De rei vendicat.* & Cap. Pro *possessore. De reg. iur. in* 6. Esset enim contra iustitiam deturbare aliquem de possessione, antequam cõstet, quod tempus possidendi finitum sit.

6 Ex quo fit, quod, quando quis possidet, manutenerì debeat in sua possessione, quòadusque constet de non iure possidendi. Cap. *penul. De instit.* & *l. Arianus. ff. De actionib.* & Cap. *fin. De iureiur.* & notant Doctores, *in l. De die. ff. Qui satisd. cog.* Alexan. *consil.* 161. *num.* 6. *vol.* 2. Franc. *decis.* 167. *num.* 13. Tiraquel. De *iure primogen. quæst* 17. *num.* 20. Alciat. *reg. vlt. præsump.* 43. per totam. Constat. autem, quod possideat ius conferendi is, ad quem pertinet mensis: & quod talis possessio pertineat ad ipsum vsq. ad mediã noctẽ vltimæ diei mẽsis; & ideò priuari non potest possessione, nisi constet, mediam noctem iam elapsam fuisse.

7 Et cum certum sit, mensem labentem esse reseruatum, certa remanet reseruatio, quandiu durat mensis, tanquã eidem affixa: ita vt non possit excludi, nisi per superuenientem mensem. Et ideò, nisi constet, quod superuenerit, non elidirur reseruatio, etiam si afferantur aliquæ cõniecturæ dubiæ, quia tanquam incertæ nõ possunt præualere contra ius certum conferendi, & reseruationẽ certam. Probatio enim dubia non releuat: *l. Neque natale. C. De probat.* & *l. Si fuerit. ff. De reb. dub.* & Cap. *In præsentia* De *probat.* & notant Bart. *in l Inter stipulantem.* §. 1. *ff. De verbor. obligat.* vbi etiam cœteri Doctores. Imola, *consil.* 96. *per totum.* Craueta, *consil.* 218. *num.* 5. Hippolit. *consil.* 10. *num.* 8. Surd. *decis.* 288. *num.* 45. Mascard. De *probat. conclus.* 1363. *numer.* 6. Rota coram Seraphino, *decis.* 1103. *num.* 2. & *decis.* 149. *num.* 2. *par.* 1. Recent.

8 Nec obstat, quod Ordinarius habeat fundatam suam intentionem conferendi omnia beneficia suę Diœcesis. Cap. *Ex frequentibus. De instit.* & proinde habeat pro se præsumptionem iuris, quæ est liquidissima probatio, vt obseruant Mascard. *De probat. conclus.* 1227. *num.* 11. Menoch. *De præsump. quæst.* 36. *nu.* 3. *lib.* 1. Alciat. De *præsump. reg.* 3. *num.* 3. Valasc. *de iure* Emphith. *quæst.* 7. *num.* 33. Rota, *decis.* 4. *num.* 21. *par.* 2. *Diuer.* Quia hoc erat verum, antequam fieret diuisio mensium inter Ordinarios, & Apostolicos. Facta autem hac diuisione, non habet Ordinarius fundatam intentionem conferendi beneficia vacantia in mensibus Apostolicis, sed solum in mẽsibus propriis; & ideò pro ipsis solum habet pro se præsumptionem

nem iuris, quæ transferat onus probandi in alium quod ad ipsum non spectet prouisio. Imò quando agitur de mense reseruato, Papa habet fundatam intentionem conferendi beneficia vacantia in ipsos et habet præsūptionem iuris pro se, & ideò iuxta doctrinam modo allatam transfert onus probandi in Ordinarium, quod expirauerit mensis reseruatus.

9 Imò cum Papa sit in possessione sui mensis, transfertur onus probandi in Ordinarium, quod expirauerit *l. Circa ff. De probat.* & notant Ripa *in Cap. Sæpe.nu. 2. De restit. spoliat.* Ruin *consil. 143. nu. 23. lib. 5.* Menoch. *Remed 4. de adipiscen. possess. num. 794.* Quod si non probat, succumbit tanquam iure destitutus iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Olim. num. 10. De rescript.* Cassodor. *decis. 2. De except.* Rota *decis. 3. & 4. De senten. & re iudic. in nouis.* & coram Puteo, *decis. 206. lib. 3.*

An sit valida erectio noui Conuentus Monachorum facta ante Constit. Innocent. X. cum sola licentia Ordinarij. Quæst. 246.

S V M M A

1 *Sine licentia Apostolica non possunt modo fundari Monasteria.*

2 *Pro fundandis Monasterijs de iure requiritur Apostolica licentia.*

3 *Monasteria non possunt erigi sine licentia Ordinarij.*

4 *Licentia Ordinarij. & Apostolica requiruntur copulatiuè pro fundandis Monasterijs?*

5 *Monachi possunt fundare Monasteria sine licentia Apostolica.*

6 *In interpretandis legibus non recedendum à verborum significatione.*

7 *Ius distinguit inter Mendicantes, & non Mendicantes.*

Monachi non veniunt appellatione Mendicantium.

8 *Dispositio circa materiam qualificatam non habet locum, nisi extante qualitate.*

9 *Ratio finalis, ob quam prohibentur Mendicantibus fundare Monasteria sine licentia Apostolica, non habet locum in alijs.*

Lex non extenditur ultra rationem finalem.

10 *Forma Canonum quatenus requirit licentiam Apostolicam pro erectione Monasteriorum à quibus seruanda.*

Clausula non refertur ad ea, ad quæ non permittit referri diuersitas rationis.

1 Dixi ante Cōstitutionem Innocentii X. quæ incipit, *Instaurādæ regularis.* Idib. *Octob.* 1642 & est 28. *tom. 4. Bullar. noui.* vbi. *§. 5.* prohibet omnibus erectionem nouorum Monasteriorum absque Apostolicæ Sedis licentia. ibi. *Constit. felicis record. Bonifacij VIII. quæ incipit.* Cum ex eo; *nec non Clemen. VIII. incipit.* Quoniam ad institutam, *aliorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum super erectione nouorum Conuentuum editas earumdem tenorē innouantes, illisque addentes hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinum Mendicantium, vel non mendicantium, Congregationis, Societatis, & cuiuslibet alterius Instituti etiam Societatis Iesu in aliqua Ciuitate, Castro, Villa, seu loco ad habitandum Domos, vel loca quæcunque de nouo recipere, seu Monasteria, Conuentus. Collegia recipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam, & expressam faciente de probibitione huiusmodi mētionem in scriptis, & gratis concedenda preuia examinatione Congregationis negocijs Episcoporum, ac Regularium præpositæ. Si secus egerint eo ipso incurrant pœnas priuationis, & inhabilitatis, vt supra inflictas. Et nihilominus receptiones, fundationes. & erectiones sint ipso iure nulla, & inualidæ, & Domus, ac loca ipsa, & personæ in eis degentes omnimodæ iurisdictioni, visitationi, correctioni Ordinarij loci plenè in omnibus subiaceant. Intendimus autem in præmissis etiam vltra Italiā, & Insulas adiacentes, prout expedire viderimus, prouidere.* Ex quibus constat, necessariam esse facultatem Apostolicam, vt modo possint de nouo fundari Monasteria.

2 An autem ante dictam Constit. valida fuerit fundatio Conuentus Monachorum absque Apostolica licentia, con-

sentiente tamen Ordinario, videtur negatiuè resoluendum. Quia de iure requiritur licentia Sedis Apostolicę pro fundandis, Monasteriis, vt statuitur in Cap. *Vnico. §. Confirmatos.De relig.domib. in 6.* & Cap. 1. *De excessib. Prælat. in 6.* & Clemen. *Cupientes.De pœn.* & notant Campanil. *in Diuer. iur. Rubr. 12. cap. 13. num. 80. in fine*, cum Sorbo, & Rodriquez. Zerola, *in Praxi. par. 1. verba* Monachi. *§. 1. & 2.* Nouar. *in pract. conclus. noui. iur. Pontif. conclus. 1. alias 10. num. 4.* Riccius, *decis. 168. num. 4. par. 4.* Barbosa, *de Potest. Episc. allegat. 26. num. 4.* Tamburin. *De iure Abbat. disp. 35. quæst. 1. num. 3. tom. 3.* Ventriglia, *in Pract. annot. 18. num. 7.* Rota *decis. 362. numer. 1. tom. 2. par. 4. Recent.*

3 Et quamuis Concil. Trident. *sess. 25. cap. 3. de Regular. in fine*, videatur requirere solam licentiam Ordinarii, dum disponit, quod, Monasteria non erigantur sine licentia Episcopi, in cuius diœcesi sita sũt, & ita sentiunt etiã plures Doctores Nouar. *in sum. Bul.* Tit. *De ædifican. monast.* Alter. Nouar. *in Prac. noui iur. Pontific. conclus. 1. alias. 10. nu. 8.* Cespedes, *de exempt. Regul. cap. 1. dub. 2. num. 4.* Lezana, *in sum. verbo.* Monasteria, *num. 2.* Donat. *in Praxi rer. regul. par. 2. tit. 1. de ædifican. Monast. quæst. 14.* Bordon, *consil. Regul. resol. 36. n. 17.* Rota *decis. 745. per totam. par. 2. Recent.* & *in Barchinon. fundationis. 20. Nouembr.* 1627. coram Panzirolo.

4 Attamen requiri copulatiuè licentiam Apostolicam, & Ordinarii, ex eo, deducitur, quod dispositio Concil. Trident. est compatibilis cum dispositione sacrorũ Canonũ, et ideo nõ est inducẽda correctio aut derogatio, sed vtraq. licentia erit necessaria, vt obseruant Zarola *in Praxi. par. 1. §. Monachi. num. 2.* Tamburin. *De iure Abbatis. disp. 33. quæst. 1. num. 6.* Barbosa alios allegans, *de potest. Episcopi. alleg. 26. num. 64.* & sæpius firmauit Rota, *vt in Cracouiensi fundationis Monasterij. 19. April.* 1649. coram Celso, & in *Cæsaraugustana fundationis Conuentus. 18. Maij.* 1657. coram Beuilacqua, & *in eadem 12. Nouem.* 1657 coram Meltio, & *in eadem. 4. Februar.* 1658. coram Cerro. Quod totum manifestum fit ex *Constit. 27.* Vrbani VIII. *to. 4. Bullar.* vbi, §. 2. disponit, quod nulla Monasteria erigantur, *Nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concilij Trident. &c. forma.*

5 His tamen non obstantibus tenendum est. *Erectionem dicti Conuentus fuisse validam: nec fuisse necessariam licentiam Apostolicam.* Ratio est. Quia in omnibus textib. allegatis, *num. 2.* disponitur tantum de Mendicantibus, & prohibitio dirigitur in ipsos, non autem de monachis. Cap. *vnico. §. Confirmatos autem. De relig. domib.* ibi. *Quibus ad congruam substentationem redditus, aut possessiones habere professio, siue Regula quemlibet interdicit; sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas.* & Cap. 1. *De excessib. Prælati.* ibi. *Cum ex eo, quod Prædicatores Minores, et Religiosi alij Mendicãtes &c.* & Clemen. *Cupientes. De pœnis.* ibi. *Transgressores Constitutionis, quæ Religiosis Mendicantibus.* Ex quibus cõstat, quod omnes textus prohibentes fundari monasteria sine licentia Apostolica. restrictiuè procedunt, quò ad solos Mendicantes, & ad ipsos tãtum dirigunt prohibitionem.

6 Cum ergo in interpretandis legibus non sit recedendum à verborum significatione, *l. 1. §. Si is, qui nauem. ff. De exercit. act.* & *l. Prospexit. ff.* Qui, & *à quibus.* & tradunt communiter Doctores præsertim Tiraquel. alios referens, *in l.* Si vnquam. *verbo.* Libertis. *num. 45. C. De reuocan. donat.* Azor. *par. 1. lib. 5. cap. 10. quæst. 9.* Rodriquez *Quæst. Regul. 1. ar. 6. ver. Tertia regula.* Suarez, *lib. 6. De legib. cap. 1. num. 7.* Salas, *disp. 21. de legib. sect. 3. num. 4.* Non potest dicta dispositio extendi vltra mendicantes, & consequenter, nec ad Monachos, qui contradistinguuntur à mendicantibus, nec veniunt appellatione mendicantium.

7 Præsertim quia ius distinguit inter mendicantes, & non mendicantes, vt in Clement. 1. *De Regular.* vbi disponitur, quod mendicantes transeuntes etiam de licentia Sedis Apostolicæ ad non mendicantes, non possint habere vocem in Capitulo. Et proinde Monachos præsertim in odiosis non venire appellatione men-

mendicantium obseruant Suarez, *disp.* 23. *de censur. sect.* 5. *numer.* 19. Donat. *in Praxi. rer. regul. par.* 2. Tit. *De ędifican. Monaster. quæst.* 13. *num.* 7. cum Nauar. *in Manuali. cap.* 27. *num.* 144. quando ergo ius dispo. nit de Religiosis cum qualitate restrictiua ad mendicantes, non comprehendet cœteros, qui ab ipsis à iure contradistinguuntur. Si enim voluisset omnes comprehendere, frustra addidisset qualitatem restrictiuam mendicantium.

8 Accedit etiam, quod dispositio, quæ versatur circa aliquam materiam qualificatam, non habet locum, nisi inueniat in materia qualitatem expressam à disponente, vt obseruant Craueta, *consil.* 435. *num.* 31. Riminal. iun. *consil.* 550. *num.* 2. Beroius, *consil.* 24. *num.* 1. *vol.* 1. Signorol. *consil.* 92. ver. *Preterea ad hoc*, Rota *decis.* 100. *n.* 1. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 234. *num.* 13. *par.* 1. Recent. & *decis.* 206. *num.* 7. *par.* 3. Recent. & *decis.* 8. *num.* 11. *par.* 7. & coram Puteo, *decis.* 22. *num.* 6. *lib.* 3. & coram Seraphino. *decis.* 1058. *nu.* 9. & coram Coccino. *decis.* 117. *nu.* 1. & coram Marrino Andrea, *decis.* 86. *num.* 11. & coram Merlino *decis.* 894. *numer.* 2. Cum ergo dispositio horum tex. versetur circa Religiosos mendicantes, atque adeò ita qualificatos, non habebit locum circa alios Religiosos, in quibus nō reperit eamdem qualitatem.

9 Neque dici potest, quod ratione identitatis rationis dispositio Canonum extendatur ad Religiosos nō mendicantes, quia ratio finalis talis dispositionis nō habet locum quò ad alios Religiosos. Est enim expressa in lege nempè in Cap. *un. De excessib. Prælat. in* 6. Et ad obuiare scandalis, & inconuenientibus, quæ insurgebant ex erectione, & mutatione Monasteriorum mendicantium, ita vt coarctet tex. hanc causam ad mendicantes ibi. *Cum ex eo, quod Prædicatores, Minores, et Religiosi alij mendicantes in Ciuitatibus, Castris, Villis, aut alijs locis ad habitandū domos, vel loca de nouo suscipiunt, seu olim suscepta dimittunt, se ibid. ad alia transferentes, diuersa scandala quandoque proueniant, & frequentes Clamores ad Sedem Apostolicam perferantur. Nos super hoc prouidere volentes &c.* Ex quibus constat, quod Pontifex suam constitutionem edidit ob causam finalem, quam in solis mendicantibus contemplatus est, Et ideò dispositio quoque tanquam affixa rationi finali nō egredietur mendicantes, nec locū habebit in cœteris *l. Adigere* §. *Quà uis ff. De iurepatr.* & *l. Si maritus.* §. *Pręscriptione. ff.* Ad *leg. Iul. De adult* & *l. In omni. ff. De adopt.* & Cap. *Et si Christus. De iure iur.* & latè tradunt Tiraquel. *tract. Cessante cau. par.* 1. *num.* 11. Euerard. *in Topica iur. loco.* 85.

10 Solum obstare videtur *Constitutio* 27. Vrbani VIII. *tom* 4. *Bullar. noui.* de qua supra *num.* 4. in qua §. 2. disponit de omnibus Religiosis tam mendicantibus, quàm non mendicantibus, quibus omnibus prohibet erigere noua Monasteria, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum forma. Verum hoc nihil officit, quia ibi Pontifex non disponit de nouo quo ad Ordinarij licentiam, & S. Canonum formam, sed præcipit seruari, quod dispositum est; & proinde relinquit in suis terminis formam sacrorum Canonum seruandam. Forma autem sacrorū Canonum seruanda, quatenus requirit licentiam Sedis Apostolicæ, non est vniuersalis, sed coarctata ad Religiosos mendicantes, vt constat ex dictis, & ideò præcipit seruari quò ad hoc ab iis, à quibus ex dispositione eorumdem sacrorum Canonum est seruanda. Vnde clausula illa, *seruata in omnibus Sacrorum Canonum forma*, refertur ad eos Religiosos ex nominatis, quibus rectè congruit ex dispositione eorumdem Canonum iuxta doctrinā, quam tradunt Ias. *in l.* 1. *limit.* 1. *numer.* 8. C. De *lib pręter.* Ruin. *consil.* 72. *num.* 13. *lib.* 5. Gabr. *concl.* 9. *de clausu. num.* 16. Rota corā Merlino, *decis.* 237. *n.* 10. Præsertim quia non constat, quod Pontifex velit ampliare dispositionem sacrorum Canonum prohibentium erigi Monasteria absque Apostolicæ Sedis licentia, & ideò si dicta clausula ad omnes personas expressas referretur, relatio esset vltra terminos dispositionis iuris communis, & esset ad eos, ad quos diuersitas rationis non permitti referri, quod non est secundum ius. *l. Hæres, meus*

meus.§.Vxori.ff. De leg. 3. & Clemen.1.§. Ad hoc. De preben. Neque secundum mentem Doctorum, vt notant Bar in l.3 §.Filiur.ff. De liber. & posth. Aret. consil. 116.n. 3. Rota, in Firmana bonorum 18. Martij. 1598. coram Lãcellotto.& in Bononiensi. de Berois. 17. Iunj. 1585. coram Cantuccio, & in Romana domorum, 5. Apr. 1593. coram Pennia.

An erectio Monasterij, de qua in præced. substineri possit etiam ratione priuilegiorum. Quæst. 247.

S V M M A

1 *Priuilegia erigendi Monasteria cum sola licentia Ordinarij.*
2 *Clausula*, seruata sacror. Canon. forma, *non infert necessitatem licentia Apostolica pro fundandis Monasterijs.*
3 *Monachi virtute priuilegiorum poterant fundare Monasteria sine Apostolica licentia.*
Priuilegia per communicationem fiunt propria communicatarij.
4 *Communicatio facit, vt priuilegia perinde se habeant, ac si essent principaliter concessa,*
5 *Communicatio priuilegiorum se extendit ad concessa, & quando etiam ad concedenda.*
6 *Priuilegia concessa vni loco Religionis fiunt cõmunia totius Religionis.*
7 *Priuilegia concessa certis locis, aut personis cõmunicantur Cleric. Regul.*

1 CVm de iure communi prohibeatur mendicantibus fundare nouos conuentus abiq. Sedis Apostolicæ licentia, emanauerunt plura Priuilegia concedentia, posse fundari cum sola Episcopi licentia. Magis autem Recentia sunt priuilegium concessũ à Paulo V, Carmelitis discalceatis, *anno* 1605. in sua Cõstit. 10. quæ incipit *Ad Ecclesia.* & *anno*, 1618. priuilegium ab eodẽ Pontifice cõcessum Monachis Fuliensib. *in Bulla*, quæ incipit, *Ministerio.* Et nouissimè priuilegium concessum ab Vrbano VIII. Fratribus Minoribus discalceatis de Obseruantia Prouinciç S. Io. Baptistæ in Hispania sub *die* 15 *Iunij*. 1639. *in Castit.* quę incipit. *Cum ea, quæ propter.* apud Peirin. *de Priuileg. Regul. tom 3. in vlt. addit. Constit. 26. inter nouissis. Constis.* Vrbani VIII. vbi §. 3. habetur. *Et insuper Modernis eidem Michaeli, & pro tempore existentibus ministro Prouinciali, Custodi, Definitoribus, Guardianis, & fratribus dicta Prouinciç, vt quascunque domos, siue Heremitoria, seu loca, si quę sibi à pijs Christi fidelibus in Hispaniæ partibus conceduntur, recipere, & in illis Cõuentus sui ordinis erigere, & fundare, seruata tamen alias sacrorum Canonum, & Decretorum S. Concil. Tridentini forma de sola Ordinarij licentia, ac nullo quarumuis aliarum personarum cuiusuis Ordinis, Congregationis, aut Instituti Regularium desuper requisito consensu, et in domos sui Ordinis, ac Prouinciç Præfatę cum Ecclesia, & erigere, & fabricare facere &c. licentiam, & facultatem perpetuò concedimus.* Et §.13. derogat specialiter Constitutioni Bonifacii VIII. Cap. *Cum ex eo.* De *excessib. Prælat. in* 6. in qua prohibentur Mendicantes erigere Monasteria sine licentia Sedis Apostolicæ.

2 Circa hoc autem priuilegium est obiter aduertendum, quod facit etiam pro dictis in *quæst. præced.* Quod clausulа, *Seruata sacrorum Canonum forma*, non infert, quod debeat obtineri consensus Pontificis pro erigendis Monasteriis, cum in hoc priuilegio adsit huiusmodi clausula, & tamen per ipsũ concedatur, quod sine tali licentia, sed concedente tamen Ordinario loci, fundari possint. Vnde neque in Constitutione Vrbani VII. de qua, *quæst. præced. num.* 10. inferet necessariò, quod sit obtinenda licentia Apostolica, sed solum quò ad eos, quibus talem necessitatem imponunt sacri Canone.

3 His præmissis resoluendom est. *Erectionem Conuentus factam ante Constitutionem Innocentij X. sine licentia Apostolicę posse substineri etiam virtute priuilegiorum.* Hoc concluditur ex eo, quod adsunt reuera priuilegia concedentia erectionem Monasteriorum absque licentia Apostolica: & hæc priuilegia ante Constitut. Innocentii X. erant in suo robore, quia nõ fuerunt reuocata per Constitu-

stitutiones disponentes de fundatione conuentuum, quia de hoc nihil disponũt, sed solum addunt aliàs solemnitates seruandas, & præsertim priuilegium Vrbani VIII. quod post omnes dictas Constitutiones emanauit. Cum ergò priuilegia fiant per communicationem propria participantium, ità vt sint ipsorum independenter à primis concessionarijs. vt obseruant communiter Doctores Abbas, *in Cap. Cum accessissent. De constit.* Syluester *verbo.* Priuilegium. *quæst.* 11. *in fine.* Mandos. *de Priuileg. ad instar. quæst.* 2. *num.* 9. Rodriquez, *quæst. regul.* 58. *ar.* 4. *to* 2. Corduba *in Addit. ad Compend. priuileg. Mendicant.* verbo. *Communicatio.* in fine, Suarez *lib.* 8. *de legib. cap.* 16. *num.* 16. fit, quod eodem modo potuerint sine licentia Apostolica Monachi fundare conuentum, ac possunt, qui primò hoc priuilegium obtinuerunt.

4 Et propterea communicationem priuilegiorum operari, vt priuilegia perinde se habeant, ac si in specie fuissent concessa, tradunt communiter Doctores. Io. Crot. *in l.* 1. *num.* 13. *ver. Vltima conclus. ff.* De *leg.* 1. Iacob. de Nigro. *num.* 5. Bertrand. *consil.* 149. *num.* 2. *lib.* 1. Bursat. *consil.* 383. *num.* 2. Oldrad. *consil.* 300 ver. *Præsertim in facto* Paris. *consil.* 22. *num.* 5. *lib.* 4. Natta *consil.* 432. *num.* 9. *lib.* 1. Rota, *decis* 8. *num.* 5. *par* 2. & coram Crescent. *decis.* 9. *num.* 5. *par.* 2. Diuer. & *in Bononien. Exemptionis.* 25. *Maij.* 1618. coram Verospio Quæ. est apud Tambutin. *De iure Abbatis decis.* 31. *num.* 8. & *in Ianuensi priuilegiorum.* 24. *Iunij.* 1647. coram Chisiletio, & *in in eadem* 28. *Iunij* 1649. coram Eminen. Corrado, & *in Craconiensi Quartæ funeral.* 25. *Maij* 1646. coram Peutingero. & *in Romana iurium funeraliũ* 4. *Iulij* 1653. coram Vallisoletano. Vnde prædicti Monachi tanquam in specie priuilegiati ad non petendam licentiam Apostolicam pro erectione Conuentuum potuerunt absque ipsa fundare cum sola licentia Ordinarij.

5 Huic tamen resolutioni obstare videtur, quod Monachi, de quibus agitur, non fruantur prædictis priuilegiis tanquã concessis post communicationem priuilegiorum ab iisdem obtentam. Nam cõmunicatio se extendit solum ad priuilegia concessa tempore communicationis, vt tradunt Ripa *in l.* 1. *ver. Secundò declara. ff. De leg.* 1. Mandos. *De priuileg. ad instar. glos.* 14. *num.* 6. Suarez, *lib.* 8. *De legib. cap.* 15. *num.* 3. Cœterum licet communicatio priuilegiorum non se extendat vltra iam concessa, Si tamen Pontifex declaret, se intendere communicare etiam concedenda, cõmunicatio est etiã quò ad concendenda in futuram, vt expresit Impetator in *l. Omnia. C. De Episcop. & Cler.* ibi. *Omnibus priuilegijs, quæ eadem S. Ecclesia, vel nunc adipiscitur, vel postea merebitur.* Communicatio autem priuilegiorũ concessa prædict. Monachis comprehendit etiam in futurum concedenda.

6 Secundò obstare potest, quod priuilegium concessum ab Vrbano VIII. Fratribus Minoribus Discalceatis de obseruantia est tantum pro speciali prouincia S. Io. Baptistæ in Hispania: & proinde tanquã particulare, & pro certo loco non venit sub communicatione priuilegiorũ Religionum. Occurrendum tamen est, Quod per concessionem factam ab Alexandro VI. Congregationi Monachorum S. Iustinæ, *sub die* 1. *April.* 1501. *in Constit.* 110. *n.* 21. Bullar. Casin Priuilegia concessa vni Monasterio fiunt cõmunia toti Religioni, quod etiam iisdem concessit Leo X. vt in *Constit,* 129. *num* 22. & alij Summi Pontifices. Vnde cum dicti Fratres Minores participent per communicationem hoc priuilegium, dictum Priuilegiũ de fundatione monasteriorum sine licentia Sedis Apostolicæ, erit commune toti Religioni, & tanquam tale veniet sub cõmunicatione priuilegiorum Religionis.

7 Accedit etiam, quod nonnullæ Religiones habent communicationem priuilegiorum, non solum quæ concedũtur cœteris Religionibus in communi, sed etiam eorum, quæ concessa sunt, & concedentur in futurum quibuslibet personis, locis, &c. vt in specie communicauit nobis Cler. Regular. Gregor. XIV. in suis litteris in forma Breuis, *sub die* 5. *Apr.* 1591. vbi inter alia hæc habentur. *Eisdē Congregationi, & Clericis, vt vltra priuilegia,*

gia, et alia sibi concessa prædicta omnibus, & singulis alijs priuilegijs, exemptionibus, facultatibus, indultis, indulgentijs, & peccatum remissionibus, & relaxationibus, cæterisque gratijs, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, quibusuis Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus, quocumque nomine nuncupentur, etiam mendicantium: ac tàm virorum, quàm mulierum, eorumque monasterijs, Domibus, & alijs pijs locis per quoscunque Romanos Pontifices prędecessores nostros, ac nos dictamque Sedem *hactenus quomodolibet concessis, & imposterum concedendis, ac quibus illorum vtriusque sexus personæ de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel aliàs quomodolibet vtuntur, potiuntur, & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum in bis, quæ eorum regularibus Institutis non aduersentur dumtaxat, non solum adeorum instar, sed ęquè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia perinde, ac si eisdem Congregationi, & Clericis specialiter, & expresiè concessa forent, vti potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant, perpetuò concedimus, & indulgemus, illaq. eis communicamus, & concedimus, & ad eos extendimus.* Vbi notanda sunt illa verba. *Eorumque Monasterijs, Domibus, & alijs Pijs locis per quoscunque Romanos Pōtifices prędecessores nostros, ac Nos dictāque Sedem hactenus quomodolibet concessis etiā imposterum concedendis, ac quibus illorum triusque sexus personæ de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel aliàs quomodolibet vtuntur.* Quæ satis ostendunt enixam Pontificis voluntatem comprehendendi omnia priuilegia, emanata, & emananda in fauorem cuiuscumque, dum ostendit se velle illa comprehendere secundum totam suam amplitudinem, quam possunt habere præsertim, quia subnectit aliquas clausulas, quibus mentem suam declarat, quod velit comprehendere etiam ea, quæ non veniunt sub generali communicatione iuxta ea, quæ tradunt Mādos. *De priuileg. ad instar. quæst. 4. num. 7. ver. Quæ omnia.* Rota *decis.* 30. *per totam. tom. 2. par. 4.* Recent. & *decis.* 63. *numer. 4. par. 5.* Recent. & in puncto huius communicationis in *Ianuensi priuilegiorum.* 28. *Iunij.* 1649. ver. *Quia non procedit.* coram Eminentiss. Corrado.

Au pro fundando nouo Monasterio sufficiat tacita licentia Ordinarij. Qu. 248.

S V M M A

1 *Pro fundandis Monasterijs an sufficiat tacita licentia Ordinarij.*
2 *Post Constitutionem Vrbani VIII. non sufficit.*
Casus legis facit cessare dubium.
3 *Dictio, Nisi, concedit in casu excepto à prohibitione.*
Dictio, Nisi, est taxatiua.
4 *Tacita licentia Ordinarij pro fundandis Monasterijs modo non habet locum.*

---

1 Quod sufficiat tacita licentiæ Ordinarij, tradunt Silua, *de Beneficijs par. 1. quæst. 6. n. 21.* Azor. *par. 2. lib. 9. cap. 3. quæs. 2.* Riccius, *decis.* 168 *num. 2. par* 4 Merol. *tom. 3. Theol. moral. disp. 7. num.* 146. Nouar. *in nouo iure Pontificio conclus. 1. aliàs* 10. *n. 2. tit.* De *ædifican. Monaster.* Donatus, *in Praxi ter,* Regul. *par. 2. tit. 1. De monaster. ędific. quęst. 11. num. 2.* Barbosa, *de potest. Epis. allegat. 26. num. 2.* Rota, *in Barcbinonensi fundationis.* 20. *Nouemb.* 1627. coram Eminentiss. Panzirolo. Fundamentum est Quia taciturnitas illius, qui posset, & deberet contradicere, operatur sufficientem consensum.

2 Sed miror, quod ex præfatis Doctoribus, qui scripserunt post Coustitutiones Pontificias circa erectionem conuentuū, ità opinati sint, cum hæc opinio nullo modo subsistere possit. Itaque tenendum est. *Requiri expressam* licentiam *Ordinarij.* Ità statuitur ab Vrbano VIII. *in sua Constit. 27. §. 2. tom 4. Bullarij.* quæ edita fuit *anno* 1624. *sub die* 28. *Augusti.* ibi. *Nisi de expressa Ordinariorum licentia.* Si ergo Pōtifex requirit expressam licentiam, non sufficit tacitā. Sumus enim in casu, de quo lex disponit: & ideò cessat omne dubium

dubium iuxtà ea, quæ notant Glos. *in l. Ancillas*. C. *De furt.* Craueta, *consil.* 373. *n.* 7. Corn. *consil.* 136. *num.* 3. Bec. *consil.* 112. *in fine. vol.* 1. Zasius, *consil.* 10. *numer.* 97. *lib.* 1. Surd. *consil.* 58. *num.* 3.

3. Quod etiam declarat dictio, *Nisi*, quæ cum sequatur prohibitionem, concedit in casu sequenti expresso, & exceptuato à prohibitione. *l. Si seruitatis. ff. De ser.* & notant Bart. *in l. Actione. C. De transact.* Ias. Castrens. Dec. Alexan. & alij *ibid.* Paris. *consil.* 30. *num.* 35. *li.* 2. Decian. *consil.* 31. *num.* 20. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 501. *n.* 57. Vnde à dicta prohibitione remanet rantum exceptus casus expresæ licètiæ Ordinarij non autem casus tacitæ licentiæ. Præsertim, quia hæc dictio, *Nisi*, est taxatiua, vt in *l. Consulta. C. De testamentis*, & notant Couaruu. *Cap.* 4. *De sponsalib. par.* 2. §. 1. *num.* 8. & ideò taxat solum casum expressæ licentiæ Ordinarii.

4. Deniq. Cum non possit Ordinarius concedere licentiam erigendi nouos cōuentus, nisi certa forma seruata, quæ præscribitur in Constitutionibus Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbano VIII. de hac materia, non poterit sufficere licentia tacita. Quia pro seruanda forma in ijsdē Cōstitutionibus præscripta requiritur cognitio causæ, ità vt conuocari debeant cœteri Regulares, & sumi informatio, an Conuentus erigendus poterit congruè manuteneri, & eiusdem Religiosi cōmodè substentari, & absq. detrimento præexistentiū in loco. Et proindè necessariū est, quod Ordinarius cognita causa pronunciet, quid ex ipsa resulret eo, quod Religiosi volentes fundadare expectent iudicium Episcopi, & eiusdem approbationem: vnde nullo modo poterunt fundare innixi soli eiusdem taciturnitati.

An si Ordinario constet, quod Regulares introducēdi possint commode substentari sine aliorum detrimento, debeat cæteros Regulares audire. Quæst. 249.

SVMMA.

1 *Ordinarius potest introducere nouam Religionem consentientibus cæteris. aut si ipsi constet, posse substentari sine aliorum detrimento.*
2 *Debet semper audire alios Religiosos etiam si ipsi constet &c.*
Quia debet constare causa cognita.
3 *Lex noua accipienda secundum antiquam.*
4 *Lex præcedens seruanda simul cum noua, quando illi non derogatur.*
5 *Dispositio Gregor. XV. recipit declarationem à dispositione Clemen. VIII.*
6 *Disiunctiua est inter consensum Regularium, & inter id, quod constet Ordinario nouos Religiosos substentari posse &c.*
Disiunctiua, Vel, ponitur inter diuersa, sed quæ sint aliquo modo vnum.
7 *Pro fundando nouo Monasterio, ubi non sunt alij Religiosi incolarum consensus adhibendus.*

1 SVb disiunctione decernit Pontifex Gregorius XV. in *sua Constitutione*. Cum aliàs, *sub die* 17. *Augusti*, 1622. quæ est, 31. *tom.* 4. *Bullar.* quod Ordinarij non possint concedere licentiam erigendi noua Monasteria, nisi *Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu Domorum aliorū Religiosorum, vel Congregationum, aut Societatum, seu Institutionum huiusmodi, nō solum in prædictis, sed etiā in alijs per quattuor millia passuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenseriut. Vel aliàs locorum Ordinarijs constiterit*, Religiosos *Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigendę absque detrimento Religiosorum in Monasterijs, seu* Domibus *antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis, degentium ibi in uumen duodecim commodè, & congruè manuteneri & ali posse*. Insurgit autem dubium,

dubium, an ſtante hac disiunctione poſſit Ordinarius, ſi illi conſtet, nouos Religioſos poſſe ſine aliorum detrimẽto ſubſtentari, concedere licentiã erigendi monaſterium non auditis cœteris Religioſis, a a verò adhuc teneatur audire.

2 Reſoluendum autem. *Ordinarium pro concedenda licentia erigendi noua Monaſteria debere ſemper audire cæteros Religioſos, etiam ſi aliàs ſciret, poſſe nouos ſubſtentari abſque aliorum detrimento*. Ratio eſt. Quia non debet Ordinario quomodocunque conſtare, quod noui Religioſi poſſint quomodocunque ſubſtentari abſque aliorum detrimento, ſed cauſa cognita. Quod licet non explicetur in dicta Conſtit. Gregorij XV. explicatur tamen in Conſtit. Clement. VIII. *Quoniam ad inſtitutum, ſub die* 23. *Iulij* 1603. §. 1. & eſt Conſtitutio 99. *eiuſdem Pontificis tom* 3. *Bullar.* ibi. *Niſi vocatis, & auditis aliorum in eiſdem* Ciuitatibus, *& locis exiſtentium Conuentuum* Prioribus, *ſeu Procuratoribus, & alijs inter ſe habentibus, & cauſa ſeruatis ſeruandis cognita conſtiterit in eiſdem Ciuitatibus & locis nouos huiuſmodi erigendos conuentus ſine aliorum detrimento commodè ſubſtentari poſſe*. Ex quibus cõſtat, quod vult cauſa cognita, & auditis Religioſis conſtare debere; neque enim cauſa cognita conſtare poſſet, niſi cœteri Religioſi audirentur.

3 Vnde cum lex poſterior noua accipienda ſit ſecundum legem antiquam. *l. Non eſt nouum.* & *l. Sed & poſteriores. ff. De legib.* & *l. Sciendum. ff.* Qui *ſatiſd, cogan.* Et obſeruant Gloſ. & Bar. *ibid.* Menoch. *conſil.* 150. *numer.* 44. Vincent. de Franch. *deciſ.* 435 *num.* 24. Hartiman. Piſtor. *quæſt.* 38 *num.* 29. Bertazol. *conſil.* 93. *num.* 7. Cacheran *deciſ. Pedemont.* 137. *num.* 17. diſpoſitio Gregorii XV. debet accipere declarationem à diſpoſitione Clementis VIII. vt ſcilicet conſtare debeat Ordinario, quod noui Religioſi poſſint ſubſtentari abſque detrimento aliorum, cauſa cognita, & auditis cœteris Religioſis.

4 Rurſus, cum conſtet, quod Conſtitutio Gregorii XV. non deroget expreſsè Cõſtitutioni Clementis VIII. quòad modum præſcriptum pro acquirenda notitia, an poſſiut noui Religioſi commodè ſubſtentari abſque aliorũ detrimento, nec etiam tacitè, cum nihil ponat, quod ſit incompoſſibile cum modo præſcripto in conſtitutione Clementis, erit ſeruandus modus præſcriptus à Conſtitutione Clementis, *l. Præcipimus, in fine.* C. *De appellat.* & *l. penult.* C. Per *quas perſon. nob. acquir.* & notant Bald. *ibid. in fine.* Dec. *conſil.* 3. *n.* 7. Rota *in Ianuenſi* Priuileg. 24. *Ianuar.* 1648 coram Roias, & in *Crauocienſis fundationis Monaſterij* 19. *April.* 1649. & 20. *Iunij.* 1650. coram Celſo.

5 Præſertim quia Vrbanus VIII. in *ſua Conſtit.* Romanus Pontifex *ſub die* 28. *Auguſti* 1624. quæ eſt. 27. *tom.* 4. *Bullar.* confirmat tam conſtitutionem Gregor. XV. quàm Clement. VIII. de erectione conuentuum, & ideò circa modum cognoſcendi, an noui Religioſi ſine aliorũ detrimẽto poſſint commodè ſubſtentari, ſeruanda eſt diſpoſitio Clement. VIII. ita vt diſpoſitio Gregor. XV. ab ipſa recipiat declarationem iuxta ea, quæ notãt Gloſ. *in l. Sciendum. init. ff.* Qui *ſatiſd. cog.* Iaſ. *n.* 4. *ver. Tertiò. limita.* & cœteri Doctores *ibid.* Socin. iun. *conſil.* 131. *numer.* 36. *lib.* 1. Imola *in l. Si verò.* §. *De viro. ff.* Soluto *matrim.* Ruin. *conſil.* 29. *num.* 5. *lib.* 3.

6 Ex quibus deducitur, Quòd diſiunctiua, quam adhibet Pontifex Gregor. XV. & de qua dictam eſt ſupra *num.* 1. non cadit inter conuocationem, atq. auditionem aliorum Regularium ex vna parte, & ex alia inter notitiam, quam habeat Ordinarius, quod noui Religioſi poſſint ſine aliorum detrimento ſubſtentari; ſed inter hanc notitiam, & conſenſum aliorum Religioſorum; ita vt aut ſit neceſſarius huiuſmodi conſenſus; aut ſi negetur, conſtet Ordinario, quod noui Religioſi poſſint ſine aliorum incõmodo ſubſtentari, & proinde irrationabiliter denegetur. Dictio enim diſiunctiua, *Vel*, ponitur, quidem inter diuerſa, ſed quę tamen aliquo modo idem importent, vt obſeruant Grat. *conſil.* 43. *numer.* 17. *vol.* 1. Roman. *conſil.* 83. *num.* 2. Mandos. *ad Reg.* 1. *Cancellar. quæſt.* 10. *numer.* 18. Rota *deciſ.* 229. *num.* 25. *par.* 7. *Recent.* Quod ſolum conuenit cõſenſui aliorum Regularium, & no-

& notitiæ, quod introducêdi possint commodè sustentari: quæ licet sint diuersa tendunt tamen ad eumdem finem, & habent causare eumdem effectum; & ideò sunt aliquo modo idem.

7 Et quæ dicta sunt, confirmantur ex eadem Constitutione Gregor. XV. in qua statuit, quod vbi non sunt Religiosi alii, antequam Ordinarius concedat licentiam, fundandi Monasterium diligenter inquirat, & audiat loci incolas, & illorum consensum exquirat, an valeant eos sustentare. Ex quo constat, quod vult semper adhiberi causæ cognitionem, vt possit legitimè constare, an sustentari possint. Vnde quando ei conceditur dare licentiam fundandi Monasterium, intelligitur si aliàs ei constiterit præmissa causæ cognitione, & cœteris Regularibus auditis, posse commodè sustentari.

An Ordinarius possit concedere licentiam fundandi Monasterium, in quo duodecim Religiosi sustentari non possint. Quæst. 250.

S V M M A

1 *Dispositio Gregor, & Vrbani circa numerum Religiosorum pro singulis Conuentibus.*
2 *Dispositio Innocentij X.*
3 *Ordinarij non possunt concedere licentiam fundandi Monasteria, in quibus non possint sustentari duodecim Religiosi.*
Lex est omninò seruanda.
4 *Clausula Decreti irritatis annullat contraria.*
5 *Preseruat legem contra contrarium vsum.*
6 *Constitutio Vrbani nō concedit fundare Monasteria, si duodecim Religiosi non possint sustentari, sed si fundentur in pœnam subijcit Ordinario.*
7 *Constitutio Innocentij X. non disponit de Monasterij fundandis.*
8 *Excipi potest contra licentiam fundandi si duodecim Religiosi ali non possint.*
Exceptio de se est perpetua.

1 DIfficultatē facit diuersitas dispositionum, quæ reperitur in Pontificiis Constitutionibus: nam Gregor. XV. in sua Constit. *Cūaliàs* Pasqualig. Quæst. Select. sub *die 17. Augusti* 1622. quæ est 31. *huius Pontificis tom. 3. Bullar.* expresè prohibet, erigi conuentum, Nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, ac consuetis eleemosinis sustentari valeant. In Decretis verò, *de celebrat. missar. editis iussu Vrbani VIII. sub die 21. Iunij* 1625. vt in Bullar. sub tit: *Constit.* 45. §. 14. innouatur dispositio prædic. Gregor. XV. Et additur. *Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur.* Quibus videtur tacitè concedi licentia erigendi monasteria, quamuis duodecim Religiosi in iis sustentari non valeant.

2 Rursus etiam Innocent. X. in sua Constit. *Vt in paruis*, edita sub *die Februar.* 1654. quæst. 32. *huius Pontificis*, videtur admittere Conuentus, in quibus sex tantum Religiosi sustententur, non solum de conuentibus, in quibus erat præfixus sufficiens numerus Religiosorum, & de præsenti ob diuersas causas nō potest sustentari talis numerus, sed etiam de conuentibus suppresis, & restitutis, & solum decernit, quod subsint visitationi correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarii loci, quando in eis non sustentabuntur saltem Religiosi sex. Non derogat tamē, sed præseruat Decreta Vrbani VIII. quò ad conuentus erectos post diem 21. Iunii. 1625.

3 Cœterum tenendum omninò est, *Quod non possit Ordinarius concedere licentiam erigendi Conuentus, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint.* Et proinde, quando arbitrabitur, an de nouo introducendi sustentari possint absque aliorum detrimento, arbitrari debebit habita ratione prædicti numeri. Ratio est. Quia lex prohibens fundari Monasteria, in quibus duodecim Religiosi nō possint sustentari, est clara, & manifesta in prædic. Constit. Gregor. XV. neque ipsi per subsequentes Constitutiones, de quibus modo dictum est, derogatur; imò con-

in fine, & 51. Quia ad nullam horam certā gallorū cantus est determinatus. Quāuis enim circa solis ortum, seu initio aurora continuò cātare soleant; hoc tamen præstant etiam in nocte non vna vice, sed pluries; & nulla hora determinata, sed modo vna, modo altera. Nam aliquando cantant post initium noctis, aliquando longè ante mediam noctē, aliquando etiā bis, & ter in eadem nocte ante mediam noctem, & in diuersis horis; & vno incipiente cantare prosequuntur cœteri circumuini, itaut, nisi aliud constaret de opposito, crederetur dies vicinus, quod infinities experientia didici, & quilibet poterit obseruaret, vnde stante huiusmodi incertitudine; nullum prorsus motiuum de media nocte sumi potest ex gallorum cantu.

4 Itaque in tali casu iudicandū est in fauorem illius, ad quem spectat mensis præcedens, siuè sit Summus Pontifex siuè Ordinarius; ità vt præcedens mensis non censeatur elapsus, nisi constet elapsam esse vltimā mediam noctem iuxta ea, quæ in hac materia tradunt Gonzal. *ad Reg. 8. Cancel. glos. 11. num.* 30. Felin. *in Cap. Olim, num.* 10. De *rescrip.* Fax Iordan. *Variar. Lucubrat. lib.* 10. *tit.* 12. *num.* 54. & 56. Cassodor. *Decis.* 3. *De restit. spoliat.* & *dec.* 2. *de except.* Rota coram Puteo, *decis.* 206. *lib.* 3.

5 Ratio desumitur ex eo, quod is, ad quem spectat mensis, qui elabitur, est in possessione ratione illius mensis ad conferenda beneficia vacantia in ipso: ita vt possideat ius conferendi, quousque durat mensis. Vnde quando non constat, quod mensis sit elapsus, locum haber regula, quod in dubio sit melior condicio possidentis §. *Retinendæ*, ver. *Commodum*. Instit. *De interdic.* & *l. Is, qui destinauit. ff. De rei vendicat.* & Cap. *Pro possessore. De reg. iur. in* 6. Esset enim contra iustitiam deturbare aliquem de possessione, antequam cōstet, quod tempus possidendi finitum sit.

6 Ex quo fit, quod, quando quis possidet, manuteneri debeat in sua possessione, quòadusque constet de non iure possidendi. Cap. *penul. De instit.* & *l. Arianus. ff. De actionib.* & Cap. *fin. De iureiur.* & notant Doctores, *in l. De die. ff. Qui satisd. cog.* Alexan. *consil.* 161. *num.* 6. *vol.* 2. Franc. *decis.* 167. *num.* 13. Tiraquel. *De iure primogen. quæst* 17. *num.* 20. Alciat. *reg. vlt. præsump.* 43. per totam. Constat autem, quod possideat ius conferendi is, ad quem pertinet mensis: & quod talis possessio pertineat ad ipsum vsq. ad mediā noctē vltimæ diei mēsi; & ideò priuari non potest possessione, nisi constet, mediam noctem iam elapsam fuisse.

7 Et cum certum sit, mensem labentem esse reseruatum, certa remaner reseruatio, quandiu durat mensis, tanquā eidem affixa: ita vt non possit excludi, nisi per superuenientem mensem. Et ideò, nisi constet, quod superuenerit, non elidirur reseruatio, etiam si afferantur aliquæ cōniecturæ dubiæ, quia tanquam incertæ nō possunt præualere contra ius certum conferendi, & reseruationē certam. Probatio enim dubia non releuat: *l. Neque natale. C. De probat.* & *l. Si fuerit. ff. De reb. dub.* & Cap. *In presentia De probat.* & notant Bart. *in l. Inter stipulantem.* §. 1. *ff. De verbor. obligat.* vbi etiam cœteri Doctores. Imola, *consil.* 96. *per totum.* Craueta, *consil.* 218. *num.* 5. Hippolit. *consil.* 10. *num.* 8. Surd. *decis.* 288. *num.* 45. Mascard. De *probat. conclus.* 1363. *numer.* 6. Rota coram Seraphino, *decis.* 1103. *num.* 2. & *decis.* 149. *num.* 2. *par.* 1. Recent.

8 Nec obstat, quod Ordinarius habeat fundatam suam intentionem conferendi omnia beneficia suę Diœcesis. Cap. *Ex frequentibus. De instit.* & proinde habeat pro se præsumptionem iuris, quæ est liquidissima probatio, vt obseruant Mascard. *De probat. conclus.* 1227. *num.* 11. Menoch. *De præsump. quæst.* 36. *nu.* 3. *lib.* 1. Alciat. *De præsump. reg.* 3. *num.* 3. Valasc. *de iure* Emphith. *quæst.* 7. *num.* 33. Rota, *decis.* 4. *num.* 21. *par.* 2. *Diuer.* Quia hoc erat verum, antequam fieret diuisio mensium inter Ordinarios, & Apostolicos. Facta autem hac diuisione, non habet Ordinarius fundatam intentionem conferendi beneficia vacantia in mensibus Apostolicis, sed solum in mēsibus propriis; & ideò pro ipsis solum habet pro se præsumptionem

nem iuris, quæ transferat onus probandi in alium quod ad ipsum non spectet prouisio. Imò quando agitur de mense reseruato, Papa habet fundatam intentionem conferendi beneficia vacantia in ipso; et habet præsūptionem iuris pro se, & ideò iuxta doctrinam modo allatam transfert onus probandi in Ordinarium, quod expirauerit mensis reseruatus.

9 Imò cum Papa sit in possessione sui mensis, transfertur onus probandi in Ordinarium, quod expirauerit *l. Circa ff. De probat.* & notant Ripa *in Cap. Sæpe. nu. 2. De restit. spoliat.* Ruin *consil. 143. nu. 23. lib. 5.* Menoch. *Remed 4. de adipiscen. possess. num. 794.* Quod si non probat, succumbit tanquam iure destitutus iuxta ea, quæ tradunt Felin. *in Cap. Olim. num. 10. De rescript.* Cassodor. *decis. 2. De except.* Rota *decis. 3. & 4. De senten. & re iudic. in nouis.* & coram Puteo, *decis. 206. lib. 3.*

An sit valida erectio noui Conuentus Monachorum facta ante Constit. Innocent. X. cum sola licentia Ordinarij. Quæst. 246.

S V M M A

1 *Sine licentia Apostolica non possunt modo fundari Monasteria.*
2 *Pro fundandis Monasterijs de iure requiritur Apostolica licentia.*
3 *Monasteria non possunt erigi sine licentia Ordinarij.*
4 *Licentia Ordinarij & Apostolica requiruntur copulatiuè pro fundandis Monasterijs.*
5 *Monachi possunt fundare Monasteria sine licentia Apostolica.*
6 *In interpretandis legibus non recedendum à verborum significatione.*
7 *Ius distinguit inter Mendicantes, & non Mendicantes.*
Monachi non veniunt appellatione Mendicantium.
8 *Dispositio circa materiam qualificatam non habet locum, nisi extante qualitate.*
9 *Ratio finalis, ob quam prohibentur Mendicantibus fundare Monasteria sine licentia Apostolica, non habet locum in alijs.*
Lex non extenditur vltra rationem finalem.
10 *Forma Canonum quatenus requirit licentiam Apostolicam pro erectione Monasteriorum à quibus seruanda.*
Clausula non refertur ad ea, ad quæ non permittit referri diuersitas rationis.

1 Dixi ante Cōstitutionem Innocentii X. quæ incipit, *Instaurādæ regularis.* Idib. Octob. 1642 & est 28. *tom. 4. Bullar. noui.* vbi. §. 5. prohibet omnibus erectionem nouorum Monasteriorum absque Apostolicæ Sedis licentia. ibi. *Constit. felicis record Bonifacij VIII. quæ incipit.* Cum ex eo; *nec non Clemen. VIII. incipit.* Quoniam ad institutam, *aliorumque Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum super erectione nouorum Conuentuum editas earumdem tenorē innouantes, illisque addentes hoc perpetuo prohibemus edicto, ne deinceps aliquis Regularium Ordinum Mendicantium, vel non mendicantium, Congregationis, Societatis, & cuiusuis alterius Instituti etiam Societatis Iesu in aliqua Ciuitate, Castro, Villa, seu loco ad habitandum Domos, vel loca quæcunque de nouo recipere, seu Monasteria, Conuentus, Collegia recipere, vel fundare præsumat absque Sedis Apostolicæ licentia speciali, plenam, & expressam faciente de prohibitione huiusmodi mētionem in scriptis, & gratis concedenda præuia examinatione Congregationis negocijs Episcoporum, ac Regularium præpositā. Si secus egerint eo ipso incurrant pœnas priuationis, & inhabilitatis, vt supra inflictas. Et nihilominus receptiones, fundationes, & erectiones sint ipso iure nullæ, & inualidæ, & Domus, ac loca ipsa, & personæ in eis degentes omnimodæ iurisdictioni, visitationi, correctioni Ordinarij loci plenè in omnibus subiaceant. Intendimus autem in præmissis etiam vltra Italiā, & Insulas adiacentes, prout expedire viderimus, prouidere.* Ex quibus constat, necessariam esse facultatem Apostolicam, vt modo possint de nouo fundari Monasteria.

2 An autem ante dictam Constit. valida fuerit fundatio Conuentus Monachorum absque Apostolica licentia; con-

Pasqualig, Quæst, Selectæ.

sentiente tamen Ordinario, videtur negatiuè resoluendum. Quia de iure requiritur licentia Sedis Apostolicæ pro fundandis, Monasteriis, vt statuitur in Cap. *Vnico. §. Confirmatos.De relig.domib. in 6*, & Cap. I. De *excessib. Prælat. in 6*. & Clemen. *Cupientes. De pæn.* & notant Campanil. *in Diuer. iur. Rubr. 12. cap. 13. num. 80. in fine*, cum Sorbo, & Rodriquez. Zerola, *in Praxi, par. 1. verba* Monachi, *§. 1. & 2*. Nouar. *in pract. conclus. noui. iur. Pontif. conclus. 1. alids 10. num. 4.* Riccius, *decis. 168. num. 4. par. 4.* Barbosa, *de Potest. Epis. allegat. 26. num. 4.* Tamburin. *De iure Abbat. disp. 35. quæst. 1. num. 3. tom. 3.* Ventriglia, *in Pract. annot. 18. num. 7.* Rota *decis. 362. numer. 1. tom. 2. par. 4. Recent.*

3 Et quamuis Concil. Trident. *sess. 25. cap. 3. de Regular. in fine*, videatur requirere solam licentiam Ordinarii, dum disponit, quod, Monasteria non erigantur sine licentia Episcopi. in cuius diœcesi sita sūt, & ita sentiunt etiā plures Doctores Nouat. *in sum. Bul.* Tit. *De ædifican. monast.* Alter. Nouat. *in Prac. noui iur. Pontific. conclus. 1. alids 10. nu. 8.* Cespedes, *de exempt. Regul. cap. 1. dub. 2. num. 4.* Lezana, *in sum. verbo.* Monasteria, *num. 2.* Donat. *in Praxi rer. regul. par. 2. tit. 1. de ædifican. Monast. quæst. 14.* Bordon, *consil. Regul. resol. 36. n. 17.* Rota *decis. 745. per totam. par. 2. Recent.* & in *Barchinon. fundationis. 20. Nouembr. 1627.* coram Panzirolo.

4 Attamen requiri copulatiuè licentiam Apostolicam, & Ordinarii, ex eo, deducitur, quod dispositio Concil. Trident. est compatibilis cum dispositione sacrorū Canonū, et ideo nō est induceda correctio aut derogatio, sed vtraq. licentia erit necessaria, vt obseruant Zarola *in Praxi. par. 1. §. Monachi. num. 2.* Tamburin. *De iure Abbatis. disp. 33. quæst. 1. num. 6.* Barbosa alios allegans, *de potest. Episcopi. alleg. 26. num. 64.* & sæpius firmauit Rota, vt *in Cracouiensi fundationis Monasterij. 19. April. 1649.* coram Celso. & in *Cæsaraugustana fundationis Conuentus. 18. Maij. 1657.* coram Beuilacqua, & *in eadem 12. Nouem. 1657* coram Meltio. & *in eadem. 4. Febr. uar. 1658.* coram Cerro. Quod totum manifestum fit ex *Constit. 27.* Vrbani VIII. §. 4. *Bullar.* vbi. §. 2. disponit, quod nulla Monasteria erigantur, *Nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum, & Concilij Trident. &c. forma.*

5 His tamen non obstantibus tenendum est. *Erectionem dicti Conuentus fuisse validam: nec fuisse necessariam licentiam Apostolicam.* Ratio est. Quia in omnibus textib. allegatis, *num. 2.* disponitur tantum de Mendicantibus, & prohibitio dirigitur in ipsos, non autem de monachis. Cap. *vnico. §. Confirmatos autem.* De relig. domib. ibi. *Quibus ad congruam substentationem redditus, aut possessiones habere professio, siue Regula quemlibet interdicit, sed per quæstum publicum tribuere victum solet incerta mendicitas.* & Cap. I. *De excessib. Prælati.* ibi. *Cum ex eo, quod Prædicatores Minores, et Religiosi alij Mendicātes &c.* & Clemen. *Cupientes. De pænis.* ibi. *Transgressores Constitutionis, quæ Religiosis Mendicantibus.* Ex quibus cōstat, quod omnes tex. prohibentes fundari monasteria sine licentia Apostolica restrictiuè procedunt, quò ad solos Mendicantes, & ad ipsos tātum dirigunt prohibitionem.

6 Cum ergo in interpretandis legibus non sit recedendum à verborum significatione, *l. 1. §. Si is, qui nauem. ff. De exercit. act.* & *l. Prospex. t. ff.* Qui, *& à quibus.* & tradunt communiter Doctores præsertim Tiraquel. alios referens, *in l. Si vnquam. verbo.* Libertis, *num. 45. C. De reuocan. donat.* Azor. *par. 1. lib. 5. cap. 10. quæst. 9.* Rodriquez *Quæst. Regul. 1. ar 6. vet. Tertia regula.* Suarez, *lib. 6. De legib. cap. 1. num. 7.* Salas, *disp. 21. de legib. sect. 3. num. 4.* Non potest dicta dispositio extendi vltra mendicantes, & consequenter, nec ad Monachos, qui contradistinguuntur à mendicantibus, nec veniunt appellatione mendicantium.

7 Præsertim quia ius distinguit inter mendicantes, & non mendicantes, vt in Clement. 1. *De Regular.* vbi disponitur, quod mendicantes transeuntes etiam de licentia Sedis Apostolicæ ad non mendicantes, non possint habere vocem in Capitulo. Et proinde Monachos præsertim in odiosis non venire appellatione

men.

mendicantium obseruant Suarez, *disp.* 23. *de censur. sect.* 5. *numer.* 19. Donat. *in Praxi. rer. regul. par.* 2. Tit. *De ædifican. Monaster. quæst.* 13. *num.* 7. cum Nauar. *in Manuali. cap.* 27. *num.* 144. quando ergo ius dispo. nit de Religiosis cum qualitate restrictiua ad mendicantes, non comprehendet cœteros, qui ab ipsis à iure contradistinguuntur. Si enim voluisset omnes comprehendere, frustra addidisset qualitatem restrictiuam mendicantium.

8 Accedit etiam, quod dispositio, quæ versatur circa aliquam materiam qualificatam, non habet locum, nisi inueniat in materia qualitatem expressam à disponente, vt obseruant Craueta, *consil.* 435. *num.* 31. Riminal. iun. *consil.* 550. *num.* 2. Beroius, *consil.* 24. *num.* 1. *vol.* 1. Signorol. *consil.* 92. ver. *Præterea ad hoc*, Rota *decis.* 100. *n.* 1. *par.* 1. Diuer. & *decis.* 234. *num.* 13. *par.* 1. Recent. & *decis.* 206. *num.* 7. *par.* 3. Recent. & *decis.* 8. *num.* 11. *par.* 7. & coram Puteo, *decis.* 22. *num.* 6. *lib.* 3. & coram Seraphino, *decis.* 1058. *nu.* 9. & coram Coccino, *decis.* 117. *nu.* 1. & coram Martino Andrea, *decis.* 86. *num.* 11. & coram Merlino *decis.* 894. *numer.* 2. Cum ergo dispositio horum tex. versetur circa Religiosos mendicantes, atque adeò ita qualificatos, non habebit locum circa alios Religiosos, in quibus nō reperit eamdem qualitatem.

9 Neque dici potest, quod ratione identitatis rationis dispositio Canonum extendatur ad Religiosos nō mendicantes, quia ratio finalis talis dispositionis nō habet locum quò ad alios Religiosos. Est enim expressa in lege nempè in Cap. *vn. De excessib. Prælat. in* 6. Et est obuiare scandalis, & inconuenientibus, quæ insurgebant ex erectione, & mutatione Monasteriorum mendicantium, ita vt coarctet tex. hanc causam ad mendicantes ibi. *Cum ex eo, quod Prædicatores, Minores, et Religiosi alij mendicantes in Ciuitatibus, Castris, Villis, aut alijs locis ad habitandū domos, vel loca de nouo suscipiunt, seu olim susceptа dimittunt, se ibid. ad alia transferentes, diuersa scandala quandoque proueniant, & frequentes Clamores ad Sedem Apostolicam perferantur. Nos super hoc prouidere volentes &c.* Ex quibus constat, quod Pontifex suam constitutionem edidit ob causam finalem, quam in solis mendicantibus contemplatus est. Et ideò dispositio quoque tanquam affixa rationi finali nō egredietur mendicantes, nec locū habebit in cœteris *l. Adigere* §. *Quāuis ff. De iurepatr.* & *l. Si maritus* §. *Præscriptione ff.* Ad *leg. Iul. De adult* & *l. In omni. ff. De adopt.* & Cap. *Et si Christus. De iure iur.* & latè tradunt Tiraquel. *tract. Cessante cau. par.* 1. *num.* 11. Euerard. *in Topi. ca iur. loco* 85.

10 Solum obstare videtur *Constitutio* 27. Vrbani VIII. *tom* 4. *Bullar. noui.* de qua supra *num.* 4. in qua §. 2. disponit de omnibus Religiosis tam mendicantibus, quàm non mendicantibus, quibus omnibus prohibet erigere noua Monasteria, nisi de expressa Ordinariorum licentia, ac seruata in omnibus, & per omnia sacrorum Canonum forma. Verum hoc nihil officit, quia ibi Pontifex non disponit de nouo quo ad Ordinarij licentiam, & S. Canonum formam, sed præcipit seruari, quod dispositum est: & proinde relinquit in suis terminis formam sacrorum Canonum seruandam. Forma autem sacrorū Canonum seruanda, quatenus requirit licentiam Sedis Apostolicæ, non est vniuersalis, sed coarctata ad Religiosos mendicantes, vt constat ex dictis, & ideò præcipit seruari quò ad hoc ab iis, à quibus ex dispositione eorumdem sacrorum Canonum est seruanda. Vnde clausula illa, *seruata in omnibus Sacrorum Canonum forma*, refertur ad eos Religiosos ex nominatis, quibus rectè congruit ex dispositione eorumdem Canonum iuxta doctrinā, quam tradunt Ias. *in l.* 1. *limit.* 1. *numer.* 8. C. De *lib præter.* Ruin. *consil.* 72. *num.* 13. *lib.* 5. Gabr. *concl.* 9. *de clausul. num.* 16. Rota corā Merlino, *decis.* 237. *n.* 10. Præsertim quia non constat, quod Pontifex velit ampliare dispositionem sacrorum Canonum prohibentium erigi Monasteria absque Apostolicæ Sedis licentia, & ideò si dicta clausula ad omnes personas expressas referretur, relatio esset vltra terminos dispositionis iuris communis, & esset ad eos, ad quos diuersitas rationis non permitti referri, quod non est secundum ius. *l. Hæres*

meus

mentu. §. *Vxori ff.* De *leg.* 3. & Clemen. 1. §. *Ad hoc. De praeben.* Neque secundum mentem Doctorum, vt notant Bar *in l.* 3. §. *Fi. liur. ff.* De *liber. & posth.* Aret. *consil.* 116. *n.* 3. Rota, *in Firmana bonorum* 18. *Martij.* 1598. coram Lãcellotto, *& in Bononiensi. de Berois.* 17. *Iunj.* 1585. coram Cantuccio, & *in Romana domorum,* 5. *Apr.* 1593. coram Pennia.

An erectio Monasterij, de qua in praeted. sustineri possit etiam ratione priuilegiorum. Quaest. 247.

SVMMA

1 *Priuilegia erigendi Monasteria cum sola licentia Ordinarij.*
2 *Clausula,* seruata sacror. Canon. forma, *non infert necessitatem licentiæ Apostolicæ pro fundandis Monasterijs.*
3 *Monachi virtute priuilegiorum poterant fundare Monasteria sine Apostolica licentia. Priuilegia per communicationem fiunt propria communicatarij.*
4 *Communicatio facit, vt priuilegia perinde se habeant, ac si essent principaliter concessa,*
5 *Communicatio priuilegiorum se extendit ad concessa, & quando etiam ad concedenda.*
6 *Priuilegia concessa vni loco Religionis fiunt cõmunia totius Religionis.*
7 *Priuilegia concessa certis locis, aut personis cõmunicantur Cleric. Regul.*

1 CVm de iure communi prohibeatur mendicantibus fundare nouos conuentus abiq. Sedis Apostolicæ licentia, emanauerunt plura Priuilegia concedentia, posse fundari cum sola Episcopi licentia. Magis autem Recentia sunt priuilegium concessũ à Paulo V, Carmelitis discalceatis, *anno* 1605. in sua Cõstit. 10. quæ incipit *Ad Ecclesiæ.* & *anno,* 1618. priuilegium ab eodẽ Pontifice cõcessum Monàchis Fuliensib. *in Bulla,* quæ incipit, *Ministerio.* Et nouissimè priuilegium concessum ab Vrbano VIII. Fratribus Minoribus discalceatis de Obseruantia Prouinciæ S. Io. Baptistæ in Hispania sub *die* 15 *Iunij.* 1639. *in Castit.* quę incipit. *Cum ea, quæ propter.* apud Peirin. *de Priuileg. Regul. tom* 3. *in vlt. addit. Constit.* 26. *inter nouiss. Constit.* Vrbani VIII. vbi §. 3. habetur. *Et insuper Modernis eidem Michaeli, & pro tempore existentibus ministro. Prouinciali, Custodi, Definitoribus, Guardianis, & fratribus dictæ Prouinciæ, vt quascunque domos, siue Heremitoria, seu loca, si quę sibi à pijs Christi fidelibus in Hispaniæ partibus conceduntur, recipere, & in illis Cõuentus sui ordinis erigere, & fundare, seruata tamen aliàs sacrorum* Canonum, *&* Decretorum S. Concil. *Tridentini forma de sola Ordinarij licentia, ac nullo quarumuis aliarum personarum cuiusuis Ordinis, Congregationis, aut Instituti Regularium desuper requisito consensu, et in domos sui Ordinis, ac Prouinciæ Præfatę cum Ecclesia, & erigere, & fabricare facere &c. licentiam, & facultatem perpetuò concedimus.* Et §. 13. derogat specialiter Constitutioni Bonifacii VIII. Cap. *Cum ex eo.* De *excess. Prælat. in* 6. in qua prohibentur Mendicantes erigere Monasteria sine licentia Sedis Apostolicæ.

2 Circa hoc autem priuilegium est obiter aduertendum, quod facit etiam pro dictis in *quaest. praced.* Quod clausula, *Seruata sacrorum Canonum forma,* non infert, quod debeat obtineri consensus Pontificis pro erigendis Monasteriis, cum in hoc priuilegio adsit huiusmodi clausula, & tamen per ipsũ concedatur, quod sine tali licentia, sed concedente tamen Ordinario loci, fundari possint. Vnde neque in Constitutione Vrbaui VIII. de qua, *quaest. praced. num.* 10. inferet necessariò, quod sit obtinenda licentia Apostolica, sed solum quò ad eos, quibus talem necessitatem imponunt sacri Canone.

3 His præmissis resoluendum est. *Erectionem Conuentus factam ante Constitutionem Innocentij X. sine licentia Apostolicę Sedis posse sustineri etiam virtute priuilegiorum.* Hoc concluditur ex eo, quod adsunt reuera priuilegia concedentia erectionem Monasteriorum absque licentia Apostolica; & hæc priuilegia ante Constitur. Innocentii X. erant in suo robore, quia nõ fuerunt reuocata per Constitu-

stitutiones disponentes de fundatione conuentuum, quia de hoc nihil disponũt, sed solum addunt aliàs solemnitates seruandas, & præsertim priuilegium Vrbani VIII. quod post omnes dictas Constitutiones emanauit. Cum ergò priuilegia fiant per communicationem propria participantium, ità vt fint ipsorum independenter à primis concessionarijs. vt obseruant communiter Doctores Abbas, *in Cap. Cum accessissent. De constit.* Syluester *verbo.* Priuilegium. *quæst. 11. in fine.* Mandos. *de Priuileg. ad instar quæst. 2. num. 9.* Rodriquez, *quæst. regul. 58. ar. 4. to 2.* Corduba *in Addit. ad Compend. priuileg. Mendicant.* verbo. *Communicatio.* in fine, Suarez *lib. 8. de legib. cap. 16. num. 16.* fit, quod eodem modo potuerint sine licentia Apostolica Monachi fundare conuentum, ac possunt, qui primò hoc priuilegium obtinuerunt.

4 Et propterea communicationem priuilegiorum operari, vt priuilegia perinde se habeant, ac si in specie fuissent concessa, tradunt communiter Doctores. Io. Crot. *in l. 1. num. 13. ver. Vltima conclus. ff. De leg. 1.* Iacob. de Nigro. *num. 5.* Bertrand. *consil. 149. num. 2. lib. 1.* Bursat. *consil. 383. num. 2.* Oldrad. *consil. 300 ver. Præsertim in facto* Paris. *consil. 22. num. 5. lib. 4.* Natta *consil. 432. num. 9. lib. 1.* Rota, *decis. 8. num. 5. par. 2.* & coram Crescent. *decis. 9. num. 5. par. 2. Diuer.* & *in Bononien. Exemptionis. 25. Maij. 1618.* coram Verospio Quæ est apud Tamburin. *De iure Abbatis decis. 31. num. 8.* & *in Ianuensi priuilegiorum. 24. Iunij. 1647.* coram Chisilerio, & *in eadem 28. Iunij 1649.* coram Eminen. Corrado, & *in Cracouiensi Quartæ funeral. 25. Maij 1646.* coram Peutingero. & *in Romana iurium funeraliũ 4. Iulij 1653,* coram Valli soletano. Vnde prædicti Monachi tanquam in specie priuilegiati ad non petendam licentiam Apostolicam pro erectione Conuentuum potuerunt absque ipsa fundare cum sola licentia Ordinarij.

5 Huic tamen resolutioni obstare videtur, quod Monachi, de quibus agitur, non fruantur prædictis priuilegiis tanquã concessis post communicationem priuilegiorum ab iisdem obtentam. Nam cõmunicatio se extendit solum ad priuilegia concessa tempore communicationis, vt tradunt Ripa *in l. 1. ver. Secundò declara. ff. De leg. 1.* Mandos. *De priuileg. ad instar. glos. 14. num. 6.* Suarez, *lib. 8. De legib. cap. 15. num. 3.* Cœterum licet communicatio priuilegiorum non se extendat vltra iam concessa, Si tamen Pontifex declaret, se intendere communicare etiam concedenda, cõmunicatio est etiã quò ad concedenda in futurum. vt expresßit Imperator in *l. Omnia. C. De Episcop. & Cler.* ibi. *Omnibus priuilegijs, quę eadem S. Ecclesia, vel nunc adipiscitur, vel postea merebitur.* Communicatio autem priuilegiorũ concessa prædict. Monachis comprehendit etiam in futurum concedenda.

6 Secundò obstare potest, quod priuilegium concessum ab Vrbano VIII. Fratribus Minoribus Discalceatis de obseruantia est tantum pro speciali prouincia S. Io. Baptistæ in Hispania: & proinde tanquã particulare, & pro certo loco non venit sub communicatione priuilegiorũ Religionum. Occurrendum tamen est, Quod per concessionem factam ab Alexandro VI. Congregationi Monachorum S. Iustinæ, *sub die 1. April. 1501. in Constit. 110. n. 21.* Bullar. Casin. Priuilegia concessa vni Monasterio fiunt cõmunia toti Religioni, quod etiam iisdem concessit Leo X. vt in *Constit. 129. num. 22.* & alij Summi Pontifices. Vnde cum dicti Fratres Minores participent per communicationem hoc priuilegium, dictum Priuilegiũ de fundatione monasteriorum sine licentia Sedis Apostolicæ, erit commune toti Religioni, & tanquam tale veniet sub cõmunicatione priuilegiorum Religionis.

7 Accedit etiam, quod nonnullæ Religiones habent communicationem priuilegiorum, non solum quæ concedũtur cœteris Religionibus in communi, sed etiam eorum, quæ concessa sunt, & concedentur in futurum quibuslibet personis, locis, &c. vt in specie communicauit nobis Cler. Regular. Gregor. XIV. in suis litteris in forma Breuis. *sub die 5. Apr. 1591.* vbi inter alia hæc habentur. *Eisdẽ Congregationi, & Clericis, vt vltra priuilegia,*

gia , et alia sibi concessa prædicta omnibus, & singulis alijs priuilegijs, exemptionibus, facultatibus, indultis, indulgentijs, & peccatum remissionibus, & relaxationibus, cæterisque gratijs, tàm spiritualibus, quàm temporalibus, quibusuis Religionibus, Congregationibus, & Ordinibus, quocumque nomine nuncupentur, etiam mendicantium: ac tàm virorum, quàm mulierum, eorumqne monasterijs, Domibus, & alijs pijs locis per quoscunque Romanos Pontifices prędecessores nostros, ac nos dictamque Sedem hactenus quomodolibet cònceßis, & imposterum concedendis, ac quibus illorum vtriusque sexus persona de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel aliàs quomodolibet vtuntur, potiuntur. & gaudent, ac vti, potiri, & gaudere possunt, & poterunt quomodolibet in futurum in his, quæ eorum regularibus Institutis non aduersentur dumtaxat, non solum adeorum instar, sed equè principaliter, ac pariformiter in omnibus, & per omnia perinde, ac si eisdem Congregationi, & Clericis specialiter, & expressè concessa forent, vti potiri, & gaudere liberè, & licitè valeant, perpetuò concedimus, & indulgemus, illaq. eis communicamus, & concedimus, & ad eos extendimus. Vbi notanda sunt illa verba. *Eorumque Monasterijs, Domibus, & alijs Pijs locis per quoscunque Romanos Pōtifices prędecessores nostros, ac Nos dictāque Sedem hactenus quomodolibet conceßis etiā imposterum concedendis, ac quibus illorum triusque sexus persona de iure, vel consuetudine, aut ex priuilegio, vel aliàs quomodolibet vtuntur.* Quæ satis ostendunt enixam Pontificis voluntatem comprehendendi omnia priuilegia, emanata, & emananda in fauorem cuiuscumque, dum ostendit se velle illa comprehendere secundum totam suam amplitudinem, quam possunt habere præsertim, quia subnectit aliquas clausulas, quibus mentem suam declarat, quod velit comprehendere etiam ea, quæ non veniunt sub generali communicatione iuxta ea, quæ tradunt Mādos. *De priuileg. ad instar. quæst. 4. num. 7. ver. Quæ omnia.* Rota *decis. 30. per totam. tom. 2. par. 4.* Recent. & *decis. 63. numer. 4. par. 5.* Recent. & in puncto huius communicationis in *Ianuensi priuilegiorum*, 28. *Iunij*. 1649. ver. *Quia non procedit*. coram Eminentiss. Corrado.

An pro fundando nouo Monasterio sufficiat tacita licentia Ordinarij. Qu. 248.

S V M M A

1 *Pro fundandis Monasterijs an sufficiat tacita licentia Ordinarij.*
2 *Post Constitutionem Vrbani VIII, non sufficit.*
Casus legis facit cessare dubium.
3 *Dictio*, Nisi, *concedit in casu excepto à prohibitione.*
Dictio, Nisi, *est taxatiua.*
4 *Tacita licentia Ordinarij pro fundandis Monasterijs modo non habet locum.*

1 QVod sufficiat tacita licentiæ Ordinarij, tradunt Silua, *de Beneficijs par. 1. quæst. 6. n. 21.* Azor. *par. 2. lib. 9. cap. 3. quæs. 2.* Riccius, *decis. 168 num. 2. par 4* Merol. *tom. 3. Theol. moral. disp. 7. num. 146.* Nouar. *in nouo iure Pontificio conclus. 1. aliàs 10. n. 2. tit. De ædifican. Monaster.* Donatus, *in Praxi ter. Regul. par. 2. tit. 1. De monaster. ędific. quęst. 11. num. 2.* Barbosa, *de potest. Epis. allegat. 26. num. 2.* Rota, *in Barchinonen. fundationis. 20. Nouemb. 1627.* coram Eminentiss. Panzirolo. Fundamentum est Quia taciturnitas illius, qui posset, & deberet contradicere, operatur sufficientem consensum.

2 Sed miror, quod ex præfatis Doctoribus, qui scripserunt post Coustitutiones Pontificias circa erectionem conuentuū, ità opinati sint, cum hæc opinio nullo modo subsistere possit. Itaque tenendum est. *Requiri expressam licentiam Ordinarij.* Ità statuitur ab Vrbano VIII. *in sua Const. 27. §. 2. tom 4. Bullarij.* quæ edita fuit *anno 1624. sub die 28. Augusti.* ibi. *Nisi de expressa Ordinariorum licentia.* Si ergo Pōtifex requirit expressam licentiam, non sufficit tacitā. Sumus enim in casu, de quo lex disponit: & ideò cessat omne dubium

dubium iuxta ea, quæ notant Glos. *in l. Ancillas.* C. *De furt.* Craueta, *consil.* 373. *n.* 7. Corn. *consil.* 136. *num.* 3. Bec. *consil.* 142. *in fine. vol.* 1. Zasius, *consil.* 10. *numer.* 97. *lib.* 1. Surd. *consil.* 58. *num.* 3.

3 Quod etiam declarat dictio, *Nisi*, quæ cum sequatur prohibitionem, concedit in casu sequenti expresso, & exceptuato à prohibitione. *l. Si feritatis. ff. De fer.* & notant Bart. *in l. Actione.* C. *De transact.* Ias. Castrens. Dec. Alexan. & alij *ibid.* Paris. *consil.* 30. *num.* 35. *li.* 2. Decian. *consil.* 31. *num.* 20. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 501. *n.* 57. Vnde à dicta prohibitione remanet tantum exceptus casus expressæ licētiæ Ordinarii; non autem casus tacitæ licentiæ. Præsertim, quia hæc dictio, *Nisi*, est taxatiua, vt in *l. Consulta.* C. *De testamentis*, & notant Couaru. *Cap.* 4. *De sponsalib. par.* 2. §. 1. *num.* 8. & ideò taxat solum casum expressæ licentiæ Ordinarii.

4 Deniq. Cum non possit Ordinarius concedere licentiam erigendi nouos cōuentus, nisi certa forma seruata, quæ præscribitur in Constitutionibus Clementis VIII. Gregorij XV. & Vrbano VIII. de hac materia, non poterit sufficere licentia tacita. Quia pro seruanda forma in iisdē Cōstitutionibus præscripta requiritur cognitio causæ, ità vt conuocati debeant cœteri Regulares, & sumi informatio, an Conuentus erigendus poterit congruè manuteneri, & eiusdem Religiosi cōmodè substentati, & absq. detrim[ento] præexistentiū in loco. Et proinde necessariū est, quod Ordinarius cognita causa pronunciet, quid ex ipsa resultet eo, quod Religiosi volentes fundare expectent iudicium Episcopi, & eiusdem approbationem: vnde nullo modo poterunt fundare innixi soli eiusdem taciturnitati.

An si Ordinario constet, quod Regulares introducedi possint commode substentari sine aliorum detrimento, debeat cæteros Regulares audire. Quæst. 249.

S V M M A.

1 *Ordinarius potest introducere nouam Religionem consentientibus cæteris, aut si ipsi constet, posse substentari sine aliorum detrimenta.*

2 *Debet semper audire alios Religiosos etiam si ipsi constet &c.*

Quia debet constare causa cognita.

3 *Lex noua accipienda secundum antiquam.*

4 *Lex præcedens seruanda simul cum noua, quando illi non derogatur.*

5 *Dispositio Gregor. XV. recipit declarationem à dispositione Clemen. VIII.*

6 *Disiunctiua est inter consensum Regularium, & inter id, quod constet Ordinario nouos Religiosos substentari posse &c.*

Disiunctiua, Vel, ponitur inter diuersa, sed quæ sint aliquo modo vnum.

7 *Pro fundando nouo Monasterio, vbi non sunt alij Religiosi incolarum consensus adhibendus.*

1 SVb disiunctione decernit Pontifex Gregorius XV. in *sua Constitutione.* Cum aliàs, *sub die* 17. *Augusti.* 1622. quæ est, 31. *tom.* 4. *Bullar.* quod Ordinarij non possint concedere licentiam erigendi noua Monasteria, nisi *Priores, seu Procuratores aliorum Monasteriorum, Conuentuum, seu Domorum aliorū Religiosorum, vel Congregationum, aut Societatum, seu Institutionum huiusmodi, nō solum in prædictis, sed etiā in alijs per quattuor millia passuum circumuicinis locis ad id vocati, & auditi fuerint, ac tali erectioni consenserint. Vel aliàs locorum Ordinarijs constiterit,* Religiosos *Monasterij, Conuentus, seu Domus regularis sic erigendi, seu erigendę absque detrimento* Religiosorum *in Monasterijs, seu Domibus antea in Ciuitatibus, seu locis huiusmodi erectis, degentium ibi in numero duodecim commodè, & congruè manuteneri & ali posse.* Insurgit autem dubium,

& notitiæ, quod introducẽdi possint commodè sustentari: quæ licet sint diuersa rendunt tamen ad eumdem finem, & habent causare eumdem effectum; & ideò sunt aliquo modo idem.

7 Et quæ dicta sunt, confirmantur ex eadem Constitutione Gregor. XV. in qua statuit, quod vbi non sunt Religiosi alii, antequam Ordinarius concedat licentiam, fundandi Monasterium diligenter inquirat, & audiat loci incolas, & illorum consensum exquirat, an valeant eos sustentare. Ex quo constat, quod vult semper adhiberi causæ cognitionem, vt possit legitimè constare, an sustentari possint. Vnde quando ei conceditur dare licentiam fundandi Monasterium, intelligitur si aliàs ei constiterit præmissa causæ cognitione, & cœteris Regularibus auditis, posse commodè sustentari.

An Ordinarius possit concedere licentiam fundandi Monasterium, in quo duodecim Religiosi sustentari non possint. Quæst. 250.

SVMMA

1 *Dispositio Gregor., & Vrbani circa numerum Religiosorum pro singulis Conuentibus.*
2 *Dispositio Innocentij X.*
3 *Ordinarij non possunt concedere licentiam fundandi Monasteria, in quibus non possint sustentari duodecim Religiosi.*
Lex est omninò seruanda.
4 *Clausula Decreti irritatis annullat contraria.*
5 *Præseruat legem contra contrarium vsum.*
6 *Constitutio Vrbani nō concedit fundari Monasteria, si duodecim Religiosi non possint sustentari, sed si fundantur in pœnam subijcit Ordinario.*
7 *Constitutio Innocentij X. non disponit de Monasterij fundandis.*
8 *Excipi potest contra licentiam fundandi, si duodecim Religiosi ali non possint.*
Exceptio de se est perpetua.

1 Difficultatẽ facit diuersitas dispositionum, quæ reperitur in Pontificiis Constitutionibus; nam Gregor. XV. in sua Constit. *Cũ alias* Pasqualig. Quæst. Select. sub *die 17. Augusti 1622.* quæ est 31. *huius Pontificis tom. 3. Bullar.* expressè prohibet, erigi conuentum, Nisi in eo saltem duodecim Fratres, aut Monachi, seu Religiosi inhabitare, ac ex redditibus, ac consuetis eleemosinis sustentari valeant. In Decretis verò, *de celebrat. missar. editis iussu Vrbani VIII. sub die 21. Iunij 1625.* vt in Ballar. sub tit: *Constit.* 45. §. 14. innouatur dispositio prædic. Gregor. XV. Et additur. *Alioquin Monasteria, & loca huiusmodi posthac recipienda, in quibus duodecim Religiosi, vt supra, sustentari, atque inhabitare non poterunt, & actu non inhabitauerint Ordinarij loci visitationi, correctioni, atque omnimodæ iurisdictioni subiecta esse intelligantur.* Quibus videtur tacitè concedi licentia erigendi monasteria, quamuis duodecim Religiosi in iis sustentari non valeant.

2 Rursus etiam Innocent. X. in sua Constit. *Vt in paruis*, edita sub *die Februar. 1654.* quæst. 32. *huius Pontificis*, videtur admittere Conuentus, in quibus sex tantum Religiosi sustententur, non solum de conuentibus, in quibus erat præfixus sufficiens numerus Religiosorum, & de præsenti ob diuersas causas nō potest sustentari talis numerus, sed etiam de conuentibus suppressis, & restitutis, & solum decernit, quod subsint visitationi correctioni, & omnimodæ iurisdictioni Ordinarii loci, quando in eis non sustentabũtur saltem Religiosi sex. Non derogat tamẽ, sed præseruat Decreta Vrbani VIII. quò ad conuentus erectos post diem 21. Iunii, 1625.

3 Cœterum tenendum omninò est, *Quod non possit Ordinarius concedere licentiam erigendi Conuentus, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint.* Et proinde, quando arbitrabitur, an de nouo introducendi sustentari possint absque aliorum detrimento, arbitrari debebit habita ratione prædicti numeri. Ratio est, Quia lex prohibens fundari Monasteria, in quibus duodecim Religiosi nō possint sustentari, est clara, & manifesta in prædic. Constit. Gregor. XV. neque ipsi per subsequentes Constitutiones, de quibus modo dictum est, derogatur; imò con-

firmatur, vt constabit ex dicendis. Vnde cum habeamus legem prohibitiuam, est omninò seruanda *l. De quibus. ff. De legib.* & Cap. 1. *De constit.* & notant Abbas, *ibid. nu.* 4. Gomez. *§. Fuerat. num.* 28. Instit. *De act.*

4 Secundũ verò Constitutionẽ Gregor. XV. erat nulla, quia habet clausulam decreti irritantis, quæ anuullat omnia in contrarium facta, & facit irritas quascumque fundationes, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint. Cap. *Si eo tempore. De elect. in* 6. & Cap. 1. *De conceß. præbend. in* 6. & notant Felin. *in Cap. Certum. numer.* 29. *De rescrip.* Crot. *consil.* 220. *vol.* 2. Bursat. *consil.* 82. *num.* 21. *vol.* 1. Dec. *consil.* 275. *num.* 9. Anton. Gabr. *commun. opin. lib.* 6. *tit. De clausf. conclus.* 3. *nu.* 56. Menoch. *consil.* 83. *n.* 7. Couatu. *Pract. quæst. cap.* 9. *numer.* 7. Gomez *ad Reg. de trien. quæst.* 49. ver. *Nam Decretum* Gonzalez, *ad Reg.* 8. *Cancel. glos.* 67. *n.* 12. Cassiodor. *decis.* 1. *n.* 2. *De restit. spoliat.* Et ideo præseruatur eiusdem vigor. & venit semper seruanda: nec fundationes contra illius formam veniunt attendendæ.

5 Accedit etiam, quod huiusmodi Decretum irritans impedit contrarium vsum, et contra ipsum præseruat vigorem legis, vt obseruant Franch. *in Cap. Cum de beneficio.* De *preben. in* 6. Antou. Gabr. *tit.* De *clausf. conclus.* 3. *num.* 56. Geminian. *in Cap. Statutum. num.* 12. *De priuileg. in* 6. Cassiodor. *decis.* 1. *num.* 4. *De regul.* Rota corà Coccino, *decis.* 51. *num.* 2. et coram Merlino *decis.* 643. *num.* 3. & *decis.* 142. *num.* 4. *par.* 2. Recent. Vnde quamuis in Decretis Vrbani VIII. de quibus supra *nu.* 1. videatur permitti contrarium, sicut etiam in Constit. Innocent. X. de qua *num.* 3. ex vi tamen dicti Decreti irritantis manutenetur nullitas fundationis, & vigor legis ità vt fundationes cõtra dictam formam non possint allegari contra prohibitionem.

6 Neq. obstant Decreta Vrbani VIII. de quibus supra *num.* 1. quia in ipsis, vt ibi dictum est, innouatur Cõstitutio Gregor. XV. Quod non possint erigi Monasteria, in quibus non possint sustentari duodecim Religiosi. Quod verò subdit quod monasteria imposterum erigenda, in quibus non possint sustentari duodecim Religiosi, aut actu nõ inhabitauerint sub sint omnimodę iurisdictionis Ordinarii, nõ concedit Episcopis, quod possint dare talem licentiam erigendi, sed corrigit Constitutionem Gregor. XV. quò ad nullitatem erectionis, dum permittit remanere cõuentus erectos sub illa forma subiectionis ad Ordinarium.

7 Constitutio verò Innocentii X. nihil disponit de fundatione monasteriorũ, sed solum de monasteriis iam fundatis, siue non suppressis, siue suppressit, sed postea restitutis; & hæc concedit conseruari, dummodo sex Religiosi ad minus in ipsis inhabiteat. Quod si deficiat iste numerus, vult, esse subiecta omnimodæ iurisdictioni Ordinariorum, tanquam delegatorum Sedis Apostolicæ. Imò declarat, quod non intendit præiudicium afferre Decretis Vrbani VIII. circa hanc materiam: & proinde monasteria post huiusmodi Decreta fundata subesse Ordinariorum iurisdictioni, si in ipsis non manuteneantur duodecim Religiosi. Ex quibus constat, quod ex dicta Constitutione nulla omninò permissio colligi potest fũdandi monasteria, in quibus duodecim Religiosi sustentari non possint.

8 Ex quibus deducitur. Quod si concedatur licentia erigendi monasterium in loco, in quo reuera duodecim Religiosi nequeant sustentari, cum huiusmodi licentia sit nulla tanquam contra formã præscriptam concessa, & ob Decretum irritans Constitutionis Gregor. XV. Hæc exceptio poterit opponi quandocumque libuerit, etiam post longum tempus. Quia exceptiones natura sua sunt perpetuæ *l. Pur è. §. fin. ff. De doli mali except.* & *l. Si pactum. C. De except.* & *l. Licet. eod. tit.* vbi Glos. & Doct. & Cap. *Si autem. De rescrip.* & notant ibi Abbas, & Felin. Balb. *De præscript. par.* 4. *princip. quæst.* 27. & alii cum Glos. *in l.* 3. *verbo,* Persequutione. C. *De præscrip.* 30. *annor.*

An quando fundanda sunt noua Monasteria, conuocandi, & audiendi sint etiam Parochi. Quæst. 251.

S V M M A.

1 *Quinam conuocandi pro fundatione Monasteriorum.*
2 *Parochi non sunt audiendi, quando sunt introducendi noui Religiosi, etiam vbi non sint alii Religiosi.*
3 *Constitutio Clementis VIII. recipit interpretationem à Constitutione Gregor. XV.*
Lex prior declaratur per posteriorem.
4 *Clausula*, Et alijs interesse habentibus, *quos comprehendat.*
Dictio, Alius, *repetit easdem qualitates.*
5 *Dictio Alius relata ad personas importat personas eiusdem qualitatis.*

1 Difficultatem facit Constitutio Clement. VIII. quæ incipit. *Quoniam ad institutũ*. sub *die 23. Iulij anno* 1603. quæ est. 99. *eiusdem Pontificis tom.* 3. *Bullar.* in qua præscribitur forma seruanda ab Ordinario, quando introducendi sunt noui Religiosi, vbi inter alia habetur, quod nõ possint Ordinarii introducere nouos Religiosos. *Nisi vocatis. & auditis aliorum in eisdem ciuitatibus, & locis existentium conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus, & alijs interesse habentibus.* Ex quibus videtur resoluendum, quod conuocandi, & audiendi sint etiam Parochi, quia audiendi sunt etiam alii, qui habent interesse. Parochi autem habent interesse.

2 Resoluendum tamen est. *Parochos, nec esse conuocandos, nec audiendos, quando introducendi sunt noui Religiosi in aliquo loco.* Hæc resolutio desumitur ex Constit. Greg. XV. *Cum aliàs*. sub *die* 17. *Augusti* 1622. Quę est 31. *huius Pontificis. tom.* 3. *Bullar.* in qua Pontifex disponit. *Si verò noui Conuentus, Domus, Congregatio, vel Societas huiusmodi instituendæ erunt, nulliq. alij Regulares inibi reperiãtur, Ordinarij locorum nihilominus diligenter inquirat, an locorum incolę, & habitatores, quorum, & consensum requirant, ac adhibeant, huiusmodi duodecim Religiosos in Cõuentibus, vt præmittitur, instituendis commodè alere, & manutenere valeant.* Ex quibus constat, quod quando non adsunt alij Religiosi, solum incolarum consensus est exquirendus; non autem Parochorum loci. Si autem vigore Constitutionis Clementis VIII. essent conuocandi, & audiendi Parochi simul cum Religiosis, à forriori essent audiendi, quando non adsunt Religiosi, qui conuocentur: & tamen neque tunc sunt audiendi.

3 Vnde Constitutio Clement. VIII. recipit interpretationem à Constitutione Gregorii XV. Quod illa verba, *Et alijs interesse habentibus.* non significent Parochos iuxta *l. Non est nouum.* & *l. Sed & posteriores. ff. De legib.* & notant Glos. *ibid. init.* & *in l. Sciẽdum init. ff. Qui satisd. cogan:* Bart. *ibid.* Cacheran, *decis. Pedemon.* 107. *num.* 17. alios citans Bertazol. *Consil.* 92. *num.* 7. Si enim significarent Parochos, Gregor. XV. cum inhæreat prædictæ Cõstit. Clementis, & eam innouet, hoc ipsũ expressisset, quando in locis, in quibus fũdandi sunt conuentus, non adsunt alii Religiosi, & disposuisset, quod vocentur Parochi illius loci, & audiantur.

4 Neque obstat prædicta clausula Constit. Clemen. VIII. *Et alijs interesse habentibus*, quia hæc clausula comprehẽdit eos Religiosos, qui nõ comprehendũtur sub illis verbis, *Conuentuum Prioribus, seu Procuratoribus*, vel quia eorum habitationes non appellantur conuentus, vel quia superiores non dicuntur Priores, vel ex aliquo alio capite. Dictio enim *Alijs* reperit easdem qualitates, & similitudinẽ præcedentis dispositionis. *l. Quidam Relegatus. ff.* De reb dub. & *l. Si fugitiui. C. De seru. fugit.* vbi Glos. verbo. *Qualibet alia pœna*, et Cap. *Sedes. De rescript.* Et notant rursus Glos. *in l. Barbarius.* verbo. *Alio iure. ff. De offic. Pręsid.* et Glos. canonica *in Cap. Cum non ab homine.* verbo. *Alio crimine ff.* De iudic. Bald. *in l. fin. num.* 1. C. *De his, qui à non domin. manumit.* Aret. *consil.* 116. *n.* 3. Alexan. *consil.* 70. *init. ver. Nec ad hoc lib.* 1. Paris *consil.* 158. *n.* 18. *vol.* 4. Ruin. *consil.* 130.

130. *num.3. vol.3.* Socin.iun. *consil.*160. *nu.* 13. *vol.*2. Natta *consil.* 298. *numer.*5. *vol.*1. Grat.*consil.*11,*num.*9.*lib.*1. Afflict. *decis.*144. *num.*1. Surd. *decis.* 265. *num.*24. Cutt. iun. *consil.*38. *num.*1. Rota coram Veral. *decis.* 295. *num.*3. *par.*2. et coram Durano, *decis.* 246, *num.*7. et coram Ludouis. *decis.* 544. *num.*9. Vnde vigore dictæ dictionis, *Aliis*, oporret, quod Pontifex intelligat de cœteris Religiosis, qui in præcedentibus verbis non fuerunt satis expressi, cum in ijs debeat prædicta dictio repetere eamdem qualitatem.

5 Præsertim quia quando huiusmodi dictio refertur ad personas, importat personas eiusdem qualitatis iuxta ea, quæ norant Roman. *consil.*483. *num.*5. Barbat. *consil.*53. *nu.*26. *vol.*2. Alexan. *consil.*204. *num.*4. *lib.*2. Tusch. *littera* D. *conclus.*245. *num.*5. Rota *decis.*327. *num.*7. & *decis.*603. *num.*8. *par.*1. *Recent.* Vnde cum Pontifex antea expresserit Religiosos, dictio. *Et alijs* debet repetere personas eiusdem qualitatis, & ideò debet accipi de cœteris Religiosis, qui non comprehenderentur sub præcedentibus verbis dispositionis.

An post Constitutionem Clemen. VIII. de erigendis Monasterijs fuerit necessaria licentia Apostolica pro ijs fundandis. Quæst. 252.

S V M M A

1 *Dispositio Clement. Gregorij, & Vrbani circa erectionem Conuentuum.*
2 *Post Constitutionem Clement. non fuit necessaria licentia Apostolica pro fundatione Conuentuum ante Constit. Innocent.*
3 *Exceptio à Regula prohibitiua est concessiua.*
4 *Dictio nisi excipit, & dicit oppositum illius, quod est in Regula.*
5 *Ordinarii non erant exequutores licentiæ Pontificia in erectione Conuentuum.*
Quod non est expressum in se, non est asserendum.
6 *Exceptio est necessariò de eo, quod est in Regula.*
7 *Dictio*, Nisi, *excludit quicquid non exprimitur in exceptione.*
8 *Pontifices prospexerunt fundationi Conuentuum, & negocium reliquunt Ordinariis*
9 *Licentia Pontificia erigendi conuentus concedebatur Ordinariis cum certa forma.*

1 POst Concil. Trident, Non fuisse necessariam licentiam Apostolicam pro fundandis Religiosorum monasteriis stante eiusdem dispositione *sess.*25. *cap.*3. *De Regul.* sentiût quam plures Doctores, quorum aliquos adduxi supra *quæst.*246. *n.*3. Modo autem necessariam esse ob dispositionem Innocent. X. *ead. quæst. num.*1. notatum est. Dubitatur, autem, an fuerit necessaria post Constitutionem Clementis VIII. *Quoniam ad institutam* sub *die* 23. *Iulij.* 1603. quæ est. 99. *tom.*3. *Bullar.* in qua prohibetur Ordinariis concedere licentiam erigendi noua monasteria, nisi seruata forma in eadem Constit. præscripta. Cui Constitutioni inhæret etiam Gregor. XV. in sua Constit. *Cum aliàs*, quam confirmâs, et innouans, addit nonnulla pro forma seruada, qua non Ordinarii concedunt facultatem erigendi noua monasteria. Quod similiter præstat Vrbanus VIII. in sua Constit. *Romanus Pôtifex* sub *die* 28. *Augusti* 1624. et est 27. *tom.*4. *Bullar.* in qua etiam reuocat omnes licentias, et facultates Apostolicas circa fundanda monasteria, et præcipit seruari disposita in prædictis Côstit. Clemen. et Gregor.

2 Dubitatur autem modo, an stantibus prædictis Constitutionibus potuerint fundari noua monasteria cum sola licentia Ordinarii absque alia licentia Apostolica, seruata tamen forma in iisdem Constitut. præscripta. *Et affirmatiuè videtur resoluendum.* Siquidem prædictæ Con. stit. duo præstant. Vnum prohibendo, & alterum concedendo. Prohibent enim Episcopis, ne concedant facultatem erigendi noua monasteria, et declarant, non posse concedere. Concedunt verò, quod possint concedere seruata forma, quæ in iisdê Constit. præscribitur. Ponitur enim regula generalis in his Constitutionibus prohibitiua, et declaratiua, quod non possint Ordinarii concedere hanc licêtiam.

Deinde

Deinde per dictionem, *Nisi*, ponitur exceptio à Regula pro casu, in quo seruetur forma ibid. præscripta.

3 Ex quo fit, quod cum prædicta dictio, *Nisi*, subsequatur Regulam negatiuam, ponat exceptionem affirmatiuam, & concessiuam illius, quod in Regula negatur iuxta ea, quæ tradunt Dinus. *in Cap. Peccatum. numer.* 1. *De reg. iur. in* 6. Bart. *in l. Si enim. §. Qui iniuriarum. num.* 3. *ff.* Si *quis cau.* Ias. *num.* 3. Salicet. *in l. Actio. ne.* C. *De transact.* per illum tex. Dec. *ibid. num.* 5. Alciat, *lib.* 5. *Paradox. cap.* 4. Corn. *consil.* 3. *num.* 2. *vol.* 4. Grat. *consil.* 126. *n.* 19. *vol.* 2. Paris. *consil.* 96. *n.* 109. *vol.* 2. Menoch. *consil.* 156. *num.* 9. Rota coram Seraphino. *decis.* 343. *num.* 3. & *decis.* 96. *nu.* 1. *par.* 1. Recent. & *decis.* 197. *num.* 2. *ead. par.* 1. Vnde cum Regula auferat Ordinariis facultatem concedendi licentiam fundandi monasteria, exceptio concedet, & faciet, quod sola auctoritate ipsorum fundari possint, quia iam lex, & proinde Pontifex committit ipsis hoc negocium in casu, in quo seruetur forma ab ipso præscripta.

4 Quod ampliùs confir. Regula enim non continet, quod Episcopi non possint dare licentiam fundandi noua Monasteria præcedente licentia, quia certum est in tali casu posse dare, sed quod de se non possint concedere. Vnde casus exceptio per dictionem, *Nisi*, aduersatur præcedenti Regulæ, & importat oppositum illius, quod est in Regula, vt aduertunt *Dec. in l. Si quis in aliquo. num.* 2. C. *De eden.* Ias. *in l.* 3. *num.* 11. *ff.* *De offic. eius.* Beroius *in Cap. Quod autem. num.* 36. *De iurepatr.* Gomez *in cap.* 1. *num.* 88. *De constit. in* 6. Cepol. *consil. ciuil.* 1. *num.* 14. Grat. *consil.* 138. *num.* 9. *vol.* 1. Dec. *consil.* 386. *num.* 2 Rebuf. *in Concordat.* Tit. *de collat.* § *Statuimus.* 1. verbo *Nisi.* Rota *decis.* 391. *num.* 14. *par.* 1. *Recent.* & *decis.* 313. *nu.* 13. *par.* 3. Recent. Si ergo Regula negat, Ordinarios posse de se dare licentiam fundandi Monasteria, exceptio per dictionem, *Nisi*, importabit oppositum, atque adeo, quod de se possint in casu excepto dare licentiam.

5 Posset tamen aliquis occurrere, Pasqualig. Quæst. Selectæ. quod per dictam exceptionem non conceditur Ordinariis facultas concedendi licentias erigendi monasteria, sed quod præscribitur forma seruanda, quando præcedente licentia Apostolica ipsi quoque concedunt fundationem. Verum hoc dici non potest. Quia tunc Ordinarii essent constituti exequutores licentiæ Apostolicæ, et dictæ Constitutiones præscriberent formam seruandam in exequutione. Hoc autem dici non potest. Tum quia Pontifices non reseruant sibi facultatem huiusmodi, nec declarant, quod præscribant formam exequutionis suarum licentiarum; vnde hoc non est asserendum, cū non sit expressum *l. Vn.* §. *Sin. autem.* C. *De caducis. tollen.* & *l. Si seruum.* §. *Nou dixit, ff.* De *acquir. hæred.* & Cap. *Ad audientiam, De decim.* & notant Menoch. *consil.* 140. *num.* 4. Tiraquel. *in l. Si vnquam verbo. Libertis. nu.* 3. C. *De reuocan. donat.* Surd. *decis.* 322 *num.* 22.

6 Tum quia Regula loquitur expressè de potestate cōcedendi licentiam fundandi Monasteria; vnde exceptio, quoq. per dictionē, *Nisi*, debet esse de eadē potestate, cum exceptio sit necessariò de eoquod est in Regula *l. Nam quod liquide.* §. *fin. ff. De pen. leg.* & *l. fin.* C. Quando *ex fac. tut.* & notant Bald. *consil.* 401. *num.* 2. *lib.* 5. Castren *consil.* 70. *num.* 3. *lib* 1. Surd. *decis.* 124. *numer.* 13. Et proinde per dicta exceptionem concessiuam tribuetur Ordinariis facultas concedēdi fundationem Monasteriorum.

7 Deniq. dictio, *Nisi*, excludit quicquid in exceptione non est expressum, quia tanquam exceptatiua trahit secum, solum id, quod exprimit, vt desumitur ex Cap. *Si duo. De procurat. in* 6. et notant Craueta *consil.* 153. *num.* 1. vbi alios citat. Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *n.* 70. Vnde excludet etiā liceat iam Apostolicam tāquam necessariam pro fundatione, cum sub exceptione non exprimatur, sicut debuisset exprimi, si requiretur.

8 Ratio verò fundamentalis est. Quia Pontifices in prædictis Constitutionibus prospiciunt fundationi monasteriorum, vt scilicet deinceps fiant absque detrimēto Regularis disciplinæ, & cum manuten-

tione splendoris, & decoris Religionis. Et proinde præscribunt illam formam seruandam in concessione licentiæ fundandi, qua seruata illa tantum Monasteria erigantur, in quibus seruabitur regularis disciplina, & splendor, & decor Religionis. Dum autem sufficienter prospexerũt huiusmodi fundationibus præscribẽdo modum, & formam seruandam, non est amplius necessarium, quod Pontifices recognoscant has fundationes, neque quò ad hunc effectum reseruant sibi concessionẽ licentiæ. Imò eò ipso, quod præscribunt Ordinariis modum, & formam, cum qua licentiam concedere debeant, dant etiam facultatem concedendi licentiam: non illam, quam iam habent ex se tanquam Ordinarii, sed absolutam, itaut transferãt in ipsos totum negocium harum fũdationum. Quando enim alicui traditur modus, & forma, cum qua sit exercendus aliquis actus, traditur etiam facultas absoluta exercendi actum. *l. 2. ff. De iurisdic, omn. iud.* vbi communiter Doctores. Hæc autem concessio tradit Ordinariis illam facultatem, quàm aliàs non habent, & proinde facultatem concedendi fũdationes independenter ab alia licentia Apostolica.

9 Videtur tamen obstare clausula, *Ac seruata in omnibus, & per omnia Sacror. Canonum, & Concil. Trident. &c. forma*, quæ habetur in prædicta Constit. Vrbani VIII. Dũ autẽ in omnibus, & per omnia sacror. Canonum forma seruanda est, erit impetranda licentia Apostolica. Sed hoc non deducitur ex prædicta clausula. Quia cum Pontifex det facultatem Ordinariis concedendi fundationes Conuentuum seruata forma præscripta, per hanc concessionem excludit necessitatem licentię Apostolicæ, quàm aliàs requirerent S. Canones, quia suppletur dicta licentia, & tacitè continetur in eo, quod Ordinarius in concedenda tali licentia exequitur formam sibi præscriptũ à Pontifice, atque adeò secundum eiusdem mentem, & concessionem sibi factũ operatur, & proinde censetur interuenire consensus eiusdem Pontificis, quia virtute legis habet voluntatem suam alligatã licentiæ, quæ conceditur cum tali forma, & influentem in eamdem cõcessionem, quatenus Ordinarius exequitur, quod per summos Pontifices concessum est; & cum ea forma, quæ iniuncta est pro exequutione. Vnde illa clausula, *Ac seruata in omnibus, & per omnia Sacror. Canonum forma* refertur ad reliqua, quæ in ipsis disponuntur excepta licentia Apostolica, cum hæc in speciali non requiratur, sed sit iam generaliter concessa à lege cum præscriptione formæ seruandæ.

An quando Ordinarij concedunt licentiam exercendi in festis opera seruilia, possint aliquid exigere à Concessionarijs. Quæst. 253.

SVMMA

1 *Ordinarij dispensare possunt, sed gratis, vt in festis exerceantur opera seruilia.*
2 *An possint iniungere aliquam eleemosinam.*
3 *Gratis non datur, quod datur sub aliquo onere.*
4 *Pactum quid sit.*
Quomodo transeat in contractum.
5 *Mutuans non potest mutuari sub onere eleemosinæ.*
6 *Quid decernat Vrbanus circa licentiam laborandi in diebus festis.*
7 *Cap. Licet. De fer. quatenus correctum.*
Dictio, Ita quod, *importat conditionem.*
8 *Ordinarius dans licentiam solum tribuentibus aliquod munus, violat Constit. Vrban.*
9 *An gratis concedenda licentia aperiendi apothecas in festis.*
Dispositum de vno ex æquiparatis, est etiam dispositum de alio,

1 POsse Ordinarios dispensare, vt in festis exerceantur opera seruilia, dummodo tamen concurrat causa rationabilis, obseruantia ipsa declarat. Solum difficultas est, an pro hac dispensatione possint aliquid exigere. Et modo quidem certum est, non posse aliquid exigere, cum ità statutum sit ab Vrbano VIII. in sua *Consi.* 164. §. 3. ibi

Quæ

Qua quidem licentiæ non aliter, quàm ad formam prædictorum Canonum, vt præmittitur, concedendæ, nonnisi gratis, libere, & sine vllo prorsus pretio, aut pacto directè, vel indirectè, concedantur sub pœnis etiam grauioribus nostro, successorumque nostrorū arbitrio, infligendis. Ex quibus constat, quod nihil prorsus exigendum sit à concessionarijs, quando conceduntur huiusmodi licentiæ.

2 Solum dubitari potest, an possit Ordinarius pro huiusmodi licentiis iniungere aliquam eleemosinā. Videtur enim affirmatiuè resoluendum etiam ex ipsa Constitutione Vrbani nam vult concedi huiusmodi licentias ad formam sacrorum Canonum. Sacri autem Canones dū concedunt licentiam, iniungūt eleemosinam, vt in Cap. *Licet*. De *fer*. Vnde S. Congregatio ante dict. Constit. Vrbani sæpius respondit, posse iniungi aliquam eleemosinam pro locis piis, dummodo nō applicetur Cathedrali, vel mensæ Episcopali, ità in *Lucerensi* 5. *Ianuar*. 1580. & in *Casertana* 28. *Nouembr*. 1594. & in *Treuicensi* 25. *Septemb* 1612. & in *Gaetana* 5. *Februar*. 1602.

3 Tenendum tamen est. *Quod pro dictis licentijs neque iniungi possit aliqua eleemosina*. Ratio est. Quia hæ licentiæ concedendę sunt gratis sine vllo prorsus pretio, aut pacto, vt statuitur in præfata Constit. Vrbani. Si autem imponeretur aliqua eleemosina, licentia non concederetur gratis, quia non conceditur gratis, quod conceditur sub aliquo onere, cum onus aliquo pacto compenset, quod conceditur. Vnde est illud Apost. ad Roman, 4. *Et autem, qui operatur merces nō imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum*. Et ideò solū dicitur gratis dari quod ex mera liberalitate datur absque eo, quod aliquid prorsus exigatur:

4 Confir. Licentiæ huiusmodi ex præfata Constit. Vrbani debent concedi absque vllo pacto. Non concederentur autē absque pacto, si iniungeretur eleemosina nam concedens exigeret à concessionario, quod erogaret eleemosinam, & concessionarius consentiret in hanc erogationem, et cum hoc onere acceptaret licentiam, in quo cōnsistit ratio pacti, quod nihil aliud est, quam duorum consensus in idem placitum, *l*. 1 *ff. De pact.* vbi Glos. & Doctor. Vnde etiam consurgeret quidam contractus, nempe do, vt facias iuxta ea, quæ notant Glos. *in l*. 1 *ff*. De *act*. & *obligat*. Bald. *in Rubr. C. De pact*. Alexan. *in l*. 5. *init. ff. De verbo obligat*. Vbi autem est contractus non solum interuenit pactus, sed omninò excluditur gratuita cōcessio.

5 Atque ob eamdem causam qui mutuum dat, non potest mutuatario imponere obligationem, quod det aliquam eleemosinam, quia cum onus dandi eleemosinam sit pretio æstimabile, aliquid pretio æstimabile exigeretur pro mutuo, et proinde non mutuaretur gratis, quod est reprobatum. Cap. *Pleriq. §. Et ecce*. 14. *Quæst*. 3. & Cap. *Illo*. De *pignor*. & Cap. *Consuluit*. et Cap. *fin*. De *vsur*. Ergo nec gratis concederetur licentia, si concederetur sub onere dandi eleemosinam.

6 Neque oppositum deducitur ex Constit. Vrbani VIII. de qua *nu*. 1. Quia ibi Pontifex circa hanc materiam duo decernit. Et quod licentiæ exercendi opera seruilia in festis concedantur secūdum formam Sacrorum Canonum, et quod gratis concedantur sine vllo prorsus pretio, aut pacto. Vnde non inferri potest quod possit imponi onus eleemosinæ, quia si hoc sequeretur, esset de necessitate hoc onus imponendum, quia hæc impositio esset secundum formam sacrorum Canonum. Vnde concedi secundum formam sacrorum Canonum, est concedi ex causa necessitatis, et seclusis solemnioribus festis &c.

7 Nec obstat, quod in Cap. *Licet*. De *fer*. concedatur licentia Piscandi in diebus festis certis anni temporibus sub cōditione, quod aliqua portio Piscaturæ detur pro eleemosina, sicut significat dictio illa *Ita quod*, quæ importat conditionem seu modum, vt notant Socin. *consil*. 49. *n*. 2. *vol*. 1. Galganet. *de condit. & demonstrat. par*. 2. *cap*. 1. *quæst*. 18. *num*. 10. Giurba *con. sil*. 81. *num* 8. Quia cum Vrban. in præfata Constit. præcipiat, concedi gratis, & sine vllo prorsus pretio, aut pacto, remanet cor-

correctum ius, quò ad illam partem.

8 Ex quibus deducitur. Quod ſi Ordinarius ijs tantum concederet licentiam laborandi in diebus feſtis, qui de piſcatura aliquid ipſi afferrent, aut de fructibus collectis, aut aliquo alio munere ob ſequerentur. Aut ſi conceſſa ſemel licentia, non amplius iiſdem concederet, quia non attuliſſent aliquod donum, violaret dictam Conſtit. Vrbani, & ſubiiceretur pœnis, de quibus *ibid.* Pontifex decernit. Hoc enim pacto indirectè obligarentur populi ab aliquid erogandum pro obtinenda licentia, quod eſt expreſsè prohibitam in dic. Conſtit. quatenus prohibetur etiam pactum, & obligatio indirecta.

9 An autem ſub præfata diſpoſitione Vrbani contineatur etiam licentia aperiendi aphothecas in diebus feſtis, & vendendi, loquendo de illis apothecis, quæ clauduntur, & earum rerum venditiones, quarum neceſſitas pro victu eam non excuſat. Affirmatiuè reſoluendum eſt, quia hoc quò ad contrarietatem dedicationi diei ad Dei cultum, & prohibitionē æquiparatur operibus ſeruilibus, & ſpecialiter prohibetur à Pio V. in ſua Conſtit. *Cum primum.* §.7. quæ eſt 5. *huius Pōtificis tom.*2. *Bullar.* ibi. *Ab omni illicito, & ſeruili opere obſtineant, mercatus non fiant, propbanę negociationes, ac iudiciorum ſtrepitus conquieſcant.* Quod autem diſponitur de vno ex æquiparatis, diſponitur etiā de alio *l.*1. *ff De leg.*1. & notant communiter Doctores Gloſ. *in Cap. Si poſtquam §. fin. De elect. in* 6. Beroius *conſil.*27. *n.*3. *lib.*1. Curt. iun. *conſil.*124. *num.*7. Alexan. *conſil.*27. *num.*3. *lib.*3. Decian. *conſil.*45. *n.* 35. *lib.*1. Euerar. *in Topica loco. A Simili, num.*7. Militat enim eadem ratio, ob quā vult Pontifex, quod licentiæ gratis concedantur, cum omnia illa inconuenientia, quæ locum habent, ſi pro licentia laborandi aliquid exigatur, locum habeant etiam in licentia aperiendi Apothecas, & vendendi; & ideò locum habere debet eadem iuris diſpoſitio *l. His ſolis.* §. *Satis etiā in cautē* C De *reuocan. donat.* & alia vulgata iura, & communiter Doctores.

An optio locum habeat in præbendis Canonicatuum vacantium in menſibus reſeruatis. Quæſt. 254.

S V M M A

1 *Optio in præbendalibus admittitur de æquitate canonica.*
2 *Non habet locum in menſibus reſeruatis.*
3 *Duplex ſeparabilitas præbendæ à titulo*
Optio locum habet in abſolutè ſeparabilibus à titulo, etiam in menſibus reſeruatis.
4 *Quid, ſi præbendalia ſint tantū ſeparabilia ab hoc, vel illo titulo.*
5 *Præbendalia ſunt quid annexum titulo ſpirituali ſaltem in genere.*
Cenſentur eodem iure, ac ſpiritualia.
6 *Mutua connexio ex natura rei inter præbēdalia, & titulum.*
7 *Regula reſeruationis reperit præbendalia vnita titulo, & qua vnione.*
8 *Quæ non poſſunt ſtare ſeorſim, ſunt neceſſariò connexa.*
Quid requiratur, vt bona eximantur à reſeruatione, quando afficit titulum,
9 *Si tot ſint portiones præbendalium, quot tituli, arguitur impoſſibilitas, & quæ.*
10 *Si præbendalia non poſſint eſſe ſine titulo ſpirituali, eodem iure cenſentur cum ſpiritualibus.*
Non eximitur à reſeruatione, quod non poteſt ſtare ſine titulo.
11 *Optio præbendalium non ſeparat à titulo, ſed trahuntur ad mutationem tituli.*

1 De æquitate Canonica admittitur conſuetudo oprandi pinguiores præbendas Canonicatuum, vt conſtat ex praxi plurium Eccleſiarum, & Cap. *Cum in tua.* De *conſuet. in* 6. et notant Gloſ. *ibid.* Archidiacon. *n.*1. Franc. *num.*6. Probus *ad Monach. num.*34. Io. Andr. *Geminian.* et alii *ibid.* Franciſ. Marc. *deciſ.* Delphin. 125. *numer.*2. *par.*1. Azor. *par.*2. *lib.*6. *cap.*36. *quæſt.*13. Moneta, *de opt. canon. cap.*2. *num.*1. Rota *deciſ.* 6. *in fine.* De *conſuetud. in Nouis.* & coram Merlino *deciſ.*100. *num.*1. Hoc enim æquū videtur, vt qui præcedunt antianitate fruantur melioribus præbendis tanquam

ij, qui

ij, qui diutius inseruiertunt Ecclesiæ, & præcæteris benemeriti sunt, Quo stante insurgit dubium, an optio locum habeat in mensibus reseruatis, seu quando vacat Canonicatus in mense reseruato.

2 Et quia adest *Regula* 9. *Cancellariæ* per quam declaratur, quod consuetudo optandi non habet locum aduersus reseruationem, & derogatur eidem consuetudini etiam immemorabili, & notant etiam Gonzalez *in eamdem Regul. glos.* 40. Rota coram Puteo *decis.* 319. *num.* 4. *lib.* 1. Ideò certum manet, quod non possit optio locum habere, quando præbenda est inseparabiliter annexa Canonicatui, quia tūc simul cū Canonicatu cadit sub reseruatione. Et ideò tunc solum remanet locus dubitationi, quando præbenda est separabilis à canonicatu.

3 Quia autem hæc separabilitas potest contingere dupliciter, vel absolutè, & simpliciter, ità vt pręebenda stare possit tāquam corpus separatum absque eo, quod sit annexa alicui Canonicatui. Vel solum secundum quid, quia scilicet possit separari ab hoc, vel illo canonicatu, non autem ab omni canonicatu, sed semper debeat alicui adhærere, ideò difficultas habet locum stante hac posteriori separabilitate. Nam stante prima separabilitate, certum est, non cadere sub reseruatione, atque adeò optionem locū habere, quia tunc agitur de merè temporali, quod neque est annexum spirituali, & proinde reseruatio canonicatus non se extendit ad ipsum. Et hoc est, quod tradunt Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancellar. glos.* 34. *num.* 35. Cardin. *consil.* 126. *num.* 3. Moneta *de opt. Canon. cap.* 3. *num.* 47. ver. *Si verò*. Garzia *de benefic. par.* 5. *cap.* 1. *numer.* 157. Palaus *par.* 2. *oper. moral tract.* 13 *disp.* 2. *pun.* 22. §. 6. *num.* 7. *in fine*. Rota coram Veral. *decis.* 281. & 282. *par.* 2. & in *Vercellensi optionis* 4. *Maij*. 1615. coram Remboldo, & in alia *Vercellensi Optionis* 28. *Iunij*. 1610. coram Caualero. & in *Salernitana præbendæ* 10. *Decemb.* 1617. coram Vbaldo, & *decis.* 381. *num.* 2. *par.* 3. Recent.

4 Si autem præbenda sit tantum separabilis posteriori modo, adhuc non cadere sub reseruatione consuluerunt celebres Aduocati Romanæ Curiæ, & Hieronimus Zachus Canonicus Bergomensis, in *speciali allegatione de hac materia*, id pluribus probat fundamentum huius opinionis est, Quia reseruatio afficit tantum titulū præbendæ, non autem bona temporalia præbendæ, quia hæc sunt quid merè temporale, & separabile à titulo vacante; quod satis ex eo constat, quod ex transeuntes reseruatos retento eodem titulo fit mutatio bonorum temporalium præbendæ. Hæc autem separabilitas sufficit, vt temporalia bona non cadant sub reseruatione.

5 Verum tenendum est. *Non habere locum optionem in mensibus reseruatis, quò ad bona temporalia pręebendalia, quando solum sunt separabilia ab hoc vel illo Canonicatu, sed non ab omni.* Ità Gonzalez *ad Reg. Cancel. glos.* 34. *num.* 1. Moneta *de opt. canon. quęst.* 3. *num.* 12 *par.* 3. Garzia *de benefic. par.* 5. *cap.* 1. *num.* 450. Lotter. *de benefic. quæst.* 38. *num* 10. *lib* 2. Rota coram Mohedano *decis.* 27. *De pręebend.* & coram Puteo, *decis.* 4. *lib.* 2. & coram Lodouis. *decis.* 478. *num.* 2. & in *Mediolanensi Canonicat.* 4. *Iunij* 1636. coram Ghisilerio, & *decis.* 138. *num.* 4. *par.* 8. *Recent.*

6 Ratio fundamentalis desumitur ex eo, quod bona præbendalia, quæcunque sint, quamuis in se spiritualia nō sint, sunt tamen quid annexum titulo spirituali, ita vt quamuis possint separari ab hoc, vel illo canonicatu, dum tamen non possunt separari ab omni, remaneant adhuc in genere annexa titulo spirituali, & proinde induant naturam spiritualis, & eodem iure censeantur iuxta Cap. *Quanto. De iudic.* & obseruant Glos. *ibid.* verbo *Connexa*. Archaran. *num.* 2. *ver. Quæris*. Imola *nu.* 1. ver. *Nota quod* Barbatia, *n.* 9. & Anguian. *lib.* 2. *de legib. controuer.* 13. *numer.* 21. & communiter. Quod præsertim verum est, quia huiusmodi bona ex institutione exigunt, semper esse vnita alicui titulo spirituali, & aliquis titulus spiritualis eadem bona exigit, vnde consurgit mutua connexio fundata in naturali exigentia tituli, & bonorum præbendalium, quæ consurgit ex canonica institutione. Et hoc sufficit, vt reseruatio se extēdat ad bona præben-

bendalia tanquam annexa ſpirituali, & eodem iure cenſenda.

7 Confir. Quando vocat Canonicatus Regula reſeruatoria reperit bona prębendalia vnita titulo canonicali: & non quocunque modo, & veluti per accidens ſicuti ſunt vnita alia bona, & membra quæ non exigunt titulum canonicalem. Sed vnione nata ex intrinſeca exigentia tituli, cum non poſsit eſſe titulus canonicalis, niſi habeat præbendam ſaltem in expectatione Cap. *Relatum. De pręb. ndis*, Siquidem cam importet ius percipiendi fructus, dicit eſſentialem ordinem ad bona fructifera, quæ requiruntur, tanquam complementum canonicatus, & materia, circa quam verſetur ius beneficii. Cum ergò reſeruatio reperiat iſta bona præbendalia vnita titulo tanquam complementum ipſius, & eſſentialiter exigitum, afficit nedum titulum, ſed etiam bona ipſa, tanquam conſtantia vnum quid cum titulo: ità vt connexio, quam habent bona prębendalia cum aliquo titulo canonicali ſit determinata ad hunc indiuiduum titulum. Et proinde reſeruatio reperit huiuſmodi bona præbendalia ſuo modo ſpiritualizata non ſolum in genere per exigentiam annexionis cum aliquo titulo ſpirituali, ſed per actualem connexionem cum titulo ſpirituali ſingulari.

8 Confir. 2. Quando aliqua ita ſe habent ex natura, aut inſtitutione ſua, vt vnum ſine altero ſtare non poſsit, habent connexionem ad inuicem, & inſeparabilitatem iuxta ea, quæ notant Aret. *in Cap. Translato, num. 3. De Conſtit.* Niconit. *in Repet. Rubr. numer. 58. De noui oper. nunc.* Menoch. *de arbitr. caſu 95. num. 8.* Ita autem ſe habent bona præbendalia & titulus canonicalis. Nam, quamuis hæc bona ſint ſeparabilia ab hoc titulo, & è contra, non ſunt tamen ſeparabilia ab omni titulo, ſed ſemper retinent ordinem eſſentialis cōnexionis cum aliquo titulo, quod ſufficit, vt ex natura, & inſtitutione ſua ſint adnexa ſpirituali, & ſpirituale ſit adnexum & trahat ſecum hæc bona, quod ſufficit, vt quando reſeruatur titulus, cadāt etiam ſub reſeruatione eadem bona, *quia*, vt eximerentur, opus eſſet, quod ab omni titulo ſeparari poſſent, & ſe haberét tanquam membrum extraneum, quod non pertineret ad complementum tituli iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in Cap. Maioribus. num. 4.* ver. *Quandoq.* & in Cap. *Dilecto. num. 6. De prebend.* Caſſodor. *deciſ. 17. num. 9. De preben.* Rota coram Veral. *deciſ. 356. num. 1. par. 2.* & in *Mediolanenſi Canonicatus. 4. Iulij. 1636.* coram Ghiſilerio. & *deciſ. 138. num. 4. par. 8.* Recent.

9 Accedit etiam. Quod cum ex inſtitutione canonicatuū tot ſint prębēdę, ſeu portiones bonorum præbendalium, quod ſunt tituli canonicales, ſatis oſtenditur, quod inſtitutio canonica aſsignauit has portiones bonorum præbendalium, vt eſſet ſemper debitæ alicui titulo, ſeu vt eſſent ſubſtentaculum tituli, ne ius, quod dat ad percipiendos fructus, eſſet fruſtratorium, ſeu vt habens titulum, haberet etiam, vnde fructus perciperet. Ex quo infertur neceſſaria cōnexio inter bona præbendalia, & titulum, & ſpiritualitas ex connexione cum ſpirituali, vt notant Abbas *in Cap. Maioribus. num. 4. De præbend.* Rota *in Hipparegienſi præbēda. 23. Ianuar.* 1608. coram Manzanedo, & in *Cordubem. Coadiutorię 27. Nouemb.* 1609 coram Dunozetto, & in *Mediolanenſi Canonicatus. 4. Iulij. 1636.* coram Ghiſilerio, & *deciſ. 138. num. 6. par. 8.* Recent.

10 Neque obſtant adducta in contrariam quia ſatis conſtat, quod ad excludendam reſeruationem bonorū præbendalium, non ſufficit, quod ſeparentur ab hoc, vel illo titulo, quia cum hoc adhuc ſtat, quod ab intrinſeco exigāt vnionem cum aliquo titulo, ità vt, licet poſsint eſſe ſine hoc, non tamen poſsint eſſe ſine alio, quod ſufficit, vt cenſeri debeant eodem iure cum ſpirituali. Vt autem eximerentur à reſeruatione, opus eſſet, quod poſſent de per ſe ſtare abſque exigentia alicuius tituli canonicalis iuxta ea, quæ tradunt Aeneas de Falconib. *de reſeruat. effec. 39. in fine.* Rota *dec. ſ. 9. num. 3. ver. Nec obſtat. De conſuet. in Antiquit.* & corā Caualero *deciſ. 116. num. 2.* & coram Penia. *deciſ. 677. num. 6.*

11 Ex quibus deducitur, quod licet extra

extra menses reseruatos optentur bona præbendalia canonicatus, non tamen per hoc separantur à titulo spirituali sed solum fit mutatio tituli spiritualis, ita vt luco vnius succedat alter. Sunt etiam valdè diuersa separari à titulo, et cõmutari titulum, vt enim sequeretur separatio, oporteret, quod præbendalia bona remanerēt absque vllo titulo, quod tamen in optione prædicta non contingit, nec fieri potest. Vt autem cõmutetur titulus, sufficit, si loco vnius succedat alter. Ex quo tamen fit, quod bona præbendalia semper innitantur alicui spirituali titulo.

An Pontifex possit dispensare in primo affinitatis gradu in linea recta ex copula illicita. Quæst. 255.

SVMMA

1 *Doctores qui sentiunt, non posse Papam dispensare in primo gradu affinitatis linea recta.*
2 *Papa potest dispensare in primo gradu affinitatis linea recta.*
3 *Praxis potestatis.*
4 *Papa potest dispensare in primo gradu affinitatis ex copula illicita.*
Pœnitentiaria frequenter dispensat.
Affinitas ex copula illicita non est affinitas legalis.
Est faciliùs dispensabilis.
5 *Affinitas non oritur ex matrimonio, sed ex copula.*
6 *Copula præsertim cum susceptione liberorum est causa sufficiens dispensandi in primo gradu affinitatis linea recta.*
7 *Lex quando admittat dispensationem.*

1 AN Pontifex dispensare possit in primo affinitatis gradu in linea recta ex copula illicita, dupliciter accipi potest, nēpè quò ad validitatem; et quò ad decentiā, et honestatem ita vt licitè procedat. Et quamuis plures doceant primum gradum affinitatis præsertim in linea recta esse impedimentum dirimens de iure naturæ, & proinde non posse Pontificem in ipso dispensare, quos citat Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 66. num. 6.* & vltra ipsos Laiman *lib. 5. Theol. moral. tract. 10. par. 4. cap. 6. num. 5.* Zechius *de Sacramen. cap. 18. de matrim. propos. 2. in fine.* Chamerota *de sacramen. tract. 12. cap. 5. dub. 1.* Coninch. *disp. 32. de sacram. dub. 4. num. 53.* Estius *in 4. dist. 41. §. 3.* Bizozer. *de sacram. par. 8. cap. 3. de impedim. affin. numer. 6.* Syluius *in supplemen. ad 3. par. quæst. 55. ar. 6. conclus. 3.* Zanard. *par. 1. Director. cap. 25. de matrim. §. 6.* Tanner. *tom. 4. sum. disp. 8. quæst. 4. dub. 7. num. 122.* et alii.

2 Attamen magis communiter tenent, primum affinitatis gradum esse tātum impedimētum de iure ecclesiastico, et proinde posse Pontificem super ipso dispensare. Ità D. Th. *2. 2. quæst. 154. ar. 9. ad 3.* Alens. *par. 2. sum. quæst. 169. memb. 2.* & *par. 3. quæst. 27. mem. 8. ar. 3. §. 2.* Abulens. *quæst. 149. 151. & 152. in cap. 8. lib. 1. Reg.* Supplementum Gabr. *in 4. dist. 41. quæst. vn. ar. 3. dub. 3.* Albert. Pighius *controuer. 13. in fine.* Caiet. *2. 2. quæst. 154. ar. 9. circa solut. 3.* Ancona *in sum. Eccles. quæst. 33. ar. 5. & 6.* Ruard. Tapper. *ar. 20.* Armilla *verbo.* Dispensare. *nu. 9.* Loazes *de matrim. Reg. Angl. dub. 2. ad 2. fundam. par. neg. num. 1.* Quand. *in 4. dist. 41. quæst. vn. propos. vn.* Vega *tom. 2. sum. cap. 34. casu 126.* Petrus Ledesma *de matrim. quæst. 55. ar. 6. circa 1. Stat affinit. difficul. 2. conclus. 1. & 2.* Henriquez *lib. 12. sum. cap. 1. num. 2.* & *cap. 9. num. 5.* Veracrux *par. 2. Speculi ar. 25. conclus. 3.* ver. *Ex omnibus istis.* Ledesma *2. par. 4. quæst. 56. ar. 3. dub. 3. conclus. 1.* Llamas *3. par. Meth. cap. 8. §. 19. init.* Sanchez *lib. 7. de matrim. disp. 66. num. 9.* Rubeus *de sacramen. disp. 40. & 41.* Villalob. *par. 1. sum. tract. 14. difficul. 17. nu. 11.* Mætat. *tom. 3. sum. disp. 9. de matrim. sect. 13. num. 4.* Bonac. *de sacramen. quæst. 3. de matrim. pun. 12. num. 7.* Ochagauia *de sacram. quæst. 60. de impedimen. Matrim. num. 5.* Io. à Cruce *par. 2. Direct. conscien. ar. 5. de sacramen. matrim. dub. 9. conclus. 1.* Guttierez *de matrim. cap. 99. numer. 9.* Pontius *lib. 7. de matrim. cap. 34. num. 5.* Præpofit. *3. par. quæst. 7. de impedimen. matrim. disp. 11. nu. 69.* Rebel. *de obligat. iust. par. 2. lib. 3. quæst. 15. nu. 10.* Gaspar. Hurtad. *de sacram. disp. 20. de matr. difficul. 4. n. 13.*

Auersa

Auerſa *de matrim. quæſt.* 17. *ſect.* 2. ver. *Dicendum tamen.* Amicus *diſp.* 17. *de matrim. ſect.* 2. *num.* 14. Caſpens. *par.* 2. *Curſ. Theol. tract.* 26. *diſp.* 9. *ſect.* 12. *num.* 76. Corneius, 3. *par. tract.* 6. *de impedimen. matrimon. diſp.* 7. *dub.* 33. Caſtro Palaus *par.* 5. *oper. moral. diſp.* 4. *pun.* 8. *numer.* 12. Lopez à Texeda *tom.* 2. *controuer. moral. lib.* 4. *tract.* 2. *controuer.* 20. *num.* 15. Caramuel. *lib.* 2. *Theol. moral. num.* 592. Perez *diſp.* 31. *de matrim. ſect.* 9. *num.* 5. Dicaſtil. *de matrim. diſp.* 7. *dub.* 37. *num.* 338. Candidus *diſquiſit.* 2. *ar.* 12. *dub.* 4. *dicto* 10. Leander *de ſacram. diſp.* 20. *de matrim. quæſt.* 19. ver. *Sed omnium.* Et probabile putant Molfes. *par.* 1. *ſum. tract.* 4. *cap.* 10. *num.* 109. Filliuc. *tract.* 10. *par.* 2. *cap.* 6. *numer.* 109. Fernandez *par.* 3. *Examin. theol. moral. cap.* 16. §. 2. *ſect.* 2. *nu.* 7. Loquuntur autem hi Doctores de primo gradu affinitatis ex copula licita.

3 Hoc autem conſtat ex Concil. Aurelian. 3. *can.* 7. vbi præcipit matrimonia venientium ad fidem contracta in primo affinitatis gradu in linea recta non diſſolui, quod non præcepiſſet, ſi de iure naturæ fuiſſent nulla. Et conſtat etiam ex obſeruantia, nam pluries Summi Pontifices in hoc gradu diſpenſauerunt, quorum nonnulla exempla refert Caramuel. *num. præceden.* citat. & plura alia reperiuntur apud Hiſtoricos. Vnde cum ſimus in materia, quæ concernit mores, non poteſt dici, quod Summi Pontifices in hoc errauerint, & quod diſpenſatio fuerit nulla.

4 Ex quibus fit, quod à fortiori poſſit Pontifex validè diſpenſare in primo gradu affinitatis lineæ rectæ ex copula fornicaria. Quia aut ex hac copula non conſurgit affinitas de iure naturali, vt volūt Nauar. *conſil.* 7. *de ſponſal. lib.* 4. aliàs *conſil.* 11. *de conſanguin.* Henriquez *lib.* 12. *ſum. cap.* 1. *num.* 2. Victor. *in ſum. vbi de matrim. num.* 296. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 65. *num.* 9. Vnde neque agnoſcitur à iure ciuili pro affinitate, niſi ea, quæ ſupponit nuptias *l. Non facilè.* § *Sciendum eſt.* & §. *Affines. ff De gradib. & affinib.* Vel ſi conſurgit, eſt faciliùs diſpenſabilis, & paſſim diſpenſari ſolet ſuper ipſa à S. Pœnitentiaria, vt inter alios obſeruant idem Sãchez *lib.* 7. *de matrim. diſp.* 66. *numer.* 3. Laiman. *lib.* 5. *theol. moral. tract.* 10. *par.* 4. *cap.* 6. *n.* 6. Caſtropalaus *par.* 5. *oper. moral. tract.* 28. *diſp.* 4. *de ſponſalib. pun.* 8. *num.* 10. Quia ſcilicet non eſt affinitas legalis, nec in foro externo exhibet ſpeciem affinitatis.

5 Et hoc verum eſt, etiam ſi inter eos, qui fuerunt principium affinitatis interceſſerit matrimonium, dummodo tamen copula præceſſerit matrimonium, & poſt matrimonium non ſit ſequuta alia copula licita. Affinitas enim non conſurgit ex matrimonio ſine copula, ſed ex copula, vt declarauit Pius V. *in ſua Conſtit. Ad Romanum*, quæ eſt. 14. *tom.* 2. *Bullar.* & S. Concil. Congregat. *ad Cap.* 3. *de reformat. matrim. ſeſſ.* 24. cuius declaratio eſt tenoris ſequentis. *Ex matrimonio per verba de præſenti non ſequuta copula nō oritur affinitas, ſed publica honeſtas vſq. ad quartū. Per Pium V.* Vnde copula quæ præceſſit matrimonium in ordine ad affinitatem remanet in illo ſtatu, atque adeo etiam affinitas, in quo eſſet, non ſequuta matrimonio.

6 Quod ſpectat ad ſecundum punctum, an licitè, & honeſtè poſſit ſummus Pontifex diſpenſare, pendet ex cauſa diſpenſationis. Et quidem ſi præceſſit copula, præſertim cum ſuſceptione liberorum, adeſt ſufficiens cauſa ad reddendam licitam, & honeſtandam diſpenſationem, vt tradunt Nauar. *conſil.* 6. *De conſanguin. in* 1. *edit. conſ. verò* 12. *in* 2. Couaru. *decret. par.* 2. *cap.* 6. §. 10. *num.* 13. Sanchez *lib.* 8. *de matrim. diſp.* 19. *num.* 4. vbi alios citat, & *num.* 10. Caſtropalaus *par.* 5. *oper. moral. tract.* 28. *diſp.* 4. *de ſponſal. pun. vlt.* §. 2. *num.* 2. ver. *Prima eſt.* Coninch. *diſp.* 33. *de matrimon. dub.* 5. *numer.* 55. Auerſa *quæſt.* 19. *de matrim. ſect.* 4. ver. *Septimò.* Molfes. *par.* 1. *ſum. tract.* 4. *cap.* 12. *num.* 50. Gaſpar. Hurtad. *de ſacram. diſp.* 26. *de matrim. difficul.* 3. *num.* 11. Campanil. *in Diuer. iur. Rubr.* 6. *cap.* 5. *nu.* 41. Reginal. *lib.* 31. *Praxis fori pænit. cap.* 26. *num.* 196.

7 Ratio verò ſufficientiæ ex eo deducitur, quod tunc lex eſt capax diſpenſationis, quando in aliquo caſu, aut impedit, quod melius eſt, aut inducit aliquod malum, vt docet D. Th. 1. 2. *quæſt.* 97. *ar.* 4. *in corpore.* Conſtat autem, quod ſtante copu-

copula, præsertim cum susceptione liberorum seruare legem impedimenti matrimonialis, impediret, quod melius est, nempè recuperationem honoris fœminæ, legitimationem prolis &c. Et etiam induceret malum, nempè periculum incontinentiæ, iacturam honoris, malam famam &c. Vnde ex vtroque capiter lex admittit dispensationem, quæ ex his causis non solum fit licita, & honestatur, sed etiam fit aliquo modo debita, cum casus sit extra scopum legis, nec in ipso possit lex obtinere suum finem, sed sortiatur finem contrarium.

An Episcopus possit declarare excommunicatum, qui eripuit reum è manibus satellitum Curiæ laicalis, sed captum iussu ipsius. Quæst. 256.

S V M M A.

1 *Eripiens reum satellitibus Curiæ laicalis captum iussu Episcopi, an possit declarari excommunicatus.*
2 *Ignorantia, si non sit culpabilis, excusat ab excommunicatione.*
3 *Præsumptio transfert onus probandi in aduersarium.*
4 *Cessante fine non potest habere locum excommunicatio.*
Excommunicatio est pœna medicinalis.
5 *Offerens satisfactionem non, potest declarari excommunicatus.*

1 IVsserat Episcopus capturam rei exequendam per satellites curiæ laicalis, dum autē ducerent captum, quidam vim intulit satellitibus, & dedit reo commoditatem fugiendi, putās captū fuisse iussu laici iudicis, ex eo, quod captus fuisset per satellites curiæ laicalis, & non per satellites curiæ Episcopalis, quos proprios habet Episcopus. Vnde dubitatur, an possit Episcopus declarare ipsum incidisse in excommunicationem ob violentiā illatam curiæ ecclesiasticæ. *Et negatiuè resoluendum est.*

2 Primò quidem quia eripiens reum
Pasqualig. Quæst. Sęlect.

è manibus satellitum nō incidit reuera in excommunicationem; siquidem nesciebat, quod nomine curiæ ecclesiasticæ caperetur; imò præsumebat, quod caperetur nomine curię laicalis, cum per eiusdē satellites caperetur. Et proinde quamuis malè egerit, non tamen fecit opus, cui sciret adnexam esse excōmunicationem; nec fuit contumax contra Ecclesiā. Ignorantia autem, si non sit culpabilis, sicuti excludit contumaciam, ita etiam præseruat ab excommunicatione, vt tradunt communiter Doctores, Ità Hostiens. *in cap. A nobis. 1. De sentent. excommunicat.* Butr. *num.* 8. Abbas *num.* 9. Felin. *numer.* 5. Io. Andr. *in cap.* 2. *num.* 1. *De constit. in* 6. Dominic. *num.* 25. Imola *in cap.* 2. *numer.* 9. ver. *Potest responderi.* De *Constit.* Tabiena *verbo.* Excommunicatio 7. *num.* 2. Angel. *ibid. casu vlt. num.* 3. Syluester *verbo.* Excommunicatio 2. *numer.* 3. & *verbo.* Ignorantia. *quæst.* 8. Sotus *in* 4. *dist.* 22. *quæst.* 1. *ar.* 2. *in fine conclus.* 4. Ouand. *dist.* 18. *quęst. vn. propos.* 74. Petrus Sotus *lect.* 3. *de excommun. §. Secundum sit.* Lopez *par.* 2. *Instruc. cap.* 13. *De excommun. §. Igitur pro euidentia* Bartholom. Ledesma *dub.* 5. *de excommunicat.* Martin. Ledesma 2. *par.* 4. *quæst.* 28. *ar.* 6. *in fine.* Petrus Ledesma *de matrim. quæst.* 55. *ar.* 6. *dub.* 5. *ad* 4. Zechius De *casib. reseruat. casu* 1. Nauar. *cap.* 23. *Manual. num.* 47. ver. *Addo* Castro *lib.* 1. De De *lege pœn. cap.* 14. *§. Sicut dictum est.* Henriquez *lib.* 13. *sum. cap.* 23. *num.* 1. Vega *tom.* 1. *sum. cap.* 85. *casu* 73. Rodriquez *tom.* 1. *sum cap.* 77. *num.* 3. Graf. *par.* 2. *decis. lib.* 4. *cap.* 9. *num.* 21. Iulius Clar. *lib.* 5. *recep. sent. § fin. quęst.* 85. ver. *secundus est casus.* Sanchez *lib.* 9. *de matrim. disp.* 32. *numer.* 9. Suarez *disp.* 4. *de censur. sect.* 8. *numer.* 20. Vasquez *dub.* 16. *de excommuuicat. num.* 6. Azor. *par.* 1. *lib.* 1. *cap.* 3. *qu.* 3. & *lib.* 7. *cap.* 7. *quæst.* 4. Auila *de censur. par.* 1. *cap.* 5. *dub.* 7. *in* 3. *senten.* Coninch. *disp.* 13. *de excommun. dub.* 10. *num.* 91. Filiuc. *tract.* 11. *cap.* 8. *quæst.* 10. *num.* 253. Candid. *disquisis.* 22. *ar.* 31. *dub.* 6. Turrian. *lib.* 1. *de cēsur. disp.* 5. *dub.* 2. Baunius *tract.* 1. *de censur. quæst.* 18. *dicto vlt.* Sayr. *lib.* 1. *de censur. cap.* 18. *numer.* 15. Cœlestio. *in Compend. Theol. moral. tract.* 3. *cap.* 5. *nu.* 2. Bonac. *disp.* 2. *de censur. quæst.* 2.

pun. 1. nu. 7 Leander *tract. 1. de censur. disp. 9. quæst. 6. ver. Sed probabilius*. Diana *par. 4. tract. 5. resol.* 85. Gaspar Hurtad. *de censur in communi. difficul.* 22. Reginal. *lib.* 9. *Praxis fori pœnit. num.* 169. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 2. *difficul.* 15. *n.* 4. Tanner. *tom.* 4. *sum. disp.* 6. *quæst.* 10. *dub.* 6. *nu.* 4. Corneius 3. *par. disp. vlt. de censur. in communi dub.* 2. *quæst.* 2. Ex desumitur ex Cap. *Vt animarum*. De *constit. in* 6. ibi. *Vt animarum periculis obuietur, sententijs per statuta quorumcunque Ordinariorum prolatis ligari nolumus ignorantes, dum tamen eorum ignorantia crassa non fuerit, aut supina*. Ignorabat autem prædictus, quod reus caperetur iussu curiæ Ecclesiasticæ, & proinde, quod actio, quam exercuit fuerit subiecta excommunicationi.

3 Et hoc à fortiori tenendum est, quia cum Episcopus haberet suos satellites, quibus vtitur ad capiendos reos: & mandatum factum satellitibus curiæ laicalis esset secretum, consurgit præsumptio, quod captura fieret mandato curiæ sæcularis, cum ministri operentur nomine sui principalis. Vnde cum delinquens habeat pro se præsumptionem, transfertur onus probandi in aduersarium, quod sciret mandatum iudicis ecclesiastici *l. fin. ff.* Quod *met. cau.* & *l. Ab ea. ff.* De *probat.* & notant Bart. *in l. In illa. in fine. ff. De verbor. obligat.* Dec. *consil.* 397. *nu.* 4. Cephal. *consil.* 304. *num.* 217. Marsil. *singul.* 451. *n.* 1. Dum enim habet præsumptionem pro se, subtrahitur à delicto; & ideò nō potest eidem subiici, nisi probetur, quod commiserit.

4 Secundò. Quia, dum is, qui eripuit reum è manibus satellitum, fatetur, senō fuisse erepturum, si sciuisset, quod captus fuisset mandato curia Ecclesiasticæ, exuit omnem cōtumaciam contra Ecclesiam, & se illi obsequentem præbet; vnde cessat finis excommunicationis, & proinde nō potest excommunicatio habere locum, imò esset absoluendus, si eam contraxisset. Excommunicatio namque est medicina, quæ ordinatur ad sanandam contumaciam, & corrigendum delinquentem, Cap. *Multi.* 2. *Quæst.* 1. & Cap. *Notandum.* 24 *Quæst.* 3. & Cap. 1. *De except. in* 6. & Cap. 1. *De sentent. excommunicat. in* 6. ibi. *Cum medicinalis sit excommunicatio, non mortalis*. Et notant cōmuniter Doctores Alens *par.* 4. *quæst.* 22. *mem.* 1. *ar.* 2. D. Bonauen. *in* 4. *dist.* 18. *par. vlt. quæst.* 2. Richar. *ar.* 3. *quæst.* 2. Gabr. *quæst.* 2. *not.* 3. Couaru. *in Cap. Alma mater. par.* 1. *init. numer.* 9. & communiter cum D. Th. *in supplemen.* 3. *par. quæst.* 21. *ar.* 3.

5 Et proinde, quando quis verè incidit in excommunicationem, & citatus, & comparet, & satisfactionem offert, non posse denunciari excommunicatum, tradunt Suarez *disp.* 3. *de censuri sect.* 10. *num.* 17. Corneius 5. *par. disp.* 7. *de censur. in genere dub. vn. ver. Et si roges.* & *disp.* 7. *de excommunicat. dub. vn. quæst.* 4. Leander de censur. *tract.* 1. *disp.* 7. *quæst.* 10 Quia cum esset finis excommunicationis, qui est correctio delinquentis, non potest per denunciationem manusteneri contra offerentem satisfactionem. Hoc autem à fortiori locum habet quò ad eum, qui se purgat à delicto, ob quod esset denunciandus excommunicatus.

An Parochus excommunicatus vitandus possit dare licentiam assistendi matrimonio. Quæst. 257.

S V M M A

1 *Parochus excommunicatus an possit dare licentiam assistendi matrimonio, & n. sequen.*
3 *Parochus assistens matrimonio authorizat actum.*
Exercet iurisdictionem parochialem.
4 *Committens alteri assistere matrimonio committit iurisdictionem.*
Actus superioritatis est actus iurisdictionis.
5 *Excommunicatus non toleratus est suspensus ab officio.*
6 *Excommunicato non est adhibenda fides.*
Excommunicatus excluditur à communibus actibus.
7 *Excommunicatus non toleratus non potest constituere procuratorem,*
Constitutio est nulla.

1 Con-

Controuerrunt Doctores, an Parochus excommunicatus vitandus possit dare licentiam assistendi matrimonio. Et quamuis magis communiter sentiant, quod possit hanc licentiam dare, vt Henriquez *lib. 12. sum. cap. 12. num. 5.* & *lib. 13. cap. 7. num. 7.* Sanchez *lib. 3. de matrim. disp. 21. num. 7.* Rebel. *de obligat. iust. quęst. 8. nu. 8.* Possouin. *de offic.* Curati. *cap. 10. quęst. 13.* Pontius *lib. 5. de matrim. cap. 17. num. 14.* Hurtad. *disp. 5. de matrim. difficul. 8. num. 27.* Sà *verbo.* Matrimonium. *nu. 1.* Palaus *par. 4. oper. moral. disp. 2. de sponsal. pun. 13. §. 10. nu. 8.* Gutierez *de matrim. cap. 62. num. 24.* Ceual. *com. opin. quęst. 604. num. 120.* Trullench. *lib. 7. de sacram. cap. 6. dub. 2. nu. 13.* Diana *par. 3. tract. 4. resol. 233. in fine.* Machad. *lib. 4. par. 2. tract. 2. docum. 16. nu. 4.* Bannius *par. 1. theol. moral quęst. 6. de matrim. clandest. dub. 9.* Basseus *in* Florib. *Theol. verbo*, matrimonium 5. *num.* 5. Leander *de censur. tract. 2. disp. 11. quęst. 8.* Fundamentum huius sententiæ est. Quia assistere Matrimonio non est actus iurisdictionis, sed ad summum actus dominij: vnde dans licentiam nō communicat iurisdictionem, sed ad summum dominiū. Excommunicatus autem non toleratus non priuatur dominio, & ideò potest in alium transferre.

2 Attamen in facti contingentia oppositam opinionem consului: nempe *Non posse Parochum excommunicatum concedere licentiam assistendi matrimonio*, quā tradunt Nauar. *consil. 14. nu. 6. de clandest. desponsat.* Ledesm. *de matrim. quæst. 45. ar. 5. dub. 4.* Laiman. *lib. 5. Theol. moral. tract. 10. par. 2. cap. 4. nu. 5.* Coninch. *3. par. disp. 27. de sacram. dub. 2. num. 15.* Alter. *de censur. tom 1. lib. 1. disp. 6. cap. 6. ver. Sed dubi.* Suarez *de pœnit. disp. 27. sect. 1. num. 5.* & *de censur. disp. 14. sect. 2. num. 7.* Dicastil. *De sacramen. tract. 10. disp. 3. dub. 10. n. 75.* Quæ opinio in praxi sequenda est, cum opposita possit reddere dubiam validitatem matrimonii, & parere lites quò ad successionem bonorum.

3 Et meliori etiam nititur fundamēto. Quia Parochus nō assistit matrimonio tanquam testis, sed tanquam Parochus exercens munus parochiale cum suis subditis. Et proinde assistit, tanquā superior auctorizans actum subditorum. Hoc autem est exercere in subditos iurisdictionem illam, quam habet tanquam Parochus; quæ ita est propria officii ipsius vt nulli alteri conuenire possit, nisi ex delegatione, aut ratione superioritatis, quæ sibi subordinet auctoritatem Parochi. *Dū* ergo Parochus alteri committit hanc assistentiam, committit illam iurisdictionē, quam habet tanquam Parochus supra suos subditos, quam tamen non potest committere, cum sit ipsa priuatus Cap. *Audiuimus. 24. Quæst. 1.* & Cap. 1. *De offic. Vicar. in 6.* & Cap. *Si is, cui. De offic. deleg. in 6.*

4 Nec dici potest. Quod committat exercitium dominij: non autem iurisdictiōnem. Quia committit id, quod sibi conuenit tanquam Parocho ratione superioritatis, quam habet supra suos subditos: & proinde committit iurisdictionē quæ est annexa officio parochiali. Committit etiā potestatem auctorizandi actū: auctorizare autem est actus superioritatis parochialis, atque adeo iurisdictionis facultas enim faciendi, quæ concernunt munus superioris, importat iurisdictionē iuxta ea, quæ notant Glos. *in l. 1. ff. De iurisd. om. iud.* Bat. *ibid.* Abbas *in Cap. Quod Sedem.* De *offic. Ordinar.* Molina *de iust. & iure. tract. 5. disp. 2, num. 4.*

5 Confir. Excommunicatus non toleratus est suspensus ab officio, quia cum non posit communicare cum cœteris, remanet suspensus ab officio, quod trahit secum talem communicationem, vt docent communiter Doctores Nauar. *cap. 27. Manual. n. 17.* Sotus *in 4. dist. 22, quæst. 1. ar. 4.* Suarez *disp. 14. de censur. sect. 1.* Henriquez *lib. 13. sum. cap. 7. nu. 6.* Filliuc. *tract. 12. cap. 6. quęst. 1.* Corneius *3. par. disp. 10. de excommunicat. §. 5. dub. 1.* & alii cum D. Th. *3. par. quæst. 64. ar. 6. ad 3.* & in *Supplemen. quæst. 22. ar. 3.* Ergo est priuatus exercitio eorum, quæ pertinent ad Officium Parochi. Assistere autem matrimonio, sicut & dare licentiam assistendi est actus officij Parochialis.

6 Confir. 2. Excommunicatis non

est adhibenda fides, vt decernit Stephanus Papa *in cap. Nullis 3. Quæst. 4.* ibi. *Nec à quoquam credantur, quæ ab eis dicuntur, vel conscribuntur.* Ergò non possunt auctorizare aliquem actum, quia iam priuantur facultate auctorizatiua, cum nec sua dicta, nec sua scripta auctorizare possit. Vnde nec possunt alteri tribuere facultatem, vt nomine proprio auctorizent. Præsertim quia excommunicatus à communibus actibus excluditur. Cap. *Pia. De excep.* Non solum iudicialibus, sed etiam extraiudicialibus, Cap. *Licet De sentent. excommunicatio. in* 6. Ergo repelletur etiã ab assistendo, & auctorizando matrimonio, atque adeo non poterat alteri communicare hanc facultatem.

7. Deniq. Assistens matrimonio virtute licentiæ Parochi, non assistit nomine proprio, quia non habet de se facultatem auctorizandi matrimonium; sed nomine eiusdem Parochi: atque adeo procuratorio nomine. Non potest autem excommunicatus non toleratus constituere procuratorem, ita vt auctoritate ipsius exerceat munus sibi commissum, vt statuitur in Cap. *fin. De procurat.* Sed talis institutio est nulla, vt obseruant *ibid.* Panormit. Innocent. & alii Canonistæ. Suarez *disp. 16. de censur. sect. 3. n. 4.* Sayr. *lib. 2. de censur. cap. 7. num. 3.* Vgolin. *tab. 1. de censur. cap 15. num. 5.* Filliuc. *tract. 12. cap. 7. num. 176.* Alter. *lib. 2. de censur. disp. 3. cap. 1. ver. Neque tantum.* Bonac. *disp. 2. de censur. quæst. 2. pun. 7. num. 5.* Et ideò Parochus excommunicatus nulliter dabit licentiam assistendi matrimonio. Neque opposita sententia nititur sufficienti fundamento: quia non solum concessio huius licentię est communicatio iurisdictionis parochialis, vt constat ex dictis: sed etiam ex aliis quoq. titulis modo deductis repugnat concessio talis licentiæ.

An admitti possit resignatio Canonicatus *Pœnitentiariæ ad fauorem non habentis annos, quadraginta absq. dispensatione super Concil. Trident. Quæst. 258.*

S V M M A.

1 *Eligendus ad Canonicatum pœnitentiariæ debet esse annorum quadraginta.*
2 *Papa potest absque dispensatione Concil. admittere resignationem Canonicatus pœnitentiariæ ad fauorem non habentis quadraginta annos.*
Trident. quomodo requirat quadraginta annos in Canonico pœnitentiario.
Dictio, Seu, *alternat dispositionem.*
3 *Extendit dispositionem ad aliud disiunctorum.*
Relinquit facultatem eligendi alteram partem.
4 *Dictio,* Aliàs, *diminuit, & inducit alium modum.*
5 *Dispositio Trident. circa pœnitentiarium afficit solos Episcopos.*
Lex non se extendit ad alias personas vltra expressas.

1 Difficultatē facit dispositio Cõcil. Trid. *sess. 24. cap. 8. de reformat.* vbi ita disponit. *Pœnitentiarius aliquis ab Episcopo instituatur, qui Magister sit, vel Doctor, aut Licentiatus in Theologia, vel iure Canonico, & annorũ quadraginta, seu aliàs, qui aptior pro loci qualitate reperiatur.* Vnde cum Conciliũ requirat ætatem quadraginta annorum, non videtur posse institui aliquis minoris ætatis absque eo, quod dispensetur super dispositione Concilij.

2 Tenendum est. *Quod possit Pontifex admittere resignationem Pœnitentiariæ ad fauorem carentis ætate quadraginta annorũ absque eo, quod dispenset super dispositione Concilij.* Ratio est, Quia dispositio Concilij ita requirit ætatem quadraginta annorũ, vt tamen permittat eligi Pœnitentiarium minoris ætatis. Nam vtitur dictione disiunctiua, *seu*, ibi *Seu aliàs qui aptior pro loci qualitate reperiatur.* Dictio enim, *seu* iuxta propriam significationem habet

vim

vim alternandi dispositionem,& diuersificandi secundum à primo, *l. Si quis ità legauerit. ff. De auro, & argen. leg.* & *l' Filia. C. De collat.* & notant Bald. *ibid. in 1. opposit.* Bar. *in l. Si qui. §. Vtrum. num. 1. ff. De reb. dub.* Socin. *ibid.* Alexan. *consil.* 79. *num.* 5. *vol.* 5. Geminian. *consil.* 18. *num.* 11. Roman. *consil.* 179. *numer.* 8. Natta *consil.* 650. *num.* 6. Rota *decis.* 255. *num.* 4. *par.* 5. *Recent.* Vnde relinquit facultatem assumendi carentem dicta ætatæ, dummodo sit magis aptus: & ideò absque dispẽsatione super Concil. potest admitti dicta resignatio concurrente aptitudine &c.

3 Et hoc est, quod docet Bal. *consil.* 331. *num.* 6. *lib.* 3. quem sequitur Tusch. *Littera* D. *conclus.* 372. *num.* 2. quod hæc dictio extendit dispositionem de vno disiunctorũ ad aliud, ità vt exequutori relinquat facultatem eligendi alteram partem iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Generaliter. C. De sacrosanc. Eccles.* Roman. *consil.* 65 *in fine.* Alexan *in l. Seruus. nu.* 2. *ff. De verbor. significat.* Socin. *sen. consil* 63. *num.* 11. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 341. *numer.* 2. Et ideo, vt eligatur carens ætate quadraginta annorum, non requiritur dispensatio super Concil. Trident.

4 Quod etiam concluditur ex dictione, *Aliàs*, ibi, *Seu aliàs, qui aptior &c.* Hæc enim dictio diminuit requisitum ætatis pręscriptæ, vt notat Rota coram Seraphiphino *decis.* 968. *num.* 5. Et tanquam aduerbium qualitatis inducit aliũ modũ, cum quo fieri possit electio pœnitentiarii iuxta ea, quę tradunt Cened. *singul.* 62. *num.* 5, Rota coram Veral. *decis.* 210. *num.* 1. & *decis.* 510. *nu.* 6. *par.* 5. Recent. Et proinde facit sensum, quod si non adsit præscripta ætas, sit tamen aliàs idoneus ratione morum, prudentiæ, doctrinæ pro loci qualitate.

5 Denique Concil. disponit de electione Pœnitentiarii facienda per Episcopũ. ibi. *Ab Episcopo constituatur*; & ideo præscribit, qualitates, quibus eligandus debet esse præditus, ne liberam habeat facultatem eligendi quemcunque voluerit: non autem de electione facienda à summo Pontifice. Et ideò sufficit, quod eligat personam idoneam pro tali munere, quamuis non habeat qualitates requisitas à Concilio. Neque in hoc interuenit dispensatio tacita super Concilio. quia non disponit vniuersaliter super electione Pœnitentiarii, sed super ea, quæ est facienda per Episcopos. Vnde cum lex disponens de aliqua materia pro certo personarum genere non se extendet ad aliàs personas, cum iis verba legis non conueniant Cap. *Indemnitatibus. §. Sed cũ eas.* De *elect. in* 6. & *l.* 4. §. *Toties. ff. De dam. infec.* & *l. Ita autem. init. ff. De adminisl. tut.* & notant Bart. *ibid.* Marsil. *consil.* 29. *n.* 10. Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancel. glos.* 5. *n.* 24. Tiraquel *in l. Si vnquam, verbo.* Libertis. *num.* 2. C. *De reuocan. donat.* Rota *decis.* 697. *n.* 7. *par.* 1. Recent. Concil. nõ se extẽdet ad disponendũ in ordine ad electio, nẽ Pœnitentiarii per Summũ Põtificem faciendam, cum loquatur de solis Episcopis; & ideò non opus erit dispensatione, si eligat non habentem ætatem præscriptã à Concilio. Vnde Clemens VIII. elegit Quærengum annorũ vigintiquinque in Coadiutorem Pœnitentiatii Cathedralis Ecclesię Patauinæ.

An Cõcilia prouincialia, & Nationalia possint aliquid determinare circa res fides. Quæst. 259.

SVMMA

1 *Concilia prouincialia, & nationalia non possunt decernere circa res fidei.*
Soli Pontifici tributa potestas decernendi circa res fidei.
2 *Solus Pontifex est index in rebus fidei.*
Pontifex quomodo possit pasci
3 *In rebus dubijs recurrendum ad Pontificem.*
4 *Fides innititur testimonio Dei, & requirit infallibilitatem propositionis.*
5 *Concilia Prouincialia, & nationalia possunt examinare res fidei.*
6 *Concilia Africa, Arausicanum &c. solum examinauerunt errores hæreticorum.*

Pasqulig. Quæst Selectæ. Pp 3 1 Re-

1 RESoluendum est tanquam certum Concilia siue Prouincialia siue Nationalia non posse decernere aliquid circa res fidei; Sed solum posse examinare, & suam sententiā proponere summo Pontifici. Hæc resolutio desumitur ex Cap. *Quoties* 24. *Quæst.* 1. vbi etiam Glos. & ex Cap. *Maiores, De baptis.* Hæc enim potestas tradita est soli Petro, atque adeò solis successoribus ipsius; nā soli Petro dixit Christus Lucæ 22. *Ego autem rogaui pro te, vt non deficiat fides tua.* Vnde D. Bernard. *Epist.* 190. ponderans hęc verba, ait *Hac quippè huius prerogatiua Sedis. Cui enim alteri aliquādo dictum. Ego pro te rogauit Petre, vt non deficiat fides tua.*

2 Et ex hoc loco, Summum Pontificem solum esse iudicem in rebus fidei, colligunt Lucius 1. *Epist. ad Episcop. Hispan. & Gallia* Felix. 1. *Epist. ad Benignum.* Leo IX. *Epist. ad Petrum Antiochenū.* Agatho *Epist. ad Constantinopol. Imperatorē*, approbata in VI. Synodo *act.* 4. Idem etiam colligitur ex illo Io. 21. *Pasce oues meas.* Pascere enim est curam gerere de ouibus, & eas cibare sana doctrina, nedum quò ad mores, sed etiam quò ad fidem. Et quia Summus Pontifex est summus Pastor, cœteri verò ipsi subordinantur, ideò in pascendis ouibus non debent vti alia doctrina, nisi illa, quæ procedit, & approbatur ab Apostolica Sede.

3 Hinc Gregor. Papa *ad Episcop. Galliæ. Epist.* 52. *lib.* 4. *Si quam verò contentionem, quod longè faciat diuina potentia, de fidei causa euenire contigerit, aut negocium emerserit, cuius vehement sit fortesse dubietas, & pro sui magnitudine iudicio sedis Apostolicę indigeat, examinata diligentius veritate, relatione ad nostram studeat perducere notionem, quatenus à nobis valeat congrua sine dubio sententia determinari.* Ex quibus constat spectare determinationem rerum fidei ad Summū Pontificem.

4 Ratio verò est. Quia non potest proponi aliquid de fide credendum, nisi mutatur testimonio diuino, à quo solo habent res, vt sint credendæ captiuando intellectū in obsequium fidei. Testimoniū autem diuinum habetur solum in verbo reuelato, quod est aut scriptum, aut traditum. Vnde quæcunque proponuntur credenda, debent in hoc verbo contineri, vt autem fides sit certa, & infallibilis, debet hæc quoque continentia esse certa, & infallibilis; & consequenter quando proponitur tanquam contentum, debet propositio esse certa, & infallibilis, ità vt proponens nō possit errares, dum proponit aliquid tanquam contentum in verbo reuelato. Solus autem Pōtifex habet, quod non possit in hac propositione errare.

5 Atque hinc constat etiam altera pars resolutionis, quod scilicet Concilia. Prouincialia, aut Nationalia possint examinare res fidei, & suum examen, seu iudicium proponere Romano Pontifici, vt habet Gregor. Papa *num.* 3. allatus. Quia hæc examinatio non decernit aliquid circa res fidei, sed tantum discutit doctrinali modo, an id, de quo agitur, cōtineatur, vel non cōtineatur in verbo reuelato; & proinde sistit tantum in præparatorijs pro decernendis rebus fidei.

6 Obiici potest cōtra supradicta, quod Cōcilia Africæ tempore hæresis Pelagianæ determinauerunt circa materiam fidei, nempè gratiæ. Sicut etiam Concil. Arausican. 1. & 11. & condiderunt Canones in hac materia, Verum resp. quod in hac materia tantum examinauerunt Hæreticorum doctrinam, & suum iudicium proposuerunt Summis Pontificibus, vt illud approbarent, vel reprobarent, & proferrent super ipso suam infallibilem sententiam, vt constat ex *Epist,* Cartaginen. & Milleuitani Cōcilij *ad Innocentium* 1. Et proinde nihil determinauerunt, quod proponerent credendum; sed solum quod proponerent Pontifici approbandum, vel reprobendum.

An

An locum habeat quædam dispositio de missa quotidiana. Quæst. 260.

S V M M A

1 *Onus missæ quotidianæ corruit, si corruat dispositio, cui est annexa.*
Dispositiones ita accipiendæ, ut non se inuicem destruant.
3 *Posterior dispositio non tollit primam, nisi exprimatur.*
4 *Dispositio dependens à futuro euentu est conditionalis.*
Deficiente conditione euanescit dispositio.
5 *Corruente dispositione corruunt annexa, et accessoria.*
6 *Onus expressum in una dispositione, non habet locum in alia, si non exprimatur.*
Testator censetur noluisse, quod non expressit.
Difformis dispositio infert voluntatem diuersam.
7 *Onus, & conditio adiecta uni personæ non censetur repetita in alia.*
8 *Præsertim si adsit diuersa ratio.*

1 NIcolaus disposuit in suo testamento, quod si Petrus emere vellet certam domum, quæ erat corpus hæreditatis, teneretur eius hæres illam vēdere dimidio minus, quàm valeret: & concessit spacium biennii, intra quod posset Petrus emere. Quod si intra biennium non emeret, reliquit eamdem domum Francisco tanquam vsufructuario, cum onere tamen faciendi celebrare missam quotidianam. Cum autem Petrus emerit intra biennium iuxta facultatem sibi factam à testatore insurgit dubium, an ipsi censendum sit impositum onus missæ quotidianæ, cum iusserit testator, quod dimidio minus, quàm valeret, ei venderetur.

2 Et *negatiuè resoluendum est, etiam si medietas pretij relaxata esset sufficiens pro substinendo onere missę quotidianæ*. In hoc enim casu interuenit duplex dispositio, vna ad fauorem Petri, & altera ad fauorē Francisci circa eamdem donum. Hæ autem dispositiones debent ità accipi, ne sibi contradicant Cap. *Inter dilectos. De fide instrument.* & iuxta ea, quæ notant Bart. *in l. fin. § idem quæsiuit ff.* De condic. indeb. Dec. *in l. Vbi repugnantia. num. 4 ff.* De reg. iur. Simon de Prætis *de interpret. vlt. volun. lib. 1. interpret. 1. dub. 4. solut. 7. numer. 3.* vbi latè, Craueta *consil. 70. numer. 15.* & in *Respon. pro Genero. num.* 301. Riminal. *consil. 94. num. 63.* Surd. *consil. 169 num. 26.*

3 Ex quo fit, quod prædictæ dispositiones habeant ordinem ad inuicem, ità vt posterior tunc solum habeat locum, quando prior nō haberet effectum, quod satis constat ex coarctatione concessionis emendi ad biennium, intra quod solum vult testator, hæredem posse cogi ad vendendum. Vnde posterior dispositio de vsufructu non habebit locum, nisi in euentum, quod Petrus intra biennium non emat. Neque enim secunda dispositio tollit primam, nisi id exprimatur, vt notant Bart. *consil. 70. vol. 1.* Dec. *consil 358. nu. 4.* Cagnol. *in l. Vbi repugnantia. num 7. ff. De regul. iur.* Craueta *in Respon. pro Genero. num. 297.*

4 Cum igitur posterior dispositio de vsufructu domus non habeat locum, nisi in euentum, quod prior de venditione non sortiatur effectum, atque adeo sit dependens à futuro euentu, quod Petrus emat, vel non emat donum, remanet cōditionalis, dependens à conditione, quod Petrus intra biennium nō emat iuxta ea, quæ tradunt Doctores *in l. Centurio. ff. De vulg. & pupil. subst. 1.* & *in l. Gallus. §. Quidā. ff.* De liber. & posth. vbi Socin. sen. *num. 9.* & *consil. 90. in fine lib. 1.* Craueta *consil. 22. n. 6.* Et ideò cum Petrus emerit domum, euanuit dispositio de vsufructu eiusdem domus ad fauorem Francisci defectu cōditionis, quod Petrus non emisset domū, & habetur pro non facta. *l. Si quis ita hæres. ff* De condit. instit. & *l. 1. ff. De condit. & demonstrat.* & notant Angel *consil. 373. num 2. in fine.* Paris. *consil 8. num. 25. vol. 3.* Mantica *de Coniectur. vlt. volunt. lib. 11. tit. 16. num. 2.*

5 Corruente autem posteriori dispositione, corruit etiam onus missæ quotidianæ tanquam accessorium eidem dispositioni, cum fuerit annexum domui intuitu vsufructus concessi. *l. Aurelius. §. Legatū.* & *l. fin. §. fin. ff.* De liber. leg. & *l. Lecta. ff. Si*

ff. Si *cert. pet.* vbi etiam Doctores Isernia. *Cap.* 1. *De alien. feud. pat.* Paris de Puteo, *de reintegr. feud. cap.* 255. *num.* 3. Surd. *de alim. tit.* 3. *quæst.* 31. *num.* 1.

6 Nec dici potest, quod etiam prior dispositio habeat annexum onus missæ quotidianæ contemplatione medietatis pretii, quæ in venditione relaxatur. Quia cum testator instituat diuersas dispositiones, & in vna exprimat onus missæ quotidianæ, & non in alia, censetur noluisse apponere tale onus, quia si voluisset expressisset, vt tradunt Riminal. iun. *consil.* 117. *num.* 71. Mantica *de coniect. vlt. volunt. lib.* 6. *tit.* 15. *num.* 6. Rota coram Ludouisio *decis.* 433. *num.* 18. & coram Merlino *decis.* 825. *num.* 20. Præsertim quia posterior dispositio est difformis à priori, ex quo sufficienter deducitur voluntas diuersa testatoris, vt tradunt Menoch. *consil.* 215. *num.* 69. Paris. *consil.* 50. *num.* 19. *lib.* 4. Surd. *consil.* 154. *num.* 7. Rota *decis.* 413. *num.* 6. & 16. *par.* 3. *Recen.* & coram Merlino *decis.* 800. *num.* 11.

7 Accedit etiam. Quod onus, seu cōditio adiecta vni personæ, non censetur in alia repetita, præsertim stante diuersitate dispositionis, quando non est ratio, ex qua deducatur repetitio, vt obseruāt Glos. *in l. In repetendis ff. De legat.* 3. & *in l. Titia. §. Id. m respondit.* 1. *ff. De verbor. obligat.* Ias. *num.* 5. ver. *Limità*, Capra *consil.* 35. *nu.* 19. Bart. *in l. Sei. §. Caio oppos.* 1. *ff. De fun. instruc.* Bald. *consil.* 58. ver. *Super primo lib.* 2. Castrens. *consil.* 16. *in fine. lib.* 2. Corn. *consil.* 129. *in fine lib.* 2. Alex. *consil.* 66. *nu.* 6. *lib.* 3. Socin. sen. *consil.* 22. *numer.* 2. *lib.* 3. Riminal. sen. *consil.* 224. *nu.* 68. *lib.* 2. Corneus *consil.* 129. *in fine lib.* 2. Paris. *consil.* 38. *num.* 28. *lib.* 2. Beroius *consil.* 120. *num.* 73. ver. *In contractibus. lib.* 2. Alciat. *resp.* 96. *num.* 25. ver. *Tertiò.* Menoch. *consil.* 117. *num.* 73. Vnde onus positum in secunda dispositione, non se extendet ad primam, cum nulla id ratio suadeat.

8 Imò adsit diuersa ratio, si quidem in dispositione, in qua exprimit onus missæ quotidianæ, cōcedit vsumfructum domus, in alia verò solum remittit medietatem prætii, quod sufficit, vt onus annexum vsufructui nō habeat locum in dispositione de vēditione domus iuxta ea, quæ notant Alexan. *consil.* 42. *num.* 8. *lib.* 6. Roman. *consil.* 140. *numer.* 10. ver. *Omninò.* Dec. *consil.* 294. ver. *Ad hoc respondetur.* Bald. *in l. Cum multæ. C. De donat. ante nupt.* Paris. *consil.* 38. *n.* 30. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 105. *nu.* 3. *lib.* 1. Comens. *consil.* 169. ver. *Non obstat.*

An Nuncius possit dispensare super impedimento tertij gradus affinitatis, & consanguinitatis. Quæst. 261.

S V M M A

1 *Nuncius potest dispensare in quarto gradu mixto an possit etiam in tertio simplici.*
2 *Concurrente quinto gradu cum quarto non est necessaria dispensatio.*
Concurrente gradu remoto, & proximiori, attenditur solus remotus.
3 *Verba ità accipienda, vt non sint superflua.*
4 *Adiectiua referuntur ad substantiua præcedentia.*
Qualitas subsequens qualificat omnia præcedentia.
5 *Potestas dispensandi est latè interpretanda.*

1 LOcū habet difficultas de Nuncio, qui habet in suis facultatibus, vt dispensare possit in ordine ad contrahendum matrimonium *In tertio, & quarto gradu simplici, & mixto.* Dubitatur enim, an hæc verba dent facultatem dispensandi in gradu tertio simplici, absque eo, quod concurrat quartus gradus, in ordine ad communem stipitem. *Et affirmatiuè videtur resoluendum.*

2 Ratio est. Quia facultas dispensandi se extendit ad tertium gradum, sicut verba sonant, & ideo subiicitur tanquam dispensabilis eidem facultati. Ergo potest Nuncius dispensare super ipso seorsim à quarto; alioquin si non posset dispensare, nisi simul cōcurrente quarto, facultas dispensandi esset tātum super quarto; quod satis ex eo constat, quia si in contrahentibus concurrat quartus, & quintus gradus non indigent dispensatione iuxta *Cap. fin. De consanguinio, & affinit.* quia attem-

attenditur tātum gradus magis remotus & iuxta declarationem Pij V. *in sua Constit.* 13. *tom.* 2. *Bullar.* quod sit exprimendus tantum remotior gradus, vt valeat dispensatio, obtentis tamen postea litteris declaratoriis super non obstantia proximioris gradus. Vnde cum sit concessa facultas dispensandi super tertio gradu, prout verba sonant, debet accipi de tertio seorsim à quarto.

3 Præterea si Pontifex noluisset concedere facultatem dispensandi in tertio seorsim à quarto, sed solum in tertio, & quarto coniunctim, illa verba, *In tertio*, essent superflua, quia abunde se explicasset dicendo, *In quarto simplici, & mixto*, quia hæc verba comprehenderent tamsolum quartum, quàm quartum coniunctim cum tertio, cum quartus mixtus inuoluat etiam tertium. Verba autem ità sunt accipienda, vt non sint superflua, sed aliquid operentur. Cap. *Si Papa*, De priuileg. in 6. & l. Si stipulatus. *inti. ff.* De vsur. & notant Bald. *in Rubr. num.* 9. *C. De contrahen. empt.* Alexan. *consil.* 217. *numer.* 4. *lib.* 1. Rota coram Puteo *decis.* 191. *num.* 7. *lib.* 1. & *decis.* 345. *num.* 3. *par.* 3. *Recent.*

4 Rursus hoc etiam satis declarant adiectiua numeri singularis, *simplici*, *et mixto*, quæ referri debēt ad vtrumq. substantiuum, nempe tertium, & quartum gradum iuxta doctrinam Bald. *in l.* 1. *C. De legit. hæred.* Bart. *in l. Cum filio ff. De legat.* 1. Imola, & Alexan. *ibid.* & rursus Alexan. *in l. Metum. S. Licet. ff.* Quod *met. cau.* Quia qualitas subsequēs qualificat omnia præcedentia *l. Quæsitum. S.* 1. *ff.* De leg. 3. & *l. Talis. ff.* De leg. 1. & *l. Seia. S. Caio ff. De fun. instruc.* & notant Glos. *in dict. l. Quæsitum.* Bart. *in dict. S. Caio.* Cephal. *consil.* 138. *num.* 50. *lib.* 1. Et proinde qualitas simplicis, & & mixti afficit vtrumque gradum nempè tertium, & quartum, ita vt vterque siue simplex sit, siue mixtus cadat sub facultate dispensandi.

5 Quæ omnia magis corroborantur ex eo, quod potestas, dispensandi tanquā beneficium Principis est latè interpretanda, atque adeo quantum patitur verborum significatio, vt communiter docent. Ità Glos. *in Cap. Hi, qui.* verbo. *In potestate in fine.* 15. *Quæst.* 8. & in Cap. *Dudum.* verbo. *Beneficia. De præbend. in* 6. Bar. *in l.* 2. *numer.* 2. *ff.* De *verbor. obligat.* Bald. *ibid.* Imola, *num.* 2 Socin. *num.* 14. Alciat. *nu.* 48. Angel. *numer.* 2. Castrens. *num.* 4. Alexan. *num.* 6. Roman. *num.* 62. Io. Andr. *in Cap. fin. numer.* 3. De *simon.* Abbas. *ibid.* Felin. *num.* 7. Butrius *num.* 5.

An Nūcius potens dispēsare in tertio, & quarto gradu simplici, & mixto, possit etiam dispensare concurrente secundo, & quarto. Quæst. 262.

S V M M A

1 *Potens dispensare in quarto mixto non potest in quarto, & secundo.*
Gradus proximior est exprimendus cum remotiori, & cur.
Non continetur sub facultate dispensandi, nisi exprimatur, & cur.
2 *Verba facultatis dispensandi restringuntur ad expressa.*
3 *Concessiones, & priuilegia non extenduntur vltra verborum significationem.*
4 *Quartus gradus non trahit secundum ratione mixtionis, nisi exprimatur.*
Sub simplici continetur mixtum in materia fauorabili.
Si tamen de vtroque simplici fiat mentio.

1 RAtio dubitandi oritur ex eo, quod potest dispensare in quarto tàm simplici, quàm mixto: vnde videtur posse dispensare etiam in quarto mixto cum secundo. *Et negatiuè resoluendum est.* Licet enim remotior gradus trahat ad se proximiorem, est tamen exprimendus pro obtinenda dispensatione iuxta *Constit.* Pij V. quæ est, 13. *tom.* 2. *Bullar.* & notat etiam Pyrrhus Corradus *in Praxi dispensat. Apostolicar. lib.* 7. *cap.* 7. *numer.* 65. Præsertim quia concurrente proximiori cum remotiori gradu augetur taxa litterarum Apostolicarū, & soluitur maior compositio. Et ideò tanquam in specie exprimendus in supplicatione pro dispensatione, non venit sub

ſub facultate diſpenſandi, niſi de eo fiat ſpecialis mentio, quamuis non ſit pro ipſo neceſſaria ita diſpenſatio, ſed tantum litteræ declaratoriæ ſuper non obſtantia. Ex eo enim, quod eſt exprimendus, eſt ſpeciali nota dignus, & ideo non venit ſub facultate diſpenſandi, niſi in ſpecie exprimatur *l. Eos. C. De aqueduct.* & notāt Craueta. *conſil.* 880. *nu.* 19. Alexan. *conſil.* 104. *in fine. lib.* 1. Afflict. *deciſ.* 111. *nu.* 9.

2 Vnde cum verba exprimentia facultatem diſpenſandi, non ſe extendant ad ſecundum gradum, ſiquidem verba illa, *Simplici, & mixto,* referuntur tantum ad gradus expreſſos; nempè tertium, & quartum, & proinde ad ipſos reſtringuntur. *l. Si de certa. C. De tranſact.* & notant Gloſ. *in Cap. Dilecto. verbo.* Vim vi. De *ſent. excommunicat. in* 6. Alexan. *in l.* 3. *nu.* 34. C. De *acquir poſſeſ.* Geminian. *conſil.* 29. *num.* 3. *in fine.* Rota *deciſ.* 768. *num.* 3. *par.* 3. *Recent.* conceſſio facultatis diſpenſandi nullo modo ſe extendet ad ipſum.

3 Militat enim etiam in hoc vniuerſalis ratio, quod conceſſiones, & priuilegia non ſunt extendenda vltra verborum ſignificationē *l.* 1. *ff. De iure immun.* & *l. Vacatio. ff.* De *munerib. & honor,* & Cap. Porrò & Cap. *Ex parte,* & Cap. *Petiſtis.* De *priuileg.* & notāt Innocen. *in Cap. Dilecto.* De *offic. Archidiaconi* Felin. *in Cap. Auditis. n.* 10. *De præſcript.* & *conſil.* 1. *num.* 162. Dec. *in Cap. Translato. circa fine.* De *Conſtit. in* 2. *lect.* Burgos de Paz *conſil.* 29. *numer.* 57. Rota *deciſ.* 8. *num.* 7. *par.* 8. *Recent.* Et ideo cum verba nullo modo ſignificent ſecundum gradum, non poteſt conceſſio ad ipſum extendi.

4 Nec dici poteſt. Quod quartus gradus trahat etiam ſecundum, quando ſecū concurrit ratione mixtionis. Quia verba conceſſionis loquuntur de quarto non quomodocunque mixto, ſed mixto cum tertio, quia accipienda ſunt de mixtione illorum graduum, qui exprimuntur. Nec item, quod ſub ſimplici contineatur etiā mixtum in materia fauorabili, qualis eſt præſens *l. Si ità. in. t. ff.* De *liber. & poſtb.* Bart. *in l. Gradus.* §. *Et quid ſi tantum. eod. Tit.* Nam hoc ſolum locum habet, quando in diſpoſitione fit mentio de vtroque ſimplici, ex quo componitur mixtum, vt obſeruant Surd. cum alijs. *Deciſ.* 329. *num.* 24. Rota *in Romana Domus, ſine retractus.* 26. *Februar.* 1590. coram Pennia. Vnde cum nulla fiat mentio in facultate conceſſa de ſecundo gradu, non continebitur ſub quarto gradu mixtum, ex quarto, & ſecundo.

An iudex laicus poſſit à Clerico capere informationem contra laicum offenſorem dicti Clerici. Quæſt. 263.

S V M M A

1 *Iudex laicus poteſt capere informationem à Clerico conueniente laicum.*
Conceſſa iuriſdictione conceduntur omnia neceſſaria &c.
Clericus poteſt conuenire laicum coram iudice laico.
2 *Laicus poteſt reconuenire Clericum coram iudice eccleſiaſtico.*
3 *Clericus quando accedit ad tribunal laicale debet iurare coram iudice eccleſiaſtico.*
4 *Iudex laicus procedit contra ſacrilegia licet habeant annexam excommunicationem.*

---

1 SVpponit quæſtio, quod Clericus offenſus conuenerit laicum offenſorem corā iudice laico. Tunc enim iudex laicus poteſt legitimè procedere cōtra laicum offenſorem. Reſoluendum autem eſt. *Iudicem laicum in tali caſu abſque violatione immunitatis Eccleſiaſticę poſſe capere informationem à Clerico contra dictum laicum.* Ratio eſt. Quia cum poſſit Clericus conuenire laicum coram iudice laico tanquam ſequens forum rei, poteſt etiam iudex proſequi cauſam; & proinde poteſt ea omnia exercere, ſine quibus cauſam proſequi non poſſet iuxta *l. Cui iuriſdictio. ff. De iuriſdic. om. iud.* vbi ſtatuitur, quod data iuriſdictione ea omnia conceſſa cenſentur, ſine quibus iuriſdictio exerceri non poteſt, vnde poterit Iudex laicus capere etiā à clerico informatione neceſſariā contra reū laicū, alioquin non poſſet ſuam iuriſdictionem exercere. Et hoc erit iuxta diſpoſitionem Cap. *Si*

Cle-

Clericus. & Cap. *Cum sit generale.* De *foro compet.* vbi Glos. & Doctor.

2 Confir. Ideò Laicus potest reconuenire clericum coram iudice laico incivilibus, vt desumitur ex Cap. 1. *Causa.* 3. *Quæst.* 8. & Cap. 2. *De mutuis petit.* & tradunt Glos. *in Cap. 2. De foro compet.* Afflict. *decis.* 173. Boer. *decis.* 14. Surd. *consil.* 396. Graf. *par. 1. decis. lib. 4. cap. 18. numer.* 124. Del Bene *de immunit. par. 1. cap. 7. dub. 11. sect. 3. nu. 1.* Quia scilicet causa reconuentionis est annexa cum causa conuentionis, & non est circa personam Clerici, sicut est causa criminalis. Hæc autem ratio à fortiori locũ habet quò ad informationem capiendam à Clerico in causa cõuentionis; si quidem informatio non est annexa causæ conueutionis, sed ipsi inuiscerata, sine qua non potest causa expediri: vnde præbet sufficiens fundamentũ, vt possit iudex laicus huiusmodi informationem capere.

3 Est tamen aduertendum, quod Clericus in tali casu non debet exhibere iuramentum coram iudice laico capiente informationem, sed in tribunali ecclesiastico, vt declarauit S. Congregat. Episcopor. & Regul. *in causa Ciuitatis Castellana.* 14. *Aprili.* 1615. & in *Motulensi.* 24. *Ianuar.* 1653. vt ex his declarationibus obseruat Hieronim. Roman. *in suis Floscul.* verbo. *Clericus. numer.* 23. & Thomas del Bene *de immunit. par. 1. cap. 7. dub. 11. sect. 4. num. 2.*

4 Obiici tamen potest, quod delictũ commissum est contra Clericum: & proinde est sacrilegium, & habet annexam excommunicationem; & consequenter spectare videtur ad forum ecclesiasticum. Resp. Hoc non obstare, quin possit Iudex laicus partes suas exequi, vt in Cap. *Cum sit generale.* De *foro compet.* & in Cap. *Felicis. De pœnis. in 6.* ibi. *Per hoc quoque sæcularibus potestatibus non admimus facultatẽ vtendi legibus contra tales, quas aduersus sacrilegos Catholici Principes ediderunt.* Ex quibus constat, quod non obstante sacrilegio, & excommunicatione possunt laici iudices procedere contra suos subditos. Ibi enim agitur de offendentibus S. Romanæ Ecclesiæ Cardinales, qui committant sacrilegium, & incidunt in excommunicationem.

An faciens disdictam census contra ecclesiasticos coram iudice laico, incidat in aliquam censuram. Quæst. 264.

SVMMA

2 *Bona fides quando locum habeat.*
Bona fides excusat in censuris.
3 *Excommunicatio ordinatur, vt medicina ad frangendam contumaciam.*
4 *Disdicta census contra Ecclesiasticos quando facienda coram iudice laico.*
Adeundus iudex, cui subijcitur res, de qua agitur.
5 *Dominus feudi cognoscit contra Clericum.*
6 *Disdicta census non trahit ad iudicem*
Actus auctorizandus à superiore.
7 *Disdicta census obligat disdicentem.*
Inchoatio, & fundamentum actionis pertinet ad forum rei.
8 Canon. 15. *Bulla cœna quos excommunicet.*
9 Canon. 16. *Bulla cœna quos recurrẽtes ad tribunalia sæcularia excommunicet.*

1 Contendebant nonnulli, quod Faustinus incidisset in excõmunicationem Canonis 15. Bullæ cœnæ tanquam traxisset personas ecclesiasticas ad forum, & iudicem sæculare, eo quod volens extinguere censum, quem Monialibus soluebat, disdictam præmiserat corã iudice laico. Vnde Episcopus cœpit comminari censuras. Resoluendum tamen est. *Non incidisse in dictum Canonem, sed potuisse de iure præmittere disdictam coram iudice laico.*

2 Et quod non inciderit in aliquam censuram, ex eo constat, quod processit cum bona fide, quia prius consuluit Doctos viros. qui cum auctoritate scribentiũ consuluerunt, posse præmitti disdictam coram iudice laico. Bona autem fides, sicut excludit contumaciam, ita etiam impedit, ne locum habeat excommunicatio, vt docent communiter D.Th. *in Supplemen. 3. par. quæst. 21. ar. 3.* Alens. *4. par. quæst.*

quæst.2. memb.1. ar.3. D. Bonauent. *in 4. dist.18. par. vlt. quæst.2.* Richar. *ar.3. quæst.2.* Bachon. *quæst.1. ar.1.* Durand. *quæst.3. n.7.* Gabr. *quæst.2. ar.1. corol. 1.* Sotus *dist. 22. quæst. 1. ar.2. conclus.2.* Ledesma *2. par. 4. quæst.23. ar.3.* Henriquez *lib.13. sum. cap. 17. num.3.* Nauar. *cap.27. Manual. num.9.* Couaruu. *in cap. Alma mater. par. 1. §.9. num.4.* Sayr. *lib. 1. de censur. cap.9. nu.29.*

3 Ex eo quoque purgatur contumacia, quia statim ac Episcopus cœpit comminari censuras, recessum fuit ab actis. Vnde non habet locum inobedientia, & proinde non poterit deueniri ad declaratoriam excommunicationis, quę tanquã medicina ordinatur ad frangendam contumaciam, & reducendos deuiantes ad rectam semitam Cap. *Multi.2. quæst.1.* & Cap. *Notandum.24. Quæst.3.* & Cap.1. *De except. in 6.* & Cap.1. *de sentent. excommunicat. in 6.*

4 Verum neque sumus in casu excõmunicationis *Canon.15.* Bullæ cœnæ. Nã ibi prohibetur sub pœna excommunicationis trahere personas ecclesiasticas ad forum sæculare, & iudicem laicum, quod intelligitur, quando aliàs causa de iure nõ spectat ad ipsum, quod satis significant verba illa Canonis, *Præter iuris canonici dispositionem.* Verum disdicta census facienda est contra Ecclesiasticos coram iudice laico, vt tradũt Cencius *de censib. qu.103. n.24.* & *quæst.111. n.6. & 27.* & *par.3. cap.1. quæst.3. ar.9.* Felic. *tom.2. de censib. lib.4. cap vn. nu.5. in fine.* Et consonat etiã loquendo tàm de oblatione, quà de deposito Io. Baptist. Lupus *in l.2. commen.2. §.4. nu.113. C. De pact. inter empt. & vendit.* Neque enim agitur de iudicanda persona ecclesiastica, neque de subiiciendis eiusdem bonis iudici laico, sed de liberanda te censuata ab onere census, quæ cum sit subiecta iudici laico, pertinet ad ipsum disponere de liberatione, cum res, de qua agitur, & possessor subiiciatur foro laicali iuxta Cap. *fin.* De *foro compet.* Pro quo facit, quod tradit Bald. *in l. Acceptam. quæst. 13. num.24. C. De vsur.* Alexan. *consil. 163. num.4. lib.5.*

5 Ob quam rationem etiam in causa feudali Dominus feudi laicus cognoscit contra Clericum, quia res, de qua agitur ad ipsũ pertinet. Cap. *Ex transmissa.* De *foro compet.* & Cap. *Cæterũ. De iudic.* & tradunt cõmuniter Clar. *lib.4. §. Feudum quæst.90. n.8.* Sayr. *lib.12. Clau. reg. cap.8. n.9.* Reginal. *lib.9. Praxis fori pœnit. n. 151.* Fili. *tract.10. cap 16. quæst. 6. num.262.* Bonac. alios citans *disp. 1. de censur. in partic. quæst. 16. sect.1. pun.6. nu.6.* Leander *de censur. disp. 15. quæst.11.* Rosental. *De feud. cap.12. conclus.1. num.25.* Schrader. *de Feud. par.10. sect.1. num.202.*

6 Accedit etiam, quod cum disdicta non sit actio intentata contra personas ecclesiasticas, sed tantum denunciatio redemptionis census, non trahit personas ecclesiasticas ad iudicẽ laicũ, neq. interponit contra ipsas eiusdem potestatẽ; sed tantũ interpellat auctoritatẽ ipsius pro auctorizanda denunciatione. Cũ autem auctorizatio sit actus iurisdictionis, pertinet ad superiorem illius, cuius actus est auctorizandus, vt obseruat Speculat. *Tit. De iurisdict. om. iud. ver. Porrò.*

7 Denique disdicta non solum tendit ad denunciandã redemptionem census, sed etiam ad obligandum disdicentem ad restituendum pretium, & extinguendum censum, si intra annum exigatur extinctio iuxta Constit. *De censib.* Pii V. *Cum onus Apostolicæ. §.6.* Vbi disponitur, quod facta denunciatione, si non redimatur census, possit à denunciante etiã inuito intra annum exigi restitutio pretij. Et ideò tendit disdicta ad constituendum disdicentem veluti reum, ite vt possit conueniri in ordine ad restituendum pretium. Ex quo fit, quod facienda sit coram iudice denunciantis, vt in virtute eiusdem coram ipso conueniri possit. Inchoatio enim, & fundamentum iuridicũ actionis pertinet ad iudicẽ rei *l. Iuris ordinẽ. C. De iurisdic. om. iud.* & Cap. *Cũ sit. De foro compet.*

8 Et licet disdicta non esset facienda coram iudice laico, adhuc tamen non essemus in casu excommunicationis *canon.15.* Bullæ cœnæ. Quia ibi tantum excommunicantur, qui auctoritatiuè, & tanquam ex officio trahunt ad tribunal sęculare personas ecclesiasticas, vt obseruant

uant Alter. *de censur. lib.* 5. *disp.* 16. *cap.* 1. ver. *Tradunt.* & ver. *Hinc sequitur* Sayr. *De censur. lib.* 3. *cap.* 19. *num.* 6. Reginald. *lib.* 9. *Praxis fori pœnitent. num.* 256. Duard. *in Bull. cœna lib.* 2. *can.* 15. *quæst.* 10. *num.* 2. Vgolin. *de censur. in Bul. cœna can.* 15. §. 1. *num.* 11. ver. *Nono.* Bonac. *De censur. in partic. disp.* 1. *quæst.* 16. *sect.* 1. *pun.* 4. *num.* 10. & 11. Leander. *de censur. tract.* 3. *disp.* 15. *qu.* 1. Quod satis indicant verba Canonis. *Qui ex prætenso eorum officio, vel ad instantiam partis*; quæ significant trahere auctorit atiuo modo, dum trahitur ratione officii, & ad instantiam partis, quia pars non instat apud priuatas personas, sed apud exercentes iurisdictionem. Sicut etiam illa alia verba, *Ad suum tribunal.* Dictio etiam suum stat possessiuè, & significat, quod trahentes personas ecclesiasticas habeant Tribunal, ad quod illas trahant. Vnde non habet locum hæc excōmunicatio, nisi quò ad personas publicas, quæ auctoritatiuè trahunt ad suum Tribunal.

9 Ex quibus etiam excluditur excōmunicatio secundæ partis Canon. 16. eiusdem Bullæ; nam fertur in eos solum, qui recurrunt ad sæcularia tribunalia, vt impediant, & eludant iudicium fori ecclesiastici contra se ipsos, vt satis ostendunt verbs ipsa Canonis ibi. *Ac etiam eos, qui post ipsorum Ordinariorum, vel etiam ab eis delegatorum quorumcunque sententias, & decreta, aut alias fori ecclesiastici iudicij eludentes ad* Cancellarias &c. Et notant in hac materia Doctores Vgolin. *de censur. in Bul. cœna can.* 16. §. 2. ver. *Ac etiam.* Alter. *de censur. lib.* 5. *disp.* 17. *cap.* 2. ver. *Quarè.* Reginal. *lib.* 9. *Praxis fori pœnit. num.* 369. Filliuc. *tract* 16. *quæst.* 11. *num.* 283. Bonac. *de censur. in partic. disp.* 1. *quæst.* 17. *pun.* 1. *n.* 22. & *sequen.* Neque enim materia prohibita sub hac excommunicatione interuenit, dum à laico fit disdicta cō. tra ecclesiasticos coram iudice laico, cum non eludatur, nec impediatur in aliquo forū ecclesiasticum. Pasqualig. Quæst. Select.

An sit seruanda consuetudo antiqua alternatiua in electione Prouincialis apud Religionem N. Quæst. 265.

S V M M A

1 *Consuetudo alternatiua in electione prouincialis.*
2 *An seruanda.*
Suspicio falsi in ciuilibus habetur pro falso.
3 *Suspicio falsi reddit subreptitiam confirmationem Pontificiam.*
4 *Confirmatio non præiudicat consuetudini in contrarium, quando non est narrata.*
5 *Consuetudo superueniens potest derogare Constitutioni.*
Consuetudo quando sit immemorabilis.
6 *Lex non derogat consuetudini immemorabili.*
7 *Lex non derogat consuetudini particulari.*
Consuetudo non tollitur, nisi exprimatur.

1 Apud Religionem N. extat antiquissima consuetudo, quod in quadā Prouincia, in qua duæ nationes vniūtur, Prouincialis eligatur alternatiuè vna vice ex vna, & alia vice ex alia natione. Contra hanc autem cōsuetudinem fuit excitata difficultas eo, quod in Cōstitutionibus Religionis præscribatur, quod in electione Prouincialis non habeatur ratio Nationum, & proinde excludatur dicta alternatiua. Et huiusmodi Constitutiones fuerunt confirmatæ à Summo Pontifice.

2 Verum hoc non obstante. Resoluendum est. *Seruandam esse hanc consuetudinem.* Et primò quidem, quia non constat, quomodo dicta clausula, quod in electione Prouincialis nō habeatur ratio nationum, inserta sit in Constitutionibus. Et proinde adest suspicio, quod dolosè, & à priuata persona inserta fuerit, & consequenter contineat falsum; suspicio enim falsi in ciuilibus sufficit, vt habeatur pro falso, vt tradunt Castrens. *in l. Iubemus. nu.* 2. *C. De probat.* Ancharan. *consil* 133. *nu.* 8. Rota *decis.* 45. *num.* 1. & *decis.* 123. *num.* 2. *post* 2. *volum. consil.* Farinac. & coram Merlino *dec.* 419. *num.* 12.

3 Ex quo etiam fit, quod dicta Con-

stitutiones non iuuentur confirmatione Pontificia, quia suspicio falsi illam reddit subreptitiam iuxta ea, quæ tradũt Butrius *in cap. Super litteris. nu.* 20. De *rescrip.* Felin. *in cap. Ex parte. num.* 15. *eod. Tit.* Crauetta *consil.* 1. *num.* 139. Geminian. *consil.* 33. *n.* 5. & 13. Rota coram Seraphino *decis.* 447. *num.* 8. & coram Veral. *decis.* 125. *num.* 2. & *decis.* 273. *num.* 2. *par.* 1. & coram Caualero *decis.* 47. *num.* 1.

4 Ex alio etiam capite confirmatio Pontificis dictarum Constitutionum est subreptitia, quia scilicet Papæ nõ fuit narrata inueterata consuetudo dictæ alternatiuæ; quæ si fuisset expressa, aut dictum articulum non confirmasset; aut saltem difficilius Cap. *Si motu proprio. De præben. in* 6. vbi Canonistæ, & Cap. *Postulasti.* & Cap. *Super litteris.* De *rescrip.* & notãt. *ibid.* Felin. *num.* 8. Io. Andr. *in cap.* 2. *num.* 2. *De fil. Presbiteror. in* 6. Cassodor. *decis.* 12. *nu.* 14. De *præben.* Sanchez *lib.* 8. *de matrim. disp.* 21. *num.* 11. & 17. Rota *decis.* 91. *nu.* 2. *par.* 3. *Diuer.* & *decis.* 418. *num.* 2. *par.* 1. Recent. & coram Seraphino *decis.* 734. *nu.* 7. & coram Coccino *decis.* 328. *num.* 1. & coram Mantica *decis.* 214. *num.* 2. & coram Pennia *decis.* 705. *num.* 3. & coram Merlino *decis.* 703. *num.* 61. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 239. *num.* 5.

5 Deinde etiam admisso dicto articulo Constitutionum, tanquam si haberet vigorem, neq. adhuc præiudicat dictæ consuetudini. Si quidem vel Constitutiones, & dictus articulus præcesserunt consuetudinem predictã, vel subsequutæ sunt. Si præcesserunt, potuit consuetudo superueniens ipsi derogare §. *Naturalia.* Instit. *De iure natur. Gent.* & *ciuili.* & *l. De quibus. ff.* De *legib.* & *l. Venditor.* §. *Si constat. ff. Commun. præd.* & Cap. *fin. De cõsuet.* Et obseruant Doctores Abbas *ibid. num.* 8. Felin. *sect.* 3. *nu.* 9. & cœteri. Si autem subsequutæ sunt, cũ vsque ad præsens tempus durauerit consuetudo, & facta sit centenaria, & vltra, atque adeo immemorabilis iuxta ea, quæ tradunt Dec. *in Cap.* 1. *num.* 47. *De appellat.* Ias. *in l. Cum aliquis num.* 7. ver. *Sed circa.* C. De *iure deliber.* Alexand. *n.* 5. ver. *Tamen communiter* Curtius *De iurepatronat. verbo.* Ipse, vel is. *quæst.* 36. ver. *Circa aliud punctum.* Rota coram Puteo *decis.* 206. *numer.* 4. & coram Pennia *decis.* 1286. *num.* 5. & *decis.* 583. *num.* 1. *par.* 4. Diuers.

6 Vnde si antea non derogauerunt Constitutiones huic consuetudini, cum contra ipsas permanserit in suo vigore, multò minus possunt modo derogare cũ sit facta immemorabilis, quamuis de nouo accesserit cõfirmatio Apostolica, quia tantum confirmat, non aut derogat consuetudinibus immemorabilibus, quibus nunquàm censetur derogatum, nisi in specie derogetur, vt notant Gloss. *in cap.* 2. De *præscrip. in* 6. Ruin. *consil.* 13. *num.* 30. *lib.* 2. Afflict. *decis.* 254. *num.* 5. ver. *Et sic illa* Felin. *in Rubr.* De *præscrip. num.* 18. *in fine* Ripa *in l. Nemo potest. numer.* 110 *ff.* De *leg.* 1. Couarru. *Variar. Resol. cap.* 13. *num.* 5. *lib.* 3. Gabr. *conclus.* 1. *num.* 30. De *præscrip.* Gonzalez *ad Reg.* 8. *Cancellar. glos.* 33. *nu.* 2. Gratian. *Discept. forens. cap.* 578. *nu.* 10. Rota *decis.* 614. *num.* 1. *par.* 2. *Recent.* & *decis.* 286. *nu.* 1. *par.* 4. Recen. & coram Eminentiss. Otthobono *decis.* 53. *num.* 13.

7 Præterea agitur de consuetudine Prouinciæ particularis; vnde subintrat dispositio Cap. 1. *De const. in* 6. Quod per leges vniuersales Constitutionum non derogetur cõsuetudinibus particularibus, vt notant ibi Canonistæ, Calderin. *consil.* 3. *numer.* 1. De *consuet.* Rota *decis.* 286. *num.* 1. *par.* 4. *Recent.* Non solum quia Pontifex, vt dicitur in tex. potest probabiliter eas ignorare: sed quia potest talis ratio concurrere, quod consuetudo sit necessaria pro vtilitate publica, qualis est cõsuetudo, de qua agitur, cum sit introducta pro cõseruãda pace inter diuersas nationes Prouinciæ. Et præsertim quia consuetudo non censetur sublata, nisi exprimatur. *l. Viros.* C. De *diuer. offic lib.* 12. & notant Menoch. *præsump.* 18. *num.* 14. *lib.* 2. testans de communi Rota *decis.* 425. *num.* 3. *par.* 5. *Recent.*

An

An Generalis possit concedere Visitatori Ordinario, quod visitet stante deputatione Visitatoris extraordinarij. Quæst. 266.

SVMMA.

1 *Stante visitatore extraordinario non potest Generalis concedere Ordinario, vt visitet.*
2 *Extraordinarius visitatur apud Regulares facit cessare ordinarium.*
3 *Iurisdictio quando non censeatur concessa cumulatiuè, sed priuatiuè.*
4 *Iurisdictio concessa vt exercenda in petêtes est concessa priuatiuè.*
5 *Visitator extraordinarius habet totam iurisdictionem Ordinarij.*
Subrogatus in alterius locum vtitur iurisdictione ipsius.

1 DEputauerat Generalis Visitatorem extraordinarium ad instantiam Regularium certæ Prouinciæ, qui iustis de causis petierant deputari. Visitator autem Ordinarius instabat apud Generalem, vt sibi quoque concederet visitare eamdem prouinciam seorsim ab extraordinario. Vnde insurrexit dubium, an stante visitatione extraordinarii Visitatoris posset id ei concedere. Et resoluendum est. *Non posse Generalem dare licentiam Visitatori ordinario, vt visitet, dum ad instantiam partis, deputauit Extraordinarium.*

2 Ratio est. Quia apud Regulares, quando deputatur specialis, & extraordinarius Visitator, facit cessare generalem, & ordinarium, si deputetur ad aliorum petitionem, vt tradunt Iacob. de Arena *in l Quod in rerum.* §. *Si quis potest. ff. De leg. 1.* Felin, *in cap. Pastoralis. num.* 4. *De offic. Ordinar.* Abbas *num.* 6. *ver. Sed in Regularibus.* Bald. *in l, 1. num. 2. ff. De offic. Consul.* & *in Authen. Habita num.* 58. *Ne fil. pro patrib.* Angel. *in l. Testamen. ver. Si fauore. C. De testamen.* Corn. *consil.* 76. *numer.* 8. *lib.* 1. & *consil.* 30. *numer.* 4. *lib.* 2. Ruin. *consil.* 7. *num.* 6. Riminal. iun. *consil* 715. *numer.* 10. Menoch. *Præsumpt.* 18. *num.* 17. *lib.* 2. Aret. *in l. Quod in rerum.* §. *Si quis post ff. De leg.* 1. Castrens. *in l. Si quis cum* §. *Iulianus. nu.* 2 *ff De procur.* Alexan. *in l. Gallus.* §. *Ille casus. num.* 10. *ff. De lib. & posth.* Craueta *de Antiquo tempore. par.* 4. *princip. numer.* 124. & *consil.* 411. *num.* 34. *ver. Septimo.* Afflict. *decis.* 41. *nu.* 1. Surd. *consil.* 56. *nu.* 8. Trentacin. *Variar. resolut. lib.* 1: *tit. De iuris. numer.* 5. Rota *decis.* 37. *numer.* 1. *par.* 1. *Recent.* & coram Ludouis. *decis.* 4. *num,* 17. Dum enim visitandi petunt specialem, & extraordinarium Visitatorem, tacitè recusant ordinarium. Et ideo si superior cōcedit, tacitè consentit petentium tacitæ recusationi: atq. adeo non potest amplius concedere ordinario, vt visitet, cum non possit venire contra factum suum, 5 nec quod semel placuit, possit ei amplius displicere iuxta regulam iuris Cap. *Quod semel. De reg. iur. in* 6.

3 Nec obstat regula, quod iurisdictio censeatur concessa non priuatiuè, sed cumulatiuè ad iurisdictionem ordinariã, quia patitur hanc exceptionem, quod nō valeat, quando iurisdictio conceditur fauore illorum, in quos est exercenda: nam tunc censetur concessa priuatiuè ad iurisdictionem ordinariam, vt tradunt Bald. *in l. vn. num.* 7 *C. De caduc. tollen.* Felin. *in cap Pastoralis. nu.* 2. *ver. Limita quinto. De offic. Ordinar.* Craueta *consil.* 411. *numer* 34. *ver. Septimo,* Aret. *consil.* 102 *num,* 1. Corn. *consil.* 3. *num.* 5. *ver. Secundò respondet. lib.* 2. Angel *consil.* 175. *circa fin. ver. Fallit. quarto.* Riminal. iun *consil.* 715. *numer.* 9. Afflict. *decis.* 41. *num.* 2. Menoch. *præsump.* 18. *n.* 17. *lib.* 2.

4 Ratio verò est, Quia, quando iurisdictio conceditur fauore eorum, in quos est exercenda, interest ipsorum, ne in ipsos ordinarius exerceat iurisdictionem: et proinde instant, vt alteri iurisdictio concedatur. Vnde dum superior annuit petitioni concedendo alteri iurisdictionem exercendam in petentes, censetur rationē habere illius, quod ipsorum interest, atque adeo concedere iurisdictionem priuatiuè od ordinariam. Ex quo etiam confirmatur resolutio posita, quia cum ius visitandi sit concessum alteri fauore Regularum Prouinciæ, et ad ipsorum instantiam,

censetur concesso iuxta mensuram illius, quod ipsorum interest, & consequenter priuatiuè ad Visitatorem ordinarium.

5 Ex dictis deducitur. Prædictum Visitatorem specialem habere etiã totã illam iurisdictionem, quam habet Ordinarius, nõ tamen maiorem. Nam est subrogatus in locum Visitatoris Ordinarij,& ideo illi conueniunt omnia iura, & prærogatiuæ, quæ conueniũt Ordinario iuxta ea, quæ tradunt Panormit. *in Cap. Abbate. num.* 16. *De verbor. Significat.* Boerius *num.* 2. Innocent. *ibid. in fine.* Geminian. *consil.*125.*nu.*12.Oldrad. *consil.* 267 *num.*1.Ripa *consil* 3.*num.*16. *De elect.* Rota *in Terraconẽsi Sacristia* 19.*Martij*.1601 coram Iusto, & *decis.* 547. *num.* 5. coram Merlino. Vnde fruetur etiam ijsdem prærogatiuis quò ad præcedentiam, & alias præeminentias.

An Iudæi delinquentes in materia grascia puniendi sint à Clerico Cameræ Præfecto grasciæ. Quæst. 267.

S V M M A

1 *Iudæi in Vrbe subijciuntur iurisdictioni Vicarij Vrbis.*
2 *Materia subiecta alicuius iurisdictionis trahit ad ipsum omnes causas, & personas.*
3 *Iurisdictio specialis derogat generali.*
Species derogat generi.
4 *Iudæi in omnibus causis ciuilibus, & criminalibus iudicantur à Vicario Vrbis.*
5 *Gubernator Vrbis cumulatiuè in criminalibus procedit contra Iudæos.*
Posse dicit arbitrium.
Iurisdictio concessa odio alicuius est cumulatiua.
6 *Iudæi in quibus modo subdantur Auditori Cameræ.*
7 *In quibus subdantur Cameralibus.*
Causæ camerales pertinent ad Cameram priuatiuè.
8 *Quando detur præuentio inter Vicarium, & Senatorem quò ad Iudæos.*
9 *Iudæi in quibus subdantur Consuli artis lanæ.*

1 Paulus III. subiecit Iudæos Vrbis iurisdictioni Vicarij eiusdẽ almæ Vrbis vniuersaliter quò ad omnes causas,& Constitutionem eiusdem Pauli innouauit, & confirmauit Iulius III. in sua *Constit*,2.§.1.*tom.*1.*Bullar.* vnde insurgit difficultas, an Clericus Cameræ Præfectus grasciç possit eos iudicare in hac materia delinquentes, sicut iudicat cæteros in eadem materia delinquẽtes. Et quidem de iure communi iudicãdi esset à grasciæ Præfecto, cum habeat iurisdictionem super ijs, quç talem materiam concernunt.

2 Nam quãdo alicui conceditur aliqua specialis iurisdictio super speciali materia, materia trahit omnes causas, quæ circa ipsam excitantur,& omnes personas ad eamdem iurisdictionem,vt statuitur *in l.fin.C.De iurisdic. om. iud.* ibi *Periniquum & temerarium esse perspicimus, eos,qui professiones aliquas,seu negociationes exercere noscuntur, iudicam. ad quos earumdem professionum, seu negociationum cura pertinet iurisdictionem,seu negociationum cura pertinet iurisdictionem, & perceptionem declinare conari.* Vbi Doctores omnes. Quamuis enim personæ huiusmodi subijciantur iurisdictioni alterius, qui cognoscit vniuersitatem causarũ earumdem; attamen ex institutione specialis tribunalis circa specialem materiam ob publicam vtilitatem introducti trahuntur ad ipsum, quando agitur de ipsa.

3 Ratio verò est,Quia in tali casu iurisdictio specialis derogat generali,cũ generi per speciem derogetur. *l. In toto iure. ff.* De *reg. iur.* & Cap. 1. *De reg. iur. in* 6. & notan cõmuniter Doctores. Quam regulam habere locum in iurisdictionalibus fauore publico,notant. Bal. *in l.vnic.§. Vbi autem.ff.De caduc. tollen.* Afflict. *decis.* 41. *num.* 2.Menoch. *præsump.*28.*num.*30.*lib.*2. Et ideo, quando instituuntur huiusmodi tribunalia circa speciales materias, derogatur vniuersalibus Tribunalibus quò ad iurisdictionem.

4 De iure tamen speciali iudicandi sunt à Vicario Almæ Vrbis,ex dispositione Pauli III. quam cõfirmauit Iulius II. in sua *Constit.*2.§.2.*to.*1.*Bullar.* per quàm subii-

subiicit Iudæos iurisdictioni Vicarij Vrbis in omnibus causis tàm ciuilibus, quàm criminalibus actiuè, & passiuè inter ipsos, & inter alios passiuè tantum; & inhibet cœteris iudicibus vrbis, ne se in causis Hebræorum intromittant, ibi §. 2. *Mandantes nunc, & pro tempore existentibus Almæ Vrbis Gubernatori, Auditori Cameræ Senatori, Cameræ Apostolicæ Præsidentibus, & Clericis, omnibusque alijs Vrbis Iudicibus, tàm Ordinarijs, quàm delegatis quacunque iurisdictione, & auctoritate fungentibus, & functuris, ne in causis Hebræorum tàm Vniuersitatis, quàm particularium ciuilibus, & criminalibus, ac mixtis, se de cœtera intromittant. Imò illas ad eumdem Vicarium nostrum iuxta formam dictarum facultatum; ac priuilegiorum remittant. Inhibitionesque ac significationes per alios, quàm à dicto Vicario à præfatis Hebræis obtentas, & in posterum obtinendas per præsentes annullamus, ac pro nullis haberi volumus, & mandamus.* Ex quibus constat, quod hæc iurisdictio est concessa Vicario quò ad alios priuatiuè: siquidem inhibitio priuat iurisdictione circa inhibita, & facit, quod nulla fint, quæ contra ipsam fiunt iuxta ea, quę notant Aret. *consil.* 75. init. Lancellott. *de Attent. par.* 2. *cap.* 20. *num.* 7.

5 Nec obstat, quod postea per Paulum V. in Sua *Constitut.* 71. §. 7. *tom.* 3. *Bullar.* concesserit Gubernatori Vrbis procedere in causis criminalibus Iudæorum, quia non per hoc est sublata iurisdictio quò ad easdem causas Vicario Vrbis, sed concessa Gubernatori cumulatiuè cum Vicario. Tum quia solum dat facultatem, vt etiam ipse possit procedere, vt constat ex verbis dispositionis. ibi *Gubernator Vrbis possit contra Hebræos in criminalibus causis procedere, etiam quod agatur inter ipsos Hebręos tantum.* Posse autem procedere non imponit necessitatem procedendi, sed tantum relinquit arbitrio *l. Nepos Proculo. ff.* De *verbor. signific.* vbi Doctores Bart. *in l. Alio hærede. num.* 9. *ff.* De *alim. & cib. leg.* Menoch. cum aliis. *De arbitr. quæst.* 8. *num.* 47. *lib.* 1. Verbum enim posse importat meram facultatem, vt notat Glos. *in l. Sępè audiui. ff.* De *offic. Præsid.* Glos. Canon. *in Cap.* 1. *verbo* Potest *De Regul. iur. in* 6. Rota *decis.* 329. *num.* 3. *par.* 2. *Recent.* & proinde non aufert iurisdictionem à Vicario. Tum quia hæc iurisdictio est concessa Gubernatori in odium personarum Iudęorum, vt scilicet adsint plures iudices ad effectum, vt si vnus negligat, alter suppleat. Quando autem iurisdictio, cōceditur alicui odio certarum personarum, conceditur cumulatiuè, vt tradunt Angel. *in l. Si testamenta.* ver. *Si verò. C. De testamen.* Aret. *in l. Quoa in rerum.* §. *Si quis post. ff. De legat.* 1. Ias. *nu.* 10. Surdus *consil.* 56. *nu.* 30. Menoch. *præsump.* 18. *num.* 121. *lib.* 3.

6 Est tamen aduertendum ex præfata *Constitut.* 71. §. 7. *numer.* 4. Pauli V. *tom.* 3. *Bul.* Quod Iudæi subdantur Auditori Cameræ priuatiuè quò ad alios, quãdo agitur de obligatione Camerali præterquàm in dependentibus à causis, & actis aliorum Tribunalium iuxta suas facultates. Vnde Vicarius Vrbis non poterit in his causis se intromittere. Imò addit Pōtifex, quod Auditor Cameræ possit in causis criminalibus procedere, sicut cōsueuerat antea procedere. Vnde cum Pontifex det facultatem, iurisdictio erit cumulatiuè concessa quò ad criminalia iuxta superius dicta.

7 Rursus idem Pontifex *ead. Constit.* & §. *num. verò* 2. disponit. Quod in causis Cameralibus, & quomodocunque ad Cameram, & Camerarios, atque Præsides pertinentibus, possint Camerarii, & Pręsides contra eos procedere etiam ratione pignorum, & ratione Hebræorum bancheriorum. Et *num. seq.* subdit, quod in causis furtiuorum pignorum quò ad Hebræos bancherios sit locus præuentioni inter Camerarium, & Gubernatorem. Quamuis autem iurisdictio quò ad causas Camerales concedatur per verbum *possint*, est tamen concessa priuatiuè quò ad alios iudices. Quia causæ camerales pertinent ad Camerarios priuatiuè quò ad alios ex *Constit.* 65. §. 39. & 40. Clement. VIII. *tom.* 3. *Bullar.* & ideo eò ipso, quod aliqua causa declaratur cameralis, est priuatiuè quò ad alios sub iurisdictione Camerariorum. Vnde verbum pos-

sint ratione subiectæ materiæ importat necessitatem vt notant Aret. *in l. Gallus. nu.3. ff. De liber. & posth.* Corset. *in Singul.* verbo *Possit.* Rota *decis.* 48. *num. 6. par. 2. Recent.*

8 Similiter etiam in mixtura Christianorum, & Iudæorũ quò ad delicta ex eadem *Constit.* 71. §. 7. *num.* 5. Pauli V. datur præuentio inter Vicarium Vrbis, & Senatorem, non quidem ad quærelam, sed ex officio. Vnde quamuis in hoc non sit limitata iurisdictio Vicarii, est tamen constitutus alius iudex, qui possit cum ipso concurrere, & proinde indirectè sub trahuntur plures causæ eiusdem cognitioni, licet relinquantur sub iurisdictione.

9 Denique iurisdictio Vicarii quò ad Hebræos fuit etiam limitata à Sixto V. in sua *Constit.* 14. §. 12. *tom.* 2. *Bullar.* nã concessit, Consulibus artis lanæ, quod cognoscerent causas vertentes inter exercentes artem lanæ, & Iudæos quò ad debita, & credita. Quæ iurisdictio fuit ipsis cõcessa priuatiuè quò ad alios, etiam quò ad Vicarium, vt constat ex illis verbis, *Coram quibus solis, qui dictam artem lanę exercuerint, etiam pro creditis eorum ab Hebræis consequendis, non autem coram Vrbis prædictę Vicario, aut eius Vicegerente nunc, et pro tempore existente, vel quoquam alio cõueniri, & ipsos Hebræos conuenire debeant perpetuò constituimus, ac deputamus.*

An Archidiaconus Cathedralis N. teneatur ad continuam residentiam. Quæst. 168.

SVMMA

1 *Munus Archidiaconi N.*
2 *Archidiaconus, licet non addictus choro &c. tenetur residere*
3 *Archidiaconus &c. quatenus teneatur residere.*
Residentia alia materialis alia formalis.
4 *Residentia personalis ordinatur ad serui tium & ministerium.*
5 *Ex onere iniuncto colligitur necessitas residentia.*
6 *Specialis functiones certo tempore exercenda non inquirunt, nisi temporanea residentiã: Temporanea residentia non inducit incompatibilitatem beneficij.*
7 *Ratio est forma, & anima legis. Residentia formalis materialem informat &c.*
8 *Ratio ampliat, & restringit legem. Residentia formalis mensurat materialem.*

1 DE hoc Archidiacono in specie quæritur, quia concurrunt in ipso speciales circumstantiæ, quæ non concurrũt in aliis. Nã imprimis non est addictus choro, sed tantum habet ibi Sedem honorariam, quando voluntariè accedit, non tamen percipit aliquas distributiones. Non habet vocem in Capitulo, cum non sit Canonicus. Non exercet aliquam iurisdictionem, licet sit prima dignitas. Vnde totum seruitiũ, quod ratione sui muneris tenetur exhibere, cõsistit in eo, quod assistat Episcopo, quando Pontificaliter celebrat, & quod in defectum Episcopi celebret ipse tanquam prima Dignitas. Quibus stantibus dubitatur, an teneatur ad continuam residentiam, an verò sufficiat, quod resideat, quãdo munus suum debet impendere.

2 Quod autem dictus Archidiaconus non sit exemptus à residentia colligitur ex quadam declaratione S. Concil. Trid. Congregat. *ad Cap.* 3. *de reformat. sess.* 22. huius tenoris. *Obtinens in Cathedralibus, & Collegiatis Dignitatem, licet vocem in Capitulo non habeat, nec distributiones quotidianas cum cæteris participet, residere tamen tenetur.* Quam refert Garzias *de benefic. par.* 3. *cap.* 2. *num.* 481. Officium enim annexum titulo non potest impleri sine residentia; & ideo exigitur à titulo, sicut exigitur adimpleri officium.

3 Pro resolutione autem difficultatis tenendum est. *Quod dictus Archidiaconus non teneatur continuo residere, sed sufficere, quod resideat, quando munus suum impendere debet.* Pro quo aduertendum est. Quod residentia est duplex iuxta, ea quæ tradunt Glos. *in cap. Conquerente. verbo. Deseruiat De cler. non resident.* Cardin. *in Clemen. vn. init. num.* 22. *De fore competen.*

Cuiacius

Cuiacius *in princip. Tit. De cler. non resid. ver. Quod praetereà.* Lotter. *de benefic. lib.* 3. *quaest.* 27. *num.* 4. Alia materialis, & alia formalis. Materialis est ipsa materialis præsentia quò ad habitationem in loco, in quo residendum est. Formalis verò seruitium, seu exequutio muneris, pro quo quis ratione tituli deputatus est. Ita autē materialis residentia, & formalis compatantur ad inuicem, vt materialis de se nihil conferat fini, propter quem requiritur residentia sed tātum sit materia, seu subiectum necessarium, cui innititur residentia formalis, quatenus sine ipsa formalis non subsisteret. Formalis verò de se influit in finem, ad quem ordinatur residentia, & operatur eiusdem acquisitionem. Quo præmisso.

4 Prob. resolutio Residentia materialis de se non exigitur ratione tituli beneficii, sed tantum ratione officii, & seruitii, quod exigitur à titulo. Vnde cū residētia propriè non importet modum præsentiæ personæ, sed præsentiam ordinatam ad ministerium, & seruitium, vt constat ex toto Tit. De *Cler. non resident.* & notant Glos. *in Cap. Cūquerente.* verbo *Deseruiat. De cler. non resident.* Cardin. *in Clement. vn. init. num.* 22. *De foro compet.* Cuiac. *in princip. Tit. De cler. non residen.* ver. *Quod prętereà.* Et ideo residendi necessitas est inducta ratione officii, seu ministerii, vt notant Alexan. de Næuo *in Cap. Peruenit* 2. *num.* 11. *De appellat.* Lotter. *de re benefic. lib.* 2. *quęst.* 35. *num.* 10. Ergo residentia materialis, seu personalis præsentia, non requiritur, nisi secundum mensuram formalis, seu exigentiam muneris, siue ministerii prętandi. Quia cum formalis per se exigatur, & materialis, nisi quatenus necessaria ad substentandam formalem; quia quatenus excederet formalem, esset otiosa, & frustratoria, nec exigita ratione tituli, quia non illam exigit, nisi quatenus necessariam pro formali.

5 Confir. Residentiæ necessitas imposita in fundatione colligitur ex onere, & seruitio iniuncto, vt notant Azor. *par.* 1. *lib.* 10. *cap.* 24. *quaest.* 7. *in fine.* Lara *de anniuersar. lib.* 2. *cap.* 8. *num.* 43. Rota coram Durano *decis.* 12. *num.* 6. & *decis.* 82. *n.* 6. *par.* 8. *Recen.* Quatenus scilicet onus, & seruitium iniunctum in limine fundationis impleri non potest absque materialis, seu personali præsentia. Ergo necessitas residentię materialis non est maior, quàm sit exigentia oneris, & seruitii iniuncti, cum titulus non obliget ad ipsam, nisi secundum mensuram eiusdem exigentiæ. Ergo si onus, & exercitium non est continuum, neque etiam ad continuam materialem residentiam obligabit titulus.

6 Confir. 2. Quando titularis habet exercere solum quasdam speciales functiones pro certis temporibus, vt assistere Episcopo, non inducitur talis beneficii incompatibilitas cum alio, quia scilicet non requirit continuam, sed temporalem residentiam, vt tradunt Hostiens. *in cap fin. num.* 4. ver. *Vnde si essent. De cler. non resident.* Abbas *numer.* 4. ver. *In secunda qualitate.* Io. Andr. *num.* 6. ver. *In secundo.* Butrius *num.* 6. ver. *In secundo casu.* Gonzalez *ad Regul.* 8. *Cancel. glos.* 15. *num.* 21. Rota *decis* 483. *num.* 3. *par.* 1. *Diuers.* & *decis.* 179. *num.* 5. *par.* 2. Recent. & *decis.* 140. *n.* 7. *par.* 4. & *dec.* 182. *n.* 13. *par.* 8. Ergo beneficium, cui sunt annexæ solum quædam functiones pro certis temporibus, non requirit aliā residentiam; quàm necessariam pro iisdem functionibus, aliàs non esset compatibile cum beneficio requirente continuam residentiam.

7 Deniq. Residentia formalis, seu exequutio oneris, & seruitii iniuncti cōparatur ad residentiam materialem, sicuti ratio comparatur ad legem. Quia sicuti ratio est anima, & forma legis, imò lex ipsa, & vigor ipsius. *l. Cum oratio. ff. De bon. damnat.* & notant Roland. *consil.* 14. *nu.* 24. *vol.* 3. Tiraquel. *tract Cessante causa. par.* 1. *nu.* 138. & communiter; ità etiam residentia formalis, seu exercitium oneris iniuncti animat residetiam materialem, & eam informat, vt sit vera, & propria residētia, & viuo, hoc est operatiuo modo se habeat.

8 Cum ergo ratio ampliet, & restringat legem eam trahendo ad proprios terminos Cap. *Cum dilecta. De confir. vtili, vel init.* & Cap. *fin.* De *reg. iur. in* 6. &

l. Si

l.Si is, qui animo.ff. De *acquir. possess.* & *l. Cum pater. §.Dulcissimis.ff.*De *leg.2.* & *l. A Titio.ff.* De *verbor.obligat.& l.Regula,§.penult.ff.De iur,& fac. ignor.* & notant Bart. *ibid.* Ias.*in l Id,quod. numer.7. ff.De leg.1.* Cephal.*consil.*490. *num.*17. Bec. *consil.* 41. *num.*7. Cassodor. *decis. vn. num.*3. De *mut. petit*,Paris, *consil.*32.*num.*23. *vol.*3.Abbas *in cap. Qua in insulis. nu.*3. ver. *Nam qualibet.* De Regul. Residentia quoque formalis, seu exercitiũ oneris iniunctis regulabit, & ampliando, & restringendo ad suos terminos reducet residentiam materialem, quæ non erit obligatoria, nisi quatenus inseruit formali, sicuti lex quoque non obligat, nisi secundam terminos suæ rationis.

*Quid dicendum de dispensatione, in qua circa causam aliquid amplius exprimitur, quàm sit expressum in supplicatione. Quæst.*269.

S V M M A

1 *Dispensatio non conceditur ex alia causa, quàm expressa.*
2 *Si causa vt magis grauis exprimitur, quàm sit expressa in supplicatione, non obstat validitati dispensationis.*
Papa mouetur ad dispensandum ab expressis in supplicatione.
Dispensatio quò ad substantiam perficitur voluntate.
3 *Et rescripto.*
Voluntas mente retenta nihil operatur.
4 *Litteræ Pontificiæ expediuntur reductis supplicationibus ad certas formulas.*
Causa eadẽ dispensationis continet varios modos eiusdem causæ.
Lex continet omnes casus sub eadem communi dispositione.
5 *Regula de non iudicando iuxta formam supplicationis &c. quomodo accipienda.*
6 *Supplicatio se habet tanquam matrix, ex qua extrahuntur litteræ.*
Litteræ explicandæ iuxta supplicationem.
7 *Si causa in dispensatione exprimatur tanquã grauior, non debent scrupulizare.*
Ministri in expediendis litteris non restringunt gratiam.

1 Cum concessio correspondeat supplicationi etiã quo ad causam, ob quam conceditur dispensatio, nunquam, nisi forte ex errore, variabitur causa substantialiter, ita vt dispensatio ex alia causa conceditur ab ea, quæ fuit expressa. Contingere tamen potest, quod causa eadem exprimatur tanquam grauior ratione circumstãtiarum, quàm sit expressa in supplicatione, quod dedit occasionem dubitandi circa matrimonialem dispensationem ex causa familiaris conuersationis, & suspicionis copulæ, nam suspicio copulæ maior exprimebatur, quàm fuisset expresa in supplicatione: an videlicet esset valida, quia videbatur concessa ex causa, quæ erat apta ad faciliùs mouendum Pontificem ad dispensandum.

2 Tenendum tamen est. *Hoc non obstare validitati dispensationis.* Ratio verò est. Quia dispensatio dependet ex volũtate Pontificis, qui non mouetur ad dispensandum ex eo, quod exprimitur in litteris concessionis, cum neque eas videat, sed ex eo, quod exprimitur in supplicatione, cuius notitiam habet, & considerat causas dispensandi, vt exprimũtur in supplicatione, & ex ipsis format gratiosam voluntatem concedendi, quod petitur. Quod clarè ex eo constat, quia gratia dispensationis perficitur quò ad substantiam ante expeditionem litterarum: nam perficitur voluntate, & rescripto. Voluntate quidem, vt desumitur ex Clemen. *Dudum.* §. *Nos etenim. De sepulturis.* ibi. *Vniuersa priuilegia, gratias, indulgentias verbo, seu scripto sub quacunque forma &c.* & notant Glos. *ibid.* ver. *Verbo.* Vnde gratiam Papæ stare in eius lingua, quamplures tradidérunt, vt notant Gonzalez *ad* Reg. 8. *Cancellar. glos.* 12. *nu.* 4.

3 Quia tamen voluntas mente retenta nihil operatur *l.Si repetendi.* C. De *condict. ob cau.* Ideò, nisi exprimatur exterius communiter non censetur concessa, gratia: & quia regulariter per rescriptum exprimitur, ideo dicitur gratia perfici rescripto, vt notant Cassodor. *decis.* 4. *nu.* 2. De *cau, possess.& propriet.* Rota *decis.* 518. *num.*3. *par.*1. *Diuers.* Vnde cum gratia sit per-

sit perfecta ante expeditionem litterarũ, nullum motiuum habet Pontifex ad concedendam dispensationem ex iis, quæ exprimuntur in litteris, sed totum à supplicatione, ita vt valida sit dispensatio, si in ipsa veritas exprimatur, nec aliquid taceatur, quod difficiliorem redderet dispensationem.

4 Ea autem est ratio, quia omnes supplicatione rediguntur ad certas formulas, cum quibus litteræ expediuntur, vt notant Hieronim. Paulus *in Pract. Cancel.* Tit. *Declarat. super proponen.* ver. *Vbi Papa concedit gratiam.* Gomez *ad Regul. de non iudican. quæst. 9.* ver. *Sed prædictis*. Alias opus esset tot formulas inuenire, quot sunt dispensationes, si vnicuique supplicationi deberent ad amussim correspondere. Vnde ad hoc euitandum iuxta singulas causas diuersas substantialiter Dataria inuenit proportionatas formulas pro expeditione litterarum, quę explicantes in communi illas causas comprehendunt sub se omnes casus particulares, qui sub illa causa continentur, quamuis inter se differant accidentaliter, seu secundum magis, & minus. Et hoc pacto in omnibus casibus in quibus substantia causæ habet locum, adest eadem dispensabilitas ex eodem motiuo. & comprehendũtur sub eadem causa explicata in formula per inclusionem, vt in simili de legibus desumitur *ex l. Iura. ff. De legib. & l. fin.* C. De *indic. viduit. tollen.* & *l.* Libertũ C. De *nupt.* & *l. His solis.* ver. De *cæteris.* C. De *reuocan. donat.* & notant communiter Doctores Bec. alios referens *consil. 62. numer. 17.* Alexan. *consil. 65. numer. 3. lib. 5.* Tiraquel. *in l.* Si *vnquàm verbo.* Libertis *numer. 45.* C. De *reuocan. donat.* Surdus *decis. 276. numer. 8.* Et ideo talis causa est sufficiens, vt trahat voluntatem Pontificis, quando intendit dispensare ad hunc vel illum casum contentum sub eadem causa.

5 Neque prædictis obstat Regula 27. *Cancellarię.* De non iudicando iuxta formam supplicationis, sed iuxta litteras expeditas. Quia iudicatur adhuc secũdum formam litterarum cum in ipsis cõtineatur causa substantialis dispensationis, licet aliquo modo accidentaliter alterata. Quæ quidem alteratio nihil præiudicat, quia neque fuit in consideratione Papæ, cum neque viderit litteras expeditas; è contra viderit, et subscripserit supplicationem iam examinatam, et reuisam per Officiales Datariæ; et proinde magis ipsa attendenda sit & iuxta ipsam accipiendę litteræ, tamquam iuxta matricem, ex qua extractę sunt, vt obseruant Rebuf. *in Praxi.* Tit. *de reformat. & correc. Bul. num. 2.* Rota coram Veral. *decis. 75. n. 6. par. 1.* et coram Caualero *decis. 255. n. 8.* Et dicta regula procedit, quando litteræ non sunt expeditæ, quia tunc supplicatio regulat tanquam matrix easdem litteras vt obseruat Rota *in Aretina Comendæ* 10. *Ianuar.* 1597. coram Seraphino, et coram Caualero *decis. 255. num.* 10:

6 Atque hinc elicitur alia confirmatio supradictorum. Nam supplicatio tanquam reuisa. et examinata per Officiales Datariæ, et postea per Papam subscripta se habet tanquam matrix litterarum, in qua continetur gratia dispensationis secundum terminos concessionis, et mentem concedentis: et ideo litterę sicut ex ipsa extrahuntur, ita si ratione formularũ videantur in aliquo discepare, accipiendæ, et interpretandæ sunt iuxta expressa in supplicatione, vt pluries obseruauit Rota coram Seraphino *decis. 764. num. 4.* et coram Caualero *ead. decis. 255. num.* 10. et *in Aretina commenda* 19. *Iunij.* 1582. coram Orano; *& in Toletana annatar.* 19. *Iunij.* 1589. coram eod.

7 Ex quibus deducitur. Coniuges, pro quibus fuit dispensatũ ad contrahendum matrimonium non obstante aliquo gradu prohibito, non debere scrupulis locum dare, si in litteris dispensationis exprimatur causa, ex qua Papa dispensauit; tanquã maior, quàm reuera sit, vt si suspicio copulæ exprimeretur grauior, quam reuera sit. Nam si expresserũt causam, vt reuera expressa fuit, abiicere possũt omnẽ scrupulum, siquidem supplicatio formatur secundum terminos causæ expressæ, et Pontifex intendit dispensare ex causa, prout sibi expressa in supplicatione. Neq. Officiales in expediendis litteris restringunt

gunt dispēsationem ad causam eamdem, sed grauiorem iuxta ea, quæ tradūt Burr. *consil.* 49. *num.*4. Paris. *consil.* 112. *num.*8, *lib.*4. Rota *in Meleuitana pensionis.* 27. *Iunij.* 1597. coram Litta, & coram Caualerio *ead. decis.* 255, *num.* 9.

An qui suscipit ptimam tonsuram solum vt se subtrahat iurisdictione laica, et absque animo ascendendi vlterius, teneatur erga Principem de aliquo damno. Quæst. 270.

SVMMA

1 *Suscipiens tonsuram absq. animo progrediendi, peccat grauiter.*
2 *Princeps habet ius imponēdi tributa &c. super bonis laicorum.*
3 *Bona suscipientis clericatum subtrahuntur iurisdictioni principis laici.*
4 *Suscipiens clericatum, vt se subtrahat iurisdictioni laicæ non infert damnum laicis.*
5 *Subditi non tenentur conseruare propria bona sub iurisdictione laica.*
Ecclesiastici non essent planè exempti, nisi essent exempta bona ipsorum.
6 *Dignitas personæ facit immunia bona clericorum.*
Immunitas descendit à iure diuino.
7 *Assumens clericatum, vt se subtrahat laicæ iurisdictioni quomodo lædat Principem.*
8 *Concil. Tridentin. prohabens tonsurari &c. non tollit ius se subtrahendi à Principe sæculari,*
9 *Episcopus tonsuans, qui non habent sincerum animum seruiendi Deo, peccat grauiter.*

1 IN *quæst.* Canon. 48. *numer.* 2. *& sequen.* latè deduxi suscipientem primam tonsuram ex eo fine tantum, vt se subtrahat laicæ iurisdictioni, & non vt ascendat ad alios ordines peccare mortaliter non solum ob dispositionem Concil. Trident. *sess.*24. *cap.*4. *de reformat.* sed etiam ex natura rei. Quia non habent ius se subtrahendi à iurisdictione laica per fraudem, sed solum, vt sint in numero ministrorum Ecclesiæ, & proinde non sistant in prima tonsura, sed ascendant ad alios ordines, Hoc autem stante propositum fuit mihi dubium, an teneatur resarcire damnum, quod ex hoc prouenit Principi.

2 Ratio dubitandi ex eo desumitur. Quia Princeps habet ius imponendi vectigalia, tributa, et alia onera super bonis laicorum iuxta exigentiam publicæ necessitatis, quæ si iusta sunt, tenentur soluere in cōsciētia iuxta illud Christi Matt. 12. *Reddite ergo quę sunt Cæsaris Cæsari*, nam tenētur subditi tanquam mēbra cōmunitatis subuenire publicis necessitatibus, & si non soluant, tenentur ad restitutionem iuxta sententiam magis receptā, vt prosequitur Couaruuias *in Reg. Peccatum par.* 2. §. 5. *numer.* 5. *De regul. iur. in* 6. Hoc autem iure priuatur Princeps, quando quis suscipit primam tonsuram, vt se subtrahat iurisdictioni ipsius.

3 Quando enim quis suscipit statum Clericalem, sicut ipse, quò ad personam subtrahitur iurisdictioni laicæ, ita etiam eiusdem bona tanquam ea, quæ sequuntur personam: & proinde non possunt à Principe laico grauari tributis, aut aliis oneribus. Cap. *Quamquam. De censibus in in* 6. & Clement. *Pręsenti. De censibus*, & tradunt communiter Doctores. Abbas *in cap.* 1. *num.*6. ver. *Facit text.* De *censib.* & *in cap. Non minus. numer.* 21. De *immunit. Eccles.* Dec. *consil.* 496. *nu.*2. Guttierez *de gabel. quæst.* 87. *num.*2. Bertachin. item *de Gabel. par.*7, *num.*9. Molina *de iust. & iure tom.*3. *tract.*2. *disp.* 631. Salon. 2. 2. *quæst.* 78. *ar.*5. *controuer.*2. *num.*2. Suarez *contra Reg. Angl. lib.* 4. *cap.* 24. *&* 25. Duard. *in Bul. cœnę. lib.*2. *can.* 18. *quæst.* 5. *numer.*4. Azor. *par.*3. *lib.* 5. *cap.* 19. *quęst.*7. Molfes. *par.*1. *sum. tract.* 12. *cap* 22. *num.*66. Bellet. *disquisit. Cler. par.* 1. *tit.* 5. §. 5. *num.*5. Riccius *decis.* 269. *num.* 2. *par.* 2. & alii apud citatos Doct. quam immunitatem tanquam de iure diuino agnoscit Cōcilium Tridentinum *sess.* 25. *cap.* 20. *de reformat.* ibi. *Immunitas hęc Dei ordinatione, & canonicis sanctionibus instituta est.*

4 Tenendum tamen est. *Assumentem primam tonsuram ex fine subtrahendi se iurisdictioni laicæ, & absque animo ascendēdi ad alios ordines, nullum damnum inferire Prin-*

Principi laico, & proinde non teneri ad aliquid ipsi resarciendum, contra Lotterium de B. nefic. lib.3. quast. 36. num. 61. Ratio est. Quia, licet Princeps habeat ius imponendi onera super bonis suorum subditorum, hoc tamen ius coarctatur ad bona, quatenus manent bona subditorum; non autem habet ius, quod illa bona nō fiant bona personæ Ecclesiasticæ, sed manuteneantur sub ipsius dominio. Vnde non tenentur subditi ea conseruare sub dominio Principis laici. Et ideò, si subtrahendo proprias personas à iurisdictione ipsius subtrahunt etiam bona tanquam cohærentia personæ, non lædunt aliquod ius Principis laici, sed vtuntur proprio iure, & proinde nulli fit iniuria.

5 Quod autem non teneantur subditi conseruare propria bona sub dominio Principis laici, ex eo conuincitur, quod non tenentur proprias personas conseruare subditas, cum possint se dicare Deo, etiam mutare domicilium, & fieri subditæ alterius Principis, vt frequentissimè in praxi cōtingit. Hoc enim sequitur ex eo, quod homo nascitur liber, & proinde potest eligere, quem statum vitæ voluerit, & habitare, vbi voluerit. Dum autem habet ius ad vitam ecclesiasticam suscipiendā, habet etiam ius eximendi propria bona à iurisdictione laica ea secum trahendo tanquam sibi adhærentia, alioquin persona non esset plenè libera, & exempta, nisi etiam exempta essent illius bona. vt ponderant communiter Canonistę in cap. Ecclesia S. Maria, & in cap. Quę in Ecclesiarum. De constit. Bald. in l 2. C. De Episcop. & Cler. Suarez alios referens lib.4. cōtra Reg. Angl. cap.25. num.4. Rota coram Merlino decis.902. num.24.

6 Hæc enim immunitas extenditur ad bona personę assumentis statum clericalem, quia per hanc assumptionem non priuatur proprijs bonis, sed retinet idem dominium. Et aliàs dignitas personæ, quæ ipsam facit immunem à iurisdictione laica, redundat etiam in bona tanquam accessoria, quæ sequūtur naturam sui principalis. Vnde in Cap. Non minus. De immunitat. Ecclesiar. in 6. infertur. Nō decere Ecclesiam Dei minus liberam esse, quàm fuerit tempore Pharaonis. Et in Cap. Quamquam De censib. habetur hanc immunitatem descendere à iure diuino. ibi. Ecclesia, Ecclesiasticaque personæ, & res ipsarum, non solum iure humano, quinimo & diuino à sæcularium personarum exactionibus sint immunes.

7 Nec obstat. Quod assumens primā tonsuram fraudolenter procedat; dum solum intendit se subtrahere laicæ iurisdictioni. Nam, quamuis finis sit fraudolentus, medium tamen de se est licitum, vnde solum peccat ratione finis; non autem ratione medii, quod de sui natura habet subtrahere personam, & bona ipsius iurisdictioni laicæ absque eo, quod inferat ipsi aliquam iniuriam. Ex quo fit, quod non lædat Principem secundum iustitiā commutatiuam, sed solum secundum legalem recusando ipsius dominationem, & abiiciendo subiectionem, medio quidē licito, sed fine illicito. Et quamuis, quando finis existit illicitus, medium quoque fiat illicitum, non tamen fit illicitum secundum se, sed solum quò ad vsum pro assequutione finis: atque adeo solum fit illicita relatio, & ordinatio ad finem. Et ideò susceptio Clericatus, quamuis peccaminosa, adhuc legitimè subtrahit personā, & eiusdem bona à laica iurisdictione.

8 Obiici tamen potest. Concil. Trid. sess.23. cap.4. De reformat. prohibet suscipi primam tonsuram ab ijs, qui non habēt animum ascendendi vlterius, sed solum intendunt vitare forū sæculare. Ergo non habent ius suscipiendi primam tonsuram stante tali animo, & consequenter nec se subtrahendi à iurisdictione laica. Resp. Concilium non dirigere suā prohibitionem ad ordinandos, sed ad Episcopos, quibus prohibet ne ordinent, eos de quibus probabiliter indicāt non habere animū, nisi declinādi forum laicale, vt cōstat ex illis verbis. De quibus probabilis coniectura non sit, eos non sæcularis iudicij fugiendi fraude, sed vt Deo fidelem cultum præstent, hoc vitę genus elegisse. Vnde non priuat aliquo iure laicos in ordine ad suscipiendum Clericatum, sed solū præscribit qualitates, quas Episcopus exigere debeat in ordinandis, nec irritat actū

in contrarium, qui proinde efficax eſt, vt inducat exemptionem à iuriſdictione laica.

9 Ex quibus deducitur, Epiſcopos peccare mortaliter, quando admittũt ad primam tonſuram eos, de quibus non habent probabile argumentum, quod eligant ſtatum eccleſiaſticum, vt Deo inſeruiant, vt notant etiam Lotter. *de Benefic. lib.* 3. *quæſt.* 36. *num.* 59. Nam ad ipſos ſpectat examinare qualitates initiandorum, & non admittere eos, qui fraudolenter volunt aſſumere clericatum abſque ſincero animo ſeruiendi Deo in illo ſtatu. Et proinde prohibitio Concilii ad ipſos dirigitur tanquam ad eos, qui ſpeciali vinculo tenentur cauere, ne ſtatui clericali ſe intrudant, qui ſolum intendũt ſe ſubtrahere à foro ſæculari.

An Epiſcopus poſſit punire Clericum vt Concubinarium iuxta formam Concilij Trident. ſi fœminam non retineat domi. Quæſt. 271.

S V M M A.

1 *Pro concubina quas conditiones requirat ius ciuile,*

2 *Clericus puniri poteſt vt concubinarius, licet extra domum retineat mulierem.*

3 *Concubinæ appellatione quænam veniat.*
Communis modus loquendi præfertur etiam in materia ſtricta.

4 *Diſpoſitio Concil. Tridentini de concubinarijs quomodo accipienda.*
Ad concubinatum de iure ciuili quid requiratur.
Ius ciuile non improbat concubinatum, niſi inter quos non poteſt eſſe matrimonium.

5 *Quandnam legibus recedatur à verborum ſignificatione.*
Verba ſumenda, vt accommodata menti legislatoris.

6 *Lex pœnalis quatenus ſtrictè accipienda.*
Lex proſpicit ijs, quæ frequenter accidunt, alias inepta eſſet.

1. IN fauorem Clerici, quod non poſſit puniri vt concubinarius, allegabatur, quod non eſſet verè concubinarius, quia fœmina, qua carnaliter vtebatur, non erat concubina propriè, quia non concurrebant in ipſa conditiones, quæ conſtituunt concubinã. Siquidem extra domum eam retinebãt, nec accedebat ad ipſam ex affectu crean. di liberos, quæ conditiones requiruntur ad conſtituendam concubinam, vt deſumitur ex *l. Penul. ff. De concubin.* & *ex* §. *Si quis autem.* Authen *Qu. b. mod. nat. effic. ſui. Collat.* 7. et notant Gloſ. *in dict. l. penul.* Ita vt non ſit concubina ex eo ſolũ, quod retineatur extra domum, vt obſeruant Batt. *in dic. l. penul. nu.* 1. ver. *Non eſt ergo.* Præpoſit. *in Rubr. De ſponſal. n.* 5. ver. *Indiuiduum* Craueta *conſil.* 368. *nu.* 1. Vnde cum ſimus in pœnalibus, quæ iuxta vulgata iura ſtrictè ſunt accipienda, Decretum Concil. non habebit locum niſi in vero, & proprio concubinatu.

2 Tenendum tamen omninò eſt. *Puniri poſſe tãquam concubinarium iuxta formam Decreti Concil. Trident. ſeſſ.* 25. *cap.* 14. *De reformat.* iuxta ea, quæ tradũt Caccialup. *in l. Si qua illuſtris num.* 4. *C. Ad Senatus conſul. Orfic.* Cagnol. ibid. *numer.* 5. Iaſ. *conſil.* 51. *lib.* 3. Craueta. *conſil.* 166. *num.* 2. Plaza *lib.* 1. *Epitome delict. cap.* 41. *num.* 4. *in fine.* Menoch. *conſil.* 6. *num. r.* 4. Decian. *tract. criminal. par.* 2. *cap.* 21. *nu.* 2. Diaz *in Praxi, cap.* 69. vet. *Concubinarium* Lotter. *de benefic. quæſt.* 33. *num.* 150. *lib.* 3. Rota *in Metenſi iuris corrigendi* 19. *April.* 1627. coram Coccino.

3 Ratio verò eſt. Quia, licet ius accipiat concubinam in illa ſtricta ſignificatione, ita vt debeant concurrere prædictæ conditiones: attamen ſecundũ communem modum loquendi nomine concubinæ intelligitur ea, quam ſolus quis cognoſcit carnaliter, ſiue domi eũ habeat, ſiue extra domum ex quocunque affectu ad illam accedat, vt conſtat ex communi vſu loquendi non ſolum imperitorum, ſed etiam Doctorum virorũ. Communis autem vſus loquendi etiam in materia ſtricta, & pœnali præfertur propriæ ſignificationi *l. Labeo. ff. De ſuppellec. leg.* & notant

tant Bar. *in l. Omnes Populi. quęst.* 6. ver. *iuxta premissa. ff.* De *iust. & iure.* Bald. *in l. Non dubium.* C. De *legib.* Castrens. & alij interpretes *ibid.* Petrus Ancharan. *in Repet. Cap. Canonum statuta. quaest.* 4. *princip.* De *Constit.* Mathesilanus *singul.* 96. Euerard. *in Topica loco ab opinione vulgi.* & alij *in dict. l. Labeo, & in l. Non dubium,* C. De *legib.* Et proinde Decretum Concilij debet accipi de concubinario secundum communem vsum loquendi, qui non obseruat illas conditiones, vt aduertunt etiam Doctores *num. praced.* allegati.

4 Accedit etiam. Quod si concubinatus acciperetur secundum significationem iuris ciuilis, & non secundum communem vsum loquendi, dispositio Concilii Triden. redderetur elusoria, quia possent Clerici absq; eo quod subessent poenis Concil. habere extra domum concubinas. Imò non essent capaces concubinatus, quia vt notant Bald. *consil.* 267. *n.* 1. *lib.* 1. Lotter. *de Benefic. quaest.* 33. *num.* 129. *lib.* 3. ad concubinatum requiritur, quod tam vir quam mulier sint liberi ab omni impedimento quo matrimonium impediri possit, quod non habet locum in Clericis, qui ratione sacri Ordinis impediuntur. Alioquin non concubinatus iuris ciuilis, siquidem ius ciuile non improbat concubinatum inter eos inter quos potest esse matrimonium, vt constat ex *l.* 1. *& 4. ff.* De *concubin.* E contra verò reprobat inter eos, in quibus ratione impedimenti nō potest esse matrimoniū *l. Vn.* C. De *concub.* & notant Ruin. *consil.* 109, *numer.* 9. *lib.* 3. Portius Imola *consil.* 21. *num.* 21.

5 Cum ergo dispositio Concil. Trident. de concubinariis Clericis fiat frustratoria, si concubinatus accipiatur secūdum terminos iuris ciuilis, subintrat dispositio *l. Non aliter. ff.* De *legat.* 3. ibi. *Non aliter à significatione verborum eius recedi, quàm cum manifestum est aliud ipsum sensisse.* Est namque manifestum, Conciliū voluisse Clericos concubinarios puniri, & proinde intellexisse de illo concubinatu, qui potest & solet esse apud Clericos, & secundum communem vsum loquendi accepto. Praesertim, quia cum verba deseruiant intentioni, verba legis sumi debent, vt accomodata menti legislatoris *l. Scire etiam* § *Aliud. ff.* De *excusat. tut.* ibi. *Sed & si maximè verba legis hunc habeant intellectum, tamen mens legislatoris aliud vult.*

6 Ex quibus soluta manet ratio dubitandi *num.* 1. proposita. Cum autem dicitur, quod lex poenalis strictè accipienda sit, intelligitur, quod strictè sit accipienda intra suos terminos: non autem, quod sit accipienda in aliqua significatione, & sensu, qui licèt sit strictior, non tamen prouideat materiae, de qua agitur, eò quod non comprehendat casus, qui solent frequenter accidere, quibus tamen prospicere intendit, vt desumitur ex *l. Nā ad ea, & l. Neque lege. ff.* De *legib.* aliàs inepta esset, vt obseruat Rota coram Merlino *decis.* 126. *nu.* 9. Constat enim, quod si concubinatus sumeretur secundum acceptionem iuris ciuilis, dispositio Concilii Trident. non prouideret casibus, qui in Clericis frequenter accidunt.

An valeat electio Examinatorū cuiusdam Religionis facta à Generali absque approbatione Definitorum, Qu. 272.

S V M M A

1 *Quando requiritur approbatio Definitorum electio Examinatorum absque ipsa non est valida.*
2 *Verbum relatiuum adiectum verbo futuri temporis importat conditionem.*
3 *Qualitas fundamentalis debet adesse tempore, quo inducitur successio in officio. Deficiente fundamento deficit quod in ipso fūdatur.*
4 *Approbatio Examinatorum per Definitores debet esse Collegialis.*

1 DIfficultatem faciunt Constitutiones huius Religionis, nā disponunt, quod Generalis deficiente ex quocunque casu aliquo ex

Examinatoribus, *Possa proporre vn'altro* (*essaminatore*) *quale approuata dalli Definitori generali succeda in luogo del deposito, ò defonto*. Resoluendum autem est. *Non esse validam electionem factam à Generali deficiente approbatione Definitorum Generalium, tanquam contra formam præscriptam à Constitutionibus.*

2 Ratio est. Quia verba illa *Quale approuato dalli Definitori*, resoluuntur in conditionem, & idem significant ac si diceretur, *Quale se sarà approuato*: Nam verbum relatiuum adiectum verbo futuri temporis importat conditionem, *l. Stychum, qui meum. ff. De legat. 1.* & notant Cagnol. *in l. In omnibus obligationibus. numer. 26. ff. De regul. iur.* Surd. *consil. 308. numer. 50.* Deficiente autem conditione electio est nulla *l. Cedere diem. ff. De verbor. significat.* & *l. Hæc venditio. ff. De contrahen. empt.* & *l. Necessario. §. Quod si pendente. ff. De petit. & com. rei vend.* & notant Cephal. *consil. 56. num. 12. vol. 1.* Rota *decis. 207. numer. 6. par. 4. Recent.*

3 Accedit. Quod approbatio Definitorum est qualitas fundamẽtalis pro successione in illo Officio, dum disponitur. *Quale approuato dalli Definitori succeda, &c.* Vnde cum successio in officio inducatur ratione qualitatis approbationis, debet hæc qualitas adesse tempore, quo inducitur successio in officio, vt valeat. *l. 2. § Proximum. ff. De succes. & leg.* & *l. Tutelas. init. ff. De cap. dimin.* & *l. Vsufruc. ff. Quib. mod. amittat. vsusfr.* & notant Alex. *in l. Si rem meam. in fine. ff. De verbor. obligat.* Bald. *in l. Humanitatis num. 28. ver. Quandoque. C. De impub. & al. substit.* Menoch. *consil. 166. num. 54.* Dum enim deficit fundamentum, non potest locum habere, quod in ipso fundatur *l. Nam origi. ff. Quod vi aut clam.*

4 Hinc autem oritur aliud dubium an pro conualidanda electione Examinatoris, sufficiat quod Generalis habeat seorsim à Definitoribus approbationem an verò requiratur, quod ab ipsis Collegialiter approbetur. Resp. Requiri approbationem Collegialem, prout significant illa verba, *Quale approuato dalli Definitori*, quæ important approbationem communem. Non esse autem approbatio communis, & Collegialis, nisi Definitores Congregati approbarent, etiam si singuli, et seorsim approbarẽt iuxta ea, quæ tradunt Bart. *in l. Omnes Popul. ff. De iust. & iure.* Bertrand. *consil. 42. num. 7. lib. 7.*

An quando iudex laicus procedit contra Clericum ex priuilegio, teneatur inserere processui tenorem priuilegij. Quæst. 273.

SVMMA

1 *Iudex laicus procedens contra Clericum ex priuilegio debet ipsum registrare in actis.*
2 *Et inserere tenorem ipsius.*
Stãte priuilegio laicus procedit contra Clericũ vt delegatus Sedis Apostolicæ.
3 *Delegatus debet docere de sua iurisdictione inserendo tenorem &c.*
Mandatum non præsumitur.
4 *Iudici ecclesiastico debet constare de iurisdictione iudicis laici in causis clericorum.*
5 *Iudex laicus tenetur tradere copiam priuilegij ecclesiastico, dum procedit contra Clericos.*
6 *Iudex ecclesiasticus non potest degradare ad instantiam laici, nisi ei constat, &c.*

1 QVando iudex laicus ex priuilegio procedit contra Clericos, debere registrare in actis priuilegium tradit cum communi de Grassis *de Effectibus Cl. ricat. effec. 1. num. 34.* Quia cum non habeat ex propria iurisdictione facultatem procedendi contra Clericos, debet constare, quo iure procedit; præsertim, quia agitur non solum de præiudicio status ecclesiastici, sed etiam de interesse iudicis ecclesiastici, ad quem spectat priuatiuè quò ad laicos cognoscere causas clericorum. Et hoc certum est, & solum dubitatur, an teneat registrare in actis tenorem ipsum Priuilegij.

2 Et *affirmatiuè resoluendum est.* Quia quando iudex laicus procedit cõtra Clericum ex priuilegio, procedit tanquam de

dele-

legatus Sedis Apostolicæ, sic obseruant Felin. *in cap. 2. num. 3.* De *maior. & obedien.* Cardin. *in cap. Perpendimus. num. 8. opposit.* 16. Decian. *tract. Criminal. par. 1. lib. 4. cap. 9. num. 66.* Aufer. *in Repet. cap. 1. quæst. 4. num. 6. de offic. Ordin.* Carolus de Grassis *de Effect. Cler. effec. 1. num. 32.* & alii cōmuniter, quorum nonnullos citat dict. Carol. de Graf. Ac proinde procedit virtute iurisdictionis Ecclesiasticæ, quia iurisdictio delegata est iurisdictio ipsa delegantis *l. 1. §. Qui mandatam. ff.* De *iurisdic. om. iud.*

3 Constat autem, quando delegatus debet docere de sua iurisdictione inferendo litterarū, seu mandati tenorē in actis *l. Vnic. C. De mand. Princip.* & Extrauag. iniūcta De *elect.* & Cap. *Cū in iure peritus. §. Eos autem.* De *offic. de leg.* et tradūt Glos. *ibid.* Felin. *nu. 5.* Innocent. & cœteri Canonistæ *ibid.* Dec. *in dict. l. vnic. num. 7.* C. De *mand. Princip.* Alexan. *consil. 20. n. 11.* Craueta *consil. 266. num. 5.* Guido Papa *quæst. 322.* Gail. *Pract. obseruat cap 48. nu. 17. lib. 1,* Vantius *de nullitat. Tit.* De *nullit. sept. ex defec. iurisc. ordin. nu. 16. & 28.* Menoch. *præsum. 15 num. 2. lib. 2.* Castrensis *consil. 31. ver. Est etiam alius defectus lib. 2.* Cum enim agatur de mandata iurisdictione, quæ est quid facti non præsumitur, iuxta vulgatam Regulam. Quod mandatum nō præsumitur, vt obseruant communiter Doctores *in l. Sciendum. ff. De verbor. obligat.*

4 Et hoc specialiter militat in hoc casu, quia ad iudicem ecclesiasticum pertinet inhibere iudici laico, ne se immisceat in causis Clericorum, quando de iure nō potest. Et ideo debet ipsi constare de priuilegio non solum in genere, sed etiam in specie vt possit expendere, quæ necessario expendenda sunt pro fundanda iurisdictione delegata, an nimirum priuilegiū adhuc duret; an casus comprehendatur intra terminos priuilegii; an interueniat abusus, an seruetur forma in priuilegio præscripta &c. iuxta id, quod tradit Glos. *in cap. Laicis. ver. Ita tamen. 16. Quæst. 7.*

5 Ex quo fit, quod Iudex laicus teneatur tradere copiam priuilegii iudici ecclesiastico, vt in materia delegationis tradunt Glos. *in cap. Porro. priuileg. glos. 3.* Craueta *consil. 319. circa finem.* Felin. *in cap. Cum in iure peritus. num. 6.* De *Offic. de leg.* Castrens. *consil. 31. ver. Est etiam alius lib. 2.* Menoch. *præsum. 18 numer. 8. lib. 2.* Quia debet posse examinare priuilegiū, & videre quomodo vsus correspondeat tenori, quod absque exemplari eiusdem priuilegii præstare non potest.

6 Ex quibus deducitur Iudicem ecclesiasticum grauiter peccare, vt notat etiam Lotter. *De benefic. quæst. 33. num. 26. lib. 3.* Si ad instantiam iudicis deueniret ad degradationem Clerici absq. eo, quod sibi constaret, quo iure contra ipsum, formatus esset processus. Nam si ei non cōstet, quo vigore priuilegii, et virtute delegata processerit, non potest; quodcunq. sit delictum, deuenire ad degradationem accedēte etiam confessione rei, quia acta omnia, nulla sunt nec præbent aliquod fundamentum iudici ecclesiastico deueniendi ad aliquem actum, vt statuitur in Cap. *At si Clerici.* De *iudic.*

An renunciatis duobus æqualiter idoneis ab examinatoribus possit præferri nesciens cantum firmum scienti si per statutum synodale hic sit præferendus. Quæst. 274.

S V M M A.

1 *Statutum quod præferatur in concursu stante æqualitate sciens cantum firmum.*
2 *Potest Episcopus non præferre.*
Episcopus in Concursu tenetur eligere digniorem.
3 *Si eligat minus dignum electio non est nulla sed irritanda.*
4 *Electio dignioris in concursu relinquitur conscientiæ Episcopi.*
5 *Iudicium de digniori Trident. remittit Episcopo.*
Examinatores renunciant quinam sint idonei, & Episcopus eligit magis idoneum.
6 *Stante idoneitatis æqualitate potest Episcopus eligere nescientem cantum firmum.*
Cantus firmus non confert curam animarum.
Quæ idoneitas consideranda in concursu.
7 *Episcopus habet potestatem legislatiuam.*

Interuenientes synodo sunt tantum consiliarij
Episcopus dispensat in lege Synodali.
Dispensatio relaxat obligationem legis.
Episcopus ex æqualiter approbatis potest eligere quem voluerit.
8 *Statutum quod in concursu præferatur cantũ firmum quodnam ius tribuat.*
9 *Quomodo Episcopus teneatur in concursu eligere magis idoneum.*

---

1 IN quadam diœcesi extat statutum synodale, quod scientia cātus firmi sit qualitas idoneitatis pro concursu ad curata beneficia, ita vt sit præferendus habens peritiam dicti cātus non habenti, quo stante insurgit dubium, an si per Examinatores duo renũcientur æquè idonei, quorum vnus tantum polleat cantu firmo, sit necessario is eligendus, an vero possit Episcopus alterum eligere. Et videtur, quod debeat eligere pollentem cantu firmo. Quia vigore statuti Diœcesani, est præferendus: & proinde à iure municipali habet ius vt præferatur.

2 Resoluendum tamen est. *Episcopũ præferre posse eum, qui non pollet cantu firmo pollenti eumdem cantum.* Hoc autem intelligitur supposito, quod habeat motiua sufficientia, vt rationabiliter præferat. Tenetur enim Episcopus ex renunciatis pro idoneis ab examinatoribus eligere digniorem, vt decernit Concil. Tridenti *sess.24. cap.18. de reformat.* & obseruant communiter Doctores Garzia *de benefic. par.9. cap.2. numer.225.* Azeuedo *consil.9. nu.30.* Massob. *in Praxi concurs. requisit. 5. dub.1.* Rota *in Dertusensi* 18. *Decemb.*1581. & *in Telensi Paroch.* 18. *Apr.* 1603. coram Sacrato, quæ est *decis.*628. *num.2. par.4. Diuer.* & in *Ripara Parochialis, 1. Iunij.*1609. coram Ortembergo. Nã se habet in hoc Episcopus tanquam administrator, & proinde fideliter se gerere debet eligendo illum, quem putat fore vtiliorem Ecclesiæ.

3 Nõ per hoc tamẽ fit, quod si eligatur minus dignus, electio sit nulla, vt nõnulli ex citatis Doctoribus videntur sentire, sed solum, quod possit opponi de irrationabili iudicio, vt decreuit Pius V. *in sua constit.*34. *§.7. tom.2. Bullar.* ibi. *Volumus, & eadem auctoritate decernimus, quod si Episcopus minus habilem, postbabitis magis idoneis elegerit, possint ij, qui reiecti fuerint à mala electione huiusmodi ad Metropolitanum, vel si ipse eligens Metropolitanus, aut exemptus fuerit ad vicinorem Ordinarium vti nostrum, & sedis Apostolicę delegatum, aut alius ad ipsam sedem Apostolicam appellare, ac praelectum ad nouum examen corã ipso appellationis iudice, & eius examinatoribus prouocare: et constito de praeligentis irrationabili iudicio, eoque reuocato, Parochialis magis idoneo per eumdem iudicem appellationis auctoritate nostra (quatenus collatio ad Episcopum à quo appellatum fuit spectaret) conferatur, aliàs eidem magis idoneo per iudicem appellationis conferenda remittatur ad eum quem collatio, prouisio, vel institutio spectabit.* Et subdit Pontifex quod appellatio habeat tantum effectum deuolutiuum, non suspensiuum: et proinde interim electio Episcopi habeat exequutionem. Ex quibus constat, quod electio minus idonei non est ipso iure nulla, sed annullanda, vt obseruant etiam Gonzalez *ad Regul. de mensib. glos.4. num.*139. Bellam. *decis.*163. Rota corã Seraphino *decis.*73. *nu.*1. Lotter. *de Beneficijs quæst.* 31. *nu.*115. *lib.*2. & coram Ludou. *decis.* 11. *num.*6. & *decis.*520. *num.*4. *par.*1. Diuer. & *decis.*154. *num.*14. *par.*5. Recent. & in *Mitensi Parochialis.* 19. *Martij* 1628. coram Durano.

4 Quo stante potuisse Episcopum præferre non pollentem pollenti cantum firmum non obstante statuto, de quo *n.*1. ex eo deducitur, quod electio dignioris relinquitur conscientiæ Episcopi, omniũ approbatorum qualitatibus perpetuis eligat, quem digniorem, & vtiliorem Ecclesiæ putauerit, vt tradunt Abbas *in in cap. Cum autem. numer.*6. *De iurepatron.* Alexan. *consil.*33. *num.*2. *lib.*1. Lotter. *de benefic. quæst.* 31. *num.*101. *lib.*2. Gonzalez *ad Regulam de mensib. glos.*4. *num.*100. Rota *in Bonauentura Parochialis.* 13. *Maij.* 1590. coram Orano, & *decis.*537. *num.*14. *par.*1. Recent. Potest Episcopus prudenter considerare aliquas qualitates, quæ reddant non pollentẽ cantu firmo præferendũ pollenti, quæ idoneitas ex cãtu firmo

mo intelligitur cœteris paribus. Non erũt autem cœtera paria, si non pollens habeat aliquam qualitatem, quæ conferat curæ animarum, qua careat alter, quia cantus firmus, licet conferat ad seruitium Ecclesiæ non confert tamen ad curam animarum.

5 Vnde etiam Concil. Trident. dict. *sess. 24. cap. 18. de reformat.* remittit electionem iudicio Episcopi, dum decernit, *Ex bisque Episcopus eum eligit quem cæteris magis idoneum iudicauerit*. Imò quod totum iudicium prælectionis sit penes Episcopum, ita vt quod examinatores solum renunciare debeant, quinam sint idonei, & Episcopus iudicare, quinam sit magis idoneus, dixit Rota *in. Barochinonensi* Parochialis 29. *Nouemb.* 1613. *&* 16. *Ianuar.* 1615. coram Buratto, Ex quibus constat quod potest episcopus præferre pollenti cantum firmum non pollentem, quia potest in ipso arbitrari adesse aliquã maiorem idoneitatem, quæ non sit in alio.

6 Imo etiam stante æqualitate idoneitatis, & quod vnus polleat supra aliũ cantum firmum, ratione cuius ex statuto Diœcesano veniat præferendus, poterit altero eligi. Quia idoneitas ex cantu firmo non est ex illis qualitatibus, quæ considerandæ sunt, cum non conferat ad curam animarum, sed tantum sit introducta per statutum diœcesanum, vt Ecclesia habeat peritos in hoc cantu: consideratur enim solum de iure illa idoneitas, quæ confert ad curam animarum, vt notant Couaruu. *in Reg. Peccatum par. 2 §. 7. num. 4.* ver. *Sed dignior*. Beltramin. *ad Decis.* 11. Ludouis. ver. *Et quod ex sola* Lotter. *De benefic. quæst.* 31. *num.* 113. *lib.* 2. Rota *decis.* 537. *numer.* 14. *par.* 1. *Recent.* & communiter cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 63. *ar.* 2. *in corpore, & ad* 3.

7 Vnde poterit Episcopus super statuto, cuius vigore venit præferendus peritus cantus firmi, dispensare, quia licèt sit Diœcesanum, quia tamen solus Episcopus in Synodo, habet potestatem legislatiuam conuenientem suam ecclesiam inxta Cap. *Cum dilectus. De consuetudine.* & Cap. *Quod super his De maiorit. & obe*dien. & Clemen. *Ne Romani. De elect.* & cœteri de Clero conuenientes habent solum votum consultiuum, tanquam consiliarij, ideo solus potest in Diœcesano statuto tanquam in propria lege dispensare, vt tradunt Nauar. *cap.* 25. *Manual. numer.* 74. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 3. Suarez *lib.* 6. *de legib. cap.* 15. *num.* 8. Salas *de legib. disp.* 20. *sect.* 4. *num.* 93. Sanchez *lib.* 8. *de matrimon. disp.* 17. *num.* 33. Bonac. *disp.* 1. *de legib. quęst.* 2. *pun.* 15. *num.* 5. Pontius *lib.* 8. *de matrim. cap.* 5. *num.* 3. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract* 3. *disp* 6. *num.* 3. & communiter cum D. Th. 1. 2. *quæst.* 97. *ar.* 4. Et cum dispensatio relaxet obligationem legis Cap. *Tanta.* 1. *quæst.* 7. & Cap. *Multa* De *prebendis* eodem modo Episcopus se in ordine ad cõferendum beneficium si non extaret dictum statutum Synodale: & poterit eligere non pollentẽ cantum firmum. Quia ex æqualiter approbatis eligere potest, quem voluerit. Gap. Cum autem. De *iurepatron.* cum *ibi* notatis, & obseruat Rota coram Pennia *decis.* 1155. *num.* 1. & *decis.* 1386. *num.* 3. & *decis.* 253. *nu.* 2. *par.* 2. Recent. & *decis.* 579. *num.* 1. *par.* 3. Recent.

8 Solum videtur posse obiici. Quod stante dicto Statuto habens cantum firmum habet ius, vt præferatur non habẽti stante aliàs æqualitate idoneitatis. Et ex alia parte episcopus tenetur eligere magis idoneum vnde non videtur, quod possit ipsum prętermittere. Resp. Illud ius, quod acquirit vigore dicti statuti, est ius subordinatum voluntati episcopi, quia sicut lex quæ, dat hoc ius depẽdet in manuteneri à voluntate episcopi, qui potest ipsam tollere, aut super ipsa dispensare: ita etiam ius, quod ab ipsa prouenit; & proinde est ius reuocabile tandiù durans, quandiu lex viget. Vnde cum possit episcopus dispensare in lege, aut ipsam tollere, poterit etiam facere cessare hoc ius, quia cum fuit concessum mediante statuto, non fuit ab episcopo sublata facultas tollendi statutum, aut dispensandi super ipso.

9 Quod autem episcopus teneatur eligere magis idoneum, intelligitur quò ad illas qualitates, quæ de iure cõmuni,

& ex dispositione Concilij Tridentini requiruntur, & quæ concernunt munus curæ animorum, qualis non est peritia in cantu, quæ nunquam consideratur à Doctoribus, vt qualitas, quæ faciat, quod vnus alteri præferendus sit. Quod vero spectat ad statutum, hoc nō obligat episcopum, sicut obligat ius commune, sed tantum directiuè, sicut leges cœteræ obligant suos legislatores. Quam tamen obligationem potest facere cessare dispēsando, vt dictum est super statuto.

An stante clausula A quibuscunque peccatis, nec non à quibusuis sententijs censuris &c. quas incurrit vsque ad receptionem præsentium litterarum dumtaxat, *possit pænitens absolui à mortali commisso post receptionem &c. Quæst. 275.*

S V M M A.

1 *Pœnitens potest absolui à mortalibus commissis post receptionem litterarum non obstante clausula &c.*
2 *Dictio.* Quas, *est restrictiua.*
Clausula estque ad receptionem ea, *complet restrictionem.*
3 *Relatio debet fieri ad proximè immediata.*
4 *Clausula in fine posita, si non potest stare per se, refertur ad immediatè antecedentia.*
5 *Diuersa ratio facit vt clausula referatur ad sola immediatè præcedentia.*
In odiosis clausula refertur solum ad immediatè antecedentia.
6 *Verba debent intelligi cum effectu.*
7 *Nemo ex propria fraude commodum reportare debet.*

1 SVpponitur, quod confessarius respectu pœnitentis non habeat aliam iurisdictionem, & facultatem absoluendi nisi illam, quam illi tribuunt Litteræ Pœnitentiariæ, quæ continent prędictam clausulam. Et proinde dubitatur, an peccata mortalia cadant sub hac facultate, si commissa sint post receptionem Litterarum ante tamen earumdem exequutionem. Videtur enim, quod non se extendat cum sit coarctata ad peccata commissa ante receptionem litterarum. Tenendum tamen est. *Pœnitentem posse absolui vigore harum litterarū ab omnibus mortalibus commissis etiam post receptionem litterarum.*

2 Ratio est. Quia clausula, *vsque ad receptionem pręsentium Litterarum dumtaxat*, non refertur ad peccata, sed solum ad sententias, & censuras. Nam in illa dictione, *Quas incurrit*, quæ est relatiua ad sententias, & censuras, incipit Oratio restrictiuæ concessionis, quam restrictionem affert ipsa dictio, *Quas*, iuxta *l. A filio. S. Testator ff.* De *alimen. & cib. leg.* & *l. Ea tamen adiectio. ff.* De *leg.* 3. & notant Bar. *ibid.* Ias *in S. Omnium* Instit. *De act.* Abbas *in Cap. De cætero.* De *cler. non resident.* Cotta *in Memorabilib.* verbo, *Quis* Alex. *consil.* 29. *num.* 4. *lib.* 1. Dec. *consil.* 261. *numer.* 1. Ruin. *consil.* 30. *num.* 6. *lib.* 1. Rota coram Coccino. *decis.* 2617. *num.* 2. & coram Ludouis. *decis.* 274. *num.* 4. Clausula vero, *vsq. ad receptionem litterarū dumtaxat* est complementum orationis restrictiuæ, & determinat restrictionem inceptam in dicta dictione, *Quas*, & ideo non potest referri, nisi ad ea, ad quæ refertur oratio ipsa restrictiua. Constat autem, quod Oratio restrictiua non refertur ad peccata, sed solum ad censuras, quia dictio, *Quas* quæ trahit secū totam orationem restrictiuā, non refertur, nisi ad censuras.

3 Præterea cum relatio debeat fieri ad proxima, & immediata *l. Idem cum eodē. S. fin. ff.* De *iurisdict. om. iud.* vbi id notant Glos. & Doctores. Item Glos. *in l.* 1. *ff.* De *pręstam.* Bart. *in l. Haredes* Palam. *S. Sed si notum. ff.* De *test.* Gastrens. & cœteri Doctores *ibid.* Rota coram Ludouis. *decis.* 33. *num.* 3. illa clausula, *Vsque ad receptionē præsentium litterarum dumtaxat*, non poterit referri, nisi ad sententias. & censuras, & proinde non excludet absolutionem à peccatis commissis post receptionem litterarum, ante tamen exequutionem.

4 Præsertim quia prædicta clausula est posita in fine, & non potest stare per se; & ideo referenda ad illam partem dispositionis, quę immediatè antecedit, iuxta ea,

ta eã, quæ tradunt Bart. *in l. fin. numer.* 1. ver. *Si enim ff. De reb. dub.* Socin. *ibid.* iun. *consil.* 26. *numer.* 5. *lib.* 3. Dec. *consil.* 92. *num.* 2. Alexan. *consil.* 158. *num.* 7. *lib.* 6. Menoch. *consil.* 1117. *num.* 10. Atque adeo solum restringet facultatem absoluendi solum quò ad censuras contractas vsque ad tempus receptionis litterarum.

5 Accedit etiam quod diuersa est ratio de peccatis, ac de censuris absolutio enim à peccatis facilius cõmittitur, quàm absolutio à censuris; nam maior cognitio causæ requiritur in absolutione à cẽsuris, quam in absolutione à peccatis. Et ideo in prædicta cõmissione adsuit maior ratio, cur limitaretur facultas absoluendi quò ad censuras ad tempus receptionis litterarum, quia iam eæ fuerunt expositæ, & non quò ad peccata. Ita autem diuersitas rationis facit, quod clausula, *Vsque ad præsentium litterarum receptionem dumtaxat*, referatur ad censuras immediatè ante expressas, & non ad peccata iuxta ea, quæ tradunt Alexan. *consil.* 138. *dub.* 3. *lib.* 1. Socin. sen. *consil.* 156. *num.* 6. *lib.* 2. Felin. *in cap. Causam, quæ* ver. *Limita secundo. De rescrip.* Boer. *quæst.* 146. *num.* 5. Menoch. *præsump.* 181. *num.* 16. *lib.* 4. Ruin. *consil.* 123. *n.* 12. *lib.* 3. Bald. *consil.* 357. *lib.* 4. Craueta *consil.* 112. *num.* 5. *lib.* 4. Aretin. *consil.* 16. *nu.* 3. Rota coram Pennia *decis.* 51. *numer.* 18. & coram Ludouis. *decis.* 384. *numer.* 2. Præsertim quia sumus in odiosis, nã agitur de restringenda facultate Confessarii in ordine ad absolutionem pœnitentis, in quibus cum sit facienda restrictio, clausula restrictiua dictę facultatis debet tantũ referri ad proximè, & immediatè præcedentia iuxta doctrinam quam tradunt Capic. *decis.* 108. *nu.* 14. Rota coram Mantica *decis.* 52. *num.* 3. & 7.

6 Imò etiam seclusa dicta relatione adhuc videtur posse pœnitentem absolui à peccatis commissis post receptionem litterarum, ante tamen earumdem exequutionem. Nam appellatione receptionis non venit nuda receptio, sed receptio cum effectu, hoc est ad absolutionem, ita vt recipiantur literæ simul cum earumdem effectu: & proinde cum exequutione. Quod deducitur ex illa regula, quod verba debent intelligi cum effectu. *l.* 1. *§. Hęc verba ff.* Quod *quisque iuris.* & *l. Quoties ff.* Qui *sat. sd. cog.* & *l. Si per alium. §. Dicere. ff.* Ne *quis eum, qui iniust. vocat. est* & *l.* 1. *§. Hoc autem* C. De *Cõmun. de legat.* & Cap. *Hæc autem verba.* De *pœnit. Dist.* 1. & Cap. *Relatum. De cler. non resident.* vbi Glos. *verbo.* Cum *effectu.* & Cap. *Si à iudice. De appellat. in* 6. & notant Glos. *ibid.* verbo *Cum effectu.* Federic. de senis *consil.* 10. *in fine.* Becc. *consil.* 6. *numer.* 2. Surd. *consil.* 179. *num.* 49. Peregrin. *decis.* 117. *numer.* 18. Rota *decis.* 177. *num.* 36. *par.* 5. *Recent.*

7 Quod tamen intelligi debet, si litteræ statim exequutioni mandentur, ac commodè fieri potest, nec dedita opera differatur exequutio, quia tunc pœnitens non procederet sincere, sed fraudolenter, Nemo autem ex propria fraude commodum reportare debet *l. Transactione.* C. De *transactio.* & *l. Itaque falso. ff. De Fur.* & Cap. *Tuę.* De *cler. non resident.* & Cap. *Ex tenore. De rescrip.* & Cap. 2. De *dolo.* & Cap. *Tuus.* De *vsur.* Et proinde illa malitiosa dilatio exequutionis nõ faciet quod peccata commissa vltra congruum tempus exequutionis contineantur sub facultate absoluendi in litteris concessa.

An si peractis pluribus scrutiniis non sequatur electio Prouincialis deuoluatur ad Generalem suffragantem in eodem Capitulo Prouinciali. Quæst. 276.

S V M M A

1 *Electio non deuoluitur ad alios, nisi elapso tempore eligendi.*

2 *Generalis simul cum Capitulo Prouinciali potest abbreuiare tempus eligendi Prouincialem.*

3 *Si intra præfixum tempus non sequatur electio Prouincialis, deuoluitur ad Generalem.*

Quando Generalis sustineat iura duplicis personæ.

---

1 Ele-

1 ELectionem non deuolui ad alios, niſi poſt elapſum tempus eligendi conceſſum Capitulo Prouinciali eligendi Prouincialem, eſt reſoluendum. Intelligitur autem de tempore præfixo vel à Conſtitutionibus Religionis, vel à iure communi. Quia pluralitas ſcrutiniorum non conſumit poteſtatem eligendi, quæ durat toto tempore conceſſo pro electione. Cap. Ne *pro defectu*. De *elect.* Vnde poſſunt electores vti temporis concesſi beneficio ad concordanda vota in vnum ex eligendis: nec interim poſſunt dici diſcordes, ſed nondum concordes.

2 Si tamen non expediret religioni protrahere capitulum Prouinciale, per totum tempus conceſſum pro electione, quod de iure eſt trium menſium à die vacationis ex dicto Cap. *Ne pro defectu.* Poſſet Generalis ſimul cum Capitulo abbreuiare tempus, & præfigere certum terminum, intra quem ſequi debeat electio, vt notant Syluester *verbo.* Electio 1. *nu.* 8. Miranda *tom.* 2. *Manual. quaſt.* 23. *ar.* 10. *conclaſ.* 4. *in fine.* Donat. *in Praxi rer.* Reguli *par.* 3. *tract.* 3. *quaſt.* 6. *num.* 1.

3 Et tunc ſi intra tempus præfixum non ſequatur electio deuoluitur ad Generalem ex dicto Cap. *Ne pro defectu.* Quia licet ſuffragatus fuerit ſimul cum cœteris in Capitulo Prouinciali, in quo non eſt ſequuta electio non tamen per hoc amittit iura ſuæ ſuperioritatis, atque adeo nec ea, quæ ipſi conueniunt iure eiuſdem ſuperioritatis. Nam ſubſtinet iura duplicis perſonæ vnius tanquam Capitis Prouincialis Capituli; & alterius tanquam ſuperioris totius Religionis, ad quem ſpectat illam regere, & prouidere, vbi inferiores deficiunt iuxta *l. Paterfamilias.* §. *Qui duos. ff.* D. e *adopt*, & iuxta ea quæ tradunt Gloſ. *ibid* verbo. *Qui duos.* Iaſ. *conſil.* 158. *num.* 6. *lib.* 2. Craueta *De. antiquo tempore. par.* 4. §. *Abſolutis differentijs. numer.* 34. Syluanus *conſil.* 49. *num.* 35. Rota coram Eminentiſſ. Otthobono. *deciſ.* 201. *num.* 9. & *in Romana dotis* 12. *Ianuarij.* 1643. coram Ghiſilerio

An Regularis laborans mala fama poſſit aſſumi ad Dignitates Religionis. Quaſt. 277.

S V M M A

1 *Infamis infamia facti non poteſt eligi ad Dignitates.*
2 *Laborans mala fama non poteſt aſſumi ab dignitates.*
Dignitates non poſſunt conferri cum ſcandalo.
3 *Superior, & ſubditi debent computari ſicut Grex & Paſtor.*
4 *Maior idoneitas attenditur in ordine ad munus, ad quod eligitur.*
5 *Quomodo conſtare debeat de mala fama, vt quis non eligatur.*

1 PRæſens difficultas conſiderat tantum malam famam Regularis, non autem eiuſdem cauſas, & proinde procedit ſiue mala fama orta ſit ex cauſis veris, ſiue falſis, dūmodo tamen, ſi falſę ſint, non conſtet de falſitate; ſed in communi opinione fama habeatur pro fundata. Reſoluendum eſt autem. Quod R*egularis laborans mala fama non poteſt eligi ad dignitates Regulares.* Hoc autem non intelligitur de eo, qui eſt propriè infamis infamia facti, quia certū eſt hanc nec poſſe eligi, & ſi eligatur, electionem eſſe nullam. Cap. 1. *De reg. iur. in* 6. et Cap. *Infames* 6. *Quaſt.* 1. & Cap. *Cū in cunctis.* De *elect.* & Cap. *Laici Diſt.* 33. & notant communiter Doctores, quorū plures recenſent Peirin. *De Prelato relig. quaſt.* 2. *cap.* 5. *§.* 4. *num.* 54. Sed de ijs, de quibus currit in communitate religioſa mala fama, etiam ſi non ſit talis, nec habeat tale fundamentum, vt ſufficiat ad reddendum infamem infamia facti.

2 Hoc autem deſumitur ex eo, quod mala fama non pertingat ad veram, & propriam infamiam, eorum tamen electio non poteſt eſſe abſque ſcandalo, dum Religioſi vident promoueri ad dignitates eos, qui malè audiuntur apud Religionem. Et hoc præbet occaſionem cœteris

ris

ris male viuēdi, & committendi delicta, quia sibi persuadere possunt, quod ipsorū mala fama, quam incurrent, excusabitur, & sicuti cœteri poterūt ad dignitates promoueri. Hoc autem sufficit, vt laborantes mala fama etiam si nullum defectum patiantur, non possint eligi iuxta ea, quæ tradunt Abbas *in cap. 1. num. 6 De elect.* Sigismundus à Bononia *De elect. dub. 45. nu. 7.* Rota coram Seraphino *decis. 516. nu. 4.* & coram Eminent. Otthobono *decis. 202. num. 15.*

3 Et hoc à fortiori habet locum, si possint alij eligi qui sint bonæ famæ: nam hi magis idonei sunt, quia laborantes mala fama sunt contemptibiles apud subditos, & prabent illis continuam occasionē detrahendi de electoribus, sequendi vestigia ipsorum quò ad ea, de quibus malè audiantur. Constat autem, quod electores tenentur eligere magis dignos & idoneos, tum ex natura rei, quia qui præesse debet, oportet vt habeat qualitates fundamētales præsidendi, & proinde sit cœteris excellentior, vnde debent subditi respectu ipsius comparari tāquam grex respectu Pastoris, vt dicitur in Cap. *Vnum* *Dist. 25.* Tum quia ea dispositione Clementis VIII. in Constit. pro reformat. Regul. quæ est 60. *tom. Bullar.* debent electores, iurare se electuros secundum cōscientiam digniorem iudicant.

4 Et cū maior dignitas sit attendenda in ordine ad munus, ad quod quis eligitur, vt docent communiter cum D. Th. 2. 2. *quæst. 63. ar. 2.* & *quæst. 185. ar. 3.* Caiet. *ibid.* Azor. *par. 2. lib. 6. cap. 15. quęst. 1.* Sotus *lib. 3. De iust. & iur. quęst. 6. ar. 2. conclus. 9.* Ledes. *par. 2. sum. tract. 7. cap. 2. conclus. 8. dub. 9.* Vasquez *Opus. de Benefic. cap. 2. §. 3. dub. 1. num. 49.* Rodriquez *par. 1. sum. cap. 16. nu. 2.* Miranda *tom. 2. Manual. quęst. 23. ar. 13. conclus. 3.* Laborans mala fama est minus idoneus cœteris ob malā opinionem, quàm de ipso haberent subditi, quę esset causa multorum incommodorum in ipso regimine.

5 Verum dubitari potest, quomodo constare debeat de mala opinione ad effectum, vt malè audiens non possit eligi. Resp. Quod cum non agatur de auferenda dignitate iam obtenta, sed solum de non eligendo, in quo qui non eligitur nō priuatur aliquo iure, non sunt necessariæ probationes concludentes, sed sufficiunt leuiores iuxta ea, quæ notant Paris. *de confident. quæst. 68. num. 15.* Beltramin. *ad decis. Ludouis. 238 numer. 13.* Rota coram Seraphino. *decis. 1029. num. 1.* & *in Beneuent. Parochialis apud* Marchesan. *de com. mis. par. 1. nu. 3. fol. 297.* & coram Eminent. Otthobono *decis. 201. num. 16.* Præsertim quia talis probatio requiritur solum pro informanda conscientia electorum: vnde sufficiet etiam dictum vnius fide digni, cū sufficiat pro informatione; seu testificatione malæ opinionis, si possit ex propria notitia informare.

An peccet superior Regularis si suis tantū affectis concedat gratias &c. Quæst. 278.

S V M M A.

1 *Superior Regularis peccat, si suis tantum affectis distribuat gratias.*
2 *Acceptio personarum quando committatur.*
In distributione gratiarum quid debeat attendi.
3 *Gratiosa sunt debita communitati.*
Debent rationabiliter distribui secundū exigentiam boni communis.
4 *Concessio gratiarum debet ordinari in bonum commune.*
5 *Dispensatio est gratia.*
6 *Cadit in iniuriam, si non concedatur gratia concedi solita.*
7 *Gratia cur dicuntur gratia licet aliquo modo debita.*
8 *A quo arbitrio concedentis dependeat.*

1 NOmine gratiarum comprehēduntur ea omnia, quæ aliquo modo ex liberali, & beneuolo animo proficiscūtur, vt sunt dispēsationes, licentiæ, facultates, indulta, et alia huiusmodi. De quibus insurgit dubium, an si à Superiori concedantur ijs tantum, qui aut ipsi suffragati sunt, aut illius cen-

ſenſibus tãquam aſſeclæ adhærent, peccet, & qualiter peccet. Reſoluendum autem eſt *Peccare peccato acceptionis perſonarum.* Ita etiam Bannes. 2. 2. *quæſt.* 63. *ar.* 1. ver. *Ex quo ſequitur.* Candidus *tom.* 1. *diſquiſiti Moral. diſquiſit.* 4. *ar. vnico. dub.* 3. *num.* 7.

2 Ratio autem eſt. Quia tunc committitur peccatum acceptionis perſonarum, quando quæ ſunt debita ex iuſtitia diſtributiua diſtribuuntur ex cauſa, quæ, non facit ad rem, ſeu ad diſtributionem ita vt non exigat ſic diſtribui, vt communiter docent cũ D. Th. 2. 2. *quæſt.* 63. *ar.* 1. Hoc autem contingit, quando Prælatus diſtribuit prædictas gratias iis, qui ei ſuffragati ſunt, & ipſius ſenſibus adhærent. Quia tunc diſtributio non eſt ex cauſa, quæ faciat ad rem, ſiquidem merita, & proportio dignitatis in ordine ad cõmune bonum eſt cauſa, quæ debet attendi in diſtributione gratiarum, vt cum eodem D. Th. 2. 2. *quæſt.* 63. *ar.* 2. *in corpore.* non autem quia ſuffragatus ſit, aut quia adhæreat ſenſibus diſtribuentis; ſiquidem fieri poteſt, quod hoc ipſum reddat indignum gratijs,

3 Occurri tamen poteſt. Id quidem habere locum, quando bona, quæ diſtribuuntur ſunt aliquo modo debita, quia tunc ſeruanda eſt iuſtitia diſtributiua: non autem, quando ſunt merè libera, & gratioſa. Vnde Deus in diſtribuẽdis donis gratiæ non committit acceptionem perſonarum, quia ſunt dona omninò libera, & gratioſa. Verũ hoc non obſtat. Quia diſpenſationes, licẽtiæ, & huiuſmodi aliæ gratiæ non ſunt bona omninò libera, et gratioſa: ſed aliquo modo debita. Nam ſunt neceſſaria pro cõſeruando bono ſtatu communitatis, quia ſine ipſis regimen euaderet nimis rigidum, et detraheretur bono communi, quia ſingulares perſonæ non procurarẽt acquirere merita, et prærogatiuas, quibus redderẽtur gratiabiles, quod vergeret in damnum communitatis, quia careret cõmunitas in ſuis mẽbris excellentijs illis, quibus redditur conſpicua. Vnde cum ſint debitæ communitati, debent rationabiliter diſpenſari, & ſecundum exigẽtiam communitatis ita vt cedant in bonum ipſius, et non ad merũ libitum; et proinde debet interuenire aliqua ratio, quæ exigat huic potius conferri, quàm illi, vt euitetur acceptio perſonarum iuxta doctrinam, quam tradit D. Th. 1. 2. *quæſt.* 97. *ar.* 4. *ad* 2. Cum enim tanquam perſona, cui commiſſum eſt regimen communitatis, debeat ſuperior ad commune bonum reſpicere, non poteſt eſſe acceptor perſonarum, cũ hoc vergat in maximum detrimentum communitatis, tanquam euertens ordinem iuſti regiminis, vt proinde iniunxerit Deus Rectoribus multitudinis Deuter. 1. *Ita paruũ audietis vt magnum, nec accipietis alicuius perſonã, quia Dei iudiciũ.* Eſſet autem acceptor perſonarũ, ſi cõcederet gratias iis, in quibus nõ adeſt ratio vt concedi debeant, ex eo, quia ſunt eiuſdem amici: & non iis, qui aliàs digni ſunt.

4 Quod præſertim locum habet, quia conceduntur gratiæ per illam poteſtatem, per quam præeſt, & moderatur communitatem, quæ propterea eſt ordinata ad bonum communitatis. Et ideo, ne abutatur hac poteſtate, tenetur gratias quas concedit, ordinare in bonum communitatis; quod aſſequi non poteſt, niſi eas diſtribuat iuxta exigentiam rationis, et publicæ vtilitatis, atq. adeo ijs, in quibus militat ſpecialis ratio in ordine ad commune bonum, vt concedantur. Vnde D. Th. 1. 2. *quæſt.* 97. *ar.* 4. *in Corpore.* habet. *Si autem abſque hac ratione pro ſola voluntate, licentiam tribuat non erit fidelis in diſpenſatione, aut imprudens. Infidelis quidem, ſi non habet intentionem ad bonum cõmune: imprudens autem, ſi rationem diſpẽ. ſandi ignoret.* Eſt enim abuſus poteſtatis non concedere gratias, ſicuti concedendæ ſunt.

5 Hinc quando agitur de diſpenſatione, quæ eſt vna ex gratiis, quæ concedi ſolent Cap. *Didici.* 1. *Quæſt.* 7. & Cap. *Poſtulaſti. De cler. excom.* & Cap. *Licet canon. De elect. in* 6. non eſſe concedendam, niſi ex neceſſitate, vel vtilitate, vel ex prærogatiua meritorũ, tradunt Sacri Canones. Cap. *Tali.* 1. *Quæſ.* 7. et Cap. *Ex poſuiſtis. De præbend.* & notant Gloſ. *ibid.* verbo. *Neceſſitas, vel vtilitas.* Eſt autem eadem ratio de

cœte.

cœteris gratijs, quia procedunt ex eadē potestate ordinata ad eumdem finem, per quem omnis eius actus mensurari debet. Et ideo non est in libera potestate Prælati concedere gratias, quibus libuerit, sed ijs, quibus ratio dictat esse concedendas. Dictat autem solum cōcedendas ijs, qui ex speciali ratione digni sunt, nam hoc pacto cōcessio dirigitur tunc ad publicam vtilitatem.

6 Et hæc poriori modo locū habent, si agatur de gratijs, quæ solitæ sunt concedi, quæ si non concedantur, cedit iniuriam potestatis, vt obseruant Batt. *in l. 1. §. penul. ff.* De *aqua pluu.* Afflict. *ad Constit. Neapolit. lib. 1. Rubr. 97. De pœna centum. num. 23.* Gabr. *conclus.* 8. *De Iure Emphyth. num. 2. lib. 3.* Vnde si Prælatus cōcederet has gratias suis amicis, & cœteris denegaret, cederet in eorum iniuriā & esset quædam species vindictæ, si denegaret, quia ipsi suffragati non fuissent, aut quia non adhærerent sensibus ipsius.

7 Ex dictis colligitur, Cur istæ gratiæ dicantur gratiç, & cur dependeant ab arbitrio Prælati. Dicuntur enim gratiæ quia non sunt omninò debitæ, quia solum præcedit in persona gratiabili non ius ad ipsas, sed congruitas quædam, ob quam huic potius conferenda sit, quàm alteri. Vnde etiam iustificatio est gratuita, seu gratis fit, quia ea, quæ ipsam præcedunt non sunt eiusdem meritoria, vt definit Concil. Trident. *sess. 6. cap. 8* quamuis præcedant dispositiones, quæ præparant ad gratiam iustificationis, & suo modo cooperatur vt habet idem Concil. *ead. sess. 6. can. 9.*

8 Dependent autem huiusmodi gratiæ ab arbitrio Prælati non absolutio, & effreni, sed ratione regulato, quod dicitur arbitrium boni viri. In hoc enim sensu sumitur arbitrium. *l. In personam, §. Generaliter. ff. De reg. iur.* Et notant Glos. *ibid.* Dec. Cagnol. *eod. num.* Bart. *in l. Cum filius §. Pater. num. 2. ff.* De *leg. 2.* Alexan. *consil. 218. num. 5. lib. 2.* Menoch. *de Arbitr. quæst. 7. num. 15. & 57. lib. 1.* aliàs si non regulatur ratione, non est arbitrium, sed effrenis voluntas. Et ideo in dispensandis gratijs debet sequi rationem: & solum debet arbitrari, an adsit sufficiens ratio concedendi, nam ex hoc capite dicuntur dependere ab eius arbitrio.

An Prouincialis titularis possit eligi Prouincialis administrans, si expleto triēnio non possit fungi eodem munere. Quæst. 279.

SVMMA

1 *Dignitas distinguit officia à puris administrationibus.*
2 *Constitutio Sixti V. arcet illegitimos ab Officijs, quæ sunt dignitates.*
3 *Prouincialis titularis potest eligi realis non obstante Constitutione &c.*
Fungi officio est exercere ministerium.
4 *Fungi munere est exercere, & operari quæ præscribit munus.*
5 *Prouincialatus titularis, non est offitium, sed pura dignitas.*
Officium importat administrationem.
6 *Prouincialatus titularis & administrans non sunt idem officium, nec eadem dignitas.*
7 *Qualitas præsertim substantialis ponit in alia specie.*

1 Extat Constitutio apud Religionem N. per quam prohibetur, quod vltra triennium non possit quis fungi eodem officio: ex qua insurgit dubium, an qui per triennium fuit Prouincialis Titularis, posit postea eligi Prouincialis cum administratione. Et pro parte negatiua facit, quod Constitutio loquitur de Officio, quod dignitatem importat: & proinde identitas officij attendi debet secundum dignitatē, & præeminentiam, non autem secundū administrationem. Hæc enim officia constituuntur, & discriminantur à cœteris, quę sunt puræ administrationis, per dignitatem, & præeminentiam, quam secum trahit dignitas, vt obseruāt Lezana *in sum. verbo.* Officia Religionum. *num. 3.* Garzia *in Politica Reg. tract. 9. diffic. 1. dub. 1. num. 2.*

2 Quod

2 Quod etiam desumitur ex Constit. ixti V. in sua Constitutione moderatoria Cōstitutionis à se æditę cōtra illegitimos, quæ incipit, *Ad Romanum spectat Pontificem*, quæ est post 71.*tom*.2.*Bullar*. In qua declarat, nomine Officiorum, ad quæ illegitimi erant declarati inhabiles, intelligi dignitates. Cum ergo Prouincialatus titularis, & Prouincialatus administrationis sit eadem dignitas, qui fuit per triennium Titularis, non poterit eligi ad Prouincialatum administrationis.

3 His tamen non obstantibus tenendum est, *Quod possit eligi ad Prouincialatũ habentem administrationem*. Constitutiones namque non obstant huic electioni, quia disponunt, quod quis non fungatur eodem officio vltra triennium: & proinde disponunt solum de officio, quod habet annexum administrationem, quale non est Prouincialatus Titularis. Fungi enim officio est exercere auctoritatem, seu ministerium, quod est annexum officio, vt *in l. Iudex.ff. De re iud.* & *l. Cætera, it aque res.* §.1. ff. *Famil. Ercifcund.* Vnde cum Prouincialatus titularis non habeat annexam officii administrationem, qui per triennium fuit Titularis Prouincialis, non dicitur functus officio Prouincialatus, cum nihil gesserit auctoritate dignitatis, & ideo non remanet inhabilis ad Prouincialatũ habentem administrationem.

4 Et passim in iure habetur, quod fungi munere nihil sit, quàm exercere munus, seu officium, atque adeo quod importet functio ministerium aliquod *l. Honor Municipalis*, §. *fin. ff. De muner. & honor.* ibi. *Vt si alij non erunt idonei, qui hoc munere fungantur, ex ijs, qui iam functi sunt, creentur* Et iudex dum iudicat dicitur fungi munere iudiciario *l.* A *iudice, ff. De iudic.* Et fungi munere legationis, qui exercet legationem. *l. Sciendum est.* §. *Ordine. ff. De legat.* Et fungi munere, seu officio tutoris est administrare tutelam *l.* 1. *init. De eo, qui pro tut.* & *l. Coloni. C. De excusat. tut.* & alibi passim fungi munere, seu officio non est aliud quàm illud administrare. Vnde etiam in prædictis constitutionibus fungi officio eodem, erit ipsum administrare, quod cum non habeat locum in Prouincialatu titulari, si quidem nullam habet administrationē, non comprehenderur dictus Prouincialatus sub dispositione Constitutionum.

5 Accedit etiam. Quod licèt Prouincialatus titularis sit dignitas, & trahat secum pręeminentiam, non est tamen officium, sed pura dignitas; cum in tantum dignitas sit etiã officiũ in quantũ annexã habet iurisdictionem, seu administrationem. Officiũ enim importat administrationem, & ministerium, vt desumitur ex *l. Honor municipalis*. §. *Munus publicum. ff. De muner.* & *l.* 2. *ff.* De *his, quib. vt indign.* & *l. Pupillus*. § *Munus. ff.* De *verbor. Significat.* & alibi passim. Vnde Prouincialatus titulares nullã habent administrationem, nullum ministerium, non potest dici functus officio Prouincialatus, qui fuit titularis; et ideo si eligatur Prouincialis administrans, non eligetur is, qui functus sit eodem officio.

6 Denique Prouincialatus titularis, & Prouincialatus administrans non sunt idem officium, etiam si attendatur secundum qualitatem dignitatis. Nam Prouincialatus titularis consistit in solo titulo: & est dignitas solum ornans personam. Prouincialatus vero realis ratione tituli, & dignitatis habet in ventre iurisdictionem, & ius administrandi, quæ radicatur in ipsa dignitate; & est qualitas, quæ ipsum longè discriminat à Titulari, & ponit in alia specie, *l. Ius Ciuile, ff.* De *iust, & iure.* & *l. Si cui. ff.* De *leg.* 3. & Cap. *Cum Marth.* § *Quæsiuisti. De celebrat. missar.* & Cap. *Statutum.* De *elect. in* 6. & notãt Glos. ibid. & *in Clemen.* 2. verbo *Sanctioni.* De *vita* & *honest. Cler.* Bart. *in dict. l. Ius ciuile.* Ias. & cœteri Doctores *ibid.* Curt. sen. *consil.* 43. *circa fin.* Socin. sen. *consil.* 27. *lib.* 1. Gomez *in* § *Personam num.* 16. Instit. *De act.* Marsil. *singul.* 520. vbi plures citat Alexan. *in l.* 1. § *Si quis simpliciter. ff.* De *verbor. obligat.* Felin. *consil.* 25. *num.* 23. Menoch. *de Recuper. possess. remed.* 6. *nu.* 8. Et eo magis quia qualitas iurisdictionis est qualitas substãtialis, quę proinde antiat substantialiter dignitatem; & facit, quod Prouincialatus titularis sit veluti æquiuale Prouincialatus titularis sit veluti æquiuocè Prouincia-

cialatus tanquam carens iuriſdictione, & officio. Ratio in oppoſitum allata remanet ſoluta ex dictis: nam Conſtitutiones non diſponunt de Prouincialatibus titularibus: neque Proȣincialatus titularis eſt idem officium, ſeu eadem dignitas cum reali.

An Epiſcopi Canonici &c. poſſint vnire trimeſtre abſentia vnius anni cum trimeſtri anni ſequentis. Quæſt. 280.

S V M M A

1 *Epiſcopi non poſſunt abeſſe vltra tres menſes ſingulis annis.*
2 *Canonici Prabendarij &c. poſſunt abeſſe tribus menſibus ſingulis annis.*
3 *Abſentia à reſidentia vnius anni non poteſt coniungi cum abſentia anni ſequentis.*
Modicum tempus dicitur arbitrio iudicis.
4 *Trimeſtre abſentia vnius anni vnitum trimeſtri alterius non eſt intra terminos Concilij Trident.*
Diſpoſitio ſecundum terminos rationis regulatur.
5 *Quando equipollentia inferunt eumdem effectum, non refert, quid ex ipſis fiat.*
6 *Epiſcopus non poteſt coniungere vnam viſitationem liminum Apoſtolorum cum alia.*
7 *Epiſcopus, quando debet abeſſe ex cauſis neceſſarijs, non tenetur vti trimeſtri &c.*
Poteſt vti trimeſtri conceſſo ad relaxationem animi.

1 CONcil. Tridentinum *ſeſſ.* 23. *cap.* 1. De *reformat.* concedit Epiſcopis, vt ſingulis annis abeſſe poſſint à Diœceſi per trimeſtre ex æqua tamen cauſa, licèt non neceſſaria ibi. Quia autem ij, qui aliquantiſper tantum abſunt ex cœterum Canonum ſententia non videntur abeſſe, quia ſtatim reuerſuri ſunt, Sacroſancta Synodus vult, illud abſentiæ ſpatium ſingulis annis ſiue continuum, ſiue interruptum extra prædictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere, & haberi rationem, vt id æqua ex cauſa fiat, & abſque vllo gregis detrimento. Quod an ita ſit, abſcedentium conſcientiæ relinquit, quam ſperat religioſum, & timoratum fore. Et hortatur, vt hæc abſentia non contingat in Aduentu, Quadrageſima, Natiuitate, & Reſurrectione Domini, Pentecoſte, & in feſto Corporis Chriſti.

2 Et *ſeſſ.* 24. *cap.* 12. *de Reformat.* concedit Dignitatibus, Canonicis, Præbendariis, Portionarijs, vt ad ſummum per trimeſtre ſingulis annis abeſſe poſſint non obſtantibus quocunque ſtatuto, aut conſuetudine in contrarium, niſi tamen Eccleſiarum Conſtitutiones longius ſeruitii tempus requirant, quia tunc non intendit Concilium concedere maiorem licentiã, quàm concedant Cõſtitutiones Eccleſiæ. Hinc autem inſurgit dubium, an poſſit Epiſcopus, Canonicus &c. coniungere abſentiam vnius anni cum abſentia ſequentis anni, ita vt abſit per tres vltimos menſes anni, & per tres primos ſequentis anni.

3 Tenendum autem eſt. *Quod non poſſit fieri huiuſmodi coniunctio.* Ratio eſt. Quia in tantum Concilium concedit tres menſes, in quantum eſt modica abſentia, & qui aliquantiſper abeſt, non videatur abeſſe: & hæc eſt tota ratio indulgentiæ. Oppoſitum autem contingeret, ſi trimeſtre vnius anni coniungeretur cũ trimeſtri alterius anni, quia abſentia duplicaretur, & proinde non eſſet modica in tali caſu, quæ ſufficeret, vt abſens non videretur abeſſe. Cum enim modicum tempus iuxta magis receptam ſententiam dicatur arbitrio iudicis, habita ratione ſubiectæ materiæ. & circumſtantiarum. *l.* 1. ff. *De iure deliberan.* & notant Gloſ. *in l.* 1. S. *Quod autem ff. Superf.* & *in l. Et ſi poſt tres ff. Si quis caut.* Bart. *in l. Si inſulam num.* 3. *ff.* de *verbor. obligat.* Alexan. *conſil.* 219. *num.* 11. *lib.* 6. Menoch. *de Arbitrar. caſu* 4. *num.* 5. *lib.* 2. Afflict. *deciſ.* 241. *nu.* 3. Roſental. *Defeud. cap.* 6. *concluſ.* 59. Rota coram Seraph. *deciſ.* 580. *n.* 5. & corã Coccino *deciſ.* 100. *num.* 2. Vnde cum in præſenti materia Concil. duos vel tres menſes ab ſentiæ iudicet modicam abſentim negari non poteſt, quod hæc abſentia duplicata non ſit magna: & conſequenter, non ſit

illa, de qua intelligit Concilium, quod non habeatur pro absentia.

4 Confir. Concil. ponit summum terminum absentiæ intra quem Episcopus, aut Canonicus possit dici aliquantisper abesse: & hunc vult esse spatium ad summum trium mensium. Vnde si excedatur iste terminus, non erit amplius illa absentia, quę secundum Concil. facit aliquantisper abesse: atque adeo non erit absentia ab ipso concessa. Quando autem coniungitur trimestre vnius anni cum trimestri sequentis anni, exceditur terminus præfixus à Concil. & non habet amplius locū ratio ab ipso assignata, & proinde nec etiam indulgētia absentiæ, quia ad cessationem rationis mensuranda est *l. Si qui. ff. De acquir. possess.* & *l. Sunt leges. ff. De legib.* & *l. Cum mulier. ff. Soluto matrim.* et notant Cuman. Castrens. Imola, & cœteri Doctores *ibid.* Bald. *in l.* Si *quis seruo. C. De furt.* Rom. *in l. Contra legem. ff. De legib.* Paris. *consil.* 16. *num.* 29. *vol.* 3. Tiraquel. *tract. Cessante causa par.* 1. *nu.* 138. qui alios citat. Riminal. sen. *consil.* 183. *nu.* 3. Euerar. *in Topica loco. A ratione leg. stricta. ver. Virtus enim legis.*

5 Nec obstat, quod vnum trimestre referatur ad vnum annum, & aliud, ad sequentem. Quia cum coniungatur absentia vnius anni cum absentia alterius, fit notabilis absentia, & quò ad effectum æquipollet absentiæ eiusdem quantitatis, quæ respōderet eidem anno; quia per sex menses continuos remouet pastorem à cura sui gregis, & ideò non refert, quò ad effectum, an incidat tota in eodem anno, an intra duos, quia ex æquipollētibus nō refert, quid ex ipsis fiat, quando inferunt eumdem effectum *l. Mulier. ff. Ad Trebellian.* & *l. fin.* C. De *donat. quæ sub modo.* & *l.* 3. *C. De instit. & subst.* Et notant Socin. iun. *in l. Gallus. §. At quid si tantum. nu.* 28. *ff. De lib. & posth.* Ias. *in l. Si tantum. num.* 3. *C. De instit. & subst.*

6 Ex quibus deducitur resolutio alterius difficultatis. Nempe nō posse Episcopum coniungere tempus concessum pro visitatione liminum Apostolorum cū tempore concesso pro alia visitatione. Nā in hoc quoque militat eadem ratio proportionaliter. Et etiam specialis ratio, scilicet, quod non possint coniungi duæ Visitationes liminum Apostolorum. Finis enim Visitationis liminum Apostolorū non solum est illa specialis obedientia, & obsequium, quod exhibetur summo Pōtifici, sed etiam informatio eiusdem Pontificis de statu Ecclesiæ vt desumitur ex *Constit.* 15. §. 3. Sixti V. *tom.* 2. *Bullar.* Postquam Episcopus exhibuit informationē pro vna Visitatione, non potest statim aliā informationem exhibere pro alia Visitatione: tum quia non supponitur statim mutatus status Ecclesiæ: tum quia non status Ecclesiæ esse de nouo examinatus, vt posit aliam nouam relationem facere. Cum examinatio huiusmodi depēdeat speciali modo à Visitatione Diœcesis. Vnde cum non possint coniungi fines Visitationum liminum Apostolorū, nec etiam poterunt coniungi ipsę visitationes, atque adeo nec tempus pro ipsis concessum.

7 Secundo deducitur. Quod, quando adsint legitimæ causæ absentiæ, de quibus Concil. Trident. *sess.* 23. *cap.* 1. *De reformat.* nō tenetur Episcopus protrime. stri concesso, sed poterit vltra ipsum abesse, quantum exigunt causæ propter quas abest. Nam Concil. concedit trimestre absentiæ vltra prædictas causas, nempe illas ratione quarum dixerat Episcopum posse abesse: vt constat ex illis verbis *Extra prędictas causas nullo pacto debere duos, aut adsummum tres menses excedere.* Cum enim absentia trium mensiū sit concessa ex ęqua causa pro singulis annis nō est cō cessa pro illis causis specialibus, ex quibus, quoties opus fuerit potest Episcopus abesse, quas enumerat. Concil. et sunt Christiana charitas, vrgens necessitas, debita obedientia, ac euidens Ecclesiæ, vel Reipub. vtilitas. Et proinde posse Episcopos vti trimestri concesso ad relaxationem animi, trahunt Azor. *par.* 2. *lib.* 7. *cap.* 4. *quæst.* 9. Santarel. *Variar. resol. quæst.* 4. *nu.* 5. *in fine.*

An

An resignans beneficium, sciens, quod seruabitur indemnis, quo ad fructus excedentes pensionem, committat simoniam. Quæst. 281.

S V M M A

1 *Resignans beneficium sciens, quod seruabitur indemnis quo ad fructus an committat simoniam.*
2 *Simonia inducitur solo pacto, & conuentione.*
3 *Pactum seu conuentio est necessaria etiã pro simonia confidentiali.*
4 *Pactum seu conuentio est forma simoniæ.*
Simonia exigit aliquod principium vnde oriatur necessitas.
5 *Pro simonia sufficit pactum tacitum.*
Simonia requirit, quod antecedat, quod necessitet.
6 *Significatio faciendi aliquid &c. non inducit simoniam.*
Tractatus non inducit obligationem.
Tractatus non attenditur in ordine ad simoniam.
7 *Declaratio propositi non inducit simoniam.*
Verba curialia non inducunt obligationem.
8 *Non resignaturus nisi crederet se indemnem seruandum non est simoniacus.*
9 *Simonia mentalis quando inducatur.*
Explicatur Cap. Tua nos. De simonia.
10 *Præsumptio simoniæ, quando excludatur.*
11 *Simonia non præsumitur ex ijs, quæ sequuntur actum.*
Pro simonia constare debet de pacto antecedenti.
12 *Resignans potest rogare, vt seruetur indemnis.*
Preces non inducunt simoniam.
Dummodo non contineant pactum tacitum.

1 Titius rogatus à Patre, vt resignet beneficium, imposita pensione, quam obtinere potest, in fauorem fratris eiusdem Titij, venit ad actũ resignationis sibi persuadens, quod pater eũ indemnem seruabit quò ad fructus qui excedunt pensionem, eò quod pater ita significauerit, vnde dubitatur, an in hac resignatione interuenerit simonia supponitur autem quod nullum interuenerit pactum, aut conuentio de eo seruando indemni, nec resignatio facta sit sub hac conditione, quod seruetur indemnis, sed resignans solum se remittat bonæ voluntati Patris. Resoluendum autem est. *Non interuenire simoniam in huiusmodi resignatione.*

2 Ratio est. Quia simonia inducitur per solum pactum, & conuentionem, ad quam reducitur etiam conditio. Quia quando apponitur conditio, actus non est habiturus locum, nisi existente conditione atque adeò interuenit conuentio, quo ad actus redditur conditionalis: & ideo conuentio tantum, seu pactum inducunt simoniã, quando antecedit Cap. *Mtaldus*. 8. *Quæst.* 1. & Cap. *Tua nos*. De simon. Et notant communiter Glos. *ibid.* & *in Cap. Quam pia* verbo *Postmodum*. 1. *Quæst.* 2. & *in Cap. Ordinationes. verbo.* Pretii. 1. *quæst.* 1. Cardin. Alexand. *ibid. n.* 33. Alciat. *consil.* 2. *nu.* 20. *lib.* 1. Paris. *consil.* 30. *num.* 21. *lib.* 4. Butrius *in Cap. Quæsitum num* 3. ver. *Et nota*. De rer. permut. Anan. *num.* 5. Hostiens. *in Cap.* 1. *num.* 3. ver. *Alias si*. De simon. Anchar. *num. item* 3. ver. *Non tamen prohibet*. Dec. *consil.* 118. *num.* 4. Farinac. *consil.* 180. *num.* 6. Gratian. *discept. forens. cap.* 210. *num.* 16. Mohedan. *decis.* 1. *num.* 3. *De simon.* Lotter. *de Benefic. lib.* 3. *quæst.* 29. *num.* 42. Paris. alios citans, *De confident. quæst.* 26. *nu.* 4. Rota coram Puteo *decis.* 167. *num.* 5. & coram Seraphino *decis.* 1029. *num.* 8. & coram Caualerio *decis.* 359. *num.* 7. & coram Martino Andrea *decis* 94. *numer.* 5. & coram Ludouis. *decis.* 517. *num.* 30. & *decis.* 166. *numer.* 9. *par.* 2. Recent. & *in Romana seu Hispalensi prætensæ simoniæ* 7. *Februar.* 1596. corã Blanchetto, & in *Calaguritana confidentiæ*. 25. *Iunij*, 1593. coram Pamphil. & in *Aquensi beneficij, seu simoniæ* 17. *Maij* 1593. corã Blanchetto, & in *Cusentina prætensæ confidentiæ* 4. *Februar.* 1591. coram Orano, & communiter Doctores in Cap. *Tua nos*. De *simon.* & in Cap. *Quæsitum*. De rer. permutat.

3 Nec etiam locum habet simonia confidentialis, quia quamuis resignans confidat, quod seruabitur indemnis, quò ad fructus quos aliàs resignando amittit, non tamen de hoc interuenit pactũ, aut con-

conuentio aliqua, quæ similiter pro simonia cōfidentiali est necessaria, vt de communi testatur Paris. *De confident. quæst.* 26. Rota coram Veral. *Decis.* 201. & 202. *par.* 1. Etiam post Constit. Pij IV. & Pij V. super confidentiis, vt tradunt Nauar. *in Manuali cap.* 23. *nu.* 109. Gabr. *consil.* 172. *num.* 4. *lib.* 2. Boccac. *ad Constit. Picen. num.* 60. Vgolin. *tab.* 2. *de simon. cap.* 22. §. 1. *n.* 2. Menoch. *Præsump.* 9. *lib.* 5. Lopez *in Instruc. conscien. tom.* 1. *cap.* 240. Vega *par.* 2. *sum. cap.* 101. *casu* 56. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 56. *num.* 2. Rota *decis.* 166. *nu.* 4. *par.* 2. *Recent.* & coram Ludouis. *decis.* 238. *num.* 9. vbi citantur aliæ decisiones.

4 Pactum namque, & conuentio est forma, qua constituitur simonia, vt considerant Mohedan. *decis.* 1. *de Simon.* Ludouis. *decis.* 517. *nu.* 32. Nam exigitur aliquod principium, vnde oriatur necessitas, exequendi, quod fuit in tractatu, vt obseruant Abbas *in Cap. Cum M. Ferrariens. nu.* 24. *De constit.* Rota coram Veral. *decis.* 239. *num.* 7. *par.* 3. Vnde secluso pacto, & conuentione excluditur cōstitutiuum Simoniæ atque adeo omnis simonia etiā confidentialis.

5 Et licèt pro inducenda simonia nō requiratur pactum explicitum, sed sufficiat tacitum vt obseruant Ancharan. *in Cap. Quæsitum numer.* 2. *De rer. permutat.* Cardin. *ibid.* & *eod. num.* & alij. Attamen neque hoc pactum in præsenti casu reperitur; quia relinquitur liberæ voluntati instātis pro resignatione reddere in demnem resignātem, & non ponitur aliquid ante resignationem, quod possit necessitare ad seruādum indemnem, quod omninò esset necessariū pro simonia, vt notant Io. Andr. *in Cap. Veniens* 1. *numer.* 1. *De testib.* Dec. *consil.* 118. *num.* 4. alios adducens. Rota *in Balneoregiensi Simoniæ* 17. *Maij.* 1634. coram Coccino.

6 Nec obstat, quod resignanti significata fuerit voluntas reddendi ipsum indemnem quoad omnes fructus; & quod ipse motus sit ad resignandum à tali significatione; quia hæc significatio pertinet ad tractatum, qui de sui natura nullam inducit obligationem *l. Sciendum* §. 2. & 3. *ff. De adilit. edic.* & Cap. *Dudum. De conuersat. coniug.* & notant Abbas *ibid.* Ias. *in l. Si quis cum aliter. num.* 3. *ff. De verbor. obligat.* Gail. *obseruat.* 140. *num.* 11. Et ideo tractatus non attenditur in ordine ad inducendam simoniam Cap. *Cum pridem. De pactis*, vbi Doctores. Et notant Abbas *in cap. Quæsitum. num.* 10. *De rer. permut.* Barbatia *num.* 1. *ver. Nota quod licet.* Caccialup. *De pension. quæst.* 19. *nu.* 16. Felin. *in Cap. Ad audientiam* 2. *num.* 3. *De rescrip.* Gambar. *de legat. lib. De pension. n.* 126. Gigas *de Pension. quæst.* 4. *num.* 2. D. Anton. 2. *par. tit.* 1. *cap.* 9. *ver. De renunciat.* Nauar. *in Manual. cap.* 23. *nu.* 107.

7 Nec item obstat, quod interuenerint verba, quæ declarauerint propositum seruandi indemnem, vt si instans pro resignatione dixisset, quod nullo modo patietur, quod resignans subeat aliquod dānum: & alia huiusmodi. Quia huiusmodi verba tanquam Curialia, vulgo *Di complimento* nullam tradunt obligationem *l. Quod. venditor. ff. De dolo*, & *l. Sciendum. ff. De edilit. edict.* & *l. Ea quæ. ff. De contrahen. empt.* & Cap. *Cum venissent. De instit.* & notant Cardin. & Imola *ibid.* Ias. *in l. Ita stipulatus. num.* 19. *ff. De verbor. obligat.* Alexan. *num.* 6. Roman. *in Rubr. De recep. arbitr. num.* 15. Cardin. *in Clemen. Exiui.* §. *Nos igitur. De verbor. significat*, Angel. *in l. Si cui. ff. De seruit.* Rota coram Seraph. *decis.* 136. *num.* 3. & coram Penia *decis.* 100. *num.* 5. & coram Coccino *decis.* 239. *num.* 7. Vnde si sistunt inter terminos vrbanitatis, nec euadant in conuentionem, nō inducunt simoniam, quæ requirit pactum iuxta dicta in superioribus, & notāt Farinac. *consil.* 180. Lotter. cum aliis. *De benefic. quæst.* 29. *num.* 51. *lib.* 3.

8 Hinc etiam fit, quod non obstet, quod non esset resignaturus, nisi sibi persuaderet, quod esset seruandus indemnis. Quia quod sit seruandus indemnis est tātum causa impulsiua resignandi: non autem inducit pactum, aut conuentionem, seu necessitatem seruandi indemnem, sed adhuc relinquitur in libera potestate: et ideo nulla inducitur simonia iuxta ea, quæ tradunt Syluester, *verbo.* Renunciatio, *quæst.* 6. ver. *Secundò*. Vgolin. *tab* 1. *De simon. cap.* 21. §. 1. *num.* 4. Lessius *lib.* 2.

de

de iust. & iure cap. 35. num. 95. Garzia *de benefic. par. 11. cap. 3. num. 184.*

9 Neque item ex hoc inducitur simonia mentalis, seu confidentia ex parte Resignantis iuxta Constit. Pii V. ibi. *Licèt ipsum confidentiæ crimen alterius tantù pratis conscientia sit admissum.* Quod videtur decerni in Cap. *Tua nos. De simon.* ibi. *Si tamen is, qui talem donationem facit ea intentione dicatur, vt per temporalia bona, quæ offert spiritualia valeat adipisci. Et Clerici, qui eum in fratrem admittunt, non essent eum, nisi commoda temporalia perciperent, admissuri, sine dubio tam ille, quam isti, apud districtum iudicem culpabiles iudicantur.* Nam hic tex. intelligitur, quando intentio dandi est dandi temporalia pro spiritualibus, aut spiritualia pro temporalibus, quia tunc spiritualia deducuntur mentaliter in contractum, & æstimatur compensabilia per temporalia. Quod inter alios notat Garzia *par. 11. de Benefic. cap. 3. num. 186.* Et colligitur hæc explicatio ex ipso tex. ibi. *Vt per temporalia bona spiritualia valeat adipisci.* Adipisci enim spiritualia per temporalia est dare temporalia in compensationem spiritualium. Et hoc modo etiam committitur vsura mentalis, quæ pari passu cum simonia ambulat, ita vt non habeat locum, nisi ex titulo mutui intendatur aliqua compensatio, vt tradunt communiter Doctores.

10 Solum videtur remanere scrupulus. Quia si statim post resignationem reddatur indemnis, orietur suspicio, et præsumptio de conuentione antecedenti, atque adeo de simonia. Verum quò ad conscientiam hoc non habet locum, quia quisque sibi testis est, quod nullum inierit pactum aut conuentionem, atque adeo quod nulla interuenerit simonia. Sed neque pro foro externo potest cum fundamento suboriri suspicio, aut præsumptio de simonia, nam quod resignãs reddatur indemnis potest esse ex alia causa, vt reuera est, quàm ex pacto, cum possit esse ex gratitudine, & ex eo, quod ille, ad cuius instantiam facta est resignatio nolit accipere gratificationem cum detrimento resignantis, vt notat Glos. *in Cap. Quam pio. verbo.* Postmodum. 1. *quæst. 3.* Pasqualig. Quæst. Select. Et proinde non potest ex hoc argui præcedens conuentio.

11 Et proinde ex iis, quæ requirunt actū in quo prætēditur simonia, non posse præsumi simoniam, licèt immediatè subsequantur tradunt Glos. *modo cit.* Dec. *consil. 118. num. 4.* Mohed. *decis. 266.* Puteus *decis. 167. numer. 5.* Rota *in Romana, seu Hispalensi simonia. 7. Februar. 1596.* coram Blanchetto, & *in Calaguritana confidentia 25. Iunij. 1593.* coram Pamphilio, & corã Ludouis. *decis. 517. num. 31.* & *decis. 166. n. 9 par. 2.* Recent. et communiter Doctores in Cap. *Tua nos. De Simon.* Quia nimirum quæ subsequuntur actum, non sunt simoniaca, nisi subsint præcedenti conuentioni, à qua tota simonia dependet, vt dictum est.

12 Pro complemento autem inquiri potest, an resignaturus possit rogare patrē suum ad cuius instantiam resignat fratri, vt se indemnem seruet quoad fructus, quos resignando amittit. Et affirmatiuè resoluendum est. Quia preces non inducunt simoniam, cum relinquant liberam facultatem. Et statuitur in Cap. *Tua nos. De simon.* qui tex. est valdè notabilis. Resp. enim Pontifex. Quod si Clericus largiatur sua bona Ecclesiæ pro erigendo canonicatu cum pacto, conuentione, aut conditione, quod eligatur Canonicus, & retineat sua bona pro præbenda, committitur simonia. Si verè absque pacto, conuentione, aut conditione ea offerat, et roget, vt in Canonicum admittatur, et possit retinere sua bona pro præbenda, et Clerici Ecclesiæ in id consentiant, non erit simonia. Ex qua responsione constat, quod preces antecedentes actum non inducūt simoniam, etiamsi annuatur iisdem precibus. Quia nimirum deficit pactum, seu conuentio, atque adeo formã qua constituitur simonia. Vndè etiam in præsenti poterit resignaturus rogare, vt seruetur indemnis. Rectè tamē aduertit Glos. *in dict. Cap. Tua nos. verbo.* Purè consentiant. *in fine. De simonia.* Ne fraus committatur, quod facilè potest contingere, dum sub specie precum potest induci pactum tacitum.

An Pontifex Iudæis venientibus ad fidem possit aliquo modo condonare usuras, Quæst. 282.

S V M M A.

1 *Iudæis venientibus ad fidem condonantur usuræ incertæ.*
2 *Acquisita ex usuris suis certis dominis de iure naturali restituenda.*
3 *Usurarius non acquirit dominium usurarum.*
4 *Mutuatarius retinet ius ad usuras.*
5 *Pontifex quomodo possit facere, quod Iudæi venientes ad fidem retineant partem usurarum certarum.*
Pontifex potest facere quod contractus ab initio usurarius reducatur ad terminos iustitiæ.
Lucrum cessans quando habeat locum.
6 *Pontifex potest restituere in integrum fingendo non factum, quod est factum.*
7 *Princeps potest reualidare donationem non insinuatam in præiudicium hæredum.*
8 *Legitimatio trahitur ad tempus natiuitatis.*
9 *Usura quando possint sine iniuria non restitui.*
Restitutio plenaria resoluit acquisita ex alieno delicto.
Acquisita ex alieno delicto sunt acquisita resolubiliter.

1 VSuræ sunt in duplici genere. Quædam enim sunt restituendæ certis personis, à quibus acceptæ sunt. Quædam verò sunt incertæ, quia non constat vsurario, à quibus acceperit: & ideo restituendæ sunt, aut pauperibus mediãte eleemosyna, aut applicandæ pijs operibus. Quod spectat ad incertas Paulus Iv. *in sua Constit.* 32. §. 1. disponit, quod bona acquisita à Iudæis venientibus ad fidem ex vsuris incertis, remaneant apud ipsos, in quo interuenit virtualis restitutio, quia censentur dicti Iudæi eas offerre summo Põtifici tanquã sibi applicatas, quæ applicatio est in opus pium, cum sit ad tollenda impedimenta, quæ impediunt Iudæos, ne reueniant ad fidem.

2 Quod verò spectat ad acquisita ex vsuris certis personis restituendis decernit *ibid.* Pontifex, quod restituantur quibus sunt restituẽdę. Vnde oritur dubiũ, an possit Pontifex aliquo modo eas condonare. Et pro parte negatiua facit quod non videtur Pontifex posse super hac Cõstitutione dispensare, cum disponat id, quod disponat ius ipsum naturale: si quidem iustitia naturalis exigit, quod bona restituantur ijs, quibus debentur: atque adeo acquisita ex vsuris suis dominis. Põtifex enim non dispensat in iure naturali, vt cum communi notat Suarez *lib. 1. de legib. cap. 14. num. 5.*

3 Præterea vsurarius non acquirit dominium vsurarum secundum communionem sententiam, quam tradunt Molina *De iust. & iure. disp.* 316. Couarru. *lib. 3. Variar. cap. 3. num. 6.* Vasquez 1. 2. *disp. 37. in fine.* & pluribus citatis Salas *tract. de vsur. dub. 38. numer. 3.* Et habetur ex *l. Traditio. ff. De acquir. rer. domin.* vbi vt traditio transferat rerum dominium, debet esse ex causa idonea, nec sufficit volũtas. Solutio autem vsuræ nõ est ex causa idonea, cum nec sit liberalis donatio.

4 Et dato, quod vsurarius dominium acquireret mutuatarius, tamẽ retinet ius ad rem, quo non potest eum Summus Pontifex priuare, præsertim quia sine peccato ratione necessitatis accipitur pecunia ad vsuram, quæ libentius acciperetur sine onere vsurarum. Vnde cum non habeat locum peccatum, nec etiam Pontifex potest in pœnam peccati eum vsuris restituendis priuare.

5 His tamen non obstantibus resoluendum crederem. *Pontificem posse facere, quod Iudæi venientes ad fidem possint retinere iustè ex parte, vsuras certis personis restituendas.* Ratio est. Quia potest Pontifex crimen vsurarum, quod esset tantũ toleratum condonare Iudæis ven ẽtibus ad fidem, & restituere in integrum plenariè, & facere perfectionem; quod contractus ab initio vsurarius reducatur ad terminos legitimos, ita vt inducat obligationem in mutuatario soluendi, quod iustum est ratione lucri cessantis, aut damni emergentis: atque adeo, quod Iudæi venientes ad fidem possint retinere totũ aliud, quod ex hoc capite eis obuenire potuis.

potuisset. Gratia enim ista est iustificata, tum quia agitur de fauore fidei, qui maximas esse debet Cap. *fin*. De *conuersat. infid*. & Cap. Significasti De *homicid*. Et cũ Iudæorum pecunia sit exposita negociationi, & habeant semper in promptu occasiones negociandi, & lucrandi, interueniunt requisita, vt subintrare possit lucrũ cessans iuxta doctrinam Castrens. *in l. 3. §. Ratione. ff. De eo, quod certo loco &c.* quã semper sequitur Rota in hac materia.

6 Quod autem possit Pontifex concedere gratiam restitutionis in integrum, fingendo stante æquitate non factum, quod est factum, constare ex Clement. vn. De immunit. Eccles. & tradunt Bald. *in l. Non dubium*. C. *De legib*. Bart. *ibid*. & communiter Doctores. Vnde Ancharan. *consil. 225. num. 2.* dicit, quod fictiones auferunt quæsita vni, & dant alteri, vt constat ex ff. & C. *De captiuis. & postlim. reuer.*

7 Hinc etiam potest Princeps in præiudicium hæredum reualidare donationem excedentem quingentos aureos nõ insinuatã, & facere, vt perinde se habeat, ac si fuisset insinuata, & valida, vt obseruant Abbas *consil. 84. nu. 6. par. 1.* Castrens. *consil. 178.* Vnde etiã videtur, quod possit Pontifex conualidare contractum vsurarium reducendo ad debitos terminos, & facere, vt perinde se habeat, ac si ab initio fuisse legitimus.

8 Rursus, Legitimatio quoque trahitur retrò ad tempus natiuitatis. *l. 2. ff.* De *nat. rest.* & *§. Illud.* & §. *Nulla.* Auth. *Quib. mod. natur. effic.* & notant Bart. *in l. 2. num. 10. ff. De vulg. & pupil. substit.* & cœteri communiter. Non obstante, quod filii legitimi minus capturi sint de paterna hæreditate. Ergo eodem modo poterit Pontifex legitimare contractus Iudæorũ venientium ad fidem, ità vt legitimatio retro trahatur ad tempus, in quo initi sunt, non obstante, quod aliquid minus mutuatario sit restituendum.

9 Nec fit iniuria illis, quibus essent restituendæ vsuræ, quia ex iusta, & legitima causa non veniunt restituendæ in totum, nempe quia gratia Pontificis interuenit super radice, vnde essent restituendæ, quam cum immutet, operatur, vt non amplius inferat necessitatem restituendi totas vsuras, sed tantum partem. Vt contingit etiam in gratia plenariæ restitutionis in integrum, quæ facit, vt iura resoluantur, quæ alicui quæsitæ sunt ex alieno delicto, vt tradunt Bald. *in l. fin. n. 5. C. De sent. pass. & rest.* & in *l. Gallus. §. Et quid si tantum. num. 15.* ver. *Secus, si immediatè. ff. De liber. & posth.* Alex. *num. 19.* Paris *consil. 1. num. 47. & 52. lib. 4.* Ancharan. *consil. 408. num. 8.* ver. *Item Verbum.* Natta *consil. 471. num. 2. lib. 2.* Rolan. *consil. 45. num. 25. lib. 4.* Bellam. *decis. 742. & 743.* Oddus *de restit. in integ quæst. 99. nu. 74.* Brunor. à sole. *quæst. 19. num. 45.* Rota coram Merlino *decis. 125. nu. 46.* Et ea ratio est, quia bona, quæ ex delicto alterius alicui acquiruntur, censentur acquiri resolubiliter sub hac tacita conditione. Si Princeps rest tuerit in integrum. Vnde etiam in casu præsenti vsuræ censentur stare sub obligatione restitutionis, nisi Põtifex reducat contractus Iudæorũ venientium ad fidem ad terminos legitimos, quia tunc non erunt in totum restituendæ.

An Pontifex possit vniuersaliter statuere, quod Iudæi venientes ad fidem restituant tantùm partem ex vsuris. Quæst. 283.

S V M M A.

1 *Pontifex potest statuere, quod pars vsurarum certarum remaneat Iudæis conuersis.*
2 *Vsuræ restituendæ à Iudæis conuersis, quomodo possint considerari.*
3 *Pontifex potest fingere quod vsuræ restituendæ à Iudæis conuersis sint in eo statu, in quo erant priusquam cogitarent de conuersione.*
4 *Et quod non acquirant maiorem æstimationem ex conuersione.*
Lex quando fingit facit quod fingit.
5 *Fictio idem operatur quod veritas.*

4 Cum

1 Cum possit Summus Pontifex, vt cõstat ex dicta *quæst. præcedenti*, cõdonare Iudæis venientibus ad fidem illam partem ex vsuris certis, quàm alias percepissent ratione lucri cessantis, aut damni emergentis, videtur, quod possit etiam generali Constitutione statuere, quod eadem pars ex vsuris certis remaneat venientibus ad fidem. Nam militat eadem ratio æquitatis, faciendi iis, qui veniunt ad fidem, & tollendi impedimenta, quatum fieri potest, quæ obstare possent, ne Iudæi conuerterentur.

2 An autem hoc alio modo præstare possit. Resoluendum putarem, *Posse etiã id præstare statuendo, quod vsuræ certę considerentur in eo statu, in quo sunt quando Iudæus nihil cogitat de conuersione ad fidem & quod restituantur, prout æstimantur, quandiù sunt in illo statu.* Quamuis enim vsuræ sint de iure naturali restituendæ: attamen, quia Iudæi, numquam eas restituant, & putant, se non teneri ad restitutionem, ita vt solum restituant eo casu, quo veniunt ad fidem: & exigua spes adsit, quod veniat ad fidem, ideo huiusmodi vsuræ parui æstimantur tanquam absque probabili spe recuperationis: & propterea quocũque pretio soluto, redderetur ius ad ipsas ab eo, ad quem pertinent.

3 Et propterea poterit Pontifex statuere, quod hæ vsuræ in venientibus ad fidem eo pacto æstimentur, quò æstimantur non venientibus ad fidem. Æquitas enim exigit, & fauor fidei, vt quantum fieri potest adiuuetur conuersio Iudęorũ: atque adeo quod bona voluntas ipsorum non pariat impedimenta conuersioni, sicut pareret, si vsuræ ab ipsis restituendæ pluris æstimarentur, quam æstimentur restituendæ à cæteris Iudæis. Vnde stante hac æquitate poterit Pontifex fingere, quod sint in eo statu in quo erant ante propositum conuersionis *l. Æmilius. ff. Ad mino. & l. Postliminium. in in. ff. De capt. & postlim. reuer. & l. Denique & l. Nec vtilem. ff. Ex quib. cau. maior.* & tradunt communiter Doctores *in l. Si is, qui pro emptore. ff. De vsur.*

4 Et quamuis venientibus ad fidem Iudæis vsuræ retinendæ acquirant maiorem æstimationem, cum spes restitutionis habeat firmum fundamentum; attamen, quia potest Pontifex facere, quod non æstimentur ex hac contingentia, sed secundum suum statum, quem acquirunt, quando soluuntur; ideo virtute fictionis, qua fingit remanere in pristino statu, verè operatur, quod non nõ acquirant maiorem æstimationem ex eo, quod Iudæi sint amplexuri fidem iuxta doctrinam, quam tradunt Bart. *in l. Si maritus. §. Legis. circa fin. ff. Ad leg. Iuliam. de adult.* Ias. *in l. Filio, quem pater num. 16. ff. De liber. & posth.* Alex. *in l. Qui se patris. C. Vnde liberi.* Roman. *ibid.* Castrens. *consil. 6. circa fin. ver. Cum igitur.* Hyppolit. Riminal. *consil. 23. num. 110. lib. 1.* Paris. *consil. 71. n. 5. lib. 1.* Ruin. *consil. 86. num. 14. lib. 3.* Menoch. *consil. 124. num. 106.* Et consequenter potest operari, quod Iudæi venientes ad fidem teneantur tantum restituere illam quantitatem, qua æstimarentur vsuræ restituendæ, si non venirent ad fidem.

5 Et sicuti si Iudæus antequam declaraset propositum veniendi ad fidem, vellet concordare super vsuris restituendis, mutuatarii illas ęstimarent secundò statum, quem vniuersaliter habent apud Iudęos, & valeret trãsactio super ipsis iuxta conuentionem, nec Iudæus ad aliquid amplius teneretur. Ita etiam potest Pontifex facere, quod vacatio status Iudęi declarantis se velle suscipere fidem non influat in vsuras restituendas, & proinde retineant illam solam æstimabilitatem, quam antea habebant fingendo quod in ordine ad hunc effectum Iudæus habeatur pro Iudæo, & non pro conuerso ad fidem. Et tunc idem operabitur fictio, quod veritas. *l. Filio quem pater. ff. De liber. & posth.* & *l. Si is, qui. ff. De vsucap.* & *filium ex oratione. ff. De excusat. tut.* & Cap. *Cum dilectus.* & Cap. *Ad residentiam. De cler. non resident.* & notant Decian. *resp. 21. num. 150.* Gonzales *ad Reg. 8. Cancel. gloss. 51. num. 28.* Euerard. *in Topica vir. loco. A vi fictionis. num. 4.* Rota *decis. 266. num. 8. par. 1. Recen.* Et coram Penia *decis. 152. num. 5.*

An

An priuilegium ministrandi Viaticum, & extremam vnctionem veniat in communicationem priuilegiorum. Quæst. 284.

S V M M A.

1 *Priuilegium circa ministrationem viatici, & extremæ vnctionis.*
2 *Non venit sub generali communicatione priuilegiorum.*
Ministratio viatici, & extremæ vnctionis est reseruata Parochis &c.
Excommunicatio contra Religiosos ministrãtes extremam vnctionem.
3 *Priuilegium ministrandi viaticum, & extremã vnctionem est speciali nota dignum.*
4 *Priuilegium ministrandi viaticum, & extremam vnctionem est difficilis concessionis.*
Priuilegia quæ difficilè conceduntur non veniunt sub generali communicatione.
5 *Priuilegium ministrandi viaticum, & extremam vnctionem, non est participabile, nisi in specie concedatur.*
Priuilegia alteri præiudicialia non veniunt sub generali concessione.

1 PIus V. concessit nobis Clericis Regularibus singulare priuilegium circa ministrationem viatici, & extremæ vnctionis, vt in sua *Constit.31.§.17.tom.2. Bullar.* Nempe vt *Eucharistiæ, etiam pro viatico, ac etiam constitutis in articulo mortis, ac extremæ vnctionis, cæteris Clericis, & Fratribus Congregationis huiusmodi, ac etiam mercenarijs, operarijs, & seruis eiusdem Congregationis. Ac quibusuis hospitibus etiam sæcularibus, & extraneis, quos in locis vel habitationibus Congregationis huiusmodi tunc reperiri contingerit, etiam in mortis articulo & quoties de illo dubitari contingerit, etiam Diœcesanorum locorum, & sacerdotum Curatorum quorumcunque etiam in quorum Ciuitatibus, & Diœcesibus, ac Ecclesiarum Parochijs respectiuè Ecclesia, & loca ipsorũ Congregationis nũc, & pro tempore fuerint, aut aliorum quorumcunque licentia minimè petita, nec obtenta. Et in casum in quo non daretur spatium petendi talem licentiam propter repentinam necessitatem, etiam quibuscunque alijs personis, quæ in huiusmodi necessitate intra Ecclesias, Collegia, Domos, & Habitationes prædictorum reperiri contigerit, ac extra illa alijs quibusuis infirmis, etiam in mortis articulo constitutis vbique in casu necessitatis supradicta etiam nulla ad hoc per eos petita: nec eis concessa licentia cuiusuis sacerdotis curati pœnitentiæ sacramenta ecclesiastica ministrare possint.* Ex quibus constat, Priuilegium huiusmodi tribuere facultatem ministrandi viaticũ, & extremam vnctionem hospitibus etiã sæcularibus, & extraneis, qui reperiuntur in locis Congregationis Clericorum Regularium, nullius petita licentia. Et insuper etiam quibusuis personis, quæ in tali necessitate constituerentur in Ecclesiis, & alijs locis eiusdem Congregationis, quando non daretur spatium petendi licentiã. Et deniq; ministrandi pœnitentiæ sacramenta ecclesiastica, nempè confessionẽ, & extremam vnctionem quibusuis constitutis in articulo mortis in quocunque loco nulla petita licentia, quando non adest spatium petendi. De hoc ergo priuilegio dubitatur an veniat sub communicatione priuilegiorum.

2 Resoluendum autem est. *Huiusmodi priuilegium ministrandi viaticũ, & extremam vnctionem venire sub generali communicatione priuilegiorum.* Dixi sub generali: Quia si communicatio esset talis tenoris, vt traheret etiam priuilegia, quæ exigunt specialem mentionem, traheret etiam huiusmodi priuilegium. Ratio est. Quia ministratio viatici, & extremæ vnctionis est reseruata Parochis in signum subiectionis plebanorum, & vt ipsi possint proprias oues recognoscere. Vnde in Clemen. *Dudum* De *sepult.* ponitur excommunicatio contra Religiosos, qui præsumpserunt extremam vnctionem ministrare sæcularibus, vt hoc ius Parochis præseruetur. Et in priuilegijs, quæ concessa sunt Regularibus ministrandi Eucharistiam, excipi solet Eucharistia per modum viatici. Et si fortè non excipiatur, ipso iure, & communi sensu intelligatur excepta, vt cum communi omnium sententia notat

rat Suarez De *Eucharist. disp.* 72. *sect.* 2. ver. *Vltimo verò*.

3 Ex quo fit, quod priuilegium ministrandi Viaticum, & extremam vnctionem sit speciali nota dignum tanquam illud, quod tangit ea, quæ sunt reseruata Parochis in signum superioritatis ipsorũ, & quæ solent excipi in concessione aliorũ priuilegiorum. Priuilegia autem, quæ sũt speciali nota digna non veniunt sub generali communicatione Priuilegiorum, Argumen. ex §. *Sed, & quod.* Instit. *De iur. natur. Gent. & ciuili.* & *l.* 1. *ff. De constit. Princip.* & notant Ias. *in l.* 1. *num.* 21. *ff.* De *leg.* 1. Narta *consil.* 4. *num.* 6. Butrius *consil.* 19. *num.* 9. Riminal. iun. *consil.* 46. *nu.* 100. & post in Rota *decis.* 54. *num.* 14. *par.* 2. *Diuer.* & *decis.* 214. *num.* 6. *par.* 2. Recent. & *decis.* 4. *num.* 1. *par.* 4. & coram Buratto *decis.* 704. *num.* 13. & coram Merlino *decis.* 855. *num.* 6.

4 Ex eo etiam, quod est reseruata Parochis ministratio viatici, & extremæ Vnctionis in signum suæ iurisdictionis circa ministrationem Sacramentorum fit, quod priuilegium circa talem administrationem sit ex illis, quæ difficilè & rarò conceduntur. Quod etiam constat ex praxi cum non inueniatur in specie concessum aliis fortè quàm Clericis Regularibus. Priuilegia autem quæ rarò, & cum difficultate conceduntur, non veniunt sub generali communicatione, vt tradunt cõmuniter Doctores. Socin. in *l.* 1. *nu.*.. & *num.* 3. *in fine. ff. De legat.* 1. Ias. *numer.* 22. ver. *Primò limita.* Ripa *num.* 9. Alciat. *nu.* 4. Nauar. *consil.* 13. *num.* 4. *De priuileg.* Rota *in Cauriensi nullius iurisdictionis* 15. *Ianuar.* 1577. coram Cantuccio. & *decis.* 214. *num.* 5. *par.* 2. Recent. & *decis.* 40. *n.* 1. *par.* 4. & coram Penia *decis.* 190. *num.* 12.

5 Imo ex eodem capite fit, quod huiusmodi priuilegium sit aliquo modo Parochis præiudiciale, quia licèt non auferat ab ipsis facultatem, quam concedit, quia illam concedit cumulatiuè: attamen offuscat iurisdictionem ipsorum, dũ quod est ipsis reseruatum in signum propriæ iurisdictionis facit etiam aliis commune. Et ideo hoc priuilegium non est participabile, nisi in specie, aut concedatur, aut communicetur iuxta communem doctrinam, quam perpetuo sequitur Rota, vt in *Valentina decimarum.* 28. *Decembr.* 1603. corám Lancellotto, & in *Toletana decimarum* 5. *Decembr.* 1605. coram Iusto. & in *Mediolanensi Decimarum* 10. *April.* 1606. coram Coccino & in *Vallisoletana Quarta funeralis.* 19. *April.* 1606. corã Iusto, & coram Caualero *decis.* 101. *num.* 3.

An delictum reuelationis cõfessionis pertineat ad Tribunal Inquisitionis.
Quæst. 285.

S V M M A

1 *Delictum reuelationis confessionis non pertinet ad Inquisitores.*
2 *Si tamen sit simplex reuelatio.*
Pœna reuelantis confessionem.
3 *Facultas Inquisitorum de iure communi quænam sit.*
4 *Reuelatio confessionis quando pertineat ad Tribunal Inquisitionis.*
5 *Reuelatio confessionis quando sit qualificata in ordine ad Tribunal Inquisitionis.*
6 *Inquisitores quando non possint interrogare, qui reuelauit confessionem.*
7 *Consuetudo reuelandi confessionem facit graue suspicionem hæresis.*

1 QVod pertineat ad Tribunal Inquisitionis sentit Alphons. de Leone. *de Offic. confessar. Recollect.* 22. *num.* 12. *casu.* 3. dum vult reuelantes confessionem esse Inquisitoribus denunciandos. Verum oppositum tenent Rodriquez *par.* 1. *sum. cap.* 63. *numer.* 10. Molfes. *par.* 1. *sum. tract.* 7. *cap.* 23. *nu.* 68. Bonac. *disp.* 5. *de pœnit. quæst.* 6. *sect.* 5. *pun.* 1. *num.* 6. Carena *de Offic. Inquisit. par.* 1. *tit.* 17. §. 23. *num.* 91. qui testatur de Praxi, Diana *par.* 4. *tract.* 8. *resol.* 95. Gabr. à S. Vincent. *De sacra pœnit. disp.* 10. *quæst.* 4. ver. *Quæres tertio.*

2 Et quidem si loquamur de simplici delicto reuelationis confessionis, non videtur pertinere ad Tribunal Inquisitionis

tionis, sed ad iudicem Ordinarium Ecclesiasticum. Quod colligitur ex Cap. *Omnis vtriusque sexus. De pœnitent. & remiss. in fine.* Vbi cum Pontifex præmisisset prohibitionem, decernit pœnam contra delinquentes, nempè depositionem, & detrusionem in Monasterium ad perpetuam pœnitentiam, & nullam mentionē facit de Inquisitoribus, quod satis indicat, hanc causam ad Ordinarium tribunal spectare.

3 Ratio verò est. Quia reuelatio confessionis secundum se nec continet hæresim, nec suspicionem hæresis, quia delinquit solum circa præceptum, quod non concernit fidem. Facultas autem Inquisitorum de iure est tantum ad inquirendum contra hæresim Cap. *Accusatus. S. Sanè cum. De hæret. in 6.* Vnde neque possunt de iure communi procedere contra sacrilegos, & diuinatores, nisi sacrilegia, & diuinationes sapiant hæresim manifestam, vt statuitur in eod. *S. Sanè.* Et quamuis postea iniunctum sit Inquisitoribus, vt procedant contra sortilegia, et alia delicta, id tamē est de iure speciali quod ius speciale non est conditum pro delicto reuelationis confessionis. Et ideo cum ex natura sua neque contineat hęresim, neque inducat suspicionem hæresis, non pertinebit ad tribunal Inquisitionis.

4 Si verò reuelatio confessionis sit ita qualificata, vt inde oriatur hæresis suspicio, tunc poterunt Inquisitores contra reuelantes procedere, saltem ad inquirendum, quid sentiant de fide, vt notant etiā Molfes. et Carena *num.* 1. citati. Nam tunc subintrat Inquisitorum iurisdictio tanquam ea, quæ concessa est pro conseruatione fidei Catholicæ; tunc etiam delictum ob suspicionem hæresis, quam generat contrariatur fidei, et ideo spectat ad iurisdictionem concessam Inquisitoribus.

5 Tunc autem reuelatio confessionis esset qualificata in ordinę ad hunc effectum, quando non ex malitia reuelantis censeretur prouenire, sed ex eiusdem prauo sensu circa res fidei, vt si reuelans frequenter incidisset in huiusmodi crimen, quia tunc ostenderet, se contemnere obligationem sigilli, et proinde de illa malè sentire. Aut si ita reuelaret, confessionem vt simul verbis aut facto declarare sigillū confessionis esse parui pendendum, et nō curandum. Quia hoc pacto videretur non credere strictam obligationem ipsius, aut aliquo alio modo declararet, se non æstimare huiusmodi sigillum.

6 Ex quibus deducitur cum Carena *de Offic. Inquisit. par. 2. tit. 17. S. 23. nu. 9.* Non posse Inquisitores interrogare reum, qui confessionem reuelauit, si reus sit probatæ, et integræ vitæ. Quia tunc excluditur suspicio hæresis, et præsumitur commissum delictum ex alio motiuo, quod non contrarietur fidei. Debet tamen excipi casus, in quo esset in hoc consuetudinarius, licèt aliàs probatæ vitæ: nam ex hoc sufficienter habetur fundamentum suspiciendi, quod malè sentiat de hoc sigillo. Imò ex eo, quod est aliàs integræ vitæ crescit suspicio: quia non est verisimile, quod cum sit probatæ vitæ reuelaret frequēter cōfessiones, nisi malè de sigillo sentiret. E cōtra verò, si sit aliàs suspectus de hæresi, etiam vnica reuelatio confessionis prębebit sufficiens fundamentum suspiciendi, quod malè sentiat de sigillo.

7 Obiici potest. Si quis esset consuetudinarius in reuelando, quod sub sigillo secreti naturalis ei communicatur, non præberet suspicionem hæresis, nec pertineret ad tribunal Inquisitionis. Ergo nec qui est consuetudinarius in reuelando, quod accipit sub sigillo confessionis. Resp. Esse diuersam rationem. Quia sigillum secreti naturalis non pertinet ad fidem; & ideo qui frequenter violat, quamuis violet legem naturalem, non tamen prębet suspicionem, quod malè sentiat in materia fidei. At sigillum confessionis tanquam cōsequens ad institutionem sacramenti pœnitentiæ, pertinet ad fidem, et ideo ex illius frequenti violatione oritur suspicio hæresis, quia oritur suspicio, quod malè sentiat de sacramento pœnitentiæ, in quo radicatur sigillum confessionis.

An

An Superiores Regulares electi à Sũmo Pontifice censeantur eodem iure, ac si electi essent à Religione. Quæst. 286.

1 *Superiores Regulares à Pontifice electi eodem iure censentur electi à Religione.*
2 *Tanquam subrogati in locum eligendorum à Religione subsunt ijsdem iuribus, obligationib. &c.*
3 *Censentur ijdem Superiores, ac si essent electi à Religione.*
Subsunt ijsdem dispositionibus.
4 *Electio Pontificia non immutat statum Superiorum Regularium.*
Pontifex conferendo beneficium non immutat eius statum.
5 *Superior Regularis electus, à Pontifice seruare debet, dum renunciat, præscriptionem Constitutionum.*
In subrogato seruanda eadem determinatio.

1 SVperiores Regulares electos à Summo Pontifice *censendos esse eodem iure, ac si electi essent à consuetis electoribus Religionis*, resoluendũ est. Et proinde censeri electos ad idem tempus, ad quod solent Eligi à Religione, cum ijsdem obligationibus iuribus, qualitatibus, præeminentijs &c. Ratio est. Quia Pontifex solum assumit sibi electionem, quæ esset facienda per electores Religionis, & eligit loco ipsorum: vnde eligit secundum formam Constitutionum Religionis. Et ideo electi secundum talem formam tenentur in omnibus seruare Constitutiones non secus, ac si electi fuissent ab Electoribus Religionis.

2 Electio enim facta à Pontifice subrogatur in locum electionis quæ erat facienda per Electores religiosos, & ipsi in locum illorum Superiorum, qui erant à religione eligendi. Et ideo locum habent c... ad ipsos eadem iura, prærogatiuæ, obligationes, quæ locum haberent, si consueto modo fuissent electi. *l. Si cum. §. Qui iniuriarum. ff.* Si quis caut. & *l. Filia sua. §. Titia. ff. De condit. & demonstrat. & l. In duobus. §. 1. ff.* De iureiur. Et Cap. *Eccles. 1.* Vt *lite penden.* & notant Glos. *ibid.* ver. *Et est hic.* Marsil. *singul. 255.* Gabr. *conclus. 2.* De *reg. iur.* Surd. *decis. 35. num. 9.* Bald. *in l. Parabolani. C.* De *Episcop. & Cler.* Cephal. *consil. 20. num. 2. lib. 1.* Crauet. *consil. 973. num. 2.* Decian. *consil. 43. num. 14. lib. 3.* Socin. *Regul. 34.*

3 Imò censentur ijdem Superiores, ac si ab electoribus Religionis electi fuissent tamquam in eorumdem locum subrogati *§. Si igitur defunctus* ver. *Vnde consequẽs.* Authen. *De hered. ab intest. venient.* Et notant Bald. *in l. Per diuersos. num. 21. C. Mandati.* Natta *consil. 346. num. 3.* Dec. *consil. 52. num. 53. in fine. lib. 1.* Rota corã Merlino *decis. 445 num. 2.* Et ideo comprehenduntur sub ijsdem dispositionibus, sub quibus comprehenduntur, qui electi fuissent ab electoribus Religionis: vnde etiam tenentur eas seruare.

4 Accedit etiam, quod Pontifex eligendo hos Superiores non immutat statum, & conditionem eorumdem. Sicut etiam conferendo beneficia non immutat statum, & qualitates eorumdem, quãuis non seruet in conferendo eumdem statum, & qualitates. Vt frequenter firmauit Rota coram Coccino *decis. 174. n. 4.* & coram Durano *decis. 320.* & coram Caualerio *decis. 252. num. 2.* & *decis. 340. num. 6. par. 3.* Recent. & *in Monopolitana hebdomada 11. Decemb. 1615.* coram Verospio. Vnde cum non immutetur status, & qualitas dignitatum, & Officiorum regulariũ per electionem Pontificis, eodem modo se habebunt, ac si cõsueto modo sequuta fuisset electio: & in omnibus seruabuntur, quæ aliàs seruarentur secundum præscriptum Constitutionum.

5 Ex quibus deducitur. Quod si contingat aliquem ex his electis debere renũciare dignitati, aut officio, vel quia non possit onus substinere, vel ex aliquo alio capite, seruandus erit modus, quem pro renunciatione præscribunt Cõstitutiones. Quia tanquam electus ad formam Constitutionum, in omnibus, quæ consequũtur ad electionem eas seruare tenebitur. Et tanquam in subrogato loco illius, qui aliàs per electores Religionis fuisset electus, seruanda erit eadem determinatio, quò ad renunciationem *l. Cum in fundo. §. Si fundus. ff.* De *iure dot.* & obseruant Bart.

in

in Repet. l. Pater filium. num. 13. ff. De inoff. testamen. Socin. iun. in l. Filium. nu. 13. ff. De condit. & demonstrat. Rota coram Merlino decis. 445. num. 3.

An Prior, qui non recedit ex dispensatione Capituli Generalis, possit eligi in Abbatem. Quæst. 287.

S V M M A

1 *Prior, qui ex dispensatione Capituli Generalis nō recedit, an eligi possit in Abbatem.*
2 *Dispensatio præuentiua præseruat habilitatem.*
3 *Dispensatio potest valere quò ad vnum, & non quò ad alium effectum separabilem.*
Legislator potest dispensare in suis, & suorum prædecessorum legibus.
4 *Statutum confirmatum à Papa habetur pro Papali.*
5 *Facultas quando se extendat ad dispensandū super confirmatis à Papa.*
6 *Statuta confirmata à Papa quando fiant Papali.*
A Confirmatio Papalis quādo relinquat statutum in suo statu.

1 Extat statutum apud Religionē N. quod vt Priores possint eligi in Abbates, requirit; quod per triennium exercuerint Officium Prioratus. Vnde dubitatur, an qui fuit dispēsatus à Capitulo Generali super residentia, possit eligi in Abbatem, siquidem, cū exercuit officium Prioris per triennium, sicut requirit statutum. Et respōdendum. *Posse eligi stante dispensatione Capituli Generalis super residentia.*

2 Ratio est. Quia totum impedimentum prouenire tātum potest à statuto requirente, quod per triennium exercuerit Officium Prioratus. Cessat autem hoc impedimentum ex dispensatione super residentia, quæ se extendit ad omnia consequentia, quæ habent pro necessario fundamento ipsam residentiam, & sine qua stare non possunt, vt est exercere munus Prioratus. Est enim dispēsatio præuētiua, quæ præseruat, habilitatem, & impedit, ne superueniat impedimentū cū tale impedimētū, sit effectus iuris positiui inductus à statuto Religionis iuxta ea, quæ tradūt Geminian. in Cap. Quisquis. Dist. 84. Turrecrem. ibid. ante n. 1. Præposit. n. 1. Io. Andr. in cap. In generali. num. 3. ver. Quadragesimus septimus. De regul. iur. in 6. Couaruu. in Clemen. Si furiosus. par. 2. §. 3. Auila de censur. par. 7. disp. 6. du. 2. Rota in Ferrar. pensionis 21. Martij 1627. & in Cæsaraugustana pensionis 18. Iunij. 1610. num. 13. coram Lancellotto.

3 Videtur tamen hoc totum corruere ex eo, quod Capitulū Generale nō potest dispensare Superiores super residentia. Quicquid sit, an possit dispensare super residentia; credo enim non posse dispensare totaliter. Quia tamen talis dispensatio habet plures effectus separabiles, potest esse valida quò ad vnum, & non quò ad alium. Vnde quatenus versatur circa habilitatem acquisitam, ex exercitio Officij Prioratus per triennium, cum sit inducta ex statuto eiusdem Religionis, potest esse valida, & preseruare ab impedimento prouenionte ex eo, quod dispensatus nō exercuerit per triennium dictum officium. Potest enim Capitulum generale super statutis Religionis dispensare, cū quilibet legislator dispensare possit in suis legibus, & suorum prædecessorum, vt tradunt communiter Panorm. in Cap. At si Clerici. §. De adulterijs. num. 10. De iud. Dec. ibid num. 98. in noua edit. Felin. numer. 6. Alexander de Næuo. num. 16. Angel. verbo. Beneficium. numer. 22. Syluester. verbo. Dispensat. nu. 19. Nauar. cap. 25. Manual. num. 74. Azor. par. 1. lib. 5. cap. 15. quæst. 3. Salas. disp. 20. De legib. sect. 4. Sanchez qui alios citat lib. 8. de matrimon. disp. 17. num. 27.

4 Solum obstare videtur, quod dictū Statutum, requirens, quod Priores per triennium exercuerint proprium munus, vt possint assumi in Abbates confirmatū fuit in forma specifica ex certa scientia à Summo Pontifice: & proinde habeatur pro lege Papali, & consequenter nō possit Capitulum Generale super ipso dispensare iuxta ea, quæ tradunt Syluester verbo. Beneficium 3. num. 13. Angel. num. 22.

Armilla *num.* 27. Tabiena *verbo*, Beneficium. 2. *num.* 17. Sayr. *lib.* 6. *de censur. cap.* 11. Azot. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 15. *quæst.* 7.

5 Verum hoc non obstat, quin possit Capitulum Generale super hoc statuto dispensare. Nam Constitutiones concedunt eidem Capitulo facultatem dispensandi in specie super hoc statuto. Vnde cum Constitutiones confirmatæ fuerint ex certa scientia, & toto earumdem tenore inserto à Summo Pontifice, facultas dispensandi ad hoc quoque Decretũ, seu statutum se extendet. Quia si ob confirmationem Decretum censetur Papale, facultas quoque dispensandi ratione eiusdem confirmationis censebitur Papalis, & æquiualebit statuto, quod tanquam dispensabile eidem facultati subijcietur.

6 Deinde tunc solum statutũ reputatur Papale ex confirmatione Papæ, quando aliàs sine confirmatione non esset vires habiturum, eò quod in statuentibus non adsit facultas statuendi, nisi cũ approbatione Pontificis iuxta ea, quæ tradit Bart. *decis.* 60. *num.* 4. *par.* 4. *Recent.* Aut quando editur auctoritate Papæ, vt ponderat Rota *decis.* 98. *num.* 2. *Recent.* per tex. Cap. *Si Apostolica.* De *præbend. in* 6. Quò ad statuta tamen edita ab inferioribus facultatem statuendi addit tantum robur, & relinquit in eo statu, in quo reperit, vt tradunt Ruin. cum Bald. *consil.* 12. *numer.* 26. *lib.* 3. Curt. *consil.* 55. *num.* 17. Peregrin. *consil.* 63. *numer.* 6. *lib.* 1. Surd. *consil.* 361. *nu.* 37. Rota *decis.* 429. *num.* 1. & *decis.* 555. *num.* 2. *par.* 2. *Recent.* et coram Ludouis. *decis.* 267. *n.* 1.

An Magistratus cogere possit meretrices ad deferendum habitum diuersum ab habitu honestarum mulierum. Quæst. 288.

SVMMA

1 *Administrantes Rempub. disponere possunt circa habitum meretricum.*
2 *Magistratus prohibere potest meretricibus habitum honestarum mulierum.*
3 *Meretrices publicæ sunt infames.*
4 *Meretrices quæ vni aut alteri copiam faciunt sunt turpes personæ.*
His prohiberi potest habitus honestarum mulierum.
5 *Mulieribus, quæ occultè sunt inhonestæ non potest prohiberi habitus communis honestarum.*

1 IN *l. Mimæ.* C. De *Episcop. audient.* prohibetur meretricibus, ne vtantur habitu, quo vtuntur Virgines, Deo dicatæ. Introduxerant enim vsum huius habitus, vt propriam turpitudinem occultarent. Quia tamen id resultabat in dedecus illius habitus Virginum Deodicatarum, ideò ipsis prohibitus est talis vsus. Ex quo tex. deducitur, quod administrantes Rempublicam ciuilem habent potestatem disponendi circa habitũ meretricum, et prohibendi certas species habituum, præsertim quando ex eorumdem vsu resultat aliquod inconueniens.

2 Vnde resoluendum est. *Magistratũ prohibere posse ne meretrices deferant habitum honestarũ mulierum.* Et consequenter ipsas cogere, vt deferant specialem habitum, quo ab honestis fœminis discriminentur. Ità Bald. in dict. *l. Mimæ.* C. De *Episcop. audient.* vbi etiam Roman. Alexan. et cœteri Doctores Ias. *in l. Iustitia. ff.* De *iust. & iure.* Dec. *in l. Semper in contractibus num.* 3. *ff.* De *reg. iur.* Castrens. *in l. Nullus.* C. De *sum. Trinit.* Francisc. Marc. *quæst.* 459. *num.* 1. Et militat eodem ratio. Nam indecens est, quod habitu se ostendant mulieres honestas, et ipsam non solum

vita

vita, sed etiam incessu, licentia oculorũ, & toto corporis habitu deshonestent. Et rectæ rationi aduersatur, quod cum honestis mulieribus communicent in habitu, dum publicè inseruiunt inhonestati.

3 Accedit etiam, quod meretrices, quæ publicè sui copiam faciunt, sunt infames. *l.3.§.Lege Iulia.ff.* De *testib.* & obseruant A Costa alios citans *in Cap.Si pater, par.1.* vèrbo *Legauit nu.*40. *De testam.* Gratian. *Discep.forens.cap.*135.*num.*5.& 8. Surd. *De alimentis tit.*7.*quæst.*4. *numer.*34. Vnde dum ab ipsis defertur habitus honestarũ mulierum maculatur ex earumdem infamia, quæ aliquo modo in ipsum redundat; & ideo æquitas exigit, quod non communicent in habitu cum honestis mulieribus, ne istæ in habitu proprio deturpentur ab infamibus.

4 Verum insurgit dubium, an possit Magistratus cogere omnes meretrices ad deferendũ habitum, quo ab honestis mulieribus discriminentur. Et difficultas procedit quò ad eas, quæ vni tantũ, aut alteri sui copiã faciũt; nam de cœteris nõ adest difficultas, cum sint infames, vt dictum est *num. præced.* Et quidem, si publicum sit, quod alicui sui copiam faciant, poterit magistratus eas in habitu discriminare ab honestis mulieribus. Nam quamuis non sint infames, sunt tamen personæ turpes, vt notant Io, Faber. *Inst.t.* De *inoffic.testam.in princip.* verbo *Adulterinus.* Surd. *cit.tit.*7. *de alimen. quæst.*4. *num.*35. & cœteri *num. præced.* citati. Et notat Faber, quod adhuc est persona turpis illa, quæ absque lucro alteri sui corporis copiam facit. Et ideò adest sufficiens fundamentũ, vt tanquam personæ turpes possint à cœteris in habitu discriminari.

5 Porrò si occulta sit mulieris inhonestas, cum adhuc retineat apud populũ ius bonæ opinionis, non est æquum eam grauare bona opinione, prȩsertim quia habitus honestarum mulierum nondum eam dedeceat, siquidem adhuc pro honesta habetur. Et quamuis posset Magistratus in pœnam inhonestæ vitæ eam cogere, vt in habitu discriminaretur ab honestis mulieribus, hoc tamen non potest facere de facto, sed iuris ordine seruato, nam pœna debet esse publica vindicta delictorum: & ideo nõ potest infligi, nisi seruato iuris ordine delicta fiant in actis publica.

An confiscatis bonis pensionarij pensio ei soluenda transeat in fiscum. Quæst. 289.

S V M M A

1 *Confiscatis bonis pensionarij pensio non transit in fiscum.*
2 *Titulus pensionis non potest transire in fiscum, vt incapacem.*
Pensio conferenda solum clericis.
3 *Iura personalia non deuoluuntur ad fiscum.*
4 *Pensio comparatur vsufructui.*
5 *In fiscum transeunt sola bona præsentia.*
6 *Et cur.*
Idem crimen non potest pluries puniri.
7 *Pensio non transit in fiscum ecclesiasticum.*
Ius vsufructus Clerici non confiscatur.
8 *Pensiones decursæ, & nõ solutæ an transeant in fiscum.*
Confiscatio absoluta cõprehẽdit iura, & actiones.
9 *Pensiones decursæ transeunt ad hæredes.*
In fiscum transeunt, quæ transeunt ad hæredes extraneos.

1 Quamuis non desunt, qui putent, quod confiscatis bonis pensionarii, pensio sit à Titulari soluenda fisco. Oppositum tamen tenendum est, *ità vt nullo modo veniat soluenda fisco.* Quod venit inconsequentiam ad ea, quæ in superioribus dicta sunt de pensione, quæ erat soluenda illi, cuius bona ob delictum confiscata sunt. Ratio est. Quia in pensione duo considerantur, & titulus exigendi & quantitas exigenda, quæ est titulus exigendi, & quantitas exigenda, quæ est portio fructuum beneficij.

2 Quod spectat ad Titulum. Certũ est, non posse transire in fiscum. Nam præterquã quod est incapax talis tituli, quia si sit pensio Clericalis, requirit pro capa-

citate Clericatum: & si sit laicalis requiritur dispensatio Pontificis, quia cum pensiones non sint conferendæ, nisi solis Clericis per Constit. Pij V. 73. §.2. *tom.* 2. *Bullarij*. & notant Nauar. *consil.* 11. *num.* 2. *De tempor. ordinat.* Garzia *de benefic. par.* 1. *cap.* 5. *nu.* 121, Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 44. *num.* 9. Alciat. *consil.* 90. *num.* 7. *lib.* 9. Lotter. *de benefic. quæst.* 35. *num.* 103. *lib.* 1. vt conferantur laico, est necessaria dispensatio; & proinde Fiscus tanquam incapax non potest acquirere titulum pensionarii, cuius bona confiscantur.

3 Sed etiam, quia titulus pensionis importat ius personale, quod personam non egreditur, & cum ipsa extinguitur. Iura autem personalia non deuoluuntur ad fiscum in cõfiscatione bonorum, aliàs non essent iura personalia, quia egrederētur personam. *l. Ex facto* §. *Si quis rogatus. ff. Ad Trebel.* & iuxta ea, quæ tradunt Castrens. *in l. penul. ff De libe. & cor. liber.* Loffred. *consil.* 5. *dub.* 2. *nu.* 17. Cephal. *consil.* 321. *num.* 55. Alexan. *consil.* 23. *num.* 1. Roland. *consil* 29. *num.* 19. Bossius. *Tit. De publicat. bonor. num.* 16. Alciat. *consil.* 67. *lib.* 9. Boer. *decis.* 268. *num.* 6. Bart. *in l. Eum qui. opposit. ff. De interdic. & relig.* Peregrin. *De iure fisci. lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 91. Sanchez *lib.* 2. *sum. cap.* 14. *num.* 6. Suid. *decis.* 140. *num.* 19. Farinac. *in Praxi. quæst.* 25. *num.* 141. Bellon. iun. *De iure accrescen. cap.* 7. *quæst.* 46. *num.* 48. Arias de Mesa *Variar. resol. cap.* 42. *num.* 17. Cancer. *Variar. resol. cap.* vi. *num.* 160. ver. *Hinc neque par.* 3. Salgad. *par.* 2. *Labyrint. Creditor. cap.* 2. *nu.* 84. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure. cap.* 6. *nu.* 37. Guazin. *ad defens. animar. lib.* 2. *defens.* 6. *cap.* 19. qui in varijs casibus loquuntur de ijs omnibus, quæ personalia sunt, nec ad extraneos transmissibilia.

4 Si verò consideretur pensio, prout importat quantitatem, ad quam pensionarius habet ius, neque hæc potest transire in fiscum. Cum enim pensio annuatim soluenda sit, tot sunt pensiones, quot sunt anni: nec pensionarius illas acquirit nisi annuatim successiuè, vnde hoc anno non habet ius ad pensionem anni sequētis, cum fieri possit, quod moriatur, & extinguatur ius exigendi. Et proinde pensio comparatur vsufructui, vt obseruant Cardinal. *in Clemen.* 1. §. *Eadem. num.* 4. *De supplen. negligent. Prælat.* Gigas *de pension. quæst.* 49. & 53. Vallent. *de Benefic. lib.* 4. *tit.* 14. *num.* 1. Mohedan. *decis.* 4. *num.* 7. *De locato.* Rota *decis.* 401. *num.* 4. *par.* 1. *Diuers.* & *decis.* 530. *num.* 2. *par.* 4. Recent. Vnde sicuti vsusfructus solum annuatim acquiritur, ità etiam quantitas pensionis.

5 Ex hoc porrò fit, quod pensiones subsequentes confiscationem bonorum annuatim soluendæ non transeant in fiscum. Siquidem in eum non transeunt, nisi bona sola, quæ tempore confiscationis acquisita sunt, vt obseruant communiter Glos. *in l. Non adeo*, verbo *Præsens. ff De condit. & demonstr.* vbi & Doctores, Bart. *in l.* 1. *ff. De bon. damnat.* Bald. *in l. Etiam. in fine. C. Ad leg. Falcid.* Dec. *in l.* 3. §. *Illud. ff. Quod quisq. iuris*, Alexan. *ibid.* Ias. *in l. Si stipulatus.* §. *Cum stipulamus. ff. De verbor. obligat.* Castrens. *consil.* 56. *lib.* 1. vbi latè Socin. *consil.* 275. *num.* 18. Natta *consil.* 482. *num.* 7. Ruin. *consil.* 123. *vol.* 4. Curt. sen. *consil.* 60. *num.* 31. Menoch. *consil.* 101. *num.* 24. Peregrin. *de iure fisci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 132. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 3. *quæst.* 8. Sanchez *lib.* 2. *sum cap.* 14. *num.* 10. Bellon. iun. *de iure accrescen. cap.* 7. *quæst.* 46. *num.* 29. Guazzin. *ad defens. animar. lib.* 2. *defens.* 6. *cap.* 49. *num.* 25.

6 Et hoc fundamentum habet in pluribus tex. *vt in l. Si mandau ro.* §. *Is cuius ff. Mandati* ibi, *Quicquid postea acquiritur nō sequitur fiscum.* & *l.* 1. *ff. De pæn.* & *l. Eius qui.* §. 1. *ff. De testam.* ibi. *Bona quoque quæ tunc habuit, cum damnaretur publicabūtur.* Et consonat etiam ius canonicum Cap. *Felicis.* §. *Cum talis.* De pæn. *in* 6. ibi *De postmodum acquisitis repetitio non denegetur.* Et ea ratio est. Quia bona acquirenda non pertinent ad personam: vnde cū pœna non debeat egredi personam delinquentis, & eiusdem bona, non potest extendi ad bona acquirenda. Et quamuis possit pœna extendi ad priuationem facultatis acquirendi. Si tamen remaneat facultas acquirendi non possunt acquisita trahi ad fiscum, quia hoc esset noua punitio eiusdem criminis, quod est vnum ius *l. Senatus consult. ff. De accusat.* & *l.*

Recto.

Rectores. C, De *pæn.* & Cap. *Si Clerici. in fine.* De *iudic.* & notant Bart. *in l. Is, qui recus. ff.* De *publ. iudic.* vbi etiam cœteri Doctores. Bal. *in l. Cuius. ff. De furt.* Alex. *in l. Senatus. ff* De *accuſat.*

7 Quæ autem dicta ſunt, locum habent etiam quò ad fiſcum eccleſiaſticũ: nam quòad ipſum, quoque militant eædem rationes, ſcilicet, quod ius exigendi penſionem non poſsit tanquam perſonale tranſire in fiſcum. Et quod penſiones annuatim exigendæ nondum ſint in bonis damnati, & proinde non poſſint peruenire ad fiſcum. In hoc enim Fiſcus eccleſiaſticus æquiparatur ſæculari, ita vt quæ non poteſt capere vnus, nec etiam poſſit capere alter. Vnde ius ad vſumfructum, quod habet Clericus, non confiſcari tanquam perſonale, tradunt Bald. *in l. 1.* C. De *bon. libert.* Alex. *conſil.* 2. 3. *vol.* quos ſequitur Diaz *in pract. cap.* 124. *num.* 8. ver. *Si vero Clericus.* Guazzin. *de confiſcat. bonor. concluſ.* 13. *ampl.* 24. *numer.* 16.

8 Quod ſpectat ad penſiones decurſas, nec ſolutas exiſtimo, quod veniant in confiſcatione bonorum ſimpliciter, & abſoluta, nam hęc complectitur etiam iura, & actiones, vt tradunt Alexan. *conſil.* 59. *num.* 4. *vol.* 6. Guazzin. *de confiſcat. bonor. concluſ.* 13. *limit.* 30. *num.* 7. Vnde cũ penſiones nondum ſolutæ non ſint in bonis damnati, ſed tãtum habeat ius, & actionem ad ipſas, oportet, vt confiſcatio cõprehendat iura, & actiones, vt ſe extendat ad has penſiones.

9 Penſiones autem decurſæ tanquã bona temporalia tranſire poſſunt in fiſcũ tanquam iura acquiſita à penſionario, nã tranſeunt etiam ad hæredes penſionarij iuxta ea, quæ tradunt Riminal. iun. *conſil.* 684. Alexan. *conſil.* 15. *numer.* 3, *vol.* 2. Ferret. *conſil.* 372. *num.* 9. ver. *Hinc ſuccedit.* Gabr. *conſil.* 151. *numer.* 13. ver. Tametſi Honded. *conſil.* 86. *num.* 23. *lib.* 2. Surd. *conſil.* 333. *num.* 2. ver. *Videmus enim* Caccialup. De *penſion. queſt.* 25. Couaruu. *lib.* 1. *Variar. cap.* 15. *num.* 13. Molina *lib.* 3. *de primogen. cap.* 11. *num.* 4. Alter Molina *de iuſt. & iure. tom.* 3. *diſp.* 635. *nu.* 8. Zechius De *repub. Eccleſ. tit.* De *beneficiat. num.* 11. Paſqualig. Quæſt. Select. *in fine.* Gigas *de penſion. quaeſt.* 52. Gratian. *diſcep. forenſ. cap.* 548. *num.* 43. Caccialup. De *penſion. quæſit.* 25. Gamar. *de offic.* Leg. *lib.* 6. *nu.* 584. Garzia *de benefic. par.* 2. *cap.* 1. *num.* 120. Vallenſ. *de benefic. lib.* 4. *tit.* 12. *numer.* 23. Rota coram Mantica *deciſ.* 14. *num.* 10. & *deciſ.* 648. *par.* 4. *Diuerſ.* & corã Durano *deciſ.* 448. *nu.* 34. vbi plures aliæ deciſiones cumulantur. Vnde tranſire poterit etiam in fiſcum, cũ in ipsũ tranſeant omnia quæ per contractum, aut per vltimam voluntatem in extraneos alienari poſſint vt tradũt communiter Gloſ. *in l. 1.* C. De *bon. liber.* Bald. & cœteri *ibid.* Bart. *in l. Eum, quo. ff.* De *interdict. & releg.* Dec. *in l. Ea ſola. ff.* De *regul. iur.* Socin. ſen. *conſil.* 121. *num.* 17, *lib.* 4 Socin. iun. *conſil.* 51. *num.* 3. *lib.* 2. Natta *conſil.* 528. *nu.* 23. Alexan. *conſil.* 23. *num.* 9. *lib.* 1. Peregrin. *de iure fiſci lib.* 5. *tit.* 1. *num.* 68. Iulius Clarus *quaeſt* 78. *num.* 7. *vbi* Breat. *num.* 112. Boſſius *de publicat. bonor. num.* 16. Farinac. *in Praxi queſt.* 25. *num.* 51. Guazzin. *de confiſcat. bonor. concluſ.* 13. *num.* 9.

An abſentia mariti per triginta annos ſufficiat, vt mulier poſſit tranſire ad ſecundas nuptias. Quaſt. 290.

S V M M A.

1 *Abſentia viri per triginta annos &c. an ſufficiat pro tranſitu ad ſecundas nuptias.*
2 *Probabilitas moralis mortis alterius coniugis an ſufficiat pro nouo matrimonio.*
3 *Pro nouo matrimonio requiritur certus nuncius de morte alterius coniugis.*
4 *Ex diſpoſitione ſacrorum* Canonum.
5 *Quorumcumque annorum abſentia alterius coniugis, non ſufficit pro nouo matrimonio.*
Dictio, Quanrocumque, *comprehendit omnẽ numerum.*
Eſt apta importare infinitatem.
Dictio, Quandocumq. *importat infinitatem.*
6 *Incertum non poteſt praeualere contra certu.*
Sequens incertum relicto certo temerè agit.
7 *Senſus* Cap. *Quoniam. Vt lite non conteſtata.*
8 *Opinio aſſerens abſentiam triginta annorum*

sufficere pro nouo matrimonio non est probabilis.

9 *Bona fides locum non habet in secundis nuptijs, nisi sit certa mors alterius coniugis.*

Ignorantia iuris, quando non excuset mulieres.

10 *Dispositio Cap. Dominus in quo respiciat præteritum.*

Dictio, Hactenus, *importat præteritum.*

11 *Transiens ad secundas nuptias sine certitudine mortis alterius coniugis punitur ab Inquisitoribus.*

---

1 SVpponitur, quod in toto spatio triginta annorum mulier de viro suo nihil audiuerit, nec possit vti diligentijs, ad certificãdam vitam, vel mortem, cum nesciat vbi reperiatur, aut quo iuerit, & proinde pro morte faciat sola lõnga absentia absque eo, quod aliquid de ipso intellexerit. Et videtur affirmatiuè respondendum, quia longa absentia triginta annorum absque vllo nũcio de persona præbet sufficiens motiuũ iudicandi, quod sit mortuus, cum non sit verisimile, quod si viueret, nõ audiuisset aliquid vxor de marito. Hoc autẽ sufficit, vt possit mulier transire ad secundas nuptias per tex. Cap. *Quoniam. §. Porro.* ver. *Sin autem. Vt lite non contes.* ibi. *Si autem de carnali coniugio sit agendum, tandiu alteruter coniugum expectetur, donec de ipsius obitu verissimiliter præsumatur.*

2 Nec valet responsio Guttierez *Pract. quæst.* 8. *numer.* 4. *lib.* 2. Hunc tex. esse correctum per Cap. *In præsentia.* De *sponsal.* quia hoc Cap. *In præsentia est* Clement. III. dict. autem Cap. *Quoniam* est Innocentij III. qui regnauit post Clementem III. Non potest autem lex posterior corrigi per priorem, cum è contra posterior corrigat priorem. Et huic opinioni fauent ij Doctores, qui putant. ex dic. Cap. *Quoniam.* sufficere probabilitatem moralem mortis vnius coniugis, vt possit alter transire ad secundas nuptias. Ita Glos. *in Cap. In præsentia.* verbo. *Viris. De spõsalib.* Hostiens. *in sum.* Tit. *De sponsa duor. num.* 6 Butrius *in Cap. In præsentia. num.* 7. *De sponsal.* Ancharan. *num.* 6. Rosel. *verbo.* Impedimentum. 12. *nu.* 1. & 3. Tabiena *ibid. impedimento.* 10. *quæst.* 1. *numer.* 2. Syluester alios referens, *verbo.* Matrimonium 8. *quæst.* 13.

3 Tenendum tamen est. *Non sufficere absentiam mariti per triginta annos, vt possit mulier ad secundas nuptias transire, etiam si toto hoc tempore nihil audiuerit de viro suo.* Hoc desumitur ex communi sententia, quatenus docet, quod pro transitu ad secundus nuptias requiritur, quod vnus coniugum acceperit certum nuncium de morte alterius. Ita Glos. *in Cap. In præsentia in fine.* De *sponsal.* Alexan. de Næuo *ibid. num.* 22. Abbas *in Cap. Quoniam.* §. *Porro. nu.* 12. *Vt lite non contes.* Innocent. *in Cap. Dominus. De secun. nupt.* Ancharan. *ibid. in fine.* Roland *consil* 93. *num.* 8. *vol.* 3. Guttierez *pract. quæst.* 8. *numer.* 4. *lib.* 2. Couaruu. 4. *Decret. par.* 2. *cap.* 7. §. 3. *numer.* 13. Ioseph Ludouic. *decis. Perus.* 12. *n.* 7. *tom.* 1. Cuchus *lib.* 5. *Instit. maior. tit.* 12. *num.* 231. Maschard. *de probat. conclus.* 1074. *numer.* 4. vbi plures alios refert Lopez *par.* 1. *Instr. cap.* 83. §. *Qui vtrum.* Sotus *in* 4. *dist.* 37. *quæst. vn. ar.* 5. ver. *De hac vero.* Sãchez *lib.* 2. *de matrim. disp.* 46. *num* 6. Ledesma *de matrim. dub.* 52. §. *Vltimo.* Rodriquez *tom.* 1. *sum. cap.* 253. *num.* 2. & 4. Angles. *in Florib. par.* 1. *quæst.* 11. *de impedimen. ordin. ar.* 3. *dub.* 1. Pontius *de matrimon. lib.* 7. *cap.* 53. *num.* 2. Coninch. *de sacram. disp.* 25. *num.* 3. *in fine.* Palaus *par.* 5. *oper. moral. disp.* 4. *pun.* 13. §. 1. *num.* 3. Nauat. *cap.* 21. *Manual. n.* 53. Speculum Coniug. *par.* 1. *artic.* 42. Valent. *par.* 4. *sum. disp.* 10. *quæst.* 2. *pun.* 2. Bonac. *quæst.* 3. *De impedim. matrim. numer.* 13. qui loquitur in terminis absentiæ per multos annos. Auersa *de matrimon. quæst.* 14. *sect.* 3 ver. *Cõmuniter tamen.* Amicus *de matrim. disp.* 22. *numer.* 9. *Caspens. tom.* 2. *curs. theol. tract.* 26. *disp.* 9. *sect.* 10. Præposit. 3. *par. qu.* 7. *de impedimen. matrim. dub.* 18. *num.* 161. qui loquitur in terminis longæ absentiæ Ludouic. à S. Io. *in sum. quæst.* 6. *de matrimon. ar.* 19. *dub.* 3. Syluius 3. *par. quæst.* 6. *supplemen. ar.* 2. *quæst.* 3. ver. *Censetur autem,* qui similiter loquitur in terminis longæ absẽtiæ, & in ijsdem terminis etiam Trullẽch, *lib.* 7. *de sacramen. cap.* 9. *dub.* 14. *numer.* 7. Carena *de offic. Inquisit. par.* 2. *tit.* 5. §. 4. *num.* 24.

4 Et

4 Et hoc desumitur ex Cap. *Dominus* De *secund. nupt.* ibi. *Id vobis respondemus, vt nullus amodo ad secundas nuptias migrare præsumat, donec ei constet, quod ab hac vita migrauerit coniux eius.* Vbi notandum est verbum, *Constet*, quod non significat solam probabilitatem, sed euidentiam, aut saltem certitudinem. Et ex Cap. *In præsentia.* De *sponsal.* ibi. *Consultationi ergo tuæ taliter respondemus, quod quantocunque annorum numero, ita remaneat, viuentibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè conuolare, nec auctoritate Ecclesiæ permittas contrahere, donec certum nuncium recipiant de morte virorum.* Vbi notandum est, quod requiritur certus nuncius. Et hi tex. loquuntur non solum de secundis nuptijs celebrandis auctoritate Ecclesiæ, sed etiam de facultate contrahendi, quam negant habere ante certum nuncium, vt constat ex illis verbis. *Nullus migrare præsumat, & non possunt ab aliorum consortium, &c.*

5. Atque ex Cap. *In præsentia.* De *sponsalib.* excluditur, quod nulla, quantumuis longa absentia alterius coniugis sufficiat, vt possint iniri secundæ nuptiæ, vt constat ex illis verbis, *Quantocunque annorum numero ita remaneant*, hoc est præstulantes absentes viros. Vult enim Pontifex, quod quantocunque annorum numero mulieres præstolatæ sint absentes viros, atque adeo etiam per triginta annos, non possint transire ad secundas nuptias, donec certum nuncium de morte acceperint. Dictio enim, *Quantocunque* est vniuersalissima, & compræhendit quemlibet numerum annorum, vt in *l. Bollista. ff.* Ad *Trebel.* & notant Glos. *ibid.* verbo. *Etiam fructus.* vbi etiam Bar. & in Clement. 1. §, *fin.* De *foro com. pet.* vbi Glos. verbo *Quanticunque*, notat, quod hæc dictio excludit terminum: vnde fit, quod sit apta importare etiam infinitatem. Quam infinitatem importari etiam per similem dictionem *Quandocunque* tradunt Alexan. *consil.* 145. *ver. Sed hoc lib.* 2. Menoch. *consil.* 151. *num.* 33. Tiraquel. De *retrac. tit.* 2. §. 1. Glos. 2. *num.* 19. Rota *decis.* 21. *num.* 13. *par.* 5. Recent.

6 Ratio vero est. Quia de priori matrimonio certo constat, & proinde certum est adesse impedimentum diximus aliud matrimonium, Quod autem dissolutum sit matrimonium per mortem alterius coniugis, & sublatum impedimentum, non certo constat, sed solum est dubium, & ad summum adest leuis probabilitas. Non potest autem, quod est incertum elidere quod est certum, nec contra ipsum præualere; vnde cum in certa mors coniugis, ita se habeat, vt possit esse sequuta, & non possit esse sequuta, remanet in suo statu impedimentum ligaminis, quod impedit, & dirimit secundas nuptias. Et qui hoc non obstante transit ad secundas nuptias, tamen sequitur incertum relicto certo contrà regulam agibilium moralium *l. Non quemadmodum. ff.* De *iudic.* & *l.* 1. *ff. De in lit. iuran.* & *l. Pactum. C. De pact.*

7 Neque obstat tex. Cap. *Quoniam* Vt *lite non contest*, allat. *num.* 1. Quia ibi Pontifex non agit de notitia, quæ necessaria est de morte alterius coniugis, vt possit fieri transitus ad secundas nuptias: sed de examinatione testium in causa matrimoniali contra maritum, absentem, & vult, quod huic examini supersedeatur donec, de absentis morte verisimiliter præsumatur. In illo enim Cap. Pontifex decernit, quod ante litis contestationem non examinentur testes. Deinde ponit casus in quibus id permittitur: & subdit, quod quando agendum est de coniugio carnali, debet expectari, donec verisimiliter præsumi possit mors mariti absentis. Et redditur ratio. Quia potest esse absens absque culpa, aut absque malitia licèt ex propria voluntate. *Vt de facili, vel in breui citari non possit. Et ei quidem præiudicari non debet, cum habeat forsan exceptiones legitimas ad intentionem contrariam elidendum.* Quæ ratio non haberet locum si ageretur, de transitu ad secundas nuptias, quia in hac causa; nec maritus citandus est, nec locum habent exceptiones mariti contra intentionem vxoris; sicut quando agitur contra ipsum in alijs causis matrimonialibus. Et ideo vult Pontifex, quod expectetur, donec possit præsumi mors ipsius, vt ess-

vt cesserneceſſitas citationis.

8 Ex dictis infertur. Opinionem, quæ aſſerit, ſtante abſentia triginta annorum poſſe mulierem tranſire ad ſecundas nuptias ſtante probabilitate mortis, ſi nunquam ſit aliquid auditum de viro, nullum habere probabilitatem. Nam non eſt probabile, quod certum impedimentum auferatur per incertam diſſolutionem; quia impedimentum durat, quouſque conſtet fuiſſe ablatum: incerta autem diſſolutio nihil amplius, poteſt operari, quàm quod dubitari poſſit, an ſit ablatum: in dubio autem impedimentum ſtat in ſua poſſeſſione. Deinde cum habeamus textus expreſſos, quod requiratur certus nuncius de morte, & quod debeat de ipſa conſtare, opinio, quæ eſt contra hos textus non poteſt eſſe probabilis.

9 Secundo infertur. Contra Simancham *Catholicar. Inſtit. tit.* 40. *num.* 3. Gutierez *Practicar. quæſt.* 8. *nu.* 3. *lib.* 2. In contrahendis ſecundis nuptijs non poſſe amplius habere locum bonam fidem, ſi contrahantur abſque certitudine mortis alterius coniugis. Nam iura prohibentia ſunt clara. Ignorantia autem iuris neminem excuſat. *l. Iuris ignorantia*, C. qui *admitti*, vbi communiter Doctores. Nec etiam fœminas, quando potuerunt peritos conſulere, vt tradunt Dec. *conſil.* 351. *in fine.* Crauetta *conſil.* 285. *in fine.* Iaſ. *conſil.* 28. *poſt init. lib.* 3. Ruin. *conſil.* 139. *in fine,* Alciat. *Reg.* 3. *preſump.* 31. Menoch. *conſil.* 35. *num.* 24. præſertim quia mulieres tranſeuntes ad ſecundas nuptias non certæ de morte prioris viri debent ſuperioribus ſtatum ſuum aperire: & non aperiendo ſunt in dolo.

10 Tertiò infertur. Quod diſpoſitio Cap. *Dominus.* De *ſecundis nuptijs*, quatenus diſponit. *Si vero aliquis, vel aliqua id hactenus non ſeruauit, & de morte prioris coniugis adhuc ſibi exiſtimat dubitandum, & qui ſibi nupſit debitum non deneget poſtulanti, quod à ſe tamen nouerit nullatenus exigendum.* Hæc enim diſpoſitio non eſt pro tempore futuro, atque adeo nec pro matrimonijs ſubſequuturis ab illo tempore, ſed tãtum reſpicit matrimonia illuc vſque contracta, vt ſatis declarat dictio *Hactenus*, quæ ſignificat tempus præteritum, vt obſeruant Gloſ. *in princip. ff.* De *oper. noui nunc.* vbi etiam Doctores. Signorol. *conſil.* 22. *circa fin.* Menoch. *conſil.* 1061. *num.* 42. *init.* Rolan. *conſil.* 8. *num.* 49. *lib.* 3. Rota *deciſ.* 1223. *num.* 8. *par.* 2. *Recent.* Hoc autem diſpoſuit Pontifex de matrimonijs præteritis, quia cum illuc, vſque non adfuiſſet ius expreſſum, quod deberet conſtare de morte alterius coniugis, vt locum habere poſſent ſecundæ nuptiæ fuit locus bonæ fidei, quæ locum habere non potuit poſt diſpoſitionem dicti Cap. *Dominus.*

11 Et proinde tranſeuntem ad ſecundum matrimonium abſque certificatione de morte alterius coniugis puniri poſſe ab Inquiſitoribus, tradunt Farinac. *De hereſ. quæſt.* 178. *num.* 71. Carena *de offic. Inquiſit. par.* 2. *tit.* 5. *S.* 4. *num.* 27. qui teſtatur de praxi. Quia ſcilicet abutitur ſacramento, dum adhuc dubius, an ſit ſolutus vinculo prioris matrimonij trãſit ad ſecundum contra expreſſam prohibitionem ſacrorum Canonum, qui requirunt certitudinem de morte, vt poſſit ſuperſtes coniux ad ſecundas nuptias tranſire.

An peculium Religioſi, qui eſt electus ſuperior alterius Monaſterij, & moritur ante apprehenſam poſſeſſionem, pertineat ad hoc Monaſterium. Quæſt. 291.

SVMMA.

1 *Quod nam peculium poſſint habere Religioſi.*
2 *Monachus quicquid acquirit monaſterio acquirit.*
3 *Peculium Religioſi electi in ſuperiorem poſſeſſione nondum adepta ad quodnam monaſterium ſpectet.*
4 *Peculium ſpectat ad monaſterium, ad quem ſpectat Religioſus.*
Superior poteſt reuocare vſum conceſſum Religioſo.
5 *Superior quomodo habeat vſum peculij.*
6 *Mutato ſtatu perſona mutatur ſtatus rei, quæ ipſi adhæret.*

7 *Adep-*

7 *Adeptio possessionis prælaturæ regularis non requiritur pro incorporatione.*
Confirmatio facit, quod Episcopus non acquirat amplius Religioni.
8 *Peculium quomodo transeat cum Religioso de vno ad aliud monasterium.*
Potest ex consuetudine transire.
Consuetudo quando inducat ius.

---

1 Difficultas locum habet quo ad illud peculium, quod consistit in rebus verè consumptibilibus, siue sint pecunia, siue aliquid aliud. Cum enim Religiosi possint habere de licentia superioris huiusmodi peculium iuxta Cap. *Monachi.* De *statu monachor.* vt illud conuertant in proprios vsus religiosos, dubitatur, ad quodnam monasterium pertineat, si contingat, quod. Religiosus vnius Monasterij eligatur superior alterius Monasterii,& moriatur ante apprehensam possessionem sui Officii.

2 Cum enim quidquid Monachus acquirit, Monasterio acquirat, nec proprium possit habere. §. *si qua mulier.* Authent. *De sanc. Episcop. & §. Illud quoque* Authent. *De monach.* & Authen. *Ingressi.* C. *De sacrosanc. Eccles.* & Cap. *si qua mulier.* & Cap. *Quia ingredientibus.* 19. *Quæst.* 3. debet necessariò huiusmodi pecuniam pertinere ad aliquod Monasterium; & consequenter aut ad Monasterium, à quo assumitur, aut ad Monasterium, cuius est electus superior.

3 Tenendum autem est. *Spectare ad Monasterium, cuius fuit electus superior.* Ratio est. Quia cum peculium sit ipsi concessum iuxta consuetudinem Religionis pro vsibus propriis, habet solum vsum fructi iuxta ea, quæ tradunt communiter Doctores Nauar. *Com.* 1. *De regular. num.* 13. & *Com.* 2. *num.* 2. Rodriquez *quæst. Regular.* 29. *ar.* 4. *tom.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 12. *quæst.* 1. *&* 2. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure cap.* 3. *dub.* 8. *num.* 31. Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 18. *sum.* 8. Vnde possidetur à Monasterio, apud quod est dominium. Non possidetur à quocunque Monasterio, sed ab eo, ad quod spectat persona Religiosi. Spectat autem ad Monasterium, cui est incorporatus, vel tanquam superior. Eo ipso autem, quod Religiosus eligitur superior alicuius Monasterii ipsi incorporatur tanquam caput, & principale membrum eiusdem Monasterii.

4 Quod præsertim locum habet, quando agitur de pecunia ita concessa in proprios vsus, vt ex consuetudine, & saltem tacita licentia superiorum sequatur personam, quando de vno Monasterio transfertur ad aliud. Ex hoc enim fit, quod sicuti Religiosus incorporatur Monasterio, incorporetur etiam pecunia, quam secum defert, quia vsus illius desinit esse dependens à superiore prioris Monasterii: & si Religiosus sit subditus, dictus vsus fiat dependens à superiori Monasterii, cui de nouo incorporatur, qui poterit reuocare talem vsum, & conuertere pecuniam in alios vsus Monasterii. Vsus enim particularis cuiuscunque Religiosi est dependens à licentia proprii superioris, ita vt possit eam reuocare quamuis promiserit, se non reuocaturum, vt tradunt communiter Abbas *in Cap. cum ad Monasterium. num.* 11. De *statu monach.* Io: Andr. *in Cap. Non est obligat. in fine.* De *reg. iur. in* 6. Francus *ibid. in fine.* Syluester. *verbo.* Abbas *num.* 7. Angel. *num.* 24. Nauar. *consil.* 20. *num.* 12. *De Regular. lib.* 3. *in* 1. *edit.* & in 2. *consil.* 14. *num.* 12. *De statu Monach.*

5 Si vero sit superior, potest habere vsum huiusmodi pecuniæ, quatenus tanquam administrator bonorum Monasterii, potest sibi indulgere, quod potest indulgere suis subditis. Quod certè non posset, nisi talis pecunia computaretur inter bona Monasterii, cuius est superior, quorum tantum est administrator. Quod si dicta pecunia pertineret ad prius Monasterium, non posset de ipsa disponere in proprios vsus, cum eius facultas non se extendat circa bona alterius Monasterii. Si ergo dum viuit potest de tali peculio disponere tanquam de bonis proprii Monasterii, si contingat mori, pertinebit ad idem Monasterium ratione incorporationis personæ.

6 Accedit etiam. Quod mutato statu personæ mutatur etiam status rei, quæ adhe-

adheret personæ *l. 1. C. De impos. lucr. des. lib.* 10. & tradunt Doctores in *Cap. 1. num.* 9. *De immunit. Eccles. in* 6. Niger *in Repet. Extrauag. vn. num.* 224. *De vita, & honest. Cler.* Anchar. *consil.* 129. *num.* 2. Gutierez *Practicar. quest.* 3. *num.* 15. *lib.* 1. Maranta *consil.* 99. *num.* 3. Rota coram Merlino *decis.* 902. *num.* 74. Vt proinde ex hoc inferant Doctores, quod dum persona fit Ecclesiastica, bona quoque ipsius mutant statum, & subtrahuntur à iurisdictione laica. Cum ergo. Religiosus de subdito fit superior, atque adeo subtrahitur à iurisdictione superioris cui prius subiectus erat, bona quoque, quæ ipsi adherent pro vsibus propriis, atque adeo peculium, sequens personam subtrahitur, ab eadem subiectione, & sequendo personam incorporatur Monasterio, cui per electionem incorporatur superior tanquam caput ipsius.

7 Nec obstat. Quod superior nondum apprehenderit possessionem Prælaturæ. Quia apprehensio possessionis requiritur pro exercendis actibus iurisdictionalibus; non autem pro incorporatione, quia eò ipso, quod quis eligitur in superiorem Monasterii, ipsi incorporatur, nam per electionem fit membrum, nempe caput eiusdem Monasterii: & consequenter incorporantur etiam ea bona, quæ sequuntur eiusdem personam. Et sicuti eò ipso, quod quis est confirmatus Episcopus desinit acquirere Religioni; & quæ deinceps habet non sunt amplius, sub eius possessione, quamuis nondum apprehenderit possessionem, vt notant Rodriquez *quæst. Regul.* 69. *art.* 4. *tom.* 3. Faustus *lib.* 8. *Thesauri Religios. quæst.* 46. Sanchez *lib.* 7. *Sur. cap.* 32 *num.* 67. Barbosa *de potest. Episcopi allegat.* 114. *num.* 29. Ita etiam, quando quis fit superior alterius Monasterii, quæ habet in vsus proprios concessa tanquam sequentia personam incorporantur cum eadem persona Monasterio, cui præficitur.

8 Videtur tamen obstare. Quod huiusmodi peculium erat iam acquisitum priori Monasterio; & proinde non posse transire in Monasterium, cui Religiosus præficitur. Verum hoc non obstat; nam cum huiusmodi peculium tanquam concessum in vsus proprios Religiosi ex consuetudine Religionis sequatur eiusdem personam, ita vt secum ipsum deferat, quando transit de vno ad aliud Monasterium, censetur acquisitum priori Monasterio secundum terminos huius consuetudinis atque adeo transferibiliter ad aliud Monasterium. In hac enim consuetudine adest licentia tacita superiorum iuxta id, quod notat Sanchez *lib.* 7. *Sum. cap.* 19. *num.* 7. quæ sufficit pro tali translatione, vt notant communiter tam Canonistæ, quàm Theologi cum D. Th. 2. 2. *quæst.* 32. *ar.* 8. *ad* 1. Et etiam declarat, quod ea, quæ concessa sunt in proprios vsus Religiosi, sequuntur eiusdem personam de vno ad aliud Monasterium; & ita interpretatur dominium, & possessionem Monasterium quò ad huiusmodi peculium. Et cum simus in materia capaci dispositionis humanæ, potest ex hac continuata obseruantia induci ius *l. De quibus. ff.* De legib. & *l. Nulli. ff.* Quod *cuiusque vniuer.* & *l. Obseruare* §. 5. *ff.* De *offic. Proconsul.*

An nulliter professus ob non peractum nouitiatum in loco designato, si post quinquennium fugerit, sit tutus in conscientia. Quæst. 292.

S V M M A.

1 *Nouitiatus, & si in loco non designato reddit professionem nullam.*

2 *Nullitas professionis non potest deduci post quinquennium.*

3 *Professus nulliter si post quinquennium deponat habitum est tutus in conscientia.*

4 *Nullitas professionis impedit omnem obligationem erga Religionem.*

Quod nullum est perinde se habet, ac si non esset.

5 *Lex fundata in falsa præsumptione non obligat in conscientia.*

6 *In foro conscientiæ attenditur sola veritas.*

Præsumptio cedit veritati.

7 *Immiscere se actibus professorum nō ratificat professionem.*

Professio nulla ob peractum nouitiatum in loco

loco designato non potest ratificari &c.

8 *Taciti, & expressi est idem iudicium.*

Decretum irritans semper resistit contrarijs dispositioni.

9 *Actus nullus ob defectum formæ non potest reualidari absque forma.*

Reualidatio actus est nouus actus.

Decretum irritans induxit formam.

10 *Tacita professio non habet locum, quando requiritur certa forma.*

11 *Nullitas professionis ex defectu nouitiatus in loco designato coram quo deducenda.*

Nulliter professus non potest licitè de se deponere habitum: deposito tamen est tutus in conscientia.

---

1 QVādo quis non peragit nouitiatū in locis designatis, & ibi nō admittitur ad professionē, nulliter profiteri, constat ex dispositis à Clemen. VIII. in ampliatione sui Decreti circa receptionem Nouitiorum annexi eiusdem *Constitutioni* 83. *tom*. 3. *Bullarij* §. 8. vbi ita disponitur. *Receptiones vero, & professiones quaslibet eorū, qui contra huiusmodi Decretum admissi fuerint, nullas, & irritas esse ad quemcunque effectum & nunc decernit, & declarat*. Decreto autem prohibet, ne nouitij recipiãtur, & ad professionem admittantur nisi in locis designatis, ex quibus constat professionem esse omninò nullam, nec aliquem parere effectum defectu potestatis Religionis, quæ cum illam habeat à Summo Pontifice, potest solum vti secundum mensuram illi concessam, & proinde cum sit restricta ad certa loca remanet sublata quò ad alia. Ex quo fit quod qui emisit professionem in locis nō deputatis, possit intra quinquennium reclamare iuxta dispositionē Concil. Trid.

2 Quia tamen Concil. Trident. *sess*. 25. *cap*. 19. *De Regul*. disponit, quod Regulares prætendentes nullitatem professionis debeant intra quinquennium reclamare, & deducere causas nullitatis, aliàs post quinquennium non debeant audiri, & proinde inducit præsumptionem iuris, & de iure pro validitate professionis, quod specialiter de nulliter professis ob non peractum nouitiatum in locis designatis sanciuit S. Congregat. in Decreto post Vrbani VIII. *Constit*. 115. §. *Quod si to*. 4. Bullar. Idcirco, si sponte dimittant habitum in foro externo habendi erunt pro Apostatis, & tanquam tales puniendi nō solum ex præfata dispositione Concilij Trident. sed etiam ex præfato Decreto in quo. §. *Si verò* disponit, *Si verò ijdem recepti vt supra, & Professi iuribus suis minimè deductis coram sacra Cōgregatione, ausi fuerint recedere, recepti, & professi tanquam Apostatæ puniantur, & pro talibus habeantur*. *Nec non eosdem iuxta forma Decreti De Regularibus Apostatis, & eiectis eiusdē Sanctitatis suæ iussu ab eadem Congregat. sub die* 21. *Septemb*. 1634. *editi procedatur, & Superiores, qui eiecerint pœnis suspensionis à diuinis, nec non priuationis omnium Officiorum, quæ tunc obtinebant, ac perpetuæ inhabilitatis ad ea imposterum obtinenda, vocisque actiuæ, & passiuæ ipso facto, & absque alia declaratione incurrant*. Ex quibus constat, quod nedum post quinquenniū, sed etiam si intra quinquennium quocūque modo deponant habitum absque licentia S. Congregationis, tanquam Apostatæ habendi sunt, & puniendi.

3 Quod autem spectat ad forum cōscientiæ, *Poterit huiusmodi nulliter professus, si deposuerit habitum esse tutus in conscientia manendo extra Religionem secluso tamen scandalo*. Desumitur ex iis quæ in hac materia tradūt communiter, præsertim Sotus *lib*. 7. *de iust. & iure quæst*. 1. *ar*. 2. §. *An verò qui tale votum*. Angles *in Flori. par*. 2. *quæst. de voto quæstion*. 1. *ar*. 1. *difficul*. 4. *conclus*. 3. Rodriquez *tom*. 2. *sum. cap*. 92. *num*. 1. Henriquez *lib*. 11. *sum. cap*. 11. *nu*. 3. Arragon. 2. 2. *quæst*. 88. *ar*. 1. *ante* 3. *conclus*. Sanchez *lib*. 4. *de matrim. disp*. 15. *nu*. 5. ver. *Quartò probatur* Lessius *de iust. & iure. lib*. 2. *cap*. 41. *dub*. 7. *numer*. 65. Zech. *in Praxi Nouitior. disp*. 14. *nu*. 5. Scrofa *quæst. moral*. 8. *num*. 4. *in fine*. Donat. *in praxi Rer. Regul. par*. 4. *tract*. 8. *quæst* 11. *num*. 19. Nauar. *in sua allegat*. 1. Ver. *Ita*.

2 Ratio est. Quia professio ob non peractum nouitiatum in loco designato ità est nulla ex dispositione Clemen. VIII. vt dictum est nu. 1. vt hæc nullitas se extendat ad omnes effectus, *Ergo* non inducit aliquam obligationem in nulliter professo manendi in Religione, sed relin-

quit

quit in illo ſtatu, in quo eſſet, ſi non emiſiſſet profeſſionem aliquam, nec in conſcientia, habet aliquam obligationem erga Religionem. Alioquin ſi nulliter profeſſus non remaneret in ſua libertate recedendi à Religione ſicut erat prius, profeſſio induceret aliquem effectum contra diſpoſitionem Pontificis: nec eſſet irrita quò ad quoſcunque effectus. Siquidem quod nullum eſt perinde ſe habet, ac ſi omninò non fuiſſet factum *l.* 1. *§. Hęc autem. ff.* Quod *quiſq. iur. ſtatu*, & notant Felin. *in Cap. Illud. num.* 5. De *pręſcrip.* Tiber. Decian. *reſpon.* 10. *num.* 34. *vol.* 1. Thomin. *deciſ.* 20. *num.* 14.

5 Et quamuis elapſo quinquennio profeſſio habeatur pro valida, hoc tamen non facit, quod ſit valida, ſi aliàs fuit nulla, non fuit ratificata: cum tota validitas ſit tantũ fũdata in pręſumptione eo quod ius præſumat pro validitate, cum autem præſũptio ſit falſa non obligat in cõſcientia, quia lex fundata in falſa præſumptione non obligat in conſcientia vt tradũt Abbas *in Cap.* 1. *num.* 10. De *conſtit.* Felin. *nu.* 4. Dec. *numer.* 8. *in* 1. *lect.* & cœteri *ibid.* Bald. *in l. Cum quis. numer.* 19. C. De *iur. & fac. ignorant.* Bart. *in l. Si is, qui. ff.* De *vſucap.* Adrian. *Quodlib.* 6. *ar.* 1, ver. *Ex quo infero.* Sotus *lib.* 1. *de iuſt. & iure. queſt.* 6. *ar.* 4. *in fine.* Sylueſter *verbo.* Lex. *queſt.* 9. Angel. *num.* 4. Tabiena *numer.* 28. Rodriquez *tom.* 1. *ſum. cap.* 194. *concluſ.* 3. Caſtro *lib.* 1. De *lege pæn. cap.* 5. *docum.* 1. *in fine.* Vaſquez 1. 2. *diſp.* 163. *cap.* 3. Azor. *par.* 1. *lib.* 5. *cap.* 6. *queſt.* 4. Couaruu. *in Cap. Cum eſſeſ. num.* 9. De *teſtamen.* Iaſ. *in Rubr. ff.* De *acquir. hæredit. numer.* 25. Io. Andr. *in Cap. Is qui fidem. De ſponſal.* Richar. *in* 4. *diſt.* 28. *ar.* 1. *quaſt.* 3. & 4. Nauar. *cap.* 17. *Manual. nu.* 284. Innocent. *in Cap. Quia propter.* De *elect.* Suarez *lib.* 3. *de legib. cap.* 23. *nu.* 9. Valent. *tom.* 2. *ſum. diſp.* 7. *quaſt.* 5. *pun.* 6. Salas *diſp.* 10. *de legib. ſect.* 4. Sanchez *lib.* 4. *ſum. cap.* 15. *num.* .. Sayr. *lib.* 3. *Clau. reg. cap.* 7. *num.* 8. Pontius *lib.* 5. *de matrimon. cap.* 5. *num.* 6. & 10. Bonac. *diſp.* 1. *de legib. quaſt.* 1. *pun.* 7. *§.* 3. *numer.* 1. & 6. Palaus *par.* 1. *oper. moral. tract.* 3. *diſp.* 1. *pun.* 14. *num.* 12. & communiter.

6 In foro enim conſcientiæ attenditur ſola veritas Cap. *Ita nos.* De *ſponſalib.* & ideo cum præſumptio ſit falſa corruit lex quæ ipſi innititur, præſertim quia obligat ex præſuppoſitione talis præſũptionis: Cũ ergo in foro conſcientiæ, non habeat locum præſumptio tanquam falſa, nec etiã locum habet diſpoſitio legis; ſed præſumptio cedit veritati. *l. Cum de indebita ff.* De *probat.* & *l. In rebus.* C. De *iure dot.* & notant Rolan. *conſil.* 99. *nu.* 11. *lib.* 1. Paris. *conſil.* 29. *num.* 44. *lib.* 2. Surd. *conſil.* 28. *num.* 110. Menoch. *conſil.* 86. *num.* 106. Vnde etiam ſtante falſitate præſumptionis deficit intentio legislatoris, qui ideo intendit obligare, quia ſupponit eſſe verũ, quod præſumit, & ideo eius intentio non extẽditur vltra veritatem præſumptionis.

7 Quæ autem dicta ſunt locum habent, etiam ſi nulliter profeſſus ſe commiſcuerit actibus propriis profeſſorum, quia ex hoc non ſequitur ratificatio profeſſionis, vt notant etiam Nouar. *in dict. allegat.* 1. ver. *Et ſecluſis.* poſt *Lucer. Regular.* Donat. *in praxi rerum Regular. par.* 4. *tract.* 8. *numer.* 1. vbi plures citat, qui generaliter volunt, quod tacita profeſſio nulla non reualidetur per actus proprios profeſſorũ. Ratio eſt. Quia pro reualidanda profeſſione, aut tacita inducenda requiritur facultas ex parte Religionis recipiendi ad profeſſionem, & quod talis profeſsio non ſit prohibita profiteri volẽti: tota enim validitas profeſsionis dependet à Romana Sede, & ideo non poteſt exequutioni mãdari, niſi ſecundum menſuram facultatis ab ipſa conceſſæ. Cum ergo ſit conceſſa facultas ſolum quò ad loca deſignata, & ſublata quò ad reliqua ſub conditione, quod in ipſis peragatur nouitiatus, non poteſt reualidari profeſsio, niſi ſecundum terminos huius facultatis, atque ideo niſi de nouo peragatur nouitiatus in locis deputatis, & ibi admittatur nulliter profeſſus ad nouam profeſſionem. Vbi enim nõ poteſt eſſe expreſſa profeſsio, nec etiam tacita locum habere poteſt.

8 Accedit etiam, quod tacita profeſſio non minus eſſet contra diſpoſitionem Clementis VIII. quam ſit expreſſa, quia eodem modo ſicuti expreſſa incorporaret Religioni. Taciti enim, & expreſsis

eſt

est idem iudicium, *l. Cum quid. ff.* Si *certum pet.* & *l. Item quia. ff. De pact.* & *l. fin. ff. De leg. 2.* Vnde eum dispositio Clemen. VIII. habeat Decretum irritans, nedum resistit professioni expressæ, sed etiam tacitæ, & illam annullat, quia annullat omnia, quæ contrariantur dispositioni Cap. 1. *De conc. praebend. in 6.* & Cap. *Si eo tempore. De elect. in 6.* & notant Anton. Gabr. *conclus. 3. num. 56. De claus. lib. 6.* Gomez *ad Regul. de annali. quaest. 4.* Menoch. *consil. 83. n. 7.* Gonzalez *ad Regul. 8. Cancel. glos. 67. nu. 12.* Cassador. *decis. 1. nu. 7. De restit. spoliat.*

9 Rursus quando ex præscripto actus celebrari debet cum aliqua certa forma, si sit nullus defectu formæ non seruatæ, non potest reualidari, nisi de nouo celebretur cum eadem forma. *l. Si vt proponis. C. De nupt.* & *l. Nuptiæ. ff. De ritu nuptiar.* & tradunt Socin. *consil. 92. num. 11. lib. 3.* Aretin. *consil. 128. num. 6.* Roman. *consil. 12. n. 3.* Dec. *consil. 536. num. 6.* Berous *consil. 134. num. 1. lib. 1.* Rota coram Seraphino *decis. 1242. num. 2.* & coram Ludouis. *decis. 395. num. 11.* vbi alias decisiones alllegat. Tum enim reualidatio actus est nouus actus *l. Asse toto. ff. De hæred. instit.* & *l. Obuenire solet. ff. De verbor. significat.* & notant Menoch. *consil. 80. num. 66.* Socin. dicto *consil. 92. num. 11. lib. 3.* Et ideo necessarium est, vt interueniat forma, cum qua ex præscripto legis fieri debet, alioquin si ab initio fuit nullus ob defectum formæ, semper erit talis, quoad vsque ponatur eadem forma. Si ergo professio fuit nulla ob peractum nouitiatum in loco deputato: & proinde defectu formæ stante Decreto irritante, quod inducit formam, vt communiter Doctores. Felin. *in Cap. Cum accessissent. num. 8. De constit.* Dec. ver. *Et ad hoc etiam.* Paris. *consil. 19. num. 185. lib. 2.* Socin. iun. *consil. 71. num. 23. lib. 1.* Grat. *respon. 16. init. lib. 1.* Rota *decis. 225. num. 5. par. 2. Recentior.* Non potest reualidari absque eadem forma; & consequenter non potest induci tacita professio.

10 Hinc Sixtus V. in sua Constit. moderatoria Constit. circa receptionem Nouitiorum, quæst. 71. *tom. 2. Bullar.* § 3. decernit, esse nullam etiam tacitam professionem, quando non seruatur forma seruanda pro expressa, quia est eadem ratio de tacita & expressa, ibi: sed cum eadem ratio vigeat in tacita professione emittẽda, quæ militat in expressa, statuimus, quod in quibuscumq; Ordinibus, & Religionibus neque etiam tacita professio, quorumcũque Religiosorum induci possit, nec inducta intelligatur nisi in receptione Constit. forma seruata fuerit. Et Vrbanus VIII. in sua *Constit. 115. tom. 4. Bullar.* super Professionibus emissis in locis non designatis supponit omnes tales professiones fuisse & adhuc esse nullas, sicut etiã esse nulla quæcunque inde sequuta sunt, & proinde concedit, vt de nouo emittantur, & reualidat actus nullos inde sequutos, nec supponit aliquam tacitam professionem.

11 Supra dictis obstare videtur Decretum S. Congregat. annexum *eidem Constit. 115.* Vrbani VIII. in quo decernit, quod huiusmodi nulliter professi etiam intra quinquennium, si exire voluerint, debeant coram S. Congregat. deducere sua iura. Et proinde non poterunt alio modo deserere Religionem, quàm per sententiam; & consequenter non erunt tuti in cõscientia, si propria auctoritate deserant. Resp. tamen aliud esse, quod non possint licitè deserere, & aliud, quod non possint validè. Licitè quidem nõ possunt, sine auctoritate S. Congregat. non solũ ratione dicti Decreti, sed etiam ex natura rei, quia cum præsumatur pro professione, requiritur auctoritas superioris pro declaranda eiusdem nullitate. Et ideo stante tali præsumptione vult S. Congregat. quod dimittentes habitum auctoritate propria habeantur, & puniantur tanquam Apostatæ. Validè tamen dimittunt habitum, & deserunt Religionem qui nullo vinculo tenentur, sed sunt omninò sui iuris, cum professio nullum effectum induxerit: & ideo in conscientia non tenentur redire; & quò ad hoc tuti sunt, cum non teneant aliquam obligationem se restituendi Religioni.

An censendus sit irregularis, qui dubitat de occisione à se commissa in bello defensiuo. Quæst. 291.

S V M M A

1 *Dubius de homicidio est irregularis.*
2 *Dubius an occiderit, in bello iusto, an irregularis.*
3 *Assistens bello iusto, incitans, &c. non sit irregularis.*
4 *Exiens contra aggressores nostri non sit irregularis.*
5 *Dubius an in bello defensiuo occiderit, an irregularis.*
Moderamen inculpata tutela non habet locum in bello.
6 *Pugnans in bello defensiuo non sit irregularis, nisi conscientia remordeat de occisione.*
Remorsus conscientia est de certis.
7 *In bello defensiuo non attenditur pro irregularitate excessus defensionis sed occisio.*
8 *Occisio in bello fit auctoritate publica, & ideo licita.*
Occisio ob priuatam defensionem quomodo licita.
Irregularitas cur posita pro occisione in bello defensiuo.
9 *Appellatione homicidij venit occisio criminosa.*
10 *Explicatur Cap. Petitio tua. De homicid.*
11 *Explodens in bello iusto sclopum sine pila non est irregularis.*

1 VIdetur affirmatiue resoluendum propter dispositionem iuris Cap. *Ad audientiam*, & Cap. *Significasti*. 2. De *homicid.* vbi sequuto homicidio etiam dubius an ipsum commiserit debet se habere pro irregulari. Hoc enim est speciale in hac irregularitate, vt etiam in dubio locum habeat. Et ideo dubios, an occiderint in bello iusto esse irregulares generaliter tradunt D. Antonin. 3. *par. tit.* 29. *cap.* 2. *§. fin.* Angel. *verbo.* Irregularitas 1. *num.* 6. & 11. Tabiena *verbo.* Irregularitas 3. *num.* 11. *conclus.* 7. Syluester *verbo.* Homicidium 3. *quæst.* 6. ver. *Sextum.* Polancus *in Director. cap. De irregular.* Auila *De censur. par. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 2. conclus.* 3. Bonac. *disp.* 3. *De censur. quæst.* 1. *pun.* 5. *nu.* 3. Sayr. *lib. 6. de censur. cap.* 19 *num.* 13. Villalob. *par.* 1. *sum. tract.* 21. *difficul.* 28. *num.* 6. Quorum plures addunt, non esse irregularem, si certus sit, se neminem occidisse, aut magis probabiliter iudicet, se non occidisse.

2 Qui verò generaliter tenent, quod dubius, an occiderit in bello iusto, non sit irregularis, id ipsum tenebunt etiam de eo, qui dubitat an occiderit in bello defensiuo. Ita autem tenent Henriquez *in sum. lib.* 14. *cap.* 3. *num.* 4. Sanchez *lib.* 1. *in Decal. cap.* 10. *nu.* 50. Merol. *tom.* 1. *Theol. moral. disp.* 3. *cap.* 3. *num.* 152. ver. *Quares quarto.* Bardus *de constitut. disp.* 6. *de conscient. dub. cap.* 7. §. 9. *num.* 1. Del Bene *tract.* 3. *de conscient. dubia. dub.* 14. *num.* 14. Giballin. *De irregularit. cap.* 4. *quæst.* 1. *num.* 25. ver. *Respondetur.* Præposit. 3. *par. quæst.* 5. *de irregular. num.* 97.

3 In hac difficultate illud videtur certum. Quod non incurrat irregularitatem ex eo, quod assistit bello iusto, quale est defensiuum, & sua assistentia animat, & incitat cæteros, siquidem quilibet ex militibus ex aliorum consortio, tanquam compugnantibus animarut ad pugnandum. Hoc desumitur argumento ex contrario sensu ex Cap. *Quod in dubijs*, De *pœnis.* Nam ibi Pontifex Innocent. III. declarat irregulares, qui incitant ad pugnandum, quia enormiter peccant. Vnde cessante ratione peccati non essent irregulares. In bello autem iusto præcipue defensiuo incitantes non peccant, sicut nec peccant pugnantes.

4 Desumitur etiam ex Cap. *Petitio tua.* De *homicid.* vbi Honor. III. declarat, Sacerdotem, qui exiuit è castro contra aggressores illius, & ob plurium occisionem, quærebat, an esset irregularis, non esse irregularem, si eum non remordet conscientia de aliquo homicidio. Et ita etiam notat Glos. *in hoc Cap.* verbo. *Remordet.* & in dict. *Cap. Quod in dub.* verbo. *Incitant.* Couarru. *in Clemen. si furiosus. par.* 2. §. 3. *num.* 2. De *homicid.* Phi-

liarc.

liatc. *de offic. facerd. lib. 4. cap. 11. §. 5. in fine.* Sayr. *lib. 6. de censur. cap. 19. num. 7.* Giballin. *De irregular. cap. 4. quæst. 3. nu. 37.* vet. *Dixi tertio.*

5 Sed neque ratione dubij de occisione à se commissa censendus est irregularis. Hoc videri posset conuinci ex eo, quod sumus in casu defensionis, in quo certa occisio neque inducit irregularitatem iuxta Clemen. *si Furiosus.* De *homicid.* Verum hoc non videtur posse habere locum in bello. Quia vt occisio ob defensionem non inducat irregularitatem, requiritur, quod seruetur moderamen inculpatæ tutelæ, vt dicitur in dic. Clemen. Hoc autem non videtur posse habere locum in bello defensiuo, quia milites toto conatu nituntur in hostes, & procurant iis inferre totum illud damnum, quod possunt.

6 Concluditur tamen ex dict. Cap. *Petitio tua.* De *homicid.* in quo videtur casus esse decisus. Nam aggredientibus hostibus Castrum exierunt plures contra ipsos, inter quos quidam presbyter, & cum plures hinc inde occisi fuerint, dubitauit presbyter, an esset irregularis, & consuluit Pontificem. Qui respondet. *Mandamus, quatenus si de interfectione cuiusquam in illo conflictu tua conscientia te remordeat, ministerio altaris abstineas reuerenter, cum sit consultius in hoc dubio abstinere, quàm temerè celebrare.* Ex quibus constat, quod non debebat se reputare irregularem, nisi eum conscientia remorderet, de interfectione alicuius. In dubijs autem conscientia non remordet, sed solum in certis, aut quasi certis. Quia remorsus conscientiæ in eo consistit, quod conscientia redarguat de male factis: redargutio autem supponit male factum vnde Origen. *lib. 2. in Cap. 2. ad Roman.* habet. *Hæc enim* (Conscientia) *& alibi dicitur, quia reprehendat, non reprehendatur, & iudicet hominem non ipsa iudicetur, sicut ait* Ioannes. *Si conscientia inquit, non reprehendat nos, fiduciam habemus ad Deum. Et iterum ipse Paulus alibi dicit. Quia gloriatio nostra hæc est testimonium conscientiæ nostræ.* Et Chrysost. hom. 20. in cap. 4. Genes. *Quis enim istam, dic obsecro talem ad confessionem adegit, nullus alius, quàm conscientia, & incorruptus ille index. Nam simul, ac in peccatum declinauerat, & opere perfecerat malum conatum, statim surrexit conscientia inclamansque, & ostendens peccatorum magnitudinem.* In dubijs autem hæc non habent locum, quia non adest, quid redarguatur: & proinde non remordet conscientia.

7 In quo etiam tex. est notandum, quod non dicit Pontifex, esse irregularem, si eum conscientia remordeat de excessu defensionis, ita vt non sit obseruatum moderamen inculpatæ tutelæ, sed absolutè, si eum conscientia remordet de alicuius interfectione. Quia scilicet, vt dicebatur supra *num.* 5. in bello non potest habere locum moderamen inculpatæ tutelæ, quia nec discerni potest, quousque pertingere debeat necessaria defensio, nec cum aliquo moderamine pugnatur, sed toto conatu repellitur hostis: Et ideo pro irregularitate solum attenditur, an quis occiderit, an non.

8 Et ea ratio est. Quia in bello occiduntur hostes auctoritate publica: & ideo intenditur eorumdem interfectio, tanquam illorum, qui nocent communitati iuxta doctrinam D. Th. 2. 2. *quæst. 64. ar. 2. in corpore,* & *ad* 3. Vbi docet, quod licet interficere auctoritate publica malefactores. Vnde licet etiam intendere eorundem interfectionem. Et proinde occisio in bello tanquā intentata, & auctoritate publica facta, inducit irregularitatem ex defectu bonitatis, siue sit cum moderamine inculpatæ tutelæ, quod non contingit, vt dictum est, siue non. Oppositum autem contingit in occisione ob priuatam defensionem, quia vt ait D. Th. ead. *quæst. ar. 7. in corpore, Illicitum est, quod homo intendat occidere hominem, vt se ipsum defendat, nisi ei qui habet publicam auctoritatem, qui intendens hominem occidere ad sui defensionem, refert hoc ad publicum bonum, vt patet in milite pugnante contra hostes.* Quando autem agitur de priuata defensione, licèt vim vi liceat repellere, solum tamen licet intendere conseruationem propriæ vitæ, quanuis inde sequatur occisio præter intentionem. Ita

D Th. Et hæc est ratio cur irregularitas posita sit pro occisione, quę fit in bello defensiuo: & non pro occisione, quæ fit in defensione propria priuata cum moderamine inculpatæ tutelę. Quia scilicet hæc est prȩter intentionem, & solum sequitur ex actu secundum ius naturę licito. Econtra vero trahit irregularitatem, quando exceditur moderamen inculpatæ tutelæ.

9 Neque obstat ràtio in oppositum. Nam quando ius decernit, quod in materia homicidii, dubius an occiderit debeat se gerere vt irregularem, vt in cit. Cap. *Ad audientiam*. & Cap. *Significasti 2. De homicid.* disponitur de homicidio proprio dicto. Appellatione autem homicidii propriè dicti intelligitur occisio criminosa, vt notant Caiet. *in sum. verbo* Irregularitas *circa finem*. Ledesma *2. par. d. quęst. 26. art. 2.* Nauar. *in Manuali cap. 27. nu. 240.* ver. *Tertio nota*. Viuald. *in Candelab.* Tit. *De irregular. num. 327.* Zerola *par. 1. Praxis verbo*, Irregularitas. *§. 8.* Henriquez *lib. 14. sum. cap. 9. num. 3.* Polancus *in Direct. cap. De irregularit. §. Notandum.* Capeauil. *De casib. reser. cap. 3. quæst. 3. in fine* Sayr. *lib. 6. de censur. cap. 19. num. 16.* Giballin. *De irregularit. cap. 4. quæst. 2. num. 25.* ver. *Respondetur nihilominus.* Sanchez *lib. 1. in Decal. cap. 10. num. 50.* Merol. *tom. 1. Theol. moral. disp. 3. cap. 3. num. 252.* ver. *At probabilius.* Bardus *De conscien. disp. 6. de conscient. dub. cap. 7. §. 9. num. 3.* Vnde cum occisio in bello iusto sit iusta non venit nomine homicidii: & consequenter non continetur sub dispositione, quod dubius de homicidio debeat se reputare irregularem.

10 Instari tamen potest quod Honor. III. in illo Cap. *Petitio tua.* De *homicid.* habet. *Cum sit consultius in huiusmodi dubio abstinere, quàm temerè celebrare.* Ergo & in dubio de occisione facta in bello iusto locum habet irregularitas. Resp. Quod Pontifex non dicit ibi, *In dubio*, absolutè, sed, *In huiusmodi dubio*: & proinde non loquitur absolute dę eo, qui dubitat, an in bello defensiuo occiderit. Sed de dubio sibi in illo casu proposito. Dubium autem propositum erat, an qui egressus è Castro pugnauerat contra aggressores, quorum plures occisi fuerant, se deberet reputare irregularem. Et Pontifex respondet, quod in huiusmodi dubio consultius est abstinere à celebratione, non tamen absolute, sed si eum conscientia remordeat de alicuius occisione. Dicit autem Pontifex, consultius esse abstinere, quia in foro externo non poterat constare, nō occidisset, atque adeo non poterat repelli ab altari. Et ideo relinquitur suæ conscientiæ, & consulitur, quod abstineat, si eum remordet conscientia de alicuius occisione.

11 Ex dictis deducitur resolutio alterius difficultatis. Nempe militem, qui in prælio nunquam cum pila explosit sclopum, non esse irregularem. Quia licèt plures occisi sint, certus tamen est, se neminem occidisse cum explosio sclopi pila vacui neminem possit occidere. Et aliunde certus esse potest, quòd alio modo neminem occiderit. Vnde non potest conscientia illum remordere de alicuius occisione, atque adeo non tenebitur se habere pro irregulari iuxta Cap. *Petitio tua de homicid.* Vnde sine alia dispensatione poterit recipere Ordines.

An elapso triennio possit Socius Generalis eligi in Abbatem, si non potuerit accedere ad exercendum proprium munus. Quæst. 294.

S V M M A

1 *Socius Generalis apud Religionem N. quando eligatur in Abbatem.*
2 *Quid si impeditus non exerceat munus socij.*
Quid sufficiat, vt quis dicatur exercere munus.
Non cessat exercere, qui paratus est exercere.
3 *Exercere importat actuale, & habituale exercitium.*
Dispositio fauorabilis quatenus amplianda.
4 *Quinam dicantur seruire ratione feudi.*
Serui dicuntur seruire, quos egros curamus.
5 *Conditio habetur pro impleta quando non stat per implere debentem.*

6 Non

6 *Non ceſſat diſpoſitio, quando ex pluribus cauſis finalis vna remanet.*

1 Apud Religionem N, extat ſtatutum, quod Socius Generalis poſſit eligi in Abbatem, poſtquam per trienniū exercuit hoc munus. Dubitatur autem, an ſi aliquo caſu abſque illius culpa accidat, quod nō poſſit accedere ad locum, vbi degit Generalis, vel quia tranſitus non ſit tutus, vel quia non ſit habiturus commercium ob ſuſpicionē peſtilentiæ, vel ex aliquo alio capite, adhuc tamen poſſit eligi in Abbatem. Pars negatiua ex eo ſuaderi poteſt, quod hoc videtur diſpoſitum, vt per electionem in Abbatem. Pars negatiua ex eo ſuaderi poteſt, quod hoc videtur diſpoſitum, vt per electionem in Abbatem remunerentur labores, qui ſuſtinentur in exercitio officij. Qui autem non exerciat cum effectu, non ſubſtinuit labores.

2 Reſoluendum tamen videtur: *Adhuc poſſe eligi in Abbatem.* Ratio eſt. Quia eò ipſo, quod aſſumptus fuit ad huiuſmodi officium, & habuit animum cum effectu exercendi, niſi aliàs impeditus fuiſſet, ſufficit vt dicatur exercuiſſe munus proprium, vt notat Bertachin. in *Repert. verbo. Exercens.* Sic etiam è contra non dicitur definere exercere, qui licèt actualiter non exerceat, habet tamen animum paratum exercendi, vt notat Cardin. in *Clemen. 1. De vita, & honeſt. Cleric.*

3 Verbum enim *exercere* non ſolum ſignificat actuale exercitium, ſed etiam habituale; vnde ſecundum quoque communem modum loquendi dicitur ille exercere artem, ſeu munus, ſi paratus ſit actu exercere, quando ſe offerat occaſio exercendi. Quod cum concurrat in prædicto ſocio Generalis, verificatur de ipſo diſpoſitio, quod exercuerit proprium munus, quia ſemper fuit paratus ad exercendum, & per ipſum non ſtetit, quia exerceret. Vnde cum verbum Exercere ſit ex illis, quæ non tàm ad actum, quàm ad habitum referri poſſunt iuxta Cap. *Maiores.* S. *Cæterum. De baptiſ.* ibi. *Secūdum communem vſum loquendi non ad actum, ſed ad aptitudinem referuntur.* Debet accipi non ſolum ſecundum actum, ſed etiam ſecundum habitum. Quia ſumus in diſpoſitione fauorabili, quæ amplianda eſt, quantum admittit propria verborum ſignificatio, etiam ciuilis vt tradunt Bald. *in l. Qui ſe patri.* C. Vnde *liberi.* Caſtrenſ. Salicet, & alij *ibid.* Calderin. *conſil. 1. init.* De *conſanguin. & affinit.* Crauera *conſil.* 217. *num. 12.* Suarez *lib. 6. de legib. cap. 2. num. 5.* Salas *diſp. 21. de legib. ſect. 3.* Palaus *par. 1. oper. moral. tract. 3. diſp. 5. pun. 3. S. 3. num. 8.* Rota coram Ludouiſ. *deciſ.* 193. *num. 4.* Et deſumitur ex *l. Cum lege. ff.* De *teſtam.* & Cap. *Si quem De ſentent. excommunicat.*

4 Et confir. poteſt. Ratione feudi ij ſeruire dicuntur, qui præſtare poſſunt officium, quod eſt debitum intuitu feudi, quamuis actualiter non exhibeant. *lib. 2. Feudeor. tit. 34. De lege Corrad.* S. 4. Rurſus, Serui quoque dicūtur ſeruire, quos ægros curamus, quatenus capientes ſeruire ob ægram valetudinem impediuntur *l. 4.* S. *Stychus. ff.* De *ſtat. lib.* Ergo Socius quoq. Generalis dicetur ſeruire in ſuo munere, quatenus eſt potens ſeruire, & paratus, licet impediatur, ne poſſit accedere ad locum, vbi ſeruitium præſtare debet.

5 Denique prædictum ſtatutum videtur habilitare. Socios Generalis, vt poſſint eligi in Abbates ſub cōdicio res quod per triennium exercuerint huiuſmodi officium. Quæ conditio cum non ſit euentualis, ſed poteſtatiua, habetur pro impleta, quoties per eum, qui implere debuit, non ſtetit, quia impleretur. *l. Qua ſub conditione.* S. *Quoties. ff.* De *condit. inſtit.* & *l. In iure ciuili. ff.* De *condit. & demonſtrat.* & *l. Si poſt diem ver. Sed ſi ita. ff.* Quando *dies leg. ced.* & *l. 1.* C. De *inſtit. & ſubſtit.* & *l. 1. ver. Si per te.* C. De *his, quæ ſub mo* & tradunt Bart. *in l. 1. num. 13. ver. Idem dico,* C. *De inſtit. & ſubſtit.* Cinus. *num. 6.* Caſtrenſ. *num. 1.* Iaſ. *num. 3.* Dec. *num. 5.* & alij *ibid.* Socin. ſen. *in l. In teſtamento. 2. num. 2. & 7. ff. De condit. & demonſtrat.* Peregrin. *De fideicom. ar.* 16. *num.* 122. Menoch. *conſil. 30. num. 19.* Mantica *de coniect. vlt. volun. lib. 11. tit. 16. num. 16.* Rota *deciſ.* 262. *num. 6. par. 1. Recent.* & *deciſ.* 35. *numer. 6. par.*

quęst. 2. Butrius *num.* 13. Henr. *numer.* 8. Lapus *allegat.* 130. *aliàs* 135. *num.* 2. Mandos. *ibid.* in *Addit.* Caldern. *consil* 25. De *Regular.* Roman. *consil.* 341. *num.* 3. Nauar. *consil.* 59. *num.* 2. De *Regular.* in 1. *edit.* in 2. verò *consil.* 52. D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 4. *§.* 1. *in fine.* Maior. *in* 4. *dist.* 38. *quęst.* 21. *in argum. contra* 2. *conclus.* Rosel. *verbo.* Religio 4. *num.* 4. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 101. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 7. *nu.* 95 & alii, qui volunt, quod etiam si transierit ad strictiorem Religionem renouari posit.

3 Et habetur ex dicto Cap. *Licet.* De Regular. ibi. *Debet transeundi licentiam postulare, ne bonum obedientiæ contemnere videatur,* & loquitur Pontifex de volente transire ad strictiorem Religionem. Professio enim est contractus spiritualis, qui hinc inde inducit mutuã obligationem. Cap. *Porrectum,* & Cap. *Ad Apostolicam.* De *Regular.* & notant Glos. *in dic. Cap. Porrectum.* verbo *Non faciat.* Abbas. *ibid. num.* 16. Nauar. *consil.* 26. *nu.* 1. De *Regular.* Rodriquez *quęst. Regular.* 15. *ar.* 12. *tom.* 3. Sanchez *lib.* 5. *in Decal. cap.* 4. *numer.* 62. & communiter. Vnde non potest Religiosus sine licentia se subtrahere obligationi assumptæ inseruiendi Religioni.

4 Supposita autem licentia. Hoc videtur certum, quod in Religione alterius Prouinciæ posit validè profiteri, & se obligare Religioni, sicut erat prius obligatus in alia Prouincia. Sicut enim validè profiteretur, si acceptaretur tanquam transiens de alia ad illam Religionem cum licentia Superiorum, cum talis transitus de iure communi sit permissus iuxta ea, quæ tradunt D. Th. 2. 2. *quęst. vlt. ar.* 8. Paludan. *in* 4. *dist.* 38. *quęst.* 2. *n.* 17. D. Antonin. 3. *par. tit.* 16. *cap.* 4. *init.* ver. *Potest tamen.* Syluester. *verbo.* Religio 4. *quęst.* 1. *not.* 2. Nauar. *Comen.* 4. *de Regular. num.* 2. & communiter. Ità etiam in casu præsenti. Quia licèt acceptetur tanquam liber, & sæcularis, licèt sit Religiosus, cum tamen habeat licentiam perinde est, ac si esset liber, si quidem ei est liberum ingredi virtute licentiæ obtentæ.

5 Nec obstat, quod sit Apostata, & consequenter excommunicatus. Quia per hoc quod obtineat licentiam transeundi à suo Prælato desinit esse Apostata: si quidem dum petit licentiam, & obtinet, in his actibus interuenit virtualis restitutio, qua se restituit Religioni & ab ipsa postea licentiatur pro transitu; cum per hoc constituatur in illo statu, in quo sunt, qui voluut transire ad secundam Religionem, & soluatur criminosus recessus à Religione. Vnde etiam fit, quod cessante contumacia possit absolui ab excommunicatione, quamuis hæc non impediat validitatem professionis, vt tradũt Sanchez *lib.* 5. *sum. cap.* 4. *num.* 36. Sayr. *lib.* 2. *de censur. cap.* 9. *num.* 19. Nauar. *com.* 4. De *Regular. numer.* 25. ver. *Quartò.* Rodriquez *quęst. Regul.* 63. *ar.* 3. *tom.* 2. Bonac. *quæst.* 2. *de excommunicat. pun.* 5. *nu.* 2. Porrel. *par.* 1. *casu* 9. *num.* 3. Bordon. *De profes. Regul. cap.* 2. *quæst.* 36.

6 Nec item obstat. Quod iste transitus non videatur esse ex bono zelo, qui requitur, vt trãsitus sit permissus per Cap. *Licet.* De *Regular.* Quia defectum huius conditionis non inualidare professionem tradunt Bonac. *quæst.* 2 *de Claus. pun.* 9. *§.* 3. *difficul.* 1. *num.* 7. ver. *Idem.* Bordon. *de profess. Regul. cap.* 2. *quęst.* 72. ver. *Quando deest quarta.* Licèt Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 7. *num.* 91. oppositum sentiat, Quia hæc conditio est necessaria non pro valido trãsitu, sed vt Prælatus teneatur concedere licentiam, aliàs intelligitur concessa à iure, vt colligitur ex eod. Cap. *Licet* De *Regular.* Deinde dum Apostata intendit hunc transitum, & ob verecundiã, & alia huiusmodi motiua sentit se impediri, ne reuertatur, vnde discessit, intendit zelo melioris vitæ, quia intẽdit corrigere Apostasiam, & emendare vitam præteritam.

7 Et quæ dicta sunt, locum habent, etiam si Religio, apud quam est professurus, prohiberetur recipere professos alterius Religionis, etiam cum Decreto irritãte. Quia qui recipitur, non est alterius Religionis cum profiteatur eamdem Regulam. Dictio enim, *alius,* in subiecta materia importat diuersitatem iuxta ea, quæ tradunt Corn. *consil.* 5. *nu.* 3. *lib.* 1. Decian. *consil.* 24. *nu.* 99. *lib.* 1. Socin. iun. *consil.* 107. *num.* 45. *vol.* 3. Menoch. *consil.* 335. *num.* 20.

Vna

Vna autem Religio non est diuersa ab alia, nisi ratione Regulę, quam profitetur, & ratione diuersarum Constitutionum. Vnde quando eadem Religio est diuisa in distincta membra sub diuersis capitibus, non potest dici, quod vnum membrum sit diuersa Religio ab alio.

8 Nec rursus obstat validitati professioni, quod si recipientes sciuissent, petentem admitti esse Religiosum Apostatam, aut non recepisset, aut saltem difficilius, & proinde defectu intentionis admissio tanquam subreptitia sit nulla. iuxta Cap. *Postulasti*. De *rescrip.* & notat Rota coram Seraphino *decis.* 19. *num.* 2. & coram Mantica *decis.* 214. *num.* 1. & coram Merlino *decis.* 701. *num.* 1. Quia hoc habet locum quò ad summum Pontificem, quia ita ius decernit, & seruatur de stylo. Vnde non debet extendi ad inferiores Prælatos. Deinde quod sit Religiosus Apostata, dum est eiusdem Ordinis, fieri potest, quod talis notitia redderet faciliorem receptionem tum vt lucratentur oram deperditum, tum quia recipetent iam consuetum Regulæ, & non omnino extraneum.

9 An autem sufficiat licentia Prælati Religionis pro hoc transitu. Videtur *affirmatiuè resoluendum*. Quia de iure ad ipsum spectat concedere talem licentiam vt desumitur ex dicto Cap. *Licet* De *Regular.* Præsertim quia Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 19. *de* Regular. solum prohibet, quod nullus Regularis cuiusuis facultatis vigore transferatur ad laxiorem. Vnde posse Prælatos Religionis concedere licentiam transeundi ad æqualem, & locales cum consensu Capituli ex iusta causa, tradunt Glos. *in Cap. Cum singula.* §. *Prohibemus.* verbo, *Canonic.* De *preben. in* 6. & in *Cap. Non est.* verbo. *Permittatis* De *Regular.* Io. Andr. *ibid. num.* 6. Bellamera *in Cap. Ex parte. in fine.* De *tempor. ordinat.* Lapus *allegat.* 130. *alias* 135. *num.* 1. Rosel. *verbo.* Abbas *num.* 3. Angel. *verbo* Religiosus. *num.* 34. Tabiena *verbo.* Religio. *num.* 24. Syluester *verbo.* Religio 4. *quæst.* 9. Cuch. *lib.* 3. *Instit. maior. tit.* 1. *num.* 132. Lopez *l.* 9. *verbo.* Masfuortes *tit.* 7. *par.* 1. Hostiens. *in Cap. Non est. num.* 2. De *Regul.* D. Antonin. 2. *par. tit.* 11. *cap.* 2. §. 9. ver. *Hoc autem videtur.* Paludan. *in* 4. *dist.* 38. *quæst.* 4. *ar.* 4. *nu.* 43. Maior. *quæst.* 21. *conclus.* 5. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure* *cap.* 41. *dub.* 13. *nu.* 103. Sanchez *lib.* 6. *sum. cap.* 7. *num.* 65. qui tamen intelligit non de prælato locali, sed de prouinciali. Miranda *to.* 1. *Manual. quæst.* 31. *ar.* 5. *conclus.* 2. Vecchius *in Praxi Nouit. disp.* 15. *dub.* 4. Faust. *lib.* 5. *Thesauri Religios. quæst.* 346. Bordon. in *consil. Regul. resol.* 2. *Resol.* 29 *nu.* 13. De iure enim is potest relaxare obligationem, cui quis tenetur, quatenus ad ipsum pertinet talis obligatio. Vnde cum obligatio Religiosi sit erga Prælatos Religionis, et cum in transitu ad aliam Religionem non soluatur obligatio religiosa transeuntis, sed mutetur respectu vnius superioris ad alium, & remaneat æquè obligatus, ac antea quantum est ex vi solemnitatis voti, & respectu Pontificis, poterit Prælatus Religionis concedere hanc mutationem obligationis cedendo iuri proprio.

10 Imo posse dare licentiam transeundi ad laxiorem existente legitima causa, tradunt Nauar. *consil.* 56. *num.* 3. *De Regular.* Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 15. *quæst.* 1. Rodriquez *tom.* 2. *sum. cap.* 6. *num.* 8. Lessius *lib.* 2. *de iust. & iure cap.* 41. *dub.* 13. *num.* 103. Sà *verbo* Religio *nu.* 39. Sanchez *lib.* 6. *in Decal. cap.* 7. *nu.* 68. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 31. *art.* 5. *conclus.* 3. Faust. *lib.* 5. *Thesauri Religios. quæst.* 345. Vecch. *in Praxi Nouit. disp.* 15. *dub.* 5. *num.* 2. qui pro hac sententia plures alios citat. Sanctarel. *De Apost. cap.* 8. *num.* 7. Addentes Concil. Trident. cit. *cap.* 19. *de* Regul. *sess.* 25. prohibens transitum ad laxiorem vigore cuiuscunque facultatis loqui de transitu absque iusta causa.

11 Nec in contrarium fuit Constitutio Pij V. *Quæcunque sacrarum*, quæ est 89. *tom.* 2. *Bullar.* in qua prohibet, superioribus Regularium recipere ad Religionem alios Regulares: imo iubet receptos restitui suis Superioribus. Nam disponit de receptione, quæ fiat virtute priuilegiorum, quæ in illa Constitutione reuocat: non autem de receptione, quæ fit secundum

cundum ius commune, vt satis declarant illa verba, *Vigore huiusmodi priuilegiorum tantum, ac præter iuris communis dispositionem*. Receptio autem de qua agitur, est secundum dispositionem iuris ex iuxta causa, & ea cognita. Deinde disponit etiam Pontifex de Religiosis alterius Ordinis, & obseruantiæ, vt constat ex illis verbis, Nullum prorsus alterius Ordinis, vel obseruantiæ Regularem. Hic autem cogitur de Regulari eiusdem Ordinis.

12 Vnde nec etiam in contrarium fuit declaratio quædam S. Congregat. in *vna Capuccinorum sub die 25. April. 1653.* in qua habetur, quod sub prohibitione transeundi de vna Religione ad aliam intelligitur etiam prohibitus transitus de vna Congregatione ad aliam eiusdem Ordinis. Nam non sumus in casu prohibitionis transitus ad aliam Religionem, sed in casu, in quo est licitus de licentia superiorum: & ideo erit licitus eodem modo etiam transitus ad aliam Congregationem eiusdem Ordinis.

13 Adhuc tamen dubitari potest, an transitus prædictus sit licitus. Quod autem non possit contingere absque pluribus peccatis venialibus, videtur extra controuersiam, nam fieri moraliter non potest, quin interueniant plura mendacia in materia leui, simulationes, &c. Vnde solum dubitatur, an interueniat peccatum mortale. Et quod spectat ad Apostasiam, hæc non potest inferre peccatum mortale, quia cum sit sublata per licentiam transeundi, dum se ostendit tanquam sæcularem, atque adeo liberum ad ingrediendum, se ostendit talem, qualis est, cum reuera sit liber, vt possit ingredi, nec tenetur qualitatem suam, qua fuit Apostata declarare, sed potest occultare iuxta Cap. *Vtilem*, & Cap. *Quæritur*, 2.2. *Quæst.* 2. Nam cum non agatur de eo, quod obstet validitati professionis. Sed imo de eo, quod iam euanuit, non tenetur suam prodere turpitudinem Cap. *Dudum*. De *elect. & notant*, Bald. *in l.* 2. §. *Quod obseruari*. C. De *iureiur. prop. calum.* Angel. *in l. Marcell. ff.* Rer. amot. Bart. *in l. Qui turbare*. §. *si pater. ff.* De *iureiur.* Alexan. & Ias. *ibid.* Abbas *in cap.* 2. *nu.* 16. De *confes.* Specul. *Tit. de posit.* §. 7. ver. 19. *num.* 40. Et ideo non tenetur manifestare, quod fuerit Apostata, quod obtinuerit licentiam ingrediendi, seu transeundi, &c. nam hoc pacto proderet suam turpitudinem.

14 Nec obstat, quod ostendendo se alterius qualitatis personam, ac sic occultet malos mores, qui præsumuntur in Apostatis, ob quos forte non reciperetur. Quia quo ad mores se tradit probandum, quos cum proposuerit corrigere non tenetur illos manifestare, cum nemo teneatur se prodere præsertim extra iudicium Cap. *Officij*. De *penit. & remis.* & notant Glos. *in l. Ampliorem init* C. De *appellat.* Angel. *ibid.* Natta *in Repet. Clement. Sæpe* §. *Quia* ver. *Et fallit secundo.* De *verbor. obligat.* Bald. *in l.* 2. *circa fin.* C. De *exhiben. reis.* Couaruu. *in Cap. Peccatum, par.* 1. *init. num.* 2. De *reg. iur.*

An nulliter professus ob metum, possit elapso quinquennio restitui ad reclamandum, si intra quinquennium extra iudicialiter sit protestatus de metu, &c. Quæst. 296.

S V M M A.

1 *Pontifex elapso quinquennio potest restituere nulliter professum ad reclamandum.*
Et quando absque derogatione Concil. Trident.
2 *Concil. Trident. ex silentio quinquennij præsumit validitatem professionis.*
Præsumptio iuris, & de iure quænam sit.
3 *Præsumptio Concil. pro professione quando non habeat locum.*
4 *Præsumpta professio ex lapsu quinquenni quando impediatur.*
5 *Cessante præsumptione præsupposita à Concil. ex lapsu quinquennij, non habet locum eius dispositio.*
6 *Metus durans toto quinquennio impedit tacitam professionem non obstantibus actibus aptis eam inducere.*
Metus excludit consensum.
7 *Impedito reclamare intra quinquennium debet concedi restitutio in integrum.*

Quod

1 Quod quilibet elapso quinquennio possit restitui ad reclamandum super nullitate professione sive ob metum, vel ob aliam causam cum derogatione dispositionis Concil. Trident. *sess.* 25. *cap.* 19. *de Regular.* est omnino certum, cum possit Pontifex dispensare super dicto Decreto. Vnde solum dubitatur, an absque derogatione, aut dispensatione super hoc Decreto possit restitutio habere locum si nulliter professus intra quinquennium declarauerit animum suum, quod non intendit esse Religiosus, & quod conquæstus sit, quod per vim, & metum professionem emiserit. Et *affirmatiuè resoluendum est, ita vt non sit necessaria aliqua dispensatio, sed sola declaratio, quod possit audiri tanquam in casu non comprehenso sub dispositione Concilij.*

2 Et ratio ex eo desumitur. Quod Concil. ideo disponit, quod nulliter professus elapso quinquennio non audiatur, quia præsumit, quod dum non reclamauit intra quinquennium, ratificauerit professionem, vnde consurgit præsumptio iuris, & de iure; quia Concil. præsumit, & super hac præsumptione statuit, vt non possit professus audiri iuxta ea quæ tradunt Glos. *in Cap.* Fraternitatem *verbo.* Dicitur. *Dist.* 54. & Glos. ciuil. *in l. siuè possideatis.* verbo. *Facti.* C. De *probat.* Bart. *ibid. num.* 12. Salicet. *nu.* 16. Bald. *in Cap. Quoniam frequenter. num.* 7. Ver. *Item vbicunque.* Vt *lite non contest.* Felin. *in Cap. Quanto. num.* 3. De *præsumpt.* Abbas *ibid. num.* 2. Alciat. *De præsumpt. in Prælud. par.* 2. *num.* 3. Menoch. *quæst.* 3. *num.* 22. *lib.* 1. *De præsumpt.* Mascard. *De probat. conclus.* 1218. *num.* 4. & in terminis dicti quinquennij Nauar. *com.* 4. De *Regul. num.* 73. Sanchez *lib.* 7. *de matrimon. disp.* 37. *num.* 16.

3 Hæc autem præsumptio non habet locum, quando nulliter professus extraiudicialiter declarat animum suum, quod non intendat se esse religiosum, quod metu, & coactus emiserit professionem, quod non sit talis coram Deo. Huiusmodi enim declarationes, & protestationes obstant ne inducatur præsumptio professionis tacitæ, vt tradunt Innocent. *in Cap.* 1. *in fine.* De *his, quæ vi, metusue.* Hostiens. *ibid.* Honded. *consil.* 78. *num.* 25. *lib.* 2. Rota in *Neapolitana professionis* 26. *April.* 1599. coram Gyptio, & *in Brixien. Paroch.* 20. *Martij* 1620. coram Vbaldo, & *decis.* 579. *num.* 4. *par.* 1. Recent. & *decis.* 705. *num.* 5. *par.* 2. vbi quod declarationes Concil. Trident. in contrarium, quod scilicet post quinquennium non competat audientia, aut restitutio non habeat locum, quando ex protestationibus constat de dissensu cum enim præsumptio cedat veritati, dum ex frequenti animi declaratione constat de voluntate aliena à statu religioso, eliditur præsumptio tacitæ professionis, quam supponit Concil. & ideo non habet locum eius dispositio.

4 Deinde Ratificatio professionis, seu tacita professio, quę elapso quinquennio præsumitur ex taciturnitate, tollitur, & impeditur per contrarias præsumptiones, quia vna præsumptio elidit aliam; & à fortiori per contrariam animi declarationem, vt tradunt Cardinalis *in Cap.* 1. *in fine* De *his, quæ vi, metusue. cau. fiunt.* Ancharan. & Innocent. *ibid.* vterque in fine Io. de Anan. *n.* 7. & 9. Abbas *in Cap. Consulti. num.* 1. ver. *In secundo vero.* De *Regular.* Butr. *in Cap. Cum M. Ferrar. nu.* 43. ver. *Melius.* De *constit.* Bald. *consil.* 296. *num.* 4. Barbatia *consil.* 59. *num.* 2. Decian. *consil.* 18. *num.* 5. *lib.* 3. Nauar. *consil.* 34. *nu.* 3. De *Regul.* Rodriquez *quæst. Regul.* 17. *ar.* 15. *tom.* 3. Rota *decis.* 216. *num.* 21. *par.* 2. *Diuer.* & in *Neapolitana professionis* 26. *Iunij.* 1599. coram Gyptio. & *decis.* 179. *num.* 1. *par.* 4. Recent. & *decis.* 533. *num.* 5. *ead. par.* & in *Vlixbonen. nullitatis Professionis.* 10. *Decemb.* 1646. §. *Cum ergo* coram Arguel.

5 Cum igitur nulliter professus intra quinquennium sæpe repetit quærelas, quod per vim professionem emiserit, & declarat animum suum, quod non sit coram Deo Religiosus, excluditur tacita professio præsumpta, quæ est præsuppositum dispositionis Concil. Triden. Vnde cum cesset præsuppositum dictæ dispositionis, cessat & ipsa dispositio *l. Mancipia.* C. De

C. De *seru. fugit.* & notant Glos. & Bart. *ibid.* Ripa *in Cap.* 2. *num.* 39. De *rescrip.* Dom Bec. *consil.* 53. *num.* 7. Roland. *de lucro dot. quæst.* 11. *num.* 17 Hippolyt, Riminal. *consil.* 29. *num.* 10. Roman, *Singul.* 495. Socin. iun. *consil.* 114. *num.* 22. *vol.* 3. Cephal. *consil.* 90 *num.* 51. Ruin *consil.* 83. *num.* 5. *vol.* 1. Surd. *consil.* 150. *num.* 70. Socin. sen. *in Authen. si quis ex aliquo. num.* 13. C. De *eden.* Alexan. *consil.* 124. *num.* 9. *lib.* 2. Rota *decis.* 137. *num.* 7. & *decis.* 146. *num.* 4. & *decis.* 590. *num.* 2. *par.* 4. Recent. & coram Ludouisi *decis.* 208 *num.* 2. & coram Merlino *decis.* 589. *num.* 6.

6 Et prædicta à fortiori locum habent, si metus toto quinquennio durauerit: nam sicuti obstat validitati professionis expressæ, ita etiam impedit, ne inducatur tacita, quamuis aliàs intercedant actus apti eam inducere, vt tradunt Bart. *in l.* 2. *num.* 7. C. Quod *met. cau.* Roland. *consil.* 2. *nu.* 92. *lib.* 1. Calderin. *consil.* 1. *nu.* 6. Tit. Quod *met. cau.* Ofasch. *decis.* Pedemon. 179. *num.* 12. Menoch. *præsump.* 4. *nu.* 22. *lib.* 3. Honded. *consil.* 23. *num.* 41. *lib.* 1. Nauar. *Consil.* 6. *num.* 2. De *his, quæ vi, metusue cau. fiunt.* Miranda *tom.* 1. *Manchal. quæst.* 30. *ar.* 1. *conclus. vn. in fine.* Crabrera. *de metu lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 35. Barbosa *in l.* 1. *par.* 4. *num.* 95. *ff.* Soluto *matrim.* Rota coram Seraphino *decis.* 851. *num.* 1. & *decis.* 1166. *par.* 2. Diuer. & *decis.* 705. *num.* 1. *par.* 2. Recent. Semper enim metus excludit consensum *l. Nihil ff.* De *regul. iur.* & ideo impedit tacitam professionem, quæ sine consensu saltem tacito induci non potest.

7 Et ideo nō reclamantē intra quinquennium propter metum, vel aliud impedimentum posse vti beneficio restitutionis in integrum, resoluunt Riccius *consil.* 57. *num.* 8. Bombin. *consil.* 22. *num.* 7. Flores de Mena *quæst. Variar.* 23. *num.* 68. Nauar. *com.* 4. *num.* 71. *De regul.* & *consil.* 6. *num.* 2. *De his, quæ vi. lib.* 1. Sanchez *lib.* 7. *de matrim. disp.* 37. *nu.* 22. Rodriquez *quæst. Regular.* 17. *ar.* 16. *tom.* 3. Miranda *tom.* 1. *Manual. quæst.* 30. *ar.* 3. Graf. *consil.* 1. *nu.* 8. *de regular. tom.* 1. Nouar. *in Lucerna Regul. verbo* Professio, *nu.* 31. & *verbo* Reclamatio. *num.* 5. vbi testatur de Praxi Ricc. *Collect.* 2637. Azor. *par.* 1. *lib.* 12. *cap.* 4. *quæst.* 10. ver. *Postremò.* Sanctarel. *quæst. Variar.* 48. *num.* 3. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 35. *difficul.* 25. *num.* 8. Barbosa *de potest. Episc. allegat.* 194. *num.* 17. Corrad. *in Praxi dispensat. Apostol. lib.* 5. *cap.* 14. *num.* 14. Donat. *in Praxi rer. Regul. par.* 4. *tract.* 12. *de reclam. profes. aul. quæst.* 14. *num.* 1. Crabrera *de metu lib.* 2. *cap.* 10. *num.* 31. Quia cum casus sit extraordinarius, debetur etiam remedium extraordinarium.

An si aduocatus obijciat accusatori aliquid, vnde ipsi mors, aut mutilatio, sequatur, fiat irregularis. Quæst. 297.

S V M M A

1 *Aduocatus in causa sanguinis non fit irregularis.*
2 *Quid si obijciat actori, vnde ei sequatur mors.*
Accusator in causa sanguinis fit irregularis.
3 *Obiectio criminis pro defensione non includit irregularitatem.*
4 *Obiectio criminis pro defensione, est solum occasio mortis.*
5 *Irregularitas ex defectu lenitatis à quibus contrahatur.*
6 *Aduocatus in causa sanguinis obiiciens crimina an debeat protestari, &c. ne incurrat irregularitatem.*
Animus potius quam verba attendendus.
Protestatio resultans ex facto fortior est, quàm verbalis.

1 QVamuis Aduocatus concurrat in causa sanguinis, vt persona pertinens ad integritatem iudicii, non tamen fit irregularis ex defectu lenitatis, vt inter alios notant Suarez *disp.* 47. *De censur. sect.* 4. *num.* 6. Turrian. *lib.* 9. *de censur. disp.* 66. *dub.* 3. Villalob. *par.* 2. *sum. tract.* 21. *difficul.* 27. *num.* 6. Quia nullo modo nec vt persona priuata, nec vt minister publicus influit in sententiam sanguinis: imo quantum est ex se conatur illam auertere, dum defendendo reum procurat ne morte

morte puniatur. Quando tamen contingit, quod aliquid obijciat actori, vnde illi mors sequatur, aut mutilatio, dubitatur, an tunc fiat irregularis.

2 Pro solutione autem difficultatis videndum est, an obiectio criminis, seu calumniæ sit necessaria pro defensione, an non. Quia si non est necessaria, eadem est ratio de aduocato in tali casu, ac de accusatore: tunc enim obiectio criminis vertitur in accusationem, quia non sistitur intra terminos defensionis, propulsando accusationem; sed fit transitus ad offensionem, quæ quamuis iudicialiter intentetur, & per viam iustitiæ, variat tamen munus Aduocati, & facit, quod assumat etiam officium accusatoris. Constat autem, quod accusator, etiam si iustè accuset, fit irregularis ex defectu lenitatis Cap. *fin.* De *homicid.* & Cap. *Sententiam*, & Cap. *Clerici.* Ne *Clerici, vel Monachi*, & notant communiter Doctores Couaruu. *in Clemen. si furiosus par. 2. §. 5. De homicid.* Maiol. *lib. 2. de irregularit. cap. 7.* Nauar. *Cap. 27. Manual. num. 212.* Sayr. *lib. 6. de censur. cap. 16. num. 6.* Auila *par. 7. de censur. disp. 5. sect. 2. dub. 8.* Turrian. *lib. 9. de censur. disp. 66. dub. 2.* Laiman. *lib. 3. Theol. moral. sect. 5. tract. 3. par. 3. cap. 7. in fine.*

3 Si autem obiectio criminis, aut calumniæ sit necessaria pro defensione, resoluendum est. Non fieri irregularem, etiam si sequatur mors accusatoris, aut mutilatio. Ita desumitur ex Filliuc. *tract. 19. cap. 9. quæst. 12. num. 257.* Præposito *3. par. quæst. 5. de irregular. dub. ... nu. 104.* Giballin. *de irregularit. cap. 4. quæst. 3. reg. 3. consect. 7. difficult. 16. num. 68. ver. Existimo secundo.* Leander *de irregularit. tract. 2. disp. 7. quæst. 80.* Iranco *de protestat. considerat. 46. num. 39.*

4 Ratio desumitur ex eo, quod mors, seu mutilatio, quæ sequitur ex tali obiectione, est præter intentionem obiicientis, quia ipse sistit intra puros terminos necessariæ defensionis: & obiectio criminis, seu calumniæ est tantum occasio mortis, siue mutilationis; quatenus subministrat iudici materiam puniendi. Defensio autem, quamuis inde sequatur mors aggressoris, non infert irregularitatem, vt constat in eo, qui se defendit contra aggressorem corporalem iuxta Clemen. *Si furiosus.* De *homicidio.*

5 Nec dici potest. Quod licèt non inferat irregularitatem ex delicto, quia defensio est iusta, & necessaria, inferet tamen irregularitatem ex defectu lenitatis: Quia hęc irregularitas non habet locum nisi quò ad eas personas, quæ tanquam ministri publici ratione sui muneris exercent aliquam actionem, quæ influat in mortem; vt tradunt Couaruu. *in Clemen. Si furiosus par. 2. §. 4. num. 9.* ver. *Ex his.* De *homicid.* Turrian. cum Vasquez *lib. 9. de censur. disp. 66. dub. 3.* Gaspar Hurtad. *de censur. disp. 2. de irregularit. difficul. 11. num. 40.* Cœlestin. *in Compen. Theol. moral. tract. 4. cap. 5. quæst. 1.* Diana *par. 3. tract. 5. resol. 79.* Bannius *par. 2. theol. moral. tract. 11. qu. 23. dub. 11.* Machud. *de persec. confessor. to. 1. lib. 2. par. 3. tract. 18. docum 5. num. 5.* Palaus *par. 6. theol. moral. disp. 6. de censur. pun. 14. nu. 1.* Montesin. *t. 2. quæst. 76. ar. 4. disp. 8. quæst. 12. num. 161.* ver. *Neque audiendi sunt.* Giballin. *De irregularit. cap. 4. quæst. 3. in exposit. Reg. 3.* ver. *Maior videtur.* Pellizzer. *tom. 2. Manual. tract. 7. cap. 5. sect. 4. quæst. 1. num. 170.* Leander *De irregularit. tract. 2. disp. 7. quæst. 35. in fine.* Aut ad summum quò ad eas, quæ exercent aliquam actionem, quæ sit contra lenitatem, & proinde de se influat in mortem. Defensio autem, quamuis contineat obiectionem criminis, aut calumniæ, cum tamen sistat intra terminos necessariæ defensionis, non est contra lenitatem, nec de se influit in mortem, cum rendat ad fauorē rei; & Aduocatus sistit intra terminos aduocationis, vnde non exercet actionem ratione sui muneris, quæ tanquam ministri publici influat in mortem.

6 An autem sit necessarium, quod Aduocatus, dum obijcit crimine, aut calumniam protestetur, se non intendere mortem, aut mutilationem, partem affirmatiuam videntur tenere Doctores *num. 3.* citati. Verum non videtur necessaria; quia tunc ius præscribit protestationem, quando interponenda est aliqua actio, quæ de se tendit ad condemnationem, vt est

est accusatio, testificatio, traditio Curiæ sæculari. Obiectio autem criminis non fit in ordine ad condemnationem, sed in ordine ad defensionem. Et cum constet, quod fit in ordine ad defensionem; & quod Aduocati animus non respiciat ad punitionem, ex facto ipso resultat protestatio, cum potius animus, & sensus sit attendendus, quàm verba *l. Diuus* §. *Item Senatus ff.* Ad *leg. Cornel. De fals.* & *l. Vbi* §. *1. ff.* Ad *Senat. consul.* Trebel. & *l.* 6. §. *Verbum. ff.* De *verbor. significat.* Et talis protestatio fortior est, quam si resultaret ex verbis *l. Certum. ff.* Si *cert. pet.* & Cap. *Dilecti. De appellat.* & notant Ias. *consil.* 159. *ver. Confirmantur prædicta lib.* 2. Roman. *consil.* 291. *num.* 4. Alexan. *consil.* 117. *num.* 2. *vol.* 5. Cephal. *consil.* 77. *nu.* 2. *lib.* 1. Craueta *consil.* 776. *num.* 6. Natta *consil.* 341. *num.* 4. *vol.* 2. Dec. *consil.* 586. *num.* 13.

An qui nunciauit aduentum alicuius intendenti occidere contraxerit irregularitatem. Quæst. 298.

SVMMA.

1 *Nuncians aduentum inimici volenti occidere, fit irregularis, si scit intentionem occidendi.*
2 *Nuncians aduentum occidendi volenti occidere cooperatur homicidio.*
3 *Sciens inimicitiam, & nuncians aduentum fit irregularis.*
4 *Quid si nesciat inimicitias.*
Ex actione illicita non contrahitur irregularitas.
5 *Homicidium non imputatur ei, qui non fuit in culpa, nec dedit operam rei illicitæ.*

1 EXercens inimicitias cum aliquo committit nuncio, vt aduentum illius attendat in certo loco, & postea sibi nunciet intendens eum in illo loco occidere. Dubitatur, an nuncius contraxerit irregularitatem, dum nunciato aduentu mors sequuta est. In qua difficultate cum distinctione procedendum est. Vel enim nuncius sciebat intentionem volentis occidere. Vel non. Si sciebat non potest excusari ab irregularitate tanquam cooperator homicidij. Iuxta ea quæ tradunt communiter præsertim Felin. *in Cap. Sicut dignum. De homicid.* Molina *de iust. & iure disput.* 33. *memb.* 6. *num.* 8. Vgolin. *De irregular. cap.* 17. *num.* 3. Caiet. 2. 2. *quæst.* 64. *ar.* 8. Suarez *de censur. disp.* 45. *sect.* 2. *num.* 1. Filliuc. *tract.* 24. *cap.* 4. *quæst.* 7. *num.* 11. Bonac. *de censur. disp.* 7. *de irregular. quæst.* 4. *pun.* 8. *nu.* 35. Nauar. *cap.* 27. *Manual. num.* 220. Henriquez *lib.* 14. *Sum. cap.* 16. *num.* 1. Martin. Ledes. 2. *par.* 4. *quæst.* 28. *ar.* 2. *De irregular.* Sayr. *lib.* 7. *de censur. cap.* 2. *num.* 3.

2 Et desumitur ex Cap. *Suscepimus* & Cap. *De cætero. De homicidio.* Et ex eisdem tex. desumitur ratio, nempe quia dum sciret intentionem sibi committentis nunciare, nunciando dedit operam rei illicitæ; & grauiter peccauit tanquam causa, & cooperator homicidij: nunciatio enim ipsius fuit causa, vt arctior iret ad inimicum, & expleret propositum occidendi. Hoc autem inducit irregularitatem ex dict. tex. ex toto fere titulo. De homicid.

3 Rursus quamuis non sciret intentionem occidendi, si tamen sciebat inimicitiam erit irregularis. Desumitur ex Doctoribus *num.* 1. citat. & Suarez *disput.* 45. *De censur. sect.* 2. *num.* 3. Et habet locum in hoc casu ratio adducta in Cap. *fin. De homicid. in* 6. Quia licet non sciret intentionem occidendi, sciebat tamen intercedere inimicitiam: vnde nunciando in culpa fuit, & debuit cogitare fieri posse, quod vellet moneri in hunc finem, vt iret ad occidendum. Ob quam rationem in dic. tex. statuitur irregularitas, licet in alio casu. Rursus nunciando aduentum inimici, fuit causa vt nunciatarius iret ad occidendum: vnde cum dederit causam homicidio subintrat dispositio Cap. De cætero de *homicidio*, per quam statuitur irregularitas pro dante causam homicidio.

4 Si verò neque sciat intentionem nunciatarii, neque inimicitias, immunis erit ab irregularitate. Ita Doctores *nu.* 1.

citati,& tradunt,& deſumitur etiã ex illis Doctoribus, qui cũ cõmuni tradũt quod quãdo mors ſequitur præter intentionẽ, & per accidens ex actione licita, non cõtrahitur irregularitas, vt Henriq. *lib.* 14. *ſum.cap.* 13.*n.*4. Auila *De cenſ.par.*7. *diſp.*6. *ſect.*3. *dub.* 5. Reginal. *lib.* 30. *Praxi fori pœnit. cap.* 12. *num.* 147. Bonac. *diſp.*7. *de irregularit. quaſt.*4. *pun.*8. *num.* 34. Nauar. *cap.*27. *Manual. num.*227. Vgolin. *de irregularit. cap.*18. *§.*2. Qui duo poſteriores tenent oppoſitum, quando actio, ex qua per accidens ſequitur homicidium non eſt licita.

5 Deducitur autẽ ex Cap. *Lator.* & Cap. *Dilectus.* & Cap. *Ex litteris* & Cap. *Significaſti* 1. & Cap. *Exhibita.* & Cap. *Ioãnes. De homicidio.* Ex quibus textib. homicidium non imputatur ei, qui non fuit in culpa, nec dedit operã rei illicitæ: & conſequenter nec etiam locum habet irregularitas, vt ibid. ſtatuitur. Qui enim neſciens malam intentionem iubentis nunciari, nec ſciens inimicitiam ei nunciat, nullo pacto eſt cauſa homicidij: & proinde nec in culpa: quia talis nunciatio poteſt eſſe etiam ad bonum finem, & de ſe nec eſt mala, nec inductiua ad occidendum, nec vllam connexionem habet cum occiſione, & ideo nec etiam inducit irregularitatem.

An ad vitandam damnum temporale, aut ob commodum notabile poſſit quis manere in proxima occaſione peccandi. Quaſt. 299.

S V M M A

1 *Opinio Io. Sanchez circa tollendam occaſionem proximam.*
2 *Occaſio proxima peccandi auferenda etiam cum damno notabili corporali.*
3 *Anima diligenda poſt Deum ſupra omnia.*
Anima rebus omnibus præferenda.
4 *Velle perſeuerare in proxima occaſione peccãdi eſt velle proprium peccatum.*
Scandalizatio quid ſit.
Inducit ad peccandum.
Peccatum non eſt elegibile.
5 *Propoſitum non peccandi non poteſt eſſe cum volũtaria proxima occaſione peccandi.*
Vera pœnitentia non compatitur affectum ad proximam occaſionem peccandi.
6 *Proxima occaſio peccandi non poteſt permitti: & ſi permittatur ob bonum &c. virtualiter eligitur.*
7 *Non patitur occaſionem proximam, qui poteſt tollere.*
Non excuſatur, qui poteſt tollere impedimentum.

1 IO. Sanchez *in ſelect. diſputat. de ſacramen. diſp.* 10. *num.* 20. docet, nõ eſſe negandam abſolutionem ei, qui non eſſet recuperaturus centũ aureos, quos mutuò dedit concubinæ, ſi eam domo expellat. Vel è contra ſi concubina non eſſet recuperatura centum ſibi debita ſi domum cõcubinarij deſereret et ſubdit, Imò ſi concubina nimis vtilis eſſet ad oblectamentum concubinarij, vulgo *Regalo,* dum deficiente illo, nimis ægrè egeret vitam, & aliæ epulæ tedio magno cõcubinarium afficeret, & alia formula ad id nimis difficilè adinueniretur; eijcere illam non erit concubinarius obligandus. Quia oblectamentum dictis circumſtantij conſideratum eſt maioris cõſiderationis, quàm quodcunque horum temporale, ob quod fas erit cuique de nouo admittere fœminã ad ſui famulatum, quantumcunque metuat labendi periculum; ſi aliam non adinueniat paris qualitatis in illis rebus, quæ ſibi ſunt maximè vtiles. Si enim ob hanc cauſam iam receptam expellere non conſtringitur, eodem iure de nouo admittere illam erit conceſſum. Ita Sanchez, quem nonnulli Recentiores ſequuti ſunt vt *Diana par.*2. *tract.* 16. *Reſol.*45. *init.* & nonnulli alij.

2 Sed hæc opinio directè pugnat cum verbis Chriſti. *Marci* 9. ibi *Si ſcandalizauerit te manus tua, abſcinde eam. Bonum eſt ibi debilem introire in vitam, quàm duas manus habentem ire in gehennam.* Rurſus. *Si pes tuus te ſcandalizat, amputa illud. Bonum eſt tibi claudum introire in vitam æternam, quam duos pedes habentem mitti in gehennam.* Item. *Si oculus tuus ſcandalizat te, eijce eum. Bonum eſt tibi luſcum introire in regnum Dei, quam duos oculus habentem* mitti

mitti in gehennam ignis. Quibus Christus significauit, quod ea, quæ nobis sint scādalo, atque adeo occasio proxima peccandi sunt auferenda cū iactura pedis, manus, & etiam oculi, hoc est cum iactura notabili corporali: & à fortiori cum iactura notabili externorum bonorum. Vnde dicere, quod ne fiat iactura centum aureorum potest retineri concubina & consequenter, & perseuerare in proxima occasione peccandi, aut ne concubinarius careat cibis delicatis, & cogatur ad eos quibus ægrè vesceretur, est contradicere citatis verbis Christi.

3 Confir. In ordine diligibilium ex charitate anima est præferenda cœteris omnibus rebus creatis corpori bonis externis, &c. vt proinde homo debeat diligere seipsum quantum ad animam post Deum supra quemcunque alium, vt cum communi sententia docet D. Thom. 2. 2. *quæst. 26. ar. 4. in corp.* Imo etiam debeat diligere proximum quò ad animam magis quàm proprium corpus, & cōsequenter magis quàm alia bona creata, vt docet idem D. Th. *ead. quæst. ar. 5 in corpore.* Vnde Luc. 12. 23. *Anima plus est quam esse, & corpus plusquam vestimentum*, & Matth. 6. 25. *Nonne anima plus est, quàm esca, & corpus plusquam vestimentum?* Et proinde anima est rebus omnibus præferenda *l. Sancimus*. C. *De sacrosanct. Eccles.* & Cap. *Præcipimus*. 2. *Quæst.* 11. Ergo ne periclitetur anima sicuti periclitatur quādi quis persistit in proxima occasione peccandi, debent cœtera omnia posponi, & anima tanquam magis diligibilis ex charitate debet à periculo iacturæ præseruari, etiam si sequatur iactura cœterorum omnium. Dicere autem, quod ne fiat iactura oblectamenti ciborum potest retineri concubina cum occasione proxima peccandi, est dicere, quod plus est esca quàm anima.

4 Præterea velle perseuerare in occasione proxima peccandi, est ponere sibi scandalum: & velle virtualiter proprium peccatum, quod ex tali scandalo sibi posito prouenit. Scandalizatio enim est inductio ad peccandum, vt docet D. Th. 2. 2. *quæst. 43. ar. 1. in corpore*, & est scandalizatio per se quando de sui ratione habet quod inducat ad peccandum vt notat *ibid.* D. Th. in *respon. ad* 4. Voluntas autem permanendi in occasione proxima peccandi de sui ratione inducit ad peccandum, quia directè vult occasionem peccandi: & proinde talis voluntas est intrinsecè mala, & habet obiectum intrinsecè malum, nempe occasionem proximam peccandi, in qua virtualiter est volitum peccatum, quod nullo modo est eligibile vt inquit D. Th. *ead. quæst. ar. 7. ad 5.* Et proinde ex nullo fine, & circumstantia potest honestari, vt reddatur licitè eligibile.

5 Atque hinc excluditur, quod asserunt Doctores oppositę opinionis. Nempè quod sufficiat in eo, qui perseuerat in proxima occasione peccandi propositum non amplius peccandi. Quia huiusmodi propositum non potest esse verum propositum non peccandi cum sit simul cū voluntate virtuali peccandi. Qui enim vult occasionē proximam peccandi vult virtualiter peccatum, vt dictum est. Propositum autem verum non peccandi excludit etiam affectum ad quodcunque peccatum. Hinc dum remanet affectus ad occasionem proximam peccandi, atque adeo ad peccatum in ea virtualiter contentū non adest vera pœnitentia. Cap. Pœnitētiā agere. ibi. *Qui sic alia deplorat, vt tamen alia committat adhuc pœnitentiam agere, aut dissimulat, aut ignorat.* & Cap. *Ille pœnitentiam.* & Cap. *Pœnitentes.* ibi. *Si ergo pœnitet, cur facis, quod male fecisti*, & Cap. *Qui admissa. De pœnitent. Dist.* 3.

6 Neque dici potest cum iisdem Doctoribus. Quod non sit velle occasionem proximam peccandi, sed permittere, cum non vitare occasionem non oriatur, quia velit pœnitēs in illa permanere, sed quia velit nō incurrere damnū in vita, honore, & pecunia, quod abiecta occasione obueniret. Quia non potest quis permittere, quod tenetur vitare, quia eo ipso, quòd non vitat, cum possit, id illi imputatur, cum non faciat, quod tenetur facere. Deinde ideo perseuerat in proxima occasione peccati, quia vult non subire damnum in vita, honore, aut aliquo alio ex

ciales prærogatiuas, qualis est qualitas Patroni. Vnde non debent ipsos comprehendere intra loca, quorum sunt Patroni ob disparitatem rationis iuxta doctrinam quam tradunt Io. Andr. *in Addit. ad Speculat.* Tit. *De emphyteu. quæst.* 4. Riminal. *consil.* 12. *num.* 31. *&* 39. Aret. *consil.* 35. *nu.* 4. Rota *decis.* 139. *num.* 8. *par.* 1. Diuer.

3 Cum enim in ea diœcesi, cuius sũt Patroni, sint specialiter priuilegiati prærogatiua patroni non debent in eo, in quo sunt priuilegiati contineri sub vniuersali dispositione de Beatificatis iuxta cõmunem doctrinam, quod personæ priuilegiatæ non continentur sub generali lege, sed solum in eo, in quo non sunt priuilegiatæ, quam tradunt Ancharan. *in Cap. Nemo De elect. in* 6. Menoch. *in Extrauag.* 1. *verbo Clericus. De sentent. excommunic.* Felin. *in Cap. Ad aures. num.* 8. ver. *Est verum. De præscript.* Castrens. *in l. fin. ff. De verbor. significat.* Mohedan. *decis.* 23. *De renunc.* Rota coram Puteo *decis.* 139. *lib.* 12. & coram Mantica *decis.* 230. & coram Veral. *decis.* 83. *par.* 2. & coram Durano *decis.* 67. *num.* 7. & *decis.* 46. *num.* 10. & in Recent. *decis.* 464. *nu.* 3. *par.* 5.

4 Rursus ex eadem Patroni prærogatiua sequitur, quod isti Beati sint speciali nota digni: vnde vt sub præfatis decretis comprehenderentur, quò ad loca in quibus sunt patroni, debuisset de ipsis fieri specialis mentio, aut in genere, aut in specie *l. Item apud Labeonem. §. Hoc edictum. ff. De iniur.* & *l. Eos* C. *De aquad.* iuxta cõmunem doctrinam, quam tradunt Paris. *consil.* 3. *num.* 3. & *consil.* 12. *nu.* 63. *lib.* 1. Gozadin. *consil.* 101. *num.* 16. Alex. *consil.* 104. *in fine. lib.* 1. Craueta *consil.* 180. *num.* 19. Afflict. *decis.* 111. *num.* 9. Et quò ad personas aliqua prærogatiua insignes. Dec. *in Cap. Præterea. num.* 6. *in fine. De offic. deleg.* idem Paris. *consil.* 23. *n.* 260. *lib.* 1. Menoch. *consil.* 250. *num.* 59.

5 Et hæc quæ dicta sunt speciali ratione locum habent, si electione Beatificatorum in patronos approbata sit à S. Rituum Congregat. cum consensu Sanctissimi. Tunc ad huiusmodi approbationem venit in cõsequentiam, quod approbati etiam sint consueti honores, qui in tali loco deferuntur Patronis tanquam consequentes ad dictam electionem, cum concessio antecedentis sit etiam concessio consequentis *l.* 2. *ff. De iurisdic. om. iud.* vbi Bart. *num.* 5. Iaf. ibid. Curt. iun. *num.* 7. Carocius alios citans *in Repet. Cap. Cum quid limit.* 4. *De regul. iur. in* 6. Menoch. *de recuper. possess. remed.* 6. *num.* 43. alios adducens. Quod habet locum etiam in materia, quæ exigit strictã interpretationem, vt tradunt Iaf. *in l. fin. num.* 44. *ff. De constit. Princip.* Socin. sen. *consil.* 226. *circa fin. lib.* 2. Ruin. *consil.* 153. *num.* 4. *lib.* 4. Gammar. *de legato lib.* 10. *num.* 22. Et dum conceditur electio in Patronum, conceditur in eadem concessione venerati posse electum vt patronum.

6 Imò si S. Congregatio cum beneplacito Sanctissimi concedat Beatificatis electis in Patronos præcipuos honores, & præcipuum cultum Patronorum, nempe recitationem Officii, & celebrationem missæ pro tota Ciuitate, & Diœcesis, censetur etiam concedere minores honores, non per extensionem, sed per comprehensionem eiusdem cõcessionis, ob identitatem rationis, quæ facit, vt valeat argumentum à parte ad totum. *l. Illud init. ff. Ad leg. Aquil.* & *l. A Titio init. ff. De verbor. obligat.* Cantuin. *in Topica legali loco.* 6. Andr. Gammar. *in Dialect. leg. loco.* 5. *lib.* 1. Rota *decis.* 174. *num.* 5 *par.* 1. *Recent.*

7 Finis enim huius concessionis, vt quoniam Beatificatus electus est in Patronum, possit etiam vt Patronus coli, atque adeo illi deferri totus ille cultus, qui Patronis deferri solet. Vnde cum S. Congregat. approbet electionem, approbat etiam rationem finalem electionis, & cõsequenter, quod deferatur totus ille cultus, qui Patronis deferri solet; & identitas rationis finalis facit, quod concessio comprehendas totum cultum deferri solitum Patronis *l. Scire etiam.* §. *Aliud. ff. De excusat. tut.* & *l. Cum mulier. ff.* Soluto matrimonio. & *l. Hi* §. *solis.* §. *Satis etiam cautè.* C. *De reuocan. donat.* & *l. Illud.* C. *De sacrosac. Eccles.* & Cap. *Si postquam.* §. *Si verò. De elect. in* 6. notant Glos. *in Cap.* 1. *verbo.* Italia. *De temporib. ordinat. in* 6. Alexan. *in l. Peregre.* §. 1. ver. *Non obstat. ff. De acquir.*

Xx 3 *possess.*

poßeß. Imola *in l.Si vero.§.De viro.num.*14. *ff.* Soluto *matrim*, Rolan. *consil.*27. *num.*8. *vol.*1. Socin.iun.*consil.*3.*num.*32.*lib.*1. Tiraquel. *in l.Si vnquam verbo.* Libertin. *num.* 45. Craueta *consil.* 133. *num.* 3. Riminal. iun. *consil.*67. *numer.*17. Calderin. *consil.* 1. *inis.* Vt *lite penden.* Rota coram Puteo *decis.*55. *nu.* 3. *lib.*3. & *decis.*246. *n.*5. *par.*4. Recent.

8 Quod amplius vrget cũ S. Congregatio in approbatione huiusmodi electionis æquiparet Beatificatorum electum in patronũ in recitatione Officij, & celebratione missæ, atque adeo in cultu exhibendo cœteris Patronis, vt si concedar celebrari Officium, & missam, veluti de alijs Patronis celebratur, aut alia simili clausula. Talis enim dictio, *Veluti*, inducit similitudinem, & æquiparationem, vt obseruant Dinus *consil.* 41. *num.*3. Calderin. *consil* 153. *aliàs* 8. *De verbor.significat.* Menoch. *præsumpt.*52. *num.*6. *lib.*4. Hac enim clausula S. Congregatio declarat, intentionis suæ esse; vt electus in Patronũ ad instar cœterorum Patronorum colatur.

9 Stante verò hac æquiparatione resultat concessio totius cultus, & honorũ omnium, qui cœteris tanquam patronis exhibentur; & consequenter expositio Reliquiarum, & earumdem delatio in processionibus &c. cum ea natura æquiparatorum sit, vt quod tribuitur vni tribuatur etiam alteri in eo, in quo sunt æquiparata. *l.*2. *ff.* De *legat.*1. & notant Bart. *ibid.* Ripa, & cœteri. Abbas *consil.* 75. *n.* 6. *ver. Præterea lib.*1. Ruin. *consil* 10. *nu.* 11. *lib.*3. Paris *consil.*22. *numer.* 42. *lib.*2. Menoch. *consil.* 159. *num.*49. Euerard. *in Topica loco à ratione leg. larga. num.* 52.

10 Quinimò eo ipso, quod S. Congregatio concedit alicui ex Beatificatis dignitatem & excellentiam Patroni, ex natura rei fiunt ipsi debiti honores, qui Patronis solent exhiberi. Honor namque debetur debito morali constitutis in dignitate ratione excellentiæ, vt docet D. Th. 2.2. *quæst.*102. *ar.*2. *ad.*2. Et secundũ diuersas excellẽtias debetur diuersus honor, vt idem D. Th. *ead.*2.2. *quæst.*81. *ar.*4. *in corpore.* Vnde non est in potestate alicuius priuare aliquem honore debito ipsius prærogatiuæ, et dignitati, quia esset contra debitũ morale. Vnde non est omninò verisimile, quod S. Congregatio nõ concedat honores, et prærogatiuas consuetas Patronorum, quando concedit dignitatem, et excellentiam Patroni.

11 Et eo magis si obseruantia subsequuta ita declarauerit concessionem S. Congregat; quia hæc declarat quid in Priuilegiis sit concessum, vt notant Craueta *consil.*211. *num.*8. Castrens. *decis.*347. *num.* 4. *lib.* 1. Rota coram Mantica *decis.* 320. *num.*5. & *decis.*24. *nu.*8. *par.*3. Recent. Huius enim obseruantiæ tanta est vis, vt præferatur cuicũque interpretationi, quæ aliàs verior esset, & magis conformis iuri, vt tradunt Honded. *consil.*92. *num.*30. *lib.* 1. Beltramin. *ad decis. Ludouis.* 184. *nu.* 8. Rota coram Buratto. *decis.* 944. *num.*6. et in *Barchinonẽsi Canonicat.* §. *Nec prædicta.* 15. *Decem.* 1645. coram Rojas. Et ideò stante tali obseruãtia manifestũ fit, quod Decreta præfata S. Congreg. nõ habeant locum quò ad Beatificatos electos in Patronos.

12 Neque obstat, quod cultus, qui exhibetur beatificatis debeat esse diuersus à cultu, qui exhibetur Canonizatis. Quia adhuc saluatur huiusmodi diuersitas, siquidem Canonizati possunt eligi in Patronos absque speciali licentia, et illis deferri vbique cultus, qui defertur Beatificatis Patronis in loco Patrocinij. Beatificati verò sine speciali licentia non possunt eligi. Imò in loco quoque patrocinij cultus Patronorum Beatificatorum diuersificatur à cultu Patronorum Canonizatorũ: nam in honoribus publici Canonizati præcedunt Beatificatos, etiam si hi prius sint electi in Patronos ex declaratione S. Rituum Congregat. in vna Neapolitana *die* 8. *Iunij.* 1641. & confirmata ab Vrbano VIII. sub *die* 2. *Octobris eiusdem anni* 1641. Vnde cum in isto cultu tribuatur præcedẽtia Canonizatis, adhuc diuersimodè qualificatur, et proinde sufficit ad inducendam diuersitatem iuxta ea, quæ tradunt Berous *consil.*142. *num.*11. *lib.*3. Ruin. *consil.* 114. *num.*1. *lib.* 5. Riminal. *consil.* 129. *num.*4. *lib.*3.

13 Ex dictis deducitur. Quod in aliquo

quo loco Reliquię Patronorum reponantur in aliquo speciali loco deputato non solum pro conseruatione, sed etiam pro veneratione vt scilicet exponantur, deferantur in Processionibus, vt fit in Ecclesia Cathedrali Neapolitana, vbi in Capellam magnificentissimè ornata, quæ vocatur Thesaurus conseruãtur Reliquiæ Protectorum, exponuntur, & deferuntur in Processionibus. Si Pontifex, aut S. Congregatio concedat reponi in eodem loco Reliquias Patronorum Beatificatorum, censetur concessa expositio, delatio in processionibus, et omnes cœteri actus, qui tendunt ad cultum, et solent exerceri circa Reliquias Patronorũ Canonizatorum. Cum enim obseruantia notificet finem repositionis dũ Pontifex concessit, quod Reliquiæ alicuius Patroni Beatificati reponantur in tali loco tanquã Reliquiæ Patroni censetur indulgere secundũ naturam eiusdem repositionis, et iuxta finem, propter quem reponuntur iuxta *l. Quæro. §. Inter locatorem. ff. Locati.* & *l. Si stipulatus ff.* De *vsur.* & *l. 1. §. Si quis sub conditione. ff.* Vt *leg. nom. ciui.* et iuxta ea, quæ tradunt Dec. *in l. In omnibus obligat. num. 5. ff.* De *reg. iur.* Afflict. *decis.* 307. *num.* 21. Alciat. Reg. 3. *præsumpt.* 32. *numer.* 1. Bart. *in l. Quidem cum filium ff.* De *verbor. obligat.* Ias. *num.* 21. Menoch. *præsump.* 10. *num.* 1. *lib.* 6. Atque adeo etiam in ordine ad consuetudinem exponendi, et deferendi in processionibus iuxta tradita per Dec. *in l. Semper in stipulationibus. num.* 8. *ff. De reg. iur.* per illum tex. Socin. sen. *consil.* 196. *lib.* 2. Menoch. *præsumpt.* 38. *num.* 9. Curt. iun. *consil.* 171. *num.* 4. ver. *Ex præmissis.*

14 Et ità declarauit S. Rituum Congregatio, vt constat ex litteris missis sub die 25. Martii 1660. ad Eminentiss. Cardinalem Filomarinum Archiepiscopum Neapolitanum. ibi. S. eadem Congregat. Em. V. significandum duxit, Decretum huiusmodi quò ad expositionem et delationem Reliquiarum non comprehendere Beatos illos, quorum electioni in Patronos locorum Apostolicæ Sedis accessit auctoritas, &c. Ex qua declaratione constat non fuisse mentem S. Congregat. in illis Decretis comprehendere Beatos in Patronos auctoritate Apostolica electos quò ad illos honores qui tribuuntur Patronis. Quæ autem in toto hoc volumine dicta sunt, omnia S.R.E. censuræ subiicio et nihil approbare intendo, quod ab ipsa reprobatur.

F I N I S.

Cum ad manus prouenerit allegatio quædam Illustriss. & Reuerendiss. Aloysij Pappacodæ Lyciensis Ecclesiæ Episcopi vigilantissimi, cuius virtutum splendor vbique irradiat, in qua neruosè, & profundè super cultu Sanctorum hominum memoriam excedente dixerit, & rem totam radicitus explicat, operæ pretium duxi, si eam tibi Auctuarij loco exhiberem benigne Lector. Plurimum enim vtilitatis ex hac eius lucubratione percipere poteris, & discere quantæ doctrinæ sit vir iste, atque ecclesiasticæ eruditionis.

LYCIEN.

LYCIENSIS
CORAM
SACRA RITVVM
CONGREGATIONE.
PRO

Obtinenda confirmatione Sanctorum Iusti Martyris, Orontij, & Fortunati Episcoporum, & Martyrum in Patronos.

Illustrissimi atque Reuerendissimi Aloysij Pappacodæ Episcopi Lyciensis.

S V M M A.

1 *Qui scripserint de Sanctis Protectoribus Ciuitatis Lyciensis.*

2 *Traditio de eorundem sanctitate.*

3 *Cum signis sanctitatis depicti.*

4 *In publicis precibus inuocati.*

5 *Templa, & altaria in eorundem honorem erecta, & Missa celebrata.*

6 *Festiuitates solemnizata.*

7 *Reliquia seruata.*

8 *Sanctis canonizatis, qui honores tribuantur.*

9 *Sancti ex antiqua consuetudine venerantur.*

Immemorabilis dat titulum iustum, & meliorem omnibus.

Etiam in reseruatis Principi.

Habetur pro veritate.

10 *Titulus immemorabilis sanctitatis optimus.*

11 *Titulus sanctitatis immemorabilis admitti ab Vrbano VIII.*

12 *Cultus notorius ergà Sanctos supponitur notus Pontifici.*

13 *Noui Sancti non possunt describi in Martyrologio.*

Cultus Sanctorum particularium Ecclesiarum permissus.

14 *Festa etiam localia, de quibus fit officium in Martyrologio primo loco legenda etiam si ipsi non sint incerta.*

15 *Etiamsi Sancti non sint canonizati.*

16 *Conclusio Lectionis Martyrologii refertur etiam ad sanctos, qui coluntur in Ecclesiis particularibus.*

17 *Sancti coluntur etiam de consuetudine particulari Ecclesiarum.*

18 *Etiamsi non sint descripti in Martyrologio.*

19 *Dispositio generalis ex ratione particulari restringitur.*

Rescripta accipienda iuxta communes regulas.

20 *Consuetudini celebrandi festa solemnia non derogatur, &c.*

21 *De non canonizatis non potest recitari officium.*

22 *Ordinarij non possunt introducere noua officia.*

Immemorabilis consuetudo subsistit pro festis non canonizatorum.

23 *Consuetudo venerandi non canonizatos ab initio Ecclesiæ ortum habuit.*

24 *Antiquitus martyres canonizabantur ab Episcopis.*

25 *Martyres statim post passionem venerati.*

26 *Ab initio Ecclesiæ sacrificia in honorem martyrum collata, & Ecclesiæ erecta.*

27 *Sacrificia quotannis nomine martyrum offerenda.*

28 *Canonizatio Sāctorum fuit prius introducta quo ad Martyres, quàm quo ad Confessores.*

29 *Nullus adoratur pro Sancto nisi canonizatus à sede Apostolica post Decreta Alexan. III. & Innoc. III.*

30 *Ante prædicta decreta aliqui Sancti fuerunt à summis Pontificibus canonizati.*

31 *Mos canonizandi tam Martyres, quàm Confessores per Concilium Synodale, & Prouinciale.*

32 *Consuetudo colendi Sanctos non canonizatos à sede Apostolica non subiacet periculo falsi cultus.*

33 *Cultus exhibitus viris impijs fuit manifestatus*

tas particulari Dei prouidentia.
34 *Res gestæ ab Apostolis non fuerunt omnes scripta à D. Luca.*
35 *Quinam fuit Iustus de quo hic?*
36 *Paulus Regius primum scripsit vitam Iusti, & Orontij.*
37 *Vnde illam collegerit.*
38 *Ei adhibita fides pro sanctis antiquis.*
39 *Sacra Rituum Congregatio admisit auctoritatem Pauli Regij.*
40 *Discipuli Pauli fuerunt innumeri.*
41 *Sacra Rituum Congregatio S. Riccardum in Martyrologium inferri iussit.*
42 *Multi codices antiqui iacturam passi sunt.*
43 *Ecclesia Lyciensis aliquando non celebrauit Festum Sanctorum Iusti, & Orontii.*
44 *Talis omissio celebrationis fuit iubente Episcopo, & renuente Capitulo.*
45 *In celebratione Sanctorum consulenda est Sacra Rituum Congregatio.*
46 *Præiudicium Capituli Lyciensis hic.*
47 *Decretum Clementis VIII. super veneratione non comprehendit Sanctos antiquos.*
48 *Sancti qui per immemorabile tempus coluntur debent manuteneri.*
49 *Non possunt eligi in Patronos Sancti quos vniuersalis Ecclesia non veneratur.*
50 *Ad quos Sanctos se extendat Decretum.*
51 *Motiua quæ habuit Ciuitas Lyciensis in hac supplicatione.*
52 *Decretum Sacræ Rituum Congregationis pro veneratione Sanctorum Iusti, Orontii, &c.*

VT Eminentissimis Patribus Sacræ Rituum Congregationis, pateat Iustitia Ciuitatis, & Capituli Lyciensis ad obtinendum, vt Sancti Iustus Martyr, & Orontius ipsius Ciuitatis Primus Episcopus, & Martyr in suos Patronos antiquos, quatenus opus sit, ab eis confirmentur, & D. Fortunatus Orontij Nepos, & in Episcopatu immediatus successor, in nouum Patronum benignè concedatur, ex causis in eadem Sacra Congregatione deductis, infrà commemorandis.

1 Sciendum est, quod præter illa, quę de his Sanctis scripserunt Paulus Regius Episcopus Vici Equensis, Antonius Beatillus è Societate Iesu, in vita Sanctæ Irenes Virginis, & Martyris, cap. 7. in annot. Philippus Ferrarius in noua Topographia in Martyrologiū Romanum, verbo, Aletium, & in Catalogo generali Sanctorum, qui in Martyrologio Romano non sunt, in mense Augusti, octauo Kal. Septembris, in annot. qui Auctor laudibus extollitur à doctissimo, & eruditissimo Lezana consult. 2. num. 23. & 46. ac tandem Iacobus Antonius Ferrarius Patritius Lyciensis in descriptione Corinthi, quam anno 1552. confecit, & in Paradoxica Apologia rationum Ciuitatis Lycij: cuius vtrumque Opus manuscriptum legitur, ex Processu in Curia Episcopali Lycien. ad instantiam ipsius Ciuitatis, & Capituli instructo constat, ab immemorabili tempore.

2 Primò, hos tres Sanctos in eadem Ciuitate, imò Iustum, & Orontium etiam in Prouincia Hydruntina, semper pro Sanctis habitos esse, & tales fuisse vocatos, & immemorabilem traditionem esse, Iustum à Paulo Apostolo Corinthi degente Romam missum ad oras maritimas Lycienses appulisse, & Orontij Hospitem fuisse, eumque, ac Fortunatum, aliosue illis sanguine coniunctos ad Fidem Catholicam conuertisse, ac baptizasse, ad Vrbem deinde accessisse, & ab ea expeditum, Liciumquè reuersum quamplurimis alijs ab Orontio cathechizatis Baptismum quoque contulisse, & cum ipsis Orontio, ac Fortunato Corinthum rediisse, ibique à Paulo Apostolo Orontium Episcopum Lyciensem creatum esse, & ipsum Iustum ad prædicandum Euangelium ei Socium datum fuisse, hosque omnes Lycium repetiisse, ibique, & in tota Prouincia Fidem Catholicam propagasse, & tandem ipsos Iustum, & Orontium Neroniana vigente contra Christianos persecutione, die vigesimasexta Augusti, quarta Dominica eiusdem mensis, anno sexagesimo octauo, variis cruciatibus simul Martyrio coronatos, ad Cœlum euolasse, & Fortunatum in Episcopatu Orontio successisse, Martyriumque quoque passum esse.

3 Secundò, semper cum signis Sanctorum eorum Imagines depictas, & Statuas erectas fuisse.

4 Tertiò, in publicis Deo exhibitis precibus inuocatos illos esse, præsertim Diuum Orontium, ad cuius Ecclesiam

Pro-

processionaliter pro pluuia impetranda accedere consuetum fuisse, & ipsum Orontium, ac Iustum semper, vti suos Patronos, eandem Ciuitatem existimasse, ac coluisse.

5 Quartò, in honorem Sanctorum Iusti, & Orontii Templa, & Altaria Deo dicata esse, ac inter antiquos Ecclesiæ Cathedralis Lyciensis Canonicatus, alterum sub sancti Iusti, alterum verò sub sancti Orontii titulo ab immemorabili tempore esse fundatos, & in Ciuitatis Monopolitanæ Territorio Prouinciæ Barensis adesse Ecclesiam sub inuocatione Sancti Orontii, quàm Alexander Tertius inter Ecclesias in Iurisdictionis confinibus Episcopatui eiusdem Ciuitatis assignatas recensuit in sua Bulla expedita anno 1180. originaliter in illo Episcopali Archiuio seruata, cuius exemplar in Processu est deductum, vna cum scripta attestatione iuramento roborata Syndici, & aliorum de Regimine eiusdem Ciuitatis, ab immemorabili tempore hoc Templum ibidem constructum inspici, & in eo semper Missam celebratam esse, & nunc celebrari. Constat etiam ex simplici auditu testium aliquas Ecclesias antiquissimas sub eodem sancti Orontii titulo in aliquibus locis Prouinciæ Hydruntinæ constitutas esse. In honorem verò sancti Fortunati in eadem Cathedrali Lyciensi immemorabile Altare fuisse erectum cum duobus beneficiis in eo, sub ipsius Sācti titulo institutis, quorum collationes vltra centum annos, nempè anno 1494. vna, anno vero 1551. altera, ex Actis antiquarum visitationum Marci Antonii Ptolomei, & Ioannis Baptistæ Castromediani Episcoporum Lyciensium apparent; ex quo longè ante ea erecta fuisse arguitur; Licèt idem Altare, quia vni ex ipsius Ecclesię Columnæ hærebat, & ideò illi impedimento erat; Præsulis tunc temporis iussu fuerit demolitum, Missarum eorumdem Beneficiorum oneribus in alia Altaria eiusdem Ecclesiæ translatis.

Quintò, in SS. Iusti, & Orontii memoriam Missæ Sacrificium Deo fuisse oblatum.

6 Sextò, dicta quarta Dominica Augusti semper in ipsorum Sanctorum Iusti, & Orontii honorem singulis annis vsque ad annum 1640. Festum solemniter cum Missa solemni, & Officio sub ritu duplici cum Octaua de Comm. plur. Mart. (confirmato deinde in Diœcesana Synodo Lyciensi anno 1628. celebrata) Concione, & multoties assistentibus Syndico, & Decurionibus in forma Ciuitatis, in signum, quod eos vti Patronos venerabantur, celebratum fuisse, & eadem die Nundinas celebres habitas esse, & nunc haberi.

Septimò, Sanctorum Iusti, & Orontii pignora, ex immemorabili traditione, in suis Ecclesiis extra Ciuitatem Lycii olim erectis antiquitus seruata, ob bella, ad Cathedralem Ecclesiam translata, sub eius pauimento esse recondita; sed quo eius loco, ignoratur.

7 Ex quibus omnibus clarè apparet, hos Sanctos, præsertim Iustum, & Orontium præditos esse omnibus illis septem honoris qualitatibus, quas Sanctis tribui solere docet *Bellarm. controu. tom. 1. controu. 7. generał. de Beat. & Sanct. lib. 1. c. 7. vers. ad septimum*, qui infra *cap. 10. vers. quantum ad tertium*, tradit quoque, quod, vt pro talibus habeantur, sufficeret, vel in eorum honorem Templa, & Altaria tantum Deo esse constituta, cùm illa publicum cultum nomine Ecclesię denotent, & erectio Altaris cum Imagine alicuius Sancti signum sit Canonizationis; Canonizatis enim tantùm Ecclesia ea permittit, vt ex *Petrò Damiano* docet *Baronius Annal. tom. 10. anno 993. S. Non est autem, vers. Concedere*, quem refert, & sequitur *Molfes. cons. 45. num. 32.* Vel, Sacrificium in illorum memoriam Deo esse oblatum, quod magis, ac præcipuè ipsum nomine Ecclesiæ cultum confirmat; cùm nullum in ea adsit Sacrificium, quod non sit commune à Deo institutum, & Templa, & Altaria ad ipsum referantur; *Bellar. loc. cit.*

9 Non obstat, quod prædicti Sancti non sint à Sede Apostolica canonizati, neque eis ab Ecclesia Vniuersali hi honores exhibeantur.

Quia respondetur, quod ne dùm Ecclesiæ

clesiæ particulares, sed etiam Ecclesia Vniuersalis venerantur Sãctos antiquiores, non ex vi Legis, vel alicuius Decreti Summorum Pontificum, sed ex antiqua Consuetudine, cum expresso, vel saltem tacito Sedis Apostolicæ consensu, sine quo illa nulla esset, vt in terminis *Bellarm. loc. cit. cap. 8. in fine ex Diuo Thoma 1. 2. quæst. 97. art. 3.* quem sequitur *Molfes. cons. 46. num. 12.* & latè P. *Lezana d. consult. 2. num. 11. & seqq.* Vbi in propriis terminis Sanctorum suæ Religionis Carmelitanæ, qui à Sede Apostolica non fuerunt canonizati, sed ex antiqua consuetudine ab eadem Religione coluntur, probat hanc Consuetudinem sufficere, vt eorum festa celebrentur, & Officium recitetur.

Verùm hæc consuetudo debet esse immemorabilis, prout est in casu nostrorum Sanctorum, quia ea probata, censetur probatus iustus titulus *cap. 1. ad finem, de præscript. in 6. Mascard. de probat. concl. 1229. num. 8. & concl. 1377. nu. 16. 22. 24. 36.* & præcipuè *num. 49.* & iustitiam permanentem habere censetur. *Mascard. ead. concl. 1377. num. 20.* & tituli defectum supplet, *Couar. de præscript. par. 2. §. 3. num. 9. vers. Primum*, & Titulus ex ea insurgens præsumitur Iuris, & de Iure, & non admittit probationem in contrarium, secundum communiorem opinionem, vt ex innumeris DD. probat *Gabriel. comm. concl. de præscript. concl. 1. num. 5. præsertim in fine, Sperell. decis. 37. num. 15.* ita vt alius Titulus non requiratur. *Gabriel ibidem num. 4. & 47. Rot. Rom. decis. 977. num. 4. par. 1. decis. 11. num. 2. & 3. par. 2. & decis. 631. num. 3. in fine par. 4. recent.* Et hic titulus dicitur melior de Mundo, vt docet eadem *Rot. decis. 654. num. 1. par. 2. & decis. 150. num. 4. par. 6. recent. & apud* Peniam *in decis. impressis decis. 137. num. 2. & decis. 377. num. 71. Sperell. d. decis. 37. num. 13.* & habet vim Priuilegii, *eadem Rot. decis. 977. num. 4. par. 1. decis. 389. num. 3. par. 3. & decis. 942. num. 2. par. 4. recent.* quidquid Paulus Rubeus *ad decis. 14. num. 20. par. 3. recent.* dicat, nempè, quod non sit simpliciter verum, quod immemorabilis sit melior titulus de Mundo, & habeat vim Priuilegii, quia Rota passim contrarium docet, vt ait *Sperel. d. decis. 37. num. 13.* & habet locum etiam in reseruatis Principi *l. hoc iura, §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. & æstiu. cap. super quibusdam §. præterea, & ibi glos. verbo; Non extat memoria, de verb. signif. Mascard. d. concl. 1377. num. 23, Gabriel. loc. cit. num. 3. Rota d. decis. 11. num. 2. p. 2. recent. & alibi*, vt tradit *Sperell. d. decis. 37. num. 5.* Et Immemorabilis, ac Priuilegium Apostolicum pari passu ambulant *Rot. decis. 614. num. 1. par. 2. recent. Sperell. loc. cit. num. 6.* & ita habetur pro veritate, vt non requiratur scientiæ Principis probatio secundum opinionem receptiorem, de qua *Alex. cons. 6. col. 2. lib. 1. notabiliter Decius cons. 2. lib. 1.* vbi multis exornat, & *cons. 272. num. 3. ac cons. 341. num. 14.* & ex cursu tanti temporis præsumitur iustus vsus, & quod intercessetit auctoritas, & consensus Pontificis, ex Iuribus congestis à *Rot. d. decis. 11. num. 3. & à Sperell. d. dec. 37. num. 10.*

10 Et in terminis immemorabilis tituli Beatitatis acquisiti ante decretum Alexandri Tertii *in cap. Audiuimus de Reliq. & Veneratione Sanctorum*, infra citando, illum esse meliorem de mundo, tradit *Scacch. de Cult. & Veneratione Sanctorum sect. 1. cap. 8. vers. Si vero titulum Beatitatis fol. 49. littera C.*

11 Sed efficacius in terminis nostri adest Constitut. Vrban. VIII. quæ incipit, *Sanctissimus, edita 4. Aprilis 1625.* vbi Summus Pontifex, postquam prohibuit Venerationem, & cultum hominum, qui obierint cum fama Sanctitatis, vel Martyrii, à Sede Apostolica non Canonizatorum, nec Beatificatorum, subdit hæc verba: *Declarans, quod per suprascripta præiudicare in aliquo non vult, neque intendit iis, qui aut per communem Ecclesiæ consensum, vel immemorabilem temporis cursum, aut Patrum, Virorumque Sanctorum scripta, vel longissimi temporis scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarij coluntur;* quod tempus longissimum, illiusue immemorabilem cursum, idem Vrban. VIII. in sua Constitutione, quæ incipit, *Cælestis Ierusalem, edita 5. Iulij 1634.* declarauit, debere esse illud, quod excedit metam centum annorum. Sufficit ergo pro Venera-

neratione Sanctorum, Immemorabile tempus, seu scientia, ac tolerantia Sedis Apostolicæ, vel Ordinarii, vltra centum annos.

12 Et hæc scientia, ac tolerantia magis præsumitur, quando hic cultus adhibitus est notoriè, quia tunc verisimile est, Summum Pontificem illum sciuisse, *Capic. dec. 4. n. 30.* quem citat, & sequitur *Menoc. de præsumpt. præsump. 132. n. 71. in fine*, & multò magis præsumitur scientia, ac tolerantia Ordinarii, quando hic cultus publicè est exhibitus in locis suæ Iurisdictionis, cùm non sit verisimile, quod res tanti ponderis, quæ publicè fit, ab eo fuerit ignorata; & ex dict. Const. Vrb. VIII. *Sanctissimus*, alternatiuè sufficit scientia Sedis Apostolicæ, aut Ordinarii ob dictionem, *Vel*, quæ ex sui natura, maximè quando inter diuersa replicatur, est disiũctiua, seu alternatiua, *Barbos. tract. var. tit. de diction. vsufreq. dict. 414. num. 1. 2. & 3.* & sufficit, vt vna pars verificetur. Quæ omnia procedunt tàm de consuetudine, qua Sancti coluntur ab Ecclesia Vniuersali, quàm de ea, qua illos venerantur Ecclesiæ particulares, vt diximus, etiam si in Kalendario, & Martyrologio Romanis nõ sint descripti, vt expresse hoc probatur.

13 Primo ex Const. Greg. XIII. quæ incipit, *Emendato iam Kalendario*, impressa in principio Martyrologii à Cardinale Baronio notis instructi, vbi Summus Pontifex postquam decreuit, vt in peragendo Diuino Officio de Sanctis in Choro, illud tantùm Martyrologium adhibeatur; nè existimetur, vt perpendit Lezana in terminis *d. consul. 2. num. 23.* non posse fieri Officium de Sanctis in ipso Martyrologio non appositis, ita subdit (*Si quos alios habuerint Sanctos in suis Ecclesijs, aut locis celebrari solitos, eos in hunc librum nè conferant, sed separatim descriptos habeant*) ex cuius Constitutionis verbis elicitur, vt ait *Sbacchus de Cultu, & Vener. Sanct. sect. 11. c. 4. vers. verùm contra hoc*, à Gregorio prohibitum esse conscribi in hoc Martyrologio nomen cuiusuis Sancti, licèt de eo in aliqua Ecclesia Officium recitetur, quia aliud est legitimo loco legi, aliud est nomen eiusdem imprimi; illud enim respicit horarum Canonicarum recitationem, & Vesperas illius diei, vnde vbi aliquod Officium Vesperarum dicitur, ex Rubrica primo loco legi debet in Martyrologio, licèt in lectione ipsius Martyrologii eiusdem diei vltimum locum, aut nullum haberet; hoc verò, nempè imprimere nomen illius in eodem Martyrologio, respiceret quamdam extentionem cultus, quod nemini, absque Sedis Apostolicæ consensu, nec Episcopis permittitur. Et propterea verum est, subdit *Scacchus loc. cit. vers. seq. qui incipit. argumentum*, non valere argumentum ad effectũ Canonizationis à recitatione Officii ad impressionem in Martyrologio, quamuis, si Officium constaret recitari de licentia Sedis Apostolicæ, esset validum argumẽtum ad extensionem cultus Sancti, de quo recitatur in particulari Ecclesia, & propterea in Martyrologio posset describi de licentia eiusdem Sedis, ad quam pertinet extollere, & extendere cultum Sanctorum *Lezan. loc. cit. num. 7.*

14 Secundo probatur ex *Rubrica ipsius Martyrologij* §. 4. in qua hæc habentur verba: *Festa; de quibus eodem fit Officium, semper primo loco ponuntur, quod etiã seruandum erit & in Festis mobilibus, quæ pronuncianda sunt, vt infra dicetur, & in Sanctis proprijs particularium Ecclesiarum in hoc Martyrologio non appositis, qui in ijs tantùm Ecclesijs, & locis, vbi præcipuè eorum memoria celebris habetur, legi poterunt etiam primo loco, si de illis ibidem agatur, si verò non agitur, post Sanctos in hoc Martyrologio descriptos, ordine suo videlicet, Martyres, post Martyres Confessores post Confessores, & Virgines post Virgines.*

15 Et licèt *Scacchus loc. cit. d. sect. 11. c. 4. in fine* dicat, hanc Rubricam debere intelligi de Sãctis Canonizatis, vel receptis ab Ecclesia Romana vt Canonizatis, tamen, pace tanti Viri, si quod ipse tradit, verum esset, iidem Sancti fuissent descripti in ipso Martyrologio, & per totam Ecclesiam Vniuersalem colerentur; igitur intelligenda est de Sanctis, de quorum Canonizatione non constat, sed de Consuetudine in aliquibus Ecclesiis coluntur. Imò ipse Scacchus ibidẽ rursus affirmat ex ea.

ex eadem Rubrica posse ob hanc Consuetudinem in particularibus Ecclesiis legi in Martyrologiis Sanctorum nomina, qui in illis coluntur, & negat posse eorum cultum per Vniuersalem Ecclesiam extendi, ipsos in Martyrologium prædictum, absque licentia Sedis Apostolicæ, inserendo.

16 Accedat quod in eadem *Rubrica Martyrologij* §.5. præscribitur, vt quælibet lectio quotidiana debeat terminari his verbis: *Et alibi aliorum plurimorum Sanctorum, & Confessorum, atque Sanctarum Virginum*, quæ clausula est antiquissima, & legitur in antiquissimis Martyrologiis, & præcipuè in singulis lectionibus Martyrologii Adonis, & in quondam vetustissimo Martyrologio manuscripto in charta pergamena, quod seruatur in Archiuio Abbatiæ Sanctæ Mariæ de Pulsano Montis Gargani in Apulia, vt testatur *Ioannes Paulus Grimaldus Societatis Iesu in Vita Sancti Rogerij Episcopi Cannensis, seù Canusini, annot. 1. in fine*, sub cuius verbis legitur implicitè in singulis Ecclesiis memoria cuiuslibet Sancti, qui in aliqua particulari Ecclesia tantùm colitur. *Scacch. d. tract. sect. 1. c. 7. vers. Communis Ecclesiæ praxis fol. 81. litt. N. & fol. 82. litt. A.* Cuius verba hic annectere confert, sic enim inquit: *Communis quoque Ecclesiæ praxis, plausum populorum de Sanctitate alicuius prædefuncti roborat, atque confirmat. Vt nulla indigere Beatificatione aut Canonizatione ferè videatur, qui communi populum voto Sanctus censetur, vel si de Beatificatione, aut alicuius talis Dei serui Canonizatione agatur, præstantissimum inde argumentum, & validum hauriri constat. Per totam namque Ecclesiam diuersis in Episcopatibus, Ciuitatibus, Oppidis, & locis plures Dei Serui coluntur, ad eorumdem honorem Horæ Canonicæ recitantur, & Missæ Sacrificium ad illorum memoriā supremo Numini offertur; de quorum Beatificatione, ac Canonizatione nihil certi habetur. Quin etiam plurimorum talium Seruorum Dei nomina sub titulo Sanctitatis in Martyrologijs leguntur, quorum quidem tāta est multitudo in diuersis Orbis regionibus, vt propterea in fine Lectionis eiusdem Martyrologij addatur [Et alibi aliorum plurimorum Sanctorum Martyrum, & Confessorum, atque Sanctarum Virginum] Quibus quidem sub titulis comprehenduntur quotquot per Orbem Sanctitatis sub titulo à fidelibus venerantur.*

17 Tertiò probatur ex *Rubrica prima Breuiarij Romani de Off. dupl.* vbi hęc sunt verba. *Officium fit duplex &c. & in Festis Sanctorum, qui apud quasdam Ecclesias, Religiones, vel Congregationes consueuerint solemniter celebrari cum Officijs proprijs à Sede Apostolica approbatis, aut ex eiusdem Sedis auctoritate receptis, vel recipiendis (seruata tamen forma huius Breuiarij) alioquin de communi; etiam si prædicta in hoc Kalendario non sint descripta;* ex cuius Rubricæ verbis clarè apparet, posse etiam recitari Officium duplex de Sanctis non canonizatis à Sede Apostolica, qui de consuetudine alicuius particularis Ecclesiæ, Religionis, vel Congregationis solemniter coluntur, quamuis in Kalendario Romano non sint descripti, vt eamdem Rubricam in terminis prædictorum Sanctorum suæ Religionis Carmelitanæ considerat Lezana *d. consul. 2. num. 2.* Nec refragatur, quod alia sit ratio Martyrologii, alia Kalendarii Romani, cum in hoc tātùm Sancti, quorum recitatur Officium Ecclesiasticum, in illo verò omnes Sancti ab Ecclesia Vniuersali approbati scribi consueuerint, vt perpendit *Baronius in eod. Martyrol. die 22. Iunij in notis Sanctorum decem millium crucifixorum, circa initium*, & ideo hæc Rubrica intelligi debet, quod habeat locū in Sanctis non descriptis in Kalendario, dummodo tamen sint appositi in Martyrologio Romano, & nō est inferenda ad Sanctos in hoc non congestos, et qui ab Ecclesia Vniuersali non coluntur; Quia respondetur, eādem Rubricam necessariò intelligendam esse etiā de Sanctis in ipso Martyrologio Romano non descriptis, quos Ecclesiæ particulares tantum venerātur; alioquin repugnaret dictę Constit. *Grgor.* XIII. *Emendato iam Kalendario, & ipsius Martyrologij Rubrica* §.4. paulo ante recensitis, in quibus statutum est, vt diximus, posse dici Officium de Sanctis, qui tantùm ab Ecclesijs particularibus coluntur, etiam si in Mar-

non coluntur, quia pto eorum cultu deficit communis cōsensus ipsius Ecclesiæ, & ideò pro Sanctis canonizatis dici tantùm posse, inquit *glos. In c. 1. verbo Sedis Apostolicę eod. tit. de Reliq. & Vener. Sanct. in 6.* prout & alij Doctores docent, Nec Ordinarij, inconsulta ipsa Sede Apostolica; propriis Kalendariis Sanctorum Officia addere possunt, nam hoc prohibuit *Sacra Congreg. Rit. 8. Aprilis 1628. apud Barbos. in summ. decis. Apost. verbo Officium Diuinum, seù collect. 532. num. 17.* & refert *Gauant. in Indice decretorum eiusdem Sacrę Congregationis num. 33.*

22 Quia respondetur, *Glosam, & Doctores in loc. cit.* non posse intelligi de Sanctis, qui ex immemorabili consuetudine nō solum ab Ecclesia Vniuersali, sed sed etiam ab Ecclesiis particularibus coluntur, nàm alioquin, quæ docent aduersaretur prædictis *Constitutionibus Vrbani VIII. Sanctissimus, & Cælestis Hierusalē, & Gregor. XIII. Emendato iam Kalendario, ac dictæ Rubricæ primæ Breuiarij Romani de Offic. duplici, & recensito* §. 4. *Rubricę Martyrologij Romani*, vel saltem ex earum dispositionibus *Glos. & Doctorum*, doctrina locum habere desinit. Et prædictum decretū *Sac. Cong. Rit. de anno 1628.* posset ita intelligi, nempè quod Ordinarijs non sit permissum absque consensu Sedis Apostolicę addere Kalendariis Officia Sanctorum ab ipsis composita, vt colligitur ex illis subsequentibus verbis *nisi ea dūtaxat, quæ Breuiarij Romani Rubricis, vel Sacrorum Rituum Congregationis seù Sedis Apostolicæ licentia concedantur.* Sed dato, quod indifferenter intelligatur ex eo prohibitum esse Ordinariis concedere facultatē recitandi Officia pro Sanctis, etiam de communi, inconsulta Sede Apostolica, nihilominus nos sumus in casu consuetudinis immemorabilis illud recitandi, ob quam eiusdem Sedis, vt probanimus, licentia intercessisse præsumitur, alioquin prædictum decretum non solum dispositionibus, quoque memoratarum, *Const. Vrb. VIII. & Gregor. XIII. ac Rubricarum Breuiarij, & Martyrologij Romani* repugnare, sed etiam esset contrariū alteri decreto ipsiusmet Sacræ Congregationis *in vna Visen. 2. Iulij 1605. penes eūdem Barbos. d. collect. 532. nu. 11. & collect. Bullar. verbo, Officium Diuinū. 1.* cuius verba sunt: *Officium pro Sanctis etiam non canonizatis potest recitari de communi, vbi viget consuetudo immemorabilis recitandi.*

23 Et hæc consuetudo immemorabilis venerandi Sanctos non canonizatos à Sede Apostolica incæpit ab initio nascētis Ecclesiæ quoad Martyres, & habuit originem etiam ab Apostolis. Et vt hoc pateat, sciendum est, duobus modis canonizationes Sanctorum in Ecclesia Dei introductas esse, nempè, particulariter, & vniuersaliter; *Bellarmin. loc. cit. d. c. 8.*

24 Particulariter; vt in vno loco particulari; scilicet in vna Diœcesi, vel Prouincia colantur, honorentur, & habeantur pro Sanctis, & hoc modo in primordio Ecclesiæ Martyres canonizabantur ab Episcopis, in quorum Diœcesibus passi erant, cum ad eos hoc munus pertineret; vt notant *Canonistę in c. fin. de ferijs*, & tradunt *Bellarm. loc. cit.* & alij quos refert *Troilus Maluet. de canonizat. Sanct. dub. 2. per totum. Molan. in Natali Sanctorum Belgij 23. Maij, Diuus Aug. in Breuic. collat. cum Donatistis. collat. 3. diei c. 13. Optatus Mileuitanus lib. 1. contra Donatistas & alij apud Molses. conf. 46. num. 10.* Et patet ex *Epistola Pij Summi Pontificis ad Iustum apud Baron. Annal. tom. 1. anno 166. num. 3.* ibi; *Cura autem, Sanctorum Martyrum corpora, sicut membra Dei, quemadmodum curauerunt Apostoli Stephanum, carceres Sanctorum visita, nè aliquis tepescat in fide. Martyria Sancta Spiritu sancto proba.* Diuus quoque Cyprianus Episcopus Carthaginensis in sua *Epist. 37. ad Presbyteros. & Diaconos Carthaginenses*, quam in terminis refert *Baron. de Martyrolog. cap. 4. & annal. eodem tom. 2. anno 253. nu. 40.* sic ait: *Denique dies eorum, quibus excedūt, adnotate, vt commemorationes eorum inter memoriam Martyrum celebrare possimus:* Et idem seruatum fuit, vt ait ipse *Baron. annal. d. tom. 2. anno 254. num. 57.* à Magno Gregorio Thaumaturgo de populari lætitia in Natalitijs Martyrum, teste Gregorio Nysseno in vita eiusdem Gregorij, ita de eo scribente: *Descendit rursum in Vrbē, & omni*

& omni circa regione vndique peragrata, ac perlustrata, additamentum, quasi corollarium studij sui ergà Numen Diuinum instituebat, apud omnes vbique Populus sanciēt, vt nomine eorum, qui pro fide certassent, dies Festi, atque solemnes Conuentus celebrarētur; cumque alij in alium locum corpora Martyrū deduxissent, per Anniuersarij circuli ambitum congregati latabantur in honorem Martyrum ferias agentes, Hæc Nyssenus.

25 Sed longè ante Pii Summi Pontificis, ac Cypriani, & Gregorij Thaumaturgi Episcoporum tempora, egregiam à maioribus eidem rei nauatam esse operam; ità vt non modò ab Episcopis, Præsulibus, aliisque, qui in Ecclesia illustriores erant, sed etiam ab infimi ordinis hominibus Martyrum acta conscriberentur, & statim ac passi erant, illorum ossa, vel cineres honorificè seruarentur, colerentur, & in ipsorū honorem sacrificia à Christi fidelibus Deo offerrentur, tradit idem *Baronius ex Pontio Cypriani Diacono in eodem Annal tom. 2. anno 258. nu. 5: qui tom. 1. anno. 58. num. 93.* ait, hanc Consuetudinem ab Apostolis emanasse, his verbis: *Non negligenda in primis videntur, quæ de his apud Clementem (nempè Constit. lib. 8. cap. 39.) scripta leguntur, manasse hac scilicet ex Apostolorum institutis; cum antiqua traditioni Sanctorum Natalitijs celebrandis complures antiqui Scriptores adstipulentur, nemo certè nisi Apostolorum auctoritate rem tantam in noua Ecclesia, absque vllo diuina Scriptura exemplo, introducere præsumpsisset, neque rursum ab Vniuersali Ecclesia recepta esset, nisi id omnes ex Apostolica Traditiione manasse nouissent.* Et faciunt plura, quæ sequuntur, quæ legi satis consentaneum erit.

26 Et idem *Baronius de Martyrolog. cap. 4. in initio*, inquit, quod, sicut olim Romæ fuit commissum Notariis negociū de conscribendis Natalitiis Sanctorum Martyrum, ita hoc idem fuit impositum in aliis Ecclesiis alicui ex earum Clero, vt quotannis eodem recurrente die in cuiuslibet Sancti Martyris memoriam Deo offerrent sacrificium. Et *eodem cap. 4. inferiùs* prosequitur hæc verba: *Et prędicta igitur nota dierum Natalium Sanctorum Martyrum pro commemorationibus faciendis, Martyrologij scribendi prouenit occasio, cùm enim frequens esset Martyrum numerus (decem enim illis, quas numerant, persecutionibus, in vnaquaque Prouincia necatos fuisse quamplurimos nemo poterit dubitare) atque in Chartis Ecclesia singulorum nomina, & dies, quibus Martyrium consumassent, notata haberentur, ex eisdem Ecclesiasticis monumentis pridiè dies Natalis (vt hodie fit in Marryrologio) annunciabatur in Ecclesia, quorum Natalitia recensenda essent die sequenti, eorumdemque vna cum sacrificio foret commemoratio facienda, eiusmodi Ecclesiasticas tabulas, quibus singulorum Martyrum Natalitia conscripta haberētur, fastos fuisse appellatos optimè, eruditèque notat* Pamel. *in d Epist. 37.* Cypriani, *ille enim in libro de corona Martyr. hæc ait. Habes tuos census, tuos fastos, nihil tibi cum gaudijs &c.* Hactenùs Baronius, qui subdit *loc. cit.* quod hæc antiquitas veneranda, & ab Apostolis manans, semperque seruata, ac propagata traditio non tantùm egit, vt anniuersaria celebritate Sanctorum cōmemoratio ageretur, sed etiā, vt in ipsorum honorem memoriæ passim erigerentur; memoriæ enim vocabuntur Ecclesiæ, quæ in Sanctorum Martyrum honorem Deo consecrabantur, vt testatum fuisse, ait *Diuus August. de Ciuit. Dei lib. 2. c. 10.* Et hic quidem laudabilis vsus ab Apostolorum temporibus visus est duxisse initium, ea nimirū occasione, quod veneranda Martyrum Corpora sub Altaribus recondi consueuerunt, secundùm illud *Ioan. in Apocalypsi c. 6. Vidi sub Altare Dei animas interfectorum propter testimonium, quod habebant*, vt omnes, præsertim antiquiores, tàm Græci, quàm Latini declarant interpretes. Vt tradit *Baron. in Annal. tom. 2. anno. 275. num. 2.*

27 Ex cuius Sacræ Scripturæ in Apocalypsi auctoritate infert idem *Baron. loc. cit. num. 7.* quod licèt Felix I. decreuerit, vt quotannis Sacrificia, Martyrum nomine, celebrarentur, vt ait *Platina in eius vita*, tam en longè ante Felicis tempora Ecclesia eiusmodi institutionē sibi vindicauit, & huius Summi Pontificis decretum stabiluisse

biluisse

biliuisse potiùs videtur, quod absq; scripto Canone, traditione tantùm simpliciter, seruabatur. Ex his omnibus patet, hanc consuetudinem esse inceptam ab initio nascentis Ecclesiæ, & ab Apostolis emanasse.

28 Modus enim hic antiquus canonizandi Sanctos fuit priùs introductus quoad Martyres, quàm quoad Confessores, de eis enim, & non de his Ecclesia ab initio Festum celebrare cœpit, & post multos annos à Christianæ Religionis fũdatione in Pontificatu Bonifac. IV, nempe anno 608. ignorabatur, fuisse generaliter constitutos dies Festos pro Sanctis Confessoribus, ex quo cum ab eodem Bonifacio Pantheon in honorem Beatæ Virginis, & omnium Sanctorum consecraretur, titulus fuit ei datus Sanctæ Mariæ ad Martyres, nulla habita Sanctorum Confessorum commemoratione, *Platina de Vitis Pontific. in initio Vitę eiusdem Bonifacij, Innoc. III. de Myster. Missæ lib. 3. c. 10. & Diuus Augustinus de Sancta Virg. c. 45.* & ex eadem ratione in Canone Missæ Sanctorum, & Sanctarum Martyrum memoria tantùm, & non Confessorum recensetur, quia tempore, quo idem Canon fuit compositus nullum festum de Sanctis Confessoribus celebrabatur; & quod hæc Sanctorum Martyrum commemoratio in Canone Missæ sit vetustissima, tradit quoq. *Durant. de Ritibus Eccles. Cathol. lib. 2. c. 35. num. 3.*

29 Hic mos canonizandi particulariter cessauit, & vt Sanctorum canonizatio fieret cum omni rectitudine, & nè Populo daretur errandi occasio, ita vt nõ Sancti pro Sanctis haberentur, & ob alias rationes, quas refert *Tuschus pract. conclus. verbo, Canonizatio, concl. 41. in principio, & ante eum glos. in cap. 1. verbo, Sedis Apostolicæ, de reliq. & vener. Sanct. in 6.* fuit secundus modus canonizandi vniuersaliter præscriptus *ab Alex. III. & Innoc. III. in c. 1. & 2. extra eodem tit. de reliq. & vener. Sanct.* nempè, vt nullus pro Sancto colatur, nisi fuerit canonizatus à Sede Apostolica, ad quam pertinet solùm decernere quid credendum, & quid agendum sit de rebus, quæ fidem, & Religionem respiciunt, *Doctores citati à Molsesi d. cons. 46. num. 11. Tuschus loc. nuper. cit.* & hi ab vniuersali Ecclesia, seu fidelium Congregatione vti Sancti coli debent.

30 Est tamen verum, quod ante prędicta Alex. III. & Innoc. III. decreta traditur, aliquos Sanctos fuisse à Sũmis Pontificibus canonizatos, qui fuerunt vndecim, quorũ nouem enumerantur, *à Rocca de Canoniz. Sanct. inter Catalogum à Summis Pontificibus ab anno 804. vsque ad annum 1601. canonizatorum, in fine dicti sui operis impressum,* & duo alij fuerũt ab ipso prætermissi, quorum Constitutiones sunt inter congestas in *Bullar. tom. 1.* Ante verò annum 804. non legitur aliquis in Sanctorum numerum ab vllo Sũmo Pontifice ascriptus, vt ait, se credere *Bellarm. loc. cit. d. c. 8. vers. Dices,* & refert quoquè *Surius tom. 2. c. 9.* licèt Auctores in hoc non conuenire doceat *Molsesius dicto cons. 46. nu. 15.* nam aliquos, inquit, existimasse, Beatum *Trudpertum anno 770,* fuisse canonizatum à Stephano Papa III. vt ex libello Sanctorum Ecclesiæ Constantiensis nondùm typis impresso haberi, & alios alia docere subdit. Hi primi vndecim Sancti fuerunt canonizati, nempè.

1. S. *Suitbertus à Leone III. anno 804. nonas Septembris.*
2. S. *Vldaricus Augustę Vindelicorum Episcopus à Ioanne XV. anno 993. mẽse Februarij.*
3. *S. Simeon Monachus Treuirensis à Benedicto IX. anno 1035.*
4. & 5. *S. Stephanus primus Vngarorum Rex, & S. Emmericus eius filius ab eodem Benedicto IX. anno 1036. 4. Nouembris.*
6. S. *Vuolfangus Ratisponæ Episcopus à Leone IX. anno 1049.*
7. *S. Gerardus Episcopus Tullensis ex Colonia Agrippina, ab eodem Leone IX. anno 1052.*
8. *S. Antilanus Episcopus Zamorensis ab Vrb. II. anno circa 1088.*
9. *S. Petrus Episcopus Anagniæ à Paschale II. anno 1110. 4. Iunij.*
10. *S. Hugo Episcopus Gratianopolitanus ab Innocentio II. anno 1134. 22. April.*

11. S.Henricus primus Romanorum Imperator ab Eugenio III. anno 1152. 13. Martij.

Post prædicta verò decreta Alex. III. & Innoce. III. ij, qui fuerunt in Sanctorum numerum cooptati ab eodem Alexand. sūt Eduardus Anglorum Rex, Bernardus Claræ Vallis Abbas, Thomas Episcopus Cantuariensis, & M. Galganus Eremita; reliqui fuerunt canonizati à Sūmis Pontificibus successoribus, ita vt omnes, cōputatis prædictis vndecim Sanctis ante Alex. III. vsque ad Pontificatū Vrb. VIII. inclusiuè, qui fuerunt congesti à Rocca loc. cit. & referuntur in prædictis Constitutionibus Apostolicis, in Bullario positis, ad septuaginta duos tantum ascendant (præter aliquos Regulares Martyres ab eodem Vrb. VIII. Sanctos declaratos) & si qui hunc numerum excedunt; per paucos esse, ait *Rocc. d. Catolog. in fine*, & de his à Summis Pontificibus in Sanctorum numero ante tempus Alexand. III. ascriptis, poterunt videri *Tritbemius in lib. de viris illustribus. Democbares in tabulis Episcoporum Aureliani num. 5. lib. de omnibus Episcopatibus Germaniæ. c. 9. & seqq. ac Molan. in append. ad Martyrol. Vsuardi à Molfesio cons. 46. nu. 19. 22. & 24. citati.* Cæteri verò innumerabiles Sancti Martyres, & Confessores ab Ecclesia Vniuersali, & Ecclesijs particularibus, siuè sint in Kalēdario, & Martyrologio Romanis, siuè non descripti, de consuetudine colūtur.

31 Et vt tradunt *Diuus Augustinus in Breuic. collat. d. coll. 23. Molan. loc. cit. & Baronius in notis Martyrolog. 2. Aprilis, verbo, Sanctorum numero*, aliusmos fuit deindè in Ecclesia Catholica introductus in canonizatione Sāctorum Martyrum, cùm enim quis martyrio occubuisset, Episcopus, sub cuius ditione hoc cōtingebat, rem deferebat ad Primatem, qui, conuocāto Episcoporum suffraganeorum Concilio, eius Martyrium illis communicabat, & si, re benè perpensa, decernebatur, passum inter Sanctos in tota Ecclesia habebatur, et hunc morem cæpisse in Africa tradit *Baron. annal. tom. 2. anno. 302. nu. 126.* quem in aliis Prouinciis seruatum quoque credit, et hanc fuisse veterem praxim Ecclesiæ, affirmat *Scacchus d. sect. 1. eod. cap. 7. vers. vetus quoque praxis fol. 28.* Et *Molfes. d. cons. 46. num. 13.* ait, idem antiquitùs fuisse postea quoque introductum pro Sanctis Confessoribus, si quis enim cum opinione Sanctitatis obierat, & in vita, et in morte miraculis claruisset, res hæc agebatur, et benè discutiebatur, in Synodo, seù Concilio Prouinciali, et eius assensu iste eleuabatur, idest canonizabatur cum mirabili gaudio, ac concursu Populorum. Et ideò innumeros Sāctos Confessores, non à Sede Apostolica, sed hoc modo in Sanctorum numerum relatos Vniuersalis venerata est, et veneratur Ecclesia, quorum plurimi referuntur *à Sācto Gregorio Turonensi in bistoria Sanctorū Patrum, & à Sancto Gregorio Papa in lib. Dialogorum*, & inter eos plures Sancti insignes conspiciuntur, vt inquit *Molfes. d. cons. 46. num. 12.* quales sunt, Antonius Abbas, Hylarion, Gregorius Nyssenus, Io. Chrysostomus, Augustinus, Hieronymus, Ambrosius, et alii. His adductis, ac perpensis, fatendum est nostrorum Sanctorum Venerationem cæptā esse, vel quia Episcopi successores, ex consuetudine, qua Martyres vindicandi, seu probandi facultas ad Ciuitatum Antistites pertinebat, eos pro Sanctis existimari, et coli debere decreuerint, vel ex prima nascentis Ecclesiæ consuetudine, qua Christi fideles, statim ac quis Martyrio coronatus erat, eius ossa, et cineres honorificè seruabant, colebant, ac super eis Sacrificia Deo offerebant, quod verosimilius est; nam ex antiquissima traditione probatum esse diximus, Iustum, et Orontium anno 68. et Fortunatum post aliquot alios annos passos esse.

32 Non obstat, quod hæ consuetudines colendi sanctos non canonizatos à Sede Apostolica, magno periculo falsi cultus exhibendi ijs, qui verè Sācti non sunt, nec cœlesti gloria fruūtur, subiacent, prout aliquando contigit in Ecclesia, specialiter in casu illorum, qui venerati sunt E brium occisum, vti santum, qui refertur *in d. c. 1. de reliq. & ven. Sanct.* & in altero casu.

casu, qui commemoratur à *Seuero Sulpitio in Vita Sancti Martini Turonensis*, nempè eorum, qui quemdã Latronem, vti Martyrem, venerabantur, quod confirmat illud quod tribuitur Augustino, *Multorum Corpora honorantur in terris, quorum animę torquentur in Gehenna*; ideò semper hac in re Ecclesia magnam adhibuit diligengentiam, nè falsis Sanctis cultus aliquis adhiberetur, vt patet ex pluribus Conciliis, quæ refert *Lezan. d. consult. 2. num. 28. & ex Concil. Trid. sess. 25. tit. de inuoc. vener. & reliq. Sanct.*

33 Quia respõdetur cum eodem *Lezan. loc. cit. num. 29.* quod casus prædicti, & alii consimiles particulati Dei prouidentia fuerunt manifestati, & verba Augustini *Bellarm. d. lib. 1. de Sanct. & Beat. c. 10. vers. Sed obijciunt quidam*, testatur, quod nunquam in eius operibus reperire potuit, & etiam si reperientur, subdit, intelligi debere de impiis, qui superbissimis sepulchris honorantur in terris, quorum animæ in Gehẽna torquentur, vel de corporibus defũnctorum fraude aliqua pro corporibus Sanctorum suppositis, vel de Martyribus Donatistis, qui ab hæreticis, vti Sancti honorabantur; & si prædicta vrgerent, necessariò sequeretur, quod solùm ii, qui à Sede Apostolica sunt canonizati, ab Ecclesia coli deberent, & tamẽ verum est, innumeros non canonizatos ab eadẽ Sede ex longæua consuetudine, cum eius tacito, vel expresso consensu, letimè præscripta ab Ecclesia vti Sanctos coli, & honorari, vt supra probauimus. Præterea casus prædicti rarò eueniunt, & ideò non possunt vitiare factum legitimum ex immemorabili consuetudine, vt in terminis docet *Molses. d. conf. 45. nu. 68.* lex enim attendit ea, quæ ordinariè, non quæ rarò contingunt *l. nam ea. ff. de legib.* quod apud omnes vulgatum est.

Nec obstat, quod ex prædicto Processu probatum dicitur, Iustum fuisse Discipulum Pauli Apostoli, & SS. Orontium, & Fortunatum ad eumdem Apostolum Corinthi degentem visendum accessisse, & ipsum Orontium ab illo Episcopum Lyciensem creatum fuisse, & tamen de eis nihil legitur in Actis Apostolorum, & Gauant. in suo libello de Paulo Apostolo, impresso in calce sui Comment. in Rub. Breu. Rom. anno 1632. fol. mihi 12. Iustum inter illius Discipulos, quos ibidem recenset, non enumerat.

34 Quia respondetur, non omnia Acta ab Apostolis, & signanter à D. Paulo, fuisse à D. Luca scripta, vt tradit *Baron. Annal. tom. 1. anno 34. num. 235. vers. porrò, & anno 58. num. 24. vers. horum quidem*, dicens, horum quam plurima à Luca esse prætermissa, omnibus patere; idque non inuidię, vel obscitantię causa, sed quod in multis, vt ipse Baronius obseruauit, non nisi ea, quibus præsens fuit, singillatim recensuerit, cætera verò adeò summatim scripserit, vt tribus ferè verbis res gestas plurium mensium, ac annorum perstrinxerit, nam, vt supra dixisse, ait, Pauli Ephesò discessionem, in Macedonia commorationem, profectionem in Græciam, & nauigationem Troadem, quæ duorum propè annorum spatio esse peracta, Epistolę eius profectò declarant; per paucis absoluit, *& ibidem anno 61. nu. 6. vers. hoc eodem*, inquit, Lucam interpolatis temporibus, & distinctè prosecutum fuisse eadem Acta circa ea, quibus præsens fuit, cætera verò, quæ, se absente, contigerunt, vel breui compendio summatim scripsisse, aut intacta reliquisse.

Sed si legatur *cap. 18. Actorum Apostolorum*, inuenietur, quod Paulus Athenis venit Corinthum, vbi cum Iudæi, & Græci noluissent ab eo intelligere, esse Christũ, ait Lucas, *& migrans inde intrauit domum cuiusdam nomine Titi Iusti colentis Deum*, super quo textu *Cornelius à Lapide vers. 7.* sic ait, *Titum cognomento Iustum fortè à Iustitia, qua præcellebat, ita dici ex Beda, & alium esse à Tito Pauli Discipulo, quem Paulus Creta constituit Episcopum, ad quem vnam scripsit Epistolam; & Ioannes Lorinus ad d. cap. 18. vers. 7.* idem confirmat, & insuper *in fine eiusdem vers.* subdit, *Cæterum de hoc* Tito *Iusto nihil vspiam aliud legitur*, Quod facilè contingere potuit, cum Iustus noster fuerit missus Lycium cum D. Orontio, qui post aliquos annos ibidem simul passi sunt Martyrium.

35 Insuper Paulus Apostolus scribens

bens *ad Roman. cap. 16. in eius initio* commendat illis Phæben; quæ erat in ministerio Ecclesiæ, *& Paulus Regius in vita dictorum Sanctorum Iusti, et Orontij cap. 1.* ait non solum prædictum Titum Iustum, de quo *in Actis Apostolorum d. cap. 18.* fuisse nostrum Iustum, sed etiam *cap. 3.* refert, hanc Phæben fuisse simul cum D. Iusto Vrbe reuersam, et ea est, quam *Baron. in Martyrolog. 3. Septembris*, notat esse illam, de qua *D.* Paulus *loco citato*, ac Corinthiam fuisse, tradit *Gauantus in d. Catalogo Discipulorum dicti Apostoli, et mense Septembris* eius Festum quoque ponit.

36 Non obstat, quod Paulus Regius, qui hæc refert, & Sanctorum Iusti, & Orontii vitam typis imprimi curauit, sit Auctor modernus de anno 1590. nec quę de eis scripsit, ab aliis Auctoribus antiquioribus excerpsisse tradat, cum nullus alius Auctor eo antiquior reperiatur, qui de ipsis Sanctis tractet.

37 Quia responderur, quod idem Regius inquit, vitam dictorum Sanctorum collegisse ex Codicibus antiquis Lyciensibus, & certum est, quod Baronius in notis plurimorum antiquorum Sanctorum in Martyrologio descriptorum refert, eos in illud illatos esse, ob cognitionem tantum, quæ de illis habita fuit ex Monumentis, & Tabulis, ac Manuscriptis antiquis aliquarum Ecclesiarum, nullos Auctores, qui de iis scripserunt, adducendo, vt legi poterit in notis Sanctorum *Siridionis Episc. 12. Ianuarij; Armentarij Episc. 30. eiusdem mens. Bernardi Episc. 12. Martij. Ansouini Episc. 13. eiusdem mensis. Fidelis Martyris 23. eiusdem. Clinij 30. eiusdem. Paulini Episc. 29. Aprilis. Fulci 22. Maij. Crescentiani 1. Iunij. Fortunati eadem die. Octuaginta militum 24. Iunij. Sancti Mauri Episc. & Sociorum 27. Iunij*, de quibus tantum consuetudinem Ecclesiæ Vigiliarum in Apulia, *in Annal. tom. 2. anno 118. num. 7. in fine*, ad quem locum se refert, allegat, *Bassæ, et Sociorum 10. Augusti. Paterni Martyris 21. eiusdem mensis. Felicis 26. eiusdem mensis. Ioannis Episcop. 27. eiusdem. Prisci 1. Septembris. Pamphili 7. eiusdem mensis. Andreæ, et Sociorum 23. eiusdem. Grimaldi 29. eiusdem. Bernardi Episc. 14. Octobris. Philippi Episc. 22. eiusdem mensis. Gerardi Episc. 30. eiusdem. Rufi Episc. 12. Nouembris. Demetrij, et Honorij 21. eiusdem. Blasij, et Demetrij 29. eiusdem. Pelini Episc. 1. Decembris Raynerij Episc. 30. eiusdem mensis. Stephani, et Sociorum 31. eiusdem.*

38 Et eidem Paulo Regio fides adhibenda est, prout ei adhibita est pro aliis Sanctis antiquis in Martyrologio deductis, vt ex eorum notis ab ipso Baronio instructis, apparet, in quibus solum eius auctoritatem adducit, vt videre est in notis Sanctorum *Antonini Abbatis 14. Februarij. Seueri Episc. 30. Aprilis. Euphebij 23. Martij. Athanasij 15. Iulij. Aspreni 3. Augusti. Patritiæ 25. eiusdem mensis. Candidę Senioris 4. Septembris. Agrippini 9. Nouembris.*

39 Imò ipsa Sacra Rituum Congregatio in notis Sanctorum additorum prędicto Martyrologio, post obitum Baronii edito, anno 1630. valdè detulit auctoritati eiusdem Pauli Regii, cum solum in notis littera cursiua impressis die 9. Iunii ad Sanctum Riccardum Episcopum Andriensem, qui vixit circa annum 500. nouissimè illi adiunctum, ipse, & Philippus Ferrarius tantùm referantur, qui de dicto Sancto vitam scripserint, & tamen, si legatur eius vita ab eodem Paulo Regio scripta, & quod de ipso dixit idem Ferrarius, nullus Auctor antiquus, qui de hoc Sancto aliquid tradiderit, ab illis adductus inuenietur; ex quo infertur, auctoritatem Regii S. Congregationi prædictæ nimis arrisisse pro hoc Sancto tam anti. quo in Martyrologium Romanum inferendo; & tantùm reperitur eius corporis inuentionem de anno 1438. scriptam fuisse *à Francisco Baucio, eiusdem Ciuitatis Duce, in sua historia, quam edidit anno 1451.* vbi tradit, misisse bis ad Eugenium IV. Summum Pontif. Oratores, nempè prima vice vnum cum antiquo Kalendario, in quo fiebat mentio dicti Sancti, & cum folio Missalis vetusti, in quo tantùm legebantur illius Oratio, Secreta, & Postcommunio, reliquum enim erat antiquitate consumptum, & cum parte miraculorum illius, testibus instrumento rogatis proba-

probatorum, vt ex his ille canonizaretur ab eodem Summo Pontifice, qui nihil voluit de eo decernere, sed tantum concessit Indulgentias in Festiuitate suæ Inuentionis. Secunda verò vice misit alium cum quibusdam antiquis Breuiariis, in quibus dies erant dicto Sancto designati, ac cum quadam scripta fide aliquorum Presbyterorum affirmantium legisse eius vitam, vt rursùs ipsius canonizationem expeteret, & obtineret ab eodem Summo Pontifice, qui rem commisit Cardinali Prænestino Archiepiscopo Tarentino, à quo fuit scriptum eidem Duci, nihil agendum de Sancti tàm antiqui canonizatione, quia, si quis ab ipso peteret, an Sanctus Cataldus Archiepiscopus, & Patronus Ciuitatis Tarenti fuerit à Sede Apostolica canonizatus, nullam de hac canonizatione rationem reddere posset; intendens, quòd non debet Sanctorum antiquorum cultus infringi, ex quo de eorum canonizatione Apostolica non constat, cum plures Sancti ab Ecclesia honorentur, & colantur, qui antè dicta decreta *Alex. III. & Innoc.* III. floruere.

40 Quod verò obiicitur de Iusto, quod non sit numeratus à Gauanto inter Discipulos Pauli, nihil refragatur; imò Gauanti auctoritas nobis fauet, ait enim *loc. cit.* inter innumeros eiusdem Apostoli Discipulos nobiliores esse, quos ipse per menses, in quibus eorum festa in prædicto Martyrologio ponuntur, enumerat, Ergo, si fuerunt innumeri, & eos, præter nobiliores, non recenset Gauantus, non repugnat, quod inter illos fuerit Iustus nôster, ex immemorabili traditione in dicto Processu probata.

41 Non obstat si diceretur, quòd Codices antiqui, qui de his Sanctis loquuntur, non reperiantur; quia sufficeret, quod ex illis eorum vitam excerpsisse testetur Paulus Regius, cuius auctoritas magna est, vt paulo ante diximus de eo, quod scripsit circa vitam S. Riccardi Episcopi Andriensis, quod cum tantùm eam ex Monumentis illius Ecclesiæ collegisse testatus sit, S. tamen Rit. Cong. ob fidem habitam huic Auctori, illum in Martyrologium inferri iussit; sed etiam si nunquam eos ille vidisset, & nulla adesset eorum memoria, parum hoc referret, quia satis notum est, acta Martyrum, quæ Romæ iussu Clementis, & in aliis Prouinciis iussu aliorum Romanorum Pontificum congesta sunt, magnam iacturam passa esse tempore Imperatorum, qui Christianos persequebantur præsertim Diocletiani, vt tradit Baron. *Annal. tom.* 1. *anno* 60. *num.* 45. his verbis. *At non Romæ tantum, & locis iuxta Vrbem positis, sed in alijs Ciuitatibus, atque Prouincijs sub eodem* Nero*ne passi Martyres reperiuntur, nam tradit Orosius lib. 7. cap. 7. Per omnes Prouincias pari persecutione Christianos vexari à Nerone mandatum esse: horum enim magna ex parte nomina exciderunt, exustis Ecclesiarum monumentis à Diocletiano Imperatore, vt suo loco dicemus; adeò, vt vix paucorum habeatur mentio in Romano Martyrologio; sed omissis cæteris (cum non nostri sit instituti omnium Ecclesiarum Martyres omnes prosequi) quæ pertinent ad ea, quæ Romæ gesta sunt, tantummodò nunc prosequamur.*

42 Videatur etiam ipse *Baronius de Martyrol. cap.* 3. vbi fusè agit de iactura Actorum Martyrum, quorum non solum plura fuerunt flammis tradita, sed etiam alia diminuta conspiciuntur, ita vt, quo Martyrii genere aliqui eorũ, quos etiam Ecclesia Vniuersalis veneratur, obiere, ignoretur, vt inquit idem *Baron. Annal. tom.* 2. *anno* 302. *num.* 128. *et de Martyrol. cap.* 8. vbi refert, Greg. Papam *lib.* 7. *Regist. Epist.* 29 *ad Eulogium Episc. Alexandrinum* hoc sic attestantem, *Nos penè omnium Martyrum, distinctis per dies singulos passionibus, collecta in vno Codice nomina habemus, atque quotidianis diebus in eorum veneratione Missarum solemnia agimus, Non tamen in eodem volumine quis, qualiter sit passus, indicatur, sed tantum locus, et dies passionis ponitur. Vnde fit, vt multi ex diuersis* Terris, *atquè Prouincijs per dies, vt prædixi, singulos cognoscantur coronati.* Et quo tempore fuerint aliqui ex prædictis Martyribus passi, etiam ignoratur, vt habetur in Martyrologio in iisdem notis, nempè *Basse, & Sociorum* 10. *Augusti*, ab eodem Baronio instructis. Sufficit ergo

Tra.

Traditio, seu consuetudo immemorabilis de eorum cultu.

43 Non obstat quoque, quod huic immemorabili consuetudini Ecclesię Lyciensis celebrandi festum, cum Missa solemni, & Officio duplici cum Octaua dictorum Sanctorum Iusti, & Orontii, videntur ipsa Ciuitas, & Capitulum Lyciense renunciasse anno 1640. quo, & pluribus annis sequentibus illud celebrare omiserunt, vt ex eodem Processu constat.

44 Quia hæc omissio non contigit ex propria Ciuitatis, & Capituli voluntate, sed sic iubente Episcopo, ipso Capitulo renuente, vt ex dicto Processu liquet.

45 Verùm, etiam si voluntariè illam celebrare omisissent, id non accidit, quia dubitauerint de illorum Sanctitate, sed quia timuerunt transgredi, quod præcipitur in decreto *Sacra Congregationis Rit. in initio Breu. Rom. impressos* nempè, quòd nihil constituatur de Sanctis Episcopis locorum Martyribus, & Ciuibus, & aliis festis, de quibus in Kalendario Romano, seù Rubricis Breuiarii nihil habetur, sed omninò consulatur eadem Sac. Rit. Congreg. quod decretum mouit Episcopum ad ipsam festiuitatem suspendendam. Sed, cum deinde animaduerterint, illud non intelligi de Sanctis ab immemorabili tempore in Vniuersali, vel particularibus Ecclesiis coli consuetis, quorum festa, & Officia fieri possunt ex recensitis Constitutionibus *Vrb.* VIII. *et Gregor.* XIII. *et Rubricis Breu. ac Martyrolog. Rom.* non solum eadem Ciuitas, & Capitulum potuerunt iustè recurrere ad eamdem Sac. Congregationem pro dictæ festiuitatis celebrandæ reintegratione, sed etiam eis propria auctoritate illam resumere licuisset; quia, cum in dicto Decreto habeatur, quod nihil constituatur de festis, &c. de quibus in Kalendario Romano, seù Rubricis Breuiarii nihil habetur, potiùs illud videtur fauere eisdem Ciuitati, & Capitulo; nam, cum in Rubrica dicti Breuiarii de Offi. duplici decernatur, posse fieri Officium duplex de Sanctis in Ecclesiis particularibus, Religionibus, vel Congregationibus solemniter coli solitis, possumus ex ea inferre, quod de nostris etiam Sanctis, licèt sub generali dispositione loquatur; cum, vt probatum est, ab immemorabili tempore solemniter ab Ecclesia Lyciensi colantur.

46 Et ex hac ratione, refert *Lezan. d. consult. 2. num. 52. 62. et 63.* Fratres Ordinis S. Mariæ de Monte Carmelo Discalceatos, propria auctoritate, resumpsisse festa cum Officiis Sanctorum totius Religionis Carmelitanæ à Sede Apostolica non canonizatorum; nec in Martyrologio descriptorum, ab ipso Auctore commemoratorum, quæ tempore editionis Breuiarii Romani, Pii V. iussu editi prætermiserunt, vt voluntati eiusdem Summi Pontificis ab omnibus illud recipi cupientis adhærerent; non quia de eorum Sanctitate ancipites essent, & non obstante quod antea per 40. annos tantum, & non per immemorabile tempus, vt in casu nostro, illa celebrauerint, id licitè fecisse, Rota Romana in voto quod protulit, audito Vicario Generali eiusdem Ordinis Discalceatorum, adducto ab eodem *Lezana in fine d. cons.* declarauit ex rationibus ab ea congestis; & præcipuè, quia, quæ tunc disposuerat Clem. VIII. super præcauenda veneratione hominum mortuorum non dum canonizatorum, aut Beatificatorum, non comprehendebant Sanctos antiquos, imò eos expressè Summos Pontifex præseruauerat.

47 Insuper, vt ait idem *Auctor loc. cit. num.* 58. per hanc omissionem ex causa prædicta, renunciatio sui Iuris, vel Priuilegii non præsumitur, & hoc casu non procedit communis Regula, quod Priuilegia ipso iure per renunciationem omittuntur: & esto, quod Ciuitas, & Capitulum Lyciense per hanc omissionem sibi in aliquo præiudicauerint; præiudicium fuit quantum ad hoc, quod est, hos Sanctos in corpore Breuiarii, vel Martyrologii Romani collocari, non tamen quantum ad id, de quo agitur: nempè posse facere festum, & recitare Officium eorumdem Sanctorum; nam renunciatio strictè est intelligenda, ac interpretanda, vt minus, quàm fieri potest, lædat renunciantem *l. si domus ff. de seruit. vrb. præd. Beccius cons.* 111. *sub num.* 31. *Surd. cons.* 446.

446. Et ideò in hoc festo cum suo Officio peragendo reintegrari, & si illud resumpsissent, manuteneri debent; licèt enim cedens, & renuncians, dominium, ac possessionem, saltem de iure perdere dicatur; nihilominùs, si posteà incumbat de facto, & realiter inhæreat possessioni, adhuc ad statum est manutenendus, imò, & reintegrandus, si spolietur; sunt verba *Merlin. decis.* 299. *num.* 12. ad quod probandum vtitur auctoritate *Calder. cap.* 4. *de renunc. Innoc. in cap. super hoc eadem tit. Rot. decis.* 1. *num.* 2. *ipsomet titulo, in nouis Cassador. decis.* 4. *de restit. spoliat. num.* 2. & 4. *vers. tradit tamen*. Et in terminis latè hoc probat *Molfes. cons.* 45. *nu.* 75. *et seqq.* Etiam exemplis, & resolutionibus diuersis factis coram Summis Pontificibus, præsertim circa cultum ergà DD. Carolum, Philippum Nerium, & B. Caietanum, respectu cuius coram Paulo V. fuit resolutum, Patres Clericos Regulares esse manutenendos in possessione illum venerandi, vti Beatum; & si ab aliis turbarentur, ad Sacram Congregationem Supremæ Vniuersalis Inquisitionis recurrere possent, quæ eos in hoc tueretur.

48 Et prædictæ resolutiones editæ sunt ante *Constitutionem Vrbani* VIII. *Sanctissimus*, qua, vt dictum est, prohibitus est cultus Sanctorum non canonizatorum, nec beatificatorum, ex sola possessione, in qua reperiebantur colendi Sanctos Carolum, ac Philippum Nerium, & Beatum Caietanum, priusquàm fuissent à Sede Apostolica declarati Sancti, vel Beati; Quantò magis in casu nostro Ciuitas, & Capitulum Lyciense in possessione, quam resumpsissent, celebrandi festum cum Missa, & Officio de SS. Iusto, & Orontio, dum in dicta Constitutione excipiuntur Sancti, qui per immemorabile tempus coluntur, prout illos per hoc tempus venerata est Lyciensis Ecclesia, & ideò concurreret iustus titulus, vt suprà probatum est, manuteneri deberent? Et si aliqua mutatio, vel innouatio fieret, maximum scandalum oriretur, quod omni iure vitandum est; insurgeret enim suspicio, vt ij, qui pro Sanctis habebantur, & in quorum honorem Templa, & Altaria ab immemorabili tempore sunt erecta, ac Sacrificia Deo oblata, & Officium recitatum, fuerint viri malæ conditionis, & non solum Lycij, sed in tota Ecclesia hoc exemplo Christi fideles à cultu tot Sanctorum non canonizatorum, qui in Martyrologio non sunt descripti, & in diuersis Ecclesijs particularibus pro Sanctis per idem tempus habentur, & coluntur, facilè retraherentur; vt hoc scandalum in terminis vitandum esse perpendit *Molfes. cons.* 45. *in fine.*

49 Non obstat tandem, quod ex Decreto *Sacr. Congr. Rit. sub die* 23. *Martij* 1630. à Sanctissimo Domino Vrb. VIII. approbato, & à *Gauant. in Rubr. Breuiar. sect.* 3. *cap.* 12. *de Patron. loc. et Tit. Eccl.* relato, non possunt eligi in Patronos Locorum, nisi ij Sancti, quos Vniuersalis veneratur Ecclesia; & ideò cum hi Sancti tantum à Lyciensi, & Prouinciali, & non ab Vniuersali Ecclesia colantur, nequeunt ab eadem Sacra Congregatione in Patronos eiusdem Ciuitatis confirmari.

50 Quia respondetur, hoc Decreto non fuisse abrogatum patrocinium Sanctorum, qui ante illius publicationem in diuersis locis pro Patronis habebantur, siuè ab Vniuersali, siuè ab aliqua particulari Ecclesia colerentur; notorium enim est, eis cultum, qui ad præscriptum Rubricarum Breuiarii Romani priùs ab Ecclesijs aliquarum Ciuitatum, vel Prouinciarum adhibebatur, nunc exhiberi, & illud fuit editum pro futuris Electionibus nouorum Patronorum tantùm, vt clarè patet ex suis verbis in initio, ibi: *In electionibus Patronorum mandauit infrascripta in posterum seruari debere*. Et circa finem ita legitur: *Et tertio, quod causa electionis nouorum Patronorum debeant in Sacra Congregatione deduci*, & lex ex sua natura ad futura dirigitur, & non ad præterita extenditur *l. leges Sacratissima* 9. *ff. de legib. & alijs Iuribus, quæ cum pluribus DD. citat Barbos. in axiom. iur. vsu freq. axiom.* 36. *num.* 22. Sancti verò Iustus, & Orontius ab immemorabili tempore à Populo Lyciensi, pro suis Patronis habiti sunt, vt ex eodem Processu liquet, & ipsorum confirmatio in Patronos fuit petita, quatenus

tenus opus esset, quia festi celebratio erat omissa per aliquot annos, vt ex publicis conclusionibus Ciuitatis, & Capituli euidenter apparet; ergo debent Lyciensis Ecclesia, eademque Ciuitas manuteneri, vel saltem reintegrari in possessione, quam habebant colendi eos, vti Patronos, ante, & post dictum Decretum; prædicta enim ipsorum Festiuitatis omissio ex recensito Processu constat quod contigerit anno 1640. vt paulo ante diximus. Quoad Diuum Fortunatum vero, quem ab immemorabili tempore vti Sanctum, sed non vti Patronum venerata est ipsamet Lyciensis Ecclesia, eadem Ciuitas humiliter supplicauit eidem Sacræ Congregationi, vt in posterum, etiam vti Patronum colere possit, benignè concedat.

51 Causæ enim harum supplicum precum sunt antiqua, & recentiora beneficia, tàm publica, quàm priuata, à Ciuibus Lyciensibus, ob merita eorumdem Sanctorum, semper in propriis necessitatibus à Deo obtenta, ob quæ ab immemorabili tempore in eis viua Fides, ac Religio in dicto Processu probata continuè viguit, quod in singulis publicis periculis, & necessitatibus, etiam inaspectatè, ope dictorum Sanctorum diuinitùs semper præseruabantur, & nunc magis aucta est, cum à recenti, ac crudeli lue, qua Neapolis, & quamplurimæ Ciuitates, & Oppida vndecim Prouinciarum Regni pressa fuere, solum Ciuitas Lyciensis cum tota sua duodecima eiusdem Regni Prouincia, diuina pietate illæsa remansit, ob merita, & intercessionem eorumdem Sanctorum, præsertim Diui Orontii, quem insuper hoc eodem tempore continuis insignibus miraculis, quorum plura Testium iuramento roborata, ad eamdem Sacram Congregationem transmissa sunt, Deus Optimus Maximus in ipsa Ciuitate, ac Prouincia, imò etiam extra eam illustrauit, & illustrare non desinit.

ALOYSIUS PAPPACODA EPISCOPUS LYCIEN.

Proposita causa ab Eminentissimo Domino Domino Iulio Cardinale Sacchetto in Sac. *Rituum Congregatione habita die* 13. *Iulij, præsentis anni* 1658. *fuit ab illius Eminentissimis Patribus prolatum decretum, Ciuitati Lyciensi transmissum, subscriptione, ac sigillo ipsius Eminentissimi Sacchetti eiusdem S.Congregationis Præfecti roboratum, tenoris sequentis.*

LYCIENSIS.

Sacta Rituum Congregatio approbauit Electionem habitam à Ciuitate Lycien. Sanctorum Orontii, Iusti, & Fortunati, in Patronos; eorumque festum, tanquam de Patronis æque principalibus vna, eademque die de Præcepto seruari; necnon Officium è communi Martyrum sumendum ab vtroque Clero ibidem recitari, & Missam celebrari posse ad Rubricarum præscriptum, indulsit. Die 13. Iulii 1658.

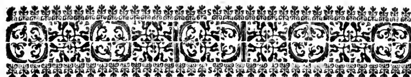
IVLIVS EPISCOPVS SABINEN. CARD. SACCHETTVS.

Loco † Sigilli.

Franciscus Maria Phœbeus Sacra Rituum Congreg. Secret.

F I N I S.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM

Primus numerus Quæſtionem indicat, Secundus ſectionem Quæſtionis.

A

Affinis

INDEX

Non

Arma.

Arx.

Assecuratio.

Attentatum.

B

Baculus.

Bannitus.

Baptismus.

Beatificatus.

Bellum.

Quam

Præ-

Etiam

Sub

Colle-

Defin-

Dignitas.

Dimissoria.

Disdicta.

Disiunctiua.

Dispensatio.

E

Ecclesia.

Ecclesia Cathedralis.

Ecclesia Regularis.

Effectus.

Electio.

Emptio.

Emphyteusis.

Ens.

Episcopus Episcopatus.

Episcoporum Residentia.

F

Veniunt

H

Habilitas.

Hęres

Furans

Inter-

Interpretatio.

Irregularis.

Irregularitas.

Iubilatus.

Iudæus.

Iudex.

Iuramentum.

Iurisdictio.

Ius.

Iuspatronatus.

N

Negatiua.

Nego-

O

Obligatio.

Obseruantia.

Occasio.

Occisio.

Officium.

Officium Diuinum.

Onus.

Operans Operatio.

Opinio.

Exer-

Appro-

Pensionarius.

Puni-

Retractio.

Restitutio.

Restitutio in integrum.

Reus.

Rex Regina.

S. Riccardus.

S

Sacerdos.

Sequella.

Seruire.

Seruitus Seruus.

Sigillum.

Simonia.

Simulatio.

Societas.

 cipi

Socius.

Solitum.

Solutio.

Sortilegium.

Species.

Spoliare.

Spolium.

Status.

Statutum.

Stipen-

 præ-

Sub-

FINIS.

REGI•

REGESTVM,

✠ ✠✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.

Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.

Aaa Bbb Ccc Ddd Eee.

Omnes sunt Terniones, præter ✠ Duerniones, & ✠✠ Quaterniones.

R O M AE,

Typis Hæredum Francisci Corbelletti. M. DC. LXII.

SVPERIORVM PERMISSV

